DECURIÆ
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM
Sive
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS OCTAVUS.

COLLEGIUM
ACADEMIÆ
NATURÆ
CURIOSORUM
NUNQUAM OTIOSUS
EPHEMERID. GERM.
MEDICO-PHYSICARUM
CURIOSORUM
ANIMALIA.
MINERALIA.
VEGETAB.
ANATOM.
CHYMIA.
BOTANICA.
DEC. II.
AN. VIII.
GERMANIA
Austria
Vienna
Bohemia
Francon
Noriberg
Misnia
Marchia

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ IMPERIALIS LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM

DECURIÆ II.

ANNUS OCTAVUS,
ANNI M. DC. LXXXIX.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-MATHEMATICAS,

cum

APPENDICE,

Et Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis.

NORIMBERGÆ,
Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.
Anno M. DC. XC.

POTENTISSIMO

Atque

INVICTISSIMO IMPERATORI LEOPOLDO,

SEMPER AUGUSTO
PIO, JUSTO, FELICI;
ROMANORUM, GERMANIÆ,
HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,
CROATIÆ & SCLAVONIÆ,

REGI,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ,
&c. &c. &c.

PATRI PATRIÆ BENIGNISSIMO,
PARENTI FELICISSIMO.

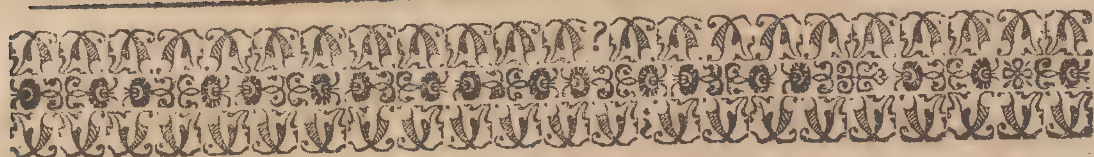
m!

CÆSAREAS ſcapulas ardenti murice texit,
Et rubuit Getico ſanguine tincta, chlamys,
Lemniacusq́ue novis heros circumſtrepit armis,
CÆSARIS invictam Marte furente domum:
Nec fas ultrices nunc interpungere curas,
Martiam, & Aonio fonte levare ſitim.
His TUA, dum properat, LEOPOLDE, Academia fœtûs
Ampla ſui, obſeſſa limine, tardat iter,
Non auſura minas frontis tremefacta ſubire,
Et quod ab irato Numine fulmen abit;
Donec ſe trepidæ ſtiterat clementia menti,
Et medio Muſis AUSTRIA Marte pia.
Quare nunc tandem viſit fidentior aulam
Noſtra, nec invideas LUX LEOPOLDE, TUAM.

 Sed

Sed ne ſe dedens in publica commoda peccet,
Cum voto dedit ſe TIBI Muſa brevi:
Sacratis ſtygio reboantia tempora bombo
Exornet palmis Mars, LEOPOLDE, TIBI!
Euſebie cœlum, ditem Themis inclita pacem;
Ætatem Pylii det Meditrina ſenis.

Audiuntur rata verba fuderunt
Academici Naturæ Curioſi.

POTENTISSIMO

Atque

SERENISSIMO

REGI,

Ac

DOMINO

DN. JOSEPHO

ROMANORUM

Et

UTRIUSQUE HUNGARIÆ REGI

ARCHIDUCI AUSTRIÆ,

ORBIS DELICIO,

Domino nostro Clementissimo.

POTENTISSIME
Atque
SERENISSIME
REX,
DOMINE CLEMENTISSIME!

Um, TE ſibi Regem, REX AUGUSTISSIME! applaudente orbe Chriſtiano eligeret Hungaria, inter congratulantium turmas nos quoque, Academiæ, Invictiſſimi IMPERATORIS PARENTIS TUI nomine non vane ſuperbientis, ſocii, ad ſolium MAJESTATIS TUÆ ſuppliciter provoluti, cum pagano Sinæta purum viventis aquæ hauſtum cavis manibus & vilem cum paupere illo rapam, id eſt, Annum Ephemeridum Decuriæ II.

ſextum humillimè obtulimus. DEUM immortalem! quantâ nos lætitiæ ſobrietate efferebamur, ipſo opere animadvertentes, id munuſculum levidenſe, inſtar illius lymphæ ab Artaxerxe phialâ aureâ, ſereno & clementi vultu fuiſſe exceptum. Et quemadmodum, ringente invidiâ, dolentibus inſanùm obtrectatoribus, adhuc gloriamur, quod nemo unquam eam nobis laudis felicitatem convulſurus ſit; non invidiſſe TE Regem, quotquot fuerunt, quotquot ſunt, digniſſimum, libro noſtro aliquem creſcentis Bibliothecæ angulum: Ita nunc longè confidentius hunc qualemcunque ingenii fœtum MAJESTATI TUÆ ſacramus, ex quo nova nobis munera, ad ſolium illud inter Reges omnes ſummum, appendenda ſunt, ad quod TUÆ TE virtutes magis, quam cupidiſſima Sceptri à TE gerendi ſuffragia illuſtriſſimi orbis Germani, quam Concordia bonorum omnium vota, evexerunt. Siquidem quantò certius TE in faſtigio, ita poſt Parentem ſummo, ut Parens proximè ad DEUM inter mortales accedit, collocavit; tantò TU minùs, Rex Potentiſſime opus habes, ad pretia munerum attendendo deſcendere,

tan-

tantò ſolennius TIBI eſt pretium donis, ex offerentium devotis animis, ſtatuere. Quem, ſi apud nos quoque diligenter rimando excuſſeris, confidimus impetraturum, ut quàm Attalicæ conditiones pluris fiat. Quapropter, ne fiducia clementiſſimi, quam adhuc perſpeximus, animi decidamus, admitti benignè, & in coloniam TUAM tranſcribi patere librum hunc, arcanos naturæ ſinus excutientem, deſtinatum, ut debiti muneris obeat vicem. Quod ſi, propter bellorum, aures TUAS circumſtrepentium, turbas, propter ſocias & cum AUGUSTISSIMO PARENTE dividendas curas graviores, minùs licuerit jam introſpicere in hæc, ex naturâ aut aberrante, aut ludente, aut latenter agente, obſervata, juvabit nos, ſi cum Achille ex acie reduce & citharam fidesq́ue curis ſuis interponente, animum ægrum ſolicitudine & offensâ, recreaturus, olim obſervaveris, quanto mentis ardore incubuerimus in excolendam Academiam, quam Munificentiſſimus Dn. PARENS TUUS nomine ſuo ornavit, & inſigniter dotavit, quantâ pectoris devotione ſtuduerimus, DEUM Ter-opt. max. precibus evincere, ut à Neptuno offe-

offerendum TIBI tridentem ad Maris Ægæi & Erythræi aſſerendum imperium ſecundet: A Pallade deſtinatam TIBI haſtam, ut ornetur pulcherrimè Pacis temporibus dextra TUA tradat: A Marte lateri TUO accinctum gladium in refractarios ex Chriſtiano orbe & hoſtes feriendos ſtringat: A Jove commiſſum TIBI fulmen in Barbarorum ſtragem dejiciat; ut Imperium & Regna TUA, TE Orbis delicium, inter affluentes civilis felicitatis delicias diu admirentur! Hoſtes ad recitationem Nominis TUI tremant; Boni omnes & docti aurea per TE ſecula rediiſſe, literis prodant perennaturis. Ita Vale REX glorioſiſſime & clementiſſime, complectere

MAJESTATIS TUÆ REGIÆ.

Humillimos, devotiſſimos

Præſidem & Collegas Academiæ Leopoldinæ
Naturæ Curioſorum.

CATA-

CATALOGUS ALPHABETICUS
Excellentissimorum VIRORUM

Qui pro Octavo hoc, Secundæ Ephemeridum Physico-Medicarum Decuriæ anno, Observationes communicarunt.

1. D. JOH. PETRUS ALBRECHT, *Physicus Hildesheimensis, Academicus Curiosus.*
2. D. JOH. CHRISTOPHORUS BAUTZMANNUS, *Medicus Regio-Svecicus Stadensis.*
3. D. LAURENTIUS BLUMENTROST, *Philos. & Med. D. Magni Tzarii in Moscovia Archiater Primarius.*
4. D. JACOBUS BRACHIUS, *Phil. & Medicinæ Doctor, Practicus Venetus.*
5. D. JOH. CONRADUS BRUNNERUS, *Universitatis Heidelbergensis Prof. Publ.* Academicus Curiosus.
6. D. DANIEL BSCHERER, *Physicus Norimbergensis, Academicus Curiosus.*
7. D. RUDOLPHUS JAC. CAMERARIUS, *in Acad. Tubing. Prof. Publ. Hortiq; Medici Inspector,* Academicus Curiosus.
8. D. THEODORUS CAROLI, *Physicus Leomontanus,* Academicus Curiosus.
9. D. GABRIEL CLAUDERUS, *Archiater Electoralis & Ducalis Saxonicus,* Acad. Leop. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.
10. D. FRIDERICUS WILHELMUS CLAUDERUS, *Practicus Altenburg.* Academicus Curiosus.

11. D. ANDREAS CLEYERUS, *Ill. Societatis Batavo-Ind. Oriental. Proto-Medicus*, Academicus Curiosus.
12. D. JOH. DOLÆUS, *Consiliarius & Archiater Hasso-Cassellanus*, Academicus Curiosus.
13. D. GEORGIUS TOBIAS DüRRIUS, *Sereniss. Electoris Palatini Consiliarius*, *Collegii Medici Augustani Vicarius*, & *Officinarum pharmaceuticarum Visitator*, Academicus Curiosus.
14. D. JOH. LAURENTIUS FEHRIUS, *Physicus Svinfurt*. Acad. Cæs. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.
15. D. GUSTAVUS CASIMIRUS GARLIEP, von der Mühle/ *Archiater Elect. Brandenb.* Academicus Curiosus.
16. Dn. Lic. CHRISTIANUS FRIDERICUS GARMANNUS, *Physicus Chemnicensis*, Academicus Curiosus.
17. D. MARCUS GERBEZIUS, *Practicus Labacensis*, Academicus Curiosus.
18. D. JOH. DANIEL GEYER, *Medicus Palatinus*, Academicus Curiosus.
19. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtembergico-Weiltingensis, & Physicus Ord. Ulmensis*, Academicus Curiosus.
20. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, *Physicus Javera-Silesius.*
21. D. JOH. GEORGIUS GRüBELIUS, *Seren. Viduæ Electoralis Saxonicæ quondam Archiater*, Academicus Curiosus.
22. D. JOH. BENEDICTUS GRüNDELIUS, *Inclyt. Styriæ Statuum Physicus*, & *Marpurgi Practicus*, Academicus Curiosus.
23. D. GEORGIUS HANNÆUS, *Practicus & Prof. Othiniensis in Dania*, Academicus Curiosus.
24. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *P. P. Chiloniensis*, Academicus Curiosus.
25. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *in Academia Altdorffina P. P.* Acad. Leop. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.

26. Dn. JAC. AUGUSTINUS HüNERWOLFFIUS, *Med. Licent. & Physicus Arnstadiensis*, Academicus Curiosus.
27. D. EMANUEL KöNIG, *Medicus Basileensis*, Academicus Curiosus.
28. D. JOSEPHUS LANZONUS, *Medicus & Botanices Professor Ferrariensis*, Academicus Curiosus.
29. D. ADAMUS à LEBENWALDT, *Com. Pal. Cæsar. Inclyt. Ducatus Styriæ Consiliarius & Medicus*, Acad. Cæs. Leopold. Nat. Cur. Adjunctus.
30. D. SAMUEL LEDELIUS, *Physicus Provincialis Görlicensis*, Academicus Curiosus.
31. Dn. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *J. U. D. Advocatus juratus Ducatuum Schvvidnicensis & Javorensis*, Academicus Curiosus.
32. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Med. Licent. Physicus Nördlingensis Ordinarius*, Academicus Curiosus.
33. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNERUS, *Physicus Norimbergensis Ord.* Academicus Curiosus.
34. D. ANDREAS LöW, *Physicus Posoniensis*.
35. D. JOHANNES CHRISTIANUS MACKIUS, *Medicus Electoralis Saxonicus Provincialis & Primarius Schneebergensis*, Academicus Curiosus.
36. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Serenissimi Electoris Brandenburgici Consiliarius & Archiater*, Academicus Curiosus.
37. D. JOH. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Consiliar. & Archiat. Electoralis Brandenburg.*
38. D. GEORGIUS ABRAH. MERCKLINUS, *Reverendiss. & Seren. Princip. Suprem. Magistri Teuton. Ord. Consiliar. & Medicus, ac Physic. Norimbergensis* Academicus Curiosus.
39. D. JOHANNES de MURALTO, *Physicus Tigurinus*, Academicus Curiosus.
40. D. JOSEPHUS IGNATIUS MUSCHEL de Moschau, *Physicus Glacensis*, Academicus Curiosus.

41. D. SALOMON REISELIUS, *Consiliarius & Archiater Ducalis Würtenbergicus*, Academicus Curiosus.

42. D. PETRUS ROMMELIUS, *Physicus Ulmensis*.

43. D. GüNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, *Universitatis Jenens. Prof. Publ.* Academicus Curiosus.

44. D. LUCAS SCHRöCKIUS, *Sac. Cæs. Majest. Archiater, Com. Palat. Cæsar. Physicus Augustanus, Academ. Leopoldinæ Imp. Nat. Cur. Ephemeridum Director.*

45. D. CHRISTIANUS SCHUCHMANNUS, *Physicus Annæbergensis*, Academicus Curiosus.

46. GOTTOFREDUS SCHULTZIUS, *Polyater Vratislaviensis*, Acad. Leopold. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.

47. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *Prof. Publ. Giessensis*, Academicus Curiosus.

48. D. CHRISTIANUS VATERUS, *Med. Witteberg. Provincialis*, Academicus Curiosus.

49. JOH. JACOBUS FRANC. VICARIUS, *Excell. Anter. Austriæ Regim. Physicus Clingnovii.*

50. D. JOHANNES GEORGIUS VOLCKAMER, *Sacr. Cæsareæ Majestatis Archiater, & Comes Palat. Nobilis, Colleg. Med. Norimbergensis Decanus & Senior Primarius, Academiæ Leop. Imp. Naturæ Curiosorum Præses.*

51. D. JOH. JACOBUS WAGNERUS, *Physicus Tigurinus*, Academicus Curiosus.

52. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *Archiater divers. S.R.I. Principum & Scaphusanus*, Academicus Curiosus.

53. D. JOH. CASPAR WESTPHALUS, *Præfecturæ Delitiensis & Bitterfeldensis Physicus*, Academ. Curiosus.

54. D. JACOBUS WOLFFIUS, *in Universitate Jenensi Prof. Publ. extraordinarius*, Acad. Leop. Imp. Nat. Cur. Adjunctus.

CATA-

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decadis II. Anni VIII. Ephemeridum Nat. Cur.

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

1. De Vermibus ventriculi lupini. pag. 1

D. JOH. de MURALTO.

2. Febres fugatæ per corticem Peruvianum. 2
3. Affectus Mirachialis. 16
4. Anasarca cum Ascite. 18
5. De Vertigine. 24
6. De Pleuritide in gravida. 28
7. De Febre quartana decocto antimonii crudi curata. 30
8. De Cardialgia. 32
9. Paralysis lethalis. 35
10. Chlorosis matrimonio percurata. 38
11. Delirium sine febre. 41
12. Dolor capitis periodicè recurrens. 47
13. Colicus dolor. 50
14. Raucedo in phthisin degenerans. 53

D. SIGISMUNDI LEDELII.

15. Aphonia à percussione. 57

Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

16. Esus cricetorum parit elephantiasin. 59
17. Sonus campanarum facilitat partum. 62
18. De Ileo perniciali à calculo vermibus & flatibus. 63
19. De ἰσχαίμοις extemporaneis. 64

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
20. De Conyza monſtroſa laticauli criſtata. 65
D. ANDREÆ CLEYERI.
21. De Ceto minore ambraphago. 69
22. Monſtroſa animalia. 70
D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.
23. Hydrops aſcites ſaccatus ſ. Abdominis intumeſcentia ſtupendæ magnitudinis, cum interveniente partu felici. 70
D. JOSEPHI LANZONI.
24. De Verme ab utero. 72
D. DANIELIS BSCHERERI.
25. De Gallis Larvatis. 73
D. MICHAEL FRIDERICI LOCHNERI.
26. Gallus cornutus. 74
D. JOH. JACOBI VICARII.
27. Novus ac proficuus valde modus fumandi tabacum. 76
D. SAMUELIS LEDELII.
28. De Lapide Sileſiaco Violacei coloris. 81
29. De Brutalitate Puerperæ. 84
30. De Globulo figlino deglutito. 85
31. De Repentina Morte. 86
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.
32. Amygdalorum ex ſemine ortus. 89
33. Palmæ ex ſemine ortus. 91
D. JOH. GEORGII GRÜBELII.
34. Abdominis abſceſſus recidivus curatus. 95
35. Febris petechialis cum convulſionibus conjuncta lethalis. 98
36. Epilepſiæ graviſſimæ à manus dextræ digitis obortæ cura feliciſſima. 100
37. Mulier quinquies apoplexiam paſſa reſtituitur. 101
38. Dyſenteriæ continuæ cum variolis conjunctæ curatio. 103

39. Ab-

39. Abſceſſus thoracis ex retrogradis variolis obortus, per apertionem thoracis verò feliciter curatus. 105

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

40. Ardor Ventriculi curatus. 112
41. Vertigo gravis curata. 113
42. Morbus comitialis curatus. 114

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI.

43. De Melancholia Uterina periodica. 115
44. Laudanum opiatum purgans. 117
45. Quartana novennis. 118
46. De Arthritide Tertiana. 120
47. De Hæmorrhagia uteri in ſeptuagenaria ſalutari. 121
48. De noxio Mytulorum eſu. 122
49. De Vinorum quorumcunque ac aceti æmulatione & farina triticea multiplicanda. 123
50. De Molis ex Hydatidibus conflatis abortum inſecutis. 130
51. De fuſtigatione cum ſcuticæ Baculo lethali. 132
52. De Pyris monſtroſis. 134

D. SALOMONIS REISELII.

53. De Labiis Leporinis geminis, oculis clauſis & cœcis, & fovea Cranii invertice. 135
54. Infans truncus ſine artubus. 136
55. Ab Hernia malè ſecta prolapſus perpetuus & fæcum exitus in inguine. 138
56. Circuli graminei viridiores & pinguiores reliqua area ſterili & contra. 141
57. Mutata locorum ſituatio. 144
58. Saliva ad nauſeam usque dulcis. 147

D. THEODORI CAROLI.

59. De Arbore Cinnamomi. 149

D. JACOBI WOLFFII.

60. Spiritus Vini vel frumenti medicinam domeſticam non temnendam in variis affectibus ſubminiſtrat. 152

61. Ischiadici mali cum nephritide ſæpe juncti curatio & præſervatio, Tincturâ quâdam acidâ ſeu refrigerante peracta. 156
62. Defectus prius, poſtea copia lactis muliebris ex mammis emanantis, cutimque erodentis & ulcera efficientis. 159
63. Radicis Ireos noſtratis ſuccus hydropem tollens. 160

D. EBERHARDI GOCKELII.

64. Convulſiones admirandæ absque ſenſuum inſigni læſione. 163
65. De Mercurio ſublimato devorato, legitimis remediis debellato. 165
66. Natta è dextræ mammæ papilla funiculo alligata, inſtar uvæ dependens. 167
67. Nasda glanduloſa in inteſtino recto prognata, periculoſam hæmorrhagiam excitans. 168

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

68. Appetitus vitia. 171

D. MARCI GERBEZII.

69. Fomentationum, evaporationum & ſtillicidiorum in tumore uteri regionem occupante uſus. 179
70. Hydrops per abſceſſum in ſcroto factum integre ſanatus. 182
71. Plica ſubcutanea. 183
72. Gangræna prolapſi inteſtini recti ex purgantibus in obſtinata alvi aſtrictione inepte adhibitis. 184
73. Ridiculus ſed non omninò irridendus alvum reſerandi modus. 186

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

74. Meteorum Gothanum inauditum. 187
75. Mira Araneorum generatio. 190
76. Vitriolum Martis aëreum. 191
77. Glans ſclopetaria venenata. 191
78. Remedia contra Impenetrabilitatem Magicam. 192
79. Aphthæ artificiales. 193
80. Rara Epilepſiæ ſpecies. 193
81. Tumor femoris in gravida lethalis. 194

82. Exan-

82. Exanthemata Essere dicta ex retropulsa gonorrhæa. 195
83. Funesta ulceris antiqui consolidatio. 197

D. SAMUELIS LEDELII.

84. De Spiritu salis Armoniaci oculis nocivo. 197
85. De Nimio vini adusti usu, cœcitatem inducente. 198
86. De Mensibus per vulnus digiti fluentibus. 199
87. De Obstructione mensium lethali ab odore lupuli. 200
88. De Pulvere dato ad sustinendos torturæ cruciatus & supprimendam confessionem. 201

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

89. Lumbricorum terrestrium regeneratio. 202

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

90. De Viperæ Morsu. 203
91. Mulgere hircum, & Caseus hircinus. 206

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

92. De Ileo & profundo intestini recti coalitu. 208
93. De Miro dentium robore. 209
94. De Plica Polonica. 210
95. Di Priapo amisso. 210

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

96. Tumor circa interius ventriculi orificium lethalis. 212
97. Hernia umbilicalis diu neglecta, tandem ligatura alleviata. 213
98. Paralysis particularis in dextro, capitis latere. 214
99. Vulnus inter iridem atque pupillam corneæ inflictum. 215

D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

100. Lympha Paracentesi felici successu extracta. 217

D. MARCI GERBEZII.

101. Epilepsiæ & Convulsiones inconsuetæ. 228
102. Mirabilis Phantasiæ vis. 232

D. JOHANNIS BENEDICTI GRÜNDELII.

103. De Nigris capillis post mortem canescentibus. 233

104. De Mira & ſalutari bufonis in peſte & febri quartana exhibitione. 235

D. SAMUELIS LEDELII.

105. De Ephialte. 236

D. GEORGII HANNÆI.

106. Corona Imperialis rariſſima. 238
107. Xiphias adumbratus. 241
108. Raucedo ſenilis curata. 243
109. Pleuritis, alternis diebus, tuſſi & fœtore ingraveſcens. 244
110. Vulnus in medio Oeſophago ſesqui annum patens. 246
111. Colubri ictus lethalis, miro modo ſanatus. 247
112. Ani procidentia inſolita ſublata. 248
113. De Membro Muliebri aliò translato. 249
114. Cor in hypochondrio palpitans. 250
115. Macis appetita & neglecta. 252
116. Scabies brachii, utriusque valetudinis index. 254
117. Ligatio Venefica ſoluta. 255
118. Gallina ſuperfœtans. 259

D. ADAMI à LEBENWALDT.

119. Remedium evporiſton in hydrope aſcite. 262
120. Mirabilis Metaſtaſis. 263
121. Sanguinis mictio ex abuſu myrrhæ. 263
122. Duplex veſica. 264

D. ANDREÆ LÖW.

123. Exanthemata coloris albi in Æthiope, febri petechiali laborante. 265
124. Febris Cardiaca ex flatibus. 268
125. Vomitus ſanguinis. 270
126. Paſſio Iliaca ex hernia inguinali. 274
127. Oris clauſura cum Tetano. 279
128. Αυτοχειϱία ex delirio Melancholico. 282

D. JOHANNIS DOLÆI.

129. De Polypo inſigni in corde Phthiſici cujusdam reperto. 284

130. De

130. De Bubonoceles ſphacelatæ cura, reſecta corrupti inteſtini parte. 286
131. De Transfuſione ſanguinis in cane. 288
132. Imaginatio in gravidis ut agat. 290
133. De Vomitu poſt paſtum affligente cum examine cadaveris ægroti à tali morbo extincti. 292
134. Fœtus viginti ſex annos in matre hærens. 293
135. Libella nova. 295

D. JOH. DANIELIS GEIERI.

136. De Nido halcyonis. 296
137. De Vernice ad conſervanda inſecta & animalia. 297
138. De miro ſcillæ effectu in Meleagride. 298
139. De Vulnere juxta ſuturam ſpuriam temporum minime lethali. 298
140. De Indorum ſemine Dotter ſive Dattura. 299

D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL à MOSCHAU.

141. Hydrops curatus. 300
142. Phthiſis curata. 301

D. EMANUEL KÖNIG.

143. De Gloſſopetris in Helvetia repertis. 303
144. De Iride ſolari in planitie terræ figura hyperbolica conſpecto. 304
145. Gemelli ſibi invicem adnati feliciter ſeparati. 305
146. De Modo exaltationis Metallorum. 307

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

147. Tubuli in Hepatibus bubulis lapidei ac oſſei. 319
148. Fringilla candida. 320
149. Mineræ ferri ſub diverſis figuris, lapidum, leguminum, teſtaceorum marinorum, fructuum exoticorum atque confectionum ſpectabiles. 321

D. SAMUELIS LEDELII.

150. De Perlis Luſato-Sileſiacis. 327

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

151. Raucedinis diuturnæ cauſa abdita. 328
152. A Menſium ſuppreſſione triduana ſternutatio. 329
153. A calculo veſicæ involuntaria urinæ excretio. 330

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

154. De Solano racemoſo tinctorio Americano. 332
155. De Radii & cubiti prope carpum utriusque manus mira intumeſcentia, à ſcabie male curata. 335
156. De Eclipſi Solari, quæ contigit Uratislaviæ 1689. d. 3. 13. Septemb. 339

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

157. De Muſculo vomitu rejecto. 341

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

158. De Mercurii vivi exhibiti noxa. 347
159. De Longævitate. 352
160. De Urinæ excretione in mortuis. 354
161. Mirabilia Elefantum. 356
162. Evporiſton contra Menſtrua ſuppreſſa. 366
163. Coloris plumarum in gallina mutatio. 371
164. Puſtulæ in toto corpore erumpentes. 377

D. JOH. PFTRI ALBRECHTI.

165. De Difficultate abortum vel directe vel indirecte provocandi. 384
166. De Imprægnationis veritate aſtutia nonnunquam detegenda. 395
167. De veritate hiſtoriæ, quæ de Cultrivoro Pruſſiaco proſtat. 399
168. De febre maligna uſu ſpiritûs Vini curata. 405
169. De Singulari quorundam hominum Idioſyncraſia. 417

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

170. Conditura Cadaveris & ſubſequens mania. 422
171. Sphacelus capitis cum paralyſi artuum univerſali. 427

D. RU-

D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS.

172. De Linteis noctu lucentibus. 428
173. De Lolio Temulento. 430

D. PETRI ROMMELII.

174. Obstetricum in expellendis secundinis error, crassaque ignorantia. 433
175. Parturientium & obstetricantium ridiculi & superstitiosi ritus. 438
176. Risus Melancholicus maximus curatus. 444
177. Lac per Umbilicum copiose excretum. 451
178. Contra Stranguriam evporista. 456
179. Ardoris Stomachi (vulgo Sood dicti) facilis & ridicula curatio. 459
180. Mictionis difficilis, facilis promotio. 462
181. Emmenagogum curiosum. 464
182. Egregia impostura, impostori Pseudo-Medico facta, item Pseudo-Medici arrogans & impudens prognosticon delusum. 466
183. Cadaverum sectio veritatis retectio sive hydrops ascites falsò pro monstro in utero habitus. 473
184. Calculus prægrandis in intestinis diutissime latens, in senio tandem extractus. 475
185. Calculus Vesicæ maximus. 477

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI.

186. De Puero aquis submerso & tanquam mortuo extracto dein vitæ reddito. 480
187. De Fœtu monstroso ex imaginatione matris. 483
188. De Epatis gallinacei lobulis & acinis lapideis. 486

D. LAURENTII BLUMENTROST.

189. De Radicis Chin Sen usu, lapide Thensy Chinensium & H. claustrali. 487

D. ANDREÆ CLEYERI.

190. De Plantis Japanensibus Mitznofana & Fatasiro. 489

191. De floribus Japanensibus Kanako Juri & Jama-juri. 490
192. De Arboribus Japanensibus Fisakaky & Tsutta. 491

D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII.

193. Erysipelas singulare exulceratum. 492
194. Convulsiones totius corporis & varia gravia symptomata ab esu mytulorum. 493

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

195. De Cystide monstrosa in Gallina domestica. 494

D. CHRISTIANI VATERI.

196. Vagitus Uterinus. 497
197. Ruptura Lienis ab Ictu. 498
198. Perforatio Diaphragmatis in speculo Nerveo non lethalis. 499

D. JOSEPHI LANZONI.

199. De Magnis Calculis renalibus. 500
200. Ulcus in Pulmone sanatum. 502
201. Diarrhœa annua. 504
202. De Lacte concreto in stomacho. 505

D. JACOBI BRACHII.

203. De Ovis Ostreorum. 506

D. GABRIELIS CLAUDERI.

204. Horrendus Bomborum & Carcassorum militarium effectus, an & quomodo irritus reddendus, per rationes physicas inquisitio. 509
205. De Balsamatione Cadaverum etiam majorum sine evisceratione nonnulla. 512
206. De Herba Nicotiana curiosa quædam. 513
207. Infantes à Diabolo supposititii, aliæque in similibus insidiæ Satanicæ. 515

208. Fru-

208. Fruſtulum cultri acutiſſimum deglutitum. 516
209. Cancer mammarum. 517

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

210. Morſus Viperæ curatus. 319
211. Ligaturæ fortis in amputatione pedis effectus laudandus. 527
212. Febris ſingultuoſa maligna ex intempeſtive ſuppreſſà diarrhœa. 529
213. Ambuſtio ex fulmine curata. 530

D. JOH. CASPARI WESTPHALI.

214. Pleuritis mire terminata. 533
215. Hymenis exiſtentia. 534
216. Menſtrua Dyſenteriam ſolventes. 537
217. Lignum Quernum in metallum & vitriolum transmutatum. 538

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

218. Arſenici aſſumti lenta præter ſolitum operatio. 540
219. Pus pleuriticum quaſi vomica rupta ſimul expectoratum, fœminam ſuffocans. 541
220. Stupiditas à Spiritûs vini potu. 542
221. Lienis ſubſtantia corrupta in equo. 542
222. Nanorum generatio. 543

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

223. Corpus Ceriforme è regione lumbari extractum. 545
224. A Verruca minus rite tractata cancer. 546
225. Paralyſis & oblivio à Philtro. 547
226. Rebellis hæmorrhagiæ noxa. 547

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

227. Tumor in capite curatus. 548
228. Tumores magni curati. 551

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

229. Ab inteſtini particula reſecta alvus, non autem Excretio, nec ipſa Vita clauſa. 552

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

230. Hircus ἀνδρόγυνος. 555
231. Gallinæ patulæ ingluvies. 555

D. LUCÆ SCHRÖCKII Luc. Fil.

232. Anatome Dysuria extincti. 556
233. Hydrops saccatus. 559

ADDENDA.

Ad Decad. II. Anni III.

Appendicem.

D. SALOMONIS REISELII.

Sipho Würtenbergicus per majora experimenta firmatus, in vertice effluens, correctus & detectus. 565

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM DECURIÆ SECUNDÆ ANNI OCTAVI

OBSERVATIO I.

D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI

De

Vermibus ventriculi lupini.

STuttgardiâ reduci d. 19. Junii Literæ traditæ fuerunt Gedano missæ ab Exc. D. D. Ernesto Gottfrid Heyse, Profess. Phys. & Med. ibid. celeberrimo: Inter alia memorat in tribus ventriculis Luporum diversæ ætatis se invenisse glandulas immediatè vestitas tunica nervea, variæ magnitudinis, Lumbricis repletas. Sectionibus duabus D. Alexander Pfisterus, Chirurgus & Anatomicus præstantissimus adstitit. Si in omnibus individuis hujus speciei animalis hæ reperirentur, quærit: annon argumentum pro voracitate animalis concedere possent? dum scilicet tunicam nerveam vellicando copiosius fermentum in cavitatem ventriculi prolecturi sint, quod extraordinaria quantitate immodicum appe-

titum excitare valeat. Ad has nuper respondi, me plures Lupos, præter illos, de quibus in Hist. de Cicuta aq. Commentario mentionem feci, secuisse, eorumq; ventriculos perlustrasse, idq; occasione rabiei, à Lupis diversis, pluribus illatæ; cujus historias cum commentariolo publicæ lucis Deo volente facere pridem constitui, verum me nec glandulas hujusmodi, nec tumores reperisse. Addidi me suspicari, hos lumbricos his in locis forte tormenta parituros, & quosdam opinari potius tandem rabiei authores fore. Quomodocunq; se res habeat, hæ observationes ansam mihi præbebunt in posterum diligentius ad hos tumores attendendi.

[Ex Literis ad Celsum Scaphusio A. 1688. d. 24. Jul. missis.]

OBSERVATIO II.
D. JOH. de MURALTO,
Febres fugatæ per corticem Peruvianum.

NObilis Domina matrona à Montespin ætatis suæ A. 72 cum sub finem Augusti duplici tertianâ afficeretur, jamq; multos Paroxysmos passa esset sine ullo solatio ex remediis methodicè institutis, à Medico ordinario Domino Redi, doctissimo viro mihique amico, quin imò symptomata ingravescerent, exhauriebantur enim vires, Lingua erat nigricans, febris ardebat summâq; inquietudine afficiebatur Patiens, in hoc statu quorsum nos verteremus nescientes, initô unâ consiliô ad Pulverem corticis Peruviani confugimus, ipsiq; ʒß. prædicti pulveris cum conserv. cynorrhod. quo tempore remittebat febris, exhibuimus, mirum quantum Levaminis exinde habuerit, ceu enim hoste in ipsis faucibus jugulato, Paroxysmus cohibitus est, deferbuerunt humores, intermissoq; uno aut altero die eccoproticum exhibuimus ad reliquias morbi exterminandas, iterumq; oggesto

gesto bolo uti prius, febris penitus exulavit viresq; & sanitatem recuperavit.

Filia Domini Sæigneux 8. annorum circa medium Septembris multis jam divexata Paroxysmis à variis remediis nihil profecerat, ipsius autem parens propter insignem amorem quo ipsam amplectebatur, mœstus à me consilium expostulabat, ipsi gran. XV. hujus Pulveris in jusculo exhibui, Paroxysmi subsequuturi exinde inhibiti sunt viresq; &appetitum resumebat, verùm post intermissionem 20. circiter dierum iterum recruduit febris, pro reditu autem de novo oggesto pulvere penitus circumcisa est febris, nec amplius rediit. Franciscus Bernard, sartor, temperamenti melancholici, sub finem Augusti duplici tertianâ correptus fuit cum magnis sudoribus, appetitu dejecto, phlebotomia celebrata est institutaq; Purgatio, cùm autem post 15. circiter dies nullatenus curâ methodicè institutâ febris imminueretur, suspicioq; adesset, ne in longum protraheretur propter tertianam febrem tunc temporis epidemicè grassantem, qui enim affectus simplices & sporadici contingunt in cœlo noxio, facilè Labem sparsam sibi asciscunt, bolos devorandos ex ℥ß cum s. q. rob. Juniperi exhibui tempore intermissionis, ex quo in totum remisit febris: Verùm post mensem circiter recrudescente, purgatio iterum instituta est, boliq; iterum oggesti, ex quo febris in totum ablegata est.

Sub eodem tempore mulier 55. circiter annorum febre quartanâ correpta est, ipsi dosin nostrarum Pilularum per 15. dies exhibuimus quibus epicrasticè repurgata, bolos ipsi dedimus ex pulvere Peruviano cum conserv. Juniper. per quatuor vices, febrisque exinde liberationem assecuta est. In immensum excresceret volumen, si quas curas hocce pulvere nostrâ experientiâ alienâq; factas describere satagerem, ipsius enim Pulveris vis & energia in debellandis febribus jam agyrtis ipsisq; mulierculis innotuit. Verùm tamen etiamsi insignis efficacia se prodat in febres componendas dantur tamen quædam febres quæ ipsius vires eludant; sed jam properemus ad Scholium in quo ipsius pulveris naturam examinabimus.

SCHOLIUM.

CUm in omnibus febribus ferè, ſed maximè intermittentibus pleonexiæ cacochymiæq; ſigna vulgariter ſe prodant, nullatenus dubitandum, Phlebotomiam tùm & Catharſin in ipſarum curatione ſuas vires præ cæteris inprimis exerere, quin imò vix absq; iſtis, fauſtis auſpiciis alia remedia tentari ſolent; Enim verò febrilis calor, ardores, dolores capitis, anxietates, jactationes, deliria, anheloſitas; ſitis, aliaq; accidentia nullâ ratione certius miteſcunt quàm ſanguinis miſſione quæ nimirùm vias reſerat, fluiditatem humoribus impertit corpusq; εὐρόον facit. Nec minùs evidenter cacochymiæ ſigna ſe produnt, enimverò oris amaror, pondus ſupra ventriculi regionem, nauſea, vomitus, appetitus dejectus, anorexia, inflationes, ructus, crepitusq; aliaque non pauca tam certò illud arguunt, ut non ſine veritatis ſpecimine febrium intermittentium cauſam circa præcordia ſtabulari multi non infimæ notæ affirmaverint. Itaq; quamvis huicce ſententiæ in totum non adſtipulemur, credam usque febrium mineram quandoq; altiùs & intra vaſa nidulari, nihilominus tamen nec auſpicatò magis nec certiùs quàm iſtis duobus generalibus præſidiis ipſarum medelam ſuſcipi confidenter aſſerimus, naturam enim ab infarctibus expediunt, humores extraneos elutriant, tamq; efficaciter quandoq; munera ſua præſtant, ut ſine aliorum auxilio febres abigant radicitusque extirpent, itaq; ab iis recto ratiocinii jure experientiâq; duce febrium intermittentium imprimis curationem auſpicandam cenſemus, ſi enim iis eam in totum aſſequi non liceat, ſaltem per eam ſubmoventur impedimenta, viæ reſerabuntur, ut alia remedia adhibenda in poſterum opportuniùs vires explicent efficaciusq; ſuum opus peragant.

Iſta itaq; duo præſidia huicce cortici Peruviano neceſſariò præmittenda proq; cujusvis Patientis temperie, ætate, ſexu, tempeſtate, iriumq; modulo ordinari debent.

Sub

Sub Catharſis nomine audiant vomitoria quæ ſi nihil contraindicat, inprimis vires ſuas quando exerunt, forti ſiquidem concuſſu humores è longinquo trahunt, ad evacuationem diſponunt viis reſeratis apertiſq; vaſorum in ſtomacho, partis usq; vicinis dehiſcentium orificiis, ut exinde bilis è maſsâ ſanguineâ plenius elutriatur, adeoq; ſanguis à recrementis ſalis & ſulphuris aduſti depuretur, aliæq; ſordes & recrementa foràs deturbentur.

Solemus itaq; præmiſsâ Phlebotomiâ, ſi nihil aliud dehortetur, infuſionem Senn. propinare cum gran. aliquot cryſt. tartar. emet. vel Vini emet. ℥j.

Interim Patiens aperta devitabit acida ut & quæ ad aciditatem vergunt, aut quæ facilè corrumpuntur, uti ſunt lacticinia, legumina, fructus, ſalſa, piperata, uno verbo quæcunq; obſtructiones pariunt uti & quæ materiam fermenti adaugent. Hiſce præmiſſis ſedulò cavendum ne quid contraindicet uſum corticis Peruviani aut ipſi adverſetur, adeò prius ſedentur primi febris fervores quàm ipſum oggeras, tunc enim motibus contrariis inductis diræ metaſtaſes contingunt; nec pituitoſæ ſordes in ventriculo ſtabulantes corticis particulas oblinent aut quaſi viſco implicent, ea quippe de cauſa plurimum obtunditur & impeditur; & quandoque graviſſimæ & inſuperabiles in ventriculo maſſæ efformantur, quæ eundem exprimentes febricitantibus vitam eripiunt,

Corpore itaq; debitè vacuato, quidam Paroxyſmi præterlabi ſinantur, nùm ſcil. evanuerit remiſeritque febris, ſin minus, ad uſum corticis Peruviani ægrum deducere conveniens erit, antequam autem de ipſius uſu exhibendique modo dicamus, ipſius imprimis naturam, vires, variaſq; præparationes breviter perſtringere expedit.

A quadraginta circiter annis ex India ad Europam hocce remedium tranſvolavit, nihil aliud eſt quàm cortex cujusdam arboris in Peru naſcentis ab Indis Kiù Kina dictæ, ab Hiſpanis verò Palo de Calenturas quaſi Lignum febrium, ipſius enim

 vires

vires jam ipſis innotuerant, & nonniſi ab illis apud nos ipſius uſus increbuit.

Hicce autem cortex ad guſtum eſt ſtyptico-amarus, quòd arguit ipſum ſale & terrâ abundè ſaturari, enim verò ſi analyſi ſubjiciatur, ſpiritus, olei, & aquæ parvam quantitatem præbet, ſalis verò & terræ multum.

Datur autem aut in formâ ſolidâ aut in liquidâ. In formâ ſolidâ aut in bolo aut in extracto.

In bolo datur, miſcendo ipſius pulverem tenuiſſimè tritum cum extracto Juniper. aut cum quodam ſyrupo aut conſerv. v.gr. conſerv. Caryophyllor. rubror. vel flor. calendulæ: ad extractum priùs elici debet tinctura cum ſpiritu Vini ſimplici aut compoſito, quæ ad conſiſtentiam mellis reducatur.

Si in formâ liquidâ, vel tincturam vel infuſionem parabis. Eadem tinctura, qua elicitur extractum, in quodam liquore convenienti propinabitur, prout autem magis vel minus valida exoptabitur, plus vel minus ſpiritus vini per deſtillationem prolicies.

Si in infuſione, vel cum vino vel alio quodam Liquore, frigidè aut calidè, vel ſolus vel cum additamento infundetur; exemp. grat.

℞. Cortic. Peruvian. ſubtiliter pulveriz. ℥jß. flor. centaur. minor. mß ſal. armoniac. vel ipſius vice Ligni Saſſafras, vel granorum Juniperi ʒij. infund per viginti quatuor horas in lib. viij. Vin. alb. vel rubell. ſupra cineres calentes in vaſe bene obturato, Colatura ſervetur ad uſum.

Tempore vindemiarum fieri poteſt infuſio in doliolo muſto adimpleto, cujus quantitati reſpondeat pulveris Quinkin doſis ſupra dicta, ita ut pro lib. ij. ſint pulveris ʒiij, aut ℥ß. & dolium reponatur in cellâ vinariâ ad fermentationem, quâ peractâ, quod per fermentationem deperditum, vino ſuppleatur & diligenter obturato dolio, vinum ſervetur ad uſum. Infuſio autem fiet ſimplex vel compoſita addendo nimirum centaur. min. ſal. armon. Lignum Saſſafras vel gran. Juniper. ſervata autem eadem doſi reſpectu liquoris quâ prius.

In

In gratiam frigidiorum regionum quibus deest vinum, infusio potest fieri cum cerevisia adaugendo dosin Quinkin tertiæ partis uti & aliorum ingredientium. Aliæ infusiones parari possunt cum aquis stilatitiis febrifugis v. g. ♃. Pulver. Cortic. Peruvian. ℥j.ß. flor. centaur. minor. P. ij. aq. fænicul. ℔. ij. vel ipsius vice aq. Petrosel. vel aq. centaur. minor. omnia in vase circulatorio benè obturato infundantur per viginti quatuor horas lento igne in balneo arenæ ejusmodi infusio fortior erit & acuetur cochlear. 1. spiritus vini aut tinctur. ipsius Quinkin. Poterit etiam infusio fieri in ptisanis ordinariis, aut aquâ simplici sed tunc adaugeatur dosis ipsius corticis, uti & aliorum ingredientium, fiatq; in vasis probè obturatis, & diutiùs. Essentiæ rerum nos latent, itaque non possumus integram notitiam istius corticis nobis comparare, quia tamen magni interest ipsius vires, in quantum nobis conceditur, dignoscere, nulla ratione magis illud assequi dabitur, quàm si febris quam cohibet aut in totum profligat, naturam examinemus, contraria siquidem opposita elucescunt magis facemq; sibi invicem succendunt.

Febris nihil aliud est, quàm motus præter naturam in humoribus excitatus, qui quidem effervescentiæ seu ebullitionis ideâ clarè innotescit, jurgia autem à febre excitata, tam clarè miscelam extraneam de novo inductam, quà humores ceu œstro perciti effervescunt, arguunt, quàm tranquillitas malaciaq; antecedens partium sanguinis ad invicem unionem & connubium indicabant; vel quàm certò ipsa defervescentia humoris peregrini secretionem subsequi soleat.

Quam autem in retentis ametriam pari jure evincunt ratio & sensus, non eadem tamen certitudine ipsorum naturam, indolem, locumq; in quo congerantur, assequuntur. In hoc itaque dubio quidam portionem chyli in rugis ventriculi aut Pylori ad acorem deductam supponentes, exinde succos, quotidie adventantes eadem ζυμώσει inspirari credidecrunt, qui demùm ad sanguinem delati ipsum labe, qua inquinantur,

nantur, inficiunt, ſenſimq; ad turgeſcentiam, ſuccreſcentes ſeditiones movent efferveſcentiasq; excitant; fructus horarii aliaq; incongrua comeſta illud innuere videntur, uti & ingluvies & quæ demum quandoq; perſonat inedia, qua febrilis fomes præſcinditur.

Qui omnes penè morboſos affectus ab alvina regione deducunt, non ſine magnâ ratione ſibi ipſis videntur cauſas febrium in hiſce locis ſedem ſuam habere, illicq; affectûs febrilis mineram congeri, enimverò hæc eſt ſentina in quam ſecretæ totius corporis fæces delegantur, ideò & illic ſæpius quàm alibi penus morbificos aggeri, veroſimile eſt. Meſenterium enim, venæ lacteæ, meſaraicæ, pancreas aliæq; partes quæ præcordia circumſtant, ceu angiportus in urbibus, multas emphraxes aſciſcunt, quæ ſtagnatione per partes putreſcentes, tum ſanguini jugiter transeunti tum aliis ſuccis efferveſcentiam febrilem concitant, donec materiâ heterogeneâ exploſâ pax & tranquillitas contingant, quæ tam diu durant donec nova materiæ morbificæ portio vaſa ſubingreſſa novas tragœdias excitat, quæ & ſuas periodos habeant, donec planè exhauſto morbi fomite, ſymptomata emergentia evaneſcant; rationibus attexunt experientiam quâ comperitur cathartica inprimis aut fluxus ventris ſpontè obortos iſtas febres percurare quaſi foco febrili expurgato ſuccenſi exinde igniculi extinguerentur. Alii demum quod non animadvertant promptuaria in quibus penus morbificus hoſpitetur in primâ regione, nec conſtet naturam tales focos ſibi cudiſſe in quos exportentur tales febrium mineræ, quinimò ſæpius ſaburram in alvina regione congeri, exinde tamen nullas febres progigni, ab omni culpâ partes abdominis vindicantes omnes tragœdiæ febrilis actus in alueum ſanguinem reponunt, illosq; excitari credunt vel à quadam materia heterogeneâ quæ alicubi ſtagnatione in fermentum exaltata fermenteſcentes expirationes in ſanguinem dimittat, vel ipſos humores à craſi degeneres ſub cujusdam materiæ heterogeneæ naturâ divortia in humo-

humoribus excitare, effervescentiasq; proritari, sed quamvis diversos focos instituant dissentireq; videantur, rem tamen planè eodem modo conficiunt, in utraq; nimirum sententia supponunt penum morbificum non nisi certo quodam tempore fermenti naturam induere, ideoq; etiam non nisi per partes statisq; Periodis expirationes suas prodere, quæ sanguini istas partes labefactas perluenti immissæ, humores fermentant, tanquam quid heterogeneum & aura peregrina, quæ tum primum ceu nubes agglomerata aut vapor densus & crudior spiritus obtundens frigus induit, horrores, pulsus tenorem immutat, pandiculationes, oscitationes aliaque accidentia quæ sanguinis circuitus moram à materia condensante consequuntur, idem autem vapor eventilatus variisq; subactionibus subactus æstum progignit, sicq; attenuato humore demum secernitur, apyrexiaque consequitur. Cùm itaq; à variis focis suppositis non variæ exin superstruantur ætiologiæ, facilè credimus nidos morbificos non solùm in diversâ regione, sed & in variis ejusdem regionis locis congeri, quæ eosdem effectus symptomataq; prodant. Sed multò major difficultas occurrit in ipsius fermenti naturâ examinandâ, ipsamq; exactè & qualitates dignoscere supra mentem humanam censemus, quibus primùm sanguinem febricitantium analysi chymica proliciendi in mentem venit non absonas suis experimentis de acidi prædominio rationes subministrarunt; Enim verò si talis sanguis igne urgeatur multo minorem salis volatilis quantitatem, quàm assolet, in sanis, præbet, ut exinde non incongruè concludatur, acidum exaltari, quod contingit à parte volatili subjugatâ, vel exhalata, uti assolet in aceti conficiendi ratione.

Acidum fermentandi vim habere nihil magis notum, quin imò & coagulationes parit, partes quas adoritur subjugat, demumq; in suam naturam convertit; itaque cuivis concipere obvium est acida extranea, quoquo modo progignentur, vel aliunde immissa vel in propriis conceptaculis intra corpus

noſtrum pronata, in producendis morboſis affectibus vim & energiam inſignem habere, ſupponatur itaque portionem quandam chyli tum in ventriculi aut lactearum cellulis ad acorem coacervari, aut in quibusdam vaſis ſanguiferis tum primùm partes fermenteſcentes è foco prodeuntes alveumq́ue ſanguineum ſubingreſſæ acore ſuo utpote adhuc crudiores frigus, horrores inducunt, laſſitudines dolorificas, reſpirandi difficultatem, quæ ſymptomata progignuntur tùm à ſanguinis remora à fermento acido inductâ, tùm ab ipſius aculeis quibus punguntur membranæ vaſaq́; conſtringuntur, fermenti autem portione ſubactâ pluribusq́; circuitibus attenuatâ ſparſaq́; ardores, ſitis, dolores capitis, motus convulſivi aliaq́; ſymptomata ſuperinducuntur, quod indicat majorem fermenti exaltationem, ipſumq́ue ad ἀκροτήτας evehi, usq́; dum tandem rarefactus humor noxius per ſudores aut inſenſilem tranſpirationem diſcutiatur, induciæq́; largiantur, donec pro novo morbificæ materiæ penu novæ rixæ moveantur. Hinc ſudores qui acrem aut acidiuſculum odorem expirant critici eſſe ſolent, uti & puſtulæ in labiis aut aliis locis erumpentes, arguunt enim ſecretionem humoris noxii, ideoq́; & ſæpius febres judicari indices ſunt.

Pro variâ iſtius fermenti indole, qualitate, exaltatione tempore quo evehitur & accreſcit, imminuitur & decreſcit aut abſumitur, uti pro vario humoris conſortio, aliisq́; plurimis ipſius naturam determinantibus, variæ itendidem febres ſuccreſcunt, ipſarumq́; typus multiformis ſuboritur, hinc enim tertianæ, quartanæ, quotidianæ, febris epiala, Lypiria, compoſitæ, ſimplices ipſaq́; continua, aliæq́; demum plurimæ, quas hic recenſere non eſt hujus loci, ſoboleſcunt.

Poſito itaque, acre aut acidum volatile & fermenteſcens febres progignere, cortex Peruvianus ſapore quo ſtyptico-amarus eſt, ipſum fermentum febrile coërcere aut etiam profligare potis erit, amara enim & acida bellum indixêre ſeſeq́; invicem deſtruunt, quà verò ſtypticus eſt, ſubadſtringit, ſicq́;

malum

malum humorum frænat, & partes roborat, cum autem nec uti multa alia amara viſcera irritet, neque excretionem quamvis aut moleſtiam inferat, nec uti ſtyptica multa alia, conſtipationem inducat, neceſſariò agnoſcendum illum Pulverem indolem particularem nactum eſſe quâ nempe in hoc cortice ſalia cum terrâ ita amicè conveniunt, & tam arctè combinantur ut ſine nexûs diſſolutione primam regionem pertranſeant, & non niſi in fluento ſanguineo extillata diſſociationem pati, quâ tunc amara in acria aut acida vim ſuam exerant, ipſaque terra ſtypticitate ſua fermenti impetus coërceat frænetq́, fervores; aliàs enim amara uti colocynthis, rhabarbarum, agaricus, ſcammonium, aliaq́; quamplurima, ubi primùm ventriculum aut inteſtina appulerint, ſale volatili quô pollent fibras pungunt & irritant altiusq́; in vaſa immiſſa humorum fuſiones concitant; quin etiam aliàs ſtyptica, ubi ſunt meſpila, ſorbus, malus cotonea, vitriolum commune aliaq́; quamplurima conſtipationem inferre nihil magis notum, cujus diſcriminis ratio cùm omnia ſtyptico-amara terreo-ſalina ſupponantur, ex eo peti poteſt, quòd in quibusdam terreo-ſalinis particulæ ſalinæ-terreis laxè, & diſſolutè alligentur, ita quidem ut quamprimum ventriculi aut inteſtinorum humore diluantur, diſſociatio contingat, unde ſi amarum præpolleat ratione ſuæ volatilitatis & energiæ ſui juris factum quoquoverſum feriat, identidem & vires promat prodatq́;, ſecus autem ſi caput mortuum dominium obtineat, ſalia ſæpiùs innoxiè vaſa tranſcendunt, terraq́; inteſtinorum parietibus affigitur ſua ſtypticitate fibras coarctando quæ ideò conſtipationem ponderisq́; ſenſum progignit. Horum ſiquidem terreæ particulæ in ventriculo aut inteſtinis remorantur, vixq́; venas lacteas ſubintrant, ſed trajectis per inteſtinorum foraminula minutioribus ſalinis, craſſioribus his particulis introitus denegatur. Ex his obiter notandum, dari quædam remedia verè adſtringentia dicta, quod fervores ſanguinis cohibeant fuſionesq́; præcaveant, quæ tamen nullatenus inteſtina coarctant, uti ſunt v. g.

Succinum, Maſtiche, Olibanum, ſpecies diatragacanth. frigid. aliaq; innumera; aliaq; vice verſâ, quæ utpote auſtera, acerba aut ſtyptica, unicè vim ſuam in viſcerum fibras exerant, quas proinde corrugando, inq; ſpatium brevius contrahendo, facultatem ipſorum expultricem ſiſtant, quin imò hæc ultima ſæpius excretiones cohibendo lotium promovent. Sed cùm jam de ipſius naturâ verba fecerimus, nunc de ipſius uſu dicendum. Præmiſſis itaque Phlebotomiâ & Catharſi uti viſum fuerit, ſi febris non curetur, tempore intermiſſionis hocce remedium oggerendum vel in infuſione vel in bolo, ſi in infuſione, ℥iv. ſufficient præparationis noſtræ ſuperius ſcriptæ, ſi in bolo ʒß. Tempus dandi ſit non tantùm per intermiſſionem ſed etiam aliquandiu à paſtu; bis in die dabitur in ſimplici tertianâ & quartanâ, in aliis, ut in duplici tertianâ aut febribus ſubintrantibus, tempore remiſſionis, & opportuniùs quam occaſio morbiq; violentia permiſerint, quò ſæpius autem, eò minori doſi & è contra; interim non ſolùm temporis & febris ſed & virium ætatis, habitûs, aliorumq; concomitantium ratio habenda: ut autem recidiva præcaveatur uſus continuabitur, alioquin pari ferè certitudine qua intermittit febris iterum recrudeſcit, itaque per octo dies plus aut minus bis in die doſes propinabuntur vel boli oggerentur, & ℥j. aut ij. debent ab ægro conſumi, ſi integram ſanationem adipiſci ſatagat; quamvis illud non abſolutè intelligi debeat, plus enim aut minus requiritur pro vario affectus febrilis tenore & ſævitie. In quartanis ut recidiva præcaveatur, ipſius uſus diutiùs continuabitur, quippe agnoſcunt cauſam contumaciorem, ideòq; non niſi majori vi debellandam.

Cautiones in exhibendo ſint (1.) ne quid obſtaculum, uti ſordes in alvina regione, aut pituita in ventriculo, ipſius virtuti obſiſtant. (2.) Prius humorum impetus & fervores aliis præſidiis compeſcantur quàm oggeratur, hacce ratione præparantia, quid jam innuimus, præmitti debent. (3.) Nec ſub initium nec in vigore Paroxyſmi exhibendus, quippe tunc præ fervore

fervore minus ſpei hoſtem placandi affulget, ſed quod magis, motus contrarii, ſic inde introducti in humoribus periculum minantur; per remiſſionem autem uti ſecuriùs ita certius ſuos effectus prodit; conſultum eſt itaq; corticis exhibitionem à paroxyſmi declinatione auſpicari, quia ſanguis à declinatione plurimùm contractus & pacatus corticis conſtrictioni faciliùs paret. (4.) Doſes bipartitæ & frequentiùs oggeſtæ faciliori negotio rem ſuam peragunt, quia nempe ſenſim fermenti vires deſtruendo, periculum ex contrariorum motu reſultans præcavetur; quò tamen intermiſſio brevior fuerit, eò majori quantitate concedatur. (5.) Non ſtatim à paſtu, ne ſub crudiori nec dum volatilizata eduliorum mole pereat ipſius vis & obtundatur, ſed aliquandiu à paſtu, quô chylo ſuas vires faciliùs impertiat, ipſasq; ceu novum balſamum humoribus communicet. (6.) Cortex in ſubſtantiâ eſt quidem efficacior, ſed ſi cacopragiæ in primâ regione ſuſpicio adſit, tinctura ſaturata multoties repetita ſubſtantiæ ferè æquivalet, quia non uti Pulvis in ventriculo impeditur. (7.) In continuis ſicut in intermittentibus tempus remiſſionis eligendum, Ptiſana è cortice ſolo aut cum aliis in eundem ſcopum collimantibus parabitur pro potu ordinario. (8.) Si doſibus etiam pluries repetitis rem ſuam non aſſequatur medicus, non ideò pertinaciter inſiſtendum, quin imò ſi aliquandiu deſiſtat, iterùm oggeſtus pulvis optatos ſucceſſus adimplebit. (9.) In febribus malignis ſicut & in aliis non niſi præmiſſis præſidiis univerſalibus oggerendus, tempus quoq; opportunius erit, cum natura noxii humoris ſecretionem ad cutem per exanthemata molitur. (10.) Circumciſis per pulverem paroxyſmis, vi reliquiæ febris exterminentur, imminebit recurſus, itaque ſi catharſis à corticis uſu exigatur, lenioribus catharticis cum Laudano & cortice mixtis inſtituatur; eliganturq; cathartica quæ ſuis qualitatibus quandam cum cortice convenientiam obtineant, uti ſunt Aloë, Rhabarb. ipſumq; extractum colocynthidis, Cùm autem jam de ipſius corticis na-

turâ & uſu dixerimus, operæ pretium eſt aliquid addere de effectibus & de præſagiis ab ipſius uſu expetendis. 1. Qui à febris incurſibus longiorem feriationem expetunt, pulverem hunc crebriori vice aſſumere jubentur, fugatis nimirum à cortice paroxyſmis, ſi ejus uſus non continuabitur, morbus poſt aliquot ſeptimanas ut plurimum recrudeſcit. Quàm citò enim ejus vis abſumitur, & particulæ omnes à mixtione ſanguinis avolarunt, affectus pro tempore ſolùm ſuppreſſus, denuò emergit. 2. Cathartica vehementiora, aut emetica recidivam minantur, enim verò impreſſiones factas deſtruunt. 3. Periculoſus eſt ipſius uſus ſi fervores adſint, in cauſo & continuis ardentibus. 4. Si ab ejus uſu proximus paroyſmus immutetur, vel imminuatur, aut intendatur ſolutionem prænuntiat, ſin minus eandem tenorem teneat, conſecutionem portendit. 5. Non ſolum diaphoreſin parit, verum lotium & ſudores & quandoq; ventris fluxum, quæ ſi contigerint, febris ſolutionem præſagiunt.

Quamvis autem hujus corticis uſus à prudenti medico ſub cautionibus ſuperius præſcriptis laudabiles ſuos effectus prodat, ita quidem ut jure inter febrifuga palmam præripiat; non deſunt tamen qui non ſolùm ipſius uſum verentur, verùm & reſpuunt, eò quòd non debellet hoſtem, verùm & ipſum duntaxat ſopiat, qui ideò cunctando vires ſumens crudeliùs in poſterùm ſæviat & debacchetur, ut qui ſcilicet ulceri cavo denuò erupturo cicatricem inducat. Hinc itaq; cachexiam & hydropem exoriri contendunt. Verùm experientia huic objectioni in totum refragatur, quippe quotidie quamplurimos videre licet ab hoc pulvere optimè percuratos, qui nullatenus tamen tales affectus incurrunt, quamvis etiam nec catharticis aut aliis præſidiis tales eventus præcaverint; Experientiæ ratio ſuffragatur, quæ enim ſunt actu amara, in ſupprimendis fermentorum præternaturalium viribus maximâ virtute pollent; quin imò radix gentianæ quæ optimè hunc corticem ſimilat, olim pro curatione febrium quartanarum cele-

celeberrimi erat usus; Modus autem quo agat in fermentum febrile non adeò innotescit, ut quispiam asseverare possit, penum morbificum ab ipso pulvere intercludi & quasi compedibus ligari, ut exinde solutis vinculis tantum pertimescat periculum, nec enim tam exactè, uti prius innui, nobis ab oculos ponitur ipsius essentia ut de ipsius virtute & qualitatibus dignoscendis tam confidenter arrogemus; Interim si ab effectibus ad causas ascendamus, dicemus materiam morbificam non tam incatenari quam reserari, ipsumq; fermentum non tam sopiri quàm expandi & rarefieri, enim verò diapnoem promovet, sudores prolicit, urinam ciet & quandoq; ventris fluxum proritat; & quid nonne amara discutiunt & abstergunt. Adhæc fermentum febrile non tanta forsan molis est ut non nisi majoribus evacuationibus elutrietur; nonne parvæ pustulæ, exanthemata, furunculi, aut alia per cutem erumpentia diros affectus, violentasq; febres solvunt & perfectè judicant? Sed quod magis, undenam est, quæso, quòd magnis evacuationibus, sæpiusq; repetitis tantùm confidamus; quàm enim sæpius inutiles ne dicam noxiæ, norunt Practici, ita quidem ut si inter istius corticis & catharticorum majorum vel etiam mediocrium sæpius repetitorum usum comparationem instituas plus periculi majoresq; noxas ab istis quàm ab illo impendere comperias; infirmantur enim vires, frangitur stomachi tonus, ex quo novus humorum cumulus superinducitur, unde & cachexiæ aliiq; affectus sobolescunt; è contra ex isto pulvere symptomata crudeliora evanescunt, vires labefactatæ instaurantur sensimq; æger sanitatem recuperat; sed si ab istius corticis, uti supponunt, coarctatione graves affectus suboriri censeant quidam, alii non cum minori fiduciâ querelas movent contra calores quos inducit; ita quidem ut si prioribus mixti stypticitas suspecta fuerit, isti amaritudinem pertimescant: secundùm enim Physicos, amara, salsa & acria sunt calida; austera, acerba, styptica sunt frigida, pinguia verò, dulcia, oleaginosa temperata; ex hoc itaq; supposito calores præterna-

ternaturales induci, humores aduri, cum magno ſtrepitu eventilant: ſed huic objectioni non minus refragatur experientia quàm priori, ipſaq; ratio contra allegata contrarium evincit: uti enim intimâ partium mixti unione ſtypticitatis damna alioquin nocitura ipſius amaritudine præcaventur, ſic & hujus noxæ alioquin metuendæ ab alterius qualitate emendantur, quod exinde evidentius pateſcit, quod uti prius innuimus, non uti multa laxè mixta à ſe invicem diſſocientur ubi primam regionem perluſtrarunt, quin imò uti arctiori nexu conjunctæ invicem mixti particulæ junctis viribus ſuos effectus produnt promuntq; ; ſed ne hîc cantilenam recantemus, viresq; amari in fermento extraneo recolamus, experientiâ duce ſufficiat in noſtras partes antiquitatem revocare quo multa amara uſurpavit ad febrium curationem, uti centaurium minus, cichorium ſylveſtre, Abſynth. Camhædryn, flores Chamæmel. aliaq; quam plurima, iſta quippe agitationes quidem & motus extraneos in humoribus ſuſcitant ſed quibus fermentum febrile diſcutiatur, utq; clavus clavum trudit, ſic & nova fermentatio inducta prius inſitam debellat & deſtruit.

OBSERVATIO III.

D. JOH. de MURALTO.

Affectus Mirachialis.

ILluſtriſſimus ac Doctiſſimus Dominus N. Verb. Divini Paſtor, & Linguæ Græcæ Profeſſor Publicus, à duobus circiter annis conquerebatur de prævalidâ viſcerum intemperie, ardores ſiquidem coloremq; inſolitum in abdominis regione perſentiebat, adhæc ructus acidos patiebatur, & quodam timore inaſſueto dum cathedram conſcenderet percellebatur, & quodam tremore afficiebatur, ita quidem ut titubarent membra, vixq; ſtare poſſet; remedia univerſalia adhibita pro tempore nihil levaminis produxerunt, ad lymphas poſtea acidulas

dulas se conferens, aliquod solatium exportavit, demumq; usu Pulveris Birkmann. & Pilularum Nicolai integram sanitatem recuperavit.

SCHOLIUM.

HIcce affectus jure mirachialis nuncupari potest, uti enim circa viscera tragœdiæ primordia inprimis peragebantur, sic & ipsius fomes imis visceribus latitabat; In mesenterio enim & glandulis ipsi intertextis sicut & in pancreate & aliis partibus quæ præcordia circumstant, ceu in diverticulis sordes quotidie ablegatas in penum morbificum congeri uti concipere obvium est, ita nihil frequentius occurrit, istæ demum fæculentiæ morâ & stagnatione in fermentum exaltatæ suâ ζυμώσει sanguini jugiter transeunti labem impertiunt; succisq; ideo in hoc casu miasmate morbido saturatis calore circum præcordia infestabant, nec solùm intra secundæ regionis cancellos res peragebatur; verùm uti assolet in melancholicis, miscella extranea sursùm repens spiritus tum primùm vapore tetro afficiens, fractâ mentis acie metum incutiebat, perq; nervorum tubulos demùm decurrens spiritibus fugatis anomaliæ concitabantur, tumorq; & alia perversi motus symptomata urgebant. Dubium an stomachus ructibus acidis divexatus primariò vel secundariò afficeretur, sæpiùs enim ab ipso ceu à fonte multi progignuntur affectus, fracto siquidem ipsius tono, quod malum sæpiùs ingenii quàm corporis labor producit, spiritibusque abstractis alimenta imperfectè coquebantur, ita nimirum ut chyli portio tenuis & spirituosior illinc sanguini debitô citiùs commissa calores subinde inducat, crassiorq; interim residua more eduliorum diutiùs asservatorum, acescens ructus acidos aliaq; sæpius βραδυπεψίας incommoda invehat, quod vitium si tale supponatur in primâ officinâ, in quâ alimenta primariò præparantur, non mirum si succi inde emergentes eadem labe

inquinati, & crasi perversâ fervores caloresq; contra naturam in secundá regione induxerint, ulteriusq; demùm profecti in regimine animali dissidentes jurgia excitaverint; sic plures affectus culpâ stomachi sobolescere certum est, quamvis item non repugnet ipsum etiam sæpè aliarum partium vitio laborare, ipsarumq; pœnas luere, reduces enim succi & qui intra ventriculi cavum liquorem fermentescentem per glandulas membranæ villosæ substratas profundunt, si quadam mixturâ extraneâ saturentur, subinde fermento quo pollent peregrino succos adventitios inficient sicq; turbatâ coctione expirationes incongruæ aliaq; symptomata urgebunt; ut ut sit, res ad idem redit noxaq; circularis perinde inducitur; demùm quòd remedia generalia impedimenta duntaxat summoverent nec ad intima penetrarent, nullum sensibile solatium conferebant, acidulæ verò quòd secretiores recessus permeent juvamen insigne præstabant, sicq; lymphis diluta miasmata & morbida elutriata Pilularum Nicolai usu continuato tandem pleniùs expurgata sunt, Birkmanniq; pulvere stomachi fermentum instauratum est, virq; insignis pristinam sanitatem recuperavit.

OBSERVATIO IV.

D. JOH. de MURALTO.

Anasarca cum Ascite.

PRofugus quidam Gallus 20. annor. nomine Jacobus Senestal, post febrem autumnalem quâ laboraverat, incidit in Anasarcam cum ascite, pedes & crura insigniter tumebant, hydragogis per vices sæpius repurgatus fuit, quæ immutabantur ne assuesceret natura, ita quidem ut quandoq; Syrup. de Rhamno Cathartico ℥j. ß. hauriret, aliàs Pilulas sequentes devoraret: ℞. Mercur. dulc. ℈ß. resin. Galap. gran. XII. ammon. solut. q. s. fiant Pilul. Devorabat autem o-

piat.

piat. sequent. morcellum manè & serò: ♃. Conserv. fruct. Cynorrhod. Absynth. aa. ℥j. ß. confection. Alkerm. ℥ß. croc. Mart. aperient. ʒj. Tartar. vitriol. ʒij. cum. s. q. Syrup. capillor. Vener. misce, fiat confectio: pro siti restinguendâ, usus est decoct. gramin. & rad. eryng. Hisce autem, Deo benedicente, intra 6. hebdomadas detumuerunt crura, pedes, imò universum corpus.

SCHOLIUM.

Hydropem febres autumnales subsequi non raro contingit, cujus quidem metastasis variæ causæ esse possunt, sæpius spiritus à febre præcedanea exhausti, pituitæ tum & lymphæ genesi uberiori ansam præbent, exhausto siquidem aut saltem depauperato sanguinis fermento. Per fermentum febrile, pravi humores congeruntur, obstructiones progignuntur, lymphaq; exuperat, ex quo hydrops succrescit; à poris cutis occlusis sobolescit etiam, hyeme nempe accedente pori cutis constringuntur, sicq; lympha per glandularum tubulos evaporari solita intus remeans coagulatur, vel in carnes effunditur sicq; utrovis modo Anasarcam progignere potis erit, cui passim Ascites superinduci solet, in quantum ab obstructione tubulorum cutaneorum materia intus resorpta pleniùsque aggesta facilè in abdomen ceu in aqualiculum profluit; Obstructio demùm quæ partibus imi ventris oboritur, uti non levem sic etiam & frequentem huic morbo progignendo occasionem præbet; à vasis enim obstructis ea disrumpi periclitantur, jugiter enim affluens humor præcedaneum cogit, & ad effluxum proritat. Itaq; pro varietate causarum symptomatumq; magnitudine, varia itidem prognosis subsequitur; hydrops ab obstructione partium nutritiarum quæ fermè semper ascitem accersit, periculosior est, maximè si obstructiones scirrhum comitem habuerint; quidam in hoc affectu obstructiones in vasis lacteis aut lymphaticis

ticis ſtatuunt, uti & earundem partium ruptiones culpant, alii vaſorum omenti rupturam accuſant, quam itidem ab obſtructione vaſorum per illud ſparſorum deducunt, ex hac autem parte aquarum effluxum in abdomen derivari autumant, quòd animali liberaliorem potum epoto ſubindeq; exenterato, adhucq; vivo, ſi ventriculus manu comprimatur, omenti vaſa illicò turgeſcant, itaq; & ipſi meatus ſeu poros è ventriculo in vaſa omenti per quos lympha tranſeat aſtruunt, ex ipſiſq; vaſis in omento ſparſis adeò celerem lotii viam ad renes deducunt, ex ipſorumque obſtructione aut ſeri effluxu in abdomen in hydrope parcius lotium ſtatuunt. Hydrops à depauperatione ſpirituum in ſenibus mali ominis, è contra in juvenibus, modò viſcera non ſint malè morata, curationis ſpes affulget. Qui demùm vaſorum cutaneorum obſtructiones ſequitur, niſi maturè curetur, antequam obfirmatus ſit affectus, pleniorq; humoris morbifici aggeſtio coacervata ſit, difficulter curabilis evadit.

Ad Curam iſtius affectus inprimis ſerum luxurians & extravaſatum elutriari debet, obſtructiones reſerandæ, nativumq; partium robur conciliandum. Itaq; diuretica, aperientia, & roborantia conveniunt, quæ itaque in curâ cum methodo ſimul adhiberi debent. Ante omnia autem victus ratio imperanda, quæ in victu parcoq; potu conſiſtit, multos enim videre contingit, qui à ſolâ potus abſtinentiâ ſunt reſtituti; Hinc illud: abſtine & efficies, quod medicina nequit. Si autem potus concedatur, ſit decoct. rad. gram. eryng. vel filic. mar. rub. tinctor. aut cichor. aut alior. peculiari cujusq; craſi appropriatorum. Lixivium etiam parabitur ex ciner. ſarment. vitis, abſynth. Juniper. geniſt. cum vino albo, ſingulis diebus ad ℥vj. continuando per aliquot dies. Hic etiam prodeſt omnis potus chalybeatus, & præcipuè vinum, in quo ſilices albi fuerint extincti, nam levi adſtrictione deobſtruunt, frequenter autem Purgantia hydragoga in uſum revocari debent, ex: grat. ℞. tartar. vitriolat. g. xv. reſin. Jalap. ℈ß. trochiſcor. alhand. g. ii.

miſce,

misce, fiat Pulvis cum jusculo sumendus. Quanta sit homini pestis vinum immoderatè sumptum, quàm corpus mentemq; miserè sauciet, docent faciei, nunc pallor, nunc turpis rubor, fœtens anima, obtusi sensus, ulceratorum oculorum, ut & ingenii hebes moriensq; acies mors memoriæ, tremulæ manus; nihil enim frequentiùs ebriosis contingit quàm manuum tremor, qui & sæpius, si diutius temulentia continuatur, alias quoq; partes adoritur, quod ex languido corpore, fractoq; incessu passim videre est; inprimis enim nervis bellum indixit, acido siquidem volatili spiritibus improportionatum factum, tum primùm in mentis arce turbidos motus excitat, unde gravem animus noxam contrahit, sensus obstupescunt, serositates cumulantur, affectus efferati tumultuantur, intelligentiæ nubilum prætenditur Cimmerium. Sed nec intra calvariæ pomœria tragœdia peragitur, quin imò ceu à fonte turbatis lymphis sordido non nisi turbidi scaturiunt rivuli, ipsi nervi densâ ramificationum propagine fruticantes suas subinde inordinationes cerebro acceptas referunt, extremaq; quòd à foco longiùs recedant, graviùs plecti solent, tremor autem ad tria referri potest; vel enim ab exhausto & spirituum penuriâ, vel ab ipsorum copiâ, & luxurie, vel à simplici ataxiâ & irregularitate, ab exhausto cùm spiritus præ tenuitate & penuriâ nervorum tubulos pleno agmine inflare nequeant, ceu ventus debilior nec molendinum circumrotare nec portam claudere valet, sed tantùm motitare sic & circumcisis spirituum copiis titubant convalescentes nec nisi tremulos gressus instituunt; à spirituum copiis suprà modum adauctis & luxurie idem effectus dispari tamen ratione contingit, spiritus enim qui in priori casu præ tenuitate & penuriâ seriem continuare nequibant filumq; abrumpere cogebantur, in hoc præ copiâ sibi invicem officientes dissiliunt, & è stationibus abrepti in viciniam excurrunt, itaq; reclusis valvulis de musculo in musculum exilientes titubare faciunt, quod passim in temulentis cernere est; à simplici ataxiâ cùm scil. spiritus nec paucitate de-

ficientes, nec luxurie diſſilientes, verùm alienâ miſcellâ turbidi ad motus exploſivos alludunt, motusq; inordinatos contrahunt, ſicq; devii facti novos tramites ſibi cudunt, prioribus relictis, quos in poſterum obnixè retineant, ſic quosdam videre licet qui ſemel à vini potu & tabacocapniâ contracto tremore, ut ut ab utroq; temperaverint, tremore conſequenter afficiuntur, ſæpius enim & ſuos errores per conſuetudinem repetit natura; adhæc & ſemel fractus partium tonus vix reſarciri poteſt, ſic nervi muſculiq; plus nimiùm emolliti ad tenſitatem in poſterúm vix inflari poſſunt: Hic autem examinare ſubeſt quâ de causâ quidam à naturâ tremulas manus habeant? quod non aliunde exoriri crediderim quàm à turbidis ſpirituum motibus parentum in tempore generationis, ſive talis ſpirituum inordinatio à ſenio attritis partibus contingat, ſive à quadam paſſione generantium, imprimis matris, ortum ducat, quod luculenter mihi innotuit, tremore manuum cujusdam mercatoris mihi noti, quem à nativitate ſuſceperat, matre nimirum triſti nuntio mariti cultello occiſi ex improviſo allato, & exin octavo graviditatis menſe, inſigni tremore perculsâ; fœtus enim animi pathematis fœtæ obnoxius evadit, tanto enim nexu ducuntur in conſortium ut pulſata matris imaginatio ſculpat cereo fœtui Characterem; cujus quidem ſympathiæ vires inſigni hiſtoriâ hîc prodere expedit: Jacobi nimirum primi Magnæ Britanniæ quondam Regis, qui diſtricti gladii viſum perferre nequibat, quod Pathema ex horrore matris à nece amaſii juſſu mariti pugione interciſi coràm ipsâ oborto, nactus erat.

Secundùm autem varias cauſas quibus hic affectus inducitur, itidem & medendi indicationes immutari debent. Si enim à ſpirituum penuriâ & defraudato partium genio, inſtaurari debent Patientes, ut qui à morbo reſurgunt, victusque eupeptus & euchymus imperandus. Vice versâ qui à ſpirituum pleonexia & luxurie, diætâ & abſtinentiâ curari debent, plenitudini enim remedio eſt abſtinentia, quod inprimis experiuntur ebrioſi, qui ad frugem ſe recipientes vel ſolâ vini abſti-

abstinentia à tremore curari solent. Qui demùm à spirituum ataxiâ tremore afficiuntur, iis pro ratione causarum remedia administrari debent; sæpius bilis aliique humores putridi circa præcordia coacervati vaporibus cerebrum impetunt, nervorumq; tremores spiritibus irritatis inducunt, quandoque vermes tales in spiritibus enormitates causantur, copula heterogenea in nervorum tubulos suffusa ad tremorem alludit, in istis casibus, humor peccans evacuandus catharticis idoneis & peculiari cujusque crasi consentaneis, tum demùm copula heterogenea discutienda sudorificis, sæpius enim per cribra cutis & musculorum interstitia & fibras materia explosiva affigitur, quæ spiritus pertranseuntes ad inordinationes parat & disponit. In decocto autem sudorifico lignum lentisci immisceri debet, quòd vim habeat firmandi nervos; si tremor ab irâ nimio labore oriatur, quiete animique pathematum placatione cohibebitur; vel ℞. Resin. Galapp. ℈ß, trochiscor. alhand. gr. iij. mercur. dulc. ℈ß. olei anis. gutt. III. misce fiant Pilulæ numero 21. vel detur Syrup. de Rhamno cathartico ad ℥j. vel ℥ij. Pilulæ etiam hic ex gum. ammoniac. Mercur. dulc. & resin. Galapp. maximè prosunt, ope enim Mercur. pori obstructi reserantur, & si aliquæ læduntur fibræ, consolidantur à mucagine gumm. ammoniaci. Semin. Sambuc. & ebul. ad ʒj. Pondus exhibita sæpiùs juvamen præstant. Vel ℞. Cortic. intern. sambuc. m. iij. coquantur in seri Lact. ℔. iij. ad medias, quotidie manè & serò cyathum unum aut alterum sumat Patiens usq; dum convaluerit. Quidam pro arcano habent succum bryoniæ sequenti modo collectum: Lunâ crescente, tempore inprimis verno radicem bryon. terræ adhuc commissam excava, desuper iterum impone operculum, ex superioris radicis parte abscisâ paratum, & singulis manè invenies 2. vel 3. cochlearia plena istius succi, quem exhibe singulis matutinis horis hydropico à cochleari uno usq; ad 2. quo solo vili medicamine multos curatos asserunt. In ascite à catharticis malum exasperari quidam non infimæ notæ contendunt. Cachexia inveteratâ laborantibus,

tibus, eviſceratis, calore peregrino confectis cathartica fortiora noxia ſunt, uti & diaphoretica.

OBSERVATIO V.
D. JOH. de MURALTO,
De Vertigine.

VIr quidam honeſtus, ætatis ſuæ 40. temperamenti bilioſo-melancholici, texturæq; rarioris, & qui in juventute multos errores in ratione victus commiſerat, maximè in vini meracioris potu, conquerebatur de vertigine horis matutinis infeſtante, ita quidem ut mentis incertitudo fractusq; inceſſus ipſum malè haberent, nubem quaſi in cerebro oberrantem perſentiebat, poſt prandium autem & horis ſerotinis, quaſi nube diſcuſsâ, ſudum ſerenumq; mens obtinebat, fractaq; prius mentis acies exſurgebat, illudq; experiebatur, quòd, ſi cùm ſummo appetitu cœnam capeſſeret, pro certô mane inſequente graviùs de vertigine mulctaretur, vigiliæ illud ſymptoma quoque exaſperabant, uti & defatigatio, aut quivis animi aut corporis labor extraordinarius. Purgationem ſemel in menſe præſcripſi talis compoſitionis: ℞. folior. Betonic. cichor. totius agrimon. ãã. m. j. centaur. minor. p. j. fiat decoct. colatur. infund. ſenn. mundat. cum aniſ. ℥iij. rhei elect. cum ſantal. ℨj. ſal. tartar. ℨß. in expreſſ. ſolves mann. Calabrin. Syrup. roſar. ſolut. compoſit ad ℥j. miſce, fiat potio; quoad reliquum potum Caphè præſcripſi bis aut ter in die, mane nempe, poſt prandium & aliquando poſt cœnam, cyathumq; hauſit, ſumendo nempe aquæ craterem decem aut duodecim unciarum in ollam plumbagine, aut cupream ſtanno obductam, igniculo carbonario impoſitam eiq; aquâ aliquantulum effervefactâ circiter trium drachmarum Pulverum injiciendo, ſedulò cavendo ne quidquam effunderetur; pulvere enim aquæ immiſſo, illicô incredibili celeritate in ſpumam agitur. Curandum ideo ut quamprimùm aqua ollæ

ollæ labia attingit, igne amoveatur, admovendo identidem usq; dum duodecies circiter efferbuerit aqua, cavendo ne quid effundatur, olla deinde ab igne amota cineribus satis calidis imponenda, ut decoctum caloris quantum poterit absq; bullitione conservet, ibique relinquatur donec magma fundum petierit, & decoctio limpida & subflava supersit; tunc inclinatione calici affundetur cavendo ne magma quod nihili est liquori remisceatur, quantumq; poterit calide sorbillandus, quò calidiùs enim assumitur eò salubriùs. Memini etiam vidisse quemdam vertiginosum qui à frigore insigniter lædi solebat, ita quidem ut quandoque asperiori frigori expositus in terram prostratus quasi epilepticus aliquandiu jacuerit.

SCHOLIUM.

ISTius vertiginis in primo casu enarratæ causa referri debet in pleniorem succi nervei per somnum congestionem, ipsiusque crasin ad acrem vergentem, somno spiritibus intro recessis connivent ostiola, quibus sensim excrementa evaporantur, unde & humores quasi concentrati molem adaugent, reclusis autem per vigiliam sensuum ostiis, spiritus ab immersione vehiculi in quo delitescebant, excitati ad priores stationes se recipiunt, verùm non sine quadam laticis nervei in quo natitant miscellâ aut impurâ mixtione si quæ forsan in nervis scaturiat, cujus vi irregulariter commoti ad vertiginem alludunt, non mirum itaq; si hic Patiens qui errore in ratione victus, viniq; meracioris potui indulgentiâ sanguinem acriorem contraxerat, spirituum ataxiâ mulctatus fuerit, labes enim è sanguine ad succum nerveum transmissa & spiritus in cerebro affecit, & ad anomalias concipiendas paravit. Quia autem succus nerveus aliique humores multifariam vitiari temperiemque immutare possunt, quandoque & hic affectus à succo nerveo crassiori & pituitoso sobolescit, qui per somnum ad interiora refluens, porisque cerebri incuneatus, non facilè à spiritibus

ritibus exſuſcitatis de ſede dimoveri poteſt, ita quidem ut patientes, quaſi tenebris cimmeriis offunderentur, non niſi greſſus inconſtantes inſtituant, & quaſi in periculo verſarentur, incertò res agant, quod tamen cerebri pathema diſcuſsâ ſpirituum energiâ caligine, evaneſcit, mensque erigitur; eodem prorſus modo, quo Solis radii diſcuſſis nubibus illibati ad nos perveniunt, lumenque apertè undique effundunt; quòd autem plus ſolitô cœnam capiens, inſequente mane quaſi pro certo vertigine mulctaretur, vaporum pleonexiæ è pleniori pabulo obortæ id adſcribendum venit, vel quod forſan acrius redditum ſtomachi fermentum parem in ſucco nerveo dyſcraſiam argueret, itaq; ut talis penus acredinis particeps in humoribus luxurians in ventriculo appetitus ſtimulum adderet, & in cerebro ſpiritus ad motuum anomalias induceret, quæ mentis corporisq́ue laborem aut defatigationes ſequuntur vertigines ſpirituum craſi debiliori adſcribendæ, utpote qui debiles tot actibus perficiendis impares in confuſionem adiguntur, & è ſtationibus propulſi oberrare coguntur. Quod autem quidam videantur utut intemperantiæ rei, potatoresq́; inſignes, qui tamen affectus temulentis ordinarios eludunt in causâ eſt firmior à naturâ nervorum tonus per quem nempe ſucci etiam heterogenei ſine morâ tranſeant, morbi enim non contingunt niſi ab affectis partibus, ab actione ſcilicet agentis ad patiens, ipſaq́; textura cerebri ſi firmior uti & ſpirituum craſis fuerint, materiæ heterogeneæ aggeſtionem præveniunt, pori ſiquidem cerebri ſarti tectiq; copulam heterogeneam dimittunt, ipſique ſpiritus & nobiles vinci aut obrui non patiuntur, è contra qui debilioris texturæ ſunt, ſpirituumq́; craſi humili imbecillioriq́; conſtituuntur, uti & quorum vires ab inordinationibus attritæ ſunt, partiumq́; robur ab errore in victu, maximè vino meraciori indulgentiâ fractũ eſt, vertigine aliisque ſpirituum enormitatibus multari nihil frequentiùs occurrit, cujus rei causâ ſunt ipſe debilior nervorum tonus, laxiorq́; cerebri compages, ſive tales diatheſes naturales, vel acqui-

acquisitiæ fuerint, in quantùm fortè si succi vitiosi acriores nempe, vel viscosi istas partes dispositas perluerint, vel irritatione ipsas pungent aut vellicabunt, vel lentore suo laxioribus fibris facilè intricabuntur, qui pari modo in cerebro vel spiritibus occursantes ipsos in ataxiam protrudent, vel poris cerebri adhærentes spirituum commercio obices ponent, quibus levandis totis viribus adlaborantes inordinationes contrahunt. Errore autem in victu maximèq; temulentiâ talem diathesin contrahi nihil magis notum, in quantùm scilicet acido volatili vini genus nervosum acrius impetitum de robore remittit, cerebriq; tonus frangitur, ut non à verô absimile videatur in ipsis nervis cellulas quasi aut foveas excudi, gutta enim cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo, in ipsoq; cerebro novos poros satisque apertos progigni, per quos utrosq; succi vitiosi pertranseuntes partes de se dimittant, in hisce porulis foveisq; de novo cusis in morbi mineram coacervandas, hinc tam diros affectus audias qui genus nervosum consectantur, tamq; difficulter curabiles quòd nempe materia longiùs dissita remediorum vim eludat, ipsaq; illibata ad tam remota loca pertingere nequeant, illud evincitur tormentis bellicis longo usu attritis, quæ tales cellulas in sinu suo contrahunt, quæ promptæ explosioni non parùm officiunt, non secus ac tales attritiones & in partibus contracta vitia spirituum trajectionibus obsistunt. Quòd autem vertiginosi omnia in gyrum circumagi sibi videantur, in causa est spirituum resilitio ab obice quem perfrangere contendunt, non mirùm itaque si denegatâ in nervos spiritibus viâ quandoque in terram cadant patientes. Quòd autem ex ultimo casu notatum, à frigore asperiori perculsum vertiginosum in terram prostratum fuisse, illud à cutis tono laxiore proveniebat, ita quidem ut pori, laxiores, quod passim in emaciatis & corporibus calidioribus contingit, partes frigorificas ubertim admitterent, à quibus & fibræ cutaneæ teneriores sensibiliter tactæ spasmos contrahebant, ipsique & spiritus harum incolæ anomalias, quæ ad cerebrum

usq; prorogarentur contrahebant. Quòd verò attinet illam vertiginem quæ ex consensu fit, inprimis è stomacho, unde multi jejuni hunc patiuntur morbum, ejus ratio hæc est: materia quædam ejus, pungens, aculeataq; in jejuno ventriculo hospitans, cum otiosa est, & nihil invenit, in quod agat, in ventriculo vellicationem & crispationem fibrillarum nervearum instituit, quæ vellicatio ut omnis alius motus spasmodicus communicatur cerebro, quod ex fidibus evidenter demonstratur, unde fibrillis commotis spiritus animales turbantur, sanguinis motus simul augetur, quodq; heterogeneum in sinu continet in cerebrum ablegat, unde spiritus tenebris offunduntur, visus obscuratur, aliique sensus hebescunt, donec nube discussâ serenitas accedat.

OBSERVATIO VI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Pleuritide in gravidâ.

Rustica boni habitus temperamenti sanguinei, ætatis suæ 30, annor. quatuor menses gravida, dolore lateris punctorio cum tussi, febre, difficultate spirandi correpta est, ut exquisita pleuritis adesset etiam cum sanguinis sputo & in tempore æstivo, præ symptomatum vehementiâ & insigni difficultate spirandi phlebotomia quater fuit celebrata, Julepi sæpius propinati ex aquis papaver. rhæad. borragin. cryst. miner. corall. rubr. præparat. & syrup. violac. cum Syrup. papaver. Rhæad. Enemata etiam injecta sunt, & sub finem medicamentum purgans ex mediocribus oggestum, quibus remediis & qua methodo percurata est sine ullâ fœtus offensione, quem etiam ad præfixum tempus gessit, feliciterq; peperit.

SCHOLIUM.

QUamvis Helmontius in hoc affectu improbaverit venæ sectionem, quod exhauriat balsamum vitæ & sanguinis penum spiritibus depauperet, nos quotidianâ experientiâ edocti, aliorumque medicorum gravissimorum consensu fulti, ipsam etiam in hoc casu celebrare veriti non sumus, maximè cùm & experientiæ ratio suffragetur, nihil enim aliud est apud nos Pleuritis quàm sanguis in minoribus vasis pleuræ extravasatus & stagnatione inflammationem concipiens; causa antecedens sanguis vitiosus qui exuvias suas in pleuram deponit, vel qui nimiùm commotus vim inferat limitesq́; transgrediatur & extravasetur, quod frigus calori subinde inductum cogendo sanguinem prorumpere facit, illudq́, pathema quandoq́; accersit, quid ni & ipsum frigus aut frigidorum ingurgitatio, membranam pleuram contrahens sanguinem cogit & extravasationem parit; itaque tum ratione causæ antecedentis tum & conjunctæ sanguinis missionem convenire facilè evincitur, adhæc sanguis impactus & extravasatus inanitis vasis resorbetur, quod tam luculenter promptum solatium à sanguinis missione probat ut inficias ire nemo possit; nec obstat quòd Helmontiani in pleuriticis acidum prædominari contendant, sufficiat pro sanguinis missionis indicatione ipsum in eruptionem urgeri, vasorumq́; ora perrumpere, ut exinde venæ apertura congruat, qua datâ portâ ruant, pleuraq́; & aliæ partes pectorales à decubitu humoris eximantur. Nec obstabat etiam in hoc casu Divini Senis præceptum, quo abortus periculum præsagit ex sanguinis missione in gravidis, cùm ipsemet Hippocrates intelligendus sit de largâ illâ & antiquis usitatâ sanguinis missione, quæ omninò in gravidis improbatur, non verô de illâ quæ non nisi partitis vicibus celebratur, & urgente necessitate.

OBSERVATIO VII.
D. JOH. de MURALTO,
Febris quartana decocto Antimonii crudi curata.

FIlia quædam apud Comitiſſam ad honores commorans ſub finem Auguſti febre intermittente correpta eſt anno 1683. Erat autem tenuis habitus & quinquagenaria & aliquatenus cacochymica, varia remedia in caſſum tentata ſunt, tum præſidia univerſalia tum & particularia, cùm autem nihil proficerent, quin imò febris poſt 5. aut 6. hebdomadas typum mutata ex tertianâ in quartanam obfirmata eſſet fractisq; viribus & emaciata in lecto detineretur; expoſtulanti remedia decoctum antimonii crudi præſcripſi, cujus uſu aliquandiu continuato febris exulavit, viresq; tum & carnes abſumptæ inſtauratæ ſunt ſanitatemque recuperavit.

SCHOLIUM.

NAturarum diverſitas uti morborum varietatē arguit, ſic & remediorum diverſi ordinis variiq; effectus exigentiam ſupponit; itaque verſatilis ingenii medicus eſſe debet ut pro re nata ſcopos medendi immutet, & à juvantibus & lædentibus variè de remediis ordinandis decernat. Et nullus dubito pro variâ cujusq; craſi morbos variè judicari, ità quidem ut in quibusdam natura criſes per alvum moliatur, aliis per lotium, aliis per vomitum, & aliis non raro per ſudores, à diapnoë præpedita quæ emergunt incommoda, ipſius neceſſitatem & commoda, ſi promoveatur, indicant; diaphoretica itaque & ſudorifica vel exinde magni uſus eſſe conſtat, non ſolùm enim eorum ope corrigitur ſanguis unaque & impuritates ſi quæ latitent in ſecretioribus locis, in motum vindicantur, verùm & præ-

& præſervantur ſucci ab omni viſciditate & coagulatione, hiſce potiſſimùm duobus modis ſuos effectus laudabiles produnt, hacq; ratione quæ intùs ſumuntur externè adhibitis præſtantiora cenſenda ſunt. Pro morborum autem quorundam ſanatione diaphoreticorum uſus longus & creber per longum tempus aſſiduè requiritur; nempe ut viſcerum & humorum non tantùm impuritates, & corruptelæ expurgentur, verùm & tincturæ morbificæ altiùs impreſſæ deleantur prorſùs & exterminentur; In hunc ſcopum non ſufficiet per quasdam vices ſudorifica exhibere, ſed uſu continuato reſeratis poris humores parari debent ad inſenſilem per poros excretionem, ut tum ſanguinis & ſucci nervoſi recrementa jugiter evaporent. Multi in antimonio medicinam univerſalem quæſiverunt, & qua ratione aurum à ſordibus & mixturâ heterogeneâ expurgat ſic humores ab extraneis & non ritè miſcibilibus defæcari poſſe ſtatuunt; ſed quamvis qui unico remedio omnes morbos perſanari poſſe contendunt, noſtro judicio, toto cœlo aberrant; Nihilominùs inficias ire non poſſumus, multa præclara, & maximè proficua remedia ex hoc minerali depromi. Antimonium crudum mixtione integrâ manente neque per vomitum nec per ſeceſſum operatur, quòd ſcil. particulæ ſulphureæ & ſalinæ, â quibus virtus emetica procedit, in eo ligatæ, aliis obvolutæ ſeſe exerere nequeant, ſed cavendum ne aliquod acidum in decoctione admiſceatur, ſi enim ab acido reſeraretur vomitum excitaret, concreto enim præparatione quadam reſerato & nonnihil ſoluto, particulæ ſatis liberæ & ad agendum promptæ redduntur, integrum illibatum quidem primam regionem pertranſit, ad alveum verò ſanguineum deductum delibatis quibusdam partibus ſulphureis coagula ſi quæ ſint, ſolvuntur, mixturæq; extraneæ ad excretionem diſponuntur. Quamvis ſudationis vis & energia in ſolvendis febribus paſſim innoteſcat, tamen aliquando ſymptomaticè erumpunt & moleſtæ ſunt, quod ut plurimùm contingit ſub finem febrium intermittentium & diuturnarum,

quod

quod perperàm non raró reliquiis morbi foràs propulsis tribui solet, etenim in his sanguinis massa in compage soluta vel à levi quavis occasione in mixtione laxatur, itaq; uti debilior factus, succum nutritium quem è chylo excipit, assimilare nequit, sed uti stomachus debilis nauseâ fatigatur, & evomere cogitur, ita per quandam vasorum nauseosin, succi adventantes & non assimilati foràs erumpere necesse habent.

OBSERVATIO VIII.
D. JOH. de MURALTO.
De
Cardialgiâ.

Mulier mihi nota frequenter cardialgiâ seu syncope corripiebatur, ita quidem ut sæpiùs sine evidenti causa, uti & quandoq; à levi occasione in animi deliquium incideret, quo per quædam momenta quasi exanimis jaceret sine motu & quandoq; sensu & cum pallore, cùm mitius plecteretur nec libertas motus interciperetur, spiritum vini haurire solebat, quo refocillatâ reficiebantur vires, paroxysmoq; liberabatur. Aliam quoque mulierem juvenem novi animi deliquio sæpiùs laborantem, quamvis rariùs motu in paroxysmo privaretur, sed solebat conqueri de hoc pathemate quando urgebat, quasi cor ipsi moreretur, & ut tale symptoma averteret, comedere solebat etiam sine fame.

SCHOLIUM.

Quamvis Cardialgia sit propriè affectus ventriculi seu morsus ipsius orificii superioris, quia tamen hæc sensatio plerumq; in corde terminatur eademque ac syncope accersit symptomata, usu venit ut sæpiùs promiscuè sumantur. Ut autem hujus symptomatis cognitio ritè instituatur, causæ ipsum producentes sunt dirimendæ, quæ ad tria

tria referri possunt. Vel ad affectum ventriculum, sanguinem aut regimen animale; hicq; notandum quod secundum vulgarem acceptionem cardialgiam, syncopen aut animi deliquium promiscuè & pro uno eodemq; affectu sumamus. Primò, Si orificium stomachi superiùs amaricante quodam humore, acido aut aliàs vitioso afficiatur, propter nervorum insertiones valdè sensiles, non secus ac sphincter ani biliosis dejectionibus dolore urgetur. Et quia propagines nerveæ quæ à sexto paris ramo in orificio ventriculi superiore inseruntur, surculos ad cor dimittunt, hinc fit ut noxa orificio superiori illata, ad cor propagetur, unde ipsius motus vel remissior fit, vel ad momentum intercipitur, quo sanguinis cursus etiam intermittit aut interrumpitur. Hicce affectus frequenter contingit in stomachi anorexiâ, quæ nihil aliud est, quàm biliosæ impuritatis propago, plerumq; & in febribus continuis, uti & in affectu verminoso, quandoq; vidi patientem cardialgiâ diu affectum, qui rejecto per vomitum verme satis longo à cardialgiâ liberatus est. Cacochymos & stomacho debili præditos, à tali causâ sæpiùs cardialgiâ infestari, suspicari licet. 2. A sanguine dyscrato, quadam materiâ venenatâ affecto, aut aliàs vitioso, quod pathema ideo in febribus sed maximè malignis superinducitur, in quantum materia venenata spiritus figit, sæpiusq; extinguit, sive intra vasa progignatur, sive aliunde emergens afflatu cor & spiritus vitales aggrediatur, quod contigit Antipatro medico cui post mortem inventus est abscessus in pulmone sinistro; nos talem invenimus in filia 18. annorum quæ per longum tempus etiam de cardialgiâ conquesta erat. A tali causâ multa venena per expirationes noxias in sanguinem cardialgias inducunt; evacuationes immodicæ tum per sedes, tum per largiorem sanguinis missionem idem symptoma invehunt, uti & omnes aliæ quocunq; modo contingant. 3. A regimine animali concusso aut variè labefactato, sic teneri & debiles à naturâ ob rariorem spirituum texturam, vel tantillùm dissipatis spiritibus exolvuntur & animi deliquio

prehenduntur. Huc pertinet frequens ἀναισθησία, quæ in affectibus hystericis contingit, in qua laborantes, aliquandiu sine motu & sensu, cum pulsu diminuto & raro, velut exanimes jacent, scilicet ob nervorum cardiacorum contractionem quæ spiritus suspendit & remoratur. Ad spirituum quoq; inordinationes & interceptionem referri debet hocce Hippocratis prognosticum: Dolorificum cordis malum, (id est cardialgia cum syncope cordis,) ætate jam grandi crebrò revertens, repentinam mortem ostendit, frequentes nempe functionis vitalis eclypses integram cessationem præsagiunt, in quantum accrescente penu morbifico & adauctâ obstructione, quæ spiritus è cerebello ad cor tantùm ex parte præpediebat, in totum supprimi periclitantur; ad hanc spiritus animalis è cerebello ad cor viam difficilem & quasi præclusam, isti casus, in quo Patientes mortuis similes sine pulsu & respiratione, immoti, insensiles, frigescentes & pro defunctis habiti, cistæ ferali quandoq; impositi fuerunt, referri debent, qui tamen post duos aut tres dies revixerunt. Ex his patet pro varietate causarum, quæ hocce symptoma progenuerunt, ipsas etiam indicationes varias esse; Cardialgiæ siquidem, quæ stomachi illuviei inducitur, Purgatio competit; quæ à vermibus aquam mercurialem indicat; quæ à cacochymia & vitioso sanguine, tum catharsin, tum & quæ sordes per diapnöen eliminant, suggerit; quæ ab exhaustis spiritibus & immodicis evacuationibus, instaurationem; quæ demùm à spirituum copulâ heterogeneâ, quâ irretiuntur, discussionem materiæ morbificæ; in hunc scopum, præmissis universalibus, spiritus & salia volatilia conducunt, uti in animi deliquio hystericis familiari, spiritus sal. armoniac. fuligin. cum aquis betonic. aut meliss. Pulveres testac. ut ocul. cancrorum, corall. rubr. margarit. diaphoreticum Martis, uti & diuretica mitiora, quod nempe per loca naturæ convenientia humorem morbificum foràs secernant.

OBSER-

OBSERVATIO IX.
D. JOH. de MURALTO,
Paralyſis Lethalis.

RUſticus quidam ruri terram confodiens, debilitate in genu dextro correptus eſt, quæ ſubinde in alterius lateris genu expanſa, pedibus ſtare impotens evaſit, ita quidem ut ad domum cum vecte exportari neceſſum fuerit, quæ demùm debilitas in utroq; genu, non ſolùm privationem motus integram in cruribus accivit, verùm & reſolutio integra, exceptis brachiis, ſubſecuta eſt, febricula aderat, Enema injectũ, purgatioq; ex mediocribus inſtituta, ex quibus aliquod levamen perſentiebat, utpote liberior & alacrior; verùm ut aſſolet inter ruſticos, ſi primis remediis expertis non ſanentur, ſtatim tædioſi quamvis reiterationem reſpuunt; ſic & in ipſo neglectis remediis, non ſolum paralyſis qua decumbebat obfirmata eſt, ſed & attonitus factus, 16. die à morbi inſultu fato functus eſt. Erat ætatis circa quadrageſimum, temperamenti melancholici, colorisq; ſubflavi, mediocriterque carnoſus.

SCHOLIUM.

UTi ſucci in corpore variis diſterminantur cancellis, ſic & variis diſtinguntur affectibus, omnes antea quantitate & qualitate debitâ contenti ſanitatem & συμμετρίαν conſervant, & tutantur, ſin autem inter ipſos obrepat ἀμετρία, & alicujus exotici prædominantis ſeſe oſtentet imperium, perit ſanitas à συμμετρία dependens; & prout varias corporis obſidet partes, ſupercreſcens & culpatus ille ſuccus, diverſæ generantur & exoriuntur διάθεσις, ipſasq; ſtipantia ſymptomata. Nec ullum eſt ἁπλὸν μόριον, neque σύνθετον, quod moleſtorum aliquando humorum duram non patiatur tyrannidem.

nidem. Hinc toties & tantopere diminutæ, incuriùs depravatæ, & penitùs abolitæ actiones, imò quod magis deplorandum, ſi moleſti hujusmodi ſucci in partes principes & nobiles, aut eas ſaltem, quæ actionum præcipua ſunt organa, decubitum faciant, tota corporis pervertitur œconomia, & pereuntibus paulatim facultatibus, exolutisq; viribus effrænati innumeras, easq; funeſtas tragœdias excitant. Inter quas una præ cæteris nobis deploranda venit paralyſis, quæ torpedinis inſtar, in homine laborum & motuum inſtrumenta, ita torpida & immobilia efficit, ut qui ex decreto pœnæ in ſudore vultus victitare coactus erat, jam humi proſtratus homo, ſine motu, ſine ſenſu, ſeu altera moles aënea decumbat immobilis. Paralyſis itaq; nihil aliud eſt quàm abolita functio corporum nervoſorum, à quibus ſecundùm electionẽ perficiebatur motus, facta in parte, pendens à causâ impediente ſpiritus animales, illæſis ſenſibus interioribus, organa motus irradiare. Cauſas novit is affectus plurimas, easq; varias, quarum aliæ occaſiones morbi dici poſſunt: Aliæ non ſenſibus, ſed artificiosâ conjecturâ cognoſcuntur, quod internos habeant fontes & origines; hæ ſubdividuntur in προηγουμένους ſeu antecedentes & συνεκτικάς ſeu continentes. Paralyſis igitur cauſarum præincidentium is eſto catalogus; Caſus, percuſſio, attritio nervorum, inciſio per transverſum, dislocatio ſpondylium; conſtrictio, frigus intenſum, nimius calor edulia pituitoſa, ſomnus ſuperfluus, nova è gypſo politura, ſenectus, regio frigida & humida. Internas ἡμιπληγίας cauſas ſtatuimus ſuccos extraneos, mox quantitate aut qualitate infenſos, ſæpius ſuccus nervoſus à craſi degener, acquirit malignam naturam, qua pereunt ſpiritus, & plerumque ſuccus morbidus par metaſtaſin aut κατὰ τὴν χατελῆ demandatus nervorum origines obſepiens, ita tandem eas obſtruit & obſtipat, ut occludantur omninò proprii canales & ſpirituum elices, ſic quandoq; ſuccèdit apoplexiæ, epilepſiæ, febribus, colicæ, & uteri ſtrangulatui, idque per viam criſis, naturâ nimirum expellente culpatos humo-

res

res & noxios in nervoſam compagem: à quovis autem ſucco morbido progignatur Paralyſis, pro variis nervorum propaginibus, quibus impingit humor exoticus, variæ itidem Paralyſeos φύσεις contingunt ita ſi quidam nervus particularis obſtruatur, partis reſpectivæ motus inhibebitur, ſic & ſi propagines nerveæ dextrorſum fruticantes afficiantur, ἡμιπληγία lateris dextri continget, ſi ſiniſtrorſum, ſiniſtri lateris, initium autem medullæ ſpinalis obſtructum, aut aliâs quodam vitioſo ſucco ſpiritus perimente affectum paralyſis invehit univerſalem, idem & ab affectis corporibus ſtriatis contingit; quâ ratione autem plerumq; paralyſis apoplexiæ ſuccedit, eâdem inverſâ in hoc caſu Apoplexia paralyſi ſucceſſit, prior enim fit cum materia morbifica mobilis, corporis medulloſi ſeu meditullii cerebri meatus deſerens, in corpora ſtriata, aut medullam oblongatam, ablegatur, ſic vice verſâ ſi eadem mobilis, ex corporibus ſtriatis, aut medullâ oblongatâ, remeet in meditullium cerebri, Paralyſi apoplexia ſuperinducetur; aliquando forſan nec à refluxu humoris ſed à jugi materiæ morbificæ penu, è vitioſo ſanguine in medullam cerebriq; meditullium exundante, paralyſ. ſupercreſcet Apoplexia. Hic autem expendenda venit quæſtio de Phlebotomia, in hoc affectu celebranda ſit nec ne? Qui negant, à crudorum ſuccorum ſaburrâ, pituitoſorum humorum concurſu & congerie, venæ apertionem dehortari contendunt, humoribusq; ſolùm qualitate moleſtis, & ſanguini defæcando ab illuvie qua plerumque ſordeſcit, catharſin competere, ſoli autem plethoræ & quantitati ſanguinis ſupercreſcentis Phlebotomiam deberi. Nec paralyſin à membris ipſam arcere poſſe, hinc manifeſtum arbitrantur, quod cauſa hujusmodi affectus συνεκτικὴ, non amplius in venis ſtabuletur, ſed nervoſo generi altiùs incuneata inhæreat; ſed rationes ſunt, quibus noſtrum calculum non apponamus, ſi enim συνεκτικὴ cauſa, ſaltem προηγουμένη per ſanguinis miſſionem deturbabitur è venis viſceribusq; publicis, eamq; præcipuè, quàm φλεβῶν ἀπολήψιες invehunt ex Hippocrate; adhæc

 pala-

palabundi humores possunt revocari, sæpius enim è vasis in nervosum genus, & vicissim è genere nervoso in sanguinem palyndrome reciprocatur, ita quidem ut inanitis vasis penus morbifici portionem exhauriendi spes affulgeat; nec impedit quod urgent, Phlebotomiam naturam sublevare non posse in cacochymico corpore, quia probus sanguis una cum vitioso educitur, patente siquidem aditu cuilibet datur exitus, satius enim est, portionem laudabilis sanguinis cum vitioso educere, quàm si retento laudabili vitiosus jurgia excitet periculosa, mortemque inferat, adde quod si viscera bene sint morata, sanguinisq; fermentum non sit exhaustum, à succis jugiter accedentibus, novum quotidie progigni sanguinem circuitibus per cor aliaq; viscera elaborandum, qui vices deperditi resarciat.

OBSERVATIO X.
D. JOH. de MURALTO.
Chlorosis matrimonio percurata.

Filia 23. annos nata, temperamenti biliosi, chlorosi diu laborabat, quâ nativus faciei color insigniter conspurcatus, ad livorem tendebat, sæpiùs ventris torminibus plectebatur, quamvis suppressionem menstruorum integram non pateretur, tamen minutè profluebant; remedia cathartica, aperitiva varii generis, etiam methodicè adhibita, nihil profuerant, quin imò fœdus faciei color usque ipsius nativum nitorem deturpabat, tandem matrimonio juncta, post aliquot menses catamenia ubertim fluxerunt, & vice coloris defœdati roseus & acer faciem collustrabant, factaq́, gravida & puerperialis, omni coloris vitio exulante, primigenio colore adornata evasit. Pari successu & aliam, 30. annos natam videre licuit, catameniorum suppressione insigniter divexatam, sed inprimis colore quodam nigricante & livido ita saturatam, ut vix coram exire auderet, adhæc mœrore & tri-

stitiâ

ſtitiâ afficiebatur, laſſitudines patiebatur, anhelpſa erat, tumidi pedes, ſæpiusq; capitis de gravamine conquerebatur, quæ remediis ut ut regulariter inſtitutis inſuperabilia demùm matrimonii viribus expugnata ſunt, ita ut priſtinus faciei color reſtitueretur, aliaque prædicta ſymptomata evaneſcerent.

SCHOLIUM.

PUellæ præ juvenculis gratiarum & pulchritudinis ſpecimine excellunt, ita quidem ut omnibus gratæ iſtos in ſui amorem pelliciant rapiantq;, ſed niſi lineamentorum regularitas partiumq;, elegans textura nitore vividoq; colore illuſtrentur, omnis venuſtas peribit. Quid plura? mira omnia & prorſus mirabilia, modò roſeo rore perfundantur, quo ſi fortè careant, amores, gratiæ, veneresq; protinus diffugiunt, luridâ ſuffuſione concidit omnis nitor, fœdâ importunâq; chloroſi omnia deturpantur. Nativus faciei color multifariàm immutatur, ita quidem ut pro variis morbis irruentibus, humorisque exuperantis dominio, variæ itidem colores φάσεις exurgant, hujus differentiæ penè innumeræ ſunt: à variis enim deſumuntur humoribus qui in ſummam cutem elati, congenerem & analogum ſibi colorem accerſunt, inter tot autem affectus quibus humores à ſtatu naturali dejiciuntur, colorisq; mutationem inducunt, virginea chloroſis inprimis annumeratur, cùm nullus alius affectus faciei nitorem tam conſtanter immutet, ut jure dicatur faciei & aliquando totius corporis fœdus pallidusq; color, ab effuſione humorum præternaturali immediatè productus, ob ſeminis ſanguinisque menſtrui ſuppreſſionem. Virgines jam viro maturæ turgidulis mammis exornatæ ſunt, & catulliente utero, è quo ceu è vivido fermento principia activa ſobeleſcunt, quæ per ſanguinem ſparſa ipſius maſſam inſpirant, ut volatilezetur magis & acriùs efferueſcat, ita quidem ut ſi recte ſe habeat iſtud fermentum, facies colore vivido ſuffundatur, omnes-

omnesq́; functiones perbellè fiant, inſuper iſtis halitibus impensè cruor refocillatus, ad pleonexiam aſſurgens, ſtatis Periodis depleri neceſſe habet, itaque ſi fermentatio ab utero regulariter ſingulis menſibus vires ſuas in ſanguinem transmittat, ſimul & adapertis vaſorum orificiis prorumpent menſtruæ purgationes, ſanguisq́; ſuis evacuationibus quaſi renovatus ſanitatem fovebit, lucidâq́; coruſcatione faciei nitor emicabit, ſin minùs, virgines paſſim pallidas, exangues, anheloſas, aliisq́ue pravis ſymptomatibus interturbatas, videre licet; Cauſis enim internis externisq; purgatio ſæpiſſimè ſiſtitur; Internis duplici reſpectu, ſanguinis nimirùm, vel uteri; 1. ex parte ſanguinis, ſi nimiâ copiâ luxuriet, vel paucitate deſit, vel quia vitioſus aut aliâ ſubducatur viâ. 2. Anguſtiâ & obſeratione venarum viarumq́; uteri à quavis causâ, uti & à depreſſo fermento. Cauſæ externæ ſunt quæcunq́; internas promovere poſſunt. Aër cibusq́; frigidus & ſiccus & quæcunq́; impenſiùs calefaciunt; cibi viſcoſi, craſſi, conſtringentes, potus frigidæ, vita otioſa, dolores, vigiliæ, amor, timor &c. Hinc cum ſanguis erumpere non poſſit, per cavæ aortæq́ue propagines ad præcordia regurgitans, aut in utero, aut circa uterum ſtagnans & putreſcens, tetris vaporibus viſcerum temperiem labefactat, obſtructiones excitat, perniciosâque ataxiâ microcoſmi œconomiam reſupinat. Similia ferè, verùm graviora, ova corrupta putrefactaq́; infligere ſolent, à quibus vitia contrahere humores neceſſe eſt, quibus ſuffuſis facies corpusq́; decolor evadit. Quàm vera ſit brevis illa ſententia Hippocratis *αἱ ὑστέραι πάντων τῶν νοσημάτων αἴτιαι εἰσίν*, uteri muliebrium omnium morborum ſunt cauſæ, patet in virginibus, maximèq́; in formoſioribus, quas pallor decolorat: In illis enim omnis generis ſymptomata quaſi agmine facto in principes partes inſurgunt. Hinc fit ut Chloroſin comitetur capitis gravitas & dolor, faciei palpebrarum crurumq́; juxta malleolos tumor, animi dejectio, pigritia, oſcitatio, pandiculatio, riſus & ſuſpiria, deliria, ſomni profundi, & aliquando inſomnes & turbulenti;

bulenti; à motu, saltatione, aut loci acclivis conscensu, anhelatio & lassitudo cum corporis gravitate & mollitie; crebra respiratio, palmus, epiala, pulsus celer & frequens, temporum & dorsi arteriarum pulsatio, horrores, rigores, anorexia, pica, malacia, nausea, vomitus, lumborum gravitas & dolor. Divinus senex lib. de naturâ muliebri tot tantaq; mala curaturo à Diis exordiendum censet; hac mente forsan ut sacri numinis interventu robustis succulentisq; juvenculis Sacrosancto matrimonii jugo stringerentur. Concubitus enim res suavissima & opus ridentis naturæ, non modò pallidis virginibus, sed & ipsis melancholicis confert, semen siquidem virile uterum gestire facit, sopitum ipsius fermentum exsuscitat, beneficio cujus excrementa priùs retenta expurgantur, orexim deperditam revocat, halitum excalefacit, levitatem corpori infert, respirationem juvat, & alacritatem conciliat, obtusam mentis aciem exacuit, iræ & amoris fervores suâ dulcedine remittit, cæterasq; animi perturbationes componit, uterum roborat, ejusq; & totius corporis meatus amplificat, ciet menstruas purgationes, humoresque vasa uteri inebriantes resolvit: deniq; semen, ova nempe extrudit; Ex his non mirùm, si etiam vulgus taliter affectas ad viros ableget, cùm ipsis pallidis virginibus nullum sit remedium jucundius aut præsentius viro.

OBSERVATIO XI.
D. JOH. de MURALTO,
Delirium sine febre.

VErbi divini præco Gallus, ætatis suæ 48. macilentus, grandis staturæ, temperamenti bilioso-melancholici, vigente in Reformatos persecutione in Galliis, propter quasdam falsas accusationes à satellitibus diu impetitus, ut ipsum apprehenderent, fugâ persecutionem declinavit, quorum tamen laqueis se extricaturus diu in Galliis oberrare, & clam de loco in locum migrare necesse habuit, quò

demùm occasione datâ Genevâ appelleret salvus & incolumis, quam tamen incolumitatem corporis inprimis obtinuit, nec enim animus tempestatum mole concitatus socii salute suos contrahebat motus, quin imò uti perculsus nec quiete placatior evasit, sed ingeminati sunt pavores, pœnasq; quibus verè eximebatur, formidine graviùs luebat, sicut in planctus & clamores quibus sortem lugebat, erumperet, hostemq; continuò insequentem expertimesceret, multa incongrua & absurda loqueretur & nullibi sibi securus nova subinde asyla exquireret. Pro casus exigentiâ & gravitate Pastores, Collegæ, arte & studio symbola sua conferebant, medici pro re natâ diri istius symptomatis sanguinis missione & quibusdam aliis præsidiis ferociam compescebant, adhæc ipse Patiens magnam uvarum tunc temporis maturarum, appetitu insigni quo flagrabat, quantitatem manducavit, quibus omnibus intra trium hebdomadarum spatium mentis error ad verum reductus est omnisq; fervor compositus, ex quo symptomate liber factus medicorum consilio ad prophilaxim se accingebat, maximè autem vere & autumno, qua recursum præcavebat, nosq; hic degentem vidimus depulsatili sub stomachi orificio superiori arteriæ motu satis forti & elato conquerentem, quod symptoma, quòd in ejusdem affectus de quo nos monuerat significationē concurreret, talia præscripsimus, quæ in eundem scopum collimarent, verno scil. tempore hujus anni: ℞. Rad. Bugloss. oxalid. & cichor. ãã. ℥ß. agrimon. cuscut. ceterach. ãã. m. j. folior. senn. mundator. ℥j. ß. fiat decoctio ad lib. 1. addendo sub finem flor. cordialium ãã. p. 1. in colaturâ infund. Rhabarb. electi ʒiij. sal. tartar. ʒj. cinnam. ʒß. in expressione solve syrup. rosar. pallidar. ℥j. pro qualibet dosi, hocce apozema in tres doses non clarificatas, alternis diebus sumebat, dosin quatuor horis ante prandium, postridiè primæ doseos vena brachii ad ℥viij. pertusa est, aliis diebus quibus à purgatione vacabat mane ℥ij. aut iij. Syrup. sequent. hausit, & totidem duabus horis ante cœnam:

℞. Succor. depurator. bugloss. borragin. oxalid. fumar. pomor.

pomor. redolentium & granatorum ãã. ℥ij. sacchar. alb. lib. ß. fiat syrupus mediocriter coctus, capiat ℥ij. aut iij. bis in die cum pari quantitate decocti hordei. Finitâ purgatione semicupium bis in die, manè ante prandium & duabus circiter horis ante cœnam ingressus est per unam aut alteram horam, in introitu autem balnei devorato bolo ex ʒß. sal. Mart. cum s. q. conserv. cynorrh. superhauriebat, scutellam integram seri lactis in quo prius bullierent folior. violar. Borrag. aa. m. j. summitatum lupuli m. ß. medio autem balnei iterùm purgatus & sub finem, mirum quantùm citrà virium offensionem de humorum cumulo detractum per ista remedia continuata, viresq; recreatæ fuerint, ipsaq; mentis acies exsurrexerit; quamvis autem pulsatilis arteriæ motus sub cartilagine ensiformi vibrantis non in totum hacce medicamentorum serie suppressus fuerit, itâ moderatus tamen factus est ut sine dolore & sensatione molestâ imò inanimadvertenter perageretur.

SCHOLIUM.

QUa vi ventus aërem percutit, ipsiusq; φύσεις immutat, tali & humores nostros afficiunt animi pathemata; irâ & gaudio plus debitò rarefacti terminos suos in noxam quandoq; excurrunt, sed & nec in minus damnum sua quandoq; contrahunt vela, mœrore enim & mæstitiâ spiritus depressi, vasa coarctando humores consopiunt & cogendo partibus affigunt, qui per moram & stagnationem viribus exertis in motus fermentescentes erumpant; tali afflatu Patientis animus perculsus, spirituum ἀταξίας concitavit, quibus humorum cumulus succrevit, ex quo penu morbifico symptoma affectionis hypochondriacæ ideò citiùs superinductum, quòd jam indoles à naturâ melancholica ad huncce affectum alluderet, jamq; ætatem quæ illi maximè solet esse opportuna attigisset; facta est autem ex bile retorridâ, quæ sensim multoq; tempore circum præcordia cumulata est, congestio,

 quam

quam natura nec per alvum nec per vomitionem debito tempore expurgavit, ſed & ex eo humore aduſto ac retorrido, vapor naturæ ſuæ ſimilis crebrò ſurſum irrepens in cerebrum, metum, mœſtitiam, variaq; terriculamenta, & viſorum oſtenta peperit, in ſanguine verò diffluens tincturam ſparſit, quâ ſuſcitatus ſub ventriculi ſcrobiculo arteriæ motus, quæ ſymptomata melancholiam quidem deſignabant, non eam certè primariam, quæ ſolius cerebri vitio ſit, ſed alteram quâ præcordiorum ſympathia ſuſcitatur, & quam idcircò hypochondriacam ſolemus nuncupare; cujus ideo continentem cauſam exiſtimem eſſe cacopragiam peculiari vitio imprægnatam, quam atram bilem indigitarunt antiqui; quæ ſententia & noſtro calculo à mente neotericorum nec recedit, qui in ſucci acidi dominium tragœdiam rejicientes, nec ipſum ad certas præciſas notiones reducere poſſunt; acidum enim ex ipſis pro diverſitate ſaporis producere diverſa ſymptomata potis eſt, alia enim producit acidum citri, alia acidum aceti, alia acidum vitrioli, alia acidum ſulphuris, alia acidum nitri, alia acidum ſalis, alia aluminis, ut ſecundùm ipſos acidum vitrioli potius epilepticum faciat quàm hypochondriacum, aliud verò acidum ſcorbuti faber eſt, & ſic de cæteris; Ita quidem ut ex his pateat peculiarem cujusvis humoris naturam nos latere, & ſecundùm tum recentiores, tum antiquos cujusvis humoris proſapiam certiùs ab effectibus erui, quàm ratiocinio. Tales autem humoris hypochondriaci congeſtiones à variis cauſis progignuntur, in quibusdam vitio conformationis talis conſtipatio urget, ut multus excrementorum cumulus ſuccreſcat, quæ morâ jurgia excitant, varioſq; affectus inducunt; viſcera malè morata in rationem cauſæ accenſeri poſſunt animi pathemata, uti & debilior ſpirituum craſis à natura quàm puſillanimitas mœror & mœſtitia indicant; ut ejus affectus diagnoſis imprimis eliciatur ex animi incertitudine oculorumq; inconſtantiâ, quaſi decem animi in uno unà certarent, aut mens ex contrariis diverſisque interſe pugnantibus naturæ ſtudiis cupiditatibusq; conflare-

flaretur, stomachus ferè semper afficiatur, ut ab illo non sine ratione quidam totius rei cardinem deducant, arteriarum motus plerumq; infestant diuq; durare solent; si vapores in cerebrum attolli contingat, hallucinationes fiunt delirio proximæ, atq; hæ cum quodam timore & mœstitiâ, quòd à spiritibus deviis in novosq; tramites illapsos inducitur, in quantum φάσις altera à spiritibus fugatis animæ objicitur, uti trajectionem luminis in oculum per vitrum aut nubes variè coagmentatas variè itidem refringi contingit. Itaq; si tenebris offundatur animus sibi ipsis diffidunt ægri vixq; in salutis spem erigi possunt.

Hicce affectus diuturnus quidem esse solet sed qui tandem in maniam, melancholiam, hydropem, epilepsiam, hecticam seu marasmum aliosque graviores affectus degeneret. Notatu dignum, rusticos multò rariùs hocce affectu plecti quàm alios, litteratos è contrà & sedentarios inter omnes sæpius affici; Helmontius fassus est è mortalibus neminem ab hoc malo se eximere posse. Cura respicit in primis constitutionis gradus & tenorem; Ea quam in ægrotante, de quo jam, adhibuimus cura ceu adumbratio illius quæ calidis naturis competit specimen exhibet; frigidis si apozemate uti lubeat sequens conducet: ℞. Rad. apii, fœnicul. petrosel. ãã. ℥j. rad. enul. campan. median. fraxin. ãã. ℥ß folior. cichor. fumar. ceterach. meliss. agrimon. ãã. m. j. summitat. lupul. ãã. m. ß. Polyp. quern. contus. & senn. mundat. ãã. ℥j. ß. rad. hellebor. nigr. præparat. ℥ß. agaric. recent. trochiscat. & rad. mechoac. ãã. ʒiij. tartar. chalybeat. ʒij. sem. fœnicul. petrosel. ãã. ʒj. epithym. flor. calendul. & violar. ãã. p. j. fiat decoctio pro 3. dosibus; adde cuiq; Syrup. de pomis Sabor. ℥j. Si in formâ pulveris arrideat: ℞. Pulver. rad. Jalapp. ℈j. sal. absynth. gr. vij, antim. diaphoret. gran. viij. misce fiat pulvis subtilissimus. Vel ℞. pilular. cochiar. vel tartar. ʒß. ad ℈ij. castor. pulver. gr. ij. balsam: Peruvian. gutt. x. fiant Pilulæ; repetantur hæ mane per tres dies. Vel ℞. Gumm. Ammoniaci ℈j. Mercur. dulc. ℈ß. misce

 fiant

fiant Pilulæ. Convenit & hic notiſſima & Riverio maximè probata potio ex fol. ſenn. Rhabarb. cremor. tartar. in aq. fontan. coct.

Conducunt & quandoq; vomitoria in ſubjectis fortioribus, & cùm pituitoſa ſaburra ſtomachum aggravat, hiſce ſummotis impedimentis alvinaq; ut decet regione expurgatâ, incumbendum ſanguinis ſpirituumq; dyſcraſiis emendandis, inter quæ medicamenta chalybeata choreas ducunt, quibus nullum certius votis reſpondet, maſſæ enim ſanguineæ jam effœtæ & langueſcenti volatile quoddam fermentum ceu calcaria ſubdit, à quo ſanguis volatilizatur ſpiritusq; inſtaurantur. Sic itaq; bis in die mane & ſero duabus horis ante cœnam devorabitur, vel ſub formâ boli vel Pilular. ℞. Limatur. Chalyb. gran. x. cum ſ. q. ſucc. inſpiſſ. abſinth. fiant Pilul. numero x. ſumat Patiens mane & horâ pomeridianâ. Vel ℞. croc. mart. aperient. gran. xv. cum ſ. q. conſerv. cynorrhod. fiat bolus mane & ſerò devorandus. Vel ℞. croc. mart. gran. xiv. cum mucilag. gumm. tragacanth. fiant pilul. numer. xiij. eodem modo devorand. Vel etiam parari iſto modo: ℞. Chalyb. præparat. cum ſulphur. ℥j. pulver. diarrhod. abbat. ʒj. cum Syrup. capillor. Vener. fiant pilulæ, doſis eſt ʒj. ſingulo mane, ſuperbibendo parùm aq. bugloſſ. vel cichor. per 9. dies, præmiſſis univerſalibus, interjectâ & ſubſequente purgatione. Vel ℞. Chalyb. præparat. ℥ß. vel ſal. Martis ʒij. gumm. ammoniac. in aceto ſolut. ʒiij. aloës lotæ in aqua cichor. ℥ij. tartar. vitriol. ℈iv. cum ſyrup. capill. vener. fiant pilulæ: doſis eſt ad ℈ij. Notandum in quibusdam limaturam chalybis ſtomachi gravamen excitare & tormina ventris, quibus vel præſcribendum ut juſculum ab aſſumpta limatura hauriant, vel purgantia limaturæ admiſcenda ſunt, in quo caſu pilulæ noſtræ martiales ſuperiùs præſcriptæ in uſum vocabuntur; non hîc prætereundum, quod in quadam noſtrarum obſervationum annotavimus, corticem nimirum Peruvianum in hoc affectu ſummum præſidium eſſe, quod jam abunde Neotericorum experientiâ conſtat,

stat, maximè si ipsius 3ß. manè & serò per aliquot septimanas deglutiatur, vires enim suas in sanguine & spiritibus confortandis & invigorandis mirandas præstat. Si vapor hypochondriacus caput impetat, spiritusq; in motus irregulares adigat, quæ hystericis conducunt, hîc etiam egregii sunt usus, spiritus enim ab exorbitantiis revocant, & in proprias stationes remandando ad pristina munia cogunt, qualia sunt castoreum, galbanum, asia fœtida, spiritus salis ammoniaci, C. C. urinæ, & mille alia, quæ tetrum odorem spirant. Conveniunt quandoq; Emplastra, inter quæ eligas emplastrum Cratonis stomachale, de Cicuta, aut carminans Sylvii.

OBSERVATIO XII.
D. JOH. de MURALTO.
Dolor capitis periodicè recurrens.

Mulier mihi nota crasso corporis habitu, ac temperamento sanguineo prædita, & quæ præ corporis crassitie & mole parvum habebat caput, ingenii vivacis, dolore capitis sæpius afficiebatur, ita quidem ut per singulos menses hoc affectu plecteretur, vel etiam pro levi data occasione paroxysmi redibant; quo tempore appetitus dejiciebatur, vomitus proritabatur, & debilis facta supra lectum jacere necesse habebat; tragœdiâ peractâ, inprimis vomitu exantlato, functiones omnes perbellè agebat, viresq; corporis & animi quasi per feriationem quandam interpolatæ, exsuscitabantur, donec post certum quoddam temporis intervallum eodem symptomate ac priùs corriperetur. Fratrem habebat qui iisdem paroxysmis ex intervallo recurrentibus afficiebatur, quiq; pariter ac ipsa per vomitum symptomatis solutionem adipisci solebat. Huic affectui familia ista quasi originaliter obnoxia erat, adhæc tam corporis quàm animi dotibus præditi erant.

SCHO-

SCHOLIUM.

IN nostræ generationis primordiis amplexus parentalis seminis cum ovo materno ceu commistio utilis materiæ ab utroq; deciduæ primam hominis orditur telam, fibris albis, tenuibus & effusi sanguinis globis, viscerum principum rudimentis signatam, cujus ideo effluxus ejusdem sit, ac eorum quibus elapsus prorsus necessum est, ita ut ea sit conditio seminis, nempe quæ accepit, eadem reddere soleat; hinc ferè parentum in natos transeunt cum semine mores & morbi vix ullis deinceps machinis abigendi; hinc arthritici arthriticos, phthisici phthisicos, epileptici epilepticos, verboq; : parentes liberos edere solent adeo similibus injuriis obnoxios, ut priùs in sui perniciem experiantur mala, quàm eorum possideant bona, tantâ demum similitudine influunt in progeniem semina parentalia, ut multi animam ex traduce propagari statuerint. In hoc casu soboles uti animi dotibus exornata, sic & corporis vitiis imbuta est, itaq; suspicari fas sit à naturali sanguinis dyscrasia tanquam causa efficiente, debilioriq; meningum tono hocce phenomenon cum corporis affectione tum mentis acutie conspicuum originem suam traxisse; si enim supponatur sanguinem à natura acriorem principiisq; activis plus solitô aculeatum, ipsum verò cerebrum cum involucris suis elegantis quidem, sed rarioris texturæ fuisse, facilè in utriusque rationes deveniemus; quid quæso magis notum quàm quòd animi vigor & sagacitas à crasi humorum vegeta & acri, simulq; & à cerebri textura eleganti, rarâ & affabre concinnatâ dependeat? quidq; notius quàm à tali humorum temperie partiumq; habitu plures morbosos affectus fruticari, maximeq; per hanc prædispositionem cephalalgiam induci? hinc ut sæpius videamus, animi solertiam cum cephalalgia aut hemicrania quasi junctis manibus choreas ducere, ut etiam in proverbium abierit, cephalalgicos aut hemicraniæ obnoxios

ingenio

ingenio pollere; (quaſi tantis dotibus ſine aliquo detrimento impunè frui nimium à natura crederetur,) ex his autem cum liqueat, cerebri meningas aut cephalalgias prædiſpoſitas fuiſſe, ſanguinemq; à natura acriorem, tali etiam qualitate ſuccos jugiter accedentes imprægnaſſe, facile eſt concipere, particulis activis & fermenteſcentibus, in ſanguinis maſſa, ad plenitudinem aſſurgentibus, fervore oborto, naturam propter noxii expulſionem proritatam, ſecretioneq; factâ materiam extraneam in caput ablegatam eſſe, ibidemq; cephalalgiæ mox ſequuturæ fomitem depoſuiſſe, particulæ enim acres, ſalſæ aut aliàs incongruæ membranas pungunt, vellicant, fibrillisq; impactæ illas divellunt, & rimas faciunt, hinc ut ſpiritus animales per has ab invicem disjuncti & diſcordes continua ſibi annexa corpora ſimul convelli & corrugari faciant, quâ ſpirituum inordinatione concitatâ, & ad ſpiritus fibrarum ſtomachi incolas continuatâ, ipſi tumultuariè commoti ſtomachum ſubvertunt, unde vomitus ſequitur, qui vel exinde proficuus in iſto affectu, quòd abunde concutiendo ſeroſitates è cerebro emulgeat. Acrior nativa ſanguinis diatheſis recurſus periodicos inducebat, ſic ſolitum eſt videre diſcraſias humorum nativas affectus diuturnos progignere, & in quos temporis non eſt præſcriptio, quiq; talibus affectibus obnoxii ſunt, vel propter levem quamvis occaſionem plecti ſolent, ut itaq; inter ſobrietatis cancellos ſe continere cogantur, ut apprimè illis congruat illud Hippocratis: in ſex rebus nonnaturalibus omnia ſint mediocria. Interim & ad prophylaxin purgationes epicraſticæ conducunt, quatenus evacuationibus modicis & partitis vicibus factis non parum detrahitur de humorum cumulo, quo prius ad plenitudinem aſſurgunt orgasmumq; pariunt. Hoc titulo etiam juvamen præſtat phlebotomia, cohibet enim fervores, vaſaq; deplendo turgeſcentiam præcavet: In eundem ſcopum refrigerantium uſus, tantopere à Medicis Italis & Gallis commendatus, ſymbola ſua erogat; fervor enim & acrimonia ſanguinis à particulis acrioribus aut ſulphureis efferis

 excita-

excitata, optimè temperatur per aquosa, quò enim copiosior aqua, eò minor acrimonia reperitur; huic fini conducunt & acida quæ præcipitant salia acria, & intemperiem biliosam corrigunt, ad quam rem formula sequens præscribatur: ℞. aq. betonic. ℥ij. cichor. endiv. acetosell. ãã. ℥iij. Syrup. rub. Idæi, berber. ãã. ℥j. spirit. vitriol. q. s. ad gratam aciditatem. In eundem finem prosunt & emulsiones, ipsaq; opiata; propter eandem rationem balnea æstivo tempore prodesse solent, repurgatâ priùs camarinâ, non enim solùm humores attemperant, verùm & miasmata extranea diluunt & ad expurgationem disponunt; quidam visi sunt, qui capitis immersione in aquam multum solatii percipiebant.

OBSERVATIO XIII.

D. JOH. de MURALTO.

Colicus dolor.

Mercator quidam ætatis suæ 40. annor. colico dolore correptus fuit, cujus vi ventris distorsiones patiebatur, flatus eructabat plurimos & frequentes, stomachi digestio perperam se habebat, ita ut si vel tantillum plus quàm pro solito comederet, vomitu rejiceret; hicce affectus per biennium Patientem exercuit, per quod pauca lucida intervalla obtinuit, si vel minimum ab exacto vitæ regimine recederet, pro certo pœnas luebat; ubi morbus diu protractus emaciationem contraxit & debilitatem, de nulla mejendi difficultate conquerebatur, & urinæ tum substantiâ tum colore laudabiles erant, & hæ sine arenulis, sine pituita profundebantur, rugitus & distensiones imum ventrem afficiebant, purgationes per epicrasin repetitæ ex infus. senn. sal. tartar. cum anis. & syr. ros. solut. proficiebant, ad finem cujusvis pastus, pulver. seq. cochlear. sumebat: ℞ Sem. anis. & coriandr. præpar. ãã. ℥j. Sacch. aq. flor. arant. solut. & inspiss. ℥iiij. coral. rubr. præpar. ℈j. Misce, fiat pulvis digestivus ad usum. Morbi diuturnitate

pertæ-

pertæsus quamvis medicinam aversaretur, consultationem tamen fieri curavit, qua ad lympharum acidularum poticinium dimissus est, quarum ope multa pituitosa expurgata sunt, multumq; lotii secretum, ex quibus mirum quantum solatii exportaverit, flatus enim imi ventris diu urgentes dissipati, stomachiq; coctiones labefactatæ instauratæ sunt, fractusq; stomachi tonus resarcitus est, pristinamq; sanitatem & vigorem recuperavit patiens. Notatu dignum, de quo nos monuerat, mucum nimirum priùs copiosè è naribus emungi solitum, aliquandiu ante morbum uti & per morbum non nisi parcè & fermè nihil expurgatum, erat autem temperamenti melancholico-biliosi, seu quod ajunt atrabilarii. Ex habita consultatione ad præcautionem præscriptum, ut singulis mensibus in lunæ defectu quatuor diebus ante novilunium medicamento solito repurgaretur, addendo in dissolutione Syrup. flor. persicor. & mann. ãã. ℥j. ad hæc Opiata sequens, de qua uteretur manè ad quantitatem castaneæ, præscripta est: ℞. Conserv. flor. tunicæ & pulp. fructuum cynorrhod. ãã. ℥iij. spec. electuar. diatrionsant. ℥ij. nuces juglandes sacchare condit. num. iij. Syrup. conserv. myrobalan. q. s.

SCHOLIUM.

EX imminutione humoris palpebrarum in narium cava derivari soliti per puncta lacrymalia, penus morbificus congestus fuit, adhæc ex stomachi robore perfracto & coctione labefactata pituitæ saburra cumulata est; à quibus antecedentibus causis in ejusdem affectus genesin concurrentibus, hicce dolor colicus diuturnus obortus est; refluxu quidem humoris excrementitii intra vasa, factus est decubitus in intestina aut ipsorum membranas, ipsaq; demum pituita acescens & viscida ex coctionibus infirmatis residua præ squalore & lentore intestini coli parietibus ubertim affixa, fomitem subministravit, ex quo diri isti cruciatus sobolescerent.

rent. Distorsiones per imum ventrem illud arguebant, atque etiam quod toto ventre sæpe audiretur rugitus, ubi enim dolor ibi & morbus, intestinaq; affici indicabant symptomata ingravescentia, dum adstrictior esset alvus; contra verò prorumpente flatu aut alvo solutâ, abdomen sese submitteret doloró; mitesceret, dum novus flatus suscitaretur. Manifesta itaq; aderant argumenta doloris cujusdam oborti ex flatu in intestinis concluso atq; coarctato, qui & illic peculiarem atq; foventem causam habebat, crassam, lentam, muscosamq́; pituitam, intestinis præsertim autem cæco & colo tenaciùs adhærentem, qualem deprehensum est in hoc laborante ab alvo tum per catharsin epicrasticam, tum per aquas minerales cum fæcibus foràs prodire. Quamvis hisce adductus rationibus non possim non fateri, causam principalem istius affectus fuisse crassam lentamq́; pituitam, quæ intestinis crassioribus esset impacta, non inficior tamen refluxum humoris excrementitii per nares, derivatum in eundem effectum, concurrisse; sæpe enim, ex mente Neotericorum, serum lixiviale per palindromen ad nervos lumbares delatum, aut in plexus mesentericos intrusum cruciatus colicos diuq́; durabiles invexisse, quare circa lumbos utplurimum maximum ægri sentiunt dolorem, resorptum quoq; istud seminium si ad medullam spinalem deferatur, vel similem labem communicat, aut quod pejus narcosi spiritus afficiendo paralysin accersit; unde sæpe funesta incidit metastasis istius affectus in paralysin, epilepsiam vel arthritidem, vel alium morbum soporosum; uti & quandoq; in iliacam passionem degenerat; siquidem sanguis & fibrillarum corrugationes in suo motu impeditur, & plus justo in tubulorum interstitiis coacervatus inflammationes parit, unde Miserere mei & gangræna. Aquæ minerales hîc suam operam contulerunt, quôd inprimis penitiores recessus perluant, & loca magis recondita à scoriis abstergant; in vehementioribus cruciatibus laudanum etiam symbolum suum addit, inprimis si purgantibus admisceatur, sedato siquidem dolore purgantia vires

vires ſuas exerunt, ſicq; expergefacto patiente excrementa foràs deturbantur; Exempl. grat. ℞. Aloës opt. ℨj. laudan. opiat. gr. iiij. ſcammon. ſulphur. gr. vj. Miſc. formentur Pilul. deauratæ, capiat æger horâ commodâ, dolorem poſt horam ſedant, & poſtea humores noxios evacuant; hisce Pilulis ſubſtitui poteſt bolus ſequens: ℞. Scammon. ſulphur. gr. vj. troch. alhandal. gr. iij. laudan. opiat. gr. ij. vel iij. cum ſ. q. conſerv. cynorrhod. fiat bolus. Vel oleum amygdal. dulc. cum manna in juſculo pingui exhibitum dolorem lenit & materiam peccantem evacuant; quidam ſic: ℞. Olei amygdalar. dulc. vel alterius pro pauperibus ℥iiij. vini generoſ. ℥iß. Syrup. de papav. alb. ℥j. Miſc. f. Potio. Ad colici doloris inveterati curationem, maximè ſi metus adſit ne degeneret in paralyſin, alvo variis clyſteribus ſolutâ, primisq́; viis cathartico apertis, demittatur æger in balneum tepidum, ex decocto emollientium paratum, bis, ter, quater, quinquies in die, ut acrimonia humoris temperetur, ac pori membranarum aperiantur; poſtero die cathartico accommodato humor ille purgetur; deinde repetatur balneum, idq́; alternis faciendum diebus usq́; ad ſanationem.

OBSERVATIO XIV.

D. JOH. de MURALTO,

Raucedo in phthiſin degenerans.

JUvenis temperamenti ſanguineo-bilioſi, 33. annor. temulentiæ maximè deditus, habitusq́; fortis & robuſti, prædium ab urbe tribus horis diſſitum unà cum ſociis venaturus cum petiiſſet, à tempeſtate frigida pluvioſa intra cameram per aliquot dies detenti, noctuq́; frigus propter integumentorum defectum perpeſſi ſunt, ipſe autem inter alios graviùs plexus eſt, ita ut raucedinem cum rheumate contraxerit, talem autem affectum uti robuſtus contemnebat, nec aliud remedium quàm propenſio dictitabat in uſum vocabat,

 ad

ad rheuma itaq; diſcutiendum nonniſi compotationibus vinoq; meraciori & tabacocapniæ indulgebat, verùm quod forſan aliâ tempeſtate ſucceſſiſſet, incaſſum experiebatur, hyems enim inchoabat & præ foribus aderat, ne quidem itaq; tali regimine mitificatum rheuma nec raucedo diſcuſſa eſt, quin imò uterq; affectus obfirmatus, ut ad conſilium medicum ſe recipere coactus fuerit; præſcripta eſt itaq; phlebotomia & catharſis, antequam ad copulam heterogeneam ſerumq; evaſatum diſcutiendum opera navaretur, verùm ſpreto tali conſilio, ut ajebat pro ſimplici rheumate & raucedine, uterq; affectus adauctus eſt, ita quidem ut raucedine nihil remittente, quin imò exaſperatâ, rheuma ingraveſceret, ſenſimq; febris accenderetur, ſputatioq; cujusdam ſeri cum quadam materia tartarea ſuccederet, viresq; à tali prophaſi infirmarentur, donec tandem viribus indies concidentibus & emaciatione contractâ ad phthiſin perduceretur, quæ intra breve ſpatium ipſum è medio ſuſtulit. Eodem anno vidimus Lanionem, qui per ſummum frigus contractâ inſigni raucedine, ipſâq; etiam neglectâ, ita ut etiam, inſtar alterius, in vini meracioris potationibus, quibus inprimis delectabatur, remedium contra affectum exquireret, ſpe ſuâ ac alter fruſtratus obfirmatâ raucedine, febriq; catarrhali obortâ, intra ſex circiter hebdomadas ab affectu contracto è medio ſublatus eſt.

SCHOLIUM.

CAtarrhus apud medicos nihil aliud audit, quàm ſeri fluxus aut extravaſatio; quatuor verò vulgò recenſentur catarrhi ſpecies: 1. Dicitur catarrhus, cum ſcil. è cerebro in os aliasq; partes defluunt excrementa ſerumq; prolabitur; 2. Si in nares ſerum deſcendat, coryza, i. e. gravedo nuncupatur; 3. Si in guttur & aſperam arteriam illabatur, βράγχος, i. e. raucedo vocatur; 4. Si ad pectus, tunc rheuma dicitur, juxta tritiſſimos & notiſſimos verſiculos:

Si fluat

Si fluat ad pectus dicatur rheuma catarrhus,
Ad fauces branchos, ad nares esto coryza.

Catarrhus vulgariter vel caloris excedentis soboles est, quo nempe humores fusi & colliquati, in partes varias præcipitantur; vel à suscepto frigore producitur. Cujus quidem catarrhi speciei à frigore contractæ signa elegantibus versibus inclusit Franciscus de Porta lib. 2. de signis morborum:

Quum pituita movet malesana catarrhum,
frigus inest capiti, facies fit pallida, murmur
vox ciet, & sopor est, urinaq; crudior exit,
mens stupet & sensus, motus torpore tenetur.

Mirum forsan videri posset, quòd in hoc casu causa frigida nempe aêr pluviosus & incautè susceptus affectum calidum nempe talem ac phthisin demum progignuerit, nisi illud quotidie contingeret, juxta vulgatissimum illud Logicorum: unius rei plures esse possunt causæ; itaq; quòd hic patiens tam gravem affectum â suscepto frigore contraxerit, inprimis in causa fuerunt culpati succi, quibus turgebant vasa, vitæ enim inordinatione, maximè vini meracioris potu immodico serum uberius acredinisq; particeps cumulatum est, ideoq; in pleonexia serosa partes frigorificæ aculeis suis corrugationes in fibrillis cutaneis inducebant, quibus poris occlusis, glandulisq; ubicunq; sparsis contractis, serum à solita via præpeditum in alios tramites derivari necesse habuit, unde asperæ arteriæ parietibus suffusum tum primùm raucedo ab inhærente & viscosa lympha inducta est. Cum autem hicce affectus sub initium curabilis esset, erroribus in vitæ regimine ad ἀκρότητας evectus est, humores enim à vigiliis, vini meracioris compotationibus & tabacocapnia ita incensi sunt, & ad fusionem parati, ut vesiculæ pulmonares humorum sarcinâ gravatæ sint, exundante enim lymphâ & acescente, tartarea colluvies succrescebat, quàm sero commixtam expellebat; itaq; in hoc casu phthisis

non

non ab ulcere sobolescebat, sed à lymphæ seriq; diluvio, morâ & stagnatione tartaream indolem induentis, ex quâ tartareâ materiâ pulmonum vesiculis abunde suffusa & interstratâ aëris aditus non parùm intercludebatur, refrigeriiq; defectu incaluerunt humores, febris accensa est, fuliginumq; expiratio viis obstructis quasi intercisa in affectus incrementum suum opus etiam addebat; his itaq; causis sese invicem excipientibus obfirmatus affectus incurabilis evasit, serò enim sapiunt Phryges, seroq; medicina paratur, cum morbi per longas invaluêre moras.

Ultimi casus ætiologiæ non est ut immoremur, uti enim uterq; affectus eadem principia, & finem habuit, perinde & similis afficiendi modus in utroq; contigit: Hinc autem non à vero abludere Helmontium credimus, qui fermenta particularia in quavis parte, vel ex residuo alimento plurimo & luxuriante progigni credidit, quæ demum thymosin sibi asciscant, vel aliunde ex particulis aëris incursantibus & intromissis, aut vi contagii excitata in motus fermentescentes erumpant; nec enim morbi contingunt, nisi quando ad rationem causæ suscipientis accedit & vis efficientis, hinc multos videre licet contagii vires aërisq; injurias impunè perpessos, ubi alii graviter plexi sunt. Ex his autem elicitur, catarrhos diuturnos aut ad pulmones decumbentes non debere negligenter tractari; inprimis sub initium phlebotomia & catharsis, in quantum serum luxurians & extravasatum exhauriunt, vires suas produnt, in quem finem conducunt hydragoga & alia purgantia cujusvis crasi congruentia; ad acrimoniam sive aciditatem, sive salsedinem sanguinis & seri corrigendam & emendandam simulq; & ipsorum crasin restituendam conducunt spirit. C. C. fuligin. sal. armon. uti & sal. volatile succini; quidam commendant essentiam catarrhalem, quam parant ex destillatione serpilli in vino infusi cum additione ligni sassafras; in eundem scopum & contra raucedinem prodest sperma ceti quocunq; modo usurpatum, sanguinis enim coagulum dissolvit, sive in jusculo

aut

aut quovis alio modo propinetur; in pulvere sit formula sequens: ℞. Sperm. ceti ℨj. succin. præp. flor. benzoin. ãã. ℨß. Misce pro duabus vicibus sub introitum lecti. Vel ℞. Succin. præp. ℨiß. specier. diatragac. frig. ℨj. sacch. in aq. betonic. dissolut. q. s. f. s. a. rotulæ. Pro fluxione in pectus egregii sunt usus tabellæ sequent. ℞. Pulp. rad. alth. ℥j. pulv. rad. ireos Flor. liquirit. ras. ãã. ℨij. flor. sulphur. ℥ij. flor. benzoin. ℈j. sacch. alb. ℥viij. cum mucilag. gumm. tragacanth. fiant ex arte tabell. pondere ℨj. Opiata etiam hîc maximè conveniunt uti & diuretica.

OBSERVATIO XV.
D. SIGISMUNDI LEDELII.
De
Aphonia à Percussione.

ANtiquitas clypeo Herculis elegantissimè comparavit disciplinæ legalis monumenta, quod justitiæ omnis atq; doctrinæ amplum essent receptaculum. Quemadmodum enim clypeus ille magnam rerum insignium varietatem depictam continebat, ut literis prodidit Ascræus ille vates, Hesiodus, in libello, cui titulus ἀσπὶς τȣ῀ Ἡρακλέȣς: ita in Juris nostri voluminibus, ingentem rerum atq; materiarum cognitu dignissimarum copiam reperiri, nemo est qui diffitebitur. Cum itaq; JCtus debeat etiam habere accuratam cognitionem Physicæ, utpote quæ ostendit generationem Insularum, item quid de partu septimestri, octomestri, undecimestri, superfœtatione, abortionis poculô, occisorum cadaverum cruentatione, virgulâ divinatoriâ, geminisq; ex naturalibus principiis JCto ex verô sit judicandum, nemo mihi vitio vertere poterit, quod me Naturæ Curiosis associaverim. Hac spe itaq; fretus sequentem casum transmitto. Civis Honoratior Boleslav. G. A. rixas habuit cum B. H. cive ibidem, qui ipsum relictâ tabernâ cerevisiaria domum euntem circa

domus propriæ januam aggressus est, & fuste caput tantâ vehementiâ percussit, ut semimortuus in terram ceciderit, & ex nunc elinguis factus, per aliquot septimanas mutus fuerit, omnia autem, quæ cum ipsô locuti sunt, optimè intellexerit. Adhibitis multis medicamentis uti infans balbutire incepit, quæ Balbuties de die in diem decrevit, ita ut jam iterum articulatè, licet difficulter possit loqui. Circa mutationem autem Lunæ semper laborat doloribus capitis, & quando vix tertiam partem, uti antea solitus fuit, potat, lingua ipsius quasi ligatur, & nemo ferè intelligit quid loquatur. Fuit meus cliens & meâ assistentiâ obtinuit quidem ab Aggressore satisfactionem judicialem, sanitatis autem restitutionem plenariam expectat à summo Ι'ατρῳ, quam ipsi cordicitùs precor.

[Javorâ A. 1689. d. 3. Maji, missa.]

SCHOLIUM.

Benè monet Frater, quod etiam JCto competat Physicalia tractare, ob utilitatem in Praxi. Casum autem ipsum quod attinet, simile quid jamdudùm retulit Hippocrates 5. Epidem. de Nerei filia, quæ ob percussum sinciput lata manu, cum aliis symptomatibus etiam obmutuit, & 9. die obiit. Ideò sect. 7. aphor. 58. ita scribit: quibus ex occasione aliqua cerebrum concussum fuerit, eos protinus voce deficere necesse esse. Grünbergæ Dn. Fischer ob percussionem non solùm obmutescebat, sed etiam cum Deô à me restituebatur, uti annotavi Tractatu de centauriô propediem edendo. Nobilem novi, cui in juventute saccus lanâ refertus fuerat dejectus in caput, hinc ab eo tempore debilitatem concepit capitis, quæ adhuc durat, stupidiq; genii & ingenii hominem reddidit. Fullo, nomine Becker, Grünbergæ ceciderat ebrius de scala in caput, obmutuit stertens, & spatio 24. horarum efflavit animam, pauperiore matre debita remedia non accersente. Blasphemator examini meo sistebatur ante biennium,

ut

ut inquirerem in ejus constitutionem. Ante novennium à nobili fuerat crassa scutica percussus in caput, inde epilepsia & amentia. Mediocriter erat sibi redditus, at tamen unico potu copiosius assumpto aderat amentia. Absolvebatur. Commovetur cerebrum ab istiusmodi vehementia, hinc spiritus turbantur, nervi comprimuntur & contorquentur. Remediis idoneis & bonitate naturæ restituuntur equidem ita læsi: verùm omnis debilitas non tollitur, & accedente aliquâ causâ procatarcticâ, symptomata consueta redeunt, aut etiam graviora mala accedunt, uti hoc in dicto casu uberius declaravi, & Facultati Juridicæ Lipsiensi tùm exhibui. Hic inquisitus jam iterùm laborat debilitate mentis & delirat, id quod per bonas prædixi rationes. Potus consueto largior, id quod observabis, omnes ita capite læsos reddit furiosos, stultos, imò interdum veluti insanos. Caveat sibi hicce à nimiô potu, ne aliquando plenariè obmutescat, aut fatuitate, epilepsiâ vel apoplexiâ obruatur: nihil enim salubris videtur portendere dolor Capitis, qui circa lunæ mutationes observatur. Crescentibus etiam annis vires naturæ decrescunt, & istiusmodi debilitates capitis augentur.

[Samuel Ledel. D.]

OBSERVATIO XVI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFII.

Esus Cricetorum parit Elephantiasin.

SEnex plebejus Arnstadensis, vitam in egestate degens, Autumnali tempore effodit ruri cricetos cum penu frumentario, & ex hoc panes, ex illis pro lubitu fercula conficit. Horum verò nunquam satur, ab initiô sentit corporis pruritum, deinde siccâ deturpatur scabie, tandem abominabilem & exitialem experitur elephantiasin.

SCHOLIUM.

Hem! malesuada fames quid non mortalia cogis
Pectora?

QUamvis de salubritate vel insalubritate carnis Cricetorum parum disserere liceat, cum abominandum animalculum comedendi desiderio non facilè quisquam capiatur, quia tamen præter nutritivas particulas, alterantes etiam vires ab animalium quorundam carnibus in hominem transeunt, idem de Cricetorum carne dicendum esse non dubito, præcipuè cum ad murinum genus referantur, unde etiam mures arvenses nonnullis, uti *Casp. Schvvenckfeldio Theriotroph. Siles. pag. 118.* vocantur; murium autem esum esse medicinalem, præter alios, inprimis noster quondam Dn. Præses, Ill. *Joh. Mich. Fehrius in Ephem. harum Dec. I. Ann. VI. observ. 88.* confirmavit. Improportionatum verò corpori alendo eò magis fieri potest ejusmodi edulium, si præterea vel minùs debitè paratum, vel etiam immoderatius ingeratur, quod de Sene isto, in hac observatione à Nob. Dn. Autore memorato, fortè suspicari licet, qui egestate pressus, pro cibô negligentiùs adaptare Cricetos, & etiam justò avidiùs (hinc nunquam eorum satur dicitur,) devorare, sicq; haud ritè digerere valuit, unde cruditates acidæ adcumulatæ, ansam ad fœdum istum morbum producendum dederunt, præsertim si frumentum, panibus conficiendis simul destinatum, à bestiolis illis, ope sacculorum suorum, à curiosissimo nostro Collega, Exc. *D. Gabr. Claudero ad. Ephem. Dec. II. Ann. V. obs. 186.* eleganter delineatorum, collectum, inq; terræ cuniculis repositum, corruptionem aliquam, ob loci conditionem facilè contingentem, subierit. Qua ratione aliorum etiam eduliorum minùs salubrium crebriorem esum elephantiasin generare statuunt; prout suillæ carnis frequentem usum nonnulli accusant, quam vel hoc intuitu Judæis (qui lepræ, à communiter

niter sic dicta tamen differenti, multùm erant obnoxii,) fuisse prohibitam sunt qui adserunt; contrarium licet aliis probabilius videatur; quâ de materiâ videri præcipuè meretur celeberr. *D. Thom. Bartholinus Miscell. de morb. Bibl. cap. de lepra Judæor.* prout etiam carnes suillas à labe hac vindicare nititur. *D. Joh. Joach. Becherus Physs. subterr. pag. 317.* & Bavariæ incolis plebejis, non ob carnis hujus esum frequentiorem, sed nimium salis usum, morbum hunc familiarem esse, verisimiliùs adstruit. Elephantiasin morbum Germaniæ esse endemium & peculiarem, *Rodericus à Fonseca tom. 1. consultat. medic. 66.* habet, cum incolæ toto fere anno vescantur brassicâ & copiosissimô caseô ac butyrô, bibantq; magnam copiam cervisiæ, ex quo victu sanguis valde melancholicus & crassus generetur; additq;: quare in omnibus locis ferè earum regionum reperiuntur separatæ domus dedicatæ S. Lazaro, pro his infirmis recipiendis. Zythum elephantiasin facere, *Dioscorides* etiam *lib. 2. de mat. med. cap. 80.* prodidit; cui tamen contradixit *Martinus Schookius lib. de cervis. cap. 20.* potum hunc haberi insalubrem non posse, scribens, totâ septentrionali plagâ id docente, cujus incolæ rarissimè elephantiasi adficiantur; prout quoq; hunc *Dioscoridis* errorem notavit *Joh. Henr. Meibomius comm. de cervis. cap. 27.* quamvis cum eodem negari nequeat, cervisiam vel immodicè haustam, vel non ritè defecatam, aut acescentem, aut aliter corruptam nocere interdum posse, atq; si non ipsi elephantiasi vel lepræ Arabum, saltem Græcorum lepræ scabieiq; producendæ aliquam occasionem dare posse. Quanquam rarissimos esse in Germania verè sic dictos elephantiacos, certum sit, proq; leprosis ut plurimum scabie fœdâ potiùs laborantes haberi; id quod etiam *D. Gregor. Horstius Epistol. medic. sect. 4.* testatus est; cui, cum examini elephantiacorum in Libera S. R. I. Civitate Ulmensi quondam præfectus fuerat, meritò fides haberi potest; quam etiam mihi confirmavit Collega meus honorandus, Exc. *D. Vit. Riedsinus*, qui jam per septennium curam medicam Nosocomiorum huic morbo dicato-

catorum hîc Augustæ gerit, quo nempe tempore inter quinquaginta novem ægrotantes, unicum tantùm elephantiasi, neq; tamen tam fœdâ, qualem nonnulli describunt, fœdatum (feliciter etiam pristinæ sanitati restitutum,) rusticum deprehendit, reliquis omnibus Psoræ saltem vel Lepræ Græcorum indicia præbentibus: Ut ita *Galeno* sua constet autoritas, qui in Germaniâ rarissimam hanc esse passionem *lib. 2. de arte cur. ad Glauc. cap.* 10. *scripserat.*

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO XVII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HûNERWOLFII.

Sonus campanarum facilitat partum.

MAtrona quædam delicatula nostras, utero gravis, ex sonitu campanarum mirè se recreans, quoties ipsi aderat partus, non poterat hôc levari, nisi in labore campanarum clangorem audiret. Sic primô ejus remorante partu, sub sonitu, diem revocante aurorâ, feliciter hunc reddidit. Alterum, mediô diei sub precibus publicis, auditô eodem sonô, exclusit. Tertium, vesperascente die campanis ad sacra nos vocantibus edidit. Quartum, elatô funere noctu, resonantibus iisdem, enixa est.

SCHOLIUM.

QUàm mira sæpe in femellis sint variarum rerum desideria & adpetitus, abunde constat ex historiis, ita etiam ut nullus externorum sensuum ab iisdem immunis reperiatur. Olfactus exemplum refert *Phil. Salmuth. cent. 2. obs. med. 63.* in virgine, quæ fœtore veterum librorum à blattis & tineis exesorum situq; prorsus corruptorum unicè delectabatur, illisq; nasum totos dies immittebat. De gustu infinita

infinita possent adduci exempla, in res etiam fœdissimas effuso; quasdam etiam morsu virorum carnes petiisse *Joh. Helvvigius obs. phys. med. 137.* aliiq; referunt. Visus specimen exhibet *Thom. Bartholinus* in *Act. med. Hafn. Volum. 3. obs. 89.* ex *D. Olig. Jacobæi* communicatione, mulieris nempe Leydensis, uterum gerentis, agyrtæ canem cruribus inversis saltantem contemplatæ, ejusq; tripudio oculos ferè quotidie pascentis, & hinc fœtum cruribus similiter intortis monstrosum enixæ. Quoad tactum, *Casp. Bauhinus lib. I. de Hermaphrod. cap. 12.* Medici cujusdam uxorem gravidam, ejus musæum ingressam, omnem occasionem quæsivisse, refert, ut alapam ab eo acciperet. Circa auditum, *Doctor Nathan Fairfax*, uti habetur in *Act. philosoph. Angl. An. 1667. cap. 5. §. 5.* testatur, novisse se mulierem, quæ per picam adpetebat fragorem carbonum fossilium pedibus contritorum; quò referenda quoque est præsens Exc. D. Autoris observatio. Quàm validè autem ob hujusmodi animi voluptatibus uterus, nescio quo magnetismo spiritus animales alliciens, adficiatur, vel denegatus rei expetitæ usus in gravidis, fœtui multoties nocivus, loquitur. Unde etiam in præsenti casu spiritus, singularem à sonitu campanarum delectationem capientes, numerosiore agmine ad uterum accessisse, sicq; eundem ad expulsionem fœtus, validiore robore instruxisse, est credibile.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XVIII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFII.

De

Ileo perniciali à calculo, vermibus, flatibus.

CIvis & Sartoris Arnstadensis, Joh. Henrich Dreßlers filiolus septennis, ultra annum conquestus est de dolore circa regionem pubis, urina ejus prodiit interdum alba, crassa, interdum stillavit subcruenta, & alvi excreta

creta fuére mucosa. Indies autem pubis dolore, & ventris torminibus adauctis, tandem in totum vires, ipsamq; vitam perdidit miserabilis puer. Causam mortis in cadavere investigans, ventriculum inflatum, & alia à restagnante serô vitia præterii, & tantùm ob temporis angustiam intestina, & vesicam urinariam persecutus sum cultrô. Quibus extricatis, in ileô septies distinctis in locis, ut schema ostendit signatum lit. A. ingressum partis superioris intestini in partem ejus inferiorem observavi; quod à subita & frequenti inflexione & compressione corporis, ob dolores à calculo vesicæ aliquot lumbricis adhuc superstitibus lit. B. & flatibus eô modô, quem clarissimus Sylvius in Idea Prax. Med. c. 15. describit, factum fuisse judico. Stercoreos vomitus non sustinuit puer, quia paucis & magis liquidis alimentis sustentabatur usq; ad finem, quæ per angiporta difficulter præssa, culmi straminei crassitie egerebantur mutata, cum ani procidentia. In vesicæ urinariæ collô, hærebat calculus lit. C. mucô subcruentô involutus, ovi columbini magnitudine, pondere ℥ß. gr. x. gryseus, durus & scaber, qui manuali operâ potuisset eximi, si parentes in tempore id permisissent, salvô puerô.

Fig. I. & II.

OBSERVATIO XIX.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFII.

De

Ἰσχαίμοις extemporaneis.

ARtista garrulus ex Agricolæ Chirurgia parva tr. 2. p. 194. magni cujusdam viri apud nos hæmorrhagiam narium indomabilem curavit nuper, inscriptis fronti literis O. I. P. U. L. U. Alteri sub cruentô eodem periculo de collo suspendit feliciter schedulam experimentalem, desumptam ex observ. 4. Medico-chirurg. Jobi à Mek'ren: Gelück Christus stil bleef staan in Jordan/ Also muß ock dien bloede staan.

Dec. II.

stan. In his vehementissimè confisi convaluerunt. Sed absit superstitio, cedat vanitas. Celsus vulnera glutinavit candidô ovi: Prævotius genitalis bubuli pulvere inspersô. Alii sanguinem tostô sanguine sistunt. Bufo exsiccatus id præstat collo suspensus, vel manu detentus, horrore ac metu: lignum fraxini, (das Wundholz) vulnerum compressione: liquor stypticus Weberi massam fluentem coagulando: Spiritus vini splениiis applicatus, vasa constringendo, & fibras densando. Herniotomus strumam in collo secans rustico, vulneri copiosô sanguine mananti nihil aliud nuper imponebat, quàm fomitem, (einen Zunder) ex ligno putrido factum, satis magna in copia, & superaddebat, stuppam cannabinam, imbutam albuminibus ovorum conquassatis, & bolo Armeniorum. Quod genus remedii in cruentatione nimiâ, post excisum cancrum ex mamma, matronæ cuidam optimè memini contulisse: alcali enim remixtum terrâ siccat citra morsum, absorbet, consolidat.

[Arnstadio 1689. d. 21. Maji Noribergam missæ.]

OBSERVATIO XX.
D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
De Conyza monstrosa, laticauli, cristata.

PLantam hîc sisto, quæ, quantum foliorum figura, color, hirsuties, natale solum, germinationis tempus, aliæq; circumstantiæ evincere videntur, Conyza est; sed naturæ valdè luxuriantis abortus, ut meritò monstrosa, laticaulis, & cristata audiat; Tulit eam hoc anno, mense Majo, Generosi, Nobilissimi atque Excellentissimi Domini Christophori de Brand, Serenissimi Electoris Brandenburgici à Secretissimis Status Consiliis Ministri, atque Regiminis per Neo-Marchiam quod Cüstrini est Cancellarii optimè me-

riti, vinea, in ejusdem prædio, Hermsdorff dicto, sita. Miserat ille hanc Nobilissimo atque Experientissimo Domino D. Crügero, Regiminis Electoralis per Pomeraniam ulteriorem, quod Starogardi moratur, Medico ordinario; hic verò nuperrimè mihi eô fine, ut explorato ejus genere ac nomine, si ita è re censeretur, celeberrimo Naturæ Curiosorum Collegio copia ejus fieret. Examinavit eam mecum Collegii nostri Socius longè meritissimus, Nobilissimus atque Excellentissimus Dominus D. Christianus Menzelius, Serenissimi Electoris Brandenburgici Consiliarius & Archiater, ac prædicto illam generi adjudicavit, & nomine, quod innui, insigniendum censuit, mihiq;, cum ipsam plantam satis grandem & exsuccam transmittere è re Vestra non fore judicaret, delineandi eam partes detulit. Feci id fide, quâ potui, & diligentiâ, quam oculi in senium jam vergentes & perspiciliorum opem implorantes concesserunt. Foliorum numerum exprimere & oculorum & penicilli mei superavit vires, fuerunt enim, eorum præsertim, quæ caulem mox à radice coronæ instar cingunt innumera, coactus itaq; fui eorum quædam loco sibi debito exprimere, posthabitis reliquis, & quidem majori eorundem parte. Literis atq; characteribus insigniora ejus notavi, ut quid sibi velint, verbis reddere possem explicatius.

FIGURARUM

PRima Plantam totam refert ex innumeris cauliculis sibi invicem cohærentibus coagmentatam, & quidem faciem ejus anteriorem, quà parte infernè sinuata visui sese offert, eiq; exhibet,

a. radicem oblongam, ejusdem, quâ tota planta, longitudinis, ulnæ nimirum Marchicæ integræ, & ubi longissima (utrinq; nimirum, quâ lacinias extremas) pollice uno fortè & altero exsuperantis, in plures fibras diversæ longitudinis & crassitiei distinctam; præcipuâ tamen sui propagine, inferiori nimi-

Annus VIII.

nimirum descendente, mutilatam, colore exteriori helvam, interiori albam, totam ligneam.

b. b. congeriem innumerorum foliorum, ejusmodi, qualia *FIG.* II. & III. exhibet, plantam mox à radice ambientium, ac coronâ quasi cingentium, non tantùm in adversâ ejus & convexâ parte, sed è sinuato quoq; ejus alveô quasi confertim emergentium.

c. c. c. c. caulem plantæ in altitudinem assurgentis, quadrantem ulnæ Marchicæ latitudine æquantis, foliis ejusdem, quâ priora, figuræ, sed paulatim, quò altiùs emergunt, à magnitudine, tam quà longitudinem, quàm quà latitudinem, desciscentibus, septum.

d. d. d. d. divaricationes caulis quatuor majores, quibus ille in lacinias diversæ latitudinis, diversæ quoq; longitudinis, hæq; rursus in alias minores, scinditur, innumeris foliolis, ut & circa summitates seu cristas crassiusculas, felinos ferè pedes exprimentes, flosculorum pilosorum rudimentis copiosè, in adversa potissimum parte stipatæ.

e. e. cauliculos duos peculiari, à margine caulis illius grandis utrinq; infernè emergentes, & separatim assurgentes, figuram Conyzarum suetam servantes, & in spicam singulos dictis flosculorum rudimentis fœtam desinentes.

f. f. f. f. rudimenta flosculorum tam in monstrosa, quàm in prædictis cauliculorum spicis, grossulorum instar prominentia.

g. g. convexam plantæ & protuberantem sive posteriorem superficiem.

h. h. sinuosum anterioris superficiei alveum.

Secunda Folium exprimit, qualium innumera inferiorem caulis convexi & protuberantis ambitũ externum densâ quasi coronâ cingunt, ac ex anteriori quoq; ejusdem cavô sinu copiosè emergunt, idq; supinatum, seu superficiem ejus superiorem aculeolis innumeris spinularum instar dispositis hirtam.

 a. longum,

α. longum, quo cauli cohæret, pediculum designat.

β.β. nervi per medium infernè excurrentis vestigium indicant.

γ.γ.γ. fibrarum reliquarum hinc inde ad latera excurrentium indicia notant.

Tertia Folium ejusdem generis pronum, seu superficiem ejus inferiorem fibrâ satis robustâ ac ferè nerveâ in intermedio decurrente, aliis tenuioribus ad latera sparsis, munitam, eodem quo superior modo, spinalis tam in planitie, quàm in marginibus obsitam.

1. 2. longitudinem pediculi, ad exordium usq; ipsius folii monstrant.

2. 3. nervum, medium tam ipsius folii quàm pediculi occupantem, ipsum quoq; hirsutum designant.

4. 4. 4. propagines seu filamenta nervi minora utrinq; dorsum folii perreptantia delineant.

Virgulæ, tam margines quàm superficiem folii, petioli ac nervi signantes aculeatorum vestigia adumbrant.

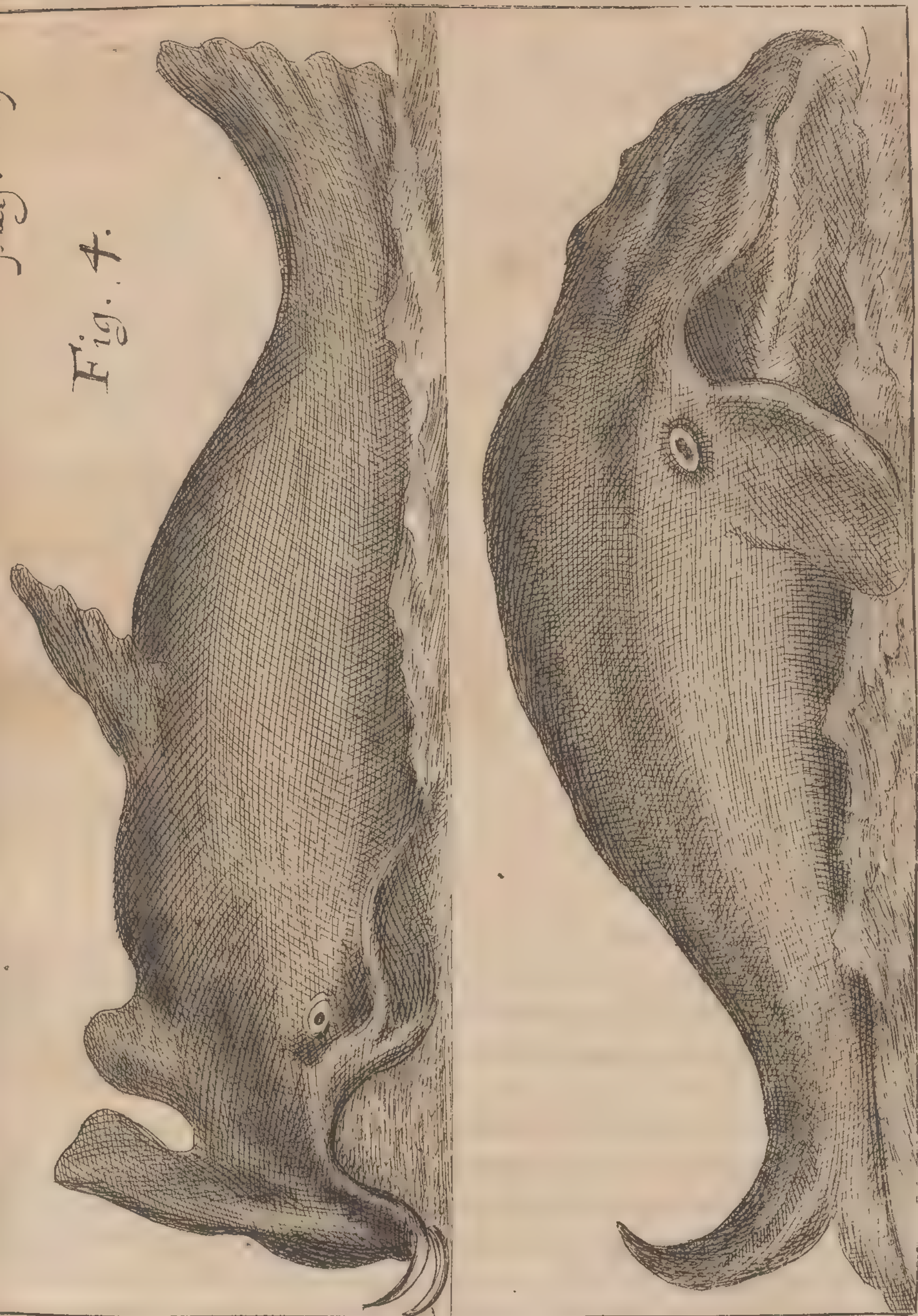
Quæ in basi virgulæ sunt & asterismi mensuram, quadrantem ulnæ Berolinensis æquantem, illamq; in partes quatuor divisam adeoq; ulnam integram proportionatam exhibent.

Quæ communicare eò lubentiùs volui, cùm varia observationum de ejusmodi Naturæ lusibus communicatarum, hinc inde in Ephemeridibus occurrant exempla, v. g. Dec. I. Anni III. obs. 142. de ramo Pini monstroso, observ. 143. de ramulis salicis & Acaciæ Germanicæ monstrosis, observ. 166. de Chamomilla rara, Ann. VI. obs. 239. Pilosellæ, Tithymali Cyparissiæ, Martagon, Primulæ veris fasciatarum, ut & Ranunculi fasciati pag. 346. Ann. IX. obs. 123. de Echio monstroso; Dec. II. Ann. II. obs. 87. Betæ monstrosæ.

[Berolino Noribergam A. 1689. d. 8. Julii missa.]

Fig. III.

OBSER-

Annus VIII.

OBSERVATIO XXI.
D. ANDREÆ CLEYERI
De
Ceto minore ambrophago.

BInas Nob. Dn. Cleyerus cum hac Obſervatione ſiſtit figuras Ceti minoris; quarum prior Ceti genus exprimit, quod circa Inſulam Japonenſium capitur. Belgis Noordt-Caper dictum, parumq; formâ differens à Ceto, in quo Ambra gryſea reperitur, licet magnitudine cum hoc altero conveniat. Poſterior figura alium exhibet minorem Cetum in quo Ambra dicta gryſea, quam piſcis hic deglutit, invenitur. Is pariter circa Japoniam capitur, ejusdemq; eſt cum priore magnitudinis, præterquam quòd hic caudam integram, bifidam alter habeat; Cæterùm cornu ſupra nares hic gerit, in extremitate albis maculis, tanquam margaritis, uti etiam in ſupremo naſo circa dentes, præditum.

[*Ex Batavia Orient. ad Exc. D. Menzelium.*]

Fig. IV.

SCHOLIUM.

HÆc Ambræ in Cetorum ventriculis inventio non unam de origine ejus peperit fabulam; eſſe nimirum recrementum quoddam viscidum in balenæ ſtomacho ex cibis non probè confectis collectum ac vomitu rejectum; aliis è contra alvi excrementum, aliis ſperma eſſe putantibus; de quibus inprimis *Joh. Faber* in *Expoſit. hiſt. Mexic. Nard. Ant. Recchi*, & *Juſt. Fid. Klobius* in *Hiſtor. ambr.* videri poſſunt. Quamvis & alios piſces in mari avidè eandem devorare, quin nec in terram ſi fuerit ejecta, à cancris avibusq; eſſe tutam, ex F. Gregorii de Bolivar relatione apud *dictum Fabrum pag. 566.* conſtet. Neq; tamen mori inde piſces iſtos, quod *Avicenna* & *Serapio* putarunt, citati Autores oſtendere nituntur.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XXII.
D. ANDREÆ CLEYERI.
Monstrosa animalia.

MOnstrosas animalium figuras stupendæ molis cetorum figuris jungere cum libuerit Cl. D. Autori, easdem à prælaudato *D. Mentzelio* benevolè communicatas, sine prolixiori descriptione, non minùs Curiosorum oculis sistere liceat. Quas inter monstrum porcinum elephantis quandam sistit formam; cui non admodum dissimilem in *observationibus suis physico-medicis num. 7.* delineavit Exc. *D. Johann. Helvvigius*, tantæ deformitatis ut merum opus dæmonis cooperantis fuisse judicatum fuerit; id quod tamen paulô liberiùs, ac decebat, adstrui, in *Scholio* monere volui. De vitulo quoq; bicipite in *iisdem observationibus num. 15.* plura exempla notata reperiuntur. Felinum etiam abortivum fœtum octo pedibus visceribusq; duplicatis instructum memoravit in *Exercitat. anatom. medic.* Exc. noster *Pæon, num. 37.* prout bicipitem dedit in *Act. Hafniens. med. Volum. 2. obs. 32. Nob. D. Thom. Bartholinus.*

[L. Schröck, L. F.]

Fig. V.

OBSERVATIO XXIII.
D. GEORG. ABRAHAM. MERCKLINI.
Hydrops ascites saccatus, sive Abdominis Intumescentia stupendæ magnitudinis, cum interveniente Partu felici.

EPhemeridum nostrarum Decur. II. Ann. I. obs. 183. descripsimus rarum Hydropis saccati ita ibi à nobis vocati Casum, cum Scholio sive ejus Resolutione satis prolixâ; cui

pag. 70.
Fig. 5

cui similem atq; parallelum hisce demum diebus notatu non minus dignum observare contigit in Lanificis, Michaëlis Sandteri, Uxore. Hæc laudabili temperamento, & gracili quidem, sed bono corporis habitu aliàs prædita, jam ante hoc circiter quadriennium, & quod excurrit, de præternaturali totius Abdominis, eâq; æquali intumescentiâ conqueri cœpit, hincq; Medicum consulere necesse habuit, qui Ascitem suspicatus omnis generis salutaria medicamina, interq; ea cùm diuretica, tum cathartica etiam fortissima adhibuit, & quidem suo solito cum effectu, sed sine ullo Ægrotantis levamine. Tantum namq; abest, ut venter inde resederit, ut potius subinde majus sumpserit incrementum. Quare suspicio de imprægnatione incidebat; nec ea vana. Felici enim celeriq; partu Mulier omnium cum admiratione enititur prolem optimè quoad omnia membra conformatum, sanum atq; vegetum, spe plenissima, fore, ut jam Abdomen, depositâ in cunas sarcinâ, detumescat; sed quæ iterum decollavit; quandoquidem inflatio illa non solùm nihil quicquam à partu remisit, sed potius successu temporis indies magis magisque stupendum in modum succrevit, cum Feminæ doloribus tensivis continuis; quæ cùm immedicabili hoc Malo ultra integros quatuor annos laborasset, accedente extremâ respirandi difficultate, ex compressione diaphragmatis cæterorumq; spiritalium organorum ortâ, & suffocatâ flammâ vitali, d. 26. Jun. styl. vet. 1689. placidè ac piè obiit; quo ipso deprehendimus, monstrosum hunc Ventrem suo ambitu secundum latitudinem tres integras ulnas complevisse, factoq; in eo foramine continuè mensuras octoginta octo sive Libras Medicas ducentas sexaginta quatuor aquæ turbidæ, subcruentæ ac putrilaginosæ effluxisse, inaudito certè & tantùm non omnem fidem superante exemplo, nisi Viri fide dignissimi, qui præsentes adfuerunt, id mecum attestarentur, inter quos Nobiliss. Dn. D. Ayrerum, Collegam meum Honoratissimum, ut & Dn. Wölhafium atq; Neumannum, Chirurgos Peritissimos, honoris gratiâ nomino. Nunc quid monstri

Venter

Venter iste intus aluerit, paucis exponere juvabit; nempe eo cultelli vi aperto, compertum aquam illam ibidem contentam peculiari sacco sive utri amplissimo inclusam fuisse, qui subtus peritonæo adeo leviter adhæsit, ut ab eo digitis interpositis facili negotio separari potuerit, cæterà superiùs sterno, inferius ossi pubis, & utroq; latere vertebris lumbaribus ipsisq; renibus per membranarum congressus tenaciter annexus; ut, ubi ortum sumpserit, liquidò sciri nequeat; nisi fortassis in dextro hypochondrio ideo credere velimus, quia ibi maximus duosq; pugnos magnitudine superans tumor, ex multis conglomeratis glandulis ac hydatidibus constans, quales etiam in eadem regione plurimas limpidissimâ aquâ plenas vidimus, ex eodem utre succrevit. Reliqua Abdominis viscera maximam partem intaminata conspeximus, præterquam quòd Hepar atq; Lien plumbeum ferè colorem induerint; salvo utiq; utero ejusq; partibus præcipuis. Non est igitur, quòd ampliùs miremur, quî cum tanta copia tam spurcæ aquæ tot annos superstes vivere potuerit Misera, quando innotuit, illam aquam viscera nutritioni dicata immediatè non alluisse, adeoq; vix ullam labem iis affricuisse, sed peculiari utri fuisse inclusam: aut, quî fieri potuerit, ut Mulier tantâ corporis invaletudine nihilominus concipere atq; parere potuerit, quando iterum extispicina docuit, uterum fuisse illibatum, quod in communi Ascite vel nunquam, vel certè rarissimè, eveniet.

[*Exhibita A. 1689. d. 15. Julii.*]

Fig. VI. p. 64.

OBSERVATIO XXIV.
D. JOSEPHI LANZONI,
De
Verme ab utero.

PUerpera quædam annorum. 23. temperiei biliosæ, post enixum fetum vivum ac sanum sensit nonnullos diros cruciatus circa matricem; ideoque me in consilium vocavit.

cavit. At paulo post ab utero ejecit Vermem ad instar lacertæ, magnâ cum adstantium admiratione; Vermis autem intra horæ spatium exspiravit, qui longitudine palmum unum cum decenti latitudine æquabat. Nunc puerpera melius se habet, & in publicum prima vice prodit, dum hæc scribo.

[Ex litteris Ferrariâ ad Dn. D. G. A. Mercklinum datis Norimbergam.]

OBSERVATIO XXV.

D. DANIELIS BSCHERERI.

De

Gallis Larvatis.

INdefessa hujus Universi Mater Natura, non solùm omnium rerum, quo primo existebant momento, ulteriorem earum propagandi modum perficere jussa, quàm accuratissimè observat, sed etiam ultra mandatum ferè Officium suum, vario nimirum addendo, mutando, immo transmutando genere præstare videtur. Sæpius auditur, & commune dicitur Proverbium, Deus & Natura nihil faciunt frustrà. Dum igitur aliquando Natura ultra terminos quasi progreditur, quis frustra id factum esse putabit. Natura verò hoc fecisse videtur, ut, cum à quibusdam obedientissima Dei Filia nuncupetur, hocq; nomine gloriosissimo non immerito superbiens, eò magis vis, Efficacia atq; Sufficientia ejus ulteriùs pateret, utpote quæ etiam, concessâ veniâ, ultra præscriptas regulas operari valeat, eamq; hoc nomine tantiq; Parente dignissimam esse abundè testaretur: vel hoc fecisse videtur, ut Mortales, suos imprimis Naturæ Filios hoc modo doceret, eosq; in rebus physicis sæpius titubantes, tanquam benigna Mater hac quasi manu, in hac via invia, ad rectam viam duceret: vel ut cùm Filiolis suis severioribus laboribus defatigatis & ob id Catonum more corrugatâ fronte sæpiùs incedentibus, his crepundiis, quasi collu-

deret, & ita Animum reficeret, Frontemq; eorum expurgaret. De facti hujus certitudine nemo nisi omnium rerum ignarus amplius dubitat. Quum autem non levis exinde resultet usus, Viri Insignes, aliiq; Naturæ Curiosi Scrutatores, varia horum exempla, vel Museis suis asservant, vel fideli calamo scriptis suis inserunt. In horum Nominibus autem qui hoc præstarunt, & Curiositate hac laudabili delectantur, recensendis mihi certe liber, ut taceam hæc pagella, deficeret. Evolvantur saltem Ephemerides Societat. Natur. Curios. Leopold. imprimis earum Annus primus. Anni 1670. Observ. C. CX. CXII. CXIII. CXIV. CXV. CXVI. item observ. XLVII. ubi præ aliis fusiùs de hac materia agitur, & testes habebit sufficientes: quò etiam Lectorem, ne crambe bis coctâ, ipsi Nausea moveatur, legatum habere volo. Horum igitur, Tantorumq; Virorum exemplo ductus, parem Naturæ Lusum ex Regno vegetabili, ramusculum videlicet quernum Gallis larvatis superbientem hac vice profero; missus est ille inter alios (plures enim tunc temporis in sylva vicina numerabantur,) ex Oppido Hersbruccens. Territorii Norimbergensis, qui, ut res esset clarior, ad vivum delineatus, & postea æri incisus, heic oculis spectatum sistitur. Quid autem Gallæ sint, res est notissima. Plura qui de his scire cupit, adeat Joh. Renodæum de materia Medica: lib. 1. sect. 6. c. 32.

[*Exhibita A. 1689. d. 18. Julii.*]
Fig. VII.

OBSERVATIO XXVI.

D. MICHAEL. FRIDERICI LOCHNERI.

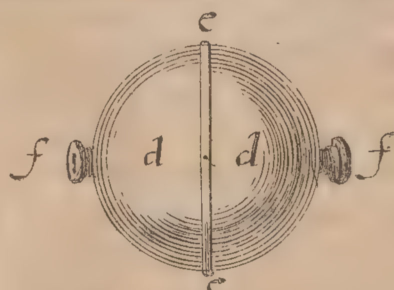
Gallus Cornutus.

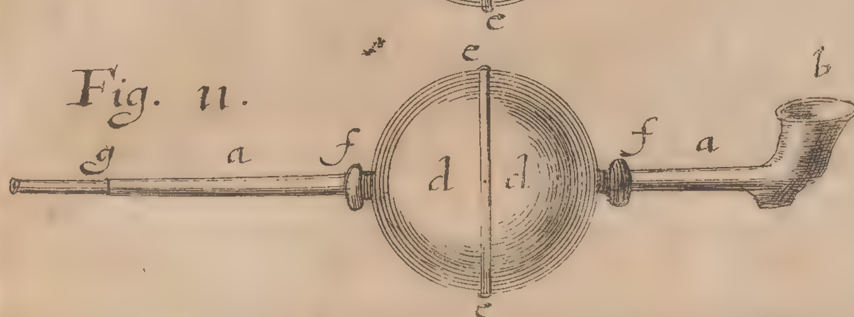
GAllum producimus Cornutum, non quidem talem qualem Rhenus nuper & Mœnus vidit cum Gallis Cybeles Sacerdotibus bacchantem & in viscera Germaniæ nostræ furentem, nihil enim nobis istis cum Caroci posteris, licet apud eos cornutos (alia tamen signifi-

Fig. 7. pag. 74.

Fig. 8. pag. 75.

Fig. 9. pag. 77.
b
a
c
a

Fig. 10.
e
f
d
d
f
e

Fig. 11.
e
b
g
a
f
d
d
f
a
e

significatione) repertu dari minimè diffiteamur; cum in hos quadret Gallicum proverbium:

Tel porte les Cornes, que chacun void
Et tel les porte qui ne le croid.

Ex hac observatione quoque excludimus Gallos, sv. lue Gallicâ correptos & exinde cornutos, quale cranium cornutus ex lue tali superbiens Bibliotheca nostra Norica ostentat. Neq; hic tangimus Gallos (sic enim castrati cui execta Virilia nominantur) sv. Capones, quorum ætas in capite subinde Cornu, vel huic quid simillimum protrudit. Neque sermo nobis de Gallis Gallinaceis cornua veteratorum & mulierculararum nostrarum ope & opera gerentibus, quo de artificio Consul. *Ephem. nostr. Dec. I. Ann. I. Observ. 30. Scholion, &* Danorum Æsculapii *Thom. Barth.* aureas *de Unicorn. observat. Cap. 7. & Illustr. Argi nostri* exasciatissimum *de Cornut. Tractat. §. 4. cap. 4.*

Noster quem hac in Observatione sistimus Cornutum, cornuto Parente cornutus editus erat, nullo planè artis accedente adminiculo, animal certè libidinosissimum, peracto coitu haud rauco gutture cantitans ideoque non ex Niba Thessalonicæ in Macedonia vicino loco oriundum, quippe muti illic Galli reperibiles. Neque tamen cum vivus adhuc glocitantes inter mulieres cursitaret, cornua monstrabat, pileolo etenim plumeo obvelata erant, non nisi capite deplumato visui se objicientia. Jugulato autem hoc fimeti ruspatore, coqua cachinno & Clamor comite cornigerum hunc Platonicum, (cui etenim Platonicus ignotus homuncio) offert, bicornem, qualem Iconismus polydædalæ Amicæ manu delineatus exhibet.

[A. 1689. 18. Julii exhibita.]
Fig. VIII.

OBSERVATIO XXVII.
D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.
Novus ac proficuus valdè Modus fumandi Tabacum.

PLurimæ hactenus, à quo tempore tabaci usus fumatorius innotuit, excogitatæ sunt fistulæ seu infundibula fumum tabaci pro exhauriendis catarrhosis serositatibus (quarum scilicet plerumq: tabaci fumatores hunc suum tabaci exustulati usum unicum victorem ac triumphatorem deprædicant, & nescio quibus sesquipedalibus & ampullosis titulis extollunt) attrahentia: Sic Turcis utplurimum longissima sunt, tam oblonga lignea, quàm etiam coriacea, & quæ una aut altera vice collum circumgyrare possunt; plures aliàs fistularum formas taceo, quarum quædam apertæ, quædam tectæ videntur: sed missis hisce vulgaribus ac sane rudibus formis (utpote quæ totum fumum una cum oleo empyrevmatico & narcotico, quô communiter horum fumatorum halitus horrendè fœtent, indiscriminatim attrahunt) potiùs pro usu medico quidam studuerunt talem modum invenire, quô videlicet pars, ut dicunt, venenata Nicotianæ removeatur ac corrigatur; sic quidam per aquas fumum attemperare se credunt; Alii (qui mos non est contemnendus) ex infundibulis vitreis retro infundibulum vasculo excretorio præditis attrahunt, & sic oleum ejus narcoticum fætidum in talia subjecta vascula destillat, & solùm Sal volatile unà cum fumo hauritur, sed cùm & id ipsum Sal volatile ab omni narcosi non sit liberum, idcircò nec hic modus placet. Alii, uti videre est in Samaritano misericordi pag. m. 87. sumunt ollam bene vitreatam, & operculô optimè, ne quid exhalet, neve aër ullô modô intrare possit, muniunt, in medio ventre ollæ unam aut plures fistulas fere mediæ ulnæ longitudine affigunt, ac deinde

in inferiorem partem ollæ decoctum Nicotianæ ſimplex aut compoſitum cum vino paratum infundunt, ac tandem halitus potiùs, quàm fumum per dictas fiſtulas attrahunt, ſpondentque ſibi neſcio quas dotes & virtutes; neceſſe autem fere eſt, ut tempore hujus attractionis olla ſupra carbones ponatur; aſt quàm frivolus certè, ſi non ridiculus, ſit iſte modus, cuilibet prima ſtatim fronte apparet, ſi enim finis, cujus gratiâ tabacum fumatur, ſpectatur, quilibet videbit, quòd nil minùs ſit, quàm quòd talis fumus, vapor, dico, humiditates ac lymphas catarrhoſas conſumat, cerebrum exſiccet, & caput confortet, quin potiùs contrarium evenire credo, uti & per experientiam id edoctus ſum à quodam optimæ famæ Religioſo, qui talem ſibi ollam confici curavit, ſed & ipſemet ſummè reprobavit, ut de extremè faſtidioſis penes uſum centenis incommoditatibus ſileam. Sanior longè, commodior, ac multò rationabilior, modus (poſtquam variè de vero tabaci uſu fumatorio meditatus ſum) mihi incidit, qui quoq; multò magis, quàm ullus alius (pro quocunq; tandem affectu neceſſarius cenſeatur & deſideretur) proficuus erit, & eſt talis, ut demonſtrat adjecta figura IX.; ſumatur fiſtula (anglicana mihi optima videtur) a. a. receptaculum tabaci ſit b. frangatur circiter 2. digitis transverſis retro receptaculum circa litt. c. ſic habes 2. partes fiſtulæ, a. ſcilicet ubi receptaculum b, & a. tenuiorem nimirum ejus partem; cura deinde apud Tornatorem tibi pixidem rotundam ligneam d. d. excavatam intus (uti figura X. oſtendit) fieri, quæ tamen poſſit) in medio e. dividi & aperiri, fiat utrinq; circa f. f. brevis appendicula, quò magis deinde cum fiſtula firmari poſſit, ſed quæ ita perforata ſit, ut una pars, ubi fracta eſt fiſtula a. a. figuræ primæ circa c. parti pixidis f. inſeri, & quidem ita utraq; queat, quæ deinde quoque optimè utrinq; obturetur, & ita ſurgit fiſtula mea nova figuræ XI. Jam igitur pro uſu tuo fumatorio taliter procede: aperi pixidem ligneam in e, ſume ſpongiam recentem, quæ nec ſit nimis parva nec nimis magna, ſed quæ ſi humectata

fuit, ac ab ea forti manu omnis humiditas iterùm expressa, totam tantum capacitatem pixidis adimpleat, non tamen angustetur, humecta pòst tuam spongiam moderatè aceto forti, destillato vel tantum communi aut aliô medicatô sed gratô, inde pixidi dictam spongiam ita aceto humectatam, & claude ipsam, cum receptaculum ut moris est adimple tabaco, eoq; simplici aut variè medicatô. & accensô eô fumum hauri, & observabis taliter fumum longè suaviorem ac mitiorem esse illô, qui communi modô & viâ per fistulas ordinarias attrahitur. Ratio autem videtur esse talis, cùm videlicet vis Nicotianæ secundum saniores authores in Sale volatili acerrimo consistat, (nam & recens tritum saporem fere piperinum prodit, summeq; linguas ferit) unde quoq; laxat, imò vehementissimè ἄνω καὶ κάτω purgat, & exinde quoq; oleum aliquod sulphureum narcoticum & stupefactivum (unde hyoscyami species nonnullis habetur) continet, sic utriusq; ratione hìc spongia optimè Aceto humectatur, utpote quod & corrigit, & figit Sal acerrimum, vimq; ejus stupefactivam & narcoticam apprimè compescit, uti frequentiùs, licet ejus cultor nullus omnino sim, unà cum aliis solummodo pro experientia faciunda comperi. Hinc quoq; apud inassuetos etiam aliquot pipæ seu fistulæ ita exhaustæ caput non ita obtundent, ac stupefacient, aut, ut ita loquar, inebriabunt, quàm solùm aliquid vulgari more attractū, ubi nimirum Sulphur ejus narcoticum non ita intercipi, nec Sal illius adeò acre temperari ac corrigi valeat, uti hîc fit per spongiam aceto humectatam & moderatè madidam. Observandum autem est, quod quò magis forte acetum eò quoq; magis securè & jucundè fumus attrahitur, & ut verum fatear, placet & conducit ad nostrum scopum acetum destillatum aut acetum commune præ medicato, quia hîc res medicantes ut sunt ruta, rosa, &c. vi alcalina vim acidam aceti, consequenter etiam vim ligantem Sulphuris narcotici infringunt, & mutilant, inde quoque tale acetum medicatum minùs aptum est narcosin & Sal acerrimum tabaci fumi infringere & præpedire: Et quid multa?

evenit

evenit hîc hac noſtra per acetum correctione, quòd in tota praxi cum aliis medicamentis virulentis præſertim opiatis & narcoticis maximò emolumentô practicatur, utpote quorum virulentia coincidit, cum Tabaci virulentia, nec verò meliùs quàm per acida mutilatur; adeoq; vides benevole Lector, modum huncce fumandi tabacum non ita fortuito, ſed ſaniſſima cum ratione à me inventum eſſe, qui & multis non ſolùm, ut conſuetudini inveteratæ litent, ſed & pro uſu medico, prout è re eſſe ſolers medicus cenſebit, inſervire poterit, penes verò ſequentes Encheiriſes obſervandæ veniunt.

Prima eſt, rimæ vel juncturæ ubiq; optimè clauſæ & obturatæ ſint, ne ullibi aëri inſpirandi liber detur acceſſus. Secunda, quotiescunq; ſatis fumatum eſt, oportet pixidem aperire, ſpongiam aquâ communi elutriare atq; emundare, ſicq; apertam pixidem unà cum ſpongia exſiccari & mundatas ſervare. Tertia, ſi haurire, ut ita loquar, denuò placet, ſpongia novo aceto humectetur, non tamen nimis, ut ſupra monitum, madeſcat, & proceditur ut dictum eſt ſupra. Quarta, pixis illa lignea optimè ê buxo conficitur, ſic enim minùs fœtentê Sulphuris narcotici odorem imbibit, longioriq; ita intervallo & tempore munda manebit; pixides tales terreæ, vitreatæ præſertim, optimæ quidem eſſent, ſed cùm vix ita exactè formentur, ut arctè claudant, idcircò minùs negotium ſuccederet; neq; ſtanneæ, plumbeæ aut aliæ metallicæ arrident, ob vitriolum enim, Viride æris aut Saturni ſaccharum (quod quoq; nil aliud quàm ipſius vitriolum eſt) nauſeam crearent, adeoq; è buxo, utpote ligno duriſſimo fiunt optimæ; & poſſet tota fiſtula, exceptô receptaculô, quod terreum ſit, è buxo tornari, uti hîc quidam Illuſtris habet.

Quinta, pixis illa lignea ultra unciam unam, aut ſesqui non capiat. Sexta, ſpongia, ſi recens ſumitur, aquâ calidâ omninò â ſale ſuo liberetur ac edulcoretur, & poteſt aliàs, præſertim ſi fœtet, renovari, videbis enim ſtatim prima vice, quomodo fœtens oleum empyrevmaticum, narcoticum, maximè circa foramiramii-

raminulum fistulæ anterioris partis in spongia hæreat; hinc quoq; elucescit, quàm utilis, jucunda, ac longè magis proficua sit hæc mea nova inventio; quod & successu temporis quilibet magis magisq́; edocebitur, ac plures inde utilitates eliciet, Nec est, quòd quis, uti mihi jam evenit, objiciat, mutilari sic vim & virtutem tabaci fumantis, minusq́; sic capitis serositates attrahere, nec tam potens cerebri nimis humidi aut catarrhosi exsiccativum existere, & si quæ plura: Hoc argumentum tum ratione, tum experientiâ facilè refutatur & cadit; ratione, cùm enim, ut supra dictum, vis ejus nociva consistat in Sale volatili acerrimo, & oleo sulphureo narcotico, acetum autem omnia Salia acria invertat omnemq́; narcosin sopiat, & medicamentum sic cicuret, non autem omninò mutilet, uti quoq; videre est in Opio per acetum cicuratô, non autem mutilato, quod quilibet in sua praxi experitur, hinc objectio nulla est; & Secundo Experientia ipsa in hac mea fumandi ratione objectum refutabit; nam licet caput nullatenus gravetur, nec rotetur, nullaq́; turbulentia spirituum animalium sentiatur, uti vulgari via contingit, sputum tamen copiosum, ut ferè aliàs, excernitur, sed longè suaviori ac mitiori modo. Tandem & nobilitatur hic fumandi usus singulariter, quòd os, etsi post fumationem non eluatur, tamen vix odor tabaci percipiatur, hinc etiam colloquia cum aliis etiam absq; eorum nausea miscere poteris, & mille alia. Deniq; si adhuc delicatiorem fumum (qui mihi quidem nondum adeò probatus, cùm nec singulariter placeat) desideras, frange fistulam circa g. adhuc semel, & adapta minorem multò pixidulam excavatam quoq́; cui gossypium grano uno ambræ, moschi, &c. oleo quodam destillato v. g. rorismarini, cinamomi, ligni rhodii &c. dissoluto infectum indito & claudito ut prius, ac haurito, & habebis multò delicatiorem fumigationem; & quid ultra? plura te magister usus docebit.

[*Clingnovio Augustam Vind. A. 1689. d. 18. August. missa.*]

Fig. IX. X. XI.

OBSER-

OBSERVATIO XXVIII.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Lapide Silesiaco Violacei odoris.

NOtus est in Silesia hic lapis, & reperitur, auf der so genannten Riesen-Köppe/ non procul à thermis Hirschbergensibus. Odor hicce violaceus modò est remissior, modò gravior, nunquàm penitus lapidem relinquens, turbatur tamen interdum ingrata graveolentia, præprimis insufflato halitu, mox tamen remittente. Si scatulæ includatur, largè, prima apertione de se spargit moleculas odoriferas: videtur autem è diversis veluti squamulis seu lamellis coagmentatus, coloris grysei, scintillulis argenteis intermicantibus. Caspar Schvvenckfeld in Beschreibung des Hirschbergischen Warmen Bades/ ita loquitur, p. 181. Steinblüte/ lapis violaceus, Violstein/ ist ein rother Mooß / welcher etliche grobe Steine auf den hohen Gebürgen / als um den Riesenberg/ Schnee-Gruben/ und andern mehr Orten überzeucht/ gar einen lieblichen Geruch/ wie eine blaue Veilcke von sich giebet. Etliche Wurtzel-Krämer kratzen ihn abe. In ein Tüchlein gebunden/ und zu den Kleidern gelegt/ dienet vor die Motten. Usneam rubram in lapide nostro non offendimus, & lapis tamen odorem spargit; quid si odor radicaliter in lapide resideret? quod credo, & experientia probat. Odor usneæ facilè communicari potest à lapide: nam volatile per continua effluvia in molli & oleosa musci substantia sensim ac sensim per compedes veluti ligatur & figitur, ut tandem omnem odore suo imbuant usneam: an autem prosit in tineis, fides sit penes autorem. Usus cæteroquin in Medicina, quantum ego novi, hucusq; nullus, de natalibus tamen ejus aliquid dicemus. Actor. Hafniensium Volum. 5. observ. 8. subtilissimus Borrichius de lapidum generatione discur-

diſcurrit, & tactis variis aliorum opinionibus, concludit, ex vulgatiſſimi uſus aqua lapides produci, idq; illic optimè explanat. Dum enim fortuitis occurſibus ſucci terreſtres & mineralia aquæ permiſcentur, tunc enaſcitur lapis. Puto optimè, ſalvis aliorum judiciis. Terreæ particulæ dum aquæ pedetentim pro gravitate, viſciditate aut alia qualitate ſua adhærent, conſtituunt aliquid ſolidi, intercurrente ſpiritu lapidificante (quem addere vel omittere poteris pro tua voluntate: puto enim dum terreum imbibit humidum, illudq; ſuperat & lentore inviſcat & conſolidat, jam tùm accedere duritiem & exiſtere, nec fingendum ſpiritum petrificum) & poſito ſoliditatis fundamento, continuò plus apponitur, & lamella veluti ſuper lamellam conſtruitur usq; ad legitimam perfectionem. Succus autem hicce terreſtris nutrimentum imbibit à mineralibus, ni velis & ipſum eſſe mineralem, hinc pro miſtione variarum molecularum exurgit odor, in noſtro lapide à Sulphure dependens puriore. Celebris eſt per Sileſiam hic mons ob ubertatem mineralium, auri etiam & gemmarum. Lege ſis eundem Schvvenckfeld allegato loco pag. 162. Gemmas in Medicina uſurpari ſolitas poſt trium hebdomadarum trituram gratiſſimum ſpiraſſe odorem, legimus Volumine 5. Actor. Hafnienſ. obſerv. 37. Fuerat enim odor ille ut varietate & ſuavitate naribus acceptiſſimus, ita paulò vicinior violis martiis delicatè fragrantibus. Puriora fuere hæcce corpora gemmea præ noſtro lapide, ideo fragrantiora. An verò lapis noſter ſit penitus inidoneus ad medicinam, diſquiſitione non indigere judico, quia per ſe patet: ineſſe enim ſpirituoſum & volatile quid, indicat odor: at, quia, Deo laus, Medicina noſtra remediis eſt opulentiſſima, relinquitur examinatio Chymica Poſteritati curioſæ, ut etiam ſit in quo laboret & de quo glorietur.

SCHOLIUM.

Cornu Ammonis fragrantiſſimum violæ odorem ſpirans, aquâ potiſſimùm humectatum aut aëri humido expoſitum,

tum, & fornaci impositum, in Randio monte ditionis Scaphusianæ reperiundum, memorat in *Histor. natur. Helvetiæ curios. sect. 6. art. 1.* Exc. D. Collega, *Joh. Jac. Wagnerus.* Et similes odore isto præditos lapides, triplicis sortis, recenset in sua *Nomenclatura rer. fossil.* quæ in Misnia præcipuè inveniuntur, *Joh. Kentmannus;* nempe lapidem Aldebergium cinereum, alterum rubeum, & tertium Lauensteinium, qui madefactus, & Soli vel fornaci expositus violam oleat; quos etiam suo *Lexico Alchemiæ* verbotenus inseruit *Martinus Rulandus*. Pariter juxta Dresdam saxum se eruisse scribit in epistola ad Joh. Christ. Eisenmengerum, quæ in fine *tract. Resolut. cas. Mussipont. Laurent. Straussii* legitur, *D. Joh. Dan. Horstius*, qui instar florum cheiri redoluit. De Geode Miseno, Aldebergi reperiundo, quem rutilo-nigrum esse, *lib. 5. de nat. fossil. pag. 263.* indicat, refert *Georg. Agricola de ortu & caus. subterran. lib. 4. pag. 57.* quòd violam vel ireos Illyricæ radicem oleat: verùm non hos solos ita olere, sed etiam tum Saxi in Calebergo ad idem Aldeburgum reperti fragmenta, tum silices in Berningero monte in confiniis Misenæ & Boëmiæ sito; hos tamen ob muscum ita olere, qui ipsis adhærescet, *l. c. de nat. fossil.* addit, quo abraso, odor etiam abeat. Simile in *d. l. subter.* habet, & Geodem istum tali odore pollere, à terra, quam in sinu suo complectitur, qui per occultos meatus exspiret, sed in confracto post aliquot dies, ut violæ marcescentis, abire odorem, aut debilitari; cùm è contra nonnulli silices non suapte naturâ oleant violam, sed propter lutei coloris muscum, qui ad eos accrevit, quia, eo abraso, ampliùs non oleant. Habuisse se etiam saxa, memorat *Ans. Boëtius de Boodt hist. gemm. & lap. lib. 2. cap. 292.* qui violas olebant, & albos, & cineros; verùm deprehendisse se è lapide illum odorem non provenire, sed è muco quodam ex luteo viridi, qui tanquam pellis affixus erat, cùm pars lapidis obversa nullo muco tecta, nihil prorsus odoris habuerit; unde suspicabatur, Ireos odoriferæ radices his Saxis fortè institisse; nisi hoc muci genus à natura ita oleat; quo etiam ablato, non oleat ampliùs

ſaxum: verùm providè ſatis ſubjungit: *num in cæteris olentibus idem contingat, hactenus expertus non ſum.* Mihi ſanè etiam eſt ſaxum cinerei coloris, interſperſis cryſtallinis lapillis gravidum, quod ex vicinia collectum Exc. noſter Collega, *D. D. Chriſt. Mackius*, Schneebergenſium Archiater, cùm olim metallifodinas Miſnas luſtrans illic tranſirem, benevolè obtulit; idq; revera ſuaveolentes ejusmodi violaceas particulas, licet minùs arctè cuſtoditum, etiamnum, præſertim ſi incaleſcat aut teratur, exhalat; quas non muſco vel muco alicui adhærenti, quem in eo non invenio, ſed ſulphureo connato principio deberi, certum eſſe arbitror.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XXIX.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Brutalitate Puerperæ.

NOlo multa fari, quod beſtiæ quædam ſuperent homines gratitudine, manſuetudine, generoſitate, aliisq; virtuti analogis affectibus, ſed titulo Obſervationis ſimpliciter ſatisfacere. Juvencula 18. annorum, ſat firma & compacta, Vandalicæ proſapiæ, furtiva Venere impræegnata, debito tempore pariebat, nemine id attendente, quia in ſtabuli ſuperiori contignatione, fœno oppleta, ſomnum capere conſueverat. Conceptũ excluſerat poſt meridiem noctis, dein primo diluculo ſurrexit & triturando fortiter ſe commovit, ciboque etiam conſueto adſumpto, iterùm triturando ſe exercuit. (Perpende modo violentiam motus in puerpera,) inſequente die Dominico, qui erat proximus à partu, ſacram Cœnam adſumpſit, lochiisq; pavimentum templi tinxit, id quod obſervarunt matronæ nobiles. Ut ut erat ſimplex, tamen manè inquilinis comedentibus, tacitè ſe ſubtrahit, & fœtum in horto ſepe-

ſepelit, muniaq; domeſtica conſueta debitè tractat ac ſi nihil paſſa eſſet. Poſt octiduum ob ſuſpicionem viſitata & examinata omnia eſt faſſa; fœtus autem ob vaſa umbilicalia non abſciſſa & conſuetè deligata obierat. Torturæ ſubjecta omnem pertulit dolorem, innocentiam monſtrando ſimplicem, quam aliæ declarabant circumſtantiæ. In examine dicebat, quod cum fœtum exanimem vidiſſet, ejulaſſet & orationem Dominicam recitaſſet, hoc ipſo ſatisfeciſſe putans: quod autem ad ſacram acceſſerit Synaxin, judicaſſet, ſe nihil hoc ipſo peccare, nec etiam peccaſſe: ſic in ipſo Chriſtianiſmo nulla Chriſtianitas. Fuſtigatione perpeſſa relegabatur. Quorundam Indorum fœminas partu excluſo eſſe vegetas, ſeq; iterùm ſtatim ad labores accingere, legimus, ſed in noſtris oris rarum eſt hocce.

OBSERVATIO XXX.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Globulo figlino deglutito.

VArias, & interdum vix credibiles fuiſſe deglutitas res à variis, Obſervationes Medicorum docent. Ita Bartholinus Hiſtoriar. Anatom. Centur. 1. hiſtor. 59. meminit fiſtulæ deglutitæ. Fullo hic loci deglutivit ſemi florenum (ein Acht Groſchen Stücke) cum metu ſuffocationis, attamen absq; periculo per anum reddidit. Hoc dum ſcribo, Sprottaviæ nonnemo florenum (ein Gulden Stücke) protervè ori intruſit, qui gulæ illapſus multo labore & dolore tandem in ventriculum fuit detruſus, ubi adhuc dum ſubſiſtit. Quod autem hîc narrabo, exinde notatu dignum puto, quia in tenello factum puſione. Nondum enim attigerat annum, cum parentes in noſtra domo nobis inſervientes, infanti in terram poſito, ut taceret, talem, ludendi gratiâ, globulum exhibuiſſent, (ein Schnell-Käulichen ziemlicher Gröſſe/) Puellus, ut ſolet hoc

 genus

genus, ori ad deglutiendum intruserat, cumq; jam suffocandus sterteret, accurrunt anxii parentes, corpusculum cum tergo concutiunt, brachia attollunt & commovent, tandemq; difficillimè globulum detrudunt in ventriculum, quem tertio die per anum exeuntem vident. Quamdiu in ventriculo hæsit globulus, puer sine summo dolore in tergo quiescere nequivit, sed supino decubitu somnum capere opus habuit: stare tamen & sedere potuit absq; ullo gravamine. Ita Natura provida sæpè plures superat casus nobis intentantes interitum. Globulum plumbeum Mercurio illitum in colica exhibuit D. Fribe Dec. I. Ann. 3. observ. 96. sed vix æquat dimidium nostri globuli. De acicula, grosso, grosso capitato dimidio & aliis deglutitis, loquitur Observatio 141. Anni 4. Decur. I.

OBSERVATIO XXXI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Repentina Morte.

Filiolus natu minimus, Fridericus Augustus, ipso Pentecostes die Anno 1689. hora 8. matutina inter astantium sermones sanus & vegetus derepentè obit; postquam tres anni quadrantes vivendo compleverat. Invasio erat talis: videbatur ac si graviter respiraret, & respiratio veluti suspendebatur, quater ipso anhelante & stertente, dein artus obstupescebant, manusq; cum brachiis erant rubicundæ & rigidæ, interclusa omni respiratione. A spiritus salis armoniaci ad nares applicatione, unica oculorum elevatio succedebat, præterea nullum se amplius exerebat vitæ indicium, manus & pedes fricabantur, aquis spirituosis humectabantur, ori infundebantur varia confortantia, absq; tamen deglutitione: sic in momento qui vivebat & ridebat, erat absq; vita & risu, in hoc tamen fortis & virtuosus, ut plures adstantium elice-

eliceret lachrymas. Ab ovo rem examinavi & deprehendi matrem gemina vice acutiſſimos ventris dolores ultimis geſtationis menſibus perpeſſam, cum metu abortus, ex gratia autem Dei ſopitos. Partus erat facilis, altero tamen die tertiana intermittens ſcorbutica invadebat matrem, & mediante nutrimento lactis materni traducebatur in infantem. Poſt utriusq; reſtitutionem ſæviebant tormina in tenello corpore, dies noctesq; continuantia, cum metu epilepſiæ, quæ tamen, Deo dante, absq; hujus ſuperventu demulcebantur. Omnia nunc videbantur pacata, nocturna tamen quies nunquam quieta, interim benè nutritus infans etiam impingveſcebat, capitulum autem ſolito grandius oſtendebat, ſaliva ſemper copiosè per os fluente, & continuo ſudore caput & corpus in omni ſomno humectante. Aliquando mater porrigit cereviſiam bibendam è vaſculo, quòd propè aliquot acus jacuerat, bibit, ab hauſtu tamen tuſſire incipit & malè habet. Tertio die poſt corripitur epilepſia leni, intra octiduum, iterùm invadente, dantur idonea, & malum remittit, reditq; interdum. Sexta ſeptimana ab ægritudinis principio graviter corripitur à morbo caduco, & ita ut mortem inſtare putaremus, damus ſelecta medicamenta, morbusq; abit & per aliquot ſeptimanas requieſcit. Præterea tubercula in gingivis ſe monſtrabant modo ap-modo diſ-parentia, nulla autem eruptio dentis, flatus quoq; admodum ſonoroſi non infrequenter vexabant puellum. Octiduum ante obitum obſervabatur fluxus alvi, ſecum vehens materiam virideſcentem, absq; ſingulari debilitate, remittit tamen ſuperflua evacuatio, & tandem, ultimo veluti naturæ tentamine, ipſa inſtante morte, ſemel alvum deponit. Ex hac obſervatione ſequentia eruo theoremata.

1. Cauſas morborum infantum plerumq; craſſa nocte eſſe involutas.

2. Spiritum ſalis armoniaci multùm prodeſſe externè in affectibus capitis

3. Lym-

3. Lympham in hoc corpusculo fuisse superfluam, unde moles capitis, nimius sudor & salivatio.

4. Tormina infantis ortum traxisse ex utero materno, atque sic hæreditaria fuisse.

5. Inde etiam derivandæ noctes irrequietæ.

6. Epilepsiam morbum infantilem esse, & quidem inde, quia non tantùm eorum nervi sunt teneri & debiles, sed & quia sanguis est activior, ac proinde vehementiores edit actiones.

7. Superfluum nutrimentum fuit in causa, quod succi nutricitii nimia accretio disrupit venulas, hinc cerebrum cruore seroso scatuisset, si fuisset detectum. Vid. obs. 36. A. 4. Dec. I.

8. Acum cum cerevisia fuisse deglutitam, suspicio erat matris, sed res incerta.

9. Vulgi assertum, quod qui celeri partu orbem intrat celeri pede etiam exit & moritur, hîc confirmatur, puto tamen esse fallibile.

10. Mortem hancce improvisam præcaveri non potuisse.

11. Dentitionem plures interimere infantes, hic etiam alia concurrisse & veluti in necem pueri conjurasse. Epilepsia enim continuata, & semel admodùm graviter lacessens, nervos debilitavit & ad recipiendam quamvis auram malignam aptos reddidit, dum non levem quoq; fomitem subministrarunt insomnes noctes.

12. Frigus externum, quod tum erat penetrans, obstruendo poros, suum potuisse addere ἐπιβάλλον μέρος, non est dubium, cum aëri liberiori exposuerint infantem inquilini.

Ergò non mirum, (cum obstructis poris humores redundarint, & natura protrusionem dentium moliente, simulque per fluxum alvi sibi molesta eliminare conante, turbæ in corpore fuerint exortæ, extravasata lympha in capite etiam existente,) quod Epilepticus paroxysmus vehementior tàm celeriter, in corpusculo variis convulsionum insultibus debilitato, omniq; quiete destituto, respirationem (nimia lympha vasa respi-

respirationi dicata, & per externum frigus concentrata, aggravante, sustulerit, pausamq; vitæ fecerit.

[*Gorlicio Lusatorum Noribergam d. 22. Sept. 1689. missæ.*]

OBSERVATIO XXXII.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Amygdalorum germinatio.

UT ingeniosissima omnium est rerum natura, ita ut nulla mentis humanæ vis eam æquiparare, aut assequi satis possit, sic in eodem fine variis modis & innumerabilibus artibus obtinendo maximè, multiplex ac polydædala deprehenditur. Quod de animalium quidem visceribus abstrusarum rerum scrutatores indubium hodie reddidere: neque tamen minus in plantarum productione hoc nomine eam admirari fas esse, indies magis magisq; mihi incipit patescere. Posteaquam enim Pistaciæ arboris ex nucleo suo ortum anno præterito perspexeram, subiit animum voluptas alias quoq; nuces pertentare. Ex quibus uti magnam partem duplici illa ansula, umbilicali funiculo respondente instructam esse, mihi visus sum observasse: (qua de re, suo tempore ad Illustrem Societatem plenius perscribam;) ita non omnes hoc gaudere privilegio, Palmæ exemplo mox patebit: Sed neque modum duntaxat, quo genialis surculus exit & nutritur, verum & tempus, quo in terræ sinu foveri semen postulat, diversum esse constat, idq; uti vulgò quoq; notum, sic causa ejus rei in obscuro est: Neq; hoc æque cognitum, non tantum diversa seminum genera, sed eadem quoque, ejusdemq; ætatis, haut pari spatio fœcundari; Id quòd luculento cumprimis experimento nuper comperi. Cum enim anno præterlapso ex Palatinatu recentium Amygdalorum copiam ad me amica manus

misisset, satis magnum eorum numerum in terram mature condidi, ipso nempe Februario mense. Ex quibus multa eo anno intra trimestre spatium germina egerunt novella, haut pauca vero etiam nulla protrudere apparebat: & cum omnes essent ejusdem generis, solido, ac durissimo, ita ut vix ferro aut silici cederet, putamine gaudentia, eodemve loco ac tempore nata, & sata, ea corrupta esse, haut vana, ut videbatur, erat suspicio. At vero vertente anno, & instante vernali tempestate, cum solum verterem, aliisque plantis, in spem æstatis inserendis præpararem, plurima, jam novæ arboris primordia ministri effodiebant; quæ in alium locum translata, læte postmodum & quidem hoc ipso anno ad dimidium virilis altitudinis excrescebant. Interim in his mira quoq; naturæ elucebat & perelegans varietas. Nam internum tumentis nuclei corticem crassum alias in recentibus amygdalis, in paulò vetustioribus quoque corrugatum, non modo explicaverat, ac dilataverat in tenuissimam membranam, verum etiam ita istam elaboraverat, ut ex obscure flavescente factus purpureus roseo plane nitore adblandiretur, jucundissimo spectaculo. Nullibi apparebat externum illud durissimum putamen, sed sola hæc nitidissima membrana non minori ornamento erat, quam munimento; Arctissime etiam inhærebat nucleo. Ex quo subibat suspicio, non in id tantum sed ad arbusculæ externum corticem seu potius medium, hunc à natura datum. Qua causa enim & purpura sua tam speciose niteret & adeo arcto nexu carni conjungeretur, nisi in minima dissolutus eam subire, & in novum fœtum transcolari oporteret. Sed & purpureus ille color viridi hujus, ubi è terra emersit, cuticula eam investiente non obscure postea translucebat.

Hoc autem non in amygdalis tantum, sed aliis quoq; accidere, existimari fas est. Nam & Pistaciæ arboris cortex saporem & odorem illum aromaticum quo hæc membrana imbuta tota est, exacte servat, cum nucleus quem vestit, ejus protinus expers reperiatur, neq; aliæ partes supersint, ex quibus fœtus

enaſcatur. Quo autem artificio tam egregius color exſurgat, non ſatis patet: niſi quod exhalantibus fermenteſcentis in nucleo ſucci particulis reddatur talis. Nec aperte ſatis conſtat, cur citius aliæ, aliæ tardius, & quidem annum integrum poſt ſationem demum pullulent. Primo intuitu videbatur putaminis duritati id imputandum. Sed cum non ſponte dehiſcant talia, ſed à fermento concluſi nuclei turgentis elaſtico rumpantur, eam ſententiam repudiandam putavimus. Fortaſſis ſoliditati ejus potius adſcribendum eſt, quæ poris occluſis, non patet humoris ex circumſtante terra exhalantis particulis, quibus deſtituta nux attolli & molleſcere non poteſt, adeoq; & fermentum nec excitari, nec vim ſuam elaſticam exſerere. Argumento eſſe videtur, quod in iis, qui vertente anno germinare reperta ſunt, putaminis illud ſolidi nullum veſtigium apparuit: prius igitur hoc omne conſumtum, & computruiſſe credibile eſt, quam fœcundari nucleus potuit. Eſt autem admirabilis naturæ providentia, quæ non duriora hæc tantum ſemina, ſed mollia etiam non raro per annuum hunc curſum ita deducit, ut intacta ab hiemis rigore conſerventur; nec niſi verno tempore germen protrudant. Quid enim impedit, quo minus autumnali tepore, vernali non admodum diſſimili, agitetur, & novam plantulam ex ergaſtulo emittat, quo facto, nullum eſt dubium futurum, ut mox inſequente hiberno frigore rigeſcat, & extinguatur.

OBSERVATIO XXXIII.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Palmæ ex ſemine ortus.

DActyli recens nomen, Plinii ætate inauditum, vulgo tandem Græciæ recentioris hac notione primum uſurpatum, refert doctiſſimus Salmaſius, pro Palmæ balano. Hæc Aſiæ propria, nullibi in Europa ſponte naſcitur,

tur, nec in alia parte terrarum, niſi in calida; frugifera vero nusquam niſi in fervida, ut Naturalis hiſtoriæ præcipuus ille interpres rectiſſime advertit. Qui idem monet, multiplex admodum ejus arboris genus eſſe & diverſum, ita ut unde quinquaginta, ſi quis omnium nomina perſequi velit, genera fiant: Ad nos unius fructus, isq; è diſſita licet, & longinqua regione, ſatis tamen recens affertur, ut ſeri poſſit, ſatusq; plantulam tenellam oculis exhibeat. Quod ipſum cum hoc anno in horto domeſtico eſſet factum, mihiq; adeò licuerit penitius ejus germinationem inſpicere, quid viderim, publice enarrare, & addita figura, aliorum etiam oculis exponere, æquum putavi. Sationis tempus elegeram anno præterito inclinantem æſtatem, ubi ſemen ejus levi ac ſabuloſæ terræ (ea enim gaude e, nec fimum facilè ferre, ex eodem Naturæ bibliothecario didiceram) con redidi. Inde prodiit nova plantula ineunte hujus anni æſtate, Junio ſcilicet menſe, & quotidiè incrementum ſumſit, ita ut vaſculum proprium, (nam juxta Laurum majorem collocata erat) videretur deſiderare. Eximere igitur ſtudebam, ac transplantare, idq; inſtrumento, quod à *Ferrario* in *cultura florum* depingitur, quo alias etiam citra ullam noxam medio æſtu florentes quascunq; herbas transferre ſoleo. Ibi autem tam alte radicem egiſſe apparuit, ut niſi ollâ fractâ eximi nullo modo poſſet. Et cum interea iteratis vicibus tentatam terra adhæreſcente nudatam, nec prorſus illæſam perſpicerem, totam ut poſſem, ad explorandum germinationis modum extrahendam putavi. Quo facto, primum veriſſimum eſſe patuit quod Plinius ait: Pulvinatam nucem non ex fiſſura in alvo media, ſed ex umbilicato dorſo, punctoque candido ſplendeſcente, (margaritam oblongam refert) radicem ſpargere ſerendum, itaque pronum ſecus ac in aliis uſu venit, quibus ex altero latere acuminato propullulat. Hoc autem pacto erumpenti plantæ novellæ cum ipſum oſſiculum obſtet, quo minus æqua linea ex radice ſurſum tendere poſſit, id quod tamen naturali legi conveniens eſt, longum priùs ſurculum, qui ſimul funi-

Dactyli recens germen bimestre. pag. 93.

Fig. 14. A B D C

Fig. 13. A B D C

Fig. 12. E B A C D E

Fig. 15.

Fig. 12.

A. Nux ipsa cum crena puncto illi opposita, ex quo novum germen exit.

B. Hujus pars supra terram eminens, seu folium primum Palmæ.

C. Pars recta sub terram tendens, et ex dilatata sui parte tanquam ex vagina emittens novam plantulam.

D. Hujus sursum tendens calamus, ex quo prodit primum folium plantæ.

E. Radix longissima, recta deorsum protrusa.

Fig. 13.

A. Placentæ uterinæ respondens fungosa candicans nucis caro, explicata, ex cujus medio B

C. Funiculo umbiliali similis et ad

C. humorem perferendum utilis nervus in plantam decurrit.

D. Corticis interioris substantiam A involvens portio.

Fig. 14.

A. Ejusdem substantiæ facies interior. B. Umbilicus.

C. Funiculus nerveus umbilicalis. D. Corticis interioris portio.

Fig. 15.

Dactyli putamen emollitum et libero aeri expositum, corrugatum.

funiculi umbilicalis obit vicem, oblique deorſum mittit, ut oſſiculi latitudine ſuperata, naturæ præſcriptum liceat ſequi. Tum ergo, poſtquam vaginæ in modum dilatatus ille eſt, & radix & planta recta linea ſurſum deorſumq; protenditur: hæc quidem nulla flexura, iſta vero, cum findere durius ſolum cogatur, curva nonnihil & ſerpentaria via ut figura monſtrat, deſcendit.

Miratus cumprimis ſum radicis, longitudinem, unius menſis ſpatio tantam: Nec minor tamen erat folii: ſi enim huic adnumeres vaginulam alteram, ex qua ipſum prodiit illico longitudinem æquare reperies. Folii quatuor erant ſectiones, in acumine junctis laminulis. Nucis (ſic enim hactenus appellare liceat) putamen ruptum ac molle, quod cum dividerem, nucleus nullus apparuit, ſed corpus quod optimo jure placentam appelles umbilicalem, convolutam, & in ſe reflexam quam explicatam Fig. XIII. & XIV. pronam ſupinamq; exhibet. Ex ejus medio funiculus erumpit, ad ſuccum ex ea, humore turgida in plantam transferendum. Erat enim placenta hæc ſatis craſſa, candida, ſtriisque tanquam venulis ex circumferentia in centrale punctum delatis diſtincta. Hanc poſtquam exemi, nux effœta corrugata ſtatim concidit, qualem exhibet icon XV.

Hæc in Palmæ ſemine, planta noviter excluſa obſervantur. Quod ſi eam integram ut ex pomo extrahitur, examines, nihil apparebit ejusmodi. Primum enim putamen ipſi, quod videtur eſſe nullum eſt, ſed tenuiſſima tantùm membrana, qua abraſa, in conſpectum ſtatim venit ſubſtantia duritie & colore ſilicem transparentem exacte referens, quam ſi acuto ferro, malleo adacto findas (ita enim opus eſt) uniformem reperies. Hinc colligo, totam hanc prægnantem, humore impleri nutritio, ipſumq; etiam corticem, qui ex eo & mollescit & multum adeo incraſſatur, multo enim craſſior poſt fœtum excluſum, totusq; poroſus eſt. Nec placenta tam tenuis videtur fuiſſe in principio, ſed longe ſpiſſior, cum planta protruderetur,

atq; cum erat, cum adolevisset, ubi maximam jam partem in hanc, ut vitellus in pullum, absorptum credi par est. Qui enim alias fieri posset, ut brevi temporis spatio tam alte utrinque excresceret? Hanc conjecturam firmat, quod nuper aliam diu sub terra abditam à me, casu reperi, ejusdem generis, quæ duplo, imò triplo major erat quàm cum carne adhuc sua vestiretur.

Dum hæc scribo, libero meipsum scrupulo quem Plinius injecerat: *Prima* inquiens, *nascitur pomi caro, postea lignum intus, hoc est semen ejus.* Prius sine dubio ita putavit fieri, quia primordium nucis non observaverat ex quo exscripsit hæc, ipsum enim in Asia inspexisse non puto, posterius autem videtur aliquid monstri ostendere: cur enim lignum, non nucem vocaverit? Scilicet, quod videtur putamen non est, adeoq; ad nuces referri hoc seminis genus non potest: cum autem durissimum sit, quercino par, lignum vocavit: non enim malleo, sed ferro acuto gravi ictu incumbente demum frangitur. Sed ex uno hoc, en aliud dubium nascitur: cur in commentario Theophrasti Historiæ Lib.I. cap.18. citat Dalechampius? Sane isthic loci nihil quod ad Plinii verba attineat reperio, sed quod ad ipsius tamen Dalechampii, qui subjungit: *Est enim ossiculum instar carneæ substantiæ, durum.* Theophrastus autem: τῶν δὲ ἐν πυρῆνι μόνον ἢ πυρηνώδει γε, καὶ ὥσπερ ξηρὰ, καθάπερ τὸ κνικώδη καὶ κεγχραμιδώση, καὶ πολλὰ τῶν λαχανηρῶν. ἐμφανέστατα δὲ τὰ τοῦ Φοίνικος. οὐδὲ γὰρ κοιλότητα ἔχει τοῦτο οὐδεμίαν, ἀλλ' ὅλον ἔξωθεν. *Quædam vero* (semina) *consistunt in solo nucleo, aut nucleaceo quodam, & quasi arida sunt* — — *Manifestissima verò horum sunt Palmæ, cavitatem enim hæc habent nullam, sed persolida sunt.* Multa tamen magis apposite Theophrastus quam Dalechampius: Quid enim sibi vult: *instar carneæ substantiæ durum*? An dura est carnis substantia? Quamvis enim carnis substantiam, (qualis in seminibus ita vocatur) colore æmuletur hæc, & ubi emollita humore est, etiam plane referat, ut in balanis tamen reperitur, durissima est; quæ sanè poterat distinctiùs proferre

Dale-

Dalechampius, ut erudiret legentes: qualis enim nunc eſt ejus commentarius, quis capiat?

Cæterum in oſſiculorum ad ſationem ſelectu illud quoq; Plinii obſervandum: *Vitiati aut vetuſti ejus pomi ſignum eſſe, decidiſſe candidam verrucam, quæ racemo adhæſerit.* Ita enim eſt: verruca illa de integritate totius balani teſtatur, ubi enim deeſt, carnis partem in verminoſam progeniem, qualis in avellanis aut prunis cernitur abiiſſe, & aliquando ipſum oſſiculum corruptum eſſe conſtat. Sed an etiam hoc verum: *Seruntur bina juxta, compoſita ſemina ſuperque totidem, quoniam infirma ſingulis planta eſt: quaterna coaleſcunt?* Quod ad verbum ex Theophraſto exſcripſit, 8. Ubi & luculentius extat. Non fit mihi veroſimile: feci vero experimentum, quod quem ſucceſſum habiturum ſit, anno ſequente, ſi dederit Deus, perſcribam.

[*1689. Menſ. Octobr. Helmſtadio Norimbergam miſſæ.*]

Fig. XII. XIII. XIV. XV.

OBSERVATIO XXXIV.

D. JOH. GEORGII GRûBELII.

Abdominis abſceſſus recidivus curatus.

De recondita abſceſſuum naturâ hîc agere prolixius, operæ non videtur eſſe pretium, cum id ſatis nervosè peregerit diu Marcus Aurelius Severinus in abſolutiſſimo tractatu de Abſceſſibus, ad quam L. B. meritò ablegamus. Hos utplurimùm inſanabiles eſſe judicarunt plurimi, unde & hos communis medendi methodus tanquam feras, quæ nunquam cicurantur, non attingit, ſed ut inſanabiles relinquit. Et ſane non diffiteor, quod graviore quâdam ratione ſtrenuisq; omninò præſidiis ſint oppugnandi; quod verò planè ſint incurabiles, abſolutè aſſeverandum non judico, ſiquidem & alii, & noſter memorandus recidivus abſceſſus feliciter curatus contrarium ſatis demonſtrant. Cùm enim Cizæ praxin medicam exercerem, puella quædam 10. annorum circa medium

medium Aprilis in languorem incidit totius corporis cum dolore maximo rodente & lancinante circa umbilicum. Ad hanc medicus quidam ſatis celebris vocatus nihil omiſit, quod morbi vim infringere poſſet. Sed omnibus fruſtrà adhibitis contabuit indies magis magisq; corpus cum puris exſpuitione continuè & virium languore maximô, adeò, ut ſceleti imaginem potius, quàm hominis induiſſe videretur. Phthiſi enim & hydrope incurabili illam laborare judicabant omnes, quicunq; illius corpus ſtatumq; morbi accuratius conſiderabant. Ad hanc autem ego 5. Julii anno 1685. à matre illius anxiè deſideratus diligenter ventris tumorem explorandô abſceſſum in abdomine latentem invenio parumq; de ſalute ſpei ſupereſſe judico. Cutis enim vix oſſibus hærebat, nihilq; bibebat & comedebat niſi jus avenaceum, quô optimè ſe ſatiare poterat. In re igitur planè deſperatâ nil niſi ſpecies emollientes & maturantes in lacte coquendas & abdomini ſæpius applicandas præſcripſi, quibus triduum applicatis ad maturationem feliciter fuit perductus abſceſſus, adeò, ut quartò die à chirurgo juxta umbilicum me inſciô fuerit inciſus, ex quô nil niſi materia purulenta eiq; planè ſimilis, qualem quotidie per os copiosè exſpuebat, effluxit. In materia illa expellendâ naturæ conatus erat ferè admirandus, dum non per foramen tantum, ſed & per umbilicum ſimul paucis poſt diebus eandem materiam purulentam excernebat, quô in laudabili tamen conatu nimis citò à Chirurgo fuit impeditus. Cùm enim hanc puellam medico priori ab itinere reduci iterum curandam traderem, ne illis, quibus res erat anguſta domi, duplices cauſarentur ſumptus, hic verò ob officia ſua aulica illam ſoli chirurgo ſanandam relinqueret, qui curæ moleſtæ pertæſus foramen non diutius, quàm per octiduum detinuit apertum, citiusque, quàm par erat, vulnus abdominis clauſit, puellamq; quaſi optimè à ſe curatam reliquit. Hujus verò poſtea puellæ matrem ego fortè fortuna offendens quæro, quinam illius filiæ ſit ſtatus? Optimus, inquit, chirurgum enim vulnus intra octiduum

duum feliciſſimè ſanaſſe, jamq; patientem optimè habere dixit. Hac reſponſione perterritus ego optabam, ut idem maneret ſtatus, verebar enim, ne illi accideret idem illud malum denuò, quod hactenus illa filia ſatis eſſet experta: Curam enim non ex fundamentô eſſe peractam, materiamq; purulentam non ſatis expulſam me facilè augurare poſſe dixi, quod effatum citiùs etiam accidit, quàm ſperare potuerant illius parentes. Die enim 26. Decembris dictæ puellæ mater ejusdem anni iterum me convenit, maximè conquerens de ſtatu filiæ ſuæ jam peſſimô, ac de tumore ventris inſolito. In hoc quid conſilii ſit capiendum, ſe neſcire quidem mater inquit, intereà filiam ſuam meæ jam concredere curæ, mihiq; optimè ponderandum relinquere, quâ ratione hic abſceſſus periculoſiſſimus radicitùs ſit extirpandus. Hujus igitur curam cùm reciperem, eandemq; filiam viſitarem, illam eôdem in ſtatu periculosô, maximôq; tumore ventris laborantem invenio, cui ſimiles ſpecies emollientes ac maturantes præſcripſi, ac ſupra fuit relatum. His itaq; probè adhibitis, & præterlapſis vix tribus diebus abſceſſus iterum per umbilicum fuit apertus, & materiam purulentam abundè expulit natura, ſuô onere ſatis moleſtô hoc modo ſe optimè ſublevatura; quem naturæ conatum intra tres ſeptimanas chirurgus ne impediret, multò minus me inſcio hoc vulnus iterum clauderet, ſeriò præcepi. Præſcriptô igitur elixiriô proprietatis ſine acido, & quotidie aliquoties â patiente aſſumtô, pilulisq; Ruffi veſperi uſurpatis ad evacuandam materiam excrementitiam atq; puris generationem impediendam, tantum emolumenti perſenſit patiens, ut adhibitâ tantum aquâ vulnerariâ Stullenſi aliquoties in die ad uncias duas paucis ſeptimanis penitùs convaluerit. Hæc filiæ reconvaleſcentia inopinata eò majorem parentibus offerebat lætitiam ſummamq; admirationem, quò hanc letho propiorem eſſe ipſi judicaverant. Sic pia hæc benèq; morata puella, quæ textum concionis ſuæ funebris jam tum ſibi elegerat, ex orci faucibus fuit erepta, quæq; poſt 4. menſes etiam morbillos

tum temporis satis funestos felicissimè superavit, cujus sororcula tamen non potuit ab illorum atrocia liberari, sed diem suum obiit supremum. Pro qua priori concessa divina gratia ac benedictione Deo sit laus, honor ac gloria in sempiterna secula!

OBSERVATIO XXXV.

D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII,

Febris petechialis cum convulsionibus conjuncta curata.

PEtechias, quocunque morbi tempore conspiciantur, nunquam boni quid portendere quotidiana sufficiens testis est experientia. Sive enim plures, sive pauciores prorumpant, tamen semper anguem in herba latere denunciant. Naturam enim vel malignitate vel materiæ copiâ c pressam esse ostendunt, quia semper coacte exiliunt, hostili causâ quasi prædominante: Id quod patet ex imbecillitate virium ab earum exitu longè majore & symptomatum gravissimorum perseverantia, quæ certissima sunt argumenta, istam excretionem naturæ facultate nequaquam esse institutam, nec qualitati, nec quantitati causæ morbificæ æqualem & respondentem, quali molimine aliàs morbilli atque variolæ protruduntur. Ob has tamen rationes jam adductas patientes esse relinquendos prognostico, sequens confirmat observatio: Cùm enim mulier 35. annorum 16. Julii, annô 1684 incidisset in febrem petechialem, eò periculosius quidem illa videbatur ægrotare, cùm antea esset verè phthisica, pallidissima atq; cachectica. Huic ut consulerem 25. Julii me vocarunt ad eam, quam cùm visitarem petechiasque aspicerem, ægrotantem pessimo esse in statu prædixi, parumq; spei reliquum ad illius convalescentiam. Ut facerem verò, quod meum postulabat officium, statim sequentia præscripsi:

℞. Essent.

℞. Essent. cordial. volat. usit.
Tincturæ bezoard. Mich. an. ʒj. M.
quæ ad 50. guttas indies ter fuit assumta.

Ad convulsiones avertendas hoc suum faciebat officium:

℞. Pulver. bez. Sennert. ℈ß.
Specif. cephal. Mich.
Antimonii diaphoret. an. gr. vj.
M. pro una dosi in aqua sequenti assumenda.

℞. Aq. meliss. ℥jß.
Scorzoner. galeg. an. ℥j.
Prophylact. Sylvii ʒiij.
Essent. meliss. ʒj.
Sirup. de succo citri ʒj. M.

Ad obstructionem alvi solvendam clyster aliquis 27. Julii non sine commodo fuit præscriptus.

Convulsiones cum iterum redirent concomitante mensium fluxu felicissimè hac potiuncula fuerunt superatæ:

℞. Aq. cerasor. nigr. flor. tiliæ an. ℥j.
Scorzoner. Card. bened.
epilept. Kolbii an. ℥ß.
Pulver. bez. Sennert.
Specif. cephal. Mich. an. ℈j.
Corall. rubr. præparat.
Oss. cord. Cerv. an. ℈ß.
Lapid. bez. oriental. gr. iij. M.
edulcoretur manib. Christi perlatis q. s. & usurpetur cochleatim per intervalla.

Cui curæ colophonem imposui hac tinctura cordiali & antiepileptica:

℞. Tincturæ corall. ʒij.
flor. aquileg. Pœon. an. ʒj. M.

Hâc aliquoties usurpatâ tincturâ præter omnem spem ac expectationem felicissimè fuit restituta cum maximâ mariti lætitiâ & gaudiô cognatorum non minori.

Hoc dudum expertus Hippocrates, sæpiùsq; hujus rei veritate atq; experientiâ convictus, non omninò in acutis salutis aut mortis certas esse prædictiones disertè monuit. Cui pollicem premit Cornelius Celsus lib. 2. cap. 6. Obrepit inquiens deceptio tùm in his, quæ pestifera, tùm in his, quæ salutaria sunt; ut interdum convalescant, qui certò videbantur morituri; & moriantur, qui pro certo judicati sunt convalituri. Pro quâ gratia Deo sit laus ac gloria!

OBSERVATIO XXXVI.

D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII,

Epilepsiæ gravissimæ à manus dextræ digitis obortæ cura felicissima.

VArias epilepsiæ dari differentias, variasq; illius esse sedes, ex quibus truculentum suum spargit venenum, quô ipsô patiens sæpius tollitur è medio, nisi validissimis illi resistatur remediis, res est notissima, nec opus, ut hîc explicetur prolixius. Inter alios, satis hoc suô exemplô comprobavit tabellarius quidam Cizensis 43. annorum, vir robustus aliàs & quadrati ferè pectoris. Hic prope alios suæ conditionis homines in cella cerevisiaria sedens digitiq; spasmum in manu dextra percipiens alta voce exclamavit: Sehet doch/ wie mich der Krampff zeucht. Sed dictum factum totô hic convellitur corpore adeò, ut non sine admiratione & stupore omnium adstantium maximô aspici potuerit. Hujus igitur filius ad me missus anxiè rogabat, ut patri suo jamjam morienti citò consulerem. Hunc cum sequerer, patientem sine omni sensu & absq; ullâ ferè paroxysmorum epilepticorum intermissione offendi, adeò, ut mortem præ foribus nullamq; reconvalescentiæ spem patienti esse relictam mecum judicarent omnes, quicunq; illius erant spectatores, Brevi enim tempore viginti quinq; paroxysmos fere horrendos erat expertus.

Huic

Huic ſtatim unicornu foſſile noſtrum in hoc ſæpius expertum ad ℈j. adhibui cum tincturâ florum pœoniæ in cereviſia uſurpanda, ulterius verò ut applicaretur veſciatorium in eadem manu, & ſequenti die ut ſecaretur vena in brachio ſiniſtro conſilium dedi. Hiſce adhibitis, Deo benedicente, intermiſerunt atroces paroxyſmi, ſenſusq; omnes redierunt illæſi. Die proximo idem unicornu foſſile ad ʒß. illi aſſumendum dedi, veſperi verò ſalis rutæ ℈j. non ſine ſingulari commodo uſurpandum præſcripſi. Cui curæ graviſſimæ finem feliciſſimè impoſui eodem unicornu foſſili cum aliis præcipitantibus & ℈j. cranii humani præparati. Sic deſperatus hic epilepticus paucos intra dies feliciſſimè liberatus nunquam ejusmodi convulſiones poſthac, quantum mihi conſtat, fuit expertus, pro quâ conceſsâ gratia Deo ſit laus & gloria in ſempiterna ſecula!

OBSERVATIO XXXVII.

D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII, Mulier quinquies apoplexiam paſſa reſtituitur.

MAgnum atq; validiſſimum, imò ut plurimùm primâ vel ſecunda vice lethiferum affectum jam in medium produco, de quô non ſine ratione cautelam probè obſervandam reliquit Meſue, dicens: Cave, ne malarum ægritudinum curationem ſuſcipias, ne mali medici nomen adipiſcaris. Apoplexiam verò hunc in numerum referri poſſe, perſpicuè innuit medicorum Coryphæus Hippocrates 2. Aphor. 42. ubi: λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον, ἀσθενία δὲ ῥηΐδιον. Apoplexiam fortem diſcutere impoſſibile eſſe ait, debilem verò non facilè. Hujus effatô innitens libentiùs illam apoplecticam (de qua paulo poſt acturus ſum) prognoſtico reliquiſſem, victoq; morbô, ut videbatur, non admoviſſem

manus, nisi ad hoc munus me magis stimulasset Avicenna lib. 4. Fen. 4. tract. 2. c. 10. Ne proportionemur, inquiens, ad paucitatem misericordiæ; fortasse salvabitur infirmus quandoq;, quoniam multoties aliquis evadit sine spe mirabiliter. Proinde pio magis ac miserabili affectu in patientem commotus, à juvando nunquam abstinere volui, probè reminiscens, quod in praxi mea quasi quasi sæpius ægros mortis potestati jam annumeratos feliciter rediisse ad vitam, signis omnibus elusis, conspexerim. Ad hanc ergò, jamtùm claudicantem, & quinquies apoplexiâ correptam cùm 3. Novembris 1685. Cizæ à filiâ illius vocarer, absq; morâ illam convenio, quam sine sensu ac motu viribusq; exhaustam reperio. Hujus igitur statum paulò accuratius mecum perpendens mox me munio prognostico, quod parum spei de salute illius supersit tùm ratione ætatis grandioris, tùm etiam ratione affectûs sæpius redeuntis, & prima vice illam planè claudicantem reddentis, quàm ideò prior medicus ut morti proximam, & nullâ visitatione nullisq; remediis ulterius dignam censuit. In hac verò quid valeant medicamenta, quidve ferre recusent, me, Deo benedicente, paucis diebus experturum dixi. Huic igitur statim tàm interna, quàm externa antiapoplectica, resolventia atq; stomachica præscripsi, inter quæ pulverem etiam cephalicum cum radice ari & caryophyllis aromaticis permixtum, theriacam item diatessaron, ab Hoffmanno in paralysi linguæ adeò commendatam, ut ipse hanc vocare non erubescat die Sprach-Lattwerge. Cujus ingredientia si ad examinis incudem revocentur optima sunt resolventia, abstergentia atq; stomachum confortantia, quo stomachus teste Helmontio, hujus affectus propria ac genuina est sedes, cui non absq; ratione pollicem premit. Langius in Miscell. Curios. Med. p. 13. qui remediis stomachicis repentè oblatis apoplecticas plerumque restitui affirmat. Hisce itaq; per aliquot dies usurpatis iterum rediit ad se mulier, meliusq; se habere persensit, quibus mox purgantia, atq; successivè cephalica atque stomachica adjunxi, quæ omnia Deo benedicente

dicente suum ex voto fecerunt officium adeò, ut trium septimanarum spatiô cum omnium adstantium admiratione plenariè fuerit restituta, quæq; ne tantillum apoplexiæ aut hanc consequentis aliàs paralysis vestigium ad hunc usq; diem persensit, & claudicans maritum suum ad urnam usq; fuit secuta. Probè ergo Arethæus atq; Soranus auream posteris reliquerunt regulam: Quod pii atq; humani medici sit officium excruciato in desperatis quoq; casibus subvenire; tum ne deserti spem omnem & animum despondeant; tùm quia deplorati quidam ægrotantes præter spem ex maximè lethalibus morbis nonnunquam convaluerunt.

OBSERVATIO XXXVIII.

D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII,

Dysenteriæ continuæ cum variolis conjunctæ curatio.

ALvi fluxum variolis erumpentibus supervenire, periculi esse plenum; periculosius verò, si cum variolis conjuncta sit dysenteria cruenta, unanimis ferè Medicorum confirmat consensus, Nec desunt iisdem authoribus hujus periculi vitæ sufficientes rationes. Cùm enim natura variolas à centro pellit ad circumferentiam corporis, hic motus verò laudabilis impeditur per alvi fluxum dysentericum, per quem variolæ ex circumferentia ducuntur ad centrum, aliter fieri non potest, quin natura à materia vitiosâ intus contenta valdè lædatur, hac ratione facilè succumbat ac tandem penitus vincatur. Contra rationem tamen jam adductam & contra hominum sententiam aliter egisse naturam in variolis hoc annô 1689. ferè epidemicis & in puella cujusdam pastoris hîc Dresdæ cum dysenteria conjunctis, nemo erit facilè, qui ibit inficias. Hæc enim puella trium annorum cùm primo laborasset alvi fluxu satis vehementi per tres ferè septi-

ſeptimanas, d. 16. Auguſti variolis inſuper inficitur à ſorore ſua, in quarum variolarum eruptione ſatis copioſâ alvi fluxus itidem nunquam deſiit, ſed magis auctus fuit adeò, ut quotidie ſex vel ſeptem ſedes cum torminibus alvi & ejulatu maximo fuerit eadem experta. Huic cùm variæ potiones bezoardicæ & confortantes, quæq; adſtrictionem quandam in ſe continebant, à me præſcriberentur, parum tamen vel nihil potius de illis uſurpare voluit. Unde aliâ viâ hoc periculoſiſſimum ſymptoma eſſe aggrediendum duxi. Inde tincturam corallorum cum eſſentiâ lapidis bezoardici & tincturâ aquilegiæ permixtam inq; cereviſia illi adhibendam præſcripſi, cui alia medicamenta bezoardica, ut pulverem Marchionis, CC. ſolare, lapidem item bezoardicum orientalem ſubſtitui, quibus omnibus contra alvi fluxum incaſſum adhibitis, tandem hanc 1. Septembris poſt variolarum diſceſſum, (quæ in alvi fluxu nunquam retrocedebant, ſed in vigore ſemper perſiſtebant,) tincturam cum maximo patientis commodo præſcripſi:

℞. Tincturæ terræ Iappon.
corall. an. ℨj.
Solis Lipſienſis.
Eſſent. lapid. bezoard. or. an. ℨß.

M. quæ tinctura in die aliquoties ad 25. guttas in cerevisiâ ſumenda, quia puellam hac ratione commode fallere liceret, cum alia medicamenta planè reſpueret. Hâc igitur aliquoties aſſumtâ præter omnium ſpem & expectationem hæc puella, Deo ſit laus, ſanitatem priſtinam recuperavit, periculumq; vitæ maximum, ex variolis & dyſenteria illi imminens, feliciter effugit. Ergò in deſperatis communiter putatis, minimè eſt deſperandum Medico, cùm dextra vel auxiliatrix Dei manus adhuc ſit potens, faciatq; mirabilia in illis, qui habent pedem in cymba Charontis, quiq; pro deploratis habentur ab omnibus.

OBSER-

OBSERVATIO XXXIX.

D. JOH. GEORGII GRUBELII,

Abſceſſus thoracis ex retrogradis variolis obortus, per apertionem thoracis verò feliciter curatus.

APertionem thoracis nunquam eſſe inſtituendam ob inſtantis mortis periculum, plurimi Medicorum conſtantiſſimè aſſerunt, quorum rationes adeò prægnantes eſſe judicantur, ut pauci hactenus ferè ſint auſi, illud tentare, tantum abeſt, ut quis talium curarum verè deſperatarum de felici exitû unquam gloriari potuerit. De quâ thoracis apertione Paulus Ægineta lib.6. c. 44. affirmare non veretur: Aliquos uti ſectione, vel uſtione thoracis penetrativâ usq; ad cavitatem. Sed iſti, inquit, ſtatim mortem inferunt, vel faciunt ut fiſtula remaneat. Cui ratio ſuffragari videtur, quia per foramen in thorace factum aër frigidus ingreditur, & valor & ſpiritus interni emittuntur, quibus cor, pulmo & principes partes admodum debilitantur, quam debilitatem maximam ut mors immediatè ſequatur neceſſe eſt. Ut taceam illud, quod plurium medicorum aſſertum eſt, pulmonem moveri fugâ vacui ad motum thoracis; Aſt ſi in pectore fiat foramen, jam ceſſabit illa fuga vacui & pulmonum motus ordinarius, quô motu tamen pars noſtra principalis cor ne momentum quidem carere poteſt, ſed ſuis ſtatim defraudatur viribus, delabaſcit & penitus interit. Quæ ipſæ rationes ſicuti non videntur eſſe de nihilo, ita medicis Chriſtianis quibusdam hactenus tantum injecerunt ſcrupulum, ut apertionem thoracis è foro medicô eliminare non fuerint veriti. Quæ ipſæ & me facilè aliquando permoviſſent, ut à propoſitô meô periculi pleniſſimô abſtinuiſſem, niſi me magis Chriſtiana in proximum charitas, inexorabilis morbi rigor

& miſeranda patientis calamitas id ſuſcipere inſtigaſſent, probe mecum perpendendo, tunc magis eſſe allaborandum, cum vis inimici urget maxima atq; totalem nobis minatur ruinam. Niſi enim ſperemus, quod ſupra ſpem eſt, non invenietur, quod inveniri nequit, quia ſpes dubia ſemper certâ deſperatione potior; tunc enim animosè ſperandum, cùm penè nil ſpei affulget; Nam dum vita eſt, ſpes eſſe dicitur, quod mecum ſatis experti fuêre quondam Neoſtadii ad Orilam Chriſtophorus Zinsmannus ejusq; uxor atq; filiolus 9. annos natus. Hic enim cùm maximè laboraret variolis, & ante morbi declinationem ſe aëri frigido exponeret, ex retrogradis variolis mox palpitationem cordis cum debilitate maxima febrili perſenſit. Ad quem cum ego à matre vocarer, puerulum in ſtatu ancipiti mortiq; proximum inveni, cui hanc ſtatim potiunculam 15. Aprilis 1677. ad expellendas variolas & vires cordis confortandas præſcripſi:

℞. Aq. Scorzoner.
Scabioſ. an. ℥j.
cordial. Sax. ℥ß.
Antimonii diaphor. ʒß.
Tincturæ corall. ℈ij.
Spec. diamarg. frig. ℈j.
Syrup. acetoſitat. citri ʒvj.
Miſceantur pro aliquot doſibus.

Hiſce ſuperioribus ſymptomatibus die ſequente acceſſerunt inſuper convulſiones periculum vitæ augentes, quæ tamen pulvere ſequenti feliciter fuerunt profligatæ:

℞. Specif. cephal. Mich.
Smaragd. præparat. an. ℈ß. M. & detur pro duabus vicibus.

Cùm verò variolæ nunquam in conſpectum venire vellent, ad materiam magis maturandam ſequens à me præſcripta fuit emulſio:

℞. Semin.

℞. Semin. card. Mar.
benedict.
aquileg. an. ʒjß.
C. ſ. q. Aqua ſcorzoner. f. l. a. Emulſio, cui
adde Antimonii diaphor. ʒß.
CC. ſ. igne,
Corall. alb. an. ℈j.
edulcoretur manibus Chriſti perlatis q. ſ. & ſumatur pro lubitu.

Ad æſtum nimium temperandum hæc tinctura cum externo epithemate uſurpata maximè profuit:

℞. Tincturæ corall. ʒiß.
roſar. ʒj.
Spiritus roſar. ℈j. M. D. ad 30. guttas aliquoties in die.

Epithema capiti applicandum erat hoc:

℞. Aqua verben.
roſar.
beton. an. ℥iß.
Nitri benè depurat. ℈j.
Aceti rutæ ℥ß. M.

Ad alvi obſtructionem reſerandam clyſter ſequens ſuum fecit officium:

℞. Fol. malv. Scordii an. mj.
Perſicar. Rutæ an. mß.
Flor. Chamomill.
Hyperic.
Cent. min.
Comar. abſynth. an. p. ij.
Rad. angelic. ℥j.
Coq. in ſ. q. ſeri lactis caprini, Colaturæ
℞. ℥vj, in quibus diſſolve
Electuar. hier. picr. ʒiij.
Olei rutæ,
anethi an. ʒj.

Vitell. ovor. num. j. f. l. a. Clyster. pro duabus vicibus usurpandus.

Ad hæc præscripta melius se habens, nihil amplius de medicamentis admittere voluit patiens, cui tamen viribus paulò recuperatis purgationem lenem maximè necessariam fore dixi, quod consilium tamen parum animadverterunt parentes, opinantes, nihil amplius illi re ita se benè habente esse adhibendum. Verùm hunc 14. Maji iterum visitans illum hecticâ cum putridâ laborantem inveni. Quæ res cùm me malè haberet, parentes illius tam incautos rogito, cur non laxans illud à me propositum & ad majus malum avertendum usurpassent? Malum enim cum vitæ periculo maximè crevisse, parumque spei salutis jam superesse, illi ipsi mecum aliter judicare non poterant parentes. Balnea proinde tepida indies esse adhibenda seriò præcepi, materiam deinde coctam hisce laxantibus eliminare studui:

℞. Hepat. rubr. Dresdens.
Tartari vitriolati an. ℈ß.
Pulver. rad. jalap. gr. xij.
Syrup. rosar. solut. ℥iß.
M. pro tribus dosibus.

Ad hecticam inhibendam naturamque confortandam tàm interna, quàm externa sedulò usurpata fuére 20 Maji sequentia:

℞. Conserv. violar.
rosar. an. ℥j.
borragin. ℥ß.
Spec. diamarg. frigid. ʒiß.
Antihect. Poter. ℈ß.
C. s. q. Syrup. de corall. f. l. a. Electuarium pro lubitu sumendum. Dorsum verò hoc illinatur linimento:

℞. Olei septem flor. Myns.
amygdal. dulc. an. ʒij.
pinguedin. human. ʒiij. M.

Cùm

Cùm verò vires maximè decreſcere viderentur, & natura eſſet ferè devicta, die 25. Maji hæc cordialia temperata à me fuerunt præſcripta:

℞. Aquæ borag. Veron.
farfar. Pulmon. vitul. an. ℥j.
cordial. Saxon. ʒvj.
Liquor. corall. ʒj.
Antiheƈt. Poterii.
Matr. perlar. præparat.
Spec. diamarg. frigid. an. ℈j.
Syrup. de corall. ℥j. M. pro lubitu ſumenda.

Externè hoc linimentum fuit adhibitum:

℞. Unguenti roſat. Meſ. ℥ß.
Olei chamomill.
roſar. an. ʒij.
Pinguedin. homin. ʒiiß. M.

Hiſce cordialibus, temperatis atq; maturantibus intus & extra ad tempus feliciter adhibitis natura ferè ſuccumbens iterum fuit reſtaurata adeò, ut abſceſſum maximum in latere ſiniſtro de novo producere fuerit enixa, quô ipsô nimis auƈtô totum latus intumuit, tantâq; materiæ purulentæ copiâ repletum, ut patiens vix reſpirare potuerit. In re igitur ancipiti & planè deſperatâ quid ulterius moliendum ſit, ipſi mecum accuratius ponderantes de tenerrimi ſui filioli reconvaleſcentiâ penitus deſperarunt, probè imaginandô, quantum vitæ periculum tàm ex interna abſceſſus ruptione ob materiæ abundantiam & exinde metuendam ſuffocationem, quàm ex thoracis apertione patienti immineat. Ad hunc affeƈtum ferè inauditum & maximè periculoſum alium Medicum mihi ſocium vel teſtem potius ut adjungerent licet valdè rogarem parentes, ad majores tamen ſumptus parcendos nullum illi admittere volebant, divinam in hoc implorantes benediƈtionem, mihique totum hoc negotium committentes certiſſimè confidendo,

 me

me nihil, quod in nostra potestate est, & quousq; penetrat humana acies deploratiq; vires ferent, omissurum. Rem itaq; bono cum Deo & successu non infelici aggredior, emplastrum primò emolliens atq; maturans applicandô, ut cutis eò faciliùs incidi posset, quô ipsô in opere & naturam adjuvantem, & patientem medici dicto obedientem habebam. Inde incisio à Chirurgo satis perito Johanne Henrico Grahen 20. Junii adeò feliciter inter quintam & sextam costam fuit peracta, ut omnes spectatores hujus incisionis steterint quasi attoniti, summè admirantes operationem ipsam tàm celeriter peractam partim, partim & materiæ purulentæ lactiq; simillimæ maximam copiam. Vix enim foramine apertô statim unciæ duodecim præter propter sine ullô animi deliquiô aut dolore patientis, magnô per cannulam argenteam fuerunt evacuatæ, quæ ipsa cura ad decimum quartum Octobris cum quotidianâ materiæ purulentæ extractione fuit extensa, intus interea usurpandô hanc essentiam cum vehiculo sequenti:

℞. Essent. vulnerar. ʒj.
betonic.
ocul. cancr. an. ʒß.
Tincturæ flor. aquileg.
bellid. an. ℈j. M.

℞. Aq. pulmonar. Veron.
Scabios. an. ℥j.
Syrup. Scabios.
Heder. terrestr. an. ℥ß. M.

Per mensem his ferè usurpatis die 13. Julii ad materiæ excrementitiæ affluxum inhibendum pectorale laxans non sine commodo adhibitum fuit sequens:

℞. Pulver. mechoacann. albiss. ʒß.
jalap. ℈ß.
Specier. dianis.
diapenid. an. ʒß.

Cremor.

Clemor. Tartari ℈j.
Syrup. rosar. solut.
Looh de passul. an. ℥ß. M.
& pro duabus usurpetur vicibus.

Ad tussim auferendam & phthisin præcavendam sequens Electuarium patienti 9. Augusti à me præscriptum, suum fecit officium:

℞. Conserv. heder. terrestr.
Scabios.
pulmonar.
veronic. an. ℥ß.
Pulver. Haly contra phthis. ʒj.
Antihect. Poterii ℈j.
Syrup. heder. terrestr.
tussilagin. an. q. s.
F. l. a. Electuarium indies ter sumendum.

Evacuatâ ergò ad cantharos duodecim materiâ è thorace purulentâ, & adhibitô iterum purgante pectorali, duodecimô Octobris ad illius materiæ excrementitiæ revulsionem meliorem, tandem ad potiones pectorales & vulnus penitus sanandum fuimus transgressi, unde 14. & 22. Octobris ejusmodi formulas præscripsi:

℞. Aq. heder. terrestr.
Card. benedict. an. ℥j.
Scabios.
veron. an. ℥ß.
Essent. ocul. cancr. ʒß.
Antimonii diaphoret.
Rasur. eboris,
Ocul. cancr. contus. an. ℈j.
Spec. diapenid. ʒß.
Syrup. heder. terrestr.

Scabios.

Scabios. an. ℥ß.
veron. ℥vj.
Misceatur & sumatur pro lubitu.

Hisce aliquandiu usurpatis, Deô benedicente, ita successivè imminuta fuit materia in pectore, ut nihil penè effluxerit, cujus curæ periculosissimæ tandem colophonem imposuimus 21. Octobris decoctô pectorali ex lignis cum herbis vulnerariis conjunctis, applicandô externè Emplastrum Opodeltoch Mindereri ad aliquot dies, quibus ipsis felicissimè clausum fuit vulnus, & patiens jam athleticè ac sine ullo sanitatis incommodo vivit, qui aliâs pro deploratô habeatur ab omnibus illius affectum paulò accuratius considerantibus & curæ impossibilitatem asserentibus. Ergo adhuc in medicina nonnunquam fiunt miracula, dum ille, qui mortis potestati jam erat annumeratus, omnibus elusis signis felicissimè rediit ad vitam, orcique faucibus præter omnem spem fuit ereptus. Optimè ergò dixit Chrysologus: In arduis languoribus dat crebro consilium vis doloris; in desperatis casibus est sæpè magistra necessitas, invenit ipsa sibi passio medicinam. Deo igitur, qui his omnibus benedixit ex alto, sit laus, honor & gloria in sempiterna secula!

[A. 1689. d. 25. Octobr. Noribergam missæ.]

OBSERVATIO XL.
D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.
Ardor ventriculi curatus.

QUidam Generosissimus juvenis studiorum gratiâ in hac nostra perillustri Christiano-Albertina commorans, A. 1687. incidit in vehementissimum ac contumacissimum ventriculi ardorem, adversus quem multa medicamenta ab aliis Medicis, quos consuluerat hîc & Hamburgi, data usurpaverat; placuit ergo ei meum quoq; experiri auxi-

auxilium, cui ut morem gererem, præſcripſi in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſequentia. ℞. Gelatinæ ex ebore cum aq. nymph. factæ ℥ij. conſervæ flor. nymph. roſar. pallid. malvæ ãã. ʒiij. radic. cichor. condit. ſcorzon. cond. ãã. ʒij. Syrup. de alth. Fern. è ſucco fol. malv. ãã. ʒv. rad. zz. cond. ℥ß. Elæoſacch. Saſſafras ℥j. miſc. F. l. a. Electuarium. ℞. Merc. dulc. gr. vij. extract. rhabarb. ℈ß. reſin. jalapp. gr. v. M. F. l. a. Pilulæ cum ſucco liquir. & aq. nymph. Num. ix. involvantur pulv. ocul. cancr. ℞. Antimon. diaph. ℈ij. unic. foſſil. ocul. cancr. præp. ãã. ʒj. nuc. moſch. ʒij. conſerv. malv. roſar. pallid. ãã. ʒiiß. M. F. l. a. Rotulæ cum ſaccharo q. s. in ſucco malvæ diſſoluto. Horum uſui Deus ſic benedixit, ut à contumaciſſimo hoc affectu, quo cum diutiſſimè conflictatus, fuerit liberatus.

OBSERVATIO XLI.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Vertigo gravis curata.

QUidam Generoſiſſ. Juvenis ex perilluſtri ſtemmate de Wonsfleet, laborabat vertigine moleſtiſſima ac periculoſiſſima, hac enim invadente inſtar attoniti ac ſyderati in terram quodam cum boatu corruebat; is meam petiit opem & conſilium, unde ei d. 19. Maji A. 1688. ſequentia medicamenta in nomine cœleſtis noſtri Medici præſcripſi: ℞. MPilul. de ſuccin. Crat. Extract. panchymagog. Croll. fol. ſennæ, agaric. ãã. ℈j. jalapp. reſin. ſcammon. ãã. ℈ß. M. F. l. a. Pilulæ ex ℈j. Num. ix. cum Elix. noſtr. ſano & experto. ℞. Aq. Caroli V. ℥iij. Anhalt. nobil. apoplect. Sennert. ãã. ℥iß. Vin. meliſſ. lil. convall. ãã. ℥j. Elix. vitæ Matth. ℥ß. noſtr. ſan. & expert. ʒij. Elæoſacch. Meliſſ. ℥j. Miſc. doſ. cochl. ij. ℞. Spir. ſal. ammon. ʒiij. C. C. ʒj. fuligin. ʒij. theriacal. ℥j. Ol. ſerpil. c. ſacch. mixt. ℈ij. Miſc. Quâ mixturâ ſpongia madefacta ſæpe naribus admoveatur, fortiter attrahendâ. ℞. Nuc. moſch. N. j. cubebar. cardam. ãã. ℈j. caryophyll. gr. xv. cinnam. macis

ãã. gr. xvij. antim. diaphor. ʒj. cinnab. antim. ℈ß. Elæosacch. meliss. ℥j. M. F. Pulvis, qui post cibum, quantum cuspis cultri capit, sumendus. Horum medicamentorum usum sic cœlestis Medicus direxit, ut à malo hoc in totum liberatus fuerit. D. 9. Junii eadem medicamenta adhuc semel parata sunt, quibus addidi has rotulas: ℞. Cons. lavendul. ʒiij. rorismar. salv. ãã. ʒij. betonic. ʒiiß. zz. condit. ʒiij. cardam. cubeb. caryoph. ãã. ℈ij. Mac. ʒß. N. m. ℈iiß. cast. pulv. ℈j. cran. hum. præp. ʒß. M. F. l. a. Rotulæ cum sacch. s. q. in aq. ros. dissol. conspergantur ol. succin. ℈j.

OBSERVATIO XLII.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI, Morbus comitialis curatus.

Die 6. Novembr. A. 1688. Quidam civis nostræ urbis, nomine alterius in pago Pretz habitantis, meum consilium & opem contra morbum comitialem, quo laborabat infans aliquot mensium, petiit. Legeram paucis antè diebus observationem 41. Tomi II. Dec. II. p. 105. ab Exc. D. D. Crügero communicatam. Placuit ergo illud Euporiston experiri, quare id in nomine Jesu hoc modo præscripsi: ℞. Crystall. fossil. præpar. ℈ß. caralior. rubr. præp. gr. vij. margarit. orient. præp. gr. iij. Smaragd. præpar. gr. v. M. F. Pulvis, qui cum seq. ex aqua exhibeatur: ℞. Aq. taraxac. ℥iij. cran. hum. præp. ℈j. Man. Chr. perl. ʒij. M. Extrinsecus jussi naribus adhibere sequentem liquorem: ℞. Spir. suligin. ʒij. armon. ʒj. aq. apoplect. Hartm. ℥ß. Spir. vin. camphor. ʒiß. Misc. Et hæc medicamenta, Deo auxiliante, tam felicis operationis ac successus fuerunt, ut hic infans ab hoc morbo verè Herculeo fuerit curatus.

[*Kiliâ A. 1689. 24. Nov. August. Vind. missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO XLIII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Melancholia Uterina periodica.

ANno Æræ Christianæ 1684. Februarii die 27. Senator hujus Civitatis, cui aliàs à Medicina eram, me accersire jussit, proponens: venisse confabulatum, ut solebat in ædes suas virginem quandam, nomine Ilsabe Meybaums / non ex fæce Civium Holsatiæ oriundam, quæ præter solitum tota moribus & verbis mutata esset, petebat igitur, quia morbum aliquem imminere metueret, ut opus misericordiæ erga egenam, Parentibusq; orbatam exercerem, atq; Medicamenta præscriberem. Ego haud immemor illius effati: quod nosce morborum causas & principia, idem sit ac mediam jam perfecisse curam. Igitur post amplam inquisitionem intelligebam, penes ipsam Melancholiam esse hæreditariam, & quod semper solitudinem amaverit, non verbosa fuerit, sed plerumque cùm labores permisissent, lectioni Librorum Theologicorum & cantibus sacris incubuerit. Hanc congenitam autem Melancholiam, fortè auctam fuisse à mœrore, amore, ira, odio. Nam spreta & derelicta à sponso, huc confugerat, ut præesset rei domesticæ vidui Sororis, qui eam post moram ex nescio qua suspicione in judicium traxerat, hinc insomnia turbulenta, vigiliæ, metus, tandem furor. Loquebatur confusè, nunc Sacra, nunc profana, mox amores; jam vociferabat, nunc magis mutus pisce erat; tunc si Juvenem vel Virum observabat, arctè comprimebat, tenebat, nec dimittere cupiebat. Tandem in furorem agebatur, ex lecto prosiliebat; lectumq; & indusium lacerasset, nisi ab adstantibus impedita fuisset. Expendebam igitur antecedentia cum consequentibus, & cum conclusissem Melancholiam in furorem uterinum esse conversam, adhibe-

bam ea Medicamenta, quæ ab Eruditis Medicis in hoc casu præscribuntur, & à defuncto Parente cum successu propinata noram. Per inferiora scilicet & superiora purgare eam contendebam, venasq; per vices tundere jubebam, specifica uterina adhibebam; sed hæc parum, vel nihil efficiebant, quum per fraudem ægrotanti propinari oportebant, nam neq; Cibum nec Potum capere volebat. Hoc modo insomnes ducebat noctes & dies novem, tandem superveniebant largæ evacuationes menstruæ, quas die decimo concomitabatur quietus & profundus sopor, ex quo expergefacta, quieta jacebat, loquebatur prudenter, & quamvis vires valdè prostratæ essent (ut credibile) post paucos dies tamen reconvalescere, & ad labores solitos (quibus victum quærebat) nempe nendum & acu pingendum redibat, meditabunda autem & meticulosa manebat. Ego omnem rem nunc esse in vado cùm putarem, en! præter spem omnem eadem symptomata post Mensem alium atque alium redibant, & uti supra relatum est, post nonum diem cum evacuatione larga finiebantur. Cum autem viduæ, quæ ex commiseratione patientem susceperat, res domesticæ & commercia, incommoda quæ ex hoc morbo veniebant, diutius ferre non possent, persuadebant amici patientem, ut se rursus Hamburgum conferret, fortassis morbum post mutationem aëris & loci remissurum esse. Fecit, sed res pariter ad recidivam recidit, igitur suasu & consilio Patronorum & Patronarum committebatur curæ alicujus Chirurgi, nomine Schlaperitz, qui ex cura maniacorum, furiosorum & melancholicorum sibi famam acquirebat, hic autem post duorum mensium curam nihil penitùs efficiebat. Cum igitur operam & oleum crederent Benefactores perdidisse, in Nosocomium extra Urbem, vulgò der Pest-Hof/ suis sumptibus ei victum & hospitium coêmerunt, ubi, ut audio, adhuc hodiè vivit, & menstruatim torquetur.

OBSER-

OBSERVATIO XLIV.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI, Laudanum opiatum purgans.

ANno 1687. Menſe Decembri Uxor mea atrociſſimis dentium doloribus torquebatur, qui omnia etiam alia remedia reſpuebant, præter ſolam illam anodynorum Anchoram ſacram, Laudanum opiatum, cujus grana octo, ſucceſſivè in forma pilularum adhibere cogebar, hinc dolores excarnificantes quidem ceſſabant, per totam autem noctem eorum ſenſus leviſſimus manebat, ſtertor verò nullus, ut putaram, ſubſecutus, ſed potius vigiliæ cum quiete permixtæ eam concomitabantur. Quod autem notatu digniſſimum erat, hoc eſt, quod loco conſtipationis alvi, quæ plerumq; opiatorum uſum ſubſequi ſolet, mea Patiens numeroſam potius evacuationem materiæ aquoſæ & fluidæ experiebatur. Caſu hoc fieri principiô putabam, verùm cum revertentes poſt tempora dolores idem remedium poſtulabant, ſemper eundem effectum expertus ſum.

SCHOLIUM.

DE opiato medicamento alvum movente etiam obſervationem Exc. Dn. *Lentilius* noſter *Dec. II. Ephem. harum Ann. VI. obſ. 202.* dedit. Cur verò opium interdum excretionem ejusmodi moveat, eruditè, præter Nob. *D. Georg. Wolffg. Wedelium lib. 2. ſect. 1. cap. 5. Opiolog. D. Michaël Ettmüllerus Diſſ. de virtute opii diaphor. cap. 3. §. 4.* explicat.

[L. Schröck. L. f.]

OBSERVATIO XLV.
D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,
Quartana novennis.

SChenkius Medicus famigeratissimus exemplum nobis reliquit Quartanarii, qui cum hoc malo triginta tres annos conflictaverat. Unde quid mirum quod Schola Salernitana exclamaverit: *Hydrops, Quartana Medicorum scandala plana!* Non autem illo solummodo, sed etiam hoc nostro tempore reperiuntur Quartanæ ut ita dicam, invincibiles, uti nobis exemplum præbuit an. 1688. Regiæ Majestatis Daniæ Christiani Quinti, Glükstadii Annonæ Præfectus, Dominus Jessenius, qui moræ impatiens, & Medicamentorũ pertæsus, de plenariâ curâ fermè desperat, itaq; præter diem paroxysmi cuticulam curat, paroxysmi autẽ in lecto ad septimam vespertinam usq; cum plenaria inediâ manet, & post finitum paroxysmum corpus cum jusculo ex cremore hordei vel avenæ parato reficit. Hanc quietem & abstinentiam si ritè observat, horrorem neq; calorem præter naturalem aut alia Febrem concomitantia symptomata, verùm tantùm lassitudines & gravativum in regione Lumbari dolorem sentit, & pulsus æqualis tardiorq; quàm in diebus intercalaribus, permanet. Si vero Paroxysmi die vino vel Cerevisiâ & cibis se replet, paroxysmum quidem nullum eo tempore percipit, sed hic alterâ vice crapulam gravitate sua compensat, Si judicium de hac Febre curandâ per me ferendum esset, salvo aliorum & Doctiorum judicio statuerem, in Pancreate morbum stabilem, quod ut credam firmiùs, dolores Lumbares & ventriculi, ansam mihi præbent, & postquam vires suas hucusque perdidit; curatu facilem esse, si saltem bonam diætam usus medicamentorum Martialium aperientium, ad tempus concomitaretur.

SCHO-

SCHOLIUM.

QUamvis post *Phavorinum*, quem *Gellius* citat *lib. 17. Noct. Attic. cap. 12.* alii quoque inventi sint, qui febrem quartis diebus recurrentem laudaverint, nemo tamen repertus, qui eandem sibi spe sanitatis exoptaverit. Commoda verò, quæ ejusdem invasio parturire posset, longè superant incommoda, eandem comitari solita; quæ inter inprimis metuenda ejus diuturnitas numerari debet, quæ tanta esse nonnunquam solet, ut plurimos per annos torquere hominem valeat, ceu præter hanc Nob. D. Autoris observationem, etiam *Joh. Rhodius centur. 1. obs. med. 14.* talismodi febres per tredecim, & viginti duos annos adfligentes memorat; & *Joh. Wierus lib. 1. observ. med.* præter historias quartanæ septem, ut & quinq; annorum letiferæ, bina etiam triginta tres, nec non *Wolfgang. Gabelchoverus cent. 6. obs. 74.* quadraginta octo annos durantem producit. Hinc *Joh. Valent. Majer pag. 47. Consilii febrifugi*, in peregrinationibus suis Italicis, Neapoli elegantem picturam se apud Medicum celebrem vidisse recenset, quæ varios febribus decumbentes præsentaverit, qui omnes medicum adventantem venerati fuerint, solo quartanario non tantùm ipsi obedientiam & cultum denegante, sed insuper illudente. Causam tantæ hujus diuturnitatis unicè à neglecta ciborum intemperantia provenire, celebris quidam Scriptor anonymus non ita pridem statuit; cùm enim quartanæ binos relaxationi dies indulgeant, paucos esse, qui prudenti in victus cautela, benè inservire huic tempori sciant. Quanquam, quod apud *Marcell. Donatum* legitur *lib. 3. med. hist. mirab. cap. 14.* Vidus Thrasimenus Grammaticus narrare solebat, graviterq; etiam queri, se supra quatuor & viginti annos quartanâ continenter laborasse, etsi continentissimis erat moribus, summaq; sobrietate.

[*L. Schröck. L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XLVI.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Arthritide Tertiana.

ANno 1688. principio Menſis Septembris horror quidam Febrilis invadebat uxorem ultra ſeptuagenariam Regii noſtri Mathematici Domini Johannis Henrici Vogtii, & ut plerumq; fit à ſexu ſequiore, habetur pro Eryſipelate. Tertiâ die non ſolùm Febris cum horrore, ſed & calore præternaturali, imò cruciatibus humeri & brachii ſiniſtri recurrit. Vocor ego ex vicinia, Patientem exploro, nihil mihi niſi de Igne ſacro & metu Apoplexiæ loquitur. Tango pulſum, invenio febrilem, imò omnia Symptomata Febrem concomitantia. Adhibeo Bezoartica Cerebrum & Cor confortantia, verbô, circulationem ſanguinis & humorum cum permeabilitate corporis promoventia. Altero die inſtat dolor, ſed remiſſior, totam ſiniſtram Manum cum tumore occupans. Progredior cum præſcriptis; tertio autem die, mirum! denuò Patientem Febris cum horrore & cruciatibus maximis utriusq; Manus & Pedum invadit, ſicq; tertio quoq; die Patientem cum vagis Arthritidis doloribus conſtanter aggreditur, nihilo minùs diebus intercalaribus aliquo modo dolores remittebant. Præter interna, varia etiam externa medicamenta non ſolùm à me, ſed extraneo Clariſſimo Medico, adhibita ſunt, cum vario ſucceſſu, ut ſolet in hoc morbo, prout enim vel ſymptomata remittebant, vel acerbabantur, medicamentis adſcribebatur effectus, tandem pertæſa Patiens moræ & Medicamentorum, utraq; impatiens repudiabat. Tertius nunc Menſis abit, quo cum morbo & Ægra conflictatus ſum, vici quoad horrores febriles & calorem inſequentem, dolores etiam tertiani nunc de die in diem magis atq; magis remittunt, adeò ut mox

mox plenariam ſanitatem ſperem, quantum quidem hoc hybernum tempus permittit.

Simile etiam Exemplum Tertianæ Arthritidis mihi contigit hoc anno vidiſſe, in Matrona vidua Præpoſiti alicujus extra Urbem, in qua dolores itidem tertio quoq; die ingraveſcebant, hæc à me curabatur brevi feliciter, cum autem læta ex reſtitutâ ſanitate maximo in frigore Deo gratias actura Templum viſitaſſet, en! recidivam patitur, quæ illam adhuc in Lecto, cum remiſſioribus tamen doloribus detinet.

OBSERVATIO XLVII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Hæmorrhagia uteri in ſeptuagenaria ſalutari.

N*ihil dici quod non ſit dictum prius*, in ore omnium Proverbium eſt, quapropter fretus veritate hujus dicti, non dubito ad normam *Obſervationis Centeſimæ ſexageſimæ ſextæ, decadis primæ Anni decimi; & decadis ſecundæ Anni primi Obſervationis Centeſimæ Sexageſimæ ſextæ Ephemeridum harum Medico-Phyſicarum Germanicarum*, proponere ſequentem caſum: Vidua Scytotomi annorum ultra ſeptuaginta (ut hariolor, nam annum nativitatis certum ignorabat) cæterum ſemper hilaris & jocoſa, Anno 1688. per totam faciem, collum, pectus & brachia corripiebatur latè ſerpentibus maculis, ſenſim ad nigredinem vertentibus, ex ſanguine extravaſato, & propter impeditum motum acidiùs facto, ortum ducente, qui tandem etiam labia & gingivas corripiebat, corrodebatq;, unde ſatis larga noctes diesq; ſequebatur hæmorrhagia, ita ut non vano metu Gangrænæ (belgicè den Waater-kanker dictæ) ſuaderem, committeret externam curam experto Chirurgo, dum ego internam obſervarem. Sic

cum uterq; noſtrûm dextrè ſuo fungitur officio, ecce! per Genitalia magna etiam vis ſanguinis intermiſſum per plurimos annos Curſum repetebat, & per plusculos dies continuabat. Ita brevi patiens curabatur, & pro viribus ætatis ſuæ pancraticè vivit.

OBSERVATIO XLVIII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Noxio Mytulorum eſu.

MYtuli, vulgò Muſcheln/ (conchiliorum genus Maris Baltici æquè ac Septentrionalis Oceani accolis notiſſimum) ab innumeris Hominibus avidè ſatis, innoxieq; comeduntur. Nihilominus tamen plurima intra muros Civitatis noſtræ, & extra exempla me docuerunt, ex eorum genere eſſe nonnullos, veneni quidpiam in viſceribus occultantes. Vidi enim non paucas Matronas, Virgines & Infantes ex eorum eſu malè ſe habentes, ſentientes præcordiorum anxietates, ſudores frigidos, lipothymias, ventris, faciei & extremitatum intumeſcentiam, ita ut actum de earum vitâ putaſſes. Adhibitâ vero Theriacâ cum Cereviſia calidâ, in vomitum & dejectiones numeroſas ſolvebantur ſymptomata, & poſt repetitum cordialium alexipharmacorumque uſum, ſecundo, tertiovè die priſtinæ ſanitati reſtitutæ fuerunt.

OBSER-

OBSERVATIO XLIX.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Vinorum quorumcunq; ac aceti æmulatione, & farina triticea multiplicanda.

ANno 1665. 19. Maji communicabatur Parenti meo (beatæ memoriæ) à Societate quadam Chymiatricâ ejusmodi Artificium ex Aquâ, Saccharo & Passulis Vino æmulum potum parandi, sub lege tamen altissimi fidelissimiq; silentii, & interpositionis, ut venderetur hic processus pretio ter mille Ducatorum aureorum. Quia autem video, etiam ad alias manus eum venisse, adeoq; publici juris factum esse puto me nihilominus Parentis fidem servasse, licet eandem cum cunctis circumstantiis communicatis, fortassis rem plenius & planius explicantibus, communicavero. Præmissa autem erant Processui sequentia:

Ut eo melius Processus intelligi possit, dicam: Quartarium unum, Aquæ libras duas: Congium unum Quartarios quatuor, & Amphoram unam octodecim Congios, vel quartarios septuaginta duos, continere.

Porro 1. experientiâ constat, quod omnis noster potus usualis in ritè fermentata dulcedine consistat, & quò plus Uvæ suo tempore Radiis solaribus illustrantur, eò dulciores fiunt, & vinum generosius ab iis speratur. Eadem est ratio extracti dulcis frumenti ritè fermentati.

2. Notandum: quò Mustum est dulcius, tantò plures dies pro fermentatione postulat, quoq; melioris notæ in Franconia & ad Rheni littora habentur illa vina, quæ à festo Michaelis ad tempus Quadragesimale usq; in fermentatione permanent,

lactiq; æmulam albedinem ſervant, quamvis ſpuma nulla inſuper obſervetur. E contrà vero, quando rarior dulcedo in Muſto percipitur, cùm unius vel duarum ſeptimanarum ſpatiô fermentatio abſolvitur, clarumq; evadit vinum unius menſis tempore.

3. Fermentationis tempore quàm maximè ad calorem & frigus attendendum, nam externum intenſumq; frigus fermentationem impedit, cum è contrario nimius calor aceſcere faciat, idcirco requirit hic labor locum temperatè calidum, imò maximè tempore fermentationis; poſt peractum verò, frigidiorem, ſicuti enim in fermentatione plus fert caloris ita poſt eam prodeſt frigus, modo non gelaſcat; Hyberno autem tempore opus non niſi in hypocauſto calido procedit.

4. Ut Vina conſtànter Iter per Mare Terramq; ferant, requiritur in illis copia ſpirituum. Quæ fermentationem octo dierum ſpatiô abſolvunt, transportari denegabunt, ſecus autem illa, quæ diutius in hoc opere naturæ permanſerunt. Si igitur Spiritu deſtituta Vina ad faciendum iter ſtabiliora reddi debent, neceſſum ut additô novo ſpiritu dulci, ſecundam peragant fermentationem.

5. Quamvis color ad rem nihil faciat, tamen conciliari Rubedo, additô vino rubro, facilè poteſt quòd ſi vero hæc exceſſerit, per fumum ſulphuris pallidior redditur. Hæc quatuor monita ſi ritè obſervantur, error in opere non facilè committetur. Cum itaq; uti dictum, omnis Potûs conſtantia in maximâ conſiſtat dulcedine, ſaccharô autem nihil dulcius ſit, ſequitur, nullum penitus ad hanc artem ſaccharo aptius ſubjectum inveniri poſſe. Si autem levis illa ingratitudo ſaporis & odoris Mellis non obeſſet, illius decoctores à longo tempore noſtrum arcanum inveniſſent. Quia igitur in dulcedine ſacchari cardo rei vertitur, ſaccharum autem illud fuſcum & non depuratum eâ maximè abundet, viliorisq; ſit pretii, majoris lucri causâ præfertur albo & depuratô. Præmiſſis hiſce ſequitur nunc Praxis, ad normam ſuperiùs præſcriptæ menſuræ.

Accipe

Fig. 16.
pag. 125.
A
B
C

Fig. 20.
pag.
209.
Fig. 17.
pag. 134.

Accipe ergo dolium cum largo orificio literâ A. ſignato, ſubtus illo terebrâ tibi adapta foramen ſemipollicem largum B. pro Siphone, capietq; hoc Dolium Amphoras duas cum ſemiſſe, vel CLXXX. quartarios, aut ſi mavis CCCL. libras aquæ, colloca illud in loco moderatè calido, hyberno vero tempore in hypocauſto, affunde ſuper LXXX. libras Paſſularum majorum à racemis depuratorum & ſacchari libras XXV. tantum Aquæ calidæ (nullâ obſervatâ menſurâ) quousq; attingat foramen pro ſiphone relictum, & ſpatio IV. V. & VI. dierum (pro ratione caliditatis loci in quo collocaſti Dolium) fermenteſcet. Poſtquam autem duos, duos cum dimidio, ad ſummum tres dies in fermentatione reliquiſti, abſtrahe infuſi Amphoram unam cum dimidiâ, vel Centum, imò Centum & decem quartarios, quam Aquæ quantitatem oportet ut reaffundas, cum additamento unius libræ ſacchari ad ſingulas octo libras, vel quartarios quatuor Aquæ, erunt itaq; circiter libræ XXVI. vel XXVII. Affundenda Aqua hyberno tempore tepida, æſtivo autem frigida ſit oportet, ſicq; XXIV. vel interdum etiam duodecim horarum ſpatiô, imò citiùs, de novo fermentabit mixtura, quod cognoſces per inundationem foraminis B, cujus liquor in ſuppoſito vaſe C. excipitur. Poſt duorum vel trium dierum fermentationem denuò abſtrahi liquor, & idem labor cum additamento ſacchari ad ſingulas octo libras aquæ, uti dictum, & abſtractione poſt fermentationem, repeti ad ſex vel octo ſeptimanas poteſt.

Liquorem primis quatuor vicibus decantatum vel abſtractum infunde in Cadum, ſex urnas continentem, quem circiter replebit, poſt hunc repletum aſſocia ſubſequenter huic Cado alios quatuor ejusdem menſuræ, primum imple totum ex repetitis tuis fermentationibus, ſecundum, tertium & quartum ad tres quartas, quartam autem partem unicuiq; adde ex primo Cado, primumq; rurſus imple ex reſiduis fermentationibus, fermentabunt & permiſcentur enim hi liquores tantò meliùs inter ſe, & parem generoſitatem acquirent. Nunc

autem Passulæ tuæ, quæ tot infusiones passæ, omnem suam fermentandi vim & efficaciam perdiderunt, si igitur majorem Vini quantitatem cupis, necesse est, ut opus tuum denuò cum novo Saccharo & Passulis exordiaris. Hoc Mustum (si ita loqui licet) post debitam fermentationem in loco tepido factam, in frigidiorem, vel Cellam Vinariam deportari, & ei tres Menses pro plenariâ defæcatione & clarificatione concedi debent, ut solet generosioribus Vinis; breviore quidem, nempe trium vel quatuor septimanarum tempore hoc negotium in loco calidiori absolveretur, verùm metus subest si diutius permaneat, ne in Acetum abeat, debet igitur antequam penitus limpidum factum fuerit, defæcari atq; in Cellam deportari. Pro facilitandâ autem limpitudine adhibetur remedium illud Spiritus Vini Tartarisati uti inferius dicetur. Si diversa Vina æmulari volueris, poteris, si proportionem Sacchari & Aquæ mutaveris, nam partes æquales Generosissimum dabunt Vinum; illud quod fit ex Sacchari parte unâ, & Aqua duabus, non cedet locum Vino Hispanico, non tamen Spiritus etiam Vini additio omitti debet, uti in sequentibus docebitur. Si vero ad Aquæ libras octo Sacchari libram unam addideris, ad genium quidem Argentoratensis Vini evadet, verùm sine additione Spiritus Vini, vel generosioris alius, in Acetum facilè abibit, unde patet, posse etiam hanc artem pro egregiâ Aceti æmulatione inservire. Nam si unicæ libræ Sacchari superaffuderis Aquæ libras decem vel duodecim, inq; loco calido ad fermentandum reliqueris, mox acescet mixtura, valdeq; multiplicari & acui potest, si infuso quovis in fermentatione constituto aliud Acetum maturum & defæcatum addideris. Defæcatur autem hoc Acetum post abstractionem à fæcibus cum Collâ piscium coctâ & dissolutâ in sufficienti quantitate Aceti ex eodem Dolio petito, prioriq; permixto, quemadmodum Argentoratenses facere solent. Habes hoc modo Acetum constantissimum, inq; maximâ quantitate brevi multiplicandum.

Ne autem fucus innotescat, & Vinum hoc factitium tantò melius

melius eas injurias, quas legitimum ſuſcipere oportet, eò conſtantius ferre poſſit, quandoquidem Paſſulæ eum, qui requiritur Vini ſaporem conferre haud ſufficienter poſſunt, ſed ſaltem pro fermentatione ritè abſolvendâ adduntur, neceſſum erit, ſtatim cum inchoanda fermentatione, pro acquirendo legitimo Vini acore, Vini ſatis auſteri & acidiuſculi ſingulis denis quartariis addere quartarium unum, itaq; centenis quartariis. quartarios decem. Itidem ſingulis Amphoris, Spiritus vel Frumenti vel Vini ad normam ſequentem rectificati, quartarium unum. Pro eo ritè acquirendo accipe Spiritus frumenti, empyrevma non ſapientis, quartarios quinq; Aquæ fontanæ quartarios quindecim, deſtilla per Veſicam, ſic remanebit vitium in aquâ; Recipe hujus Spiritus quantum accepiſti, & eum cum æquali quantitate Muſti tui ad medietatem fermentati, denuò per Veſicam deſtilla, & habebis Spiritum gratiſſimi ſaporis, qui ab omni corruptione Vina tua conſervare valet, ſi poſt primam abſtractionem ſingulis, vel binis Amphoris ejus quartarium unum addideris, & ad fermentationem in Cellâ depoſueris. Ad clarificandum autem Muſtum tuum poſt debitam peractam fermentationem, ſequens ſpiritus Vini præparatio requiretur: Accipe XV, vel XX. libras Cinerum clavellatorum, fac lixivium cum Aquâ tepidâ, percolatum, ope ignis, uti moris, in Sal redige, & conſequenter leni igne torrefac; deinde libræ unicæ hujus Salis ſuperaffunde quartarios decem ſuperius deſcripti Spiritus Vini rectificati, ſepone per dies duos, vel tres, ſic ſeparatum videbis Spiritum ab aquâ, Aqua enim inferiorem, Spiritus vero ſuperiorem locum occupabit, hunc decanta, & ſi ejus quartarium unicum Amphoris ſedecim Vini adhuc turbidi, ſed à primis fæcibus abſtracti addideris, probeq; miſcueris, intra octiduum debitum ſuum ſplendorem acquiret. Quod ſi vero Spiritus ab aquâ ſupradicto modo ſe non ſeparaverit, deſtillatio inſtitui poteſt, & poſtmodum Lixivium reſiduum in Sal ſupradicto more redigi, inq; loco calido pro uſu futuro conſervari poteſt. Sequitur nunc deſcribenda

benda Tinctura Vini, pro extollendis vilioribus & tenuioribus vinis: Accipe vel factitium tuum Vinum, vel aliud villum, infunde super Sacchari libram unam quartarios tres, institue fermentationem cum Passulis, tertio vel quartô fermentationis die abstrahe à sedimento, & in alio Cado fermentationem absolve, adde singulis decem, viginti, vel viginti quinq; quartariis Spiritus frumenti superius descripti quartarium unum, & post legitimam fermentationem absolutam, vinum apparebit lucidissimum. Ideoq; hoc pactô ad lubitum cum hujus Tincturæ sex, octo vel decem quartariis, centum, vel ultra, quartarii vilioris Vini in generosissimum mutari, & hoc factitium Vinum acui potest.

Præstantissima hæc Tinctura non solum per se immutabilis est, sed & à cunctis etiam Vinis corruptionem quamcunq; arcet, & limpidissima conservat. Objicere equidem quis posset, hanc operationem multis laboribus & ambagibus satis difficilem esse ac gravem; cui respondeo, eam propterea tam amplis circumstantiis dotatam esse, quò eo minus quis à recto tramite aberrare possit, nam præter depurationem cinerum clavellatorum, & decoctionem salis eorum, non adeò laboriosum opus est, sed saltem in diligenti inspectione affusione pariter & effusione consistit, cum unicus Homo toti operi præesse sufficiat, & si semel hujus Salis decem libras paraveris, tibi etiam per plures annos sufficient.

Computemus nunc quantam portionem unicus Homo dirigere queat; quas requirat sumptus; & quantum inde ei sperandum lucrum; itidem quomodo hoc fine opus dirigendum sit? Sciendum igitur, quod singulis diebus tractari possint Dolia quatuor, quorum unumquodq; continet Amphoras sex. Hauriet itaq; & decantabit quotidiè Amphoras duodecim, præsertim si Aqua non ex longinquo petenda; collocabit autem Dolia juxta ordinem duodecim, implebit singula septimanâ unum, & procedet uti dictum in præcedentibus, hoc modo trimestrali tempore completa habebit omnia duodecim Dolia;

Dolia; tunc repurgandum à fæcibus passularum primum, novæq; addendæ pro iterandâ infusione & fermentatione. Hoc pacto singulâ septimanâ pro infusione duodecim Amphorarum faciendâ requiret corbes duas, vel Centum sexaginta libras Passularum, & quivis dies Sacchari Centenarium unum. Num si corbem Passularum emero octo, & Centenarium Sacchari duodecim Imperialium pretio (non æstimato Vino & Spiritu frumenti, quandoquidem mensuram liquidi adaugent) & opus per integrum annum continuaretur, requirerentur Centum corbes Passularum, quæ emuntur circiter Octingentis imperialibus; Sacchari Centenarii Septingenti, hi emuntur præter propter sedecim mille & octingentis Imperialibus, unde summa impensarum ad septendecim mille & sexcentos Imperiales ascenderet. Adipiscor è contra singulis diebus duodecim Amphoras Vini; si quartarios sex pro unico Imperiali venderem, Amphora Imperiales duodecim faciet; Parantur dietim Amphoræ duodecim, reddunt Centum quadraginta quatuor Imperiales, itaq; dies trecenti & quinquaginta, darent Quinquaginta mille & quadringentos Imperiales. Detractâ nunc impensarum summâ septendecim mille & sexcentorum Imperialium, pro lucro remanerent triginta duo mille & octingenti Imperiales. Si octo quartarii pro Thalero venderentur, assurgeret summa lucri ad viginti mille & ducentos Thaleros. Si autem quatuor quartarii valerent Thalerum, summa lucri esset Mille quinquaginta octo Thaleri. Non vero opus est tantarum impensarum, quandoquidem primum trimestre, quod lentiùs aliquo modo procedit, omnes hosce sumptus tibi suppeditabit, ut reliquos ex venditi Vini lucro facilius accipere possis. *Confer. Observat. Excell. Dn. D. Gab. Clauderi in Misc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. III. Observ. 82.*

Hactenus communicatus processus, utrum autem Praxis cum Theoria concordabit, cunctis Curiosis dijudicandum relin-

quo. Hac autem occaſione mihi in memoriam revoco proceſſum quendam

De Farina Triticea multiplicanda.

QUæ multiplicatio ut paucis dicam, fit ex ſtramine hujus Frumenti, priùs in furno torrefacto, poſtea in breviſſimas particulas diſſectô, uti illud, quod cum Avenâ ſtabularii pro Equis miſcent, quod deniq; molâ ſubagitur, & toties comminuitur, usq; dum per excuſſorium cilicinum in ſubtiliſſimum pollinem redigi, & cum reliqua farinâ permiſceri poſſit.

Fig. XVI. p. 124

OBSERVATIO L.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI.

De

Molis ex Hydatidibus conflatis, abortum inſecutis.

UTi bonam Cantilenam bis repetere nullus bonus Muſicus vetabit, ſic etiam puto, neminem mihi vitio vertere, ſi *obſervationi CLVII. Decadis ſecundæ anni tertii*, etiam meum addidero calculum.

Primum exemplum mihi præbuit Uxor Reverendi Domini Johannis Klungen, Paſtoris Neokirchienſis, ab Oppido Horneburg duo circiter diſtans ſtadia, hæc gravida, à Menſis Aprilis fine usq; in Junium cum Febricula, crebris vomitionibus, & ultimis duabus ſeptimanis menſium continuo fluxu conflictaverat, quam decimo quinto Junii (dies erat Veneris) hora matutina octavâ largiſſima inſecuta fuerat Hæmorrhagia, à Matronis ex vicinia advolantibus proximo die inhibita, die decimo octavo autem hora matutina nonâ recrudeſcens: hora decima abortiverat, undecimâ ſecuta fuerat ſecundina, cumq;

ea

ea maxima, hæmorrhagia situlam ferè aquariam ad medium replens. Interea lamentata fuerat de doloribus atrocibus Hypochondrii & cruris sinistri; Circa horam autem vespertinam decimam sine ullo dolore Molam vesicularem ex hydatidibus constantem, enixa fuerat, quam Maritus mihi in Urnâ vel olla satis magnâ decimo nono Junii transmisit, petens insuper judicium meum, quia Matronæ quæ partubus hisce interfuerant, se nunquam quidquam ejus generis vidisse, confirmassent, & ut opem ægrotanti ac ferè agonizanti ferrem, obnixe efflagitabat. Cum igitur in præsentiarum quid rei esset explicavissem, ea quæ ad rem faciebant applicavi, quibus Cœlitus benedictis res adeò feliciter cessit, ut post complures quidem septimanas nunc integræ sanitati cum Mariti & Liberorum voto restituta sit.

Alterum mihi exemplum præbuit Bibliopegi alicujus in hac Civitate Uxor, quæ hactenus gravida, incidit in Febrem continuam, cum intensissimo calore, & sibi intolerabili, vomitu etiam cruento. Moles abdominis præter solitum elata erat, & in illo situ in quo ægrota propter continuam vomitionem esse cogebatur, valdè affligebat. Post nonnullos dies de motu Embryonis dubitabat, & in lumbari regione ardorem intensissimum sentiebat. Tertia deniq; septimanâ, cum partus tempus nondum appropinquasse existimaret, abortiebat filiam, quæ in regione lumbari gangrænam passa fuerat, cui insequebatur Mola, carnosis lobis & multis hydatidibus interspersa ac satis magna, quæ si conjectura valet, fœtui mortem per subtractionem alimenti & consequenter propter internum calorem maternum (Mater nempe noctes diesq; super dorsum cubare cogebatur) putredinem conciliaverat. Adhibitis autem necessariis Pharmacis mulier hæc pariter nunc vivit pancraticè.

OBSERVATIO LI.
D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,
De
Fustigatione cum scuticæ Baculo lethali.

ANno 1688. in hebdomade Ascensionis Christi rixæ suboriebantur inter pueros, puellasq; pastores pagi Riensforth, & vicinorum non procul ab hac Urbe, quibus sequebantur (ut plerumq; solent) verbera, quæ filiæ inflicta ulcisci cupiebat Rusticus nominati pagi Conradus Titjens dictus, unde in via expectabat Casparum Jarcken Juvenem XXII. annorum inimicum filiæ suæ, huic alia manu post commistos sermones eripiebat ejus scuticam, alia tenebat brachium, & cum baculo scuticæ indesinenter humeros, dorsum, lumbos, imò totum corpus diverberabat graviter. Miser domum ad Herum suum reversus, edere & bibere respuit, dimitti potius ad Matrem, quamvis egenam, quæ duo abhinc miliaria Oldendorffii, habitabat, petebat, quo licet invito herô tendere cupiens, in hac Civitate penes Materteram pariter egenam, divertitur, cæterùm iter per currum facere coactus. Tandem Oldendorffii tàm propter defectum Medicaminum, quàm alimentorum necessariorum octavo Julii diem suum obibat, cum toto morbi tempore de continuo dolore omnium artuum, anxietate Cordis respirationis difficultate conquestus fuisset, sanguinem evomuisset, & sputasset, nulla verò alvi, vel vesicæ excrementa deponere, vel cibum ullum capere potuisset. Missi igitur ego & Chirurgus hujus Civitatis senior, Dominus Nicolaus Cassel undecimo ejusdem mensis die, ut de mortis causa certa redderemus utraq; Tribunalia, Regium scilicet nostrum, quod fustigati defuncti familia, & Civitatis quod fustigator sequebatur. Fiebat inspectio præsentibus ejus loci Pastore, Admodum

modum Reverendo Domino Magistro Krauchenberg; Lüdero Stendel, districtus Prætore, nonnullis Pædagogis, & plurimis Ruricolis. Exterius cadaveris dorsum, lumbi & abdomen sanguine suffusum & suggillatum; abdomen, manusq; dextræ pugnus elevatus, multisq; hydatidibus magnis referta crura apparebant. Dum abdomen & pectus aperiebamus, ad libras VIII. vel X. lymphæ sanguinolentæ, ast graveolentis, effluebant, à qua cum cavitates repurgatæ essent, inquirebamus utrum aliqua costa fracta esset, sed omnes salvæ erant, itidem Vesica, Renes, Intestina, Ventriculus, Hepar, Lien. Ventriculus autem Cordis dexter flaccidus aliquo modo, & Pulmones sanguine grumoso atro referti, ast nullo modo ulcerati deprehendebantur. Pleura verò per totum Thoracem, imò & tunica Renes investiens innumeris hydatidibus ad magnitudinem pisorum & lentium scatebat, similibus iis, quæ in cruribus apparuerant, ex quibus apertis ichor flavus effluebat.

Secundum præmissa hæc non me à tramite recto multum aberrasse puto, dum conclusi, hominē ex fustigatione hac mortem incurrisse, nam notum est, post levissimam saltem contusionem vel compressionem, Sanguinem & Lympham extravasari, ubi vero extravasati sunt hi liquores, coagulari, imò temporis tractu & pro ratione loci, putrescere, cum putrefactione oriri calorem, fermentationem partiumq; elevationem & tumorem. Si nulla adhibentur remedia quæ coagulata resolvere, educere, aut ad consuetum naturæ cursum reducere valent, humor continuò ad vasa obstructa affluens & effluxum non inveniens, vi ea rumpit, unde in hujus Cadaveris abdomine serum illud copiosum collectum fuisse, quod aliàs partim circulatione per poros, partim Vesicam & Anum egeri debuisset, puto. Sanguis in Pulmonibus extravasatus grumosus, eos obstruebat, respirationemq; impediebat, tandem ob putredinem à denegatâ ventilatione acquisitam Cor flaccidum, imò totum hominem, cui egestas & victum & Medicamenta legitima recusabat, exanimem reddebat.

OBSERVATIO LII.

D. JOH. CHRISTOPHORI BAUTZMANNI,

De

Pyris monstrosis.

IN Autumno Anni 1688. propè nostram Civitatem in horto Villæ Domini Gubernatoris Generalis, vel Vice-Regis nostri, ex improvisò videbam arbusculam, Pyrum humilem juvenem, ex genere Nanorum, quæ è Gallia fuerat allata, primâ vice ferens duo Pyra; hæc, prout Icon apposita monstrat, ex uno bifurcatim diviso ramo protrusa erant, sed monstrosa & gibbosa ab uno latere, ab alio vero depressa penitùs, sine petiolo. Insuper propè locum floris propullulaverant in uno quatuor, in altero vero duo folia satis larga. Quod ad causam hujus monstrositatis attinet, si conjecturæ locus datur, putarem eam esse, quòd scilicet in fine ramuli duo fuerint oculi vel Gemmæ, quarum unà florem, altera folia protrudere debuerat, has autem ambas propter vicinitatem collisas coâluisse; quòd vero Pyra ab uno latere depressa fuerint, inde evenisse autumo, quia nutrimentum, quod in carnem sese extendere debuisset, in folia abiit. Amplissimum de hujus monstrositatis causâ ulterius inquirendâ campum cæteris Naturæ Curiosis scrutatoribus relinquo.

[1689. d. 9. Nov. Kiliâ ab Exc. D. D. Majore Noribergam missa.]

Fig. XVII. p. 124.

OBSERVATIO LIII.
D. SALOMONIS REISELII,
De
Labiis Leporinis geminis, oculis clauſis & cœcis, & Fovea Cranii in vertice.

ANni 1688. 7. Novembr. natus eſt Vietoris Stutgardiani Georgii Raithii uxori undecimo partu filiolus clauſis oculis cum labio leporino gemino adſpici horrendo, qui verò ſaccharum cum butyro avidè lambiit, cum quidem omnes alii liberi ſani & ſine vitio veniſſent, cætera robuſtus & ſanus, niſi quod in vertice præter fonticulum habuit foveam dimidii taleri magnitudine in cranio quaſi per trepanum exciſo, tectam membrana tenui ſubflava & depili. Ad quem vocatus, mortem prædixi aut ſperavi citò expectandam. Altero die mortui cadaver aperiendum & perſcrutandum rogavi; ſed renuente matre accuratius tamen inſpexi & deſcripſi & ſignavi Notavi itaq; labium ſuperius cum maxilla ſuperiori & gingivis bis eſſe fiſſum, ita quidem ut ſiniſtro in latere per palati fornicem penetraverit magno vulnere usq; ad poſteriora faucium, remanente in medio labii parte concava, quam Cælius Rhodiginus Lect, Antiq. lib. 3. c. 31. φίλτρον dici ſcribit, ad huc integrâ, ſed cui adhærens pars maxillæ recludebat dextrorſum rimam labii; In qua, ut & ſiniſtra maxillæ laterali parte videbantur fruſtula quædam carnea exſerta & prominentia, in quibus procul dubio dentes latebant, quia in inferiori maxilla unicus ex anterioribus dentibus ſiniſter nudus obſervabatur.

Naſus erat valde latus non ſine deformitate, ſed ſine vitio. Oculi firmiſſimè clauſi & palpebris recluſis, globus cum pupilla profundè abſconditus & quaſi humoribus exhauſtus apparuit.

In

In fovea verticis membranula hodiè nigra erat, quæ statim post mortem virescens visa fuit, cujus texturam una cum substrati cerebri dispositione non licuit perscrutari: ante quàm verò fonticulus simul expreßè notatus fuit, & coronalis sutura adhuc separata, quod os frontis & bregmata syncipitis potuerint moveri, jungi & dividi.

Vitia hæc ab impressione seu imaginatione mendici labiis leporinis deformati, & alterius cæci sibi contigisse post medium impraegnationis tempus Mater recordatur, quæ simul à Cameli sæpe occurrentis labiis & faucibus horridis territam se fuisse fatetur, quarum tamen notæ nullæ apparent.

Unde autem fovea cranii in vertice oborta fuerit, nondum inventa est vel ulla suspicio, rarum interea hoc accidens observare volui & communicare unà cum labiis leporinis (quæ aliàs sola non merebantur notari) & oculis cæcis quasi talpinis natum & à matris infelicissima atq; fortissimâ impressione productum.

OBSERVATIO LIV.
D. SALOMONIS REISELII,
Infans truncus sine artubus.

HAns Cunrad Hahn rustici de Wangen, pago Würtenbergico prope Stutgardiam sito & uxoris Euphrosinæ filiolus natus est 10. Maji 1689. vivus facie plena & colore vivido, & baptisatus nomine patris, non monstrosus quidem, nisi quod capite grandi donatus esset, oris dextra pars deorsum retorta longiùs quam sinistra descenderit, inibiq; tamen concreverit, uti lingua ipsa, firmiter, mandibulâ inferiori anterius bis divisâ, nævum parvum in naso & infra nares habuerit, anus quoq; conclusa fuerit, quam ut & oris connexionem cultro dissecuit Chirurgus statim post partum, ita ut postea & suxerit & pultem comederit, & excreverit fæces: sed brachiis pedibusq; omninò caruit, quorum nec vestigium nec cica-

Fig. 18
pag. 137.

cicatrix apparuit, sed levis quædam fovea super acetabulum ischii: in umbilico cæterum vesicula sero distenta statim à partu, qui difficilis valde fuit, visa est. Scrotum crispatum quidem sed planum magis quam rotundatum, & molliusculum fuit. Urinam misisse non est observatum, nisi guttas quasdam; cum quidem circa præputium arenulæ hærerent. Mater ipsius post medium conceptionis tempus à mendico brachiis pedibusq; truncatis; humi repente terrefacta hunc defectum quoq; extremorum impressit embryoni. Sequentibus mensibus malè habuit forte non tam ob fœtus vitium quam quod à militibus Gallis fugata, humi prostrata, & verberibus malè tractata fuerit. Insuper per tres ultimos menses ex utero cruentæ & luteæ effluxerunt sordes: quæ an ex putrefactis & colliquatis artubus venerint, cum eorum nulla alia fuerint signa, prudentiores judicent. Vidi 14. die adhuc viventem & delineavi obiter; 17. mortuus est. Postero die & accuratius inspexi cadaver & designavi corpus tam ab anteriori quam laterali facie, quæ hic monstratur verâ quantitate. Dein scroto aperto nulli testiculi inventi sunt, sed mollis aliqua molecula. In vasis umbilicalibus, quæ postridie decidere, siccatis verò adhuc vesicula illa agnosci poterat. Cute dein circa inarticulationes artuum aperta, nullæ reliquiæ ossium vel articulorum apparuerunt neq; in humero neq; in Ischio, sed loco acetabuli globulus potius fuit quidam seu tuberculum. Fonticulus capitis parvus erat & vix notabilis digito tangenti: frontis verò os aliquomodo humilius quam ossa bregmatis, secundum suturam coronalem parùm distractam. Interiora viscera non vidimus tam ob festinatum reditum, quàm quod naturalia credidimus, quia respiravit bene, comedit, bibit & excrevit.

Fig. XVIII.

OBSERVATIO LV.
D. SALOMONIS REISELII.
Ab Hernia male secta prolapsus perpetuus & fœcum exitus in inguine.

A Johanne Ottone Chirurgo & Lithotomo in Wildspach Ducatus Würtembergici villa, cujus nomen propter sequens facinus tacere debueram, quia aliàs sæpe operator felix fuit; herniosus vir Joh. Georgius Groll, lanio, mense Martio Anni 1688. consilium petiit non tam sectione quam ligatura aut externo remedio juvandi. Ille verò quod aquosam seu hydrocelen judicavit propter duritiem, & non sine sectione curandam inconsideranter putavit, statim sine Medici aut Chirurgi alterius consilio vel auxilio, nec præviis Theologi præsentis precibus, sine præparatione ulla aut fæcum detractione, potiùs ovis duriter coctis pridie datis, facto vulnere in inguine & separato testiculo tam per cultrum quam digitos (in qua separatione vel dimidiam horam insumsit) punctione voluit aquam evacuare, ubi verò loco aquæ albidi quid solidi protuberaverit, quod insolitum & nunquam sibi visum pro pinguedine agnovit, adstantes vero pro glandulis crediderunt, cum sine dubio ipse fuerit testiculus. Consternatus autem iste temerarius sector contra preces ægri ne pergeret in sectione, si sibi non fideret soli, noviter cultrum adegit & sectione longa desuper à pube incipiendo usq; ad punctionis primæ locum cum magnis ægri dôloribus & clamoribus, ut si cor perfossum fuerit, aperuit processum peritonæi, unde cum tanto impetu intestina ipsa capitis magnitudine exciderunt, (quod tamen perfractè primò negavit malesanus) ut quicquid tentaverit, reponere non potuerit. Cumq; frustraneos videret labores, turbatus & desperatus vinculum à servo petiit, applicuit prolapsis intestinis voluitq; constringere, nisi impeditus

esset

esset ab adstantibus & spectatoribus, ipsoq; Nobilissimo Domino illius loci & subditi sui patientis. Itaq; ægro in lectum reposito sanguinem copiosè manantem restinguere conatus per aquam aliquam atram à qua maculæ in intestinis ipsis in prima remotione linteaminum apparuerunt & excoriationes, unde corrosivam judicarunt Chirurgi, alii vocati non tam ad judicium quam auxilium ferendum, de quo tamen desperarunt. Intra tres deinde dies cum sanguis vix sisteretur & dolores augerentur, omniaq; in pejus ruerent, & gangræna metuenda esset, alius Chirurgus & Lithotomus Georg. Christoph. Lutz Winspergensis est vocatus, qui Ottone auffugiente, multa diligentia & studio eò redegit, ut præter spem post septimanas fere tres intestinorum partes plurimæ reponerentur, pars verò adhuc exserta maneret, per quam non tam fæces & mucus hîc, quam clysteres infusi illîc prodirent. Testiculus verò dexter demum octava septimana cum membranis vicinis resectus est.

De tam nefaria & periculosa & minus artificiosa sectione cum non tantum Medici sed & Chirurgi, vicini judicium tulissent, æger ipse secundo Augusti ad Collegium Medico-Chirurgicum Stutgardiense, cum suo Chirurgo Lutzio venit inspectionem passurus & sententiam accepturus, an & quantum debeat suo carnifici potius quam artifici, quæq; sit spes & eventus hujus prolapsus, responsum auditurus.

Inspicientibus hinc mecum Excellentiss. Dominis Collegis, Dn. Joh. Georgio Gmelin & Dn. Joh. Casparo Harlin, Chirurgo verò jurato Dn. Davide du Vernoy ista venit figura in lanione quidem & robusto homine annorum 38. sed qui jam opificium suum ampliùs exercere non potest, sed dolorosè corpus flectere cogitur.

In hac A. intestini coli pars est seu sacculus prolapsus in rotunditatem à subditis intestinis protuberans, cui cutis pubis arctè adnata est, in cujus medio vestigium quoddam inceptæ putredinis est glandula seu excrescentia maculosa, quiq; in plenilunio & humidiore tempestate augetur. Hujus membrana

rubra & quasi cruenta, non excoriata tamen, an interior sit, & heîc extrorsum versa, quæritur, quod duo foramina videntur innuere, quorum sinistrum C. ascendit, dextrum B. descendit, neq; sub membrana intermedia aliqua transeunt aut sibi communicant. A duobus enim foraminibus usq; per putredinem serpentem rupta membrana resupinata & extrorsum versa hîc videtur, in latam extensa convexitatem, quæ in naturali statu concava & pervia sed conclusa fuerat.

B. Foramen dextrum descendens ejusdem intestini notat, per quod clysteres effluunt applicati, & aliquando mucus hîc notatus.

C. Foramen sinistrum ascendens, per quod fæces exeunt in vesica suilla colligendæ atq; mucus clarus, qui maximè jejuno effluit, qualis hodiè fuit, dum inspiceretur. Hic mucus urinâ retentâ tantum educitur, urinâ verò fluente remanet. Fluit autem per viam ordinariam urina, sed per alvum fæces nullæ.

D. Sacculus alius, in quo motus peristalticus apparet, inprimis si digito vel stilo pungatur, & fovea non altum penetrans animadvertitur.

E. Testiculus exsectus dexter, seu testiculi resecti locus vacuus.

F. Superstes in scroto testiculus sinister.

G. Manus pudibunda tegens cum strophiolo virgam.

Conclusum itaq; est: 1. quod Lithotomus hic sinistrè herniam intestinalem pro aquosâ putarit.

2. Quod testiculum ipsum imprudenter punctione læserit, quem pro glandula aut pinguedine judicavit.

3. Puncturam seu fissionem à peritonæi vagina incipiente ad primam punctionem denuò male fecerit, & intestina simul læserit.

4. Intestina hæc læsa & prolapsa deteriùs vinculo constringere voluerit.

5. Sanguinem effluentem aqua aliqua styptica acri sistere dum

Fig. 19.
pag. 140.
A
B
C
D
E
F
G

dum voluerit, potiùs læserit intestinum, unde maculæ, putredo & foramina oborta, per quæ intestinorum fæces ipsæ elapsæ fuerunt.

Ideoq; cum ægro suo propter sumtus & sinistram tractationem convenire debeat, aut supremi Judicis sententiam expectet.

Fig. XIX.

SCHOLIUM.

DE hoc casu, Excellentiss. Dn. D. Joh. Jac. Wepferus cum legisset, qui omnia rara & quærit & observat, tale judicium tulit, mense Octobri præsens Stutgardiæ: Affectus erat Enterocele, quam falso Castrator credidit hydrocelen fuisse: magno errore & cum ignorantiæ detestandæ culpa: facile enim dignosci possunt hi affectus. Nam in hydrocele tumor occupat solùm scroti alterutram partem: processus peritonæi in illa si sola sit non tumet. Durities sola non sufficit ad denunciandam hydrocelen; occurrit etiam in illa enterocele, quæ Osseocele vocatur, scil. in qua intestina jam ad scrotum descenderunt. Hæc gigni potest sine ileo seu miserere mei, si processus amplus sit. Hæc Clariss. Wepferus.

Cæterum intestina vulnerata & prolapsa extra abdomen sæpè coaluisse quodammodo, sed quæ feces per multos annos effuderint, historiæ plures docuerunt.

OBSERVATIO LVI.
D. SALOMONIS REISELII.
Circuli graminei viridiores & pinguiores reliqua area sterili & contra.

CUm Buxovillæ in Residentia Illustrissimi Comitis Hanovici degerem, in montis supplicio dicati & Baschberg dicti, arenosi plurimum & aridi radicibus, quæ

per jugum circiter mille passibus decurrunt, observavi primùm obiter, hinc Anni 1668. Aprili intra 500. passuum longitudinem mensuratos accuratiùs plurimos circulos seu potius serta gramine feraciori, lætiori & viridiori, quam vel ipsorum circulorum area vel reliqua montis planities erat, signatos; modo perfectè sphæricos, & tam amplos, ut ab equorum exercitio & versatione remanere & imprimi solent, modò fractos per dimidium vel per partes, modò duplices vel triplices: similesq; aliquos ibidem etiam in pratis pinguibus sed sua locupletiori segete superbientes, quales alibi locorum tùm non memini visos aut ab aliis observatos, nisi quod postea Amicus quidam Naturalium scrutator Marsilius Sebastiani Pastor Wispetensis dixerit, se circa Wisbaden, ubi habitabat, talia invenisse in Comitatu Nassovio-Idsteinensi: & Excell. D. Joh. Georg. Greisel, Anatomiæ Prof. P. apud Viennenses, & Medicus Castrensis Cæsarei exercitus in hibernis Wormatiæ affirmaverit, sese ex fungis coronata talia serta animadvertisse. Cui verò contrarium vidit Consultissimus Joh. Brandes J. U. L. & Wormatiensis tum temporis Reip. Advocatus in Transfeld oppido Ducatus Brunsvicensis Grubenhagen, nempe circulos aridos in planitie reliqua pingui. Hinc cum Stutgardiæ viverem A. 1679. Septembri in horto domus prope Winneten, quæ Serenissimo Domino Administratori, Duci Würtembergico peculium est, observavi circuli fungis hinc inde obsiti arcum in chorda triginta gressibus latum, qui circulus aliis annis integer fuit, ut à decem annis inibi notavit Præfectus. Tales quoq; vidi in pratis prope Stutgardiam, nec non circa Schorndorff oppidum Ducatûs plurimos inveniri dictum est mihi.

An & quomodo mutati fuerint Buxovillenses illi circuli, â successore meo L. . . . Rosa petii, & responsum adhuc expecto.

Quod & alibi locorum similes orbes reperiantur, si quærantur, dubium non est.

Unde verò originem & formam aliquando tam perfectam ducant,

ducant, ignorare me adhuc fateor. Vulgus cauſam refert in Sagarum choreas, falſo: cum ab illarum veſtigiis quæ omnia perdere tentant, locum ſterileſcere credibilius ſit, ſi choreas fecerint.

Ab equorum veſtigiis Buxovillenſes præſertim poſſet quis conjicere, cum illic loci Comites Hanovienſes Circum ſuum & Hippodromum ſervaverint, ibiq; armorum exercitia habuerint, ſed ante plusquam triginta annos; aut ſi mavis, ab excrementis, alvi & arma urinæ intermiſtis, itemq; ſudoribus & effluviis ungularum ortos & natos, niſi videas etiam in pratis aliàs pinguibus, ubi equi non ſunt circumacti.

A pecudum & jumentorum aliorum ſordibus potuiſſe provenire tam perfectam & amplam figuram vix quisquam ſibi perſuadebit, quamvis parvi cumuli gramine hilares ſæpe oriantur. An à latentibus mineralium Spiritibus, qualium ferax eſt iſta terra Hanoica, formatus fuerit hic luſus naturæ, affirmare nolo, quandoquidem à mineralium metatallorumq; vaporibus terram potius areſcere & exuri monſtrent metallurgi. Liceat tamen conjecturam quandam facere ex occaſione ejus, quod de Cœli flore ſeu purgamento ſtellarum, ut vocant, aſſerit Balduinus Clodius Archiater Anhaltinus in Officinæ Chymicæ pag. 54. das fällt im Meyen/ um Pfingſten des Nachts auf die Wieſen/ ſiehet wie Rotz/ zittert und fällt zerterlicht in einen Zirkel herumb. Siquidem meteorum hoc ſulphureum, viſcoſum & pingue, de quo Theophraſtus Paracelſus lib. de Meteoris multa nugatur, cum globo & ſphæra effluviorum ſua decidere & ubi decidit in terram diffractum velut ex aqua ſaponata à pueris inflatam bullam ſeu veſiculam, formare circulum ubi rumpitur in plano, rationi eſt conſentaneum, indeq; ſimul pingueſcere poſſe gramen in ejusmodi circulis magis quam in interna & circumjacente area, Verùm cum & alibi dicta purgamenta ſine dubio & ſine tali circulorum productione ubivis locorum, cur non & crebrius inveniantur ejusmodi circuli, itidem me neſcire agnoſco.

A ful-

A fulmine aut turbine fortaſſis & pingues tales & aridos orbes poſſe gigni credibile eſt pro ratione particularum, quæ per vorticem rotatum usq; ad terram procumbunt in planum rotundum, ſive ſint illæ ſulphureæ, nitroſæ, vitriolatæ, igneæ, ſalinæ, aut ex aliis etiam venenatis, arſenicalibus, aliisq; peſtiferis mixtæ, cujus vires & virtutes ex Vorticis aërei violentia Anglicè à Spouth diſcemus, qui molem aquæ marinæ in altũ evehit, monſtrante Johanne Mayow in Tractatus Medicō-Phyſici c. 11. & depingente tab. 6, fig. 1. & 2. qua in re quod mecum conſentiat Clariſſimus Sturmius Prof. Matheſ. & Phyſ. Altdorffinus, ex literis 26. Martii 1685. ad me videre eſt: De circulis illis, quos alibi viridiores & pinguiores, alibi verò aridiores ambientibus cæteris pratorum camporumq; partibus, & quidem ibi locorum obſervatos ſcribis, ubi equos in gyrum actos eſſe non ſit credibile, ſic ſentio, aut ſi mavis conjicio. Eſſe hoc effectum ventorum illorum qui vorticis more ex nubibus haut rarò deſcendunt ac in terra circulos perfectos deſcribunt, turbines dicti. Hi verò, prout halitus nitroſos aut fœcundos, vel cauſticos & corroſivos in prata camposq; ſimul afferunt & effundunt, ita fertilitatem aut ſterilitatem inducere poſſent; & prout vel plenos abſolvunt ac iteratos circuitus, vel ſubitò ex alio flatu vel alia cauſa in ſua gyratione impediuntur, ita circulos illos integros aut mutilos detornarent; & ſi contingat (uti plerumq; contingit) ejusmodi turbinem unà cum nube ex qua ſpirat progredi, contingit etiam aliquando plures inter ſe componi & per contactum jungi.

OBSERVATIO LVII.
D. SALOMONIS REISELII.
Mutata locorum ſituatio.

Quod Anni III. Obſ. 58. de mutata locorum ſituatione in arce Greiffenſtein, Schaumburg, & in fortalitio Königsſtein dictum eſt, ubi jam loca videantur, quæ ante

ante plures annos latuerant: id Stutgardiæ quoq; & Böblingæ & Nordlingæ verum esse Anno 1684. discurrebatur, quando ex arce Ducali turris & templum Canstadii, dimidia hora distantis, observabatur, cujus antea ne cuspis visa fuerit, quod à Joh. Kiefero, Medico Argentoratensi olim mihi dictum fuisse recordor. Sic Böblingæ, oppido Würtembergensi pagum Holz-Gôrlingen nunc quoq; conspici, quod ante plures annos visui non occurrit, dictum est à fide digno. Ita in Waldenbuch villa Würtenbergica nunc videri Steinebronn pagum, & prope Weil, Holtzmaden, antea latentem: Sic Nordlingæ, urbe Imperiali, Harburg adspici antea occultatum, tum relatum est. E contra Eslingæ in ædibus Casparianis aliisq; nunc pagum Bergheim totum in monte proximo conspici, à quo ne turris culmen olim notatum fuerit, asseruit Amplissimus autoptes Dn. Adam Ulricus Schmidlin, Consiliarius Würtembergicus, cæteroquin in Mathesi & Naturalibus curiosissimus.

Ut observatio certior esset circa Canstadium per tubum opticum emensus sum altitudinem eminentem super montis jugum per longam declivitatem descendens, & inveni totum Templi tectum super eminere montis jugum: quæ variatio post plures annos notanda fuerit. Hujus Canstadiensis mutationis rationem quidam afferebat, quod arbores istic consitæ nunc erutæ liberiorem visum donent. Sed hoc inde non venire & loci conditio, qui monticulus est interjacens vinetis excultus, & incolarum relatio negat.

De cujus causa, quam Excell. Witzelius subsidentiam putavit, paucis quædam: Christianus Kursnerus Marpurgensis in Disputatione Physica de Primævo & Hodierno Telluris statu habita Marpurgi A. 1684. sub umbone Exc. Dn. D. Joh. Jacobi Waldschmieds credebatur mihi de hujus mutationis caussis aliquid attulisse, cum ipse Dn. Præses in Epistola adjecta laudatoria scribat, se non latere, quæ Ephemerides Germanorum de subsidentia montium habent, apprimè pro hoc scopo, quò Autor collimat, facientia. Sed ne verbum de hac particulari

mutatione dixit, quamvis inæqualitates, verrucas, tumulos, ſubſidentias & fragmentorum congeriem terræ hiulcantis, & divulſæ vi ignis ſubterranei, vel aquarum colluvie, vel aliis cauſis introductas adducat: qui Tellurisvariatam faciem ab abyſſi diſruptione & cataractarum apertione in diluvio eveniſſe, quæ antea tota plana & æqualis fuerat, & à fontibus Paradiſi irrigata, aſſerit; quod aliorum cenſuræ relinquo. Verùm Johannes Baptiſta Ricciolus S. J. Ferrarienſis Almageſti novi tom. 1. part. prior. l. 2. c. 12. De montium Decremento & Mutatione Rotunditatis Terræ, Littorum &c. accuratius exponere videtur, quando talia ſcribit: Tria inprimis argumenta perpetuæ mutationis, rotunditatis Terræ, & decreſcentiæ montium habemus. 1. In ipſis Montibus. 2. In planitiebus. 3. In litoribus maris. 1. quoad primum: certum eſt experimento illud Job. 14. Alluvione paulatim Terra conſumitur. Aquæ enim pluviales, fluviales, torrentium, niviumq; liquatarum, latera montium corrodunt; unde fundamenta ædium in montibus denudata cernuntur, aut ædes ipſæ è ſummis montium ripis pendentes, jam jamq; caſuræ, aut ſemi rutæ. Hinc fundamenta Capitolii Romæ nunc apparent, & alia de quibus Georgius Agricola l. 3. de ſubterraneis cap. 1. Occulta autem inſidiantium aquarum cuniculis, perterebrantur paſſim, ac ſuffodiuntur iidem montes, donec fatiſcant, & labantur magnæ terrarum moles, quas Itali *Labinas* à labendo vocant; tantæ aliquando ut pagos integros, & oppida ſecum in ſepulcrum traxerint; quod pago *Piuro* in finibus Helvetiorum noſtrâ memoriâ evenit, obſtructo inde Clauena fluvio, & aliis ap. Plin. l. 2. c. 91.

Clariſſimus Dn. Joh. Chriſtoph. Sturmius Prof. Phyſ. & Matheſ. Altdorffinus A. 1685. Martio, reſpondet mihi interroganti ſic: Quod attinet loca noviter conſpecta ex humiliore loco, ex quo antehac conſpici non poterant, ejus rei rationes Te rectè ex Ricciolo adduxiſſe autumo: neq; obſcuras ac difficiliores cauſas quærendas eſſe puto, ubi faciles & obviæ poſſunt

ſunt

sunt phænomena declarare. Necessum enim esset in hoc casu, aut loca visa, aut locum observationis elevata altiùs fuisse, aut obstaculum quoddam interpositum hactenus, & parte remotum esse. Prius illud inexplicabile foret; posterius hoc planum est possibilesq; causas habet, quas adduxisti.

Quibus ego acquiesco, quicquid alii sentiant.

OBSERVATIO LVIII.
D. SALOMONIS REISELII.
Saliva ad nauseam usq; dulcis.

SAliva saccharina Olai Borrichii Ephemerid. Nat. Cur. Anni III. Obs. 237. invitat me ad historiam similem recitandam Monialis cujusdam Wormatiensis, quæ circa Paschatis festum Anni 1671. per septimanas aliquot dulcedinem quandam ad nauseam usq; in ore sensit, cum quidem aliàs dulcia amarit, qualem ante annum, sed non ita diu gustavit. Hæc cæterum sana, & vultu roseo nihil doluit, nisi quod quotannis brachia & manus impetiginosas & prurientes habuerit, metuens tamen aliquid morbosi sequuturi, consilium à me petiit.

Ego primùm Rhabarbarum suasi per aliquot dies, quod satis commodè dejecit: dein quod obstructionem lymphæ in glandulis & vasis salivalibus, aut præcipitationem salis vel acidi alicujus judicaverim, præcepi Clyssum mineralem additum succo chelidonii minoris & acetosæ expresso, à cujus in ore detentione, collutione, atq; deglutitione dulcedo illa brevi variavit & intermisit alterno die, ita tamen ut acredo post illam sit subsecuta, & circa uvulam molestia aliqua, postea verò in pristinum statum redierit gustus.

Convenire nostram hanc Borrichiano tàm quoad symptomata, illîc ulcuscula linguæ, hîc acredinem & molestiam, quàm quoad Curam, scilicet aperientia & antiscorbutica, quivis videbit. In alio Practico non accurrit mihi ejusmodi Affe-

ctus, quantum observavi, nisi in Francisco de le Boe Sylvio Prax. Med. lib. 1. cap. 51. qui legi meretur, quando numerat. §. 11. Inter qualitates sensiles vitiosas, Salivæ saporem fastidiosè Dulcem. & §. 14. inquit: Saturni saccharum æquans vèl superans quærendus in Sero simili undecunq; tandem orto. Nam difficile est admodum omnes in corpore nostro Humorum secundum Qualitates penè innumeras obvenientes Mutationes exactè explicare, cum ignoremus plerumq; quibus qualibusq; Alimentis fuerint usi Ægri, & inprimis à quibus qualibusq; tam mirè alterentur sapores, Odores, Colores ac cæteræ Humorum nostrorum Qualitates; & quidem meo saltem judicio, propter neglectam à plerisq; Chymiam, ut ita dicam Experimentalem ac Postulatorum loco passim à plerisq; habita & imprudenter obtrusa. Pergit §. 29. Dulcedo Salivæ fastidiosa curabitur fortassis per Conchilia & similia mediocriter calcinata, ut & Salia volatilia aliquantò acriora, quin Salia quoq; fixa, nec non Acida satis acria, deniq; Salsa cum Acidis juncta, Salem puta Tartari Vitriolatum & similia; licet hactenus illis non sim in hunc finem usus, quoniam nullus mihi talis evenit Casus curandus, à quo in ejus naturam & curandi modum inquisivi accuratiùs, præsentesq; formavi conceptus. Hæc Sylvius, cujus Indicationes & nostris conveniunt.

Sed memini me post Febrem tertianam brevem quidem A. 1680. saporem dulcem invenisse in me ipso, brevi tamen evanescentem. Similiter in muliere post Quartanam Tertianaria fastidiosam ejusmodi dulcedinem notavi An. 1685. hîc Stutgardiæ. Inde non solum Acidum & Alcali tanquam unica & sufficientia morborum principia, sed alias quoq; Hippocratis ἀκρώτητας sexcentas juxta Sennerti, Bohnii, Frider. Hofmanni & aliorum mentem perscrutari debemus æquè anxio examine, ut fecerunt aliquot Auctores circa Acidum & Alcali. Illi enim Instit. l. 2. part. 2. c. 8. Humores p. n. degenerantes distinguendi sua δυνάμει, ex cujus coctionis vitio, & quæ causa degenerationis. Iste Epistolam scripsit de Alcali & Acidi insufficientia pro Principiorum seu Elementorum Corporum natu-

naturalium munere gerendo. Hic exercitationem acroamaticam noviſſimè edidit: De Acidi & Viſcoſi pro ſtabiliendis omnium morborum cauſis, & alcali fluidi, pro iisdem debellandis, inſufficientia. Sylvius ex triumvirali humore, Schenckius & Barbatus ex ſero, Carolus Piſo ex ſeroſâ colluvie, David van der Becke ex ſolis ſalibus omnes morbos deducere allaborarunt.

[Stutgardiâ Auguſtam Vind. 1689. 18. Nov. miſſæ.]

OBSERVATIO LIX.
D. THEODORI CAROLI,
De
Arbore Cinnamomi.

INcidi nuper in Miſcell. Nat. Cur. Dec. II. Ann. IV. obſ. 6. ubi de natali Cinamomi loco illiusq; à Caſſiâ ligneâ differentia, agitur. Solius inſulæ Ceylonicæ incolam Cinamomi arborem non inglorius Novi Orbis Scriptor Cleyerus contendit. Diverſis contra Indiæ locis, ipſiq; etiam Sinæ communem facit Ampliſſ. Breynius Ephem. Dec. I. Ann. IV. obſ. 130. cui de Sina adſtipulatur I. Neuhofius Itinerarii ſui Sinici pag. m. 356. qui ſatis graphicè illam Cinamomum ferentem arborem depingit, quod ſcil. ad Citri magnitudinem aſſurgat, floribus, gratiſſimum ſpargentibus odorem, niveis ſuperbiat, fructumq; Olivæ ſimilem ferat, virideſcentem in principio, nactâ verò maturitate, piceâ nigredine (cæruleo colore, juxta Grimmium in A. H. Vol. 5. pag. 227.) inſignitum, ligno omnis odoris ſaporisq; experte. Sed nec Americanæ & Antillæ Inſulæ nobiliſſimâ hac Arbore deſtituuntur, teſte Rochefortio in deſcriptione illarum Inſularum pag. 145. quanquam quæ ipſe de illa refert, non omnimodè cum aliorum relationibus conveniant, ceu nec alios, quos hac in re conſului, penitus ſibi conſtare, quod ferè circa quævis Exotica fieri ſolet, deprehendi; quæ tamen

ulcera tangere, mei non est instituti. Refero solùm, quæ ocularis mihi haut ita pridem in portione ramusculi ab arbore Cinamomi desumpti, suppeditavit. Habet illa ramusculi portio crassitiem digiti mediæ magnitudinis, cortice investitur membranaceo tenui, in triplicem tamen lamellam divisibili, quarum extima facie suâ exteriore glabra, fusca, luteis variæ magnitudinis maculis insignita, interiore punicea obscurior, illam excipientes binæ subjacentes, armatis commodè internoscendæ oculis, nullam coloris discrepantiam exhibent, suâ utræq; fuscedine non ineleganti conspicuæ. Odorem de cætero concretum hoc corticale, sive degustatum sive manibus tritum, exhibet fragrantissimum, saporem vero jucundissimum, mediocriter acrem, aromaticum, linguam elegantissimè titillantem. Detracto hoc membranaceo cortice, tenuissimum oculis sistitur velamentum ex gilvo nigricans, ligno immediatè superinjectum, ex tenerrimis filamentis per longitudinem decurrentibus, conflatũ, quo abraso, ipse bacillus ligneus comparet, satis firmus durusq;, eo fere, quo Lignum Sassafras modo subrubicans, per cujus medium albicans spumosa spongiosaq; excurrit medulla, exigui straminis crassitie, è qua Soli exposita argentea quasi punctula hinc inde emicant. Lignosa substantia leviter rasa odorem omnino gratissimum, qualis ab ipsissimo prodire solet Cinamomo, spargit. Gustus, Olfactusque judicio si standum, ex genuina Cinamomi Arbore desumptum illum fuisse, colligere difficile non est. Lignum vero Cinamomi quis porro odoris expers esse, quod Scriptorum pleriq; asserunt, scriberet? Propius quoq; Ligno Sassafras, quàm salici accedere, ipsa ocularis inspectio persuadet. Cinerei vero à Val. Cordo, Rochefortio, aliisq; memorati corticis, sub quo laudabile delitesceret Cinamomum, nulla hîc vestigia comparent. Lucidiora de his dabunt alii. Addo solùm, differentiam Cinamomi & Cassiæ ligneæ satis esse evictam per Scholium Cleyerianæ observationi additum. Ceu vero in evehendis Cinamomi laudibus occupatissimos invenio plerosq;

rosq;, ita rariores fere sunt, qui Cassiæ ligneæ excellentiam sua commendatione prosequuntur. Est tamen, qui illius curam gerat, ipsiq; adeo Cinamomo illam præferat, Ang. Sala, Append. Hydrel. cap. 4. quod & largiorem olei quantitatem destillatione exhibeat, & residuum ab illa destillatione, adeo non deses virtutibusq; exhaustum aromaticis sit, ut factâ potius Malvatici, Viniv̀e Hispanici affusione, hincq; legitime odornatâ destillatione, adeo nobilem reddat Aquam, quæ cordiali suâ & aromaticâ virtute omnes Cinamomi aquas longe exuperet.

[Leomontio A. 1689. d. 19. Novembr. Augustam Vind. missa.]

SCHOLIUM.

PRout multorum Vegetabilium multa in uno eodemq; genere est diversitas, sic idem etiam de Cinnamomo adserere, quid prohibet? Ut ita, licet cæteroquin in quibusdam conveniant, alia fortè sit in America, alia in Sina, itemq; alia quæ in Ceylon nascitur Cinnamomi species. Cum verò omne, quod hoc tempore ad nos per Batavos advehitur Cinnamomum, ex Insula hac depromatur, vel hujus respectu, Cinnamomi arborem solius Ceylonicæ Insulæ esse incolam, dicere liceat: nisi præstantissimum Cinnamomum soli Ceyloniæ, cum Nobil. *Cleyero*, adjudicare, reliquum vilioris conditionis aliarum etiam regionum germen facere, atq; illius ad differentiam, Cassiæ nomine, multorum disceptationes jam olim etiam experto, vocare libeat. Cæterùm de cinereo cortice, cujus in frustulo Exc. *D. Autoris* nulla comparent vestigia, nemo dubitare potest, postquam tot oculati testes eundem nobis exposuerunt, quamvis causam cur idem ab Incolis detrahatur, apud neminem invenire hucusq; potuerim. Eandem cineream membranam tum in ligno cinnamomeo, tum in cortice à ligno avulso, in Museo suo etiam habuit Clar. *Ol. Wormius*, quod *lib. 2. cap. 15.* testatur. Mihi quoq; talis est cortex, licet plurimorum annorum ætatem habens, odore tamen & sapore, etiam

minùs

minùs arctè custoditus, adhuc se commendans, qui itidem membranâ ejusmodi albicante, modò in aliquibus partibus crassiore tectus conspicitur, quæ separata exiguum & ferè nullum saporem odoremvé dimittit; ut ita, vel hoc nomine, ceu inutilem, in recentis corticis collectione, eundem separari atq; abjici, credibile sit. Cassiæ ligneæ autem tantum encomium quo jure *Ang. Sala.* scripserit, non satis capio, neq; adsensum à me extorquere ipse valet; ut laudatissimi Cleyeri, in *cit. Ephem. loc.* prolatæ decisioni adquiescere malim, eam quidem bonum oleum destillando largiri, quod tamen minimè odoris saporisve suavitate oleo, è Cinnamomo vero prolecto, æquiparari possit: Copiosioris etiam olei spem inconstantem adcuratissimus *D. Dan. Ludovici Diss. 1. Pharmac. mod. sec. applic.* agnovit. Quin & acutè satis Exc. *D. Paul. Ammannus Manduct. ad mat. med. pag. 103.* Cassiam ligneam revera esse ligneam, i. e. insipidam pronunciat. Quæ cuncta si de Cassia, prout hodie ad nos adfertur, inq; pharmacopoliorum usum communiter cedit, accipiantur, esse verissima, quilibet facto examine facilè deprehendere poterit. Qua ratione etiam laus, quæ ipsi à *Joh. Hartmanno not. ad Basil. chim. Crollii,* & *Tyroc. chim. Beguini* scribitur, vacillat, dum & Cassiæ ligneæ saporem cum acumine fortiori & magis oleaginosum esse adseritur, & oleum quoq; ex ea destillatum fortius majorisq; virtutis esse, maxime consentaneum pronunciatur.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO LX.
D. JACOBI WOLFFII.
Spiritus vini vel frumenti medicinam domesticam non temnendam in variis affectibus subministrat.

Quemadmodum nemini suadeo, ut in Medicina *theoriam* negligat, & illam præcipuè, quæ fundamenta solida & solita ad ipsam artem discendam sternit atq; suppe-

ſuppeditat; quia nimirum ſine illis exquiſitus & religioſus Medicus exiſtere non poteſt: ita tamen non poſſum, quin *praxin vel experientiam* medicam ſummi faciam, eamq; ratione finis ultimi atq; initii vel fundamentorum medicinæ ſeriò inculcem ac ſuadeam omnibus iis, qui ad hanc artem adſpirant, ut eandem neutiquam ſpernant, ſed ſeriò venerentur ac venentur. Sine dubio enim multorum fundamentorum medicorum & *theoriæ* mater fuit *experientia* iisq; anſam olim dedit, & etiamnum hodie, vel quotidie fortaſſis id intendit atq; veternum excutere ſatagit multis nolentibus volentibus in variis rebus obſcuris, quatenus eadem *experientia* nos erudit, & ad firmiora atq; veriora obtortô quaſi collô ſubinde trahit. Dictô illo modô interdum reſipiſcentes & minùs refractarii naturæ myſtæ aut miniſtri ingemere tenentur: *hoc prius, vel à priori non putaram.* Proinde unicam experientiam ſolidam cujuspiam ſimplicis, felicis & ἀξιοπίςυ (licet cœci reputati) Empirici majoris facio, quàm lyncei φιλάυτυ & infelicis alicujus decem rationes & ſpeculationes in Theoriæ palæſtra vel cathedra etiam multis ſyllogiſmis, ſophiſmatibus aut fallaciis (in fine tamen Andabatarum more) defenſas. *Tutius itidem ex praxi colligere Theoriam*, quàm inversô modô procedere Phyſicos atq; Medicos in multis arbitror; veluti ex Medicina Practica multa etiam haurit Phyſica Theoria, adeò ut hæc ſæpe ibi incipiat, ubi illa in ſuis fundamentis (ex Chymica, anatomica atq; therapevtica &c. praxi, nec ſolâ illa ſpeculatione contenta hauſtis) deſinit. Sed de his ſpero me aliquando pleniùs acturum in *conſideratione Agyrtarum & Empiricorum, uti & commodis ex hoſtibus iis medicorum capiendis; item in medicina domeſtica vel facilè parabili atq; in medicina vel curationibus caſu obſervatis.* Ut pauca quæpiam intentioni meæ conſona jam de ſpiritu vini adducam; uſus illius à priori minùs congruus videtur in inflammationibus; apprimè tamen utilem illum comperi in faucium inflammationis & anginæ intio. Spiritus ejusmodi ſimplex vel compoſitus etiam in raucedine, tuſſi,

coryza aliisve capitis catarrhis aut defluxionibus, per paucos dies continuatus, prodest; præsertim si dicta mala oriantur ab aucta, corrupta, nitrosa quasi, & in motum concitata lympha, tempore frigidæ atq; udæ tempestatis, veluti quidem in vere atq; autumno istiusmodi mala metuenda sunt. Nuper etiam suasi commodè præservationis gratia spiritus vini solius vel spiritus anisi, aut fœniculi usum pro tussi epidemiâ puerilem ætatem inprimis invadente, & Thuringiâ admodum grassante, cui contagium & malignitas quæpiam etiam addita erat, & nondum feriatur. Pro dictis scopis obtinendis verò exigua portio dicti spiritus in ore crebrò detineri, imò etiam plane à ventriculo assumi potest. Retentô spiritu illô in ore clauso similiter molesta narium obstructio in coryza solvitur, & mucus ex ipsis promtô levamine excutitur in muccinia: hæc si calida & sicca naribus admoventur, citiùs illius effectus, vel neutrius quasi morbi finis expectandus est. In dictis affectibus (etiam præservationis loco) ab usu & ore expedit arcere acida, vina, & quæ sapore & conditione suâ accedunt ad ista, videlicet poma, pyra, pruna, etiam nuces & nuclei atq; semina oleaginosa varia, licet subdulcia primò appareant, propter occultam quampiam potestatem lacessendi fauces in illis sæpe latentem. Similiter fugere decet pulverulentum aërem & loca, nec non corruptas & rancidas res, atq; auram potumq; frigidum, quantum possibile est. Potu verò ejusmodi frigidô in febribus alioquin, admodum licet expetitô, sæpe faucium inflammationem invitari aut concitari opinor; de quo fortassis ætiologia non è longinquo petenda foret. Præterea spiritum vini extrinsecùs aliquoties à rusticis & plebejis (cùm Altenburgi adhuc ante aliquot annos praxin medicam exercerem) in inflammatione oculorum & lippitudine commendari atq; usurpari observavi; quod tamen timiditate aliquali tacitâ retractus nondum ausus sum confidenter aliis suadere. Assumtum istiusmodi spiritum vini nuper etiam casu quasi observavi lumbricis puerulorum resistere, istosq; expellere per alvum; quod

spiritus

ſpiritus naſturtii procul dubio citiùs præſtaret; de quibus itidem rationes fortaſſis haud difficulter reddi poſſent. Perſuaſum autem poſthæc mihi habeo ſpiritum vini vel frumenti in domeſtica, militari aut peregrinantium (ſeu variâ ratione iter facientium) medicina, ſi non præcipuum in affectibus quibusdam, certè non ultimum tamen locum ſibi vendicare; quando nimirum iſte decenter nec imprudenter in uſum admittitur, ne alioquin in *Caſp. Hoffmanni* aliorumq; ſiniſtrorum Patronorum ſuſpicionem ſive cenſuram cadat. Videtur tamen dictus ſpiritus guttam roſaceam augere in iis, qui illi obnoxii ſunt aliàs; in teneris etiam corporibus ipſe ſpaſmi fermè tentationes aliquantisper excitare obſervatur. Hæc & ſimilia plura experientiæ uberiori committo, meisq; meditationibus, ad excolendum & edendum illa aliquando reſervo. Reminiſcor inſimul hac occaſione eximii Theologi atq; viri prudentiſſimi in Comitatu Rutheno, qui liberis ſuis fatebatur ſe à teneris annis non denegaſſe parum interdum ſpiritus baccarum juniperi, eôq; uſu illos ab Epilepſia tutos fuiſſe arbitrabatur. Non temnendi etiam uſus eſſe hunc ſpiritum aſperis aut Septentrionalibus in locis opinor, qui ſi cum rhob earundẽ baccarum in eſſentiam aut mixturam redigeretur, fortaſſis in domeſtica medicina præſtans medicamentum pro variis affectibus (imò non admodum cedens theriacali mixturæ vel alexipharmaco medicamento) compararetur. Ut vero ad ſpiritum vini revertar, tentavi uſum illum quadantenus commendatum & annotatum priùs à me repertum apud *Joh. Walæum in Methodo medendi p. m. 112.* Cui addatur etiam Illuſtris *Boylæus de ſpecif. medicamentis p. 92.* qui rectificatum ipſum ſpiritum extrinſecus ad aduſtionum ardorem, & in ſanguinis aliorumq; humorum fluxu à vulneribus &c. orto, impoſitum cum linteis, inſtar ſtyptici egregii laudat. Addere etiam lubet ſequentia, in quæ ultimò incidi in ſperatò poſt hæc abſoluta: quod verò aqua vitæ tumores & inflammationes reſolvat, contuſis & ambuſtis partibus nec non ſugillationi proſit, ex *Plateri* quibusdam

U 2 locis

locis affert *Joan. Rudolph. Camerarius in syllog. memor. Cent. 4. particul. 53. p. m. 231.* Plura alia de laude spiritus vini etiam ibidem tradit autor *partic. 52.*

OBSERVATIO LXI.

D. JACOBI WOLFFII.

Ischiatici mali, cum nephritide sæpe juncti, curatio & præservatio Tincturâ quapiam acidâ seu refrigerante peracta.

DUm hactenus in Medicina salium doctrina increbuit, & efferbuit, atq; omnia Pathologiæ atq; Therapevticæ fundamenta ex eadem doctrina, videlicet pauco illorum apparatu acidi & alcali derivari animadverti, sæpe dubius fui redditus, & suspicatus sum, utrum doctores istorum ad pauca nimis eâ ratione in doctrina hac respicientes facilè quoq; fallerentur, & alios iterum fallerent. Omnis enim causa morbi ferè *acido* & medela vel panacea quasi *alcali* illi, & quidem volatili tali inprimis à medicis fermè pluribus fuit tributa. Hæsi autem ideò etiam in dicta doctrina, utrum quippe propterea esset acidum accusandum, si alcali quoddam auxilium conferre videretur in morbis; & è contrario, si inversa illa medela haberet locum. Utrum acidum præterea in morbis ab acido pariter alioquin ortis conducat, non omnes fortè à priori, aut sine notis Philosophicis istis terminis & refugiis, *latè & strictè*, applicatis admittent, ut canonem illum practicum conciliare nitentur: quòd *contraria contrariis curentur.* Verùm experientia salubris practicorum fide dignorum in dubium vocanda minùs videtur, quod nempe acida conduxerint in pluribus morbis ab acido alioquin, aliorum opinione, deductis. Quid consilii ergò in hoc negotio, an experientiam ma-

gis

gis, an verò theoriam & speculationes varias (à priori, vel secundum quid veras & ex quibusdam Phænomenis saltem collectas) sequi expedit. Verùm de hac materia varias meas meditationes fortassis aliâ occasione imposterum exponam. Id solùm in præsenti jam testor, de viro quopiam, quod præteritis annis aliquoties, & nuper modò observavi: ille quippe tincturam quandam compositam acidam & refrigerantem (quam spiritus vitrioli inprimis instruit, nec parcè acidam reddit) largiter in potu ordinario pluries feliciter contra malum ischiaticum, cum dolore nephritico sæpe junctum, assumsit. In initio quippe dolorum istorum usùm dictum tincturæ statim vir arripiens & duos vel tres dies continuans, illud malum perbenè remittere atq; cessare persentivit. A dicto usu tincturæ vir ille etiam diuresin, & in lecto probè tectus sudorem interdum est expertus. Idem ille vir quandoq; curationis ergò essentiam Theriacalem cum liquore C.C. & una vel altera guttula ess. opii quandoque bis aut ter in die (pro sudore semel eliciendo) adhibuit, si non è vestigio pulsanti vel ingruenti, & vehementiùs sævienti malo restitit. Casu autem ille vir ad usum illius tincturæ deductus fuit, cùm illum plurium annorum tempore illô, quo ribes maturescunt, ischiatico-nephriticum malum affligeret. Dolorem ingentem istum comitabatur in initio nausea ciborum, interdum vomitus, sitis, calor & sternutatio (insignem dolorem in dictis partibus excitans nisi suppresserit illam maturè) & alia symptomata plura. Propter languorem virium & dicta quæpiam symptomata fortuitò refectionis gratia (zum Labsale) ipsi mittebantur aliquando ribes saccharô conditæ, quæ, uti & crudæ postea in horto ipsius crescentes & maturescentes eo tempore palato ipsius, gratô suô atq; acidiusculô sapore, se commendabant. Cùm itaq; ab usu illo nullus sinister eventus (fervente licet in schola medica doctrinâ illa salium superius dictâ) innotesceret; quin potiùs appetitus prostratus resurgeret, sitisq; remitteret, vir ille majori confidentiâ usus est iis ribesiis, & postea julapiis ex utrisve

U 3 factis.

factis. Dehinc quia voluptatem ægri illius palatum, & levamen morbus ex ultimo illo potu sensit, tincturam suam paulò ante dictam ex variis floribus rubris & fructibus acidis paratam, & spiritu vitrioli acidam ac refrigerantem magis redditam in usum, eumq; continuatum dehinc admisit; & actutum arripit etiamnum illam, quando locum pristinum sinistri lateris, & renum simul interdum regionem istam, repetit & pulsat malum illud. Maluit proinde vir ille axiomati medico practico, experientiâ fundato & à juvantibus petito, quàm theoreticæ altercationi in doctrina salium tunc temporis effervescenti, auscultare. Crebriùs insuper ischiaticus dolor sinistrum corporis latus (cum præcedente morositate aut indignatione facilè oriundâ) invadit, illumq; morbum sternutatio, præter dicta symptomata, comitatur, quæ subinde urgens insignes dolores locis dictis ex concussione suâ infert; nisi maturè retentô spiritu supprimant ægri nisum illum narium. Adest præterea isto in morbo frequenter alvi durities, & difficilis conatus egerendi excrementa, qui defectus sero lactis vel cibis laxantibus, pomis aut prunis coctis cum foliis sennæ corrigi potest. Imò ex nucum juglandium usu ferè malum illud gliscere observavi, cui vita sedentaria, locorum quorundam conditio, & potus generosus, vel cerevisia quæpiam symbolum suum promptè confert; inprimis si istiusmodi potus non nitrosâ suâ, aliâve qualitate possideat vim refrigerandi & aperiendi per alvi urinæq; evacuationem. Sed de hac materia, quatenus hujusmodi potum in arthritide congruum duxi, in *dissertatione de Cerevisia Numburgensi* aliquando pleniùs egi. Cæterùm ischiaticus morbus practico medico, & juveni cumprimis, scholam & examen rigorosum proponit, in quo specimen edere potest expeditæ curationis citæ, tutæ atq; jucundæ. Si quis alius itaq; in dicta ejusmodi tinctura pariter levamen invenit, non immerito sibi illiq; inventioni gratulari, Deoq; gratias agere potest.

OBSER-

OBSERVATIO LXII.

D. JACOBI WOLFFII.

Defectus priùs, postea copia lactis muliebris ex mammis emanantis, cutimq; erodentis & ulcera efficientis.

NOn est inauditum quòd humores in corpore humano interdum magnâ vi corrodendi præditi fuerint observati; veluti non sublestæ fidei autores in epilepsia, lue venerea, podagra, uterinis affectibus, uti & ulcerosis, dolorificis ac scorbuticis pluribus indicant, quod hujusmodi insignis humorum acrimonia, ossa etiam, nedum partes molles mirum in modum corruperit, corroserit & perdiderit. De sanguine lintea corrodente, si placet, videatur *Sennertus de Consens. & dissens. chym. cum Aristotel. c. 16.* Sanguinis admodùm caustici etiam mentio fit in *Th. Boneti Medic. Septentrional. part. 2. l. 2. sect. 22. obs. 2. p. 457.* Quæ observatio (non promptè mihi ex suo fonte jam innotescens) sine dubio ex nostris *Miscellaneis Academiæ Leopold. Imperial. curios.* & fortassis minùs integra polita est; propter quem aliosq; similes & plures defectus, videlicet fontes desideratos sive minùs indicatos &c. illa collectanea *Boneti* gratiam minorem merentur. Addantur vero his locis laudata *Miscellanea Dec. 2. Ann. 2. p. 261.* Porrò urinam acerrimam, indusium bidui spatiô erodentem annotat. *Phil. Salmuth. cent. 2. obs. 4.* Sic minùs ficta sequentia scribo, quæ aliis etiam viris nota sunt, etiamsi locô & personâ indicandâ supersedeam: fuit quippe anno 1688. exeunte, mulier pia, honesta atq; modesta, quæ post primum puerperium, propter lactis defectum minùs corrigendum, suam filiolam invita nutricis alterius lactatui concredere fuit coacta. Postmodum

dum verò eadem mulier ad phthiſin magis rapta & clinica facta eſt, & varia illius labis & tabis ſymptomatibus fracta, tandem mortis faucibus anno 1689. ſubtrahi non potuit. Longô autem tempore ante obitum ex dictæ mulieris mammis copia lactis (ſæpiùs ſalſi guſtu obſervati) effluxit, minùs compeſcenda, cujus acrimonia mammarum propinqua loca corroſit, & ulcera ipſis induxit. Ut ideò fuerit opus vaſculis admotis excipere lac illud, & ſubinde ex iis effundere iterum. Præterea lac iſtud dictum maculas obſcurè luteas linteis induxiſſe itidem accepi. Poſt hæc de lactis abundantia, qui plura ſcire expetit, adeat iterum collecta ex *Miſcellan. Acad. Leopold. Imperial. apud Bonetum l. c. part. 2. p. 161.* Addantur iis de lactis abundantia & defectu *Moronus in directorio Medic. pract. p. m. 353. Riſtius* im alleredelſten Naße *p. 78. Borellus cent. 3. obſ. 82.* aliiq; plures. Deniq; meditentur hac occaſione etiam ii, quibus acidum adeò inviſum eſt, & in phthiſi, febribus, aliisq; morbis unica ferè videtur cauſa, utrum eam in culpam dictam, ſive in ſalinum aliquod, aut ſalino-ſulphureum rectiùs conjiciant; cùm dejectus appetitus ciborum, ſitis, ſudor, inquietudo, vigiliæ &c. ſymptomata poſtremam magis, quàm priorem cauſam agnoſcere videantur.

OBSERVATIO LXIII.
D. JACOBI WOLFFII,
Radicis Ireos noſtratis ſuccus hydropem tollens.

RIdiculam pene aggredior enarrationem ſeriæ tamen curationi forſitan inſervientem. Anno 1683. Jenæ matrona quæpiam nonaginta annis proxima hydrope laborabat, veluti prodebant illum tumentes pedes, abdomen, & reſpiratio difficilis, quæ cavum thoracis etiam ſpatium non immune laticis ejecti ex ſuis vaſis arguebat. Hæc mulier

mulier (nescio quâ senii & opinionis confirmatæ ductu) præsidiis vel compositis medicamentis à Medicis præscriptis præferebat evporista simplicia domestica, Hauß-Mittelgen. Hinc aliquoties à me percontabatur illa modò dictum remedium contra suum malum expetitum; ne inscius itaq; istiusmodi rerum viderer, dixi radicis ireos recentis succum expressum aliàs laudari à quibusdam; sed ignarus ego usus ab eadem muliere admittendi, cautionem nullam, aut dosin addidi verbis iis meis prolatis. Exin matrona ista Herbaria, & ni fallor Matthioli Germanicum, consulens, confirmatum illud remedium collegit, ac me, propter iter per triduum absente à domo, dicti succi, quantum cochlear unum capit, assumsit, atq; ideò largos secessus vel alvi excretiones materiæ aqueæ & excrementitiæ perpessa est spatiô unius ac dimidiæ diei, & rectiùs postea habuit brevi, adeò ut à sarcina sua multùm liberata illa liberè magis respiraret & alacrius deambularet. Inscius horum ego & domum revertens ac animadvertens meliorem conditionem mulieris & crebriùs ex clinica peripateticam factam mirabar. Re præterea & historiâ illâ præmissâ magis cognitâ, mirabar magis mulierem mihi & medicamento succensentem, & quidem ideò, quòd illud medicamentum fauces aliquandiu lædens vel urens & vehementes sive continuas sedes promovens (licet eam ex faucibus mortis non longe alioquin remotæ eripiens) assumsisset. Verùm post hæc serenæ menti ac valetudini meliori reddita illa mulier cognovit ex mea superiori relatione & excusatione vera, quòd ipsius querelæ & medelæ non ego adeò fuerim autor solus, quàm ipsamet, & fortuitus casus medicus τὸ θειῶν fortassis non excludens. Cùm hanc historiam ipsa mulier aliquando narraret eô tempore Theologo atq; Philologo hujus loci eximio, jam beato, non absimilem plane illi hic addebat narrationem de Pharmacopolæ cujuspiam vidua in loco non ignoto: quæ hydropica, postquam à Medico cauto illius loci non potuit impetrare fortia purgantia, aliquando insciô & absente Medicô illô sibi curavit à Phar-

macopolii sui Provisore parari similiter succum ireos dictæ; à usu vehemens alvi evacuatio & melior corporis status secutus est. Postmodum Medicus comperiens subitam hanc & vehementem curationem, fassus est, se vix suasisse eandem, quam admiserat dicta vidua. Sæpe autem fit, ut medicamenta incautè unicâ vice assumta subitò morbos quosdam chronicos auferant, quæ pluribus vicibus sumi debuerunt; de quo exempla prostant in *Miscellan. Acad. Leopold. Imper. Cur. Dec. 2. Ann. 7. obs. 216.* Atq; hæc adducta prudentiæ vel cautioni Medicæ *audaciam decentem*, sive durum curationis cuneum pro duro nodo seu refractario morbo solvendo inculcant; videlicet sufficientem, nec refractam dosin, efficacis alias evporisti medicamenti; quæ dosis etiam levior rectiùs sæpe repeti, unô die, quam simul & semel ægris porrigi potest, Commodum ejusmodi practicum (medicâ prudentiâ tamen temperatum dicta ratione) colligimus ex hostibus nostris, Doctoribus spuriis, videlicet Circumforaneis & empiricis crassis, qui largâ dosi & manipulis quasi medicamentorum distributis indifferenter, nullôq; personarum, ætatum, vel sexûs habitô respectu, quandoq; ex pertinacibus & chronicis morbis eripiunt ab aliis minùs curatos, licet hi boni viri & fures non raròetiam animam vel vitam unà cum morbo ex quorundam corpore pharmacis suis, & minus congruâ dosi, exturbent, aut Medicis relinquant corpora deteriora & magis enervata atq; caduca reddita post suum discessum seu fugam spontaneam, sive à magistratu mandatam. Parum etiam curant, sæpe homunciones isti æquè, ac alii quipiam æquè verecundi, monitum vel viaticum sibi loco sostri sinistri datum, & his indicatum:

Abite & nunquam redite!

[Jenâ 1689. d. 10. Decembr. Noribergam missæ.]

OBSER-

OBSERVATIO LXIV.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Convulsiones admirandæ absq; sensuum insigni læsione.

ANno 1688. Mense Novembri Puer quidam decem annorum & filius cujusdam Ludimagistri pagani in Nosodochium nostrum Ulmense publicum receptus est, qui ante biennium post esum alicujus pyri suspecti à femella quadam porrecti (uti patiens firmiter sibi persuadet, conceptæq; suæ opinioni tenaciter inhæret) cui bacillus seu virgula infixa erat, magnam alterationem in corpore cum terrore variisq; phantasmatibus sensit, ac præsertim tempore nocturno in lecto decumbens sibi imaginatus est, ac si aliquid monstrosi ac villosi super lecto suo oberraret, cujus remotionem à parentibus suis vociferando anxiè expetiit, sæpiusq; è lecto, ne damnum exinde caperet, prosiliit: Præterlapso autem anno circa Festum Divi Andreæ, cum noctu in pago obambularet, à cane mordaci allatratus est, unde ob formidinem morsuræ maximo terrore perculsus, motus convulsivos statim ab illo tempore, usq; ad Festum Purificationis Mariæ passus est, à quo tempore elevatis sub cute multis tuberculis duris maculisq; postmodum rubris atq; purpureis apparentibus à dicto malo, materia nempe peccante à nervis ad venosum genus translata, usq; ad ferias Divi Jacobi præsentis hujus anni liberatus fuit. Cum autem dicta morbi causa rursus ad nervos rediret, genusq; nervosum acredine sua convelleret, præfatus affectus convulsivus rediit, qui tamen adhibitis aquis epilepticis appropriatis, usq; ad diem S. Martini refrenatus & mitigatus fuit. Ab illo tempore dictum hoc malum incrementum sumsit, ita ut mœsti anxiiq; parentes, filii sui miserrimi restitutionem desiderantes, amplissimi Magistratus opem & auxilium

implorarent. Hinc dictus puer in præfato Xenodochio decumbens, curæ meæ demandatus fuit, cujus paroxyſmos epilepticos & convulſivos, admirandas item Pandiculationes, totius corporis in circulum Circumrotationes, membrorumq; tortuoſas inflexiones ſatis mirari non potui, inter quas hiſtrionicas ac prodigioſas commotiones pectus manibus vehementius ferit, quatit, brachia vibrat, pedibus calcitrat, variosq; ſonus ore ſuo profert, dum inſtar canis latrat, gallum gallinaceum cantu ſuo æquat, ut bos mugit, caprarum ac ovium balatum edit, aliaq; hujuscemodi animalia voce ſua æmulatur. Inter ipſos paroxyſmos, (quod ſummè admirandum) utplurimum optimè ſibi conſtat, manus complicat, motis labiis, voce tamen depreſſa orat, videt, audit, pudenda â denudatione vindicat, atq; aſtantes novit, quod aliâs in iſtiusmodi paroxyſmis convulſivis ac epilepticis, dum ſcil. in cerebro & nervis magna humorum ac ſpirituum animalium perturbatio oritur, fieri non ſolet, talesq; patientes finito paroxyſmo, ex alto quaſi ſomno, neſcientes quid interea factum ſit, expergefiunt. Unde hæſito, an in tali morbo cauſa præternaturalis morbifica, nervis, humoribus, ac Spiritibus inhærens, vel potius magica accuſanda veniat. Ut autem periculum Curationis hujus mali facerem, hunc hoſtem ſequentibus remediorum præſidiis aggreſſus ſum. Primò, ad ſentinam humorum excrementitiorum è corpore expurgandam. ℞. Tartari Emetici gr. iij, fiat pulviſculus una vice in brodio carnis ſumendus. Et, ℞. Magiſterii Gialapp. gr. vj. Magiſt. ſcammon. gr. iiij. Nucl. pin. num. ij. Julap. roſ. ℥ß. Aq. Ceraſ. nigr. ℥vj. M. f. potio. Secundo, ad paroxyſmos epilepticos tollendos ſeqq. pulveres appropriatos præſcripſi. ℞. Cinnabaris nativi, Cinnab. antimon. Pulv. Marchion. āā. ℈ß. M. f. pulviſculus, dentur tali modo Doſes 12. ſeorſim ad capſulas papyraceas. Et, ℞. Salis, Tartari volat. gr. vj. Ocul. cancr. præp. gr. iiij. M. f. pulvis, cujus itidem 12. doſes ſeorſim chartis includantur. De his pulviſculis ſingulis diebus unus, alternando, mane & veſperi in aqua ſequenti

quenti fuit propinatus. ℞. Aq. Ceras. nigr. ℥iiij. flor. tiliæ, pæon. ãã. ℥ij. hirund. cum castor. epilept. Lang. ãã. ℥ß. Sacch. alb. ʒvj. M.

Externè naribus ruta recens viridis & balsamus rutaceus fuit admotus. A quorum usu malum aliquoties per octo ac plures dies, imò per integrum semestre cessabat, sed postea magno cum impetu reversum est.

Dictus patiens, cum sibi optimè constaret, in præsentia plurimorum adstantium mihi retulit, quod ante paroxysmum convulsivum, animalculum quoddam nigrum faciem humanam repræsentans, magnitudine sua scarabæum cornutum referens, octoq; pedibus instructum inq; singulorũ pedum extremitatibus unguiculis gallinaceis armatum, hypocaustũ percurrat, tandemq; Corpus suum petat, per os ingrediatur, linguam obsideat, deinceps in cavitatem abdominis se præcipitet, unde magni dolores excitentur, ac postliminio dicti paroxysmi epileptici sequantur. An verò idipsum ex læsa ante hujus mali insultum phantasia, falsis objectis & depravata imaginatione (dum adstantes nihil vident) proveniat, vel in ipsa rei veritate ita se habeat, hactenus penetrare non potui, sed aliis dijudicandum relinquo. Qualem exitum tandem hic affectus consecuturus sit, tempus dabit.

OBSERVATIO LXV.

D. EBERHARDI GOCKELII.

De

Mercurio sublimato devorato, legitimis verò Remediis debellato.

ANno 1689. die 3. Januarii, Decurio quidam Cæsareus, cum vidua ex militari ordine ipsi ducenda à Duce bellico denegaretur, ille ex insano amore libentius mundo, quam huic amasiæ suæ valedicere decrevit. Ut au-

 tem

tem lampadem vitæ eò citius extingueret, fruſtrulum Mercurii ſublimati devoravit, reliquamque particulam, avellanam magnitudine æquantem, ſi hæc portio deglutita non ſufficeret, ad accelerandum ſuum funeſtum propoſitum, aſſervavit.

Quamprimum autem hod erodens, cauſticum ac lethale venenum, quod aliâs niſi citius remediis ſuccurratur, momentaneo molimine vitam rapere aſſolet, per fauces in ventriculum deſcendit, ſtatim horrenda ſymptomata, color nempe faciei lividus & luridus, faucium eroſio, anxietas circa præcordia, acutiſſimus ventriculi dolor cum nauſea ac vomitu, lancinantia inteſtinorum tormina, &c. ſecuta ſunt, ita, ut nullibi locorum quieſcere potuerit, ſed præ intolerabili dolore fermè rabioſus extiterit. Quapropter miſer hic ac veſanus homo in Xenodochium noſtrum publicum delatus, ibidemq; curæ meæ demandatus fuit, Cui anteomnia ad concitandum vomitum Syrupi Emetici Angeli Salæ ℥j. exhibui, â quo aliquoties evomuit; Poſtea de Electuario noſtro uſitato ac in promptu proſtante theriacali & alexipharmaco ex Rob ſambucino & juniperino, Electuario Diaſcordii Fracaſtorii, Theriaca Andromachi, Mithridatio Damocratis, Terra ſigillata Sileſ. ac Syrupo acetoſitatis Citri compoſito, nucis juglandis quantitatem cum aqua cordiali diſſoluto exhibui: Hinc partitis vicibus Lactis Vaccini ℥vj. vel viij. Cum liquefacto butyro calidè ebibit, ac tandem de ſequenti mixtura ſæpius avellanæ quantitatem per aliquot dies aſſumſit. ℞. Conſerv. roſar. ℥j. flor. Viol. Nymph. ãã. ℥ß. Theriac. Androm. Mithridat. Damocr. ãã. ʒij. Cryſtall. præpar. & pulveriſ. ʒj. Syr. Viol. ℥ß. M. Quoad Diætam, cibis lenientibus & refrigerantibus, juſculis nimirum pinguibus, panatella, ptiſana hordeacea, pulmentis ex lacte coctis, &c. uſus eſt. Pro potu ordinario Decoctum hordei cum Syrupo violaceo alteratum, ac lac recens mulctum cum ſaccharo bibit. Quibus adhibitis remediis venerea dementia obſeſſus hic homo è Cymba Charontis revocatus, ſicq; hac vice tam è diaboli faucibus, ereptus, quam à corporis interitu liberatus fuit.

OBSER-

OBSERVATIO LXVI.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Natta è dextræ mammæ papilla funiculo alligata, inſtar uvæ dependens.

Mulier quædam Ulmenſis, quinquaginta circiter annorum, maſſàm quandam conglomeratam glanduloſam funiculo digitum longo alligatum, ac è papilla dextræ mammæ dependentem, & ſecundum externam faciem uvam repræſentantem mihi monſtravit, quæ præteritis annis, quoties menſtruorum tempus imminebat, grandior ac intumefacta cernebatur, ſimulq; dolores cauſabatur, quam ob cauſam patiens, ut ab hoc onere liberaretur, quodam tempore filo eam arctè conſtrinxit, ſed ob inſecutum aſthma & ſuffocationis periculum protinus filum ſolvere coacta fuit, & poſtea amputandam ſeu reſecandam ſibi propoſuit, niſi à cujusdam Lithotomi & Chirurgi practici diſſuaſione detenta fuiſſet: Quam abſciſſionem & ego ob formidinem peſſimorum ingruentium ſymptomatum ac forſan inſecuturæ mortis, diſſuaſi.

Hic Affectus Synonymicè dicitur Nata, Natta, Naſa, Naſda, Napta, quod omne excreſcentiam magnam carnoſam diverſæ quidem magnitudinis, ſed dolore carentem ſignificant. Vid. Guido, Foreſtus lib. 3. Chir. obſ. 7. Schol. Rul. Dorneus, & alii. Parac. ſcripſit, quod ſit incrementum præternaturale partibus diverſis corporis adnaſcens, qui etiam errorem naturæ vocat. Hinc tot ſpecies Nattæ conſtituit, quot partium ſolidarum differentiæ reperiuntur, verbi gratia, carnoſam, glanduloſam, cartilagineam, ligamentoſam, &c. l. de Ulcerib. & Apoſtem. c. 12. & alio lib. ejusdem tituli, c. 51. Deducit verò à ſucco nutritio illius partis aberrante, ibidemq; collecto.

OBSER-

OBSERVATIO LXVII.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Nasda glandulosa in intestino recto prognata, periculosam hæmorrhagiam excitans.

Anno 1678. Mense Augusto, Civis quidam Ulmensis mihi optimè notus, ac quondam amicus singularis, (cujus memoria jam sit in benedictione) magnam excrescentiam glandulosam in intestino recto, venis ac arteriis hæmorrhoidalibus adhærentem sensit, quæ tandem à natura separata, Unciarum quatuor cum dimidia pondus superavit, quam ingens ac periculosissima hæmorrhagia periodica, cum totius corporis atrophia, viriumq; lapsu, creberrimisq; lipothymiis insecuta est, ita ut omnes de ipsius vita & reconvalescentia desperârint. Hic patiens tanta debilitate ex inopia spirituum vitalium cum sanguine profusorum laborabat, ut si quis fortiori gressu ad illum appropinquabat, ille statim ex copiosioris aëris commoti in semetipsum allisione, cui ferendo non par erat, suffocationis periculum incurreret, ex qua causa omnes ad eum venientes de leniori gressu ac incessu adhortabatur. Sed præter omnium spem dictus patiens seqq. Remediis stegnoticis, adstringentibus, Cordialibus, analepticis ac instaurativis, observataq; bona ac laudabili diæta, feliciter restitutus fuit. ℞. Myrobal. Citrin. ʒij. Rhab. el. ʒj. spec. diarrhod. Abb. ℈j. concis. infund. cum aq. plantag. ℥iijß. per noctem, in Colatur. dissolv. Syr. ros. solut. aur. ʒvj. f. potio.

Ad sanguinis profluvium in intestino recto compescendum seqq. adstringentes clysteres applicati fuêre. ℞. Herb. plantag. Mj. fol. querc. Mß. sem. plantag. sumach. ãã. ʒij. Rad. tormentill. ʒiij. concis. & conquassat. coq. cum aq. hordei chalybeata q. s. in Colatur. ℥iiij. dissolv. sevi cervini ʒvj. Ol. verbasci

basci ℥ß. vitell. ovi unius. pill. de Cynogloss. ℈jß. M. f. Clyster. It. ℞. Flor. rosar. rubr. Mj. concis. coq. cum cremoris hord. ℔j. in Colatur. dissolv. Theriac. Androm. rec. ʒij. vitell. ov. num. j. f. Clyster. Et, ℞. Santal. rubr. granor. Kerm. ãã. ʒß. flor. ros. rubr. Mß. concis. coq. cum Cremor. hord. ℔j. in Colatur. dissolv. sacch. ros. tabulat. ℥j. Confect. de hyacinth. ℥ß. vitell. ovor. num. ij. f. Clyster pro duabus vicibus. Ut &, ℞. Flor. ros. rubr. verbasc. hyperic. ãã. Mß. herb. agrimon. plantag. ãã. Mj. sem. plantag. ʒj. sumach. ʒij. concis. & conquassat. coq. cum lactis vaccin. ℔j. ad medietatis consumptionem, in Colatur. dissolv. sevi hircin. Ol. Cydon. ãã. ℥j. vitell. ovi j. albi græci ʒj. f. Clyster.

Stegnotica verò seu sanguinem sistentia per os sumpta fuerunt talia. ℞. Lapid. Chrysolit. præpar. gr. xv. Conf. Alk. inc. ℈ij. Syr. rib. ʒiij. aq. Ceras. nigr. plantag. ãã. ℥ß. M. f. potio. It. ℞. Unicorn. Grönlandic. ℈j. Lap. Carneol. præp. Smaragd. præp. Bezoard. Or. ãã. ℈ß. M. f. Pulv. Cordialis.

Talibus etiam Electuariis roborantibus atq; stypticis dictus noster patiens magno cum levamine usus est. ℞. Conserv. ros. rubr. veter. rob. de Cornis ãã. ℥j. Pulv. rad. Tormentill. ʒij. Croc. Mart. adstring. ʒj. cum Syr. è ros. siccis q. s. f. Elect. molle. Item, ℞. Rob. de Corn. ℥ij. Confect. de hyacinth. ʒij. pulv. rad. tormentill. ʒjß. Nuc. mosch. ℈jß. cum Syrup. myrtin. f. Electuarium. It. ℞. Conf. ros. rubr. veter. M. iv. Cydon. pulp. passul. ãã. ℥j. Diascord. Fracast. ℥ß. spec. diatrion sant. ʒjß. CC. ust. ʒj. Croc. Mart. adstr. ℈ij. cum Syrup. Cydon. & myrtin. ãã: q. s. f. Electuar. roborans stypticum. It. ℞. Conf. ros. rubr. ℥j. Rob. de Corn. rib. ãã. ℥ß. Condit Cydon. Myrobol. citrin. cond ãã. ℥iij. spec. aromat. rosat. Eboris sine igne calcinat. ãã. ʒj. cum Syrupo Cydon. q. s. f. Electuar. molle.

Et, ℞. Conf. ros. rubr. ℥ij. pulv. sem. ros. acetos. plantag. portulac. ãã. ℈j. Gumm. Arab. Tragacanth. ãã. ℈jß. Corall. rubr. præp. CC. ust. ãã. ʒj. cum Syr. Cydon. q. s. fiat Electuarium.

Pro alterante, refrigerante, confortante, ac ſimul adſtringente remedio ſeqq. etiam Emulſionibus uſus eſt, ℞. Amygdal. dulc. rec. ℥ß. ſem. melon. excort. ʒij. Aq. plantag. fol. querc. ſemperviv. ãã. ℥j. f. l. a. Emulſio, add. Magiſt. dentis Hippopotami, ſang. Dracon. ãã. gr. xv. pulv. adſtr. Gal. gr. vij. Syr. Portulac. ℥ß. M. Et, ℞. Amygd. dulc. exc. ℥ß. ſem. papav. alb. ʒj. aq. Ceraſ. nigr. tormentill. ãã. ℥iiß. aq. capon. compos. ℥j. Cinnam. Cydon. ʒiij. M. f. l. a. Emulſio, in qua diſſolv. Lap. Carneol. præp. Smaragd. præpar. ãã. ℈ß. ſacch. perlar. ʒij. M. pro Doſi una ad noctem. Et, ℞. Amygd. dulc. ℥j. conſerv. roſ. rubr. ʒvj. Decoct. Ligni. Lentiſcin. ℥xij. f. Emulſ. add. aq. Cinnam. Cydon. ℥ß. M. Ut & tales Aquæ, potionesq; cordiales ac confortantes. ℞. Aq. borrag. bugloſſ. ãã. ℥jß. Cordial. temperat. ℥ß. Cinnam. Cydon. ʒij. ſpec. de gemmis frig. ʒj. Confect. Alkerm. inc. ʒjß. Syr. granat. dulc. ℥ß. M. Et, ℞. Theriac. cœleſt. gr. iij. Lap. Bez. Or. gr. iiij. Chryſolit. præp. gr. vj. Conf. Alk. inc. ℈j. Syr. granat. dulc. ʒij, aq. Cinnam. Cydon. ʒj. M. f. potio confortans.

Pro potu ordinario. ℞. Rad. Pimpinell. pentaphill. tormentill. ãã. ℥ß. Scorzoner. ʒvj. filipend. ℥ß. Cichor. ℥ij. flor. roſ. rubr. plantag. Cichor. pimpinell. acetos. ãã. Mß. ſem. 4. frig. maj. portulac. ãã. ʒij. coq. in decoct. hord. Menſur. ij. in Colatur. diſſolv. Syr. granat. dulc. ℥iij arantior. accid. ℥j. Spir. Vitriol. parum. Et, ℞. Maſtic. el. ʒij. coq. cum aq. font. Menſura una in olla bene tecta, ſub finem add. Cinnam. integr. minut. confract. ʒij. flaved Cortic. Citr. rec. q. ſ. pro aromatiſatione. Et, ℞. Vini Cydon. ℥ij. Syr. Cydon. ℥ß. Aq. Cinnam. Cydon ʒij. M. pro Julapio, ſæpius reiterando.

Externè, ad ani hæmorrhagiam refrenandam tale unguentum fuit uſurpatum. ℞. Lap. Calamin præp. ʒjß. Rad. ſcrophular. ʒj. Croc. Mart. adſtr. ℈jß. M. & c. mucilag. tragacanth. f. Unguentum.

Tandem verò viribus jam iterum conſtantibus, tale vinum medicatum bibit. ℞. Herb. abſynth. M. x. Card. bened. M. vj. ſcolo-

ſcolopend. agrimon. Cent. min. āā. Mij. Rad. Enul. ℥iiij. cichor. ℥ij. Cortic. Citr. arantior. āā. ℥ß. Inciſ. & contuſ. M. pro vin. medicat. aliquot Menſur. conficiendis.

A quibus dictis Remediis præfatus Patiens priſtinam ſuam bonam valetudinem recepit, ac per aliquot ſequentes annos in exoptato ſanitatis ſtatu vitam ſuam tranſegit.

[*Norimbergam miſſa ad D. Wurffbain d. 15. Dec. 1689.*]

OBSERVATIO LXVIII.

D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI.

Appetitus Vitia.

Hiſtoria Prima.

GEorgius Dorner, incola Vallis Gűotach Sylvæ Martianæ prope Hornbergam, ditionis Würtembergicæ, ab incunabulis ad ætatis annum 24. qui ipſi emortualis fuit, nullum cibum ſolidum aut cui aliquid ſolidi, etiam in minimum pollinem redacti, permixtum fuerat, intra Ventriculum admittere, aut tolerare valuit. Infans diu ſolo lacte materno ſuſtentabatur; cum ſubinde mater tentaret aliquid pulticulæ ex farina cum lacte cocta ingerere, ſtatim tantis anguſtiis corripiebatur, ut protinus illum ſuffocatum iri mater timuerit: Itaq; ad quintum ætatis annum nihil niſi lac maternum deguſtavit: cum autem tunc Matri non tantum lactis ſuppeteret, quantum ad ipſius appetitum ſatiandum ſufficeret matremq;, adhuc famelicus & ſitibundus, morſus & unguibus peteret, illum ſenſim ad lactis vaccini potum hac ratione aſſuevit, ſc. puero manibus oculos clauſit, papillam ori indidit, ſenſimq; lac vaccinum tepidum ad papillam ſtillavit, quod ita ſapuit, ut poſtea illud citra hanc fraudem avidiſſime hauſerit: Caprinum ob odorem ipſi adverſum, nunquam tam gratum fuit, quamvis & hoc non raro biberit. Cum aliquando mater peregre abitura Puerum jam ſeptennem vicinæ per aliquot dies crediдiſſet; hæc ipſi bene factum exhibuit

buit juſculum lactis, cui parum panis albi minutiſſime triti inditum erat: verùm ſtatim ſumme angebatur, reſpiratio intercipiebatur, facies livuit, imò propè in nigrorem vertebatur, ut putarit illum brevi moriturum, unde poſtea didicit cautiùs mercari & hac ratione benefica eſſe deſiit. Ad 24. ætatis annum usq; nec pane, nec pultibus, nec juſculis, nec ullo alio cibo ſolido, uſibus humanis alias deſtinato, frui vel voluit, vel potuit: Si alium lacti inditum occulte vel aperte admiſit, ſummè circa præcordia affligebatur, nec ulla requies donec vel minimam atomum vomitu rejecit: familiares & domeſtici ſi talem ſe obtruſuros ſimularunt, exhorruit & ſi elabi potuit, ſibi fuga conſuluit.

Quamvis ab omnibus cibis ſolidioribus abhorruerit, nihilominus adultior factus, toto die os ſegmentis variorum lignorum apud patrem tornatorem infarſit, vel ipſemet ex arboribus viridibus exſcidit: hæc continuo, ac ſi ruminaret, in ore verſavit, dentibus in minutiſſimam ſcobem, caſtorum more, attrivit & illorum ſuccum exſuxit ac deglutiit: ſcobes in globum compactas ejecit. Præ aliis fagi, betulæ, alni, pyri & ceraſi ſegmenta, ipſius guſtui dulcia apparentia, placebant: amavit querna, ceu amara & linguam exaſperantia: Alia ſolida ſaporis ſuavioris & ſucculentiora ſprevit, nec vel minimum intra os admiſit: reprobavit fraga, ceraſa, pyra, poma, pruna, magis panem, carnesq; aliosve cibos. Quoniam ob paupertatem Parentum non ſemper lacte potiri potuit, frequenter meram fontanam bibit: raro ipſi hauſtus vini concedebatur: ſi pauca quantitate aſſumpſit, præter ſolitum exhilarabatur; ſi pluſculum ingurgitavit, ad vomitum ſtimulabatur caputque impenſe doluit, donec crapulam edormivit. Alvi ſemper tardioris fuit: fæces plerumq; tertio die albas & induratas egeſſit. Anno 1660. d. 6. April. primo ipſum vidi: totus cachecticus erat, facies pallida & inflata; abdomen prominulum, durum, non tamen valde tenſum: pes dexter jam diu ulcere dolorifico & dyſepuloto afficiebatur: Cor prope continuo palpi-

palpitavit, maxime ab ascensu acclivium, aut motu concitatiore: tunc quoq; difficulter respiravit; torpidus & ad labores etiam leviores ineptus erat: Patrem subinde in suo opificio juvit; maximam tamen partem grabato in hypocausto incubuit: præterita hyeme ægrotavit, ut parentes moriturum sperarint; verum sine ulla ope medica convaluit. In hoc valetudinis statu, sæpiùs illic transiens Wolfachium ad Illustrissimam Comitissam de Fűrstenberg, ad ætatis annum 24. reperi & compellavi: tandem Hydrope obiit. Mater firmiter credidit hoc appetitus vitium à venefica sibi illatum fuisse, nam dum partui vicina illum adhuc in utero gessit, quædam ipsi frustulum casei suggessit, quod famelica avidissimè ingessit, atq; ab illo tempore ad partum usq; omnem cibum solidum abhorruit soloq; lacte vitam sustentavit ad puerperium usque.

Historia II.

IN eadem valle in Casam, non procul à Castello S. Martini, Wolfachio ad Georgii Schmideri filiolam triennem & sex septimanarum aliquando vocatus fui: hæc primis vitæ mensibus præter lac maternum comedit quoq; pulticulas ex farina & lacte coctas; postea per annum ventris torminibus, quæ non male intestinorum convulsiones vocabant, misere afflicta omnem alium cibum respuit & solo lacte ad hanc usq; ætatem victitavit; quandoq; quando valde sitiit, quod non raro fiebat, aquam bibit: præter hæc nihil in os admisit; si vero aliquid vi quadam intrudebatur, illud non deglutiit, sed rursus sensim exspuit. Tunc dentibus os plenum jam erat, nec ullum deesse videre potui; nullum verbulum effari quivit, nullaq; voce se cibum pel potum appetere significavit; quando vero esuriit, os crebro aperuit, unde mater misellam lac suum poscere intellexit, nondum pedibus insistere valuit; si sistebatur, mox pedes decussavit: manus continuo in pugnos contraxit, ita tamen ut facile pedes dirigere & digitos è volis ma-

nuum eximere valuerim: manus ſæpe ori admovit, ſed eos infantum more, non ingeſſit. Alvum quotidie apertam habuit. Quamprimum ab ignoto attrectabatur, flevit. Habitus & artus erant graciles non tamen usq; adeo macilenti: abdomen habuit inflatum, facies rugoſior quam in hac ætate ſolet eſſe. Cutis candidiſſima erat. Quid poſtea illi evenerit, & quando aut quomodo mortua fuerit? nunquam reſcivi:

Hiſtoria III.

I. L. A. Civis noſter, Lanio, Carnium eſum à teneris ad vitæ finem, ſc. annum ætatis 47. ſummopere averſabatur; nidorem illarum pertulit; Aliis & domeſticis de carne, ceu ſollicitus paterfamilias bene proſpexit, commune menſæ aſſedit, quandoq; conviviis interfuit, ſine ulla nauſea, aut horrore. A tempore ablactationis ad vitæ terminum ſæpe juſculis carnis reficiebatur: adultior quoq; ſubinde comedit de farciminibus carne vitulina & ſuilla infarctis & aſſatis, ſine ullo valetudinis damno. Omnem reliquam carnem ſive quadrupedum, ſive volatilium, ſive aſſam, ſive elixam & quomodocunq; conditam plane reſpuit neq; illarum vel micam in os admiſit. Mediocriter carnoſus fuit, multa itinera pedes per loca aſpera & montoſa, quacunq; tempeſtate, Vir admodum induſtrius, confecit: toto vitæ tempore pallidus fuit, citra ulla cachexiæ alia ſigna. Cauſam tantæ averſationis Eſus carnium apud Lanionem tum ipſemet, tum alii detulerunt errori imaginationis maternæ: nam Anno 1634. cum poſt Cladem Nördlinganam à milite victore longe lateq; omnia depopulata & devaſtata fuiſſent, fames ingens & talis in Germania multis in locis inaudita, oborta eſt, unde ex Suevia, Palatinatu, Brisgoia & Alſatia magno numero famelici in Helvetiam & huc confluxerunt: tunc Quidam, male ſuada fame compulſus, in macellum noſtrum veniens, conſpectis inteſtinis ex bove recenter mactato evulſis, ſibi temperare nequiit, quin illorum fruſtum calidum

lidum adhuc & excrementis plenum avelleret & avidiſſime cum contentis devoraret: Mater Lanionis illum adhuc utero gerens, ab hoc ſpectaculo, imprimis videndo excrementa per barbam & mentum delabentia, ita perterrita fuit, ut ad puerperium usq; ab omni carne in victu abhorruerit.

Hiſtoria IV.

IN monaſterio quodam Sueviæ, R. D. Urſelinarum inſtitutioni & educationi plures Illuſtres & Nobiles Puellæ concreditæ fuerint. Quædam ex his, inſciis Magiſtris, aliquibus perſuaſerunt rubicundum faciei colorem magis ad ruſticas pertinere, quam Illuſtres puellas decere, ſimulq; inſtigabant illas, ut varia abſurda devorarent. Illuſtriſſima quædam puella, tenerrima, vivido tamen faciei colore prædita, 13. circiter annorum vanis hujusmodi perſuaſiunculis ſeducta, Ann. 1667. menſe Febr. arenam, ceram ſigillarem Hiſpanicam & ſuccinum flavum in globulos precatorios tornatum maſticatione in fruſtula comminuta, notabili quantitate ingeſſit; inde brevi expalluit; cardialgia quadam compreſſiva angebatur: Menſe Martio febri quadam anomala correpta fuit, qua utcunq; ſublata, Menſe Junio è Monaſterio Monachium itinere prope tridui profecta eſt: Febris recruduit cum cephalalgia, genarum rubore & pallore in facie alternantibus, ſine magno æſtu; Urinâ pallidâ craſſiuſculâ, pulſu frequenti, celeri, debili & palpitatione cordis: ab Illuſtriſſima Domina Matre ad illam accerſitus Monachii ſolum Syr. roſ. ſ. ſ. cum aq. cichor. dilutum in doſi minore exhibui: poſt unam alteramve horam elapſam valde circa præcordia affligebatur; paulo poſt muci pellucidi, albi magnam copiam evomuit, ſimul multum arenæ & plura fruſtula nigra anguloſa dura: item ramenta Foliorum Lactucæ 21. Junii in cæna comeſtorum. Arenulæ ultra ſemeſtre in ventriculo morabantur: & licet ante Menſem rurſus ſuccinum devorarit, minùs tamen erat, quam vomitu ejecerat, adeo ut

& hujus

& hujus major portio per semestre in ventriculo perstiterit: Corpus illud nigrum angulosum succinum esse agnovimus ex fumo succinum redolente, postquam carbonibus ardentibus injecimus. Chlorosi diu afficiebatur: erumpentibus Mensibus evanuit: nupta brevi felix liberorum mater evasit.

SCHOLIA.

I. EXempla Appetitus per plures septimanas, imo Menses ablati, aut imminuti, in febribus aliisq; morbis Medicinam facientibus prope quotidie obveniunt: neq; adeo raræ sunt Aversationes unius alteriusve cibi, alias salubris & plerisq; suavis; sc. in Gravidis, plerumq; ad medium gestationis tempus; & in Aliis utriusq; sexus post ablactationem usq; ad finem vitæ, ignota plerumq; causa. Horum numerum hic cumulare non libet; occurrunt illarum Historiæ passim in Observationibus aliisq; scriptis medicis: Præter has ipsemet aliquot novi abhorrentes à Caseo, allio, pomis, prunisdamascenis, siccatis & postea coctis, quamvis recentia ipsorum deliciæ sint: quidam hos cibos aliosq; ita aversabant, ut illos nec conspicere, nec odorari potuerint. E contra vidi non solum innuptas Virgines, sed quoq; pueros absurda appetiisse ac devorasse sc. Carbones, cretam, lapides arenosos sub dentium mola stridentes aliaq; atq; in magna copia quandoq; deglutiisse; novi quasdam, aliâs salubria, sed nimis larga manu appetitu pravo stimulante, inglutiisse, sc. Nucem Moscatam, Caryophyllos, Zingiber, Zeam, farinam avenaceam, sal culinare &c. Illustrissimus quidam S. R. I. Comes, dum Puer adhuc erat, impotenti animo Araneis inhiavit & Vir factus, quando volupe erat, quod tamen non raro fiebat, propriis manibus captas; ori inditas, dentibus comminuit, deglutiit & sine ulla læsione in ventriculo detinuit: non semel mihi narravit illas linguæ, gelu instar frigidas & dulces apparere.

II. Aversationum meis similes historiæ forte apud Autores

tores Medicos leguntur, nihilominus publicæ lucis faciendas operæ pretium putavi, tum quia aliquid peculiare ostendere, tum quia aliis lucem fœnerare videbantur, Juvenis præter lac, sæpe aquam, quandoq; vinum bibit & licet nullum solidum cibum intra os admiserit, adultior tamen lignorum segmenta masticavit, dentibus atterendo in scobem redegit succumq; cum saliva deglutiit. Certe Rusticus apud Forestum l. 4. de Febr. observ. 5. in Schol. nullo alio cibo & potu utebatur, quam lacte, unde sanus & robustus perstitit. Puella demum anno elapso & post colicam convulsivam cibos solidos omnes respuit, & quamvis per biennium solo lacte nutriretur, nihilominus insignis labes in genere nervoso permansit: triennis enim nec stare, nec loqui poterat, ac famis & sitis indicia sola frequenti oris apertione, famelici pulli instar, ediderat, cum tamen Lactis cura arthritidi medeatur & norim Matronam Friburgensem, unico lactis potu aliquot annis continuato, à terribilibus convulsionibus & suffocatione ab utero, quibus valde obnoxia fuerat longo tempore, miraculose quasi penitus vindicatam fuisse. Lanio nostris aliisq; admirationem propterea peperit, quod Parentes conscii aversationis carnium nihilominus puerum huic opificio addixerint & quod postea carnes sedulo tractarit aliisq; illis bene prospexerit. Illustrissimæ Puellæ appetitus vitiosus non vera Pica erat, nam destinato consilio absurda ingessit & monita ab illis sibi cavit: finem quidem assecuta est, expalluit egregie, sed cum magno valetudinis detrimento; nam arenulæ & anguli ceræ Hispanicæ & succini Confractorum, membranam nerveam ventriculi diu noctuq; illexerunt, ut nimium lymphæ in illam effluxerit indeq; fermentum aut menstruum destrueretur, vel debilitaretur, unde alimentis non rite confectis quoq; M. S. cruditatibus impleta fuit ac Chlorosin induxit.

III. Aversationis solidorum intra ventriculum admittendorum causa videtur læsio ventriculi ab illis, apud juvenem & puellam, tum quia pylorus forte angustior fuit, ut so-

lidioribus exitus denegaretur, tum ſenſus ejus internè valde vegetus. Verum conformationis vitia non ſufficientia exiſtimo; procul dubio in Juvene & Lanione concurrit Phantaſiæ quædam aberratio; nam juvenis intra os ſegmenta admiſit, alia ſalubriora & ſuaviora rejecit: Lanio quandoq; farcimina comedere valuit. Verum Anatomia Juvenis omnia feliciùs explicuiſſet; jam nobis conceſſa erat cadaveris ſectio: à qua tamen me locorum diſtantia & quod in illorum vicinia nullus eſſet cui hæc provincia deferri potuerit. Veruntamen nullus dubito quia ſingulare conformationis vitium in antro pylori juvenis latuerit, quoniam ſi vel conſcius vel ignarus aliquid deglutiit valdè angebatur, nullaq; quies concedebatur, donec ingeſtum evomuit.

IV. Juvenis Hydrope mortuus eſt: ejus prodromi erant dyſpnœa & palpitatio cordis à motu non magno, color cachecticus, abdominis protuberantia: illum tardavit ulcus tibiæ dyſepulotum: materiam præbuit aquæ ingurgitatio quandoq; ob penuriam; cumulabatur aqua & ſtagnavit propter ipſius torporem ob quem calor non excitavit qui alias ipſius conſumptionem & excretionem promoviſſet: ſtagnationem promoverunt glandularum præcipue globoſarum obſtructiones ortæ à lactis coagulatione, facta à vino & ſucco potiſſimum querno deglutito, vere Vitriolico.

V. An averſationibus iſtis, remediis occurrendum? merito dubitatur, aliquoties enim obſervatum fuit vi compulſos ad comedenda quæ tantopere averſabant, in lipothymias & convulſiones præcipitatos fuiſſe. Novi clanculum parum elixi allii cibis cum aromatibus permixtum cuidam ſuggeſtum fuiſſe; quamvis fœtorem allii non animadverterit, nihilominus poſt frugale prandium hic ſummè angebatur, prope ſudore diffluebat, imo mors inſtare videbatur, donec totum prandium evomuit. Id quoq; Caſeum averſanti contigiſſe memini. Non pauci tantillo quod imprimis abhorrebant, aliis cibis permixto, nihil quicquam lædebantur & ſenſim

aſſuefacti illorum amatores evalèrunt: ſic novi Abſtemios ad provectam ætatem deguſtato primum vino Malvatico, aut Frontiaco, aut Vallis tellinæ tandem egregios compotatores evaſiſſe atq; illos etiam adhuc hodie ſuperare qui vinum à pueritia biberunt. Medicamentis purgantibus, Vomitoriis, aut ſpecificis hoc vitium emendari poſſe vix credo; certe nullum, quantum equidem ſciam exemplum proſtat.

[Scaphuſio A. 1689. d. 20. Decembr. Auguſt. Vind. miſſa.]

OBSERVATIO LXIX.
D. MARCI GERBEZII.
Fomentationum, evaporationum, & ſtillicidiorum in tumore uteri regionem occupante uſus.

Quanto in pretio Magnifico noſtro Domino Acad. Nat. Curioſorum Præſidi meritiſſimo Domino Johanni Georgio Volckamero ſit balneorum rite adhibitorum uſus, in Ephemeridibus Nat. Curioſ. dec. 2. anni 6. obſ. 239. luculenter atteſtatus eſt.

Probiſſimæ ipſius opinioni ut & ego meam ſubſcribam, multiplex eorum felix uſus me commovet, ita ut eorum vicarias fomentationes, evaporationes, ſtillicidiavé non minoris (ubi balneare non licet) faciam, inter plura alia, præcipuè ſequens mihi perſuadet Exemplum.

Erat virgo etiamnum in vivis exiſtens Angelica Peklin. Hæc poſtquam à perpeſſa febre maligna vix aliqualiter ſeſe recolligere incepiſſet, circa ſolſtitium hyemale incidit in tumorem in regione uteri cæteræ cuti fere concolorem, plus latum, quàm elatum, valde tamen dolorificum à me menſibus per aliquot lunationes diminutè fluentibus potiſſimùm adſcriptum, vel certè humoribus excrementitiis poſt ſuperatam febrem à natura per modum criſeos illuc depoſitis.

ſitis. Cui ſucceſſit urinæ difficultas, & ferè totalis ſuppreſſio, hinc colica cum bilis porraceæ per ſuperiora rejectione, tandem etiam univerſi corporis per ſe, & ad tactum intolerabilis dolor cum variis hyſtericis accidentibus.

Huic meæ curæ commiſſæ Ego variè ſuppetias ferre attentabam, aſt omnia incaſſùm donec tandem, ut rem breviter perſtringam, ad Roitſchenſium, quas non ita pridem cum magna ſui nominis cōmendatione in ſua Roitſchecrene deſcripſit Excellent. noſter Cælius Aurelianus Dominus Joh. Benedictus Gründelius, Phyſicus Marpurgenſis in Styria, Acidularum uſum me accinxi, quibus quidem ſolùm per quatriduum propinatis tantùm effeci, ut non ſolùm dolores Colici jam in alteram ſeptimanam perſeverantes in totum evanuerint, verùm etiam iſtos conſecuti cæterorum artuum dolores, aliàs procul dubio ſucceſſu temporis contracturam veram, quemadmodum id non ita infrequenter accidere videmus, introducturi. Quòd is verò, quem memoratus in regione uteri tumor cauſaverat, non intermitteret, neque urina procul dubio ob veſicæ à tumore illo compreſſionem liberiùs prodiret, & aliàs corpus jam ſatis expurgatum ulteriore acidularum continuatione indigere non videretur, de aliis, quibus præfatum tumorem diſcutere liceret cogitare cœpi: atq; ſiquidem hactenus adhibitis variis ad id facientibus topicis unguentis & emplaſtris emollientibus, diſcutientibus ſeu reſolventibus anodyniſq; nihil profeciſſem, balneis ſeu inſeſſibus ſimili virtute pollentibus id attentare determinaveram, quoniam verò pro eis, utpote virium magis reſolutivis ægram jam totam enervatam, debiliorem viderem, vix enim impoſita mox animo deficere cœpit, ſuaſi, ut balnei locô fomentationibus & ſtillicidiis ter de die, manè ſcilicet, paulò ante meridianum paſtum, & veſperi cum ſpongiis validè in parte affecta uteretur, evaporationes quoque infrà ponendarum ſpecierum per ſellam exciperet. Continuavit hoc per ſolum biduum, & ecce rebellis ille tumor, tot hactenus tantiſq; fruſtra oppugnatus unà cum dolore in

totum

torum discussus est, urina fluere cœpit, atq; ita misera patiens (laus æterno Deo) præter spem feliciter convaluit. Species verò memorati decocti pro fomentatione erant: Malva, althæa cum toto, parietaria, summit. chamom. melilot. aneth. puleg. matricar. melissæ, capill. Vener. & flor. verbasci. Cui succedebat semper partis inunctio cum ung. de althæa, anodyn. Ol. chamom. lil. alb. & Scorpionum.

SCHOLIUM.

Quid balnea sint, & insessus, quid fomentationes, stillicidia, & evaporationes, quisq; iis utendi modus, satis luculenter in Institutionibus suis scriptum reliquit Sennertus. Juvabit proinde saltem circa acidulatum usum quæpiam adnotare: primò ordinarium quidem, & magis aptum tempus eas bibendi esse æstatem, & in ea præcipuè caniculares, utpote quo tempore bilis & quantitate copiosior, & qualitate solet esse acrior, ac fervidior, nullum tamen tempus eis adeò repugnare, quod eas urgente necessitate absolutè non admitteret. Attamen si tempore hyemis bibantur, procurandum, ut cubiculum in quo acidulæ bibuntur sit bene calefactum, ut tempore potationis ægri venter continuô cum calidis linteis foveatur, & ut acidulæ non tunc sint ex fonte, utpote tum pluviis, tum niveis aquis plerumq; diluto, accepta, sed ab æstate in aptis ad id amphoris asservatæ.

Secundò licèt ordinariè soleant bibi per longius tempus, & ad minimum per dies 14. attamen neque illud esse necessarium, sed sufficere, quòd Medici intentioni, & morbi necessitati fuerit satisfactum: qui mos apud nos jam adeò invaluit, ut vix aliquis eas ultra septimanam bibat. Multò minùs eas continuant illi, quibus vel non transeunt, vel quæpiam accidentia graviora ut vomitum, & similia inducunt. Et reverà præstat alia securiora, licèt minus efficacia usurpare, quàm cum acidulis naturam periculosè cogere.

OBSER-

OBSERVATIO LXX.

D. MARCI GERBEZII.

Hydrops per abſceſſum in ſcroto factum integrè ſanatus.

Mirabilem in ſanandis morbis naturæ etiam nullo medicamine adjutæ, artificevé eam manuducente providentiam, & vim ſæpè mirabundi conſpicimus. Non poſtremum hujus rei argumentum nobis primò ante triennium hîc dedit Miles apud Patres Capucinos in ſuburbiis decumbens. Hic quidem valetudinarius, & totus cachecticus ſub finem hyberniarum, cæteris ſuis commilitonibus rectè in Hungariam diſcedentibus, fit Aſciticus, abdomen aquis turgidum, & inferiora œdematoſa. Supervenit inſuper febris maligna aucta, eo anno aliàs apud nos nunc cum, nunc ſine petechialibus maculis, quemadmodum in noſtro hoc ægro, ſolitô frequentior. Neglecto aliquantiſper hydrope tanquam minùs urgente, cura tota ad febrem, & malignitatem oppugnandam dirigitur. Quid fit? dum patiens hic, morbo jam augmentum ſuum transgreſſo, præter cætera ſymptomata, vel maximè delirat, abſceſſus fit ægro ipſo præ delirio, & multò magis adſtantibus inſciis in ſcroto, & intra paucos dies totum ſcrotum (quod unà mecum poſtea mirabantur, ægro jam ad ſe redeunte, & rem ſibi terrificam cum erubeſcentia monſtrante, adſtantes) à pene, teſticulis, & perinæo ita ſeparatur, cum corporis totali detumeſcentia, & omnium ſymptomatum remiſſione, ſine ullo putredinis, aut læſionis partium, à quibus facta erat ſeparatio, poſt ſe relicto veſtigio, ut vel ipſa novacula id meliùs & exactiùs ſeparare non potuiſſet, ſola virga in præputio, & ad radicem nonnihil erat corroſa, procul dubio à materiæ excretæ corroſivâ acrimoniâ. Conſultabatur inter Chirurgos & Medicos adhuc hujus caſus

oculа-

oculatos testes de modo curationis. Quidam sine castratione eam haud fieri posse opinabantur: potiores tamen, & inter eos Dominus Michaël Philippiz Chirurgus contrarium mecum tenebant. Quemadmodum idem Chirurgus eum etiam sine ea feliciter percuravit, Testiculis nimirum ambobus sursum versus inguina & pubem coactis, & cute quantùm fieri poterat â pectine deorsum tractâ, & sic consolidatâ. Usq; adeò verum est Galeni illud l. 1. de facult. natur. Natura animalium servatrix, & morborum finitrix, ac decretrix, quod conveniens est servat, quod alienum est separat.

OBSERVATIO LXXI.

D. MARCI GERBEZII.

Plica subcutanea.

MIrabile tumorum, seu excrescentiarum genus! Est vir in nostris suburbiis Labacensibus, faber ferrarius. Hic gestavit tumorem quempiam seu excrescentiam molliusculam penes aures per annos multos sensim eo usq; in crescentem, ut ovum gallinaceum majus facilè superaret, indolentem tamen, & nullo ferè modo molestam. Contigit tandem, ut sine causa manifesta dolere, rubere, & pruritum quemdam concitare inceperit, tandem etiam aperta sit. Ecce mirum! dum materiæ purulentæ, & nescio quàm sordidæ effluxio expectatur cum parva seri viscosi quantitate puri, & mirè contorti capilli, & hi longitudine, colore, crassitie, & mollitie omnino sibi dissimiles cum modica ichorosa sorditie permixti extrahuntur. Ordinarius hujus fabri Medicus excrescentiæ, & præcipuè excretorum raritate perculsus ad me advolat, & re enarratâ quid de mirabili hac excrescentia sentirem ego, & numquid similem aliquando vidissem, explorat. Cæterùm fateri se, certè credere, excrescentiam hanc esse ex genere eorum, quas vulgò Hexengschoß dicimus, & proinde per

artem

artem Magicam fuisse excitatam. Quod quidem vel maximè confirmare videatur tanta capillorum varietas à natura numquam practicabilis. Rem utpote & mihi nunquam visam mirabar & ego; Esse tamen arte Magicâ excitatam dictam excrescentiam vel ex eo credere non poteram, quòd ea tot annis gestata nullum unquam Viro huic dolorem, vel molestiam causaverit, quod tamen sagarum in similibus casibus est potissimum intentum. Secundò quòd sensim increverit, quod pariter sagæ facile non practicant. Tertiò & ultimò, quod faber ille post alteram aurem similem capillorum contorsionem, sed ad extra propendentem gestaverit, quam plerumq; plicam Polonicam dicimus.

Talem plicam procul dubio natura & hîc ad extrà protrudere attentabat, sed erat fortè impedita à cute, quam pertransire debebant pili, crassiore. Accedit, quod fortè & ipsi pili ob mollitiem, ad perforandam cutim fuerint inepti. Hinc sensim contorqueri, & majus spatium occupare, consequenter & tumorem excitare eos contigit. Unde nec dolorem notabilem concitare poterant, utpote continuum sensim, & non repentè solventes. Varietatem verò eorum adscripsi partim loci angustiæ, partim materiæ ex qua generabantur, diversitati, partim etiam sero seu saniei, cui permisti erant, acriori, quod eos variè alterare, & colorare poterat.

OBSERVATIO LXXII.

D. MARCI GERBEZII.

Gangræna prolapsi intestini recti ex purgantibus in obstinata alvi astrictione ineptè adhibitis.

CORpora cùm quis purgare volet, ea fluxilia faciat, oportet, divi Hipp. 2. aph. 9. effatum est, & quid salutari purgationi præmittendum, fidele monitum. Hoc quia

quia obſervatum non fuit elapſo vere in Ruſtico quodam, eum inexpectatò, & miſerè vitam finire neceſse fuit. Erat verò homo hic valde robuſtus, annorum circiter 40. & aliàs ſanus, poſtquam verò ex longo itinere redux, & valde famelicus ſe pyris ſylveſtribus furni & fumi calore induratis nimium, & fortè ſine hauſtu repleviſſet, in tantam alvi ſtipticitatem incidit, ut eam nullo purgante reſerare fuerit poſſibile; quin imò per aſſumpta quæpiam à ſuis conſanguineis porrecta fortiora purgantia non ſolùm in abdomine ingentes dolores & contorſiones fuêre excitatæ, verùm etiam inteſtinum rectum ad ſpithamæ longitudinem ad extra protruſum, naturâ ſcilicet à fortioribus purgantibus ad fæcum excluſionem quidem ſtimulata, aſt ob earum indurationem, & inteſtinorum inde contractam ſiccitatem fruſtra accurrente, quinimò fæcum altiùs hærentium locô ipſum rectum inteſtinum ad extra protrudente. Repoſitio inteſtini pluriès fuit tentata, ſed ſemper incaſsùm, adeò, ut homo hic poſt perpeſſos inexplicabiles dolores, & anxietates, & teſte propriâ ipſius uxore 40. dierum contumacem alvi conſtipationē, ſuperveniente paulatim inflammatione & huic ſuccedente gangrænâ, imò ſphacelo, inteſtino fruſtulatim abſcedente miſerè, & in ſummis tormentis ſuam vitam terminare debuerit, aliàs ſi præfatum Hippocratis monitum fuiſſet in tempore obſervatum, procul dubio reſanandus. Multipliciter verò corpora fluida reddere conſuevêre Medici, & primò quidem aſſumptis quibuscunq; liquidis, ſive in cibo, ſive in potu. Item quiete, quemadmodum id exemplificat Hipp. 4. aph. 13. de helleboro: qui ad helleborum non facilè ſurſum purgantur, eorum corpora ante potionem copioſiore alimento, & quiete præhumectanda. Humectat verò cibus tum per ſe, ſi liquidus ſit, humores diluendo, tum per accidens ſanguinem augendo. Quies verò ſaltem per accidens, humida non diſſipando. Secundò redduntur fluida lavacris, ſeu balneis, præſertim aquæ dulcis tepidæ, aut olei, quatenus ſcilicet his non ſolùm humores funduntur, & excrementa perhumectantur,

verùm etiam ipsa vasa redduntur ampliora. Tertiò clysteribus, & suppositoriis, qualiter teste de alvi astrictione Ettmüllero Rulandus aliquando reseravit alvum per tres hebdomadas adstrictam & nullis aliis cedentem solâ injectione singulis horis ℥iv. olei. Et quidem ubi adstrictio est à fæcum induratione præ cæteris sal gemmæ ad ʒj. clysteribus feliciter additur. Quartò tandem fit fluida alvus digestivis, & præparantibus dictis medicamentis, qualia sunt attenuantia, & incidentia omnia. Hinc plures ego novi, qui purgantibus semper pridie vesperi aliquid crem. Tartari præmiserunt. Alii præsertim in adstrictionibus diuturnioribus insuper totum ventrem extrà ol. amygd. dulc. inungunt, imò intrò propinant. Aliis jura laxantia ex malva, violar. mercuriali & similibus in usu sunt; Aliis alia. Singulis his modis Rustico illi suppetiæ ferri poterant, antequam purgantia, cum quibus cautum in tali casu jubet esse Medicum Ettmüllerus, assumpserat, præsertim verò intùs jusculis humectantibus, & laxantibus, uti & oleo amygd. dulc. in & extrà usurpato. Extrà verò clysteribus primò emollientibus, hinc verò etiam acrioribus purgantibus, balneis, & inunctionibus. Sic enim excrementis priùs emollitis, & dilutis, viis ipsis etiam humectatis, ampliatis, & apertis, quis dubitat, quin propinato desuper aliquo purgante fortiore, qualia plura ex diversis Authoribus de alvi adstrictione collegit Ettmüllerus, ad votum successisset alvi excretio, consequenter præventum fuisset omnibus superiùs enarratis malis, & ipsi morti.

OBSERVATIO LXXIII.

D. MARCI GERBEZII.

Ridiculus, sed non omnino irridendus alvum reserandi modus.

QUæ quantaq; contra alvi communiter, & præsertim apud hypochondriacos rebellis constipationes conveniant remedia, plùs, quàm satis apud Authores est

repe-

reperire, & non pauca apud Ettmüllerum in praxi sua de alvi retentione. Omnia hæc successivè probavit apud nos nobilis quidam Vir etiamnum in vivis existens istis obstructionibus ob hypochondriacam passionem, si quis alius, obnoxius, in nullo tamen unquam contentus acquievit, quàm in instrumento, quod ad modum syringæ vulnerariæ, quâ Chirurgi in fistulis, & vulneribus profundioribus pro injiciendis suis balsamis utuntur, sibi confici curaverat. Accipit verò communiter globulum unum vel alterum de confectione globulorum Moschatelinorum vulgò Bisamkugel/ quibus aliàs pro suppositoriis utimur, dissolvit in scutella juris pulli, vel simplici aqua calida, indit, quantum capit, syringæ, & manu dextrâ eam posterioribus applicat, atq; sic illum liquorem clysteris locô sibi ipse injicit, quod si semel non satisfacit, reiterat id etiam bis vel ter consequenter, & sic sibi alvum felicissimè reserat. Practicat hoc jam per multos annos, & gloriatur sibi longè faciliùs fieri, quàm antehac, dum multis vel digestivis ex tartaro, vel laxativis semper ante pastum, quales sunt usitatissimæ passulæ, vel pruna laxativa, assumendis uteretur. Est ridiculum, sed non omnino irridendum, & fortè ei, quod in tractatu suo de clysteribus proponit Regnerus de Graff in alio, nisi quòd tantum liquoris unâ vice non capiat, nec ita altè penetret, non cedens clysteres injiciendi instrumentum, quem tamen defectum iterata applicatio quodam modo compensat.

[*Labaco Carniolæ A. 1689. 20. Decembr. Norib. missa.*]

OBSERVATIO LXXIV.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Meteorum Gothanum inauditum.

QUemadmodum in tribus Naturæ regnis hactenus plura nobis innotuêrunt, de quibus Antiquitas ne per somnium quidem cogitarât unquam, ita in aliis scientiæ Naturalis partibus, in specie *Meteorologia* sunt,

 quorum

quorum ab ARISTOTELE, CARTESIO, FROMONDO aliisq; Scriptoribus Meteorologicis ne verbô quidem mentio facta est. Plura hujus rei exempla dari possent, quæ tamen aliis occasionibus commodiùs reservantur. Unicum idq; recentissimum reticere nequeo, cujus æthiologiam nuper à me desideravit Per-Illustriss. DN. LUDOLFI, Consiliarius Cæsareo-Saxonicus ex Scriptis Æthiopicis aliâs summè celebris, cui totius historiæ benivolam communicationem acceptam fero. *Casus autem ita se habet*: Johannes Rückmesser/ Vespillo Gothanus conscientiæ suæ maturè atq; seriò admonitus sanctè coram Magistratu Civili asseveravit, quòd haud ita pridem retro ædem cœmiterialem tumulum pro Restiariô Neuhahn/ nuper demortuô paraverit, & cùm profunditatem illi debitam jamjam attigisset, in Sarcophagum putredine consumptum inciderit, nihil præter costas & ossa continentem, quem unà cum ossibus removere & in aliam ad latera tumuli hunc in finem effossam caveam abscondere volebat. His igitur intentus à tergô sonitum percepit sibilum & stridorem anserinum exactissimè referentem, insimulq; observavit ex alterâ ossis extremitate spumam pugni magnitudine erumpentem, tantô quidem cum fœtore, ut labia naresq; comprimere & obturare coactus fuerit; & licet φαινόμενον hoc omnino insolitum aliqualem homini Plebejo terrorem incusserit, substitit tamen in alteri tumuli angulo, visurus quid tandem inde sit eventurum. Paulò post tantum fragorem edidit massa illa spumiformis, ac si quis bombardam manuariam exploserit, succedente & in turbinem surgente fumô quodam cœruleo, qui majori quàm spuma antedicta fœtore aërem infecit, unde præsentaneo vitæ periculo fuisset obnoxius, nisi relicto ociùs tumulo domum se contulisset & sumptis, nescio quibus, medicamentis se refecisset. Cùm verò elapso horæ spatio ad tumulum expediendum rediisset, nequicquam amplius observavit, ipsaq, tibia, cui spuma illa sibilans adhæserat, omnino integra & instar aliorum ossium terra conspurcata fuit; quæ omnia salva conscientiâ bonaq; fide,

fide, ubicunq; requiſitum fuerit, ſe conteſtaturum ſtipulatus eſt. *Act. Gothæ d. 20. Jun. Anno Chriſti 1689.*

SCHOLIA.

NOn dubito plura hac de re judicia fuiſſe exorta, inprimis ab inerudita & ſuperſtitionibus dedita plebecula, omnia quæ in locis ejusmodi lugubribus contingunt aut ſpectris, aut incantationibus, aut neſcio cui malo Genio tribuente, imprimis ſi rarò & præter conſuetum Naturæ ordinem acciderint. Hæc omnia tamen ex cauſis merè naturalibus contigiſſe nullus dubito. *Spumam* enim hanc *ſibilantem* nihil aliud, quam collectionem particularum (quibus loca hæcce ſcatent) Nitroſo-Sulphurearum fuiſſe, præter alia color, odor & ſonitus manifeſtant. Equidem Nitrum cœruleâ ardere flammâ ſibilumq; potius quàm fragorem edere conſtat, quod utrumq; ab initiô hâc in maſsâ obſervatum fuit. Quod verò ſub finem ejus tonitru acceſſerit, illud ſine dubiô particulis Sulphureis per motum extraverſis & incenſis debetur, â quibus & fœtor ille cadaveroſus eſt exortus; quæ omnia nî fallor, facile aſſenſum merebuntur penes eos, qui totam hiſtoriam cum omnibus circumſtantiis curatius penſitaverint. Hoc ſaltem quæri adhuc poſſet, quâ ratione particulæ in maſſam illam collectæ incenſæ & in flammam actæ fuerint? Verùm & hîc in proclivi eſt reſponſio, illud vel per ſcintillam à ligone in ſilicem impingente productam, vel motum effectum fuiſſe, quem aër ſubitò illapſus excitavit. Sicut enim ignis absq; aëre exſtinguitur, ut experimento in antlia pneumatica â GUERICKIO, BOYLEO, STAIRIO, STURMIO & aliis facta comprobant, ita in obſcuris terræ viſceribus particulæ illæ immotæ jacent, donec aëre extus irruente in motum atq; flammam agantur. Unde â ſimili quoq; causâ deduxero novum illud meteori genus, quòd novellæ Berolinô datæ eodem fermè, quo hiſtoria hæc innotuit, tempore nuper enarrârunt, flamma ſc.

cœrulea in oppido Copenick in cacumine Turris Castrensis conspecta. Verba ita se habebant:

Berlin vom 1. Julii.

ZU Copenick hat man verschiedene mahlen Abends und Morgends auf dem Schloß-Thurn eine blau-brennende Feuer-Flamme auf-gehen gesehen / welche einen starcken schweffelichten Geruch und Dampff / gleich einem Nebel / nach sich gelassen.

OBSERVATIO LXXV.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Mira Araneorum Generatio.

HAud ita diu est, quòd Studiosus quidam natione Westphalus me conveniret & percontaretur an & araneæ ovis gaudeant? Vidisse enim se in pratis araneam ovulum æqualis cum eâ magnitudinis trahentem, quô diffractô plures quàm mille exiverint araneæ minutissimæ illîc generatæ: Verùm utut *Scaliger* & alii globulum ejusmodi sericeum ovum appellaverit, propriè tamen ita dici non meretur, cum non tam materiam, quam domicilium præbeat araneis illîc generandis. Quin potiùs ex observatione ARISTOTELIS constat Araneas paucis à coitu (quo gaudent) aversô plures rejicere vermiculos, quos instar quorundam aliorum insectorum telæ solent intexere, quam pro ovo habent alii. *Vid.* ULYSSES ALDROVANDUS *de Insectis p. 615.*

OBSER-

OBSERVATIO LXXVI.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Vitriolum Martis Aëreum.

NObiliss. DN. MOLTERUS, Practicus Wezflariensis inter rariora sua vitriolum Martis ostendit, utut in exiguâ satis quantitate, quod absq; ullius acidi additione per se in limaturâ Martis aëri aliquantisper expositâ concrevit, sine dubiô à Sale aëreo martem quadantenus erodente.

SCHOLIA.

LIcet Chymici Secretiores & Philosophi Adepti mirè varient in materiâ arcani sui adstruendâ, maxima tamen illorum pars in eô unanimiter concordant, in aëre latere menstruum aliquod Salinum universale, de quô hinc inde, si quis alius, sincere agit celeberrimus quondam Hassiæ Machaon, TACKIUS *in Tripl. Phas. Soph* & magnum quondam Academiæ Nostræ Decus BALDUINUS *de Auro Auræ*. Licet autem alkahest illud aërium ad summum puritatis statum evectum sine ulla agat corrosione, quamdiu tamen peregrinis atmosphæræ spiculis adhuc est infectum, non tantùm ferramenta quævis rubigine deturpat, sed & hoc in experimento prorsus crystallisare & in vitriolum corrodere valet.

OBSERVATIO LXXVII.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Glans sclopetaria Venenata.

IN Museo curiosô Beatissimi Dn. SEBASTIANI SCHEFFERI nuper glandem vidi ex vitro Antimonii paratam, quam 1673. in Sclopeto Galli reperiit Officialis quidam Cæsa-

Cæsareus, quæ intoxicatam potius nequitiam ſapit, quàm Stratagema militare.

OBSERVATIO LXXVIII.

D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

Remedia contra Impenetrabilitatem Magicam.

OCcaſione eorum, quæ Excell. DN. CLAUDERUS *Obſerv.* CLIX. & CIX. *Anni præcedentis* de impenetrabilitate armorum habet, incidit in animum remedium, quô eandem certiſſimè eludi poſſe confirmavit quondam JCtus Haſſiacus in rebus Chymicis aliâs verſatiſſimus DN. D. SEIPPIUS, *νῦν ἐν ἁγίοις*. Priusquam ſc. cum Adverſario hujus rei ſuſpecto congrediâris, cuspis machæræ vel gladii ſtercori ſuillo infigatur; vel, ſi eminus agendum globuli bombardis infarciendi per Sphincterem ani (ſit venia verbo ab aliis mutuo ſumpto) ducantur, quod certiſſimùm dicitur antidotum contra hanc non minus quàm alias Diaboli incantationes.

SCHOLIA.

SIcut abominanda homineq; Chriſtiano prorſus indigna eſt Diabolica illa impenetrabilitas armorum, adeo quidem ut à Moraliſtis omnes, qui unquam illa ſe muniunt, pro viris fortibus & generoſis neutiquam habeantur, licet adverſarium proſternant: Ita nullam video cauſam, quò minus remedia quædam naturalia contra eandem adhiberi poſſent. Naturalitas autem, ut ita dicam, & probabilitas remedii hujus in eô conſiſtit, quòd eô ipsô Diabolus ejusq; præſtigiæ contemptui habeantur & ignominia qſ. afficiantur, quô ipsô ira percitus irritas reddit mancipiorum ſuorum artes; quod arcanum iis, qui juſto & legitimo bello impliciti Patriam defendunt, non qui bellum

belluam duellandi consuetudinem sectando Proximi cruore manus atq; conscientias deturpare solent; aperiendum duxi.

OBSERVATIO LXXIX.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Aphthæ Artificiales.

RArum est in Senibus & adultis observari aphthas Pueris aliàs haud infrequentes, nisi forte igne actuali vel causticis ori ex improviso illapsis excitentur, cujus exemplum singulare se heîc locorum quondam trusit in Academiæ Nostræ Gissenæ Oeconomo DN. ÆGIDIO LüNCKERO, jamdudum fatis concesso, qui noctes diesq; Tabaci seu Nicotianæ folia in ore masticabat, quæ quidem deliciæ nostris hominibus satis sunt in pretio. Accidit autem aliquando, ut noctu ex somno expergefactus in Spondis lecti Tabaci frustula lecturus in emplastrum vesicatorium, ab uxore, quæ illo usa fuerat, noctu pariter illic depositum, incideret & pro Nicotianæ foliis masticaret; quo facto manè palatum, gingivæ atq; labia copiosissimis vesiculis & aphthis à cantharidum spiculis corrosivis in emplastro illo latentibus sine dubio productis, insigni cum dolore correpta fuerunt, quæ adhibitis postmodùm paregoricis & demulcientibus, mucilaginibus, gargarismatibus & aliis ægrè curatæ sunt.

OBSERVATIO LXXX.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Rara Epilepsiæ Species.

QUemadmodum ante decennium in *Disput.* meâ *Graduali de Convulsionibus* varias easq; satis portentosas Epilepsiæ Species recensui, ita nescio, an unquam similis hujus morbi casus observatus sit illi, quem Consul Wildungensis nuper consilio meô utens coràm referebat.

In oppidô sc. Wildungâ, acidulis aliâs celebri, civis quidam crebris Epilepsiæ insultibus est obnoxius, quibus antequam corripiatur, utramq; manum priùs sæpissimè pavimento allidit, verberibus quasi indicans Hannibalem jam esse ante portas. Quòd quidem φαινόμενον omnino insolitum ut sine dubio à displosivo spirituum in artus influxu atq; impetu per crebras consuetudinis hujus præter naturalis reciprocationes in textura illorum radicato dependet, ita nullis hactenus Medicorum etiam Felicissimorum consiliis exstingui potuit.

OBSERVATIO LXXXI.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Tumor femoris in Gravidâ lethalis.

EX Nobilissimi & Experientissimi Domini D. Henniken. Archiatri Erpacensis communicatione Casum omninò singularem Fœminæ ex Tumore femoris demortuæ hîc annotandum duxi, quem ita mihi retulit: Paucas „ ante septimanas, inquit, Illustrissimi Nostri jussu & indultu „ Gratiosissimo in Muliere recens denatâ Tumor femoris ape- „ riebatur, quicum quæ acta fuerint, audi: Annus est cum fæ- „ mina hæc uterum gerens summos persentisceret dolores in „ summô femoris (oben in dem Dicken) ischiadicos mentientes, „ succedente mox tumore indomabili; quæcunq; etiã adhibe- „ rentur, frustranea erãt omnia. Depositâ uteri sarcinâ tumor „ à partu crescebat eundo, comitantibus eum doloribus vix to- „ lerabilibus, ita ut extra lectum non amplius se continere po- „ tuerit. Res adspectu erat admodum monstrosa, ipseq; tu- „ mor circumferentiâ suâ à femore ad genu descendebat, su- „ pra quod ejus terminus erat, nec ulterius proserpere vale- „ bat. Postquam igitur adhibitis fomentis, unguentis, em- „ plastris varia tentata fuerant, nec tamen discussio aut sup- „ puratio speranda essent, erant qui tumoris apertionem Chi- „ rurgicam suadebant, quibus tamen eâ de causa contradice- bam,

bam, quod tumor eſſet duriuſculus absq; ullâ inflamma- "
tione, facileq; fieri poſſet, ut partim, ob mulieris debilita- "
tem, partim ob vaſorum iliacorum læſionem hæmorrhagia "
lethalis ſuccederet, quam ægrè evitari poſſe cenſebam, cùm "
ſectio profundiſſima ad oſſa penetrans fieri debuiſſet, quo- "
rum corroſionem atq; cariem ex dolore ὀστεοκόπῳ ejusq; pro- "
funditate conjiciebam. Ut taceam neminimùm abſceſſus "
alicujus indicium apparuiſſe facileq; acceſſuram gangræ- "
nam. Ponderatis hiſce ſectio prorſus intermittebatur, ipſaq; "
fœmina paucis abhinc diebus exſpirabat. Jam verò ſectio- "
ni locus, in quâ ſuperiores muſculi omninò conſpicieban- "
tur illæſi, his verò ſubjacentes ita erant comminuti & cor- "
roſi, ut pulti ex pulmonibus inciſis conſtanti (wie ein ge- "
hacktes Lungenmus) quam ſimilimi fuerint; interſpersâ "
hinc inde materiâ gelatinosâ carnibus citri haud abſimili: "
Os femoris undiq; perforatum & corroſum erat, ut digitos "
hinc inde inſerere potuerim. Corruptio penetrabat ad ute- "
rum usq;, unde mali ſcaturiginem deduco. In thorace & "
abdomine omnia erant ſalva, niſi quòd in pulmonibus ob- "
ſervarim nodos aliquot ex glandulis ſcirre-factis conglome- "
ratos. Pedes paulò ante obitum aquis deſuper labentibus "
inflati & œdematoſi reddebantur. Meô quidem judicio "
principium & finis hujus ægritudinis erant incurabilia.

Hactenus ante laudatus HENNICKE in literis Erpacô Giſſam ad me datis.

OBSERVATIO LXXXII.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Exanthemata ESSERE dicta ex retropulsâ gonorrhœâ.

STudioſus quidam Francofurtenſis Veneris Nepotulus ſed incautus aliquoties Puellam inviſerat ex corporis ferè quæſtu victitantem, in cujus gremiô & burſam & petul-

cos renes expurgârat sæpiùs. Haud multo post debitas petulantiæ juvenilis pœnas luit, dùm stranguriâ primum contumaci, mox gonorrhœâ vexatur diuturnâ, eaq́; tantâ, ut novorum Maritorum instar faciem si non Hippocraticam, ægram tamen & tabidam præ se ferret. Adhibito tandem in consilium Chirurgo de singulari Luis Venereæ curâ aliâs gloriante, meris adstringentibus fluxum seminalem maximam ad partem compescuit, ut omni jam molestia liberatus videretur. Paulò verò post omnium membrorum lassitudine corripitur, mox appetitus prosternitur, cephalalgia accedit, cum phlogosibus & exæstuationibus vagis, erumpentibus in toto corpore maculis & exanthematibus rubicundis aliquantulum elevatis, essere aliàs dictis, cum pruritu totius corporis. Erant quibus Herpes esse videbatur vulgò die Nesselsucht. Alii Morbillos esse suspicabantur; sed hîc in contrarium militabat absentia febris (pulsus enim & urina legitimè se habebant) illîc humiditatis serosæ defectus. Ipsemet, fateor, dubitabam primò de morbi essentia, viam interim Naturâ præeunte expellentibus & alexipharmacis insistebam. Postmodum verò à domesticis Ejus, Hospite præprimis Excellentiss. DN. THILENIO, Collegâ meô desideratissimo, Augustæ Vindelicorum nuper in itinere denato, vitæ ante actæ certior redditus, quæro ex illo, quænam ante morbum huncce passus fuerit, & quænam medicamenta adhibuerit. Quorum demum certior redditus nihil aliud concludere potui, nisi quod symptomata hæcce ex retropulso intempestivè seminis profluvio subnata fuerint, quod sedatis prioribus symptomatibus demùm purgantibus ex pilulis Mercurialibus præmissis balsamicis anti-Venereis curatum fuit.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXIII.
D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
Funesta ulceris antiqui consolidatio.

NOn est de nihilo Vulgi denominatio, quâ ulcera antiqua & inveterata *mortifera* solet appellare (Todenbrüche) cujus rei triste eheu! exemplum nuper dedit Parens beatissimè defunctus M. JOHANN JUSTUS VALENTINI, qui jam à triginta annis & quod excurrit ulceribus ejusmodi in crure præprimis sinistro diffluens, utcunque semper valuit, si ulcera fuerunt aperta, pessimè verò se habuit, si jam cicatricem egerint. Cùm igitur à fonticulo abhorreret, author illi fui, ut alterum ad minimum servaret apertum. Cùm verò anno ætatis 64. nuper Ictero ad nigrum vergente corriperetur, nescio quo fato ulcera illa, tibiæ in simul ad consolidationem vergunt, quo facto natura materiam peccantem per alias vias exclusura tantam erosis forte vasis hæmorrhagiam intestinalem movit, quâ nullis obstantibus remediis sive adst.. ingentibus sive confortantibus tandem beatissimum vitæ fecit finem.

[*Gissâ Noribergam A. 1689. d. 29. Decembr. missa.*]

OBSERVATIO LXXXIV.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Spiritu salis Armoniaci oculis nocivo.

NIl tàm utile est quod non aliquo modo noceat, præprimis in medicina; uni enim subjecto quod prodest, alteri nocet, hinc quæ nocent, docent. Spiritum Salis Armoniaci hac nostra ætate non infrequenter adhiberi in morbis soporosis & excitatione opus habentibus, præter

 meam

meam & tua, mi Lector medice, confirmabit experientia. Corripiebatur Vir Primarius, statæ ætatis, deliquio animi scorbutico, hunc astantes putabant apoplecticum, ideò naribus derepentè admovebant hunc spiritum. Excitabat pro more debilitatum, & sibi non constantem, discutiebatq; fuligines sensus obnubilantes: statim autem conquerebatur de oculis lachrymantibus & sibi dolentibus, subsequente debilitate visus ad hunc usq; diem continuante. Puto ob hanc rationem, quia spicula Spritus Armoniaci teneros oculos pupugerunt, & dum materia morbifica (sive humor sive vapor) in capite redundavit, ideo Natura illic locorum lacessita succurrere volens dolenti parti, protrusit in nervos opticos materiam hanc, unde debilitas visus exorta, spiritibus visivis in influendo præpeditis. Quod autem non promiscuè in omnibus subjectis hoc efficit ita applicatus spiritus, exinde videtur deducendum, quia hocce subjectum debilitate capitis, de qua affectus loquitur, & consequenter oculorum imbecillitate laboravit, qui, ut partes debiles, facilè recipere potuerunt omne noxium, id quod quotidie fieri observamus in oculorum debilitate à fumo, aëre frigido & similibus. Magis proficuum in hoc casu fuisse videtur, si adhibuissent aut balsamum aut spiritum vel aquam cephalicam intra & extra ad refocillandos spiritus.

OBSERVATIO LXXXV.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Nimio Vini adusti usu cœcitatem inducente.

VInum adustum in copia assumptum quod flammam ex ore erumpentem excitet, non infrequenter percipitur, de cœcitate tamen excitata hæc observatio loquitur. Milites è Judæi vase Vino adusto repleto artificiosè

tificiosè remotis circulis per foramen parvum plures libras extraxerant & hilariter maximam partem ebiberant; adolescens solus relictus post horum discessum, genio etiam indulgere volens, nimium se implet hocce spiritu, ita ut per biduum stertens vix compos mentis exstiterit. Crapula ubi demùm quadantenus fuerat discussa, summum capitis sensit dolorem cum debilitate visus & tandem cæcitate; duravit per aliquot menses cephalalgia, non intermittente etiam debilitate & confusione mentis, quam excepit mors præcedente epilepsia gravissima. Cerevisias quasdam oculos obnubilare, multorum sunt querimoniæ. Memini me aliquando Jenæ comitatum ivisse commensalem in Pagum vierzehen Heiligen/ ubi nimis largè & liberaliter bibenti cerevisiam illius loci, hoc obvenit, ut visum planè in instanti amiserim, & non multò post etiam receperim. An incoxerint Chamæleagnon Dodonæi aut rosmarinum sylvestrem, (distinguit enim Simon Pauli) me latet: hoc tamen novi in aliquot Marchiæ & Silesiæ locis rosmarinum huncce, quem Saugrentze nominant, cerevisiis immisceri, huic quidem fini, ut rustici & bibentes eò facilius inebrientur. Excitat autem hæc cerevisia summos capitis dolores & veluti dementat, ob vim narcoticam sat impuram & agrestem.

OBSERVATIO LXXXVI.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Mensibus per vulnus digiti fluentibus.

NAturam varias & insolitas sibi elegisse vias in eliminandis menstruis, non solum omnium Observatorum Medicorum loquuntur scripta, sed & nostræ Ephemerides curiosæ. Quicquid circa hoc observaverim, produco. Mediæ sortis virgo 20. annorum instante fluxu menstruo sese profundè vulnerat in digito, cum effusione copiosissimi

fissimi sanguinis, silente debito lunari. Quatuor quadris lunæ exactis, nulli menses erumpunt, sed vulnus de novo plorat sanguinem copiosum: nam domestica & vulgaria remedia, hucusq; applicata, nondum vulnus coalescere fecerant. Altero mense idem experitur fatum, nec cum tertio desiit hic fluxus digitalis. Ratio hæc videtur esse: Archæus dum exclusioni sanguinis fuit intentus, in opere per inprovisam vulnerationem turbatus, oblitus sui officii, qua data porta sanguinem effluere sivit, nec indictus hic relinquendus terror, qui suum etiam contulit, commovendo massam sanguineam.

OBSERVATIO LXXXVII.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Obstructione mensium lethali ab odore lupuli.

Rusticana 30. annorum, vidua, dum Nobilis Pagi lupulum salictarium ad decerpendum subditis obtulisset, huic labori etiam suberat, & tum laborabat fluore muliebri. Odor gravis huic molestus, non tantum sistebat fluxum consuetum, sed & insignem inducebat cephalalgiam, cùm lassitudine membrorum & ægritudine. Naturæ tamen, pro more plebis, per tres menses negotium committit, summè debilitata, tandem autem jussu Nobilis à me consilium quærit. Do quæ erant necessaria, & meliori incedebat vultu, comedebat etiam iterùm aliquid cum appetitu, quod antea non fuerat, sed fluxus consuetus non redibat. Varia dedi & probata in hoc affectu medicamina, ad nauseam usq;, nec intermissæ Venæsectiones, balnea, fotus & suffitus, aliaq; hic utilia. Annuo spatio exacto, morbi & medicamentorum pertæsa, penitusq; arefacta, nil admittebat amplius, sed Asthmate convulsivo ingruente, lenta obibat morte. Possetnè antecedentis

dentis observationis ratio hîc locum quoque habere? Nimius recentis lupuli odor, imprægnatus oleosis moleculis, spiritus in capite obnubilavit, in motu ob viscidicatem retardavit, Archæum ab exclusione tributi lunaris revocavit, & isthoc pacto totius corporis Oeconomiam turbavit, præprimis in Cachectica vidua. Desino autem plura fari, ne me meæ ignorantiæ indicio prodam.

OBSERVATIO. LXXXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Pulvere dato ad sustinendos torturæ cruciatus, & supprimendam confessionem.

RAptor pronuper in nostro Ducatu, abscisso capite rotæ imponebatur. Huic Principalis societatis dederat cum lacte pulverem nigrum, cujus virtutem ita deprædicarat: Si torturæ te aliquando subjicient (en! scopum & crucem demum attingendam prævident, & tamen à malitia non desistunt, gehen auf Galgen und Rad) eris tutus & immunis à doloribus, nec quæ perpetrasti confiteberis. Hic, ut in prima suffocandus herba, in delicto fuit prehensus, & dein torturæ subditus, ut duræ cervicis homo, nihil edicere voluit nec valuit. Carnifex tandem ablatis pilis in inguine, & odore fœtido naribus admoto, alteratum sensit, & inde se confiteri velle, promisit. Tunc dixit: quando se expectorare voluisset in tortura, fuisset ac si globulus in ore se volutaret & loquelam impediret, hocque sibi aliquoties ita visum, & tunc deglutiisset veluti iterum verba dicenda. An persuasio socii, hujus inquisiti menti tam firmiter impressa hoc fecerit, & fiducia in pulverem; an vero diaboli lusus subfuerit, decidere non est tam facilè. Egi de hac materia paucis in Tractatu meo de Centaurio

minore. Hic autem puto quod utrumque admitti poſſit, quia delinquens, & verbum Dei, & Sacramentum, flocci pendebat, id teſtante ejus Confeſſionario, cui per biennium ſe ſubduxerat.

[*Gorlicio Noribergam An. 1690. 4. Jan. miſſa.*]

OBSERVATIO LXXXIX.

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

Lumbricorum Terreſtrium regeneratio.

ANno 1688. tempore vernali Lumbricos Terreſtres bene lotos cucurbitæ vitreæ cum alembico cœco immittebam, ut calori moderato expoſiti in liquorem certis uſibus antiarthriticis unà cum aliis ingredientibus deſtinandum reſolverentur. Labor ex votô ſucceſſit, & liquor ex Lumbricorum ſubſtantiâ productus per Colaturam & filtrum à reſiduo terreſtri ſeparabatur. Sed magma reſtitans inſtar limi nigricantis, quaſi terram agrorum communem aquæ adminiculô contriviſſes, cum ipſâ cucurbitâ Lumbricorum vivorum primô recipiente in Laboratorii mei ampli Menſæ alicujus angulô obſcurô nec radiis ſolaribus obvio tanquam res rejicula reponebatur. Quid enim aliud agerem, quam, ut obtentô, quod quæſiveram, medicamentô, cadaver, pro meâ intentione, exſpoliatum relinquerem. Sed ecce! paucarum hebdomadum præteriit intercapedo, cum, plane aliud agendô, cucurbitam illam fœtore jam abominabilem inſpicerem, & mirabundus plane, in ſuperficie vitri internâ præcipue colli, undique perreptantes viderem lumbricos primævis iſtis plane ſimiles, niſi quod paulo, lucidiores, breviores, & parte extremâ obtuſiores apparerent. Obturavi igitur vitrum, leviter tamen, ne oras vitri, quod tentare videbantur, tranſcenderent. Sic ergo partibus illis adhæſerunt per aliquot dies, donec ab illâ obſervatione per alias occupationes & itinera revocatus

catus, deprehendere haud potuerim quamdiu hospites illi peregrini vixerint. Verum enim vero cum tandem nullas amplius inibi invenerim ex alimenti proportionati defectu in matricem suam effœtam iterum deciduas evanuisse facilè credendum est. Ex singulari igitur hacce observatione fortassis aliqua lux accedet controversiæ illi Practicæ, num in expellendis lumbricis pulvere lumbricorum humanorum tutò uti liceat, & illis, qui Affirmativam tenent, probatio incumbet, an lumbricis humanis pulverisatis plus principii regenerativi decedat, quam illi in præfatâ narratione ex resolutione & destructione lumbricorum resultanti & humido suô primigeniô plane privato magmati. Quamvis fatendum sit, quod moderni Practici remedium illud antihelminticum vix amplius suadeant. *Tandem vero & illi, qui Euclideam & realem Philosophandi rationem negligentes vanis conceptibus genuinam Physicæ medullam emulgere tentant, dubitandi habebunt ansam, quid de Generatione Æquivocâ & Univocâ realiter statuendum sit. Sic ergò apertis oculis aliquandò videamus, quam minimè cautum sit veteres habuisse errores, sed potius non verbosis & obscuris qualitatibus protritam sed Qualibus ad Physicæ Mathematicæ Leges definitis difficilem quidem adhuc sed veram viam amplecti.*

[Javerâ Augustam Vind. 1690. 7. Januar. missa.]

OBSERVATIO XC.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI,

De

Viperæ morsu.

NUper Tomum Septimum Decur. II. Ephem. Curevolvens inter alia legi obs. 140. Excell. DD. Christiani Schuchmanni de morsu serpentis feliciter curato. Non possum quin referam, quod mihi eo ipso die à quodam fuit relatum. Vipera cujusdam Rustici digitum pe-

tierat morsu, mox totum brachium intumuit; ne autem ille tumor ulterius proserperet, totumque corpus invaderet, cinxerunt brachium filo serico rubro nunquam in usum adhibito; quo filo admoto illico ille tumor substitit, nec filum illud transiliit, sed successive iterum evanuit, ut nullo alio remedio admoto, malo hoc sit liberatus: verum ab hoc tempore male habuit; morbi ergo istius reliquias tollerem, curaremque, consultus sum; æger habitat in Toparchia Schonborn.

SCHOLION.

MUlta jam de Viperis, deque morsibus per venenata animalia illatis, illarumque cura in medium possint afferri, si instituti ratio, & Academiæ Leges permitterent. Ligaturam in simili casu valde probamus, frustraque gangrænam metuunt ex sufflaminato sanguinis circulari cursu. Quippe ligatura illa non tam firmiter valideque constringenda, sufficit si duntaxat cutem leniter constringat, ne fluxum istum tam prompte imbibat caro. Nec ista ligatura sanguinem in suo cursu sistere potest, sanguis enim in venis fluitat non motu circulari, sed fuga vacui impellitur per omnes corporis partes, quibus nutrimento est, ut autem resarciat restauretque, quod insensibilis transspiratio absumpsit, necesse est ad omnes partes accedat. Non autem refluit à partibus infimis ad partes corporis superiores, ut gratis dicitur. Quod rectè cum Exc. Leichnero, Primerosio, aliisque pernegamus. Pluribus hanc materiam tractavi chil. 3. cent. 4. dec. 3. epist. 1. De viperis multa suggerit Autorum lectio: Quomodo scil. duces suos habeant viperæ sub quercubus habitantes, quæ in capite candidam cristam, velut coronam gerunt. De qua corona legi potest mea observatio ad Tom. VII. Eph. obs. 68. p. 129. Confer præter illos illic allegatos autores, Cardani l. q. pag. m. 495. de subtil. rer. Quomodo illarum esus ad pulchritudinem conferat, senectam tardet, elephantiasin, aliosque morbos multos curet, docet

Petr.

Petr. Poterius inter alios. Nota ſunt medicamenta ex viperis, ut ſal, Tinctura ex carne, Trochiſci (quos arbitramur eſſe componendas juxta Quercetani mentem) Ex viperarum ſtercore (quod & juxta Cardanum a. l. bene olet) mihi natum eſt remedium, adverſus quosdam morbos apprime proficuum, de quo aliàs. Regiis dapibus annumerari, ſummis accenſeri delitiis, docent nos autores, quorum relationes in epitomen redegit Balth. Bonifacius Rhodiginus l. 17. Hiſtor. ludicr. c. 9. ex quo capite illud unicum mutuamur: Illud ad ſiſtendas fluxiones, quæ in pectus cum tuſſi à capite deſtillant, longe efficaciſſimum remedium, quod à Jurisconſulto ac Aſſeſſore, & rei medicæ peritiſſimo, Thoma Caſilino, cujus uxorem frater meus habuit in matrimonio non multis abhinc annis accepimus, præterire piaculum fuerit. Funiculus ſericus cocco tinctus, cubitalique inſertus acui, per totum vivæ adhuc viperæ corpus à capite ad caudam impactus bis terve ejus ſanguine inficitur, ſua denique ſponte exſiccatum ægri collo circumplicatur, nec ſine hoc monili, quod profecto pluris æſtimandum eſt, quàm Eriphylæum, vigilabit unquam aut dormiet, qui ſemel illud induerit. Semel à vipera demorſos ab venenatorum nullo deinceps attingi, traditum eſt à Cebete. Dignum quoque lectione, quod ſcribit Dn. Hirnhaim in Typho ſuo gen. hum. c. 7. §. 12. p. 79. demorſi à vipera nullo etiam medio juvante, illarum eſu curantur; caro enim comeſta ſuum attrahit venenum, quod relicto peregrino humani corporis domicilio in illam redit, ac tandem à natura pariter expellitur &c. i. e. à quo damnum, ab eo etiam auxilium.

OBSERVATIO XCI.
D. JOHANN. LUDOVICI HANNEMANNI.
Mulgere hircum & Caseus hircinus.

Regum *Sapientissimus Salomon c. 1. Eccl. ait*, quod fuit, idem futurum est: & quod factum est, idem fiet, nec est quicquam sub Sole novum. Novum multis videbitur & inauditum, quod jam commemoraturus: Quidam ex Illustri nostro Collegio Academico Amicus, Fautor, & Collega conjunctissimus, Polyhistor nostri Seculi nulli secundus, mihi A. 90. d. 5. Jan. ☉ narravit: aliquot ante annos quondam Consiliarium Regni Suediæ (qui jam dicuntur Consiliarii Regis) aluisse hircum, qui tantum fudit lactis ut mulgere fuerit necesse, ex lacte eo curavit confici caseum, quem suis hospitibus tanquam rarum aliquem cibum in Conviviis dabat comedendum. Rarum hoc ipsum, verum cum in hoc phænomenon solicitus inquirerem, non novum, sed duntaxat insolitum esse deprehendebam: consului illico *Sinibaldi Geneanthropæiam l. 4. Tract. 2. c. 6.* ubi citat *Avicennam 13. de Animalibus* qui scriptum reliquit se *vidisse à Viro tantum lactis emulctum ut Caseus sit confectus.* Confer totum hoc caput *Sinibaldi*, & historiam de viro lactante à me *ex relatione fide digni ante aliquot annos cum Curiosis nostris communicatam*, & admiratio novitatis evanescet. *Casparus Peucerus* de tribus hircis à se in Bohœmia visis in suis Epistolis idem testatur. Hic *Sinibaldus* allegat Cœlii Calcagnini Epistolam quam hic integram insero, quousque huc facit, & legitur l. 1. Epist. Quæst. n. XXIV. p. 19. Quod Catuli duo ex eo genere, quos ἰχνευτὰς Græc. vocant, tibi nuper dono dati, frequenti suctu ex grandioris canis papillis lac evocaverint, ita ut nunc ille non sine magna omnium admiratione matris vice educationis munere perfungatur, minus tibi insolens ac mirum videbitur, si intellexeris, hircum ali-

aliquando ita mulctaria implevisse, ut colostra inde conficerentur, quod fidem & opinionem veterum adeo excessit, ut in audentes tentantesque irrita & nunquam successura proverbium torquetur, quasi hircum emulgere, quo Græci τραγὸν ἀμέλγειν dicunt. Et *Demonactes* philosophus, quondam Sophistas duos vidisse, ita simul contendentes ut absurda & ridicula alter proponeret, alter verò importuna quædam & ἀπροσδιόνυσα responderet. Nonnè, inquit ille, vobis videtur, hic hircum emulgere, at ille cribrum subjicere, quod tamen factum & memoria constat, & Aristoteles posteritati tradidit, ejus verba sunt: τῶν δὲ ἀῤῥένων ἔν τε τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ ἐν ἀνθρώπῳ ἐν οὐδενὶ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται γάλα, ὅμως δὲ γίνεται ἔν τισιν, ἐπεὶ καὶ ἐν λήμνῳ αἲξ ἐκ τῶν μαστῶν, οὓς ἔχει δύο ἄῤῥεν παρὰ τὸν αἰδοῖον, γάλα ἠμέλγετο τοσοῦτον, ὥς ἐγίνεσθαι τροφαλίδας, καὶ πάλιν ὀχεύσαντος τῶ ἐκ τούτου γενομένῳ συνέβαινε τὸ αὐτό. ἀλλὰ τὰ μέν τοι αὐτὰ ὡς σημεῖα ὑπολαμβάνουσιν, ἐπεὶ καὶ ἐν λήμνῳ ἀνεῖλεν ὁ θεὸς μαντευομένῳ, ἐπίτασιν ἔσεσθαι χρημάτιον. Maribus, inquit, magna ex parte nec bestiis nec hominibus, gignitur lac: Fieri tamen potest ut aliquibus interdum gignatur. Nam & in Lemno Insula caper ex mammis, quas geminas juxta genitale habuit, tantum lactis emulgebatur, ut colostra inde conficerent: quod idem etiam proli masculæ capri illius evenisse accepimus, sed hæc ostentis annumeranda potius ducunt. Nam & Lemnio illi pecoris domino, consulenti DEus amplius incrementum peculii futurum respondit. Huic relationi *Avicennæ* & *Aristotelis* fidem aliquam quoque conciliat quod legitur in Unione *Sapientiæ Michaëlis Watsonii* (qui olim Rinthelii & nostræ Kiliæ Celeberrimus fuit Professor, & de re literaria præclare meritus) *part. 11. Sect. 3. c. 1. §. 9. p. 349. vidisse se ait Kozack. c. 8. l. 5. Horologii Dresdæ hircum, cujus testibus adnata fuerunt ubera lac copiosius stillantia.* Quibus subdit prælaudatus *Watsonius:* ejusmodi sunt Hermaphroditica animantia, ut Androgeni inter homines. Quæ verba *Watsonii minime à nobis probantur*, nam ex generatione lactis quæ fit in animantibus masculis non illico inferri vel concludi potest sexus alicujus *ambiguitas*, *vel*

con-

constitutio quædam *Hermaphroditica.* Quippe *generatio lactis æque viris ac fœminis potest esse propria, cum in viris æque generetur materia lactis (sive illa statuatur sanguis, sive Chylus) & adsunt Organa elaborantia, e.g. mammæ &c.* sicque claret frustra hæc verba *à Watsonio non satis intellecta Oeconomia corporis animalis esse addita.* Tantum de hoc insolito & raro naturæ contingenti. Quid ergo sentiendum sit de Adagio *Luciani* quod adducit *Erasmus inter absurda denotantia* sc. Mulgere hircum, τράγον ἀμέλγειν? it. Vergilius in Palestra

Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi,
Atque idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Pluribus de hac scripsi in nostro opere Miscellanear. Epistol. Chiliad. 11. Cent. 5. Decur. 4. Epistol. 7. Nostro arbitratu, Magnorum principum filii lactandi essent à castis juvenibus viris, quorum mammæ lactescerent, si suctione frequenti tractarentur. Quare autem terrarum Diis junioribus tale Epulum delitiumque suadeam, posthac & alibi erit dicendi occasio.

[Kiliâ Noribergam A. 1690. 8. Jan. missæ.]

OBSERVATIO XCII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Ileo, & profundo intestini recti coalitu.

SPhincterem ani conniventem, ejusq; totalem coalitum, pharmacopœo exitiosum, annotavit Dn. L. Lentilius noster, in Decur. 2. A. 7. Observ. 139. Ephemer. Cui adjicio sequens non absimile: Dn. Joh. Keisner, chartarius Arnstadiensis, ipse medens obstructioni ventris, abutitur pilulis

Fran-

Francofurtensibus aloëticis minoribus, & inde occlusâ portâ inferiori penitus retinetur colluvies stercorea. Hinc venter ut solvatur, omnis locatur opera; sed frustra. Bibitur, & singultus cum vomitu excrementorum sequitur, ventre indies crescente majorem in modum. Pharmaca continuantur vigili curâ; sed ea respuit omninò, & ejulantem ægrotum interficit ileus. Dissectô ventre tumido, stercorei halitus fugabant adstantes. Ventriculus & intestina flatibus & excrementis fluidis extremè reperiebantur distenta, gangrænosa, nonnullis in locis exesa. Rectum fibris quasi tot filis decussatim erat constrictum, sicut exhibet schema, ut neq; sursum, neq; deorsum quicquam transire potuerit. Quis verò mali istius potuit esse præsagus?

Lynceus hîc taceat, vis clandestina peremit.

Fig. XX.

OBSERVATIO XCIII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Miro dentium robore.

Vitrivori apud Fabricium Hildanum vi magna valuere dentium; sicut etiam ille urceos fictiles devorans bajulus Aldrovandi. In mola Arnstadiensi Güntheri Comitis ante annos servum novi, qui modium frumenti in sacco; & militem, qui hominem quadratum, & satis grandem mensæ tabulam dentibus elevavit, & hinc inde circumtulit. Civis ex arte sutor nostras, in juventute sua clavum planæ trabi ultra dimidium infixum dentibus extraxit, quod verò jam per ætatem non potest amplius. Alius hîc vulgò dictus Monplatz/ grosso incitatus durissimos lapides dentibus comminuit, & iisdem se defendit ut aper. Verùm an ferro, vel ignibus invicti sint dentes, id limâ probabit Chirurgus, & arte suâ Spagyricus.

OBSERVATIO XCIV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Plica Polonica in barba.

MIles veteranus Silesius, stipem ostiatim hîc colligens, prolixam & ferocem alebat barbam, & præter plicas ab occipite dependentes, tres in mento gerebat unam spithamâ longiorem, quam sine nocumento poterat mutilare, reliquas verò plicas, ob metum subsecuturi doloris capitis, aliusvé symptomatis, non audebat resecare: quamvis ablationem aliquot longiorum ejusmodi pilosorum in pagano Bergensi hîc meminerim innocuam.

OBSERVATIO XCV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Priapo amisso.

COncubuit nuper in pago vicino cum milite rustica quædam mulier, & post actum turpem oppidò totum isti amasio surripuit priapum, quem non sine magno cordis & abdominis dolore amissum ille deceptus impositis umbilico cineribus calidis intra spatium 14. horarum recuperavit miles de pectore gaudens. Intra triplicem membranarum vesicæ complexum inclusos & distentos flatus in alio membrum hoc retraxisse refert Excell. D. D. Paulus Sorbait Observ. 50. Ann. 2. Ephem. nostr.

[*Arnstadio Noribergam A. 1690. d. 13. Jan. missa.*]

SCHO-

SCHOLIUM.

Quamvis maleficæ virilia surripere se viris posse sibi persuadeant, esse tamen meram eorum retractionem vel præstigias, nemo dubitat. Qua verò ratione viris ea occultent, ut firmiter credant, ea falcem Saturninam experta fuisse, *Sprengerus*, quem citat. Nob. noster *Dn. Christ. Frid. Garmannus in fine libri I. de Miracul. mort.* describit. Sed missis istis lamiarum nugis, rectiùs, taliter fascinatorum sensus à dæmone obtundi; & oculorum aciem perstringi, nec partes istas verè auferri vel adimi posse, sed potentia & arte Satanæ nervos quandoq; ad suam convelli originem, statuit *Joh. Wierus lib. de Lamiis cap. 15. §. 5.* Propiorem hujus retractionis causam ostendere Vir quidam præclarus laborat, à semine non satis penetrante & spirituoso desumtam, cum nempe summo gradu refrigerantia & assopientia sanguini in corde mixta, ob gravitatem suam non tam truncum arteriæ adscendentis, quàm descendentis intrant, & non tam Spiritus animales, quàm seminales corrumpunt & fixant, ita ut ob summam frigiditatem vasa spermatica retrahantur. Licet non tam retractionem, quàm potiùs flacciditatem membri à similibus induci debere, verisimile sit, ut ita vi isti refrigeranti & sopienti irritamentum aliquod accedere, vel supponi debeat; qua ratione in dysuria, per seri scorbuticam acrimoniam inducta, mentulam totam ad interiora retractam notavit *Annus IV. Dec. I. Ephem. nostr. observ. 155.*

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XCVI.

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

Tumor circa interius ventriculi orificium lethalis.

DUm ante plures annos in tractu Wirtenbergico apud Chirurgum mihi affinitate conjunctum subsistebam, rariorem ibidem casum notabam in viro satis robusto, ast cardialgiâ diuturnâ & deglutitione admodùm difficili afflicto, qui pro facilitanda deglutitione atq; dolore mitigando multa à Medico jamjam ordinata, inq; tali casu aliàs conducibilia, & per longam experientiam probata adhibuerat medicamenta, sed omnia frustra, suasu ergò Medici accedit etiam peritum Chirurgum, ab eoq; auxilium petit, qui instrumentô ferreô tenuiore, sed oblongiore parùm incurvato, (quò & ante paucos annos Chirurgus in quodam cive nostrate, in cujus gula spina piscis hærebat, & deglutitionem impediebat, cum præsentissimo levamine usus est) cui anterius spongiola oleo amygdalorum dulcium immersa erat annexa, per gulam ad œsophagum usq; leniter intrudebat, eamq; sursum deorsumq; movendo rursus extrahebat: Unde quidem via cibo ac potui degluciendo destinata nonnihil liberior facta est, ut patiens rursus aliquot ova sorbilia, aliaq; liquidiora deglutire, vitamq; ad tempus servare potuerit, ast malô postmodùm recrudescente atq; invalescente, adeò omni degluciendi facultate privabatur, ut fame atq; siti miseram finire vitam cogeretur. Post obitum Medicus, permittentibus agnatis, in causam affectûs satis abstrusam inquirebat, dumq; in partibus deglutitioni destinatis nihil adversi inveniebat, stomachum quoq; secabat, in cujus principio statim tumor crassior, albicans orificiumq; superius internè penitùs obturans in conspectum veniebat, qui totius mali mortisq; inexorabilis unica fuit causa. Confer. Decadis hujus Ann. III. Observ. 47.

OBSER-

OBSERVATIO XCVII.
D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.

Hernia umbilicalis diu neglecta, tandem ligaturá alleviata.

NObilissimus Dn. Dr. Muraltus Dec. II. Ann, III. Observ. 128. p. 264. curiosum recenset casum de hernia umbilicali per sectionem feliciter curata, inq; scholio annexo alium subjungit, cui ob intestina membranis implicata, quod sectio anatomica post mortem demum aperuit, non aliâ ratione, quâm ligaturâ levamen afferri potuisset: similis ferè huic est casus, quem ante aliquot annos in fœmina plenioris habitûs observavi, cujus causam primariam patiens in perticam lupulinam conatu paulò vehementiori ante viginti & plures annos terræ infixam rejiciebat, ejusq́; principium adeò leve fuisse dicebat, ut nucem juglandem magnitudine non æquaverit, neq; inde graviorem dolorem, aliamvé molestiam senserit, proptereaq́; omnes loci affecti statum sub spe melioris futuræ conditionis studiò celaverit; successu autem temporis evenisse, ut, dum partem herniosam neglectim tractavit, neq; in tempore remedia conducibilia usurpavit, aut per vincula commoda partem affectam munivit, tantum sumserit incrementum, ut capitis virilis dimidiam magnitudinem tandem superaverit, atq; insigni ponderis gravitate corpori multùm molestiæ creaverit; Aliquandò etiam accidisse, ut præter consuetudinem laborando, inq́; deambulationibus nimiùm festinando colicos contraxerit dolores, quos inflammatio ac tumor successivè exceperint, tandemq́; in dextro latere circa inferiorem abdominis partem juxta inguina in vulnus apertum desierint, quod à Chirurgo debitè sit tractatum, ac præter spem per aliquot septimanas feliciter curatum: Ab illo tempore affectum hunc majora pericula præsagientem,

 Medico

Medico atq; Chirurgo aperuiſſe, eorumq; conſilium, licet paulò ſerius, implorâſſe, qui conſideratis omnibus circumſtantiis, in malo diuturno ultra viginti annos neglecto, in perſona præcipuè jam quinquaginta annos ſuperante curã perfectam neutiquam poſſibilem, imperfectam verò per ligaturam ſcil. convenientem, utut nonnihil difficilem, attamen tolerabilem, inq; meliori vitæ conſervatione conducibilem, pronunciabant. Diæta ergò conveniens fuit ordinata, & locus affectus emplaſtrô in ejusmodi herniis uſitatô munitus, nec non ligamentum humeris ſuſpenſum (cui pulvillus ex bombace paratus in principio ſubjiciebatur, qui deinceps, ubi pars affecta nonnihil arctiùs comprimebatur, rurſus auferebatur) commodum applicatum, hacq; ratione patienti tantum levaminis procuratum, ut per quatuor integros annos conſuetos domeſticos labores absq; notabili impedimento, aut dolorifica ſenſatione expedire rurſus valuerit. Deinceps aliquando accidit, ut ex nimia corporis commotione potusq; frigidioris ingurgitatione denuò perſona hæc colicis, hinc & iliacis correpta fuerit doloribus, in quibus ſedandis ac ſopiendis multùm quidem, aſt in vanum, laboravimus, urgente ſiquidem vomitu viriumq; debilitate ſuperveniente, vitam deniq; cum morte permutavit.

OBSERVATIO XCVIII.

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

Paralyſis particularis in dextro capitis latere.

ANte triennium perſona quædam viginti octo annorum temperamenti ſanguineo-bilioſi per aliquot dies de dolore capitis præcipuè auris dextræ, & calore præter naturali conquerebatur, venæ ſectio ſtatim fuit adminiſtrata, & juxta pillulas humores vitioſos leniter evacu-

antes

antes remedia cephalica cum paucis anodynis miſta in uſum ſunt vocata cum aliquo levamine, quartô die præter ſpem evenit, ut capitis dextrum latus, quod ante aliquot annos nocturnô tempore fuſte graviter tactum fuerat, paralyſi ita affligeretur, ut & oris & oculi partes imprimis exteriores ſimul ægrè afficerentur, motuq; naturali, ſuperſtite ſenſu, ob actiones muſculorum variè læſas ferè omninò privarentur, os non, ut antea, liberè torqueri vel coarctari, nec palpebra ſufficienter elevari poterat: internè caput roborantia & ſudorem leniter promoventia, pulveres cephalici, electuaria, eſſentia ambræ cum ſpiritu tartari, ſpir. ſalis ammoniaci cochlear. &c. externè oris collutiones, ſacculi cephalici, balſama & olea deſtillata ſuccini ſalv. anth. tartari, quod ultimum teſte D. Daniele Ludovici Dec. 1. Ann. IV. & V. obſerv. 210. p. 296. in reſolutionibus & contuſionibus partium nervoſarum expertum habetur &c. fuerunt adhibita, unde quidem patiens aliquod levamen ſenſit, aſt partes læſæ in priorem ſtatum redire recuſabant: acidularum ergò potus pro temperando calore interno ſcorbutico conveniens judicatus, cum tanto ſucceſſu fuit uſurpatus, præteritoq; annô cum ſacculo acervô formicarum repleto, inq; acidulis cocto, & parti affectæ aliquoties poſt inunctionem ſpirituum & oleorum deſtillatorum juxta regionem auris factam admoto repetitus, ut facies priſtinam receperit formam.

OBSERVATIO XCIX.
D. JOH. LAURENTII FEHRII.
Vulnus inter iridem atq; pupillam corneæ inflictum.

VUlnera oculorum licèt pleraq; cum magno ſint conjuncta periculo, ea tamen graviora communiter habentur, quæ iridi vel pupillæ infliguntur. Præteritô annô hîc locorum accidit, ut pueri bini tredecim circiter

citer annorum ludentes sclopô, quô mediante aviculæ globis figulinis petuntur, sæpiùs etiam occiduntur, nec non canes seu feles ex hortis abiguntur, inter se ita convenerint, ut alter è longinquo stans observaret spiculi ferrei, anterius linteô dimidia ex parte carptô muniti, appulsum in pariete, alter spiculum ferreum per sclopum fortiùs efflaret, ast uti solet esse puerorum temeritas, incogitantia atq; petulantia, posterior versus faciem prioris sclopum ita dirigebat, ut spiculô ferreô parùm obtusô per sclopum fortius efflatô oculi sinistri tunicæ corneæ inter iridem atq; pupillam vulnus infligeret, ac per fortiorem allisionem humores in oculo ita turbaret, ut, licèt in principio vulnus à Chirurgo vix esset cognoscibile, (bulbus enim oculi per tres dies integer apparebat, nec quicquam humoris effluxerat) videndi tamen facultas ob ruptas vel aliô modô læsas tunicas interiores præprimis retinam in oculo penitùs fuerit sublata, in quo casu Medicus & Chirurgus suum equidem faciebant officium, & nihil eorum, quæ ad humorum affluxum avertendum, inflammationem arcendam, caput visumq; roborandum proficua erant, (inter quæ externè, missis acrioribus, mucilago tenuior cum aqua plantaginis, rosar. & fœniculi è sem. cydon. & psyllii extracta, sæpiusq; oculo instillata & cum linteis quadruplicatis applicata præstantissima fuit) intermittebant, quartô verò die vulnus in oculo se magis conspicuum exhibebat, ac deinceps humores successivè omnes effluebant, tandem vulnus amissô visu quem interveniente amicabili compositione lædens numeratâ certâ pecuniæ summâ redimere cogebatur, à Chirurgo lege artis fuit curatum.

[Suinfurto Noribergam A. 1690. d. 14. Jan. missæ.]

OBSER-

OBSERVATIO C.

D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.

Lympha, Paracenteſi, felici ſucceſſu extracta.

MArgaretha Landolt, in agro Tigurino nata, Johannis Windleri, civis noſtratis uxor, 49. annorum, ſtaturæ mediæ, firmi habitus, bene colorata, ætatem in ſervitio egit usq; ad annum ætatis 39. abhinc nupta viro ſemel peperit, ærumnoſam duxit vitam, pro fame varia ingeſſit cruda, & quæcunq; ad explendam ſuppetebant egenæ: parum ægrotavit per omnem vitam; ab aliquot annis difficilius reſpirare cœpit, ut paribus paſſibus virum ſequi non potuerit in via comitem. A biennio pedes intumeſcere animadvertit; dyſpnœa ſenſim invaluit, tandem abdomen quoq; extumuit. Suaſi tunc temporis pauperculæ varia euporiſta, unde utcunque meliùs habuit, firmam tamen valetudinem nunquam recuperavit, quin miſerè & acerbè ſpiritum traxit; æſtate præcedente menſtrua ipſam defecerunt. Sub initium autumni Anni 1685. affectus, qui ante diſparere videbatur, recruduit. Spirandi difficultas præſertim afflixit; facies erat atro-rubeſcens, labia livida, eunti ſuffocationis periculum imminebat: abdomen in inſignem molem extumuit, ut neque incedere, neq; in lecto manere, multò minùs ſomnum capere potuerit. Pedes tunc temporis non intumuerunt, facies autem ſubtumida conſpecta fuit. Tantæ miſeriæ pertæſa, cùm re anguſtâ domi marito & privignæ moleſta eſſet, me denuo convenit, anxieq́, opem flagitavit. Jam dum varia euporiſta ſuaſeram, etiam hydragoga ex mercurio dulci exhibui, ad lympham viſcidam reſolvendam & ſuis colatoriis reddendam. Suadente pauperie de paracenteſi cogitare cœpi muli-

mulieri adhuc robuſtâ, vegetâ, quin famelicâ, ratus tantam lacunam commodiùs exhauriri non poſſe: ſed & ipſa ægra id auxilii anxiè petiit & præ abdominis tenſione cultro ſibi conſuli & levamen fieri ſollicitavit, animumq; addidit. Annui voto cùm fatiùs ſit anceps experiri remedium, quàm nullum. Die 16. Octobris 1635. tribus digitis ſub umbilico, totidemq; ex latere lanceolâ vulnuſculum inflixi: proſiliit ſtatim aqua cruore mixta: emiſi circiter ℔. iiij. cum bona ægræ tolerantia: vaſculo nonnihil ejus exceptæ prunis impoſui, ſtatimq; concreſcere albuminis inſtar obſervavi. Vulnus deligavi & quadruplici Emplaſtro munivi, ne quid aquarum me inſcio & nolente efflueret; vix tamen cavi, usq; adeo turſit abdomen, quin prorumperet, & ſubſtratos lectos madefaceret; veſperi prorupit cum impetu, & ad ℔. iij. aquæ profuſum fuit. Senſit debilitatem ægra. Abhinc omni ingenio ulteriori effluvio cavi, usq; ad

Diem 17. Tota nocte non dormivit præ metu, ne unà cum aqua efflueret anima; nihilominus circa tertiam matutinam prorupit tanto cum impetu, ut lectus permaduerit. Horâ octavâ matutinâ dedi ſucci Naſturt. aquat. rec. expreſſi ℥iij. cum juſculo. Abhinc ℔. iij. aquæ elutriavi, nec proſiliit tanto impetu, ſed emanans ſubſtitit ſubinde. Inter effluendum in pelvi refrigerata *concrevit inſtar gelatinæ*, ut hamulo prehendere & elevare potuerim inſtar albuminis, agitatione autem pars fluidior & aquoſa ſeceſſit à fibroſa, ut tandem profusâ illâ, hæc in exiguum glomum coierit. Cæterùm viſcida fuit, digitosq; hâc madidos tantùm non conglutinavit: *calore* tamen *iterum liqueſcebat*, quod iteratô expertus ſum. Tenſio abdominis equidem remiſit, permanſit autem ſpirandi difficultas. Urina clara & limpida fuit, pulſus tantillô excitatior & æqualis. Noctu obdormiſcentem inſomnia varia turbârunt. Veſperi ultra ℔. ß. aquæ non effluxit, turbidæ jam (antè erat limpidiſſima) nec niſi immiſſo cathetere, propter mucaginem vulnuſculum ſubinde obturantem: dyſpnœa perſeveravit, urina tenuis & flava fuit.

Die

Die 18. Nocte præcedente *rigor* ægram corripuit & exagitavit, emersit calor acris cum siti, tota nocte non dormivit, manè vomitus lacessivit; Aquæ ℥vj. eduxi, quæ *turbida* fuit *putreolens & viridiuscula instar seri lactis*, doluit ex vulnere & inguine lateris saucii, appetitus defecit, querebatur de dolore ventriculi, lingua sicca fuit.

Die 19. Peregrè mihi eundum fuit, rem commisi Chirurgo. Aquæ ℔j. manè & vesperi ℥iiij. effluxerunt. In eodem versabatur.

Die 20. Aquæ ℔iß. emanavit, abdomen tumidum, mollius tamen fuit. Aqua fuit turbida, putreolens, qualem odorem infantes dentitionis tempore spirare solent; minimè concrevit in gelatinam, manifesto putredinis indicio. Diarrhœa vexavit, murmurârunt intestina, & decurrerunt ilia; an propter inflammationem? febris perseveravit.

Die 21. Noctem acerbè transegit; manè aqua, protrusâ turunda sponte prosiliit; non ita putredinem oluit, uti pridie: conquerebatur de cardialgia: siti & languente stomacho, in cœna tantillum carnis comedit, unde tota nocte oppressionem sensit. Suasi fomentum stomachicum. Nuper manus, nunc pedes quoq; œdemate tumuerunt.

Die 26. Meliùs habere occipiebat, febris remissa, nec tantus ex vulnere dolor; abdomen detumuit; quotidie tamen ℔ß. aquæ effluxit. Adaptavimus cannulam plumbeam cum appensâ vesica, quo perpetim aqua deplueret.

Die 27. Sponte occlusum fuit vulnusculum intus, quod denuo pertudi. Emanârunt aquæ ℔iiij. nec putruit, uti antea, viscida fuit; an propter exclusum aërem? Respiravit faciliùs; urina pauca, pulsus citatior; appetiit nec doluit ampliùs ex ventriculo.

Die 28. Conquerebatur de leipothymiis subinde obrepentibus; parum aquæ effluxit; appetitus minor, pulsus excitatior; urina tamen naturali similis fuit.

Die 29. Noctu dormivit, meliùs appetiit, non sitiit, respi-

ravit faciliùs. Aquæ ℥vj. effluxerunt; macrescit indies, etsi comedat.

Die 3. Novemb. Ab aliquot diebus aquæ nihil profluxit; bellè sese habuit, appetiit; urina modò tinctior, modò minùs tincta fuit; potus quantitati interdum non respondit, interdum superavit illam. Immisi Catheterem per vulnus satis profundè, & circiter ℔ iß. aquæ elutriavi, turbidæ: noctu dormivit, sitiit, leipothymiæ rariores, pulsus languidus, vigor ex oculis micabat.

Die 4. Parum aquæ effluxit, extra lectum fuit, invisens eam cœnantem inveni; comedit jusculum cum carne bubula probè cocta; non sitiit, & bellè sese habuit; pedes & abdomen detumuerunt. Suasi Mixturam ex Aq. Nasturt. aq. fl. Sambuc. cum Spir. Tart. composito.

Die 9. Novemb. indidi catheterem, & ventriculi fundum attigi, quod sensit citra molestiam; videbantur interanea lymphâ spissâ conglutinata aquæ effluvium impedire. Vocatus Heidelbergam suasi abituriens 1. ut turundâ longiori viam in abdomen sibi muniret Chirurgus. 2. Mixturam ex Spir. Tartari composito. 3. Succum Nasturtii aquatici cum jusculo manè ac vesperi sumendum. 4. Victum tenuem sed quantum res permitteret angusta domi, opimum: valedixi.

Die 1. Decemb. 1685. scripsit uxor mea, ægram convaluisse, pridie templum adiisse, & Deo Servatori pro tanto beneficio gratias egisse, præter spem omnium & exspectationem. Bellè dehinc sese habuisse retulerunt, prodiisse in publicum, functam suo munere; vulnus interea consolidari sivit Chirurgus, expetente afflictissimâ. Ab eo tempore abdomen sensim iterum intumescere cœpit, me absente, Deo rem omnem commisit; miseram interea & inopem vixit vitam, cujus finem fecit eo ipso die, (4. Aprilis 1686.) quo Heidelbergâ redii. Indolui quam maxime rei gestæ, & Chirurgi socordiæ. Vesperi fessus ab itinere me ad ejus anatomen accinxi. Faciem subtumidam deprehendi, abdomen aquarum mole mirè distentum. In-

flixi

fixi vulnusculum in latere dextro; prosiliit aqua limpidissima ad mensuras X. Abdomen abhinc patefeci: Omentum floridum occurrit, vulneris cicatrici annexum; intestina fuerunt libera, pulchra & candicantia; peritonæum undiq; nitidum fuit: Hepar duriusculum, ac firmum, non tamen scirrhosum, parte convexâ tum diaphragmati, tum costis nothis arctissimè connexum: Lien durus fuit; pancreas duriusculum; reliquæ mesenterii glandulæ nihil morbidi præ se tulerunt. Pyloro foris nodus durus instar ganglii adnatus erat. Inter tunicã exteriorem intestini coli & interiorem fibrosam lympha gelatinæ instar diffusa obhæsit: Ponè rectum protuberantiæ pingues instar stiriarum conspiciebantur, quales hydropicorum intestinis subinde adnasci visuntur. Remoto sterno pulmo in latere sinistro costis undiq; arctissimè adnatus fuit; in latere dextro verò nonnisi dimidia parte; reliqua cavitas aquâ tursit limpida, glutinosâ, quæ tamen putredinem spiravit, ceu infantes dentientes solent. Reliqua ulterius examinare per adstantium affinium impatientiam non licuit.

SCHOLION.

AQuas hydropicorum elutriare non semper tam promptum est, quàm obvia ejus necessitas. Obstant remoræ plures & obices, qui omnem interdum eludunt operam & diligentiam medici. Et mirum atq; iterum mirum videri debet attento, quâ fieri possit, ut aqua extra suas ripas decurrens & in cavum abdominis destillans resorberi & per urinas reddi queat; de quibus hîc commentari nec locus nec tempus esset. Per alvum vidi equidem extorqueri vim aquarum, quam tamen à sano, nihil seri in abdomine gestante extorsisset quoq; idem, si remedium drasticum exhibitum fuisset. Utrum autem aqua vi cathartica per alvum excreta glandulis intestinalibus, laticem suam ex massa sanguinea haurientibus extortam (quemadmodum videmus glandulas lachrymales, cepa

 si fria-

si friatur ante oculos, imbrem lachrymarum profundere,) aut aliunde derivatum fuerit, de hoc viderint alii. Expertus autem assero, perendie plus sitire purgatos & mingere parciùs, nec quicquam levaminis vidisse me, nisi diuresis simul à purgantibus cieatur. Per vias igitur urinarias tendere potissimum, quicquid seri è ventribus hydropicorum fluit, ego quidem persuasus sum; citra diuresin enim restitutum vidi hydropicorum neminem; catharsi autem dejectos plures: quæ causa fuit, ut, suadente etsi Practicorum turbâ, sedulò sibi ab usu purgantium in hydrope temperarint prudentiores, quos longa fecit experientia canos. Qua ratione autem ejusmodi aquarum resorbitio fiat, hoc opus, hic labor est; de quibus hîc agere supersedeo. Xaciliùs succedit in iis, qui integris vasis lymphaticis fluidum corporis perversâ diætâ contaminârunt, aut lympham viscidam, acidam ad stagnandum in suis colatoriis aptam reddiderunt, unde febrium leges, quas diuturnas hydrops non raro excipit; quem ingentem resolvendo potenter & attenuando lympham, oborto quasi cataclysmate & larga diuresi plus vice simplici persanavi, & persanantur quotidie anasarca laborantes, in quibus manifesta lymphæ resorbitio observatur. Difficilius autem illa succedit in iis, quibus glandulæ aut induratæ sunt, aut vasa lymphatica rupta, erosa, aut aliàs vitium ceperunt organa hæc hydraulica. Id quod cum sæpe sæpius contingat apud ebriosos, & qui tempore matutino Baccho litare solent; tum verò inprimis exspectandum, si adhibitis frustra omnibus, negata diuresi, diutius viscera aquis submersa macerentur. Tunc nempe, vires si constent, sintq; functiones vegetæ ad paracentesin ceu sacram anchoram confugiendum esse putamus, cùm ambigua spes certa desperatione sit potior: sperare enim licet exhausta aquarum mole, quâ tantùm non pessundantur & obruuntur viscera, citius ea ad officia reditura & valetudinem esse recuperatura.

II. Paracentesin fieri posse nec facilius, nec breviori via ventres hydropicorum depleri, res ipsa loquitur. Nulla pars secan-

secanda venit, aut perforanda, à cujus læsione aut punctura gravius quid pertimescendum. Neq; admissio ætheris, qua talis patefacto abdomine ab eo nos absterrere debet, aut partibus contentis inde quid metuendum. Ventres animalium pertudi sæpius & intestina libero aëri exposui in Experimentis circa pancreas; quin ventriculum ipsum in tabula aëri expositum lustravi, & collustrârunt mecum alii; nihil tamen damni à contactu aëris animali resultavit. Aliàs vidi intestina prolapsa ex abdomine pendula, rubra, frigida & gangrænæ proxima, quæ spiritu terebinthinæ (qui fortè ad manus erat) perfusa reposui, vulnus consui, & canem pancreate truncum vivis annumeravi. Sed & ventres hominum patefacere tenentur Chirurgi in Gastrorhaphia, Partu Cæsareo; & patentem vidi in mulieribus, quæ fœtus, in utero computrescentes, negato exitu per vulvam frustillatim per integumenta abdominis excluserunt. Harum unam Tribaldingæ prope Constantiam spectavi, quæ fistulam prope umbilicum, quâ olim infantem frustillatim enixa fuerat, pretio conducta mihi monstravit, saniem adhuc dum fundentem. Aliam Jestettæ prope Scaphusiam cum Venerando nostro *Wepfero* vidi, quæ gravida, pariundi tempus emensa, cum per collum uteri reddere non potuisset, ortâ prope umbilicum maculâ nigrâ, eâq; consilio Experientissimi *Wepferi* incisâ, infantem, obstetricante Chirurgo exclusit, suum, ipsa autem ad vivos rediit. Adeo ut à perforatione & admissione aëris qua tali periculum sit nullum. Quin paracentesin fieri debere bis naturâ didici magistrâ:

Virgo 23. annorum, Altshusii degens in Algota, (ubi tunc temporis medicinam faciebam Reverendissimo Ordinis Teutonici Præfecto,) *netrix anno 1683. à mense Martio menstrua non vidit & chlorosi laboravit. Brevî abhinc abdomen intumuit, doloresq; ingentes tensivos & lancinantes ex eo persensit. Indies ventris tumor crevit, pedes autem & reliquæ corporis partes tumore caruerunt. Mense Julio umbilicus sensim protuberavit; in medio ejus pustula pullulavit, quam exarescentem ungue refricuit ægra.*

Ab

Ab opere aut arte sua nunquam feriata fuit. Quondam mensæ assidenti inter nendum umbilicus crepuit, & aqua impetuosè prorupit, unde perterrita sese in vicinum conclave recepit verecunda; ubi vestimenta mutavit, & ex iis tanquam lavacro extractis aquam expressisse præsenti mihi retulit. Aqua abhinc per umbilicum effluxit largâ quantitate, subsidente sensim tumore abdominis: vulnus Chirurgus deligavit, & quotidie aliquid seri stillare observavit: Die 27. Julii 1683. me ad ipsam comitatus, monstravit umbilicum medium ruptum, parum seri effluxit. Cæterùm bene sese habuit, appetiit & probe suo munere functa fuit, menses autem ab eo tempore non vidit.

Aliam vidi Wiblingæ prope Heidelbergam cum celeberrimo *Franco*, Argo nostro, Domino Collega exoptatissimo. Prope umbilicum in ventre hydropicæ distentissimo macula nigra visa fuit, quâ partim sponte ruptâ, partim stylo pertusâ aqua, nobis præsentibus prorupit impetuosè, ut cohibenda vix fuerit Chirurgo; tanta autem successit perturbatio, ut debilis jam ante vitam cum morte perendie commutârit. Talia nempe patrat natura, quam subinde imitari licet arte. De Chirurgo Sabaudo legere memini dans le Journal des Sçavans (quo nunc destituor libro) qui in hydropicis paracentesin citra moram instituit felicissimè. Acus notantur, quibus pertundas abdomen tenues, perforatas tamen, & quotidie tantundem aquarum per eas elutriare dicitur, quantum ferre possint ægri commodè; retractâ acu, foramen concidere, aëremq; excludi; perendie novum foramen eodem artificio excitandum esse & educendas aquas tantisper dum ventres inaniti fuerint.

III. Paracentesin perfecerunt plures & atro pleriq; hunc carbone notârunt, de eventu dubio certi, causæ autem nescii; Ausus quoq; hanc fuit, sed exoratus Celeberrimus quondam Cattorum Medicus *Waldschmid*, Amicus desideratissimus, cùm quo sæpius super hac re contuli, dum medicinam faceremus ambo Serenissimæ Electrici Palatinæ hydrope tandem piè defunctæ. Mecum sensit Vir Doctissimus, insignis Philosophus,

aërem

aërem scilicet esse, qui in ventre hydropicorum tantas ludat tragœdias, ceu ex Observat. 152. Ann. Sext. Dec. 2. Colleg. Curiosorum videre est.

Aëris vis elastica in fermentandis succis vegetabilium & corporis humani nimis nota est, quàm ut hanc pluribus hîc prosequar. Experiuntur eam in suis officinis Chymici, & aërem à succis suis, superfuso oleo studiosè abarcent. Cadavera integra à corruptione vindicant pollinctores, dum balsamis ea condiunt, porosque per quos aër corruptivus ingreditur, stipant. Animalcula vidi Succino pellucido immersa, partibus omnibus absoluta & per annos à corruptione vindicata apud celeberrimum quondam Lugdunensium Botanicum D.D. *Syen.* Cavent sibi ab aëre in deligatione vulnerum Chirurgi, & si statim à vulneratione labia committantur, antequam vim suam exserat circumfusus aër, facile coëunt & citra suppurationem coalescunt. Os si nudum tetigerit, *exfoliationem* seu separationem laminæ tenerioris exspectant Chirurgi Parisienses per 40. dies. Stupendum quantam vim exserat aër in Cancris occultis, qui vel sponte vel curantis imperitiâ aperti, nullis deinceps coërcentur repagulis; ad intima enim si penetret circumfluus aër, à tunicis antea exclusus, insequitur ilico & major putredo, & uberior partis affectæ luxuries, & instar feræ sævientis depascitur quicquid obvium: clausus autē latet interdum per annos citra offensam. In empyemate pus minimè olens ab initio, ab admisso, facta lateris paracentesi aëre redditur fœtidissimum. Quid mirum igitur in ventre hydropicorum tantam hunc tamque funestam edere Catastrophen? Etenim perforato abdomine ingruit æther confertim in paludosam ventris colluviem; non aliter atque tempore hyberno in piscinas glacie obtectas, exhaustis piscium respiratione particulis aëreis, novas parato aditu per medias undas irruere, emorientesque pisces refocillare videmus; Cumque lympha in abdomine contenta varii generis particulas contineat, salinas præsertim & aculeatas, quas involvit, aër intromissus virtute qua pollet elastica &fer-

& fermentativa, eas exagitat, unde salium spicula è suis theculis depromuntur, acuuntur inter se invicem & vibrantur, fibrillas nerveas, quas feriunt, pungunt, fodicant; hæ autem convulsæ motum sanguinis & humorum circulantium intercipiunt, nec possunt non inflammationes oriri, unde febres, dolores, inquietudines, atque convulsiones, tandem lethales, si machinæ animalis virtutem superant. Clare hoc drama spectavi in nostra muliere. Primo à paracentesi die lympha extracta limpidissima fuit, & refrigerata in pelvi gelatinæ instar concrevit, calore autem fundi iterum & liquescere grato spectaculo visa fuit haut secus atque si recens ex lymphæ receptaculo excepta fuisset: Salva tunc erant omnia. Quam primum verò hanc æther pervasit, jam mutatâ scenâ, rigor vehementissimus ægrotantem concussit, febris accensa fuit, cum siti, vomitibus, doloribus variis, vigiliis, aliisque tum inflammationis tum convulsionum testibus: Eodem tempore alia prorsus lymphæ facies ac ingens metamorphosis, & quæ limpida pridie, nunc turbida, putreolens, minimè concrescens & instar seri lactis viridiuscula conspecta fuit. Drama hoc lusit tamdiu æther, donec subactâ secundum sui motûs leges lymphâ fermentatio, seu particularum aculeatarum vibratio & conflictus deferbuit, & lacuna ventris maximam partem exhausta fuit; cujus finem paucissimi exspectant tragœdiæ; plures primo hoc actu succumbunt, ceu adverso quoque fato experta est mulier, cujus mentionem facit laudatissimus *Waldschmidius*; ait enim loco citato: Peractâ paracentesi novam reconvalescentiæ spem recuperavit, cùm jam meliùs habere videretur. Verùm hæc spes vix inchoata, exspiravit ocyùs, superveniente inopinatô rigore, cum ardore, inflammatione, & intensissimo imi ventris, præsertim circa pubem dolore, quibus cùm per sex vel septem dies conflictaretur, tandem fatis cessit. Qua quidem Historia dicta nostra plane confirmari videntur.

IV. Quæ cùm ita sese habeant, ita autem sese habere, pensitatis ritè omnibus fortè nemo dubitabit, modò adinvenien-

dum

dum foret Curiosis Naturæ mystis remedium, quô aut aër in paracentesi abarceri, quod factu perdifficile, ne dicam impossibile foret; aut saltem emendari, ne tantam ederet stragem, aut vis ejus fermentativa eludi aut sufflaminari posset. Causam sinistri eventûs cubili ventis exposito imputare videtur Excellentiss. Waldschmid; & quidem ingeniosè cum frigidum omne nervis, partibusque membraneis sit inimicum; in loco potius calido paracentesin perficiendam esse suadere videtur. At vereor, ut & ita satisfaciat: Constat enim aërem in loco calido fermentationes citius, quàm frigido ciere.

Perplacuit modus, quo hanc perficere Chirurgum Sabaudum superius memoravi. Exigua enim cùm sit acus perforata, per quam aquam educere dicitur, parum quoque ætheris per eandem irrumpere poterit; detractâ autem acu, penitus excluditur. Suis tamen & iste modus laborat difficultatibus. Etenim in nostro casu tantum abest, ut per exiguum ejusmodi foraminulum effluxisset aqua, ut vel potius, obturato subinde foramine spissa quadem mucagine, Cathetere requirenda, & inter intestinorum volumina obhærens educenda mihi fuerit. Præterea diuturnior per exiguum canaliculum effluxus aquæ, compensare potest aëris per majorem aperturam irruentis quantitatem, adeoque res eôdem recideret. Sæpius cogitatio subiit, annon præter interna inflammationi obluctantia remedia, qualia sunt diaphoretica, Spir. Camphorat. Tartari compositus, Armoniacus &c. injectione liquoris balsamici in abdomen partibus afflictis solatium afferri, fermentatio lymphæ atque corruptio impediri, & ipsa inflammatio præveniri posset? Fiunt injectiones in cavitatem thoracis ad proluendum empyema; fiunt quoque in fistulas, non vitatis nervis atque tendinibus. Ecquid non in abdomen fieri possent sine partium contentarum noxa? quin magno forte earum commodo, dum intestina inflammatata jam olim in cane spiritu terebinthinæ perfusa in abdomen recondidi, & ab imminente gangræna vindicavi. Vix autem occurrit, quod putredini po-

tentiùs resistat Tincturâ ex Myrrh. Aloe cum Spir. Vini Camphorato, qui vel solus inflammationem solvere, & putredinem omnem abarcere potis est. Nec est, quod hanc reformidemus in abdomine. Temperatur enim aquâ intus contentâ; tolerant hanc tendines atque nervi, quin in cane spiritum terebinthinæ, ardentiorem adhuc intestinis inflammatis felici jam successu adhibui. Nec dubito, quin si ulla arte aut ingenio hæc lymphæ fermentatio in abdomine, & inflammatio impediri posset, paracentesis in majorem dignitatem assereretur, eaque præstari possent, quæ aliis impossibilia visa fuerunt. Exantlatâ enim abdominis palude, glandulæ faciliùs deoppilarentur vasa lymphatica vel rupta, vel exesa persanarentur; motusque humorum remotâ sarcinâ liberior fieret, partium denique functiones redintegrarentur, nec ingemiscerent tantopere sub onere, ægrotantium plures tandemque inopes plane succumberent.

[Exhibita Augustæ Vind. A. 1690. d. 17. Januar.]

OBSERVATIO CI.

D. MARCI GERBEZII.

Epilepsiæ, & Convulsiones inconsuetæ.

Miras Convulsionum, & Epilepsiarum varietates adnotarunt hactenus alii. Mihi rarior visa fuit illa, quam ante paucos annos, quemadmodum parens ejus mihi, ex me curam expetens retulit, puella rustica patiebatur, quæ singulis lunæ quadris sæpius repente facta attonita omnibus sensibus tum internis, tum externis privabatur, absque eo tamen, quòd præter oculorum aliqualem intorsionem, vel minimùm, quod aliàs in Epilepsia ordinaria commune est, convelleretur, concideret, aut onus, quod gesta-

gestabat, amitteret. Persistebat aliquamdiu cum fixis & nonnihil intortis oculis sic, & tandem rursus ad se rediit, absque eo tamen, quòd tunc actorum recordaretur. Alius hîc Labaci artifex nunquam hactenus quid simile passus quodam vespere intra cœnandum casu amphoram vino plenam ex mensa cum brachio decusserat, ex quo adeò terrefactus est, ut mox cordis angustias sentire, collabi, & extra se rapi ceperit. Ad lectum deportatus cum apertis, & minimè intortis, fixis tamen oculis jacuit, nec agitatus ullum sensualitatis signum edidit, liberrimè tamen respirabat, & dormientis instar, nisi quòd oculos apertos haberet, jacebat. Vocatus ego mox epilepticum esse pronuntiavi, quod & effectus paulò pòst confirmavit, accepto enim clystere acriore, & naribus admoto, ac inuncto oleo succini stil. ac vi ori infusis antiepilepticis, ad se rediit tanquam ex alto somno excitatus, nullius secum actæ rei memor, quàm amphoræ in cœna decussæ. Si eam corpus, quâ prendebatur, figuram servâsset, Catalepticum judicassem.

Certa honesta Matrona à multis annis epileptica & exinde non solùm ferè totali visu privata, verum ante annum & ipsâ vitâ, illud mirabile in se habuit: quòd tempore paroxysmi quandoque loqueretur, si maritus eam tenebat, aut alius quispiam, sive vir, sive fœmina, quemadmodum aliquando certo Clerico factum, impudicè eum tangere voluerit, & si renuebat, etiam intelligibilibus verbis, ut admitteret, urgebat, ad se rediens tamen nihil horum recordabatur. Convellebatur verò absque spuma circa os, & quandoque sæpius de die, quemadmodum retulerunt id mihi domestici ejus.

Etiamnum vivit in hac provincia magni stemmatis Matrona, plurium prolium mater, de qua sæpissimè audivi, imò semel tempore paroxysmi ipse adfui, quòd quoties prægnans est, semper suavissima sit, puerpera verò facta mox deterius se habeat, donec rursus imprægnetur. Convulsivi verò motus caput minimè afficiunt, uti & sinistram corporis partem; Abdomen verò, & præsertim dextrum brachium, pedemque in

tantos motus agunt, ut lectus in gentem fragorem edat. Paulò post, ingens flatuum agmen, aut per superiora eructatur cum ingenti strepitu,, aut per inferiora exploditur, & sic omnia conquiescunt, solâ partium affectarum superstite lassitudine. Mirum est, quòd id etiam prægnanti non accidat. Fortè quòd uterus semine virili satiatus, ei acquiescat.

Venerabilis denique Monialis Ord. S. Claræ Minkendorffii professa, elapsâ anni 1689. æstate post perpessos ultra biennium continuos, non obstantibus quàm plurimis & ab Excellentis. Dno. ejusdem Cœnobii Medico Ord. Domino Andrea de Coppinis & ab aliis ex Methodo adhibitis remediis, capitis dolores, inter cætera supervenientia terrifica epileptica accidentia, præsertim illud mihi videbatur admirandum, quòd quadam vice (aliàs enim mitius se habebat) Convulsione opisthotonos dicta versus posteriora cum tanta celeritate & vehementia convelleretur, ut tota in aërem rapta expansis volantis ad instar, sed rigidis brachiis, ita ut lectum non attingeret, videretur. Mox relapsa verò rursus tota inflexilis & tetano affecta cum secundum corpus extensis brachiis persistebat, paulò pòst verò eodem modo versus anteriora contorquebatur emprosthotonos dictâ convulsione, relapsa verò rursus rigida & inflexilis permansit, donec tandem manuum miri motus convulsivi, & in omnes figuras cum mira celeritate agitationes supervenirent, quibus nonnihil cessantibus, ægra demum oculos aperire, & in altissimum risum erumpere cepit, imò in lecto quasi præ gaudio tripudiare, sed hoc vix per mediæ horulæ spatium, mox enim desuper, altissimè flere, copiosissimasque lachrymas fundere, & justissimam in Astantibus campassionem movere visa. Et tunc primùm ad se sensim redire cœpit, ac locum maximè affectum, capitis scilicet supremitatem, tempora, & orificium ventriculi monstrare. Quales paroxysmi intra 24. horas plerumque ter redibant, & durabant ferè per 4. quandoque etiam 5. horas continuas. Extra quos verò

sat

ſat tolerabiliter ſe habebat, & oblata cum appetitu aſſumebat.

In Cura ex meo & præfati Domini ordinarii Conſilio inſtituta, & intra duos Menſes (Laus ſupremo, à quo omnis medela, Archiatro) feliciter finita, ea quæ notabilius profuêre, erant pillulæ ex extracto cephal. pil. cochiar. rad. valer. caſtor. & una vel altera gt. ol. ſuccin. ſtil. confectæ, ante ſingulos lunæ quadros pridie mane aſſumendæ. Secundo pulvis appropriatus ex pulv. Epilept. Marchion. Cinnab. nativ. ſmaragd. & cran. hum. præparatus, de quo omni lunæ mutatione pridie veſperi, eâdem & poſterâ die mane ex aqua Epilept. Langii & ceraſ. nigr. una doſis aſſumebatur. Tertio decoctum, ex ligno ſancto, viſco querc. rad. chin. & ſarſæpar. cum rad. valerian. pœon. herb. beton. & primul. ver. ac ſem. fœnicul. factum, ſacchari modicâ quantitate dulcificatum, & cum affuſione aliquot guttarum ſpir. vitr. ad gratiam acidulatum, de quo intermediis diebus quotidie mane ſumebatur bonis hauſtus. Quibus diebus quoque veſperi pro virium corroboratione aſſumebatur aliquid de confect. alcherm. cũ appropriatis permiſta. Quam quidem curam præter veſicatoria carpis manuum, cruribus, & colli ad nucham lateribus applicata, tandem & ſetaceum nuchæ inuſtum, & clyſteres per intervalla ſæpius injectos continuavit per duos integros menſes, & exceptis ſolitis capitis doloribus in integrum convaluit, ita ut jam per aliquot ſeptimanas munia ſua Monaſtica cum cæteris ſuis conſororibus æqualiter peragat.

OBSER-

OBSERVATIO CII.

D. MARCI GERBEZII.

Mirabilis phantasiæ vis.

DE hominum apprehensionibus miranda sæpe legimus. Est vir Ecclesiasticus, & parochus Michaël Tercellius dictus, ferè jam octogenarius, qui à juventute sua ad coopertos linteo cibos, quemadmodum trutæ quandoque mensis adferri solent, & lucii in aceto decocti, semper adeo exhorrescit, ut in publica mensa derepente animo concidat, de apertis iisdem cibis nil tale sentiens. Est hîc Labaci & alia perquam nota domina, cui simile quid ad cibos cum allio conditos saltem ad cubile delatos, licèt ab ea nondum visos, taceo, gustatos accidit. Alia denique, quæ, sicut ipsa mihi retulit, dum quâdam vice per fenestram prospiciens, casu à Canicida canem mortuum prætervehi videret, ita animo perculsa est, ut copiosissimum, nunquam aliàs consuetum sanguinem evomeret. An hîc subfuerit antipathia? judicandum permitto. In prioribus duobus casibus, suspicor antehac fortè offensam aliquam corpus à talibus cibis accepisse.

[*Labaco Augustam Vind. 1690. d. 17. Januar. missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CIII.

D. JOHANNIS BENEDICTI GRüNDELII.

De

Nigris capillis poſt mortem caneſcentibus.

PIlos ex cute copioſis glandulis conglomeratis præditâ prodire, ſucco viſcido nutriri, eſſe cavos, & verſùs extrema craſſiores, quàm circa radicem, curioſo orbi jam detectum eſt per microſcopia; colorum etiam diverſitas, & mutatio â plurimis obſervata eſt: ſic mentionem facit Clariſſimus Rommelius in Miſcell. curioſ. decur. 2. ann. 6. pag. 473. de quodam ruſtico in agro Patavino, quem ipſemet vidit, capillis viridibus copioſè præditum, nullo adhibito fuco, vel artificio. Mutationem quod attinet, videmus ex hiſtoriis, terrore, vel metu ſæpeſæpius canitiem exortam fuiſſe: quid pinguedo urſina hic præſtet, omnibus notum eſt; Clariſſimus D. D. Hagendorn obſervat etiam in miſcell. curioſ. decur. 2. ann. 5. pag. 201. quòd quædam vidua hemicraniâ laborans, ex illitu aquæ apoplecticæ ſupra frontem albos capillos adepta fuerit, cæteris in confinio, quos aqua non tetigerat, nigricantibus, ridiculo ſpectaculo permanentibus; Mulierculæ noſtræ horrent in febribus oxyrrhodina, & frontalia ex aceto præparata, aſſerentes, acetum coadjuvare multum ad canitiem maturandam, ſed ſit fides penes Authores: Hiſce curioſis pilorum metamorphoſibus etiam ſequentem addere volui.

Sartor Græcenſis, nomine Kraner, octuageſimum ſextum ſuæ ætatis agens annum, nigris adhuc capillis, intermixtâ exiguâ canitie pro tam venerabili ſenio minùs correſpondente præditus, deficientibus paulatim viribus, tandem in maraſmo ſeni-li, Anno Chriſti 1679. die 17. Novembris piè in Domino moritur. Unâ poſt mortem horâ, niger capillorum barbæque color

lor totaliter disparuit, & in candorem nivis albissimæ mutatus fuit, obstupescentibus omnibus amicis circumstantibus, præsertim filio, qui sacerdos parenti in agone adstitit, & mihi hanc observationem syncerè communicavit. Clarissimus Curiosorum Oribasius, D. D. Rosinus Lentilius Fautor & Amicus meus maximè colendus, in Miscell. curios. decur. 2. pag. 354. citat quidem Authores observantes, pilos post mortem crescere, & ex nigro in flavum colorem mutari; verùm ex nigro in album degenerantes, nondum memini me legisse. Quæ hujus tam subitaneæ metamorphoseos causa sit, accuratiori examini Naturæ scrutatorum subjicio.

SCHOLIUM.

QUamvis in furca suspensis aut rotæ impositis canescere pilos, experientiâ motus, in suo *de Miraculis mortuor. libro 1. tit. 1. §. 7.* scripserit Excell. *D. Christ. Frid. Garmannus*, id tamen dum quandoque accidit, non subitaneâ fit; sed paulatinâ mutatione; unde singularis planè hæc est Nobiliss. Dn. Autoris memorata metamorphosis; cujus causam adcuratiùs examinare satis arduum videtur. Si quid tamen conjecturare liceat, cùm pilorum tincturam non tam alimento subinde eis accedenti deberi, quàm potiùs ipsi eorum substantiæ esse implantatam existimem, quæ instar fermenti alicujus se habent, dum à spirituum præsentia actuatur, lympham vel nutrimentum glutinosum, sulphure & sale volatili præditum, alterare, ejusque particulas sibi assimilare valeat, putarem, à spirituum cessante adfluxu potiorem rationem desumi posse: Cùm enim tinctura hæc in Sene isto fatiscere jam aliquo modo inceperit, & quò minùs à spiritibus sufficienter suscitari posset, restiterit, sive ab alimenti, in senili ætate multum de sulphuris & salis sui activitate remittentis, inque vappam quasi acescentem potiùs degenerantis, adpulsu hîc illic obliteraretur, fieri potuit, ut cessante in morte dicto spirituum influxu, lympha hæc in pilorum cavita-

vita-

vitatibus & poris ſubſiſtens, acido ſale ſuo, cùm non inveniret, quod ejus actioni reſiſteret, tincturam iſtam planè annihilaverit. Quantum enim in priſtino colore pilis exuendo ſpirituum influxus ceſſans vel diminutus præſtet, tot exempla eorum, qui à magno & ſubitaneo terrore aut triſtitia, vel unica nocte, canitiem induerunt, teſtari poſſunt; acidorum autem ſuccorum in nigro colore abolendo vim, vel ſulphuris accenſi fumus acidus, vitrioli ſpiritus, acetoſæ ſuccus, aliaque ſimilia, in delendis ab atramento, chartæ, linteis, manibusve maculis, ſufficienter comprobant.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CIV.

D JOHANNIS BENEDICTI GRüNDELII.

De

Mira & ſalutari bufonis in peſte & febri quartana exhibitione.

Ruſticus quidam penes Pettovium in Kalles habitans, & peſte Anno 1680. dirè graſſante correptus, intellexerat olim, bufonem multum præſtare in ſimilibus affectibus, quare ſanitatis ſuæ recuperandæ avidus, veræ tamen doſeos ignarus, exſiccatum bufonem unà cum inteſtinis omnibus in aceto coquit, coctum inſtar teſtudinis totum quantum comedit, & brodium poſtea ebibit haud infelici ſucceſſu, ſecutum enim eſt ingens ſudoris & urinæ profluvium integerrimo die durans, quo peſtis cauſa expulſa, & viribus paulatim redeuntibus ſanitas ex integro reſtituta eſt. Sequenti anno vicinus quidam febri quartanâ corripitur, cui ruſticus iſte bufonem tanquam palmarium ſuum remedium ſummâ laude recommendat, ſanctè promittendo, facilè hunc affectum tali modo fore curabilem, cùm propriâ experientiâ in ſe

viderit curatam pestem, quæ longè crudelior quartanâ est; obedit pauperculus, & aceto deficiente, in lacte bufonem laudatum coquit, coctumque totum assumit, felici pariter successu, nam febrili materiâ per vomitum, urinam, & sudorem evacuatâ, â quartana radicaliter liberatus est. Vivunt ambo isti rustici sanissimi, & remedium hoc polichreston super astra extollunt, reliqua omnia medicamenta etiam præstantissima floccifacientes. Plura de bufone encomia videantur apud Buttlerum, Helmontium, & Clarissimum Curiosorum Arionem D. D. Christianum Franciscum Paullini, qui ex professo hanc materiam doctissimè tractavit.

[Marpurgo Styriæ An. 1690 20. Januar. Augustam Vind. missæ.]

OBSERVATIO CV.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Ephialte.

Circa affectus illos, qui vulgaria secum non afferunt symptomata, sed paulò insuetiora & abstrusiora nobis sistunt, variæ foventur opiniones, & quot Capita, tot sæpè audiuntur asserta. Si autem in ullo morbo, certè in Ephialte, seu incubo, prout vocare libet, occurrit, idque ideo, quia lusus diaboli huic affectui frequenter se immiscent, adeoque judicium nostrum obfuscant, & opinionem spissa obscuritatis nocte involvunt. Medici equidem sagaciores verum â falso eruere, satanicum â morbifico discernere, & unum ab altero disgregare norunt, id quod minus exercitatis non obvenit, sed aqua hæret. Domina mater mea primo conjugii anno, per tres hujus quadrantes, mirum quantum excruciata fuit ephialte, diu & noctu ipsam incommodante. Amisit vigorem

gorem vix oſſibus hærens, & tantum non enecta. Vidit ſub vetulæ ſat notæ forma accedere, & quamprimùm ſola in hypocauſto ſedit, ſtatim Veternus obrepſit, & dicta fœmina adfuit, compreſſitque cum ſumma virium imminutione. Varia adhibuit conſilia absque utilitate, tandem ſuaſu aliarum Matronarum, juſſit accerſere dictam vetulam, inque earum præſentia multis exprobravit ipſi verbis & objurgationibus facinus hoc, & ni deſiſteret ab attentato, tùm ſe velle Magiſtratui denunciare ad pœnam infligendam, ſeriò affirmavit. Palluit exterrefacta hæc, & ſibi nil mali conſciam eſſe edixit, ulterius tamen ab eo tempore Mater immunis manſit ab ephialtis incubatu per omne vitæ tempus, usque huc quo ſeptuageſimum fermè attinget annum. Alia à plurimis annis ut virgo, multas ab ephialte ſuſtinebat moleſtias, id quod ab imminutis deducebam menſibus & phlegmate quo abundabat. Hoc tamen erat ſupra morbum, quod dum aliquando cum agnata per plures noctes in eodem decumbebat lecto, incubus, ſupergreſſa altera, ipſam invadebat, dumque locum mutabant, relicta illa ſolam hanc laceſſebat, ambabus vigilantibus & trepidantibus. In diſtrictu Grunbergenſi quædam per multas ſeptimanas moleſtos ſuſtinebat ephialtis inſultus, una nocte ſurripit ipſi incubus annulum & de digito detrahit. Irata hæc neſcio apud quas conſilium quærit veneficas. En eventum! Mane aliquando Vir Juvenis in domo illius ſe ſiſtit & annulum detractum huic perſonæ tradit absque ullo verbo, & ut ignotus ſe iterùm ſubducit hac ſtante attonita, nec amplius inde ab incubo vexata.

[Gorlicio Luſatorum Noribergam 1690. d. 1. Febr. miſſa.]

OBSERVATIO CVI.

D. GEORGII HANNÆI.

Corona Imperialis rariſſima.

TAm felici auſpicio, ſupra omnes, vel celebratiſſimas, Triumphantium Imperatorum Pompas Invictiſſimum CÆSAREM LEOPOLDUM attollunt Immortalia Merita, Plurimis redimita Victoriis; ut ipſo Romanorum Auguſto dignior ſit hic noſter Germanorum Auguſtus, qui non ſolùm continuô triduô, ſed toto ſuæ Vitæ (quam longiſſimam optamus,) curriculo, imò & poſt Fata, cæteris Triumphantibus Altior & Magnificentior, per ora laudantium feratur, linguis jubilantium devectus molliſſimè, Coronîs Aureîs, Gloriîs Infinitîs, Lemniſcatis Victoriis, Præconiis Æternis, Homine longè Auguſtior, Jovi Statori ſimilior. Adeò latè namque ſe circumfudit, Orientem perſtringens & Occidentem, hoc Cæſareæ Majeſtatis Jubar; ut non neceſſe habeat, vel, Medorum more & Aſſyriorum, faciem Minio pingere; vel Regum Perſarum ad inſtar, fuco Adipis Leonini Perſonam ſibi induere, ut eò conſpectior emineat in Triumpho; cum Orbi univerſo ſatis gloriosè oſtendere poſſit ſua Arma victorioſa, Hoſtium cruenta ſanguine, Turcarum adipe madida, hîc ſingulos provocans fortiter, illic univerſos conculcans animosè. Servet Cœlum voveo, Tantum Chriſtianorum Propugnatorem feliciſſimum! quò, poſt reportatas ab hoſtibus millenas Victorias, ipſis ſe inſerat Sideribus TRIUMPHALIS AQUILA, ſub cujus Alarum præſidio non tonat bellicoſiùs in Campis Hungaricis Mavors gradivus, quàm animat feliciùs Machaonia Pulpita ſaluberrimus Apollo. Et quid? ſi pro fauſto plurimarum Glorioſiſſimi CÆSARIS Victoriarum præſagio interpretemur, hoc Danicæ Floræ Delicium, quod elapsâ nuperrimè Æſtate protulit Othinia noſtra, CORONAM IMPERIALEM RARIS-

RARISSIMAM! fore ſcilicet, ut Tantæ CORONÆ, etiam è LILIIS ſubactis, maximum accedat decus & incrementum.

CORONA IMPERIALIS noſtra, *Liliis* annumerata, aliis *Tuſai*, quibusdam *Turfani* Dioſcoridi *Hemerocallis* dicta, longè ultra cæterarum, ſuæ ſortis, adolevit privilegium. Caulem habuit in faſciæ morem latiſſimæ explicatum, Altitudine penè tricubitali, latitudine palmi, luxuriantem oppidò. Caulis faſciatus, circa Radicem è tellure exſurgens, parva quadam ludibundæ Naturæ declinatione, flexuve, aliquantulum diſtortus erat. Veſtiebant eundem, in ſtrias rectà aſcendentes aſpe- ratum, & leviter in formam Acinacis incurvatum, folia numeroſa; donec è nudo & glabro Collo aſcendens Caput, *quinquaginta quatuor* ornatum *Floribus*, ſubflammeo rutilantibus colore, atque foliacea tectis Umbella, oculos intuentium in ſe converteret avidiſſimè. Florum quisque, anguſtiorum foliorum viridante ſignatus Coma, ſenis conſtabat Foliis, in mucronatam deſinentibus extremitatem. Unguiculi ſingulorum in Floribus Foliorum fundus, obſcuriore pictus colore, gemmante renidebat Margarita argentea. Aderant & Floribus ſingulis ſua ſtamina ſex, apices oſtentantia vagulos, ochram æmulantes colore, cum trifido, inter eadem latitante, ſtylo, conſueto Naturæ artificiô. En Figuram rariſſimam! CÆSARE, cui ſubmiſſiùs porrigo, digniſſimam.

SUſcipe Latipotens CÆSAR, LEOPOLDE, Triumphos
Innumeros! gratô quos notat usque modô,
TURFANI, præbens oculis ſpectacula blanda.
IMPERIALIS erit rara CORONA! vide!

Menti-

Mentitur Gladium, qui sustinet omnia Caulis;
Hostica turba Ensem CÆSARIS heu timeat!
Mille modis ludunt *novies sex* ordine *Flores*,
Gemmatô Calathô nutat & ipse Crocus,
Hic tremulus tenui submittit pondera filo,
Tot Folia assurgunt; tot, viridante choro;
Quotque habuit quondam celebris & Etrusca Corolla
Lemniscos. Apicem Tutulus ipse tegit.
Sit Multis Emblema precor, LEOPOLDE, Triumphis,
TUSAI Persarum! ac omnia læta vehat!
GENS LUNATA cadat, fiat modò fabula vulgi;
Unguibus egregiè saucia facta Tuis!
LILIA contundens, AQUILÆ juga ferre jubeto!
Concerptis Oculos pascere perge Tuos!
Ferrato Galea ac radiet, Telumque, Corymbo,
CÆSARIS! Innumeris Victor ovet Spoliis!
Corruat, aut fugiat, quisquis se opponere tentat
INDUPERATORI! vah inimica Phalanx!
Suscipe Latipotens CÆSAR, LEOPOLDE, voventem!
Amplexus Sacris ipse dabo Pedibus.

Fig. XXI.

OBSER-

no p. 240.

OBSERVATIO CVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Xiphias adumbratus.

VIderi possem Iliada post Homerum scribere velle, dum XIPHIAM adumbrare aggredior; postquam in hac scena Orbi jam pridem suam operam sat claro probaverint documento, præter Clarissimos Viros, Rondeletium, Bellonium, & Salvianum, Celeberrimus Gesnerus, Laboriosissimus Aldrovandus, & singulorum Epitomator felicissimus Jonstonus. Sed diu est, ex quo vacillantes in hac arena tot Atlantum gressus notavit, Fama & Meritis, dum hominum genus erit, superstes, Nobiliss. ac Beatissimus D. Th. Bartholinus, circa Xiphiæ Anatomen occupatus, Histor. Anatom. Cent. 2. p. 196. spero igitur me veniam consecuturum, si ego Tanti Præceptoris mei signatis inhærens vestigiis, exteriorem hujus Piscis fabricam expressero pleniùs, sicut ille interiorem ipsius texturam scrutatus est sollicitiùs. Auxit Anno superiore *Physicothecam meam*, variis Naturæ & Artis gravidam Operibus, *Gladio Gladii, seu Xiphiæ Rostro, longo spithamas quinque; circa radicem, quinq; digitis; circa mucronem, unciâ, lato*, Vir Religiosissimus, Dn. Johannes Georgii, Ecclesiæ Schebyensium Pastor, & Nomarchiæ Lũndensis Præpositus Meritissimus. Addidit laudatus Affinis meus, Iconem, rudem equidem, at fide αὐτοψίας communitam, (nunc à me adumbratam pleniùs) & brevem descriptionem; ego neutrum publico invidere volui, Venerandum Dn. Præpositum Latiali per me loquentem lingua, heic introducturus.

Anno 1682. Die 2. Octob. appulit ad littus Insulæ hujus Parochiæ meæ, à Tiliis nominatæ, nobis. Linde/ *Xiphias* enectus, in Ventris regione priore, infra Caput, vulnus ostentans latissimum. *Piscis* præfatus *excreverat*, præter Rostrum, quod Tibi mitto, *ad Longitudinem trium, cum dimidia, Ulnarum*;

binas æquabat Altitudine. Corpus teres erat, & solidè compactum, lævi tectum cute. Dorsi color erat ex Leucophæo variegatus; Ventris, Scombri more, argenteus. *Os edentulum* patulus admodùm commendabat rictus, parvâ ibidem habitante lingua. Branchias habuit Aselli simillimas; sed Pinnas quatuor, ita, ut vides, sitas, easq; crassitudine sua & pinguetudine ad Delphini accedentes quàm proximè. Caro alba erat; *Cauda bisulca*, falcatæ haud absimilis Lunæ.

Ex his, ipsaq; Icone, varios redarguere possumus Auctorum errores & ipsos corrigere Gesnerum, Aldrovandum, ac Jonstonum. Quorum ultimi non solùm circa Caudæ figuram hallucinati sunt egregiè, sed & singuli, circa totius corporis conformationem, imò circa numerum, situm, atq; lineamenta pinnarum, lapsi sunt crassissimè. Taceo Rostrum inferius, à Gesnero, Hist. Anim. Lib. IV. p. 380. justò longius protensum; atque superius, ignarissimum accusans sculptorem. Meretur in omnibus fidem Reverendus Præpositus, nisi ubi eam, circa *Dentes* sublestam reddit gravissima Illustris Bartholini Auctoritas: *ut* enim *ille nullos vidit*, quos ipsi etiam detrahit Gesnerus in horum locum quatuor ossa oblonga & aspera reponens; *ita hic*, Histor. Anatom. Cent. II. p 198. *Dentium tres ordines*, membranæ affixos, in palato inferiori medio gulam versus, *indagavit.* At mirum non est, effugisse Oculis Theologi latitantes Dentes, qui Cultro Anatomico non potuerunt non patere. *Vulnus*, cujus heic manifestum apparet vestigium, *non potuit non esse lethale;* cum Cor ipsius, statim sub Capite situm invenerit Excellentissimus Bartholinus. *Figit & hic Gladius Oppiano crucem, Rostro huic nunc justò majorem duritiem, nunc justò breviorem attribuenti perdurandi tempus.* Audiamus suæ Brunsvigæ decus, Consultissimum Rittershusium, Oppiani ut Commentatorem egregium, ita fidum Interpretem, Græcum Poëtam sic vertentem verbo tenus, Ἁλιευτ: B. p. m. 227. 228.

Pasti-

Paſtinacæ verò Xiphiæq́ Deus robuſtiſſima dona
Membris indidit, validiſſima arma unicuique
Roborans & huic quidem ſupra maxillam infixit
Erectum, ſponte enatum, acutum, non ex Ferro
Gladium, ſed Adamanti parem robore validum Enſem
Verùm Xiphiam quidem, ubi reliquerit Spiritu
Statim ipſi etiam ille commoritur validus gladius.
Ipſoq́ arma cum Domino exſtinguuntur, & relinquitur
Os imbelle, quod non poteſt amplius videri
Gladius, neque quicquam ut maximè cupias, effeceris.

Ecquis neſcit Veterum de invicta Adamantis, etiam ſuper incudem poſiti, firmitudine, ſoli Hircino obediente ſanguini, vaniſſimas nugas? Tantam certè non habet ſoliditatem *hic Gladius, Adamante longè fragilior!* in ultima extremitate oſſeus quidem; ſed verſus caput, penè corneus. *Neque tamen, cum ipſo Piſce, corruit totum ipſius robur!* Septennium quippe jam exegit hic meus, ab omni læſione immunis; imò & longè plura ſalvus ſupererit luſtra. Ut nihil jam loquar de *Priſti*, cujus ſerram poſſideo, longam ſpithamis ſeptem, latam Palmo, & huic ſimillimam, quam exhibet primus Aldrovandi & maximus Icon, delineatus Lib. de Piſcib. p. m. 694,

Fig. XXII. p. 295.

OBSERVATIO CVIII.
D. GEORGII HANNÆI.
Raucedo ſenilis curata.

VOci humanæ leviſſimam profectò non infligit ſecurim moleſtiſſima *Ravis*, quæ eandem infuſcat turpiter, quoties Laryngem & Arteriam aſperam inveſtiens membrana, ſive lævigatur, ſive aſperatur immodicè. Malum eſt junioribus ſat grave, ſenioribus nimis triſte, imò

tàm ſonticum, ut dicere non dubitaverit Medicinæ Stator, Hippocrates, Aphor. 40. lib. 2. *Raucitates & Gravedines ſenio confectis non mitificantur.* Inſanabilibus morbis Ravim haud immeritò annumerat Cous, ubi ſenio confectos oppreſſerit; cum in eorum pectoris ſentinam tàm importunè confluant Catarrhi, ut ne quidem plurima Tuſſis illos ſatis exantlare poſſit. Exagitabat hoc Anno Septuagenarium Heroem, meæ Curæ commiſſum, præter alia mala, tam dira *Raucedo*, ut nihil audiretur ab adſtantibus, præter humiles ſuſurros, quantumvis loqueretur enixiùs. Ego varia præſcripſi, etiam aliis proficua ſed eventu fruſtraneo. Tandem memineram Excellentiſſ. Sylvium, in pertinaciſſima Ravi, commendaſſe impenſiùs *Spiritum Salis Armoniaci*, vel in potu ordinario guttatim propinatum; nec infra exſpectatum ſtare hoc Tanti Viri elogium comperi. Talem itaque conficiendam curavi Trageam: ℞. Sacch. cand. albiſſ. unc. tres. Spermat. Cet. Drach. Sesquialteram. Aqu. Vit. anis. q. ſ. Spirit. Sal. Armon. drach. dimidiam. M. f. Pulvis, lambendus ſæpiusculè. Hinc non mitificabatur modò ſenio confecti Raucitas; ſed & commodùm ſe ſubduxit! ita ut, non promptiùs hodienum, quàm clariùs loquatur ſtrenuiſſimus Heros.

OBSERVATIO CIX.
D. GEORGII HANNÆI.
Pleuritis, alternis diebus, Tuſſi & Fœtore ingraveſcens.

POſtquam Daniam immane quantum vexâſſent præteritâ Æſtate *Variolæ*, cœpit heic apud nos in Autumno *Quartana*, & ſub Hyemem *Pleuritis*, eandem remetiri fabulam. In ultima hac palæſtra dubio certamine pugnabat Fœmina ſexagenaria, quæ, poſt Tuſſim diuturnam (malum ipſi quavis Hyeme conſuetum) frigore cœpit perhorreſcere,

scere, Anni hujus die 7. Decemb. posteaq; incalescere nimiùm, accedente lateris sinistri dolore punctorio. Ego *Pleuritidem notham* imminere prædicens, *(cum super latus malè affectum liberiùs, quàm super sanum, quiesceret,)* omnia feci, quæ fieri debuêre. Incaluit modicè, sed tussiebat immodicè, peripneumonica ægrota; donec noctu, inter 9. & 10. Decemb. Tussedini, millenis & suspiriosis irritatæ pulsibus, Apostematis sui rupturâ parentaret inflammata Pleura. Rupturam *abundantissima* ulciscebantur *purgamenta!* quæ, non modò, dum recente adhuc ulcere cruenta erant, sed & per binas septimanas, pituitoso glutinosa lentore, *tantum altera quaque nocte atque die spirabant, fœtorem, ut ægram jurasses Cloacinæ litare, quoties tenacissimum rejiceret crassamen*, tantâ Tussis violentiâ, ac si ipsa cum Intestinis excrearet Viscera. Alterum quemque diem Naturalem sine turbis transegit, quasi re benè gesta; alterum molestissimè absolvit. Vix autem lætiori scenæ finem imposuerat advesperascens crepusculum, *antequam tragico præluderet mimo graveolens Ructus, Tussis efferæ, cadaverosam exhalantis mephitim, prænuncius*, ut ut sine Febre, *terminum adventus semper anticipans*. Omnium tamen tristissimi Dies fuêre, à decubitu, 3, 7, 9, 13, 14. variis funesti symptomatibus. Imò, ipsas cum toto cardine avulsisset fores Morbona, ni Clysteribus, Litibus, Fotibus, Linctibus, Pectoralibus & Stomachicis sublevatam Medicamentis, à Fatorum retraxissem limine. Pleuritidi maximum attulit solatium hæc Mixtura, sæpiùs de die sumpta: ℞. Aqu. Prophylact. Sylv.-Theriacal. simpl. an. unc. dimid. Fœnicul. unc. un. Hyssop. unc. duas. Bezoar. Miner. Ocul. cancr. præp. an. scrup. duos. Spirit. Sal. Armon. gutt. quindec. Laud. opiat. gran. duo. Syrup. Papaver. rhæad. unc. unam. M. Debellatâ Pleuritide, maximum sensit levamen è continuato sequentium Medicaminum usu. ℞. Essent. meæ Stomachico-Polychr. drachm. duas. Elix. Propr. dulc. drach. unam. Spir. Sal. dulc. drach. dimid. M. inde sumpsit manè & vesperi guttas 15. in cochleari hujus Mixturæ Pectoralis. ℞. Aq.

Fœnic. Hyssop. Veronic. ãã. unc. duas: Aqu. Vit. anis. Roris. mar. Vin. Meliss. Zedoar. ãã. unc. sesquialt. Syrup. Hyssop. Jujub. ãã unc. unam M. Hinc Fœtor cum Tussi disparuit, supplente ejus vicem appetitu desiderato.

OBSERVATIO CX.

D. GEORGII HANNÆI.

Vulnus in medio Oesophagi, sesqui annum patens.

BIennium ferè est ex quo binorum in Germania militum temeritas linguæ pervenit ad gladios; *petiit* autem *alterius jugulum alter*, non plumbeo gladio, sed stricto mucrone *manu tam certa, ut ictum hostilem Adversarii exciperet Oesophagus*. Vulneratus, nullius experti Chirurgi opem implorat; sed à Medicastris decurrit ad Veterinarios, inter luscos oberrans & cœcos, donec vulnus coalescere dedignaretur. Hac æstate Othiniam venit, nostris adscriptus militibus, sed nondum obducta cicatrice; nec poterat consolidari plaga, licet omnem moveret lapidem sedulus Chirurgus. Ambo itaque ad me veniunt, audituri quid de hoc decernerem. Ubi totam hanc, ceu gesta erat, recensuisset Miles historiam, immitto in vulnus stylum, quem per patentes inter cutim & gulam mæandros liberè huc atque illuc vertere potui, ad tantum spatium, quantum Imperialis occupasset Thalerus. Ex his cuniculis præmonitus, dixi liberrimè, illum ex vulnere nunquam posse convalescere, antequam expurgatum fuisset istud Augiæ stabulum. Incidimus itaque scalprô chirurgico vulnus hocce, & uncia latum, duplo majus reddidimus! mox autem patuit, in fundo, mali fomes, *Fungus* scilicet, ex ipso excrescens Oesophago, unde, tanquam è spongia, exsudabat nocivus latex. Hunc ubi justò rigidiùs tractasset Chirurgus, vocatis in auxilium, Mercurio præcipitato, & unguento Ægyptiaco,

ptiaco, ſaucium propè propiùs jugulâſſet: ſuaſi ergo, ut ſolo Alumine uſto, Apoſtolorum immixtô unguento, refractarium commitigaret thyrſum; quô evaneſcente auſpicatò, cicatrice perbellè ſolideſcebat diutiſſimè valvatum vulnus.

OBSERVATIO CXI.
D. GEORGII HANNÆI.
Colubri ictus lethalis, miro modo ſanatus.

LItem hanc meam non faciam, *utrum Coluber rectiùs pro ſerpentis Synonymo, an vero pro ſpecie ejusdem haberi debeat;* diremit quippe hanc ipſam Geſnerus, in ſententiam deſcendens poſteriorem. *Conſtat autem veriſſimè, Colubrum non modò eſſe admodum doloſum, ſed & venenatum abundè.* Hinc ſalsè carpit, in binis ancillis, colubrinum ingenium Plautinus Callicles, Trinum. Act. IV. Sc. 3. nec Colubrô ferociorem beſtiam invenit Virgilius, cum quâ conferret Pyrrhum, Æneid. Lib. 2. v. 470.

Veſtibulum ante ipſum, primoq; in limine Pyrrhus
Exſultat, telis & luce coruſcus ahena.
Qualis ubi in lucem Coluber, mala gramina paſtus,
Frigida ſub terra tumidum quem Bruma tegebat,
Nunc poſitis novus exuviis, nitidusq; juventa,
Lubrica convolvit ſublato pectore terga,
Arduus ad Solem, & linguis micat ore triſulcis.

Quæcunque *de Colubris in Arabia alatis, Thura collecturis inſidiantibus*, tradit Herodotus, nunc patior ſileri! cum de his egerim fuſiùs in meæ de THURE LIBANOLOGIÆ Lib. I. Cap. IV. quæ Eruditorum aliquandò ambiet ſuffragia. Ictus eſt in pede altero non ita pridem à Colubro Ruſticus, neque ſauciatus erat citiùs, quàm venenum lethale obbibiſſet vulnuſcu-

nusculum. Obambulans inauspicatò virus quiescere noluit, antequam Venis se immiscens & Arteriis totum occupâsset corpus, quod ignitis atque mordacibus exagitatum stimulis, intumuit actutum, inflati utris adinstar. Dum ita suæ sorti relictus miser, ejulatibus resonus, decretum Fatorum supremum exspectasset biduô; accurrit inopinatò alius Corydon, qui prostratum hujus Candidati Mortis animum erexit fidentiùs, certam salutis spem promittens, modò ipsi integrum esset extremo malo extremum admovere remedium. Vix benè annuisset, alter; *priusquam insignem cutis in vertice Capitis* (casune, dubium, an consilio,) *hicce detonderet laciniam! unde tanto impetu veneniferi prosiluêre halitus, ut dictum factum novus corrueret tonsor, cruento impallescens ministerio.* Tanta levatus sarcina nimioperè gravatus agricola, cœpit non solùm spirare leniùs, sed & meliora sperare, imò detractum Charonti Naulum insperato servatori loco sostri offerre.

OBSERVATIO CXII.
D. GEORGII HANNÆI.
Ani Procidentia insolita, sublata.

Terreat audientes *Arii*, bipedum nequissimi tristissimum fatum, qui impios errores suos impuris ita immiscuerat visceribus, ut, nisi cum ipsis, exire non possent. Paulò mitiùs heic Othiniæ puerulum exagitabat ante biennium valetudo adversa. Hic *Tenesmo* vexatus nimium, ad sellam Patroclianam secedebat sæpissimè, *donec* ibi justò diutiùs commoratus aliquandò, Pallori simul & Pavori, de impurâ hac Catasta, *bonam partem Intestinorum suorum, ad capitis magnitudinem usque, dejectam offerret.* Inde abstractus inter lacrymas & singultus in lectum cum sua reponitur sarcina, advocatô in Auxilium Herniario nostro! qui fota molliter & demulcta Intestina retrusit suaviter; nec fugam, quod mirari licet, moliebantur ampliùs, suis focis semel reddita.

OBSER-

OBSERVATIO CXIII.
D. GEORGII HANNÆI.
De
Membro Muliebri aliò translato.

SUpplicabat non ita pridem Lucinæ Puerpera, ſed ſurdas Deæ verberabat aures, ſecum diu habitans, donec fruſtraneis aliquot dierum delaſſata laboribus Obſtetricem vocaret. Hæc, de partus interrogata tempore, præſagium ſuſpendit tamdiu, donec è muliebris arvi attactu de futurorum Prognoſticis redderetur certior. Verùm non priùs admoverat pubi Puerperæ ſuam manum Obſtetrix, quàm retrahebat eandem lymphatæ ſimilima, Feminal nullo pacto reperiens. Quærit denuò, ſed Veretilli muliebris nec volam invenit nec veſtigium; donec tandem obſervaſſet Interfemineum, non femoris objectu, aut palmæ velamento tectum, ceu jocatur Apulejus, ſed obſignatam naturam, & planè imperviam, ſi conſueti ſollicitentur lares, at in alterum inauſpicatò translatum inguen. Ex hoc angulo ægrè extractus eſt tandem defunctus puellus, ſed Fato inclementiore, quàm Bacchus olim è femore Jovis, attamen ſalvâ Matre & incolumi.

SCHOLIUM.

PAuca ſunt, quæ ad hujus Obſervationis illuſtrationem proferri poſſunt. Ut tamen voluntati Exc. Dn. Autoris, id in literis amicè à me expetentis, aliquo modo ſatisfaciam, non aliud, quàm monſtroſum antri muliebris ſitũ hîc deprehendo. Quamvis autem uterus, in media pelvi, conſueto naturæ ordine, locatus, quandoq;, fœtu dum gravidus eſt, dextram vel ſiniſtram in partem magis inclinet, quod ratione diverſitatis ſexus ipſius fœtus evenire, quidam Anatomicorum tradunt, non tamen dictum unà antrum in tali caſu locum mutare ſolet.

let. Unde hoc vitium ad malam conformationem, uti Medicorum scholæ loqui amant, in ipsa generatione inductam, est referendum. Qui malæ conformationis error reliquas inter laboriosi partus causas communiter refertur; quare haud mirum, in hac quoq; muliere eandem partus difficultatem fuisse deprehensam. Sive enim uterus ipse etiam non medium, sed lateralem locum occupaverit, sive collum saltem ejus obliquum situm obtinuerit, utrobiq; ista in pariendo molestia suboriri debuit; partim cùm fœtus non directè ex utero prodire potuerit, ac ita magis dolorificas partium muliebrium tensiones excitare, partim etiam ob vicinum nimis os coxendicis majorem compressionem in illo latere partibus sentientibus inferre debuerit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CXIV.
D. GEORGII HANNÆI.
Cor in Hypochondrio palpitans.

QUatuor proximè sequentes Observationes Nobilissimo atque Excellentissimo Dn. D. Hannemanno debebit benevolus Lector; mihi autem Ipse has commodavit, destinatus publico, ita præfatus: *Ecce, mi Frater, unum atque alterum Observatum, quod Te parario Amico ac Scholiaste, meo nomine, cum nostris Curiosis communices!*

Medicus quidam in hac nostra Holsatia, paucis par, plurimis superior, mihi narravit, in quadam Urbe hujus Chersonesi natum esse puerulum, membra, vultum, satis bellum & elegantem, sed *Cor naturali loco non situm, palpitans enim illud senserat* loco humiliori, & quidem *Hypochondrio sinistro;* mortuum ad Anatomen petiisse, verùm Parentes permittere noluerunt.

SCHO-

SCHOLIUM.

LIcet prima domicilia & Sanguini & vitæ noſtræ præbeat Cor, intra præmolle Pericardium firmo opertum involucro, Coſtarum & Pectoris muro munitum; luſum tamen Naturæ effugere non poteſt, quin & illud in ſui ludibrium aliquandò reſervet. *Cor verè Diſtortum* obſervavit in ſicario Pariſienſi Excellentiſſimus Patinus *vergente* ſcilicet *ipſius cuſpide ad dextram Thoracis partem; imò Lienem in dextro Hypochondrio, in ſiniſtro Jecur habuerat patibulatus iſte.* annotante hæc Divo Bartholino, Hiſtor. Anatom. Cent. II. p.220. *Cor planè Inverſum* vidit in fœmina decollata Experientiſſ. Mœllenbrock, ubi ſiniſter Cordis ventriculis dextram Thoracis occupabat partem. Ephem.Cur., Dec. I. Ann. 11. p. 139. Tale etiam fuiſſe Cor Typographi, quod in dextro latere pulſans plus quàm centies ſenſerat Nobiliſſimus & Excell. Wedelius, haud obſcurè conjicit Divus Bartholinus, Act. Medic. Hafn. Voll. 2. p. 135. *Cor mirè Demerſum* præſens oſtendit Obſervatio, & longè infra conſuetos habitans limites, electô, loco diverſorii, Hypochondrio ſiniſtrô. Compenſaverat dubio procul mutatam hanc metationem Natura, vel alterius Viſceris, vel Corculi otioſi, in locum ſuperiorem repoſitione! ne videretur erráſſe, ſed liberiùs evagandi ſibi viam pandiſſe. Certè, *ſua dona diſpenſat Natura, modò ſat ludicra, modò ſat prodiga, modò ſat avara manu.* Prodigio ſimillimum eſt, quod Cæſar Dictator *in extis hoſtiæ bis Cor deſideraverit!* Plin. Nat. Hiſt. Lib. XI. Cap. 37. p.m. 801. Augurio dignum, quod *unicus Anſer tria Corda poſſederit!* fidem faciente Nobiliſſimo Mentzelio, Ephem. Carioſ. Tom. VIII. p. 267. *Monorches* memoraverunt alii, unico mactatos Teſticulo! mihi cognitus fuit Vir, Famâ celeberrimus, quem, à numero Teſtium, *Triorchem*, cum Plinio, verè ſalutavero, eundemq; dum vixit, ſalaciſſimum. Novi hodienùm binos Martis pullos, ſatellites Veneris ſedulos, quos Lamſacenum Deum ad ſui imagi-

nem finxisse crederes. Horum *alter Veretrum habet, tam longum & lacertosum, ut ipsum Priapum in ruborem daret; sed Scrotum modicum. Alteri est curta Virgæ supellex; sed Scroti* (nullâ tumentis Herniâ,) *apparatus tantus, ut huic recipiendo vix par sit pileus.* Vidi ante Annos XIII. *Hermaphroditum*, cujus historiam, lectu fortâsse haud indignam, descripsi Act. Medic. Hafn. Vol. IV. p. 183. *huic Scrotum erat planè bifidum, & in duas exactè divisum thecas, intus recondens Testes Arietinis æquales.* Eant nunc Philosophi! suumq; defendant Axioma: Natura non deficit in necessariis, non abundat in superfluis.

OBSERVATIO CXV.
D. GEORGII HANNÆI.
Macis, appetita, & neglecta.

NOvi Generosissimam quandam Matronam, ex Perillustri Stemmate Ranzoviano, quæ *gravida maximo cum appetitu comedit folia Macis*, illudq; aroma non dun-taxat cibis, tanquam condimentum, in copia addit; verum & illud noctu sub cervicali linteo involutum recondit, ut eo noctu pro lubitu vesci queat: *Partu edito vix gustare cupit.*

SCHOLIUM.

VAria apud Auctores leguntur exempla *Appetitus inordinati*, quo laborarunt, nunc *Viri*, nunc *Fœminæ*, annotante Celeberr. Schenckio, Observ. Medic. Lib. III. p. m. 319. delapsi, interdum ad *Ridenda*, ceu Fœmina illa Parisiensis, quæ, intra quatriduum, è tæniis denticulatis, octingentîs Imperialibus redemptis, parabat suo palato delicias, Harsdörffer. Theatr. Comic. Hist. 67. modò, ad *Absurda*, carbones, ligna, lapides, vitrum, corium, fœnum, picem liquidam, & his similia; modò, ad *Abominanda*, qualia sunt, murium feliumq; putida & verminosa

minosa cadavera, imò & ipsa merda bubula, quibus, tanquam pabulis gratissimis, suæ gulæ ambitus frænavit non nemo. *Talem effrænatissimã Appetentiam concitant ventriculis fermentum vitiatum, & demendata Phantasia; nisi fortè stomachum invitaverit quæstus, dissona, sæpè reddens consona.* Vidi juvenẽ, plurimis corroboratum vitiis, qui quoties unius vel alterius solidi pelliceretur mercedula, toties vilissimum, & sue quàm homine dignius, *è propria per ventrem facta eluvie sibi struxit prandiolum.* Ab omnibus hisce erroribus per quam remotissima fuisse videtur Illustris Heroina Nobilissimi Hannemanni, imò nec Picæ, nec Malaciæ, (quantum mea valet existimatio) insimulanda. *Invenerat, ni fallor, in Macide remedium, Capitis & Uteri turbis pacandis conveniens; hinc primulùm tractam credidero in usum frequentiùs, & abeunte in naturam consuetudine, transiisse demum à condimento in alimentum, sed non sine lusu Imaginationis, sperantis, augendam fore, cum dosi, operationem, cæterà ignaviorem futuram.* Non prolixus heic ero in diducendo, Aromatici hujus reticuli usu; sed addere lubet Ευπόριστον insigne, non quidem splendidô apparatu, verùm multiplici se commendans Experientia, quod ipsa *Moschata* fœcundat. Quàm miserè torqueat Puerperas invisa *Secundinæ adhæsio*, plurimis infelicibus jam pridem compertum est documentis! *eluctabuntur verò ex hac Syrte feliciùs, si Gravidæ, inde usque à medio gestationis tempore, prandium cœnamq; clauserint quotidiè frustô panis, Vino intincti, cui inspergatur pulvisculus, ex æquali portione comminutarum Moschatæ, Bynes,* (Malß) *& salis communis, confectus.* Remedium est usu vario comprobatum, non modò à me, sed & à Nobilissimo & Experientissimo Socero meo, cui hoc debeo, imò & à Patre ipsius beatissimo, Celeberrimo olim Martisburgensium Poliatro, cui ille hoc refert.

OBSERVATIO CXVI.
D. GEORGII HANNÆI.
Scabies Brachii, utriusque Valetudinis index.

ACcidit, inquit Nobiliss. Nestor, die 19. Januar. A. 1688. ad quendam Generosum Dominum accerserer, me de constitutione sui corporis consuleret, inter alia mihi obtulerunt puellam quadriennem, ejusdem Perillustris Dn. filiolam, *hæc in Brachio sinistro habebat quandam continuò madentem Scabiem, digitum unum latam & longitudine sua digiti longitudinem superantem, madente hoc loco, tunc bellè optimeq; valet, si autem non madet, humiditateq; suppressa, illicò in periculosam pectoris angustiam incidit;* Sicq; hæc Scabies ipsi est loco fonticuli naturalis. Unde autem puella hoc contraxerit vitium, non caret admiratione. Pater ejus ante aliquot Annos in quodam Duello in illo brachio, eodemq; loco, vulnus acceperat: sic hoc malum in hac puella est hæreditarium, inq; ejus brachium tradux.

SCHOLIUM.

NOn tam *semini paterno, quàm Imaginationi maternæ*, hanc Scabiem imputare fas erit; cum totalis non fuerit, sed modò partialis. Quot autem effectus, miraculis vicinos, edere possit subinde *Imaginatio*, eleganti exemplô (ut plurima quæ recensere possem vel memorare, nunc silentii involvam sipario,) comprobat, Fama & Scriptis Inclytus, Arion, in Append. ad Ephemerid. Curios. Tom. XI. p. 208. *Sæpè tamen in alio atq; alio corporis humani membro sentinam sibi struit Natura, per quam suas sordes tàm commodè excernit, ut eandem sibi occludi non patiatur, sine certissimis irarum indiciis.* Memini me ante decennium, & quod excurrit, novisse juvenem, qui inde usque ab ipsa

ipſa nativitate habuerat in Capite locum udum, & cœno ſcabioſo lubricum. Quamdiu hæc cauſa Naturæ committebatur arbitrio; tamdiu cæterà ſanus vixit. quamprimùm verò, jam pruritum, jam excitatum è ſcalpurientibus unguibus, dolorem pertæſus, hunc rivulum ſatageret obſtruere; dura paſſus eſt valetudinis flagra. Interim ſatiari hic non potuit, aut quieſcere priùs, quàm defrictam ſcabritiem conſolidaſſet Anus, caput Oleo Laurinô, cui Mercurium immiſcuerat, inungens ſedulò! At vix tribus ſeptimanis gaviſus fuerat hujus Curationis apricitate; antequam noctis perpetuæ caliginem Oculis ipſius offunderet Cœcitas.

OBSERVATIO CXVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Ligatio Venefica, ſoluta.

HIſce diebus ad me inviſit *Vir quidam,* magni nominis, & famæ inclytæ, de quodam affectu conſulens. Scilicet *duxerat paucis ante diebus Virginem, in Conjugem, quâ cum coïre vellet, experitur ſe impotentem,* ac ad iſta Veneris ſacra Aphrodiſiaca celebranda ineptum: metuit ergo ſibi, ne vel faſcino, vel ligatura aliqua talis ineptitudo ſibi ſit illata. Dedi ipſi conſilium, quod apud Mizaldum alioſq; legitur, *per Annulum pronubum Sponſæ Urinam repetitis vicibus redderet.* Dictô factô, conſilioq; meo parens, paulò poſt rediit hilarior quàm ante, aitq; illud remedii genus ipſi bellè ſucceſſiſſe, ſibiq; Virilitatem jam plenè eſſe redditam. Poſſem hâc occaſione multa diſſerere: I. De hujus remedii uſu, verùm ablego Dn. Lect. ad Excellentiſſimi Dn. D. Frommanni Eruditiſſimum Opus de Faſcinatione Magica. Lib. III. Part. X. Sect. II. Cap V. §. 7. p. 997. II. de Faſcino & Ligatura, in quibus & prælaudatus Frommannus ſatisfaciet. III. De Annulo pronubo, de quo conſule Diſſertationē Excell. Dn. D. Petri Mulleri, JCti Celeberrimi. IV In ſpecie de Ligatura docta quædam congeſſit Clariſs. Elmenhorſtius, in notis ad Gennad. Homil. Sacr. V. Lectionem

& hic

& hîc mereretur Disputatio M. gni Conringii de Incantationis circa M... efficacia, & quidem in specie §. 27. qua agit & decidit illam controversiam: utrum Christiano incantato licitu sit Sagas precari, ut morbum tollant, aut ut Amuleta, & id genus alia, contra maleficia porrigant; concludit autem, piissimum & tutissimum esse, in Dei voluntate acquiescere, & potiùs mortem sustinere, quam reluctante conscientia Sagas implorare. Piè Evagrius, Lib.4 Cap.6. ait: Deus gladium suum philantropia acuit, & in ipsa desperatione compassionem suam aperit, ac mala vertit in bonum finem. Verùm Mictio per Annulum pronubum non est simpliciter & per se mala, quamvis Magica, sed Naturalis, si modò ab ea exulent ceremoniæ Sathanæ, & mictio simpliciter peragatur, pertinétq; ad eorum remediorum genus, quæ dicuntur & referuntur ad Occultas Qualitates. Bodinus hac in re fallitur, nullæ ceremoniæ superstitiosæ hîc observandæ, duntaxat mictio fit per Annulum sponsalem. Nihil nunc dicam, quomodo Diabolus Magiam Naturalem suis ceremoniis ac superstitiosis ritibus depravet ac corrumpat. Egi de hac quoque in Mear. Epistol. Miscell. Chiliad. II. Cent. V. Decur. IV. Epistol. 6. De Magia, Deo volente, Commentarium aliquem meditamur.

SCHOLIUM.

ITa se hcic explicuit Nobilissimus & Excellentiss. Dn. D. Hannemannus, ut meis non egeant Noctuis doctæ ipsius Athenæ; attamen, in gratiam Tanti Fratris & Collegæ, paucula addam!

Non heri primùm, aut nudius tertius, memorari cœpit *Ligatio* ista, quâ *Veneris* constringuntur *Nodi*; sed inde usque à multis innotuit seculis. Occupatur equidem circa varia Objecta, pro diverso respectu, *Ligatura*, recensente Wiero, de Præstigiis Dæmon. Lib. IV. Cap. 21. p. m. 464. verùm, sine Incantamentis eam nondum perfecerunt Veneficæ; licet crimen

Magiæ quàm longissimè amoliatur Wierus. *Constat autem usum ipsius potissimùm invaluisse: I. vel ad Conciliandum Amorem*, cujus documentum manifestè dedit Maronis Venefica, animum Daphnidis Amoris sui laqueis ita irretiens, Eclog. VIII. v. 72. sequ.

Ducite ab urbe domum, mea Carmina, ducite Daphnin.
Terna tibi hæc primùm triplici diversa colore
Licia circumdo, terq; hæc Altaria circum
Effigiem duco, numero Deus impare gaudet.
Ducite ab urbe domum, mea Carmina, ducite Daphnin.
Necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores.
Necte Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula necto.
Ducite ab urbe domum, mea Carmina, ducite Daphnin.

2. *Vel ad Consopiendum Amorem*, & turbandum ea Veneris Sacra, quæ cum sua Cynthia Propertius, Catullus cum sua Lesbia, solus & sine arbitris celebrare solebat. Tales Cypriæ Deæ constricti nepotuli dicuntur à Tibullo, *Devoti*, Lib. I. Eleg. V.

Sæpè ego tentavi curas depellere Vino,
At dolor in lacrymas verterat omne Merum.
Sæpè aliam tenui. sed jam cum gaudia adirem,
Admonuit Dominæ, deseruitq; Venus.
Tunc me discedens Devotum *fœmina dixit,*
Et pudet, & narrat scire nefanda mea.

item, Lib. I. Eleg. VIII.

Num te Carminibus, num te pallentibus Herbis
Devovit *tacito tempore noctis Anus?*

Quæ de hoc *Ligamine*, ejusq; variis modis, sed tamen ad sex reductis Capita, annotavit Consultissimus Torreblanca, de Magia, Lib. II. Cap. XLII. p. m. 306. legi merentur; adeatur item celeberr. Zacchias, Quæstion. Medico-Legal. Lib. III. Tit. I. Quæst V. p. m. 33. *Solvunt talem Legationem Veneficæ, vel, Superstitiosis*

Remediis, Felle nigri Canis suffientes domos, & Genitale sub limine defodientes, Alex. ab Alex. Gen. Dier. Lib. 2. p. m. 60. Postesq; Adipe Suillo, atque Lupino, attingentes, Plin. Nat. Histor. Lib. XXVIII. Cap. 9. p. m. 205. 208. Imò, Rostrum Lupi portis præfigentes. Cap. X. p. m. 212. *Vel, Illicitis Incantamentis*, quod horrido exemplo, è Grillando adductô, comprobat Majolus, Dier. Canicul. p. m. 467. De *Annulis* eò pauciora dicam, quò plura de his collegit Celeberrimus Kirchmannus. Interim doleo excidisse Plinio nimis aculeata hæc verba. Nat. Hist. Lib. XXXIII Cap. I. p. m. 437. Pessimum vitæ scelus fecit, qui Annulum primus induit digitis. Retorquet etenim per jugulum ipsius hæc spicula, justò rigidiora, vel noster ANNULUS (ut alios nunc taceam) AUREUS, Epidauriis cinctus SERPENTIBUS, suo LIBRO, suo LEMMATE conspicuus, cui Sacra Cæsarea Majestas non ita pridem TITULUM de SUO NOMINE imposuit, Scutoq; CORONAM AUREAM Unionibus coruscam superaddidit, & huic SUAM AQUILAM CORONATAM superextendit. Quâ Tesserâ Societatis cum firmiùs inter se cohæreant NOBILISSIMÆ CÆSAREO-LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ Nitidissima Membra, ac si vinculo juncta essent Adamantino; uno fatentur ore, se, ob Immensam hanc Clementiam, Tanto Monarchæ non Hecatomben modò, sed & Laudes ac Gratias debere Æternas. Taceo *Annulos Magicos*, de quibus videatur Kirchman. Cap. XXI. p. 232. His haud inconvenienter annumeravero Annulum, quem suasu Magorum habuit Rex Persarum, ab omni veneno immunis futurus, is Serpentarii exhibuit imaginem Hæmatiti insculptam, & Aureo inclusam Annulo; Ita tamen, ut inter Lapidem & Aurum Serpentariæ insereretur Radix, teste Sagacissimo Hasfurto, de cognosc. & Medend. Morb. ex Corpor. Cœlest. Positione, Lib. III. p. m. 177. Quod si de *Annulo* mihi loquendum fuerit *Pronubo*, ceu vocat eundem Tertullianus; *gratulor utique Nobilissimi Nestoris nostri Ligato, quod simplex ipsi profuerit Mictio.* Verùm, re ipsâ sollici-

sollicitius expensâ, non possum non in Bodini descendere sententiam, ita loquentis: *Cum Nuptæ Annulus accipitur ad Nodationem solvendam, per eum fit illud, quod horreo dicere, res illicita est!* Dæmonoman. Lib. 3. Cap. 5. pag. m. 278. Ego varia Poëtarum loca indice monstrabo digito: Persi. Satyr. VI. v. 73. Horat. Satyr. 1. Lib. I. v. 44. Sat. VIII. Lib. I. v. 38. Juven. Satyr. VI. v. 307. *ubi Mingere, non Sordidam tantùm, sed & Obscænam habet significationem,* quod fusiùs excutere nolo, ne castiores offendantur Oculi, cum ferè nemo Commentatorum hoc observaverit.

Admovent & huic Nodo suas manus interdum Medentes, quorum Remedia huc spectantia, è variis collegit Medicis Excell. Hoffmann. Meth. Med. p. m. 358. ubi palmam cæteris dubiam faciet Ricinus, modò cum Urinâ coquatur. Sed quorsum hæc verba Plinii, Nat. Hist. Lib. XXX. Cap. I. p. m. 293. Natam primò è Medicina Magiam nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse; velut altiorem sanctioremq; quàm Medicinam, ita blandissimis desideratissimisq; promissis addidisse vires religionis. Rectiùs eadem ita elimavit Filesacus, de Idololatr. Magica. p 26. b. Veriùs, inqv. dixisset Plinius, Magiam ex curiosa res abditas cognoscendi vel habendi cupiditate enatam. Neque tamen negaverim Magiam maximum, Medicinæ prætextu, incrementum accepisse, & Magos plurimos, Medicinæ faciendæ specie, istam infamiæ labem huic Arti affricuisse.

OBSERVATIO CXVII.

D. GEORGII HANNÆI.

Gallina superfœtans.

NOluit & heic suam desiderari Symbolam Excellentissimi Patris Doctissimus Filius, Bartholomæus Johannes Ottho Hannemañ, ne nascenti suæ Famæ, cui benè precor, defuisse videatur. Ita ille:

Ecce, quod accepi à Viro quodam ἀξιοπίςῳ, qui in pago Hohen-Weſtede ruſticum quendam fuiſſe mihi narravit, cujus *Gallina, uno cum Ovo ordinario, viginti quatuor alia Ova, Perdicis ova magnitudine æquantia, perfecta atque putamine obducta, uno partu pepererit.* Quam relationem Scholio Tuo Eruditiſſimo exornatam & illuſtratam cum Curioſis communicare ſi non dedigneris, gratius facere mihi nihil potes.

SCHOLIUM.

Bellè dixit Olim Plinius, Hiſtor. Natur. Lib. X. Cap. 52. Generatio Avium ſimplex videtur eſſe, cum & ipſa ſua habeat miracula. Miraculo affinis eſt memorata *Superfœtatio*! cujus Rationem reddere, Cauſamq; invenire, difficile erit; deducere tamen eandem lubet *è Mediis, vel Naturalibus, vel Super-Naturalibus*. Diſparem Gallinarum fœcunditatem experimur quotidiè; imò eandem noverat, vel ſuo ſeculo Plinius, præfati Libri, Capite LIII. dicens: Aliquæ & ſexagena pariunt, aliquæ quotidiè, aliquæ bis die, aliquæ in tantùm ut effœtæ moriantur. Neque ſolummodò poſt initum Galli, ſed etiam mutua imaginatione libidinis, Ova pariunt Gallinæ, at eadem irrita, & plerumque hypenemia. Providè verò in hac quoque ſcena, ſuas partes egit Natura, quod, dum à rotundiſſima ſui parte exeant Ova; exeant molli putamine, & protinus dureſcant, quibuscunque emergunt portionibus. Elici nihilominùs poſſe cibis ideoneîs Gallinarum fœcunditatem, docuit, anteſedecim ſecula, Rei Ruſticæ & totius Oeconomiæ ſolertiſſimus condus promus, Columella, de R. R. Lib. VIII. Cap. 5. p. m. 186. Optimè præbetur ad ſatietatem ordeum ſemicoctum; nam & majus facit Ovorum incrementum, & frequentiores partus; ſed is cibus quaſi condiendus eſt interjectis Cythiſi foliis, ac ſemine ejusdem, quæ utraque maximè putantur augere fœcunditatem avium. Quantum autem valeant ad promovendum augendumq; Ovorum partum *Incanta-*

menta, lepidissimâ simul & verissimâ comprobabo Historiâ. Cum anno M. DC. LXXV. Wismariam (quam eodem Triumphator expugnabat Annô) oppugnasset Potentissimus Danorum Monarcha, Christianus V, quæstum sibi sine magno instituit impendio fœmina Rustica, è plurimis, quæ in Castris vendidit, Ovis. Hoc cum suboluisset militi, lucro inhianti consimili, sensim in hujus villicæ amicitiam se insinuavit, exploraturus ecquid hæc suis faceret Gallinis, quæ longè minorem, quàm pro numero Ovorum, gesserunt speciem. Tandem, ubi observâsset easdem, singulari quadam esca pastas, crebrîs singultibus, interjectâ voce acuta, totam opplere domum, & Ova sine intermissu edere; pellectus, nescio quô, sive Visus, sive olfactus, sive cœci cujusdam Impulsus, illiciô, aliquid è conditiis hisce furtim devoravit cibariis. Nec mora! quid de se factum esset, nescius Aviarius, ipsemet Ova ponere cœpit, è quibus unum suis oculis vidit, & manibus palpavit ille, qui, fidem interponens suam, mihi hoc sanctè narravit. Miser iste, æquè infelix ac curiosus, inexspectatis delusus technis, Veneficæ huic supplicare coactus est, ut ab alvo sua oviparum redimeret maturè supplicium. Huic haud absimilem Historiam allegat, è Stengelio, Excellentiss. Frommannus, de Fascinatione Magica, p.m. 883. Sed quicquid horum fuerit; pervicit & singulas, & universas Gallinas, modò laudata, sua præcoci & festinante fertilitate, tantum; quantū Fœminas omnes, Illa, cujus meminit Celeberr. Welschius Episagmat. p. m. 47. quæ eodem partu, rarò unum, aliquoties gemellos, modò tres, semel septem peperit Liberos; imò, quod præponderat, partubus diversis, sed eodem tamen Anno, bis exclusit binos, aliquandò sex, aliquandò septem; tam inauditâ & inimitabili fœcunditate, ut spatiô viginti sex Anno[illegible] quinquaginta tres, prodigalitate Lucinæ, enixa fuerit Liberos.

[Othiniâ Augustam Vind. 1690. d. 2. Febr. m[illegible].]

OBSERVATIO CXIX.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Remedium euporiston in hydrope ascite.

PAuperculæ fœminæ, ætatis consistentis, quæ hydrope ascite jam per integrum annum laboraverat, meum implorant auxilium, suasi ut pulveris jalappæ drachmam unam sumeret, atq; deinde per aliquot septimanas manè, & horâ unâ ante cœnam Rob Ebuli, quantum mediocre cochleare capit, devoraret, ac sæpe fotum ex decocto foliorum Ebuli ventri tumido applicaret; quo facto, detumuit, & plurimo sero per urinarias vias evacuato, in integrum convaluit, jamq; per duos annos sana vivit. Quod idem in felicem curationem cessit alii Miserculæ. Sic

Rebus in exiguis Vis bona sæpe latet.

SCHOLIUM.

EBulus uti communiter temperamenti calidi esse statuitur, ita eo ipso particulas acres ei inhærere colligitur. Qua ratione ab Exc. *Joh. Frid. Helvetio Diribitor. med. cap. 12.* inter herbas reponitur, pugnantes mediante suo sale volatili Sulphureo resolvente contra salsedinem fixam urinosam, lymphæ succum mercurialem indurantem; hinc non tantùm alvum, sed etiam urinam ac sudorem movendi virtus ei adscribitur; quo intuitu dein hydropicis sæpe salutaris evadit; dum nempe & serum in vasis superfluum è corpore eliminat, & reliquo etiam extravasato vim suam communicat, ejusdem visciditatem resolvendo, sicq; ut faciliùs in vasa lymphatica atq; venosa, istius medicamenti vi antea quasi inanita, recipi queat, disponendo. Posse enim lympham hac ratione resorberi, quamvis

vis ſint, quibus impoſſibile eſſe videatur, cùm tamen experientiâ multiplici, hac etiam Nobiliſſimi Dn. Autoris noſtri, id conſtet, neſcio quo jure id negare valeant; præſertim cùm inſuper puris in empyicis per ſputum, veſicam, alvum evacuatio, lymphæq; extravaſatæ in variolis ad interiora recurſus poſſibilitatem iſtam evincant; quin & viæ, per quas primò ſerum iſtud exſtillavit, ad reſorbendum illud aptæ pariter eſſe queant.

[L. Schröck, L.f.]

OBSERVATIO CXX.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Mirabilis Metaſtaſis.

ILluſtriſſima quædam Veſtalis, morbo ſcorbutico infeſtata, magnum & quaſi continuum æſtum circe hepatis regionem ſenſit, cui ſymptomati mederi volens, applicui Emplaſtrum ſantalin. Unguent. roſat. infrigid. Gal: & ſtatim ardor ceſſavit, momentaneè tamen intumuerunt gingivæ, & dentes graviſſimo dolore ac mobilitate infeſtati ſunt; remoto autem Emplaſtro, diſparuerunt omnia, redeunte tamen priſtino hepatis ardore. Ex quo apparet veritas effati Hippocratici: totum corpus eſſe confluxile & conſpirabile:

Eſt, licet haud pateat, cunctis connexio membris.

OBSERVATIO CXXI.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Sanguinis mictio ex abuſu myrrhæ.

SArtorculus ſcabie affectus à Magiſtro ſuo perſadetur, ut mane noctuq; antequam cubitum ſe conferat, ſumat myrrham in juſculo, quantum cuſpis cultri capit. Continuavit hoc remedium per octiduum, ſed paulò poſt ipſi exor-

exortus magnus dolor, dysuria & sanguinis mictio: auxilium eapropter quærenti suasi, ut medicamentum hoc intermitteret, ordinatoq; Decocto Foresti, & paucis aliis, brevi in integrum convaluit.

Nil prodest, quod non lædere possit idem.

SCHOLIUM.

QUi acredinem & viscididatem lymphæ in scabie consideraverit, qua ratione myrrhæ prolixior usus dysuriam & sanguinis mictionem hîc induxerit, faciliùs cognoscet; cùm enim multis particulis sulphureis, volatilibus & acribus constet myrrha, hisce lentorem copiosi seri corrigere, illud una cum sanguine agitare, & acriora ejus spicula augere valuit; unde turgescens massa sanguinea per apertos in vesica poros sibi exitum paravit; non secus ac menstruum sanguinis, ob ejus crassitiem impeditum, fluxum promovere, lochiaq; retenta evacuare, sanguinem nempe in ὀργασμὸν suis tenuibus salinis & sulphureis particulis concitando, multiplici experientia cognitum est.

OBSERVATIO CXXII.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Duplex vesica.

SCripsit mihi Lincio Austriæ Vir Reverendus, ingeniosus ac expertissimus, Joannes Eichler, Soc. Jes. Collegii ibidem Pharmacopola: Virum quendam Generosum à Barbitonsore fuisse persuasum, quod laboraret lue venerea, ideo evacuationem salivalem per aliquot septimanas cum ipso instituit, unde factus arthriticus, cui morbo obviare volens Empiricus propinavit materiam (ut vocabat) perlatam, quæ absq; dubio ex Mercurio præparata fuit; sed inde vomitus vehementissimi, atrocissimiq; dolores colici, intumescentia totius

totius corporis, & ſuppreſſio urinæ oborta, paulo poſt fatis ceſſit, & licet prius ad præſcripta medicamenta juxta methodum, tumor corporis & ventris imminutus fuerit, manſit tamen infra umbilicum tumor durus, qui pro hernia habitus. Aperto cadavere, omnia viſcera fuerunt ſalva, præter pulmones ſero & maculis repletos; quod autem notandum, veſica duplex inventa ſero ad aliquot libras abundans; quarum una compreſſit inteſtina, quæ pro hernia habita fuit.

Sic fit, dum Medicis fidimus haud medicis.

[Leobio Auguſtam Vind. 1690. d. 4. Febr. miſſa.]

OBSERVATIO. CXXIII.

D. ANDREÆ LÖW.

Exanthemata coloris albi in Æthiope, febri Petechiali laborante.

SI unquam morbi, qui ferè ſunt innumeri, ferocitates ſuas in genus exercent humanum, idque externarum ſæpe injuriarum incurſionibus, tanquam procellis vehementiſſimis, undique laceſſunt, mortique tradunt, Febris certè eſt, utpote infenſus atque crudelis œconomiæ noſtræ animalis, imò truculentus, quô non truculentior ullus, hoſtis. Non jam exponam earum naturam, differentiam, invadendi modum, quo in miſeros ſævire ſolent, eosque Libitinæ faucibus immolare. Illud ſaltem ediſſeram, in tanta cohorte obſervari unam, quæ non tantùm plurimos morbos violentiâ, eventu periculi plenô ſuperat, nullum diſcrimen ſexûs & ætatis habet, intimos vitalium viſcerum receſſus & latentes ſpirituum ſanguinisque officinas calore ſuo quaſi ætnæo penetrat, turbat, exurit; ſed & perturbatâ jam ſanguinis ac ſeri miſtione naturali, vel maſſâ ſanguineâ exaltatâ magis ac velociùs circulante, quisquilias & peregrina miaſmata, mediante hoc ſanguinis circulo

culo, vecta, ad cutem, motu quodam littorali, ablegat, eamque maculis variat atque distinguit. Quæ cùm non sint unius coloris, sed nonnunquam rubræ, nonnunquam lividæ, subnigræ nonnunquam, & pro diversitate subjecti albæ, brevibus delineabo, qualiter albas in Æthiope, Petechiis laborante, observaverim. Scilicet Æthiops, natione aliàs Hispanus, parentibus æthiopicis, captis ab Hispanis, natus, formamque Nigritarum gentilitiam à parentibus habens, postquam à febre continua maligna, Annô 1684. mense Februariô, ex qua gravissimè decubuit, fuit liberatus, tandem à nimio vini potu, cui indulsit, reportavit recidivam longè vehementiorem. Præter enim caloris & horroris vicissitudines, imò lassitudinem à priori morbo inductam, in cephalalgiam exquisitissimam, vomitus immanes, incidit: mox ingens æstus membra occupare cœpit, accedente simul anxietate præcordiorum & virium prostratione summâ. Tertiâ die ad ipsum accersitus, unà cum pulsu celeri, siti ac linguæ siccitate ingenti, prædicta deprehendens symptomata, ordinavi pulveres bezoardicos expellentes, cum sudoris imperio. Sed tempus illud febrium Petechialium epidemicarum ferax, recidivam hanc monstri quid alere præsagiens, solicitum me reddidit paulò curatiùs quartâ die observare symptomata. Intelligens igitur ex adstantibus, Patientem jactitatione & inquietudine continuâ noctem consumpsisse, dorsum ac pectus maculis albis conspersum ac pictum vidi. Quas cùm pro Petechiis habuerim, mihique persuaserim, prægressâ in sanguine præternaturali & malignâ fermentatione, liquorum mixtiones impensè jam esse solutas & disturbatas, unde peregrina miasmata, florum instar, à sale volatili sanguinis ortorum, ad cutim dispersa, resolutionem illam sanguinis nimiam remorandam, expulsionem promovendam, è re fore ratus, diaphoretica, bezoardica temperata, seri ac sanguinis peregrinam qualitatem salino-sulphuream, fermentativam, corrigentia & expellentia, humectantia, diluentia, confortantia ex spec. liberant. de hyacinth. de gemm. frig. antim. diaphoret.

ret. lap. bezoar. orient. C. C. præparat. mithridat. diascord. Fracast. conf. alkerm. emulſ. ex ſeminibus aliisque, ratione ſimul habitâ ſymptomatum, ſumma cum euphoria continuavi: donec tandem unà cum particulis ſanguinis, extra metam diſſolutis, penitus excuſſis, & evaporatis, calor omnis præternaturalis evanuit. Unde verò albedo exanthematum arceſſenda, paulò curatiùs inveſtigandum. Supponendum autem ex Anatomicis, dari intra cutem & cuticulam plexum quendam reticularem, arctiſſimè utrique annexum, plurimis papillis pyramidalibus, è cute enatis, & in cuticulam terminantibus, refertum: unde corpus hoc reticulare ſuccô quodam viscosô, limpidô, lymphaticô ſcatet, qui ſibi relictus admiſſos lucis radios expandit, corporisque peripheriam, ſanguine in vaſis capillaribus bene ſimul conſtitutô, candore imbuit ſummè delectabili: at deturpatus ob diverſa ſalia concurrentia plexum illum ad varios colores recipiendos aptum reddit. In Æthiopibus, teſtibus Celeberrimis Viris, Malpighiô, Pechlinô de habit. & color. Æthiop. p. m. 68. ſequ. Bartholinô Anat. p. 16. obſervatur plexus ille denſâ fuligine obſitus, mucoſus, glutinoſus ac pinguis, in quo radii lucis, per cuticulam illuc meantes, obfuſcantur, obvolvuntur, exſtinguuntur, vimque reflectendi amittunt, unde triſtis ac nocturnus quaſi illorum color. Cùm verò in hoc morbo liquores vitales ſint deturpati nimis, ejusque particulæ ſalino-volatiles, ſulphureis tamen impurioribus remixtæ, robore naturæ ad extimam cutem expellantur; conjicio, ſpicula hæcce volatilia in tranſitu ſucci reticularis viſciditatem ejusque ſulphur terreum conſtrictum ac combuſtum reſolviſſe, atque ſecundùm particularum inter ſe agentium proportionem expandiſſe, ut, pansô licèt, fixatô tamen quaſi ſimul hac ratione ſulphure, iis in locis liquor hic transparuerit, corpusque albis maculis pinxerit.

OBSERVATIO CXXIV.

D. ANDREÆ LÖW.

Febris Cardiaca ex flatibus.

GEnerosus quidam Vir, annorum 56. melancholico-pituitosi temperamenti, curis jam atque molestiis nimiis fractus, mense Septembri, 1688. in rus abiens, ibique excessus in diæta committens, incidit in febrem quartanam, cujus paroxysmus cum ingentibus caloribus ultra 24. horas primus duravit; & aliquoties, sed semper anticipandô 10. horas, rediit. Elapsô octiduô cùm impetuosissimô suô cursu febris hæc ægrotum nostrum consumere videretur, me consuluerunt. Ubi prædictam quartanam deprehendens, in primis verò virium imbecillitates, tussim ingentem; ordinavi statim cordialia, præcipitantia, v. gr. Spec. cordial. temper. lap. bez. orient. spec. de gemm. frig. unicorn. mar. &c. cum antifebrilibus juncta: in primis autem venæsectioem in brachio, potionem confortantem ex aq. perlar. borrag. bugloss. cum confect. alkerm. it. mithridat. cum confect. alkerm. balsama cordialia, sir. pectoral. sulphurat. cum papav. & oxymell. squillit. &c. Sanguis eductus quasi crustâ albâ, pituitosâ, mucosâ fuit obductus, serô quasi vappescente crassô refertus, massa verò sanguinea nimis adusta. Hinc meliùs sese habere, & ex morbo hoc jam recreari cœpit, utpote subsecutis sex diebus quartanâ penitus carens. At verò, sicuti, teste Cicerone in Epist. semper graviùs laborant ii, qui, cùm levati morbô videntur, in eum de integro incidunt: ita etiam Generosus Noster Patiens jam relevatus, elapsis sex diebus, multò graviùs vehementiusque non in quartanam, sed febrem quotidianam incidit ferè continuam, horroribus nempe quotidie recurrentibus, caloribus verò mox remittentibus, mox ingravescentibus, cum siti inexplebili, ingentibus puncturis, modò in femore, modò in

in brachiis, modò in abdomine exſiſtentibus: tantâ autem violentiâ cor, nobiliſſimum viſcus, invadentibus, ut de angore atque contractione totius pectoris ſumma, inordinatâ cordis palpitatione, lipothymiis conqueri debuerit. Quolibet horæ dimidiô die nocteque graviſſimorum horum ſymptomatum inſultus paſſus eſt, tanta cum ferocia, ut ſemper magnitudine dolorum miſerè ejulaverit, toto capite tremuerit, inſomnes noctes utplurimùm transegerit, & vix horæ momentum de vita certus, ſed potiùs convulſiones vitam finientes metuendæ fuerint. Lethiferum hoc malum acerbos capitis dolores poſt ſe ſemper reliquit, virium proſtrationem ſummam. In pulſu continua ferè notabatur diaſtole, quam comitabatur ferociens cum difficili reſpiratione calor. Apices manuum, in primis pedum, frigebant ſæpiſſime, exſiſtente pulſu tunc temporis celeri, frequente. Curam diaphoreticis, cordialibus, v. g. mixturâ noſtrâ ordinariâ ex mithridat. & confect. alkerm. Antimon. diaphor. ſpec. de gemm. frig. de hyacinth. lap. bez. or. &c. in primis verò clyſteribus, qui aliàs omne levamen afferunt in ejusmodi affectibus, inſtitui. Parùm tamen hîc attulerunt levaminis: injectis enim iis aliquoties alvus ſubducta fermè nulla flatulenta crepavit. Ægrotus autem noſter quoties flatus vel ἄνω, vel κάτω emittere potuit, toties levabatur. Quare haud difficile, cauſam continentem hujus mali atrociſſimi, Flatus nempe, cor infeſtantes tantô impetu, inveſtigare. Poſt anguſtias has mortisque agones, quinque dierum ſpatiô durantes, poſtquam paroxysmi lethiminaces increbuiſſent, vires verò Patientis jam penitus attritæ eſſent, nullaque ampliùs medicamenta, ſubſecutis licèt ſudoribus, ſine incrudescentia ſævorum ſymptomatum, Patientem Noſtrum reficere potuiſſent, multò minùs intemerata viſcerum integritas viguiſſet, accedente tandem ſuffocatione, cor opprimente, mente tamen usque ad ultimum vitæ halitum ſat ſibi ſemper conſtante, vitam finiit. Hujus febris cardiacæ à flatibus ele-

gans exemplum & ſimilem ferè hiſtoriam vid. apud Clariſſ. Ten Rhyne de Arthrit. p. m. 135. ſeqq.

OBSERVATIO CXXV.

D. ANDREÆ LÖW.

Vomitus ſanguinis.

VIr triginta aliquot annorum, temperamenti ſeroſioris, phlegmatico-cholerici, pallidæ ſemper faciei, de dolore gravativo ac æſtu quodam in hypochondriis, tranſitoriô tamen, reſpiratione difficiliori, menſe Decembr. A. 1688. conqueſtus, adhibitis clyſteribus, venæſectione, aliisque, brevi meliùs ſeſe habuit: unde prædictis ſymptomatibus levatus, biduô poſt exiit, & ecce, nullo alio errore commiſsô, horripilatione animadversâ, domum reverſus, elapſis aliquot horis, deſubitò per os ſanguinem purum, grumoſum tamen ſimul, excernit ad aliquot menſuras, nullâ prægreſsâ tuſſi, quin potiùs urgente ventriculi motu, quaſi ſingultuosô convulſivô, flatum eructante, cum pulſu debili, frequenti, animi deliquiis, frigore extremorum, ſiti immodicâ. Periculoſiſſimus hic vomitus venæſectione, clyſtere, pulveribus ſtyptico-reſolventibus, opiatis, mixturâ Sylvii, Analepticis variis ab Excellentiſſimo D. Raygero, compatre meo honoratiſſimo, ad aliquot horas fuit quidem cohibitus: brevi tamen pòſt, prægreſſis doloribus gravativis lateris ſiniſtri, vehementiùs rediit cum frequentibus lipothymiis, atque inſtitit, quoad æger, iteratis licèt vicibus, excretis laticis purpurei, in corpore exſiſtentis, humorum quoque cruoris ſpeciem aſſumentium, libris circiter 24. & ultra, exſanguis penitus placidiſſimè animam ſimul egerit. De parte mandante, in primis viis, per quas fuit ſanguis in ventriculum delatus, ſoliciti, ad ocularem inſpectionem devenimus, inquirentes: num vas breve cum celeberrimis Viris, Boneto, Höffero, Valverda, Thonero, Bartholino, Michaële, Wedelio, quorum bini poſteriores, experien-

rientiâ anatomicâ moti, in ſubjectis, vomitu cruentô denatis, vas breve, calamum ſcriptorium majorem æquans, in ventriculum aliquot ramis terminatum, quorum unus ſtylum in ventriculum admiſit, invenerunt, accuſandum? An cum Blancardo, Theodoro Craanen, Viris ingenioſiſſimis, Vaſa gaſtrica ventriculo implantata? An cum Franciſco Sylvio, Ettmüllero, Viris incomparabilibus, Pancreas? An cum Warthono, Gliſſonio, Anatomicis ſolertiſſimis, detersâ ventriculi pituitâ, & quaſi cutis deraſa cuticula, innumera ſanguinis punctula, in ventriculi cavitatem ſanguinem exſtillantia, inſimulanda? Apertô igitur cadavere, invenimus Omentum per medium disruptum, unde inteſtina, illis in locis denudata, ſiniſtrorſum & dextrorſum reclinatum: quæ ruptura dubio procul nimio ac violento corporis motui, à vomitu excitato, adſcribenda: Lienem longè majorem ſolitô, ac Hepar ſanum optimique coloris, firmiſſimô tamen nexu hæc duo parenchymata invicem annexa, ut vix cultellô eorum membranæ, utpote ſolidiſſimè adnatæ, ſeparari potuerint. Pancreas pallido-albicans humoribusque penitus fuit exhauſtum, ut ductus, aliàs facilè reperibilis, nunc ob defectum humorum & glandulas quaſi induratas, à nobis vix obſervari potuerit. Totum corpus, & vaſa ſanguifera, exceptis vaſis emulgentibus ac ſplenicis, exiguum ſanguinis coagulati continentibus, ſanguine penitus fuére vacua. Vas breve in hoc ſubjecto reperimus nimis exile, vix ſubtiliſſimam admittens feſtucam, in ventriculi tunicam exteriorem, minùs verò interiorem, multis propaginibus terminatum. Diſſectô enim ventriculô, nullibi, licèt illum exquiſitè perſpexerimus, hujus vaſis inſertionem, multò minùs tranſitum patulum in ventriculum, invenire potuimus; quin potiùs ventriculi fundum continuiſſe humorem rubro-nigricantem, pylorum verò cum inteſtino duodeno, grumô ſanguinis, longitudine ſpithamam ſuperante, latitudine autem ac profunditate cavitatem duodeni inflati æquante, infarctum; in inteſtino ileo ſimiliter grumos ſanguinis nigrican-

cantis, sed parvos; in partibus quibusdam intestini coli scybala, versùs rectum tamen tendens, vacuum; rectum autem flatibus valde distentum; reliqua viscera, renes, vesicula fellea, in primis thoracis, pulmones, cor, &c. sanissima, ac ne minimâ quidem labe infecta, reperimus. Ex quibus innotescit, neque vas breve, utpote exile nimis, nec ventriculi cavitatem, ob denegatum ductum pervium, subintrans: ut taceamus, nihil per vas breve secundùm naturam ferri ad ventriculum; sed potiùs sanguinem superfluum revehi à ventriculo, consentientibus oculatissimis, & plus quàm lyncéis Anatomicis Diemerbroëckiô, Bohniô, Bartholinô, Lowerô, Blancardô, aliisque. Neque vasa gastrica, ob grumos sanguinis, in pyloro & duodeno inventos: Neque Pancreas, cujus ductus ferè concidit: Neque sanguinis punctula (non enim ventriculi interioris tunicæ superficies fuit derasa, sed salva ac integra reperta) in hoc casu accusanda: quin potiùs in vasa Mesaraica, ad intestina decurrentia, cum Celeberrimis viris, Horstio, Blancardo, Stalpart van der Wiel/ culpa transferenda. Maximus enim hîc vasorum sanguiferorum est proventus, quorum surculi innumeri extimæ intestinorum tunicæ inseruntur, parùm tamen sanguinis huic, tanquam exsangui ferè corpori, impendunt; majores autem rami ferè omnes mox intus immersi ad tunicam interiorem remeant, ibique propagines infinitas ac minutissimas, superficiem ejus densissimam, teste Blancardô Anat. pag. 29. part. 2. obducentes, mittunt ubique ad intestinorum glandulas fermè innumeras, quæ basibus suis intimæ, vel nonnunquam mediæ intestinorum tunicæ inhærent, apicibus verò suis, tanquam exiguis papillis inter crustæ villos, in ipsam intestini cavitatem prospiciunt, ut eò promptiùs succum intestinalem ex arterioso sanguine absorbere, & in intestinorum cavitatem vehere queant. Sanguis quoque particulis acribus, salinis, volatilibus, alcalinis, heterogeneis, ac quasi causticis, in statu præternaturali nimiùm fœtus, orgasmô conceptô in vasis suis ex facili rarefit, exundationem affectandô oscula vasorum dilatat,

rese-

reserat, seque in glandulas ἀθρόως exonerat. Facillimè hinc, tanquam suô spatiô, à natura sibi concesso, minùs contentus, intestinalium glandularum poros nimiùm diducit, relaxat, earumque crasin & texturam pervertit, ut sanguis ab initio attenuatus ac valde fusus per earum papillas delabatur sine mora, ac priùs in cavitatem descendat, quàm serum ab iisdem secerni queat. Datâ igitur hac portâ atque repagulô reseratô, in primis crustâ villosâ, & plexibus glandularum abrasis, extremitatibus quoque vasorum sanguiferorum abruptis ac apertis, nullô negotiô sanguis in intestina confertim prolabitur, qui extravasatus jam, accedente acidô, sufficienter hîc loci reperibili, mox abit in grumos, quibus sursum elatis, arteriosus alius majore jam fervore simulque activitate præditus ad hiantes vias necdum occlusas appellit, priori succedit, idemque fatum sustinet, quoad nullus ampliùs in corpore, neque arteriosus, neque venosus sanguis remaneat. Hic in intestinis stagnans, molestiamque procreans fibrarum continuitate motuque peristaltico inverso, ab alcali quodam volatili mixto cum acido, inducto, sursum tendit, & in ventriculum regurgitat. Grumosus tandem hic hospes qualitatibus suis acribus hostilibus fibras ventriculi nerveas vellicandô, aggravandô, ad rejectionem solicitat. Unde iis maximè sensibilibus jam in spasmodicos motus agitatis, ventriculus motu peristalticô naturali inversô quæcunque obvia vomitu frequenti citra tussim excludit, & abortum quasi facit. Quare impossibile fuit meatu pylori ac duodeni grumosô sanguine obstructô, atque secundùm omnes dimensiones infarctô, medicamenta exoptatas vires edere potuisse: contrà verò necessum, sanguine per vasa Mesaraica in intestina effusô, spiritibus quoque ultra euphoriam resolutis, imô exhaustis penitus, lipothymias illas frequentes mortem ipsam excipere tandem debuisse.

OBSERVATIO CXXVI.

D. ANDREÆ LÖW.

Paſſio Iliaca ex Hernia inguinali.

FOemina quædam honeſta, annorum 40. bilioſa, reportavit aliquando à partu difficili tuberculum in inguine dextro, leviter tumens, nunc retrogrediens, nunc iterum prodiens, facili tamen negotiô repoſitioni cedens. Elapsô quadrienniô ſub initium Aprilis, 1689. aëre inclementiore, cibis crudioribus, concoctu difficilioribus, leguminoſis, & ex farina confectis quotidie, vino novo, nondum defecato, uſa; ſubortis rixis, aliquoties ad alvum deponendam ſolicitatur, & ipſo excretionis actu tuberculum prædictum in inguine ad inſtar ovi gallinacei adauctum ſenſit duriſſimum, dolores & cruciatus in abdomine circa umbilicum tendentes, inprimis in dextro latere penes tumorem graviores, atrociſſimos, inteſtina ita torquentes, ut egregiè motus fibrarum inteſtinalium periſtalticus inverſus notari potuerit. Surſum enim eas tendi, imò inteſtina diverſimode diſtenta, & in uno loco magis dilatata, quàm in altero, non ſolùm ſenſu visûs, ſed & tactûs, exactè notare licuit. Vomitus, quos ſemper præceſſit ſingultus, è veſtigio inſecuti ſunt copioſiſſimi, ab initio quidem bilioſi, chyloſi, ne per medium quidem horæ quadrantem remittentes, quin potiùs per octiduum dies noctesque continuantes, cibis quoque ac potulentis, nec non medicamentis inſtomacho moram denegantes, cum alvi obſtructione contumaciſſima, flatuum per ſuperiora eructatione continuâ. Primis diebus duos excrevit lumbricos ſat longos: die morbi quartô & quintô ſucceſſit jam frequens per ſuperiora fecum rejectio, liquidarum quidem, ſtercoraceum tamen odorem ſpirantium. Urſerunt inſuper anxietates, ſudores quaſi ſyncoptici, calores præternaturales, vigiliæ continuæ, delirium ipſum. Ego ſecun-

cundâ jam morbi die accersitus, dolorem acutissimum ac sævissimum, inflationem & distentionem, omnimodam alvi suppressionem, vomitus frequentes, continuos, singultus, &, quod palmarium, tumorem inguinalem durum jam à tot annis passum, paulò curatiùs observans, Affectum hunc pro Passione Iliaca ex Hernia inguinali, sive Bubonocele, habui: quam Herniam, cùm sponte sæpenumero & frequentissimè retrocesserit, in hoc subjecto potiùs relaxationi & dilatationi fibrillarum peritonæi, à nimio & laborioso motu partûs difficilis, quàm rupturæ ejusdem, adscribendam duxi. Nunc prægressis cibis crudioribus, chylum crassum, austerum, crudum, flatulentum fundentibus, in primis verò bile nimiùm motâ, spiritus exagitante, & humores vel ex sanguine, vel vasis lymphaticis, vel pancreate &c. advectos, & à glandulis intestinalibus secretos, in motum rapidiorem præternaturalem citante, imò seri hac ratione in plexibus intestinorum glandulosis crasi vitiatâ, non exclusis flatibus, intestina expandentibus, fibrasque peritonæi stringentibus, ex facili tumor herniosus adaugeri potuit. Inde durities notabilis, quam eleganter à spasmodicis intestinorum tensionibus, non fecibus duris, quia intestina tenuia saltem prolabuntur, in quibus nondum sunt feces, deducit Jüngken in Prax. Med. pag. 619. Humores, in intestinis prædictô modô exsistentes, & præternaturaliter effervescentes, adstringentem austeramque indolem assumentes, acrimoniâ suâ irritante ac rodente, fibras & tubulos intestinorum tam pertinaciter constringunt, ut amplius neque excrementorum, neque flatuum transitum promovere valeant; quin potiùs iis retentis ac cumulatis, imò quasi jam humiditate à calore & diuturna mora penitus absumpta, induratis ac incarceratis, ad excretionem perpetuò solicitatæ, totam intestinorum substantiam in consensum dolorificum trahant, eorum motum peristalticum invertant, parique motu ob continuatum ductum & tractum per fibrillarum nervearum seriem, ventriculum, inprimis ejus fibras carneas, afficiant. Fibris

itaque, à continuata irritatione contractis, ſurſum promoventur contenta, quæ forti jam pylori fibrarumque nervearum circularium, ſtomachi tunicas intertexentium, contractione ac conſtrictione factâ; illicò ad gulam tendunt, & per ſuperiora rejiciuntur vomitu. Hinc vomitus continui, modò bilioſi, modò chyloſi, quâ materiâ deficiente, ſuccedunt feculenti, aliique, prout communicantur ventriculo. Junguntur ob ſpasmodicos motus, qui vomitus ſemper præcedunt frequentes, ſingultus; ob denegatam inteſtinorum circumpreſſionem versùs inferiora, contumaciſſima alvi obſtructio; ob continuam fibrarum irritationem & tenſionem, dolores & cruciatus immanes; ob irritatos vehementer ac debilitatos ſpiritus, & in motum inordinatum actos, non excluſô ſanguine quodam in vaſis capillaribus, prægreſsâ compreſſione forti, ſtagnante, atque inflammationem minitante, calores præternaturales, anxietates, ſudores, delirium ipſum. De ſubjecto morbi ſolicitus, Inteſtinum Ileum primariò affici, non ſolùm ex gyris pluribus, ſed & fibris tenſioribus, multisque nervis, quibus præditum eſt hoc inteſtinum, ſitu loci ad hypogaſtrium poſito, apto nato ad retentionem ſcybalorum, relaxationem ac contractionem fibrarum: ut taceam, Inteſtinum Ileum in Ileo funeſto per Anatomen læſum & gangrænatum fuiſſe repertum, teſte Hardero Apiar. obſ. 64. p. m. 253. 257. ſequ. firmiter mihi perſuaſum habeo: minùs tamen excludens reliqua inteſtina, in primis cœcum, colon, & ipſam coli valvulam. Etenim inteſtina hæc ſimul laborare, comprobant, præter dolores, dextrum latus magis excruciantes, excrementa in craſſis, non in tenuibus inteſtinis, lege naturæ, ſtabulantia, vomitu inteſtinali rejecta; nec non clyſter, qui inter alia ex oleo lini conſtabat, alvo injectus, non ſolùm ſui odorem, ſed & ſaporem, prægreſsô vomitu, ori ac linguæ imprimens & communicans. Unde concludendum, motum ultimis diebus ab extremitate coli periſtalticum inverſum incepiſſe, mediante quô ea per vomitum inteſtinalem rejecta, prouti hoc experientiâ confirmat

Ettmül-

Ettmüllerus in oper. Med. Pract. p. m. 133. Quare periculum mortis prædicens summum, cùm ex Bubonocele, quæ ob metum facilè subsecuturæ nimiæ compressionis, exinde sanguinis in vasis capillaribus stagnationis, inde inflammationis, & acceptâ corruptelâ, gangrænæ, hinc febris, delirii, singultus, aliorumque symptomatum gravissimorum, quæ repositionem frequentissimè comitari solent, sicuti id funestis exemplis, exquisitisque rationibus confirmat Harderus, Apiar. p. 256. neutiquam reponenda, ortum habeat; eam, ob caussas prædictas, negligens; primô statim intuitu opiatis vomitum sistere decrevi, quò citiùs ac commodiùs deinceps alimenta ac medicamenta retinerentur, sicque alvus emolliri & ad excretionem solicitari posset. Unde bolum ex Mithridat. corall. balf. Peruvian. laudano ipso de tribus, adhibentes tantum effecimus, ut ad aliquot horas dolores & vomitus intermiserint: iis verò elapsis, adhibitâ priùs aquâ laxativâ ad ℥iv. cum aqua vit. mulier. vomitus & cruciatus redierint prædictamque aquam eâdem horâ & sequentibus diebus reiteratam, sicut alia ingesta & potulenta omnia per octiduum ægrota revomere debuerit. Suppositoria, clysteres nonnunquam ex lacte & saccharo, vitello ovi, nonnunquam ex decoct. emoll. cum spec. carminat. elect. de bacc. laur. mell. mercurial. bened. laxat. unguent. clysmat. ol. laurin. sal. commun. &c. confectos, & quotidie aliquoties injectos, citra ullam excrementorum alvinorum admistionem rejecit omnes. Fomentationes ex herbis emollientibus, alth. malv. parietar. melilot. chamomill. verbasc. sem. lin. fœn. græci, branc. ursin. stercore ovillo, toti abdomini tumorique hernioso die nocteque applicari; ventrem, in primis circa umbilicum, unguentô de alth. artanit. ana ℥j. ol. colocynth. ℥ß. inungi; stomachum sacculis ex sale, absinth. chamomill. menth. fomentari; balnea dulcia cum herbis emollientibus parata, quotidie bis usurpari, quæ haud exiguum attulére levamen, suasor fui. Leniebatur hac ratione dolor, distenta latera & abdomen ipsum emolliebantur, vomitus inter-

mittebant totô inſeſsûs tempore. Viribus jam vacillantibus, anxietatibus nimiis, vigiliis continuis, nec non ſudoribus inſolitis, caloribus præternaturalibus, urgentioribus Symptomatibus, ut quoque ſubveniremus, ordinavi veſperi ſemper ſpec. de gemm. frig. corall. rubr. cum mithridat. & laudano opiato. pulv. analept. Mind. Ob metum verò majoris convulſionis & epilepſiæ pulv. epilept. unicorn. mar. magiſt. cran. hum. &c. potiones perlatas confortantes, balſama cordialia externa: manè autem potiones laxativas, nonnunquam pulverem purgantem, clyſteres frequentes. Aſt irritô conatu omnia, utpote vomitu mox rejecta. Donec tandem medicamenta jam reſpuenti, octavâ morbi die, clyſterem ex decoct. emoll. ordinarium, cui addere placuit ol. lini, & ol. colocynth. ℥iij. ante balnei ingreſſum, applicare conſtitui, qui ſcybala, in minima licèt quantitate, cum pituita, eduxit cum euphoria. Sine mora hinc decocta prunorum cum fol. ſenn. ℥ß. rhab. ℥iiß. crem. Tartar. ℥ij. paſſul. ℥ß. pertæſa enim jam fuit medicamentorum, imò refractaria, in uſum trahenda ducens, adhuc ante ingreſſum balnei ℥vi. ebibere, deinceps balneo inſidere, præcepi; & ecce paulò pòſt egreſſa balneo alvum bis deponere debuit. Quare à meridie idem decoctum aſſumpſit, quod retinuit, alvique obſtructionem contumaciſſimam hac ratione ſolutam ſenſit, imò diarrhœam incurrit. Ne verò dolores, vomitus, alvi obſtructiones recidivarent, & in majus nos præcipitarent periculum, quolibet veſpere deinceps dedi ſpec. de gemm. frig. pulv. epilept. cum grano ſemis laudani de tribus; elapſis autem horis ſex, vel ad ſummum ſeptem, ſummô manè decoctum prunorum cum foliis ſenn. rhab. crem. Tartar. & paſſul. pro lubitu bibendum, balneum continuandum; ad ſitim exſtinguendam emulſionem amygdalinam ſimplicem præſcripſi. Sed cùm jam à trimeſtri ferè ſpatio menſium expers fuiſſet, & calores poſt alvi ſolutionem vehementer invaluiſſent, venæſectionem in brachio inſtitui, non neglectô præcipitantium, abſorbentium, aliorumque, legitimô uſu. Unde cly-

clysteribus, balneis, opiatis, laxantibus, tandem præcipitantibus & absorbentibus, legitimè tractata, non solùm quietem ac somnum nocturnô acquisivit tempore, sed & diurnô utplurimùm quinquies, nonnunquam pluries, alvum summo cum levamine deposuit, sicque brevi, per DEI gratiam! convaluit. Fecum igitur rejectionem per vomitum non semper & simpliciter lethale esse signum, rectè pronunciârunt Jüngken Med. Pract. p. m. 613. Theoph. Bonet. Sepulchret. Anat. & Miscellanea Academ. Nat. Cur. aliique.

OBSERVATIO CXXVII.

D. ANDREÆ LÖW.

Oris clausura cum Tetano.

JUvenis, viginti aliquot annorum, febre intermittente aliquoties tentatus, quâ abhinc unum jam mensem liberatus, incidit desubitò in oris clausuram, ut convulsus os diducere non potuerit, imò inferiorem maxillam superiori constanter adductam, sufficienter aperire, & in statum naturalem reducere, impossibile fuerit, cum tremoribus artuum, & contractione musculorum circa genua fermè ablata: cætera sanus, bene dormit, bibit, cum maxima tamen incommoditate, ob denegatam oris diductionem sufficientem comedit. Vehementiore ingruente paroxysmô, qui aliquoties die nocteque affligebat, & fermè per quadrantem horæ durabat, arctissimè os claudebatur, &, quidquid tum temporis intervenit, commordebat penitus. Vocatus à terrefactis cognatis deprehendi os in paroxysmo, quem semper præcessit subitaneus omnium membrorum tremor, arctissimè, sine distorsione tamen, aut diductione & perversione labiorum ab uno latere in aliud, claudi: finitô paroxysmô, iterum os parùm aperiri, non tamen ut sufficiens fuerit elocutioni claræ ac deglutitioni solidorum.

dorum. Hinc liquidis ſolùm contentus, ea bene deglutire, nullâ muſculorum faciei laxitate & mollitie obſervatâ, exceptô maſticationis tempore, quô maxillæ circa juncturam dolent, ut & oculos rectè claudere potuit. Inſuper genuum muſculi ſemper tenebantur rigidi, ut neque ſolvi, multò minùs flecti ac contrahi potuerint. Proinde Patiens continuò genubus extenſis vel decumbere, erigi, ſtare, vel ſedere neceſſe habuit. Affectum hunc periculi plenum, curatu verò difficilem, deberi nervis ac muſculis faciei, in primis manſoriorum & labiorum, ab acido quodam acri, viſcido, præternaturali, vel à febre, vel ab alia diſpoſitione, in corpore genito, atque relicto, & vel à vaſis ſanguiferis, vel lymphaticis illuc delato, vellicatis, ſufficienter ex relatis patet. Acidum enim illud acre ac viſcidum peccans nervos vellicandô, ſpiritus animales coinquinat, eosque ad motum inordinatum ſolicitat. Impetuoſiùs hinc influentes in fibrillas muſculorum, eas non tantùm in motum tumultuarium cogunt; ſed & totum corpus per conſenſum in compaſſionem trahunt, idque vibrare faciunt. Cùm verò peregrinus hic hoſpes motu hoc inordinatô excuti nequeat, quin potiùs muſculorum texturam magis pervertat, fit, ut Spiritus animales impetuoſiori motu irruentes in quibusdam muſculis, quorum tubuli præ reliquis ad receptionem & influxum jam ſunt diſpoſiti, diutius hæreant, eos diſtendant, reliquos muſculos, antagoniſtas, in primis Graphyoidem, ad ſe trahant, eosque ſuſpenſos teneant, quoad ſpiritus animales in illorum tubulos, non tamen ſufficienter iterum influentes ac remeantes, illos ad motum diſponant proprium: unde Graphyoides maxillam quidem trahit deorſum, minùs tamen ſufficienter, ob denegatum ſpirituum animalium influxum ſufficientem ac tranſitum, os aperit. Genua rigida fermè permanentia; quæ ſemper extenſa haud potuerunt retrahi, eandem agnoſcunt cauſſam. Scilicet & hîc tubuli muſculorum vitiosè diſpoſiti, ſpiritus animales, ab acido præternaturali nimiùm agitatos, confusè verò ac copiosè, ob vias ad tranſitum aptiores,

res, influentes ex facili recipiunt: unde retentis jam in musculorum extensorum inflatis fibris, spiritibus, nec ritè in appositum flexorem circulatis, musculi in spasmum extensivum citantur; appositi autem flexores, ob impeditum sufficientem spirituum animalium transitum, musculos extensos sequi coacti perstant rigidi, ut fermè impossibile genua contrahi. Affectus hic quò curatu difficilior, quoniam utplurimùm in epilepsiam, aut apoplexiam terminare soleat, imò curationem ægrè recipiat, eò attentiores nos reddit curæ invigilare. Quæ cùm ad humores acres, acidos, viscidos, nervos vellicantes, temperandos ac corrigendos, spirituum in musculos irregularem & inordinatum motum compescendum & inhibendum, musculorum autem texturam ac tonum restituendum, dirigenda, præscripsi medicamenta, sale volatili blandô sulphureô pollentia, nervina, præcipitantia, absorbentia, confortantia simul, ac humores acres acidos invertentia, v. g. pulveres manè sumendos: ℞. pulv. epilept. March. ℈ß. cinnab. nat. gr. v. castor. præparat. gr. vj. fecul. pæon. gr. vij. corall. rubr. præp. ℈ß. M. aliosque; Item essentias & mixturas, vesperi exhibendas, ex. gr. Essent. castor. spir. sal. armoniac. sassafrat. & succinat. mithridat. tinct. lunæ, aqu. hirund. cum castor. sir. fl. pœon. &c. Externa Topica: ℞. unguent. nervin. ℥j. ol. philos. ʒij. castor. ℥ß. spir. C. C. ʒß. juniper. lumbric. ʒj formic. ʒij. Sal. armoniac. ʒj. ol. rut. salv. rorismar. ana gt. vj. succin. gt. iij. M. quô inungendæ juncturæ, in primis medulla spinalis. Item emplastrum ad tempora, ut blandâ suâ anathymiasi roboret nervos, v. g. ℞. emplastr. de tacamahac. cerat. de ladan. ana ʒj. balsam. peruv. ℈j. M. Hisce per quatriduum continuatis paroxysmi vehementes remiserunt, imò intra 24. horas semel tantùm redierunt. Unde interpositâ ad humores corrigendos, temperandos, rigiditatem insuper membrorum tollendam, cum fructu Potione purgante ex aqu. laxat. cum manna, & spir. aurant. sequentibus diebus aliquoties balneum cum herbis, v. g. salv. lavend. rorismarin, chamæp. siderit. meliss.

ocym. &c. paratum; non exclusis internis epilepticis potionibus, adhibuimus. Meliùs hinc de die in diem, & hora in horam, sese habuit, imò paroxysmus penitus emansit. Quò verò materia ex alto ad superficiem promptiùs allici, humoresque corrigi potuerint, vesicatoria nuchæ duo applicuimus, tantô successu, ut elapsô octiduô maxillam sine dolore, & quidem naturaliter, pro lubitu diducere, solida bene deglutire, genua flectere, pro lubitu movere, incedere, atque munia sua exsequi probè potuerit; hacque ratione affectus hic molestissimus penitus, DEO sint laudes! sublatus fuerit.

OBSERVATIO CXXVIII.

D. ANDREÆ LÖW.

Αυτοχειρία ex delirio melancholico.

VIr 40. aliquot annorum, atrabilarius, melancholicus, falsis imaginationibus jam per semestre semet excrucians, solitudinis amans, nocturnô tempore exoticis phantasmatibus, locô somni, ut plurimùm indulgens, sibique persaudens, se ob canicidium & adulterium aliquando, quod tamen falsùm, patratum, suppliciô priùs excruciandum, pœnas capite mox persoluturum, acerrimum mortis supplicium veritus, sibi ipsi necem Mens. Septembr. A. 1689. consciscere voluit. Hinc fauces cultrô præscindere tentans, quinque vulneribus sat profundis in area, extensis genubus, eas sauciavit: quem extractum retorsit penes papillam sinistram in thoracis cavitatem. Domestici, ex improvisô advenientes, cultrum, quem jam iterum pectori admovit, è manibus extorquent, eumque exsanguem ferè & exanimem in lectum deferunt. In deligatione vulnerum deprehendi, vulnus thoracis penetrasse in cavitatem, nullâ parte principaliori læsâ. Pœnituit quidem ipsum atrocis hujus facti; imò adstantes agnovit omnes,

omnes, atque ad interrogata bene respondit, seque ad mortem præsentaneam probè disposuit: sed delictorum suorum imaginariorum memor, semper horruit pro suis maleficiis, sibique supplicium falsò à judice metuit: quoad amicus quidam, cui se aliquando concredidit, & à quo hæc emanasse putavit, vocatus, commentitia sua crimina juramentô infirmaverit, diluerit, atque sic opinionum commenta deleverit. Nos Patientis hujus, jam in limine mortis constituti, sedulam habentes curam, venæsectionem in brachio, summa cum euphoria, administrantes, nîl priùs habuimus, quàm debilitatibus summis, febribus vulnerariis sæpe supervenientibus, convulsionibus ipsis prospicere. Habitâ hinc ratione vulnerum & symptomatum, ordinavimus cordialia, analeptica, epileptica, præcipitantia, absorbentia, pectoralia, opiata ipsa, v. g. pulver. epilept. analept. spec. cord. temperat. de gemm. frig. matr. perlar. confect. alkerm. compl. mithridat. spec. diair. laudan. de tribus, sir. papav. mag. cran. human. ungul. alc. unicorn. mar. aliaque. Quibus sedulò quotidie continuatis, id effecimus, ut toto quidem morbi decursu pulsus frequens, nulla tamen febrilis alteratio neque convulsio notanda: sed somnô, quô jam ab aliquo tempore fuit privatus, unâ cum viribus aliquantùm, redeunte, discussisque opinionum commentis, æger è periculo mortis ereptus fuerit. Restitantem in cavitate thoracis materiam naturæ robur non solùm tussi rejecit, sed & metastasi factâ ad alvum deduxit, quam aliquoties die nocteque ad rejectionem materiæ purulentæ solicitavit. Naturæ hinc opus promovendum ratus, ordinavi summo cum successu potionem pectoralem laxativam; pòst decoctum rad. chinæ, per aliquod tempus continuandum. Quibus, vulneribus simul consolidatis, DEO sint laudes! felicissimè pristinæ sanitati ac menti sanæ restitutus fuit. Depravationem hîc fuisse non solùm imaginationis, sed & rationis, incongrua & absurda varia concepta, pro veris habita, abunde testantur. Scilicet hîc particulæ sanguinis sulphureæ biliosæ, austeris, ponticis, acidis mixtæ, tenuissimas &

aërias partes seri & sanguinis figunt, motum sanguinis circularem retardant, Spiritus vitales acetosâ qualitate imprægnant, eosque elasticitate suâ privant. Spiritus hinc, activitate, luciditate atque puritate, & sufficienti volatilitate destituti, neque spiritus animales satis attemperatos & alcoolisatos producere valent. Quare spiritus animales, qui naturaliter ætherii, purissimi, simplicissimi, luminosi, homogenei, & indolis astralis esse debent, vitiosam diathesin nacti, peregrinis suis ideis lumen vitale vitiant, imò ipsam mentis reflexivam cognitionem pervertunt. Ente igitur seminali phantasticô imaginativô melancholicô jam productô, tinctura vitalis purissima, & spiritus influentes, è vestigio afficiuntur, atque ad similes tristitiæ ac timoris melancholici ideas recipiendas disponuntur. Unde phantasiâ, imaginatione forti circa res non exsistentes præpeditâ, mens vacillat, & eccentricitatem patitur, simulque tota œconomia turbatur. Hinc non mirum, suppositâ mentis impotentiâ & abalienatione, Melancholicos sæpe fata sibi ipsis ultima propriis manibus accersere, nullosque dolores, ob sphæram nempe activitatis spirituum animalium læsam, sentire.

[Posonio Augustam Vind. 1690. 5. Febr. missa.]

OBSERVATIO CXXIX.

D. JOHANNIS DOLÆI.

De

Polypo insigni in corde Phthisici cujusdam reperto.

D. N. die 22. mensis Martii An. 1688. defuncto, cadaveris illius examini præesse rogatus fui. Sublato sterno pulmones à naturali statû maximè degeneres apparuêre, & in pectoris cavitate sex aut circiter seri cochlearia fuêre reperta. Dexter pulmonis lobus vertebris,

bris, & costis in ipsarum in vertebras insertione adeò validè adnatus erat, ut discissus tantùm ab iis fuerit separatus novaculâ in istum lobum, qui tuberculis conspersus videbatur, adactâ, undiquaque pus ab eo effluxit, & ulcusculis scirrhulisque plenus conspectus fuit. Lobus sinister à vertebris solutus existebat, paucioresque scirrhi, rarioraque ulcera in eo fuere detecta, & in plerisque ulceribus inventi fuere lapilli, aut tophi albi molliusculi: his peractis aperiri jussi dextrum cordis ventriculum, suspicatus polypum quendam in illo contineri; nec fallax fuit suspicio: factâ enim aperturâ, statim in conspectum venit minor quidam polypus radicibus suis in fossulis internam cordis superficiem occupantibus intricatus. Deinde crassius quoddam tuberculum carneum sub isthmo in venæ cavæ ascendentis orificio ubi in cor desinit, sese manifestavit; & finem ejus attingere expetens, cava intra hepatis usque substantiam aperta fuit, tunc constitit tuberculum istud nihil aliud esse quam appendicem immanis cujusdam polypi, quæ crassitie totam ferè venæ amplitudinem occupabat, & qui jecur subingrediendo in duos ramos dividebatur, quorum crassior in venam portæ sese insinuabat, alter verò tenuior & in plures ramulos fissus venæ cavæ ramificationes subintrabat. Ad cor reversus & reseratâ venâ cavâ descendente, in quam polypus eâdem crassitie, quâ in ascendente pollebat, tendere videbatur, ad subclaviam usque eum persecutus fui; sed quum claviculos disrumpere non placuerit, ipsum molliter educi curavi, & ex illius radicum longitudine conjicere fas fuit, eum per jugulares & vertebrales venas ad cranium usque exporrigi, in ventriculo cordis sinistro repertus fuit polypus minori ventriculi dextri consimilis; & in venæ pulmonaris in cor insertione duo polypi satis crassi conspecti fuere.

OBSERVATIO CXXX.

D. JOHANNIS DOLÆI.

De

Bubonoceles ſphacelatæ curâ, reſectâ corrupti inteſtini parte.

DIe 26. menſis Maji An. 1683. Podiolauri in patria Dominus la Serre ad uxorem N. ex naturâ macilentam ſed robuſtam vocatus fuit, miſella enim illa jam per dies tredecim acerbiſſimis continuisque doloribus colicis excruciabatur, & ſingultû, vomitû cum validis conatibus, omnimodâ alvi ſuppreſſione, & perpetuâ agrypniâ vexabatur. In mali ſui exordio ſolatium à famulo quodam pharmacopœo expetierat, qui tertio poſt dictorum ſymptomatum invaſionem die, tumorem nucis juglandis magnitudine cum duritie & tenſione detegens, & quid eſſet bubonocele ignorans, maturantia illi applicavit, atque ad alvum ſolvendam enemata ac purgantia adhibuit; quùm autem hæc nihil proficerent, ipſum rogavit ut illam inviſeret, & ex iis quæ ipſe extemplo ipſi retulit, judicavit, eſſe bubonocelen inflammatam, cujus tamen curationem penitus deſperatam, quamvis admodum difficilem, non exiſtimavit. Sed tandem conſpecto tumore manûs palmam adæquante, ex ejus livore, ſuperficieique ſcabritie, partem jam gangrænâ tactam pronunciavit, & leviſſimam ſalutis ſpem ſupereſſe auguratus fuit, tumoris apertura ad poſterum diem differri neceſſe fuit, quâ factâ ſtatim cum impetû erupit materia colore gluten liquefactum referens, conſiſtentiâ tamen craſſior, perditiſſimo intolerabilique fœtore ſuo ſuffocans; evacuatâ ſufficienti materiæ copiâ, tumoris circumferentia ſcalpelli apice in ſuperficie inciſa fuit. Subſequente die ablata eſt caro putrida obtegens inteſtinum tria habens in ſubſtantiâ ſuâ foramina, ex quibus emittebatur materia ſpumoſa,

nigra,

nigra, & fœtida, & per quæ effluxerant copiosæ fæces alvinæ; lumbrici quoque inde per tres dies consequentes elabebantur. Die 29 â dicti mensis intestino planè detecto, & à sordibus illud obvolventibus probè mundato, pars ejus putrefacta in ulcere contenta ad trium digitorum transversorum longitudinem fuit exsecta, & die 31. portio quædam ejus, quæ adhuc extra subsistebat, ablata fuit: illo jam die ulcus mundum erat, carnes bene se habebant, & nihil putridi in intestini substantiá supererat. Aliquantulum tunc affulgebat salutis spes, etiamsi ægrota debilis esset ac macilenta: jam enim ante tres dies singultus de ferociâ remittere inceperat, & parumper dormierat; & tandem cessante singultu, doloribusque colicis ac vomitû suppressis, quietiùs vivebat. Versus mensis Junii principium carnes exoptato gaudebant colore, ulcusque adimplebant; pulsus erat laudabilis, & virium status fausta omnia ominari videbatur: quare canulam plumbeam fabricari jam jusserat, ut faciliùs per eam in processûs annularis exitum insinuatam fæces inposterum excernerentur: tunc etiam augebatur spes felicis in istâ curâ successûs, cùm audiverit prædictus la Serre mulierem quandam in viciniâ vivere, quæ jam ante duodecim annos absque ullo incommodo alvi excrementa ex inguine ejiceret. Sed quum praxis medica ipsum extra urbem versùs usque mensis finem detinuerit, ipsam tantâ macie confectam, viribusque adeò exolutis in reditû reperiit, ut nec alimentis nec medicamentis refici potuerit, piâque tandem morte die 2. Julii miseriis omnibus finem imposuerit.

Causam dictæ ægrotantis obitûs apud me inquirens, & qualia fuerint symptomata, quæ illam afflixerant animo perpendens, existimavi eam in immensâ spirituum dissipatione, & in summâ sanguinis acrimoniâ tantùm statui posse; maxima enim facta est spirituum jactura à continuis istis dirisque doloribus colicis, vomitû, singultû, vigiliisque ultra quindecim dierum spatium eam affligentibus: tenui etiam subsequente eorum reparatione, cum propter indesinentem vomi-

vomi-

vomitum alimentis in stomacho remorari non liceret. Sanguis peculiarem contraxit acrimoniam tum ob spirituum penuriam, tùm quod à novo adveniente chylo pars illius lymphatica & nutritioni idonea, & per circulationem, & symptomatum vehementiam dissipata non resarciretur, tum quod materiæ heterogeneæ per inferiora excerni solita ipsi remiscerentur, vel apprimè ab eo non separarentur, tum quod particulæ quædam puris istius cadaverosi in inguine contenti per circulationem à venis indesinenter absorberentur, à quibus tandem universa cruoris massa infecta fuerit; quum enim sanguis tali acrimoniâ donatus & ad nutritionis opus, & ad Spirituum generationem ineptus redditus fuisset, partes marcidæ factæ, earumque uti & sanguineæ massæ motus spirituum defectû periit.

OBSERVATIO. CXXXI.
D. JOHANNIS DOLÆI.
De
Transfusione sanguinis in canes.

Quum olim cum amicis animum subiisset desiderium certâ quâdem experientiâ pernoscendi, quid ex transfusione sanguinis expectari posset, duos canes ad hoc opus instituendum attulimus: eorum unus autem jam vetustior erat, scabie ferè exarescebat; & jam neci proximus videbatur; alter verò junior, hilaris, & benè saginatus existebat: ex hoc, qui mox periit, in priorem sanguinem transfudimus, venisque isti religatis, in loco tuto ipsum reliquimus: ac post unum & alterum diem, pastû interim ordinario sustentatum, scabie suâ penitus liberum, pinguem, corpulentum, ac nitidum reperiimus.

Ex jam dicto tamen exemplo concludi posse nequaquam reputo, transfusionem in hominibus pari cum eventû simili-

que

que cum fructu celebrari posse. Multa enim ab hoc proposito nos deterrere debent, quum de cute humanâ tum temporis agatur; non solùm enim animalia varia, imò & individua ejusdem speciei sanguinem dissimilem possident, unde indolis temperamentique varietas maximè pendet. Sanguis itaque ex uno animali in aliud transiens, partium poros particulis suis convenientes non reperiens, eâ quâ requiritur facilitate in hujus corpore non circulatur; sanguis quoque, ututfiat, in transfusione de motû suo quid deperdit, quibusdam ex tenuioribus ejus particulis indesinenter in transgressû avolantibus.

Maxima contingit quoque in animali sanguinem excipiente spirituum dissipatio, dum proprius effunditur cruor, musculorum, tendinum, nervorum, ac membranorum fibræ à spiritibus, qui tantâ quantâ anteà copiâ, ob pauciorem sanguinem ad cerebrum delato, non generantur, ut priùs nequaquam distentæ, collabascunt, & subsidunt; quod etiam venis atque arteriis accidit, sanguine multo minori abundantiâ, tardiorique gressû in iis circulante. Istæ autem partes ambientium pressioni resistere non valentes coarctantur, ac constringuntur: nec à novo isto sangnine adveniente graviori motû ob deperditas, ac nondum recuperatas subtiliores particulas fluente, in pristinâ dispositione restitui possunt; pauciores gignuntur in cerebro spiritus, eâ quâ deberet promptitudine ac copiâ, sanguine ad cerebrum non delato, quàm ut sufficiant omnibus corporis muniis obeundis; ea etiam desideratur proportio inter cerebri poros, & recens adventantis liquoris istius particulas, quæ ad promptam sufficientemque spirituum filtrationem expetitur. Jecoris, Renum, aliorumque viscerum, cæterarumque partium glandulæ cum iisdem particulis nullam aut levem convenientiam habentes, excrementitios, aut etiam pluribus officiis idoneos humores à sanguine vix separare valent; tardiùs etiam ac præposterè peragitur nutritio, cùm ob motum in humoribus nimis lentum, volatilesq; in iis

deficientes particulas, tùm ob liquorum cum partium poris disproportionem.

OBSERVATIO CXXXII.
D. JOHANNIS DOLÆI.
Imaginatio in gravidis ut agat?

QUantâ vi agat matris imaginatio in fœtum, innumeris constat exemplis, & quotidiana experientia confirmat, objectorum externorum à matre perceptorum imaginem tenellis embryonum corporibus imprimi; unumquodque siquidem objecti externi punctum lucis radiis à se reflexis in oppositum oculi punctum agit; iique ad retinam usque penetrantes singulas ipsius fibrillas, quibus applicantur, concutiunt, Spiritusque animales in iis contentos in motum concitant. Quum autem ex universis objecti punctis proficiscantur radii lucis, omnes retinæ fibrillæ motum, quem Spiritibus communicant; ab ipsis mutuantur, & veram hâc ratione objecti imaginem, quæ in retinâ depingi dicitur, suscipiunt: motus verò spirituum animalium ad cerebrum usque pertransiens iis, qui ipsum incolunt, communicatur. Quoniam enim objectum vel terrorem mulieri incutit, vel validum, ipsum possidendi, desiderium in eâ creat, inde fit ut Spiritus faciliùs in motum eumq; rapidiorem cieantur. Illi enim qui per nervos ad uterum tendentes, in partem istam, accurrunt, copiosioresq; in eam affluunt, penetratâ ipsius substantia, fœtũ, quocum intimum illi adest commercium, attingunt: & molliusculam ejus texturam subingressi fibras, quas subeunt, agitant, & juxta peculiarem illum motum, quem in cerebro adoptârunt, eas disponunt, similemque iis conciliant ordinem, illi quem obtinebant partes corporis, quod talem determinatum motum in retinæ fibrillis produxit. Quod verò videamus partis hujusce, quam mater cum terrore aut commiseratione conspexerit, signum in simili fœtûs parte imprimi, vel rei

rei à matre flagrante desiderio frustra expetitæ effigiem pari in fœtûs parte, quam mater in proprio corpore contigerit, repræsentari; Id evenire videtur, ex eo quod Spiritus animales ita determinentur à speciali isto motû ipsis in cerebro impresso, ut fibrarum partium illarum, quarum similium occasione motum hunc concepêre, poris tantummodo adaptari queant, in iisque vim suam exercere valeant.

Ast ut ex recenti exemplo nobis patet, nullatenus semper requiritur, ut imaginatio vehementiùs ab objecto quodam commoveatur, ad talis objecti signum embryoni imprimendum. Uxor enim N. Scriniarii hîc Cassellis commorantis quum die quâdam dominicâ autumni decrepiti sacram concionem in aulâ frequentans, unum ex liberis ulnis gerens, alterum manû ducens, ad angulum interioris aulæ areæ accessit, liberorum desiderio quasdam aves ibi videndi satisfacere volens, circa illud tempus utero concepit, & post sex septimanarum vel circiter, spatium abortum passa fuit, & fœtum avis capite exclusit; quod quum mihi ab obstetrice eâdem die renuntiatum fuisset, ad scriniarii ædes me contuli, fœtumque, ante sex septimanas nequaquam conceptum, caput aquilinum habentem reperii. Statim à matre quæsivi, utrum aquilas in aulæ areâ attentiùs contemplata fuisset, an ab illis fuisset perterrita; sed utrumque negavit; asseruitque se ne ipsas quidem considerâsse, nec de illis quicquam liberis dixisse. Cui asserto fidem penitus adhibui; cùm mulier ista tardiori crassiorique sit quidem ingenio, quàm sint alii rustici, reique tantùm domesticæ sit addicta.

OBSERVATIO CXXXIII.

D. JOHANNIS DOLÆI.

De

Vomitu post pastum affligente, cum examine cadaveris ægroti à tali morbo extincti, à D. D. du Clerc Dn. la Serre communicato.

SUtor quidam Monspeliensis post duas tresve horas à pastû alimenta perditissimô fœtore inquinatos ore rejiciebat; jam per quatuor annos, cum illum invisimus, hoc affectu laborabat. In morbi principio identidem tantum alvus solvebatur, tandem verò sensim ac sine sensu penitus fuit occlusa, enematibusque resistebat, cibis ad inferiora nullatenus delabentibus: perversô ergo nutritionis opere, ille qui antea pinguis atque quadratus erat, marasmo conficiebatur. D. D. ex effectibus certum habens, pylorum à fungosâ quâdam substantiâ occupari atque occludi, & alimentorum à ventriculo in duodenum delapsum impediri, malum istud incurabile pronuntiavit; nullâ ergo subsistente salutis spe, uxori suasit, ut post viri obitum cadaver ipsius aperiri curaret. Quum ergo paucos post dies dicti ægroti interitus accidisset in pago quodam nomine Saleneuue, ad quem se transferri jusserat, purioris aëris hauriendi gratiâ, jussû D. D. illuc me transtuli cadaver istud examinaturus.

Universæ corporis partes sanæ, sed admodum absumtæ & exsiccatæ conspectæ fuere; nulla aderat lympha in pericardio; Pylorus pugni magnitudinem crassitie æquans, & planè scirrhosus ac durus existens, tantopere coarctatus & constrictus repertus fuit, ut ne acûs quidem apex illum pervadere potuisset: & tam valida erat, illius durities, ut ne novaculâ quidem

dem penetrari valuerit. Scirrhus constare apparuit ex tuberculis una conjunctis, quæ meræ erant glandulæ serositatibus, quæ remorâ suâ induratæ tuberculum fecerant, imbutæ; in medio isto corpore duro animadvertebatur ulcus ad quadrantis taleri latitudinem sese extendens; ventriculus sanie nigrâ, gravissimè olente, ac cadaverosâ regurgitabat.

OBSERVATIO CXXXIV.
D. JOHANNIS DOLÆI.
Fœtus viginti sex annos in matre hærens.

SIsto hîc Epistolam D. D. Bayle D. M. Tholosæ scriptam die 22. mensis Junii ann. 1678. ad authorem Ephemeridum Eruditorum, in quâ continetur compendiosa fœtus viginti sex annorum historia.

Margareta Matthieu uxor Johannis Puget tonsoris lanarii anno 1652. utero gerens circa finem noni mensis gestationis suæ eos perpessa est dolores, iisque nisibus stipatos, à quibus vulgò vexantur parturientes. Lochia excrevit, sed fœtus in lucem nequaquam prodiit; per viginti annorum spatium motus quosdam percepit variis cum incommodis, juxta quorum vehementiam Chirurgum suum ordinarium efflagitabat, ut aperto ipsius utero, illam ab importuno isto onere liberaret; per sex ultimorum annorum curriculum nihil ampliùs persensit; sed nuperis hisce diebus malè se habens à Chirurgo suo iterum expostulavit, ut statim ab ipsius obitû, fœtum, quem gestabat, ab utero educeret.

Dictâ muliere die 18. mensis Junii 1678. fato functâ, die proximè subsequente Cadaver illius apertum fuit: & fœtus mortuus in abdomine extra uterum repertus est nullo cum utero vinculo conjunctus, capite inferiora versus deturbato, natibus ad sinistrum latus declivibus, altero brachio capiti imposito,

poſito, & alterâ tibiâ verſus exteriora implicatâ à ſiniſtro fœmore ad dextrum tendente, quod vero ad peculiarem, quem brachia tibiæque obtinebant, ſitum, videatur figura in Ephemeridibus Gallicis expreſſa.

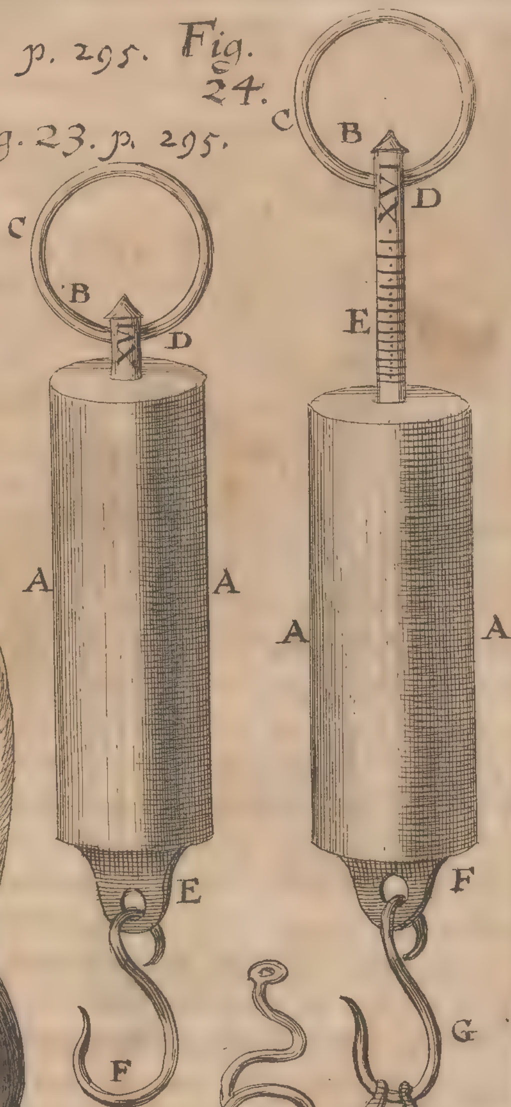
Fœtus iſte contectus erat à tergo Epiploo duobus digitis transverſis craſſo, & variis corporis illius partibus valide adnato, adeò ut ſcalpelli ſolùm ope ſeparari poſſet, pauco, dum ſepararetur, effluente ſanguine.

Cadaverculum iſtud octo libras, quarum unaquæque ſexdecim uncias valet, ponderabat. Cranium in plures partes erat diffractum, cerebrum conſiſtentiâ & colore unguentum roſatum referebat. Carnes rubro gaudebant colore iis in locis, in quibus Epiploo adhæreſcebant. Aliæ verò ſubalbidæ aut flavæ, vel ſublividæ apparebant, exceptâ linguâ, quæ naturali mollitie atque colore potiebatur. Partes omnes internæ marcidæ conſpiciebantur, colore nigro perfuſæ absque ullo ſanguinis veſtigio, ſi cor exceperis, quod aliquantulum ruborem conſervaverat. Frons, aures, oculi, naſus, os, obducta inviſebantur materiâ quâdam cartilaginosâ digitum transverſum craſſâ, quâ ſublatâ, partes apparuere quales in ſupradictâ figurâ exhibentur. Diſciſſis gingivis, dentes eâdem pollentes magnitudine quam in adultis poſſident, viſi fuere. Corpus iſtud omni penitus caret fœtore etiamſi jam ante tres dies à matris abdomine fuerit exemtum.

Mirum quid id eſt, quod fœtus ille extra uterum, & omni cum ipſo conſortio orbatus per viginti ſex annorum ſpatium absque putredine in abdomine ſubſtiterit. Corpus iſtud à natibus ad ſummum caput undecim pollices aut circiter obtinebat. Mater circa ſexageſimum ætatis ſuæ annum obiit.

ad p. 295.

nnus VIII.

OBSERVATIO CXXXV.
D. JOHANNIS DOLÆI.
De
Libella nova.

SEquentes figuræ libellam exprimunt peculiari arte à Gallo quodam exule, degente in urbiculâ Imenhausen dictâ, milliari uno Cassellis distante, vel ex ferro vel ex orichalco fabrefactam. Hæc libella pro libris tantùm sexdecim ponderandis valet: quasdam verò compingit artifex ad triginta libras & ultra sese extendentes; in hâc exhibentur solummodo libræ lineolis denotatæ, & semilibræ punctis designatæ, & in quibusdam aliis unciæ quoque exprimuntur. In figuris autem & cylindri & reliquarum libellæ partium ingenuè depingitur crassities ac longitudo.

Fig. I.

Designat libellam in ordinario sitû, & extra usûs tempus positam.

A.A. Tubus gladiolum libras exprimentem, & Elaterem, cui gladiolus est adjunctus, continens.
B. Gladioli apex ex tubo prodiens.
C. Annulus quo libella suspenditur.
D. Gladioli locus in quo librarum in eo expressarum summa exhibetur.
E. Appendix ex imo tubo prodiens, cui infigitur hamus.
F. Hamus ex quo corpora ponderanda suspenduntur.

Fig. II.

Exponit libellam in eodem sitû positam, in quo conspicitur, quando corpus quoddam ponderandum ex eâ suspenditur.

AA. Tu-

A.A. Tubus.

B. Gladioli apex.

C. Ann[illegible]s.

D. Summa [illegible] in gladiolo expreſſarum.

E. Gladiolus extra prodiens, & libras per lineas, ac ſemilibras per puncta diſtinctim repræſentans.

F. Tubi appendix.

G. Hamus.

H. Corpus ponderandum hamo appenſum.

Fig. III.

Elaterem ex tenui chalybis lamellâ in cochleam contorſa compactum demonſtrat.

N.B. Figurarum explicatio poſt figuras collocari debet, quod ſatis dilucidè patet.

Fig. XXIII. XXIV. XXV.

[Caſſellis A. 1699. 8. Febr. Norimbergam miſſæ.]

OBSERVATIO CXXXVI.

D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.

De

Nido Halcyonis.

DE nido Halcyonis jam antiquiſſimi auctores quidem ſcripſere, ſed multa fabulosè: Contigit cum exſpatiarer ad ripas lacus, prope Kirchheim Comitatus Naſſovienſis, talem nidum conſpicere, non quidem in aquis fluctuantem aut litori applicatum, uti antiquitus fuit creditum, ſed in ipſam Terram firmam lacus confectum, roſtro ex aciculis piſcium conſertum rectisq; transverſim ſtaminibus ſuis implicatum, intus vero in nido erant plumæ, lana, aliaq; mollia: Quoad figuram Clearchus Solenſis, Plutarchus, Cœl. Calcagninus quidem affirmant eſſe inſtar navis piſcatoriæ, verum

rum appoſita delineatio veram demonſtrabit: Hinc non ſupernatat aquis niſi fluctus terram, cui ineſt, abluant, ubi plumas, muſcum, lanam & aciculas leviores videre licet, quibus ova imponunt.

A *Foramen ingreſſus.*
B *Locus ubi ova imponunt.*

OBSERVATIO CXXXVII.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Vernice ad conſervanda inſecta & animalia.

IN Schediasmate meo de cantharidibus mentionem feci de conſervatione inſectorum, feciq; periculum ductus luſu naturæ, quo

Et latet & lucet Phaëtontide condita gutta
Ut videatur apis nectare clauſa ſuo.

Modus vero talis eſt: ℞. Spiritus Vini rectif. ℔ j. ſuccin. alb. ℥ij digere in B. M. per 48. horas, adde pulverem Sandarachæ alb. maſtich. alb. ā. ℥j. terebinth. Venet. ℥iß. & itidem B. M. impone per 24. horas, donec omnia ſint ſoluta: Dein ℞. inſecta probe exenterata, immitte Spir. Vini rectif. mixto ſaccharo canthi clarificato per aliquot dies, dein obduc aut inunge vernice, usque dum inſtar vitri albi ſplendeant, ſic ad longum tempus durabunt. Similiter ſuccedit in vegetabilibus, fructibus; qui, ſi

aêr externus arceatur, putredini non ſunt obnoxii, id quod videmus in ceraſis, prunis cerâ albâ obductis.

OBSERVATIO CXXXVIII.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Miro Scillæ effectu in meleagride.

INſignem Scillæ effectum in venenis novimus, attamen mirum, eam quoque inſignem malignitatem in ſe continere, ideo communiter pani includitur furnoq; calfacto imponitur, ac ita ad benigniorem uſum præparatur : Accidit vero ut panis micas, quibus ſcilla erat incluſa, meleagridi edendas projicerem, horulæ ſpatio vix præterlapſo incepit titubare, alas pandere, convelli, tumultuari, nec granulum hordei aſſumere, usq; dum plane viſum amittebat, nodis duris in pedibus erumpentibus.

OBSERVATIO CXXXIX.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Vulnere juxta ſuturam ſpuriam temporum minime letali.

MIles gregarius in obſidione Moguntinenſi ex legione Sereniſſ. Principis Chriſtiani Zeizenſis, pone aures circa ſuturam ſpuriam transverſim globo vulnerabatur, adeo ut ambobus oculis ob læſionem nervi optici privaretur, hoc rerum ſtatu dum potius hujus mortem quam vitam ſuſpicabar, tamen benedicente Deo convaluit ac mendicat. Ex quo patet illud θανατῶδες Hippocraticum in vulneribus capitis non eſſe adeo abſolutum, quin potius ipſemet apponat τὸ : ut plurimum.

OBSER-

OBSERVATIO CXL.
D. JOHANNIS DANIELIS GEIERI.
De
Indorum ſemine Dotter ſive Dattura.

REdux quidam ex Indiis detulit ſemen quoddam, cui nomen Dotter eſt, innaſciturq; ſuffrutici hujus nominis, foliis pyri ſimilibus, fructuq; inſtar ſolani, ſemen vero extus cuticula phœnicei coloris obductum eſt, nucleo intus latente albo, figura ferè inſtar phaſeoli. De hujus ſeminis effectu ſæpius in Itinerariis legimus, quòd nimirum Indorum mulieres adeo laſcivæ ſint, ut, dum aliorum libidini indulgent ac inſerviunt, interea mariti rideant, variè geſticulentur, corrivalibusq; ſuis omnem morem gerant: Immergunt vero Spir. Vini aut alii potui, quem poſt cœnam propinant tanquam poculum amicitiæ & hilaritatis, ubi mirum eſt, hos non tumultuari aut graſſari, ſed pro inſigni honore æſtimare quidquid proci agant, usq; dum illis nebula ante oculos oritur ac ita obdormiant. Utuntur hoc quoq; ſemine nonnulli braxeatores noſtri, qui male cereviſiæ commiſcent. Ego ſpeciem ſolani judico. Ille Redux ipſemet in ſe probavit ſine damno, ſed miris geſticulationibus. Meminit hujus Fr. Hofmannus clav. Schr. qui ad jusquiamum refert, cum vero pomifera ſit planta pyri folio, magis refero ad Solanum.

[*Dresdâ Noribergam A. 1690. 1. d. Martii miſſa.*]

OBSERVATIO CXLI.

D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL, de Moschau.

Hydrops curatus.

Virgo circiter 19. annorum, rustici Altwaltersdorffensis filia, hydropica, torquebatur, tanto abdominis tumore, ut non solum difficillimè respiraret, verùm etiam suffocatio omni momento expectaretur, post adhibita remedia varia sine fructu, circumstantes ægram morituram judicantes vocant Sacerdotem, qui, postquam media ad salutem animæ administraverat, suasit adhuc medicinale auxilium à me præscribendum, & tentandum; consilio Sacerdotis ægra obediens misit 25. Maji anno 1689. proprium suum parentem ad me, à quo omnes morbi circumstantias percipiens de eventu fœlici exiguam spem hausi, ne tamen ægram sine spe derelinquerem, sequens remedium ordinavi: ℞. Magisterii Jalap. gr. vj. Elaterii præp. gr. ij. F. pil. cum Syrup. de 5. rad. num. vij. pro una dosi, sumptâ medicinâ secuta fuit egregia per alvum operatio, ita ut venter valde multum detumuerit, atque ægra statim melius respirare inceperit, unde judicavi à nimiâ abdominis repletione diaphragma ante compressum fuisse, ex quo per accidens suffocationis periculum inductum fuerat, quapropter copiosâ evacuatâ aquâ immediatè rediit libera respiratio. Videns ægræ parens meliorationem, non rediit immediatè ad me, judicans filiam futuram sanam absq; ulteriori remedio; elapsis autem circiter 10. diebus venter ægræ rursus intumuit, qui tumor ægræ parentem rursus ad me venire fecit, ego putaveram ægram mortuam ob nullam relationem ad me factam, corripui igitur ægræ parentem ob suam negligentiam, eo quòd non majorem curam gerat suæ filiæ, atq; inculcavi; quòd gravis morbus non curetur unico admini-

strato

ſtrato pharmaco, præſcripſi itaq; rurſus pilulas propoſitas ſumendo gr. iiij. Elaterii loco gr. ij., quibus ſumptis rurſus copioſa aqua evacuata eſt, atq; venter detumuit multum, juſſiq; exactam diætam ſervari toto decurſu morbi, ſequenti die ſumpſit in juſculo mane hunc pulverem: ℞. Salis ſtip. fabar. ℈ß. ocul. cancr. præp. antimon. diaphor. ana. gr. xv. F. Pulvis pro una doſi, fuitq; per aliquot dies manè & veſperi repetitus, his remediis totus venter ad ſtatum naturalem rediit, cruribus & pedibus tumorem retinentibus; continuari juſſu pulverem præſcriptum circiter per unam hebdomadam, tumor tamen in pedibus & cruribus ſemper manebat, poſtea quia relatum fuerat pedes & crura eſſe actu frigida, conjeci lympham tumorem producentem coagulatam, quapropter lateres calefactos pannis lineis involutos ad crura & pedes applicari juſſi, & ecce copioſiſſimus in pedibus & cruribus ſecutus eſt ſudor cum notabili tumoris imminutione; unde ob bonum effectum continuata fuit dicta laterum calefactorum applicatio, & ſimiliter copioſus ſecutus eſt ſudor, ita ut ſenſim omnis evaneſceret tumor; atque ſic ex integro ægra convaluit, quæ usq; in hodiernum diem ſana vitam ſuam continuat.

OBSERVATIO CXLII.

D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL, de Moſchau.

Phthiſis curata.

WEnceslaus Starcker, quondam Zuckmantelienſis conſul, phthiſi correptus, commiſit ſe curæ medici cujusdam Niſſenſis, qui patientis extremam extenuationem conſiderans, atq; ex medicina præſcripta nullam meliorationem advertens, fatalem exitum prognoſticans patientem deſeruit; interim tamen perſona quædam adhuc remedium ſequens tentare ſuaſit, nimirum ut ſin-

gulis diebus jejuno stomacho comederet portionem aliquam de nasturtio aquatico, & nullum alium potum biberet, præterquam lac ebutyratum recentissimum; his diligenter adhibitis, patiens ex integro convaluit. Ex hac cura patet naturam non solum vili cibo & potu contentam esse, verum etiam exiguis medicinis, ità ut pauper egestate pressus in infirmitate sua facilè remedium conveniens acquirere possit. Exigua quidem sunt proposita remedia, convenientia tamen, si virtus eorundem bene ponderetur, nam nasturtium aquaticum copioso sale volatili præditum acrimoniam puris in pulmonum ulcere attemperat, siquidem illam in acido consistere sufficienter probant Recentiores, salia volatilia verò esse naturæ alkalinæ patet ex effervescentia eorundem cum acido, unde nasturtium aquaticum aptum & conveniens phthisis remedium esse liquet; quoad lac ebutyratum res per se patet, nam si simplex lac sit bonum phthisis remedium, quid ni lac ebutyratum erit, siquidem hoc præ illo plures particulas butyri continet, eo quod mechanica ebutyratio omne butyrum ex flore lactis elicere nequeat; deinde subtiliores & leviores lactis partes præ communi lacte continet, eo quod ad ebutyrationem sumatur tantum lactis pars levior, flos lactis dicta. Quapropter patet propositam phthisis curam esse quidem simplicem, proficuam tamen & non vilipendendam.

[A. 1690. Glacio Leobum ad Exc. D.D. à Lebenwaldt & hinc 26. April. Augustam Vind. missa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.

D. EMANUELIS KöNIG.

De

Glossopetris in Helvetiâ repertis.

SEntit equidem D. Simon Aloysius Tudecius Physicus Pragensis ejusmodi Glossopetras non nisi in Insulâ Maltâ reperiri, verùm in lapidibus terrâ aluminosâ scatentibus circa celebre Monasterium Benedictinum Murense in Helvetiâ repertos haud ita pridem accepi, ut adeo simili modo se res habeat cum his Glossopetris ac cum Terrâ Lemniâ in Insulâ Lemno quotannis à Turcis effodi solitâ, cui minimè cedit illa quæ circa arcem Mũnchenstein probè Basileam earundem omnino virium, ut indies nos Experientia docet, reperitur. Tales Glossopetras quoq; reperiri in Carnioliâ prope Podgoriz in inclyti hujus Ducatus Topographiâ docet Illustrissimus DN. Valvasor pondere etiam, quod mirandum, unciarum decem. Verùm illæ Helveticæ nostræ pondere drachmam vix excedunt. Propè Antuerpiam tales quoque reperiri Goropius Becanus refert, Anshelmus Boëtius prope Luneburgum, de quo vid. Georgius Agricola L. VII. de Nat. Fossil. fol. 628. & M. Joh. Reiskius in commentat. Physica specialiter de iis edita, item Regn. Miner. & Anim. & Bartholin. peculiari de iis Dissert.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIV.

D. EMANUELIS KöNIG.

De

Iride Solari in planitie terræ figurâ hyperbolicâ conſpecto.

EXcellentiſſimus & Celeberrimus Dn. D. Chriſtianus Mentzelius, Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliarius & Archiater in Decad. II. Miſcellan. Curioſor. Ann. VI. Obſerv. CXXXIV. mentionem facit Iridis menſe Septembri horâ octavâ antemeridianâ in prato quodam rore madido conſpectæ, cujus figura erat hyperbolica, & apex tres pedes ab homine diſtans: hujus in rei cauſam indagandam exoptat à celebribus Europæ Mathematicis ut explicent, cur tali & non parabolicâ vel aliâ circulari formâ in planitie terræ ſe exhibuerit, adeo ut admiranda ejusmodi Iris fiat jucunda Mathematicorum Eris. Contuli hac de re cum Ingenioſiſſimo & Celeberrimo noſtro Mathematico, Domino Jacobo Bernoulli Viro in Philoſophia Experimentali curioſiſſimo, is ſequentibus poſitionibus Quæſtiones ab Excellentiſſimo Mentzelio motas ſolvere dignatus eſt. I. Si Solis altitudo $<$ 42. gr. Iris apparebit hyperbolica: Si $\asymp$ 42. gr. parabolica: Si $>$ 42. Elliptica: Si 90. Circularis. II. Axis Iridis perpetuò eſt in lineâ intuentis Hominis. III. Elevatione oculi ſuprà terræ planitiem ſumptâ pro radio, diſtantia proximi verticis Coni ſectionis à loco ſtationis, eſt Tangens differentiæ inter 48. gr. & arcum elevationis ſolis, numeranda a faſe, ubi 48. $>$ elevationis ſolis; à tergo ubi $<$. IV. Latus rectum in omni caſu eſt duplum Tangentis 42. graduum. V. Transverſum in Hyperbolâ, Aggregatum ex Tangente ſummæ & Tangente Differentiæ 48. graduum & elevationis ſolis: in Ellipſi, exiſtente elevatione ſolis $>$ 48. gr. Aggregatum ex Tangente ſummæ & Tang.

& Tang. differ. 42. gr. & complementum altitudinis Solis; exiſtente verò elevatione Solis $<$ 48, Differentia earundem.

OBSERVATIO CXLV.
D. EMANUELIS KöNIG,
Gemelli ſibi invicem adnati feliciter ſeparati.

INfra Baſileam in pagô Huttingen prope Rhenum Diœceſis Epiſcopatûs Baſilienſis, Mulier dicta Clementia Meyerin gemellos peperit ſexûs fœminini, quibus nomen Eliſabethæ & Catharinæ in ſacro Baptismate impoſitum erat, non ſine magnis partûs doloribus idq; ex perverſo alterius infantis ſitu, retroflexis capite & pedibus; Lucinâ tamen favente matreq; vegetæ firmæq; conſtitutionis exiſtente, ambo vivi permanſere & adhuc ſunt vegeti: In hoc partûs negotio præprimis ſtupendus erat horum Infantum coalitus à cartilagine enſiformi usq; ad eorum umbilicos in unum funem ſummopere craſſum contortos, vaſis ordinariis duplicibus quatuor ſcilicet arteriis & binis venis facili negotio diſcernendis: Contigit verò hic coalitus in ipſis cartilaginibus enſiformibus, dum in ovorum evolutione hæ partes adhuc membranaceæ exiſterent, & ſibi è tali regione propè nimis accederent, ceu curioſiſſimæ Obſervationes Kerckringii Oſteogen. Fœt. Cap, I. p. 213. hoc illuſtrant. Quia verò in cartilagine ex fibrarum compage ſtrictiori & duriori ſenſus aut nullus aut obtuſiſſimus ſaltem exiſtit, ſeparatio tenellorum horum Infantum etiam ſine convulſionibus ſupervenientibus tantò facilius & tutius inſtitui potuit, ligaturâ ſcilicet prægreſsâ indies ſtrictiori dein cultelli ſciſſurâ. Variorum Monſtrorum hiſtoriam dum horum occaſione evolverem, de coalitu ſimili binarum puellarum legi Hiſtoriam apud Sebaſtianum Műnſterum, quondam Linguæ Hebreæ apud nos Profeſſorem; refert ſcilicet accidiſſe ſuis tempo-

temporibus in Moguntiono agro, ut duæ mulieres, quarum altera prægnans esset invicem colloquerentur; currens alia supervenit quæ loquentium capita collisit: quæ gravida erat dum pareret, signa timoris in infantibus expressit, siquidem duas puellas peperit, à summa fronte usq; ad nasum junctas è facie, sic ut non nisi obliquè spectare possent; quale monstrum supervixerit usque ad annum decimum, usq; dum scilicet alterâ mortuâ ab aliâ vivente excisa fuit,& paulò post etiam altera ex putredine hecticâ dubio procul ipsi communicatâ, extinctâ: Hæc observatio ut eleganter confirmet sententiam Auctoris Scrutinii Veritatis L. II. Cap. VII. p. m. 161. fœtûs in utero materno contentos à motibus matris dependere, ita facilè etiam suspicari posset, causam aliquam externam fuisse quæ violentia quâdam ova uterum illapsa invicem colliserit, ut arctiùs sibi adpropinquantia in augmento quoq; suo sibi adhæserint.

Fig. XXVI. XXVII. XXVIII. XXIX.

Figurarum Explicatio.

Fig. XXVI. Situm ostendit Gemellorum sibi invicem adnatorum, instante partu in utero deprehensum, quorum alter situ planè naturali, alter verò præternaturali, reclinato nempe capite, corpore ac pedibus in lucem fuit protractus.

Fig. XXVII. Gemellorum horum situm exprimit post partum extra uterum, & quidem A. puellam Elisabetham, B. vero Catharinam in SS. Baptismate nominatam.

C. Stupendus est gemellorum horum coalitus, â cartilagine ensiformi usq; ad eorum umbilicos, qui latitudine sua unum, altitudine sesqui, & crassitie quinq; mechanicorum æquabat pollices.

D. Vasa sunt umbilicalia, Gemellis hisce communia, à medio & infimo simul coalitus hujus loco propendentia, summopere

Fig: 26. pag. 306.

Fig. 27.

Fig. 28.

Fig. 29.

mopere crassa, vixq; notabili in medio differentia, contorta, vasa ordinaria in se continentia, quæ cultro anatomico aperta.

E. Hanc jam dictam differentiam.

F.F. Venas umbilicales.

G.G.G.G. Arterias umbilicales sistunt.

Fig. XXVIII. Divisos jam depingit Gemellos.

Fig. XXIX. In medio dissectum coalitum repræsentat, & quidem

a partem puellæ A. }
b partem puellæ B. } adnatam.

cc. Vasa umbilicalia satis crassa in medio dissecta.

dd. Portionem quandam substantiæ sterni cartilaginosæ connatam priùs jam separatam.

ee. Ambitum carnosarum & membranosarum partium post sectionem quodammodo contractum & corrugatum.

oooo. IV. vero puncta quatuor dissectorum vasorum sanguineorum orificia.

OBSERVATIO CXLVI.

D. EMANUELIS KöNIG.

De

Modo exaltationis Metallorum.

LApidis Philosophici existentiam neminem sanæ mentis negare eamq; asserere ex professo Mich. Meyerum, Dan. Morhofium, Casp. Cramerum, Joh. Arndium, Val. Weigelium, Joh. Gerhardi & Joh. Adamum Osiandrum, doctè asserit Excell. Dn. Lud. *Hannemannus Dec. II. Vol. V. Ephem. Curios. p. 233.* inter cujus possessorum numerum cùm referat Theologos, minimè mirum obvenit Doctiss. *Morhofio*, ceu cui *in Polyhist. p. 209.* non ignotum est, perpetuum mysticæ Theolo-

giæ cum arcaniori ſcientiâ naturali ab ejus Doctoribus ſtatui conſenſum, & non tam ſuperſtitionis quam abſconditæ pietatis argumentum eſſe eorum qui arcanis rerum naturalium quaſi typis quibusdam rerum Divinarum myſteria adumbrari ſentiunt, quod multis ad Chriſtianiſmi ſacra amplectenda profuit. Tractatuum verò Lapidis Phyſici compoſitionem docentium ingentem eſſe numernm nemo negaverit, principaliores verò qui dilucidè magis illum detegunt, hactenus delituiſſe itidem in confeſſo eſt, ſic namq; refert *Watſon Theatr. variar. ver. in* Bibliothecâ ſuâ adſervari manuſcripta de eodem, quæ aliquando in lucem edere animo conſtituerit. Nos cùm inſigne ejusmodi Manuſcriptum tineis & blattis ſurripuerimus, ex eo breve aliquod Compendium de Lapide Philoſophorum illuſtri Philoſopho *Arnoldo Villanovano* (de quo ipſius coætaneus Johannes Andreas J. C. in addit. ad ſpeculat. tit. de Crimine falſi refert: Noſtris diebus habuimus Magiſtrum Arnoldum de Villa Novâ in curiâ Romanâ ſummũ Medicum & Theologum, qui & magnus Alchimiſta virgulas auri, quas faciebat, conſentiebat omni probationi ſubmitti) attributum, quod hactenus lucem non vidit, hîc Lectori benevolo ſiſtimus, ceu quod apertè ſatis & dilucidè artem detegit & cum manuductione ad cœlum Chymicum Candidiſſimi Tollii penitus concordat. O Fratres Chariſſimi, incipit, ſi eſtis filii hujus artis Divinæ, oportet Vos ab omni errore & omni erroris viâ declinare, notate ergo, quòd in tribus conſiſtit Lapis Philoſophorum & verum Elixir, ſcilicet ex Lapide Lunari in quo eſt ſulphur album, ex Lapide ſolari, in quo eſt ſulphur rubeum, & ex Lapide Mercuriali. O Fratres mei, notate verba, quia ex ſummi Artificis operibus, omnipotentis Dei, ars noſtra Divina extrahitur: quoniam ſummus Deus creavit corpus humanum commixtibile ſive diſſolubile & ei de ſpiritu animali in fundere dignatus eſt, hoc eſt in quo conſiſtit ratio atq; vita. Et cùm hoc corpus ſit corruptibile & ægrotum perpetuari & glorificari non valet, niſi omnia infecta ejusdem corporis ſeparentur ab eodem ad tempus, corpusq; ſepeliatur mortuum & penitus diſſolvatur, putreſcat

trescat & incineretur, deinde virtute Dei sibi restituatur vita & sua anima de novo introducatur in illud & fiat resurrectio quam sequitur vita immortalis. Eodem modo in arte nostrâ Divinâ est intelligendum. Ergo qui scit mortificare & post mortem vivificari & scit animam extrahere à corpore ut vivus moriatur & mortuus resurgat septies moriendo & septies resurgendo, erit Rex divitiarum : Quia si vivus conjungitur corpori Solis vel Lunæ, tunc primò ipse vivus moritur, hoc est, per longam decoctionem anima moritur, id est Mercurius vivus qui fuit cum corpore naturaliter congelatus unit se cum spiritu exteriore, id est cum Mercurio: qui conjunctus amalgamando cum corpore mortificat corpus, extrahendo animam ejus: qui Spiritus fuit aliqualiter cum corpore, mortificatus ; & sic mercurius corporis oritur & vivificatur cum mercurio vivo : Compositi ambo scilicet spiritus & anima à mercurio extrahuntur per sublimationem & corpus remanet mortuum quasi cinis: deinde anima & spiritus debent reddi corpori, & corpus debet resuscitari, & spiritus & anima debent in corpore mortuo præparato universali conjungi unione: Quamobrem à Philosophis dicitur, Qui mecum oritur, mecum moritur, item, Draco non moritur nisi cum fratre suo (id est mercurius cum auro vel argento) interficiatur. Et quia spiritus est animæ locus, ideo in aquâ id est, mercurio extrahitur anima à corpore suo, & anima est tinctura soluta in spiritu qui est aqua permanens & dirigitur in forma fugitivi , & quando aliquis ad hunc factum pervenit, jam ditatus est. Unde si sciveritis ponere terram in aquam & aquam in aërem & aërem in ignem, & ignem in terram cum debitâ proportione ponderis, ad omnia secreta artis nostræ Divinæ pervenietis sine dubio. Item scias, quòd Lapis noster resolutus transit in terram & terra rarefacta transit in aquam & aqua depurata transit in aërem & aër attenuatus transit in ignem ; & ignis inspissatus transit in aërem, & aër attenuatus transit in ignem & aër densatus in aquam & aqua congelata in terrã & terra compacta in Lapidem; conclude ergo quod duo sunt principalia exordia quibus utimur scilicet *ma-*

sculinum & *fœmininum*, in quibus quatuor elementa conjunguntur, unde ſcias quòd hic mas & hæc fœmina communiter Lapidem noſtrum gignunt. Et Sulphur quamvis ſit maſculus in hoc loco albedinis naturâ velante, muliebrem ſuſcipit formam & patitur, ergo ſi Philoſophus es, noſti quòd in eo occultum eſt ſulphur noſtrum quod de ære noſtro extrahimus dealbato, quod eſt noſtrum arſenicum ſublimatum: Hæc igitur eſt filia Sulphuris & uxor & vipera, quæ maritum ſuum interficit, & ipſum in ſuo ventre recludit: Effodiatur ergo illi ſepulcrum & ſepeliatur mulier cum viro mortuo in fimo equino quousq; ſponte conjungantur; hujus fimi equini decoctio eſt apud Philoſophos obſcura transfiguratio, quæ non pervenit ad artificem duræ cervicis, cujus fimi equini figuram & intellectum ſi enucleaveris, inter Philoſophos non immeritò computari mereberis: Et dico quòd illius mulieris venter plenus eſt veneno; venenum voco non ſulphur agens ſed ſulphur patiens, quod primo ſuccumbit, quod uxoris formam ſuſcipit, deinde fit mas; & tum complentur verba Philoſophi: Natura naturam continet, Natura naturam ſuperat, & eâ gaudet in æternum: Et hoc eleganter manifeſtat Morienus Romanus ubi reprehendit errantes, dicens: Ad effectum hujus artis non pervenietis quousq; Sol & Luna (ſcilicet philoſophicè) in unum corpus redigantur: Nonne ſcis quod Lapis noſter caret ſimili in terra, & quod dicitur Terra, nec credas quod ego dicam de terrâ vulgari, ſed de terrâ noſtrâ Philoſophicâ. Eſt autem hic Lapis noſter aureus intrinſecus & argenteus extrinſecus: cùm autem alteratur, fit corpus ejus nigrum & tenebroſum ut carbo: Spiritus autem ab eo ablatus eſt liquidus & albus ut aqua; Color verò animæ ejus eſt rubeus, quibus ipſi corpori purificato redditis, tale corpus vivit & lætatur, quare videbitis eum ridentem, quia mortui cum reſurgunt, ſunt perpetui; Et hoc non eſt aliud niſi ſpiritus ſulphuris quem extraximus à ſuo corpore & iterum ſibi reddidimus in reſurrectione, Salem & Sulphur naturæ nuncupantes. Hucusq;

usq; *Arnoldus.* Sal nim. metallorum est Lapis Philosophorum & hic non nisi aqua est congelata in auro & argento, nim. ut Agricola minor docet, recipienda Lilia duo, album & rubrum, quæ vasi inclusa locanda in vaporarium lene ut Lilium album se expandat & in se suscipiat rubrum, quia verò hoc naturæ est igneæ, odorem suum Sulphureo-balsamicum in frigidum album lilium extendit, ut mutuò invicem certent ob contrarias qualitates, quò fit ut crescant ambo in cœlum, repellantur verò deorsum à ventis in terram atq; hoc aliquoties reiteratis vicibus (coquatur ergo iterum, inquit *Astratus in Turbâ*, & non tædeat vos decoctionis, postea aperiatur vas & nigredo invenietur, quâ absumptâ, apparebit albedo nobilissima) donec à labore adscensionis & descensionis fessi delassati in terrâ quiescant & in æternum commixti maneant. Nimirum ex duabus rebus fit una res, dum in minimis suis partibus ita miscentur, ut nunquam à se invicem divelli possint; conjunctione verò in fixitatem factâ rursus solvatur, idq; toties fiat donec in medicinam abeat quæ fundi possit tam facilè ac cera, & clara subtilis compacta, ponderosa sit, ut cùm super ignem ponitur instar metalli liquescat, & priusquam mercurius vulgaris avolet, se cum illo & cum omnibus metallis imperfectis per minimas partes (sequestrando partes sulphureas combustibiles) conjungat, & illa adeo penetret acsi de illorũ substantiâ esset & quæ postquam una res facta sunt, nullâ penitus arte ab iis separari possit ob convenientiam per quam serratura aperitur per ingressionem unius naturæ mercurialis in aliam: Aurum scilicet vel Argentum quæ metallorũ perfectissimè mista sunt, nullis facultatibus agentibus sed solùm perpetiendi potentiâ sunt prædita & hinc penitus incapacia quæ per se imperfectam mistionem reliquorum metallorũ perficere possint, Tinctura verò ex iis ope mercurii sophici elicita agendi & patiendi potentiâ pollet, unde imperfectam mistionem metallorum cupellam minimè sustinentium perficit; ratio autem cur Tinctura perfectiori mistione & facultate sit prædita, fluit ex antedictis, quòd scilicet elementa corporum

misto-

mistorum præcipuè durioris compagis (particulis sibi valde incumbentibus unde malleo adeo dilatari & extendi possunt Aurum & Argentum ut ex drachmâ unâ Casellis in Principis Mauritii Thesauro rerum naturalium equus fabricatus videatur omnibus lineamentis vivum æmulans) dum denuo miscentur, multò nobiliora & subtiliora evadant, id quod fit, juxta *Philaletham super Riplai Portas* aliosq; solvendo & coagulando, aperiendo & claudendo, volatilisando & figendo, molle durum & durum molle efficiendo, quousq; spiritus corpus & corpus spiritus fiat, non negligendo monitum Philosophi: *Operatio tua est iteratio, & in sale est tinctura verax sine mendacio:* aurum scilicet penitus apertum esse debet & calcinatum, ut dein intra poros suos novum mercurium ex fixatione recipiat, qui si sufficienti copiâ fixatus se immisceat, partibus auri calcinatis & sublimatis, ob salis unà ingesti copiam, fusionẽ facilem facit; atq; hoc est quod inquit *Basilius Valentinus in Præf. Clav.* Pernix avis de meridie potenti feræ de Oriente cor ex pectore eruit; Mercurius scilicet est qui aurum à naturâ metallicâ malleabili destruit & in nobiliorem formam deducit, unde elegantissimè Avicenna in emblemate: *Aquila volans per aërem & Bufo gradiens super terram est Magisterium*, quale symbolum Philosophicum & hieroglyphicum insigne Rudolphus II. Imperator, Medicinæ Chymici amantissimus, ob singulares causas clypeo Michaêlis Meyeri, qui scilicet Adeptus erat, unà cum duplici galeâ superimpositâ insculptum voluit, concessis insuper Privilegiis Palatinatus, ut vocant & exemptionis fori Privilegiis, uti præter *Excell. Hannemannum Miscellan. Curios. Dec. II. Ann. V. Observ. 114.* notat ipse *Meyerus Hieroglyphic. Ægyptio-Græc. p. 240.* Aquila scilicet notat Lunam philosophicam vel potius ex affinitate aquam, quæ, ut pennæ aquilæ aurum facilè assumunt si deaurentur, ita facilè quoq; fit aurea (si nimirum superinjiciatur auro in cupellâ fluido) materia scilicet hæc fugax & volatilis instar aquilæ ad nubes ipsas evolat & solis radios in oculos immittit, uti doctè *cit. Meyerus in Symbol. aur. Mens. p. 199.* quia

quia ſcilicet ſoli amicatur & ejus lumen diligit & aurum ex mercurio ortum eſt, cujus aquila hæc philoſophica eſt particeps, quare etiam inde aurum non ſaltem mathematicè & per contiguas partes cum ipſis miſcetur, ſed etiam prægreſſâ alteratione debitâ per partes continuas, inducto in extenſos poros dilatati auri fixo hocce ſpiritu, idq; eò fortius & nobilius quo ſæpius hæc aquila nidum ſuum involaverit, & denuò ev'olaverit. Bufo quid inde indicet etiam facilè conſtabit, Terram ſcilicet philoſophicã, ceu quæ volare neſcit ut naturæ fixæ & firmæ, cui veluti baſi & fundamento domus aureola ſuperædificatur, unde *Kunckelius Obſerv. Chym. p. 26.* Fixa & Volatilia non differunt niſi ratione conſiſtentiæ & prout plus vel minus terræ habent, & alibi, eò redigenda Terra in auro, quæ alba eſt & vitrum lacteum præbet, ut ſpirituali quodam modo ingreſſum obtineat & aliis quidquam communicare poſſit. Quare juxta *Grummettum de Nitro* ſeu *ſang. Nat.* alæ hujus aquilæ ſolius ſolem inſpicientis comburendæ ſunt & figendæ, Dianaq; noſtra candida ita in ſudorem diſponenda ut tandem penitus ſanguinea evadat. Ne verò fabuloſa hæc eſſe quis ſibi imaginatur, & doctrinam hanc ſine cognitione materiæ proximæ & cauſæ efficientis fundatam eſſe, en conteſtationem *Auctoris vetuſtiſſimi duelli Lapidis cum auro & mercurio vulgi*: Per Deum omnipotentem, nec non animæ meæ ſalutem notum facio Indagatoribus hujus artis excellentiſſimæ, ex fideli mente & commiſeratione diuturnæ inveſtigationis, quòd totum opus noſtrum ſit ſaltem ex una re & in ſe ipſo perficiatur, nec plus neceſſe habeat quam ſolutionem & reinſpiſſationem, idq; fieri debet ſine ullâ re alienâ ſicut glacies in ſicco vaſe ſuper ignem collocata, in calore aqua fit: ita etiam Lapis noſter non pluris indiget quâm auxilii artificis per ejus manualem operationem nec non ignis naturalis, per ſe ſolum enim hoc non poteſt quamvis æternum jaceret in terrâ, quocirca juvandus eſt, minimè tamen res peregrinas & contrarias ei adhibendo, ſed potius ut Frumentum in campis à Deo nobis datur nosq; id molere & pinſere opor-

tet ut panis fiat, sic & hîc, Deus creavit nobis hoc æs quod tantùm recipimus, ejus corpus crudum & crassum destruimus, nucleum bonum interiorem colligimus, superfluum removemus & ex veneno medicinam paramus: Solutio scilicet fit in proprio sanguine, dum extrahitur aqua à terrâ & iterum super terram demittitur; sicut enim, ait *Laurentius Ventura Venetus*, aqua non subitò sed paulatim à terrâ ascendit & secum animam extrahit, ita etiam non subitò sed paulatim super terram reducitur, quia non simul tota cum terrâ suâ coagulatur & desiccatur sed per partes, ita quòd aquæ qualitas magis magisq; per tempora diminuitur, quousq; tota desiccetur, ut in pulverem convertatur. Quæ verò ab ejusmodi diruptione corporis seu terrenarum partium dilaceratione & divisione phænomena emergant, vel sola Plumbi calcinatio & vitrificatio monstrat, dum ex atomorum inversione & luminis reflexione modificatâ varii Colores conspiciuntur; pariter namq; hoc in opere signa mortis & putrefactionis & vitæ seu resurrectionis se produnt, illius quidem color niger, odor fœtidus & subtilitas pulveris, hujus verò color albus ad modum marmoris relucentis & salis albissimi, & odor suavis: Odor suavis, ait doctissimè in *Fortuit. Tollius p. 188.* instar aromatum Arabiæ felicis in hoc opere, à misellis destillatoribus expectatur in aludelibus in quibus nescio quas terras virgineas digerunt, sed credant hi boni Viri, nunquam se reperturos hunc odorem quamdiu utentur vitris circulatoriis; circulatio hæc interna est in ipsâ materiâ & odor suavis veris Chymicis est abolita immundi Sulphuris corrodente malignitate depurati Mercurii Philosophici vis penetrativa.

Alborem quod attinet, ne quid impossibile esse quis existimet aurum fulvo colore superbiens albâ veste indui posse, testimonium adducemus tum *Doctissimi Georgii Hieronymi Welschii Hecatost. Observ. Med. II. 74.* tum *Gesneri in Euonymo p. 221.* prior ait p. 45. Cùm multa ex argento medicamenta ad Epilepsiam vulgo celebrentur, nos heic ex auro quoq; argenteo reddito

reddito sive albificato reliquis omnibus præferendnm remedium proferemus, eo candore quo olim *Joh. Udal. Rumlerus* à Carolo Weidmanno Poliatro Augustano Chemices peritissimo acceperat, ex capite ut vocant corvi nigri præparatum, sic verò dicitur terra illa nigra quæ ab auro in primam suam materiam reducto, â sublimatione in fundo fixa residet: non ignoramus nostrâ adeo nuper ætate haud levem controversiam de istâ metallorum in sua principia & mercurium inprimis, reductione agitatam, nec isthoc loco censuram interponimus, sed liberè attestamur, Auctorem hujus medicamenti aurum non aliter quam addito hydrargyro solvisse: Corpori sic soluto, ut vocabat, deinde addebat corporis calcinati par pondus in vitro probè obturato ne quid expirare posset, igni cineritio committebat (aliter procedere potuisset, solùm in testilâ liquefaciendo) tam diu donec materia omnis, adscensu & descensu frequenti sublimata ad feces relapsa cum iisdem fixa remaneret in fundo nihilq; ulterius ad superiora emitteret: Hanc terram sive massam nigram caput Corvi philosophicum dictum deinde sic dealbare solebat; siccatam & calcinatam cum solutione propriâ denuò toties sublimare pergebat, donec in fundo planè nivei coloris substitisset. Non est cur exponamus, notanter inquit, quid illâ fecerit in coloribus metallorum exaltandis. Hac ipsâ ad Epilepsiam in pulverem redacta cum successu utebatur: planè eodem modo quo hodie Essentiam Lunæ siccam adhibent: ratio sanè non repugnat, sed etiam efficaciorem quam illa est, docere potest, nec hydrargyrum, si quid ejus restiterit in composito, taxari meretur, quia mercurio dulci similis est, non aliter sanè ac istud caput melanocoracis sublimatione parato: Qui minore idcirco labore se expedire voluerit, mercurium dulcem cum aureo vellere Weidneriano aut aliâ quacunque solutione copulatum adhibeat, quod non ita pridem Celeberrimi Medici arcanum fuisse accepimus. Datur cum Syr. flor. pœon. primul. ver. & aquis antepilepticis. Huc spectat illud *Poterii Observ. Med. p.67.* Magnesia Saturnina & Luna terre-

terrestris si sudorifica reddantur, affectus cephalicos ut paralysin etiam inveteratam facillimè expugnant, imò etiam albuginem oculorum nullis aliis remediis cedentem: assentit *Antonius de Abbatiâ Archipresbyter Epistolâ MS. de Transmut. Metallor.* Dico vobis, inquit, quod feci & credidi facere aurum & feci argentum album sicut nix: quod habebat judicium auri in omni examinatione nisi in colore. Erudita sunt notatuque dignissima quæ apud *Gesnerum loco cit.* habentur: Dissolutionem auri, quod eâ arte Chemicâ perfici possit, pleriq; affirmant; ac primò quidem nobis persuadent, auctoritate & libris venerandæ antiquitatis, deinde verò oculari nostri temporis Virorum celebrium inspectione & operatione confirmant. In hanc sententiam scribit Vir quidam eruditus & naturalis Philosophiæ studiosissimus ad *Gesnerum:* Fuerunt, inquit, apud me duo qui aurum purissimum ita tractarunt, macerando, destillando, putrefaciendo, solvendo, desiccando ut in liquidissimum humorem redegerint; in eo opere occupati fuerunt septimanas octodecim à nonâ Junii usq; ad decimam quintam Octobris, idq; tantâ diligentiâ egere ut nunquam eo tempore extinctus sit planè ignis, eo tamen admodum lento usi sunt, in quo video præcipuè peccare nostros Alchymistas; adfuere operi perpetuò, noctu vigilias partiti sunt & vasa & instrumenta pauca adhibuere. Quòd si quis Liquor auri potabilis benè præparati est, hoc modo præparari posse aut debere crediderim, ut ab his quibus spectator adfui, parabatur; atq; ut id credam, facit primum quòd aurum eo redigunt, ut suæ aquæ innatet, quasi purissima nebula imbrifera: idem transit in recipientem lento igne & quod maximè sum miratus tingit aureus iste liquor colorem aureum reddens, chartam, lanam aliamve rem admotam, qui color ita penetrat, ut minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetraret; præterea, quod etiam ipsum veræ resolutionis indicium est, albus auri soluti color est. Noli autem mirari, ait ingeniosè *Tackius Chrysog. Miner. p. 29.* qualiter aurum coloris purpurei tandem sub

albo

colore appareat, ſæpius enim videre licet ex acidorum concurſu res purpurâ rubicundiores albeſcere notaturq; hoc apud Sendivogium Tr. de Sulphure, dum ex conflictu ſalis & ſulphuris loco ſanguinis vidit effluere aquam, ut Lac candidiſſimum & in magnum flumen creſcere ſicq; ex nemore nymphæ Veneris egredi Dianam, quæ tamen ulteriori dein coctione, ſulphure jam occultato paulatim poſtea emergente, in ruborem converſa fuit. Acidum hac in re maximas ſibi ſumere partes hincque Diſcipulos ad Piſtores relegandos eſſe ut fermenti notitiam ſibi adquirant, meritò expetit *Mœbius Præfat. Lumin. Mercurial.* bene enim *Kunckelius Obſerv. Chym. P. II. p. 25.* nequidquam aliud mercurio vulgari frenum injicere poſſe perſuaſum ſibi habet, quàm acidum, & alibi, Mercurius nequit ſubſiſtere aut figi niſi acidum aliquod & ſubtilis terra metallica ipſi opituletur. Sapienti ſatis. Huc facit quod vitrum quoddam mercuriale facilius liqueſcat quàm vitrum vulgare, & ſi diutius in igne moretur fuliginem quandam ſal ſcilicet acidum volatile floris inſtar emittere, indicio illud adhuc aliquid ſubſtantiæ humidæ volatilis in ſe habere, facilius enim liqueſcit, ob ſalis acidi copiam paucitatemq; terræ, quæ quia in vitro vulgari abundat difficilius id funditur; Quare etiam ſi cinis philoſophicus cum verâ calcinatione ad mundificationem deductus, careat fuſione & ingreſſione, videlicet ſi ſuper aliquod metallum projectus eſſet, illud nec tingere nec ingredi poſſet ob magnam ſiccitatem, fuſilis ille faciendus foret reddendo illi humiditatem mercurialem & plus de ſpiritu fixo mercuriali ipſi interponendo, ut terra metallica ſufficienter ſale temperetur imbibatur & per minima ipſi permiſceatur, cujus cauſâ & ſolidâ appoſitione materiæ ejus Gravitas reſultat: Doctiſſimè *Cramerus de Metallor. Transmut. C. II. §. 5.* ſicuti nullæ rerum virtutes ſpecificæ ſuppetunt niſi in ſpiritibus inſitis Verbo Dei jam in principio in certum fixitatis gradum ſeu quoddam centrum redactis, ita quoq; ſpiritus quò compactior eſt eò majores etiam reconditas collectasq; in unum virtutes habet, præ iis

longè excellentissimas & efficacissimas quæ in spiritu naturali elatero expanso adhuc dispersæ ideoq; diminutæ latent. Hinc si spiritus crudus lapidis calaminaris cupri rubedinem extendit in flavedinem Orichalci, spiritus fixi per artem exaltati firmiorem & fixiorem tincturam quoq; largientur & si fumus plumbi crudi sulphureus velut in momento coagulat mercurium, eadem proportione fumus hîc ejusmodi si non sit plumbeus sed aureus, non crudus sed coctus, non albus sed rubeus, non volatilis sed fixus, non sulphureus sed mercurialis juxta has differentias alterabit mercurium, scilicet in aurum, quod constat omnibus his proprietatibus. Est enim Tinctura corporalis spiritus & spirituale corpus, tertium quid ex volatili & fixo resultans; nam per spiritum crudum, ait *Trevisan. in Epist.* Philosophi spiritum digestum extraxerunt de corpore soluto & remansit iis cinis ulterius dissolvendus ac tandem subtilis substantia spiritualis corpora metallica penetrans & colorans, unde nullum dubium, quòd is qui corpus ad hoc perduxit quod efficiatur gummi permixtibile cæteris corporibus imperfectis invenerit maximum naturæ secretum, tum enim in Projectione pars una gummosa salina alteram sequetur, in poros metallorum dilatabat tantamq; unionem excitabit ut nunquam à se invicem separari possint, & uti hæc medicina in metallis sanguineam velut complexionem excitat, ita in corporibus Hominum dotes suas prævalentes non minùs demonstrabit, unde *Denstonius in Pansoph. Encheiret. §. 98.* Lux tam copiosa in metallis ac nullibi aliàs in corporibus sublunaribus, si in motum concitari posset; ut idéam metallicam involveret & aliam evolveret, utpote salino-sulphuream, abjectâ viscositate aquæ, mirum quantum esset omnium animalium medicina. Et §. 49. In auro copiosa lux est & quidem subtilissimo sulphure & sole à terrâ unà cum aqueâ viscositate invicem temperatis, inviscata est, forâs prorumpere cupiens, ut solo sui adspectu solem cœlestem imitetur, animam sensitivam confortet & recreet. Quid igitur si compages corporis totius ita disponatur per artẽ ut particulæ

ticulæ auri possint se corporis humani particulis miscere & sic lux luci obviet, & deperditam ex corpore restauret & corroboret ad vegetatiorem motum faciendum, excrementisque expurgatis, sperabimus, qualis sit illa medicina.

[*Basileâ A. 1690. d. 4. Maji Augustam Vind. missa.*]

OBSERVATIO CXLVII.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

Tubuli in Hepatibus bubulis lapidei, ac ossei.

SUb brumam ac ineunte Vere in boum jecoribus, & quidem vasis eorum majoribus, *tubuli* reperiuntur *lapidei*, qui tunicis ramorum Venæ Cavæ & Venæ Portæ arctissimè adhærent, ita ut vix ac ne vix quidem ab iis divelli queant; tubuli hi cum propaginibus suis *Lapides Spongiæ* concavos, in Spongii marinis natos, fermè æmulantur; sique illi integri ab Hepatis parenchymate separenrur, uti A. M DC XC. m. Jan. ejus rei periculum feci, *Coralliorum marinorum ramulos* egregiè referunt. Probabile est *Tubulos* hos *lapideos* partim ex chylo tenaci, terrestribus ac sals-acidis particulis referto, massæ sanguineæ immixto; partim ex aquis lapidificantibus, quibus nostra Helvetia scatet, ac iis etiam boves sitim suam sedant, originem suam habere; tales etenim rivulos per prata manantes, margines alveorum suorum crustâ lapideâ obducere cernimus: imò & in Thermis atque Balneis nonnullis, lavacrorum contabulationes tophaceâ materiâ incrustari sæpè observamus.

Circa idem tempus, Vasa Jecoris in alio Bove in osseam substantiam degenerâsse mihi ostensum, quos *Tubulos osseos*, seu *Vasa ossea ramosa* digna æstimavi, quæ inter Naturæ rariora asservarentur. Venas autem has per ætatem osseam hanc duritiem con-

contraxisse, verisimile est, sicuti quoque *os de Corde Cervi* dictum, in Cervis adultis progeneratur: arteria enim, quæ marginem cordis circa ostia circumcingit, in summitate septi tractu temporis in osseam hanc induratur substantiam; quod & in Boum adultorum Cordibus quandoque evenit.

OBSERVATIO CXLVIII.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

Fringilla candida.

CORvi albi raritas apud antiquos in proverbium abiit: unde illud Juvenalis: *Corvo quoque rarior albo.* Corvum tamen hodierno die non amplius usque adeò raram esse avem, tam incolæ Islandiæ, quàm *Ephemerides Academiæ* LEOPOLDINÆ *Naturæ Curiosorum* passim testantur: ita memini me apud *Celsissimum Principem* MAURITIUM, Nassoviæ Comitem, &c. in Comitatu Marcano, cùm per eum An. 1664. Berolino Cliviam tendisset, Corvum album vidisse, quem ob raritatem caveæ inclusum super rheda secum vehere solebat. Fringillam autem candidam seu niveam, ein weisser Buchfinck / in terris avem inventu perraram esse mihi persuasum habeo, qualem A. M DC LXXXVIII. d. 18. Aug. obtinui, propè Tigurum captam. Digna proin & ea quæ *Ornitologiam* adaugeat & exornet.

SCHOLION.

FRingillam candidam Tiguri captam esse refert hîc Excellentiss. Dn. D. Wagnerus, idem de Passere hîc Basileæ hoc anno contigisse non pigebit adducere, coloris enim albissimi Passerem ante paucas septimanas Civis quidam venationi deditus sclopeto percussit & circa hospicium ad Coronam vicinis, inter quos etiam Doctor Medicinæ erat, monstravit.

[Eman. König.]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIX.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

Mineræ ferri, ſub diverſis figuris, Lapidum, Leguminum, Teſtaceorum marinorum, Fructuum exoticorum, atque Confectionum, ſpectabiles.

SUmmus rerum omnium Opifex, cuncta ſapientiſſimè movens, ſoloque ineffabili nutu ſuô dirigens, providentiam atque majeſtatem ſuam multarum rerum mirabili varietate oſtendere, atque patefacere voluit. In *Regno Minerali* id cumprimis quoque apparet, ubi nativa pulchritudine ſua multa præclara exſurgunt, & remoto aulæo, terreſtri nempe cortice, quo quaſi obducta ſunt, ſpectatu digniſſima Naturæ opificia eſſe produnt, hominemque in admirationem Creatoris ſui rapiunt. Talibus rarioribus Naturæ admirandis Helvetia noſtra haud planè eſt deſtituta, ſed ea in locis montanis ex ſpecubus ſubterraneis hinc inde in conſpectum proferuntur. Singulares quasdam *Ferri mineras* nunc ſiſtere, operæ precium viſum eſt. Occurrunt autem *Mineræ ferreæ* admodum variæ, quas ad certas Claſſes referimus; & quidem

I. LAPIDES FERREI.

§. 1. Cornu Hammonis ferreum.

In Comitatu Sarunetano, Sargans/ qui ſupremum dominium VII. Veterum Helvetiæ Civitatum agnoſcit, in monte Gunzen dicto, ferrifodinæ antiquiſſimæ & ampliſſimæ cum anfractuoſis ſuis mæandris, & conclavibus concameratis ſeu fornicibus, extant: ex his *Cornua Hammonis ferrea* quandoque eruuntur. *Cornu* hoc *Hammonis* non conſtat ex ferro fuſo, ſed ſub inſolita mineræ ferreæ figura in matrice ſua deliteſcit. *Vide*

Fig. XXX. Matrix hæc aperta & ſeparata partim elegantiſſimum & rariſſimum *Cornu Hammonis* in conſpectum dat, quod ſex ſuis circumvolutionibus eminentibus, in ſe revolutis, perpetuisque ſtriis & articulationibus quibus eſt dotatum, tam blanditur oculis quàm quod maximè: *Vide Fig. XXXI.* Partim verò ectypon ſive potiùs matrix interior ejusdem *Cornu Hammonis* in conſpectum cadit, quæ Cornu illud in cavitate ſua per lineamenta diſtinctè conſpiciendum præbet. *Vide Fig. XXXII.*

§. 2. Lapis Syriacus ſeu Judaicus ferreus.

Lapidum Judaicorum ſeu *Syriacorum* vulgò dictorum magna eſt differentia: aliquot ejus ſpecies Helvetia noſtra ſuppeditat. Ferreus autem, quem hîc exhibemus, figurâ ſuâ propè accedit ad fructum Pruni ſylveſtris, qui teres & ſtriis deſtitutus eſt. Hic in monte Legerio, ditionis Tigurinæ reperitur, *Vide Fig. XXXIII.*

§. 3. Cubi, ſeu Teſſeræ parvæ ferreæ.

Ferri mineræ, ſub *Cuborum parvorum*, ſeu *Teſſerarum exiguarum* figura, idem Mons Legerius eſt fertilis. Cubi hi ſplendore fulgentes ex viſceribus minerarum ferri in monte illo deliteſcentibus in apricum proferuntur. *Vide Fig. XXXIV.*

II. LEGUMINA FERREA.

§. 4. Fabæ, Lupini & Piſa ferrea.

Alia ferri minera ad pagum Wollenvaar / infra Brugas, oppidum Argoviæ ad Arolam ſitum, ditionis Bernenſis, extat: ibi mons ex Ochra pallida conſtans, Mineram ferri piſiformem, ſive Globulos mineræ ferri, Bohn-Erz / vel Bohn-Eiſen copiosè in ſeſe continet, ita ut *Mons piſorum* verè appellari queat. *Vide Fig. XXXV.* Terra hæc ſublutea, friabilis, matrix eſt horum Piſorum: diverſæ autem ea ſunt figuræ; alia enim figuram *Fabarum*, *(a)* alia *Lupinorum* ac *Cicerum*, *(b)* alia *Piſorum majorum* ac *minorum* *(c)* figuram exhibent, colore ferrugineo. *Legumi-*

Fig. 31. Cornu Hammonis ferreum. Fig. 32.

p. 322.

Fig. 30.

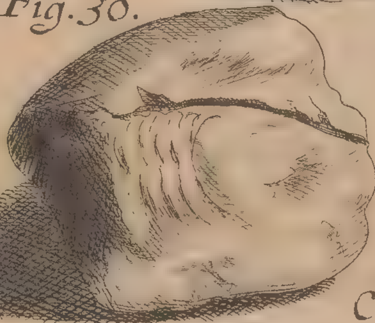

Fig. 33.

Lapis Syriacus ferreus.

Fig. 34.

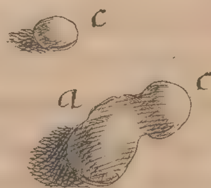

Cubus seu Tessera ferrea.

Fig. 35.

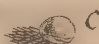
Minera ferri pisiformis.

na hæc *ferrea* in Arolæ aquis lavantur, à terra ac sabulo purgantur, quæ postmodum contusa in ustrina liquantur, in ferraria verò officina ferrum cusile inde laboratur, ferrique laminæ inde conficiuntur. Talia *Pisa ferrea* etiam in Monte Legerio reperiuntur, in cujus occultis abditisque sinubus atque intimis recessibus effinguntur.

SCHOLION.

TAlis minera Martis circa Monasterium Lucellense tribus milliaribus Basileâ distante circa confinia Comitatûs Burgundiæ copiosè reperitur mihique allata est, unde ingens ferri copia habetur. Basileam advehitur & quod de Monte Legerio diximus in Regno Miner. illum fermento martiali penitus imbutum esse, id non minus de his regionibus dici potest. Imo optandum foret, mineras vicinas Alsatiæ diu jam quiescentes, denuo erui.

[*Eman. König.*]

III. TESTACEA MARINA FERREA.

§. 5. *Cochlea sessilis ferrea.*

Minera hæc ferrea, sub figura *Cochleæ sessilis*, seu *planæ marinæ*, in se retortæ ac revolutæ instar buccinæ, ob raram suam speciem, & singulare Naturæ opificium, etiam admiratione digna. Tales *Cochleas ferreas*, concinnè & affabrè elaboratas, jam commemoratus Mons Legerius quoque profert. *Vide Fig. XXXVI.*

§. 6. *Strombus ferreus.*

Ex Cochleis *Strombos ferreos*, parvos, elegantibus radiis insignitos, idem Mons nobis suppeditat. Hoc Cochlearum genus non raritate minùs quàm venustate quoque est commendabile. *Vide Fig. XXXVII.*

IV. FRUCTUS EXOTICI.

§. 7. Cubebæ ferreæ.

Cubebæ hæ *ferreæ*, magnitudine, colore, figurâ atque petiolis Cubebas, exoticum fructum præsentant, quas Mons Legerius ex imis suis visceribus nobis quoque subministrat. *Vide Fig. XXXVIII.*

§. 8. Piper rotundum ferreum.

Pari modo *Piper rotundum nigrum ferreum crispatum*, & figurâ & magnitudine sua est commendabile: quòd si cum vero Pipere commisceretur, soli oculi fucum detegere nequirent. Ejusdem Montis Legerii est incola. *Vide Fig. XXXIX.*

§. 9. Anacardium ferreum.

Minera hæc ferrea Fructum illum arboris exoticæ, Anacardium dictum, exquisitissimè exhibet, quæ quoque Legerii est fœtus. *Vide Fig. XL.*

V. CONFECTIONES.

Tandem & *Bellaria* jam commemoratis subjungenda, & inter ea cumprimis spectabiles sunt eæ Mineræ, quæ *Confectiones saccharatas*, seu *Saccharo incrustatas* æmulantur; talia sunt:

§. 10. Confectiones Coriandri magni ferreæ.

Globuli hi ferrei perelegantes *Confectiones Coriandri magni crispati* æmuli, splendore suo corusci atque nitidi sunt, quos Natura ex ejusdem Montis sacrario profert, & singulare ejus opificium existunt. *Vide Fig. XLI.*

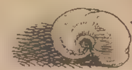
§. 11. Confectiones Cinamomi ferreæ.

Confectio hæc *Cinamomi ferrea*, sub Martis minera apparens, ob singularem quoque suam figuram hîc meretur commendari, quam inter bellaria sua Legerius itidem offert. *Vide Fig. XLII.*

§. 12. Glo-

ad pag. 324.

Fig. 36.

Cochlea sessilis ferrea.

Fig. 37. p. 323.

Strombus ferreus.

Fig. 38. p 324

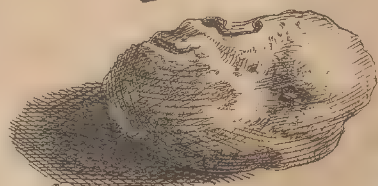
Cubebæ ferreæ.

Fig. 39.

Piper rotundum ferreum.

Fig. 40.

Anacardium ferreum.

Fig. 44. p. 330.

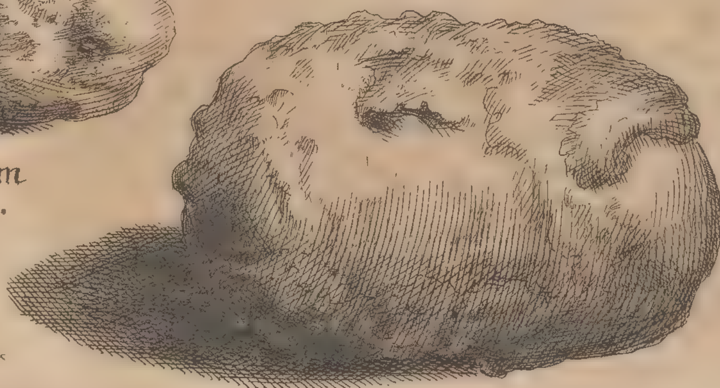
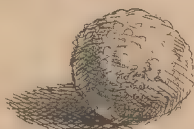

Fig. 41.

Confectiones ferreæ.

Fig. 43. p. 325.

Fig. 42.

Fig. 41.

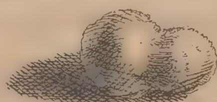
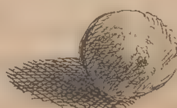

Fig. 41.

§. 12. *Globuli moschati ferrei.*

Tandem Minera ferrea sub *Globulorum moschatorum* specie, coronidem huic apparatui imponat, quam sæpè jam commemoratus Legerius, Naturæ arcanorum promus condus, concedit. *Vide Fig. XLIII.*

SCHOLIUM.

Quòd si exquisitè indagare velimus, quænam causa sit compositionis horum Mineralium, seu quænam regula sit tam multiplicis diversitatis harum figurarum, quodnam agens materiam dirigat ac determinet, ut hoc vel illo, & non alio modo, tam ordinatè, tam distinctè, tam artificiosè mineralia hæc cum variis lineamentis suis producantur? Perardua sanè, fateor, hæc est Quæstio, & quæ multorum ingenia variè hactenus torsit. Nonnulli hîc ad *Animam Mundi*, per vastissimum Mundi, ne dicam totius Creaturarum Systematis ambitum extensam & undique diffusam, recurrent; alii ad decantatum *Mundi Spiritum*, effectuum omnium directorem, quem pessimè ratione, judicio ac præmeditatione pollere fingunt; alii ad *Archeum Fabrum* seu *Architectum*, qui varias figuras formet, & cui etiam nescio quam Mentem adscribunt; alii ad *Formas* suas *substantiales*, qui præter verba & terminos Ontosophicos seu Metaphysicos nil aliud crepant, qui res naturales non explicant, sed potiùs offuscant.

Quòd si nobis concessum esset in reconditos meatus subterraneos nos conferre, variosque materiæ terrenæ, ejusque diversissimorum corpusculorum individuorum, densiorum & subtiliorum, majorum & minorum, motus seu agitationes intueri possemus, à quibus causis externis ea agerentur, & qua ratione tandem diversis his corpusculis multifariàm agitatis quies induceretur, formæ quoque ejus externæ determinatio planiùs nobis pateret. Quandoquidem verò nobis tam beatis

minimè contingat esse, ut varias has permutationes naturales exactè observare voleamus, cùm nobis ad arcana hæc patefacienda & revelanda loca nativa adeundi & penetrandi non concedatur facultas, neque etiam si hæc concederetur tam diu tam diversis mutationibus & productionibus indagandis moram homines ducerent, ideo meris conjecturis inniti mens nostra hactenus coacta fuit.

DEUS scil. Panspermiam quandam per Globum Terraqueum diffudit, quam pro multijuga diversitate suarum particularum, & soli natura determinavit: semina hæc in se peculiarem habent crasin seu texturam, quæ in eo consistit, ut particulæ eorum minimæ seu corpuscula certâ, ac sibi tantùm propriâ figurâ constent, prout hoc imprimis in diversis *Salibus*, eorum etiam micis, oculis patet; idem etiam videre est in nonnullis Lapidibus, ut in *Crystallo*, quæ in matrice sua æque minimos hexäedros & cuspidales lapillos, caput aciculæ æquantes, ac crystallos spithamæas, ejusdem figuræ, protrudit; item in *Belemnite*, cujus vel minimi lapilli, figuram suam pyramidatam habent; aliisque: ita quoque in corporibus mineralium, diversæ illæ particulæ terrestres, crassæ, solidæ ac determinatæ, ab Igne subterraneo fluidæ redditæ, & pro majori vel minori accessione talium corpusculorum terrestrium ac solidorum in intima tellure ibi contentorum, diversimodè agitatæ, tandem determinatam, suique generis figuram Mineræ obtinent, & per quietem, debitam quoque consistentiam seu duritiem acquirunt. Plura verò his superaddere nequeo, ac Naturæ hæc mysteria Oedipo vel Theseo cuidam pleniùs & exactiùs discutienda relinquo.

Fig. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV. XXXV. XXXVI. XXXVII. XXXVIII. XXXIX. XL. XLI. XLII. XLIII.

[A. 1690. d. 4. Maji Basileâ Augustam Vind. missa.]

OBSERVATIO CL.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Perlis Luſato-Sileſiacis.

PLures inveniri margaritas in noſtrâ etiam Europâ declarant Ephemerides curioſorum, imprimis Dec. I. Ann. 2. obſerv. 228. cum ſcholio, item Ann. 3. ejusdem Decuriæ, obſerv. 36. ubi acutiſſimus p. m. Velſchius autumat, omni concharum & oſtreorum generi commune eſſe, certis temporibus margaritas ferre & ſiſtere. Adducit idem margaritas onychinas & margaritomantias Dec. I. Ann. 1. obſerv. 55. Tertio à Gorlicio lapide, circa oppidum Margliſſa, in fluvio Quiſſo (Queiß) frequenter inveniuntur conchæ margaritiferæ, quarum Perlæ candore, lævore, rotunditate & magnitudine ſingulari & laudabili conſpiciuntur. Id quod jam dudum obſervavit Schwenckfeld p. 178. von dem Hirſchbergiſchen warmen Bade. Par harum perlarum mercator loci Forſter, Lipſiæ Judæo vendidit pro quinque thaleris, & judæus dein bombaci dextrè involutas decem thalerorum pretio expoſuit. Teſtæ quæ perlas in ſe condunt, ſignatæ ſunt veluti linea exaltata, (ſie zeigen auswarts einen erhobenen Strich) & hoc putant certum ſignum præſentiæ perlarum, perfectæ & conſummatæ, licet non ſemper inde eruantur: conchæ autem quæ completas alunt perlas, præter hocce ſignum, hiatu id etiam demonſtrare, ſunt qui affirmant. Dolendum tamen quod plures conchæ corrumpuntur, & internecioni dantur absque utilitate. Etenim pueri dum circa tempus meſſis avenaceæ, quo maturæ judicantur, piſcationi perlarum inhiant, plures oſtreas contundunt, & à nemine in quærendo turbantur, ſed quicquid obviam fit, capiunt. Immaturæ quæ ſunt, partim fuſcedinem oſtendunt, partim alborem, aut alium obſcurum colorem, inter-

terdum etiam humorem congelatum, sanguini analogum. Si Judæi ars innotuisset, cujus illustris Dobrsensky meminit Dec. I. Ann. 2. observat. 183. hîc esset utiliter in usum trahenda. Alius Marglissensis referebat, quod Lipsiæ sermones miscuerit cum aliquo, cui res fuerat cum perlarum notitia & mercimonia: hic dixerat, quod deberent in loco arenoso Solis exponere calori ostreas, non plenè elaboratas alentes perlas, & sic fore, ut per apricationem maturescerent. Esset certè non infructuosus labor, si inspectio hujus rei alicui gnaro committeretur. Memini me ut puerum cum aliis in suburbii Patriæ, Soræ, piscina (den so genañten Sand-Teiche) multoties extraxisse istiusmodi ostreas, & dein lapide comminuisse, ut videremus inhabitatorem. An autem perlas aluerint, nostræ pueritiæ absconditum erat, nec hucusque aliquis inquisivit. Sic ubique benignissimi DEI benignam palpamus manum.

[Gorlicio Lusatorum d. 3. Maji 1690. Noribergam missa.]

OBSERVATIO CLI.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

Raucedinis diuturnæ causa abdita.

INventum inauspicatò in gutture calculum inflammationis authorem Dionys. Pomaret obs. Riverio commun. 7. p. 684. observavit. Calculos in tonsillis & faucibus repertos describunt Nicol. Florentin. sermon. 5. tr. 9. c. 12. Joh. Langius l. 2. Epist. med. 57. p. 836. Scias, monet Ebnsina l. 3. fen. 9. c. 9. f. m. 254. a., quod quandoque accidit homini dolor perseverans uno anno, aut duobus in gutture ejus, & significat petrosam superfluitatem in partibus gutturis. Tophaceam materiam thymum obsidentem notavit Frid. Hoffmann. Cardianastr. admir. p. 6. Calculum in extremis asperæ arteriæ ramulis natum exhibet Remb. Dodonæus Exempl. med. obs. 24. p. 52.

Vidit

Vidit ſæpe calculos tracheæ adhærentes, qui unciam ſemiſſem, & aliquando integram pendebant, ut dixiſſes totam tracheæ fiſtulam petrefactam Steph. Blancard. cent 1. Anat. pract. obſ. 23. p. 59. Mortem denique à calculis aſperam arteriam obſidentibus & prementibus notavit Theod. Kerkring. obſ. anat. 27. p. 64. Ejusmodi calculos abditam diuturnæ Raucedinis aliquando eſſe cauſam, ſequens obſervatio ſuadet. Prætor quidam Stolbergenſis ultra annuum ſpatium gravi corripiebatur Raucedine. Cauſam ejus reputabat ſpiritum ſalis ammoniaci in non juſtæ quantitatis vehiculo aſſumtum. Poſt hujus namque deglutitionem oppidò Raucedinis ſenſit principium, ſibique poſtea ſemper videbatur capiti aſperæ arteriæ aliquid adhærere, quod eandem premeret & aggravaret. Variis incaſſum à me exhibitis medicamentis tandem tuſſi & ſcreatione aliquoties materiam tophaceam rejecit, indeque uſum vocis repetiit priſtinum. Unde verò iſti in gutture tophi? Podagricus erat, ideo tophaceam in lympha materiam nodis articulorum ſacram aſperæ arteriæ circulis & capiti adhæſiſſe, & à ſalivæ acore ſylveſtri coagulatam fuiſſe conjicio.

OBSERVATIO CLII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

A menſium ſuppreſſione triduana ſternutatio.

RAucedinis cauſæ abditæ, triduanæ ſternutationis cauſam raram, & ſi rectè memini ab aliis non obſervatam ſubjungo. Ancilla Chemnicenſis menſium defectu laborabat. Quoties igitur tempus menſtruæ evacuationi dicatum appetebat per triduum & ultra continua affligebatur ſternutatione, ita ut neque potum, aut cibum, aut ſomnum commodè capere poſſet. Venæſectione inſtituta

inquietum cessabat malum, & Mensibus post sumta Medicamenta stato tempore redeuntibus perfectè afflicta restituebatur. Unde ista sternutatio? Plethorica erat. Cur verò non per nares Hæmorrhagia concitata Menses excrevit, quales observationes apud Observationum medicarum Scriptores passim obviæ? Vaporosum forsan quid erat, & acre in sanguine, quod narium membranam vellicabat internam, non sanguis copia & mole vasorum pandens oscula. Sed & Veneris desiderium & titillatio potuit huc suum conferre symbolum. Veneream namque fuisse eventus nuper docuit, quando extra conjugium impprægnata filiolum peperit. Aphrodisiacam ejusmodi sternutationem Amatus cent. 4. cur. 4. notavit in quodam, qui conspecta pulchra muliere fortiter sternutabat, & non paucos post amplexus venereos perpetuò sternutasse illustris Th. Bartholinus cent. 5. hist. anat. 99. p. 285. advertit. Contraria hæc nostra est Hildani observationi cent. 3. obs. 58. p. 243. qua ex immodica & violenta sternutatione in vidua robusta & plethorica profluvium Menstruorum gravissimum & periculosissimum notavit.

OBSERVATIO CLIII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

A calculo vesicæ involuntaria urinæ excretio.

CAlculum vesicæ involuntariam urinæ excretionem ciere posse, ut nullum dubium, ita ante biennium singulare exemplum in Pl. Reverendi Dn. M. Joh. Zacchæi Machts / Pastoris propè Chemnicium Nicolaitani fidelissimi, Amici mei integerrimi, filio adhuc unico annotavi. Erat quatuordecim annorum optimæ spei & probæ indolis puer. Hic à primis annis noctu in somno lectum perminxe-

minxerat, de die autem usque ad annum duodecimum urinam præter intentionem nunquam excreverat. Egerebat primò, quod calculosis familiare, urinam mucosam, post purulentam & aliquando sanguineam cum pauco sabulo. Cruentam excernens dolores in regione pubis sentiebat lancinantes, qui cum cruore disparebant, in renum verò regione, si paucos ante mortem dies excipias, nullos. Post obitum aperto corpore renem dextrum consumtum animadverti, sinistrum autem quadruplo naturali majorem scirrhosum varicosumque, ejusque pelvim, ureterem & vasa admodum distenta, & purulenta materia, qualem copiosè cum urina quotidie ante excreverat, referta. Sabuli aut calculi in renibus nullum vestigium. Vesica sana & integra, cujus collo, quod propter dolores ibidem continuè subsistentes excretique puris copiam quilibet ulceratum sibi persuadebat, inhærebat Lapis, cujus figuram addidi, ℥ij. & ʒß. pendens. Memini me adhuc aliquot vidisse ægros, & inter hos non ita pridem Matronam nobilem, quorum vesica talem muccaginem aliquando, aliquando & pus & sanguinem plorabat, quique involuntaria, non sine insigni dolore, mictione tentabantur, quorum miseriæ indubius autor erat calculus, & pus cum cruore non à vesica sed renibus profluebat.

Fig. XLIV. p. 324.

[Chemnicio A. 1690. d. 6. Maji Noribergam missa.]

OBSERVATIO CLIV.

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

De

Solano racemoſo tinctorio Americano.

PRopoſuit Excell. Dn. D. Rudolphus Jacobus Camerarius Obſ. XCVIII. Anni VI. Decuriæ II. Miſcell. Curioſ. dubium quoddam circa Solanum racemoſum tinctorium Americanum, an videlicet baccæ ejus in Electuario notiſſimo, quod Confectionem Alkermes Officinæ vocant, granis Chermes tutò ſubſtitui poſſint? rationesque adducit, cur meritò in uſu medico ac culinario tàm diu ſuſpectæ eſſe debeant baccæ illæ, donec facultates earum penitius innoteſcant.

Utut autem nulla urgeat neceſſitas ut relictis longo uſu probatis granis Chermes, baccas modo dictas in uſum pharmaceuticum trahamus: attamen, quemadmodum utilitate ſua non caret, ſi, quas in hortis noſtris colimus, plantarum vires probè cognitas habeamus, quò eas, quæ facie ſuâ externâ ſpectantis oculos quidem delectant, noxiis tamen qualitatibus ſuis incautos facilè lædere poſſunt, ſecernere, & ab acceſſu facili amovere ſciamus: ita hæc quoque planta, quæ auguſtâ ſuâ ſpecie, quâ ex ſemine exiguo brevi ſaltim non in arborem excreſcit, racemorumque inſigni multitudine hortulanis ſeſe non leviter commendat, vel hoc nomine mereri omninò videtur, ut in vires ejus experiundo curioſius inquiratur, palamque fiat, an ea cum noxiis rejici, an vero cum innocuis, & ſi non medicamentosâ virtute pollentibus, ſaltim culinæ uſibus vel ob tincturam ſolam elegantiſſimam deſtinatis excoli digna ſit.

Cum itaque autumno nuper elapſo experimentum quodpiam circa fructus hujus plantæ inſtituendi occaſionem commo-

modam nactus sim, non ingratum fore curiosis rerum talium spero, si quomodo illud successerit brevibus referam.

Succreverat æstate anni proximè elapsi 1689. in horto amicissimi Domini Collegæ D. Burgii, ex seminibus Vere Anni 1688. terræ commissis solanum dictum tàm lætè, ut & viri staturam cacumine suo multum superaret, & arborem caulis firmitudine, ramorumque multitudine egregiè mentiretur, tantâ racemorum multitudine luxurians, ut, si quidem per climatis nostri temperiem licitum fuisset, largam domino suo messem promitteret. Quamvis vero nocturni frigoris inclementia maturitatem magnam partem anteverteret, non paucos tamen racemos baccis nigerrimis nitentes, succoque pulposo turgentes, colligere licuit. Harum partem cum mihi benevolè concessisset possessor, in id animum intendi, ut omne quod nactus eram, ad experimenta nonnulla impenderem.

Exhibui itaque cani semestri baccam hujus plantæ contritam in jusculo, quod colore pulcherrimo sanguineo tingebat; sed utut famelicus esset, atque semel iterumque illud degustaret, nunquam tamen eum, ut sorberet, adigere potui. Rem itaque aliâ viâ aggressurus, succum omnem ex baccis per linteum expressi, residua semina cum folliculis affusâ aquâ elui, hancque, utpotè saturatissimè tinctam, succo expresso affudi, eumque calore moderato lentè inspissavi ut commodè pilulæ inde formari possent.

Interea eidem cani primâ vice seminis mundati integri Scrupulum unum cum micâ panis commixtum exhibui, nullo, quantum animadvertere potui, inde secuto incommodo. Post paucos interjectos dies ejusdem seminis, contusi tamen, scrupulum integrum pani immiscui, canique vorandum dedi, qui unum alterumque bolum quidem promtè deglutiit, mox tamen pharmaco infectum panem sentiens, quod reliquum erat, non nisi ægrè sibi ingeri passus est. Tristior hâc die aliquantò visus est, nec prandii tempore cibum appetiit: cœnanti mihi tamen rursus alacer adfuit, & porrectas buccel-

 las

las avidè voravit. Uno alteroque rurſum elapſo die dimidiam Drachmam ſeminis dicti contuſi cum panis micâ ſufficiente ſubegi, caniq́ue porrexi, qui ſtatim ac eam odoravit, ſe ſubducere tentavit, ingratum ſibi jentaculum averſatus: nihilominus reluctanti omnem ſucceſſivè ingeſſi, ac ut deglutiret ipſum coëgi; mox panis ſinceri fruſtum porrexi, quod tandem purum ſentiens, ſumſit & devoravit: poſt horæ vero ſemiſſem inquietior factus, hinc inde diſcurrendo & mutato ſubinde decubitu, malè ſe habere teſtatus eſt; tandem horâ circiter elapsâ, ter vomens panem omnem cum pituitæ ſeu muci albi copiâ rejecit, totumq́ue diem triſtior in cubili ſuo delituit, nec ante diem ſequentem quicquam comedit. Eadem ſymptomata ſequentibus diebus idem ſeminis contuſi præbium ſecundâ ac tertiâ vice exhibitum produxit; & fortaſſis largior doſis graviora concitaſſet, niſi potius ſucci quàm ſeminis cauſâ experimentum cepiſſem.

Poſtquam ergo ſatis inſpiſſatus fuit ſuccus ille baccarum phœniceus, eidem cani grana ejusdem duo primùm; deinde quinque exhibui: aliâ vice ſcrupulum dimidium; rurſus aliâ integrum; tandemq́ue Drachmam dimidiam, modò cum pane, modò cum carne crudâ, eſurienti ingeſſi; (non enim niſi coactus deglutivit, quicquid tincturâ hâc infectum olfecit;) nunquam autem vel leviſſimam alterationem exinde, quantum obſervare potui, ſenſit; ſed potius alacer ac hilaris, more conſueto, fuit, cibumq́ue avidè voravit, excrementis etiam non niſi colore, (ferè enim nigricabant,) â ſtatu naturali recedentibus.

Non licuit hâc vice ulterius tentando progredi, ob ſucci defectum: animum tamen hoc ipſum experimentum & mihi, & fortaſſis etiam aliis, addet, ut confidentius pergamus, & ad humanum quoque genus idem transferamus.

Non equidem neſcio, dari vegetabilia quædam, quæ uni animalium ſpeciei toxicum ſunt, alii vero nullo modo nocent; quale quid de helleboro â coturnicibus, & cicutâ â ſturnis impunè

punè vesci solitis, homini vero maximè noxiis, *Alexander Aphrodisæus*, citante *Sennerto Libr. VI. Med. Pract. part. VII. c. 21.* perhibet: Nec solùm, Dioscoride teste, vulpes; sed, iteratâ aliquoties nostrâ experientiâ, gallinæ amygdalis amaris necantur, primùm id observante desideratissimo nostro *Vollgnadio Misc. Cur. Dec. I. Ann. VIII. Observ. 99.* quas tamen homines innoxiè edimus. Vix tamen in hunc censum referendam esse nostram hanc plantam arbitror; siquidem coturnices & sturni illis proprio naturæ instinctu vescuntur, nostræ vero succus non nisi manu cogente cani ingeri potuit: amygdalæ amaræ gallinas vi adstrictoriâ manifestâ jugulant; hic noster succus nullâ tali manifestâ qualitate pollere hactenus deprehensus est. Cum itaque unum alterumque ejus granum sat largam liquoris copiam gratissimo colore inficiat, adeoque idem sufficienter dilatari possit; minore cum periculo, si cautè & debitâ cum attentione id fiat, eundem homini propinari posse arbitror, quem canis concentratissimum in tantâ copiâ sine noxâ sæpius optimè tulit.

OBSERVATIO CLV.

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

De

Radii & cubiti prope carpum utriusque manus mira intumescentia à scabie malè curata.

VIr juvenis, postquam opificii, cui se addixerat, exercendi gratiâ varias Germaniæ utriusque provincias peragraverat, Hamburgi aliquamdiu substitit, illincque in Daniam trajiciens Hafniæ per menses aliquot commoratus, ob aërem victusque rationem mutatam, scabiem, ut fieri assolet, contraxit, quam tamen parvi pendens nec

nec diætâ nec medicamentis abigere allaboravit. Postquam vero relictâ Daniâ Regiomontium Borussiæ venit, ibique molestissimo pruritu nimium divexaretur, sanieique manantis spurcitie & sibi & aliis nauseam crearet, nescio cujus suasu, neglectâ curâ methodicâ, externis litibus eam curare tentavit, tandemque, licet ægrè, cutim ulcerosam persanavit. In vulgus medicorum notum est, quas sæpè tragœdias ejusmodi curæ excitare soleant, quodque non raro, curatâ hâc ratione cuticulâ, visceribus principalioribus labes pessima imprimatur, & nonnunquam mors præpropera acceleretur. Sic febrem acutam cum subsequente tumore brachii maximo â retrò pulsâ scabie ortam narrat *Observatio 77. Anni VIII. Dec. I. Miscell. Curios*: vertiginem, appetitum dejectum, lassitudinem maximam, *Gabelchoverus Curat. & Observat. Medicin. Cent. II. Curat. 42. p. 61.* epilepsiam & palpitationem brachii dextri *Schenckius Observationum Lib. I. fol. 120.* spirandi difficultatem, pleuritin spuriam, & sputum sanguinis *Binningerus Cent. V. Obs. 88. p. 602.* tumorem totius corporis cum spiritu sublimi *Hæchstetterus Observationum Decade III. Obs. 7. Schol. p. m. 248.* dolores pectoris & nothas pleuritides *Sennertus Pract. Med. Lib. II part. 3. cap. 6. p. 380.* Convulsiones lethales *Miscell. Cur. Med. Decur. II. Ann. I. Obs. 35. & Ann. V. Obs. 224. Hæchstetterus Dec. VIII. Obs. 8.* insaniam & mortem *Amatus Lusitanus Centur. II. Curat. 33.* febres lethales *idem ibid.* Nosque ipsi vidimus Jenæ Studiosum ex scabie per inunctionem intempestivam retropulsâ hæmoptoicum primùm, hinc phthisicum, ac trimestri elapso mortuum.

Nil tale quidem nostro huic tunc temporis accidit; sed aliquandiu sine molestiâ sanus vivere sibi visus est: aliquot tamen mensibus post Uratislaviam reversus, dolorem in carpi articulatione brachii sinistri per vices sentire cœpit, hocque deinceps ingravescente animadvertit brachii partem istam, quâ ossa radii & cubiti cum carpi ossibus articulantur in tumorem durum ac digito prementi minimè cedentem attolli, huncque maximè

mè circa radii appendicem in tantum augeri, ut, quando manum in pugnum cogebat, tumor iste hanc ferè æquaret. Non multo post idem dolor tumorque similis brachii quoque dextri partem eandem invasit, hominemque dolor acerbissimus, stuporem quandoque brachio inducens, calente simul ac rubente tumore, noctu, aut ubi interdiu partes affectas aëri liberiori exposuerat, sæviens adeò excruciavit, ut propterea nec cibum cum appetitu capere, nec somno frui potuerit. Tentata sunt ad sopiendum dolorem varia â mulierculis ac medicastris suggesta remedia incassum, ipsiusque famosissimi Uromantæ ac Agyrtæ nostratis nequicquam imploratum auxilium est. Tandem cum malum quotidie ingravesceret, dolorque leviusculus, majoris prodromus jam quoque genua tentans, graviora adhuc minaretur, ad me venit, utque, si quà possem, opem auxiliumque ferrem, obnixè rogavit.

Ego, circumstantiis omnibus probe perpensis, cruciatus hosce ab acribus humoribus, quos natura per cutim exturbare molita erat retropulsis, ac ob viscerum constitutionem firmiorem ad remotiores corporis partes amandatis, ortum suum habere, miasmate scorbutico in Baltici maris littoribus contracto symbolam suam conferente, asserere nullus dubitavi: sed quare hasce præcipuè ac primariò articulationes, cæteris hactenus intactis, agressi sint, rationem nullam invenire potui. Suspicatus equidem sum, annon fortassis Patiens in pueritiâ suâ nodosâ illâ deformitate, quæ pueris rachiticis aut in hanc pronis, in extremis brachiis & juxta malleolos familiares esse solent, vulgoque nostrati doppelte Glieder vocantur, laboraverit, unde partes illæ debilitatæ ad suscipiendum vitiosum humorem præ aliis aptiores fuerint: sed cum id se nescire tùm ipse Patiens, tùm sanguine ipsi proximè juncti sine hæsitatione faterentur, id ipsum nec ego certò affirmare ausus sum.

Quicquid autem sit, curam ego hâc ratione aggressus sum, ut, primis viis evacuatis, sanguinem, quâ venæ, cum maximè doleret, insigniter turgebant, mitterem; hinc digesti-

gestionum fermenta corrigerem, ut nutrimento laudabiliore affluente acriores massæ sanguineæ particulæ demulcerentur, paullatimque à partibus affectis avocarentur, tandemque ubi illam sufficienter prædisposita fuerit, sudore concitato nova ipsi crasis induceretur. Exhibui eum in finem, præscriptâ prius conveniente diætâ, cùm varia præcipitantia Cinnabarinis mixta, tùm etiam tartarea & martialia in formâ tàm siccâ quàm liquidâ, quæ inter primas facilè ferebat Essentia martis tartarisata nigra, ex marte & tartaro mutuâ in invicem actione in syrupiformem offam redactis conveniente menstruo extracta: tum quoque Essentiam summitatum pini antiscorbuticam; nec non urgentibus doloribus Essentiam anodynam cum succo pomorum Borsdorff. per fermentationem factam. Externè applicui Decoctum ex nervinis & paregoricis pro fomentatione, imposuique emplastrum ex oxycroceo cum gumm. carannæ & tacamahacæ compositum. Tandem per septimanas tres Decocto sudorifero ex lign. sassafras & santal. citr. radic. sarsaparill. & chinæ, herbisque nervinis antiscorbuticis quotidie sudorem in Laconico prolicui, quibus, divinâ affulgente benedictione, non solum dolor penitus abactus est; sed & tumor ferè omnis discussus, ægerque paulo post, autumno jam adulto, trium septimanarum itinere peracto, vegetus habitiorque multo, quàm abiens fuerat, domum reversus est, sanus ac sine omni dolore in hunc usque diem vivens.

OBSER-

OBSERVATIO CLVI.

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

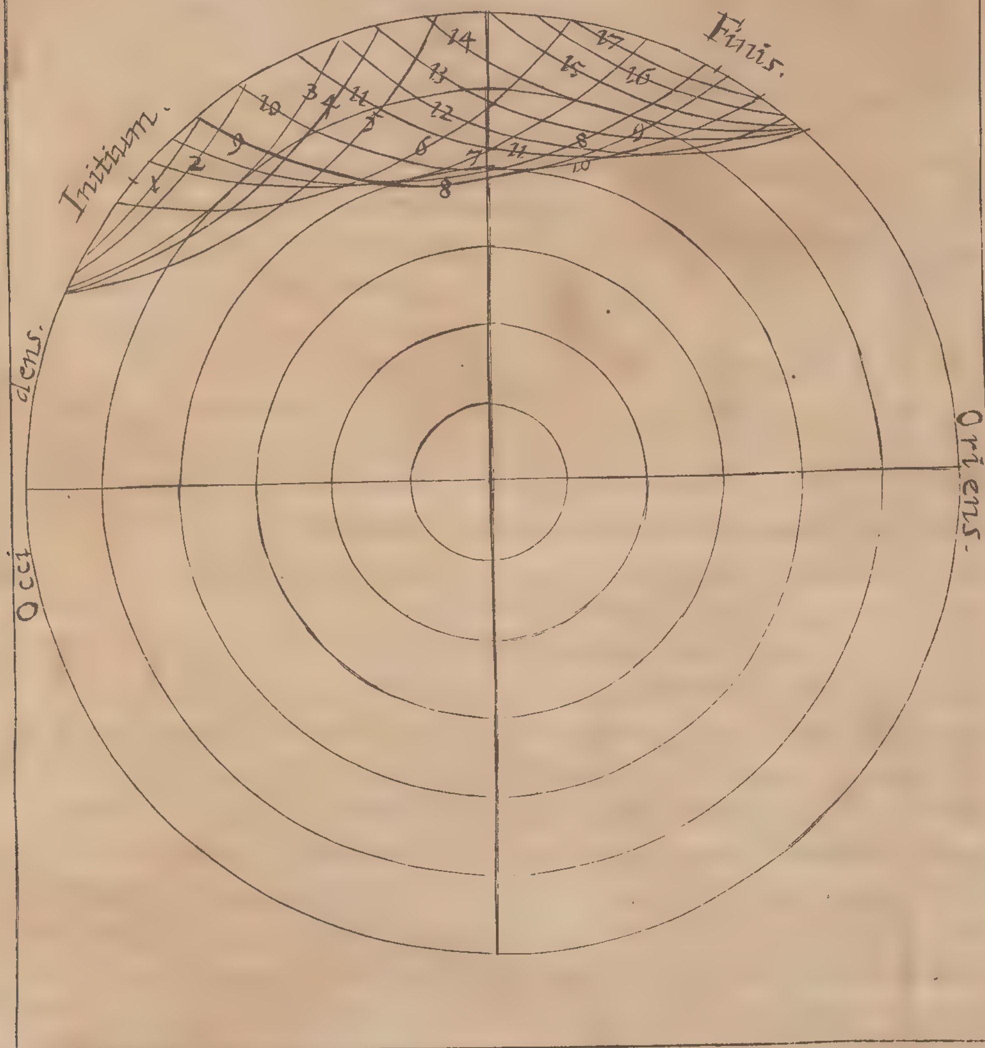
De

Eclipsi Solis, quæ contigit Uratislaviæ 1689. d. 3. 13. Septemb.

SUmmo semper cum animi prolubio, inter cœlestia phænomena primum facile locum merentia, Solis Defectus â rerum uranicarum amatoribus ac operum DEI admiratoribus & Astronomis non saltim spectantur & observantur, sed & ab aliis notati & observati avidè excipiuntur & leguntur. Horum in gratiam præsentem quoque Observationem, quamvis rudior sit, ac debitâ cum ἀκριβείᾳ tum ob instrumentorum curtam nimis supellectilem, tum ob periti socii defectum, non facta, communicare nullus vereor, spe certâ fretus, benignè eam â talium æstimatoribus exceptum iri.

Ordo Phaſ.	Quantitas Phaſium	Tempus æſtimat.	Altitudines ſolis.	Tempus correctū	Animadvertenda.
		H ′ ″	O ′	H ′ ″	
		4 21 0		4 27 20	Nihil adhuc dū in Sole,
	Initium	4 24 0		4 30 20	Luna intrabat
1	$\frac{1}{4}$ Dig. ÷	4 27 30		4 33 50	in diſcum ſolis
2	$\frac{1}{2}$ Dig.	4 31 0		4 37 20	in quadrante
3	1 Dig.	4 36 10		4 42 30	Occidentali ſu-
4	1$\frac{1}{4}$ Dig.	4 38 40		4 45 0	periore circa gr.
5	1$\frac{1}{2}$ Dig.	4 43 0		4 49 20	50. à Zenith in
6	1$\frac{3}{4}$ Dig.	4 49 40		4 56 0	tabulâ Obſerva-
7	2 Dig.	4 55 30		5 1 50	toriâ.
		5 1 30	10 47	5 7 50	
8	2$\frac{1}{6}$ Dig.	5 3 0		5 9 20	
		5 5 10	10 19	5 11 30	
9	2 Dig. +	5 9 20		5 15 40	
10	2 Dig.	5 15 50		5 22 10	Cornua ſolis ſur-
11	1$\frac{3}{4}$ Dig.	5 22 30		5 24 50	ſum rectà ſpe-ctantia, utrinq;
12	1$\frac{1}{2}$ Dig.	5 25 0		5 31 20	æqualiter à pun-
13	1$\frac{1}{4}$ Dig.	5 29 10		5 35 30	cto verticali Di-
14	1 Dig.	5 32 45		5 39 5	ſci ſolaris diſta-bant.
15	O$\frac{3}{4}$ Dig.	5 34 0		5 40 20	Occidentale So-
16	$\frac{1}{2}$ Dig.	5 36 40		5 43 0	lis cornu in ipsâ verticali lineâ
17	$\frac{1}{4}$ Dig.	5 38 20		5 44 40	exiſtebat.
	Finis	5 40 30		5 46 50	Lunæ ultimum
		5 47 10	3 30	5 53 30	veſtigium inDi-
		6 11 0	Occaſ.☉is	6 17 20	ſco ſolis compa-rebat circa gr. 25 â Zenith verſus Ortum in tabulâ Obſervatoriâ.

Præ-

Typus
Fig: 45
p.340.
ECLIPSIS SOLARIS
Die 13/3 Septemb: 1689. obser-
vatæ Vratislaviæ.
zenith.
Finis.
Initium.
Occi dens.
Ori ens.

Præterea notavi, quod postquam medium supergressa esset Eclipsis, jamq; rursus decrescere inciperet, aliquandiu quasi immota hæserit, & per plura temporis minuta duos digitos æquare visa sit, promotis interim cornubus sensim ab occidente in orientem in tabulâ observatoriâ; Luna quoq; in primis & ultimis phasibus notabiliter minor visa est, h. e. pars obscurata segmentum fuit minoris circuli, quàm circa medium Eclipsis exstitit; quod tamen ob rationes opticas contigisse puto. Hancq; ob rationem Phases omnes in adjecto typo eâ diametro (quam tamen ob eandem rationem in tam parvâ Eclipsi justo adhuc minorem fuisse autumo,) descripsi, quam Phasis sexta, tribus punctis, ut potui solus, notata, nec non distantia Cornuum sive chorda in Duodecimâ circino capta, exhibuit.

Fig. XLV.

[*Uratislaviâ Noribergam 11. d. Maji missæ.*]

OBSERVATIO CLVII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

De

Musculo vomitu rejecto.

HOminem inde etiam nomen Microcosmi accepisse quidam suspicantur, quod, quæ Macrocosmo insunt, non rarò in eodem deprehendantur. Lumbricorum & Ascaridum patria sunt Intestina, pediculorum caput, & in Phtiriasi totum corpus, alias partes alia sibi vendicant insecta. Cimices in fœminæ calvaria intra mennynges natos vidit Corn. Gemma lib. 2. Cosmocrit. c. 4. p. 241. Scorpiones in homine nasci posse astruit P. I. Faber l. 3. Panchym. c. 2. p. 470. quos & ex crebro, ut putat, ocymi olfactu in Itali cerebro genitos recensuit Hollerius l. 1. de morb. int. c. 1. p. 3., depinxit Paræus l. 19. c. 3. p. 474. Vermem bombyci similem puella quædam per nares rejecit teste Hertodio Dec. I. M. C.

Obſ. 147. p. 343. Bruchum ſiliquæ carneæ incluſum vomitu quidam, ſcarabæum alius apud Foreſtũ l. 18. obſ. med. 19. p. 161. De vomitu rejectis araneis Borellus cent. 3. obſ. 19 p. 212., de Erucis Phil. Jac. Schönfelder / l. 1. hiſt. 2. p. 6., quas & è locellis fœminæ prodiiſſe ſcripſit Solenander ſ. 5. Conſil. med. 14. p. 488. & ex auribus & inteſtinis Phil. Salmuth cent. 2. obſ. 39. p. 77. & obſ. 51. p. 87. De ſerpentibus, viperis, lacertis, ſalamandris, hirudinibus, bufonibus, ranis per ſuperius & inferius guttur excretis hiſtorias offerre ſuperſedeo, cum quod res notiſſima ſit, tum quod locus eorundem natalis corpus noſtrum non reputetur â multis, eò quod ſperma eorundem hauſtum, aut ipſa animalcula adhuc teneriora cum aqua, aut per ſe dormientibus per os apertum in ventriculi cavitatem ſubire potuerint. Cæterum Millepedes cum urina emiſſos narrat iterum Salmuth c. 1. obſ. 49. p. 32. Olig. Jacobæus ap. Th. Bartholin. V. 5. Act. Hafn. obſ. 105. p. 476., cum crepitu ventris Kozak l. 2. de Hæmorrhag. c. 6. p 491. ſcarabæi ſolares è figuli alvo prodierunt ap. Timæum à Güldenklee l. 3. Caſ. med. 20. p. 170. Limaces etiam apud Binning. cent. 5. obſ. med. 63. p. 563. & Henr. ab Heer obſ. 13. p. 173. Philoxenus, allegante Franciſco Peccetio l. 1. Chirurg. c. 25. p. 127. dixit, ſe aliquando reperiſſe in Atheromatum humore animalia culicibus & parvis muſcis ſimilia. Sed & Neptuniis regnis dicata pecora in humano corpore aliquando fluctuare, ſcimus. De anguilla è Corn. Gemma l. 2. Coſmocrit. c. 2. p. 75. & c. 4. p. 200. & 215. res nota, de fundulo vomitu rejecto Segeri obſervatio Dec. I. M. C. A. 3. obſ. 227. p. 415. legi meretur. De verme cancro ſimili evolvatur Rhodius cent. 3. obſ. 66. p. 156. Sed nec deſunt animalia terreſtria alia perfecta multis vocata. Legimus catos & muſtelas in hominis ſtomacho prognatas, item anſeres in utero cujusdam fœminæ generatos ſcribit Hirnhaim Typh. gen. human. c. 9. n. 5. p. 101. Quandam muſtelam viventem vomitu exturbaſſe ex Ariſtotele non nemo narrat, locum tamen non addens, nec fortè reperiet, ſi rectè memini, quiſpiam. Forſan legit, muſtelam ore parere, Ariſto-

Aristotelem tradidisse, sed id quoq; falsò. Nusquam enim in Aristotele hoc quispiam inveniet, benè verò l. 3. de Gen. animal. c. 6. advertet curiosus Aristotelem id inter errores recensere, Præterea cati ex ore mulieris prognati sceleton monstravit D. Valentino Andreæ Möllenbroccio, & Joh. Fried. Bilgero Medicus Freibergensis D. Tobias Matthæi, qui iisdem narravit, sibi fuisse anserculum vivum ex utero mulieris cujusdam progressum, quem Dresdam Serenissimo Electori Saxoniæ miserat. Vid. Dec. I. M. C. Ann. I. obs. 109. p. 251. Catulos duos albos, vivos, repentes, & nondum videntes Sartor Hannoveranus A. 1580. evomuit, quod ex Meibomio Cynographiæ suæ inseruit s. 1. c. 3. §. 58. p. 66. Noster Paullinius. Add. Zeiler. cent. 3. Epist. 92. p. m. 860. Camerar. cent. 3. n. 63. p. m. 1560. De fœtu canino per alvum excreto Carol. Rayer. Dec. I. M. C. A. 8. Obs. 58. p. 98. Cum Anno 1687. apud nos fama percrebuisset, Justinam Michaëlis Schüppels in pago Claffenbach uxorem, Murem vivum evomuisse, illicò ad Justitiæ Præfectum illius loci famam detuli, & petii, ut me præsente in hujus casus certitudinem inquireret. Assurgebat Vir juris peritissimus, mihiq; Amicus, in cujus & meâ præsentiâ prædicta Justina sanctè affirmavit: se sanam festo Ascensionis Dominicæ matutina Sacra adiisse, iisq; peractis sitim ingentem sensisse. Sumto prandio, hora 4. pomeridiana horrore percutitur, quem insequuntur nausea, & enormia ventris tormina, & hæc vomitus aliquot, donec tandem magno conatu musculum vivum, sed depilem vomitu expulit. Vixit musculus tumido abdomine horas xxviij. & tandem urina excreta moritur. Deferre jussit insolitum hunc ventriculi partum, ad in vicinia habitantem Rusticum Medicastrum, qui egregiam & lepidam, si Diis placet, rationem protulit: Sie hätte etwan solchen (Mäuse) Schmauch mit hinein gesoffen/ musculumq; in fimeto abscondit. Durarunt post excretum hoc animalculum per aliquot dies adhuc ventris tormina, ita ut quoties se erigeret, lipothymia corriperetur, tandem, remanente levi saltem ventriculi nausea, convaluit.

Rara

Rara putabitur multis hæc observatio, sed huic gemellas observationumScriptores literis mandarunt. Vidit in quadam obsessa puella Dæmonem sub summa cute muris figura variè discurrentem Peucerus d. divinat. gener. p. m. 258. Sed hæc historia scopum nostrum non ferit, uti nec illa quando Platerus tr. 3. Med. Prax. l. 2. c. 16. p. 1023. in sinum uteri murem aliquousque penetrasse sibi relatum narrat. Animalcula muribus sive soricibus similia è mulieris corpore exemta recenset Lemnius l. 2. de occult. nat. mir. c. 40. p. 237. Quinq; mures à muliere uno partu exclusos memorat Salmuth cent. 1. obs. 62. p. 40., Mures aliquoties edidisse fœminam Borellus cent. 3. obs. 73. p. 254. & cent. 4. obs. 100. p. 253. collegit & allegat quædam Casp. à Rejes Camp. Elys. qu. 36. p. 432. Muris domestici à muliere non sine maximo conatu & dolore cum fecibus alvinis anno 1662. d. 25. Maj. excreti historiam notavit Noster Bauschius Schediasm. d. cærul. proëm. p. 23. Quis jam generationis modum, quo in corpore humano proveniunt ejusmodi animalia, explicabit? Generationis æquivocæ, aut, ut eandem vocabat tr. Imago ferment. imprægn. massam sem. n. 30. p. 92. anomalæ Patroni in & è sinu putredinis eadem generari & nasci profitentur. Et hæc est Aristotelicorum sententia, quam etiam ex Chymicis sequi videtur Basilius Valentin. de L. P. Clav. 8. p. m. 96. Mures autem è putredine limi & aquæ Niloticæ facilè provenire jam olim Plinius l. 9. c. 58. scripsit. Ex boum stercore mures natos teste Kirchero l. 12. M. S. s. 1. c. 10. p. 372. Scaliger in Theophrast. se observasse scripsit. Et ex hoc & sale marino murium proventum in navibus quidam derivant. Vid. Rejes qu. 41. n. 15. p. 499. Quisquiliis eosdem ortum suum debere aliquando le Grand p. 8. Hist. nat. art. 1. n. 2. p. 353. autor est. Et quid experimento Helmontiano c. l. n. 9. clarius, ubi è frumento & indusio sordido putrefactis mures non quidem parvulos, aut lactantes, nec minutulos aut abortivos, sed prorsus formatos exilire tradidit. Hanc ipsam verò generationem anomalam cum aversentur & rideant moderni, quibusve

busve magnus non est Aristoteles, pro quo totis viribus sed parum feliciter pugnavit Licetus, omnia generabilia ex suis seminibus & ovis prodire, rigidè decreverunt. Et sanè illud Decretum quamvis & Naturæ & veritati satis conforme videatur, tale tamen non est, ut multis non prematur difficultatibus. Dicunt ab Insectis ovula fructibus, etiam eorum floribus, sacchаro, Conditis, pultibus, lacti, caseo, pani & carni insinuari, quæ ingesta à calore nostro foventur, & animalcula sive vermes ex iisdem excluduntur. Sed cur non ista semina masticatione, ciborum in ventriculo & intestinis dissolutione, variaq; alteratione pessundantur, visq; πλαστικὴ & Idea in illis latens alteratur & perit? Cur non tanquam heterogenea unà cum excrementis aut ovula dicta, aut eorum producta ex Intestinis exturbantur? Unde, ut hoc addam, & ex qua insectorum specie Lumbrici intestinales teretes? an ex lumbricorum terrestrium ovis deglutitis? sed nec hi illa ingerendis commodè miscere possunt, nec terræ qui debent hospitium intestinalium formam & figuram obtinent. Nec insecta, qualia muscæ, ovo è quo lumbrici excludi possint exponendo à Natura destinata, multumq; à termitibus, & qui in Pomis, Pyris, & aliis fructibus nascuntur, vermibus, figura & magnitudine distant. Joachimi Vorstii, aut Fortii, prout Jonstono Cl. 8. Thaumatogr. Nat. c. 24. art. 3. p. 375. appellatur, experimentum, quod lib. 6. de Insect. c. 4. recitat Aldrovandus de verme corylino lacte nutrito & in serpentem mutato, quis non fabulam reputet, cum nullum animal destinatæ suæ figuræ & magnitudinis fines excedat. Nec lumbrici isti post aliquot mutationes in Insecta volatilia facessunt, & quamvis rationem, cur id non fiat, dare nitatur Steph. Blancard. Theatr. Eruc. in Append. p. 176., parum tamen ea ad rem facit. Quid si de cucurbitinis & lumbrico lato (an hi differant necne, non disputo in cane olim cucurbitinos separatos, perfectos, & à particulis lati multum distantes inveni, quod etiam Exc. noster Harderus Apiar. obs. 98. p. 370. observavit,) sermo habeatur, quibus insectis illi suam debebunt

 origi-

originem? Unde demum monstrosi Vermes? quorum historias Wierus l. 3. de præst. Dæmon. c. 15. p. m. 430, Fr. Ranchin. tr. de morb. pueror. s. 2. c. 6. p. 326. & 332. Helmont. de inject. mater. n. 6. p. 476. cum aliis pandunt. Quas causas agnoscent in Embryonibus nondum natis intestinorum spiris inquilini vermiculi? Ranarum spermate deglutito ranas, in corpore animali excludi posse non inficior, cum amphibia sint, de muscarum autem & aliorum Insectorum ovis, id, utut modò dicta non obstent, affirmare non ausim, cum continua humiditas ejusmodi Insectorum & Vermium generationi non faveat. Quis incautus cutem deglutiet ova serpentum membrana, ut monile, quo mulieres collum ornant, secundum Aristotelem l. 5. hist. anat. c. 35. aut ut coronæ precariæ, quod placuit Harveo Exerc. 3. de gener. anim. p. m. 9. connexa, & id jam olim Sebizius apud Gregor. Horst. l. 1. Epist. med. s. 6. p. 412. monuit. Quomodo ova Murium malacoderma ingerendis miscebuntur, illæsa à dentibus ventriculum subibunt? qui vasa eorundem vasis ventriculi combinabuntur? an secundina post partum à ventriculo concoquetur? aut quorsum abibit? Ostracoderma tandem Anserum & aliarum Avium ova, quæ gula deglutiet? quis ventriculus fovebit & excludet? Quis fabuloso aut nimium credulo Phil. Salmutho fidem habebit fœtum per os fuisse rejectum? & ex his principiis concludet ovulum fœmininum masculino semine imprægnatum eandem absorbuisse? Si de lumbricis intestinorum regeras, eos ex ovulis in ovario aut utero exclusis, (prout sunt, qui gravidos & viviparos lumbricos annotarunt, inter quos Amat. cent. 5. cur. 46. Salmut. cent. 3. obs. 24. q. 122. Panarol. pent. 5. obs. 15. p. 151. Borell. cent. 1. obs. 89. p. 88. quod & olim Hippocrates l. 4. de morb. p. m. 71. de teretibus asseruit) aut ex ovulis expositis & muco intestinorum, ne cum excrementorum amurca egerantur, implicatis, provenire, unde primi generabuntur ne cum homine in ejus semine latentes? Reperiuntur præterea in brutis, v. g. canibus, & quod præterito autumno in porcis ex esu glandium notavi. In stercore gallinarum & columbarum vermiculos animadvertit

Leuen-

Leuenhœck Anat. & contempl. Microsc. part. 2. pag. 20. & in Rana fœminina vermes similis lumbricis infantum part. 1. p. 67. Sed nec illi in omnibus individuis nec semper reperiuntur. Ol. Borrichius Vol. IV. Act. Hafn. obs. 54. p. 157. videbatur in lumbrico sibi per ventrem bestiolæ translucentem alias sed minores videre, sed aperto corpore fila illa albentia non vermes, sed intestina esse deprehendebat. Et lumbricos in nobis absq; prolificatione contendit Helmont. tr. Sext. digest. alim. hum. n. 83. p. 180. Ascarides autem parere ova non inficiatur, quod cur asserat, hariolo opus est. De ovulis in aêre volitantibus invisibilibus, de quibus Theod. Craan. Diss. de Hom. c. 10. p. 83. & Cetis sive balænimorphis animalibus in rubro oceano microcosmico notantibus Borellianis cent. 3. obs. med. 4. p. 198. Paracelsi præterea, Helmontii & Cartesianorum, quomodo è putri primò semen, & ex hoc verminosa progenies educatur, lib. 3. de Mirac. Mort. Tit. 1. & Oolog. Curios. Diss. 2. fusius egi, meamq; exposui Epicrisin. De Musculo vomitu rejecto nil habeo quod dicam, nisi illud: Forsan aperto ore dormienti mulierculæ in ventriculum descendit. Conjecturam fulcit, quod perfectè sana vomitibusq; antea nunquam tentata subitaneas istas ventriculi & intestinorum sensit rosiones, & ab his post aliquot dierum spatium penitus liberata, sana adhuc degit.

[*Chemnitio Augustam Vind. 1690. d. 12. Maji missa.*]

OBSERVATIO CLVIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Mercurii vivi exhibiti noxa.

NUper in Ephem. Observationem de *Mercurio vivo in Hernia lethali* legens, recordabar Historiæ, quam An. 1686. *die 22. Novemb.* ☽. Quidam amicus ex incluto Septemtrionis loco & oppido ad me perscripsit: Quædam Generosiss. Comitissa virgo sex septimanas laboraverat

virium imbecillitate, quam & sæpius insultus epileptici invaserant. Tandem accessit contumacissima alvi obstructio, quam nec purgantibus, clysmatibus aut aliis remediis solvere licuit. Quare tandem deventum est ad Mercurium vivum, deq; eo *sedecim uncias cum quatuor unciis olei amygd. dulcium* propinarunt, sed & hoc sine effectu, sedecim (xvi.) horis elapsis eâdem exstinctâ; cadavere moto *Mercurius effluxit*: Aperto Thorace quædam Mercurii portio in pulmonibus reperta est, mediaq; pars pulmomum maculosa visa, cæterum nullibi vel *Me urii* aut & *morbi indicium apparuit, &c.*

SCHOLION.

QUoniam occasione hujus observationis mentio incidit Mercurii, de eo loco scholii: quædam commentari placet. *Mercurius*, qui communiter argentum vivum audit, quid sit, quoad externam faciem & nomenclaturam, notum est. Verum enimvero quidnam propriè & essentialiter sit, non æquè obvium. Excellentiss. DD. *Sebastianus Wirdig*, in suo libro de *Medicina Spirituum* curiosa l. 1. c. IIX. §. 9. p. 16. de eo ita disserit: *Idcirco in spirituum familiam*, & alia meritò *possemus recipere* v. g. *Mercurium, seu argentum vivum*, qui merus *est* penetrantissimus *spiritus*, præsertim in fumum si resolvatur, &c. cujus Magni viri effatum & nos amplectimur, ut paulò post latius demonstraturi sumus. Quomodo aliàs metallis, quonam autem jure vel injuria, annumeretur, discimus ex Physices scriptoribus. Communis Germaniæ nostræ præceptor *Sennertus* l. V. c. V. de metall. *Metallis affine est*, inquit, *argentum vivum, liquor mineralis &c. constat autem ex aqua metallica, viscida, terraq; sulphurea exactè mistis &c. Sennerto* hîc adstipulamur, non autem duntaxat, metallis affine est, verùm & metallorum omnium semen est, ex quo generentur, nam dum illud in naturæ officina ab archæo mundi ejusq; colore coquitur, tunc vergit in metallum, pro ut autem ipsi admiscentur particulæ, sic quoq; diversum metallum constituit, sin autem suo

relin-

relinquatur juri, & ut eſt, figiturq; in ſua puritate, ita vel argentum vel aurum gignit. Conſtat *aqua* & *ſulfure*, ab *aqua* habet, quòd inſtar lymphæ fluat, à *ſulfure*, quòd in ſiccum pulverem vel per ſublimationem aut præcipitationem mutari queat. Ab *aqua* habet vim ſuam vegetativam, à *ſulfure* vim ſuam exſiccativam, hujus quoq; reſpectu primum acidum eſt. Et ratione *aquæ* eſt primum frigidum, ratione *ſulfuris* primum calidum, proin *Mercurius* quoad extrinſecum ſuum habitum eſt *frigidiſſimum quid*, quoad ſuam intrinſecam naturam eſt *merus ignis*, in utriusq; adæquata copula vis vegetativa eſt ſita. Quatenus autem omnibus metallis ſuus Mercurius eſt immixtus, eatenus & omnia *metalla* quoddam vitæ vegetativæ & ſeminalis principium in ſe habent. Hoc autem vitæ vegetativæ & ſeminalis principium potiſſimum ineſt duobus perfectis metallis, *argento* & *auro*, *auro* omnium copioſiſſimè. Hinc Adeptæ Philoſophiæ patroni materiam ſui lapidis volunt eſſe ſitam in *ſemine auri*, felix terq; quaterq́; beatus; qui hoc eruere norit. Argenti vivi vim vegetativam probat *arboris Dianæ* confectio; Quam *Nicolaus Lemery* in Laboratorio ſuo chemico c.XI. qu.85. & *Saint Romain* in ſua *Scientia naturali* c.XI.p.248. deſcribunt. Differunt tamen quodammodo deſcriptiones. Nobiliſſ. *Romain* hîc inſeremus. Sumitur ſcil. argenti cupellati uncia una; eiq́; in matracio ſuperfunduntur aquæ fortis unciæ tres, hæcq; in cineribus calidis relinquuntur, usq; dum argentum in aquam converſum ſit; dein novem unciæ argenti vivi in ternas diviſæ in tria immittuntur matracia, vel vaſa occurſus; quibus affunditur primo aqua calida ad quatuor digitorum altitudinem, ac dein ſolutio argenti, ratione nimirum habitâ ſingulorum vaſorum, materiæq; in iis contentæ; quæ deinceps per noctem in feneſtra collocantur, ac manè in qualibet vaſe arbuſcula conſpicitur trunco & ramis ritè diſtincta. Nobiliſſ. *Blancardus* in aureis ſuis notis ad *Lemery* a. l. ſcribit, ſibi idem vegetabile in ſolutione argenti in aqua forti, eidemq; ſale ammoniaco addito eſſe viſum. Uſus ejus eſt multiplex; primò

circa illud versantur Alchymistæ, qui ex eo Lapidem physicum parare suadent, fortè *Baconis* effato seducti, hoc enim allegante prælaudato *Wirdig* l. II. c. XXII. §. I. p. 181. Medici spirituum: *Eligenda* est materia in qua est argentum vivum mundum, purum, clarum, album & rubeum, non ad complementum perductum, sed commistum æqualiter &c. Quidam illud Baconis de cinabari nativa explicant, sed perperam, &c. Verùm enimverò Adepti per suum Mercurium non intelligunt commune argentum vivum, sed suum philosophicum: hic autem est talis spiritus (quem incomparabilis Polyhistor DD. *Jacobus Toll* in curiosiss. *Fortuitis* c. XXXI. p. 248. depingit) qui ad imitationum Spiritus Majoris mundi intima quæq; & minutissima metalli, adeoq; ipsas atomos pervadit, ac solvit; convenientia sibi jungit, ac adunat, alit & auget; aliena ab sua natura segregat, & ejicit; hic spiritus verus est ille liquor alkahest, qui etiam vitra penetrat, universale solvens. Non ovum ovo magis convenit, quam hæc *Tolliana* descriptio liquori alkahest Adeptorum. Videsis *Theatrum Chymicum, Scripta Fabri; Michaelis Mayeri; Espegnet; David* de *planis campy &c.* Quomodo eum tractent, versent, subliment, præcipitent alii chemici, docent illorum Scripta. Vide *Hartmann. Croll. Beguin. Febrire; Glaser, Lemery, Lamalotti, Schröderi, Zwölfferi &c.* Medici & sic crudum adhibent, quonam effectu, mutuæ tristes historiæ docent. Nec satis tutus est præparatus, quomodo enim grana XV. *Mercurii dulcis* salivationem leviorem cum molesta dentium vacillatione in sexagenario quartanâ laborante excitaverint, docet nos *Excellentiss. Harderus* Academiæ nostræ Curiosorum Decus. Non autem cum Excellentiss. *Ettmüllero* facio, qui salivationem acceptam refert *malignitati Mercurii arsenicali* &c. vel & *Sulphuri peregrino volatili, &c.* Sed alibi ætiologia istius salivationis latet. Scilicet *argentum vivum habet in se summam aciditatem penetrantissimam, hæc aciditas insuper gaudet intensissimo æstu, proinde quando nunc argentum vivum à nobis assumitur, tunc archæus, nostri corporis nexum*

xum frigoris & caloris (uterq; in summo gradu inest Mercurio) solvit, hinc diversæ naturæ particulæ in luctam concitatæ humores nostri corporis liquant, hi liquati & pressi à Mercurii ponderositate exitum quærunt, & à colare Mercuriali sublimati per os effluunt. Quod autem calor & frigus simul hic in actu sint, probant symptomata, quæ *salivationem comitantur, vel & succedunt.* videlic. *vacillatio* dentium, *intumescentia gingivarum, ori fœtor.* &c. Frigori & *acido accepta referenda vacillatio & intumescentia; fœtor oris debetur calori urenti, hic enim putrefactionem inducit.* Quam nostram sententiam alibi clariùs exponemus, Chil. 3. cent. Dec. 6. Epist. 5. Porro quod attinet ad usum Mercurii, nec eum improbamus vel rejicimus, sed quædam observanda sunt in ejus usu. Quando itaque volumus dare eundem cuidam ad obstructionem alvi contumacem tollendam, hæc notentur: (I) *æger non erit* in totum debilitatus, ita ut calor nativus omnino fatiscere, vel exstingui videatur. Quod si hoc, tunc ægri natura amplius non fert tam vehementem motionem, qualem causari solet argenti vivi effluxus, ista enim vehemens solutio vires reliquas absumit, mortemq; accelerat. (II.) *æger erit* in illo statu, ut moveri possit, quod si assumatur argentum vivum, & homo in lecto maneat, quiescat, & non se moveat, tunc argentum vivum nihil quicquam movebit. Æger debet erigi in pedes, hoc enim modo collocato homine commodè effluere potest, & secum deferre excrementa, quæ obstructionem fecerunt. (III.) Videndum est, cum æger obstructionem patiatur ex aliqua paralysi sphincteris, si hoc, magis nocet sua frigiditate, quam prodest. (IV) Æger non abhorrebit ab usu ejus, cæterum abhorrescentia illa valde obest. (V) Argentum vivum sit bene purgatum, habet enim plerumq; particulas heterogeneas admixtas, quæ nisi sequestrentur, obsunt. (VI) Quoniam ponderosissimum, & quoad externum habitum frigidissimum, non debet dari in nimia quantitate, cæterum sua ponderositate nimium comprimit viscera, unde mors accidere potest, si non detur, opera movendo & erigen-

erigendo ægri corpus, ut illico iterum effluat. Et frigore ſuo calorem nativũ exſtringuit, ac arſenicali acido partes, quas diu inhababitat, mortificat. Hæ cautelæ in propinatione Mercurii ſi obſerventur, & tunc quid ſiniſtri contingat, Medicus eſt extra culpam & reatum.

OBSERVATIO CLIX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Longævitate.

NUper incidi in Perſonalia cujusdam Reverendi Præpoſiti, Oldermann dicti, in quibus mentio fiebat ejus avi, civis Roſtochienſis, qui fuit annorum 162. ſicq; longævitate Moſen, qui duntaxat fuit annorum 120. ſuperavit, profeſſione autem is ſuâ fuerat nauta & mercator.

SCHOLIUM.

VItæ longæ exempla aliquot commemorat *Balthaſar Bonifacius Rhrodiginus XVIII. Hiſtoriæ Ludricæ* c. VI. in quo quæſtionem eam tractat, Homóne an Elephas vivacior, p. 522. in *Tmoli* montis cacumine, inquit Plinius, centum quinquaginta annis vivere, Mutianus autor eſt. Crates Pergamenus apud eundem Gymnetas appellat: Indos, qui centenos annos prætereant. Cteſias gentem, qui vocantur Pandoræ, annis ducentis ſuperare; Seras quoq; annum ducenteſimum excedere teſtantur Strabo, Solinus, Lucianus. Arctoos tradit Olaus ad centum & ſexaginta annos valentiſſimè perdurare. Muſicanos Indos ad centeſimum ac trigeſimum pervenire confirmant Sabellicus, & Bituricenſis. Braſilienſibus quadragenos ſuper centenos adſcribit Antonius Pigafetus. Trans æquinoctialem ſe populos centum quinquaginta annos vitæ numerantes inveniſſe

niiſe prodit Americus Veſputius. Plura longæ vitæ Exempla congeſſit *Majolus* colloq. IV. 90. 91.

Quæro hîc: Quænam remedia vitam præ cæteris prolongent? ℞. Prælaudatus *Rhodiginus* a. l. p. 523. ſcribit: Nam, ut miracula prætereamus Bernicæ Indici fontis, avorum noſtrorum memoria reperti ab Hiſpanis novi orbis perſcrutatoribus, cujus potu prohiberi ſenium reparari juventutem Scriptores multi haud indigni tradiderunt. *Hieronymus Cardanus* aquam fieri poſſe contendit, quâ vita mortalium in multa ſecula protrahatur. *Idem* de rerum varietate l. VIII. p. 567. Ambroſiam quoque producere vitam in largiſſimum ævum pleriq; affirmant. Quid hîc Lapidi philoſophico tribuant adeptæ Philoſophiæ proceres, ex illorum libris conſtare cuivis poterit. Quomodo autem illud ænigma intelligendum ſit, *Fons vitæ, ſerpens, Draco & Bufo;* omnibus divinandum propono, ſolutionem aliquam invenient in Fabri l. V. *Panchymici* Sect. 2. c. 1. p. 618. ſed ſub his animalibus aliud quid ipſum intelligere non obſcurè ex ejus ſcriptis colligi poteſt. *Sinenſes* de remedio ad vitam immortalem obtinendam cumprimis ſolliciti ſunt, ut docent nos iſtius gentis Scriptores; legeſis *Confutium* Sinarum Philoſophum. Frequens comeſtio *carnis viperinæ* arcanum eſt ad vitam producendam.

Memorabile hîc occurrit dictum, quod legimus *Job. c. 2. v. 4. pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima ſua;* quid autem homo charius prole ſua habet? & tamen inventus eſt, qui eam dedit, ut vitam ſuam prolongare poſſet. Ecce hiſtoriam commemoratione dignam, quam refert magnus *Sam. Pufendorff* juris naturæ & gentium interpres & polyhiſtor noſtri ſeculi nulli ſecundus *continuatione introduct. ad hiſt. Statuum Europæ p. 50. 51.* Haquinus Rex Suediæ in ſomnio admonitus, idolo Othen quendam ex ſuis filiis immolaret, tunc ſexaginta annos victurum, hoc facto & eo tempore elapſo ſolemne ſacrificium ſuo idolo Othen inſtituit: ibiq; ipſi hæc in ſomnio promiſſio facta eſt, ſe tamdiu vita fruiturum, quamdiu quolibet

decennio filium aliquem ex suis offerret idolo. Hac promissione fretus, ac desiderio longæ vitæ motus septem successive idolo filios dedicavit, itaq; senio gravatus scipioni innitens octavum quoq; idolo dedit filium, præ senectutis ergo onere integrum decennium lecto incubuit, hocq; etiam decennio finito nec nono pepercit, quin & eum lubens pro vitæ suæ prolongatione mactandum curavit, hoc ergo decennio instar infantis suctorio cornu alebatur, cum & ista annorum decuria esset finita, nulla vivendi satietas, quam miserrime etiam viveret, ipsum cepit, sed decimum ac ultimum, suæ vitæ adhuc decem anni ut adderentur, idolo sacrificare constituit, & procul dubio factum fuisset, nisi hunc tanquam unicum Regni hæredem Suedi patris manibus eripuissent, hocq; ergo sacrificio omisso Haquinus obiit, & sepultus est in quodam magno colle Upsaliæ proximo. Hic Haquinus procul omni dubio CLXX. annorum ætatem attigit, pono enim, ipsum, cum in somnio admoneretur, fuisse XX. annorum, ei propter immolatum filium primum adjecti sunt LX. anni, & hi faciunt LXXX, cui numero si adhuc addamus XC. annos, exinde resultabunt anni CLXX.

OBSERVATIO CLX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Urinæ excretione in mortuis.

Cum nuper inciderem in eruditissimum & curiosissimum opusculum Excell. D. Garmanni, Collegæ, Amici & Fautoris Honoratissimi, de miraculis mortuorum, recordabar historiæ, quam mihi homo magni Nominis bonæq; fidei retulit. Quomodo scilicet ejus mater maligno morbo exstincta, altero die post obitum urinam excreverit. Idem quoq; evenerat in ejus sorore, & hæc altero die post

animæ

animæ à corpore discessum urinam emisit, eaque etiam maligno morbo obiit.

SCHOLION.

QUando hujus urinæ emissionis in mortuis hominibus scrutamur causam, meliorem dare non possumus, quàm qualem suppeditat prælaudatus D. Garmannus, Academiæ nostræ Curiosorum & totius Germaniæ Decus a. l. Tit. IX. §. 16. p. 91. Humorum in utero (addimus Ejus pace, in *corpore*) collectorum tandem mortem insequitur impetuosa fermentatio, tantas ciens turbas, ut aliquando, prout ipsi vidimus, eorum magna per vulvæ rimas egeratur copia. Succedit inde etiam abdominis tumor & flatulentia, cum primis si medicamenta partum facilitantia, & largas obstetricum potiones ante mortem avidis hauserint faucibus &c. Qui textus in hoc meo casu totum dubium solvit, si pro medicamentis partum facilitantibus medicamenta diaphoretica cardiaca, refrigerantia julapia, emulsiones, tenues aquosos potus, serum lactis tamarindorum vel aliorum medicamentorum vi impraegnatum substituamus. Hæc autem esse data, morbo isti medendi recepta Methodus evincit, utraq; enim *petechiis* periit. Vel & forsan vesicatoria ex cantharidibus admota (dantur & alia vesicatoria, mihi enim lignum notum, si illud admoveatur, cuticulam in vesicam sat magnam dilatat; sicq; lignum aliud apud me fero, quod omnem intumescentiam in locis sauciatis avertit, si duntaxat eô labia vulneris levissimè confricentur,) ciere urinam docet experientia. Nostro arbitratu & hæc causa esse potest: Videmus quippe, quomodo musculi in cadaveribus cæsorum animalium, ob calorem, aërem, vel spiritum inclusum sese motitent, convellant, impellantq; hæ musculorum motiones, vibrationes & vicinos musculos convellunt, dilatant, sicq; accidere potest, ut ille inclusus calor, aër, vel spiritus fluant ad musculos vesicæ, in specie in sphincterem vesicæ. De

quo D.D. *Theophilus Bonetus* l. III. Sect. XXVII. Observ. II. in schol. pag. 1270. *Anatomiæ practicæ*: unicum hunc musculum vesicæ assignat *Galenus*, sed quæ secunda ejus membrana dicitur, crassa & fibris carnosis donata ab *Aquapendente*, *Bartholino*, *Wallæo* musculus constituitur, quia fibras habet perspicuè carnosas ad vesicæ initium insertas, ita ut quemadmodum musculus circularis ille Sphincter dictus vesicam constringit, ne involuntariè nobis urina effluat, ita hîc musculus ad excretionem urinæ facit, dum se contrahendo vesicam constringit. Tunc juxta *Spigelium* musculus detrusor; juxta Riolanum expulsor audit. Sphincter etiam se aperire potest, quando cadaver duro ligno arctè incumbit, talis incubatio in durum & renitens corpus musculos plus solito comprimit, sicq; hiatus accidere potest, per quem tunc effluit talis sentina.

OBSERVATIO CLXI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Mirabilia Elefantum.

QUidam Elefantis ductor vel custos aliquam magnam ingentemq; belluam quæstûs lucriq; gratia spectandam circumduxit, venitq; etiam *Amstelodamũ* in Hollandiam, illic quoq; fit magnus hominum concursus ad hanc belluam videndam, quæ varia mirifica peregit, quorum amplius non recordor: Hoc autem cumprimis notatu memoratuq; dignum censemus; in ista enim hominum turba, *ubi solent mali mixti esse bonis; furesq; honestis* &c. cuidam feminæ à latere solvitur catena argentea unà cum aliis preciosis appendicibus; hæc jacturam illam furtumq; suæ catenæ animadvertens, gemitu & planctu indicat. Custos Belluæ istius rei certior factus jubet Belluam circum ire quæsitum furem; Bellua dicto audiens circumambulat, seseq; sistit coram quodam splendidè vestito Domino (*Signor* vel *seigneur* hoc

enim

enim nomine illic locorum vocantur vel potiùs honorantur mercatores) custos isthinc abigit belluam, rursumq; circumiret, mandat, dicto facto, secunda vice coram illo pedem figit; jamq; tertia vice in coronam remeare jussus Elefas, & hoc circulo suæ circum ambulationis absoluto, rursum coram dicto homine subsistit, eum *promuscide* sua vehementius trudens, ut in terram decideret, quo casu ex pera ejus catena argentea excussa est, furtumq; manifestatum; itaq; hoc *Brutum hominem furti non solum accusavit, sed & convicit*, & in terram præcipitando quodammodo supplicium sumsit.

SCHOLIUM.

DUo duntaxat ex sexcentis, quæ de Elefante ejusq; natura possent dici, hac vice expendemus. (I) *An Brutis quædam competat ratio?* (II) *An Ebur osseæ vel corneæ naturæ sit?* Quod ad primum quæsitum attinet, affirmativam amplectimur sententiam. Hujus nostræ assertionis sequentes damus rationes. (I) *Nisi bruta aliqua ratione gauderent*, frustra *Jesaiæ* c. I. v. 3. cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui; & Jeremias c. 8. v. 7. etiam ciconia, ait, in cœlo cognovit tempus suum, turturq; & grus, & hirundo observant tempus suum: Hæc testimonia Prophetarũ si pensiculatius scrutemur: oportet iis verbis Prophetæ respiciant ad aliqualem in hisce Brutis rationem. (I) Enim cognoscere possessorem suum, & præsepe Domini sui, infert, quòd & in eorum phantasia & memoria aliqua idea imprimatur. (I) Dico in *Memoria* ejusmodi simulachrum inscribitur, unde cujusq; beneficio aliquam habet reminiscentiam, ut viso Domino suo, citra syllogizationem, simpliciter assentiatur, eum, quem præsentem videt, esse Dominum suum. (II) *Phantasia*, quæ nunquam in brutis ut & in homine, otiosa est, non in simplici reminiscentia acquiescit, sed & suas vires exserit, quæ vel in eo consistunt, blanditiis & gestibus de præsentia Domini sui gaudere,

 sibiq;

ſibiq; gratulari videtur. Geſtus autem blandos ab animalibus, præſente ſuo Domino, edi compertum eſt; iſti autem blandi geſtus ſunt phantaſiæ exultantis gaudentisq; effectus. Dato autem hoc animalibus ineſſe memoriam, & phantaſiam, qui ſunt duo ſenſus interni, nec plures nec alios ſenſus internos habet homo, etiam ſequitur, & rationem aliquam iis à ſummo Creatore eſſe datam, licet non eo perfectionis gradu, quo homo. Ineſſe autem memoriā, evincit dictum allegatum *Jeſaiæ.* Quod ad imaginationem attinet, & hac non deſtitui, probant *oves Labanis & Jacobi*, hæ enim intuitu baculorum variegatorum, & variegatos enixæ ſunt agnos, quem effectum non edidiſſent, niſi & illa Bruta gauderent *Phantaſia.* Sed excipis forſan, hic potiùs fuiſſe Miraculum, quàm naturæ opus. ℞. Utrumq; Miraculum fuit in hoc ſitum, quod Jacobo Patriarchæ id in mentem venerit, ſi ex ciſterna biberent, in quam variegati baculi fuiſſent injecti, & tunc parituras agnos variegatos. Cæterum etiam fuit opus Naturæ, hoc enim adhuc toto die experimur, quomodo in ſignandis ſigillandisq; animantibus Natura & ars plurimum queant. Vide Excell. Dn. Dr. *Cornelii Stalpart* **von der Wiel** pentecoſt. 1. cent. 2. obſ. L. p. 493. 494. 495. 496. Sicq; hîc eſt *Miraculum*, eſt quoq; naturæ opus, quod *Deus* ſua benedictione ſingulariter adjuvit. Quòd ſi (2) conſideremus dictum *Jeremiæ* c. 8. v. 7. ubi notanter additur in *textu*: ciconia in *cœlo* cognovit tempus ſuum. Quid eſt in *cœlo* cognoſcere, niſi hoc, quòd ex conſtellatione ſyderumq; diſpoſitione ſuum agnoſcat tempus; ſcilicet quando ſol poſt ſolſtitium attingit iſtud cœli ſignum, quod autumnum, eiq; ſuccedentem Brumam minatur, tunc ex *cœlo* dicitur cognoſcere *ciconia* tempus ſuæ demigrationis exceſſusq; appropinquare; nihil autem ex cœlo poſſet dici cognoſcere, niſi memoria & phantaſia ſufficienter eſſet inſtructa. Ex *cœlo* cognoſcere, i. e. animadvertere *cœli* ſtelliferi diſpoſitionem (II) *Quod Bruta gaudeant aliquali* vel *qualicunque ratione*: probant actiones animalium ratione plenæ, quales cumprimis ſunt ſimiarum; vide exem-

exemplum de ſimia aqua fervida infantem perfundente a. I p.III. ut nihil nunc dicamus de Elefantorum, vulpium, Hyænarum, aliorum animantium verſutiâ. Nec minimum teſtimonium præbet de rationis præſentia in animalibus, ſi verum eſt, quod de aquila ex *Rorarii* l. 1. de *ratione Brutorum* affert Excellentiſſ. *C. Stalpart* von der Wiel/ pentecoſt. 1. cent. 2. obſ. L. p. 491. cervum aggreſſura primo ſe in arena convolvit, multoq; alas onerat pulvere, quem deinde in cervi, ſupra quo volat, cujusve in cornibus ſedet, oculos conjiciat, ut occæcatus à rupibus præceps ruat. Spectat & huc *pſittaci* Comitis de *Flaſco* Hiſtoria. *Addimus* exemplum de *pſittaco,* qui & Domini ſui mortem verbum ah, ah ingeminans, flebili vociferatione conteſtatus eſt. (III.) *Excellentiſſ. Dn. D.* Stalparti: ex all. libro urgemus locum *Matth.* c.10.v.16. *Eſtote,* ait, *prudentes tanquam ſerpentes, & ſinceri tanquam columbæ?* Hoc argumentum recte urget prælaudatus vir, cui magnum robur ineſſe arbitramur ad Theſin noſtram probandam. Quomodo enim Chriſtus ſerpentibus poſſet tribuere *prudentiam,* niſi ratione aliqua gauderent, *prudentia quippe eſt effectus vel & vis aliqua Rationis.* Eſtq; virtus imperantis; ſicq; prudenria multum involvit, & niſi Chriſtus rationem in ſerpentibus præſuppoſuiſſet, & neq; iis prudentiam tribuiſſet; dato effectu, etiam præſupponenda eſt cauſa. Alterum enim alterum hîc ponit. Et alterum alterum tollit. (IV.) Præſupponimus verum eſſe paradoxum, quod Excellent. *Poiret l. cogit. de Deo, Anima & Malo* §. XLV. p.26. Diſc. prælim. ponit. *Rationem non eſſe Menti humanæ eſſentialem,* proinde non malè inferimus, ut ut Bruta deſtituantur mente, tamen poſſe habere rationem, ſi quidem ratio non agnoſcit mentem cauſam ſui. Nam *ratio* etiamſi dicatur eſſe *facultas* cognoſcendi rem in natura ſua; nihilominus non eſt menti eſſentialis, ſi quidem & Bruta multas res in natura ſua cognoſcunt. Sicq; *cerva* cognoſcit herbam *ſeſeleos,* hinc & illam ante partum, ut ea ſe purget, aſſumit, itaq; herbam hanc in natura cognoſcit *ratione virium, & ratione formæ,* qua

ab aliis

ab aliis plantis diſtinguitur. Ruſticus vix alio modo cognoſcit folia ſennæ, niſi quod ſciat purgare, niſi quòd ſciat formam, quæ ab aliis diſtinguitur; ſicq; *cervæ* & *ruſtici* cognitio pari perfectionis gradu gaudent. Quod ſi nunc Ratio eſſet menti eſſentialis, perfectiori modo *Ruſticus*, ut qui mente donatus, herbam aliquam cognoſceret. (V.) *Brutis competit ratio, quoniam habent animæ paſſiones*, habere autem illa animæ paſſiones, certum eſt, læſa *iraſcuntur*, beneficiis affecta *blandiuntur*, *odio* ac *invidia* erga ſe invicem laborare, complures probant hiſtoriæ; nec minus *amore* flagrant, *gratiq́; animi* ſpecimen in ſuos benefactores edunt. Pertinent huc exempla quædam ex Mirabilium recenſu DD. *Gockelii*, in præced. ann. V, narratorum. Rhinoceros Elephantem invaſurus cornu ad durius quoddam acuit corpus, quo illius ventrem, qua tenuiſſima eſt cutis, terebret. *Amoris* & *fidelitatis* exemplum memorabile habemus in quodam *cane*, cujus ex *Rorario* l. 1. de Ratione Brutorum meminit *Excell.* D.D. *Stalpart* a. l. p. 490. quod in aula *Cardinalis Alexandri* contigerat. Hujus enim amicus, ſolo cane comite, venatus, cervumq; in vaſta ſylva. magno perſecutus ſtudio in profundiorem forte inciderat puteum, unde nunquam prodiiſſet, niſi domum reverſus, aulamq; latratribus complens, nec non huc illuc diſcurrens domeſticis, ut ipſum ſequerentur, ſignificaſſet canis, quo animadverſo, heriq; abſentia intellecta, protinus, ut canem nonnulli ſequerentur, Cardinalis juſſit. Quo duce cum ad puteum perveniſſent, repertum eduxerunt herum. Similia canum exempla paſſim legere eſt. Confer *Cynographiam curioſ. ingenioſiſſimi curioſiſſ.* D.D. *Paullini*. (VI.) *Urgemus, quod animantes diſciplinæ capaces ſint.* Hujus rei exempla & teſtimonia ſexcenta in medium afferre poſſem, ſi inſtituti noſtri ratio permitteret. Ablego L. B. ad *Aldrovandum, Geſnerum, Jonſtonum, Bochartum. Scottum, Francium, Maj & alios.* (VII.) *Militamus pro noſtro aſſerto magnorum nominum* ſuffragiis; *Galenus Exhort. ad art. liberal. Stud. & l. de art. c. 12. Ariſtot.* l. 8. H. A. c. 3. & *Auguſt.* l. 3.

de

de *Trinit.* c.12 & l. 12. *de civit. Dei* c.25. & l.18. de *Civitate Dei c.5.* Vide sis *prælaudati Stalpartii* a. l. p.492.493. An autem homini cum Brutis jus naturæ sit commune? Hoc quæsitum optimè ventilat & disputat *juris Naturæ & Gentium Mystarum Maximus Samuel Pufendorfius* l. II. c. III. §. 2. 3. p. 158. 159. 160. 161. & negativam defendit. Nos etiam quædam de hac controversia disseruimus *chiliade 2. cent. 9. Decur. 5.* Epist. 1. An autem Brutis ratio aliqua tribuenda sit *chil. 2. cent. 9. Decur. 9. Epist. 9. & 10.* ex professo scripsimus *Epistol. 10.* Respondimus ad *objectiones Nicolai Cusani.*

Si quæratur, quomodo Elefas furtum ab eò homine fuisse commissum scire potuit? ℞. Fur, patrato scelere, timidus est, quoniam autem *Elefas* ex signis ipsi notis in eo majorem pavorem, quàm in aliis animadvertit, hinc ipsi de furto constare potuit.

Accedimus ad secundum quæsitum, quo quæritur: *An Ebur osseæ vel corneæ naturæ sit? Anno* III. *Decur. II.* obs. LVI. p.144. & *ann.* V. *Decur. II.* p.475.476. (Est antiquissima controversia, de qua olim *Pausanias* & *Philostratus*, duo Græci Scriptores disputarunt, vide *Cardan.* l. x. de subtilitate p.553.554.555.) *corneæ esse naturæ amicè* & modestè defendimus, ad istius nostri asserti uberiorem probationem sequens auctarium annectimus. Illudq; suppeditat *Samuel Bochartus* l.11.c.24.p.253.254. sui *Hierozoici.*

Sic autem Magnus autor disserit: Hîc præterire non possum hos Elephantum dentes à multis veterum haberi pro cornibus: ut à Varrone l.6. de Lingua latina, *Pausan.* in Eliac. *Æliano* Hist. l. 4. c. 31. & l. 14. c. 5. *Oppiano* l. 2. Venat. *Juba* Rege apud *Plinium* l.8. c.3. & *Philostratum* l. 2. c.6. (I.) *Quia* è cranio oriuntur, quod cornuum propriè est. (II.) *Quia* facile secantur, poliuntur, & in quamvis formam effinguntur, quod de aliorum dentibus frustra coneris. (III.) *Quia* decidunt & renascuntur, ut solent cornua cervis, cum alioqui homini soli dentes decidant. Itaque etiam Æthiopes *Akronoth* i. e. cornua

nominant. Pſal. 44. v. 10. *Karna nage* i. e. cornu Elephantis Cant 5. 14. & 7. 4. Apoc. 18. 12. Perſas quoq; in eadem fuiſſe ſententia colligo ex eo; quòd lapidem Ebori ſimilem *chernitem* appellabant. Hæc ſunt potiora argumenta, quod *Ebur* corneæ non oſſeæ naturæ ſit. *Addimus* (IV.) *Quia Wilhelmus Johannes* Müller in ſua hiſtoria de Regno *Fetu p.104.* commemorat, So offt der König tranck/ ward die Trummel gerühret/ auf Elephanten-Zähnen geblasen. Revera *Ebur* ineptum fuiſſet ad tubam, niſi intus eſſet cavum quod plerumque cornuum proprium, proinde *Ariſtotel*: l. 2. Hiſt. animal. c. 1. ſcribit, cervo ex cornigeris unicornua ſolida tota cæteris cava quadantenus. Dentibus nulla cavitas, niſi ex morbo. (V.) *Eandem* controverſiam tractat *Camerarius* cent. 2. c. XCVI. p. 369. 370. ubi etiam *Varronis* & *Plinii* teſtimonia ad partes ſuas vocat. Porro *cornutos* eſſe Elephantes, *Heresbachius* præterea affirmat, ubi ita ſcribit: Nihil ex hac Bellua veſcum, niſi promuſcis, & labra, ac cornuum medulla. Idipſum confirmat *Bodinus* in ſuo Dialogo (l. 3. in Theatro Naturæ) ubi quærit Theorus, quid habeat Elephas præ cæteris belluis? Cui reſpondet Myſtagogus, ſummam corporis vaſtitatem, ſummam prudentiam, ſummam vitæ diuturnitatem: Cornuum verò moles interdum tanta eſt, ut æquare poſſit pondo 220. Th. Cur ita? Myſtag. Quia dentes non à mandibula, ſed à cerebro veluti cornua, & contra naturam dentium, in omnes partes flectibilia, promit. Ex his enim Eborarius circulos, arcus, & omnis generis ſupellectilium inſtrumentorum conficit; quæ fragilis & indomita dentium natura ferre non poteſt. *Inſtamus* (VI.) *Ebraicæ* שֵׁן dicitur dens ſeu ſcopulus acutus, 1. Samuel. 14. 4. aſt illud vocabulum nunquam, niſi duntaxat Synecdochicè de *Ebore* accipitur, ſicq; I. Reg. c. 10. 22. שנהבים Ebora hoc nomine veniunt. Sunt, qui vocabulum hoc ex nomine שֵׁן compoſitum volunt, aſt vera ejus ratio incognita eſt. In Lexico Harmonico Hottingeri p. 600. שן Arabicè torquere funem dextrorſum & ſiniſtrorſum. Sed hoc neque denti nec cornui convenit. O quam pauperes ſunt Philologi noſtri in Rhizologia, næ

ſciunt

ſciunt hic nihil, & quod ſciunt eſt mere conjectura. (VII.) *Urgemus* caput Ezech. 27. v. 6. Tabulas tuas, i. e. tranſtra, ut nominant *Vatablus* & *Junius*, ſedilia Remigum, Ruderbäncke faciebant בַּת־אֲשֻׁרִים שֵׁן ex dente filia greſſuum (*artifices*) ex inſulis Chittæorum h. e. ex ebore greſſibus trito. Hoc enim præſtantiſſimum eſt, quod ab Elephantibus in terra defoſſum eſt, & ſic aliquo tempore pedibus humanis tritum; ut *Junius* in notis obſervat. Hinc inferimus, quod ſi Elephantes Ebur in terra occulant, ergo illud inſtar cornuũ ab illorum Cranio deciduum eſt, ſi autem eſſent dentes, non ita ejus jacturam certo temporis intervallo paterentur. Oportet ergo Ebur magis corneæ, quam oſſeæ ſit naturæ. Sed absq; prolixa digreſſione hîc figimus pedem, & diſcurſum hunc claudimus verbis Excell. *Bocharti*, a. l. Fatendum tamen, hæc, ait, Elephantum oſſa & cranio oriri, & inſtar cornuum ex venis cephalicis alimentum ſuum trahere. Proinde iis, qui Eboris materiam dentes vocant, ita accedo, ut illos dentes agnoſcam cum cornibus trahere aliquid commune. Quocirca Ezechiel. 27. v. 15. miſto nomine vocantur קַרְנוֹת שֵׁן cornua dentis, quaſi mediam inter dentes cornua naturam obtineant.

ADDITAMENTUM.

CUm dubia hæc Ebur non ſatis cornuum claſſi vindicare videantur, quid regeri queat, volente à me ita Dn. Autore, paucis equidem, ſubjungere libet.

1. Ebur è cranio oriri, antiqua, aſt oculorum fidei contraria eſt traditio quum potiùs ex ſuperiori maxilla, vero dentium receptaculo, prodire αὐτοψία, quam in *Anno V. Dec. hujus, pag.* 477. produxi, confirmet.
2. Ebur poſſe ſecari, poliri & in varias effingi formas, verum eſt; ſimiles tamen operas nec dentes ſubterfugere, vel illi, qui dentes mundandi artem profitentur, norunt; quin & pungentibus quandoq; dentium cuſpidibus limam mederi notum eſt; imò ſi dentes à contritione ciborum

 ſubin-

ſubinde minuuntur, quod probat in *Anat. reform. D. Thom. Bartholinus*, quomodo à violentiori artificis manu indomiti perſiſtent?

3. Si eapropter, quòd ebur decidat & renaſcatur inſtar cornuum cervinorum, cornu dicere liceat, eâdem probabilitate dentis nomen ei competet, eò quòd in alio animali, nempe homine, idem dentibus eveniat; adeoq; argumentum hoc nihil evincit. Quamvis hæc de eboris caſu relatio ſit admodum infida, atq; inter antiquas fabulas potiùs referenda; ut ita rectiùs *Garcias ab Horto aromat hiſt. lib. 1. cap 14.* cui in ſimilibus major tribui fides debet, ſcripſerit: *habent ſinguli elephanti binos dentes in maxilla ſuperiore, ſed non deciduos & renaſcentes, ut putarunt nonnulli.*

4. Non ſoli cervo ſunt cornua ſolida, ſed etiam rhinoceroti aliisque; nec dentes ſemper ſunt ſolidi; dantur etenim cavi quoq; à natura, non ex morbo; quales cavitates in vitulo illi, quos Germani die Milch-Zähne vocamus, vel in porcello coronas ſerpentum fictitias qui mentiuntur, oſtendunt; confer. etiam laudatus *Bartholinus l. c.* Qualis autem ebori cavitas competat, ocularis inſpectio docet, quæ per totam longitudinem non extenditur, ſed mediam circiter tantùm partem occupat. Fuerit autem ebur pro buccina adhibitum, potuit per artificium fuiſſe excavatum; qualia inſtrumenta eburnea, tibias nempe, me vidiſſe ſcio; imò artificis manus neceſſariò foramen aliquod in eo effingere debuit, cum verſus apicem ſit ſolidum, ſicq; ad buccinandum nullatenus per ſe aptum.

5. *Plinius* fruſtrà hîc pro teſte ſiſtitur, qui pro me *lib. 8. cap. 3. hiſt. nat.* una cum pluribus aliis Autoribus militat. Nihil ex hac bellua veſcum eſſe præter promuſcidem, labra ac cornuum medullam, laudatus *Garcias* negat, belluas iſtas ab Æthiopibus mactari, ſcribens, ut earum crudâ carne veſcantur, quo de vid. etiam *Cardanus pag. 553. & Jul. Caſ. Scali.*

Scaliger exercitat. 204. §. 1. eorum veretrum delicatissimum Indorum regum cibum esse prodidit, quo de etiam *Tavernierii Itinerar. part. 2. lib. 1. cap. 18.* differit. Ebur à mandibula, non à cerebro prodire, oculorum fide constat; nec esse in omnes partes flexile, nisi arte aptetur, scimus; idem de dentibus dici potest ac debet.

6. Quid §. hic probet, haud satis capio; quin potiùs hic & sequens §. pro dentis etymo militant. Imò tam verè dens est, ut etiam Hebræis κατ' ἐξοχὴν ita dicatur, hinc *Rab. David*, ut in *Thesauro Linguæ Sanctæ habet Pagninus*, scribit: *Dens Elephanti absolutè dens dicitur: ut & nostris poëtis.*

7. Præstantissimum ebur dicitur, quod ab Elephantibus in terra defossum est, & sic aliquo tempore pedibus humanis tritum. Quàm multæ fabulæ de elephanto circumferantur, notum est; hisce & illa defossio adnumeratur; quam fortè *Plinio*, plurium fabularum scriptori debemus: *deciduos casu aliquo vel senectâ defodiunt:* scribenti. Tacent de hoc curiosiores neoterici Physici & oculares regionum istarum inspectores. Nec video, quomodo defossio ista aliquam præstantiæ laudem ebori conferre queat, cum potiùs sub terra aliquæ gelatinosarum particularum, à quibus nitor & soliditas, atq; hinc præstantia eboris prosurgit, resolvi & hinc vilius ebur reddi queat. Si tamen in terra occultari ponamus, quid obstat, quò minùs & idem de dentibus fieri dicamus? Non ex venis cephalicis (propriè sic dictis) ebur alimentum suum accipere, (non: trahere,) sed ex arteriis, aut si ita lubeat, ex nervis, indubitatæ est anatomicæ veritatis; quæ tamen nutritionis ratio & cornibus & dentibus competit; atq; nihil ideo hinc concludi potest.

[*Celsus.*]

OBSERVATIO CLXII.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Euporiston contra menstrua suppressa.

QUando sequioris sexus personæ rerum excernendarum suppressione laborant, in periculosos morbos, quos ingens symptomatum caterva comitatur, plerumque incidunt; cum primis si non ritè vel ex voto succedat evacuatio impuri sanguinis vel fæculentæ sentinæ humani corporis, quam sanguinis massa instinctu naturæ vel archæi per despumationem ac fermentationem à se juxta Lunæ phasium influxum regimenque sequestrat. Proinde quando hæc suppressio contingit, ad præsidia chirurgica & pharmacevtica anxiè & merito confugiunt. Communicavi jam aliquot contra ejusmodi sanguinis subsistentis contumaciam remedia & quidem euporista. Eidem materiæ adhuc navo operam sedulus, ut quicquid experientia contra Morbonæ impetum docet, vel & postea doctura sit cum perillustri nostra Academia communicem; ad hæc cum primis me nunc ut jam ante animavit impulitque Excellentiss. Dn *Oribasii* Collegæ honoratissimi amantissimique saluberrimum monitum, quod magni æstimo: siquidem nil majus, præstantiusque æstimabimus, quam ut illud admirandum ac reverendum DEI plasma, i. e. hominem conservemus, ac omnem Morbonæ injuriam arceamus ab eo cujus gratia omnia à DEO rectè quodammodo dicuntur facta. Sed ad Rem. Quædam puella mihi nota, ex pago trans flumen magnum *Kiel* sito, integrum quadriennium menstruorum suppressione laboravit; huic multa ad istum fontem aperiendum data, sed sine omni successu ac effectu: Tandem datur hoc consilium, sibi ex massa *secalina* placentam conficeret, eique *mel allineret*, sicque bene assaret, assatæ rursum *mel allineret*, sicque adhuc calidam comederet, comesto hoc ferculo, se

in

in lectum recepit, corpus sollicitè obtexit, dicto tacto, non multo post imo adhuc ipsa nocte menstruorum fons reseratus effudit affatim stagnantes sordes, quibus effusis cum sanitate rediit in gratiam, *DEO debentur grates immortales!*

SCHOLIUM.

HIstoriam menstruorum, quam *anno* V. *Decur.* II. *Obs. CXIX. CXX. p. 236.* usque *ad p. 242.* orsus sum, jam pace perillustris vestræ Academiæ curiosorum pertexere placet, quandoquidem adhuc quædam dubia quæ explicationem merentur, restant. (1.) *An embryoni in alimentum cedant?* ℞. Quidnam alii hic sentiant vel opinentur, in medium afferre non erit operæ pretium, si quidem illorum libri in omnium manibus versantur. Solum quid nobis rationi & experientiæ videtur consonum, narrabimus, cuilibet interim libero relicto judicio (I.) *Sanguis menstruus, qui tempore impragnationis supprimitur,* ac in uteri colligitur fungosis parietibus nihil aliud est, quam impura ac fæculenta materia œconomiæ corporis prorsus inutilis ac inepta forasque eliminanda. Et non secus cum eo comparatum est, ac cum fæcibus cerevisiæ, quam illa in fermentatione à se sequestrat, vel ut clarius evidentiusque exemplum suppeditemus, ut mel igni appositum despumat suas impuritates; sicut autem illæ fæces tam *cerevisiæ* quàm *mellis* non utiles sunt ad usum nutritionis humani corporis, sic & neque iste sanguis menstruus nutrit vel nutrire potest Embryonem propter suam fæculentam impuritatem, quapropter recte audit *sentina* humani corporis. (II.) *Embryo in utero* si ejusmodi sanguine uteretur, non tanta lochiorum copia superesse posset, quantam puerperæ fundunt in puerperiis, hæc enim absumeretur, ut ne quidem decimam partem quantitatis funderent, quam fundere puerperæ solitæ. (III.) *Necesse foret*, quod si Embryo istum sanguinem in alimentum assumeret, etiam Embryo urinæ ac fæcum alvinarum magnam copiam effunderet, & hæc

hæc collecta in utero vel tunica isti usui destinata, copia sua lochiorum mensuram superaret, sicque haud posset fieri, puerperæ sic sincerum sanguinem funderent in lochiorum fluxu, sed lochia tunc maximam partem essent urinosa, aquosa alvique fæcum formam præ se ferentia, (qualia lochia aquosa fundit Matrona illa, cujus mentionem fecimus *ann.* V. *Decur. II. Obs. CXXVII. p. 258.* quæ & in hydropem incidit, à quo (DEO auxiliane) curavi, ita ut sana in Daniam remeaverit) id autem hactenus nos non docuit Experientia. (IV.) *Si Embryo mero & sincero sanguine* statim in utero aleretur, non esset quo tam diu totque menses in utero maneret, si quidem propter affluxum sanguinis menstrui majus incrementum caperet, citiusque in lucem productioni aptus esset. (V.) *Nec talis pusillus Embryo illico vim habet digerendi* & convertendi sanguinem in suæ substantiæ contextum, calor enim exiguus est in ejusmodi hominis rudimento. (VI.) *Hicque sanguis tam ubertim* singulis mensibus in uterum depluit, ut copia sua Embryonem citius suffocaret, quàm ut blandè aleret. (VII.) *Nec satis provida esset natura*, quæ uno eodemque tempore ac simul tantam alimenti copiam affunderet, quæ obrueret pusillum illud homunculi rudimentum, cum præstaret, si quotidiè portionem aliquam nutritioni sufficientem ac recentem concederet. (VIII.) *Sanguis menstruus extravasatus* brevi temporis *spatio malignam naturam induit*, ac *corrumpitur*, (si quidem natura sua corruptioni est proximus, quia nihil aliud est, quam fæculenta materia) itaque eo non posset ali *Embryo* sine maxima sua noxa, sicque plurimo tempore corrupto sanguine uteretur, id autem fieri nec verosimile, multò minus credibile. (IX.) *Sicque hoc pacto Embryo 9. menses sentina* corporis aleretur, nunquam enim sincerum sanguinem sugeret, nam sanguis menstruus est fæx puri sanguinis, & dato sed non concesso, esse purum sanguinem, iste tamen sanguis inquinaretur sanguinis menstrui inquinamento, quandoquidem recipitur à fungosis parietibus uteri, qui gestationis tempore semper turgent impuro sangui-

ne

ne menstruo fœtido ac penitus corrupto. (X.) *Parietes fungosi matricis* semel receptum sanguinem menstruum usque ad puerperii tempus retinent; nec eâ sentinâ prius liberantur, antequam uterus suo onere scilicet Embryone sit liberatus, ibique sæpius tormina post partum has tunicas exprimunt, suaque lochia fluunt. (XI.) *Plerumque* & *ille sanguis* in magnos grumos concrevit, ita ut magna frusta concreti sanguinis ex se eliminet, unde quoque patet sanguinis istius ineptitudo ad nutriendum in utero fœtum. (XII.) *Quonam ergo nutritur fœtus*, si interdum feminæ & imprægnationis tempore sui sanguinis menstrui excretionem patiuntur & quidem sine fœtus noxa vel incommodo? (XIII.) *Et quid dicendum* de iis feminis, quæ concipiunt, etiamsi talem fluxum menstruorum nunquã fuerint passæ, neque & in earum uterum colligetur ejusmodi sentina, sic & neque fœtus habet, quo in istis feminis possit nutriri. (XIV.) *Urgemus omnia illa argumenta*, *quibus Autores* lac ex chylo fieri volunt, & hæc hîc locum inveniunt; sanguis enim menstruus in pusillo Embryonis corpusculo primo mutandus esset in chylum, è chylo rursum in sanguinem; sed quæso quænam est hæc monstrosa metamorphosis, scilicet converti à perfectiori statu ad imperfectum, & rursum ab imperfecto ad perfectum? Natura tales *ambages circulatorias non instituit*, sed pergit *linea recta* & *brevissima*. Vide Eruditisſ. *Scholion* per illustris nostri Domini Præsidis, D.D. *Volckameri* anni 6. & 7. *Decur. I. ad Obs.* LXX. p. 95. 96. & *confer. nostr. commentarii:* De *ventriculo Sect.* 2. §. XXXIV. ubi ex professo asseruimus lac ex chylo immediatè oriri, quæ argumenta si hîc expendo, simul & militant pro hoc nostro asserto, hicque commentarius cum *Eruditissima præfatione* prælaudati D. D. *Volckameri* magni mei Patroni, propediem lucem videbit. (XV.) Merito *quoque opponimus sanguinis Esus prohibitionem* à DEO in Scripturæ sacræ pandectis *Gen.* 9. v. 4. *Levitic.* c. 3. v. 17. c. 17. v. 10. 11. 14. c. 19. v. 26. *Deutron.* c. 12. v. 16. & 23. c. 15. v. 23. Quam legem & solenniter videmus repetitam non sine causa gravissi-

ma, ut nos remur, in N. T. *Actor. Apost.* 15. v. 20. 29. Quomodo enim DEUS homini prohibuisset id, quod ipsi omnium primo in alimentum prædestinaverat. Concludimus ergo non sanguine menstruo ali, sed liquore lactiformi, de quo data occasione alibi. Plura argumenta afferre non attinet, siquidem hæc sufficiant, omnemque scrupulum eximant.

Quæstio superest priori affinis, an Embryo per os? ut *Democritus* & *Epicurus*: an per umbilicum, ut *plerique*: an vero instar *spongiæ* ut *Alcmæon* statuit. Quod ad nos attinet, stamus à parte illorum, qui per *os* nutriri arbitrantur: ex antiquis isti sententiæ subscripserunt *Democritus* & *Epicurus*; ex *Neotericis* complures; hac vice hujus sententiæ defensores sistimus *Excell. Dn. D. Philippum Jacobum Hartmannum Academiæ nostra Collegam dictum Aristotelem meritissimum, Eruditiss. suar. lect.* de *Originib. Anatomicæ Exercit. Corollar.* IV. p. 65. ubi *summam quorundam argumentorum* ex ejus *disput.* de *spirituum Generat.* adducit §. 38. 39. cui à latere jungimus *Nobilissimum* par Virorum, videlic. *Cornelium Stalpart* von der Wiel / *Magnum nostrum Patronum ac amicum pentecoste 1. cent. 2.* Obs. Obs. XXXII. p. 327. usque ad p. 364. in *Edit. Latin.* in *Edit. Belgic.* p. 307. ad p. 342. Et P. *Stalpart* von der Wiel / *Magni istius Viri Filii M. D. Experientiss. Exercitat.* de *nutritione Fœtus in utero* argumentorum *recensu* supersedere possumus, quoniam hi autores omnium manibus teruntur, & quare ego faculam in ipso meridie accenderem? Adde *Nobiliss.* nostri *Hertodii* Obs. 60. an 7. Decur. 1.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIII.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Coloris plumarum in Gallina mutatio.

Quandoquidem jam animalium Biblicorum explicatione occupor, nihil intentatum, quod ad eorum naturam ſcrutandam intelligendamque facit, relinquo. Et indies talia cognoſco, quæ ad eorum naturam eruendam faculam accendunt. Superiori Obſervatione de Elefante quædam notatu memoratuque digna in medium attuli. Jam quoque lubet avium & quidem domeſticarum cicurumque familiam inviſere, exque ea hoc tempore ſiſtimus Gallinam mirabilem & memorabilem. Dominus *Jacobus* von *Calis* urbis *Fridrichſtadii* in *Eiderſtadia, quæ eſt nobilior hujus noſtræ Cherſoneſi pars*, Conſul meritiſſimus affinisque meus honoratiſſimus, die 30. Junii ♃ currentis anni 1687. juxta *Æram* hactenus *receptam*, ſequentem hiſtoriam ad me perſcripſit. Quadriennium eſt, quo ab urbis noſtræ accenſo dono accepi Gallinam duos annos natam, quæ erat ex majorum Anglicarum Gallinarum genere, quas Embda ex Friſia orientali (ò dulce natale ſolum!) acceperat, *colore inſtar corvi nigra*, hæc altero anno, poſtquam accepi, juxta naturæ legem inſtitutumque plumas ſuas mutavit, novisque veſtita. Ibi iſtuc Naturæ Miraculum accidit, *ut tota tam alba ac candida facta* ſit, inque univerſo ejus corpore *nulla pluma nigra*, vel *ullum priſtinæ nigredinis veſtigium* amplius apparuerit, exque *nigra* traſierit in *albam*. Subſequente anno rurſum *plumæ* mutatæ ſunt, ita autem, ut quidem alba manſerit, ſed hunc album colorem *quædam nigræ plumæ* obſcurarunt, ſic ut albo ex nigro mixto colore fuerit. Anno, qui hunc ſubſequebatur, nulla alia mutatio in plumis facta, niſi quod maculæ *nigræ majores frequentioresque* appareant *alboque colori commixtæ*. Cum *ovis* ſic comparatum

eſt, modo magnum, modo parvum parit, ſcilicet plerumque alternatim. Habent enim *ova* interdum magnitudinem legitimam, interdum excedentem, ſæpius quoque deficientem, ut vix *ovo columbino* paria ſint, imo & longa inſtar digiti, digitumque craſſa edidit. Duo etiam valde magna enixa eſt, quibus *ovis* & alia *ova* fuerunt innata vel incluſa, & hæc incluſa *vitello* & *albumine* ſuo perfectè conſtabant, circumdabantur autem alterius *ovi* putamine & albumine, ita ut *ova incluſa* albumine *ovi* circumdantis circumveherentur. Quæ *ova ovis aliis* fœta multi curioſi ſpectarunt, manibusque non ſine admiratione palparunt. Scatulam ejusmodi *ovis* plenam prælaudatus transmiſit.

SCHOLIUM.

QUæritur *Avesne ante, an vero ova exſtiterint* ? Quæ olim circa hoc quæſitum *Chiliad. 2. Cent. 9. Decur. 2. Epiſt. 1. Miſcell. Epiſtol.* meditati ſumus, huic diſcurſui commentatorio inſeremus. Hanc quæſtionem multi celebres Philoſophi peripatetici poſt *Ariſtotelem* ac *Theophraſtum* ventilarunt, digna quoque eſt & hoc loco & tempore proponatur. Huncque nodum nemo felicius *Moſe* ſolvit, cujus ſolutionem ſi amplectimur, oportet fateri, ſi non ova, tamen ovorum indoli analoga, aut oviformia rudimenta corporeæ molis ante aves exſtitiſſe, juſſuque DEI oviformem formam illa, quæ debebant in corpora animantium plantarumque mutari, aſſumſiſſe. Paradoxum hoc videtur, ſed veriſſimum eſt, ut ex ſequenti diſcurſu patebit. (I.) *Enim docet nos* Moſes, DEUM creaſſe cœlum & terram, erat autem *inanis* & *vacua*, *Tohu VaBohu* dicunt *Ebrai*, quarum vocum ſignificationem ſi conſideremus, fateri oportet, docet operum creationis ſucceſſus, ab imperfecto ac inculto ad perfectum & cultum proceſſiſſe. Qualem autem modum proceſſus in cœli terræque creatione tenuit, inſtituitque talem ſimilemque ſervavit in ſpecierum productione, proinde in cu-

in cujuslibet ſpeciei fuit *Tohu VaBohu*, i. e. Quòd primo materia illa rudis apparuerit, quæ ſucceſſu temporis perfecta, abſoluta, exornata, dotibusque ſuis inſtructa fuit. Nam licet DEUS diceret, producat terra, producat aqua; illa tamen productio ſic ſe habuit, ut & *primo Tohu VaBohu* viſum, ſicque *oviforme* quid apparuit (quemadmodum & nunc) in animalium plantarumque geneſi, & hoc cito per gradus perfectum eſt, non propterea opus fuit tantum temporis, quantum nunc requiritur, impenderetur. (II.) *Qualem* ordinem in naturæ operibus jam obſervari videmus, eundem tunc inſtituit ſapientiſſimus opifex, hic autem ille eſt, in cujuslibet animalis vel & plantæ productione *oviforme* quid ſeſe repræſentaverit, quod eſſet rude educendi animalis vel vegetabilis Entis rudimentum. (III.) *Quemadmodum* jam dicimus: *Natura non facit ſaltum.* Sic nec tunc ſaltum fecit, vel & facere voluit DEUS, qui eſt autor pulcherrimi ordinis. (IV.) *Idem claret* in plasmatione hominis, vel *Microcosmi*, hic enim fuit *primo* rude plasma è limo eductum, illud in hominis formam formatum ſpiraculo vitarum animavit vivificavitque, ſicque duo actus, qui non neceſſarii, ſi DEUS voluiſſet, inſtanti efficere valuiſſet, ſed voluit hic ordinem univerſi creationis proceſſui analogum jam & impoſterum obſervandum tenere, ſicque ordinem, quem Natura in ſua generatione & nunc ſervat, iſto tempore ſanxit. *Ita non abſurdum eſt* ſtatuere in rerum productione ſextiduana, ſua corpora ſemper præceſſiſſe ſi non ova, tamen *oviformia* rudimenta præexſtitiſſe, ac in iſta momentanea productione ita & *Naturam* per gradus proceſſiſſe, non ſecùs ac nunc in diutina rerum geneſi. *Sit itaque* (III.) An aves ex aqua ſint eductæ? ℞. Affirmativa meritò perplacet, ſiquidem omnia, quæ hujus univerſi ambitu continentur, *ex aqua ſunt facta*, prolixè autem id nunc exſequi non eſt hujus loci, dabitur autem forſan alibi occaſio diſcurrendi in Scholiis de *aqua*; Dumtaxat id aſſerimus, (& *lux beneficio aquarum lucet, nec ſine illis lucere poſſet &c.* Sed hæc in *parentheſi.*) Hoc autem quæſitum, ut ut diſſentiat,

ciat, eruditè ac nervosè pertractavit Excell. Theolog. *Johannes Adami Osiandri* in suo Commenta: in Genes. c. 1. q. 1. ad v. 21. p. 37. 38.

Jam de Gallicinio ætiologiam scrutemur: lubet hic annotare quædã de eo apud autores annotata & quidem rarioris *commatis*. *Cardanus* cui sæpius *Scaliger* in suis Exercit: injuriam facit, l. 10. de *subtilitate*: Gallus, inquit, si rarum esset animal, non solum forma sed cantu admiratione dignum esset. Exultat voce, proculque & exauditur: & nocte etiam, ad mille & amplius passus. In *Scriptoribus Arabibus* hæc reperiuntur. Sic *Alcazuinius*: E mirabilibus (naturæ ejus illud est) quod novit horas noctis: adeoque, cum nox est horarum quindecim, pro ejus ratione, dispensat cantus suos; quomodo etiam dispensat, cum solum est horarum novem, idque per DEI inspirationem. Et *Danur Arabs*, in eo maxime mirabile illud est, quod novit tempora noctis, & juxta ea tam æquâ lance cantus suos dispenset, ut ex iis vix quicquam demat, sive longiora sint, sive breviora. Et cantus ejus perpetuo præcedat, & sequatur auroram. Laus illi sit, qui eum ad id instituit. H. I. Quod ad causam *Cantus* ejus attinet, de ea *Muhammed* hoc modo fabulatur: Fingit enim DEUM habere Gallum album, cujus alæ Smaragdis, hyacinthis, & margaritis distinctæ sint, & ab ortu ad occasum expansæ; & caput sub throno gloriæ; & pedes in summo aëre: illumque adeo quotidie manè precum tempus indicere, atque audiri ab omnibus cœli & terræ incolis, præter homines & Dæmones. Et propterea, inquit, respondent illi Galli terræ. H.i. fabulam illam aliis circumstantiis commemorat Excell. *Crusius* l. de nocte & noctur, offic. c. III. §. 17. p. 63. Sit fabula, includit tamen hæc fabula quædam mysteria, quæ hic tangere non vacat. *Causam* istius cantus Excell. *Petrus Johannes Faber ex proceribus Reipublicæ adeptorum nulli secundus* l. III. *panchymic.* c. IV. p. 329. hanc suspicatur esse: Solares sunt, ait, & multum lucis solaris habent, ideo occultato sole occultantur & ipsi, & somnum appetunt, sed singulis horis adventante sole, solem adve-

advenire cantu denunciant: & ſic vigiles noſtri nocturni ſunt, & ipſos natura creaſſe videtur, concitandis ad opera mortalibus, rumpendoque ſomno, ita ut nec ſolis ortum incautis patiantur obrepere, diemque venientem cantu denunciant & ſic mortales ad curam laboremque revocant, fortis admodum aëris & reſonans eſt eorum cantus, adeo ut eo ſolo clamore terrori ſint *Leonibus* ferarum generoſiſſimis. &c. H. I. Addimus, quandoquidem cantu ſuo meteororum viciſſitudinem indicant, non ſolum ſolis, ſed & lunæ & omnium ſtellarum, à quarum influxu meteora dependent, influentias patiuntur. Ita ut ſit vivum Horologium & Calendarium. De eodem quæſito ſcripſ. *Chiliad.* 2. *Cent.* 9. *Decur.* 2. *Epiſt.* 4. Accedimus ad *ova; ova aliis ovis* incluſa complures autores commemorant. Excell. *Cornelius Stalpart* von der Wiel pentecoſt. 1. Cent. 2. Obſ. XLIX. p. 475. usque ad p. 480 *Blancardus* Cent. 6. Obſ. XLV. p. 177. Anno 1677. die 26. Junii, manè circa horam nonam noſtræ Academiæ Typographus *Joachimus Reumann* per puerum ſuum apportandum curavit ovum à Gallina recens editum magnitudine ſua anſerinum æquans, cujus corticem cum frangeret ancilla in uſum domeſticum, aliud ovum inerat naturali magnitudine præditum, intrinſecum ovum majoris ovi ambientis albumine circumdatum, ut cui hoc ovum loco vitellii erat, pulchrum & jucundum Naturæ phænomenon. Paulò ante prælaudatus Typographus Excell. D. D. Majori, Collegæ Honoratiſſ. *citrum in citro*, vel *citrum alio* citro *prægnans obtulit*, cui & *hoc ovum* oſtendiſſe dicitur. Hanc hiſt. præfat. noſtr. Ætiolog. F. purg. præmiſſa narravimus. *Anno 77. die 6. Septembr. De ovis optimè philoſophatur ſupra laudatus Faber* adeptæ Philoſophiæ callentiſſimus a. *l. l.* 3. *c. VII.* p. 316. 317. verba, illa hîc merentur locum & lectionem. Ovorum omnium natura, ait, & eſſentia admirabilis omnino eſt, quis intra putamen, & teſtam ovorum volucres reſidere exiſtimaret, niſi quis experientia vidiſſet ſolo caloris fotu reducuntur in actum: Mirum omnino eſt, quod in tenui & molli adeo ſubſtantia, pennæ, carnes, oſſa,

avium, & ipsa anima sentiens & quicquid aliud ad aves pertinet, coërceatur, videntur etiam aves in quintam Essentiam sese convertere, ut ova pariant, tanquam quid illis simile unum & idem saltem proxima potentia, semen siquidem avium omnium, in ovum convertitur in matrice peculiari ibi actione caloris nativi, crassior pars seminis, in putamen & testam abit, aquosior vero pars in albumen convertitur, pars verò quæ aëris & ignis partes subtiliores habet, in vitellum mutatur, cui supernatat germen, pars seminis subtilior & efficacior, cui vitalis & seminalis virtus omnis inest: ex quo solo dependet vita pulli & multiplicatio, in quo incipit vita & anima radicari, cætera omnia, quæ in ovo sunt, & reperiuntur, sunt quasi ad alimentum pulli recenter ex germine illo nati &c. Jam etiam aliquid dicendum esset de *Ovo philosophico*, de eo Adepti possunt consuli cumprimis *Faber noster* a.l. c. XII. p.321. *Michael Majerus*, *Espagnet*, *Arnoldus de Villa nova*, *Lullius*, *Paracelsus*, *Albertus Magnus*, *Henricus Kunrath*, *Basilius Valentinus*, &c. Hi sunt ex procerum ordine in Republica Adeptorum, quibus jungimus *Jacobum Böhm*, ut claret ex ejus *libro* de *Signatura rerum*, qui *hisce Mysteriis plenus; Valentinum Weigelium*, qui aliquod *aureum vellus* conscripsit, non illud quod eo nomine circumfertur, sed *aliud* opus similis *argumenti*, pro quo opere cuidam *Bibliopolæ* ducentos thaleros imperiales esse oblatos scio, si modo comparari posset. *Roterodami* in quadam *Bibliotheca* exstitisse, ac inde furto esse ablatum, ex *relatione* fide digni viri habeo compertum. Plura de ovis non annecto, siquidem eruditum opus de iis cum erudito orbe communicaturus est Excell. D. *Lentilius* Curiosorum *Oribasius* Collega noster honoratissimus.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIV.

D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

Pustulæ in toto corpore erumpentes.

ANno 1687. die ☿ 21. Septembris: Ad me accessit quidam Theologiæ Studiosus, *Nicolaus* dictus, patria Husummensis, hic mihi vultum suum & manus ostendit, non sine admiratione utrumque locum contemplatus, siquidem totum vultum occupaverant imo prorsus deformaverant fœdæ pustulæ rubræ Schillingii magnitudinem ad æquantes, quæ non secus ac ignis cum intolerabili pruritu urebant. Similes pustulæ in manuum dorsis inveniebantur. Nec solum hanc torturam in vultu & manibus passus est, quæ partes nudæ, sicque aëris injuriæ ac inquinamento expositæ; verùm & in capite & sub capillis, imo per totum corpus vestimentis tectum luxuriabant ista urentia tubercula, hominemque urente pruritu penitus enecabant. Contra hoc malum à me petiit consilium, quo & ipsi gratificatus. Præscripsi ergo has pilulas purgantes:

℞. Mercurii dulcis gr. xij.
Radic. jalappæ. ℈j.

Cum succo liquiritiæ in aqua Sambuc. diss. F. pilulæ No. IX. involvantur nitro antimoniato. Harum usu quatuor habuit sedes, & statim levamen expertus est. Hoc purgante, die 23. Septembr. ♀ dedi sequentia ad sudorem eliciendum:

℞. Aquæ Theriacal. ℥ij.
C. benedict. ℥iiiss.
Spirit. Sambuc. ℥iss.
C. C. ℈j.
Sal. Armoniac. ℈ss.
Diascord. Fracastor. ʒij.
Ocul. 69. præpar. ℈iiij.

Sal. C. Bened.
Abſinth.
Tartari. aã. ʒj.
Syrup. Acetoſ. Citri. ℥iſſ.
Elæoſacch. Serpilli. ℥j.
M. dt. ſign. *Mixtur.*
℞. Elixir. noſtri ſani & experti. ʒij.
Spirit. C. C. ʒj.
Sal. Armoniaci. ℈j.
M. dt. S. *Elixir.*

Die ♄ 24. Septembris ſummo mane de Elixire aſſumſit viginti guttas cum duobus cochlearibus Mixturæ, iis aſſumptis ſeſe ad ſudandum compoſuit, ei bihorium impendit, & tam vehementer ſudavit, ac ſi totus in ſudorem diſſolveretur. *Die ☉ 25. Septembris* ad me reverſus prolixasque egit gratias pro collato auxilio, ſiquidem puſtulæ jam omnes evanuerant, ut nullum amplius earum veſtigium ſupereſſet, ſed cutis nitida & alba videbatur. Itaque ſudatione illa materia iſta exhalavit, ægerque ſanatus eſt. DEO debentur gratiæ immortales.

SCHOLION.

UNde hæ puſtulæ in Studioſo natæ ſint, meretur aliquam indaginem. Eo fine ex ipſo ſciſcitatus, quando, & ubinam accepiſſet, & quomodo? ℞. Seſe profectum fuiſſe Huſum in patriam ſuam, & in reditu in pago *Fleckeboy* omnium primo ſenſiſſe. Rogabam ergo an & forſan in lecto impuro cubuiſſet? Dicebat ſe iſta nocte dormiviſſe in ſuis veſtibus. Hocque pacto malum invaſiſſe, primo in curru tinnuiſſe aures, easque pruritu fuiſſe correptas, paulo pòſt mentum iis tuberculis defœdatum, quæ inde aſcenderant in univerſum vultum & caput, & ſucceſſu temporis totum corpus à vertice ad calcem invaſerant. Meo arbitratu incidit in aliquod inſectorum *examen*, cujus ſonus primo peperit in auribus tinnitum, quæ poſtea ſeſe in uni-

in universum corpus diffuderunt, sicque vel morsu, vel punctione, aut etiam liquoris corrosivi emissi conspersione has pustulas urentes effecerunt. Et ut hoc credam, facit multiplex experientia, quæ docet sæpius insecta talia tubercula parere, si cutem nostram invadant. Quædam enim *punctione* nos lædunt, sicque virum Genevæ vesparum punctionibus, cujus nidum equus pede turbaverat, occisum commemorat Excellentiss. *Burnet* in suo curiosissimo itinerario. *Formicæ* & alia quædam insecta emissione liquoris urentis lædunt. *Pediculi, pulices, asili, culices, cimices &c.* morsu cutem exulcerant. Quædam morsu & liquore emisso simul damnum afferunt. Insectorum innumera sunt genera, quæ hoc loco recensere non patitur instituti ratio. *Quo autem minora, eò nocentiora sunt.* Vesparum punctionibus virum quendam Genevæ esse occisum, probavimus ex *Burneti* itinerario, crabrones sæpius necasse equos & homines testantur homines fide digni. Hinc natum, proverbium *Plautinum*: *Noli irritare crabrones.* Sed revertimur ad vespas, de quibus *Damur Arabs* in h. s. loquitur: citante & vertente *Samuele Bocharto* l. IV. c. XIII. part. 2. *sui Hierozoici* pag. 535. Vesparum duæ sunt species, montana & campestris. Montana in montibus degit, & vivit inter arbores, coloris est sub nigri. Rudimentum ejus est vermis, ex quo formatur postmodum. Domum sibi in terra sumit apum cellulis similem, quatuor portis instructam ad flatus quatuor ventorum. Aculeum habet, quo pungit, victus ejus, fructus, & flores. Mares à fœminis distinguit moles corporis. Campestris est rubri coloris, nidum sibi parat sub terra, pulvere ex ea effosso, quomodo formicæ solent, &c. Hyeme latet; quia, cum ea prodit, statim perit; proinde tota hyeme dormit tanquam mortua. Neque enim victum sibi comparat, ut formica, contra quam apes. Et instante vere, præ frigore, & victus inopia, fit tanquam lignum aridum. Sed in illud corpusculum vitam inspirat DEUS, ita ut reviviscat, quomodo Anno præcedente. Quænam autem insecta nostri ægri cutem

ſic exulcerarunt, eſt, quod nunc ſcrutamur. Credo fuiſſe ex inſectis minimis, quæ cauſticum liquorem in cutem effuderunt, unde hæc exulcerata. Dari autem ejusmodi minima inſecta, quorum corpuſcula obtutui noſtro non patent, certum eſt. Excellentiſſ. *Paulus Caſatus Placentinus Jeſuita*, in ſuo perdocto libro de *igne* diſſert. 5. 110. 111. 112. ad hoc noſtrum aſſertum illuſtrandum ſequentia, quæ hîc locum merentur, adducit: Utinam ſimiliter, ait, Microſcopio ſubjicere liceret ea, quæ in locis paluſtribus creſcunt animalia minuta, ut monet M. *Varro* de re ruſtica l. I. c. 12. Quæ non poſſunt oculis conſequi, & per aëra intus in corpus per os ac nares perveniunt, atque efficiunt difficiles morbos. Horum enim figura ſi nobis perſpecta eſſet, comparari poſſent cum tenuiſſimis vermiculis, quibus obſervatum eſt abundare ſanguinem à diſſecta vena erumpentem eorum, quos febris corripuit. Hujusmodi ſcilicet vermiculorum capita ſi nigra fuerint, indicant periculum ex febri imminere, quam nulla exanthemata adhuc malignam eſſe docuerunt. Proclive autem tunc eſſet ſuſpicari minuta illa animalia cum aêre, quem Spiritu ducimus, intus aſſumpta commiſceri cum ſanguine, in quo & incrementum aliquod ſuſcipiant, & peſtifera fœcunditate multiplices fœtus procreent, unde incommoda primum valetudo, deinde febris conſurgat. Neque fictam & commentitiam fabulam facilè dixerim hanc ex tantillo animalculo multiplicabilem calamitatem: quippe qui apud *Guilielmum Piſonem* de Medicina Braſilienſi l. 2. c. 22. p. 38. nuperrime legi in Braſilia reperiri minutiſſimos vermiculos, Luſitanis *Bicho*, Braſilianis *Tunga* dictos, qui ſæpe cum pruritu, raró cum dolore, pedum digitorum extremitatibus innaſcuntur. Maximopere infeſti ſunt præ cæteris iis, qui nudis pedibus loca arenoſa perambulant, in quibus, utpote calidiſſimis vivere amant extra omnem conſpectum, fugiuntque pavimenta lithoſtrata. Initio in cute exteriori aliquamdiu latitant: mox ingenti cum pruritu, præcipuè circa plantas pedum, ſine noxa cutem penetrant,

trant, inque ea se recondunt. Hi vero exigui, intusque paulo profundius occultati, & vesicula orbiculari inclusi, nigricantes apparent, eosque per microscopium (Mesocopium ille nominat) explorare oportet: Secus enim ne à lynceo quidem exactè satis perspici possunt. Addit & aliud vermiculi alati genus nigrum (Brasilii *Maxigue* vocant) adeoque parvum, ut tactus sensu potius, quam visu percipi soleat. Culicum more gregatim volitant. Nunquam apparent nisi summa existente malacia, idque vespertino tempore potissimum: Circa fluviorum ripas inter palustres arbores *Mangues* dictas hærent. Adeo exercent & lancinant agricolas, ut non solùm membra eorum nuda, sed & leviter vestita, morsu dolorem inurente infestent, acuumque mucrones referant. Hoc ut experimentis confirmet, narrat sibi atque comitibus Hispanis scapha fluvium lento gradu ascendentibus adeo intumuisse, vesicisque ac rubore conspersam fuisse faciem, ut ne à familiarissimis quidem amicis dignoscerentur. Æthiopis quoque Domini sui jussu, palo affixi, perque integram noctem sub dio relicti, postridie delirio capti ex meris doloribus, meminit. Confer quæso vel adde ex Domini de *Rochefort* descriptione *Insularum Antillarum* l. I. c. 24. §. VI. p. 398. de insectis *Chiquen* dictis historiam &c. *Wilhelmus Johannes Müller* in sua descriptione *Fetu* & minimorum vermiculorum c. III. p. 25. 26. 27. mentionem facit. Quid multis? aër noster tempore præsertim æstivo ejusmodi minimis insectis, quæ bestiis & homini infesta sunt, plenus est, nec iis vacat hyberno tempore, ut probant vermes nivales, vide Ann. II. Decur. II Obs. CX. & Ann. IV. Decur. I. Obs. 89. Autoribus Excell. Viris DD. *Davide Spilenbergero* & *Carolo Raygero*, It. *Joh. Jacob. Wagneri Helvet. Curios. Artic. VI. p. 237.* Imo omnia, quibus vescimur vel & potamur, vel & vestimur, nihil aliud sunt quam insectorum vermiculorumque tuguriola, imo ipse aër nihil aliud est quam omnium rerum generationis Mysteriorum arca, prout nunc astrorum solisque influxus est, & in istam rerum arcanam materiam influit, talium rerum genesis

 pro-

promovetur. Et Homo ad aëris dispositionem, quia cum toto universo quendam fovet analogismum, suum corpus experitur esse dispositum. Vermium effectus miros commemorat Nobiliss. *Paullinus* in *suis Observat. Medico-Physicis Anno V. Decuriæ. II.* annexis. Omnes autem isti vermiculi ex seminio insectorum, quod partim nostris cibis & potibus fuit commixtum, vel unà cum spiritu ex aëre attraximus, suum ortum habent. Interim mirum est, quod ejusmodi insecta, quæ & exiguitate sua visus nostri aciem fallunt, solumque microscopii beneficio conspicua sunt, nihilominus suam Oeconomiam corporis necessariis organis, non secus ac majora animalia habeant instructam. Lubet afferre descriptionem cujusdam minimi insecti, cujus meminit *Arabs* Scriptor *Alkazuinius*, citante & interprete *Samuele Bocharto parte 2.* l. IV. c. 17. p. 563. 564. Est animal, quod in minima statura formam habet Elephantis. Et quidquid Elephanti, culici pariter natura contulit cum alarum auctario. Attende ad parvitatem corporis ejus, quæ tanta est, ut visus, quantumvis intendatur, eum (volantem) non assequatur. Deinde caput (respice) quod corporis illius caput esse non videatur: in eo enim est videndi facultas & audiendi. Tum de cerebro cogita, & præ capite quantum illud sit: Et ibi latere facultates quinque interiores. In eo scilicet est sensus communis, quia videt animal ad se venire. (2.) Et imaginatio, quia, cum incidit in animal, promuscidem suam in illud immergit, neque idem facit, cum incidit in parietem. (3.) Et est virtus æstimativa, quâ discernit se insequentem ab eo, qui se non insequitur. Ab illo enim fugit, & coram hoc in loco suo manet. (4.) Facultas quoque est conservans (seu *memoria*) quippe cum suxit sanguinem, fugit illico, tanquam sibi conscius se dolorem intulisse, ne pœnas reposcat, qui læsus est. (5.) Est & vis cogitativa, unde est, quod fugit, cum sentit motum manus humanæ, ut qui sciat eam sibi esse perniciosam. Sed, quamprimum quiescit manus, redit ad locum suum, quia scit id abiisse, quod exitium suum machinabatur. Promuscidem

habet tenuissimam, sed cum tenuitate sua concavam, ut per illam defluant partes sanguinis tenuissimæ. Et capiti ejus indita promuscis illa tam valida est, ut, cum ferit Elephantis, aut vero bubali, corium, illud penetret, proinde Elephas, & bubalus, ut culicem vitent, ad aquas fugiunt. Et *Plinius* l. XI. c. II. ubi tot sensus, (natura rerum) collocavit in culice &c. ubi visum in eo prætendit? ubi gustatum applicavit? ubi odoratum inseruit? ubi vero truculentam illam & portione maximam vocem ingeneravit? Quâ subtilitate pennas adnexuit? prælongavit pedum crura? disposuit jejunam caveam, uti alvum? avidam sanguinis, & potissimum humani, sitim accendit? Telum vero perfodiendo tergori quo spiculavit ingenio? atque ut in capaci cum cerni non possit exilitas, ita reciproca geminavit arte, ut fodiendo acuminatum pariter, sorbendoque fistulosum esset. &c. Quælibet Regio sua peculiaria habet insecta, ut & quodlibet Elementum. De Elementorum incolis insectis eruditissimè disserit *Academiæ nostræ Curiosorum Decus Hermes II. Amicus* & *Collega* noster Honoratissimus in sua *Salamandrologia* c. XII. §. 5. pag. 109. Quodlibet etiam animal sua sibi infesta habet insecta, quæ non æque aliis animalibus adhærent, si insecta Microscopiis contemplamur, miras figuras ac formas præ se ferunt. Nec plantæ ab insectorum inquinamento ac nocumento immunes sunt, habet & quælibet species suum ab insectis propriis damnum, sæpiusque mortem.

OBSER-

OBSERVATIO CLXV.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Difficultate abortum vel directè, vel indirectè provocandi.

Directè provocare abortum apud Jureconſultos idem eſt, ac ſi dicas: Propoſitâ ſibi hâc intentione medicamenta ad eam aſſequendam præbere: Indirectè, eſt porrigere medicamenta ad aliquem morbum ſanandum ab ipſo morbo requiſita, etiamſi ex eorum uſu timeatur abortus, uti ſunt medicamenta ventrem ſolventia, venæſectio &c. Priori modô dicunt, etiamſi proponatur matris ſalus, quæ periclitetur, niſi provocetur abortus, ejus tamen provocationem nunquam licitam eſſe: Indirectè tamen abortum non prohibent, proq; matris ſalute cauſam abortiendi dari poſſe aſſerunt, dummodo totis nervis innitamur, ut præter noſtram fiat intentionem. *Vid. Zacchiæ Quæſt. Med. leg. lib. 6. Tit. 1. Quæſt. 7. §. 16.* Nos neutrô modô hunc finem adeò facilè obtineri, ut credamus, ſequentibus adducimur hiſtoriis.

I. Undecimus jam, ni fallor, agitur annus, quô ad mulierem quandam hic loci bene notam, quæ poſtea relictâ patriâ Brunſwigæ fortunas ſuas conſtituit, accerſebar. Vix ædes mihi intranti obviam facta abdominis intumeſcentiam monſtrabat ita inſignem, ut libertas reſpirandi parùm ipſi concederetur. Erat illa circiter 45. annorum ſymptomatibusq; hydropi adeſſe ſolitis maximè urgebatur. Manibus aliquatenus ejus ventrem contrectans comprimensq; fluctuationem aquæ auribus accuratè percipiebam, ſic, ut hancce ægrotam hydrope uterinô laborare nulla mihi eſſet dubitatio. Ad ipſam igitur me accingens curam nihil intermiſi, quod ad morbi radices evellendas rationalis medendi methodus injungit. Cùm verò remediis licet

licet præstantissimis alioquin & probatissimis nihil planè proficerem oleumq; ac operam in curatione omnimodè perderem, tumore interim abdominis notabile incrementum quotidie sumente, illa clanculum meq; insciô alius medici operâ utebatur; unde, nescio an hujus inconstantiæ, an verò motus peregrini, qualis â fœtu in utero materno excitari solet; quiq; vix à sola aqua in abdomine fluctuante cieri potest, causâ permotus, ipsâ curatione me abdicavi ægramq; variis aliis occupationibus tum temporis detentus, novi medici operâ liberè frui passus sum. Quanquam enim de præsenti hydropis specie satis certus essem, suspicionem tamen factæ simul conceptionis mihi adimere non potui, cùm varia menti occurrerent, quæ idem antehac in aliis contigisse, confirmant, recentiq; adhuc memoriâ tenerem, quæ apud *Hildanum Cent.2. Obs. 55.* non ita pridem legeram, ubi hydropis uterini in propria uxore simul gravida observati mentionem injicit. Sed, ut in viam redeam, dictô medico nihil non ad curationem hydropis frustrà itidem tentante, ab hoc ad empiricorum, nec perniciem hominum, nec Numinis iram æstimantem, cohortem transiit mulier, certam sibi ex hominibus impunè ita in hominum vitam peccantibus, salutem promittens. Inprimis vetula quædam tum temporis artis medicæ peritiam cum plurimorum damno mentiens consulebatur, quæ tot purgantibus miseram sæpissimè excruciabat, ut mirum esset, quâ ratione tot dejectionibus enervata, vitali ampliùs aurâ frui posset. Præcipuum ejus remedium erat Decoctum ex Radicibus Sambuci & Ireos nostratis, cujus in operando vehementia nullum Medicorum fugere poterit: Neq; eundem effectum aliter ipsa ægrota experiebatur toties, quoties hocce catharcticum à vetula ipsi propinaretur. Tandem & hisce nihil proficientibus, cùm ultimâ vice beatus D. Hilpertus, Superintendens hic loci quondam religiosissimus, preces pro salute hujus hydropicæ in Templo ad Deum fudisset, vix finitis sacris templi limina relinquenti plebi rumor obviam ibat non inanis, hydropicam fe-

liciter filiolum enixam esse. Quid multis! Puerperæ aquâ, quæ hactenus in utero stagnaverat, simul cum lochiis expurgatâ, illa paulatim novas vires recuperans vivit in hunc usq; diem cum filio satis robusto, quam ex singulari Dei Providentia tot cacatoria, tot fortiter purgantia, corrumpere non potuerant, bellè & sanitate fruitur firmissimâ.

II. Simile quid affirmare possum de nutrice quadam, cujus operâ utebatur Uxor Viri Maximè Reverendi N. ante aliquot annos ad lactandum infantem recens natum; Ex cujus continuo ploratu cum defectum necessarii alimenti pro filiolo mater animadverteret, id quod perpetuis lachrymis hic innuere videbatur, eam iterum dimisit. De hac postea compertum est, quod fuerit impraegnata adq; abigendum fœtum ab empirico vicino fortiora purgantia & expellentia præscripta assumserit, sed frustraneô adeò effectu, ut omnibus incassum adhibitis tandem consueto & lege naturæ confirmatô tempore, fœtum sanum vitali exponeret auræ.

III. Gravidas febre malignâ correptas non semper abortionis periculo obnoxias esse, uti in multis observavi, sic præ cæteris pluribus exemplis, vel tribus hic saltem meminisse lubet Viduæ beati Domini *D. Friderici Lachmunds* / Medici quondam apud nostrates insignis, quæ post hujus obitum gravida superstes, febre tum temporis hic grassante epidemicâ malignâ cum omnibus liberis ac domesticis atrociter infestabatur, ita, ut vix acerbius unquam in aliud subjectum malignitatis virus desævisse recorder. Interim ab hocce truculentissimo morbo feliciter liberata aliquot post septimanas sine multis difficultatibus, filiam peperit optimè constitutam cum matre adhuc quoad corporis valetudinem exoptatissimam degentem vitam.

IV. Ut taceam, in dysenteria epidemica, quâ ante triennium tum in urbe; tum in toto Episcopatu Hildesiensi plures miserrimè tentabantur, me non semel gravidas vidisse, quæ hocce teterrimô morbo fermè confectæ non tantùm singulari

Dei

Dei beneficio eundem ſuperârunt, ſed etiam ſuô tempore fœtum robuſtum mundo ſtiterunt; de tenesmo ſaltem addere placet, neq; hunc ſemper ad fœtum intempeſtivè excludendum ſatis virium habere. Quale quid quondam obſervavi in honeſta quadam hujus urbis Matrona, quæ primâ vice fœtum jam tum ſeptimeſtrem utero gerens ulcere inteſtini recti cum ſummis cruciatibus continuoq;, fruſtraneô licet egerendi conatu corripiebatur. Quanquam autem atrocia hæc ſymptomata ad aliquot ſeptimanas inſtarent, adq; ſanandum ulcus quotidie aliquot clysmata injicerentur, nihilominus cum fœtu poſtea & quidem nonô menſe feliciter in lucem edito, ſervata eſt mater.

V. Venæſectionem etiam ſexies, imò octies in gravidis repetitam non ſemper intuliſſe abortum, uti Hiſtoriæ, quas *Zacutus Luſitanus Prax. admirand. Obſ. 43. 44. & 45. refert*, ſufficienter comprobant; ita memoriâ nondum excidêre ea, quæ circa virginem falsò ſic habitam aliquando hic loci acciderunt: Illa, enim, cùm per aliquot menſes tributum lunare non fuiſſet experta, Medicum, penes quem nulla defloratæ virginitatis ſuſpicio vel propterea erat, quòd non infimô locô natam antea ſatis honeſtam vixiſſe vitam ſciret, eò adegit, ut venæſectionem etiam in talo multoties iteratam admitteret, deobſtruentia calidiora propinaret, pilulas fœtidas præſcriberet, acriora peſſaria & ſuffumigia præſtantiora in uſum vocaret, nihilq; eorum prætermitteret, quibus obſtructioni menſium mederi ſolemus. Sed hisce non obſtantibus, fœtus, cujus præſentiam Medicus ignorabat, in ſuo domicilio permanebat, nonô demùm menſe egregiâ præditus ſanitate in lucem prodiens.

Quæ hic loci curioſis propoſitæ ſunt hiſtoriæ, quanquam ejusdem farinæ paſſim in Medicorum ſcriptis plures inveniri non negem, continent tamen nonnulla ulteriori examine digna: *Primò* enim quæſtio inſtitui poteſt, cur à purgantibus, emmenagogis, venæſectionibus Abortus non illatus?

Cur à memoratis antea morbis acutis pariter ac dolorosis, è gremiis gravidarum in tempestivè fœtus non fuerit expulsus? Si quid in causa difficili, quod maximè probabile est, afferre licet; salvis aliorum hac de re sententiis, quoad primam historiam puto, hydropicam illam, cujus ibi incidit mentio singulari spirituum robore præditam fuisse; quod sufficienter plurimæ corporis functiones, quæ ipsi integræ ita erant, ut ambulare, nonnullisq; negotiis domesticis liberè præesse posset, confirmabant; Unde verosimile est, spiritus tali vigore gaudentes uteri orificium tam arctè contraxisse, vel saltem ad talem conniventiam disposuisse, ut periculum abortionis, si quod à purgantibus exstitisset, masculè reprimere potuerit. Notum enim est, ante apertionem clausuræ uterinæ, quæ fundo matricis coarctatô subsequitur, nec partum, nec abortum, locum habere. Accedit & hoc, quod dubio procul spicula medicaminum purgantium, si quæ ad generationis aulam penetrârunt, ab ibidem stagnante latice obtusa atq; ita immutata fuerint, ut omnem purgandi, vel alterandi efficaciam amiserint, inermesq; ac solitâ activitate orbæ, fœtus ejectioni nullô modô inservire potuerint. Prior forsan etiam ratio alicujus valoris esse potest in scortis & vulgaribus prostibulis, quæ toties absq; ullo effectu poculis abortivis sive ex purgantibus, sive ex emmenagogis fortioribus concinnatis utuntur; quanquam de purgantibus dubitari jure queat, an unquam eorundem qualitas purgans ad loca muliebria, quibus fœtus continetur, pertingat? Anq; non potiùs, si quid ad abortum ciendum faciunt, illud particulis eorum salinis, alkalicis, summâ alterandi venarumq; orificia reserandi facultate præditis; Vel saltem egerendi ab illis inductis fortioribus conatibus, à quibus & ipsa uteri taberna per consensum suam patitur compressionem, adscribendum sit? De qua materia hic loci ulteriorem disquisitionem instituti ratio non permittit. *Phlebotomiam* quod attinet, non video ullas rationes tam prægnantes, quæ ab illa moderatè & cum cautela administrata gravidas necessariò abortus periculum

lum incurrere, comprobent; Dico autem notanter, *moderatè*: Dudum enim apud Medicos cordatiores in desuetudinem abiit ille mos, quô non ad uncias, sed ad aliquot libras, imò ad animi deliquium largissimas nectaris vitalis profusiones, instituere solebant: Quò forsan *Hippocrates* respexit *Aphor. 31. Sect. 5.* affirmans, quòd mulieres uterum ferentes sectâ venâ abortiant: Hodie verò tale incommodum à parciori sanguinis emissione non semper expectandum esse, & recta ratio confirmat & ipsa loquitur experientia. Si enim quid ad intempestivam fœtus exclusionem conferre debet Venæsectio, hujus effectus certè eatenus tantùm causa erit, quatenus in pede præprimis instituta, pro remedio suppressionis mensium habetur: At quàm raró expectationi in tali casu satisfaciat, mecum affirmabunt illi, qui toties sine ullo commodo eam administratam viderunt: Ubi simul non immeritò hocce exoritur dubium, anne, si post venæsectionem hujus vel illius mulieris profluvium menstruum sese iterum sistat, talis effectus potiùs ab exhibitis ut plurimum simul medicamentis attenuantibus, remorasq; mensium obstructarum tollentibus, quàm ab ipsa venæsectione, derivandus sit, cujus in gravidis ad abortus metum inducendum non adeo magnam vim esse, vel exinde arguere licet, quod occasione imprægnationis subsistentiumq; propterea mensium, sanguis in ipsorum corporibus tali modô coacervetur, ut dispendium modicis ejus emissionibus factum, nec matri, nec fœtui adeò insignem noxam inferre queat. Hinc etiam tanto cum successu venæsectio ad abortum præcavendum in gravidis præsertim rubustioribus quotidie administratur: Quam in rem *vid. Obs. Rar. Clariss. D. Stalpart* van der Wiel/ *Cent. 1. Obs. 65.* ubi communicatâ historiâ de muliere quadam, cui unô eôdemq; fœtu gravidæ quadragesies ac novies vena scissa fuit, egregia de hac materia curiosorum oculis exponit; notabilis autem præ cæteris illa est Observatio, quam ex *Zacuti Lusitan. Prax. admir. l. c. Obs. 144.* hisce verbis recenset: Mala quædam mulier juvenis biliosa & gracilis, cùm septimi mensis fœtum in utero gere-

ret, ob metum absentis mariti abortum procurat, plurima auxilia parat, assumit purgantia valida, applicat utero fortissima unguenta, apponit pessaria, violenta & alia fœtum enecantia medicamenta per os devorat. Demum omni prorsus destituta auxiliô exactissimâ inediâ, incassùm tamen, corpus macerat. Tandem quasi desperata viribus licet invalidis ad Saphænæ phlebotomiam decies & ter celebratam & hirudines in sede ter applicatas se convertit, sed nunquam voti sui compos evadere potuit, imò geminos nonô mense obesos & ovantes (mirum dictu) edidit in lucem. Imò, ut hoc saltem dictis adjungam, Si, uti doctissimè innuit *Mercklinus in Tract. de Transfus. sang. pag. m. 48.* ille sanguis potiùs per inflictam venæ plagulam nunquam non prodire videtur, qui reliquum activitate, integritate motuq; superat, nonne meritò dicendum est, relictum in venis massam crassiore quâdam diathesi imbui & per consequens ad sui proruptionem ex utero moliendam, sine qua raro dati abortus, ineptiorem reddi? Quam etiam causam ut hic eâdem operâ unôq; colore duos dealbem parietes, subesse suspicor, quare in morbis acutis febribusq; malignis tam raro subsequatur immaturi fœtus exclusio: Lis enim adhuc sub judice est, an sanguinis textura in illis rarior, an crassior & compactior peccet, utrâq; sententiâ suos non temnendis rationibus munitos Patronos inveniente: Præsupposito autem in talibus; (quæ opinio maximè mihi hactenus visa est probabilis) sanguine tenaci, compactiori, paulatim ad majorem coagulationis gradum tendente, quid obstat, quò minus conjecturare liceat, eundem ita affectum vix satis potentem esse, ut orificia venarum uterinarum perrumpere, vel fœtum ad sui exclusionem cogere possit. Ex dictis forsan ratio etiam peti posset, quare dysentericæ gravidæ tam raro abortiant, quin potius nonnullos singulare in iisdem deprehendisse robur legitur apud *Heidenreichium Dissertatione de dysenter. & Kaldenbach. Diss. de abortu sub umbone Excellentissimi Viri D. Irenæi Vehr Præceptoris quondam mei æternùm colendi habit.* §. 39. Sed ad alia.

Secundò

Secundò de Poculorum abortivorum eorumq; medicaminum efficacia, quæ vulgò ad fœtus intempestivam ejectionem facere creduntur, operæ pretium duco, ut sequentia addam. Notum est, quotquot eum in finem, ut pudicitiæ occurratur, quæ ex imprægnatione periclitatur, quod non raró tum in illis usu venit, quæ verecundiam (uti *P. Mullerus Diss. de jure prægnant. p. m. 120.* loquitur) cum virginitatis dote amiserunt, virgines tamen adhuc videri volunt; tum in Maritatis, quæ in longa virorum absentia, se aliis submittunt; quotquot, inquam, talia assumunt, tanquam homicidas, summo suppliciô capiteq; secundum rigorem juris puniri. Cum verò in ejusmodi casu Jureconsulti stent Medicorum judicio, hisq; onus deponendi incumbat, an scilicet hoc vel illud pharmacum assumtum directè abortum ciere potuerit? Quæstionem paucis ventilandam mihi sumo, An nimirum Medicus, si aliquod remedium in eum finem, ut fœtus abigatur, usurpatum sit, infallibiliter ac certò determinare queat, ejus usui subsequentem fœtus ejectionem assignandam esse? Certè in re ardua, ut liberè, quæ ad veritatem maximè accedere videntur, loquar, propter sequentes rationes non possum adduci, ut affirmativè ad datam quæstionem respondeam. I. Quia nullum medicamentum hactenus inventum est, quod gravidis propinatum semper eundem abortionis effectum stiterit. Non de fortioribus purgantibus, reserantibus, aperitivis, menses cientibus; Non de Oleis destillatis juniperi, Sabinæ, Succini &c. Non de Croco, Artemisia, Castoreo, Myrrha & talibus, quibus utplurimum fœtus enecandi ejiciendiq; causâ scelestæ ejusmodi mulieres utuntur certò quis testari poterit, nunquam non ex talibus adhibitis abortus periculum illatum esse, id quod ex parte historiæ supra memoratæ, tum etiam quæ passim apud Autores Medicos leguntur, sufficienter probant. Sic *Thom. Bartholin. Ephem. A. N. C. Ann. I. Dec. I. Obs. 52.* geminarum gravidarum lue Venerea laborantium mentionem facit, quæ à Chirurgo nescio eas prægnantes esse ope Mercurii curatæ, fœtus suos

salvos

ſalvos ac ſanos poſtea enixæ ſunt. Sic mulierem quandam centum guttas olei deſtillati juniperi per viginti dies omni mane ad menſes provocandos uſurpâſſe, poſtea tamen filiam peperiſſe refert *D. Joh. Georg. Scmmer l. c. Dec. 2. Ann. 3. Obſ. 106.* Hinc *Mich. Boudevvin. Ventilabr. Med. Theol Part. 1. Quæſt. 26. p. m. 176.* Pro comperto, inquit, habeo, omninò falſum eſſe, per fortia quantumvis medicamenta certum fore aborſus periculum, id quod pluribus exemplis expertus ſum, in quibus à ſcurris & nebulonibus nequiter, à medicis imprudenter, à mulierculis temerariè, efficaciſſima gravidis pharmaca propinari vidi, tam matre, quàm fœtu illæſis. Et dum hæc ſcribo, pergit, ſupereſt honeſta Matrona cum puero ſano & vigoroſo, cui gravidæ propter horrenda morborum ſymptomata, tum præſentiſſimum mortis periculum, non matri ſolum, ſed propter diuturnitatem & vehementiam quoq; fœtui imminens, etiam quæ pro abortu dari poſſent, obtuli & adhibui, ut alterutrum ſalvarem; & ad quod maximè adſpirabam, convaluit uterq; & bene habent. *Et paulò inferius*, etiamſi, inquit, talis morbus daretur, cujus adæquatum remedium eſſet fœtûs exſtirpatio, non tamen aſſignabunt in univerſa medicina medicamentum tale, ad quod neceſſariò & infallabiliter ſequatur abortus &c. Neque eſt, quod dicas, aliquando tamen abortionem ex ejusmodi pharmacis ſubſecutam eſſe; Etiamſi enim hoc ita ſe haberet, non tamen putem adeò rigorosè in rebus, quæ capitalem reſpiciunt pœnam, procedendum eſſe, ut ex iis, quæ nonnunquam fiunt, univerſalem ſemperq; veram concluſionem inferamus. Sed (2.) Ponamus, uſum medicamentorum fœtus immaturi abigendi gratiâ exhibitorum ipſum excepiſſe abortum, quis tamen audacter aſſeverabit, hunc à dictis pharmacis, non verò ab aliis cauſis concitatum fuiſſe? Quot non quotidie aliæ occurrunt circumſtantiæ, quæ neglectô omni poculorum abortivorum uſu, ſatis potenter ante debitum tempus exitum fœtus maturare valent? Quantopere id turbidi animi motus mentisq; ægrotationes præſtent,

stent, uti ignotum est nemini, sic egregiè id docet *D. Joh. à Muralto Ephem. S. R. J. A. N. C. Dec. 2. An. 1. Obs. 100.* & supralaudatus *D.* Sommer *l. c. Ann. 2. Obs. 62.* meminit mulieris fœtum quatuor mensium post effusam iram cum insigni sanguinis effusione abortientis. Ipse novi fœminam hujus loci, quæ ex ira vel septies jam abortum passa est. Sic Nobiliss. *Dolæus Encyclop. Med. Lib. 4. p. m. 920.* refert, Schaumburgi degere fœminam, quæ si fœtus æstatis tempore non fuerit septimestris ab audito tonitru semper abortiatur. Ex singultu abortum concitatum esse, narrat *Tiling. Ephem. cit. An. 2. Dec. 1. Obs. 62.* Sic à sola vestium arcta constrictione Planchettarumq; sic dictarum usu, abortum fieri posse, asserit supra cit. loc. *Dolæus.* Abortus ex percussione gravi lumborum supra renes propter subsequentem uteri ligamentorum relaxationem facti exemplum vid. ap. *Zacchiam l. c. Tom. 3. Consil. 47.* Et sanè si omnes causas, quæ citra supra memoratorum medicaminum usum, hanc calamitatem aliquando, induxisse observatæ sunt, hic enumerare vellem, metuendum esset, ne prolixitas tædium pareret lectori. Posito igitur, fœminam quandam vel Sabinam, vel Crocum, vel farinam Musci terrestris vel fortius aliud medicamen, ut fœtum habitaculô suô ejiceret, assumsisse, quô judice si abortus postmodum fiat, determinabitur accuratè, culpam omnem usurpatis medicaminibus, non verò supradictis & aliis circumstantiis, quarum forsan ipsa mulier non ampliùs recordatur, imputandum esse? Vomitus fortasse, qui gravidas non rarò in primis mensibus excruciare solet, vel sublevatio ponderosi cujusdam oneris, corporis motio vehementior, saltatio, excandescentia animi, terror & talia id præstiterunt, quod innocenti pharmaco præter meritum adscribitur: Et quid vetat, quò minus credamus, ipsam imaginationem etiam in hoc casu potenter admodum operari? Non enim ignoramus, quòd tales mulieres omnes nervos ad infamiam, quæ ex propalatione defloratæ virginitatis exoritur, declinandã intendentes, nihil tam sedulò secum agitent, nihil altiùs meditentur,

quàm quô pactô vitam meretriciam celare áq; facta conceptione liberari queant. Quantam autem tales cogitationes, imaginationes atq; impressiones vim in fœtum habeant, nullus Physicâ ac medicâ scientiâ imbutus, inficiari poterit, confirmatq; dicta *Fortunat. Fidel. Relat. Med. lib. 2. p. m. 216.* ubi, inquit, sola ex medicamentis assumtis enata spes immaturi fœtus ad abortum satis est; In iis scilicet, quæ animi passionibus facilè valdeq; permoventur. Puellam novi florenti ætate, quæ cum de fœtu ante tempus abjiciendo Medicum consuleret; hic, ut impium illius institutum falleret, piâ simulatione promittit, se daturum quidem, quod suam expectationem abundè expleret; Verùm antidotum ex iis miscuit, quæ fœtui robur ac firmitudinem adjicerent: Puella tamen, dum illô haustô jam tum pariendi desideriô vehementer incensa esset, ac certò sibi, quod falsò promittebatur, eventurum sperans, tota in hanc curam incumbens non multò post elapsum esse fœtum sensit ac abortivit. Nam vehemens illa abortus concipiendi imago & medicamenti vim vicit & Medici operam elusit. *Hactenus ille.* Quanquam autem dicta ita se habeant, ac propterea rarissimè admodum huic vel illi medicamini assumto, necessaria abortum causandi vis assignanda sit, imò vel propterea pœna homicidii summumq; supplicium vix locum invenire videatur, non tamen hanc litem facio meam, neq; falcem in JCtorum messem immitto, utpote qui bene vel me non monente scient, quousq; illa regula *Benedicti Carpzovii* (*vid. Prax. Criminal. Part. 1. Quæst. 1. §. 17.*) in delictis animum ac voluntatem attendendam esse, non exitum, sit limitanda.

SCHOLION.

NOn sine causa suspicatur Doctiss. autor, purgantium facultatem ad loca muliebria non pertingere, quippe quæ propria vi nihil quicquam pellunt, ne humores quidem, sed vel fermentando sanguinem, vel resolvendo fundendoque dunta-

duntaxat agunt, minimè vero omnium expellunt fœtum. Quin, si quid hic video, in acutis non vi morbi, multo minùs vi medicamenti cujusdam drastici abortiunt mulieres, sed fracto naturæ robore, & quod illata vi omnes corporis partes ac viscera fibris suis laxantur, ipse etiam embryo debilitatur, ut sustinere se non possit, sed concidit languens, & in utero collabatur: indicio est, quod detumescit venter, si grandior sit, & ad inferiora totus prolabitur quod etiam instante partu legitimo contingit. Tum vero etiam umbilicalem placentam abrumpit, unde erumpens sanguis magis laxum orificium internum reddit, sicq; tandem ille elabitur. Hæc vera causa est cur abortus ab his non accidat, quoties in robustum corpus incidunt: idemq; sentiendum de Venæ sectione.

[Dn. D. Schelhammer.]

OBSERVATIO CLXVI.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Impregnationis veritate astutiâ nonnunquam detegenda.

ANsam dant ea, quæ Observ. anteced. Num. 5. recensui, inquirendi, *An medicus de impregnatione mulierum semper certus esse queat?* Quam quæstionem ventilare vel ideò hic loci possem, quia nullus ignorabit, toties mulieres clam in meretricio more viventes Medicorum fores pulsare remediaq; contra prætextam mensium suppressionem ex iis sollicitare, saltem ut acquirant, unde fœtus perdatur; præcipuè etiam, quoniam, si qua in re, certè, quoad hanc ad ambas usq; aures in difficultatum undis hærent medici, estq; hic scopulus, quem incauti raro illæsis navibus prætervehunt. Sed nolo de hac materia novas movere lites, cum satis doctas de ea ratiocinationes contexuerit *Zacchias l.c. Lib. 1. Tit. 3. Quæst. 1.*

 ubi

ubi sufficienter evictum dedit, plurima signa, quæ conceptionem arguere vulgò traduntur, in conjecturis consistere, hancque propterea conclusionem subnectit, quòd certa prægnantiæ cognitio ex nullis signis indubitatò haberi possit, sed bene conjecturalis & dubia &c. Quæ verba tamen ad priores conceptionis menses restringenda esse putem, cum vix motus fœtus, abdominisq; intumescentia cæteris paribus Medici prudentis judicium postea eludere queant. Interim quæ ex artis præceptis nonnunquam indagari nequeunt, sæpius singulari astutiâ stratagematibusq; licitis innuisse, lepidæ, quæ sequuntur, comprobant historiæ. Quintus jam agitur annus, quô Rusticus cum filia Viro satis apta, meas ædes intrabat, obnixè petens, ut hujus urinâ examinatâ, idoneis medicamentis ipsius morbo subvenirem. Relictâ filiâ in Museum intromittens solum patrem, cùm ex fallacissimo lotio, uti fieri solet, nihil certi determinare possem, instabam, ut ad nonnullas quæstiones responderet, sed irritô valde conatu; Ipse namq; me ex urina cuncta melius perspecturum esse, quàm suis verbis proferre posset, regerebat. Nescio, quomodo factum, quòd lotiô satis naturali apparente fortè fortuna de obstructione mensium facerem mentionem; quô factô ille statim, morbum me benè divinâsse, asserebat: Sed cùm ulteriùs, anne cum servô familiariter filia hactenus vixisset? quærerem, ille me omnia ex lotio videre putans, summopere meam ex hoc divinandi peritiam admirabatur. Sed ego, heus amice! inquiebam, tua filia est gravida, neq; aliô morbô, quam quem ex concubitu cum servô contraxit, tenetur; utq; scias, non gratis me de ea tale quid dicere, ipsius propriam confessionem tuis percipies auribus. Datô igitur campanulâ signô ipsam filiam adduci curabam, quam in præsentia patris ita alloquebar: Quænam, amica, te causa movet celandi illud, quod medico datâ ipsi potestate inspiciendi urinam, ignotum ampliùs esse nequit? Ad quæ verba sæpius ingemiscentis facies rubore suffundebatur insigni, pulsusq; quem veritatis indagandæ cupidus studiô attingebam

talis

talis fermè erat, qualem in Antiocho, cùm amore uxoris Seleuci captus esset, fuisse, legitur ap. *Speidel. Specul. Jurid. Polit. pag.m.76.* Sed quænam, pergebam, hæc tua est audacia, quâ parentes, imò ipsum Medicum eludere conaris? O stulta, si me tuam prægnantiam complexusq; Venereos, quibus servo patris tui juncta es, latere voluisses, cur tuæ mihi conspectum concessisti urinæ, quæ talia me ignorare ampliùs non sinit? Hisce à me dictis, quanquam ita timidã obstupefaceret pudor, ut vix cogitata proloqui posset, nihilominus, se neq; cum servo, neq; cum alio unquam rem habuisse, constanter negabat. Mihi tum fortè ad manus erat capsula quædam lusui infantum inserviens, in qua testudo artificialiter facta ad quemvis levem impulsum caput pedesq; tremulô motu concutiens delitescebat. Arreptâ hac occasione acriter negandi ejus pertinaciam detestabar, addens, si spontaneam confessionem ulterius recusaret, hujus animalculi ope veritatem facilè detectum iri: Quod cùm attonitô vultu suis oculis subjiceret, nescio quid mali inde sibi ominans victas dabat manus, defloratamq; à servô virginitatem ultrò & propriis verbis confitebatur, sic, ut eam hôc solatiô ex ædibus meis dimitterem: Abi in nomine Domini; suppressioni tributi lunaris, de qua antea conquesta es, non aliud invenies remedium, quàm patientiam præter propter triginta septimanarum, quô tempore abundanter se illud dabit iterùm in conspectum.

Sic memini ante aliquot annos ancillam quandam Chirurgum hujus loci N. venæsectionis administrandæ gratiâ adiisse: Ille sectâ medianâ sanguinis quantitatem emittit. Tempore pomeridianô ancilla revertens ex Chirurgo quærit, quid de sanguine emisso ipsi videatur? Hic nescio quâ suspicione commotus audacter eam utero gerere asserit multisq; ejus impudentiam increpat verbis, dicens, si antea ejus impprægnatio sibi fuisset nota, nunquam ad Venæsectionem hoc in casu illicitam se manus adhibiturum fuisse: Quinimo ad majorem verbis fidem conciliandam petit, ut nulli hominum an-

cilla de venæsectione instituta quicquam aperiat, famæ aliàs se jacturam insignem pati posse &c. Ad quæ verba illa statim effatur: Bone Deus! estne possibile, Te Tuiq; similes ex conspectu sanguinis impraegnationem mulieris detegere posse! Verum est, cepit usuram corporis mei amicus: Tuum erit, ut erga nullum de hocce meæ statu verba facias, qui suô tempore sufficienter in apricum veniet: Quibus prolatis abiit tristis, eventusq;, uti ex relatione aliorum habeo, testimonii loco fuit, ultima verba ab ancilla non frustra facta esse.

Addo & hoc, me utplurimum, si ejusmodi suspectæ personæ sub prætextu obstructi mensium fluxus meum auxilium implorant, neq; adeò certa prægnantia indicia sese offerunt, præscriptis initiò aliquot confortantibus talem vel similem loquendi formulam superaddere: En! amica, quanquam, quare tuis verbis fidem denegem, non habeam, necesse tamen judico, ut scias, ordinata medicamina, si ex vera præter naturali mensium suppressione labores, magno usui tibi futura esse: Si verò, de quô tamen dubitare me cogit pudicitiæ tuæ fama, cum viro accubâsti, Venereâq; voluptate fruita es, te non ignorare velim, pharmaca aliàs saluberrima veneni induere naturam satisq; & jam à me consignata virium habere, ut in lethalitatis periculum te conjicere queant. Quibus verbis non raro id effeci, ut medicamentorum in pharmacopolio præparationem studiô neglexerint, satis firmo indiciô, eas non extra omnem læsæ virginitatis suspicionem positas esse.

OBSER-

OBSERVATIO CLXVII.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Veritate Historiæ, quæ de Cultrivoro Prussiaco prostat.

REctissimè *Anton. le Grand Apolog. contra Parkerum nuper in lucem edit. cap. 3.* Cognitionis, inquit, penitus expers est, imò nequaquam nosse quis dicendus est, qui priùs non dubitaverit: Hinc cum celeberrimo *Cartesio* saniores Philosophi omnem veritatis à dubitatione incipiunt inquisitionem, imò ipsi *Aristoteli* hancce dubitandi rationem arrisisse adque probè judicandum utilem ac necessariam visam esse, laudatus *le Grand l. c.* pluribus ostendit. Uti autem cum ipso per philosophicam dubitationem nihil aliud intelligo, quam universalem quandam eorum omnium, quæ infantiæ & juventutis tempore judicavimus, ad examen revocationem, ut, quæ rectæ rationi consona sunt, resumantur & adversa ablegentur; Sic detestamus meritò illos, qui cum Scepticis omnibus rebus, quanquam bene & accuratè perceptis, omnem omninò fidem omnemque assensum denegandum esse sustinent. Eandem de dubitatione sententiam, cùm olim beatum *D. Cranerium* nobilioris Philosophiæ in Academia Lugdunensi antistitem solertissimum fovisse, publicéq; tum privatim discipulis suis, quibus & ego olim annumerari potui, diligenter inculcâsse recorder; Maxima tamen me tenuit admiratio, quare Vir illustris Historiam de Cultrivoro Borussiensi tot documentis totque indiciis hactenus verificatam, tanquam futilem, fictam ac falsissimam explodere fategerit. Anno 1672. ipse doctissimum alioquin Virum publicè in Cathedra contra veritatem hujus historiæ disputantem audivi, quæque tum tempo-

ris

ris oretenus profitebatur in *Tract. Medico-Physiolog. de Hom.* hoc ipso annô qui lucem primùm vidit, confirmata deprehendi. Imò prodiit Anonymi cujusdam sub Titulo *Oeconomiæ Animalis Anno 1685. Goudæ* impressus libellus, in quo ad *Quæst. 31. Part. I.* Quid de Cultrivoro Prussiaco sit sentiendum, sequentibus verbis respondetur: Extat, inquit citatus Autor, libellus Medici cujusdam de rustico Prussiaco, qui cultrum spithamæ longitudinis devorâsse dicitur: Postmodum ventriculo inflictum fuit vulnus & culter ope Emplastri Magnetici extractus est, quô factô, vulnere curatô, illum multos post annos supervixis se dicunt: Sed nos putamus istam historiam esse impossibilem & omninò falsam &c. Quanquam verò ipsum Cultrivorum D. Menzelius, uti Ephem. A. N. C. Dec. 2. Ann. 5. Obs. 1. refert, Anno 1646. adhuc superstitem suis oculis viderit, ut tamen post ejus obitum omnis scrupulus de veritate hujus historiæ ejusmodi incredulis adimatur, sisto sequens testimonium publicum, quod Chartæ Pergamenæ inscriptum solitoque Senatus Regiomontani Sigillo subsignatum, ex donatione condiscipuli quondam mei Domini Davidis Schlemüller / Filii Superintendentis ibidem Regiomontani, in mea jam est potestate, quodque, uti cuilibet id desideranti legendum in originali possum offerre, ita cum venia Cœtus nostri Curiosi, ipsâ vernaculâ, quâ id exaratum possideo, hisce Ephemeridibus inserere placet:

WIr Bürgermeister und Raht der alten Stadt Königsberg im Hertzogthum Preussen thun kund und zu wissen an alle und jede dieses Brieses Verlesere und Zuhörere; wie daß vor uns im sitzenden Raht erschienen Andreas Grünheid / der Geburt von Grünenwald einem Dorffe sieben teutscher Meile von hinnen gelegen und uns erinnert der Geschicht / so sich im Jahr 1635. den 9. Julii und folgende Tage mit ihme allhie in Königsberg zugetragen / da ihme auf Raht und Anweisen der Herren Medicorum dieses Ortes ein Messer / welches er vorhin aus Unvorsichtigkeit

(in-

(indem er solches nach dem Handgriff / oder Schaalen in den Hals gestecket und damit ihm einen Eckel und Brechen machen wollen) eingeschlucket / so gar aus dem Magen geschnitten und von wolgedachten Medicis er dessen glücklich geheilet und curiret worden; mit angeheffteter fleissigen Bitte / weilen er dennoch nach solcher Cur keine schwere Hand-Arbeit / dabey sich sorgliche Zufälle und gleichsam ein Bruch mercken liesse / verrichten könte; deshalben ihn dann sein gewesener Juncker der Wol-Edle und Veste Georg von der Gröben / zwar seiner Dienste und vermeinter Leibeigenschafft erlassen / er aber für solcher Freylassung jetzt wolgemeldetem seinem Junckern 225. Gülden Polnisch / wie solches des Junckern eigenhändig unterschriebener Quit-Brief / welchen Supplicante originaliter bey uns zu Rahthause deponiret und ein glaubwürdig Vidimus davon unter der Stadt Insigel zurücke genommen / mit mehren ausweiset / erlegen und zahlen müssen; daß / angemercket er dieses Geld seiner Armuht halber anderweit zusammen geliehen / auch sonsten sein Leben aufzuhalten sich denen Leuten zu præsentiren und die Wund-Mahl sehen zu lassen genohtdrenget würde; Wir / als bey welchen die Herren Medici dieses Orts obenvermeldete mit ihme vollbrachte Cur ad acta bringen lassen / unsere rechtmässige unmangelhaffte Attestation ihme nicht versagen wolten / wie nemlich er eben derselbe curirte Mensche sey / welchem das Messer gedachter massen aus dem Magen geschnitten worden.

Wann dann Zeugnisse der Warheit niemand soll versaget werden / und Supplicante desfalls nicht alleine hie in Loco wol bekannt / auch dessen jedwedern die hinterstellige an seinem Leibe vorhandene Zeichen und Wunden-Mahl an seiner lincken Seite kurtz unter den Rippen gnugsam versichern können / besondern auch der Herr Bürgermeister zum Uberfluß eingezeuget / daß in seinem Ampt der Ehrenveste / Achtbare und Hochgelahrte Herr Rötgerus Hempsing Med. D. und Ordinarius dieser Stadt / welcher der vielgedachten Cur persönlich mit Raht und That beygewohnet / den Supplicanten eben vor denjenigen gestellet / und ausgesaget /

ſaget / daß er und niemand anders derſelbe am Magen geſchnittene und vom Meſſer entledigte Menſche ſey: Als haben wir ſolches ferner auszuzeugen dem Supplicanten nicht verſagen mögen; Inmaſſen wir Krafft dieſes das Obige alles zeugen und zu mehrer Uhrkunde hierunter der Stadt Inſigel wiſſentlich aufdrucken laſſen. Geſchehen alte Stadt Königsberg / den 18. Januarii / Anno Domini 1641.

(L. S.)

Petrus Weger Secretarius
Civit. mpp. ſubſcripſit.

Sed cùm etiam ratiunculis nonnullis Autor anonymus veritatem hujus hiſtoriæ dubiam ac ſuſpectam reddere conetur, paucis earundem valorem ac pondus luſtrandi animus eſt. *Primò* igitur obſtare, inquit, conſtructionem oris anatomicam, proindéque cultrum tam longum, rigidum & cedere *neſcium* per palati foramen & œſophagum haud pervenire, multò minùs ipſum ventriculum intrare potuiſſe. Reſpondeo verò, niſi alia exempla obvia eſſent, quæ talia & ſimilia peregrina ſæpius innoxiè deglutita eſſe teſtarentur, forſan hancce inſtantiam alicujus momenti videri poſſe: Extant autem illa in tanta copia, ut lectori tædioſus forem, ſi in ſingulis enarrandis operam collocarem. Cui placet, ipſos adeat Autores, præprimis verò *Olaum Worm. lib. 6. Muſ. ſui Cap. 9. Schenck. Obſ. Med. lib. 2. pag. 232. & ſeq. Cornel. Stalpart* van der Wiel *Cent. 1. Obſ. 21. 22. & 23. Blancardi Collectan. Med. Phyſ. Cent. 1. Obſ. 31. Hellvvig. Obſ. 62. Sennert. lib. 3. Prax. Sect. 1. Part. 2. cap. 3. Marcell. Donat. lib. 3. cap. 7. & 8.* Quibus aliquot abhinc annis quod in patria urbe contigit, annectere lubet: Libripendis cujusdam filiolus 4. circiter annorum cum ſuæ ætatis aliis pueris colludens fortè lami-

nam

nam plumbeam, cujus longitudo trium pollicum latitudinem, ipsa verò laminæ latitudo acus orichalceæ mediocris longitudinem præter propter æquabat, non sine anxietate sudorisque frigidi eruptione deglutierat, quæ tamen symptomata, cùm in ipsum lamina ventriculum irrepsisset, subitò remittebant. Parentes anxii de tanto filioli infortunio me in consilium vocabant: Ego oleum amygdalorum dulcium cum Sacchari penidii tantillo permixtum diligenter lambendum injunxi; quô factô quintâ demùm insequente luce, uti inter ludendum superius guttur intrarat, sic ex inferiori, dum infans in hypocausto lusui operam daret, feliciter iterum procidit. Certè si talequid in hac tenera ætate contingere potuit, quis negaret cultrum à dicto rustico, cujus organa deglutitioni inservientia robustiora ac majora dubio procul fuerunt, deglutiri potuisse? Neque satisfacit curiosis animis, quòd Autor innominatus prætexat, cultrum rigidum & cedere nescium fuisse: Sufficit enim partes deglutitioni dicatas ipsumque œsophagum ejusmodi gaudere structura, quâ cedere ac ad miraculum usque dilatari queant: Cui asserto robur addit Observatio Curiosissimi Domini *Paullini*, quam *Append. ad Dec. 2. An. 5. Obs. 54.* de morione quodam, qui ovum gallinaceum integrum deglutitione infelici ventriculo immiserat, sistit. Ad *secundam* Objectionem, quo omnia vulnera ventriculi esse lethalia juxta Hippocratem asserit, respondetur, quanquam à doctissimis textus Hippocratici Commentatoribus jamdudum annotatum sit, eum non simpliciter & absolutè talia asserta *pro veris hominibus* obtulisse, sed plerumque illud, *ut plurimùm* subintellexisse & in tali sensu de lethalitate vulnerum stomachicorum cum ipso facere cogamur: Docuit tamen experientia non semel ventriculi punctim vel cæsim factas læsiones feliciter sanatas esse. Talium Observationum integrum ferè Catalogum sistit supra laudatus van der Wiel *Cent. 1. Obs. 39. & Sennert. l. c. lib. 3. part. 1.* Sect. 1. cap. 16. Quibus illa adde, quæ *Menzelius l. c.* ex relatione Sereniss. quondam Electoris Brandenbur-

gici de fure quodam memorat, qui venabulo in dextro abdominis latere prope hepar transversim latô vulnere sauciabatur; postea fugâ nemus petens graminibus & muscô vulnus obstruit, quô postea in callum abeunte alimenta ex eodem expromere potuit, ita, ut dictus fur lucri causâ spectaculum fieret vulgi. Sed ne in re satis nota ac perspicua nimis diu morer, ad *Tertiam* ultimamque innominati Autoris instantiam saltum facio, quâ Magnetem in pollinem redactum & pinguedini admixtum non amplius vim attrahendi ferrum possidere, curationemque memoratam propterea impossibilem ac falsitatis suspectam esse iterùm, concludit. Sed Respondeo, quoad Magnetis pulverisati emplastrisque vel aliis pinguioribus inviscati operationem frustraneam me innominati Autoris sententiæ quidem accedere: Etiamsi enim *D. Daniel Beccherus in descript. Cultrivori Prussiaci cap. 7.* magnopere contrarium probare annitatur, obstat tamen recta ratio, ipsáque experientia ejusmodi emplastra magnetica nihil in recessu habere sufficienter evincit: Propter pororum enim contusionem vim ferrum attrahendi necessariò amittere magnetem, rectissimè b. Ettmüllerus in dilucid. Schröd. pag. m. 26. docet. Id quod hisce verbis *Stephanus Blancardus* Amicus mihi præ multis charus, *Instit. Med. Cartes. cap. 26. pag. 321.* confirmat. Maar het is een sotte klap, dat men de gestoote Magneet mengt onder de Pleisters, die men segt te sullen trekken. Ik seg, het is een raserrcie: Want de Magneet onder zoo veel oliagtige en haarts agtige deeltjes als in banden geboëit engesloten heeft de minste ruimte niet om te trekken; Want tot de trekkinge van de Magneet behoort een ruime lugt en plaats. Ten andern, als de Magneet gebryselt is, verliest hy de trekkende Kragt, altans ik hebse noyt bespeurt. Sed concessis hisce ambabus manibus, non tamen inde historiæ veritas annihilatur: Quid enim obstat, quò minus, etiamsi additus magnes pulverisatus parum ad desideratum scopum collimârit, cætera adhibita medicamenta in Cultrivori conservationem oppidò conspirârint exoptatumque vi-

rium

rium possederint valorem? Quis inficiabitur, uti olim, sic adhuc hodie multos errore hocce communi duci, dum formulis medicamentorum sæpe talia inserunt, quæ vix alicujus efficaciæ sunt parùmque morbi centrum penetrant, aliis interim eidem formulæ additis ex asse desiderio atque expectationi satisfacientibus, cùm tamen non pluralitas, sed bonitas remediorum in morbis respicienda veniat, quæ Medicum verâ celebritate ac felicitatis famâ unicè exornat. Sed de his plura addere instituti non permittit ratio, eoque faciliùs hoc labore supersedeo, quò sæpiùs à consummatissimis Viris talia monita prodiisse recordor.

OBSERVATIO CLXVIII.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Febre maligna usu spiritus Vini curata.

REverendus Dominus N., quem propter singularem candorem eximiamque quam præ se fert probitatem, charum semper habui, à multis annis tantô vini adusti amore flagraverat, ut dies non daretur, quô non cupiditas insignem liquoris hujus quantitatem assumendi ipsum sollicitaret. Incidebat hic præteritô annô in febrem malignam, deliriô gravissimô, siti inexplebili, anxietatibus tamque periculosis symptomatibus stipatam, ut non sine vitæ periculo decumbere videretur. Morbô interim indies aggravescente cunctisque medicaminibus sine fructu adhibitis, horum ulteriorem usum respuebat solumque spiritum Vini anxiè expetebat ægrotus. Quid fit? Propinquorum nonnulli ad me confugientes quærebant, an salvâ conscientiâ ægroto hoc potus genus

concedere possem? Anne ipsi ex ejus usu multum periculi futurum foret? Non abs re, fateor, initiò hæsitabam, bene mecum perpendens ingratissimæ plebis indolem, quæ, ut Excellentissimus *D. Schröckius Schol. in Hellvvig. Obs. 19.* egregiè innuit, ut plurimùm culpam mortis innocenti sospitatori imputat, quam vel morbi truculentiæ vel ægroti intemperantiæ acceptam referre deberet: Spretis interim talibus instantiis, hâc vice rationum momentis adducebar, ut illi, cujus res jam ad extremum deducta videbatur, aliquot dicti liquoris spirituosi cochlearia absorbenda offerrem. Sed hic post meum discessum tam exiguâ dosi non contentus, precibus ex vetula quadam adstante majorem quantitatem extorserat, idque impetraverat, ut ægroti manibus vitrum decem circiter unciis spiritus Vini repletum committeret. Morbi atrocitate summè debilitatus æger in exsiccando hocce vitro nullô modô languidus visus est, quin potiùs omnem calidissimi potus quantitatem perpetuô spiritu hausit membrisque vi morbi enervatis infudit. Sic autem refecto missa ad caput æstuantis potionis caligo somni cupiditatem fecit, effecitque, ut blandô undiquaque propullulante sudore, ille, qui per aliquot dies nullam nec noctis nec diei partem requieverat, jam minimè gravem somnum caperet. Ad primam auroram subsequentis diei, cùm illum reviserem, supra memorata symptomata maximam partem evanuerant: Pulsus erat quidem debilis, non tamen, ut antea, frequenti suo insultu febris malignitatem indicans: Animus erat pacatior & qui præcedenti die omnes stultos, stolidos ac fatuos ridiculis gesticulationibus mentisque alienatione antecellere videbatur, jam ad omnia prudenter & distinctè respondebat: Utque epilogum hujus morbi paucissimis expediam verbis, ægroto spes restitutionis non affulgebat inanis; tale namque vires incrementum iterùm capiebant, ut post quatuor vel quinque dies officio suo præesse atque in hanc usque lucem firmissimâ sanitate frui potuerit.

Non immeritò hâc occasione quæritur, *an usus Vini ejusque spiritus in febribus ardentibus ac malignis concedendus sit interdum?* De Vino res in aprico est, observationesque ac rationum pondera passim à doctissimis hujus sæculi luminibus tradita satis evicerunt, quàm salutare in hisce morbis modicè sumtum nonnunquam existat; quæ opinio tam doctè à doctis demonstrata meam hic loci non desiderat declarationem. Interim, qui vult, videat *Ephem. A. N. C. Dec. 2. Ann. 6. Obs. 95. & Ann. 4. Obs. 169. Waldschmid. Epistol. 3. ad Dolæum pag. 94. 95. Lang. Miscell. med. pag. 38. Sachsium Ampelograph. p. 277. Ettmüll. Comment. Ludovic. pag. 233. & ejusd. Pyrotechn. Rat. p. 108. Laur. Donckers de Febr. Petechial. p. 405. & alios.* De spiritu Vini verò res videtur intricatior plurimisque vel ideò difficultatibus implicita, quoniam tum ratione dicti spiritus, tum ratione febrium malignarum plurimi in contrarias eunt sententias, aliis illius efficaciam ex acida, aliis ex volatili alkalica prosapia derivantibus. Simili modô febrium malignarum essentiam quosdam à sanguinis nimia rarefactione, ebullitione & orgasmo; alios verò præprimis neotericorum nonnullos eandem ab illo quodammodo coagulato justoque compactiori deducere, quis nescit? Quæ contrariæ opiniones animos non possunt non in diversas trahere partes, & prout cuique sua est sententia, sic etiam hic in febribus malignis spiritum vini nocivum exclamabit, censebitque eum, qui tali morbô laborans illô fruitur, incendii remedium è flamma petere: Ille contra ejus usum tolerabilem judicabit, quatenus scilicet volatili suâ virtute sanguinem ad pristinum fluorem revocare queat. Sed defendat, quod quisque sentit: Me quod attinet, liberô judiciô utor nullâ ejusmodi adstrictus necessitate, ut, velim nolim, sit certa quædam tuenda sententia. Non autoritate, sed rationibus moveor, quod *Cicero lib. 1. de Nat. Deor. p. m. 7.* elegantissimis hisce verbis inculcâsse videtur: Obest, inquit, plerumque iis, qui discere volunt, autoritas eorum, qui se docere profitentur: Desinunt enim judicium suum adhibere idque habent

ratum,

ratum, quod ab eo, quem probant, judicatum vident. Nec verò probare soleo id, quod de Pythagoricis accepimus; quos ferunt, si quid affirmarent in disputando, cùm ex iis quæreretur, quare ita esset? respondere solitos: IPSE DIXIT. IPSE autem erat Pythagoras. Tantum opinio præjudicata poterat, ut etiam sine ratione valeret autoritas. *Hactenus ille.* Non igitur detrahens judiciis aliorum integritatis famam, sequentibus rationibus convincor, ut posteriori subscribam sententiæ valdeque prob[illegible]bile putem, spiritum vini modicè sumtum nonnunquam in febribus ardentibus & malignis præstans esse remedium. Nam I. insigni pollet virtute diaphoretica sudoresque egregiè movet; Quantum autem sudorifera in talibus morbis valeant, si hic loci prolixius declarare vellem, toties actum agerem, inque sylvam, ut ajunt, ligna ferrem, cùm neminem in Medicorum scriptis tam peregrinum hospitem esse censeam, qui non facilè omnes hactenus idem docuisse animadvertat. Hinc etiam Vir judiciosissimus *J. Dolæus*, Collega honorandus *Encyclop. Med. lib. 4. p. 770.* quanquam sudorifera calidiora in febribus malignis fugienda esse putet, fatetur tamen, ea, si quid juvent, diaphoreseos beneficiô id præstare, quatenus scilicet particulæ acriores sanguinem vitiantes ac molestantes difflentur & eliminentur. II. Quis est, qui in spiritu Vini insignem non deprehendat vim dissolventem, quâ non tantùm humores in coagulum abeuntes à mutua nimisque arcta particularum suarum cohæsione liberare, sed etiam obstructiones passim in mæandris subtilibusque meatuum angustiis occurrentes potenter reserare potest? Sive jam quoad febres malignas priori opinioni cum *Blancardo*, *Overcampio*, *Waldschmidio* aliisque calculum addas; sive cum *Henrico Screta*, Viro in arte medica citra supercilium erudito obstructiones pro causa radicali dictarum febrium agnoscas, utrique indicationi spiritus Vini masculè satisfaciet: Quæ sanè, ne gratis dixisse videar, quid aliud est sanguis, quàm humor seroso-gelatinosus, qui facillimô negotiô ob contractam vel ex alimentis, vel etiam ex aëre

præ-

præsertim frigidiori, particulis acidis supra modum prægnato, dyscrasiam acidam naturali fluore privatur, adque concrescendi promtitudinem, pro ut causâ condensans intensiùs, vel remissiùs operatur, magis vel minùs inclinat? Ejusdem scilicet conditionis videtur sanguis cum succis partium animalium gelatinosis, qui longè glutinosiores cum acido quodam liquore e. g. succo citri, berber: &c. parati observantur, quàm si absq; illis eorundem instituatur præparatio. Affunde autem ejusmodi gelatinæ e. g. carnis vitulinæ (uti nuper animi relaxandi gratiâ experimentum hocce feliciter tentavi) spiritum vini, & videbis in momento ejus compagem constrictiorem ita dissolvi, ut fermè aquæ limpidæ consistentiam præ se ferat. Quod si idem experimentum aquâ fontanâ, vel aliâ minùs spirituosâ aggrediaris, incassùm laborabis, vixque eum, quem antea à dicto liquore vivente impetrabas, observabis effectum. In quo experimento & hoc phænomenon notatu dignum judico, quod dicta gelatina soluta præterlapsis aliquot horis, avolantibus scilicet paulatim ejus particulis spirituosis, volatilibus magisque activis in auras, remanentéque solô aquæ vitæ phlegmate, iterum pristinam recuperet spissitudinem: Quod dubio procul exinde oritur, quia spiritus suâ activitate antea humoris glutinosi particulas ramosas magis magisque ita extricabant, ut se invicem arctè implicare non possent; postea verò subsequente illorum per exhalationem jacturâ, hæ magis sui juris factæ, sine impedimento pristinum concrescendi negotium subeunt. Unde sanè constat, quicquid spiritus ille flammeus, ad solutionem spissioris sanguinis, in febribus confert, id non aquosis, sed spirituosis ejus particulis attribuendum esse. Sed regerit quispiam, dicta falsæ inniti hypothesi, quâ nimirum essentia febrium malignarum ex sanguine compactiori adque coagulationem tendente eruitur, minusque firmô vel ideò stare talô; cùm Viri doctissimi hactenus nimiam sanguinis rarefactionem, ebullitionem, effervescentiam &c. in memorato morbo haud temnendis suffulti rationibus accusârint. Fa-

teor autem, quanquam eruditissimè omnia se habeant, quæ hunc in finem ab ingeniosis Viris publicè prodierunt, esse tamen plurima, cur meam de statu sanguinis crassiori in febribus malignis opinionem, deserere nequeam, quæ sanè à supra memoratis Neotericis tam acutè demonstrata sunt, ut veritate coactus assensum ipsis denegare hactenus non potuerim. Et posito, massam sanguinis in talibus morbis à fermento quodam urinoso, lixivo, alcalico, vel quô nomine etiam illud indigitare velis, ad summam ebullitionem ac rarefactionem disponi, nonne ejusdem coagulatio, tanquam epilogus hujus tragœdiæ semper subsequitur? quæ certè, quò majus imminet periculum quòque mors propiùs ante fores ægroti, eò intentior in oculos quasi incurrit. Hinc est, quod ipse *Willisius* acerrimus aliàs dictæ ebullitionis ac rarefactionis in malignis defensor, *tract. de Febr. cap. 12.* huic sententiæ quodammodo subscribere cogatur, dum sanguinis coagulationem vel ultrò hisce admittit verbis: Particulæ, inquit, crassiores se mutuò implicant & instar lactis ab infuso coagulo, aut spontanea acescentia invicem coagulantur; Hinc cruor in vasis grumescit, ut minùs promtè in iis circuletur. Hujus portiones coagulatæ interius in cordis sinum delatæ illic stagnare aptæ sunt, adeoque crebras syncopes, lypothymias pariunt; Exteriùs verò adductæ, & inter circulandum in cute defixæ, modò uberiùs congestæ, per totum nigredinis suffusionem inducunt, modò parciùs dispersæ maculas tantùm, aut vibicum instar stigmata purpurea cæteraque malignitatis phænomena efficiunt &c. Et *l. c. Cap. 19.* expressis verbis concludit, malignitatis rationem in coagulatione, s. putredine sanguinis & humorum consistere. Suffragatur quoque huic sententiæ Chilonensium illud decus, *D. Daniel Major*, qui *Chirurg. Infus. p.m. 10.* quæstioni, quare multi ægrorum superatâ quantumvis crisi unâ aut alterâ; nonnunquam opinione celerius fatô suô rapiantur & prope portum salutis naufragium vitæ faciant? doctissimè satisfaciens, non obscurè id, quod volo, edisserit: Causa enim, inquit, hujus rei vide-

videtur derivanda à viscidiтate sanguinis, quam is contraxit à miasmate maligno, utpote quod brevi temporis spatiô, eum sic disponere ac alterare potest, ut fiat serosi laticis à fibrosis partibus secretio, factâq; inprimis spirituum per prægressas quasdam effervescentias, & æstum febrilem deflagratione, modò dictus sanguis in venarum & arteriarum primùm capillaribus, inde majoribus etiam ac tandem maximis concrescat, instar gelatinæ moveri inæqualiter admodùm & cum languore inchoet, usq; dum pulsus planè deficiat &c. Positô igitur initio febrium malignarum spiritum vini majores in sanguine turbas ciere, cur tamen progressu temporis eôdem ad nocivam illam plurimisq; lethalem coagulationem & grumescentiam tendente ad ejusmodi remedium summâ resolvendi vi præditum recurrere non liceat, haud video. III. Quid hypnotica & opiata, quæ à Deo omnipotente in plurimarum miseriarum solamen maximè concessa videntur, in febribus malignis præstent, omnibus notum est. Respectu igitur virtutis anodynæ, quô pollet spiritus Vini modicè ac medicè usurpatus, non potest non prodesse, quem effectum etiam in ægroto, de quo historia conscripta est, felicissimè præstitit, qui absorbta dicti spiritus Vini quantitate circa vesperam sopore non adeò inquietô opprimebatur, quô alterô mane excussô spes recuperandæ sanitatis non frustranea affulgebat. IV. Si ea, quæ fermenti maligni mordacitatem acrimoniamque penitus demunt, vel, ut cum laudato *D. Screta* (*Vid. de Febr. Castrens. malign. Sect. 3. Cap. 1. §. 11*) loquar, quæ acidum volatile, corrodens, efferum, sulphureum seu realgarinum sal invertunt, infringunt, temperant &c. maximum ad curationem febrium malignarum conferunt symbolum, certè & sua spiritui Vini laus manebit, utpote dictas virtutes egregiè possidenti: Id quod sufficienter comprobant experimenta illa cuilibet etiam pharmacopolæ nota, quibus additione hujus liquoris spiritus acidi & fermè caustici ita dulcificantur ac edomantur, ut innoxiè & cum fructu interdum propinari queant.

Fff 2 V. Ne-

V. Neque aliter judicare possumus, dum abjectâ omni præconceptâ opinione, comparationem aliorum morborum cum febribus malignis instituimus, accuratiùsq; symptomaticarum præcipuè febrium cum his affinitatem ponderamus. Sic e. g. quoties febres erysipelatosas ejusmodi spirituosis radicitùs exstirpatas, imò ipsam partem erysipelate affectam solo vel simplici, vel camphoratô vini spiritu illitam subitò vidi sanatam? Idem de Pleuritide asserere possum, affricatô scil. lateri affectô spiritu vini non rarò sine adhibitione aliorum medicaminum cunctos dolores punctorios citò evanuisse. Sic inflammationes faucium anginosas, cum febre continua, soli gargarismati ex spiritu vini concinnato victas sæpe dedisse manus recordor, quod remedii genus etiam tantopere à Frider. Decker. Exerc. Med. Pract. p. m. 109. deprædicatur; imò Joh. Walæus Method. Med. p. 112. scribit, in angina omnisq; gutturis inflammationis initio gargarisma ex solo spiritu vini confectum dictos affectus intra trium horarum spatium curare. Quod autem in his morbis humorum lentorem potenter ita resolvere deprehenditur, ut restitutô sanguini pristinô fluore sanitate quoq; ægrotus gaudeat pristinâ; quo jure idem effectus in febribus malignis ei denegari queat, non capio: Utq; VI. & hoc addam, cui plebeium illud ignotum est Euporiston, quô sæpius desperatas febrium intermittentium contumacias tollunt, earumq; radices funditus evellunt, assumendo scil. aliquot vicibus modicum Piperis longi, cum insigni quantitate spiritus vini Rhenani corpusq; ad sudorem componendo: Quô factô plurimos sanitatem, quam tot suspiriis, antea exoptabant feliciter recuperâsse non semel testis αὐτόπτης fui. Jam verò si fides habenda Domino *Sydenham*, Anglo ac Medico multis numeris absoluto (uti certè in pluribus fidem Vir egregius meretur.) Si, inquam, omnes febres sunt intermittentes, continuæq; non aliô respectu ita vocari debent, quàm quatenus in his paroxysmorum alter alterũ tam celeriter insequitur, ut sensibus nostris distinguere novos insultus non liceat, sequetur necessariò,

cessariò, quoad causam proximam eas utplurimùm convenire, omneq; discrimen in intensiori, aut remissiori operationis gradu positum esse: Si hoc; quare non æq; continuis sic dictis ac intermittentibus spiritus vini medelæ locô adhiberi queat, video. VII. Ut silentio insignem spiritus vini efficaciam, quâ corpora à corruptione ac putredine tuetur, (sæpius namq; canes aliaq; bruta in hoc liquore per aliquot annos integra absq; omni libera putredine servavi) si testimoniis aliorum pugnare fas est, non omni eorundem assensu destitui videtur hæc opinio. Sic in beati *D. Wesenfeldii* Professoris quondam Francofurtani ac seduli rerum naturalium ruspatoris Manuscriptis, quæ emptionis jure in mea sunt potestate, alicubi sequentia verba sedulò innotata invenio: Spiritus Vini simplicissimus absq; oleo fieri potest simplici artificiô: Secundum Sylvium nihil aliud, quàm lentissima in blando igne destillatio requiritur, ut spiritus absq; striis transcendat. Talem usurpat *D. Gottvvald* in acutissimis affectibus non absq; fructu & hoc ex eo fundamento Syluiano, quòd pura volatilia temperent utrumq; acre. Sic b. Dominus *Sachsius Ampelogr. Sect. 7. Cap. 2. p. m. 499. cum Fonseca* in febre maligna spiritum vini remedium præstantissimum esse annuit. Hinc est, quod moderni Bataviæ Medici in dicto morbo spiritus e. g. Lil. Convall. Rosar. Melis. & hujus farinæ alios non ad guttas, sed ad aliquot uncias cum successu ægrotis præscribant, uti passim in eorum scriptis, id quilibet suis lustrare poterit oculis. Hinc est, quod trium ille quondam Imperatorum Medicus *Crato*, Aquam vitæ compositam, *Consil. 275.* descriptam, in ipsa peste medicamentum regium vocet. Hinc Nobil. *Screta l. c. p. 288.* Camphoram subtilissimo spiritu Vini solutam, ac Crocum eôdem vinô sublimatô extractum, absq; ullo sanitatis detrimento, in morbis hisce acutis etiam criseos tempore inter se commixta, integris cochlearibus exhiberi possè fatetur. Quem deniq; latent tot Aquæ vitæ sic dictæ, quæ in febribus epidemicis summo cum fructu præservationis ergo parari solent? Quid autem aliud

est, præservare hominem ab insultu febris malignæ, quàm conservare ejus humores in debita crasi decentiq; fluore ac motu? Quod si præstat ex parte spiritus vini, quare, si à causa aliqua peregrina humorum crasis invertatur, idem remedii munus obire nequeat, mente vix comprehendo. Sed instat aliquis, quòd & illi, quorum animi vinô adustô quotidie incalescunt æq; minus à malignarum febrium atrocia tuti sint, ac alii, quòdque minùs eidem debeant esse obnoxii, cùm tam præstanti potu sedulò ita ac alacriter se ingurgitent: Contrarium tamen loqui ipsam experientiam, imò miratu dignum esse, quod ægrotus noster, cujus fecimus mentionem, vinô sublimatô, qui tam indefessô studiô se toties obruerat, ipsa hujus morbi tela effugere non potuerit: Deinde mirum vixq; veritati consentaneum videri, quod idem simul causa & remedium alicujus morbi existat; Hoc tamen de spiritu vini fatendum esse, si febrem (uti in ægroto nostro factum) priùs accenderet, postea verò profligaret. Antequam autem ad ipsam hujus dubii solutionem me accingam, hocce præmonendum duco, me pessimam illorum consuetudinem merito detestari, qui ita vinum sublimatum in deliciis habent, ut non sanitatis ergò, sed ex mera assuefactione, generosum hunc laticem liberalioribus haustibus ventriculo quotidie infundant. Pessimè hos sanitati suæ consulere, testatur insequens viscerum atonia, cachexia hydropica, aliaq; mala, acerbitate sua antecedentem dulcedinem crudeliter compensantia. Deinde neq; me tam audacem esse, ut temeritate quâdam, quæ non omnibus feliciter cadit, hancce de Spiritus Vini usu in morbis malignis opinionem, tanquam indubiam, omniq; scrupulô carentem eruditis obtrudam, præsertim cùm longô rerum usu tot volatilia alexipharmaca innotuerint, ut spiritu Vini, de quo in contrarias adhuc partes disputari potest, carere queamus. Sufficiat saltem, me vel propterea ejus patrocinium aliquatenus suscepisse, ut non adeò graviter peccare Medicum innotescat, si forsan in loco quodã medicamentorũ aliorũ apparatu destitutus, cochleari-

learibus aliquot spiritus Vini (concedentibus tamen ejus usum aliis quoq; circumstantiis) vel per se, vel vehiculi locô, dum scil. cum eo hoc vel illud medicinæ appropriatæ genus propinat, appetitui ægroti satisfaciat: Quoad cætera verô merentur ea ulterius scrutinium, quod tenuitatis meæ mihi bene conscius, felicioribus ingeniis extricandum relinquo. Hisce præmissis, ut datam instantiam breviter conficiam, respondeo (1.) Consequentiam ab abusu ad usum parum habere in recessu. Sic e.g. aliquot abhinc septimanis miles quidam ex crapula, in febrem acutissimam incidebat, postea quam nimirum cum aliis totum diem accerrimis compotationibus, avidissimâque ingurgitatione sic dictæ Breihanæ transegisset. Siti intensissimâ excruciabatur, (quam, ut obiter hoc moneam, assumtô unô vel alterô cochleari vini adusti, aliis decoctis, vel potulentis nihil, vel parùm proficientibus, feliciter fallebat) Dubio procul Breihanæ potum immodicum sitis symptomaticæ caussam remotam fuisse, inficiabitur nemo: Quis autem tam obtusi ingenii esset, qui propterea negaret dictam nostram Breihanam modicè & debitô modô sumtam, ad sitim naturalem compescendam esse ineptam? Idem de Spiritu Vini judicium esto, quod modicè secundum præcepta medicorum sumtum, quemlibet lentorem vitiosumq; inde emergentem humorum motum, corrigere aptum est: Quòd autem plenis buccis nimisq; copiosè ac frequenter ingurgitatum, contrarium edat effectum, id vel inde est, quia corporis nimis aperiendo poros occasionem præbet, ut serositates laticesq; sanguini in statu naturali permixti, ejusq; mixturam in debito motu ex parte conservantes justô copiosius expellantur, unde non possunt non residuæ particulæ crassiores arctiùs coire, jactoq; sic febris cujusdam fundamentô, sanitatem hominis labefactare. (2.) Hisce bene consideratis non adeò mirabilis ille effectus censendus est, quô idem subjectum interdum nocet & prodest; morbos parit & iisdem medetur. Nec desunt alia in hac immensa rerum universitate, in quibus simile quid observare licet.

licet. Ictus Scorpionis oleum ejusdem ſanat: Atrocia ex morſibus viperarum quæ homines exagitant ſymptomata, medicaminibus ex ipſis viperis deſumtis mitigantur. Sed uti in his alius modus nocendi, alius ſanandi deprehenditur; ſic etiam in ſpiritu vini, ratione ejus uſus & abuſus, operatio exiſtit valde diverſa. Quod noſtrum ægrotum, de quo hiſtoria habet, concernit, puto illum ab hauſto ſpiritu dicto adjuvari potuiſſe, vel *Primò*, quatenus ejus virtute, ut ſupra jam monitum in vappam & lentorem quodammodo concreti humores iterum diſſoluti ſunt; quod vel ideò ad verum accedere videtur, quia idem experiuntur illi, qui crapulâ ex vino laborantes alterô die ad eandem diſcutiendam doloresq; capitis & alia ex ebrietate prodeuntia mala tollenda remedium in vino quærunt juxta illud Scholæ Salernitanæ:

Si nocturna tibi noceat potatio vini &c.

Uti verò in hoc caſu maximè probabile eſt, enumerata ex crapula ſymptomata acidis vini particulis poſt ſpirituoſarum evaporationem relictis ſanguinisq; circulum ſufflaminantibus attribuenda eſſe, alterô verò die cum portione vini novos Spiritus, corpus ingredientes ac penetrantes, humorum remoram tollere; ſic & ſpiritum Vini, noſtro ægroto alterum in cymba Charontis ferme pedem habenti, inſigni fuiſſe emolumento, eventus docuit. Non autem *ſecundò* hic loci excludo conſuetudinis efficaciam, cui quantùm in morbis etiam dandum ſit, ſæpius non ſine fructu, ægrotorum ſum expertus, eòq; faciliorem ratione hujus deſiderati potus ignei à me conſenſum impetravit dictus ægrotus, quô diligentius hocce monitum; Conſuetudinem nimirum tum mutandam, cùm valent homines, non cùm ægrotant, aut de ſe queruntur, inculcatum legi apud *Galen. Lib. 8. Method. Cap. 9. Bertin. Lib. 8. Med. Cap. 12. Fuchſ. Lib. 2. Inſtit. Sect. 2. Cap. 5.* Ratio in pororum diſcrepantia materiaq; ſubtili æthereaq; conſiſtit, quæ, ut *Laurent. Donckers in Idea Febr. Petech. pag. 250.* egregiè demonſtrat, cum

cum particulis assueti cujusdam alimenti aut potus in sanguinem appulsa, facilè blandèq; intruditur ac in singulare ægroti commodum, suas absolvit operationes. Sic singularem consuetudinis vim non ita pridem in muliere partui ferme vicina observavi, quæ insigni ventriculi anxietate detinebatur ita, ut per aliquot dies, quicquid vel alimenti vel medicamenti assumeret, subitò iterùm evomeret. Narrabant adstantes, eam vinum adustum ab aliquot annis liberaliter admodum bibisse, unde suasor eram, ut pulveres aliaq; ex arte præscripta, cum hoc latice generoso assumeret; Quô factô medicamenta, ipsô vomitu cessante, ad exoptatam debitamq; activitatis suæ operationem perducebantur ita, ut brevi dicta mulier pristino sanitatis restitueretur vigori.

SCHOLION.

HOc ipso anno, primo statim vere, cum peripneumoniæ valde essent familiares, & epidemicè grassarentur in vicino pago, Rustici non pauci potu spiritus vini se morbo liberarunt. Notavi tamen, multo diutius eos cum eô conflictasse, quam qui medicina ex præscriptô uterentur.

[Dn. D. Schelhammer.]

OBSERVATIO CLXIX.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Singulari quorundam hominum idiosyncrasia.

ANno 1680. Mulier quædam ex lochiorum retentione in febrem continuam incidebat, cumq; curæ successus felicissimus & ex votô mox absolutus esset, illa tamen de nimiâ, virium jacturâ querelas adhuc institueret, sequens potio analeptica ipsi à me ordinata fuit:

℞. Aq. Lil. Convall. ſ. v.
Flor. Til.
Acac. rec.
e Typh. C.
Roſar. a. ℥j.
Cinam. ℥ß.
Spiritus Ceras. nigr.
Lil. Convall. a. ℥j.
Pulv. Cord. Dornc. ℈ij.
Sacch. perlat. parum ad grat. M. D.

Vix unum vel alterum cochlear aſſumſerat, cùm citiſſimè, ut advolarem auxiliatricesq; manus ferrem ægrotæ, ab uſu potionis valdè calamitoſæ redditæ, ancilla ejus domeſtica conſtanter me rogaret, dubitans, an domum revertens ipſam adhuc vivam deprehenſura ſit. Quantum igitur potui ad eandem feſtinans, non quidem tam periculosè, uti ancilla narraverat illam vidi decumbentem, aſt adſtantes referebant graviſſimô eam animi deliquô correptam fuiſſe. Dicta interim mulier loquelæ mentisq; iterùm compos facta, verbis lachrymisq; ſummas circa præcordia, quas ſentiret, anxietates, ſatis vix poterat exprimere, omnem culpam in notatam potionem conferens, utpote à qua in hunc miſerrimum ſtatum iterùm incidiſſet. Suſpicabar initiò, fortè aliquem errorem ratione præparationis in pharmacopolio fuiſſe commiſſum; neque tamen, antequam pharmacopœi fidem tot documentis hactenus ſatis mihi comprobatam in dubium vocarem, cuncta potionem ingredientia mentis acie luſtrare deſtiti: Quærens igitur ex ægrotâ, an unquam ipſi contraria ac nauſeoſa exſtiterit aqua cinamomi, roſarum &c? parùm aberat, quin ad mentionem ſaltem de aquâ roſarum factam, novis animi deliquiis corriperetur illa, quæ nunquam ſe vel odorem, vel ſaporem Roſarum impunè tuliſſe, debili voce teſtabatur. Tum ego erectô verbis ejus animô ſtatim ſchedulam, cui potionis forma inſcripta erat, deletâ ſaltem aquâ roſarum, ad pharmacopo-

copolium denuò misi, utq; medicamentum reiteratum iterùm usurparet, sedulus fui suasor: Cui monito dicta Matrona morem gerens, brevi pristinam recuperavit valetudinem. Talia idiosyncrasiæ exempla hactenus mihi observare licuit plura. Sic inter nostræ urbis cives primarios duos amicitiâ & consanguinitate mihi quodammodo junctos novi, qui statim atq; Anisum degustant, cardialgiam aliaq; symptomata incurrunt; neq; id priùs mihi innotuit, quàm in morbis pectoralibus flatulentis & aliis, quibus nonnunquam decubuerunt, medicamenta anisata, quæ ægrè semper tulerunt, præscripsissem. Sic non ita pridem fatis cesserunt duo Viri, quorum alter Pastor ad S. Lamberti, cibum maci aromatisatum nunquam absque insequente passione Colica capiebat; Alterô eandem & quidem intensissimos intestinorum cruciatus ex usu Corticum Aurantiorum patiente. Neq; silentiô prætereundum censeo, Uxorem Consulis quondam hujus urbis ante aliquot annos è vivorum numero sublatam, quæ, quoties medicamentô purgante opus haberet, assumtis saltem jusculi carnis vitulinæ aliquot cochlearibus, eum experiebatur effectum, qui alias ab aloëticis, scammoniatis & aliis catharticis expectari solet.

Similis farinæ ab aliis Autoribus copiosè hactenus communicatæ sunt Observationes: Cui placet, vid. *Samuel Pomarium de Consens. & dissens. Corp. natur. Diss. 10. Joh. Mich. Schwimmer. Curiosit. Phys. Diss. 14. Theor. 3.* & alios. Notabile quoq; & admiratione dignum est, quod *Ballon. Lib. 1. Epidem. pag. 38.* de illustri quadam, quæ olim Lutetiæ Parisiorum fuit, refert familiâ, in qua multi fuerunt liberi, quorum alii aliquid retinuerunt nativum à Patre, alii à matre: Pater minimô medicamentô repurgabatur: Idem liberis paternum quid habentibus accidit. Qui maternum quid habuerunt, non nisi validis medicamentis, cum mater simile quid passa fuerit, commoti sunt: Quod exemplum vel ideò huc transferre lubuit, cùm memoratam Consulis uxorem se à matre quasi hæreditariò hancce jusculi vitulini efficaciam possidere, non semel retulisse recor-

der: Quoad cætera autem ſupra exhibita exempla probabile eſt, eorundem æthiologiam ex impreſſionibus derivandam eſſe, quæ in organo memoriæ ab hoc vel illo objecto, quod nocivum, vel ſaltem ingratum animæ viſum fuit, relictæ ſuperſunt, unde ejusmodi averſionis ideæ ac conceptus adeò vividè cerebro partim propter ejusdem teneritudinem impreſſæ, partim ob ipſius affectus commoti vehementiam haud adeò facilè poſtea obliterantur. Sic de me ipſo teſtari poſſum, cùm puer adhuc aliquoties pulvere purgante ex Rad. Gialap. Diagridio & Olei deſt. cinamom. guttula concinnatô, uſus fuerim; me ab illo tempore in hanc usq; quam dego ætatẽ, neq; medicamentis neq; alimentis cinamomô conditis absq; averſione, nauſeâ, inſequentiq; utplurimùm alvo laxiori frui. Neq; tamen in ſimilibus caſibus particularum ſanguinem aliosq; corporis humores conſtituentium differentiam ſpecificam, ſecundum peculiarem cujusq; individui proprietatem pororumq; diverſitatem, excludendam eſſe puto: Nulla enim (doctiſſimè inquit *D. Benjamin Broeckhuyſen Relat. Med. Theoret. Pract. Cap. 1. pag. m. 11.*) corpora in principio generationis tam denſa potuerunt formari, quin ſemper derelicta fuerint interſtitia, ſeu pori remanſerint; per quos materia mundi ſubtiliſſima indefinitè alia atque alia tranſeat. Quæ corpora cùm non eôdem modô ſint fibris intertexta ſuis, ſed indefinitè alia ac proin poris etiam diſcrepantia, quid obſecro aliud tunc, ubi ſibi invicem obvium fuerint facta hæc vel illa, quam bellum aliquod inteſtinum, luctam, mutuamve pugnam experieris Vid. quoq; de hac materia eruditiſſimè diſſerentem *Ludovic. de la Forge de Mente Hum. Cap. 22. & Renat. des Cartes Epiſt. 36. Volum. 1.* qui ingeniosè ſatis judicat, objecta, quæ ſenſus noſtros afficiunt, movere quasdam cerebri noſtri partes nervorum ope certasq; in eo plicas facere, quæ, quando ab agendo ceſſat objectum, evaneſcant; ſed partem eam in qua receptæ fuerint, manere poſtmodum diſpoſitam ad plicas eôdem pactô denuò recipiendas ab aliô quovis objectô, quod priori, licet non per omnia,

omnia, quadantenus tamen sit simile. Se de his satis: Hoc saltem ex dictis fluens monitum, siccô pede transeundum non esse puto; Medicus scil. quantâ circumspectione, quantâ cautelâ circa ægrotos versari debeat: Neq; enim satis est scire, esse in genere corpori non exitiosa hæc vel talia medicamenta, sed mentis acumine sedulò simul examinandum, an etiam huic corpori in specie conveniat? Quam in rem prudenti Medico vitio vix vertetur, si ante quam formulam animô conceptam schedulæ committat, diligenter inquirat, an e. g. Anisum, Rosas, Cortices Aurantiorum vel talia, quæ aliàs ægroto profutura judicat, hic ferre queat, vel an unquam aliquid incommodi ex talibus perceperit? Id quod nemo Medicorum, sit etiam præstantissimus, prævidere potest: Solius enim Dei est, nosse pororum diversitatem, de quâ nullus (uti doctè loquitur *Henr. Gerhard. Heerfeld Philosophic. Homin. pag. m. 57.*) nisi per experientiam ex effectu informatus, certitudinem sibi pollicere potest. Hinc namq; est, quod una medicina in hoc ægrô effectum purgantem, in aliô adstringentem contra exserat: Hinc huic quod est excrementum, alteri est fermentum, quod in fæcibus cerevisiæ apparet, quæ eandem cerevisiam non fermentabunt denuò ob pororum immutationem, sed aliam fermentare faciunt, ut & panem ob eandem rationem. Hinc quoq; Excellentiss. *Dolæus Encyclop. Med. Lib. 5. p. 885. doctissimè monet*, circa ægrotos non obtineri optatum finem, nisi vis remediorum nunquam eandem in singulis efficaciam habentium ritè observetur, & subjectum patiens cum objecto agente bene conferatur; in quo sensu illud Germanorum proverbium, Es ist nicht eine Natur wie die andere / verissimum esse docet.

[A. 1690. d. 20. Maji Helmstadio per Dn. D. Schelhammerum Noribergam missa.]

OBSERVATIO CLXX.

D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.

Conditura Cadaveris, & ſubſequens Mania.

ILluſtriſſimus & Generoſiſſimus Dominus, Dominus Comes Florimundus de Talemont, Sereniſſimi ac Potentiſſimi Ducis Lotharingiæ Senioris, nunc piiſſimæ & glorioſæ memoriæ &c. Conſiliarius intimus, Exercitûs ſeu Copiarum Ejusdem Generalis fortiſſimus, ætatis 59. annorum per quatuor dies Synocho non putrida febricitans, hyemali Cœlo iter faciens, die 31. Januarii, Anno 1675. Gynzburgum, ubi tunc Phyſicus eram, ut curæ meæ ſe committeret, vectus eſt: In primâ viſitatione cum alvus obſtructa, & calor febrilis non adeò intenſus eſſet, eodem adhuc die circà veſperas clyſter injectus eſt. ℞. folior: malvæ, endiviæ. āā Mj. Hordei excortic. ℨij. Radic. ſcorzoner. ℥ß. acetoſæ. ℨij. incis. coq. in ſ. q. aq. ad dimid. in colatur. fort. expreſſ. ℥vij. diſſolv. Sacchari Thom. Ung. clysmatici āā ℨvj. ol. violar. chamomill. āā. ℥jß. Salis communis. ℨjß. M. f. clyſter, qui per mediam horam retentus, ternâ vice ſtercoroſam materiam cum plurimis flatibus eduxit, altero die primo nimirùm Februarii, poſt horam octavam matutinam phlebotomia ex venâ medianâ dextri brachii ad ℥iij. ſanguinis celebrata; horâ autem ſecundâ pomeridianâ cum calor febrilis intenſior eſſet, pulveris Sabaudici completi grana xxiiij. exhibita ſunt, à cujus ſumptione die ſecundo Februarii calor febrilis omninò diſſipatus eſt, remanente ſolùm corporis debilitate, cui occurrebatur analepticis, & aquâ confortativâ. ℞. Aq. ceraſ. nigr. ℥iij. Caponis ℥ij. acetoſ. ℥j. roſar. opt. ℥jß. cinam. c. aq. cordiali ℥ß. Margarit. præp. Corall. rubr. præp. āā. ℈j. Confect. Alkerm. compl. ℨiij. Manus Chri-

ſti

ſti perlat. ℨij. M. S. Krafft-Waſſer. Circa horam quartam veſpertinam ejusdem diei ad alvum obſtructam ſolvendam, clyſter paulò fortior applicatus eſt. ℞. Malvæ, endiv. chamædryos, Scordii, flor. centaur. min. ãã. Pj. Sem. aniſi. ℨij. Semin. 4. frigid. maj. ãã. ℨj. rad. acetos. ℨij agarici trochiſcat. in peciâ ligati ℨij. inciſ. coq. in ſ. q. aq. ad dimid. in colatur. fort. expreſſ. ℥vij. diſſolv. Elect. Diacathol. Ung. clyſmat. ãã. ℥ß. Sacch. Thom. ℥j. ol. Violar. chamomill. anethin. ãã. ℥j. Salis communis. ℨj. M. f. clyſter, quem optima ſecuta eſt operatio, & per noctem placidè dormivit Generoſiſſimus Æger, ita, ut cum altero die Ipſum viſitarem, deprehenderem extra lectum ſedentem, lætum, jusculum carnis & turdi aſſati particulam unam aut alteram comedentem, deſiderabat quoque manducare carnem vitulinam aſſatam, & vini hauſtum, ſed ne ex pleniore victu offenſam pateretur, & à vino phlogoſis febrilis recrudeſceret, deſiderata improbavi, & decoctum hordei cum prunis, toto citro inciſ. & liquiritiâ paratum commendavi: Per totam illam diem de felici eventû nobismetipſis gratulabamur, ſed gaudia noſtra brevi luctus occupabat, Ægro nimirùm Generoſiſſimo improvisâ fati vi per violentiam apoplecticam circà horam quintam matutinam die tertio Februarii è vivis rapto; ſic expertus eſt miſeram mortalium conditionem Vir anteà fortiſſimus, prudentiſſimus, hoſtiumque terror, â morte tamen victus. Cadaver jubente Perilluſtri Domino, Domino Canon, Sereniſſimi Ducis Lotharingici &c. Conſiliario intimo, & Conſilii Aulici Præſide, &c. conditúram ſequenti modo, miniſtrantibus duobus Chirurgis, Laurentio Eslinger, & Caſparo Stedelin adornavi: Cadavere vino calente â ſordibus externis benè deterſo & mundato, venter infimus more ſolito cruciatìm inciſus eſt, & inteſtina cum meſenterio, ſtomacho, renibus, hepate, & liene (quod corruptum & putridum erat) unà cum veſicâ exempta: Hinc thorax ſeu medius venter apertus, & pulmones cum corde & reliquis partibus extracti: Cranium quoque ſerrâ acutiſſimâ circulariter ſeparatum, factâ

priùs

priùs incisione cutis per novaculam, & sic cerebrum excussum, & oculi excisi: his præmissis, cavitates primò aquâ frigidâ eluebam, & spongiis resiccabam, dein affuso & accenso spiritû vini camphorato putredinem & corruptionem magis arcebam, posteà unguento inferiùs descripto cavitates fortiter infricabam, & speciebus seu herbis adimplebam, cutisque â Chirurgis consuebatur: tali modo cum capite res peracta est: faciem & manus unguento proprio inunxi, reliquas verò omnes partes corporis externas linimento sæpiùs & fortiter infricando illinivi, ac demum cavitates oculorum, narium, aurium, oris, pomo Ambræ replevi. Cor demptâ pinguedine seorsim conditum, primò aquâ frigidâ, dein aceto acerrimo detersum, linteisque siccatum, spiritu vini camphorato accenso à putredine munitum, dexter & sinister ejus ventriculus unguento proprio repletus, filoque ligatus est: tandem circumferentia externa unguento, quod cavitatibus inserviebat, inuncta, herbisque incisis cum alöe & myrrhâ mixtis cor circumvolutum in capsulâ stanneâ repositum est. Sequuntur descriptiones Medicamentorum pro conditurâ cadaveris.

℞. Acet. acerrim. ℔ xij.
S. Essig zum Abwaschen.
℞. Aq. Vitæ optim. ℔ viij.
Camphor. ℥j.
M. S. Campfer Brandtwein.

℞. Aloe succotrin. ℔ ij. Myrrh. Thuris. ana. ℔ j. Gallar. Nuc. Cypress. ana. ℔ j flor. acatiar. Nuc. Muscat. ana. ℥iiij. Santal. omnium, Ligni aloes. ana. ℥ij. Sem. cymini. ℔ j. M. f. pulvis subtilissimus & cum resin. pini, & terebinthin. ana. ℔ iiij. Picis naval. ℔ß. ol. spic. & juniper. ana. q. s. M. f. Unguent. S. Salb in den Leib inwendig zum schmieren.

℞. Herbar. Majoran. Lavendulæ, Spicæ, Lauri, Scordii, Pulegii, Absinthii utriusque, Rorismarini, Salviæ, Menthæ, Calaminth. Montan. Origani, ana. M x. incis. grosso modo misc. S. Kräuter zum ausfüllen.

℞. Ol.

℞. Ol. Spic. ℔ ij. Terebinthin. Cypr. ℔ j ß. Ol. Nuc. Muscat. express. ℥ j. Ol. Caryophyllor. ʒ ß. M. S. Liniment. zum ganzen Leib.

℞. Terebinth. de Cypro ℥ ij ß. Ol. Cinam. ʒ j. Ol. Spic. ℥ ß. Zibeth. ʒ ß. Mosch. Or. ℈ j. M. S. Ungentum proprium.

℞. Pom. Ambr. s. descriptionem Augustan. S. Pom. Ambr.

Vix autem non funestam expertus est ex hoc Actu Tragœdiam supra nominatus Chirurgus Caspar. Stedele juvenis, is enim cum in ipsâ exenteratione, lienem corruptum & insignem fœtorem spirantem naribus admovisset, concepto indè horrore, largiore vini potu spiritus refocillare studens, elapsis tribus septimanis manè è lecto surgens circà varia hallucinabatur objecta, undè sollicita conjux me vocavit: Domicilium cum intravi, loquela manifestam fecit brevi secuturam maniam: Ne igitur quid intactum relinqueretur, accersito Confessario, & ad custodiendam Animam administratis omnibus Sacramentis, post duas horas erupit insania, ut necesse fuerit, Ægrum quatuor alligare vinculis: Intereà sine morâ exhibitus pulvis cholagogus, per vomitum & secessum plurimum bilis rejecit.

2do die incisa est vena cephalica dextri brachii, & cephalica in pede sinistro.

3tio die ad oppugnandam atram bilem infusum croci metallorum ad gr. xiiij. cum vino propinatum.

4to die incisa vena cephalica sinistri brachii, & cephalica in dextro pede.

5to die repetita est infusio croci metallorum ad grana xv.

6to die incisa mediana in dextro brachio, & cephalica manûs sinistræ.

7timo die infusio croci metallorum in priori dosi reiterata, & cum anteà levior esset operatio, ejus colaturæ granum unum Tartari emetici additum est.

Octavo die incisa mediana sinistri brachii, & vena frontis.

9no die Pulv. Cornachini gr. xxij. cum Tartari emetici gr. ij. in jusculo sumpsit.

10mo die incisa basilica dextri brachii, & salvatella sinistræ manûs.

11mo decoctum seri lactis caprini cum specificis laxantibus fumar. epithymo, fol. sennæ &c. ad ℥v. oblatum.

12mo incisa basilica sinistri brachii, & salvatellæ dextræ manûs.

13mo die rursùs decoctum seri lactis caprini in priori formâ, & horâ quintâ vespertinâ Conservæ Spagyricæ sine *oleis* destillatis, magnitudine nucis muscatæ cum tribus guttis olei camphoræ, & spiritûs salis armoniaci, g. xv. assumpsit.

14to die incisa est vena saphena dextri pedis.

15mo pro ulteriori eductione humoris atrabilarii potio hæc ordinata. ℞. Rad. bugloss. ℥ß. epithymi, fumar. meliss. borragin āā. Pj. fol. sennæ elect. S. stip. ℥ß. rhabarb. nobil. ʒjß. Passul. min. mundat. ʒvj. Sem. anisi. ʒij. cortic. citri, ʒj. incis. coq. in s. q. aq. ad dimid. in colatur. fortit. express. q. s. dissolv. Extract. elleb. nigr. ʒß. Syr. Splenetic. Verbez. ʒvj. Salis Tartari, ℈ß. M. f. potio. S. Purgier-Tränckl auf 1. mal. Hinc per novemdecim dies solo utebatur sero lactis caprino ad ℥vj. jejuno semper ventriculo, ultimò autem repetita est potio præcedens, quæ magnam humoris atrabilarii copiam ejecit, evanescente omni delirio, & Ægro per omnia reconvalescente, hucusque per DEI gratiam optimè vivente, viro aliàs in suâ arte insigni: primis diebus tanto furore actus est, ut vincula disruperit, & nisi ab adstantibus tribus robustis viris prehensus fuisset, per fenestras prosiliisset: In medio curationis tempore post repetitas phlebotomias desinebat furor, & varia lepidissima proferebat, inter alia, quod Christus Dominus ipsi comparuerit, dicens, si vis Sanctissimam meam Matrem ducere in Uxorem, tantum ducas, habes à me omnimodam licentiam: O quanta phantasiæ stulta depravatio? quæ me & Adstantes non ad levem

vem concitavit risum: Simili methodo & præsertim sæpiùs repetitâ phlebotomiâ (debet enim novus quasi generari sanguis) plures Alios curavi, & longè felicius, si Mania fuerit recens, inveterata enim vix admittit curationem; & mirum est, quod in iteratâ & largâ venæsectione nullus ferè animo aut viribus deficiat, quod iterum antè annum demum in Juvene Augustano, nescio quo superbiæ & arrogantiæ stimulo exagitato & Maniaco facto, experti fuimus, qui simili methodo, Dominô Doctore Viro Riedlino, hujus Urbis Physico, Virô magnæ praxeos, & me assistente tractatus optimè convaluit, & nec minimum animi deliquium, etsi administratæ fuerint tredecim phlebotomiæ & ultima ad uncias sedecim, passus fuit, jamque etiam succulento & optimo corporis habitu præditus athleticè vivit.

OBSERVATIO CLXXI.

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

Sphacelus capitis cum paralysi artuum universali.

SPectatissimi Domini Schlegelii, Notarii Publici Cæsarei Viri & doctrinâ & eloquentiâ præstantissimi Archigrammatei Gynzburgi, filius inter liberos septem natu major, â Parentis genio degenerans, pius quidem, sed obscurissimi & simplicissimi ingenii, ad omnes Artes quasi inhabilis, post obitum Parentum in magnam paupertatem redactus applicabat se opificio Sartorio, in quo tamen addiscendo parùm proficiebat. Vix autem medio anno peracto sentiebat lassitudinem totius corporis ulcerosam, ut viribus deficiens in lecto tempus consumere coactus fuerit, intereà tamen nullum accusabat dolorem nisi aliqualem capitis; comedebat, bibebat, excernebat, dormiebat, donec cutis in capite cum capillorum de-

fluvio marcescere & consumi inciperet, cum suturarum aliquali disjunctione, & ossium cranii separatione ab invicem: Vocatus Chirurgus remedia applicabat gangrænæ resistentia, eò quòd non levis suspicio adesset extinctionis aut dissipationis caloris nativi: Spretis autem medicamentis ritè adhibitis, dislocatio ossium major facta serpebat pari modo ad juncturas brachiorum, in quibus necdum quiescens unum & alterum paulatim occupabat membrum partium inferiorum ad plantas usque pedum, donec ossium compages spatiô septem aut octo mensium sensim laxaretur sine tamen singulari fœtore aut dolore, & bonus Adolescens de internis quidem nihil aut parum conquerens, ridens quasi, quod meis occulis vidi, Anno 1673. vivere desierit: mirum fuit, quod cerebrum omnibus conspicuum minimè corruptum fuerit: Mater dum adhuc in vivis esset narrabat, se filium hunc in utero adhuc jacentem audivisse plorantem, undè ploratus iste fœtui tunc temporis nihil boni, & fortasè talem mortem portendebat, quod Divino Scrutinio relinquo.

[*Anno 1690. d. 5. Julii exhibita.*]

OBSERVATIO CLXXII.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De

Linteis noctu lucentibus.

LUmen aliquod, micantes scintillas flammasvé in tenebris nonnunquam observari, dum vestes exuimus, aut linteamina calefacta fricamus, testimonio multiplici passim confirmatur. Talis autē splendor cùm & rarò contingere & brevi disparere notatus fuerit, hinc sequentem historiam, in quâ aliter longè se res habet, rariorem & publica relatione non indignam judicavi. Juvenis temperamenti & con-

constitutionis laudabilis, præteriti anni mense Novembri cubitum iturus cùm vestes deponeret, videt in dextro indusii latere tres lucidas triangulares maculas, cùm circumspiciens nullibi luminis reflexi imaginem locum hîc habere deprehenderet, pavidus manum admovet, sed ex improviso erumpente majore flamma terretur, & in reliquô totô indusiô sive frictione sive solâ concussione agitatô plures scintillas sive parvulas quasi candelas lucentes emicare conspicit. Lucido hoc amictu aliorum opem quæsiturus, è conclavi properat, obviis terrorem incutit, & tempore valdè frigido ultra semihoram obambulans lucem tamen haud remittere, imò sepositum adhuc indusium lucere, ipse jam alio indutus observat. Cùm lux hæc absque noxâ sensim cessâsset, nec quicquam tale amplius observaretur per aliquot dies, alterâ vice priora phænomena denuò observat in indusio tertio à priori, simili planè modo ac primâ vice; id simul notans, usque ad 4. diem fulgorem istum lintei interim gestati durâsse, sensim tamen notabiliter remissiorem factum; Nec in hoc subsistit, sed ab eô tempore huc usque quo hæc scribo, mense Majo, quoties talia linteamina corpori applicat, similes scintillas emicare jam assuetus miratur, haud amplius metuit.

Quæ historiæ huic ex ipsius communicatâ relatione superaddere licet, sunt sqq. Ipsum subjectum, quod lucere hactenus observatum fuit, non est corpus nec ulla ejus pars, sed præter lintea, quibus ad detergendas manus utebatur, & tunicam, quâ indutus, quæ tamen non nisi semel scintillarunt, præcipuè & ordinariè lucent indusia, eaque varia, ex alio atque alio linteo, filo subtiliore & crassiore, parata, sive calefacta sive frigida, in diversis locis, temporibus & modis lota, quorum quædam virtutem lucendi sensim post 3. 4. dies amittebant, pauca ad octiduum integram conservabant. Lux ipsa, absque ullô caloris ardorisque sensu, absque læsione ullâ verò minimâ, nullus adest fœtor odorvé alius, color est candidus, non vaporis aut fumi instar ascendens, sed ab ipso observatore compara-

tur motui luminis tremulo in aquâ. Die & in illustratô à candelâ cubiculô nullum sui hactenus præbuit indicium. Locus in quo tum lintea asservata tum citata phænomena maximam partem notata fuerunt, parvum angustumque fertur Cubiculum; cujus licet loci mutatione facta, tamen in alio, quo postmodum degebat, aliquot milliaria hinc distante nihilominus similem lucem non mutatam constanter notavit laudatus Juvenis, simulque promisit, communicationem, si quid porrò rari circa splendorem suum à se observatum fuerit.

OBSERVATIO CLXXIII.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De

Loliô Temulentô.

CUm nuper plures in hac urbe & viciniâ passim vertigine desubito corripi, temulentorum instar prosterni, titubare aut nescii quò cursitare dicerentur, in affectûs istius Historiam & Causam inquirens, comperi non laborasse nisi qui paulò ante comederant familiares hîc pultes ex farina avenæ paratas, cui immixta accusabatur peregrina quædam & peculiaris avenæ species, ob ipsum hunc effectum, aliàs quoque notari solitum, dicta Avena Vertiginosa. De eâ partim rusticæ rei periti, partim talia quondam symptomata perpessi retulerunt, provenire quotannis, non hoc solùm anno, & unà cùm avenâ colligi diversam à communi avenâ speciem, quæ antiquum nomen passim servet, in vernaculâ nostrâ, der Schwindel-Haber; variare copiam præprimis pro ratione loci, cùm agri sint, quibus hoc vitium ordinarium, adeò quidem ut eorum avena hominum esui destinari non possit, nec id ipsum contingere solùm, quando & ubi tempestatum æstivarum aut hyemalium injurias perpessæ fuerunt fruges, quas

quas tamen non æquè omnes, triticeas puta reliquasque amare videatur, ſed avenæ ſoli permiſceri; Hæc ergò grana niſi ab avenâ per cribrum, uti quidem aliàs fieri ſolet ac debet, ſeparentur, cùm ſaporem diverſum ab iſtâ non habeant, adeoque hinc dignoſci non poſſint, farinam adeò inficere ut à comeſtis quæ inde parantur ſive pulte ſive pane non leviter affici notentur quàm plurimi.

De quo primùm conquerebantur affecti, fuit Cephalalgia, præpri[m]is in ſyncipite, cum moleſtâ pulſatione, quam quidam ſe paſſos fuiſſe refer[u]nt ferè per octiduum ab eſu talis farinæ, antequam graviora ipſos invaſerint ſymptomata; ſequebatur poſtmodum crebra oſcitatio, collabaſcentia & titubatio genuum, cardialgia, vehemens vertigo, confuſio & circumrotatio omnium in capite credita, conſtabat tamen diu mens & repugnabat, adeò ut in Campo, in plateis jam jam proſternendi Cauſam comeſtam pultem avenaceam adſtantibus narrando ſuſpicionem ebrietatis removere ſtuduerint: Succedens huic turbationi ſopor, non adeò moleſtus, finem ſolebat imponere, poſtquam vertiginoſus affectus modò per ſemihoram, aliàs ubi gravior per unam alteramque horam integram duraſſet, nunquam tamen adeò vehemens obſervatus, ut quisquam inde fuerit mortuus. Tempus quod concernit, variabant relationes, quidam n. mox ab aſſumptis hujusmodi pultibus graviter ſe læſos fuiſſe aſſerebant, alii planè immunes viſi poſt unam & alteram horam demum corripiebantur; non conveniebant quoque in determinandâ noxâ quam hi etiam bruta inde ſentire aſſerebant, illi negabant. De pluribus ſymptomatibus notatu dignis nullas percepi querelas, vomitus rarus, ſed vehemens, & cum manifeſto levamine: paucis, fuere qui parum & breviter, alii qui multum & diu perpetiebantur.

Quæ ergò ſit accurata Avenæ ſpecies, nunc determinandum. Fuere quidem, qui ipſam communem Avenam præterito anno putredine corruptam accuſarunt; verùm aliud docuit au-

autopsia, cùm enim à rusticis allatum culmum cum suis granis examinare daretur, comparuit non solùm perfectum adesse semen, ab avenâ diversum, gemmulâ suâ more congenerum præditum, sed & statim agnitum à me fuit infelix Lolium, pro avenæ specie à vulgo habitum, utut satis diversum. Confirmabat hanc sententiam Clar. Raji character Hist. Plant. l. 22. Lolio assignatus, oblatæ plantæ planè congruens; sc spica strigosa, compressa, grana cum glumis utrinque ad scapum in eodem plano alternatim sita, cum oblongo foliolo singulas spicas sinu suo excipiente, desinentes in acutam & tenuem aristam. Vocari aliàs Gramen Loliaceum, frumentaceum, Zizaniam Arabum, Aeram Græcorum, adeoq; hanc plantam pro vero veterum Lolio haberi è scriptis Botanicorum notum est: Nos duo solùm notamus, primò quod aliàs tritici & hordei vitium dicitur, apud nos à rusticis avenæ solùm tribui, secundò vexatam Lolii metamorphosin, aut degenerationem potius Tritici in Lolium, tum felicius à nobis determinari posse, cùm sufficiente instructis experientiâ, cui acquirendæ studemus, de eâ pronunciare licuerit

Facultates Lolii passim notas docent epitheta; Hinc Lolium temulentum, caput tentans, frumentum fatuum, aira Græcis, quòd nocuæ auræ ad cerebrum rapiantur, yvray Gallis, quoniam inebriat, quasi ebriosa, quod in pane celerrimè vertiginem, torpores, & temulentias faciat, frugibus ex quibus cerevisia paratur permixtum, ebrietatem promoveat, quæ singula cum citatis symptomatibus probè conveniunt. Enimverò quòd granum hoc fere insipidum, manifesta qualitate acri similivé haud præditum, adeò ut ab avenâ inter comedendum non distingui soleat, nec adverso sapore nauseam creet, tantam tamen inducat vertiginem, difficile est explicatu, & durum rei istius ignaro foret postulatum, concesso examine & analysi Lolii per media modosque solitos, effectus hujusmodi ignotos demonstrare, ac prædicere tantas vires ad turbandam œconomiam animalem. Benigna aliàs classis est, quâ continetur,

netur, & quæ panem largitur quotidianum, quæ tamen fermentatione præbet copiam ſpirituum inflammabilium, noto in hordeo, ſecali, &c. exemplo. De alimentis ergò in genere verum fit, quod olim Theophraſtus Ereſius d. Herbac. l. 2. c. 9. Theodor. Gaza interprete de Radicibus inquit: Non omnes odoratæ aut dulces cibo idoneæ conſtant: nec omnes amaræ inguſtabiles ſunt. Sed quæ poſteaquam in cibo aſſumptæ fuerunt, nihil nocuerint corpori, eas tantùm eſculentas ſtatuimus. Quædam enim quamvis dulces, mortiferæ tamen, atq; morboſæ conſtant, aliæ quamvis amaræ aut malè olentes, utiles planè ſentiuntur.

[Tubinga Auguſtam Vind. 1690. 25. Maji miſſa.]

OBSERVATIO CLXXIV.

D. PETRI ROMMELII.

Obſtetricum in expellendis ſecundinis error, craſſaq; ignorantia.

OBſtetrices, ab ope mulieribus ferenda, quaſi opſtetrices, ſalutatæ ſunt, ſi veteribus Romanorum Inſcriptionibus fidem adhibemus. Sed utinam opem ferrent, vel ſaltim ferre poſſent, & non ſæpe ſæpius loco deſideratæ opis, obſtarent, obeſſent, omniſq́; generis mala, infirmitates, imò haud rarò, necem ipſam, craſſâ & ſtolidâ ſuâ ignorantiâ, vel jactabundâ ſuâ Experientia, parturientibus & puerperis, vel etiam nuper natis inferrent! Notum, imò notiſſimum quidem eſt, obſtetrices ſui muneris & artis optimè gnaras, pias & conſcientioſas, ut plurimum communi cum doctis Medicis gaudere fato; quia ſicut nec in Medici etiamſi doctiſſimi & exercitatiſſimi poteſtate eſt

Semper relevetur ut æger:

Ita nec obstetrici, muneri suo ritè fungenti, omnis sinister & funestus, in partu contingens successus, erit imputandus, meritò igitur excusandæ & absolvendæ erunt: Interim tamen imperitarum (quæ majorem semper numerum constituunt) crassi & inexcusabiles errores minimè ferendi, etiamsi Experientia, utplurimum tamen fallaci, niti videantur. Experientiæ quidem meritò sua debetur laus, quia quamplurima in Medicina, ab Experientiâ, optima omnium magistra, edocti sumus, quæ Ratio vix, vel planè non comprehendere potest; sed de vera, etsi non planè semper, utplurimum tamen & ferè semper, non ficta & vix decima imò centesima vice respondente, intelligendum est, qualis est, de qua jam dicturus sum.

Quantum aër frigidior & frigus ipsum, parturientibus & neo-puerperis nocere soleat, cuilibet, etiam in arte tyroni, sed quid dico! mulieribus ipsis, optimè notum est; nihil enim tam inimicum utero est, ac frigus; & tamen in praxi mea non vice simplici, sed verè multiplici observavi, obstetrices nonnullas frigidæ potu, vel frigidissimorum super abdomen adplicatione, non quidem partûs, secundinarum tamen exclusionem promovere sategisse, sed plerumq; tragico eventu, licet quandoq; etiam fortunam audacibus obstetricantem viderim. Moram enim nectentibus secundinis & non ut fieri debebat fœtum sequentibus, quædam obstetricum, Puerperæ à vehementissimis partûs laboribus, per plures horas, imo integras interdum dies durantibus, miserèq; aliquando ipsas excruciantibus, summè defatigatæ, æstuanti & sitienti, largum Aquæ frigidæ haustum, haustusq́ue ebibendum propinant, & non rarò bibere nolentem, durioribus verbis ad bibendum cogunt, dicentes: Man müsse die Mutter erschröcken/ daß sie die Nach-Geburt gehen lasse.

Aliæ in simili casu, haud absimile experimentum, externum tamen, maximoperè jactant: Neo-puerperæ enim abdomini, à præteriti partûs laboribus & æstuanti & madenti, nudo, orbem stanneum, (ein Zihnernes Teller) per se, vel injectione in fri-

in frigidissimam, frigidum redditum, inopinatô & subito imponunt; sicq; voti sui compotes fieri, secundinasq; ultra debitum retardantes, expellere stolidè præsumunt. Unde sæpè factum, ut primò horripilatio, pectoris deindè angustia & suffocatio, ventris dolor, animi deliquia, lochiorum subitanea suppressio, oris uteri præceps occlusio, passio hysterica, nonnunquam etiam hæmorrhagia magna, virium summa prostratio, convulsiones epilepticæ, & tandem mors ipsa subsequuta fuerit; ita ut aliquoties ad hujusmodi puerperas postliminiò vocatus, licet advolârim potius, (non enim dum molior & comor annus est,) non tamen tantum temporis superfuerit, quo vel medicamentum præscribi, multò minus ex Pharmacopoliô peti potuerit. Exemplis aliquot funestis hoc confirmare possem, nisi odiosa ea esse, mihi optimè constaret.

A subitanea tam in-quam externè facta corporis refrigeratione, universa corporis œconomia maximè turbatur, hæmatocyclosis impeditur, sanguis & lympha coagulatur, condensatur & grumescit, spirituum motus pervertitur, ansaque jam recensitis aliisq; gravissimis symptomatibus datur, & ut plurimum ipsi vitæ, terminus ponitur. Statim à principio praxeos meæ, ubi primùm, talia ab obstetricantibus usurpari media, mihi relatum fuit, (tum demum enim Medicus accersiri solet, quando inter sacra & saxum res versatur, & desperata jam est, præsens enim, vel commone factus nunquam talia perpetrari passus sum) periculum, in quod puerperas conjicerent, coràm monstravi, utq; in posterum à tam ancipiti & plerumq; funesto (ut putabant) evporisto abstinerent, seriò monui, sed non audiebar, plurimasq; mulierculas, mihi obloquentes, & nescio qualium Medicorum (nescientium scil. maximum Hygeiæ artis Antistitem, Hippocrat. hinc inde in aureis suis Scriptis frigida, & frigidæ potum damnare) Authoritatem & assensum allegantes habui, successivè tamen ad frugem, & rationibus & persuasionibus, maximè tamen aliquot infeli-

cium successuum exemplis redire, post annorum aliquot decursum coëgi: Quanquam plurimæ nasutulæ medicastræ, rugosæ itidem anus ex Tripode quasi pronuncient: *Puerperis omnibus partûs laboribus absolutis, & à secundinis jamjam liberatis, haustum aquæ, cerevisiæ, vel pro re nata vini, frigidiorem & largiorem esse concedendum & exhibendum, tam ad refocillationem, quam etiam matricis refrigerium.* Man müsse (sagen sie) die Mutter mit einem guten frischen Trunck abkühlen. Sed plerumq; hâc suâ solicitudine, pectori, ventriculo, utero, omnibusq; visceribus, bellum movent, febres, dolores, strangulatus, aliaq; gravissima symptomata concitant, puerperis & Medicis multum periculi & negotii facessunt. Dolendum interim maximè à Medicis assentatoribus, nec rerum suarum satis gnaris, vel aucupandæ benevolentiæ, vel misselli lucelli gratia, vel ut aliis doctiores videantur, næniis hujusmodi clam patrocinari, eosq; multisciis omnisq; generis Experimentis turgentibus vetulis, (quarum mancipia interdum, summo cum nominis & famæ dispendio sunt,) ridiculis frivolis & falsissimis rationibus assurgere.

Profecto si considerarent, quæ celeberrimus quondam D.D. Waldschmidius (qui non ita pridem non sine magnâ rei Medicæ jacturâ inter vivos esse desiit,) monet, non tam facilè adnuerent. Ita enim nunquam satis laudandus & post fata venerandus vir, in Epist. III. ad Illustr. DD. Dolæum, cum aliis magnis Medicis sentiens scribit:

„ Puerperas eôdem cum vulneratis esse tractandas regi-
„ mine, cum eadem in utrisq; sit ratio; pergendo: *Sanè si ullibi, profectò in morbis puerperarum prudentia, & circumspectione opus est, quomodocunq; enim se gesserit Medicus, semper vel* Stultitiam suam *prodet, vel* Prudentiam. *Exemplumq; paulo ante affert senis Chirurgi, qui septuaginta infantes, unci ope ex uterò materno extraxit, inter quos duos adhuc pueros in vivis esse adfirmat, faseturq; se observasse, omnes puerperas, quæ vel in operatione frigus non admiserunt, vel post à potu frigidô abstinuerunt, super-*

superstites mansisse: (quod ego ipse plurimis à me observatis exemplis confirmare possem, si operæ pretium esset.) Quærit ulterius. *Quid enim frigidis magis noxium esse potest?* Et in Monitis Medicis de morbis puerperarum, Monit. 6. *Frigus puerperarum pestem* nominat. Monit. 7. *Morbos puerperarum ad unum fere omnes*, vel ex mala victus ratione, vel *ex frigore admisso*, vel animi passionibus *oriri*, scribit. Monit. 11. statuit: *Potum semper debere esse tepidum*, imò *Monit. 12.* docet: *Plus metuendum esse à remediis refrigerantibus* (etsi non actu frigida sint) *ubi intensus calor adest, quam à Calidis.* Excellentissimus & maximè industrius D. D. de Muralto in Schol. ad Obs. 34. Ann. 5. Dec. II. p. 62. notatu dignum esse scribit, sitim in puerperis, non debere corrigi potionibus refrigerantibus, &c. D. D. Hannemannus, exemplum propriæ uxoris puerperæ, semper frigidam cerevisiam, sine ullô sanitatis dispendiô, etiam mensium præsente fluxu bibentis, allegat, ipse tamen non probat, sed potius calidum potum commendat, vid. Misc. Cur. Dec. II. Ann. 5. Obs. 131. pag. 261. seqq.

Stannum, & ex eo præparata varia, uterinis affectibus dicata esse, omnibus patet; Sed crudum & frigiditate excedente corpori æstuanti inopinatò impositum conducere, vix credibile, cum omnis mutatio subitanea sit periculi plena, & de activa illius frigiditate idem sentiendum, quod in antecedentibus, de actu frigidis jam dictum est.

OBSERVATIO CLXXV.

D. PETRI ROMMELII.

Parturientium & Obstetricantium ridiculi & superstitiosi Ritus.

SExum sequiorem, præ viris superstitionibus deditum esse, quotidiana praxis abundè demonstrat; In causas ob quas hic sexus his delectetur, jam non inquiram, sed solùm hîc, ritus nonnullos ridiculos & superstitiosos, aliquoties à me observatos, enarrabo & curioso Lectori suum judicium relinquam.

Inter mulieres, præ cæteris ferè obstetrices rugosæ, etiam nugaces & superstitiosæ deprehenduntur, aliasq; etiam fœminas, satis aliâs prudentes, ut anilibus suis fabulis fidem adhibeant, frivolis suis argumentis, seducunt, ut non minùs iis credant, ac si ex suggestu ipsis, instar Articuli fidei, ad credendum inculcatum esset.

Magnus quondam *Bartholinus* in suo *de Insolitis partûs humani viis* libro dicit: *Obstetricibus superstitionem ferè esse propriam, præsertim quoad galeam & umbilicum &c.* Anno superiori jam nonnulla de hac re libavi, lubet nunc quæ sequuntur communicare. Mihi (absit jactantia dictis,) à primis praxeos meæ annis hucusq;, haud rarùm fuit ad laboriosè & difficulter parientes similesq; delicias (si Diis placet,) vocari, proinde etiam haud pauca observare, & pro occasionis ratione etiam corrigere & emendare licuit: Non unâ tantum vice deprehendi mulierculas plebejas in partu strenuè laborantes, solioq; huic labori & operi destinato insidentes, caput mariti pileo coopertam habentes; quarum una, ob pileum altitudine sua turrim quasi repræsentantem, obq; largitatem, super nasum parturientis tàm profundè delabentem, ut vix dimidiam mulieris faciem conspicere potuerim, ipsa insuper valdè anhelante, & sudante,

dante, haud injucundum spectaculum præbuisset, si in re tam ardua & ancipiti, jocari fas fuisset: Sciscitanti mihi, quid hæc cum pileo in capite metamorphosis sibi vellet? responderunt; hoc evporiston vulgi aliâs esse, quo partum facilitare difficiliorem soleant, hâc vice tamen, nec votis, nec experientiæ respondere velle, licet jam per integrum bihorium caput viriliter munitum habeat, & pro viribus laboret. Dixi & monstravi erroneum hoc & superstitiosum remedium esse rejiciendum, nullam enim vim & efficaciam in sordido hoc & unguinoso mariti pileo inesse, sed vix fidem impetravi, & medicamentum à me præscriptum, neq; in partu laborans, neq́; fœminæ adstantes admisissent, nisi instans & vitæ & fœtûs periculum, durissimum scilicet telum, *necessitas*, morem gerere, medicoq;, felicissimo & optato successu, obedire coëgisset.

Alia vice & apud alias, vidi parturientis abdomini, mariti indusium, expreßè ad hoc officii præstandum eo ipso momento exutum adplicari; vel etiam mariti femoralia, abdomini superimponi; quibus non minorem partum accelerandi & facilitandi virtutem adscribunt, quàm priores pileo? Juvit quidem non rarò miserculas simplex credulitas, & credula simplicitas, (modo superstitionem ita nominare liceat?) sed iis tantum in casibus, ubi præter repetitos & majores nixus, nihil quod præternaturale esset, in causa erat; Mappas etiam mensis insterni solitas, minimè lotas, sed loturæ indigentes & à frequentiori usu sordidas; eodem modo, eundemq́; in finem, ventri & lumbis imponunt vel adligant, itidem irrito ut plurimum successu. Et quando semel contingit, rem pro voto succedere, hisce næniis effectum adscribunt, etiamsi centies fallantur, cum unica hirundo non faciat ver, nec unum alterumve exemplum Experientiam.

Alium etiam hîc non conticendum, partum facilitandi modum observare aliquando mihi contigit, apud aliam difficulter parientem, tertiâq; jam die in partu laborantem, ad eam vocatus, examinatis & consideratis circumstantiis & partus

labo-

laboriosi causis, idonea visa medicamenta, & quæ Deo ferè semper benedicente, rarissimè spem meam fefellerunt (non arcana q[illegible] sed ubivis obvia ast methodicè exhibita) præscripsi, & ex pharmacopolio peti jussi:

Interim [illegible] hæc expectantur, nobilissima quædam matrona ex [illegible] cium cœtu à me petit, utrum pace meâ liceat periculum facere, & experiri, sibi notum & ferè nunquam fallens experimentum, ab obstetrice haud infelici & ut dicebat Castrensi sibi communicatum, protestando, se noluisse quidem hactenus illud usurpare, non ob diffidentiam in remedium, sed potius ut vel Medicum haberet rei gerendæ oculatum testem, nec reliqua muliercularum cohors ansam caperet cavillandi &c. quia præterea testabatur nihil superstitiosi vel contra conscientiam militantis subesse, facile petitioni ejus tam humanæ adnui, discendi æquè cupidus ac curiosus, cum me minimè fugiat, sæpissimè etiam apud mulieres, præsertim obstetrices, ut & in Castris, non contemnenda latitare evporista & arcana, Medicumq; ab omnibus, etiam anu decrepitâ, interdum aliquid posse discere. *Neminem enim quamvis literatum pudeat aliquid addiscere, quod ad artis & professionis suæ ornamentum, vel perfectionem spectat; sive ab anu septuagenariâ illud, sive ab eruditissimo quoquam suggestum fuerit; modo non sit superstitiosum, lege divina prohibitum, proximo noxium, vel alia ratione insanum.* Data igitur venia, nobilissima matrona, parientem os aperire ac diducere jussit, quo facto, digitum manus dextræ medium, gulæ seu pharyngi quantum potuit intrusit, quasi hoc modo infantem in collo hærentem, detrudere vellet, & hoc erat decantatum illud arcanum, quo sane, licet aliquoties iteratum fuerit, nihil profectum, mihiq; postliminiò mea in usum vocare evporista plena libertas concessa est, eâ per Dei gratiam & benignitatem felicitate, ut vix bihorio elapso, vivum & sanum puellum in lucem ediderit, cùm tamen obstetrix aliæque præsentes mulieres, ob triduanam pariendi difficultatem, fœtum jam pridem extinctum pronunciârint, nec mihi, meliora

liora ſperare jubenti, & maſculè, ob varia fœtûs adhuc viventis obſervata indicia contradicenti, fidem adhibere noluerint. Jactatum hoc experimentum inde originem ſuam habuiſſe ſuſpicor, quia forſan obſtetrix aliqua, tali digiti in fauces immiſſione violentiore, vomitum apud parturientem concitavit, & ſic ob motum hunc violentum partum per accidens aliquo modo promovit; ignaræ verò mulieres poſtea ſimplici digiti immiſſioni, hunc effectum adſcripſerunt.

Aliud adhuc exemplum, quod non ita pridem accidit, addam. Die Dominicâ quâdam ſummo mane ad aliam difficilimè parientem rogatus ſum, an & qualia remedia ab obſtetricantibus fuerint exhibita ſciſcitanti, parturiens regerebat: Domine mi, omnia jam tentata fuerunt, aquam enim cinnamomi, oleum ſuccini, pulverem expellentem, & neſcio quæ non, ſucceſſivè à biduô aſſumſi, & jam ante trihorium pultem farinaceam, cum urinâ mei mariti, lactis loco paratam, valdè ingratam, ob factam tamen certiſſimam facilis & felicis partûs ſpem, poſthabitâ nauſeâ, devoravi; ſed omnia hactenus vano ac irrito ſucceſſu; tuum jam erit, ah Domine! in hiſce anguſtiis mihi ſubvenire & opitulari, quod bono omine feci, & per Dei gratiam brevi poſt lætam puerperam ſalutavi.

Hoc non ſcribo ac ſi planè contemnerem, vel remedium ex urinâ mariti propinatum rejicerem; non enim me latet, quid vulgus in partu difficiliori & ſecundinarum retentione, hoc evporiſto, ſæpius cum ſucceſſu effecerit; ſed modum exhibendi, in pulte nimirum demiror, cum aliæ aliâs ſaltim illam modò redditam, & à mentula adhuc calidam, bibere ſoleant. Aliæ aquam in qua prius unum vel duo ova gallinacea bullierunt parturienti propinant, hâcq; partum accelerari & promoveri eâpropter putant, quia ovum ipſum etiam partus eſt, & proinde alium partum per magnetiſmum quendam promovere creditur, ſed fruſtraneô plerumq; ſucceſſu.

Intuitu igitur ſuperiorum hiſtoriarum, nemo ſpero mihi vitio vertet, quando dico, etiam gentiles ut plurimum Chri-

ſtianis noſtris mulieribus in pariendi negotio, longè prudentiores ſe præſtitiſſe, nec ita ſuperſtitioſas fuiſſe. Romani enim Plinio teſte lib. 16, N. H. in omni partu *Junonem Lucinam*, his
„ verbis: *O Juno Lucina fer opem!* invocare ſolebant; à Vete-
„ ribus enim Luna, Lucina vocabatur, & à parturientibus in-
„ vocabatur: Lunæ enim diſtendere rimas corporis, meati-
„ busq; viam dare, munus eſt; propterea tale ſydus partui
„ ſalutare illumq; accelerare putabatur. Noſtrates tamen, quanquam veram & orthodoxam profiteantur religionem, majorem fiduciam quandoq; in hujusmodi ſuperſtitionibus collocant, quam par eſt. Ex Varrone etiam ſcimus, conſuetudinem Deos in partu invocandi non eſſe novam, finxerunt enim, Deam *Proſam*, partui naturali, & aliam *Posvedram* præternaturali & difficili præeſſe. Sed quid moror? Non ſolum enim Germanos & nos Suevos hæc dementia cepit, ſed etiam apud Italos & Romanos hæc ſuperſtitionis Lues graſſatur, nec dubium ullum quin etiam alias Nationes contagium hoc inquinârit. Sufficiat hîc audire tam in patria, quàm extra illam & in Germania celeberrimum Philoſophum & Medicum Romanum Excellentiſſimum videlicet Scipionem Mercurii, qui in doctiſſimo ſuo de Erroribus popularibus Italiæ opere, Italico idiomate conſcripto, lib. 5. cap. 15. parturientium ſuperſtitiones acriter perſtringit, & tandem, (in ſua vernacula,) hunc in modum concludit: *Omittant igitur ſuperſtitiones, atq; plurimas vanitates ridiculas, cujusmodi ſunt, quando gravidæ difficulter parienti, calidum mariti galerum, aut ejus induſium, corpori imponunt, vel quando illam calceis mariti calceatam incedere & obambulare jubent, aut illius braccas capiti imponunt; quæ omnia nihil aliud ſunt quàm viliſſimæ neniæ, & res maximè deridendæ. Et licet gravidæ interdum aliquid juvaminis, à galero vel induſiô mariti calidô ſentiant, hoc non ideo accidit, quia galerus vel induſium mariti eſt, ſed ob calorem, quia calidè adplicantur; nam neq; à braccis ſive femoralibus in capite, neq; à calceis mariti in pedibus certò unquam ſentiet*

tiet parturiens adjumentum. Qui volet facilitare partum, duos habet modos optimos, devotionem scilicet, & remedia, qualia collegi libro 2. cap. 22. & 23. in mea commare. Ex quibus adparet etiam alibi sexum sequiorem frivolis rebus & superstitionibus esse mancipatum; imo in hoc multis parasangis nos antecellere; fidem faciet modò laudatus Scipio Mercurius, l. c. ubi in errores qui contra parturientes committuntur acerrimè invehitur, cujus verba (quia lectori curioso non ingratum fore confido, & quia opus hoc, idiomate Italico scriptum est, & in paucorum manibus esse, mihi persuadeo) præsertim quia duriora non nemini videri possent, suo proprio idiomate adponere lubet, quæ p. 381. &. 382. ita sonant: L' ultimo errore, che " nel parto si commette, non tanto è contro il corpo delle " parturienti, quanto contro l' anima: poiche da alcune sci- " ocche feminuccie e vecchiarelle superstitiose si adoprano " mille superstitioni, e vanità, le quali, come quasi ogni su- " perstitione, portano seco il peccato mortale; come quelli, " che a poco a poco fanno deviare dal vero culto divino, e " conducono al culto del diavolo: le superstitioni sono que- " ste che pensandosi, di facilitar il parto, cingerano la partu- " riente dell' *herba verbena*, colta il giorno di S. Giouanni, " avantiche nasca il Sole; overo faranno accender una di " quelle *Candele*, che avanzano alla benedittione de Cerio " *Paschale;* talvolta fanno dir una *Messa* da un Sacerdote, ch' " habbi nome *Giovanni* & che sia nato di sabbato, & simili " sciocсherie. Quest' è errore non solo, perche non facilita " mai il parto, se non *per opera del Diavolo*, il quale lo fà ap- " punto, acciò più facilmente si presti fede a queste *Diavolerie*, " mà è tanto più errore, quanto come ho detto *offende* " *Dio*, e *damna l' anima*, & di chi lo fà, & di chi lo consente, " & in attione cosi importante tanto è lunghi, che conven- " ga offenderlo, che più presto con ogni mezzo possibile bi- " sogneria placarlo & invocarlo. Quorum verborum sensus " breviter sequens est: Ultimus qui in partu committitur error,

non tam corpori quàm animæ exitiosus est, siquidem à quibusdam simplicibus & stultis mulierculis, & vetulis superstitiosis millenæ vanitates & superstitiones in usum trahuntur, quæ sicut ferè omnis superstitio, peccatum mortale secum portat, quia pedetentim à vero cultu divino deviare faciunt, & ad cultum Diaboli conducunt. Superstitiones tales sunt, ubi ad partûs facilitatem consequendam, parturientem *herbâ verbenâ* S. Johannis festo ante Solis ortum collectâ cingunt; aut *Ceream candelam* à benedictione paschali superstitem accendi curant, vel interdum *Missam* à Sacerdote, cui nomen *Johannis*, & qui die Sabbathi natus est, celebrari faciunt, aliasq; similes simplicitates committunt. Sed est error, non solùm quia nunquam, nisi *opera Diaboli* partum facilitat, qui expressè eum in finem hoc facit, quò facilius istiusmodi *rebus Diabolicis* fides habeatur; sed eò gravior error est; quantò magis, uti jam innui, Deum offendit, & animam tam illius qui facit, quàm etiam illius qui consentit, perdit ac damnat. Dignissima sanè verba, quæ omnibus circa partum occupatis probè inculcentur.

OBSERVATIO CLXXVI.
D. PETRI ROMMELII.

Risus melancholicus maximus, curatus.

RIsum teneatis amici! Sapiens modicùm ridet, stultus effusè cachinnatur, verba sunt sapientissimi Doctoris Syracidis c. 21. v. 29. tyronibus etiam notus est vulgaris ille Rhytmus: *Per Risum multum, debes cognoscere stultum.* Qui enim multùm rident, Prudentiâ, Judicio & Gravitate carere, communiter dicuntur, Risusq; sine causâ, signum dementiæ habetur: Hinc Homerus cum introduceret Penelopes procos insanientes; Odyss. l. 2. Procis autem (dicebat)

bat) Pallas Minerva; Inexſtinctum riſum movit, errare autem fecit mentem. Infirmo tamen ſtare talo, nec perpetuæ veritatis hoc πυλυτρύλλητον eſſe, vel ipſe *Democritus*, à frequentiori riſu & cachinnis, *Ridens* dictus, evincet; quem incauti Poëtæ, eorumq; incautiores & inſeparabiles ferè ſocii, Pictores, (quibus æquè fingere licitum eſſe, arbitratur opinionibus præoccupatus mundus) nec non ſemidocti interdum ludimagiſterculi & podicum Inſpectores ſcioli, fatuum vel morionem fingere aut pingere volentes, tanquam paradigma & exemplar ob oculos ponunt; ſed quô jure & quâ conſcientiâ hoc faciant, ipſi videant? Ariſtotelis (quem *ſummum*, ejus mancipia & faſcinati aſſeclæ non ſine aliorum ſummo præjudicio adpellant,) enim verſùs Democritum ejusq́; incomparabilem & ſummam ſapientiam (quæ Ariſtoteli palmam maximè dubiam facere poterat,) Invidia, tanti non eſt æſtimanda, ut Philoſophum tam magnum & celeberrimum, Democritum dico, debitâ ſuâ laude fraudare ſufficiens haberi poſſit. Utrum fatuus, vel delirans fuerit, ſcripta ejus præclariſſima, quorum haud exigua pars, partim injuriâ temporum, partim verò vaferrimi Ariſtotelis aſtutiâ deperdita eſt, teſtantur. Tantum enim abeſt ut ſtultus vel delirans fuerit, ut potiùs à Senatu Abderitano *Corpus Sapientiæ*, & talis *homo, qui ad ſummam Sapientiam pervenit*, vocatus ſit. Vid. Epiſt. Senatûs Abderitani ad Hippocr. Ipſeque Hippocrates teſtatus eſt: *Democritum minimè inſanire, ſed ſuper omnia ſapere illumq; ſapientiorem effeciſſe & per illum omnes homines.* vid. Hippocr. Epiſt. ad Dionyſ. it. Ep. poſterior ad Philopœmenum, nec non poſterior ad Demagetum, quam his verbis concludit: *Vidi enim Democritum virum ſapientiſſimum, qui ſolus potentiſſimus & homines prudentes facere.* Vid. & Diog. Laërt. Cic. l. 5. de Finib. it. l. 1. Tuſcul. c. 11. & l. 2. de Nat. Deor. Horat. item Magnenus in Democrito reviviſcente &c. Nec etiam ob riſum liberaliorem ſtatim quis ſtultitiæ arguendus eſt: Nam juxta le Grand. Hiſt. Nat. Art. 9. de extern. Paſſ. etiam ingenioſi & multæ rationis compotes interdum cohibere ſe nequeunt,

queunt, quantumvis ad motum illum reprimendum summas vires adhibeant &c. Præterea si Risibilitas, sive τὸ γελαστικὸν, hominis proprium est, & juxta Porphyrium, in quarto modo, ut tyrones docentur, solusq; homo rideat, quia solus rationalis est, Rationale autem, Risibilitatis (non attendimus hîc Gassendi crisin, facultatem ridendi perperam Risibilitatem dici, vel ex rationali facultate derivari posse contendentis,) causa existat, sanè ii plus rationis habere videbuntur, qui plus rident; si etiam, ut quibusdam placet, *Risus sextus* dicendus est *sensus*, magis sensati habendi. Sed satis de Democriti & philosophico Risu nunc, ne ipsi rideamur. Non enim nobis animus est mora Hypatensium in Thessalia, Risum pro Deo colere & venerari, illi enim γέλωτον θεὸν, Deum Risûs adorasse perhibentur. Lycurgus, Spartæ, huic Deo simulacrum & templum erexisse, eiq; singulare festum quotannis solenniter celebrandum instituisse dicitur, Pausania Apulejo & Plutarcho testibus: Athenienses etiam mirè delectabantur risu, Erasmo in Adag. fatente, nihil etiam de Romanorum Deo Rediculo, sive Ridiculo juxta alios, neq; de Tibarenis, qui summum bonum, in ipso Risu constituebant, jam dicendum. Risum à Medicis in salubrim & insalubrim dividi solere extra dubium est. Prioris generis censendus est ille, cujus in Miscellan. Curios. Academ Cæsareo-Leopoldinæ, Decur. II. Ann. 3. obs. 2. p. 20. mentio fit, ubi risus alvi solutionem promovisse ab Illustr. & summè de Acad. Naturæ Curiosorum & tota Reipublica literaria, merito, D. Præside, Michaële Fehrio, dicitur. Ex orci faucibus cachinnus, aulicum illum retraxit, cujus meminit Camerarius in Memorab. Med. Cent. XIV. Part. 62. Ridendo & canendo cor allevìari, nemo inficiabitur; moderatus enim risus animum reficit, spiritus suscitat, sanguinis motum juvat &c. Ipse Hippocrates testatur, illos qui defecatissimi sanguinis sunt, esse ridibundos, visu corporeq; floridos & colore venustos. Rectè omninò Risus *amuletum mæstitudinis* à literatissimo Balth. Bonifacio vocatur. Risui enim debent viri quod non tristitiâ confi-

conficiantur: eidem hoc insuper debent mulieres, quòd per risum earum augeatur pulchritudo, & amabili quodam splendore illustretur. Quamvis enim risus inter labia potissimum versetur, oculos tamen ac frontem, totamque adeò faciem exhilarat ac serenat, venustioremque efficit, additâ efficaciâ ad animos alliciendos, amoremque vehementiùs exsuscitandum,

Nec grata est facies cui gelasinus abest,

eleganter cecinit Martialis l. 7. epigr. 24.

Insalubrim quandoque evadere risum eadem Miscellanea Acad. Nat. Curiosor. nos commonefaciunt. Nimius enim, corpus vehementer concutit, spiritus & calorem dissipat, respirationem anhelosam & difficilem reddit, immo mortem ipsam accelerat. Mortem improvisam à risu immodico describit Excellentissimus D.D. Tudeccius obs. 125. p. 300. Ann. IX. & X. Decur. I. Misc. Cur. In Anglia mercatoris uxor, ob subitam & nimiam lætitiam, ob mariti ex India reditum, (quem amicorum rumore defunctum defleverat,) mortua est. Le Grand. H. N. & Extern. Pass. Philemon, asinum ficus devorantem videns, à risu nimio, animam efflavit, teste Valerio Magno, lib. 9. cap. 12. Zeuxin celeberrimum artis pictoriæ magistrum præ nimio risu, ob elegantissimè & ridiculè à se pictam anûs imaginem, obiisse legimus. Regem quendam, Martinum dictum, ex nimio risu mortuum esse, Erasm. Francisci Part. I. der Lust. Schaubühne refert. Phthisin, Hæmoptoen, cephalalgiam, abortum, convulsiones, strumas, hernias, aliaque sexcenta mala, à nimio & effusiore risu, ob violentiorem totius œconomiæ animalis concussionem, orta esse, præsertim etiam vulneratis & gravidis periculosum existere, præter alios etiam Fabritio Hildano monente, nemini ignotum est. Nimium prolixi essèmus, si in utriusque effectûs, causas penitius inquirere, pluraque exempla passim obvia hûc transferre vellemus. Risum etiam nonnunquam latentis morbi prodromum

esse

esse Excellentissimus Clauderus Obs. 144. p. 318. An. VII. Dec. II. Misc. Curios. singulari historia probat.

Melancholicos & Hypochondriacos ob sanguinis & spirituum torporem & fœculentiam, parùm & raró ridere constat; semel tamen, præsertim à vino exhilaratos, & quando obex removetur, & spiritus libertatem acquirunt, cachinnones reddi, Experientia docet quotidiana. Democriti exemplo aliquo modo risus melancholicus probari potest, si Vallerii judicio standum, qui risum Democriti, ut ut ex sapienti omnium rerum contemplatione provenisse asserat, non tamen à melancholiæ symptomate illum excusat.

Ante paucos annos ad Illust. & generosi D. I. à W. amatissimam conjugem, natam S. Z. vocatus fui, quæ malo hypochondriaco, Medicorum Mastige, haud raró molestabatur; inveni illam ultra triduum jam nimio risu & frequentioribus præter suam voluntatem cachinnis, valdè labefactatam & de virium prostratione maximè querulam, ita ut de salute & vitâ, & timeret & periclitaretur, accedente enim paroxysmo (qui exiguas satis concedebat inducias) non obstantibus illustr. D. Mariti admonitionibus, objurgationibus, amicorum & præsentium reprehensionibus, propriisque resistendi & impediendi conatibus, per certa, sæpiusque iterata intervalla, in effusissimos rapiebatur cachinnos, (γέλωτα ἄσβεστον, id est risum inextinguibilem vocat Homerus,) ita ut in totâ viciniâ audiretur, illamque vix robustissimus rusticus ridendo & cachinnando superare potuisset; non enim dentes saltim gelasinos monstrabat, sed hiante & diducto rictu, gurgulionem anhelans quasi, cum clamore, faciei deformitate, totiusque corporis violentâ concussione ostendebat, ita ut per integrum quadrantis horæ spatium, & quod excedit à cachinnis sibi temperare non potuerit, etiam si ab hoc inordinatô & quasi convulsivô motu, oculi copiosas lachrymas profuderint; ita ut non malè risum lacrymantem, vel fletum ridentem nominare potuisses, & hoc modo Heraclitum plorantem, cum Democrito ridente in uno eodem-

demque subjecto simul, conspicere ac contemplari occasio data fuerit; in proverbio quidem dici solet, *neminem posse simul flare & sorbere, ridere & lachrymari; nec duo contraria in uno eodemq; subjecto simul & eodem tempore stare posse:* quod tamen axioma falsum hîc, ubi fletus simul cum risu aderat, deprehensum est; nisi velimus excipere, & risum & à risu oriundum fletum, præter naturam & voluntatem accidisse, neque propriè loquendo vel risum, vel fletum esse nominandum.

Quicquid sit, sanè mirandum fuit phænomenon, eoq; magis, quia nobilissimam D. patientem, cachinni hi immodici, in tantam virium debilitatem conjecêrunt, & vix tantum temporis ægrotanti concesserunt, ut vacillantes vires aliquantulum, ad novo insultui resistendum, recolligere potuerit. Sardonium risum vocare hoc symptoma fas non erat, cum neque de herba hâc *Sardonia* s. *Sardöe* (quam alii apium risus vocant,) à quâ risus hîc denominatur, (de quâ etiamnum, qualis planta, quomodo vocetur, & utrum ranunculi species sit, maximè inter Botanicos adhuc controvertitur,) aliquid viderit, neque nobilissima patiens insanierit, nec oris & labiorum musculi convulsi sint; sed cachinni ex intimiore & profundiore thoracis parte, impetuosè proruperint, & non in labiis & ore, sicut in risu modestiori fieri assolet, formati fuerint; quandoquidem tamen à motu musculorum, eorumque fibrarum, convulsivô, non omninò absolvendam esse putem: Multò minus ab exhibitione Dutroæ Indorum, quæ indesinenter ridere facere dicitur, apud nos tamen ignota est, provenit: Nec etiam crocus immodico huic risui ansam dedit, majori enim dosi assumtus, risu enecare perhibetur, & exempla præstò sunt: sed à vaporibus, particulis, spiculis, & humoribus acidis, acri-salinis, spiritibusque sylvestribus, in utero & hypochondriis nidulantibus, diaphragma, aliasque membranosas nerveasque partes, immo his mediantibus, *cerebrum* ipsum (quod Amato Lusitano *sedes risus* habetur) vellicantibus & lacessentibus, simulque musculis thoracis & pectoris, laryngis & oris, eorum-

que fibris, concitatiorem, tremulum, & inordinatum motum, motibus convulſivis non prorſus abſimilem inducentibus, proveniſſe autumo; proinde etiam antiſpasmodicis, antihypochondriacis vulgaribus miſtis, uterinis, acidum item infringentibus, ſpirituumque nimium & effrenem motum figentibus, DEO benedicente facilè periculoſum ſimulque moleſtiſſimum, hunc affectum compeſcuimus, & paucarum dierum ſpatio, cum priſtinâ valetudine in gratiam redire læti vidimus: hinc non amplius cachinnanti, & in riſum ſolutæ, ſed modeſtè & naturaliter pacato Archæo, ejusque violentis concuſſionibus jam ridenti, cum nobiliſſimâ familiâ etiam arriſimus, ne planè non ſubridendo, ſeverâ & Catonianâ gravitate ſuperbire, vel cachinnando, juxta præclariſſimi alicujus & celeberrimi viri, lepidum effatum, ex *Tribu Levi* eſſe videremur, cum nec ſapientiſſimi Græci, celebri adagio, quo dicunt [illegible] λέων i. e. riſit leo, Catonianâ ſeveritate ſubinde rugoſam frontem monſtrantibus, ob riſum ſuccenſuerint; præſertim cum Lycurgum, magnum illum legislatorem, *Riſum liberis & victûs modeſti condimentum*, nominâſſe ex Plutarchô didicerimus; præterea vinum optimum ſit habendum medicamentum γελωτόποιον, teſte Brunone, & in portu navigantibus, jam nullum imminebat periculum, quale Senatoribus Romanis, niſi riſum cohiberent, ab Imperarore *Commodó* metuendum erat, quibus propterea ſemper in auribus ſonare debebat illud:

Væ tibi ridenti, nam mox poſt gaudia flebis,

In ſummo enim vitæ periculo verſabatur, qui coram Imperatore ridebat. Sed ſatis de Riſu, cui non nimis indulgendum, quia *qui multum rident*, ab Ariſtotele *citius ſeneſcere dicuntur*.

Excellentiſſimus D. D. Joh. Georg. Trumphius, in parergis, Diſp de Salivatione Mercuriali annexis, meminit puellæ 17. annorum, quæ ex menſibus imminutis, citra aliam moleſtiam

stiam, perpetuos fundebat cachinnos, à quibus dimoveri non potuit. Plura exempla videantur apud Schenkium, Hollerium & alios.

OBSERVATIO CLXXVII.

D. PETRI ROMMELII.

Lac per Umbilicum copiosè excretum.

ANNO superiori Obs. 209. pag. 392. sqq. fœtum vitalem sine funiculô umbilicali editum, Inclyto D.D. Curiosorum Collegio, exhibuimus; nonnullaque de obstetricum umbilisecarum anilibus deliramentis, aliorumque etiam circa umbilicum & umbilisecium superstitiosis narrationibus, præfaminis loco præmisimus: Non ingratum illustri Societati fore confidimus, quæ nunc circa haud facile obvium & singulare, ante aliquot annos à me observatum & adnotatum phænomenon, adlaturi sumus.

Ordinariâ naturæ lege, nihil per umbilicum (in quo juxta Cœl. Rhodiginum mulieribus libido dominatur,) manifestè excerni debere; sed potissimùm ligamenti instar servire in adultis res ipsa monstrat: de variis tamen per umbilicum p. n. excretis rebus, arenulis videlicet, calculis, urinâ, sanguine menstruo, intestinis, fæcibus, vermibus, sero, pure, magna aquæ & saniei vi, ossiculis, lapidibus, fœtu ipso &c. passim apud Authores prostant Observationes, inter quos videndi *Salmuth. Zacut. Lusit. Pr. Adm. Columbus, Th. Bartholin. in A. R. it. de Insol. P. H. V. it. Ep. Med. C. 1. Ep. 255. J. Schenk. l. 3. Obs. 197. (364.) p. m. 672. Tulpius Obs. J. D. Horst. Veslingius in Syntagm. Joh. Rhodius in Observat. Mæbius, Fernel. l. 6. Pathol. c. 13. Laurent. H. Anat. lib. 8. Qu. 17. Cabrol. Obs. Anat. 20. F. Hildanus. Cent. 1. Obs. 52. & 47. it. Cent. 2. Obs. 58. Cent. 3. Obs. 37. Highmor. l. 1. Disquis. Anat. Part. 4. c. 7. Diemerbræccius l. 1. c. 31. p. 312. Horstius,*

stius. Follius ap. Bartholin. Misc. Cur. Dec. I. Ann. 6. Obs. 135. p. 186. Ann. 9. & 10. p. 185. Decur. II. Ann. I. p. 319. Conf. G. H. Velschii Episagm. 45. p. 28. Ann. 3. p. 59. Ann. 5. p. 58. in App. Ann. 7. p. 24. it. 431. & alii. Mulier honesta, Margaretha Schreiberin/ legitimô partûs tempore gemellos vivos & sanos feliciter in lucem edidit, ambosque satis commodè lactavit, donec post aliquot Hebdomadum decursum, alter gemellorum supervenientibus motibus convulsivis, cum mœrore matris pauperculæ in aliam & meliorem vitam migraverit; quo defuncto, ob lac superabundans, cui absumendo infans superstes non sufficiens erat, incommodum aliquod persentire cœpit; ea propter suasu muliercularum, lapidem galachitem sive stellatum, quem nostrâtes einen Milch-Stein vocant (aliæ lapidi bufonio idem nomen impertiunt, eandemque lac absumendi facultatem eidem attribuunt, quamquam non pauci doctorum maximè adhuc dubitent, utrùm reverà talis bufonius lapis in rerum natura detur, & non potius inter non-entia referendus sit,) amuleti loco collo adpendit, & intra scapulas, ad retrahendum lac (quemadmodum mulieres loquuntur) propendere permisit; haud leve hinc emolumentum sibi promittens; nec spes omnino credulam hanc fefellit. Lac enim antea superabundans, seu virtute (ut quidem firmiter credebat,) hujus periapti, sive superstitione, vel alia de causa, decrevit, crebrioreque suo effluxu lactanti molestum esse desiit. Paucis tamen diebus elapsis in expectatum & rarissimè obvium symptoma, misellam non parùm perterrefecit: Sensit enim in hypochondrio dextro & epigastrio obtusum aliquem dolorem & tensionem, deinde circa umbilicum, molestam primò titillationem, postea verò pruritum, cui digitorum levi fricatione subvenire tentabat; hinc umbilicum madêre & serosi aliquid transsudare animadvertit; majoremque in dies materiæ ut opinabatur purulentæ, proventum observavit. De apostemate vel ulcere internô sollicita, me accersere fecit, seque abdominis ulcere vel umbilici laborare, non sine singultuosis suspiriis indicavit, simulque opem

opem meam anxiè imploravit. Primô intuitu æquè ac Chirurgus, ulcus fiſtuloſum & ichoroſum latens, ſuſpicatus ſum: Sed rem altius penſitanti, & prout ab initiô acciderat accuratiùs examinanti, ſingulisque diebus, certisq́ue ferè intervallis uberiorem ſcaturiginem, non puriformem, nec fœtidum obſervanti, de lactis in mammis anteà turgentibus copioſi, jam verò ipſis concidentibus, vixq́ue ſuperſtiti gemellorum ſufficiens alimentum fundentibus & ſubminiſtrantibus, effluxu per umbilicum, cogitare cœpi, mulieremq́ue emplaſtrum, umbilico impoſitum removere juſſi, (ne ſi lac ut opinabar eſſet, ab hoc alteraretur) ſponte effluentem, & modeſtâ interdum digitorum compreſſione provocatum humorem, vaſculo mundo excipere, mihique (quia non ſemper quando ſcaturiebat, adeſſe licuit) adferri, ſimul etiam lactantem pitiſſare præcepi: quo ter quaterque facto, non amplius ambigere, ſed reverà judicare facile fuit, verum & genuinum lac hoc eſſe, quod non ſolum color, ſapor, & conſiſtentia, ſed etiam butyrum agitatione & conquaſſatione exindè coagulatum, ſatis ſuperq́ue demonſtravit.

Alia tamen ſolicitudo nos angebat, quâ nimirum viâ, lac ad umbilicum pervenerit? ex imô & cavitate ventris prodire vix credibile erat; vaſa umbilicalia, quæ in fœtu chordam conſtituunt, in adultioribus coaleſcere & obliterari, ligamentorumq́ue vices ſubire conſtat: experiundi igitur gratia, per D. Bartholomæum Heking / Reipublicæ patriæ Chirurgum primarium, artis ſuæ peritiſſimum, ultra vulgus Chirurgorum doctum, multisq́ue experientiis clarum, explorationem inſtituimus, cereo primùm, deinde argenteo ſtylo, umbilico modeſtè, & absq́ue minima violentia immiſſo, ignotam hactenus galaxiam inveſtigavimus, quam etiam haud difficulter inveniſſe credidimus; ſtylus enim leniter hinc inde converſus, facilimam ſibi invenit viam verſus hypochondrium dextrum: die ſequenti inſtrumento longiore, denuò experimentum fecimus, & absq́ue violentia vel patientis moleſtiâ, usque ad he-

par pervenimus, ligamentumque umbilicale, vel si mavis hepaticum, lacteo huic fluxui iter concedere deprehendimus, lacque per hunc meatum fluere animadvertimus.

Mirum sanè, mulierem patientem, nullum ex instrumenti s. styli adplicatione sensisse verum dolorem, sed saltem aliqualem submolestam titillationem, quam etiam ridendo manifestâsset, nisi metus subsequuturi mali aut periculi risum cohibuisset. Hac ratione perplures dies, imò septimanas aliquot, hoc non facile obvium phænomenon duravit, donec usu, travmaticorum medicamentorum, uberioremque lactis proventum compescentium, fons hic lactifluus decrescere & paulatim exsiccari cœpit, ad quod haud parùm contulisse videtur gemelli superstitis, indies majores vires acquirentis, hinc etiam copiosiori alimento indigentis, major & frequentior ex mammis suctio, & ab aliâs inconsueta galaxia, sugendo facta revulsio & retractio, hactenus per plures annos sana & incolumis vixit mulier patiens.

Per quas vias vero lac (quod nonnulli, sed perperam sanguinis spumam vocant,) ex mammis ad hepar & venam umbilicalem iter suum perfecerit, non ita in propatulo est? à mammis enim manifestos ad hepar dari ductus, asserere velle, difficulter fidem inveniret, nemoque hactenus, (quantum nobis quidem innotuit) monstravit: Scit quidem Natura (liceat mihi pace Bontekohistarum hoc vocabulo uti,) sibi ad exitum multiplices parare vias, quas tamen oculis consequi minimè valemus, sed conjecturis agere debemus. Sic in re obscura hariolari licet, credo; lac vel ab arteriis simul cum sero, vel à vasis lymphaticis (quæ omnia etiam vasa lactea esse videntur, exiguumque inter lac & lympham Excellentissimus D. D. Waldschmid / & alii agnoscunt discrimen) exceptum, vel à vena lactea aliqua ad hepar tendente, (chylus enim proxima lactis materia est,) eò delatum, & postea inventa ibi porta aperta, per umbilicum evacuatum esse. Conf. cum hac nostra observatione Anni 6. Decur. I. Obs. 135. p. 186.

An

An præterea canalis alicujus obstructio vel compressio, vel nimia venarum & ductuum lacteorum repletio, vel demum pentaculi supranominati de collo suspensio, hujus inversi & quasi retrogradi motûs causa extiterit, in dubio est; in verbis quidem, herbis & lapidibus, magna latet virtus, sed vix nobis persuadere possumus, Amuletum hoc symptoma produxisse, sed potius ab alia causa provenisse; symbolum suum etiam hic conferre potuit mammarum refrigeratio, indeque causata nivei liquoris regurgitatio: nam quia mulieri patienti res domi angusta erat, debitam suipsius curam subinde habere non potuit.

Cæterum lac vias non ordinarias nec aliâs consuetas sibi interdum parare ex Practicorum observationibus constat. Legi meretur Obs. Curiosa, quam D. D. Hoogmade illustri Dolæo communicavit de lacte per os excreto, vid. Joh. Jac. Waldschmidii & Joh. Dolæi Dissertat. Epistolic. p. 57. & 59. it Misc. Cur. Dec I. Ann. 9. & 10. Obs. 65. & 66. p. 185. seqq. it Decur. II. Ann. 6. Obs. 76. p. 165. Ann. 5. Append. p. 67. it. p. 15. &c. Veslingii Syntagm. Anat. cum Comment. Blasii p. 370. Isbrandus Diemerbrœccius. Misc. Cur. Dec. I. Ann. 1. Obs. 132. p. 244. seqq. it. Append. hujus Anni p. 31. it. Ann. 3. Obs. 123. p. 195. &c.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXVIII.

D. PETRI ROMMELII.

Contra Stranguriam evporiſta.

V*Ulgi experimenta, non ſemper eſſe deliramenta*, doctiſſimè ſcribit & fatetur, Societatis Cæſareo-Leopoldinæ ſingulare decus & ornamentum, inclytus D. D. Chriſtian. Franciſcus Paullini, Fautor & Amicus æternùm venerandus, in Obſ. 1. Append. loco Anno VII. Miſcell. Curioſ. Decur. 2. pag. 136. adnex. plurimisque haud ſpernendis experimentis effati hujus veritatem evincit, quæ loco modò citato legi merentur.

Non abs re fore exiſtimo heic loci evporiſta quædam, multiplici uſu comprobata, ſtranguriæ medentia, adferre; licet ſuperſtitionis aliquid, præſertim primum alere videantur; quia tamen à magni nominis & famæ Medico, & non ita pridem Practico feliciſſimo provenit, veniam eò facilius mereri confido.

Mihi ex Italia reduci, denuòque cerevisiam tanquam potum ordinarium bibere incipienti, (quippe quæ palato meo præ vino magis arridebat,) accidit, ut haſce (ſi ita loqui fas eſt,) delicias graviter ſemper luere debuerim; à minimo enim hauſtu ſiti urgente facto, ſtatim in teneſmum urinarium ſive ſtranguriam incidi, quæ haud leviter ſubinde me divexabat,, & ulteriorem amici potûs continuationem, ardenti ſuo ſtillicidio inhibere quaſi præſumebat; hujus tamen tyrannici Symptomatis imperio obedire, ſapientisque Cebetis auream regulam: *Aut ſuſtine, aut abſtine*, obſervare nec volui, nec potui; ſed conſuetis ex Armamentario Medico deſumtis armis, contra hanc mihi infeſtum hoſtem fortiter dimicare conſtitui, ſemperque vel oleo ſtillatirio aurantiorum, ceræ, maſtichis, vel ſevo hircino umbilico illito, vel etiam oleo ſuccini, ſpiritu ſalis guttatim, inpri-

inprimis vero in cochleari ſpir. vini vel ceraſorum nigrorum adſumpto, feliciter compeſcui, ſicque hoſtilem hunc hoſpitem vilipendere cœpi, ita ut mediocrem cereviſiæ adſuetæ doſin, absque incommodo & innoxiè bibere potuerim; doſin vero (quæ dimidiam menſuram noſtratem excedere non debebat,) ſupergreſſus, vel aliam, quam quotidiano potu familiarem mihi redditam cereviſiam hauriens, priſtinam perferre calamitatem debuerim, & hoc quidem per aliquot annos. Tunc temporis celeberrimi Doctoris, Archiatri & Conſulis Stolbergici. D. Philippi Grülingii ſcripta, mihi maximè fuere familiaria, in ejusque Medicinæ Practicæ lib. 4. cap. 7. p. m. 372. ſequens ab ipſo commendatum remedium inveni, quod authoris propriis verbis huc transſcribam, quæ hæc ſunt: **Knüpfe nur in das Hemd an der lincken Seiten einen Knotten / alſobald vergehet es.** Fateor me conſilium hoc floccifeciſſe & tanquam ſuperſtitioſum per ſat longum temporis ſpatium ſpreviſſe: Neceſſitate tamen (quæ duriſſimum telum eſt,) apud extraneum quendam ægrotum morans, obque peregrinum & inconſuetum potum, dolorificum denuò urinæ ſtillicidium patiens coactus, aliis aliâs mihi familiaribus auxiliatricibus copiis deſtitutus, quia opportunè memoriæ occurrebat, ejus efficaciam experiri, nolens volui; extemplò igitur dolorum & moleſtiarum pertæſus, ſpretum hactenus remedium adhibui, nodumque indusio, & quidem In latere ſiniſtrô, ut laudatus Grülingius docet, induxi, eodemque quaſi momentô, à moleſtiſſimô aliàs ſymptomate, ultra ſemihorium non parùm me excruciante, prorsùs liberatus ſum, poſteaque miſſis omnibus aliis medicamentis, ſexcenties eundem effectum, ab eodem remedio, expertus ſum, nec de ullo alio ſpecifico amplius ſolicitus fui, jamque, ſit laus Divino Numini, à plurimis annis ab omni tali inſultu liber & ſanus vivo, cereviſiamque omnis generis, & ubique hodie absque metu & impunè bibo. Sed quia juxta proverbium, *unica hirundo ver non facit*; ſic pro certô experimentô hoc medium venditare, nî & alii illud etiam experti eſſent,

nolui; proinde etiam aliis hoc ipso symptomate vexatis, viris & fœminis sub mejolis consului, & ab utrisque effectum similem se observasse mihi renuntiatum fuit, gratiamque aucupatus sum.

Difficile sane est causam hujus curæ genuinam investigare; quid enim nodo indusii cum fermento acri, particulis acidis, salinis, tartareis, affectum hunc utplurimùm producentibus, non enim video quomodo hæc spicula, particulæque vellicantes & stimulantes, ardorem & dolorem cum lotii substillo causantes, vel ab indusio, vel ab in eo facto nodo, correctionem, mutationem, alterationem, multò minus evacuationem pati, vel etiam temperari aut aboleri possint. Si effectus non prorsus superstitioni erit adscribendus, forsan signatura aliquid hic præstare poterit, quia nonnullis affectus hic *Urina strangulans* vocatur, quia juxta illos, virga ob ardorem & dolorem quasi strangulatur, nodus vero in indusio etiam strangulationem aliquo modo repræsentat. Sed hæc iis qui signaturas venantur & venerantur, easque propugnant, sunt relinquenda. Pergo nunc ad alterum urinæ difficultatis expertum remedium; quod Chirurgus quidam, tanquam arcanum à seipso sæpius feliciter expertum, & in aliis, quibus communicaverat, eodem successu probatum, juratò mihi adfirmavit, & hoc est. Si contingat maritum stranguriâ corripi & affligi, tunc tantum urinæ in matulam reddat, quantum illi erit possibile, matulamque urinâ adhuedum calente uxori tradat, illamque in eandem, suam etiam urinam emittere faciat; quo facto fiet ut stillicidium & urinandi difficultas, brevi & omninò sit cessatura: & iterum vice versa; si uxor tali symptomate molestetur, hunc maritus eædem matulæ, cui uxor prius imminxit, antequam urina refrigescat, proprium suum lotium reddat & super mingat, eundemque successum expectet. Curam magneticam hanc & per magnetismum explicandam esse, nemo forsan inficiabitur, sed hîc locus non est de actionibus magneticis, & sympathia disquirere.

Præ-

Præter hæc adlata urinæ stillicidii remedia, etiam alia evporista dari Practicis notissimum est. Sic Matthiolus in suis in Dioscoridem commentariis scribit: *Si quis propria suâ urinâ, lignum tamarisci accensum, super illud mingendo extinxerit, tunc stranguriæ cruciatus remittent.* Martinus Rulandus Centur. 4. Curat. 64. *suffumigio ex raphano in aqua cocto, stranguriam se curasse perhibet.* Felix Platerus, & ex illô Camerarius in Syllog. memorabil. C. 6. p. 79. meminit militis cujusdam, qui stranguriâ laborans, *solo aspectu floris cardui lactei s. Mariæ, se curavit.* Exc. D. D. Joh. Arnold Frideric. de stranguriâ scribit: si acciderit strangurla ex cerevisiæ fœculentæ potu, vel etiam alia ex causâ, *mictio per foramen ossis sacri leporini prodest*, experimento multorum. Vulgi nostratis etiam experimentum est super scopas, aut verriculum ex setis porcinis confectum, urinam suam reddere, vel etiam super carduum &c. non sine levamine.

OBSERVATIO CLXXIX.

D. PETRI ROMMELII.

Ardoris stomachi (vulgo Sood dicti,) facilis & ridicula curatio

VUlgi experimenta non semper esse spernenda, ex superiori observatione didicimus, quotidiana insuper Praxis medica, subinde hujus effati veritatem nos edocet; inter quæ etiam illud, non novum quidem, sed à celeberrimô quondam Medicö & Chirurgô, D. D. Joh. Agricola, in Chirurgia sua parva Tract. 2. p. m. 251. descriptum referendum, quod quia plurimis experientiis feliciter successisse certus scio, de ejus effectu sequentia communicare adlibuit.

Si quis igitur ſtomachi ardore, à fermento ventriculi ſylveſtri, acido, corrupto, vaporibusque acribus & ſalinis, orificium laceſſentibus oriundo, (quem vulgo den Sood / Sood-Brennen / Brennen des Soots oder Saats / vocant) vexetur, ille ſibi ſolùm imaginetur, reſtim vel laqueum, unguine curruli (quo rotæ curruum & axes illiniri ſolent,) à rotâ deciduô inunctum, & in angulo aliquo domûs pendentem, & ſtatim ab hoc moleſtô ſymptomate liberabitur, Authoris propria verba l. c. ſic ſonant: Ein lächerliches Experiment habe ich neulich wider den Sood geſehen/daß einer nur an einen Strick gedacht/welcher mit der Wagen-Schmier / ſo aus einem Rade gelauffen / beſtrichen/ und ins Hauß in einen Winckel gehenget worden/ſo iſt ihme der Sood alſobald vergangen. Parvifeci hoc ſuperſtitioſum ut mihi videbatur remedium, hanc moleſtiam, gammarolithis, coralliis præparatis, ſiliquis, cretâ, bolo armenâ, nuce moſchatâ & ſimilibus facilè tolli edoctus. Accidit tamen in convivio quodam nuptiali, ut convivarum quidam de hoc ſibi moleſtiſſimo & frequentiſſimo accidente, me præſente conqueſtus, nullumq; vel plane exiguum levamen à modò recenſitis ſpecificis ſe ſentire faſſus fuerit, cui ego inter pocula, potius per jocum quam ex animo reſpondi, me facilimum ſuppeditaturum remedium, modo dictis fidem adhibere, & quæ dicturus eram obſervare velit. Spopondit continuò debitam obedientiam ſimul ac obſervantiam, & ego arcanum hoc ridiculum ipſi adperui. Paucis præterlapſis ſeptimanis obviam mihi factus, magnas egit gratias pro tam facili & præſentaneô remediô, quô ſe maximè adjutum fuiſſe profitebatur. Paulo poſt, hoc ipſum remedium, perilluſtri & per univerſam, Germaniam an Europam dicam? celeberrimo viro, D. Chriſtophoro Weickmanno, rerum naturalium & curioſarum amatori, collectori, & æſtimatori, literarum inſuper & literatorum Mecœnati & Patrono ſummo, fautori & amico meo plures ob cauſas ſuſpiciendo, qui eodem ſymptomate frequentius moleſtabatur communicavi, qui ſæpiſſimè & ſemper eundem & quidem felicem

licem successum, cum admiratione, in seipsô expertus est; tantiq; habuit leviculum hoc remedium, ut ab omnibus aliis mediis, quibus alias hospitem hunc ventriculo ejusq; orificio superiori infensum adoriri & expellere adsuetus erat, abstinuerit, hocq; etiam aliis, qui eodem malo adfligebantur, pari cum eventu consuluerit. Hæc faciunt ad confirmandam superius laudati D. Agricolæ multiplicem experientiam, de quâ loco citato loquitur. Multa præsertim in Medicina accidunt, quorum ratio in profundo latet, nec ita facile erui potest. Sanè hîc similis effectus neq; magnetismo, neq; laqueo, neq; unguini, neque Domûs angulo, quia nulla eorum applicatio, vel contactus physicus intervenit, adscribi poterit, nulla enim inter se adest connexio; nec nuda & simplex imaginatio ad effectum talem producendum apta erit; nec prorsus etiam superstitioni adscribendus. Si conjecturæ locus conceditur, crediderim ego, utiq; fortiorem imaginationem profundioremq; contemplationem, quâ spiritus, loco dolenti, lacessito & infestato ad auxilium ferendum adcurrentes, ab anima, ob ideam ante oculos quasi positam, variasq; cogitationes & speculationes, partim ob laqueum, partim ob unguentum, partim ob uncturam, partim ob domi alicujus imaginarium angulum, partim etiam ob laquei bene uncti figuram & situm &c. excitatas, in itinere vel morantur, vel revocantur, vel non, vel non in debita copia emittuntur, & aliorsum distrahuntur, aliudq; quasi agere jubentur, in causa esse: quemadmodum sæpissimè in doloribus capitis, aurium, dentium, artuum, aliisq; doloribus observamus; si contingat tales patientes vel ob rem aut relationem aliquam novam, admirandam, seriam, ridiculam, terrificam aliamq; similem &c. ad alios sermones, cogitationes, actiones, impelli, commoveri & abstrahi, ut dolorum vel omninò, vel ad aliquod saltim tempus obliviscantur & immunes fiant. Quid familiares & ludicri interdum sermones, & narrationes festivæ, in demulcendis doloribus & animæ angoribus, quandoq; possint, ii probè sciunt, quibus quotidiè cum

 hujus-

hujuscemodi corpore & mente afflictis, intercedit commercium.

OBSERVATIO CLXXX.
D. PETRI ROMMELII.
Mictionis difficilis, facilis promotio.

MUlta apud vulgum reperiuntur remediorum genera haud vulgaria, de quibus etiam doctissimis Medicis, vix cogitatio oritur, & quorum ratio agendi non ita facile in promptu est. Inter plurima circa urinæ emissionem occurrentia symptomata, non prorsus contemnendum est etiam illud, quo plurimi utriusq; sexûs, haud rarò vexantur homines, quando nempe, mejere volentes, sat magnô nisu & conatu, ut plurimum tamen sine singularis doloris perceptione, mictionem ordiuntur, quæ tamen difficultas, statim ac urina fluere incipit, iterum remittit, & in debita quantitate sine ulteriori molestiâ eandem facile reddunt. In vesicâ vel potius ejus cervice, musculis & sphinctere causam difficultatis hujus esse quærendam, nullus quidem dubito, consuetudini tamen nonnunquam aliquid tribuendum esse, mihi persuadeo. Iis quidem qui renum vel vesicæ calculo obnoxii sunt, vel carunculam in urethrâ aut canali urinariô habent, frequentius id accidere animadverti, sed sæpissimè etiam aliis, ab hisce malis securis & immunibus, idem accidisse observavi. Vidi enim & pueros, & juvenes, ætateq; provectiores, vel peractô somnô manè è lecto surgentes, vel interdiu, urinâ justo excretionis tempore stimulante, vel etiam post largiorem potum vesicâ turgente & depletionem urgente, semper difficili conamine mictionem tentare, satq; longum temporis spatium conatibus laboriosis impendere, donec voti compotes fiunt.

Meminit Excell. DD. Sommer in Miscellan. Academ. Nat. Curios. Decur. II. Ann. 2. Observ. 177. pag. 390. pueruli cujusdam, urinam non, nisi prius motu in circulum facto, reddere volen.

valentis. Sic etiam magnus Bartholinus in Act. Hafnienf. Volum. 3. pag. 13. ex communicatione Excellent. DD. Georgii Hannæi &c. mentionem facit Virginis, quæ urinam, nisi ab ancillâ simul mingente admonita, vel facetiis & jocis ad affatim ridendum invitata, reddere non poterat. Præter alios, qui non nisi socios secum habentes, simulq; cum ipsis mejentes, vel initium mejendo facientes, urinam reddere possunt, novi etiam honestissimam matronam, quæ sæpissimè hâc urinæ difficultate & mejendi quasi impotentiâ tentabatur, ita ut per semiquadrantem horæ & ultra, conatibus, sed frustra institerit: Ex nulla re tamen majus & præsentius levamen, urinæq; momentaneam quasi promotionem percepit, quam ab aquâ ex gutturnio, in suppositam pelvim delabente, sonorumq; strepitum edente, qui strepitus per sympathiam urinæ profluvium promovit, laboriososq; & repetitos nisus demulsit. Reliquit hæc matrona filias, eâdem urinæ difficultate haud rarò molestatas, quibus idem remedii genus, eodem modô usurpatum, opitulatur. Observavi sexcenties, hoc modo per aquæ delapsum in vas suppositum, ejus agitationem, vel ex vase uno in aliud reciprocam effusionem, vel etiam sibilum ore factum, susurrumq; præterfluentis aliquo modo æmulantem, ancillas in puerulis urinam provocare, quo minus lectum permingant: Non ita pridem hoc ita etiam cum filiolis Magnatis cujusdam fieri observavi; hinc facile fieri posse autumo, ut in consuetudinẽ minimè laudandam abeat, & deinde tales, si non habeant simul secum mingentem, vel aquam stridulam præsentem, tam difficulter urinam reddant. In equis aliquoties observavi, eodem eos malô laborare, difficillimeq; urinam reddere, propè fontem salientem verò, vel aliô equô commingente, ex votô rem successisse. Itaq;

Dum socius mingit, mingas, aut mingere fingas.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXI.
D. PETRI ROMMELII.
Emmenagogum Curiosum.

ARduum ſanè & vix Atlantis humeris ferendum opus & onus in ſe ſuſciperet, qui quæcunq; remedia, in Medicinâ anili, & mulierum in Medicinæ ſacra fabulis & ſuperſtitionibus ſuis impudentius irruentium, novamque quaſi & ferè inauditam Praxin extruentium, obvia, literis conſignare vellet: Vix enim anus edentula, vel vetula obſtetrix, vel clinica multiſcia reperitur, quæ non unum vel alterum, ad hunc vel alium morbum poſſidere ſibi videatur conducibile & haud revelandum arcanum; quibus, etſi non rarò rationibus planè deſtituantur, nihilominus tamen experientia ſuffragatur, & effectus pollicitus reſpondet. Ex præcedentibus obſervationibus, iis etiam, quas ſuperioribus annis communicare libuit, quam verum hoc ſit, patere autumo. Præter alias, cum ERUDITIS CURIOSIS nonnullos & ſi dicere fas eſt, novos, ordinarium menſium menſtruum fluxum retardandi modos, communicavi, qui non ſemel in uſum trahentes, voti ſui compotes fecerunt.

Novum interea didici menſes ſuppreſſos eliciendi remedium, nullibi hactenus, ſi rectè memini, à me lectum vel auditum, binâ tamen vice, quantum ego ſcio, multiplici tamen experientiâ, (ſi fides narranti matronæ habenda) probatum, quanquam ut meæ curæ concreditæ patientes illo utantur, non facilè ſuaſor eſſem.

Magnetismo quodam menſes ſuppreſſos reſtitui poſſe, apud de Re Medica longè meritiſſimum quondam D.D. Joh. Frid. Hoffmannum, in Method. Med. Wallæjana lib. 1. cap 19. q. 361, a. legimus: *Externè* (ſcil. in menſ. ſuppreſſione.) *induatur induſium recenti menſtruo alterius adhuc dum conſpurcatum, quod, teſte experientia, probatiſſimum eſt; fermentum enim ſanguinis*

guinis mumiale, interius uteri fermentum, per symbolum excitat. Quamvis autem hoc remedium, tanti viri authoritate (cujus doctissima scripta præsertim M. M. opus cedrô dignissimum exosculor) & experientiâ stabilitum, in dubium vocare minimè velim, reticendum tamen non est, illud semel à me in usum vocatum, expectationi meæ & laborantis, procul dubio ob pertinaciores & diuturniores obstructiones, non satisfecisse; forsan etiam hoc, quod jamjam propalaturus, sum, semper & ubiq́ue optatum eventum non habebit; quia nullum tam certum & infallibile contra quemvis morbum dari specificum remedium, quod semper & ubiq; voto respondeat ægri & Medici, prorsus persuasus sum, quicquid alii blaterent.

Si igitur virgo vel mulier menses suppressos, pristino fluori restituere, seq; ab inde promanantibus & pullulantibus valde molestis, ne dicam periculosis symptomatibus liberam cupiat, Emmenagoga tamen sive medicamenta fluxum lunarem ciere solita, respuat; illa missis aliis, cibum aliquem duriorem, vel saltim panem, à virgine vel muliere reipsa tum menstrua patiente præmansum & masticatum, probeq; salivâ menstruatæ imbutum & madidum, ex ore illius immediate ore suo propriô accipiat, & extemplò quasi, voti sui compos fiet, mensesque ritè denuò fluere incipient.

Non omni prorsus ratione destitutum esse videtur hoc (sit venia nomini) evporiston, quia cibus vel panis probè masticatus salivâq; menstruatæ copiosè subactus, ori, salivæ & fermento ventriculi ægrotantis communicatus & commixtus, particulis suis salinis & fermentativis facilimè, etiam magneticè orgasmum aliquem & sanguinis fermentationem, indeq́ue obstructiones deoppilantem motum concitare potest. Symbolum suum etiam conferre hîc poterit, in corpore & mente ab inconsueta hac cibatione, & ut mihi videtur, non sine aliquâ horroris notâ, excitata alteratio.

Verendum tamen, ne si curatio per fœminam minus bona valetudine præditam, & morbosam instituatur, simul etiam mor-

morbosum miasma & principium alteri, curam sustinenti, per transplantationem communicetur, Charibdinq; vitans in Scyllam incidat, seròq; cum Phrygibus sapere discat. Nota, superius citata bina experimenta solô pane optimè masticatô, peracta fuisse.

OBSERVATIO CLXXXII.
D. PETRI ROMMELII.

Egregia Impostura, Impostori Pseudo-Medico facta: item, Pseudo-Medici arrogans & impudens prognosticum, delusum.

NUlla sive scientia sive ars reperitur, in qua plures inveniantur Sycophantæ, Impostores, fraudum Magistri, adulteratores, infames fumi- & nugivenduli, quam in sacrâ olim habitâ, omniumq; artium & scientiarum etiamnum nobilissimâ & præstantissimâ, Medicinâ, ita ut verè dicatur:

Jactat se Medicum quivis, Idiota &c.

Non sufficit inter Medicos ipsos, non rarò triobolares, vix communia Medicinæ principia edoctos nihilominus tamen, (si Diis placet) excellentissimos Thrasones, & proinde cum celeberrimo quondam Medico, ob inscitiam, temeritatem, & ineptiam potius *hominum pestes*, quam Medicinæ Doctores, vocandos, reperiri; sed ex aliis insuper professionibus, non pauci grandistrepi ardeliones & lucricupidi Magistelli, (quos dudum omnis vera Philosophia & solida eruditio deseruit,) propriæ professionis pertæsi, vel non satis gnari, soli-sibi-placii, non minus temerè quam stultè, insolenter & arroganter in Medicinæ sacra irruunt, artem quam nunquam didicerunt exercent, crumenas nimis credulorum emulgent, veris Medicis pluri-

plurimis modis obsunt, & quod maximum est, inexcusabili & infernalibus cruciatibus vix expiabili temeritate, Dei Templum, & Spiritus Sancti habitaculum, hominem dico, de humano corio ludentes, sine scientia & conscientia, tractant, torquent, creberrimè mortis periculis exponunt, imo enecant, & per aliorum mortes discunt & experimenta faciunt.

Antiquitùs quidem præsertim aqud Ægyptios, Sacerdotes omnes, teste Platone & Homero, Medici erant. Sanctos viros, tam veteris quam novi Fœderis, Moysen scilicet, Esaiam, Elisæum, Lucam Evangelistam, Paulum Apostolum, Jacobum, aliosq; sanctitate claros, imò Christum Salvatorem ipsum, totius universi Medicum, *Medicinam* (quæ meritò *divina sacra*, & ab Apostolo I. ad Corinth. 12. *donum Spiritus Sancti* vocatur,) exercuisse, ex sacris constat commentariis; sed Sanctos hosce, vel Sacerdotali dignitate conspicuos viros, cum detrimento proximi, negligentiâ proprii & concrediti officii, lucri causâ & turpis quæstûs gratiâ id fecisse, nullibi legimus. Non verentur tamen hodie plures Polypragmones, qui se Christi ministros vanè jactant, contra Christianæ charitatis leges & regulas, ob avaritiam & polypragmosynen lucro inhiantes, parvihabitâ propriâ professione, Medicos (Medicastros potius) agere, & magis sibi nummos (quia Mammon ipsorum Deus est,) quam Christo (cujus servos esse decebat) animas lucrari; non rarò tamen proprio suo reti & laqueo irretiuntur, aliorum ludibrio exponuntur, illorumq; ars (si modo fraus & impostura ars dicenda est) arte deluditur, exemplo erit sequens narratio.

Empiricus talis Psevdo-Medicus luridus, torvâq; suâ facie magis spectrum, quam verum hominem repræsentans, satis famosus Medicaster an Theologaster dicam, vilibus & frivolis suis medicamentis, (quorum neq; virtutes, neq; verum præparandi & exhibendi modum callet,) pluribus, potissimum tamen, vel nimiùm credulis, vel superstitiosis, vel non ultra vulgum sapientibus, imponens, & utplurimum nescio qualem in

ſuo (fungo ſimiliori) cerebro nidulantem vel Phthiſin vel Hecticam, vel Hypochondriacam, vel alium ſibi ſoli cognitum morbum cauſſans & fingens, ſua ſecreta, (ſecretiori domûs angulo digniſſima) commendans imò obtrudens, ante annos aliquot, Domino Studioſo cuidam, ex Academiâ, titulo Academico inſignito, reduci, inter prandendum, ſemel vel bis, leviſſimè (ut ſæpè accidere ſolet) tuſſienti, prognoſtico ſuo, de tuſſi phthiſin comitem habente, pulmonesq; jam depaſcente, & nî absq; induciis experimentis ſuis obviam eatur, funeſtum exitum minitante, timorem primò incutere, mox erga panacæam ſuam deſiderium excitare attentans, ſesquipedalibus verbis & thraſonicis ſermonibus, artem & experientiam ſuam, ſecreta non minus ad cœlum usq; extulit: Sed neq; timorem, multò minus deſiderium, ſed potius riſum & contemptum apud hunc (putatitium) ægrotum, qui omninò ſe ſanum ſentiebat, nec aliter ſibi perſuadere patiebatur, excitavit, officiaq; circumforaneorum more, ſuperbiſſimè oblata, mente & corpore ſanus, repudiavit, & reſpuit.

Quia igitur D. noſtro Magiſtro nullis longiſſimè licet conquiſitis ſuis ratiunculis, quo ſe ægrotare crederet, perſuadere potuit: ejus matrem viduam magis credulam, deque ſalute & valetudine dilectiſſimi & unici filii ſui ſummè ſollicitam adortus eſt, quam ut matronam credulam, graviſſimum filio imminentem morbum, mendaciſſimâ linguâ præſagiens, metuq; inani illam percellens, granditate verborum adeò faſcinavit, ut continuò maternis perſuaſionibus, adhortationibus, precibus & tandem minis, filii aures fatigârit, ut medicamenta tam certa & probata adhiberet, imminensq; morbi mox incurabilis futuri periculum averteret. Hic precibus potius & auctoritate maternâ, quam medicaſtri ſcientiâ, vel illius medicamentorum præſtantiâ, vel valetudine adverſâ (quæ non-Ens erat,) motus, ſe morem geſturum, remediaq; eâ quâ conveniebat diligentiâ & obſervantiâ ſe uſurpaturum pollicetur, eaq; à *Lucricupido* pſevdomedico, accipit, ſed ſtatim poſt illius & matris

matris discessum, arcæ diligentissimè includit, & omnia ibi intacta relinquit, matriq; subinde sciscitanti, persuadet, se sedulò in illorum usu pergere.

Præterlapsis aliquot septimanis, crumeni mulgus ardelio, denuò in urbem veniens & ad viduam illam invisens, lauto & opiparo excipitur prandio; præsens iterum filius, hilariter se gerit, tussim quæ inter prandendum & colloquenduw quandoq; sanos, nec aliâs tussientes vexat, cohibet, & ab omni expuitione sibi temperat; Medicastro interim occasionem dat se probè contemplandi: hic modò matrem, modò filium adspiciens, gestibus primò, deinde obscuros suos dentes, (ut Juvenalis verbis utar,) monstrando & subridendo, clara tandem voce, matri, filii sui meliorem statum & recuperatam valetudinem extollit, quam ex tussis & exspuitionis absentiâ, libero anhelitu, florido faciei colore, adpetitu ad cibos vigente, &c. judicari posse profitetur. Hinc ulterius inquirendo instat, quomodo ab usu suorum specificorum Dominus (putatitius) patiens se habeat? Ad quod (in cerebrô medici saltim) ægrotans: optimè, mi Domine, post usum enim probatissimorum tuorum medicamentorum indies vegetior factus sum, omnis tussis & periculum, à te cautè provisum, remisit; sanus per Dei gratiam, & tuam præclaram artem, jam vivo: quid multis, post DEUM tibi soli, & valetudinem (quâ non datur pretiosior thesaurus, & sine quâ etiam vita potius mors est) & vitam debeo. Hinc Lucricupidus medicaster, de tam felici curâ triumphans, vix ab ovatione sibi temperare potuit; se, scientiam & medicamenta sua gloriosè exaltare, artis suæ certitudinem jactare, Medicorum inscitiam perstringere, deq; aliis & novis curam suam exposcentibus ægrotis, gloriari cœpit, solùm dolens quod non secum habeat suas medicinas & in tantâ quantitate, quò statim novis patientibus opitulari possit, aliquot imperiales se daturum fores, asserens, si statim debitam dosin ad manus habere posset. Sciscitanti nostro, num hæc vel similia medicamenta in officinis pharmacevticis non possint ha-

beri? nullo modo, reſpondit, Pharmacopœi enim talia nec habent, nec præparare norunt, ſingularia enim ſunt & ſolùm mihi nota. Regerebat hic, ſe minimè dubitare quin ejusmodi arcana in urbe haberi poſſint? Cui ille: minimè, utinam ita eſſet, libenter tantum pecuniæ ſolverem. Hinc Magiſter noſter, ſibi data medicamenta ſcrinio incluſa, hactenus intacta & integra, illicò proferendo, Pſeudomedico glorianti obtulit, promiſſamq; pecuniam, (per jocum ſaltem) popoſcit; En Domine, inquiens, hîc habes iterum omnia tua à te mihi obtruſa medicamenta, ſalva & integra, iis enim nunquam indigui, nec in poſterum illis uti conſtitui, ſanus enim divina favente gratia absq; tuis nugis & fui & ſum, nec etiam mihi Medico nec medicamentis opus eſt.

Attonitus quaſi hæc vidit & audivit ſqualidus medicaſter, petulanti jactabundæ & mendaci linguæ frenum injecit, poſtea non ſemel tantum, D. Magiſtrum noſtrum perofficiosè rogavit, ne hoc cum exiſtimationis ſuæ jacturâ, & ignominiâ propalaret, ſed ſuæ famæ parceret, &c. Sic impoſtori ipſi egregia impoſtura meritò facta, arsq; arte deluſa fuit.

Longè major fuit alterius ejusdem farinæ Pſeudomedici, (vel ex Theologaſtro & Medicaſtro compoſiti Hermaphroditi, ſi ita verbis luxuriari licet) temeritas, de qua in literis ſuis ad me conqueſtus eſt aliquando, generis & virtutum ſplendore nobiliſſimus & excellentiſſimus, mihiq; amiciſſimus, D. D. *Gabriel Furtenbach*, Phyſicus Leutkirchenſis ſolertiſſimus &c. Hic enim A. 1683. ab Illuſtr. & generosô D. G. H. à T. Berg in W. ob dilectiſſimæ conjugis, (cum quâ infœcundum & ſterile per plures hactenus annos habuerat matrimonium) varia & gravia ſymptomata conſultus, conſideratis methodicè omnibus transſcriptis circumſtantiis, generoſo D. Conſilium petenti reſponſionis loco, illuſtr. conjugem certò gravidam eſſe pronunciavit; quod auditu valde gratum fuit, tam illuſtr. conſulenti, quam hactenus non ſine animi angore, ſterili conjugi. Quia tamen circa quartum graviditatis menſem & poſtea, illuſtris

illuſtris gravida, ob diſpoſitionem phlegmaticam, & dubio procul cachecticam pejus habere, & præter tumorem pedum œdematoſum, etiam abdomen creſcere, & muliebria pariter intumeſcere cœperunt, majoremq́; indies moleſtiam creaverunt, ideo ſimul cum generoſo marito de verâ graviditate dubitare, ſpemq́; conceptam, abjicere cœpit. Medico igitur uteri ſpem aſſerenti, neſcio, alium in vicinia non medicum, ſed Medicorum ſimiam & ex Theologo medicaſtrum & Æſculapii ſpurium; in conſilium vocarunt, urinamq; uroſcopo mendaci transmiſerunt, is more lotiophyſicorum, contradicendi libidine, an lucri vel famæ (infamis tamen) gratiâ, neſcio, generoſam D. patientem minimè gravidam, ſed hydropicam eſſe audacter adſeverat, quisquilias ſuas ſive medicamenta à ſe parata commendat, tandem etiam ægrotantem intra decendium infallibiliter (ab aſtris eorumq́; poſitionibus & oppoſitionibus ita ut opinor edoctus) morituram ex tripode pronunciat, non omiſſis ſcommatis & cavillationibus in Medicum, priùs in conſilium vocatum eructatis: Prior quidem, nomine & re, verus & rationalis Medicus, communicatum ſibi hujus Poſcinummii Pſeudo-Phyſici conſilium, & neq́; in Theologia neq́; in Phyſica & rationali Medicina fundatum Prognoſticon non tantum theologicè, ſed etiam phyſicè ſolidè refutat, & talia neq́; Theologum, neq́; Medicum certò aſſerere, neq; poſſe, neq́; debere, cordatè negat, & rationibus demonſtrat; aſt juxta morem ſeculi non auditur, ſed plena fides non ſine exiſtimationis periclitatione prioris Medici, poſteriori medicaſtro nugatori, adhibetur, priorq́; valere jubetur. Interim dum hæc ita fiunt, fatalis terminus adpropinquat, & quia juxta fatui Vatis factum prognoſticon, (ut opinabantur nimiùm creduli,) fatum erat inevitabilè, præter familiares etiam DD. Capucini vocantur, ut, quia de corpore & recuperanda valetudine, jam conclamata res erat, ſaltim animæ, ſpiritualibus pharmacis proſpiceretur: Sed ecce! dum ſummò animorum angore & mœrore extrema expectantur, facesq; luſtrales & funebres inter

dolores

dolores suspiria ejulatus & lachrymas, tam Candidatæ mortis, quam adstantium fumant & ardent, obq; nisus summos, agonizare videtur, confessionarius anxiè vocatus præstò est, jamjam animam exhalatura, duplici vitâ quasi reviviscit, pulchramq; puellam, vivam, loco certissimæ (ut prædictum erat,) mortis, in lucem edit, & quæ jam ipsa, luci valedictura credebatur, summo cum generosi D. Mariti, matris omniumq; præsentium gaudio ex bustô quasi, instar Phœnicis renascitur, ingenti cum Pseudo-Prophetæ sive Medici prophetizantis dedecore & vilipendiô, prioris verò ex artis fundamentis, ratione idem & experientiâ suffulti Medici, illustr. D. ægrotantem continuò gravidam pronunciantis (qui eô ipsô quasi momentô summâ solicitudine denuò vocatus fuit) longè majori honore & elogiô, facta etiam ab iis, qui veridicum ejus prognosticon (cui exitus omninò respondit) inconsideratè spreverunt spontaneâ & humanissimâ deprecatione, vaniloquum Vatem valere jusserunt, priori autem jam satis superq; probato Medico, priorem fidem, observantiam & existimationem, non saltem spoponderunt, sed etiam hactenus candidè observârunt.

Interim dum fabula hæc agebatur, amicissimus mihi Furtenbachius subinde protestatus est, ob perperam & copiosè exhibita, inconvenientia itidem medicamenta, cum embryoni non nisi maximè noxia futura sint, se coram Deo & artis Medicæ peritis & Antistitibus excusatum & extra culpam fore. Neque etiam hæc divinatio nostrum, Furtenbachium fefellit. Fœtus enim in utero tam graviter offensus & debilitatus, 24. tantum horas hanc miseriarum vallem, adspexit, quibus peractis, inter mortales esse desiit; illustris vero D. puerpera, valdè non minus ex eâdem causa debilis, ab excellentissimo D. D. Furtenbachio, DEO curam secundante, pristino vigori fuit restituta, & ex orci faucibus, in maximum illustr. & gen. D. mariti & totius illustr. familiæ solatium revocata fuit.

Quicunq; igitur absq; ratione medicum ingrediuntur hortum, & illotis manibus egregios flores inventos contrectant, jure meritoq; vapulant.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. PETRI ROMMELII.

Cadaverum sectio, Veritatis Retectio.

Sive

Hydrops Ascites, falsò pro monstro in utero habitus.

VEritas quia vel prorsus nuda, vel simplici saltim habitu vestita incedere solet, vix apud centesimum, hospitium aut fidem meretur, cum tamen fallax & multiloquax mendacium, ubiq; fere locorum, jactabundis suis & inanibus, ex tripode quasi prolatis, sesquipedalibus, arrogantissimis detractionibus, calumniis, promissionibus, aures benivolas, & corda credula, apud plerosq;, qui non satis cauti & cati sunt, inveniat: Medicina, hoc quotidie, præcedens etiam observatio, demonstrat. Seculi enim moderni communis & deploranda calamitas est, ut agyrtæ, circulatores, sycophantæ, extesticulatores, tenebriones, aliiq; ex colluvie pseudomedicorum thrasones & ad axillas usq; docti & literis imbuti empyrici, majorem fidem, etiam apud illos, quibus de meliori luto Titan præcordia finxisse videbatur inveniant; quam rerum suarum gnari, exercitatissimi optimèq; dignoscentes & judicantes sinceri Medici. Plura hujus veritatis testimonia adferre possem, sed unicum, quod mecum aliquando communicavit supralaudatus nobilissimus & excellentissimus D.D. Gabriel Furtenbach, exemplum adtulisse pro nunc sufficiet. Hic Johannis Georgii Rauhen / Zythopœi uxorem, ex scirrho uteri tandem Asciticam factam, juxta rationalem medendi methodum tractavit, eamq; Ascite laborare pronunciavit: In præcedenti observatione, si non ad vivum depictus,

saltim sic satis descriptus re-verendus medicaster, e contra hydropis præsentiam ut & scirrhosam uteri dispositionem pertinacissimè negavit. Mulieremq; Monstrum utero gestare impudentissimè asserere haut veritus est: Libitina tamen omnem ulteriorem litem, & quidem in favorem sæpius jam laudati amici diremit. Mortua enim muliere D. D. Furtenbach præsentibus D. Matthæo Albrecht Pharmacopœo experientissimo & Chymico haud vulgari, D. Joh. Iacobo Fischern / D. Daniele Köllenrietthern / & D. Elia Fischern / Chirurgis peritis, defunctæ cadaver aperiri curavit, & uterum uti statueret scirrhosum, nullum tamen veluti Medicaster empiricus sibi & aliis persuadebat, neq; vivum neq; mortuum deprehendit monstrum; insuper etiam ex cavitate abdominis, viginti quatuor mensuras Leutkirchenses aquæ, in præsentia modo nominatorum pluriumq; aliorum adstantium extraxit. Eodem ferè tempore in Wengenreuthen / ditionis illustriss. D. D. Domit. à Zeil &c. mulieris cujusdam hydropicæ defunctæ cadaver aperuit, & ultra triginta mensuras flavescentis, acidocorrosivæ lymphæ extraxit.

Optimus sanè ejusmodi empiricos & medicastros convincendi modus est anatomica cadaverum sectio, hæc enim latentem in profundo veritatem, in apricum producere, verumque Medicum à falso & medicastro, qui verbosa suâ garrulitate, apud credulum vulgũ facile sibi fidem & existimationem parit, discernere potest. Maximè tamẽ dolendum, utile hoc & in benè constituta Republica valdè necessarium, veram non raró & morbi & mortis indagandi causam, medium, vel non, vel raró, vel saltim iis concedi, qui in sectionibus hujuscemodi plane hospites sunt, nec modum & methodum secandi norunt, nec solidum ferre judicium capaces sunt, & nihilominus pro magnis Podaliriis, & Chironibus haberi volunt, cum tamen neq; numerum neq; differentiam intestinorum saltim sciant, velut artis est, ea monstrare & explicare valeant.

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. PETRI ROMMELII.

Calculus prægrandis in intestinis diutissimè latens, in senio tandem extractus.

INter innumerabiles ferè hominum tortores, qui Carnificis instar miseros utriusque sexûs homines crudelissimè excruciari, haut raro etiam enecare solent; non postremus est calculus, hanc vel illam nobilem æquè ac ignobilem corporis partem torquens & affligens; milleni hoc magno suo dolore & periculo toto die experiuntur. Liceat mihi binas observationes, ab Amicissimo, Excellentissimo D. D. Gabriele Furtenbachio, (jam dudum ob singularia sua merita, ab invictissimo & sacratissimo nostro Imperatore, LEOPOLDO verè MAGNO, pretiosissimo torque aureo &c. decorato,) ante aliquot annos mihi communicatas, hisce Ephemeridibus inserere, quarum prima hæc est.

Jacobus Walcker civis & sartor Leutkirchensis, 73. annorum, à pueritia, ipso ita referente, subinde dolorem gravativum & incommodum aliquod infra cor, ut ille quidem opinabatur sensit, (in intestino tamen colo, propè ventriculum fuisse rectè censet Excellentissimus D. D. Furtenbachius, cui manu locum ubi dolorem & calculum, [de quo tamen minima tunc ægroto suspicio erat,] persentiebat, monstravit,) sedens tamen sartoriamque suam artem exercens minus vexabatur, quam feriando ambulans & incedens, cùm, inter sedendum ob corporis curvaturam intestinum forsan minus comprimeretur, ac fieri solebat, quando ingrediebatur, aut erectus stabat. Cibos siccos & duros ægrè admodum ferebat, semperque post talium usum, statim vel vomitum, vel saltem vomen-

di conatum experiebatur, alvusque ferè semper justo plus constipata erat.

Cum Anno 1682. d. 11. Octobris alvum solvere, sarcinamque tam molestè gravem deponere vellet, nihil tamen maximis etiam nisibus efficere valeret, necessitate coactus, digitos etiam in auxilium vocavit, iisdemque explorando & forando, tandem, non sine maximo stupore, corpus excrementis durius tangendo invenit; adhuc igitur majori nisu, & duplicato conatu, & fœcum & corporis durioris excretionem molitus est, nec amplius remisit, donec non interruptis doloribus, victor tandem evaserit, calculumque tam sævum & diuturnum inquilinum & molestissimum hospitem excluserit; ita tamen ob laborum vehementiam & dolorum perpessorum sævitiam debilitatus fuit, ut plures dies abierint, donec vires deperditas recolligere potuerit, quibus resarcitis, nullum amplius dolorem in abdomine & intestinis sensit, sed (habito quidem ætatis respectu) optimè posthac valuit.

Pondus hujus calculi fuit ℥jß. & ʒiij. pond. civilis, longitudo duarum unciarum & $\frac{3}{4}$, latitudo unciæ unius & semis, figura instar ovi gallinacei est, constat ex laminis pluribus sibi superpositis, fœtidissimi est odoris, hospitii sui ubi tam diu latuit proditoris, coloris cinericii, duritie calculum vesicæ æmulans.

Rarum non est in intestinis calculos reperiri & per alvum excerni, tales observarunt, Brassavolus, Heurnius, Gesnerus, Rufus, Fernelius, Mercurialis, Th. Bartholinus, Rolfincius, Faschius nuper defunctus, Wolffstrigelius. Dec. 1. Misc. Cur. Ann. 2. Obs. 89. p. 163. D. Hertodt Ann. 4. & 5. Obs. 99. p. 102. seq. D. Simon Schulzius, Ann. cit. Obs. 125. p. 135. D. Tudecius Ann. 9. & 10. Obs. 122. p. 294. seq. Rôtelius referente celeberrimo D. Valentini Dec. II. Ann. 2. Obs. 167. p. 379. &c. Sed plerique horum parvi fuerunt, vixque nucem juglandem communem vel castaneam æquarunt; hic verò ob majorem molem, & diuturniorem in intestinis moram rarior esse videtur.

tur. Quoad externam figuram & stricturam, omninò ferè similis illi, quem celeberrimus & experientissimus non ita pridem Augustanorum Æsculapius, Excellentissimus D. D. Lucas Schrœccius p. m. Ann. 9. & 10 Decur. I. Obs. 90. p. 234. describit, ejusque iconem ibidem exhibet.

OBSERVATIO CLXXXV.

D. PETRI ROMMELII.

Calculus vesicæ maximus.

INter magnos Vesicæ calculos, locus etiam merito erit concedendus, calculo prægrandi, ex D. Joh. Jacobi Schwarzii vesicâ post mortem exempti, pondere & mole maximè excedenti. Optimus hic vir diu atrociter à calculo vesicæ excruciatus, dolorum, & quod creditu non ita difficile, ob continuam carnificinam etiam vitæ, quæ sine valetudine vera vita non est, pertæsus, tandem lithotomo se subjicere, & si non doloribus, sanè simul cum ipsis etiam, miserrimæ vitæ, si ita Trinuni Numini visum foret, finem imponere, omneque aliud periculum subire constituit. Stante hac sententia, die 28. Martii 1684. genero suo, Lithotomo & Operatori, haud vulgari & dexterrimo, (fusis prius, ut decebat, ad DEUM piis precibus & suspiriis) rem commisit; qui quidem juxta artis præcepta cordatè & dextrè incisionem fecit, sed ob calculi figurationem, magnitudinem & molem nihil profecit, nec calculum extrahere, multo minus forcipibus confringere potuit, calculo omnium forcipum aliorumque instrumentorum ad operationem talem requisitorum robur eludente; ita ut trihorio, repetitis conatibus, elapsô, tandem Operatori, ab opere desistendum, patienti vero, masculè hactenus omnia sufferenti, quies ad virium recollectionem concedenda fuerit. Maximis hinc perpessis doloribus vigesimo quarto ab operatione die, 21. scil. Aprilis, be-

atâ analyſi, ab omnibus doloribus liberatus, mortalitatem ipſam exuit.

Poſt obitum ſæpius jam laudatus D. D. Furtenbach, piè defuncti cadaver aperuit, & præſentibus, præter Chirurgos aliquos, aliis etiam honoratioribus perſonis, ex veſica ejus calculum ℥xijß. (25. Loth ſchwer) ponderis civilis pendentem extraxit, cujus figuram æri incidendam, transmiſiſſem, ſi inter ſchedas meas reperire licuiſſet.

Magnus fuit calculus in Veſicâ celeberrimi quondam Theologi Norimbergenſis D. D. Johann. Sauberti repertus & poſt mortem exciſus, cujus effigies æri inſculpta in ejus *Poſtilla Emblematica*, item apud G. H. Velſchium in Epiſagm. Obſ. 61. pag. 36. videri poteſt, ille tamen tantum ℥x. ponderis civilis pendebat, & ſic à noſtro ℥ijß. ſuperabatur. De calculo veſicæ prægrandi, videri etiam poteſt Timæus à Guldenklee lib. 3. Caſ. 39. pag. 178. Miſcellan. Acad. Nat. Cur. Dec. I. A. 1. Obſ. 106. p. 243. ſeq. Ann. 2. Obſ. 158. p. 249. De Calculo magnitudine capitis pueri annui vid. Thom. Bartholin. Act. Haffnienſ. Vol. 4. Obſ. 83. pag. 193. ſeq. it. Ejusd. Epiſt. Medic. Centur, 4. Epiſt. 92. pag. 528. In Carolo Ogero, Medico Leodienſi octuagenario majore, poſt mortem, in veſicâ calculus ovum anſerinum magnitudine excedens, duritieque ſilicem ſuperans, inventus, & quod maximè mirandum, nunquam in vita, de veſicæ calculo conqueſtus eſt, referente Henrico ab Heer, Obſ. 26. p. m. 294. ſeq. Sic recordor, virum nobilem, nunquam in vita de dolore vel moleſtia à calculo veſicæ oriunda, conquerentem, nihilominus plures & quidem majores, usque ad ovi gallinacei magnitudinem adſcendentes calculos, in veſicâ aluiſſe, quos poſt fata, facta cadaveris apertio demum detexit. De alio magno calculo, magnitudine caput infantis recens nati æquante, vid. Oldenburg. Act. Philoſophic. Anglic. pag. 388. Miſcell. Cur. Dec. II. Ann. 1. Obſ. 19. pag. 43. de calc. veſic. ℥xiiij. pendente, cui & indefeſſus Nat Curioſorum *Celſus*, alium, ejusdem ponderis, ex Loſſii obſervationibus, in ſuo adjecto

cto Scholio adsociavit, Ann. 2. Dec. II. Obs. 180. pag. 392. &c. &c.

Ardua sanè periculique plena operatio est Lithotomia, calculo grandiore existente, præsertim si etiam inconsueta accedat durities, qualis fuit Ogeriani, de quo supra, & crystallinus iste durissimus, cujus in Miscell. Cur. An. 8. Dec. 1. Obs. 29. pag. 54. fit mentio. Franciscus Roussetus lib. de partu Cæsareo p. 45. animadvertit. In extractione calculi sæpè etiam exercitatissimos Lithotomos ab incepto opere, re infectâ (quemadmodum etiam hîc accidit,) desistere coactos fuisse; aut certè vesicam arripuisse, eandem dilacerasse, & instrumentis portionem ejus cum calculo abstulisse, posteaque rei hujus ignaris imposuisse, vid. l. c. quod tamen à laudato nostro Chirurgo & lithotomo, optimè intermissum, resque DEO, Naturæ & tempori commissa fuit.

Ante aliquot annos famosus iste histrio & funambulus Lotharingicus, arte coquinaria quam exercuerat relictâ, invitoque Cheirone ex coquo Chirurgus (si Diis placet) & lithotomus, (potius extesticulator & crumeni seca) factus, Attavan dictus, ad calculi prægrandis, & ut asserebat, gallinæ Indicæ ovum, mole superantis excisionem, me juxta alios etiam per famulum suum invitavit; sed facta incisione neq; calculum invenit, multò minus extraxit, nullus enim aderat; patiens, homo quadratus & robustus, & nî fallor, lanio, postea à doloribus vesicæ molestissimis, qui ipsi & imperito lithotomo imposuerant, vulgaribus ex regno vegetabili petitis remediis, in integrum restitutus fuit.

Hinc liquet, quam incertum sit de calculorum præsentiâ judicium, de quo legi meretur, Obs. 18. celeberrimi ante & post funera viri, D. D. Lucæ Schrœccii, p. m. Decur. II. Ann. 3. Miscell. Curios. pag. 163. Conf. Augustini Thonneri, Obs. Medicinal. lib. 3. Observ. 6. p. m. 181.

Fig. XLVI.

[Ulmâ Augustam Vind. 1690. 28. Maji missæ.]

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXVI.

D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De

Puero aquæ ſubmerſo, & tanquam mortuo extracto, dein vitæ reddito.

EXemplum memoratu dignum biennio abhinc, & quod excurrit, nobis ſuggeſſit puer annum agens ætatis duodecimum, is verò in molâ ſpatio quartæ partis unius milliaris ab oppido noſtro diſtante, juxtà fluvium Schwarz extructâ, & vernaculâ linguâ die Brettahl-Mühl dictâ, die Martis feſtum paſchale proximè præcedente cùm molitor, cui famulam præſtabat ille operam, ad noſtras tùm nundinas abiiſſet, à ſervis aliis ad largiorem cerevifiæ potum invitatus temulentus mox factus, nihilominus rotæ unius molaris repagulo ſupponendo circumvolutionem intercipere juſſus, negocio demandato intentus prono capite in fluvium proruit; hujusque celeri curſu ſub illam ipſam abreptus rotam, ejusdem motum corpore proprio objecto côercuit. Servi interea nil ſiniſtri metuentes atque hilariter compotantes per quartam unius horæ partem miſerum puerum aquæ ſubmerſum & rotæ imminentis pondere depreſſum omni auxilio deſtituerunt, demum unus ex illis forte fortuna limine domus egreſſus pueri ſub aquâ detenti togam conſpexit, atque perterritus ſodales in auxilium vocavit, ſinguli igitur trepidi junctis viribus puerum ex Lethæo velut flumine extraxerunt, gelidum prorſus & exanimem viſum, ipſumque detractâ veſte ſtragulis involutum, ne jurisdictionis territorialis præjudicium quodpiam eveniret, confeſtim hûc advehi curaverunt. Et ecce poſtquam ad portam

tam oppidi superiorem perventum esset, puer pro mortuo habitus corpus tantillum movere incepit, moxque in balneatoris hypocaustum delatus fomentis atq; frictionibus calidis quasi resuscitatus aut expergefactus est: Oculis verò admodum torvis tùm circumstantes aspexit, sed, voce clarâ interrogatus licet, ne verbulum pronunciavit, aut mentem sibi constare ullo indicio monstravit: mox subsultus spasmodici erumpentes artus pueri hûc & illûc violenter jactitari fecerunt, spumâ multâ inter labia simul profluente: his cessantibus opisthotonos successit, caput pueri cum cervice tantâ vi versus posteriora reflectens, ut illud os sacrum propinquo pulsaret vertice. Balneator idcircò me adiit, utque præsens opem medicam ferrem obnixè rogavit; annui, & cum eodem ad puerum me recepi, capiteque & corpore reliquo attentis perlustrato oculis, ne minimum læsionis externæ vestigium conspexi, dum tantisper ad sui contemplationem me trahebant glandulæ scirrhosæ aliquot, magnitudinem nucis avellanæ fermè æquantes, ad cervicis latera hinc inde prominulæ, quas puerum ab aliquot jam retrò annis aluisse parens ejus affirmavit. Jam verò ut muneris mei explerem partes, jussi principium spinalis medullæ Ol. lumbr. terrestr. castor. hyperic. lavendul. & succin. illiniri, syncipiti capillitio deraso Cerat. de Betonic. cum Tacamahac. & Carann. atque pulv. rad. pœon. & castor. l. a. paratum applicari, adhæc frictiones artuum cum pannis calidis continuari, & ano suppositorium intrudi; internè autem ori pueri infundi Mixturam ex Aq. Ceras. nigr. fl. tiliæ, betonicæ, chærefolii, antepilept. Lang. cum Syr. de pœoniâ & Liq. C. C. succinato, simulque cum hâc exhiberi pulv. antepilepticum absorbentem & Cinnabarinum: â quibus opisthotonos remisit, post tres autem horas elapsas denuò puerum prehendit, tandem horâ noctis undecimâ vomitus copiosus oleris incisi & per fermentationem longiorem aciduli (Sauers-Krauts) in prandio comesti, non ventriculum solùm sed ægrum ipsum mole noxiâ levavit, ita ut mox ad mentem redierit, & interrogatus, paucula

verba protulerit, reliquumque noctis somno blandè transegerit, insequente mane de nullo alio Symptomate, quàm virium prostratione atque artuum lassitudine conquestus, nec ullius rei nisi lapsûs sub undas memor. Interea non immeritò quispiam in admirationem rapi posset, puerum istum ultra horæ quadrantem sub fluvio non tàm detentum quàm à rotâ depressum & aëris usurâ consuetâ privatum vitam recuperâsse, gelidum tamē & quasi exanimem inde extractum. Num foramen ovale patulum adhûc sanguinis per cor commeatui etiamnum patuerit? utrum verò sanguis salinus volatilis tenuior à coagulo diutiùs se vindicaverit, ut ab aëre tardius licet admisso denuo exagitari & animari (favente simul lecti fotu) se passus sit, aliis dijudicandum relinquo: dum motus spasmodicos & ipsum opisthotonon à terrore, aquæ frigore, & oleris acido nervoso generi infenso, fibrasque ventriculi nerveas sensiles ultrà modum simul distendente quis natales habuisse conjecerit; recordor siquidem juvenem quendam civium nostratium paucis abhinc annis post febrem tertianam superstitiosè globulo plumbeo, quo die parasceves cervus trajectus credebatur, appenso ablatam, paulo post ex oleris dicti esu nimio motibus convulsivis & asthmate spasmodico affectum, usu vomitorii à me præscripti mox incolumem evasisse.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXVII.

D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De

Fœtu monstroso ex imaginatione matris.

ANno superiori d. 5. Mensis Junii Rustici N. N. in pago Endenberg uxor puellam partu laboriosissimo exclusit ex parte monstrosam, ab osse siquidem sacro natibusque cumprimis sinistrâ insignis amplitudinis pendulus conspiciebatur tumor, (vid. Fig. XLVII. lit. A.) albus partim, partim rubore suffusus, ceterum mollis, & objecto lumine transparens, vasculisque sanguiferis plurimis hinc inde excurrentibus, (vid. lit. B.,) præditus: Parentes & adstantes spectaculo hoc perterriti equidem erant, neque tamen me per Admodum Reverendum ejus loci Pastorem advocari tàm anxiè petiissent, nisi puellam ano impervio natam, summumque hinc vitæ imminere periculum sibi persuasissent. Iter paro absque morâ, venio, video tumorem, huncque dum ad latus alterutrum revolvo, en anus mox apparet (vid. lit. b.) sub pudendo femineo lit. a. expresso, & per ejus aperturam à compressione nunc liberatam meconium multum erumpit. Quo viso lætiorem Parentes & adstantes exporrigunt frontem, simul verò desiderant, ut quantocyus fieri poterit, per Chirurgum mecum præsentem tumoris amputationem fieri curem. Ego cùm priùs sciscitatus essem ex puerperâ, utrum gestationis tempore tumoris hujus natalibus forte phantasiâ suâ ansam præbuisset, mox rescivi, ipsam secundo circiter, & quod excurrit, à conceptione mense, fortuitò apud vicinum Rusticum insignis magnitudinis ventriculum suillum cruore & lardo, uti moris est, infarctum Germanis einen Saufack dictum

conſpexiſſe, & viſi admiratione permotam manibus primum in altum elevatis dein depreſſis nates ſibimet percuſſiſſe, aliàs nullius rei ſibi conſciam eſſe. Ad quæ attentè tumorem denuò contemplor, ejusq́ue reſectionem, tùm propter latiorem in ipſo ſtatim exortu amplitudinem, nullo vinculo coërcendam aut conſtringendam, tùm lymphæ intus concluſæ (cujus cryſtallinus nitor aquæ limpidæ inſtar per tumoris ambitum transparebat) ſpirituoſis & nutriciis portionibus imbutæ exitialem futuram omnem profuſionem, tùm vaſorum ſuper tumorem excurrentium numerum & turgeſcentiam, improbo. Sed elapſis aliquot ſeptimanis poſtquam tumor mirandum ſumſiſſet *incrementum*, ita ut præ ejus mole totius corporis pondus ſi non ſuperante certè adæquante, vix puella amplius commodè decumbere potuerit, Parentes precibus ſeriò inſtiterunt, ut cùm amputationem hactenus renuiſſem, apertionem & lymphæ evacuationem fieri curarem, cui fini etiam puellam ſecum attulerunt, ipſamq́ue absq́ue hoc auxilio miſerrimè aut vitam acturam aut mox eam cum morte commutaturam ingeminârunt. Reſponſurus igitur Parentum voto non abſimili *malo*, ac olim me jubente in tumore lymphatico minori alicujus pueri feliciter factum erat, (de quo vid. Ephemerid. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. V. Obſ. 208. p. 233. & 234. fig. 47.) lancettâ in loco decliviori tumori parvum vulnusculum infligi, ac paulatim per vices lympham contentam educi curo, foraminulo, quoties conſultum videbatur, rurſus turundâ parvâ obturato: Subſidere cœpit tumor, & res bene ſe habuit, verùm poſt elapſum aliquot dierum ſpatium aqua non limpida ampliùs aſt turbida putrida & fœtida emanavit, demum ſuperveniente diarrhœâ dyſenteriæ tunc temporis epidemicæ affinis puella ad plures conceſſit. Impetravit autem Societas noſtra Medica nummis & precibus à Parentibus, ut tumorem cultro in partes dividere atq́ue interiorem ejus faciem luſtrare tum nobis liceret: Quando igitur inciſionem moliebamur, admirati ſumus cutis & panniculi carnoſi absq́ue intercedente pingue-

Fig. 47. pag. 484.

Fig. 48.

guedinis intermediæ consortio insignem crassitiem, tunicis ventriculi suilli à coctione intumefactis non absimilem, eoque magis, quò certiùs recordabamur, per tumorem ante hâc integrum & distentum lumini obversum lympham contentam transparuisse; dein partibus sectione divisis ad latera revolutis, (vid. fig. 2. lit. a. b.) magnam intus conspeximus corporum glandulosorum catervam, quarum illæ quæ ossi sacro natibusque imminebant grandiusculæ variæ formæ conspiciebantur, ad latera verò hinc inde plurimæ minores ovali figurâ præditæ oculis nostris sese ingerebant, lit. cc. & dd. designatæ, reliquæ incertæ figuræ & magnitudinis conspiciebantur, vid. lit. ee. ff. rugæ insuper prominulæ plures, illis quæ in ventriculi tunicâ nerveâ adsunt figuræ æmulâ similitudine proximæ hinc & inde assurgebant, vid. lit. gg. quin & interna superficies crustâ quadam vasculoso-glandulosâ obducta videbatur, vid. lit. hh.; ut ideo facile constare potuerit, tantam lymphæ ad tumorem profusæ copiam à tot glandulosis corpusculis profiliisse. Ceterum ex optâssemus sub glanduloso contextu ossi sacro incumbente hoc ipsum intimiùs scrutari, sed Parentes desiderio nostro pertinacissimè sese opponebant, & cadaver ad sepulturam absque morâ abripiebant.

Fig. XLVII. & XLVIII.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De

Epatis gallinacei lobulis & acinis lapideis.

EPatis lobuli ex acinis glandulosis compositi atque à solertissimo Naturæ Mystâ, Marcello Malpighio erudito orbi demonstrati, non ita pridem sine ullo negocio clarissimè mihi visi sunt, sed præter naturalem indolem in lapideam duritiem à coagulo Tartareo-Salino concluso indurati, prominuli, & colore albugineo præditi, vid. Fig. XLIX. lit. a. a. a: Ubi obiter addimus, ejusmodi Lithogenesin in epate humano etiam evenire, siquidem præter observationes calculorum in humano epate enatorum à Fallopio, Columbo, Benivenio, & Foresto habitas, Beatus D. D. Mœbius *in Fundam. Med. Physiologicis* Cap. XIV. lapillos tesserarum figuram repræsentantes & instar marmoris variegatos quamplurimos è chiliarchæ cujusdam uxoris epate post obitum exemtos se contemplatum esse testatur.

Fig. XLIX.

OBSER.

Unciæ ℥xiiß.
ponderis civilis
Fig. 46.
pag. 479.

Epar Gallinaceum.
Fig. 49.
p. 486.
a
a
a
a
a
a
a
a

OBSERVATIO CLXXXIX.
D. LAURENTII BLUMENTROST.

De

Radicis Chin Sen usu, lapide Thensy Chinensium, & H. claustrali.

QUod radicem Gin-Sen attinet, eam ex China attulit ante aliquot annos eò ablegatus Dominus Nicolaus Spatharius, qui simul mihi retulit, sibi illic locorum familiaritatem fuisse cum sene quodam Jesuita, adhuc vegeto, qui fassus est, omnem ingravescentis suæ ætatis vigorem ab hac radice laudata unicè habere, cujus usum ipsi communicavit. Descriptio hæc est: Ista radix Ginzen debet poni in aqua calida aliquantulum temporis, & postea benè lavari à sordibus, bene lota oportet eam scindi in tenues partes & coqui lentô igne in vase terreo. Aquæ quantitas nec sit multa, nec pauca. v. g. ad coquendam decimam partem unius drachmæ Gin-Sen adhibeantur duo calices aquæ, quousq; coquendo reducatur ad unum calicem aquæ, & sic bibitur ille liquor, qui multum roborat hominem viribus destitutum.

V. Dominat. serv. humill.

Ludov. Bugarion, è S. J.

De cætero &c. Præter unicam radiculam, quam ad TE transmitto, nihil ulterius obtinere potui. Esse eam Mandragoræ speciem puto esse extra dubium, quin & obtinere vim quandam quasi opiatam narcoticam, recteq; usurpatam plurimùm posse in compescendis spiritibus nimium effervescentibus, placideq; eosdem contemperare & ad quietem traducere, omninò existimo, &c. Circumferunt etiam hîc lapidem quendam factitium, itidem ad Katajam natales suos referentem, quem Thensy vocant. Hic linguam satis acriter mordicat impositus, incen-

incensus gravem & arsenicalem quasi odorem spirat: comme-
dant eum ad varii generis dolores & tumores externos in aq
dilutum & ita applicatum. Volebam quædam addere, m
quidem fabulosa visa, de Herba Claustrali, quam sibi quid
non planè sublestæ fidei homines hîc perhibent visam;
improvisum negotium me abrumpere cogit &c. &c.

[Ex literis ad D. D. Menzelium datis Moscoviæ d. 21. Mart. 1689.]

SCHOLIUM.

SCripsi ad Excell. Dn. D. Blumentrost Phil. & Med- D. Ma-
gniq; Tzarii in Moscovia Archiatrum meritissimum, & (u
de se refert) depontanum, ut me certiorem redderet de radice
Gin-Sen, si quæ certiora haberet de ea in Moscovia ob loci pro-
pinquiorem distantiam, quâ itur terrâ ex Moscovia in Chi-
nam: atq; ex literis responsoriis ejus præcedentem observa-
tionem contraxi: ubi in P. Bugurionis à S. J. descriptione de
modo conficiendi potum ex Radice Gin-Sen notandum,
quod Chinenses medici pro conficienda potione duplicem
mensuram liquoris adhibeant, utraq; mensura iis vocatur calix,
sed duplici nomine & sensu, nempe çan & chum: hoc ipsis
mensura libræ integræ medicinalis est; çan verò dimidiam
partem libræ fermè continet. Cùm igitur Radicis decima pars
drachmæ (quæ nobis erunt sex grana) ad duos calices aquæ
adhibentur, sermo hîc erit, ni fallor, de çan & non de chum, sc.
de calice continente dimidiam saltem & non integram libram
liquoris, virtus enim radicis, quæ, meô sensu, in secundo saltem
gradu caloris consistit, nimiùm dispergeretur in tanta quan-
titate aquæ, radicis saltem sex granis affusæ. Hîc etiam men-
tionem injicere lubet radicum Gin-Sen ex Insula Tauxian,
hôc annô mihi à Clar. Rumphio ex Moluccarum Insula Am-
bona transmissarum, quæ formâ quidem cum cæteris conve-
nit, quantitate verò & qualitate cum vulgaribus discrepat,
nam

Fig. 51 et 52.
pag. 489.
Fig. 50.
p. 489.
Radix Gin-Sen ex Insula Tauxian.
Mitzno fana.
Fata siro

Annus VIII.

nam ſapor Zedoariæ ei parùm eſt admixtus, unde calidior etiam eſt, longitudine etiam ſex uncias ſive dimidium pedem, craſſitie verò dimidiam unciam æquat, cùm reliquæ omnes nunc unciâ unâ, nunc duabus, nunc tribus, ad ſummum quatuor unciis non ſint longiores. Figuram earum unam ſubnectere placuit. Cæterùm de lapide Thenſy, ut & de herba clauſtrali (quam alii Sferro cavallo ſtatuunt) nihil mihi conſtat.

[*D. Chriſtianus Mentzelius.*]

Fig. L.

OBSERVATIO CXC.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Plantis Japanenſibus Mitznoſana & Fataſiro.

PLanta hæc Incolis Regni Japan Mitznoſana i. e. Flos aquaticus, dicta, multùm in paludoſis & aquoſis locis ſpithamæ altitudinis, erectè creſcit, cum radicibus profundè deſcendentibus & in fine in villis aut radiculis terminantibus. Plures quàm duos aut tres flores nō habet, qui coloris ſunt cinerei, in ſummitate verò cœrulei, folia obſcurè viridia cordis repræſentant figuram, & mollibus adhærent petiolis. Apud Japanenſes nullius eſt uſûs. Fataſiro aliàs Sigillum Salomonis, copioſê reperitur in campis Japanenſibus, in quibus Incolæ Oryzam colunt, Folia ipſius nervoſa hyeme decidunt. Flores cum radice candent, quemadmodum in Europa, Japanenſes licet omnium ferè herbarum virtutes ſummô ſtudiô explorent & ſciant, ipſius tamen uſum ſive virtutes in Medicina ignorant.

Fig. LI. & LII.

OBSERVATIO CXCI.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Floribus Japanensibus Kanako Juri & Jama Juri.

KAnako Juri sive Lilium Martagon majus, Flos est prægrandis, similitudinem quandam habens cum pileo turcico, dependet sicut fritillaria, colore est carneo, *intùs* cavitate quadam gaudet, ex qua septem prominent surculi, cum antheris, quemadmodum Lilium album, duorum pedum altitudine circiter crescit, cum foliis firmis & crassis & maximè nervosis. Radix sive bulbus est squamosus, coloris Lilii Crocoverni. Japanenses radicem comedunt & in ipsorum hortis copiosè colunt, ad medicum verò usum minimè adhibent.

Jama Juri, Flos hic, priori in omnibus similis est, exceptis foliis, quæ sunt tenuiora & longiora, semenq; quoddam prædurum (quod terræ insitum facilè erumpit & sui simile producit) inter se habent; copiosè reperitur in excelsis montibus, hinc etiam Japanenses florem hunc Jama Juri i. e. Florem montanum nominant, nam Jama montem significat. Apri avidè radicem hanc appetunt.

Fig. LIII. & LIV.

OBSER-

Dec. II.

Dec. II.

OBSERVATIO CXCII.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Arboribus Japanensibus Fisakaky & Tsutta.

Fisakaky arbor est vasta & satis crassa, folia ipsius, quæ parum amaricant, betulæ foliis sunt similia, flores lutei inter folia propè caudicem erumpunt, & suaviter cum dulcedine quadam olent. Lignum quod maximè durum & firmum est, ad ædificia & navigia construenda, item ad ignem culinarem adhibetur.

Tsutta sive Pyrola itidem arbor est procera & crassa, crescit in Insula Japan, in excelsis montibus & scopulis, ubi rami ipsius firmiter annitendo prægrandes scopulos & arbores adscendunt & exsuperant, durissimo gaudet ligno. Folia quæ & parum sunt dura, cum splendore obscurè viridia apparent. Semen quod racematim è ramorum summitatibus prorumpit, spadiceum est colore, in suprema verò parte nigrum & naturâ frigidum. Japanenses dicunt & firmiter credunt, quod semen, si in dolore dentium cavo denti indatur, dolorem statim evanescere & dentem frustulatim excidere faciat.

Fig. LV. & LVI.

OBSERVATIO CXCIII.

D. JOH. CHRISTIANI MENTZELII.

Eryſipelas ſingulare exulceratum.

MAtrona quædam honeſta 46. circiter annorum, cum tempore hyemali frigori nimium ſe exponeret, cubitum itura, caloris frigorisve ſentiebat viciſſitudines, quas circa mediam noctem tantus calor totius corporis, cum ſiti enormi inſequebatur, ut ægra majora metuens ſummo mane me accerſeri juberet, ego ægram adhuc ſummo calore conflictatam inveniens, accuratè in cauſam procatarcticam inquirebam, quam ſe minimè ſcire ajebat, niſi quod heſterno die, domeſticà curæ habens, ſe nimium frigori expoſuiſſet ab illoq; tempore, dolorem quaſi urentem in mamma dextra, ut & in ſcapula dextra ſenſiſſet, cumq; partes has perluſtrarem illas hinc & inde inflammatas & tumentes obſervarem, ſtatim anguem ſub herba latere, divinabam, quare exhibitis cordialibus & alexi-pharmacis, inflammatio & tumor non ſolum totam mammam & ſcapulam dextram occupare incipiebant, ſed etiam ſucceſſu temporis anterius ad ſiniſtram mammam, poſterius verò deorſum ſerpebant, cum ſummo dolore & calore: Lecto interim ſe dare cogebatur ægra; appetitus proſternebatur, alvus obſtructa, officium ſuum negligebat, ſomnumq; præ doloribus capeſſere non poterat, in partibus inflammatis & tumidis veſiculæ pellucidæ, aquâ flavâ refertæ, diverſæ figuræ & magnitudinis apparebant, quæ in ſcapula & tergo ab induſio disrumpebantur, disruptæq; ſerum flavum & viſcidum fundebant, & induſium agglutinabant, ut ſine ſummo & acerbiſſimo dolore divelli non poſſet, tandem poſt varia internè & externè adhibita, eſcharâ obducebantur & conſolidabantur, in mamma verò, cum ægra veſiculas diſſecare aut aciculâ aperire, manumq; chirurgicam admittere recuſaret, illæ minime disrumpebantur, ſed ſerum quod inibi latebat, in purum

purum pus abibat, & cum exitum non inveniret, fungoſam mammarum ſubſtantiam ſubingrediebatur, pellicula interim à veſiculis iſtis relicta decidebat, & partes illæ exulceratæ conſolidabantur, ſed dolores in mamma hac dextra affecta, nullo modo, variis licet adhibitis & externè & internè, ſopiri poterant, ſed per quatuor ferè menſes adhuc ſæviebant, & licet annus jam abhinc ſit, ex quo hoc affectu laboravit ægra, tamen nonnunquam tempore ſcilicet pluvioſo iſto dolore in hac mamma afficitur, aliàs optimè per DEI clementiam vegeta vivit.

OBSERVATIO CXCIV.

D. JOH. CHRIST. MENTZELII.

Convulſiones totius corporis & varia gravia ſymptomata ab eſu mytulorum.

Ante duos circiter menſes, tempore nocturno, è lecto vocabar, ad feminam 20. annorum natam, quæ à convivio, ubi mytulis ſe nimium ingurgitaverat, domum redux & lecto ſe tradens, ſubitò graviter ægrotare inceperat, ita ut adſtantibus animam ferè agere videretur, nam præter nauſeam, totius corporis p. n. calorem, præcordiorum anguſtiam, difficilem reſpirationem & pulſum nimis celerem, animo nonnunquam linquebatur, totum corporis undiq; adeò rubrum erat, ac ſi panno coccineo obductum eſſet, membraq; ita ſemper convellebantur, ut ægra ne momentum temporis quieſcere poſſet; In ſtatu hoc dum ægram reperiebam & ab adſtantibus procatarcticam cauſam intelligebam, periculum in mora fore facilè judicabam, ideoq; infuſum Thee ſtatim parari jubebam, illiusq; ſatis largam portionem cum oleo amygdalorum dulci rec. expr. exhibebam, immiſſoq; in fauces plumaceolo vomitum provocabam, qui etiam ſtatim ſuccedebat, ita ut ægra non ſolum omnes mytulos, verùm etiam omnia

quæ in convivio comederat evomeret, quô factô ſtatim levamen quoddam ſentiebat, convulſionesq; remittebant, & quamvis reliquum noctis, præ calore & ſiti adhuc inſomne duceret, ſequenti tamen manè menſtruus fluxus (quem ante quatuordecim dies modò paſſa fuerat) ſe prodebat, atq; cum illo omnia ſymptomata evaneſcebant, ægraq; ſibi optimè reſtituebatur.

OBSERVATIO CXCV.
D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
De
Cyſtide monſtroſâ in Gallinâ domeſticâ.

DEſtinaverat haud ita pridem culinæ apparatus menſæ alia inter gallinam, præterito autumno coëmtam ac integram hyemen aliarum ſociam, benè habitam nec, quantum advertere licuit, malè conſtitutam, ſatis voracem & vegetam, neq; officii ſui quâ partum ovorum negligentem, cujus in exenteratione occupata coqua non ſine indignatione pluries digitos offendit ad cuſpidem, in illis cavi ventris latibulis, ubi omnia cœco digitorum impetu ac niſu peraguntur, ignara qualem, eruit tandem viſcera quæ inerant omnia, ac dum quæ offenſæ cauſa curioſa ſimul & irata rimatur, grandem deprehendit, corporis illius reſpectu, ſaccum ventriculo, qualis gallinis eſſe ſolet carneo firmiter cohærentem, ac epati ſuccumbentem, cujus in extremo offendiculum illud digitorum ſuorum, aciculam nimirum orichalceam medio ſui acuminato prominentem reperit, & indignabunda vi evellit, rei vero inſolitæ & hactenus nunquam ſibi viſæ novitate perculſa accurrit, ac reliquis domeſticis ſpectaculi hujus ſui copiam facit. A quibus tandem & mihi exta illa exhibentur, in quæ dum curioſiùs paulò, & accuratiùs inquiro, deprehendo ſaccum illum in medio ſimæ hepatis parti firmiter adnatum,
circa

circa fundum in duas, globosas quasi, protuberantias distinctum, ac utris instar distentum, cujus unius medio vestigium extractæ aciculæ impressum apparebat, altero extremo duro planè & nerveo, imò cartilagineo ferè, in ventriculi carnosam prominentiam desinente, eidemq; firmissimè cohærente, ac paulò magis quàm folliculi reliquum, cujus color lividior erat atq; è cæruleo cinereus, albicante, figurâ ac magnitudine pyrum aliquod mediocre, ob longum æmulantem cumq; humanâ cystide de quantitate certantem: Ac licet insolita magnitudo, decies imò pluries naturalem superans, situs præterea, figura, conformatio, ac connexio, omnia in statu præternaturali constituta suspensum me quadantenus tenerent: non potui tamen non omnibus ritè perpensis, pro cystide bilariâ illum agnoscere. Illud solum plane extraordinarium erat, quod cùm fellis folliculus in naturali suo situ in volatilibus præsertim ac in specie in gallinis ventriculum nunquam contingere soleat, sed aliquot digitorum transversorum intervallo in intestina ductu suo patere, hîc non modo tangeret ventriculum, sed & firmiter eidem cohæreret, nec contiguus tantum, sed & continuus cum illo esset, adeò ut ex illius internâ cavitate in hunc satis patulo foramine [prout adaperto, ægrè licet satis penetrante, scalpello anatomico, ob duritiem fibrarum transversarum cartilaginearum fere, è quibus constabat colli illius exterior tunica duplex (excipientibus nimirum illas fibris rectis non minus validis) medium ferè digitum crassa, folliculo apparebat] aditus calamo mediocri excipiendo sufficiens, paulatim versus cystidem angustior, pateret, qui ramentis ac festucis à pastu in cavitate ventriculi utplurimum residuis, flavo colore imbutis refertus erat, sub ipso autem in folliculum introitu colorem sensim cum reliquo cystidis contento, quo tota scatebat, saburrâ nimirum gryseâ sub spisso liquamini fœtido ac quasi purulento mistâ, communem induebat. Ventriculus, Epar, lien, & reliqua viscera interna satis benè erant constituta, præterquam quod œsophagus orificio superiori

ventri-

ventriculo inſinuandus, hoc quoq; inſolitum oſtenderet, carneum nimirum ſatis craſſum & muſculoſum involucrum, quod ſtomachi vices geſſiſſe videbatur, nec non quod Epar à vicinitate cyſtidis ſibi accumbentis colorem huic quadantenus ſimilem, quâ parte illam tangebat, contraxiſſet. Melioris intellectus ergò, quæ mihi oblata fuerunt, rudi Minervâ delineavi, accuratiùs id acturus, ſi ancilla exenterationem cautius peregiſſet, vel rem mihi ante quàm extracta fuiſſent exta, indicaſſet. Literæ, quas delineatio Fig. LVII. exhibet, notant

a. Oeſophagum ab ingluvie abſtractum.
b. Stomachum ſeu orificium ventriculi ſuperius, carneo involucro muſculi formam gerente ſtipatum.
cc. Ventriculum, qualis gallinis eſſe ſolet, carneum, durum, & pinguedine hîc loci obſitum.
d. Cyſtidis monſtroſæ partem anteriorem, ſ. collum, Ventriculo firmiter cohærens, atq; in eundem manifeſto, ſed verſus folliculum anguſtiori hiatu partem contentumq; ſuum, quantum ê conſiſtentia ejusdem liquebat, ab illo recipiens, craſsâ cum cartilagineâ penè tunicâ, ê duplici fibrarum genere & albeſcente ac ferè gypſeâ materiâ conflatâ, conſtans.
eee. Folliculum Cyſtidis monſtroſæ reliquum, non bile, ſed ſaburrâ quadam gryſeâ craſsâ, putri ac ſummè fœtulâ refertum.
f. Locum in fundo folliculi notâ inſignitum, ê quo acicula orichalcea prominuiſſe videbatur.
gg. Hepatis partem gibbam reſupinatam, quò monſtrum hoc cyſtidis vi ſui ſeſe offerret evidentiùs, maximâ ſui parte delitеſcentem.
h. Simam epatis is quidem dextri lobi partem pronam, ſub cyſtide perinde ex parte latentem.
i. Gibbæ partis ſiniſtri lobi veſtigia.

k. Simæ

Calculus renis dextri.

Fig. 58. pag. 500.

Calculus renis sinistri.

Fig. 57. pag. 496.

k. Simæ partis sinistri lobi visui se offerentis faciem, reliquo sub cystide abscondito.

l. Partem lienis naturaliter constituti oculis patentem, latente sub cystide reliquo.

m. Vas Lieni insertum satis capax, sed ab ancillâ incautè divulsum, cui infernè adjacebat ductus hepaticus versus cystidem obturatus, in epar verò patens, atque pauxillum bilis flavæ viscidæ admodum continens.

n. Intestini â pyloro descendentis incuriâ abrupti portionem.

o. Aciculam, cujus altera medietas globulo munita, quæ in cystide delituerat, viscido humore nigro incrustata, reliqua acuminata nativo suo adhuc, parumper tantum obscurato, nitore prædita.

Fig. LVII.

OBSERVATIO CXCVI.

D. CHRISTIANI VATERI.

Vagitus Uterinus.

VAgitum Uterinum neque prodigiosum, neque Matri aut fœtui semper funestum esse, comprobant jam Exempla à Camerario Memor. Cent. 2. Libavio lib. 2. singul. tr. 10. Thom. Bartholino Hist. rar. C. 1. Hist. 1. aliisque collecta vel observata. Idem quoque mihi elapso anno observare contigit in fœmina quadam honesta, quæ tertia vice gravida, Mense septimo sentiebat frequentes & insolitas planè fœtûs commotiones, quas tandem Vagitus vel clamores ejusdem tribus distinctis vicibus sequebantur, ut vir accumbens admonitus aures arrigeret, & eosdem quoque manifestè, perciperet. Ex hoc perterriti & malè ominantes parentes me in consilium vocant, quos tamen securos esse jubeo, & nihil nisi tormina aut insultus spasmodicos, fœtum ad ejusmodi convolutiones & clamores urgere doceo; Erat enim Mater non

ſolùm Cacochymica, flatibus admodum obnoxia, ſed Iræ quoque indulgebat ſæpius; unde pravum fœtui alimentum contingere neceſſe eſt. Propinabam propterea Confortantia, Carminativa & in ſpecie Antepileptica, ex quibus paulo poſt melius ſe habebat, nec motus amplius enormes, multò minus vagitus percipiebat, quousque tempore legitimo, Menſe nimirum nono, & modo prorſus naturali fœmellam ſanam adhuc cum Matre ſuperſtitem & valentem enixa eſt. Ex quo & aliis conſtare tandem arbitror naturam neque ſuperare, neque eidem repugnare, fœtum Utero Materno incluſum, non ſolum alimentum ultimis Menſibus ore haurire, ſed etiam inter jectigationes os liquore, cui aliàs innatat, exerere & clamorem edere poſſe.

OBSERVATIO CXCVII.

D. CHRISTIANI VATERI.

Ruptura Lienis ab Ictu.

RUpturam Lienis referunt jàm Tulpius lib. 2. Obſ. 29. Fontanus in Veſal. Epit. p. 21. & Excell. Bohnius de Lethalit. Vulner. ex Actis Facultatis. Quibus etiam eam, quam nuper videre mihi contigit, ob circumſtantias ſpeciales addere viſum fuit: Vocatus nimirum (Annenburgum) ad inſpectionem fœminæ, quæ ex contuſione & Vulnere Capitis perempta credebatur, in Capite tàm ſubitaneæ Mortis cauſam ſufficientem non reperiebam, ideoque placebat etiam reliquos Ventres aperire, licet nullibi læſionis alicujus, ne quidem Sugillationis veſtigium compareret; præter quod abdomen inſigniter turgeret. Quapropter illud primum ut de ſuſpicione ingravidationis conſtaret, aperiri curavi, & ecce totum ſanguine extravaſato & fluido ſcatebat, cujus extravaſationis Originem inquirens reperio Lienem in multas partes totali-

ter

ter disruptum & quasi laceratum, ut etiam transitus digitis ubivis pateret; Nec tamen adeò gravis læsionis causa apparebat ibidem: Reliqua enim salva erant & prorsus illæsa; sed remoto sterno occurrebat costa sexta, desuper numerando, introrsum fracta, unde à forti percussione rupturam istam Visceris vicini inductam esse demum videbam. Mirari exinde potissimum subit, quod in loco percusso nullum vestigium, ne quidem sugillatio vel flavedo appareret. Judicavi à subitaneâ & nimia sanguinis evacuatione id factum; Unde sanguis etiam è minutissimis & capillaribus venis interiora versus derivatus fuerit, isque admodùm dilutus procul dubio à copia lymphæ circa Lienem simul extravasatæ. Rupturam verò ipsius Lienis ab ictu, etiamsi in loco solùm vicino facto, non mirabitur forsan, qui substantiam ejus, non quidem è sanguine concreto, uti veteribus videbatur, è textura tamen laxiori vasorum sanguineorum, quorum extremitati solum glandulæ infinitæ racematim dispositæ asperguntur, conflatam esse noverit, quæ proinde levi admodum maceratione secedunt & deterguntur, ut nihil nisi sacculus membranosus, per fibras transversim excurrentes adhuc cohærens, relinquatur.

OBSERVATIO CXCVIII.

D. CHRISTIANI VATERI.

Perforatio Diaphragmatis in Speculo Nerveo non Lethalis.

VIdi nuper Canis Diaphragma in ipso speculo nerveo, ut vocatur, insigniter perforatum, adeò, ut transitum ferè digiti minoris permitteret. Quo verò casu, an à Natura an vi externa factum, certò deprehendere non licebat, nisi quod margo ipsius foraminis & cicatricula quæ-

dam in duplicatura Mediaſtini, ubi ſpeculum Diaphragmatis claudit, vulneris olim gladio vel alio inſtrumento acuto inflicti, indicium exhiberet: Exinde ſcrupulus mihi ſubortus, quævis Diaphragmatis Vulnera etiamſi in parte Nervea, non eſſe ſimpliciter & abſolutè lethalia, niſi etiam Mediaſtinum ſimul lædatur. Videtur enim exinde Reſpirationem non omnimodè aboleri poſſe, quando Mediaſtinum adhuc Vulnus occludit, indeque tranſitum aëris denegat. Videbatur enim Canis cæterùm ſatis ſanus, nec ulla in eo Reſpirationis difficultas à me aliisque anteà erat obſervata.

[*Per Nob. D. Theſeum I. Altenburgo, 1690. d. 5. Junii Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CXCIX.

D. JOSEPHI LANZONI.

De

Magnis calculis renalibus.

POſt longam ac diris concomitatam ſymptomatibus ægritudinem, Innocentius XI. Pontifex Romanus æternæ memoriæ, frequentibus arthriticis inſultibus afflictus, tandem die 12. Auguſti An. 1689. mortuus eſt. Aperto cadavere, in Renibus reperti ſunt lapides iſti in figuris ſequentibus delineati; licet antea Sanctiſſimus Pontifex nullum paſſus fuiſſet unquam nephriticum dolorem. Calculus autem renis ſiniſtri in parte ſuperiori albicabat, reliquo corpore nigricabat, pondereque uncias novem æquabat: qui verò in dextro rene fuerat, totus erat albicans, & uncias ſeptem ponderabat.

Fig. LVIII. p. 496.

SCHO-

SCHOLIUM.

QUæ in lustratione interiorum corporis partium Magni hujus Principis plura reperta fuerunt, publicè descripta leguntur; hoc solum exinde decerpere & Relationi huic addere lubet: Postquam membrana renum adiposa fuit ablata, in utroque diversæ extumescentiæ adparuerunt, quarum aliquæ molles, duræ aliæ, & quasi hydatidibus similes erant; Ipsis verò renibus dissectis, duo insignes comparuerunt calculi, miræ adeo figuræ, ut faciliùs penicillo, quàm pennâ repræsentari queant. In sinistro qui hærebat rene, uncias novem, alter in dextro rene latens, sex uncias (sic manuscriptum Italicum Româ huc missum legebat,) ponderabat. Uterque in pelvi renali continebatur, extremitatibus suis in tubulos renales extensus, qui ideo insolitâ figurâ, renes verò externè tantùm glandulosi & membranâ tecti conspiciebantur. Pars exterior calculorum ex multis parvis lapillis, diversæ figuræ & magnitudinis, ob locorum, ubi concrescunt, diversitatem, coagmentabatur. Elegans & mirabile præbebant spectaculum variæ concavitates & canales in calculis obviæ, qui sero urinario in glandulis separato locum concedebant, ut sine impedimento defluere ad ureteres potuerit, qui ipsi una cum vesica omnino sani, paucâ urinâ præsente, ac sine ullo calculo fuêre inventi.

[L. Schröck, L.f.]

OBSERVATIO CC.

D. JOSEPHI LANZONI.

Ulcus in pulmone ſanatum.

SIſto hîc Obſervationem, quam Excell. D. Ludovico Mariæ Barberio, Medico Imolenſi celeberrimo debeo: ſcil. Dominus Lottus, civis Imolenſis, annorum circiter quinquaginta, in Maſſa Lombardorum degens, immani fato circumdatus, incidit in peripneumoniam 27. Junii elapſi anni, quæ dierum progreſſu veſicularem ipſius pulmonis ſubſtantiam ulcere labefactavit, ut à practicantium corona infeliciſſimus empyematicus haberetur: puris ſanguinei ſputum, difficilis reſpiratio, ſudores nocturni, febris marasmodica & conſumptiva eum comitabantur. Imolanum delatus 8. Auguſti ferè excarnificatus, uſu balſami ſulphuris per dies quadraginta, diæta rationali, ex his, quæ ſolent in his affectibus à Practicis uſurpari, uti pulmentis hordeaceis &c. feliciter fuit ſanatus: mane capiebat guttas duas balſami ſulphuris in cochleari inſulſi juris, qui balſamus paratus extabat è floribus ſulphuris philoſophicis, cum ſpiritu vini rectificatiſſimo, per circulationem ad lumen lucernæ, vitro ſubtiliſſimo, per dies quadraginta usque ad rubedinem. Dein tres horas à paſtu ſumebat aliud cochleare cum balſamo ſulphuris, prout communiter præparatur in pharmacopœiis cum ſpiritu terebinthinæ, ſyrupo de ſucco violarum admixti, quibus remediis ultra ſpem ſanatio eſt ſubſequuta.

Probabile eſt, ſi licet internas minimorum explorare actiones, impetum ſanguinis ex ſulphurearum & ſalinarum particularum ſuperfluitate (ordinata enim & certa quædam eſt textura, qua proportionaliter miſcentur particulæ omnes ſanguineam maſſam conſtituentes, quæ ſi aliqua earundem excedatur, morboſam conſtitutionem fas eſt oriri) febrili & effe-

efferato motu sanguineam massam extra arteriosa & venosa claustra urgente, laxiores membranaceas fibrulas, pulmonis vesiculas componentes, deprehendendo, eas lacerasse ac disrupisse, quibus ulcus formatum in ipso pulmone lethale morbum composuit. Pus itaque non tantum lymphaticis retrogradis, sed & sanguineis vasis redditum, perenne fermentum sanguini indidit effervescentiæ febrilis, ex quo deficiente nutritione, marasmus ortum duxerat. Usus itaque nutritionis ut habeatur, necesse videtur, ut in partibus nutriendis ab evolantibus particulis (unde nutritionis necessitas) non tantum impetu transeuntis sanguinis, sed elastica pressione nitro-aërearum particularum super extimam corporum superficiem collidentium, pori figurati relicti succis denuo impleantur, qui si succo evolanti non fuerint proportionalis & figuratæ mixtionis, partem nutriendam reficere non valebunt: angulosúmque pus fibrulas tracheales, & vesiculares pulmonis stimulando contractiones in ipsis inducit, (villum enim stimulo contrahi dubium non est,) unde contactus spiritus aërei & ingressus ipsius in sanguinem intercipitur, præ nimiáque contractione etiam laxati villi vesicularum necesse est sanguinem ad illas appellentem coagulari, unde infarctus pulmo difficilem induxit respirationem. Chimico-balsamica igitur medicaminis constitutio succum sic proportionaliter particulis coagmentatum sanguini impartita est, ut purissimum sulphur sine angulatarum particularum obstaculo (sulphurea enim corpora simul ramositate conjuncta nequeunt à salinis angulatis menstruis penetrari) ita aptum nutritioni redderetur, ut dierum progressu paulatim imbibita sanguinea massa, non tantum partes omnes nutriendas restituere valuit, sed & ulcus pulmonis confirmatum istius purissimi sulphuris appulsu vesicularum refectione paulatim sanavit.

OBSERVATIO CCI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Diarrhœa annua.

CIvis quidam Ferrarienſis, annorum triginta duorum, temperamenti bilioſi, diarrhœa laborans, me hebdomada elapſa in conſilium vocat, ac interrogatus de morbi cauſis narrat, ſe ſeptem abhinc annis, ſemper in fine menſis Junii affici moleſta hac diarrhœa, bilioſa, cum facili ad vomitum propenſione, quæ poſt ſeptem dies evaneſcit. Rara mihi viſa eſt hæc affectio, cui ſimilem aliam me legiſſe non recordor. Sequenti autem præſcripto remedio ad formam Electuarii, ſumendi ad cochleare dimidium ante paſtum, ſeptimam obſervaturus diem, diſceſſi. Remedium autem hoc eſt: ℞. Conſ. roſ. veter. citri ad ℥iß. C.C. præp. Coral. rubr. præp. Lapid. alabaſtr. pulver. Hæmat. præp. Margarit. præp. Terræ ſig. ſpirit. Vitriol. ana ℈j. Cum Syr. acetoſ. ſimpl. F. Elect. ſ. a. Et ſeptima die, doloribus mitigatis, & ceſſante nauſea, terminavit Diarrhœa more conſueto; ipſe autem Patiens nunc læto animo vivit; ſic enim quovis anno dicit Naturam ſuam pravos elicere à corpore humores, ſine medicaminum uſu, ſperans ita, nec autumno, nec æſtate amplius ſe ægrotaturum.

[Ferrariâ Anno 1690. die 6. Julii Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Lacte concreto in stomacho.

ADolescens quidam elapsis diebus maximam copiam vaccini lactis ingurgitavit jejuno stomacho, hincque duabus transactis horis, tumefactâ stomachi regione, dolores fortes surrexére, ac diri ventris cruciatus: me in consilium parentes vocarunt, qui statim lac esse in ventriculo concretum conjeci, ideoq; jussi, ut æger comederet Allium; hoc autem manducato, statim lac dissolutum fuit & per alvum expurgatum. Quod remedium didici in parte 2. Promptuarii Chirurgici Anton. Phil. Ciuccii pag. 170.

[Ferrariâ A. 1690. d. 6. Jul. ad D. Helianthum II. missa.]

SCHOLIUM.

CUm Allium multo sale volatili alcalico præditum esse, vel ipsa ejus acredo, oculos naresq; feriens, & cutem exulcerans edoceat, ejusdem etiam salis virtute lactis coagulationem emendari posse, verisimile est, dum nempe acidas particulas, lac in coagulum cogentes, immutat, id quod Thom. Willisii experimentis, in lib. 1. Pharmaceut. ration. sect. 4. cap. 1. notatis, clarius evadit, dum lacti per acidum infusum coagulato sal tartari, absynthii, flores salis ammoniaci &c. si instillentur, coagulationem priùs factam maximâ ex parte fuisse sublatam, & crassamentum album & durum mox evanuisse, atq; liquorem denuo tenuem & fere limpidum redditum, etsi speciem lactiformem & homogeneam haud prorsus resumat, sæpius observavit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CCIII.
D. JACOBI BRACHII.
De
Ovis Ostreorum.

OMnia, quorum genesim vel oculus videt, vel intellectus conjicit, vel autopsia confirmat, ex ovo produci, explorata fatetur veritas, & notius est, quàm ut exponi debeat, adeò ut non solùm sedulis arcanorum naturæ scrutatoribus, verùm etiam experimentalis Philosophiæ tyronibus ipsis, & candidatis hoc sit in confesso: Quanquam autem fœtus exeuntes ab ovis immediatè non prosiliant, attamen origo prima, mechanica materiæ dispositio, primæque rudimenta animationis ob ovo dependent, & in ovo conficiuntur; quod etiam cognovit in seminibus, plantarum *Empedocles* apud *Aristotelem de gen.anim.lib.1.cap.20.* scribens: *Oviparum genus arborum*, quasi naturâ se movendo, & actiones, productiones, generationesq; subagitando, ac perficiendo necessitatem circularis revolutionis agnoscat, ità ut pateat in animatis præcipuè, animam, tam vegetativam, quàm sensitivam possidentibus, tam in toto, quàm in partibus, circularis dispositio, ac sphærica conformatio, & figura. Quod etiam optimè, ac luculenter probavit *Renatus Cartesius*, motum sive omnem circularem esse; generationem omnem esse motum; & naturam, à qua pendet universa genesis, principium esse motûs, & quietis. Quin immò divinus *Hippocrates* pluribus in locis, præcipuè verò *in libro de Principiis*, universaliorem priùs productionem ostendens *art.2.* tali pacto disserit: *Hæc itaq; cum turbata essent & in orbem circumvolverentur, &c.* Deindè in sequentibu cujuscunq; partis exortum è diversis motûs circularis gradibus provenientem indicat. Verùm ne dicat aliquis me ἐκτὸς χόρου ὀρχεῖσθαι i. e. *extra chorum saltare*, & cum proposuerim de ostreorum ovis observationem pandere, de generatione, & ovis in ge-

in genere quæstionem admodum arduam, & ex Hammonis fonte, ut ità dicam petendam, instituere, ne adscribi non immeritò mihi possit Aristidis illud, τι τοὶς ἀχαιοῖς ἀπὸ τȣ͂ πύργȣ κρίνετε; i.e. *cur judicatis Danaidas de mœnibus;* ad rem me confero. Desinente jam vere & totum æstivum tempus usq; ad initium Autumni ostrea in Venetis aquis lac, ut vulgò dicitur, præbent, & emittunt, quod etiam recensuit Plinius dicens: *Nuper compertum in ostreariis humorem ostrei fœtificum lactis modo effluere;* & paulò obscuriùs apud Aristotelem habemus *ostrea obtinere tamen ex putri producta aliquid prolificum, quamvis non cöeant;* & Petrus Gyllius, Byzantinos ostrea serere, & eorum quasi lac seminare à spectatæ fidei viro se accepisse scribit; si verò cum perfecto Microscopio impigrè perpendatur, & consideretur supradictum lac, ova fere innumera conspiciuntur, & apparent, ac id temporis eorum spondylus, callosum, s. illud rotundum albicans, quod intùs habent in medio, imminuitur, & exsuccus ferè perspicitur; lascinia verò, & circumspersa reliqua caro (musculi s. circulares cum branchiis) durior, ac solidior tactu percipitur, gustuq; experimur. In primis igitur, de se ostendit circà carnem in testâ humor albicans, & primo accessu tenuis ac dilutus, processu autem temporis absumitur humor, & nigricans incongesta materies pultis adinstar oculis occurrit; dum albicans humor cum microscopio sedulò ponderatur, duplicis conditionis reperiuntur ova; Primò quædam integrè albicantia, & inæquali rotunditate prædita, informis ad instar pillulæ, quæ immobilia in salso liquore permanent, & per consequens prima & imperfectiora animationis rudimenta possidentia; 2. quædam alia, alba quidem, & rotunda primis autem paulò compressiora, ostreariam quasi configurationem aperientia, lineamq; nigricantem toto spatio, quo testæ reserantur, habentia; Hæc insuper moventur, & ab infernâ testæ superficie discedentia, motu spirali ad supernum usq; circiter conclusi humoris horizontem feruntur; hinc indè verò lineà rectà perpendiculari usq; ad fundum testæ præcipitant,

pitant, denuòq; uti priùs resurgunt, posteaq; concidunt: Hoc autem in Ovis fit usque ad perfectiorem animationis gradum; tunc ostrea testas perfectè arcteq; occludunt, externo humori prohibentia ingressum, interno interim pro nutritione ovorũ, sese paulatim absumente, atq; id temporis nigricans illa incongesta materies pultis ad instar apparet, quâ sedulò perpensâ, ova, perfectè ostreariâ figurâ, nigroq; colore prædita conspiciuntur, quæ vel deficientiâ humoris, vel quia perfectioris acquisitione formæ motu non egent ampliùs, immobilia in testis permanent, donec à genitrice excernantur, variisq; locis, uti ligno, limo, lapidibus, ac aliis insideant, & adhæreant ad perfectiorem figuram, testarumq; materiem adipiscendam.

Aristoteles asserit *lib. III. de gen. anim. cap. XI. art. XIX.* in testaceis quibusdam, uti pinnis, buccinis, purpuris contineri semper ovum, aliàs majus, aliàs minus, in quibusdam aliis ut pectinibus, mytulis, & ostreis; non semper, sed vere, quod tempore procedente imminuitur, demumq; totum aboletur, nihilq; ad generationem conferre, sed indicare meliorem nutricationem, quale in sanguineis est pingue. Autumat *Aristoteles* ut ex enarratis conjici potest, testaceorum & ostreorum spondylum, gerere vicem ovi, qui decrescit equidem & exugitur dum successivè projiciuntur ova (ideòq; aliâs majus, aliàs minus apparet, imminuitur, & aboleri videtur) quæ gustum suaviorem, & saporosiorem præbent, dum spondylo includuntur; ut evenit etiam in gammarorum reliquorumq; crustaceorum fœminis, donec ova ad capitis vicinia continent; per hoc autem concludi nequit, spondylum ovum esse, & ad generationem uti spondylum conferre, at ova complecti, quæ opportuno tempore excernuntur, & animantur, eô modô, quò superiùs declaravi.

[à Nob. D. Lanzono ad D. Helianthum II. missa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCIV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Horrendus Bomborum & Carcaſſorum militarium effectus, an & quomodo irritus reddendus, per rationes phyſicas inquiſitio.

AD arma! Ad arma! Exclamare & claſſicum canere uno pluribus annis fuit coactus (dum Pacem amat, triumphis concatenatis obrutus) Auguſtiſſimus noſter Imperator. Et hoc quidem non immeritò, Tibi enim

Panicus hoſtis adeſt, Germania, Solis ab Ortu;
Solis ab occaſu Panicus hoſtis adeſt.

Cùm igitur Majeſtaticum mandatum in honore habere, ac hoſtibus ſeſe opponere teneatur ſubditorum unusquisq;, alter quidem manu armatâ caſtra ſequens, precibus alius, conſiliis ille, ideò & Ego religionem duxi, niſi & ipſe, licet in Muſéo ſaltem meô, pro Patria militatum abirem. Elegi autem mihi antagoniſtam truculentiſſimum, à plurimis, imò à me quaſi ipsô pro invincibili judicatum, iſtum nimirum, quem Titulus indicavit.

Maximô enim cordoliô, cum innumeris aliis candidè ſentientibus percepi crudeles operationes bomborum & carcaſſorum, quippe qui non modò pretioſiſſima ædificia, imò integras Urbes, earumque monumenta inæſtimabilia, Regum opes raritate æquantia damnô irreparabili ad incitas redigunt, immortalemq; eorum memoriam celeri oblivione ſuffocant; ſed etiam millemillenos innoxios, v.g. ægrotos, ſenes, literatos, mulieres, infantes, &c. reſiſtere hoſti nec volentium, nec valentium, aut terrore immani cruciant, aut miſerabili lanie-

na planè enecant. Eò autem magis cor mordebat, meosque spiritûs ad ingentes hosce vindictæ ausûs irritabat, quòd parvo cederet honori physico-medica tractantibus, pulverem pyrium & qui inde dependent effectûs tantùm non incredibiles, à nigrô illô monachô, Schwarziô, in Museô esse inventum; adeò, ut tantum absit, quin inventoris successores, licèt satis eruditi, habiles sint istius abusui resistere, ut potiùs cum aliis modò dictis perpeti cogantur, quò & ipsi cum suis si non planè internecioni tradantur, tamen miserabilibus periculorum, damnorum, & terrorum vicissitudinibus exponantur.

Cùm autem elapsis annis nullæ ferè atomi spirituum meorũ ad pyrotechniæ militaris cognitionẽ acquirendam fuerint proclives; jam autem omnia vincens Patriæ amor fervorem hunc excitaverit, meditationes meas fundamentis medico-chymicis innixas juvi lectione librorum, pyrotechnicorum, inter quos nomino acutiss. Buchneri Lipsiensis, Braunii, Dantiscani, ac Blondelli, Parisiensis, opera. Quæstionibus non minùs diversimodis successivè mihi conciliabam modum ac methodum operandi dictorum Bomborum à Præfectis militaribus, aliisque curiosis. Præcipuum autem adminiculum mihi promittebam à Pyrotechnis, denen Feuerwerckeren / quippe à quibus ob exercitium continuum potior & melior notitia expectanda; Verùm, spe meâ ferè penitus excidebam, licèt quasi obiter, tacitè, ac per tertios, quartosque quod dicitur, enchirises mihi valdè necessarias acquirere sperabam; Isti enim valdè invidi verebantur, ut eorum ars caput tam altè erigens decrementum & opprobrium patiatur. Patienter hæc ferens eò majore fervore consulebam Physicam meam chymicam practicam, seriisq; meditationibus immiscebam experimenta realia; & post varia tædiosô conatu frustra tentata, perditisq; expensis; placuit tandem Divinæ Sapientiæ, ut scopô meô poriter in bombis minoribus & mediocribus 40. 50. libras circiter ponderantibus.

Constitueram porrò plus ultra ad graviora progredi; verùm unâ & alte[illegible] felici effectu non statim beabar, quod

quidem

quidem & in prioribus mihi acciderat; nec peregrinum videbitur illi, qui violentissimam hanc operationem intelligit, & æquâ animi lance ventilat; Et cùm viderim majoribus istis bombis cicurandis instrumenta commodiora, & spatia ampliora compescere; (Priora enim in hortulô domui meæ contiguô tractaveram, non sine insigni vicinorum ob metum incendii indignatione;) Me insuper arduo ac tædiosô hôc labore fatigatum plurimum temporis suffurari Talento meo ordinario, tam in negotiis practicis concatenatis, quàm aliis meditationibus me decentibus, religionem mihi duxi in sagô non frustrà indutô ulterius comparere; sed eô depositô, Togâ meâ solitâ rursus induebar, chymiæ nostræ gratulans, quod unicuique possibilitatem demonstrare, si velim, valeam. Eò autem magis acquiescebam hisce inventis, quòd methodo sic monstratâ Pyrotechni militares pro Proximi commodô residuam operi manum ultimam facilè imponere possint, si modò velint. Superioribus enim questus sum lineis, illos conatibus meis obicem ex invidiâ ponere voluisse, artis suæ opprobrium inde metuentes, progressûs meos pro re impossibili, semper proclamantes. Quâ in re tam arduâ ob efficaciam truculentissimam & ferè incredibilem illos quodammodò quidem excusatos habeo, (præprimis cùm & ignes nonnullos jam pro inextinguibilibus habitos supprimere non dubitem,) cùm methodus mea ipsos lateat; Occultare autem eandem, Patriæ amor, ac Publici commodum jubeat, ne hostibus nostris innotescat; cùm reverenter mihi meritò sit habendum elegans Oweni Epigramma:

Scire Tuum nihil est, si Te scire, hoc sciat alter.

Propterea Magnates nostri, fidelesq; Patriæ Patres videant, quomodo suos Pyrotechnos ad plenariam operis absolutionem adigant. Tandem addo, ea, quæ jam de Bomborum tractatione proposui ad carcassos, eisq; affines non minùs quadrare, cùm horum temeritati faciliùs frenum admoveremus.

OBSER-

OBSERVATIO CCV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
De
Balſamatione cadaverum, etiam majorum, ſine eviſceratione nonnulla.

IN recenti habebit memoriâ Orbis eruditus, me undecim abhinc annis Publico communicâſſe methodum balſamandi corpora ſine præviâ eviſceratione; quem laborem, antequam experimentis variis abſolveram, mihi ſummè tædioſum, poſtea pluribus fuiſſe gratum, conſtat. Quamvis autem diverſa cadavera ante illud tempus condita adhuc integra, nec putredine corrupta ſingulis curioſis quot-horis demonſtrare valeam; placuit tamen pro candore virum honeſtum decente hæc jam addere: Notum eſt curioſis è dictô Tractatu, me opus hoc conficere mediante liquore ſpirituosô penetrante è ſale armoniacô & cineribus clavellatis. Cùm autem negandum non ſit, cineres clavellatos in aëre humidiore citiùs liqueſieri, ac alia alcalia, & per conſequens inde parata injuriam pati; ideò, cùm inventis facilè ſit addere, poſtea operi locô cinerum clavellatorum ſubſtitui calcem vivam, cùm alcalica hujus contumacia uniuscujusvis aëris injurias eludat. Notum non minus eſt, Dn. Kerckringium, Virum de Medicinâ noſtrâ optimè meritum oſtendiſſe curioſis fœtum humanum ſuccinô mollificatô obductum; ſpectaculô ſanè oculos mirum-quantum paſcente; quam curioſitatem meritò veneror & commendo, præprimis cùm ſuccini mollificatio hactenus multis innotuerit, magnis ſumtibus olim quæſita & redemta. Licebit tamen mihi, mentionem facere, me viâ ſatis brevi diverſa cadavera, plumis & crinibus carentia; ſed nudam cutem, vel piſces ſquamas ſuas præ ſe ferentia meâ methodo tamen priùs parata, jucundè non minus viſui offerre poſſe, ſi illinantur

tur vernice aliquô, Firniß/ à pictoribus, & similibus facilè discendô; Ego talem paro è terebinthinæ puræ parte unâ, & olei pini vel terebinth. partibus tribus; Poterit quoque gummi mastichis vel succini in oleô pini vel terebinthinæ aut juniperi resolutum ita pro vernice illiniri. Magis adhuc tamen oculos recreat, si corpora dicta Vernice planè albô obducantur.

Cæterùm, quæ aliquot hucusque annis eleganti curiositate tractârunt nonnulli, dum aves, serpentes, & similia corpora minora exsucca & solidioris substantiæ, mediante spiritu vini & terebinthinæ aut simili, oleô item juniperi, à putredine non minùs vindicant, jucundum quoq; non minus, ac laude suâ conspicuum est; Corpora autem majora humidiora, nec eviscerata horum spirituum efficaciæ neutiquam obedire, experientiâ discitur.

OBSERVATIO CCVI.
D. GABRIELIS CLAUDERI,
De
Herbâ Nicotianâ curiosa quædam.

HErba Tabaci pluribus sanè regni vegetabilis foetibus prærogativam facit dubiam, ob qualitates suas partim adprimè utiles & serias, partim noxias, versipelles, jocosas, quæ quidem tales sunt, ut specialibus Tractatibus describi à magni nominis viris dignæ fuerint habitæ: inter quos nomino Ægid. Everhardum Heinr. Mundium, Joh. Chrysost. Magnenum, Joh. Heinr. Alstedium, Mich. Neandrum & nuperrimè Cornel. Bontekoe.

Virtus hæc uti est larga & efficax, ita ob summè sylvestres sulphuris innati particulas conjunctas requirit verè eruditam & cautam Chymici manum. Exempli locô solus prodeat Syrupus de nicotianâ; hunc enim multi, ceu summè balsamicum Pulmonis æstimant solamen; nisi autem à sordibus adcuratissimè depuretur, effectum experieris planè contrarium.

Quid dicam de mirabili illius potu siccô, dum millies-milleni quot-horis fumum ejus avidissimô attrahunt ore; animô autem subitò mutatô Macrocosmicæ reddunt auræ, unde etiam maribus innumeris optimè audit; sexui econtra sequiori commune est scandalum, si Anglicas exceperis fœminas. Versipellem ejus efficaciam sequens docebit historia: Emuntur myropoliô per coquam pruna exsiccata pro cibô cœnam claudendo; Materfamilias cum binis Liberis primùm prunorum unam alteram avidè deglutit, ecce! paulò pòst una corripitur insigni cordis anxietate, altera lipothymica è scamnô procidit, tertia spurcè vomit; Adcurritur statim ad coquam, quærendo, quidnam rari condimenti cibis miscuerit? sed istam inveniunt (cùm pruna fortè degustaverat) humi projectam, vomentem, anxiam-semimortuam, quasi anima jam jam ipsi per guttur sit evolatura. E domesticis valdè consternatis ob metum accepti veneni, hic accersit Confessionarium, ille medicum, ista chirurgum, alia cognatos. Providus autem Paterfamilias adcuratè inquirit in pruna cocta eorumque brodium, & offendit frustulum Tabaci in myropoliô aut è malitiâ, aut incuriâ iisdem mixtum.

Unde statim unicuique, quæ dicta assumserant, infundit theriacam, & brevi in pristinam reducebantur statum. Ex hôc discant Philiatri & juniores Practici, quantum utilitatis & ægroto, & suæ famæ conferat cognitio morbi, ac proinde res suas providè agere adsuescant.

OBSER-

OBSERVATIO CCVII.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Infantes à Diabolô ſuppoſititii, aliæque in ſimilibus inſidiæ Satanicæ.

MIhi jam non eſt ſermo de infantibus, quos matres fraudulentæ ob cauſas politicas & alias aliquando vel in partu fictô obtrudunt, vel cum fœtu ſuô reverà editô ſubdolè transmutant; De quibus conſulendi Paulus Zacchias, in Quæſtionibus Medico-Legal. & Alphonſus à Carranza in Tract. de Partu legitimô, & alii, præter exempla Nobis obvia; quale non ita pridem toti Orbi expoſuit Statiſtica nonnullorum curioſitas per hæreditarium magnæ Britanniæ Principem, Walliſium; de cujus genuinô Parente ſub judice lis eſt, & adhuc, dum hæc ſcribo, tot ac tot millia Terrâ Mariq́ue brachiis armatis controvertunt.

Sed intellectos volo illos, quos Deô juſtiſſimô aliquandò connivente, Diabolus, fœtibus humanis legitimis vel in partu vel aliàs clam ſubreptis, ſubſtituit ferè analogos, utplurimum ingratam præ ſe ferentes faciem, plerumq; ſunt inſatiabiles atque ſpurci; proinde quoque tales mulierculis noſtratibus, die Wechſelbütten audiunt.

Me quidem non latet, nonnullos plagium hoc Satanicum negare, ac adnumerare vetularum ſuperſtitionibus, ac anilibus hiſtoriis. De hâc inſuper ſuppoſitione ſpeciale Praxi meæ non occurrit exemplum; de illius tamen veritate neutiquam dubitarem, ſi ventilo alias hâc in re mille artificis infernalis doloſas inſidias, de quibus certò mihi conſtat. Siquidem ſanctâ fide teſtari valeo, & quidem aliquot exemplis, quòd infantes tempore nocturnô è cunis ſurrepti modò ſupra vel infra fornacem, modò ſupra aut infra lectũ maternum, modò ſub cunas, modò in cameræ aliquem angulum, & ſic porrò, repoſiti fue-

rint inventi. Observavi non minus binis exemplis, quòd mitræ lineæ capiti infantili impositæ ligatura vel filum modô insolitô & arctissimè circa collum ducta & constricta noctu fuerit reperta, ut sic infantes suffocationem experiri fuissent coacti, nisi improvisò, Deô sic dirigente, mater aut amanuensis adsistens evigilasset aut supervenisset. Quis enim, quæso, penetrare audebit imperscrutabiles technas, quas generi humano à primâ etiam nativitate struit Leo iste rugiens, Gehennæ ac tenebrarum Princeps; Plura tamen præstare minimè valet, nisi quæ voluntas Divina aliquando concedit; Proinde orate & vigilate!

OBSERVATIO CCVIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Frustulum cultri acutissimum deglutitum.

IN Tabulâ illustrissimâ vir generosus ossiculum à *carne separaturus* improvisò abrumpit apicem cultri acutissimi, fabæ circiter magnitudine, (cultri apex erat subrotundus, quales Anglia exhibet) & abruptum inter sermones famelicus carne mixtum deglutit. Perterritus inde nil mali quidem persentiscebat, metuebat tamen meritò pejora, vulnus scilicet stomachi aut intestinorum. Cùm autem modus auxilii in eô consistat, ut acuta illa portio vel assumtis mucilaginosis mediantibus per anum exeat, vel sub glutinosô horum latibulô per tempus in stomachô delitescat, ut successivè à particulis acido-salinis pars acuta magis magisque hebetescat & absorbeatur; Propterea statim suasi, ut unâ alterâque die parcissimè biberet, â cibis crassioribus simul abstinendo; econtra uteretur copiosè pultibus, pane molliore, & similibus, & nihil planè mali sensit ab ingratô istô hospite ventriculus, & quæ huic contigua. Eundem felicem effectum quoque sum expertus in deglutitis aciculis & vitrô. OB-

OBSERVATIO CCIX.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Cancer Mammarum.

INter morbos plurimos à peccati Adamici fermentô Nobis dolor! relictos, non infimum ſanè occupat locum Cancer; Ejus enim Eſſentia conſiſtit in malignâ aliquâ, eâque clandeſtinâ maſſæ ſanguineæ corruptione, cujus viſcida craſſities innatam eidem virtutem balſamicam & ſpirituum ſubtilitatem, ac circulationi neceſſariam lymphæ tenuitatem ſuffuratur; Et tanta eſt cancri crudelitas, ut à ſanioribus Medicis noli me tangere vocetur; cùm tantum abſit, ut facilè cedat medicamentorum medelæ, (niſi in principiô & cautiſſimè exhibeantur,) ut potiùs majora inde ſumat incrementa, ob cruditates ſanguinis magis commotas, in majorem fermentationem redactas, ac parti affectæ communicatas. Præcipuè autem aggreditur carnem molliorem, & ſpecialiùs mammarum; quod ſanè crenam quoque incitavit, ut hæc jam proferrem: Siquidem ſanctâ teſtor fide, per 37. hosce annos, quibus Talentô meô medicam exercui praxin, nunquam hunc me obſervâſſe tam frequentem, ac aliquot hactenus annis, & hoc ob cauſas Theologico phyſicas, dum ſcilicet ſcorbutus magis magisque ingraveſcens cancroſæ putredini irrepenti feneſtram ſimul aperiat, ſexus inſuper noſter ſequior mammas denudatas aëri frigido & cuicunque injurioſo exponat, & ita ſanguinis lymphæque circulationem jamjam tardiorem ſufflaminet; accedit, quòd per illecebras hasce impias ſcandalô ampliſſimô impuberibus paleſtræ venereæ ſtudioſis, aliisque intempeſtivè ſalivam moveat; quod tamen ſcandalum dictô hôc morbô ſummè miſerabili expiare à juſtiſſimô Dei judiciô ſtatim coguntur.

Ne tamen immiſericordiæ arguamus gratioſiſſimum noſtrum Deum, quidnam experiri mihi licuerit contra durum

hunc nodum, candidè exponam: Si in ullô aliô, ſanè in hôc adfectu antiquum illud, principiis obſta, reverenter eſt habendum; cerebrôq; providô exhibenda interna, quæ ſanguinis putredinem ſcorbuticam corrigunt, ejus viſciditatem attenuant, aciditatemque incraſſantem depurant. Hoc autem partim peragitur medicamentis in prioribus hisce Ephemeridum annis propoſitis, partim verò & in ſpecie hîc per ſalia volatilia & fixa, ſalia volatilia oleoſa, Spiritum ſangu. cervi proprio ſale exaltatum, & quæ locô omnium quaſi ſunt remedia è fuligine furnorum; Sal & Spiritus ejus, præprimis Eſſ. mea ex hoc ſale elaborata alibi jam deſcripta; quibus alternatim addenda martialia, ſaturnina, tartarea, nitrata; quæ inſimul ordinariè, v. g. laxantia, ſudorifera, res diæteticæ, &c. requiruntur: Sapienti ſunto ſatis. Per quæ auxilia diverſis per diverſos annos, Deô juvante, vitam extendi. Tuberculo autem vel adfectui externo cancroſo vel nulla, vel cautiſſima adplicanda remedia, nec crabro ille irritandus emplaſtris è pinguibus & calidis; in ſpecie vitanda ſummè emollientia, humectantia, ſuppurantia, ne Hannibali illi ad portas, ſuppurationem intelligo, via monſtretur. Empl. è ſpermate ranar. cum ſaccharo Saturni benè aliquando conducit. Si verò tandem ad ſuppurationem tranſierit, dictis internis, in ſpecie è ſale fuliginis optato effectu & ſolatiô varios juvi. Externè præ aliis laudabilem præſtitit operam decoctum calcis vivæ aquâ fumariæ, ſummitatum pini & hyoſcyami factum, additô alcali aliquô fixô, vel cinere cancrorum, alumine uſtô, vel mixtura ex aquâ florum hyperici, è ranis integris, & ſperm. ranar. additô pulvere è ranis & bufonibus calcinatis; Mirabilem opem quibusdam præſtitit aqua Fabritii Bartholetti, quam deſcribit in ſuâ encyclopædiâ, pag. m. 195. 196. & latrabilem curiosè vocat, dum canes juvenes lacte adhuc utentes maternô vel deſtillat, vel ſaltem ſ. a. coquit, liquoremque linteis adplicat.

[Altenburgo A. 1690. m. Jul. Noribergam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCX.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Morsus Viperæ curatus.

LUdovicus Rebhun, civis & Chirothecarius Salfeldensis, acerrimus serpentum persecutor, cuique ex reptilium genere, aliquot ab hinc annis, plures in prædam cesserant, ipsa Pentecostes tertia feria Anno 1677. cœli serenitate ad exspatiandum vel maximè invitante, finito prandio, unà cum comite quodam agros lustrat dumetumque præteriens, apricantem reperit viperam, quam continuò dextra prehendit manu, vitâ illam mulctaturus, sed ausu penitus infelici. Vipera siquidem justo longius à capite prehensa, collum intorquet, interioremque partem pollicis ad marginem unguis, non obstante chirotheca, quâ manus munita erat, commordet. Morsu percepto, vita illam privat, brevi tamen pòst lethalis fere hujus morsus persentiscit effectus. Continuo siquidem videt intumescere pollicem, manum, brachium, cum respiratione singulis quasi momentis magis cohibita. Periculo igitur admonitus civitatem repetit, meas subintrans ædes rem gestam exponere contendit, sed loquela penitus inperceptibili, adeò ut valdè ebrium judicarem hominem: Sic enim lingua jam tum intumuerat, ut non solum statum causæ ex eo cognoscere non potuerim, sed & palatum linguæ continendæ fuerit impar. Superveniens commorsi comes totam narravit tragœdiam, egoque statum curatius examinans, vidi illum holosericis lemniscis laxo nodo supremas indusii oras ad manuum carpum ligasse, ut hunc temporis moris erat; Ligaturæ verò, laxioris primitus licet, vestigia ob supervenientem tumorem tam profundè tamen carni impressa erant, ut tumentibus utrinque stricturæ lateribus vinculum cultro discindere quàm difficillimè potuerim. Aderat simul tanta præcordiorum compressio,

pressio, ut spiritum vix ac ne vix quidem trahere posset, sudoris aderant stillæ frigidissimæ, tormina alvi, secessus, & in thoracis parte dextra tumor ingens ad palmarum duarum magnitudinem. Statim igitur meis in ædibus lectum ut intraret jussi, propinando simul Theriacam cum aceto rutaceo pedibusque lagenam aquâ calidâ plenam subdendo, sed vomitu statim rejiciebat, cum insequenti alvi secretione torminosa. Theriacam rursus propinabam cum C. C. s. Ign. Antimon. diaph. aliisque Bezoardicis, diascordio Fracast. Spir. Theriacal. Tinct. Bezoardica &c. sed iterum frustraneo effectu, vomitu siquidem singula reddebat, torminibus alvique solutione sæpius repetentibus. Impossibile videbatur congelatum hunc quasi hominem vitali denuo calore perfundere, externis adminiculis interim strenuè in usum vocatis. Excussa sic omnium ferè meorum Bezoardicorum supellectile, quid ulterius sit faciendum, dubius non solum sed & anxius hæsitabam, nunquam enim talem patientem tractare antea contigerat. Tandem pulverem paro ex C. C. Antimon. diaph. tormentilla, Camphoræ scrupulum superaddendo pro tribus dosibus. Propinata prima dosi cessabat vomitus non solum, sed & sudor frigidus, hunc siquidem mox calidus excipiebat cum torminibus & alvi secretionibus sensim sopitis. Restantes duas ad huc doses cum successive propinarem symptomata singula cessarunt, remanente solum tumore in brachio ad cubitum usque, cui solo emplastro ex theriaca & spiritu juniperino facilè prospexi. Sicque per DEI gratiam pristinæ sanitati restitutus, temeritatis suæ pœnas dedit, non ictus, sed commorsus sapere, cautiusque viperas prehendere didicit in hunc usque diem superstes.

SCHOLION.

ALteram hic demorsorum observationem in gratiam juniorum Practicorum subjungere lubuit; nullus siquidem dubito, ex reiterata hâc symptomatum & effectus medicamentorum

torum

torum conſignatione, ſi talismodi truculentus caſus alicubi obtingat, manus auxiliatrices citò poſſe adferri. Placuit autem Nobiliſſimo Curioſorum Oribaſio obſervationem ſuperiori anno communicatam non ſolum doctiſſimo quodam Scholio dignari, ſed & ad petita, quoad ligaturas, mentem ſuam ingenuè explicare, quam benivolentiam gratiſſima mente agnoſco, candoremque Viri doctiſſimi impensè laudo. Optanda utique accuratior Toxicologia, cum ea, quæ de venenorum natura proſtet, erroribus adhuc implicata ſit graviſſimis: alia ſi quidem ire via, quam per impreſſam prioris pedis notam, illorum qui de Venenorum natura huc usque ſcripſerunt, quantum mihi quidem conſtat, auſum fuiſſe neminem, certum eſt; forſan quod experimenta quæ huc faciunt, periculô non careant, rectiſſimè ſic augurante Doctiſſimo Oribaſio. Hinc quàm plurimorum imò ferè omnium Venenorum natura adhuc latet. Reptilium, interque hæc viperarum venenum, in quô conſiſtat, cujusque ſit indolis, an alcalicæ an acidæ, æque adhuc dubium; Cum phænomena pariter circa morſus obſervabilia ac etiam juvantia, partim acrimoniam alcalicam arguant, partim verò de acidi, ſanguinem & reliquos ſuccos coagulandi potentia, teſtentur. Hinc veriſſimum Nobil. Pœonis in doctiſſimo Scholio, quod Anno IV. Dec. 2. p. 237. exſtat, effatum, ſcilicet difficile eſſe, utrinque ſententiam infallibiliter dicere. Volatilium quidem cenſum ſubire viperinum venenum non ſolum Doct. Oribaſius Dec. 2. Anno 7. Sed & jam jam laudatus Nobil. Pœon l. alleg. ſtatuunt, quod & veritati & autopſiæ vel maximè videtur conſentaneum, ſiquidē venenum talismodi morſu communicatum ſibique relictum, per moram quadrantis horulæ deleterios ſuos effectus undique in corpore prodit: Verùm ſi juvantia ſpectentur, v. g. ſal vol. viperar. vel Camphora, itemque quod volatilium natura non ſit ſanguinem ſuccosque reliquos coagulare, ſed potius coagulata reſolvere, attenuare, fluorique priſtino reſtituere, ſi curatius attendatur, non levis fortean dubitandi anſa inde promanabit.

nabit. Accedit & hoc, quod pulvis in Gallia hactenus usitatissimus, & sub nomine, poudre de la succession notus, (qui juxta nonnullos ex carne infantum utero materno excisorum, cum aspidibus aliisque confermentata, constare creditur, ceu videre hoc est in Nobil. Wedelii Dissertatione de Venenis & Bezoardicis habitâ,) pro lubitu propinantis ad annum, mensem & dies certos possit restringi, hinc non facilè liquet, quâ ratione volatile venenũ tam diu in corpore sine effectu manifestissimo latitare possit. In succo autem vesicularum viperæ gingivalium unicè residere vim lethiferam iteratis experimentis Nobil. D. D. Redi & Pœonis notum est, utpote quorum fide constat, etiam succum ex abscissorum capitum viperinorum vesiculis, vulneribus instillatum, mortem fuisse insecutam. Facile hinc patet, actuari quidem ex bestiæ ira succum illum venenatum, non autem ex sola viperæ phantasia, aut vindictæ hinc supervenientis idea expectandam esse lethalitatem; quod ipsum tamen virus nisi immediatè sanguini communicetur, vulneribusque instilletur, vires suas non exserit. Per sanguinem autem non sulphuream solum seu rubicundam hujus partem intellectam volo, sed simul alteram integralem partem, serum scilicet, quæ commixta in alveis suis fluidum illud constituunt, quod M. S. nominamus. Quâ ratione igitur serum præ sanguine, juxta mentem Nob. Oribasii, facilius possit venenato morsu infici, me satis capere non posse, fateor. Lympha scilicet seu serum parti rubicundiori junctum, si intelligatur, res est penè impossibilis, cum hæc invicem continuò permisceantur, multis attritionibus subigantur ac circumrotentur: Si autem lympha à sanguine separata, propriisque canaliculis suis inclusa innuatur, eadem sanguini, defuncto nutritionis officio, reaffunditur, sicque labem suam sanguini promtè communicaret. Par ratio est glandularum subcutanearum, quippe quæ lympham ibi secretam partim per transpirationem transmittunt, partim iterum sanguini infundunt. Vix autem ac ne vix quidem credendum, venenum morsu communica-

nica-

nicatum in reticulari illo tegmine terminari, quin potius statuendum, viperas mares duobus, fœminas verò quatuor uncinis sui sdentibus profundius longè penetrare, sicque vasa venosa, arterias, nervos, tendines, ligmentaque simul, contingere. Imò symptomata, quæ hic spectantur unà cum experimentis D. D. Redi & Pœonis, sanguinem vel maximè affici adstruere videntur. Non immeritò hic quæritur, an etiam serpentes contradistinctæ viperis, morsu petant & lædant? Ansam quæstioni huic dedit Amicus Doctissimus, qui, cum serpentes penitus innocuas crederet, rubricam observationis superiori anno communicatæ, ferè non nihil suggillasset, eâ potissimum ratione inductus, quod serpentes destituantur dentibus, aut saltim iis pro masticatione utantur. Lubens equidem hîc meam fateor ignorantiam, præsertim cùm reptilium horum venatores hîc locorum sint rarissimi, ex quibus tamen omnium optimè hæc talia discenda. Interim tamen cum serpentes duplici serie minutorum dentium sint dotatæ, deficientibus licet uncinis istis eminentioribus, dubitandum tamen vix erit, quin exagitatæ mordeant. Ut ut enim serpentes (nescio an omnes) dentur, quæ omnis ferociæ expertes videantur, adeò ut variè & innoxiè possint tractari à nonnullis, non tamen prorsus sine veneno esse ex eo patet, quod viperarum serpentumq́ue venenum non confundendum moneant autores, & præprimis d. l. Excell Wedelius. Truttarum etiam nostrarum certa species minutioribus solùm armata dentibus, alias truttas aliosque pisces acerrimè insectatur, omnesq́ue, quos morsu suo petit, cauda sensim emoriente rigidâque factâ, deficiunt. De ligaturis sub cura morsus lethiferi quid sentiam, libere edixi, ad quæ dissentiendo partim, liberrimè respondit æstumatissimus Oribasius. Autoritatibus si pugnandum, victas præbere manus cogor, non itidem spero si rationibus. Plurimi siquidem sunt, qui aut fortes aut laxiores stricturas laudant, paucissimi qui omnes has penitus neglexerunt. Strictiori ligatura, qua venæ & vasa seriduca constringuntur, si nullâ post morsum inter-

jectâ morâ, utamur, & proximè loco commorſo injiciamus, venenum poſſe intercipi, ne latius ſerpat, dubitandum non eſt. An autem ſine præſentaneo periculo partis affectæ ulterius omnium ſpirituum influxus poſſit cohiberi, de eo valde dubito, neminique hujus conſilii autor eſſe velim, cùm aliquoties carnem nigricantem, gangrenæ præſentis viderim teſtem, niſi ſimul cum Galeni ruſtico partem commorſam velimus præſcindere, quâ ratione venenum facilè evocatur. Laxiorem verò ſeu mediam, quam heic locum habere poſſe Doctiſſimus Oribaſius credit, penitus eſſe inutilem, facilè eluceſcit: Finem namque hujus ligaturæ, cujus gratia in uſum vocatur, ſi ſpectes, eſt is, ſanguinem ſerumqne à partibus refluum intercipere, ne conſueto modo ad cor receptaculumque ſuum tendant, quod tamen niſi arctiſſimè conſtringantur, vaſa venoſa & ſeriduca, nunquam obtinebitur: Cum igitur per laxiorem ſtricturam canales illi ſanguinem ſerumque revehentes non penitus obturentur, ſed tantummodo comprimantur & anguſtentur nonnihil, oppidò liquet, refluxum ſanguinis ſive laudabilis ſive labe quadam contaminati, hoc modo non poſſe impediri, quo tamen non impedito, cordi redditur & dehinc per arterias toti corpori communicatur. Hoc ipſum ex jam allata obſervatione ad oculum patet: aderat propè manus carpum ſtrictura, ſed non arctiſſima, potius media & ſine moleſtia tolerabilis, & quia hæc motum ſanguinis in totum non ſufflaminaret, ſed potius per anguſtatos canales partem liquorum transmitteret, factum hinc, quod tumor ex ſuccorum paulatina incraſſatione, in utrisque ligaturæ lateribus tantopere attolleretur, qui tumor aliàs absque ligatura æqualiter ſe per omnes brachii partes extendiſſet. Sicuti ergo laxior ejusmodi ſtrictura intuitu metuendæ gangrænæ arctiori tutior, pro medela tamen ne tantillum confert, & licet à multis retro ſeculis ad noſtra usque tempora, ligaturæ ab Autoribus etiam Celeberrimis nobis ſint commendatæ, fidendum tamen his ipſis non eſſe, in propatulo eſt. Liquor ille è gingivarum veſiculis pro-

propriéque venenum constituens, vulneri instillatus, an per modum fermentationis agat, uti nonnullis visum, verisimile haud videtur, cùm in statu naturali, testante Excell. Bohnio in Circulo suo physiologico, & D. Knauthio in dissertatione peculiari de hac re, nulla in sanguine detur fermentatio propriè dicta; nec per venenum morsu communicatum, talis introducatur, deficientibus scilicet ad fermentationem necessariis requisitis, symptomataque funesta citius appareant, quàm ulla fermentatio concipi possit. Dum hæc scribo d. 28. Junii styl. vet. ad mulierem vocor Schlettaviam, Ludimoderatoris viduam, quæ 23. Junii nudis pedibus prata pererrans in pollicis pedis sinistri altero articulo morsum sentit acutissimum, cumque terna vice in altum prosiliret sanguis, nulla vipera visa, locum commorsum terra recenter fossa fricat. Intumescit dehinc pollex cum pede, statimque aliquid internam partem pedis instar majorum formicarum perreptare sentit, doloribus simul obortis atrocissimis tantoque pedis pondere ac rigiditate, ut pedem vix movere potuerit. Accepto hinc strophiolo, quo collum obvelabat filia, pedem circa inguina ligat domumque properat, non tamen sine insigni molestia & doloribus ferè intolerabilibus. Assumpto Mithridatio, vomitu multa rejicit, sine tamen levamine, quotiesque stricturam aut laxat aut removet, toties in præcordiis majorem coarctationem molestiamque sentit. Non possum recensere singula, quæ suasu vicinorum externè fuere admota, incassum tamen omnia: Rigor siquidem pedis cum doloribus magis magisque augebatur faciesque mox viridis mox flava apparuit. Territa his ipsis quinto demum die ad me misit, cui præter alexipharmaca Epithema calidè usurpandum dedi, ex quorum usu tam quoad respirationem quàm rigiditatem pedis ingens levamen sensit, doloribus simul maximam ferè partem abolitis. Cum illam inviserem, ingentem tumorem infra ligaturam circa inguina reperi, qui tumor versus clunes se demittebat, quem tamen frequentiori usu Epithematis sine subsequente suppuratione posse discuti

ſpero quin & confido. Veſiculas quod attinet, has neque in hac vidua nec in Chirothecario vidi ullas, ex eo, quod per has ligaturas vaſa ſanguifera & lymphatica non fuerint penitus conſtricta, ſed tranſitum aliqualem habuerint humores: Hinc vaſa ſeriduca tantopere ex copia affluentis ſeri non fuere ampliata, quod tamen in arctiori ligatura fieri probabiliſſimum videtur. Cùm etiam circa Schlettaviam, (oppidum horæ ſpatio à nobis diſtans) larga viperarum ſit copia, ut caperetur una petii, brevique tempore junior quædam exhibebatur, quæ primitus diducto licet ore uncinos tamen dentes tam feliciter abſcondebat, ut parum vel nihil de his in oculos incurreret; ſed cum illam aliquamdiu exagitaremus, præmiſſo ſibilo arma ſtringeba-, falcatosque dentes acutiſſimos & bene longos evaginabat; horum dentium quare Nobiliſſ. Muraltus in Exercit. ſuis Anatomicis plane non meminerit valde miror. Siti ſunt hi dentes in utraque maxilla ſuperiori, in inferiori verò nullus, nec in maxilla eo ſitu ut ceteroquin ſolet, conſpiciuntur, ſed potius palatum ſpectant, iique duo qui medium ferè oris tenent, longiores ſunt illis, qui exteriori parti oris ſunt proximiores, cumque tanta viperas ſerpentesque quoad dentes intercedat differentia, dubitandum utique non erit, harum quoque morſum multum à ſe invicem differre, viperarumque profundius inflictum, ſerpentino longè eſſe atrociorem. Imò in capitibus ſerpentum exſiccatarum veſiculæ illæ gingivales penitus deeſſe videntur, quæ, ſi neque in vivarum rictu reperiantur, (de quô propediem experimentum capere allaborabo) utique Amico illi aſſentiri, ſerpentesque ab omni reatu abſolvere cogor. Tumor durus frigidusque in vidua hac circa inguina ſitus tantæ erat pertinaciæ ut per Epithema (ex ſpiritu vini camphorato crocato ſpirituque theriacali conſtante) repetitis multis vicibus calidè applicatum diſcuti recuſaret, ſopitis licet doloribus, coactus igitur aliud medicamen ſubſtitui, herb. ſcil. Origani Scordii, roris mar. puleg. flor. chamæm. Rom. rad. angelic. vincetox. enul. quæ duobus ſacculis incluſa coquebantur

bantur in aqua f. & lixivii æqualibus partibus & calidiſſimè applicabantur, quibus ſæpius repetitis in totum fuit diſcuſſus tumor & nunc ſine moleſtia iterum incedere valet. Ut ut igitur operandi modus morſus lethiferi non penitus conſtet, liquor tamen ille veſicularis etiam juxta mentem Nobiliſſ. Muralti in Anatomia viperæ, Exercitationibus ſuis Anatomicis inſerta, ſpirituoſiſſimus, ſpiritibus noſtris quoad particulas motumque è diametro videtur contrarius, hosque ſubigit, fugat & diſſipat, quibus deſtructis & humorum interrumpitur motus, adeo ut ſucceſſive totalis illorum ſequatur ſtagnatio, tumorque frigidus planè, ſalibus volatilibus unicè & feliciter debellanda.

OBSERVATIO CCXI.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Ligaturæ fortis in amputatione pedis effectus laudandus.

TRuculenta licet ſit artuum amputatio, usque tamen adeò neceſſaria interdum videtur, ut ſi vitam patientis conſervare ſtudeamus, illâ carere non poſſimus, nam enſe reſecandum ne pars ſincera trahatur. Cum autem pro exſtirpando ſphacelo ſectio ſemper in carne adhuc ſana & viva ſit inſtituenda, facile patet absque ingentibus doloribus hanc operationem non poſſe ſuſtineri. Ad præcavendos autem hos dolores vulgus & imperiti nonnulli Chirurgorum opiata expetunt, einen Schlaff-Trunck einzugeben / quod tamen in hoc paſſu inconſultum videtur: Ordinaria ſiquidem opiatorum, imo etiam duplicata doſis atrociam dolorum vix avertet, ceu hoc in ruſtico quodam cui pes ſphacelo corruptus præſcindebatur, oculis vidi, quippe qui dentium ſtridore & ejulatu præſentes ferè omnes terrebat. Exceſſiva autem doſis ſi præbea-

beatur, res eſt periculi plena & verendum ne ſopitos ligatosque omnes ſpiritus ſomnus ſequatur ſempiternus. Alio igitur modo ſubveniendum his miſeris, quantumque poſſibile dolores præcavendi, quod omnium optime ligatura arctiori fieri poſſe ſequens evincet obſervatio. Dum Anno 1676. Coburgi hoſpitio, informatione atque favore Excellentiſſimi D. D. B. Herlini, Phyſici Coburgenſis Practicique celeberrimi uterer, ruſtica quædam mulier intolerabiles hactenus dolores in altero pedum perpeſſa, conſilium ex eo petiit, ſententiamque pedis amputandi cordatè D. D. Herlino per Chirurgum expoſuit. Intumuerat à nonnullis jam tum annis pes fere usque ad ſuram, nec illo propter dolorum ſævitiam incedere poterat, cæterum, quantum recordor, ſana. Conſtituto ad hunc actum certô die, ſpectatorem me hujus operationis eſſe volebat Laudatiſſimus Dominus Hoſpes meus, Miſturam interim roborantem patienti præſcripſerat. Singula cum eſſent parata, Chirurgusque ſtrictiſſimam pedi injeciſſet ligaturam, mulier amputationem pedis aliquot digitis ſupra malleolum factam patienter ſuſtinebat, & ſine omni ejulatu. Nos truncum abſciſſum menſæ à latere ſtanti ſtatim imponebamus, interanea illius luſtraturi, Chirurgus verò deligatione occupatus illamque fere abſolverat, dum mulier interrogabat, num pes brevi foret abſcisſus? (**iſt der Fuß nicht bald herunter?**) cumque audiret omnia jam tum eſſe peracta lætam ſe præbebat; Adſtantes autem omnes non parum mirabantur mulierem, amputationem penitus non percepiſſe, nec ullo dolorum cruciatu fuiſſe afflictam. Meritò igitur in his operationibus ligaturæ fortes ſunt attendendæ, cum & hæmorrhagia nimia, dolorumque atrocitas, magno miſerorum ſolamine, feliciter præcaveatur. Pedem amputatum novacula reſecuimus, qui interius ex meris glandulis tumefactis videbatur conſtare, intermixta quadam materia flava oleaginoſa. Inflammatio nulla aderat, nec gangræna nec ſphacelus, ſed tantùm dolorum vehementiâ ad crudele hoc capeſſendum auxilium cogebatur, facile hinc ſanata.

Ruſti-

Rusticus verò cujus ſuprà mentio facta, atrociſſimam experiebatur hanc operationem, cujus nec jam ſine horrore meminiſſe licet: Hic ſiquidem ſeptendecim grandinibus plumbeis (groben Schrott) ex bombarda diſploſa læſus, pede miſerè dilacerato, tendinibusque disruptis, ſphacelo corripiebatur ad genu ferè usque. Amputationi Studioſus tunc temporis & ſolum ſpectator interfui, cumque propinata, ex laudani opiati aliquot granis aliisque, potiuncula, ſtrictura arctior eſſet neglecta, dentium fremitu clamoreque ſuo quin adſtantes in fugam conjeciſſet, parum aberat. Sanatus dehinc ipſemet ſibi ligneum paravit pedem, quo etiam ſcalas adſcendere poterat.

OBSERVATIO CCXII.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Febris ſingultuoſa maligna ex intempeſtivè ſuppreſſa Diarrhœa.

VIr quidam conſiſtentis ætatis, & in publico officio informandæ juventutis conſtitutus, ex uſu cereviſiæ novellæ, nondum ſatis defecatæ, largius fortean hauſtæ, diarrhœam incurrit primo materiæ ſpumoſæ, ac fermenteſcentis, hinc penitus ſeroſæ cum torminibus alvi & dolore pedum lancinante. Naſutus accedens barbitonſor, quique conſummatiſſimum ſe Practicum credit, Electuarium aliquod adſtringens propinat, forinſecus ſimul abdomini ex bolo & neſcio quibus aliis, emplaſtrum applicat, ſed ſiniſtro penitus effectu. Supprimebatur enim his ipſis alvi excretio, ſed regurgitante illa materia acri vires penitus proſternebantur, anguſtiæ præcordiorum ſuccedebant, externa ad tactum frigebant, ſingultusque omni momento atrociſſimè patientem exercebat. Præcordiales anguſtiæ tantopere augebantur, ut calorem lecti perferre penitus recuſaret, corpus nunc penitus denudan-

do, nunc huc nunc illuc jactando, quin & interdum delirare videbatur. Cum igitur obstructioni, per adstringens medicamentum infaustè introductæ, prospexissem, pro singultu, symptomate urgentissimo, debellando species diacretæ Mynsf. cum bez. mineral. salis prunellæ, guttisque aliquot oleorum aromaticorum ad mentem Nobil. Oribasii in Ephem. Cur. Observat. 156. Ann. 4. Dec. 2. & Observ. 118. Ann. 5. Dec. 2. Nob. Nestoris II. repetitis vicibus propinavi, stomachique orificium linimento ex Theriaca oleisque aromaticis inungere feci, de super imponendo semper sacculum calefactum, caloremque externum strenuè injungendo. Continuato sic per diem noctemque medicamentorum usu calor nativus artus iterum repetere visus, singultusque, molestissimum pariter ac periculosum symptoma, mitiorem se præbuit, atque de hinc cum spe instantis convalescentiæ, penitus cessavit, paucisque abhinc diebus cum valetudine hactenus valdè dubia in gratiam rediit. Ut ut igitur specierum harum virtus in Miscell. Curiosorum aliquoties sit laudata, adeò ut illarum ulterior commendatio crambem bis coctam sapere videatur, æquo tamen Lectori ingratum haud fuerit, si truculenti symptomatis medicina ulterius probata, confirmetur, præsertim cum par hoc Nobiliss. Dn. Collegarum loc. allegat. ab unoquoque experientium id anxiè flagitarint.

OBSERVATIO CCXIII.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Ambustio ex fulmine curata.

NOn ubique ex fulmine ambustorum aut tactorum obviæ sunt observationes, ut ut vel maximè locum inter historias medicas mereantur; Nobil. tamen Gockelius in Consil. & Observ. suis Medicis talem casum fuse de-

descriptum sistit, cumque & heic locorum hac æstate tale quid contigerit, brevibus illud recensere non pigebit. Mensis Majus hujus anni rigore suo ingratum se nobis præbebat, adeò ut calorem fornacis adpeteret quisque: hunc insequens Junius magna Solis intemperie aliquot diebus corpora delassabat, apertisque terræ poris ingentem vim exhalationum elevabat, ex quibus crassiores sibique quasi impositæ oriebantur nubes in aquam & Ignem dehinc solutæ. Die 18. Junii styl. vet. hora noctis 9. sæva nos terrebat tempestas, turrisque nostræ caput fulmine tangebatur, damno tamen leviculo. Die autem 21. hujus mensis circa horam primam pomeridianam cœlum citissime nubibus mala ingentia nobis minitantibus, obducebatur, adeò ut tonitrua & fulminum tactus maxime extimesceremus omnes: Ingenti dehinc fragore cœlum tonebat, vibrataque fulmina undique jactabat, horrendum sic ex diversis plagis aêre reboante. Hæc inter tonitrua, fulgura atque nimbos fulmina vigesies ad minimum intra mœnia civitatis fuisse emissa certum est. In foro primùm domus cujusdam tectum pertransiit fulmen, radendo solum & non nihil frangendo trabem, terram dein petens ostio assidentem rusticum Bohemicum (qui nobis dorso obsonia adportare solent) statim vitâ privat, aliumque rusticum juvenem fœminamque, Bohemicos, ita afflabat, ut ambo attoniti stupentesque in terram prosternerentur, quales veritatis penicillo describit Ovidius.

Non aliter stupui, quam qui Jovis ignibus ictus
Vivit & est vitæ nescius ipse suæ.

Turris deinde fastigium denuo fulmine percutiebatur, diffractis trabibus nonnullis compactilibus perpendiculariter fere usque ad habitaculum illius, qui excubiis agendis ibidem præest; Ubi de hinc in lapide scissili, quo turris contecta, genuini sulphuris stillas eidem affusas vidimus. Duas præterea adhuc civium domus hâc ipsâ hora fulmen perrupit, sed quod mirandum, sine omni subsecuto incendio, utut ignis doliorum in-

 star

ſtatim locis fulmine tactis fuerit effuſus, pro quâ gratia omnipotenti DEO æternæ dicantur laudes. Medias has inter fulgurationes imbresque fulmine afflati attonitique per ſocios in hoſpitium deducebantur, ſibique dehinc redditi de ardore interno pariter ac partium læſarum externo mire conquerebantur, quibus ſtatim ſpiritum vini Camphoratum cũ linteis applicandum miſi. Chirurgo adveniente fulmine tactos viſitavimus, atque in ruſtici juvenis brachio ſiniſtro, deltoidis partem adeo ambuſtam vidimus, ut omni vita deſtitueretur, in pollice ejusdem manus ſiniſtræ itemque in femore ac pede ſiniſtro varie erat aduſtus; Fœmina autem in lateris dextri partibus, cubito ſcil. ſub mamma, circa podicem, in pede varie itidem læſa; pertranſiverat enim fulmen procul ſibi aſſidentes hos homines, & quemque in unico tantum latere afflare potuerat, Calori interno Antimonio diaph. bez. mineral. Nitro Antimoniato & ſimilibus proſpexi. Cumque in amborum brachiis, gangræna eſſet metuenda, propter vibices quæ undique in brachiis læſis conſpiciebantur, linimento primitus ex vitello ovi cum oleo lini partes illinebantur (quod & à Gockelio in conſil. laudatur) & dein triplicata linteamina aquâ nigra Chirurg. calidiſſima imbuta applicabantur. Muſculi autem pars mortua aut potius in cornu transmutata, lucrandi temporis cauſa ſine omni ſenſu & dolore novacula ad inſtar ungulæ equinæ exſcindebatur. Extincta ſucceſſive inflammatione externa, digeſtiva partibus ambuſtis imponebantur, non tamen neglectis Epithematibus calidè ſemper applicandis. Secuta ſanie laudabili, methodo contuſionibus inflammationibusque conſueta uſi ſumus, hosque miſerrimos ac pauperrimos homines ſalvos dimiſimus.

[Miſſæ Annabergâ d. 7. Julii Noribergam.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXIV.
D. JOH. CASP. WESTPHALI.
Pleuritis mirè terminata.

ANno 1680. Menſe Aprili Virgo Nobilis de Reppigau, jam maritata, Pleuritide laborabat cum ſputo cruento, die 3. apparente: quæ ſanguinis exſpuitio cùm per 5. dies duraſſet ultimisq; diebus ſanguis pituitæ commixtus rejiceretur, de novo redibant dolores punctorii cum difficili reſpiratione ceſſante ſimul materiæ rejectione. Dolorem hunc ut ſopirem, atq; materiæ ejectionem denuò ſollicitarem, dedi pulveres duos ex lapill. cancr. Antimonio diaphoret. Sale vol. C.C. cum tantillo laudani fermentati, & ne menſes jamjam legitimè apparentes ſupprimerentur, cuilibet doſi gr. vj. myrrhæ electæ adjecti. In dies etiam, ut de ſequenti Elixyrio, quod ex Aloës p. iij. myrrhæ p. ij. Gummi Ammon. & Croci â p. j. c. Sale Tartari & Spir. Vini non rectificato confeceram, uteretur, injunxi. Addideram autem ℥ij. Elixyris hujus, ℥jß. liquor. C.C. ſuccinati, de quib. ternâ vice in dies 50. gutt. deguſtabat, interpoſito ſimul Oxymelle ſcillitico cum ana ſucci raphani permiſto. Sed ecce! Dolores cum difficili reſpiratione in momento quaſi ſopiebantur, rejectione illâ cruentâ & materiâ viſcidâ ſenſim evaneſcente. Die verò 11. menſes copioſiſſimè movebantur cum adjuncta materia tenaci & viſcida, qualis ſupernè aliàs à Pleuriticis rejicitur, & ſputum cruentum à Practicis vocatur. Imò, quod magis mirandum, poterat hæc viſcida materia à cruore menſtruo linteis excepto penitus diſtingui, & quanquam ex hac illuvie Nobiliſſima mater ulcus uteri metueret, vanus tamen erat hic metus, cùm interim Virgo benè ſe haberet, & poſt 14. dies conſueta munia iterum ſubiret. Inſtantibus denuò menſibus pauciſſima erat illorum copia, pallidi coloris, ſcabiesq; ſimul Virginem deformabat. Præmiſſa igitur Purgatione Mercuriali, continuatoq; uſu Elixyris ſupraci-

 tati,

tati, misti c. ana Ess. fumariæ composita D. Michaëlis, interpositis interdum Sudoriferis ex C. C. s. igne, flor. Sulphuris, Sale vol. Viperar. tandemq; distincto flor. Acaciæ recentium in sero lactis omni mane calidè hausto, & Balneo ex Sulphure & Calce, cui incocta erant fol. Nicotianæ, rad. & fol. Helenii, Lapathi acuti, &c. feliciter curabatur.

OBSERVATIO CCXV.

D. JOH. CASPARI WESTPHALI.

Hymenis Existentia.

Quanquam non pauci sint inter Medicos, Anatomicos etiam exercitatissimos, qui hymenis existentiam penitus negent, & potiùs pro Non-Ente habeant, vix tamen horum sententiæ accedere possum, cùm, avtopsiâ convictus, aliud credere cogar. Vesalio igitur, Fallopio, Aquapendenti, Spigelio, Bartholino, Veslingio, aliisq; contrarium statuentibus, adstipulor, credendo vel maximè adesse omnibus illibatis Virginibus hymenem, Virginitatis flosculum & infallibile indicium. Facilè autem largior, in quamplurimis deesse hymenem; sed fit hoc non vitio naturæ, sed potius contrectatione manus petulantis, aut, ut Aristot. II. Natur. Curiosor. Collega in Ephemer. Ann. 5. Decur. 2. Obs. 61. p. 115. & 117. opinatur, ex morbo quodam illum consumente, quod tamen rarissimè contingere credam. Mihi quid circa hujus membranæ adeò litigiosæ scrutinium obtigerit, brevibus exponam: Elias Marggraff/ Rusticus & Incola Lehelicensis, ac si cum privigna sua, 13. annorum puella, rem habuisset, Anno 1681. de Incestu accusabatur. Facta Inquisitione, pro Innocentia Defensionales, ut vocant, conscribere curabat. Quæstione de signis illibatæ Virginitatis, quam Dn. D. Ammannus, Præceptor & amicus meus honoratissimus, verbotenus recenset in Iren. p. 123. & 124. ad Facultatem Medicam Lipsiensem divoluta, hoc Responsi accepit:

Als

Als von Uns Ihr zu wissen begehret;

Ob an eurer Stieff-Tochter/ daß sie mit euch vor 2. Jahren/ im 13. Jahre ihres Alters/ fleischlich zugehalten habe/ oder nicht/ durch eine Besichtigung infallibilia, oder doch valdè probabilia Indicia gespühret werden könnten/ und worinnen selbige bestehe?

SO geben wir/ nach Collegialischer Uberlegung/ Euch zur Antwort: Daß zwar auch von Medicis einige Zeichen der entweder verletzten/ oder noch unverletzten Jungfrauschafft angeführet werden wollen; Alldieweil aber dieselbe/ insonderheit bey adultis, und erwachsenden Frauenzimmer/ sehr mißlich/und zweifelhafft scheine; So wird auchvon Uns auf eure obgesetzte Frage vor diesesmahl nichts gewisses auszusprechen seyn; Sondern es wird/ was eure Stieff-Tochter/und euere Beschuldigung betrifft/ auf eines verständigen Medici, und vereydeten Kinder-Mutter Besichtigung/und Aussage beruhen.

Leipzig den 2. Aprilis/
An. 1683.

Decanus, Senior, und andere Doctores und Assessores
der Medicinischen Facultät allhier.

Mihi demum, utpote Physico Præfecturæ Delitiensis, ordinario, hæc judicandi sparta demandata. Quarto igitur die Aprilis Anni 1683. illam suscepi, & sequentia notavi: Impubes primò erat puella 15. annorum, ut relatione matris tùm præsentis fideq; Pastoris Ecclesiæ illius id publicè testificantis, constabat; Diductis dein per Obstetricem vulvæ labiis, membranam transversam diaphragmatis instar expansam, in qua non foramen rotundum, ut quidam statuunt, sed rimulam conspeximus oblongam. Hanc serti instar cingebant, & complicata inter se erant vascula illa sanguifera, ex quorum, non violento quidem sed levi duntaxat contactu vel læsione, Camisiorum cruentatio juxta legem Deuteron. c. XXII. deducenda venit.

venit. Sita erat hæc membrana à collo tergi vesicæ, & sub meatu urinario circa confinia carunculæ myrtiformis terminabatur. Eodem ferè modo hymenem descripsit etiam Bartholin. in Anatom. Quartùm reform. l. 1. c. 31. p. 283. sequentib. Etiam du Blegny in Zodiac. Gall. Ann. 1679. mense Aprili hujus membranæ in fœtu fœmineo adinventæ mentionem facit, in qua simul rimula illa conspectui se dedit. Idem quoque annotavit Bierling. in Adversar. suis Curios. p. 66. Et quod magis hanc meam sententiam confirmat, est, quod Nobiliss. Avenzoar. Naturæ Curiosor. Collega, Anno 1683. per literas mihi retulit: Cùm Studiorum causâ Leidæ vixerit, acutissimum illum Anatomicum Schwammerdammium hymenem, prout illum aliquoties in puellis & virgunculis repererit, æri inscribere curasse, in Theatro Anatomico Leidensi adhuc videndum: Edito deinde miraculis Naturæ Humanæ, s. de Uteri Humani Fabrica, Tractatu, hymenis præsentiam, figuram & locum sufficientissimè demonstrasse. Similes hymenum delineationes in Tract. quodam de Generat. Viviperar. & ex ovo propediem edendo promisit Excell. Aristoteles II. loc. all. Novi quoque Pastorem in Diœcesi Bitterfeldensi adhuc viventem, qui cum sponsa coire, aut penem vaginæ uteri intrudere non potuit, donec à Chirurgo tertiâ vel quartâ post nuptias die membrana cum lanceolo rupta fuerit. Peractâ sic genitalium lustratione, & relatione meâ conscriptâ, cùm denuò ad judicandum Facultati Medicæ Lipsiensi exhiberetur, sequenti modo respondit:

Ehrsamer/ guter Freund!

Nachdem Ihr fernerweit unser Collegialisches Bedencken über nachfolgende Frage verlanget:

Ob aus dem im Documento sub B. angeführten statu causæ, und Umbständen / die Virginitas euer Stieff-Tochter / pro illæsa, wo nicht ex indiciis infallibilibus, doch aliquali modo probabilibus, zu halten sey?

So

So haben wir des Medici Atteſtatum, oder Beſichtigungs-Schein/ mit Fleiß durchleſen/ und die Umbſtände reifflich erwogen; Und ſo viel erſehen/ daß/ weil es bey eurer Stieff-Tochter ſich in allen/wie von gedachtem Medico referiret, befunden/ ſolche ſigna pro ſatis probabilibus Virginitatis illæſæ zu achten; welches wir Euch hiemit/ benebenſt Zurückſendung der Documenten/ ſub A. & B. in Antwort melden wollen.

Leipzig den 21. Novembr.
Anno 1683.

Decanus, Senior, und andere Doctores und Aſſeſſores
der Mediciniſchen Facultät allhier.

Mirari ergò ſubit, qui factum, quod plurimi Anatomicorum hymenem potiùs negent, cùm tamen, niſi læſio præceſſerit, facilè intuentium occurrat oculos.

OBSERVATIO CCXVI.

D. JOH. CASPARI WESTPHALI.

Menſtrua Dyſenteriam ſolventes.

PEr variam morbificarum particularum metaſtaſin morborum faciem multùm alterari, imò penitus interdum in alium transmutari ſtatum, ut penè novus exſurgat morbus, Medicorum Obſervationes ubiq; loquuntur; Quinimò unius interdum alterius ſolet eſſe remedium. Hæmorrhoides ut alias taceam, omni die hoc teſtantur, ſi quidem alios morbos quoties ſolvant, Medicis eſt quàm notiſſimum. Menſium fluxu Dyſenteriam curatam Ann. 5. Dec. 2. Obſerv. 57. M. A. N. C. legimus: Cumq; & ego ſub cura dyſentericæ ſimilem caſum obſervaverim, brevibus illum in majorem allegatæ Obſervationis confirmationem, recenſere volo. Anna-Barbara Wanckheimia, Quæſtoris olim Bitterfeldenſis, tunc Vidua, nunc denuò Martisburgi maritata, Anno 1684. menſe

Augusto hîc Delitii cùm apud Parentem Vidua viveret, Dysenteriâ epidemicâ malignâ corripiebatur : propter lipothymias autem crebriores, aliaq; symptomata atrociter urgentia unà mecum Dn D. Rivinus Lipsiâ in auxilium vocabatur, sicq; conjunctis consiliis morbum oppugnavimus. Die morbi 9. ordinarium simul menstruationis tempus incidebat, mensesque alioquin parciùs fluentes largiùs stillabant. Ne autem fluxum hunc impedirem, sed concitatiorem redderem, Bolo Armenæ florib. sulphuris, & Antimonio diaphoretico Martiali, cum vitriolo ad albedinem calcinato mixtis, Myrrham, uti & solutioni Martis cydoniatæ ad liquidioris Syrupi consistentiam inspissatam Essentiam Myrrhæ, in larga dosi adjeci, ex quorum usu menstruatio multùm augebatur, Alvi verò fluxus cruentus & dolorificus in momento quasi sistebatur, & loco hujus solùm mucosa per alvum exernebantur, quæ tamen lactis calidi cum butyro recenti non salito liquefacto haustu, & continuato lapillor. cancr. præparator. & C.C. usti præpar. mistorum in potu ordinario usu, brevi quoque cessabant.

OBSERVATIO CCXVII.

D. JOH. CASPARI WESTPHALI.

Lignum quernum in metallum & vitriolum transmutatum.

CUm Anno superiori 1689. Molda fluvius prope Bitterfeldum limites suos transcenderet, fractâq; simul glacie agros adjacentes undiq; inundaret, non procul à vico Pouch/ubi Illustriss. Comes de Solmiez, & Nobilis quidã de Rabiel, resident, ingentia frusta quercini ligni cortice suo adhuc dotata, exq; hoc facilè cognoscibilia, in Metallum tantæ duritiei transmutata (quorum partem hîc transmitto) reperiebantur, ut mediantibus his, collisione cum chalybe facta, promptè ignis elici potuerit. Oculatus hæc Testis scribo, paucis

cis siquidem abhinc septimanis ripas denuò lustravi, ingentes trabes quercinas, imò quercus integras invicem connexas, quo faciliùs in alveo suo detineretur aqua, tanquam molem, fluvii (ripas subruentis atque eluentis) viribus olim objectam, deprehendi. Verum igitur esse autopsiâ docemur, quòd Doctiss. Ettmüllerus in Colleg. Chemico, ubi de Non-Entibus Chemicis, dicit:

> Videmus quoque vegetabilia inter se transmutari &c. Vidi ipsemet lignum, quod non superficialiter tantùm lapideâ crustâ erat inductum, sed reverà in lapideam transmutatum substantiam.

Non superficietenus pariter transmutatum est hoc lignum, aut crustâ saltim lapideâ obductum, minimè gentium, sed potiùs intus & extra verè immutatum. Minerale hoc quercinum, si tempore vernali aut autumnali per paucas septimanas Aëri libero exponatur, simili modo ac minera Martis Solaris in vitriolum, Martis vitriolo quoad saporem, ut Ovum ovo simile imò simillimum, fatiscit. Quo etiam, an alicujus usus Medici esset, constaret, præterita æstate in vitrioli rore insipido, qui tunc in promptu erat, solvi, filtratumq; liquorem loco liquoris Martis Solaris cachecticæ virgini, mensium emansione pedumque œdematoso tumore laboranti, præmissis præmittendis non sine successu propinavi. Feces tingebantur nigerrimo colore, menses denuò ritè fluebant, crurumq; Tumor œdematosus optatò evanescebat. Saccharo Saturni si addatur hocce vitriolum, elegantissima exinde confit Tinctura antiphthisica, quam manibus meis paravi. Et quid mirũ, talia exinde conspici Producta; Martiale siquidem principium in quercu, sapore pariter adstringente ac effectibus mechanicis egregiè se manifestat. Sutores lignum quercinum Aquæ infundendo liquorem acquirunt, quo corium nigredine inficiunt; Tornatores, si colos aut vascula nigris circulis interstinguere volunt, applicatione ligni querni & celeri circumgyratione facilè desidera-

tum effectum consequuntur. Portionem hujus Mineralis transmisi multis eruditis & curiosis Medicis, Dn. Dn. DD. Volcameris Norimbergæ; Lentilio Nordlingæ; Ammanno, Bohnio, Rivino, Petermanno, Linckio Pharmacopæo Lipsiæ, Acolutho & Schulzio Uratislaviæ; Neucranzio & Drechslero Torgæ; Schuchmanno Annæbergæ; Schwetkio Rochlitii & Fribio Mittweydæ.

[*Delitio Noribergam A. 1690. d. 21. Jul. missa.*]

OBSERVATIO CCXVIII.

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Arsenici assumti lenta præter solitum operatio.

Rusticus massæ panis fermentanti jam coquendæ immiscet arsenici grossè contusi, frustula; tres assumentes corripiuntur aliquando vomitibus, successivâ debilitate & post septem vel octo dies moriuntur. Cur subitò non fuerint mortui, causa uti mihi videtur, erit, (1) quod acrimonia violenta arseniciq; sal corrosivum fuerit quodammodo obtusum ac refractum per fermentum panificium, contrarium utpote alcalico sali arsenicali. (2) quod viscidítas placentæ & panis recentis atomos arsenici, aliàs efficacissimas, itidem impediverit, eas disjungendo & separando, ut stomachi intestinorumq; tunicas non adeò frangere & erodendo lædere valuerint. Patescunt inde Leonis infernalis continuè nobis insidiantis quotidiè noviter pro nostrô interitu per suos ministros inventæ fraudes, quæ nos orandô & laborandô vigilare jubent.

OBSER-

OBSERVATIO CCXIX.

D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.

Pus pleuriticum quaſi Vomicâ ruptâ ſimul expectoratum fœminam ſuffocans.

NOtum eſt ulcera pulmonum eſſe duplicia, alia ſucceſſivè ad putredinem pulmonum parenchyma redigere, alia ubi materia ulceroſa quaſi in ſacculô contenta ſubitò rupta aut expectoratur aut hominem ſuffocat. Notum non minus eſt pleuritidem veram pus in pleura colligere, quod ſucceſſivè tuſſi mediantibus pulmonibus ejicitur. Rarum eſt ſequens: Fœmina 30. annorum corripitur pleuritide verâ cum febre continuâ malignâ, punctionibus lateris, dextri acerrimis, tuſſi, aſthmate magno, tamen inſequente expectoratione nullâ; Morbô ita per quinq; vel ſex dies durante, ſymptomatibus in pejus ruentibus, ſubito copioſiſſimum pus & materia cruenta tuſſi rejicitur, & quidem tantâ violentiâ, ut ægræ viribus jamdum proſtratis ac aſthmate aliaq; ſymptomatum congerie, conſumtis ſuffocatio ſucceſſerit ſimulq; animam effuderit. Materiam itaq; cruento-purulentam pleuriticorum non aliter expectorari poſſe, ac per vaſa & bronchia pulmonum, nullus dubito & hoc eò magis, cùm id ſtatuant plurimi Medicinæ noſtræ Primates, nec commodiores, adſint viæ: Quomodo autem in præſenti caſu tàm citò ac ἀϑρόως è pleuræ anguſtis & longioribus vaſis penetrare potuerit, difficilè eſt decidere; potiorem fidem meretur, vaſa in corporibus vivis, uti omnia alia eſſe magis laxa, ampliora & tranſitum ita faciliorem concedentia, veluti quondam improvisò bona ferrei clavi portio deglutita poſt aliquot ſeptimanas in rene reperta & ſine incommodô eô delata in quôdam, aliam ob cauſam mortuô, obſervatio curioſa Clariſſimi Domini Bartholini teſtatur.

OBSERVATIO CCXX.

D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.

Stupiditas à nimiô Spiritus Vini potu.

SEnex quidam per aliquot annos tàm vehementer inhiabat potui Vini adusti, ut sæpiùs per diem libra una hujus gulæ humectandæ non sufficeret; hinc factum, ut lymphaticorum vasorum ac Massæ Sanguineæ serum utile tàm fuerit exsiccatum, ut corpus non solum redderetur exsuccum, sed à cerebrô itidem exsiccatô sequeretur magna mentis stupiditas, & memoriæ læsio, quæ etiam illudebat omnia exhibita humectantia, & roborantia. Cavere igitur sibi discant à simili abusu tales Hectores potatorii; ne αὐτοχειρίαν committant vitæq; filum sibi ipsis abscindant.

OBSERVATIO CCXXI.

D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.

Lienis substantia corrupta in Equô.

VIri generosissimi equus magnæ æstimationis per tempus corripitur hydropicô quasi tumore ventris ac scroti; hinc mors; cadavere apertô inventa omnia sana, sola lienis substantia erat planè corrupta, ut tota veluti rob cerasorum, Kirschmuß / è lienis tunicâ potuerit extrahi. Patescit inde lienem esse viscus nobile & variis arteriis, aure vitali prægnantibus, dotatum; Nec viscerum usum tàm parvi esse judicandum, quasi essent sola vasorum fulcimenta, &c. Huic historiæ analoga in hominibus non minùs aliquando reperiuntur.

OBSER-

OBSERVATIO CCXXII.

D. FRID. WILH. CLAUDERI.

Nanorum generatio.

NAnos ob ſemen, qualitate ac quantitate deficiente peccans generari, Medicorum nota eſt opinio; Sic maritus quidam cum uxore generavit octo liberos, utriusque ſexûs, quorum pars dimidia fuêre Nani, ubi præcipue notabile, alternatim ſemper eſſe productos modò ſolitæ magnitudinis, modò Nanos.

[Altenburgo Anno 1690. m. Jul. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CCXXIII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Corpus Ceriforme è regione lumbari protractum.

CHirurgus è noſtratibus Dn. Joh. Balthaſar Wucherer / Vir induſtrius & Operator haut infelix d. 14. Octobr. 1686. ad Cauponis Cis-Memmingani uxorem, Apolloniam Widenmanniam vocatur. Conquerebatur ea de tumore circa lumbarem dextri lateris regionem dolorifico, jam quaſi per quadriennium, impare tamen dolore & tumore, perdurante. Dolore deniqúe ſic ingraveſcente, quem perpeti ſe poſſe plus ultra dubitaret, ſupra dicti Conſilium poſtulat, qui tumorem dicto in loco caput Infantis annui facilè æquantem, non ſine gravi inflammatione, reperit. Re penſitata tumorem vix eſſe diſſipabilem, ſed per emollientia maturationi aptandam, recte judicavit: Quibus per quatriduum, uſurpatis, cum pulſare ſaniem animadverteret, lanceola tumorem

rem pertudit, puris ultra mensuræ dimidium evomentem. Insequenti die pus equidem rursum, sed parciore metro profluebat. Mirum erat à tanto puris effluxu nil quidquam mitigatum dolorem. Explorato proinde per specillum vulnere, durum quid obnititur, quaquaversum tamen mobile, cum dolore licet vix tolerabili. Vulneris dilatationem, ut exitum corpori duro præpararet, Chirurgus aggreditur, quod mane, sublatis fasciis, magna sui parte vulneris oram occuparat, volsella hinc prehensum & levi brachio extractum, insequente vi magna puris æque atque, cruoris, & sopito hinc ad miraculum dolore. Corpus illud, quod lapidem Cheirurgus æstimabat, pondere ℥ß. exceptis 4 granis æquavit. Vulnus autem, exhibitis, qua internis, decocto puta, & essentia traumaticis à me ordinatis, qua externis intra 5. septimanarum spatium dexterrimè persanatum.

Similem prorsus casum ante mihi triennium Pappenhemii videre contigit: Paupercula namque plura mihi numero ejusmodi corpora ostendebat, quæ 3. circiter transversis ab umbilico digitis dextrorsum, non sine cruciatu insigni prodierant, vulnere post ope balneatoris consolidato. Cum autem de tumore juxta atque dolore sane quam maximo, eodem in loco affligente apud me denuò conquesta fuisset, non sine ratione, restare adhuc plura ejuscemodi corpora, aut unum saltem, exitum moliens, judicavi: Chirurgum proinde, quo pacto & emolliendus tumor & aperiendus post esset, edocui, præscriptis quoque intus potionibus & essentia vulnerariis, datoque, ut quam tardissimè consolidaret vulnus, præcepto: Quatenus autem successerit ista res, hactenus ignoravi.

SCHOLION.

Quum corpus istud uxori cauponis exemtum sabulosum quid externa sui facie, cum asperitate & candore præ se tulisset, Chirurgus & alii calculum pronunciare nulli dubitarunt:

runt: Sed re penitius inſpecta, & nudatum alicubi veſte ſabulosâ corpus, nil niſi ceram ignari juraſſent, ſciſſile quidpe, flavum & conſiſtentiæ omninò cereæ. Non tamen quid & quale eſſet præcipue, liquidum adeo fuit. Ego primum à loco affecto, ſitu nempe renis dextri, cruſtâ quoque ſabulosâ, & eximio iſtius ceræ fetore ſeductus, an forte abſceſſus iſtius renis eſſet, ſum ſuſpicatus. Imaginabar enim mihi, potuiſſe materiam purulentam à ſale urinoſo fixo ſucceſſivè coagulari, denique ab Archeo aut Natura, ejusmodi heterogenea diutius tolerare neſciâ, poſtliminio, excitato tumore, & rupto propelli. Namque hoc fieri poſſe nemo forte quis dubitarit. Quod autem in Pappenhemiâ muliere locus affectus à rene diſtantior eſſet, nec iſta corpora, utut hoc Memmingenſi minora, & in reliquis, ratione conſiſtentiæ, coloris & fœtoris, plane eadem, cruſtâ illâ ſabulosâ inveſtita viderentur, cauſſa quoque coagulationis, quam ibi ſuſpicatus eram, heic me defereret; Hinc cum Illuſtri & Magnifico noſtro Celſo ſtatuere cœpi, Meliceridem potius coagulatam hunc tumorem eſſe nominandum. Nam ſi ad usque renem & ipſam abdominis cavitatem iſtorum tumorum cuniculi penetraſſent, periculum fuerat, ne ſaniei tanta vis interanea quæque fœdâ putrilagine contaminaret, nec ſpes erat ſanationi tam promtæ. Potius igitur collectam intra muſculorum interſtitia meliceridem arbitrabimur, quæ, quod eſſet profundior, tamdiu latere potuit, donec ſucceſſive conſumta humiditate aquoſa, in ceramen compingeretur, accingente ſe pedetentim Archeo ad rem corpori moleſtam ſucceſſu temporis eliminandam; idque negotium eo proceſſit tardius, quo longius à corporis peripheria materiæ ſentina diſtabat. Etenim collectæ ſub cute Melicerides minus Naturæ negotium faceſſunt. Fetor horum corporum erat adſcititius à materia purulenta, quâ, maturato tumore, cingebantur.

Conceſſo autem, quod Melicerides ortum à depravatione nutrimenti partium nervoſarum ducant, haut eſt difficile

conceptu, qua ratione queant intra musculorum Interstitia colligi.

Mentio quum superne sit facta Essentiæ vulnerariæ meæ descriptionis in officinas nostras Nordlingenses introductæ, eaque effectu me non infelici sæpe bearit, eandem epimetri loco, ad alterius cujusdam imitationem excogitatam, adjungere non gravabor. ℞. Folior. nicotian. pyrol. sanic. persicar. millefol. flor. hyperic. summit. virg. Aureæ ãã. m.ß. rad. symph. ℥j. bistort. sigill. Salom. ãã. ℥ß. Nitri fixi. ℥j. Concisis & contusis superfunde in Cucurbita vini rubri mens. j. Aq. plantag. ℔iß. Stent in digestione leni superimp. Alembico cœco per 8. dies ac noctes. Col. & exprime leniter: Menstruum evaporet, vel abstrahatur ad mellaginem s. formam Extracti liquidioris, cujus ℞. ℥ij. myrrh. r. ʒiij. gumm. Ammoniaci, mum. ver. ãã. ʒij sang. Dracon. ʒiß. Salis Tartar. ʒß. Superfunde pulverisatis & mixtis Spiritum vini opt. ad eminent. palmæ; Digerantur rursum per 8. dies & noctes leni calore, & filtratum servetur usui.

OBSERVATIO CCXXIV.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

A verruca minus ritè tractatâ Cancer.

INcola nostræ urbis ante hos annos viginti pollicem inter & Indicem dextræ verrucam tulit, quam sæpe numero unguibus evellere conatus est; irritatione hinc exorta cacoëthes ulcus pedetentim pollicem totum occupans enatum est. Adhibita varia remedia. Cumprimis Balneator quidam applicatis cathæreticis eum adgressus est. Ulceri hinc vehementius irritato, quin & hypersarcosi fœda paullatim aucta accedente, Cancer denique letalis, non tantum pollicem, verum

& ra-

& radicem ejus, linea τῶν χειρομάντων vitali circumscriptam depascens, successit.

OBSERVATIO CCXXV.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Paralysis & Oblivio à Philtro.

OPifex quidam in Hassia peregrinatus, in caupona pagi cujusdam prandium capturus à Diversatoris filia cepit haustum. Ægrè postea licet habuisset, attamen equo conscenso prosequi suum iter sustinuit, sed humi prolapsus usum rationis omnem protinus amisit, artuum hinc accedente contractura. Oblivio quoque tanta hominem incessit, ut vel sui nominis memoria eum relinqueret. Medicorum id loci vicinorum Consilio usus thermas Emsenses & Wisbadenses adiit, quarum beneficio in artuum robore & mentis usu multum profecit, sic ut Physici tunc Nordlingenses, Dn. D. Klein & Dn. D. Höchstetterus, nunc beati, si usum istarum aut similium balnearum iterasset homo, de convalescentia nulli dubitassent.

OBSERVATIO CCXXVI.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Rebellis hæmorrhagiæ noxa.

PEllio 34. annorum tanta sanguinis ebullitione die viridium tentatur, ut maximo cum impetu per nares viam sibi aperiret, nil quidquam eum remorantibus Ischæmis quoque validissimis. Cum sponte aliquando substitisset sanguis, interposita tamen mora haut longa iter antiquum instauravit, naso hinc præmodum intumescente, prominulo

quinimmò & ſuam extra orbitam oculo lævo, quem hyperſarcoſis deniqúe totum inveſtivit. Naſus poſtliminio prægrandis & horridus, dimenſionem ſibi nativam ſexies exſuperavit. Phyſici tunc noſtri ſanguinem acrimonia maligna & quaſi ferrugine tunc exaſperatum pronunciarunt: Suſpicati quoqúe corroſum jam os palati, nariumque fulcra, & malum absqúe dubio non niſi letho finitum iri. Ego, qui, quid tunc fuerit actum (ſunt enim complures anni) prorſus ignoro, tribus tantum verbis id innuo, fieri nempe frequenter, ut neglecta genuina medendi methodo, qui hæmorrhagiis ſiſtendis dant operam, externis violenter ſiſtentibus perperam haut raro inſiſtant, unde collectus intra narium venulas ſufflaminatus cruor ejusmodi tumores dubio procul excitare valet.

OBSERVATIO CCXXVII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI Sen.

Tumor in capite curatus.

SIngularis hîc ſiſtitur tumor in capite Mulieris generatus, cujus deſcriptionem Anno 1690. d. 4. Febr. Joh. Michaël Sutorius, Chirurgus Halæ Suevorum ingenioſus, ad civem noſtrum Juſtum Fruben, peritiſſimum quoqúe artis Chirurgicæ Magiſtrum cum transmiſſet, pleniorem dein ejus hiſtoriam meo rogatu permotus fideliter exhibuit, quam etiam cum Curioſis noſtris communicare lubet: Maria Caſparis Mulfingeri, incolæ pagi kleinen Altdorff uxor, 35. annorum, mediocris ſtaturæ, temperamenti phlegmatici, cæterum ab ineunte ætate ſemper ſana & vegeta, atqúe octo jam liberorum mater facta, Anno 1687. circa feſta natalitia, poſt prægreſſos per aliquot dies rigores, atqúe ſubſecutam vehementem tuſſim, in capitis vertice, fortuito manûs attactu tumorem inſtar piſi animadvertit, quem verò, cum nullum dolorem inferret, neglexit, usqúe dum ad magnitudinem ovi

gal-

gallinacei excrescens, ad consilium a Balneatore Anno 1688. mens. Julio expetendum eam permoveret: qui Cataplasmatis & emplastris tumorem molliusculum frustra tractavit, cum & mollior inde fieret, & magis in dies excresceret: Ubi verò ad magnitudinem in Figurâ indicatam pervenit, Halam Suevorum se conferens, juxta cum Excell. D. D. Baumanni consilio præfati etiam Chirurgi auxilium imploravit, qui affectûs periculosam curam perpendentes, ad evitandam propriam artisque ignominiam alterius etiam Medici, duorumque Chirurgorum inspectioni ægram commiserunt, collatis consiliis deliberaturi, an morbum aggredi, vel ægram prognostico relinquere præstaret: Factâ igitur causarum & ipsius tumoris exploratione, hunc molliusculum equidem, sed renitentem, nec digitorũ dum comprimebatur, vestigia relinquentem simul, tamen dolorem tensivum capitis inferentem deprehenderunt. Dum itaq; Talpam vel Testudinem, totum ferè craniũ occupantem, multisque & magnis venis præditum esse judicârunt, tales autem excrescentiæ latâ basi præditæ ossique, cum metu Corruptionis ejusdem valde adnatæ, adeoque immobilis, rarò vel difficulter admodum curari queunt, ægram maritumque ad ferendam potius calamitatem hancce patienter, quàm curam, & per se, & totius corporis ob cachexiam, periculosam & dubiam subeundam hortati fuerunt. Ipsi verò, cognatorum etiam suorum Consilio mentem de perferendâ cura mutare nolentes, & magnam in Sutorii auxilium, quo plurimis aliis, DEO benedicente, salutare fuisse perceperant, confidentiam locantes, hîc quoque felicem eum fore sperarunt. Unde is tandem præsentibus laudatis Dnn. Doctoribus & Chirurgis, repetitâ tamen protestatione & prognostico munitus, consueto suo corrosivo, juxta cum aliorum medicamentorum internorum & externorum usu cutem incipit circum circa mortificare, atque ad interiora versus, ipsumque denique cranium hac ratione penetrare, sicque exeunte mense Septembri, absque gravibus supervenientibus symptomatis, integrum tumorem planè abstulit,

qui internè equidem nonnihil ſpongioſam, ac multis inſignibus venis præditam ſubſtantiam oſtendit, potiori tamen ex parte, inſtar lardi, lardo aprugno planè ſimilis, extitit. In primis verò maximè mirabile videbatur, quod intra tam breve temporis ſpatium cranium à ſuturâ coronali ultra lambdoidem, cum oſſibus bregmatis & portione oſſis occipitis à particulis ſanguinis ſalinis, acribus, acidis & corroſivis, absque ullo dolorifico ſenſu, aut pravorum ſymptomatum acceſſu exeſum & conſumtum, natura verò tàm negotioſa fuerit, locumque iſtum craſſa & validâ carne obduxerit, ac ita à variis accidentibus, partem ſubtus latentem principaliſſimam & maximè ſenſilem, cerebrum puta, munierit. Factâ ſic extirpatione plenariam equidem ſanationem pro viribus obtinere laboravit Chirurgus, ſpe inprincipio non levi affulgente, cum carne & cute ferè tota plaga obducta fuerit, exiguo ſaltem foramine relicto; aſt quia ægrota jam in diæta negligentior exiſteret, & caro iſta ob continuum cerebri motum indeſinenter commoveretur, craniumque, cui adnatum erat, corruptum eſſet, nec tamen, ut par erat, radi poſſet, plenaria conſolidatio magis optanda eſt, quam ſperanda, in primis ob gravis admodum Cachexiæ præſentiam qua ipſum etiam os femoris dextri ſucceſſivè adeò afflictum fuit, ut nuper inter de ambulandum medium fractum fuerit, multumque incommodi hactenus fecerit, cæterum vitam hucusque trahere pergens.

Fig. LVIII.

OBSER-

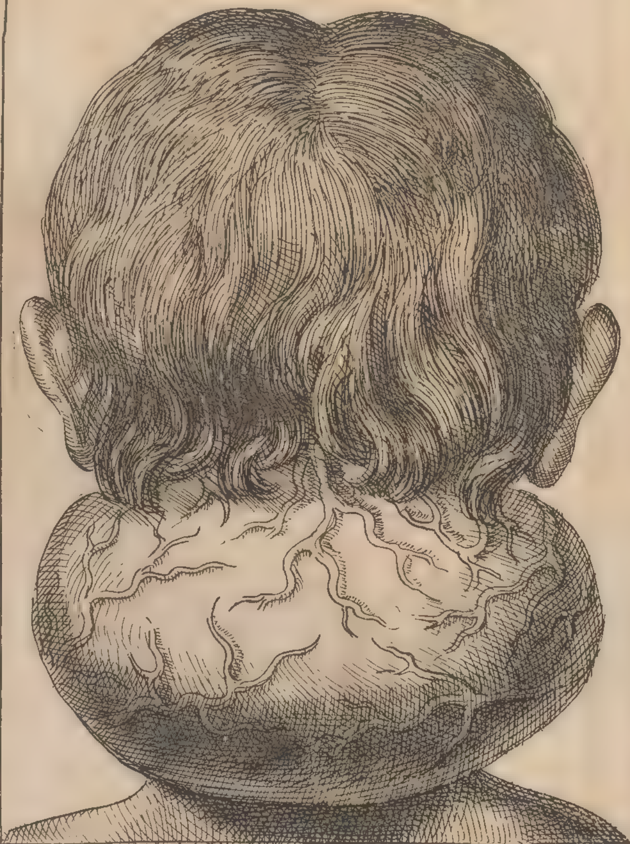

Fig. 60. pag. 550.

Fig. 58. pag. 550.

Fig. 59.
pag. 551.

OBSERVATIO CCXXVIII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI Sen.

Tumores magni curati.

Rustica, Anna Maria, Georgii Ilin, in Aichhoff, in Comitatu Hohenloico Præfecturæ Neuensteinensis habitantis uxor, cum in protrudendo curru lignis onusto multùm laborasset, strepitum in sinistro humero, posteaque tumorem hinc inde mobilem, non tamen dolorificum, fabæ quantitate, percepisset, eundem augeri in dies deprehendit, usq; dum ad magnitudinem in Figurâ notatam, ac magnis doloribus junctam pervenit, tantæ molis & ponderis, ut vix amplius ambulare ægra valuerit. Unde vehementiâ dolorum compulsa Illustr. Dn. Comitis clementiam imploravit, ut universitas aliqua de affectu consuleretur, an curationis spes aliqua superesset, nemine nempe curam hactenus suscipere auso. Cum itaque responsum fuisset, impossibilem esse restitutionem, quod ægra jam 65. annorum ætatem haberet, tumor per 25. annos durasset, & ægra quotidianorum dolorum vehementiâ planè debilitata atque consumta esset; tandem ad laudatum in præcedente observatione Chirurgum est deventum, qui difficultatem curæ præfatus, & Medico assistente adjutus, tumorem intra tredecim dierum spatium feliciter Anno 1678. mens. Octobri, consueto suo Corrosivo, absque ullâ sanguinis profusione, inflammatione, aut singulari dolore abstulit, qui jussu Illustrissimi Dn. Comitis ponderatus dimidium centenarium, id est, 50. libras æquavit: Ipsa tamen curâ intra trium mensium spatium plenariè absolutâ, ut jam valida & sana optimè degat.

Fig. LIX.

Similem tumorem, novendecim librarum pondere tergo adnatum, paucis ante annis in Viro quodam Krauthemii; nec non

non in Illustr. Barone à Muggenthal, Sene septuagenario majore in eodem loco, octo ponderantem libras; & nuper demum in Viro Senatorio Kitzingensi per tredecim annos trium librarum pondere molestè cervicem occupantem, (vide figuram) atque ab aure dextrâ ad sinistram usque pertingentem, & frustra diversis celebribus Germaniæ utriusque ac Galliæ Medicis atque Chirurgis desuper consultis ob loci, cui insederat, nervosi co[illegible] [illegible] vasorumque sanguiferorum multitudinem pericul[illegible] am præsagientem feliciter eradicavit.

Fig. LX.

OBSERVATIO CCXXIX.

D. JOHANNIS CHRISTIANI MACKII.

Ab Intestini particula resecta Alvus, non autem Excretio, nec ipsa Vita clausa.

SChneebergæ Praxin vix exorsus audio de Rustico quodam Bohemo, eoque Tabellario, Viro staturæ non adeo magnæ, Annorum LX. & plurium, qui Alvum nunquam deponeret, sed deponenda colligeret in Vesicam; quam Cingulo alligatam semper secum portaret, cætera sanus, vegetus & satis velox; Id quod ego tot oculatis tandem credere coactus majori indies desideriô flagrabam, ipsum hocce Monstrum videndi, relata examinandi & in rarissimæ hujus Historiæ Veritatem inquirendi, ergo ut recurrentem huncce mihi ante oculos adducerent, ab Hospitibus quos olim visitârat, instantissimè petii. Unde factum, ut Anno 1673. Kirchbergam (*Oppidulum unicum milliare ab hac nostra Civitate distans*) missus, secundô Paschatos Festi Die, circa meridiem, me conveniret. Erat Vir staturæ mediæ, strigosus, barbæ promissæ,

An-

Annorum LXXVIII. nomine *Matthaus* Stahr / *ex* Oberbiela / Pedibus magis, quàm Manibus panem sibi suisque procurans, contentus unicô Cæsareo, *ut vocant*, Grosso pro milliari solutô. Pauper ego Senex sum, Duodecim Liberorum Pater, cætera omnia sanus, modò non mihi inferioris mei Ventris status adeò molestus esset, æstivo præprimis tempore, propter crebriores vesicarum mutationes & fœtorem, *dicebat*, simulque Tunicam suam exuebat, Perizoma, *quale Doliariorum est*, seponebat, & braccis demissis Indusióque sublatô Abdomen mihi monstrabat, quod Cingulô lato constrictum, cui Vesica, ad formam illius ossei in Vesicis ad enematis usum, circulo majori tamen & ligneo, erat alligata, sub quo Cingulo primò Linteum duplicatum, dein Plumbi frustulum Thaleri magnitudine, ast tenuius, & demum Cera flava erat imposita, quæ tria tegebant Vulnus & ejus extremitatem vel potius Intestini Orificium, quod totum cum Cute coaluerat, ad instar Coronæ vel Circuli, qui Fonticulos, obiter tractatos, cingere solet, ab extra hians quasi & patulum, ad intra verò connivens vel potius collapsum, ut sese, ad Naturæ jussum, aperire, extendere & Excrementis egressum in Vesicam, quam monitus dextrâ suâ admoveret, concedere posset. Puer, *pergebat*, ad Servitia aulica fui damnatus & dein per sex vel septem Annos Signa militaria secutus, ubi tandem in ipsa Defenestratione, *ut vocant*, Pragensi Anno M. DC. XVIII. Spolium hocce amplum & cruentum abstuli, Vulnus scilicet hocce factum instrumentô illô bellicô, quod Gesum, *alii Cæsum*, vocant. Erat in latere dextro Vulnus, tres transversos digitos sub Umbilico, quô Abdominis reliquum disruptum simulque Intestina foras protracta fuisse *affirmabat*, quorum unum, ferme ad latitudinem Manûs, in longum (*ut ipsum Abdomen*,) disscissum, quô visô exclamâsset statim Chirurgus; Dieser ist Weyde wund / der muß sterben! ad instantiam verò aliorum, juvenilem meam ætatem & vires opponentium, resumpsisset animum sibique proposuisset, laceratam intestini partem resecare velle, & duo illa

extrema filo consuere, visurus, quid DEUS & Natura, in jam jam morituro, facerent. Sed post ipsam hancce Sectionem Intestini illam partem inferiorem Chirurgi manum fuisse elapsam, solâ superiore relictâ, quam missâ illâ & Intestinis intro repositis, tenuisset, (pedibus elevatis & Capite depresso Corpus suum expandens) Cutique firmiter alligasset, sicque, DEI auxiliô, contra sui ipsius spem & omnium fidem, vivis restituisset mortuum, à quo ipso tempore per Portam posteriorem nihil se ejecisse *jurabat.* Quæ ipse ageret aut agere posset vix tanta esse *declarabat*, ut se suosque sustentaret; hinc nisi domi filum duceret, aut Lanam Plumasve carperet, oberraret Tabellarius, Ventrem, eô, quô vidissem modô, semper muniens. Naturæ Stimulum, *addebat*, sentio ad excretionem, qualem Vos Sani, quæ, cùm eodem semper Cibo & Potu, Pane nempe & Aquâ, utor, rariùs horam vel diem mutat. Post exonerationem Intestinorum Vesicam depleo, eluo atque plures usus servo. Somnum capio maximam partem sedens, licet Vulneri incumbere possim. De Congressu cum Uxore, aut Liberorum Compatribus, nec multa quærere, nec multa respondere nobis erat volupe. Sic tandem, quoties in Confinio curreret, toties memet visitaturum qui se obligabat, cum Viatico dimisi, nec posthac iterum vidi! Exemplum simile non legi, nec legerunt, quibus proposui, unde crederem, si in Medicina, (*cujus pars Chirurgia est*) unquam visum sit aut factum Monstrum, qualia fieri dicit *Averröes*, hic hoc ipsum pro monstrosissimo, quod habuisset, neminemque sine auxilio relinquendum iterum iterumque exclamavisset, uti Communis Germaniæ Præceptor, *Sennertus*, ex ipso Averrôe nos monet *Lib. 2. Pr. part. 2 cap. 12. pag. 207.* ad cujus Theseos confirmationem quale ac quantum ego Monstrum *in Curatione Phthisici* notaverim proximè *DEO volente*, exponam.

[Schneebergâ Uratislaviam, & hinc An. 1690. 20. Aug. Augustam Vind. allata.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXX.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Hircus Ἀνδρόγυνος.

LAc nobis hircinum litterarum monumenta passim propinant. Idem & nos exhibemus haustum in vico *Tapfheim*, quem Illustrissimus Comes *de Hamilton*, Dominus meus gratiosissimus, possidet. Vivit enim ibi hircus an Capra, an Ἀνδρόγυνος, incertum quid dixeris! Mulgetur enim quotidie non tantum, verum & hirci munia apud capras perquam strenuè ineundo illas exsequitur: quum vero non pepererit unquam, nec omnino sit certum, an ejus virtute, an alius capræ sint imprægnatæ, Hermaphroditum, nî fallimur omninò, vocabimus, consentiente Excellentissimo nostro *Aretæo* in suavissimis ad me exaratis. Certe probatur exinde, maribus quoque, quod aliqui memoriæ prodiderunt, lac non esse penitus denegandum.

OBSERVATIO CCXXXI.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Gallinæ patulæ Ingluvies.

IN eodem vico alebatur ante annum Gallina, cujus ingluvies jugulum versus hiatu tali patebat, ut grana semel comesta & inibi collecta rostro suo rursum inde ex promeret, denuo quod ante comederat, comestura. Quod Excell. noster *Aretæus* naturæ beneficium interpretatur, ut, si gallina tantum una vice deglutierit, unde crepandum forte sit ingluviei violentius expansæ, illa, novo appetitu acta, grana proxime hiatui isti adjacentia rursum eruat, restantibus granis à fermento

in plexu gangliformi, 3. digitis transversis supra stomachum contento, eo facilius subjugalibus & digestibilibus.

OBSERVATIO CCXXXII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, Luc. Fil.

Anatome Dysuriâ extincti.

Cùm Anno 1687. d. 13. Decembr. Dominus J. C. quinquagesimo secundo ætatis anno, post diuturnam perpessam dolorosam valde dysuriam, mortuus esset, ut cadaver ejus ad perscrutandam, quæ latebat, morbi & mortis causam, sectioni permitteretur, sollicitavi; id quod postquam d. 15. Dec. impetravi, abdomen, licet artus per aliquod temporis spatium non parùm tabescere inceperint, adhuc satis obesum primò adparuit, prout renes quoque non parcâ pinguedine se obductos exhibuerunt. Cæterùm corpus ipsum planè exsangue, ita ut vasa sanguifera etiam majora, absque ulla prævia ligatura, dissecare impunè licuerit, nec unicâ guttulâ sanguinis, aut etiam sero multo inde effluente. Renes erant flaccidi, qui pressi materiam crassam albicantem, & ferè puris æmulam ex tubulis suis emittebant; vesica in collo propè prostatas nonnihil exulcerata; ventriculus à copioso ingesto potu distentissimus; intestina scybalis crassis referta; bilis per vesiculam suam transsudans ventriculum, internam etiam ejus tunicam penetrando, tingebat; intestinum ileum, aliquâ sui parte inflammatum atque in gangrænam vergens, facilè ex peritonæo dilatato, quod biennem herniam ab Empiricis aliisque frustrâ hactenus curatam induxerat, retrahebatur; hepatis color pallescebat, ipsa verò ejusdem, ut & lienis, pancreatis, aliarumque partium substantia illibata oculos incurrebat; in renibus & vesica nec unicam arenulam, multò minùs calculum reperire datum fuit. Symptomata, quibus Vir ille primò aliquot abhinc annis conflictatus fuerat, erant valde acuti dolores

lores colici, nephriticis (quibus arenularum & calculorum excretio succedebat,) juncti; qui inprimis Anno 1684. Mens. Junio & Septembri eum, post prægressos in diæta errores, casei præcipuè & cervisiæ crassioris ingurgitationem, invaserant, à convenientium tamen medicamentorum usu feliciter sedati; usque dum tandem Anno seq. 1685. istis non ampliùs revertentibus, magni in urina emittenda conatus, crebriorque ad illam stimulus, cum doloribus, modò intensioribus, modò remissioribus in pube & perinæo, tenesmo item, & urina, non quidem stillicidio, sed liberaliori rivulo prodeunte, turbida, sabulosumque, copiosum, & purulentum sedimentum ostendente, succederent. Plurimi eapropter in consilium adhibiti Medici, omnes vesicæ calculum, exulceratione in viis urinariis stipatum, adesse statuerunt, perque longum dein temporis spatium contra hostem hunc variis undique conquisitis remediis: modò temperatioribus, modò acrioribus, spirituosis, alcalicis, acidis &c. lithontripticis &c. sed irrito conatu, depugnatum fuit. Verùm Anno 1687. M. Januar. pro ope ferenda rogatus cùm fuissem, licet ante biennium cum aliis celebrioribus Medicis, de adfectu consultandi gratiâ convocatis, in eandem sententiam iverim, jam, dum neque tenesmum, nec arenosam aut purulentam (quamvis hujus aliqua vestigia circa vitæ finem quandoque se proderent,) urinam &c. deprehenderam, sed tantùm molestissimam & crebriorem mictionem, qua urina crassa & albicans, non insolito aut putri fætore gravis, sedimentum viscidum, albicans & quasi pultaceum copiosè in fundum dimittens, reliquo supernatante lotio naturalem & laudabilem colorem retinente, in debita quantitate reddebatur, priorem mentem mutare, & de latente calculo anceps judicium ferre incepi, & non tam calculo, quàm latenti unà vel alibi vel inprimis circa collum vesicæ, ubi major tunc in urina reddenda dolor urgebat, exulcerationi, & ventriculi partiumque circa vesicam debilitati curandæ incumbendum esse, edixi; quæ cura præsertim in acredine seri temperanda consi-

ſteret; cui etiam poſtea, quantum licuit, inſtiti: imprimis cùm à blandioribus medicamentis, Emulſionibus, Aqua contra ardorem urinæ, illi, quam Mynſichtus habet, ferè ſimili, Pulveribus abſorbentibus, uti oculis cancr. &c. quorum uſum quandoque admittebat, majus levamen, econtra à propinatis clam Empiricorum quorundam acrioribus, aut etiam diætæ, ratione cibi, potus, animi adfectuum, in iram præcipuè pronorum, qui ſubinde committebantur, erroribus, vehementiores cruciatus oriri viderem, Quæ tragœdia tam diu ludebatur, usque dum tandem fatalem cataſtrophen ederet famoſus in vicina Algovia Medicaſter, cujus nempe magnis pollicitarionibus permotus æger, fruſtrà me ſuadente mitiora, quotidianum & largum in uſum duceret modò Nitri fixi liquorem, modò oleum tartari p. d. ſol. & neſcio quem pulverem lithontripticum; quæ remedia major dolorum acerbitas inſequebatur, urina, plusquam dimidiâ ſui parte pultaceum plurimo purulento immixtum ſedimentum oſtendens, craſſior evadebat & acrior, ut ipſum corium, cui emplaſtrum contra herniam inductum fuerat, corroderet; hiſce adpetitus proſtratio accedebat, & vires admodum deficiebant; tandem cùm & ſitis intenſa, alvi obſtructio & quatriduana iſchuria (niſi quòd paucis ante obitum horis, dolorum ſævitiâ remittente, una alteraque guttula viſcidi humoris exſtillarit,) ingruerent, ægrotus prorſus defatigatus placidè animam exhalavit.

SCHOLIUM.

Multa eſſent, quæ hîc notari poſſent, pauciſſima tamen, gratæ brevitatis causâ, expedire libet:

1. Probabile eſt, priores Medicorum Conſultationes, quibus calculi præſentia unanimi conſenſu ſtatuebatur, non omnino fuiſſe inanes, cùm & ſymptomata de adfectu calculoſo te-

ſo teſtarentur, & ipſa excretio arenularum calculorumque id confirmaret. Dum verò tot lithontriptica deglutita fuerunt, unum vel plura eorum calculi compagem reſolviſſe, ſimulque ſalia acida vel auſtera temperaſſe, ſicque novam concretionem præcaviſſe, arbitror; quamvis & diureticorum frequentiorem atque diuturniorem uſum renales tubulos ita laxaſſe ac ampliores reddidiſſe veriſimile ſit, ut craſſioribus particulis liberiorem tranſitum præbuerint, quò minus dein ſtagnare potuerint, ſicque coagulationi haud facilè fuerint expoſitæ.

2. Salium iſtorum alcalicorum crebriorem & copioſiorem uſum non ſaltem adpetitum dejeciſſe, eventus probavit, ſed & ſanguineæ maſſæ fibras in liquamen illud craſſum, quod per urinam ejectum fuit, reſolviſſe, quin & ſerum ſpiculis corroſivis acuiſſe, credibile eſt.

3. Herniam ſæpe non à ruptura, ſed extenſione peritonæi oriri, inſpectio hîc quoque docuit, & hinc convenienteligaturâ, quiete, atque remediis adſtringentibus, absque ſectione, eſſe curabilem, colligitur; id quod noſtro in ægro non ſperare licuit, cùm & diſponi ad diuturniorem quietem is nec potuerit, nec etiam ob crebriores ad urinam excernendam ſtimulos, illud ab eo exigere licuerit.

OBSERVATIO CCXXXIII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. Fil.

Hydrops ſaccatus.

MAtrona annos nata 34 R B. cùm A. elapſo 1689. d. 12. Auguſti, poſt horam undecimam nocturnam placidè obiiſſet, & altero die cultro anatomico fuiſſet ſubjecta, ex abdomine, inſigni mole, duarum ulnarum cum dimidia quantitate circumſcriptâ, magnam aquæ flaveſcentis, urinæ non admodum quoad colorem diſſimilis, copiam, viginti quatuor menſuras noſtrates facilè æquaturam effluere vidimus. Medium abdominis aperti inſignis membra-

branaceus ſaccus, quinque circiter menſuras aquæ limpidæ continentis occupabat; cujus latus dextrum, paulò elatiori loco, alius minor, unius & dimidiæ menſuræ capax, & humorem turbidum, rubicundum, in fundo viſcoſum, craſſum & amurcæ ſimilem continens, occupabat; ſiniſtrum verò latus, depreſſiori loco, ſtipabat alius, ejusdem magnitudinis, ſero lacteſcente plenus, hoſce plures aliæ veſicæ, itidem craſſæ, comitabantur, octo, duarum unciarum capaces; plurimæ nucum avellanarum, piſorum, lentium magnitudinem æmulabantur; quarum aliæ limpidum, aliæ magis tinctum, plurimæ viſcoſum humorem incluſum tenebant. Has autem omnes ligamentum pollicis craſſitie conſpicuum, & tactu ferè cartilaginoſum, denſum, pluresque in ramos ſe diffundens, colligabat; cujus radix impervia prope uterum in ipſam ejus ſiniſtram tubam implantabatur. Tota hæc moles, poſtquam ex majoribus veſicis humor eſſet evacuatus, (minores autem, innumeras ferè, ſingulas aperire voluiſſe, magnum temporis pretioſi inutile dediſſet diſpendium,) librarum tredecim noſtratium civilium pondus oſtendebat. Ipſe uterus naturali figurâ & ſubſtantiâ intaminatus erat, niſi quòd ejus vaginam prope pudenda tumefacta (uteri prolapſum in viva mulierculis mentita,) à perverſa fœdæ medicaſtræ cura ſphacelus occupaverat. Inteſtina flatibus turgebant; hepar inſigni mole quatuor libras civiles ponderabat; veſica fellea ſerum nonnihil flavedine tinctum ac viſcidum continebat; cætera viſcera omnia naturaliter ſe habebant; pauciſſimo tamen ſanguine ubique, alicubi nec veſtigio ejus comparente; pedes ſero turgebant limpido, cujus magna pars per aliquot ſeptimanarum decurſum, ex ulcuſculis ſubortis exſtillaverat; ſuperiori corpore tota contabuerat, & nec mammarum ullum, exiguum verò papillarum, prout nec umbilici aliud, quàm aliquot tenuiſſimarum ſtriarum veſtigium adfuerat.

Matrona hæc ſeptem jam abhinc annis abdomen poſt partum juſtò tumidius remanſiſſe ſenſerat, ſed cùm moleſtiam nul-

nullam adferret, de eo ſollicita haud fuerat. Aſt cùm ante triennium circiter in ſiniſtro inguine dolores inſignes perpeſſa, & de hernia, quam ibidem ſentire ſe dixerat, conqueſta fuiſſet; fruſtrà adhibitis contra hoc malum facientibus, tandem ab ejus ordinario tunc temporis Medico, externarum inunctionum &c. ope reſtituta fuit. Interea tamen ſemel iterumque utero geſtavit, & feliciter peperit. Verùm poſt ultimum puerperium, quod Anno 1688. menſe Januario contigerat, abdominis molem magis magisque augeri videns, & de intenſis in dextro hypochondrio doloribus, noctu inprimis, quamprimum lecto ſe committeret, atrociter adfligentibus, querula, tandem d. 31. Auguſti dicti anni me conſuluit; qui nullum graviditatis indicium, fluentibus etiam, quamvis parcè, menſibus, deprehendens, atque unde tumor ille ventris tactui renitens & verè tympaniticus oriretur, admodum dubius, temperatioribus variis aperientibus & diſcutientibus cautè curam adgreſſus ſum; qua licet dolores interdum fierent tolerabiliores, & hinc per menſis Octobris atque Novembris decurſum à medicamentorum uſu quieſceret, iidem tamen Decembris initio recruduerunt; unde denuo in auxilium vocatus, humorum vitioſorum colluviem adeſſe judicans, eandem pulvere purgante ex reſina jalappæ &c. primò exturbare d. 2. Decembris, adgreſſus ſum, qui etiam magnam humoris viſcoſiſſimi, partim nigricantis, purulenti quaſi, & fœtidiſſimi quantitatem eduxit, notabili dolorum remiſſione ſubſequente; unde d. 9. ejusdem uſum ægra repetiit, ſimili iterum ſuccedente impuritatum exturbatione, doloribusque non niſi parùm ampliùs urgentibus; qui tandem d. 13. à repetito pulveris iſtius uſu, ſimilem peccantem humorem, pauciori tamen quantitate, ejiciente, penitus ceſſarunt, ita ut nulla porrò de moleſtia, niſi quam dura abdominis tenſio inferebat, conquereretur; quam abigere fruſtrà diverſis remediis internis & externis laborans, tandem Eſſentiâ alcalinâ ex aloe & myrrha cum pauco croco, Marti reſolubili Williſii maritatâ, opem aliquam tuli, tumore quidem

dem non remittente, sed tamen mollitiem minùs molestam adquirente; quæ tangenti manui in latentem morbum inquirendi cùm potestatem faceret, tumorem inæqualitatem aliquam intus fovere edocuit, dum cavitas quasi aliqua ad latus umbilici dextrum deprehendi poterat, in decumbente saltem ægra se offerente; quam à seri in cavitatem abdominis effusi à botro illo morboso refluxu ortum sumsisse, sectio me docuerat. Nullum itaque aliud symptoma urgere, omnesque corporis actiones debitè peragi, urinam etiam & pulsum naturali in statu comparere consideranti, de hydrope saccato, uti Excell. D. D. Mercklino vocare similem libuit, mihi suborta est suspicio. Unde curæ difficultatem perpendens, aliorum etiam Medicorum consilium ut meo accederet, urgere institi; quod etiam Nobiliss. noster Collega, D. D. Georg. Tob. Dürrius &c. fideliter suppeditare non intermisit; irrito tamen prorsus effectu. Quare restitutionis impossibilis prognosi Marito & Consanguineis datâ, id solum agendum suasi, quod oneri ferendo levamen adferre, atque symptomata, si quæ ingruerent, demulcere posset. Ast cùm postea, in desperatis ejusmodi casibus quod haud infrequens esse solet, aliunde auxilia conquirere inciperent, medicos & medicastros medicastrasque consulendo, alio adfectum merè tympaniticum judicante, alio nescio quem hydropem & bilis peccantis copiam accusante, & quæ porrò incertæ phantasiæ, meam conjecturam exsibilantis, somnia, inani spe ægram & adstantes fallentia cudebantur, res paululùm in deterius vergere incipiebat. Usque dum tandem post varia, utplurimum sine ratione & cum detrimento etiam consulta, acriora quoque & vehementiora ex gummi gutta, succo ireos nostr. &c. remedia, magnis variisque doloribus agitata, atque viribus enervata; accedente insuper, à aviscoso pulmonum infarctu, difficili respiratione, meam denuo præsentiam & opem sollicitaret; qui εὐθανασίαν tantùm procurandam esse, brevique mortem subsecuturam adstantibus edicens, præscriptis tamen, non sine aliquo successu, quæ liberiorem spi-

ſpiritum conciliare poſſent, præter alia confortantia, ægrotam conſolari ſtudui; quæ tertio poſt die, vix animadvertentibus qui curam ejus agebant, placidè animam exhalavit.

SCHOLIUM.

NOn admodum diſſimilem caſum, ſub hydropis teſticulorum muliebrium titulo, producit in *addit. ad Franc. Roſſeti tractatum de fœtus vivi exſectione hiſt. 7. Caſpar. Bauhinus*, ubi ex teſticulo dextro prodiiſſe tumorem ingentem refert, qui copioſum ſerum continebat, atque ex tunica craſſa conſtabat, cui alius adhærebat, & circumcirca multi inſuper parvi tumores ſive hydatides. Aliam hiſtoriam ingentium ejusmodi veſicarum, ex tubis uterinis enatarum habet in ſuo *Apiario Obſerv. medic. 75.* Excell. noſter *D. Pæon;* nec non in *Ephemer. harum Dec. II. Ann. I. Obſerv. 183.* Nobil. noſter *D. Chiron;* cui adnumerandus videtur Ejusdem in *præſente Anno Obſervatio Num. 23.* recenſita. Noſtri verò racemi hydropici ortum quamvis edoceri à doctioribus mallem, ne tamen nihil omnino proferam, ex obſtructione alicujus vaſis lymphatici primordia eundem ſumſiſſe, conjecturari libet. Uti enim pectoris hydrops jamdudum *Hippocrati* etiam *lib. de int. aff.* ex tuberculis aquam continentibus in pulmone ſæpe oriri dictus fuit, quæ tubercula, recentioribus hydatidæ vocata, nihil aliud eſſe, quàm lymphaticorum vaſorum varices ſeu dilatationes à lymphæ in corpore reſtagnantis copia productas, *Jacob. Sponius* in *Aphor. novis Hipp. ſect. 2. aph. 43.* commentatur, ex quibus nempe disruptis lympha dein in cavum pectoris effluit: Ita & hunc tumorem noſtrum ex ejusmodi tuberculo vel dilatatione canalis lymphatici primum habuiſſe fundamentum exiſtimo. Potuit nempe, cùm gravida eſſet femina noſtra, à menſtruo ſanguine retento & in vaſe aliquo tubæ uterinæ ſtagnante illudque vas mole ſuâ & craſſitie dilatante, aut etiam à fœtu incumbente, vel alia aliqua, externa aut interna, de cauſa, vicinum aliquod vaſculum

lymphaticum comprimi, unde reliqua adveniens lympha ab ulteriori progressu impedita, aque novo subinde ejus adfluxu coacervata hanc canaliculi cavitatem dilatavit; pars etiam subtilem hujus vasis tunicam nunc magis attenuatam hic illic penetrans, in membranis vasorum fulcimento inservientibus plura tubercula efformavit, quæ dein à sensim sensimque advenientis novæ lymphæ copia magis extensa fuerunt, succumque suum contentum tum ab hac, tum ab illa, quam arteriolæ minimæ, sanguinem vitalem & nutritium succum ordinariâ naturæ lege lymphaticis advehentes, fortè instillarunt, receperunt. Ipsa autem historia satis docet, irritam evenire debuisse curam omnem, quæcunque eradicando huic morbo fuit, fuissetvé adhibita. Et quamvis ægra, nescio qua persuasione animata, cùm me postliminiò anxiè revocaret, abdominis perforationem multis precibus efflagitaret, consensum tamen meum impetrare haud valuit, tum quòd viribus maximè debilitata medelæ huic, nostratibus minùs consuetæ aut notæ, eoque majorem animi haud tutam commotionem pariturae, sustinendæ impar videretur, tum ne subirem speciem ejus ut occisæ, *Corn. Celsi lib. 5. cap. 26.* verbis ut loquar, quam sors sua peremtura erat; præcipuè etiam cùm vesicarum istarum numerus, & situs, ac connexio nec oculis, nec tactu, nec judicii acie satis pervestigare possibile esset, atque evacuatâ etiamsi aquâ, vesicarum tamen per puncturam inflictum vulnus consilidatum denuo iri, sicque novam aquarum collectionem metuendam esse, vel, si consolidatio hæc non eveniret, easdem aquas abdominis cavitatem cum periculo viscerum hinc lædendorum inundare debere, vel ipsos etiam istas vesicas corruptionem subituras magnum in discrimen ægram conjicere posse judicarem. Quin & sine optato successu tentatam in talismodi tumoribus paracentesin in *Actis Medic. Hafniens. Vol. 1. Observ. 8.* beatus *D. Thom. Bartholinus*, atque prælaudatus *D. Harderus loc. cit.* recensuerunt.

ADDENDA
Ad Decadis Secundæ Anni III.
APPENDICEM.
D. SALOMONIS REISELII.
Sipho Würtembergicus per majora experimenta firmatus, in vertice effluens, correctus & detectus.

PRodiit, ut promiſſum erat hoc anno 1689. Stutgardiæ, qui Anno 1684. titulo Siphonis Würtembergici ſive Siphonis inverſi cruribus æquialtis & refluentis publicatus & in AppendiceEphemeridd. harum Dec. II. Anni III. adjectus fuit. Hic, ut in Compendio dicam, deinde quæſitus, cenſuras varias paſſus, â Dn. Joh. Chriſtoph. Sturmio privatim, & Dn. Dionyſio Papinio publicè per imitationem fabricatus & expreſſus eſt, & typis evulgatus, cujus itaque detectum artificium faſſus ſum per literas. Per centena poſtmodum experimenta tentatus, quousque evehi poſſit, ſpiraculo & antlia correctus ad uſum publicum accommodatus & accommodandus, ſincerè manifeſtatus eſt, factâ ſpe ultra terminos atmoſphæræ hactenus creditos propter Jordanicum experimentum ad quinquaginta quatuor pedes, evehendi, cum & alia nova & inſolita inventa quotidie prodeant; productis quoque aliquot Phænomenis & paradoxis, & cauſis ipſius Siphonis ex mente aliorum & noſtra: Superadditâ etiam effluxus in vertice & ad latera poſſibilitate & praxi, inſuper deſcriptione elateris aërei, & ſententiâ noſtrâ de filtri laciniosi causâ tantùm non eâdem, ut in Siphone. Denique adjuncta fuit machinula quædam loci iſtius longè difficilioris & artificioſioris Rotatilis ſuctoris & preſſoris, quem nominavi in Siphone Würtembergico, & ad cujus manifeſtandam fabricam invitavit me Excell. Dn. Papinius, cum menſe Junio Actor. Lipſienſ. Anno 1689. Suctorem & Preſſorem rotatilem Haſſiacum edidiſſet ad imitationem Würtembergici noſtri nondum deſcripti.

Cap. IV. Dixi autem totum hujus Siphonis myſterium in eo latere, ut primò bina crura æqualia, clauſa inferiùs epiſtomiis per infundibulum impleri debeant, appoſito (& quidem feliciùs) juxta ſpiraculo, hinc affuſâ aquâ in uno labro crus aſcendens brevius, (ſive id fiat orificio recurvo ſemirepleto, ſive totaliter obruto,) alterum verò deſcendens longius fiat, unde perpendiculo majori facto, quantulumcunque fuerit illud, inæquale aëris pondus premat ſurſum aquam & depellat deorſum.

Cap. XI. Effluxus verò in vertice hoc eſt arcanum. In appenſo ad Siphonis verticem globo, cui in collo epiſtomium unum & ſpiraculum, in fundo epiſtomium aliud affigatur. Dum tranſit itaque aqua per Siphonis verticem, delabitur guttatim, epiſtomio ſcilicet ſuperiori aperto & extruſo interim aëre contento, donec totus repleatur globus. Repletus ut evacuari poſſit, obturatur ſuperius epiſtomium, aperitur inferius & tum effluit parum aquæ; ſed reſerato ſpiraculo effundetur tota velut in vinario dolio vinum.

Cap. XIIX. Suctoria illa & preſſoria machinula talis eſt. Includitur in tympano unciam unam & dimidiam lato rotula cum alis flexilibus & ad arcum eccentricum vel erectis vel inclinatis vel jacentibus, per quas ex tubo inferiùs affixo aqua hauritur, evehitur ſenſim & per ſuperiorem tubulum verſatilem projicitur in parva iſta longitudine decem unciarum ad novem pedes utiliſſimo & facillimo modo; quæ ſi in majori forma exſtruatur, longè majoris uſus fuerit.

Cap. XIII. Phænomena & Paradoxa ſunt, quod Siphonis crus deſcendens tertiâ quartave parte vacuum, transmittat tamen aquam: quod ſuperiùs tubo recto communicante affixo aperto per tempus aliquod transfluat aqua: quod crus deſcendens modò ſemivacuum, modò plenum nunc aëre, nunc aquâ immiſsâ poſſit egregiè ludere in transfluxu.

Cap. XVI. In cauſarum explicatione non unicam preſſionem aëris, non circulum corporum, aut aliam aliquam ſolam, ſed ob plurium cauſarum concurſum, circulum cauſarum ſtatuendum puto.

Cap. XIX. Mentionem denique feci fontis ſupra libellam ſolis tubis ligneis ſingulariter diſpoſitis ex valle in caſtrum altiùs evecti & perenniter fluentis, cujus quidem veritas certa ſit, ſed artificium me ad huc lateat, impoſterum verò, ubi communicatum fuerit, ingenuè publicandum.

[*Stutgardiæ ultimo Dece* ... *689.*

APPEN-

APPENDIX
AD
ANNUM OCTAVUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM
in Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M DC XC.

CONTENTA APPENDICIS
Anni VIII. Decur. II.

1. Dn. Georgii Caſpari Kirchmajeri Halurgia Academica Curioſa in Compendio delineata.
2. D. Joh. Matthæi Fabri Archiatri Ducalis Würtenbergici &c. Vindiciæ Aſtrologicæ.
3. D. Petri Johannis Fabri Medici Regii Galli celeberrimi Manuſcriptum ad Sereniſſ. Holſatiæ Ducem, Dn. Fridericum olim transmiſſum, res Alchymicorum obſcuras extraordinariâ perſpicuitate explanans, è Muſeo *Gabrielis Clauderi D.*
4. D. Georgii Hannæi Libanotidographiæ ſive Rorismarini Synopſis.
5. Ejusdem Libanologiæ de Thure Sciagraphia.
6. D. Joh. Pauli Wurffbainii Delineatio Terræ Sigillatæ Curioſæ.
7. D. Michaël. Friderici Lochneri Myrmecologiæ Synopſis.
8. Ejusdem Memoria FEHRIANA.

HALUR-

Seriùs missa.

OBSERVATIO CCXXXIV.

D. GEORGII FRANCI.

Picæ varia exempla.

SI qua pars corporis eſt, quæ actionis nobilitate, uſus neceſſitate, operationisq; varietate commendabilis eſt, eſt revera *Stomachus*, quem olim non immerito *Regem Corporis* ſalutabant, judicio Q. Sereni Sammonici. Nil dicam de ἀσιτία diuturna quorumdam ad dies VIII. XIV. XX. & plures, cum exemplum Nobilis cujusdam Virginis Ziegleriæ in Luſatia norit Exc. D. D. Morgenſtern/ Archiat. Elect. Sax. ad XXXI. ſeptimanas ne mica quidem ulla veſcentis, ceu habet ex Nobil. D. D. *Lehmanno*, Collega, qui ejus hodienum ſuperſtitis & maritatæ curam habuit, ante aliquot annos. Multo minus aliquid proferam iſtorum in Annalibus adnotatorum; cum pleraq; iſtius inediæ ſtupenda exempla pro ſuſpectis habeat Doctiſſ. *Swalve in ventriculi Querel. & obprobr.* Nil porro de ἀποσία aliquot dierum, qualem in Generoſa Matrona de Helmſtet, nata de Wildberg, vidua in Hendſchuchsheim prope Heidelbergam ad duas tresve Septimanas animadverti: Minus de illa ad aliquot menſes, quam Medicus Romæ aſcitico felici cum ſucceſſu imperitârat ap. *Dominic. Panarol. in Pentecoſt. obſ. med.* Minimè de illa per omnem vitam, & ubi ſicca ſaltim farina veſcebatur, iterque per arenoſa & ſicca faciebat loca, ceu olim apud *Ariſtotelem* legi & *Athenæum.* Nec tangam *Edones* apud *Jonſton. in Thaumatogr. Claſſ. X. Bibonesq;* monſtroſos, tam Melitenſem illum, de quo CL. *Thom. Bartholin. in Cent. Hiſt. Anat.* quàm alios, quos in Germania vidimus plurimam hauſiſſe aquam, ac deinceps varios evomuiſſe liquores, ſapore, odore & colore differentes: Nec σιδηροφαγίαν Stru-

thiocameli, de qua plurima apud *Joh. Langium in Epist. Med.* & in libris Physicorum: Nec denique ἀδδηφαγίαν aut πολυφαγίαν quorumdam, qui data opera, lucelli aut ostentationis gratia res varias innoxie devorârunt, qualis ille *Basileensis*, de quo Cl. D. D. *Rethius in Eph. Germ. Cur.* aliique: Aut *Lipsiensis* ille Oenopola J. D. quem in nundinis paschalibus clↃ IↃc xc. vidi carbones, testas ex fornace, fragmenta e scamnis ligneis, vitra &c. devorasse. Conf. de ὑαλοφάγοις von Glaßfressern/ *Satyræ Nostræ Med. Contin. XV.* Sed hac vice de affectu stupendo, quem Pathologi κίτ̓ταν seu *picam*, alii μαλακίαν appellitant; quamvis accurate loquendo hoc intersit utrique, ut *malacia* notet absurdum aut mirabilem appetitum gravidarum, e. g. quæ ultra mille harengas gestationis tempore comedit, eundemque appetitum fœtui implantavit apud *Nic. Tulpium in obss.* Aut quæ maritum occidit, sale condivit, & magnam ejus partem comedit, apud *Joh. Wolfium in Cent. Memorabil.* quarumque exempla quam plurima apud *Joh. Schenck. Obss. med. l. 3. Seb. Schefferum in direct. Moron. Camerar. in Syllog. memorab. Mœbium in fundam. Physiol. Salmuth. in Obss. aliosq́.* *Pica* verò fit vel puerorum aut puellarum virginumq; , heicq; potissimum ex ἀταξίᾳ mensium, maximè horum suppressione & in χλωρώσει. Hujus exempla aliquot hac vice subpeditabo. A. C. cIↃ IↃc xc. m. April. mihi Vitembergæ offerebatur exemplum filiolæ VII. ann. natæ Generosiss. Chiliarchæ Elect. Sax. Dn. d. H. in W. rarioris cetera texturæ corporis & venustæ. Hæc jam à biennio ferme tanto ferebatur appetitu in arenam, ut omnia atramentaria expilaret, clamq; ubi ubi poterat, devoraret cum voluptate, mirantibus Parentibus & Scribis arenæ defectum, quam pro siccandis literis copiosam procurabant, donec rem inopinato animadverteret Præceptor domesticus, & ob eam rem objurgaret tenellam, indicaretq; facinus parentibus, sed nimis sero. Hanc quippe voluptatem magno emerat dolore, jamq; aderat chlorosis, cereusque pallor non solum per faciem,

ciem, manus, corpusq;, ſed & labia pallebant, imo ipſæ gingivæ, penitus albebant. Aderat laſſitudo, ſomnolentia, interdum præcordiorum anxietas, reſpiratio moleſta cum palpitatione cordis, appetitusq; ad cibos parcus, major ad potum. Oculi flaccidi ad flavedinem aliquam inclinabant. Aliquoties ſponte ſua filo ligabat digitum acuq; perfodiebat, ſed non ſanguis roſeus rubicundusq; effluxit, liquor vero melleus, vel aqueus potius. Nihilominus d. IX. Maji prægreſſo frigori calorem febrilem ſenſit ſupervenire, viresq; valde immuni. Repetiit d. XI. Maji febris, ac deinceps ſtatis diebus exquiſita tertiana. Propinavi aperientia, ſpirituoſa, antipyretica, & quæ Artis præcepta ſaluberrima imperant. Ceſſabat poſt octavum paroxysmum febris, indiesq; videbatur cum valetudine redire in gratiam. Ego vero à Potentiſſ. Elect. SAXONE ad caſtra concedebam juſſus. Alterius in memet recordor exempli, ubi puer x. annorum circiter, cetera ſanus, mira aviditate ingerebat crudum illud fermentum, quo piſtores maſſam ſubigunt farinaceam, ut ſæpius una vice ultra ℔ß. devoraret ſine ulla moleſtia aut valetudinis labefactatione. (3.) Heidelbergæ ante aliquot annos noram puerum in platea, die groſſe Mandelgaſſe/ qui arenam è profluente rivulo copioſe ac avide devorabat ſine valetudinis noxa. (4.) Aliũ ibidem eadem patrantem P.B. filium prope der Jetten-Gaſſe/ vulgo die Ketten-Gaſſe (ducit enim ad collem Jettæ zum Jetten-Bühel) dicta adnotavi. (5.) In eadem platea ephippiarii filia, puella XI. ann. gammaros vivos maxima cum voluptate, ſed clanculum devorabat, quos undique conquirebat, ſecumque etiam in ſcholam deferebat, éque marſupio promebat, ac quodam cum ſtridore admordebat devorabatque ſine ullo incommodo. (6.) An. clc Ioc xc. Lipſiæ in nundinis vernis commemorabat Exc. D. D. *Lehmannus*, Arch. Elect. Sax. Collega ſuaviſſimus, Virginem Generoſam hac pica tentatam, quæ fila è veſtibus, maxime lineis, ſtudioſe extrahebat, & avide manduca-

bat, præcipue aus den blauen Schürtzen oder Fürtüchern/ ut undique instar fenestrarum perforaret. (7.) Eodem tempore D.D. *Aug. Quirin. Rivinus*, Medicus Lipsiensium præsignis pueri meminerat, qui non solum pulverem terrestrem per pavimentum magno cum desiderio converrebat devorabatque, sed etiam pituitam aliorum mucumque naso vel palato rejectum innoxie deglutiebat. (8.) Alius puer nasi mucosa, sed exsiccata recrementa, die dörren Nasenpöpel oder Putzen avide assumebat, (9.) Alius Naumburgi crustas ulcerum in scabie exsiccatas, (10.) velut & alter in Palatinatu N. qui capitis pediculos vivos admordebat devorabatque, quos quidem scio alios adhibere loco medicamenti in ictero vel tabe insciis ægris, immo & aliis morbis, ceu fusius delineavi in Tr. MSS. Homo Homini DEUS, hoc titulo. (11.) Manhemii in Palatinatu inferiore hospitem quandam juvenculam ubique maxima cum delectatione carbones comedisse, adeoque mali hujus remedium sæpius poposcisse, è Cl. D. D. *Joh. Dan. Geyero* t. t. Medico præsidii Elect. Palat. ibid. ipsemet mihi fassus est. (12.) Ante hos XXX. & plures annos Naumburgi in patria mea honestam noram matronam, (13.) aliamque Juvenculam balneatoris filiam, quæ cretæ esum mire deperibat. (14.) Puerum VI. Ann. Budissæ olim vidit D. D. *Morgenstern* prælaudatus Archiater, qui sollertissime per omnes domus angulos araneas venabatur, iisdemque innoxie vescebatur. (15.) Pariter Virum Amplissimum D. R. novi, qui præsente nobis aliquoties vel maximas variegatasque araneas, die grossen versilberten Creutz-Spinnen oder Kancker sine ulla noxa, & tam studiose delicateque devorabat, ut unum alterumve primo extraheret & masticaret pedem, dein tamdiu globosum araneæ corpus lamberet, donec per medium creparet, atque ita penitus deglutiret. Hoc sibi à puero fuisse familiare retulit; sed in principio à majoribus araneis sensit alvum justo magis lubricari & solvi, sine ullo alio incommodo. Sed hæc obiter rudissimâque

que

queMinervâ interCastra Ser.Elect.Saxon. prope Saspacum, ubi ante hos XV. Annos Turenius Gallus à Germanis cædebatur. P. P. XXI. August. cIↄ Iↄc XC.

OBSERVATIO CCXXXV.

Dn. DAVID HAUSMANNI,

Serenissimi Electoris Saxonici Subpræfecti ærarii bellici,

Academici Curiosi.

De

Fulgure mirabili.

ADmirati sumus jam olim octo messores Cardani in Insula Lemno, amantes binos Hoffmanni Tract. de tonitru Anno 1339. ubi quoque eâdem tempestate & nobili mulieri aureas liquefactas legimus armillas, reliquo corpore salvo. Sic solam aliæ Virgini abripuit Zonam, Rustico soleas ab ocreis. Memorabilius tamen est, quod refert Borellus C. 2. Obs. 38. de puella in ædibus Domini Vicarii Generalis Grassii, cui pilos pudendorum abrasit; uti etiam de femina eleganti carmine Gallico Bartasius Posteritati reliquit. De Lotharii Imperatoris militibus præ superbia promissos capillos alentibus idem refert Chronic. Brunsvic. ubi prope Spiram eos consumtos legimus, quorum omnium rationem Mazotta c. 3. p. 26. nobis tradit. Talem fulguritum, ut cum Aldo Manutio de quæsit: per epist. l. I. c. V. loquar & in Castris jam nostris Eppingæ observavimus, ubi nocte coruscâ Jupiter moliebatur fulmina 30. Julii 1690. & Francisco Alexandro

Trachen, Seren. Elect. Saxon. â servitiis, vulgò Heyducken/ axillam dextram adussit, progrediente fulgure transversim per thoracem ad latus sinistrum usque ad plantam pedis, ubi soleam in calceo perforavit, ita tamen ut neque sub alis in hirco, neque in pudendis capillus ab igne immunis fuerit, remanente attamen aliqua surditate. Paulo quoque antequam castra ingressi fuimus, Dresdæ accidit, ubi

Emicuit cœlo tacitum sine nubibus ullis.
Fulmen,

& cuidam fenestræ incumbenti focale majus & minus, planè consumsit, illæsa tamen cute cæterisque partibus, aliique tibiam externè combussit. Quod, si quid rationi meæ explicandum convenit, sulfuri subtiliori attribuo. Adeò mirabilis est DEUS in mirabilibus suis.

[*Datæ fuêre ex Castris Ser. Elect. Saxon. Derttingæ Norimbergam ad Helianthum I. 5. Augusti 1690.*]

APPENDIX

HALURGIA ACADEMICA CURIOSA,

IN

COMPENDIO DELINEATA,

Naturæ-Consultis submissè & exercitatis,
Ad dijudicandum placidè,

à

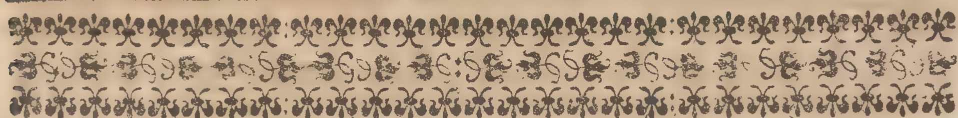
PHOSHPORO II.

GEORG. CASP. KIRCHMAJERO,
Orator. in Electoral. Witteberg. P.P.

Nisi utile sit, quod facimus, stulta est gloria.

ANNO M DC XC.

HELIANTHO SPLENDIDISSIMO

ΗΛΙΩ SUO,

CELSIORI ITEM CELSO,

IMPERIAL. ACADEM. LEOPOLDIN.

PRÆSIDI AC DIRECTORI,

PHOSPHORUS S.

Prolixo animo paucissima hæc, aliaq́ consecrat,

Cum observantia & deb. Off.

Uos, propter meritorum excellentiam, conjunxit nuper CÆSAR OPT. Idemque à Victoriis, ad Orientem Solem hactenùs, quamdiu Domus AUSTRIOR. floruit, insolitis & gloriosis, MAX. *nimirum* LEOPOLDUS Noster, ac in ordinem Germanicæ Nobilitatis, Nobiles virtutibus, Personæ Majestaticæ Archiatros, Palatii Lateranensis Comites & Consistorii Imperialis, solemnissimo Diplomate creavit, certè inter

 suos

ſuos adoptavit; hos, honoris gratiâ, conjungo Phoſphorus, decenter. Gratulor deinde Vobis, Domini, non verbis ampliùs, ſed pectore ab imo! Deum comprecatus, ut hæc famæ gloriæque præmia perpetua ſint Vobis atque propria! Sapientiam profeſſis nihil dignius, ſublimiusque nihil, niſi SALIS ADMIRANDA, dedicare VOLCKAMERO meo, SCHRöCKIOque, LUCÆ F. Patronis & Collegis venerandis, potui. Et debui, inprimis, quòd his demum proximis diebus (forſan ſeriùs? ſolviſſem enim gratias maturè,) Ephemeridum noſtrarum Annus, ex Decuria ſecunda Miſcellaneorum, ſeptimus, à Bibliopola hujus loci, aliàs Amico, munus acceptiſſimum exhiberetur. Offeret ſe commoda occaſio fortaſſe, quando id officii abs me, per ARGUM Oculiſſimum, Collegam Conjunctiſſimum, Patronum ſingularem, deſideratum fuit, ut in laudes inclytæ Academiæ IMPERIALIS, libertate Oratoriâ excurram; fortibus ſimul, non ſpecioſis tantùm pugnaturus armis contra lividos, qui Theonino dente rodunt Univerſitatem tantam. Cùm non modò in Europæ Regnis exteris, *Britanni, Dani, Galli, Itali, Poloni*, (ne commemorem *Helvetios Belgasq;*) ſed ultrà Garamantas etiam ad Orientem Solem, *Indiam* vicario regentes nomine Collegæ ambiant ac admirentur; quin & IMPERATOR Auguſtiſſimus ornare tuerique ſtudeat potenter. Jam hæc Hypomnemata non ſolùm, ſed & ea, quæ de HALURGIA

LURGIA Curioſa ACADEMICA in ſchedas, ex abſtruſioribus Naturæ, aliquot conjeci, juris veſtri ſunto. Per Vos aſſerantur, emendentur, per Vos ſupprimantur; dummodò Vos ſalvi ſitis! Sic valete, ſic favete.

VESTRO,

Wittebergæ ipſis Nonis Juniis, A. 1690.

ſi meretur,

PHOSPHORO.

Ad Nobilissimum Dominum

GEORG. CASP. KIRCHMAJERUM.

Excellentissime Dn. Collega!

QUi habet salem, quod in Te est? Adeo omnia sua salia salivam movent, & quod mirum, curiosorum sitim restinguunt. Macte hac virtute & salibus non tam Attico, quam Physico & Chemico lepore tinctis. Non male olim aliquis haud insulsus: In SOLE & SALE OMNIA!

Qui Tibi Sal placuit, nobis Sal perplacet idem,
Plautinosq; sales sic superare potes.
Marmora dispereant, vesco sale saxa peresa
Sunto, Tuus tamen hic Sal superesse potest!

f. αὐτοσχεδιὰς

e Museo 6. Junii
CIↃ IↃC XC.

Georgius Francus D.
Nat. Curios. Argus I.

I.N.J.

I. N. J.

§. I.

SAl Sapientiæ ac perpetuitatis ſymbolum, collatum ceremoniâ ſcholaſticâ jam ante annos quaſi quadraginta, ab in cano ſeneatq; Mathematico, ABDIA TREWE, in Altorphina Noricorum inclyta, ne planè fatuum, aut corruptibile exiſtimari poſſet, ad ſcrutinium & exercitium ſubinde curioſiùs ſuſcipiendum, irritavit me, & gratia Cœleſtis ſalis irrigavit hactenùs. *Occaſio.*

§. II. Sic ſtatuebam: tantam de Doctrina ſalium profunditatem, dignitatem tantam, ac utilitatem publicam (ne de inevitabili neceſſitate dicam,) eſſe, ut non ſatis illa evoluta, multò minùs nota eruditis videatur omnibus. *Cauſa.*

§. III. Sed nec artificia quævis, aut Compendia, Hermetica inprimis, attrahendi, colligendi, alterandi, acuendi, invertendi ac præcipitandi ſalia, hucusq; patuerunt in commune pluribus. A ſacris primùm ordiamur.

§. IV. Veniam ingenuè fatenti dent oraculorum divinorum ordinarii interpretes! credebam plurima S. Scripturæ loca ſine Salis, etiam vulgaris, debitâ notitiâ, nec intelligi ſufficienter, neq; explicari poſſe commodè. *Loca Biblica de Sale, quomodo accipienda?*

§. V. Cur *Mare Salis* audiat in libris *Moſis* maximè & *Joſua* aliquàm multis locis? quod à naphta tamen ac Aſphalto Lacus alioquin *Aſphaltites* dicebatur, unde potius bitumen, quàm ſal poterat, ut hodieq; poteſt, comparari, quæritur non planè fruſtrà. Aut ſi Sal, cur præ ſalſis aliis in Aſiæ maribus, præcipuè hoc appelletur ita? Cujus tamen longitudo ſtadia dunta-

duntaxat 580. latitudo autem 150. æquabat; teſtimonio *Joſephi*, Lib. 5. Bell. Jud. cap. 5.

Statua *ſalis* §. VI. A quo ſale *Salis ſtatua*, (in quam converſa *Lothi* uxor erat protinùs) num à communi ſale veſcô, an à ſale petræ potiùs denominari debeat? non malè *Guilielmus Clarcke*, Anglus, in Hiſtoria Nitri, c. 2. p. 33. ſeq. exiſtimat per pluviam ſulphuream & igneam indigitari tempeſtatem horridam Sulphureo-Nitroſam Gen. 19. 24. (Conf. Deut. c. 29. 23. ubi Sulphure & Sale combuſtibili Nitroſo ſcil.) exuſtio legitur illata *Sodomæ*, ac regioni Pentapolitanæ omni.

Pactum Salis. §. VII. *Pactum Salis* in perpetuum Num 18. 19. לְעוֹלָם בְּרִית מֶלַח conf. 2. Paralip. 13. 5. an ſalis ſymbolum adhibitum ab inviolabili integritate deſignanda? aut religione ſacrificii? Solebant quippe veteres in feriendo fœdere Sal ponere in menſam, & attingere jurantes.

Devaſtatio per Sal. §. VIII. Cur autem, cùm Divinis ritibus adhiberetur Sal mandato Domini, in ſacrificiis inprimis (*Levit.* 2. 13. *Ezech.* 43. 24. *Marc.* 9. 49.) ad indicandam devaſtationem ac ſterilitatem ultimam, ſal ſive cauſa, ſive teſſera adducitur, *Jud.* 9. 45. (*Deut.* 29. 23. *Pſ.* 107. 34. *Jerem.* 17. 6. *Zeph.* 2. 9.) in regno triplici Naturæ aliàs fœcunditatis cauſa, Sal Nitroſum maximè, quò enim gleba pinguior, nitroſiorq́; veluti maritima, hoc & feracior. Lætamina agrorum ſcimus ſcybala & Sal urinæ animalium ex putrefactione.

Sal *Terræ.* §. IX. Jam quid *Sal Terræ*? an quod fructuoſum adeò? an quod precioſius eſt cæteris? Doctorum Doctor *Chriſtus* Apoſtolos comparaturus exquiſitiſſimo theſauro, potuiſſet æquè dicere: vos eſtis *Adamantes, Rubini, Perlæ, aurum & argentum; ſed Sal protulit*; Sic quidem DN. de *Nuyſement* de vero Sale Secret. Philoſ. p. 82. niſi ſcias, quid *Sal terræ* ſit, non explices hunc locum aptè; quo de infrà.

Sal fatuum. §. X. Quid autem illa verba ſibi volunt? *Si Sal fuerit infatuatum, ecquo porrò ſalietur? nihil valet ampliùs, quàm ut ejiciatur, atq; conculcetur ab hominibus.* Quid eſt ἅλας μωρανθεὶς? an

an ἄναγ'ν, , insipidum? expositore *Marco* cap. 9. v. ult. rectissimè! Sed quando fit insipidum, aut quomodò? aut cur insipidum ejicitur foràs, ne quidem sterquilinio idoneum? Sal quippe integrum, nec vitiatum, non conducit agris additum; & quando sal putrescit vel corrumpitur? Discendum id à Chymicis, ne ampliùs insultet *Heinsius* Theologis.

§. XI. Ingenia multorum torsit locus *Marc.* 9. 49. *omnis salietur sale.* Seu de homine, seu hostia sit sermo, quæro, quid hoc *salsamentum ignis* sibi velit? Adferant Interpretes sacrorum sua. Certum est, Naturæ scrutatoribus, naturam salis igneam: in sale ignis, & in igne sal; ut magno hoc judicio protulerit Naturæ conservator. *Salsamentum ignis.*

§. XII. Sed cur quæritur à *Jacobo* cap. 3. 11. *Num fons è foramine eodem dulcem & amaram aquam mittit?* Prosilit in plano fons sub lapide eodem, è quo saxo aqua salsa & dulcissima scaturit, distincta tantùm machinis hydraulicis, in *Hassia* ad *Werram*, *Allendorpii*. De hoc vid. celebris *Waldschmidius.* differt. de origin. Salf. font. n. 23. seq. In Acidulis *Egranis* spatio paucorum passuum salutis fons, & noxius vicinus bulliens contrarias effundit aquas. Ex eodem sale petræ acido amarum quid, nec non Crystalli dulces extrahuntur. Beneficio ejusdem oris motu leniori exsufflatur aër calidus, asperiori autē & compresso frigidus ut hic in aqua calida non tollitur omninò frigus, sed supprimitur ad tempus. Talia, & alia id genus dubia moveri possint, ad enucleandum accuratiùs S. Scripturæ loca plura. *Fons salis Duplicis contrarii.*

§. XIII. Æmulationem excitabunt procul omni nihilominùs livore, artificia stupenda temporum nostrorum. Nitri ope (sic vulgariter appello, quod sal petræ potiùs dicendum erat) mineralia & metalla solvi separari, perfici, præcipitari posse, non ex vano docuit *Glauberus* parte alterâ Germaniæ salutis p. inprimis 404. & seqq. permultis. *Salis beneficio metalla solvi, perfici, præcipitari.*

§ XIV. Comprobat experientia, novissimis firmata tentaminibus, nec pudeat verborum in *Metallurgia vapulante* ad- „ ductorum mensibus hinc proximis: Artificium divinâ in-

„ diligentiâ repertum hodiè, quemadmodùm nobilitari, ex-
„ altari, intra breve tempus perfici metalla ignobiliora,& ærosi
„ lapides, pyritæ etiam rejiculis in copia majore ad perfectio-
„ rem Cupri & Argenti statum possint.

Aborus igne muriam edulcati.

§. XV. Quanti æstimandum artificium *Francisci* sit *Donsonii*, quô docuit per machinã à muria sal separare brevi spatio, & sine igne, sine coctione; lignorum copiam ingentem magno pretio redimere coguntur *Halæ Saxonum*, & alibi.

Sal à muria marina separari.

§. XVI. Admiranda machina *Doctoris Walckort* annis jam superioribus, & paucis demum, anno 1684. huc usq; *Fiz Giraldi* Anglicani Equit. famigerata meritò laudari debet; quà corrigere marinam aquam, dulcem reddere, potabilemq; docuit uterq;. Maximo excepta, est inventio applausu non illustris tantùm *Boyleis* ac Virorum sapientiâ nobilium, & dignitate, testium XXIII. sed ipsius quoq; Majestatis Regiæ, effectus, (non processus) publicis corroboratur scriptis.

Phosphorus Hermeticus nitroso sale.

§. XVII. Phosphorus Hermeticus caduco licet lumine ac brevi perituro gaudens, (qui Nitri spiritû conficitur ex calcinata creta) quantam non opinionem nomini conciliavit *Balduiniano, in Germania, Britannia, Polonia*? Cum tamen, si quæratur: Cui bono? & quamdiu hoc phænomenon perduret? aliud judicium sit exspectandum; etsi artifex collega olim & amicus veritatem publicatam tulerit non sine bile quâdam,

Noctiluca.

§. XVIII. Noctiluca constans & *Kunckelianus* Phosphorus majorem promeretur admirationem usumq; in Pyrotechnia pariter & Medicina nondum æquè tamen notum singulis, ut par est, singularem obtinet. Parari solet hodiè non ampliùs ex sale microcosmico volatili (ineptiunt, qui nescio quas demum sordes hominum substernunt pro objecto) sed ex sanguine (utinam cervorum, sicuti ex horum cornibus non malè) melle, saccharo, erucæ semine, similibusq; aliis: de quibus nihil hîc adjicimus; cùm brevitas promissa placeat.

Sal attrahere magnetis beneficio ex aëre.

§. XIX. Insigne artificium non reticendum, quod in attrahendo sale aëris consistit. Novi equidem quot sit dubitatio-

nibus

nibus & contradictionibus obnoxium ſal aëris, nec jam de nomine laboro, an nitroſum, vitriolicum, Hermaphroditum, virgineum vocari poſſit commodè? ſufficiat, in aêre exiſtere ſal aliquod mirabile ac πανσπερμίαν quandam; quà vicinior eſt terris ejus regio; ac inde colligi ſolerter, beneficio magnetis Philoſophici ac naturalis.

§. XX. De magnete Philoſophico, qui nitri efficaciæ potiſſimùm adſcribi debet, non uberiora commentabimur, cùm ſit ingenioſum potiùs, quàm utile in publicam ſalutem εὕρημα; ſed naturali ac mechanico acquieſcemus. Hoc qui callet artificium, totius generis humani in ſe provocare merita videtur.

§. XXI. Terræ neceſſariæ & aëris & ſalium qui callet indolem, qui acidi & Alkali naturam convertendam, alterandam, atque acuendam arte noverit, fatebitur nobiscum, nec ridebit temerè fatentem: *Sal è terra, veſcum etiam, & culinare, copiâ majori ac proventu, poſſe obtineri.* Modum & proceſſum reſervabimus experientiæ. Res enim certa eſt. Hæc & ejusmodi ſecreta opera commendant ſalium doctrinam indagandam diligentiùs ac excolendam. *Sal colligere ex terra, eſculentum etiam.*

§. 22. Judicio prolata magna vox Philoſophi non nominalis olim in Britannia *Joh.* ſcil. *Garlandi* (qui circa *Guilielmi Conquæſtoris* tempora florebat) occultiſſimam ſcientiam adepti, fuit c. 22. compend. Alch. *Pone mentem tuam in SALE, & non ſtudeas, niſi in eo; videbis, quod omnes Sapientes circa complementum divertunt ad ſalem.* Moxq; graviter teſtatus ſcribit: *Juro ego per nomen Dei cuncta ſcientis, quòd, qui ignorat Salem abſconditum, nihil adeptus eſt illius rei, quam erat adepturus; quia qui ignorat ejus abſcondita, eſt* quaſi qui vult mittere ſagittas, absq; chordâ. A cognitione enim ſalium interiori naturalia & artificialia arcana plurimùm dependent. *In Sale omnia ſub cælo.*

§. XXIII. Laudes ſalis & utilitatem quidem prolixiſſimè expoſuit *Glauberus* de Nat. ſalium p. 446- ſeq. ad p. 480. idemq; Nitri uſûs plurimos, multiplicesq; in mechanicis præcipuè, Tract. de mundi miraculis expoſuit, à p. 187. ſeq. quemadmodum *Uſus Salis.*

dùm *Unzerus* antehâc in Physiologia satis pariter, & *Guilielmus Clarcke*, Anglus, in Discursu Philosoph. de Nitro. Horum tamen nemo hactenùs explevit cupidos scientiæ intimioris animos. De Philosophorum sale ut in aëre ac rebus universis delitescit, satis multa attulit *Nuysement;* quæ tamen verbis, non experimentis absolvuntur. *Bernardinus Gomes* admodùm laudatur à *Glaubero:* mihi hominis allegoriæ, quæ de unitate in terrestribus, & trinitate protulit, non placent; signaturas quoque salium pro meta magis, quàm naturas posuit.

Encomia Salis.

§. XXIV. *Johannes Sophronius Kozack, à Prachien* prolixam edidit de sale commentationem, pleraq; sunt aliena interim. Hæc visa mihi optima verissimaq; ejus verba: *Sal, quod* „ *nomen nulli mortalium incognitum, virtutis profundissimæ in-* „ *genii humani viribus est impervestigabile.* Sic cap. 1, sect. al- „ tera Idemq;: *Nec astrorum*, ait, *splendor, nec terræ opacitas nec* „ *ignis æstus, nec aquæ frigus, nec aëris pondus, nec metallorum* „ *soliditas, nec mineralium fragilitas, nec fontium scaturigines,* „ *nec gibbi montium & collium, nec convallium planities, nec* „ *vegetabilium sapores, odores, colores, nec carnes, nec ossa animalium sine sale sunt, quod sunt. Sal omnium principiorum basis est.* „ *Sal solvit, Sal coagulat, attollit, deprimit, coarctat, dilatat, vi-* „ *vificat, multiplicat;* *pro varia nimirum indole ac operatione.*

Effecta Salis.

„ §. XXV. Idem porrò in Præfat. *Sale ignietur*, inquit, „ *igne salietur Terra & Cælum. Sal igni, ignis sali parallelus,* „ *matrices elementorum penuaria sunt salis, mineralia, metalla,* „ *meteora, astra chasmata, arbores, herbæ, cortices, involucra,* „ *animalia deniq;, volucres, pisces, pinnæ, squamæ, pennæ, rostra,* „ *dentes, ungues, pili, cornua, ungulæ, vellera, setæ, aculei, nil* „ *nisi salia sunt, saporibus, coloribus, ponderibus, virtutibus, vir-* „ *tutum gradibus dissentientia.* Quæ singula sicuti scripsit, ita intellexit *Kozackus*; miror oppidò, cur nulla penitus experimenta de his propria attulerit? ad longè alia dilapsus.

Origo Salis non ex centro terræ.

§. XXVI. Originem materiæ salsuginosæ atq; salinarum in locis maximè mediterraneis vaporibus è centro terræ prode-

untibus

untibus adſcripſit D. *Joachimus Becher.* in Phyſ. ſubterranea L. 1. ſect. 2. c. 4. num. 4. In centro terræ ſcil hydrophylacia imimmania confingit unde, variis permiſtis terris, ſcaturigines ſalſuginoſæ & promanent. Quæ illius nihilominùs opinio abſurdis premitur, nec levibus, nec paucis ex Geographiæ, Naturæq; legibus & hydroſtaticis petitis. Demonſtranda talia videlicet, non nudè aſſerenda erant.

§. XXVII. Credo equidem ruentium aquarum ſubterranearum per telluris angiportûs, catadupa, & ſimilia; ſcio, & recordor, obſervâſſe me in ſpecubus ac metallicis fodinis (ne quid hìc de ſpecu memorem *Baumanniana*) ſtrepitûs undarum, & horrenda murmura. Diſcriminari per abſtruſa Geocoſmi conceptacula ſubſtructiones lacubus fluminibusq; aptas & gurguſtia humorum non inficior. Admiror etiam, ex uno alteroq; latere *Pini-feri* (præter ſtagnum profundiſſimum in ſummo vertice, à *bovis capite* denominato) tria juſtæ magnitudinis manare flumina. Miraculum Naturæ eſt, ſeptem fluvios eximios in omnes mundi plagas ex *Helveticis* & *Gotthardi* Alpibus, & uno horum meditullio, *Rhenum* ex parte, *Rhodanum*, *Aſolam*, *Ticinum*, *Toſam*, *Madiam* & *Urſam* ebullire. vid. D. *Wagner* in *Helvet.* Curioſ. Sect. 2. artic. X. quis verò per tot millia milliarium ex telluris centro indagabit iſtiusmodi abſtruſa? *Aut centralibus illius aquis.*

§. XXVIII. *Athanaſium Kircherum* non ignoro ſtatuiſſe iſtiusmodi pyro- ac hydrophylacia; & cur ex eodem fonte, per diverſos nihilominùs canales, ferventiſſima hinc, illinc frigidiſſima, promanat aqua? iſtud quoq; docuiſſe, quomodò αὐτόπτης obſervârit olim teſtis, *Urbæ* ſc. in Electoris *Moguntini* oppido, ſex fontes diverſiſſimis virtutibus pollentes, paſſibus non niſi 4. à ſe diſtantes Tom. I. Mund. ſubterr. lib. 5. ſect. 2. c. 6. Sed ex centro terræ talia deducere, ſolius cogitationis phantasma apparet. Plura inde emergentia abſurda Liber I. Centrographicus *Kircheri* exhibet in c. 3. in de centro Terræ, Paradox. Motus ſcilicet perpetuus in Centro terræ impoſſibilis,

bilis, Idem probabilitate veriori colligit in Mund. ſubterr. technico f. 110. Nemo quærat itaq; in centris terræ neſcio quam terram mineralem, (aut aquam) terreſtris elementi conſtitutivam: nemo neſcio quas arenas aut certum cretæ, argillæ aut gypſi genus.

Sal quomodo centrale appelletur? §. XXIX. Centrale corpus terræ ac Naturæ quando tamen à *Kirchero* (Tom. 1. lib. 6. ſect. 1. c. 3 f. 298) & aliis vocatur, non id loci ratione, ſed materiæ intelligendum, hoc nimirum ſenſu eſt: Corporum compoſitorum omnium, principium, ipſius etiam aquæ mineralis, & communis terræ, quatenus mortalium inſervit uſibus, conſtitutivum, Sal pervadit minima, & illis ſe aſſociat. In aquis aqueam naturam induit, in igne fluit etiam in terris conſiſtentiam, craſſitiem, ſoliditatem & coagulationem parit. Vigor terræ ac illius virtus univerſa, per compendium, in ſale. Omnia ex ſale miſta corpora acquirunt robur, incrementa, per Sal prodeunt, in Sal redeunt viciſſim.

Sal in ſe ſimplex. §. XXX. Rectè Vir πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων pridem ſcripſit, Dn. *D. Joh. Dan. Major*, differt. de cancr. petrefact. p. 15. n. 18. Sal in ſe ſpectatum (quatenus expenditur abſtractè, non ut eſt in ſale, eſculento, marino, fontano, vitro, vitriolo, acidisq; & acetis) unius atq; ſimpliciſſimæ naturæ; ſed ratione modi exiſtendi ſalia alia generatim Naturalia & Artificialia. Naturalia vel ſunt in miſto corpore, vel extra miſtum. In miſto ratione (1.) ſubjectorum differunt, Lociq;. Sal enim aliud in mineralibus naturæ fixioris, aliud in vegetabilibus pro ratione artificii, *Var. ratione artif. & modi.* & modi; nunc magis volatile, nunc fixum, aliud in animalibus, volatilis potiſſimùm naturæ. Extra corpus miſtum (intelligimus ex multis miſtum aliquod compoſitis) in aëre, in aquis pariter ac terris: Inde ſal marinum, aqueum, in rore, pluviis, fluviis, lacubus, fontibus, arenis (uti Ammoniacum) urinis animalium, nitroſis & aluminoſis terræ ſpecubus. (2.) *Exiſtentiæ* reſpectu Sal à ſale differt per mollitiem, ut bituminoſum, urinarium & ex deliquio in oleoſum velut habitum fatiſcens;

per

per duritiem ſal gemmæ vel ſaxoſum & cryſtallinum. (3.) Intuitu *colorum* aliud ſal album, nigrum, flavum, rubrum, fuſcum viride, &c. (4.) *Saporum* ſpecialium, ſal aliud eſt ſimplex, aliud compoſitum, acidum, nitroſum, urinoſum; aliud alio ſalſuginoſum modo. (5.) *Subtilitatis* & *durationis*, aliud, volatile, ut ſpiritus, mechanicè ſic dicti, aliudq; fixum,

§. XXXI. Artificialia conficiuntur ſalia è mineralibus vegetabilibus ab animalibus. Fiuntq; per incinerationes, calcinationes, elixiviationes, fermentationes, ſublimationes, coctiones (ut ſal culinarium) aut exſiccationes, ut paluſtre, aut marinum. Salia Alkalia contradiſtincta acidis; hæcq; ipſa hermophroditica vulgò enixa & lixivia, parantur arte ac eliciuntur (ſi ad regnum ſolum vegetabile reſpicias) ex herbis, foliis, floribus, fructibus, ſeminibus, radicibus, corticibus & vini cerevisiæq; fæcibus. *Salia Artificialia unde?*

§. XXXII. Volatilia contra diſtinguuntur fixis quòd in igne facilè aufugiant ac avolent, ſpirituoſæ atq; inviſibilis, ſi disjungantur ſcilicet, ſubtilitatis ſunt corpuſcula, odores & ſapores omnis generis patientia, in auras facilè diſſolvi ſolita, ex plantis mineralibus, & animalibus potiſſimùm, deinde etiam ex aquis terris & ſpeluncis, ſub effluviorum ſpecie, exorta. Volatilia vel purè ſalſa, urinoſa; veluti ex animalibus collecta, vel acido-ſalſa. Fixa æq; totuplicia; de quibus vid. *Zwelfer.* in append. animal. ad Pharmac. Auguſt. Fixa à fixatione dicta: quòd in igne durent, & eidem ſæpiùs reſiſtant, parabilia ex lignis, mineralibus, metallis, urinoſis, gratum oculis nitorem, ſed nidorem, vel odorem naribus diverſum, ſaporem quoq; varium palato exhibentia & admirandis prædita virtutibus. *Volatilia.* *Fixa.*

§. XXXIII. Quotusquisq; non intelligit, ineſſe mixtis omnibus, ac ſimplicioribus quodammodò corporibus ſal debitum & hactenùs principium conſtitutivum ſui generis exiſtere? Nam, an ſit corpus primò ſimplex? dubitandi rationes non permittunt hæ, dum (1.) ortum eſt ex aqua, & exinde *Sal compoſitor. corp. princip.* *non abſolutè prim.*

primò

primò conſtat: (2.) Qualitatibus & operationibus diverſis, ac adverſis gaudet; in humido liqueſcens, in ſicco concreſcens ignis vehementiâq; fluens, fluida efficiens metalla mineralia, coagulans, conſolidansq; alibi in lapides objecta; quæ diverſitas effectus à diverſitate cauſæ oritur: (3.) Terreſtre aliquod relinquit ſedimentum; caput planè mortuum inſipidumq; ſale caſſum.

Omnibus tamen inditum.

§. XXXIV. Sal igitur haud aliter ac lucem, aquam, terram in primo creationis actu condidit Omnipotens Δημιουργὸς; indidit lapidibus, metallis, mineralibusq; ſuccis, maribus, & multis aquis, terris verò plurimis. Reliquit etiam in aëre, indifferentem ſalis Spiritum, ſub πανσπερμία hodieq; occurrentem; qui, pro varietate loci, ſubjecti, veluti matricis, variat; ut diverſiſſima hinc generentur ſalia. Pro quibus ſingulis quotidiana ſtat & loquitur Experientia.

Definit.

§. XXXV. Ex his colligimus deſcriptionem ſalis, quòd ſit ſuccus miſtorum corporum conſtitutivus, elementis concreatus, ſapores generans, ſolubilis in liquore, in ſicco corpore concreſcens, inſigni vi fœcundandi, penetrandi, diſſolvendi exſiccandi, putredinem arcendi præditus, immenſis hominum, brutorum & mixtorum aliorum uſibus inſerviens. Subſtantiam, & corpus eſſe ſal, ſub forma nunc viſibili, conjunctum ſcilicet, nunc inviſibili, per minima diſperſum, dubitatione caret. Succum mineralem nominat *Unzerus* c. 2. de ſale, cum ſal tamen plurimum in maribus, terriſq;, fontibus, paludibus, vegetabilibus, & animalibus exiſtat, nec à mineris, ceu potiori, mereatur maximè denominationem.

Sal terranè an aqua?

§. XXXVI. Succus hic non *terra* aliqua *incenſa* dici cum *Galeno* debet lib. 2. de ſimplic. medic. facult. ſed nec aqua propriè; quantumvis nihil tàm affine aquis, quàm ſal videatur, & in aqua facilè ſolvatur, ac ſub forma aquæ inſuper appareat. Si, Chymicorum ſtylo, ſpiritum ſubtilitatis ratione habitûs vocare velis, fiat ſanè. Nam & Chymicorum ſpiritus dicuntur ſalia in aëre tantiſper reſoluta. Operationes quoq; ſalis & proprietates

ad na-

ad naturam ſpiritus quodammodò accedunt. Sale inter corpora nihil penetrabilius; in ſolidiſſima ſe corpora inſinuans, & pariens, pro aliis, ingreſſum.

§. XXXVII. Aquas ipſas intimè pervadunt & inficiunt ſalſuginoſi ſpiritus, inebriant ac ſaturant, per ſubterraneos canales; ut ſalſuginem inſignem aquæ contrahant. Vox inſtar hæc oraculi habenda *Pliniana* lib. 31. hiſt. Nat. c 4. *Tales ſunt aquæ, qualis terra, per quam fluunt.* Ut vel hinc intelligas, acidularum, ſalinarum & ſalſorum lacuum originem, & conſtantiam ſalſuginoſis terris potiùs, quàm aquis adſcribendam eſſe. Fruſtra igitur in locis maximè mediterraneis ſalinas vel è maribus, derivant vel fluminibus ſub terra ſalſis: cùm, inverſo ordine, à terræ ſpiritu ſalſuginoſo petere omninò debuiſſent. *Salſugo terra aquas inficit.*

§. XXXVIII. Ex hypotheſi principiorum Naturæ *Leonh. Thurneiſerus* lib. 1. Oper. aquar. mineral. c. 6. ſcribit. Wenn ein Berg ſo groß als Engeland / von Saltz wäre / ſo würde mit der Zeit durch Tag und Nacht immerwährendes Fliessen der Wasser-Strömlein der Berg daselbst vorlängst gar hingeflossen / und nicht mehr vorhanden seyn. Ex quibus conficit deinde, ab inficiente aquas ſpiritu incluſo terris iſtiusmodi ſalſuginoſis ſalem propagari. Sic aluminoſam terram ac nitroſam pluries exhauſtam, ſi in ſubdiales congeratur cumulos, poſt annos aliquot, aut menſes experimur novum atque ſimilem concipere liquorem, & magnetis inſtar, non ſolùm ex injectis vel infuſis ſed ex aëre etiam attrahere. Eſuriens nimirum terra (quàm in communi *eſurinam* vocant) arida & avida ſalſuginis, eſt genuina mater ſalis. *Laudatur tò Thurneiſ & defenditur.*

§. XXXIX. Neque verò, ut ex terræ meditullio, aut mari ſalſo ſal, ambagibus immenſibus, priùs derivetur, opus eſt; cum nec corpora ſolummodò, in aquis ferè omnibus ac terris, pinguioribus imprimis mixta, viva, & non viva, ſale ſuo gaudeant, ſed & aërei, expanſi regio inferior ſub viſibili effluviorum atque inviſibili præſentia, volatili præcipuè abundet ſale. Inde enim nubes, nives, pluviæ, tonitrua, fulmina, *Sal in terri aquis, aëre.*

cadentes stellæ, vel trajectiones, venti, ignes fatui, & plura meteora alia exoriuntur: quæ ingeniosa imitari oppidò ars potest. Sufficit demonstrativè colligi aëreum sal posse atque instar olei, sapore Pontico externis sensibus repræsentari posse: ut non scripserit ex vano Dn. de *Nuysement* in sale Philos. lib. 2. c. 2. *Est actus, qui humanas cogitationes superat, exhibere nempe oculis videndam, manibus tangendam, primam istam* (salis invisibilis) *materiam, quam tot Viri doctrinâ in omnibus seculis famosissimi, invisibilem & incomprehensibilem putarunt esse, &c.*

Sendivogii de sal ἀξιομνημόνευτα.

§. XI. Hanc intellexisse *Michaëlem Sendivogium* in aëre materiam, addubitare non permittunt hæc, quæ Chymico Chnodio inseruit, de aëre p. 116. seq. Es wird die Lufft mit dem Wasser circuliret / wie das Feuer mit der Erden; denn sie sind gute Freunde. Es ist (die Lufft) gar herrlich / und der rechte Platz des Saamens aller Dinge. Er ernähret sie / schwängert sie / erhält sie; und dieses lehret uns die tägliche Erfahrung: Daß durch dieses Element nicht allein die Mineralien / Vegetabilien / und die Thiere / sondern auch alle (andere) Elementen leben. Denn wir sehen / daß alle Wasser faul und stinckend werden / wenn sie keine frische Lufft haben. Das Feuer selbst erlöscht / so man ihm die Lufft benimt 2c. Idem in antecedentibus, ejusd. libri, p. 51. Wenn ein Regen fällt (scribit) so nimt er aus der angeregten Krafft des Lebens / und vereiniget dieselbe mit dem Salniter der Erden / dieweil der Salniter der Erden gleich ist / wie ein calci- " nirter Tartar. so mit seinem Truckenen die Lufft an sich zeucht / " welche Lufft in ihm zu Wasser solviret wird. Eine solche Krafft " an sich zu ziehen hat der Salniter der Erden / der auch Lufft ge- " wesen ist / und ist mit der Fettigkeit der Erden vereinbahret. "

Et hæc Sendivogiana.

§. XLI. Subjicit Naturæ-consultissimus ibidem, vero consentanea, je häuffiger die Strahlen der Sonnen stechen / je mehr wird des Salniters, und wächset auch desto mehr Getreyd / und solches geschiehet von Tag zu Tag. Exaggerat deinde pretium mysterii p. 52. Also hast du ein Ding / welches köstlicher ist / als die gantze Welt / geoffenbahret / von dem ich gäntzlich sage / daß

daß es nichts anders sey / denn unser Pontisch Wasser / welches in der Sonnen und Mond congeliret / und aus der Sonnen und Mond mit unserm Chalybe gezogen wird / durch Philosophische Kunst auf wunderliche Weise durch einen verständigen Sohn der Kunst.

§. XLII. Exponam, quem reticuit Philoſophorum Chalybem. Nitri Spiritu eſt ſaturata, calcinata ante, creta. Credo aliam ſiccatam probè terram, velut bolum, aut argillam & in minutiſſimum redactum pulverem, præſtare idem. Illam tamen ſemper egomet adhibeo. Hæc, poſtquàm ebullire deſiit, in oblongiore vitro, more ſolito, abſtrahitur hinc phlegma. Deſiccata creta vel relinquitur priori, detruncato tamen orificio, vel infertur vitro alii, aut vaſculo, à pluviis cuſtodiendo: Tempore vernali aut æſtate mediâ, in loco lineæ meridionali parallelo, vitrum (in quo magnes) ſoli apricatur. Attrahitur ex aëre ſal, intra paucos dies, ante inviſibile; colligitur in modum penè olei, conſiſtens liquor, ad futuros uſus & labores. Poſt ingreſſum Solis in arietem nec non Leonem tractus omnium efficaciſſimus; hinc propter æſtum, illinc propter copiam aëriæ panſpermiæ; pluvioſo tempore attrahitur vel nil, vel parùm. Deſinet mirari, qui recogitabit, tempore canicularium dierum guttulas ſalinas cauſticas in rore Solis deprehendi. Quisquis fuerit inventor primus Philoſophici magnetis hujus, egit ſolertiſſimè dum ſimile attrahitur à ſimili. *Explicantur.*

§. XLIII. Hoc me, hoc *Hermetem* dictum olim, *Balduinum* μακαρί ἐν εὐσημα edocuit incanus ſenex, propior octogenario, Drebachii in ſuperioribus montanis Paſtor adhuc meritiſſimus à primis inde annis Academicis Chymiæ deditus, Dn. *D. Rebentroſt*, cum Carolinas inviſurus thermas illuc olim proficiſcerer. Hinc mundi ſpiritum, hinc medicinam, hinc phænomena tantoperè decantata alia ingenioſum caput hauſit. Phoſphorum hinc etiam elaboravit ſuum *Balduinus*; plura, *Quædam de Balduino & D. Rebentroſt.*

ra, quæ promiserat, exhibiturus, si diutius supervixisset, gloriæ famæque partæ.

Mod. attrahendi sal ex aëre. §. XLIV. Prætermittere silentio non possum, quod prolixiori vitâ dignior in Chym. Ration. Curios. l. 1. c. 10. recenset *D. Ettmüllerus*, ex hoc etiam fonte fluens, artificium. Caput mortuum vitriol. si aëri exponatur libero, & nec à pluvia, nec radiis solaribus tangatur, post tempus aliquantum novo imprægnatur spiritu, sed mensibus vernalibus & autumnalibus. Hic sp. vitrioli regeneratus à magnete, qui in capite adhuc mortuo delitescit, ut relictum fixum quoddam acidum, volatile nitrosum attrahit ex aëre. Regeneratus spiritus naturæ mediæ videtur inter spiritum vitrioli & nitri. Simile cum Capite mortuo aluminis procedit & cum ex aluminata terra etiam experimentum; nisi tamen acidum, exhaustum omne sit per aquas atque distillationes. Hodieque idem hactenùs per menses aliquot successu præsentissimo expertus sum in Capite mortuo alum. & nitro aëri exposito.

Sal aëris indifferens. §. XLV. Nôris interim, sal aëris in se indifferens existere, naturæ nec nitrosæ, nec aluminosæ; quod virgineum proptereà vocare solent, aut hermaphroditicum, ut supra indicavimus. In terra magnes est ad sui generis naturam contrahens quod volitat in aëre. Notatu digna refert de *Nuysement* c. 2. lib. 2. in Philos. sale, pauca transscribemus hûc: *Illi qui ex metallicis corporibus perfectis vel imperfectis per attractionem quintæ essentiæ extrahere quid voluerunt, melius fecissent (cùm primum sperma quærerent) ut matricem matris potius aperuissent, quam infantes ad perfectam ætatem jam evectos occidissent: Dum in eum statum reducere voluerunt, in quo tempore conceptionis erant.*

Sal *aërium quid superaddat?* §. XLVI. Mirum quantum addit ponderi non modò, sed virtuti pariter hoc menstruum aërium. Hinc causam habe, si quæratur, cur in fodinis salis vesci (velut *Bochnæ* in *Polonia*) & gemmæ sal sit levius, sed aëri expositum liberiori, tantam gravitatem induat? Ut, quantum anteà vir unicus movere po-

re poterat, extractum è natali solo vix movere possint V. viri. Limus *Arensbergi* propè *Licham* foditur in *Wetteravia*, qui à superficie æstatis tempore insigni præditus est spiritu, è quo singulare, Salis atque Solis beneficio, medicamentum comparatur; teste *Tackio*, de Aur. p. 5. qui ibidem ex Cosmopolita subjicit: *Vim talem attrahendi habet sal nitri terræ ille, qui etiam aêr fuit, & est pinguedini conjunctus terræ; quo copiosiùs solares radii tunc fervent, hoc major salis nitri quantitas.* Præstantiorem Crocum Martis parit à solutione menstrui aërei salini, si in loco sicco quodam apricetur terra aliàs densissima *Hassiaca*; quàm violento modo alio. Symbolicâ blandissimâque fermentatione salia volatilia, sine igne, solvere & colligere, jucundum artificium.

§. XLVII. Quantum possit aëris in corpora etiam solida influxus, homines potissimùm metallici experiuntur. Lapides & ærosi, ante steriles redintegrantur novo spiritu ad annulos aggestos, tractu longiore. Rustici arare terram solent, non ut comminuantur tantùm glebæ solidæ, sed ut aëris influxum singulæ experiantur terræ peraratæ portiones. Veri (ut testatur in de metallor. transmut. scripto) vitrioli ac genuini quantitatem non exiguam *Amstelodami* observavit Dn. *Morhofius* collectam ex paludinoso aêre, inferto talibus effluviis. De *Londinensi* aêre, propter fossiles carbones, gravi, plurimos & tabe & affectibus in pectore periculosis emori, *Meibomius* testatur Polyhistor & Poliater, 2. ad *Fernel.* exercit. Patholog. *Dygbaus* plura alia commemorat experimenta in Nat. reserat. clavi. *Pro sale aëris experimenta.*

§. XLVIII. Quæ cùm ita sint, mirari liceat, quamobrem in meridie ipsius veritatis negitent nonnulli sal in aêre? Non omnis quidem illud terra attrahit, non arenosa, lapidosa, vel jam planè saturata, pinguis; sed idonea famelica, argillosa, avida, limosa, nigra, & uliginosa. In Ægypto juxta Nilum, & ad maria in animalium stabulis colligitur ingenti copiâ. Qui antehâc influxum aëris efficacissimum in hæc inferiora corpora asseruit, sollicitus in dissert. Chymico-Physic. §. 19. 20.

 haut

Contra sal aëris obj. haut ita pridem extitit Vir inclytus, ut quæreret: *Si sal in aëre nitrosum est, cur Nitrum ordinariè in inferiori regione juxta, vel intra terram crescit & regeneratur? Cur operarii illius cumulantes in terra nitrifera acervos ulnis 6. vel 8. raro altiores, ab inferiore parte potiùs, quàm superiori colligunt proventrum nitri. Facit hûc experientia Mariotti, qui nitrosam terram, è qua Nitrum jam dum elixiviatum fuerat, in contignatione domus quarta & superiore, aëri per annos duos exposuerat: frustraneo successu impragnationis novæ facto; cujus nitrum pars altera in cellis ferax extitit. Et cur Mechanici muros subterraneos, rudera & stabula, quàm obvia in aëre ubique loca quærunt?*

Pro sal. aër. resp. §. XLIX. Sed enim responsio in promptu est. Matrice terrâ indiget volatile sal aëris. Contactus inter agens atque patiens requiritur; nec virtualis sufficit, sed corporalis debet etiam accedere. Hoc modo simile simili gaudet. Jam cur operarii in elaborando sale petræ cumulos non altiores evehant, commoditatis causâ faciunt. Plus semper tamen ab inferiori colligunt, quàm à superiori parte; quia illa est matrici suæ propior. Experientia sine ratione autem *Mariotti* fuit. *Receptivum non secundum modum imprimentis, sed naturæ suæ, recipit.* Sol, Luna, aër, venti parùm juris exerunt in loca contignationibus occlusa. Muros subterraneos & stabula Mechanici sectantur; sed non ultrà debitam profunditatem, raro infra cubitos tres quatuórve.

Salis efficacia & dignitas. §. L. Dictum supra: Neque meteora, neque tempestates omnis generis existere, aut fieri in aëre sine sale posse præsentissimo. In terra, ubicunque crescunt arbores, frumenta, herbæ gramina, vitesque (ne de mineralibus quid dicam) ibi sal abesse nequit. A priori verum id; dum omnis est fœcunditatis parens sal; ut à posteriori, dum in combustione, ex corporibus solutis, tanta salis copia. Amicum DEO corpus non absurde nominavit in *Timæo* sapientissimus Philosophorum *Plato* sal; *Homerus* ampliùs, *divinum* in Iliad. Plus ipsemet per Mosen Lev. 2. 13. sanxit: *Quicquid sacrificii obtuleris, sale condies,* nec

nec auferas sal fœderis de sacrificio. Conf. *Ezech. 43. 24. Marc. 9. 50.* Haut dubiè res illa singularem habuit significationem; quàm Theologi evolvent. *Sparge molam sale!* cecinit *Virgilius: Ovidius* Fastor. 1.

Ante DEOS homines quod conciliare valeret,
Far erat, & puri lucida mica salis.

§. LI. Qui in Creationis actu dixit: *crescite & multiplicamini!* hoc ipso salis infinitum pænè multitudinem corporibus immiscuit, inprimis maribus, & terræ. Salis beneficio coagulata terra & in corpus siccum (unde יבשה) condensata. *Sal* (ait in Chymia rational. l. 1. c. 2. *D. Michaël Ettmullerus*) *in prima Creaturarum productione, per systema mundi universum dispersum, vulgò audit spiritus mundi, dum in aëre volitat, avicula Hermetis, dum in visceribus terræ latitat, sal terræ.* De hoc intelligi Smaragdina Tabella debet, quod inferius sit idem, ac superius.

Salis *copia immensa.*

Varia ejus nomina.

Athanasius Kircherus terræ animam & formam (informantem) nominat substantiam salinam, quæ, ut terræ elemento, sic rebus omnibus coagulationem necessariam conciliet, corpusque durum & ad subsistendum aptum reddat. Neque in Oeconomia geocosmi universi reperiri mixtum statuit quod non inde suam sortiatur firmitudinem soliditatis. Corollarium hoc quoque format: *Patet*, inquiens, *globo terraqueo salem naturaliter ad totam ejus globi Oeconomiam conservandam, tum ad eandem sustentandam alendamq; à principio rerum insitam fuisse, tanquàm balsamum Naturæ, ubi enim sal non est, ibi putredinis initium esse necesse est, sal unicus tàm animata, quàm inanimata, à putredine conservat.*

Sal *terræ balsamum & condimentum.*

§. LII. Idem lib. 5. sect. 3. c. 2. ex Naturæ veritate scribit: *Omnis terra salem participat ei proprium, ibi plus, ibi minus reperitur; & quales terræ reperiuntur, tales obtinent salsæ qualitatis gradus ipsæ aquæ: Unde fumosæ, siccæ* (exsiccantes potiùs) *ponticæ, amaræ, acres, & ubi exactè tellus est salsæ, exactè salsæ sunt.*

Athanasii Kircheri loca ἀξιομνημόνευτα de sale.

Unde

Unde rarò fit in aquis ex quâpiam minera, aut metallo impressio, quæ & salis non participet qualitatem; hunc enim saporem omnis terra participat. Unde rursus patet vix aquam puram & simplicem reperiri, quæ non aliquid salis, etsi sub insensibili quantitate contineat. Graduum autem acredinis diversitas dependet à locis subterraneis, per quæ fluit: Quæ si per mineras sale copiose refertas iverit, salsissima; si per loca rariori sale fœta, minùs salsa, si per glaream & sabulum deposita salis, per transcolationem mole insulsa egreditur. Hæc *Athanasius*, & multa alia de sale singularia. E. g. quòd halitus salini in dies exspirent è terræ visceribus, inficientes aquam obviam. *Traunkirchii* in *Austria* superiori lacus sunt & stagna, & in utero editissimorum salinorum montium; ex quibus muria salsuginosa confertissima extrahitur, & ad culinam salinariam, in aquas derivatur dulces: Ubi aliæ inficiuntur lymphæ, &, canalium interventu, ad sartagines coquendo, sali aptas deferuntur. Vid. id. lib. X. sect. 4. c. XI. observatum à fossoribus, pro certa temporis periodo, fodinas novo adimpleri sale, simlie quid intra montes etiam salsuginosos collectâ in salinis Tyrolensibus, salsugine ad officinas salinarias, ut decoquantur, fieri, compertum est.

Experim. Kircher.

§. LIII. Experientiam *Kircherus* etiam in *Melita* fecerat in terra pingui, gravi, sed non arenosa, mari proxima; intra cujus fossam artificiosè excavatam aqua dulcior infusa, statim versa fuit in salsedinem. Processum inde, format Tom. I. M. subs. l. 3. c. 3. Ex lamina salis fossilis quadratum fiat vas, cujus commissuræ exactissime claudantur pice aliave aliqua materia. Facto hoc infusam aquam dulcem consistere aliquamdiu relinquas. Propter continens contenta aqua pariter salescit. Singula hæc, argumento sunt à terris salsis aquas infici tingique vario colore.

Aquæ sanguineo colore tinctæ memorabile phænomen.

Quæ dum scribo, literæ amicæ ab Amico *Dn. Kunckelio* ad me perferuntur ineunte mense Junio exaratæ, sed insolito colore rubro, sanguinis subpallidi in morem. Milliari unico distare *Berolino* pagus dicitur Marwitz; ad hunc paludinosæ aquæ sed non fœtidæ, sanguinum colorem referebant,

bant, menſe inde Majo (anno 1690.) incolis & accolis phænomenon hoc admirantibus non ſine metu mali ominis: Rogatus cauſam, regero: quantumvis naturales dari rationes tempore potiſſimum adulti veris, de phænomeno hoc poſſint, non tamen nihil extraordinariæ ſignificationis pariter ſubeſſe. Ante prælia in Campis Lipſiæ fatalibus commiſſa olim, in ſuburbano Coriariorum vico, ad præterfluentem viſa aqua etiam ſanguinea ingentes deſignavit ſtrages. Superficiem & fundum iſtiusmodi ſanguinei liquoris indagari oportere arbitror. In fundo ſal aluminoſum terris ineſt talibus imprimis Martialibus Bolaribusve in ſuperficie vernalis ſulphuris à pino, picea, abiete dejecti, atq; reſinoſi copia ſtagnantibus adhæret aquis, & ſupernatat. Quis autem neſcit ſalia exaltari à ſulphuribus imprimis aëre æſtivo? Per præcipitationem, deſtillationem, capitisq; mortui examen plenius de his judiciũ inſtituendum. Pauci admodum elapſi anni ſunt, cum in foſſa aliqua *Berolinenſi* obſervata aqua ſanguinis in modũ cruentata, circa feſtum Pentecoſtes. Aliquot ſupra XX. annos anni ſunt elapſi, cum antè *Petrin.* portam *Lipſiæ* in ſuburb. vermiculi ex aëre decidui, & putrefactione plurima examina colore rubicundo infecerunt aquas. Gemina *Daniel Beckerus* memorat vom Blut- und Schwefel-Regen: adi quoq; Dn. D. *Becman.* pec. diſſert. & *Gaſſend.* in vita *Peyresckii,* & meteorol. *Epicur.* animadverſ.

§. LIV. Quid? quòd etiam vel rubrum *Carrhis* in *Arabia* & cinericium quemadmodum in *Cappadocia*, *Leone Africano* teſte, ſpecularis inſtar lapidis, effoditur Ἁλὸς ἄνθος ſalis flores *Dioſcorides* deſcribit lib. 5. c. 88. quòd lacubus quibusdam innatet, coloris crocei, *Niloq;* defluat, & virus oleat. *Valer. Cordus* plura hûc ad libr. 5. *Dioſc.* Illuſtris Dom. *Ludolphus* in hiſtor. Æthiop. l. 1. c. 7. n. 9. ex *Alphonſo Mendez,* Patriarcha, refert, dari montem ſalis rubri utiliſſimi, ad medicinam, in confinibus *Angotæ* atq; *Tigræ.* Ebulliens è monte acutiſſimum ſal, rubicundum, in *Jullomæ* montibus *Peruvianis* S. *Chriſtoph.* de *Achocoll.* lib. de metall. venerab. Lib. 7. *Alv. Alph. Barb.* Foſſile Sal Cala-

Sal rubrum ubi?

Calabrinum inſtar ferri candet, & non crepitat in igne, præter morem aliorum ſalium, *Kircheri* fide. Nec confundi tamen *foſſile Sal* (Stein-Saltz) debet tum lapidibus refertis ſale (Saltzſtein.) Ex Lapidibus videlicet in valle *Ætuatia*, apud *Rhætos*, inq; valle *Seiſa* dicta ſal excoquitur αὐτόπτης autor eſt *D. Joh. Jacob. Wagner* in Hiſt. natur. *Helvetiæ* Curioſ. Sect. 4. artic. 4. p. 336.

Saltzſtein & Stein-Saltz diſtincta.

§. LV. Cujuscunq; tamen ſit coloris, propterea non novum ejus genus ſpecie, diverſum ſtatui debebat à *Brotuffio Erneſto* in 2. Chron. c. 4. fol. 569. ſeq. Man findet (ſcribit) allerley Saltz in den Hiſtoricis; Das erſte ein Stein-oder Gruben-Saltz/ das iſt ſtarck/ und das beſte/ durchſichtig wie ein Cryſtall; Das 2. iſt das Meer-Saltz/ welches die Sonne an dem Meer wircket / und das Weiſſe iſt das beſte; Das 3te Saltz / ſo man aus geſaltzenen Quell-Bornen ſchöpffet und ſiedet; Das 4te wircket die Sonne aus etlichen ſtillſtehenden Waſſern/ Seen und Pfülen an den See-Städten und bey dem Meer. Das 5te gräbet man aus einem Berge in Africa, zwiſchen den Naſamonen und Troglodítiſchen Mohren gelegen; Mit dieſen Saltzſteinen bauen die Leute diß Orts ihre Häuſer/ mit Kalck / und bedecken ſie mit dem Saltzſtein. Das 6te Saltz iſt auch aus der Erden/ ein gegraben Saltz; welches die Hiſtorici Agrigeminum ſal nennen; Das 7te Saltz findet man in Purpurfarben gantz lieblich und ſchön/ bey dem Berge Etna in Sycilia (Ætna in Sicilia ſcribi debuit,) das iſt daſelbſt das beſte Saltz ꝛc. Hæc & plura ibi alia ſimplicitatis piæ monumenta refert idem.

Vapulat Brotuffius.

§. LVI. Sufficiat notaſſe δὶς διὰ πασῶν, Sal Petræ confundendum eſſe minimè cum Nitro; quod uſu venire tamen in communi ſolet. Jam non dicam de recentioribus, nec de abuſu medicamentariorum; qui, ſive negligentiâ, ſeu avaritiâ, in compoſitionibus ſuis pharmacevticis ſubſtituunt pro vero Nitro, rem ab hoc diverſam, ſal nimirum petræ. Dudum in *Timæo* circa medium, ubi de miſtionibus elementorum agit *Plato* d. 1067. edit. Francof. 1602. lit. B. τὸ μὲν ἐλαίου καὶ γῆς καθαρ-

Sal petræ & nitri non ſunt eadem.

καθαρτικὸν γένος Νίτρον. i. e. olei terræq́; genus purgatorium vocavit. Idem ex intenſione Nitroſi ſaporis amarum, ſicut ex intenſione auſteri acerbum provenire ſtatuit ibidem. Præterquàm verò quòd ſapore ſolo nequeat dijudicari Nitrum & ſal petræ; ubi maximè diverſis ſalibus & aliis foſſilibus infectæ aquæ ſunt. Nec amarities ſola Nitrum arguit; cum in confeſſo ſit, ærugine, auripigmento, ſandaraca, & ſimilibus, infectas aquas amareſcere. Neq; ſola abſtergendi, aut fundendi vis nitroſam arguit naturam. In communi quippe ſale (ne de arte factis dicam aliis) cineribusq́; clavellatis major abſtergendi vis ſe exerit. Quod contra *Georgium Agricolam*, *Fallopium*, & *Jordanum* obſervari debet. Rariùs, imò rariſſimum, apud nos Nitrum verum (nam de *Aphronitro* hîc non loquimur) occurrit. Nitri ſuccedanea habemus ad fundendum mineralia ad abſtergendum & lavandum. Confidenter admodùm *Bellonius* 2. Obſerv. c. 21. *In Europa* (inquit) *veri Nitri ne micam quidem extare, in Ægypto vulgatiſſimam rem eſſe ac viliſſimam creberrimiq́; usûs.* Nitrum quidem *Chalaſtræum* vel *Chalaſticum*, ex Nitroſo *Macedoniæ* collectum lacu ad *Theſſalonicam*, quamvis ſit amaro ſalſum; non exactè tamen ſimilare corpus eſt, ſed ſali ſalſo miſtum; veluti Sal petræ: multo minus Borax (*Baurac* appellatus *Mauris*) candidus & fiſſilis, *Venetiis* confectus Nitri nomine venire poteſt. Vid. eò *Jung*. Doxoſcop. Phyſ. Part. 2. Sect. 2. cap. 8. Hæc de Sale hactenùs.

Nitrum verum ubi copiosum?

APPENDIX
HALURGIÆ ACADEMICÆ.

Paucis plurima comprehenſurus, Hypomnemata ſubjiciam hîc, in compendio.

I.

SIne Salium cognitione accurata nihil in Chymia ſolidi, & magni unquam exſpectari vel elaborari poteſt.

II. *Δός μοι ποῦ στῶ, ἐν γῇ ἁλμυρώδει, καὶ κινήσω τὴν ἁλουργίαν.*

III. Salia ex calce viva incredibilem in regno Minerali (ſalia ingreſſum quippe faciunt,) & Vegetabili, ne quid de Animali dicam, uſum exhibent.

IV. Sal urinoſum frigida, ſed calida ſal parit, in communi, acidum.

V. Salia urinoſa omnia, poſt correctionem ſui, à corporibus jam liberata alienis, generis ejusdem ſunt.

VI. Inter ſalia alia acida ſubtiliſſimum, in regno Vegetabili eſt Spir. vini, ut in Animali, Spir. urinæ, inter urinoſa.

VII. In regni triplicis corporibus compoſitis duo naturaliter inveniuntur ſalia, ſapore maximè contraria.

IIX. Alkalia in acida mutantur ſalia, & ſic reciprocantur invicem; cum uni demitur, & alteri confertur terra ſua. Metamorphoſis & Proteus πολύτροπος ex viſibilibus corpuſculis, inviſibilibusq; oritur; hinc mille corporum compoſitorum transmutationes.

IX. Modò dominatur acidum, ſub jugum acto urinoſo, modò urinoſum, acido ſuppreſſo. Ex conflictu utriusque ſal compoſitum fit neutrum.

X. Sal μωϊανθὴς colligitur ex vitris; quæ Naturæ ultima & artis ſunt, necnon ſterilibus arenis ac lapidibus.

XI. A ſale pelluciditas potiſſima vitrorum eſt.

XII. Integra Nitrum libra in deſtillat. vix ultra $\frac{1}{4}$ ℔. ſalis exhibet.

XIII. Nitrum liberandum maximè à ſale ſuo heterogeneo; quem Nitri purgatores nominant den Schalck: hoc ſal commune ac impurum adhuc eſt.

XIV. Ligna putrida plus ſalis fixi dant, quàm cineres, ex lignis aridis combuſtis.

XV. Salis veſci cubicæ figuræ ac moleculæ, particulæ Nitroſæ verò ſunt hexagonæ, aut conicæ. Cancrorum oculi injecti faciunt obtuſa horum ſpicula. Ex inſtituto de his *Robert.* HOOCK & LEEWENHOEK.

XVI. Communi ſale ſaturata aqua, determinatam adhuc Nitri quantitatem, certam recipit vitrioli, & portionem debitam Aluminis: quod curioſum obſervatu eſt.

XVII. Sal candidum, albedine ac luce plenum.

XIIX. Flante Boreâ ſal petræ creſcit lætiùs, quàm Zephyro, aut Euro.

XIX. Herba & flos memorabilis *ros Solis* ſal ex aëre (ſalivam cœli, ſiderum ſudorem eleganter *Plinius* appellat X. Hiſt. Nat. 12.) attrahit, ſub forma guttæ aqueæ, Auguſto menſe, & Canicularibus diebus.

XX. Herbæ *Kali* loco maximè *Anthyllis* cum *Seto* minori prodeſt, ad combuſtionem, ſalis famulam.

XXI. Nil congelat, & nil coagulatur, absque Sale: Sal gemmis omnibus duritiem conciliat nec non metallis.

XXII. Novi ſalis indies regeneratio ſalſuginis magnetem arguit in terris elixiviatis.

XXIII. In Mercurio ſal & ſalſugo eſt; ſed non reciprocè.

XXIV. Sal meritò vocari poteſt aqua, manûs quæ non madefaciat.

XXV. Si Sali Tartari affundas Salis ſpiritum, Alumen verum inde oritur.

XXVI. Salia fixa, ſeu Alkalia, ſolius artis opera; ut urinoſa maximè, producta ſunt Naturæ.

XXVII. Salia fixa & Alcaliſata, per ſe etiam, in cryſtallos cogi poſſunt.

XXIIX. Neſcio quid cogitaverit *Agricola* Tract de ♄. ad *Johannem Poppium* notis? quòd metallorum omnium hoſtem juratiſſimum vocavit Nitrum.

XXIX. Idem nihilominùs ex vero docuit, Cryſtallos ſalis dulces præparandi, methodum, ſed circumſpectè obſervandam; Tract. de Sale p. 774. ad *Popp.*

XXX. Sal fermenteſcere, aut computreſcere in ſe non poteſt.

XXXI. Spir.Sal. Armoniac. aperto vitro colloca in mensâ unâ, in remotiore altera accende Sulphur, & admitte auram, inviſibiles viſibiles reddentur ſpiritus, & magnetiſmo rapiente, etiam per diſtans ſpacium.

XXXII. Salis beneficio, ad longum tempus, à corruptione liberum ſervari poteſt animal demortuum.

XXXIII. Solâ aquâ ſalsâ plumbum verti poſſe in Mercurium currentem, aſſerit *Becherus* p. 81. ſupplem. Phyſ. ſubt. mihi hactenùs res non ſucceſſit in Saturni limatura, & *Hallenſi* muria.

XXXIV. Idem ex lumbricis tradidit, ſe Nitrum præparaſſe; ſicuti ex parietibus & muris ſal petræ parturit Natura.

XXXV. Sp. vini & Nitr. Spir. quemadmodùm & Sal. Spir. ſine aperto igne obtineri poteſt.

XXXVI. Sal veſcum ſapore gratiori, & ad ſanitatem propiore poteſt imbui.

XXXVII. Incenſus pulvis pyrius ſuperiora petit, propter Nitri conicam in minimis figuram.

XXXIIX-Pro

XXXIIX. Pro solutionis & secretionis variatione, aliam aliamque larvam præ se ferunt salia.

XXXIX. Salia volatilia blandissimâ & symbolicâ solutione solvere sine igne ac colligere, jucundum artificium. Optimè descripsit *Ettmüll.* l. 1. c. 7. Chim. Rat. 3.

XL. Idem vere docuit processum, in Muséo quovis Sal. Spir. etiam ✳ci, conficiendi, ad fornacem positâ arenâ.

XLI. Quò plus boli, vel argillæ Nitro additur, hoc copiosior illius obtinetur spiritus. Sed ne quid nimis!

XLII. Præcipitationes liquidorum corporum salinæ superant metallicas. *Glauberus* hîc meretur fidem oppidò, 2. part. p. 436. Germaniæ salut. Via duplex, humida & sicca est. Si Aquæ forti, in qua solut. ☽ est, injiciantur ♀ laminæ, aggredietur, uti constat, Aqu. f. ♀em. dimittet ☽. postea in forma pultis albicantis. Huic si bacillum terreum immittas, relinquet Aqua f. rursum ♀em, aggredietur ♂. si adjicias eidem Zinckum, aliudve simile metallum, iterùm linquit ♂. pulveris in forma. Sic acet. Sulph. Antimon. lixiv. è cineribus fagi vitr. ol. Tartari, corallia & uniones, acida, lac caseosum; primoq; nominandus ☿ præcipitare ☉ solet.

XLIII. Lepidum Phænomenon est, Sal Absinthii conficere posse sine Igne atque Sole, vini generosioris ope, in profunda cella. Qui desiderat processum, consulat W. methodum de Sale, p. 121.

XLIV. Mercurio injiciuntur, â saliva hominis jejuni, compedes.

XLV. Saliva hæc fermenti stomachalis massam imbuit ac inficit.

XLVI. Salivæ beneficio (si herba quædam conteratur manè dentibus, & propinetur cani bolus carneus, aut salivatus panis) sympatheticè attrahitur invitum animal. Hûc digitum *Helmontius* intendit, de Magn. vuln. curat. n. 24. Cervi œstro perciti, salacioris hirci, aliaque hîc non memoro

moro miranda. Amor ſcilicet & odium ex ſalium diverſitate, inter multa animalia, conſurgit.

XLVII. Salia quædam concentrata per combuſtionem, parte decimâ plus tribuunt fœcundi vineis & agris, quàm communis ruſticorum fimus.

XLIIX. Quibus nimio plus humet lingua, vel areſcit, ſaporès minùs commodè dijudicant; ſaliva enim debita, miniſtra eſt ſaporis.

XLIX. Exſpuens ſalivam ſe ab omni dicitur contagio præſervare poſſe, D. *Dobreſzenskio;* faciant periculum, qui curant ægros.

L. Spiritus corporei ſunt ſalia in aëre reſoluta. Indicta ſunto, quæ Naturæ rerum & Experientiæ reſpondent minùs.

SOLI DEO GLORIA!

D. JO-

D. JOHANNIS MATTHÆI FABRI,

Archiatri Ducalis Würtembergici, & Civitatis Imperialis Heilbronnæ Physici Primarii, & Academ. Leopold. Nat. Curiof. Collegæ.

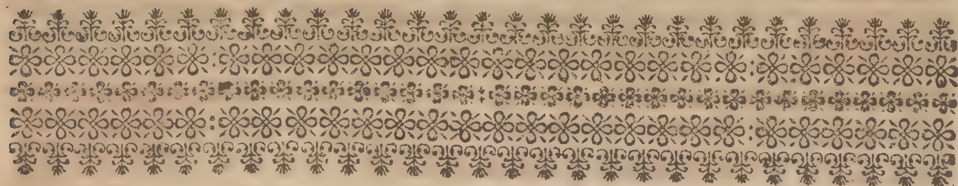
Vindiciæ Aftrologiæ.

ANNO M DC XC.

Vindiciarum Aſtrolog. Synopſis.

SApientis eſt Aſtra ſuſpicere, non deſpicere. Animi potius quàm corporis oculos illis impendere. Latratus calumniæ floccifacere. Sciendum Cœli Terræq; materiam primigeniam unam ex qua omnia. Ideoq; ſuperior harmonia perpetua cum inferioribus. Expanſum à ſummo ad imum unum continuum. Ejus pars infima Aëris nomine Cœli Terræq; eſt Medius Fidius. Terra Mater à Cœlo Patre imprægnatur ſubinde. Luminarium in ſublunaria actio manifeſta. Ea ſtellarum ſunt infundibula. Stellæ ejusdē cum Luminaribus originis ſubſtantiæ, adeoq; & efficaciæ. Luminaria ſæpe alterant imo ſuperant. Non frigus, calorem &c. palpabilia duntaxat inferunt. Aſtrorum poteſtas in vegetabilia, mineralia, animalia. Homo potiſſimum influentiarum receptaculum. Morbi aſtrales. Abuſus Aſtrol. damnabilis, & Tabellæ imprimis phlebotomicæ improperium. Neceſſitas rationem ſuperat. Thematis Genethliaci energia. Voluntas an Aſtris & quomodo ſubjecta. Thema Cosmicum in Naturalibus & Civilibus quid & quatenus polleat. Magnæ cauſæ magni effectus. Prognoſticum præſentis Temporis, ejusq; ratio. Magna pondera lente movent? Siderum efficacia cauſa Aſtrolatriæ Gentilitiæ & Judaicæ. Aſtrologi Medici neceſſitas, officium, utilitas.

Cœli

Cœli & Astrorum in hæc inferiora summa potestas.

MUltorum vocibus circumfertur Cynicum illud : τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς : quod equidem cum porcorum gregibus commune habent; nam & isti glandes è luto quidem colligunt, nunquam tamen unde defluant suspiciunt, nil Diis res humanas curæ esse rati. Absit ab eo, cui

Sapientis est Astra suspicere non despicere.

De meliore luto finxit præcordia Titan,

absit ὑπεροψία ejusmodi damnabilis planeq; inexcusabilis,

Pronaq; dum spectent animantia cætera terram,

diversum planè à Conditore Ter Optimo Max. sibi injunctum norit, qui propterea

Os homini sublime dedit cælumq; tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus,

ut cum Abramo Chaldæo ex illis, tanquam Naturæ libro aureis characteribus scripto Pantoplastæ, quod est ap. Fl. Joseph. summi sapientiam & bonitatem legere & intelligere discat, cujusmet mandatum est: exi tentorio, cœli stellas adspice, Gen. 15.5. Solem, Lunam, stellas observa, dicente Verbo incarnato Luc. 21. 25. Tamdiu enim Bos fuit Nebucad Nezar ab hominum consuetudine segregatus, dum gramine pastus brutali capite oberraret: quàm primum autem humanæ fulgor mentis illi denuo illuxit, in cœlum elevavit oculos Dan. 4. 31. Neque igitur superficiario tantum intuitu & velut ad oblectationem tantum disposita essent brutis oculis inspice sidera, sed corporum tam illu-

Oculi attentiores sint Animi quam Corporis.

illustrium ordines, atq; series, ortus, motusq; sic attenta mente contemplare, ut utilitatem ad quam condita sunt inde consequaris, recte monente L. Lemn. O. N. M. l. 4. c. 15. Convitiari autem vel maxime, & mordere desine, Mome dentatissime (quem Argum decebat potius esse πανόπτην καὶ ὀφθαλμόπτην oculatissimum) Astrophilos, contemplationibus, Homine Divino quam maxime dignis occupatos, nec Jovis, quæso, nidum fodica, qui pridem Cyclopum discussit fulmine montes, tibi sane non magis futurum propitium. Constat autem quod dolendum pariter & admirandum non fæcem tantum populi, ad quos Horatianum illud l. 1. Od. 3. pertinet: Nil mortalibus arduum est, Cœlum ipsum petimus stultitia. Sed & Cosmosophos alioqui præclaros Astrosophiæ se palam profiteri persecutores obstinatissimos. Et nostræ quoq; pagellæ sæpius rosores mordaces suos habuere, quibus cum pridem dentifragium indixerimus nunc operatione brevi applicabimus modiolum certum & expeditum, ringente quantumvis &

Allatrat cœlum cui mordere non datur.

- - - multum latrante Lycisca.

- - - Vos ô Clarissima Mundi
Lumina, labentem cœloquæ ducitis Annum,
Munera vestra canam.

Omnia ab ovo.

Ab ovo itaque, quod dicitur, exordiamur: minime vero Zephyreo vel Hypanemio & fatuo, sed immenso illo, totius Mundi chaos complexo, ipsiusq; DEI spiritus incubatu vegetato, animato & excluso. Immensum autem illud תהו ובהו parum quidem apposite vacuum & inane, cujusmodi in rerum Natura nunquam extitit, ab inepto translatore redditum. Χάος verè confusio rerumq; creandarum permixtio fuit.

Acutissimi Sinensium Bonsires sive Mystæ colunt in Monte celsissimo Insulæ Muco Idolum Dei supremi cum aliis XV. minoribus. His tradunt commisisse Illum, ut Ovum conficerent ingens, eiq; elementa includerent omnium rerum, ex hoc ergo postmodum, Bovis præpotentis cornibus confracto, totius Mundi

Mundi apparatum, ſolo Nomine excepto prodiiſſe tradunt. Similima Ægyptiis hieroglyphica huic populo familiaria ſunt, indeq; figurarum & idolorum monſtra mirabilia, quibus Dei & Natura opera expreſſa volunt, comminiſcuntur. Hoc ipſum quid aliud eſt dicere quam uti Varro reddidit: Mundus Ovum eſt, cujus teſta cœlum, vitellus vero terra eſt. Neq; exiſtimandum, dicente Ariſtotele l. 3. gen. anim. c. 9. ſi quando terrigenæ oriebantur, ex ovo ſuo emerſiſſe temere. Spiritus nempe Dei, Gallinæ inſtar, ait S. Auguſt. l. de Creat. incubabat creaturæ, eamq; adhuc imperfectam fovebat. Sic vero incubabat, ut animaret, ſic animabat ut perpetua traduce duraturam animam vel ſpiritum illi implantaret. Eumq; porro non genericum tantum & ſimplicem, ſed infinitis certarum creaturarum ſpeciebus, infinita formarum varietate donatis, incomprehenſibili pulchritudine & efficacia diſtributum. Quemadmodum autem quæ nunc millionum millionibus invicem differentia imo adverſa & contraria nobis videntur, primævo ſuo principio unum duntaxat fuiſſe conſtat: ſic etiamnum quæ vel ſimpliciſſima intuitu externo videntur, diverſiſſima tamen imo contraria intus fovere, quotidiana ſapientiorum indagine deprehenduntur. Terram, imo lapidem in aquam diffluere, ſolidiſſimum in liquidiſſimum, aquam in ignem tranſire, terram verti in aërem ignorantibus paradoxum, perſpicacioribus familiare eſt, atq; hæc ſine lite in eodem ſubjecto quamdiu artis viribus non reſolvuntur unita ſunt imo unum ſunt. Benedictus ſit DEUS mirabilium (exclamamus cum Helmontio, Paradoxa concludente,) qui modo aquas in rupes, modo rupes in ſtagna aquarum convertit. In parvis ſic ludimus puſiones! Magna qui requirit cerebello ſuo longe ſuperiora inveniet, ſi immenſas magni Orbis officinas, hanc ipſam metamorphoſin perpetua & infinita ἀνακυκλώσει variatam moliri & elaborare indies acutiori catoptro ſuſtinebit. Subit ſcribentis mentem forte percepta Hiſpanorum ſine dubio fabula de his, quos Saludadores vocari ab ipſius populi non vulgaribus acce-

Diverſorum & adverſorum idem principium.

cepimus, & quos ſubterranea quævis tanquam expoſita ſcire & videre tradunt. An forſan ſapientior quispiam ſic theſauri macrocoſmici repoſitoria adumbravit, quæ ſecreta licet cæcutientibus, acutius tamen cernentibus minime ſunt inpenetrabilia, ſed oculis velut expoſita. Cogitet, qui velit magni Vulcani laboratoria! Stolidum eſt credere ſulphureos montes his per tot ſecula pabula perpetuo huc usque durante cratere ſufficere potuiſſe. Subrepunt occultis cuniculis non ſulphurea tantum terreſtria ſed & elementi mineralis cujuscunq; ſymbola, tanto furno ſimul colliqueſcentia, & quotidie, quandoq; tamen cumulatius, affluunt æſtusq; cauſantur inſolitos. Sic igneſcit aqua cauſtica in nubibus interq; ventorum fluctus nubiumq; procellas nimboſas flamma emicat recondita, fulgurat & fulminat. Sic aër, ſic aqua à radicum ſurculis attracta liqueſcit, & ſi velis igneſcit, & (Priſciani indulgentiâ,) terreſcit. Et quid non in transformatione perpetua moliri putas quotidie Archeum Univerſitatis ſubterraneæ, cujus ignibus inquilinis & follibus æquis, ad nutum graduantur vel conſervantur furni perpetui, fumantq;, ille verò, modo ſua lilia Philoſophica, roſas, modo vultures, aquilas, modo Dracones, Leones, Lupos felicius longe quam carbonarius Paracelſus unusquisq; in Meluſinæ ſuæ adytis, vivariis & viridariis procreat, efformat & transformat, vi ſane & virtute aſtrorum ſubterraneorum, Solarium, Lunarium, Jovialium &c. cum cœleſtibus ipſis ſuavia perpetua miſcentium. En quæſo geniorum Divinorum in ſcala Jacobea deſcenſus, & aſcenſus perpetuos. En tibi Chaos perpetuum in ipſa rerum confuſione ordinatiſſimum. En Euripi ſuperioris ſimul & inferioris Malacias & ſalacias reciprocas perpetuas. En circulationes magnæ molis accuratas. En Automaton vaſtiſſimum, rotis modo majoribus modo minoribus Circulū eundem ἀνατὸν perpetuo volutans, rerumq; in eo univerſarum alterationes & alternationes, periodos, intento quaſi digito deſignans. Adeo ſpecierum diverſitas & diſſidium non deſtruit primitivæ unitatis conſortium, ſed potius veluti fermentatione perpe-

Superiorum cum inferioribus harmonia.

perpetua ſuperiorum cum inferioribus fœcundum inſtituit conjugium. Quod vel apprime teneat oportet, cui harmonia ſuperiorum cum inferioribus paradoxa nimisq́, disjuncta videtur. Et ſic intelliget quo pacto magnes ab Arcto licet remotiſſimus, amore tamen immobili maneat illi conjunctiſſimus. Radiorumq; centri & peripheriæ viciſſitudo inexplicabili amicitia ſibi invicem occurrere ſoleant. Cæterum ut manifeſtius & palpabili velut modo thema noſtrum ſtabiliamus, in mentem revocabit ſibi ſapientior quicunq; Cœlum revera nobis longe eſſe propinquius quam vulgus intelligit. Expanſum uno termino vocavit Infinitus rerum Conditor, quidquid ab extremitate cœli, ad noſtrum quem habitamus globum usq; continetur, idq́; etiam Firmamenti nomine expreſſit ob ſtabilitatem perpetuo duraturam. Hinc adeo nubes cœli, manna cœli, ros cœli nuncupantur ab ipſo S. Codice, quæ ad aërem pertinent. Revera enim regionum aëris determinatio perinde nulla eſt, ut orbium miſerabili ſimplicitate quondam creditorum fabula. Nec ſuperficie terraquea ejus finiuntur termini, ſed adeo Jovis omnia plena ſunt, ut ad ipſum usq; hujus globi centrum ne quidem detur atomus, quæ non radiis hujus expanſi penetrabilis & intermixta ſit. En tibi vehiculum, en Medium Fidium inter ſuprema atq; infima. Hunc vero ne deſidem globi inſtar ſaxei tantum cohærere putes, duobus omnia & ſingula conſiſtere intelligis? ſpiritu ſcil. & corpore. Spiritus quid eſt aliud quam cœleſtis auræ particula, qua etiam perpetuo veſcimur, quam ſubinde reciprocamus, qua ſine ne momentum vivere poſſum. Hic eſt balſamus ἀσβεστὸς quo ſpiritus & vitæ noſtræ flammula conſervatur unice. Spiritum vero ſi dixeris, motum & actum perpetuum ſubintelligas neceſſe eſt. Hinc etiam cum Magiſtro ſuo Elementa duo activa, Ignem & aërem, paſſiva vero terram & aquam conſtituerunt Ariſtotelici. Conſentaneum vero eſt, ſpiritum quo eſt ſubtilior, eo eſſe efficaciorem & in motum procliviorem. Adeoq́; priſci Poëtæ tunc vivida reddi univerſa cecinere:

Expanſum à ſummo ad imum unum.

Aër expanſi pars infima cœli & terræ Medius Fidius.

Terra Mater à Cœlo Patre imprægnatur.

Cum

Cum Pater Omnipotens fœcundis imbribus Æther
Conjugis in gremium læta descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et hic ipse modus, hoc medium est, quo cœlestis virtus omnibus terræ fœtibus feliciter influit, quo ἡ φύσις τὴν φύσιν τρέφει, ἡ φύσις τὴν φύσιν τέρπεται, ἡ φύσις τὴν φύσιν κρατεῖ. Sic terrestris spongia benigni Jovis imbrem aureum aviditate sugit maxima. Nempe

Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον
ἄνωθεν - - inquit Apostolus Jacobus 1.17.

Hoc est jucundum & fœcundum illud cœli commercium conservativum pariter & augmentativum omnium. Hoc veluti suspirat & anhelat Magna Mater, cum crudiores anhelitus suos, vapores intestinos cœlestibus radiis obviam mittit, eosq; uti nutritioni suæ minus adæquatos corrigi digeri & vivificari postulat.

Luminarium in sublunaria influvia.

Novimus aquas ab æthereis, solaribus imprimis commerciis remotiores, uti subterraneas, & puteales insalubres, fluviales & fontanas salubriores, pluviales & saluberrimas & sapidissimas, quod cisternæ satis edocent. Scitum est pluvias vernales & æstivas frequenter odorem eundem florum & herbularum quæ ex ea sustentantur referre. Suaveolentiam certe incredibilem hauriet, qui verno tempore primis fruticum & arborum germinibus se exerentibus per sylvas, ardente imprimis Sole vel tepidâ pluviâ iter fecerit. Balnea Martia vulgus hominum è fluviis parare iisq; plurimum tribuere solet. Asini vox est, sed Bileamici, veriora dicit quam intelligit. Martio scil. & primo anni fervore universum terræ gremium prurit & luxuriat, unde & fontes omnes largius fluunt, simul autem halitus omnes subterranei agitantur & elevantur ideoq; fontes rivulorum, amnium, fluviorum copiosius impraegnant & undas plane metallicas & minerales reddunt. Tunc etiam terranascentia succorum quos à solsticii termino recipere inceperant efficaciam palam

palam ostendunt, atque in primitiva foliola expandunt. Quinimo, quod & acutissimus Quercetanus observavit Pest. Alexic. p.m. 108. hanc Naturæ mutationem Vina quoq, in profundis licet cavernis condita gestiendo & ebulliendo eod. tempore indicant cum vitibus prorumpere solent densiores oculi, & quæ sunt alia hujusmodi plurima.

Cæterum invitos quosdam, veritatis tamen potentiâ adactos id tandem cedere novimus, Cœlo quidem commercia esse generalia, cum sublunaribus, nec Luminarium quoq; Virtutes repudiari penitus, cætera vero sidera nullius plane momenti, ne dum efficaciæ esse.

Responde vero, ô lepidum caput, numquid stellæ ejusdem sunt cum Luminaribus originis & materiæ, numquid ex eodem cœlo quasi conglobata corpora, in quibus ipsius cœli vis concentrata est & fortior? Quo ergo fundamento, qua audacia vel temeritate his detrahes, quod in & è prima sua matrice cum Luminaribus communè obtinent, atq; etiamnum ex eodem ubere hauriunt uberrimè, servantq; Virtutes scil. non immanentes, sed & emanantes, spiritales, adeoq; activas & efficaces. Stellæ potestatis & originis ejusd. cum Luminar.

Plebejum est fixarum exilitatem allegare, quæ tamen Lunam, rustico lumen maximum visam, plurimis, ipsum etiam Solem quandoq; superant vastitate sua. Nec idoneum est dicere quo minora nobis videantur, tanto quoq; minus efficere posse. Neq; enim tantum imprimit eorum radius nobis, quantum sibi longissimè viciniori sive Soli sive Lunæ, sive astro alteri cuicunq;. Ista vero cum suffragiis suis cætera vel connivendo moderantur, vel superando extinguunt, vel concurrendo exaltant, per luminaria ipsa velut caustica vitra virtutes suas sublunaribus imprimunt & communicant. Fons calidus, si permisceatur frigido, proveniet tepidus, licet egomet non miscuerim; sic & astrorum effluvia, sive in ipso æthere virtutibus invicem participent, uno tantum modo ferient, sive seorsim singula incumbant, tertio modo operabuntur. Luminaria sunt receptacula & dispensatoria Astrorum.

Toto vero cœlo erras, si effectus quoscunq; Luminaribus

taxat adſcripſeris. Hoc enim ſtante una eademq; temperies totius anni foret. Adeo illa viribus ſuis à cæteris tam fixis quam errantibus alterantur, ut ſe plane propemodũ exuiſſe videantur, niſi ea huic vel illi applicata potentiori virtute vicinũ quaſi fodicare, ſuſcitare, incitare malis, quod nec ipſum repudiabimus. Idem Apollo modo pluit, modo grandinat, modo ſerenat, modo turbinat. Unde vero hoc? in propriam ſane formam hæc rejicere abſurdum foret, cum unum id ſit corpus ὁμογενὲς. Inſuper non ſemper eadem ageret quoties hoc vel illo ſidere participat. Arietis aſtro quando appellit, (regulariter & niſi erraticis aliis refrenetur) ſemper terram uſtulat & pulverulentam reddit; Quantum fervet Leonino applicitus Regulo. Ut κυνοκαύματα nos torrent, quando Moloſſi fulgoribus applicatur? Viciſſim totius anni periodo tam pluvium cælum non eſt, quam cum intempeſtis appropinquat Vergiliis, aut undoſo ſcorpio. Ne adduxeris ineptam obliquitatis vel rectitudinis radiorum opinionem. Numquid Geminorum Aſtrum vertici noſtro longe propinquius vides. Atqui hos inter conſtituto Cynthio frigidulus placet aêr, **mit kühlen Mayen Lufften:** remotior vero Aries intenſius urit, **gibt heiſſen Mertzen-Staub.** Tanto ergo minus movemur quorundam inſtantiâ, famoſiſſimi quidem Mathematici & Aſtronomi, non tamen perinde Phyſici aut hinc oriundi Aſtrologi authoritatem, ex Intervan. III. Aph. 82. captatâ perhibendo: æſtum temporis præcedentis terræ gremio impreſſum, tum duntaxat per continuationem novi duplicari, quemadmodum pomeridianum tempus matutino ead. de cauſa fervidius eſſe ſolet. Hoc quidem nemo eſt qui diſputet, noſtram tamen theſin nil ferit, nec poſito radio ſolis duplicato propterea coincidens tertius infringitur. Unde enim Martius fervor ſemper, niſi impedimento aliunde temperetur nobis incumbens, ſuoq; modo longe fortior, quod rigore Hyemali adhuc egelidum terræ globum tamen breviſſimo aliquot dierum ſpatio in tantum infringere & transmutare valeat. Id ipſum quoq; media hyemis tempeſtate, contrarium

vero

vero æstivo decursu pro astrorum collucentium positu evenire quotidiani experimenti veritas est. Nequaquam ergo siderum situs, sed indoles Soli vel etiam Lunæ (quæ non immerito astrorum omnium infundibulum appellatur & propinquitatis ratione cæteris prævalet) communicata vicissitudines tam annuas, lege à Conditore illis implantata Gen. 1. 14. important, quæque cætera varianda sint significant. Multorum annorum observatione tenemus, quoties Saturnus sive Verno sive Autumnali tempore, concurrente imprimis Luminaris alicujus defectu illis conjungitur, immoderatum terræq; nascentibus exitiale frigus repente ingruere, licet & ante & post sudum satis cœlum imo ipsi Æstivæ Solis stationi propinquum fuerit.

Horum sane & similium tanta est evidentia & frequentia, ut vel ipso sensu convictus obtrectatos quicunq;

Detonat in superos & conspuit æthera sannis

nullo nisi forte probroso ignorantiæ palliolo excusabilis, parcius cavillari, & iniquum tandem digito compescere labellum discere debent. Insuper autem gravis eorum est stupiditas, inquit doctiss. Fernelius, l. 2. A. R. C. qui sidera nihil nisi frigus aut calorem, aut imbres, aut siccitatem in aëre lumine motuq; suo efficere contendunt. Illa enim, addit A. Tenzel. ad hæc verba Med diast. c. 8. omnium vitam tuentur & conservant, Illinc prima rerum omnium salus & conservatio, illinc quoq; interitus. Has causas atq; vices, tanquam nullæ sint, illi soli contra sensuum testimonia negant, qui contemplationis hujus imperiti sunt. Et paulo post: singula terrena efficacissimas experiuntur vires propriis sideribus bene feliciterq; collocatis collustrata, & series rerum ab unaquaq; stella cui propria est desuper ad extrema usq; pendet.

Astra non frigus tantum vel calorem excitant.

Adeoq; ut nunc ab effectibus generalibus ad particulares deveniamus, uniuscujusq; rei minime vagi sed destinati sunt ortus, progressus, augmenti, detrimenti, obitus eveniunt termini. Hoc tempore pyrus, altero morus, alio prunus, cerasus &c.

Effectus siderum in vegetabil.

floribus candicat, rurſus etiam diverſo termino adoleſcit, matureſcit & defluit. Si eodem die mille ſemina terræ mandaveris, ſpecierum diverſarum, nullam niſi proprio ſuo termino pullulare videbis, juxta Rabb. illud : אין לך· עשב ועשב שאין לא מזל ברקיע מכה אותו ואומרו לו גדל : Non eſt herba, quæ nõ habeat in firmamento ſidus quod percutit illam, dicitq́ue illi : creſce. Unde etiam vocabulum עשב, herbam מזריע זרע למינהו ſeminantem ſemen ſpecificum, collectis initialibus per מזל, ſidus indigitari tradunt. Univerſalem autem Luminaribus cæterorum vota quaſi colligentibus, ſuisq́; calculis ratificantibus omnino decernimus, præter ea quæ ſibi omnino propria habent. Quid referamus tot plantarum Solſequia inſtinctu primitivo magnetem ſuum ſequentia. Nobilis & pulchritudine perinde ut ſtructura admirabilis Granadilla, ſic à divite Americæ Septentr. provincia Granata denominata, ſuperſtitiosâ vero fabulâ, quod inſtrumenta paſſionis Dominicæ oſtentet, Paſſionalis dicta , nunquam fere niſi Sole culminante dehiscere ſolet, idq́; tam celeriter perficit, ut adſpicere liceat foliorum radiorumq́; è nodo compacto explicationem perfectam minùs horæ quadrantis ſpatio, & tantâ quidem tamq; repentina fragrantiſſimi odoris diſperſione, ut vel eminus aperturam naribus confeſtim percipias. Quæ An. 1686. æſtivis, menſibus ſumma cum delectatione, in planta, vix unquam viſo exemplo, è ſurculo vix hordeaceum culmum ſuperante unico, altitudine verò pedem octavum, floribusq́; numerum quadragenarium excedente contemplati ſumus, atq; inter Mumiarum noſtrarum vegetabilium volumina (tertium ultra millenarium intra Annos LI. congeſtorum ſimplicium continentia) integra ſua altitudine ſervamus. Lunare commercium ſuos non minus agitat & animat alumnos, aprica imprimis nocte, plenoq́; Dianæ vultu radiante. Tum roſarum corda millefolia (nunquam interdiu) tum liliorum calathos confertim repandi videbis. Tum Heſperidis, ejus præſertim quæ Lunaria propterea vocatur odorem, qui tota die altum

ſilebat,

filebat, & ἄοσμος plane fuerat, cum ipso crepusculo in noctem devergente, longe lateq; spirare percipies, quo ipso tempore Hyacinthi, tuberosum quem vocant, halitus longe suavissimus apprimè intenditur, & quæ hujusmodi cœlo-terrestria symbola supersunt infinita. Trifoliorum genus omne imminente pluviâ corcula colligit, Sole reddito explicat, &c. Conde herbulam vix emergentē præmature tamen seminatam hypocausto aliove loco calido, adolescet quidem sed insipida, tanquam fœtus præmaturus & imperfectus. Si intra conclave sistatur, quod aêrem tantùm benigniorem admittat longisq; petiolis ad auræ ingressum tota inclinabitur, longe vero magis, ubi Solare jubar senserit. Pomaria hyberna fructus insipidos caducos ob defraudationem cœlestis genii proferent.

Ita nempe necesse est, mundum cum superis conversionibus continuatum esse, ut omnis ejus virtus inde gubernetur. Nam inde nostrum est motus principium, illa prima debet haberi causa, dicente Arist. 1. Meteor. Et propterea 1. de Generat. Cœlum Genitoris universalis loco constituit; hujus certe virtute prolifica nati natorum & qui nascuntur ex illis, infinita fertilitate propagantur, hoc peculiari elogio, ut penes ipsos amor perinde ascendat, uti descendit.

Paracelsus stellas nil aliud quam herbas & flores esse cœli ratiocinatur, quibus etiam sua sint Zizania i.e. adversæ malignæque partes, per quorum effluvia hominibus alterationes, ægritudines mortesq; ipsæ ingruant, Tr. 1. de Pest. Et hæc ipsa perinde ut astra benefica, cum vegetabilibus sibi similibus spiritalia fovent consortia.

Hinc illucescit quam gravi de causa plantarum supellex tempore legitimo & astrali colligenda sit. Præterquam enim quod odor ipse, sapor, &c. sensibus etiam externis sese offerentia sententiam nostram evidenter satis elucidant, energia & virtus recondita tamen argumento longe fortiori militat. Qui altiora vel non capit vel cervicosè disputat, hoc saltem ponderet, si moribundi fruticis exuvias rejicit adolescentis æstimat, *Herbarum collectio Astralis.*

 ipsa

ipſa hæc tempora temporum motoribus aſtris adſcribenda, nec ullo alio modo ſive vigere ſive rigere poſſe.

Noxæ aſtrales corriguntur remediis aſtralibus.

Patet viciſſim, ſi radius iniquior incubuerit, mali hujus vel illius præſes, quodnam illi adverſum medicamen opponendum. Ut enim quæ e. g. Saturninæ prolis eſſe animadvertiſti, temporibus ejusmodi dominii gravius lædunt, ſic, ſi Jovialia (attento ſemper Luminaris utriusq; concurſu idoneo) rite collecta oppoſueris, nullo dubio, modo res non aliâs deplorata fuerit, eventum obtinebis optatum. Adeoq; opera omnino adhibenda, ne rei tam proficuæ & neceſſariæ ignorantia Medico incumbat, uti hodie vulgatiſſimum, ſed & graviſſimum & inexcuſabile malum in Scholis obtinuit, ut qui vix uno vel altero anno inſtitutionibus forte Medicis incubuit & quæ ad partes Medicinæ practicæ pertinent, quacunq; ſedulitate audiverit, ſumma tamen cum gloria Lauream Doctoream reportet, licet vel præcognoſcenda & ſimpliciter neceſſaria vix digito extremo guſtaverit. Supellectilem volo Pharmaceuticam pro dignotione ſolida legitimi & illegitimi per totum officinæ corpus, damno vel etiam internecioni ægro futuri; Chirurgiæ experientiæ, cujus aliquando cenſor & judex in caſibus etiam criminalibus eſſe debet: Praxis anatomicæ, manu ſcil. propria, quæ ſola quod requiritur perficit, & neceſſitatis eſt inevitabilis: Laboris Chimici, hodie quidem omnium maxime requiſiti; Studii vero non minori ſedulitate gnaviter exercendi tam Aſtronomici quam Aſtrologici, cujus vix uſpiam rudimenta ne dum cognitio ſolida attenditur obtemperaverit.

Aſtrorum influxus in Mineral. & Metall.

Quæ de plantis dicta ſunt, nec à metallis aut mineralibus aliena putes, ideoq; laboribus Chymicis intenti non abs re cœlum apricum quantum fieri poteſt, illis eligunt, norunt e. gr. Regul. Antimonii paraturi tali tempore fuſum radiis longe fulgentioribus emicare. Adjungamus quod caſu, memorabile tamen & mirabile nobis accidit. Poſtulante Perſona magnæ proſapiæ ut juxta Genethliaci thematis tenoré Amuletum aliquod

Tales-

Talesmaticum conficeremus, quale quid antehac nunquam ne in mentem quidem nobis venerat; suscipere tamen adigimur. Observato itaq; tempore quod accommodatum videbatur metalla in officina monetaria ab hujus operis peritissimo fundi curavimus, quod magna cum difficultate fiebat quod ☉☽♀♃♂ mixturam alias ægre reciperent. Cum temporis delecti punctum, instaret fundere incipimus, priora tria. medium imprimis, succedebant exquisitissima, proxima ruditer cætera nil quidquam cohærebant. Adeoq; vix X. minutorum spatium fusioni legitimæ respondebat, hoc exacto frustra labor omnis erat. Pectore gestabatur perpetuo exemplar quod elegimus perfectius. Quoties adversi quiddam accidebat Personæ Illi, non Nummus tantum sed & illa quæ attingebat corporis pars sudabat largiter, quod admiratione summa sæpe nobis significabat.

Prolixum esset jam plura de Magnete Vegetabili Minerali & Animali addere, nec etiam opportunum, utpote cui erronea, falsa, superstitiosa imo impia sæpe concurrere, cum aversatione agnoscimus. Ideoq; ab hisce rebus deditis hominibus non abstinere tantum, sed & illorum temeritati objicere, quæ recta ratione non omnino repudianda imo utilia esse possunt, incongruum & abstinendum putamus. Vis Astrorum in Animalia.

Ad Animale Regnum quando deflectimus, longe potiora symbolismi documenta eaq; simul clariora deprehendimus. Præterquam quod statis temporibus pleriq; terræ aquæ & aëris incolæ libidinis œstro pruriunt: quot eorum sunt, qui ipso etiam indigitante sacro Codice destinato tempore solum mutant, ceduntatq; recedunt, quis diem illis quem feræ præcise observant, indicit. Quot variandi aëris, tempestatisq; prognostica ab illis non vano augurio capimus? Quis Gallo Gallinaceo vigilias horasq; nocturnas indicat? (Gallum quidem maximum in cœlo celebrat Muhammedanus Kuran, quem cantantem terrestres omnes audiant, eiq; respondeant: Apologo hoc ipso cœli cum terra commercium præfigurantes.)

Quis

Quis Urſos cum glirium familiis in arborum rupiumq́; cavernis ſtertere f cit & reſuſcitat? Quis mutis piſcibus præſagia hyemis ioris, Piſcatoribus ſatis nota denunciat. Ne aëris duntaxat mutationem accuſes vel prætexas, vel, ſi hoc etiam velis, unde has ipſas niſi è ſuperioribus influere docebis? quæ tamen bruta ipſa inſtinctu Naturæ tacito citius, quam homines, ſentiunt & ſequuntur. Ne dicamus plura de his quæ, ut cancrorum & concharum avium quoq; ſylveſtrium genera ſolent, quæ Lunæ incrementa vel decrementa ſimul in corporibus ſuis patiuntur Adeò animalium omnium familiaritatem & reverentiam Ægyptii ſub amphibii Cynocephali ſui Nilotici figura ſignificarunt, qui Martialis carmine

Multis dum precibus Jovem ſalutat
Stat ſummos reſupinus usq; in ungues.

Homo Aſtrorum receptaculum potiſſimum.

Nunc vero dicendum eſt, quid ad nos pertineant iſta omnia. Sane ſi Orbis noſter totus iſtæq; ſingulæ ejus partes tum amicabili cum ſuperiori Mundo vinculo colligatæ ſunt, bardus ſit oportet, qui Homini, cœleſti præſtantiæ accommodatiſſimo, eadem competere, longeq́; magis, ambigere aut repugnare auſit. Aſtra, quæ tam valide terram movere poſſunt, quid ni corpora quoq; noſtra moveant? Medico propterea minime contemnenda, inquit feliciſſimus Hippocr. commentator & illuſtrator Valleſius ad text. 48. Epidem. l. 4. & P. à Caſtro Imbr. aur. Cent. 9. aph. 90. Siquidem Aſtronomia vacuus nemo Medicina plenus eſſe poteſt.

Ut ergo propter Hominem omnia creata eſſe dicuntur, ſic ea certe quam maximè, quibus, ut diximus ille eſt animo proximus, & ſtatu quidem tam naturali, quam præternaturali. Quamvis quæ ſtatu naturali, utpote æquabili, & ſibi ſemper ſimili, fiunt minus animadvertantur, magis vero ea quæ aliquo modo corpus alterant & in diverſum trahunt. Ex. gr.

Morbi Aſtrales.

In his maxime apparent, qui mente moti ſunt, utpote quibus ratio affectibus minus reſiſtit. Videmus melancholicos manife-

nifestissime & citra causam externam circa constellationes graviores, luminarium & Lunæ imprimis, gravius affligi mentis anxietate metu interdum & iracundia, furore, inquietudine. Uti his ipsis diebus defectu Lunari in Mercuriali Libra, & Sole domicilium cephalicum Arietem ferventem occupante. Illustris Vir huic malo admodum obnoxius, diem eclipsin præcedentem tristis & meditabundus transigebat, ipso vero puncto ecliptico ense nudo non per domum tantum propriam sed & vicinas, & plateas discurrebat furioso similimus, non in homines tantum, sed & scamna & fores & quidquid illi occurrebat injurius citra ullam rationem imaginabilem.

Seleniacos seu σελενιαζομένους ipse sacer codex appellat epilepticos & maniacos Matth. 4. 24. & 17. 15. quod Lunaribus mutationibus peculiariter sint obnoxii. Apud Bar. Limpurgicum servus erat juvenis, qui sub quodvis plenilunii tempus, radiis lucentibus caput per fenestram perpetuo exerere, collumq; viperæ instar circumrotare solebat, donec in ecstasin devergens aliquamdiu immotus procumberet Observ. Rumler. 66. ap. Velsch. Curat. & Obs. Cent. Conf. Jouberti quæst. de Paralys. ex Medicina & Astrol. explicata de lingua Paralytici, Novilunii tempore tarda & vix perceptibili, Plenilunii vero diserta & volubili ap. Schenk. tit. Paralys. p. m. 97. Plura vid. ap. Joh. Garcæ. Method. Astrol. c. 33. Dav. Orig. Inst. Astr. P. 3. c. 13. ubi & de morbor. cæterorum tractatione Astrol. prolixe. Quid epimeniis, soli inter Animalia homini, & forte Simiæ propriis & familiaribus, evidentius esse potest? quæ iisdem Lunæ phasibus recurrentibus eadem fere die, dum Natura libera persistit, atq; integra recurrere solent, temere Lunæ hunc effectum impugnante Helmont. (tr. de tributo quod ipsemet Lunare vocat) ea de causa, quod alias omnes fœminæ tempore eodem menstruatæ esse deberent. Nemo sanus peculiare principii tempus idemq; tantum motorium destinat, sed quo termino Lunari natura semel se exonerare cœpit eum, imprimis quando jam ad ordinatos fluxus pervenit, collecta nova superfluitate dein-

ceps servare tamdiu solet, donec impedimentum aliquod insigne superveniat. Plerumq; autem Luna Vetus veteres, juvenes nova Luna repurgat, ex sententia scholæ Salernit.

Vulnera Luminaribus conjunctis sive oppositis inflicta difficilius tardiusq; coalescere quivis observabit Chirurgus, & pridem etiam Lev. Lemn. l. s. c. monuit. Hinc tot supersunt infausta, quæ vocant, Calendaria, quæ sauciati per omnem vitam plerumq; secum circumferunt, adeo accurata, ut quavis Ephemeride certius sublunarium alterationes prædicere norint. Dies Critici quid sunt aliud, quam definitæ gravesque morborum periodi ab astrorum revolutionibus stricte dependentes à Magno Hippocrate sanctissimè semper observatæ, & mille locis per universa sua scripta Medico rationali commendatæ & inculcatæ. Quibus si invitâ Naturâ corpus moveris non ægritudinem tantum exacerbabis, sed & vitale fulgur interdum penitus extingues. Subtracto imprimis succo ejus amicissimo, sanguine, propriô ipsius vitæ domicilio, quod tragica exempla infinita toties ostenderunt atq; etiamnum quotidie clarissimè ostendunt. Noli prætexere sinistram corporis dispositionem aut morbi vehementiam, tanquam infortunii è venæsectionis intempestive susceptæ causam adæquatam; νὴ τὸν Δία! Neque enim de tali casu disceptamus, utpote qui per se & manifeste lædere cernitur. Noris autem, νόσημα unumquodq; ipsummet desuper dirigi, modo deliniri modo exasperari, ut ante exposuimus, gravioribus imprimis atq; criticis periodis concurrentibus. Præter hæc autem optime valentibus talia multoties accidunt. Sic vidimus villicum quadratum ante annos complures, nuper etiam fœminam valentem, eadem Venæsectionis hora, qua plenilunium æquinoctiali puncto priori exemplo, posteriori vero Leonis domicilio concurrente, toto illo latere resolutos, fœminam aliam novilunii die sanguine misso ex tempore & perpetuo excœcatam. Virum senatorium sumto medicamine sibi familiari, Luminaribus tamen oppositis, plus quinquagies & ad sanguinis expulsionem

usq;

usque purgatum. Piget observata alia infinita longâ serie recitare.

Neq; vero his pallium præbere volumus vulgo superstitiosissimo & infinitis modis nugaci. Ut cum membris singulis suo ordine domicilia per Zodiacum distribuunt, atq; ne membrum, cujus signum Luna occupat, ferro tangatur anili religione pertinaciter cavent. Neq; illis favemus qui sive per ignorantiam, sive negligentiam ægros male tractantes, eventus lamentabiles in Astra, (nihilo minus, insanientes quoq; horologiorum directores qui errores excusaturi suos Solis anomaliam accusant,) devolvere nituntur. Astrolog. abusus.

Sol tibi signa dabit, Solem quis dicere falsum
Audeat. - -

Si Lunæ radios metuis, huic vel illi membro per asterismi imminentis adversitatem iniquos quin potius Solis fulgores reformidas cordis tuæ flammulæ infinitis modis propinquiores? Videas tanta contentione tonsorum & balneatorum fæcem de hoc negotio (cujus tamen nec rationem nec fundamentum per somnium viderunt) confligere, ut, quæ futili tantum traditione inaudiverunt & imbiberunt, nullius rationis oppositione dilui patiantur. Si de scarificatione duntaxat à Davo aliquo loripede consulatur præsumtuosum hujus farinæ cluniscalpium, vah ut multiplicat vultus, micat oculis, corrugat frontem, hæsitat (nisi forte marsupii jejunium omne cœlum solatio suo accommodet) tandem εὕρηκα prosultat. Cholericus es ergo aqueum tibi signum commendo, cave negligas. Catarrhis es obnoxius, cerebro laboras humido, vah quam menstrua sacrificatione indiget. Sed lotum quoq; venias in vaporarium meum oportet (friget scilicet tonstrina balnearia citra optimi rustici suffitum) tum mira experieris, ubi lavaberis, imprimis si embamma è panis mica candidissima in Urceolo vinario, quod succo replebis meracissimo, cum detersus fueris, visceribus calefactis abdideris. Sic deniq; hospitem si

 gratus

gratus fuerit, exhortatum ut ſigno (quod pileo ejus intimo ne memoria excidat creta conſcribit) revertente, menſtruatim ſe ſiſtat. Talia & plura de Venæſectione inculcat hiſtrio. Sed quid hanc hominum ſaburram accuſemus? adeo cœca nonnulli, quos potiora & noſſe & docere decebat, veſtigia ſequuntur, ut Aſtroſophiæ (quam tamen tenere videri volunt) ignorantiam velaturi, nugas easdem quas paſſim æſtimari vident aſſumant, nec ſine dedecore & opprobrio imò ægrotorum diſpendio adhibeant, Kalendaria vulgata frequenter adſpicitant, & ducem cœcum, talpa non mage oculati ſequantur. Tabellam imprimis mendaciſſimam & impoſtoriam, quam phlebotomicam (die Laß-Tafel) appellant, omnium jam manibus & plerorumq; calculis oberrantem. Cui ſi unquam aliquis eventus congruit, pariter magiſtro adſcribendus eſt, ac ſi tremebundâ manu metæ expoſitæ centrum verberet ſclopetarius. Principio enim ſtolidiſſimo, numerorum delirio nititur, diesq; à noviſunii termino numeratos vel auſpicatos, ad ſanguinis detractionem vel triſtiſſimos pari protervia denunciat: quantitatis enim nulla eſt efficacia. Deinde quoslibet effectus ſolius Lunæ ætati improperio duplici deſignat, ex ejusq; poſitu tantum diurnæ differentiæ non diverſos ſed & contrarios & extreme diſtantes effectus quotidiano mendacio effutit, poſthabita ſtellarum aſſiſtentium tam erraticarum quam fixarum energia, quas tamen hoc ſiderum ſpeculum & infundibulum, merito ſic appellatum, in momenta fere variare lippis & tonſoribus notum eſſe conveniebat. Inſuper cum Luna quotannis totum peragret Zodiacum, adeoq; à cujuslibet Dodecatimorii principio numeratio incipienda ſit, neceſſario eadem aſtra, quæ hoc menſe auſpicatiſſima pronunciantur, altero infenſiſſima habenda erunt. O Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit! Facile tamen evenerit, ut, quæ ſimpliciſſimus familiaris, & non perfunctorie ſæpe valida eſt impreſſio, metu ſolo idem efficiat quod in Morione illo aulico, qui per jocum à lictore ſic inſtituto virga percuſſus, gladium tamen eſſe ratus nihilo-

Tabulæ phlebotomicæ propudium.

nihilominus exanimatus concidit. Nauci hæc faciat lucidiori radio illustratus Cœlicola, fungosq; pro cerebro his relinquat, qui Divinæ sedis consortia fastidiunt. Ipse vero cùm in sanguine vitæ flammulam, auræ perpetua reciprocatione pastum suum cœlitus obtinere norit, inconsulto eo nihil statuat. Adeoque nec Luminaria tantum Lunamq; imprimis cum Cercopitheco Memphitico adoret, sed cum Coo nostro cætera quoq; phænomena & astra respiciat, in his enim verbis illius Tr. de Aer.aq.loc. §.30. atq; circa ortus canis, arcturi, plejadum morbi maxime judicantur, & paulo post; ideo discere debemus non minimam partem ad rem Medicam conferre Astronomiam, sed omnino plurimam; quia hominum ventriculi cum temporibus maxime mutantur, Astrorum nempe ortus & occasus ideo cognoscere oportet, ut (addit Diæt. §. 2. t. 17.) ex his cum ventorum & totius mundi alterationibus morbos observare & discernere discat. Huc pertinent puncta Cardinalia Solstitiorum & Æquinoctiorum, conjunctiones magnæ & maximæ, tum oppositiones violentæ, Luminarium deliquia, quibus haud temere adnumerabimus Astrorum fœtus, proprios Cometas, Meteora insigniora, procellas aëris insolitas, terræ motus quæ omnia morbos magnos & populares plerumq; non præsagiunt tantum sed & inferunt, spiritu arsenicali, mercuriali, &c. per sidera symbolica funditus evocato exaltato & dilatato. Sunt qui horoscopos suos eorumq; tum asterismos tum tempora religiose attendunt, iisq; recurrentibus à magnis remediis abstinent, quod motus hujusmodi sibi adversos & infaustos fuisse deprehenderint. Verùm, ut non admodum negamus, ea quæ prima nostra luce nobis incubuerunt, potius etiam jus in corpora nostra sibi sumere, attamen cum ipsa puncta Hilegialia ad statum plane eundem nunquam reditura sint. Sed perinde adversa corrigi, quam auspicata depravari possint, per revolutionum terminos, non admodum hisce terremur.

In Venæsect. sidera omnia consideranda.

Præprimis autem Medendi rationem ad astrorum regulam strictius alligari nolumus, quam facultas admittit. Ideoq; necessi-

Necessitas rationem superat.

necessitatis telum quocunq; modo vitari volumus. Nemo deterreri à Medica regula in morbis acutis, adverso licet & inimico sidere, verba sunt Lev. Lemn. O. N. M. l. 2. c. 32. Sic enim in angina, pleuritide &c. neglecta astrorum contemplatione anxia, mature ad Venæsect. properandum. Ut enim ingruente tempestate & sævientibus ventis Nauclerus etiam æstu adverso ventoq; minus secundo celerrime saluti prospicit, fidamq; stationem velis remisq; consequi allaborat, sic & Medicus ratione & experientia fultus prima quacunq; opportunitate remedium adhibet ad morbi ferociam magis quam astra intentus.

Tale quid nobis usu venit ecliptico tempore Anno 1654. 12. August. quo Solaris discus à Lunari totaliter nobis interceptus, formidinem summam omnibus incutiebat. Eodem tempore æger nobis obvenerat juvenis robustus, Monachus Dominicanus anginosus à tertia die. Hunc siquidem rubicunda facie, micantibus oculis, lingua pumice magis arida & scabra, anhelitu laboriosissimo ad deliria jam devergentem invenimus, exhibitis confortantibus, venam cubiti communem incidi sanguinisq; fervidi libram circiter detrahi jussimus optato eventu. Licet enim quæ jam ad ulcus extra vasa confluxerant, revocari omnino non poterant, refrænato tamen affluxu suppurata cætera facile evacuabantur. Tali videlicet occasione inevitabilia non permittere tantum debemus, sed & nosse radiorum astrorum incumbentium diram licet atq; duram non tamen semper adeo exitialem, ut inevitabiliter nos superet. Præterquam quod & ipsismet astris omnino corrigantur astra, supra enim indicavimus remedia astraliter collecta & parata vim superiorum sic retinere, ut adversis influxibus potenter resistere eosq; reprimere & opprimere valeant, Imo & effluvia stellarum discrepantium singulorum permixta, neutrum, sed tertium reddunt effectum, quemadmodum extreme frigida fervidis conjuncta in teporem devergunt. Hæc qui intelligit imminentia mala pari facilitate prævidet & evitat.

Cæterum ad præcipua duo offendicula nunc peculiariter conver-

convertere ſtilum oportet: Unum particulare thema concernens, genethliacum, alterum univerſale, coſmicum. In utrumque totis viribus licentioſe debacchantur, quibus ignorantia auriculas, pertinacia commodavit cornua. Et in hac arena mire ſibi frequenter placet parochorum plebanorum vulgus, eruditionem non vulgarem ſibimet ſumens eoq; (nam ſcientia inflat) tanto confidentius pugnans, & plebeculæ, nihilo magis ſapienti, mille convitia contra ea, quæ nec unquam probe legerunt, nec audiverunt, ne dum cognoverunt, clamoſe obtrudens. Ignorantiæ quippe licentia ſemper eſt inſolentiſſima. Tot, ajunt homines eadem die hora eadem nati ſunt, omnes itaq; participare fortuna eadem conveniebat. O Chryſippeum acumen! an omnium eadem eſt conditio. Si Princeps ſolium Regium, Ruſticus in vico ſuo Sculteti ſcamnum conſequatur, numquid ſatis uterq; profecit? nec attinet propterea ſceptra decernere Mopſo. Adſtat alter tanquam Aſinus micans auribus, ſocio ſuccollans: tot una die pereunt, nec tamen eadem die nec eodem ſub aſtro nati. Acu tetigiſti, ſed, opinor, triſulca, qua fimetum tuum fodicas. Didiciſſe quidem conveniebat, unius finis plures eſſe poſſe cauſas. Aſtrum nullum eſt quod periodo ſua careat hac elapſa conſidet clepſydra: nec paribus ulnis fila metitur fatalis Atropos, adeoq; nec ſimul natos eſſe oportet floſculos quos unus ſternit falcis impetus. Similiter & hoc notavimus, coacervata Planetarum ſtellarumque potentiorum comitia & radiorum diſcrepantium multitudinem adeo ſe invicem refringere, ut eventus quicunq; fiat irritus, quod aliquando Perſonæ cuidam Principi rationem deluſi metus magni admirantis è Cardani ſententia reſpondimus. Viciſſim filioli proprii ſecundo geniti cum horoſcopus Planetas omnes fortunatos & ſuffragiis fortitudinis LXXII. citra ullum detrimentum (quod vix auditum eſt) oſtenderet, partis autem fortunatæ radii in Octavam concurrerent, ultra diem XIV. non victurum reſpondente eventu prædiximus. Superaddit tertius inſuperabile argumenti centipondium; falſa eſt

Thematis genethliaci impugnatio.

&te-

& temeraria Aſtrologorum opinio actiones hominum poteſtati & directorio ſuo ſubmittere præſumens: Ratio: Voluntatis eſt quidquid homo agitat, voluntati vero nullum cum aſtris commercium ſed mera libertas. Auſcultemus parumper rationi. Ipſe S. Paulus Apoſtolus negat ſe agere quod vult, & in ſpiritualibus quidem, nedum mundanis. Cur vero? legem accuſat in carne ſua, quæ adverſatur legi ſpiritus, ſive animæ cœleſtibus intentæ atque deditæ. Quæ ergo eſt illa lex carnalis? Ea ſane qua hic vel ille ſequitur bruta veſtigia, libidinem, ingluviem, iracundiam &c. & quidquid ſuadet Animalis homo. Nimirum id vult, ad quod inclinat corpus ſuum elementare, influentiis ſuperioribus non ſubjectum tantum, ſed & concordans, imo, ut prolixius ſupra diductum eſt, quovis momento perinde ut ſublunaria quæcunque de iisdem participans. Neque hæc de vitioſis tantum ἐνεργήμασι ſed & perinde de virtuoſis, tranquilitate, amabilitate, modeſtia, horumque effectibus miſericordia, continentia, liberalitate, pietate accipienda. Quæ omnia principiis & fundaminibus Theologicis adeo non derogant, ut potius ad ponderanda & glorificanda ſummi rerum Monarchæ munifica opera nos excitare, nec bovis tantum inſtar horrea bonitatis inſpicere, jubeant. Mentes humanas à concretione materiali ſolutas, ſolus regit DEI ſpiritus, à quo decerptæ ſunt, ait ſæpius laudatus Lemnius l. 2. c. 32. nec aliud illis eſt cum aſtris commercium aut ſocietas, niſi conſenſus & conſpiratio corporis, cujus miniſterio anima utitur aliquando, ideoque interdum obluctante ratione transverſa rapitur, ut corporis appetitui obſequatur. Adeo Stoicam tamen neceſſitatem, ad lamentabile prædeſtinationis phantasma inclinans, minime fovemus, ſed, quemadmodum Socrates phyſiognomo, illum hominem fœdum & flagitioſum pronuncianti, talis futurus eram, reſpondebat, niſi me diſciplinæ probitate correxiſſem, ſic carnales impetus omnino pietatis & probitatis exercitiis emendari poſſe & debere planiſſime agnoſcimus.

Voluntaria utrum Aſtris ſubjecta.

Corporea diſpoſitio ut rationi imperat.

Aſtrologia Theologiæ non adverſa, ſed congrua.

Deni-

Denique acerbis quoque satis petulantiæ & ruditatis morsibus petitur Thematis Genethliaci erectio, plerisque non capientibus, potestatem impressionis astralis in primo ingressu hominis in hunc mundum. Videmus autem, uti supra etiam ostendimus, plantas quascunque ab eo tempore quô decerptæ sunt, maturitate videlicet vel imperfecta, vel integra vel superflua virtutes haud alias retinere, quam hoc ipso tempore possederunt, sive probæ sint illæ sive deficientes. Quas primitus recepit homo impressiones, tenaciter servat; quemadmodum

Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu. — — — Attamen prouti αὐτομάτον

Macrocosmicum postmodum circumrotatur, dum certis periodis & revolutionibus statum pristinum sive integre consequitur, sive à latere adspicit, prioris sane indolis radios tanto alacriùs recipit & amplectitur. Dum vero interea cursus sui ad alia sidera dirigitur iisque sociatur, pro illorum facultate sive virtute sua exaltatur, sive diminuitur, sive ad moderamen & mediocritatem redigitur. Sic & morbosas dispositiones annuis revolutionibus recrudescere quam frequentissimum est.

Directiones & revolutiones cœlestes sunt Them. Gen. renovationes.

Sed ad scopulum alium, quo plerique omnes meliorum ignari impingunt deveniendum quoque est: Thema videlicet Cosmicum & universale: quo de Tempestatis & aëris mutationibus agitur. Falsissimum hoc ajunt, quod hic pluat, ibi serenet idem eodem tempore Jupiter, idque in plano sit. At quantum est quod ignoramus! oculis non videmus in conspectu posita, imo nec palpamus manibus, opinionis & contradictionis fervore semel fascinati. Equidem hoc etiam loco minime omnium patrocinium suscipimus Kalendariographorum plerorumque propudiosam impudentiam & mendacium. Cujus unica ratio est, quod cuivis histrioni & Thrasoni hodie liceat arti nobilissimæ impuras injicere manus, eoque contemtorum dentes in morsus maledicos antea proclives acuere. Novimus

Thema Cosmicum 1. Naturale.

vimus passim fieri, ut typotheta quivis jejunus vel ipsemet, vel adscito pædotriba, vel polipragmone alio ephemerides alterius, falsato plagiose Authoris celebrioris nomine, non transcribat modo, sed & pessime adulteret, fabulas probrosas, ementitas, protervas, severiore quandoque animadversione dignas assuat, sicque vulgi, ad histrionicas narrationes semper hiantis loculos emungat, simul tamen perniciosissime frequenter fallat. Imo lugendum sane, cum Astronomica principia juvenum institutionibus rarissime applicentur, adultiores tandem, discere fastidientes, Medicæ vero praxi admotos istos cœcorum passus errabundos tenere sequi, indeque in pharmacorum adhibitione & Medendi methodo, maximo cum ægri malo, toto quod ajunt cœlo aberrare, dum ignorare siderum positus probrosum quidem esse intelligunt, vera tamen â falsis discernere nequeunt. Ea de causa optandum sane, ut arduum perinde ac pulcherrimum, adeoque necessarium Astronomiæ studium, quo sine nemo perfecti Medici nomen, summi nostri Hipp. s. all. sententiâ mereatur, majori cum sedulitate Juventuti inculcetur, atque ipsi præprimis Doctores illi gnaviter incumbant. Præsertim vero turpissimus Kalendariorum abusus è medio tollatur. Quâ de causa Viros diversos præclarissimos, Imperialis præsertim societatis nostræ, serio quondam rogavimus & solicitavimus, ut vel exorata Divi nostri LEOPOLDI authoritate Augustissimâ & edicto Imperiali nemini scribere annuas Ephemerides liceret, nisi rei peritissimo, & approbatione delectorum Astronomorum solenniter requisito vel admisso. His vero peculiariter incumberet, præter vulgata Diaria, Ephemerides literatas conscribere ad usum Medicum accommodatas, adjunctâ instructione, quo pacto minus versati fideliter illas usibus suis tam in Medica quam Chirurgica praxi, imo & Pharmaceutica, collectione videlicet & præparatione materiæ officinalis, accommodare possint.

Calendariographorum reformatio necessaria.

Et quidem fertilitatis vel sterilitatis prognostica legitime & merito ex astrorum positu requiruntur, utpote â quibus tem-

tempestatum vicissitudines nullo dubio proficiscuntur. Hoc tamen sedulo monemus, provinciarum singularum rationem omnino habendam, quidque huic vel illi conveniat nec ne, prudenter dispiciendum. Hinc non raro falluntur atque fallunt, qui e. gr. de felici vel infelici Vinearum & Vini cultura & proventu ariolantur, nunquam tamen territoria Vitifera viderunt, nec quæ tempora illis potissimum attendenda sint vel fando inaudiverunt, ideoque à ligonum & rastrorum magistris sæpe cachinnis & sarcasmis exagitantur. Tempora Vindemiæ, messis saturæ, &c. quam diligentissime ex his principiis observant ruriculturæ scriptores, tam antiqui quam moderni.

Non frustra stellarum obitus speculamur & ortus,

Maronis suffragio, qui de hac ipsa materia in Georgicis suis, primo præsertim libro tractat, quorum etiam jam supra mentio facta est. Neque vero de hujusmodi ordinatis anni temporibus & periodis isthæc accipimus sed vel maxime de impressionibus vastos terrarum tractus alterantibus eosque vel fortunantibus vel affligentibus epidemiæ. Cujusmodi sunt, aêr temperatissimus singulis anni periodis optime accommodatus, atque hinc soli fertilitas omnigena, salubritas & quies optatissima: vicissim vero præter sterilitatem, adeoque annonæ caritatem ægritudines & mala epidemica. Hujusmodi sunt Dysenteriæ, febres ardentes, puncticulares, cephaleâ populariter grassantes, pestilentiales &c. populariter sævientes, quorum ex astris origines libris peculiaribus non maximus tantum Hippocrates sed & complures tum prisci tum moderni scriptores antesignani tradidere: Imo etiam ex astrorum secuturis aspectibus prævisos prodidere. Uti celeberrimus quondam Medicinæ penes Tubingenses Prof. P. D. Cas. Bardili, Hospes quondam noster & Præceptor meritissimus observata sub ☉ radiis in ♍/☍♄♂/ die 3. Sept. st. v. Anno 1628. tempestate Autumni æstiva plane & hyeme subsequente tepida pestem annis

 seqq.

ſeqq. univerſam prope Europam ſternentem diſputatione ſolenni & graduali de hac materia conſcripta diſerte prædixit. Idemq; famigeratiſſimus Aug. Cæſareæ Domus Archiater Paul. de Sorbait Conſ. Med. Mſcr. de Peſte Vien. ex ☌ eorundem Planetar. in ♊ præſagio plus ſatis veridico aſſecutus eſt. Add. quæ ſuo tempore de Dyſenteria Epidem. rurſus ex ead. conſtellatione Anno 1624. & 1637. D. Sennert. Pr. Med. l. 3. P. 2. Sect. 2. c. 7. & infinita cæterorum obſervatorum ſeries annotarunt. Quid & quantum ♄, tam terræ naſcentium quam hominum adverſarius malignus toto hoc anno currente 1689. virulenti ♏/ domicilii ♂/ ♀ vero & ☾ detrimenti medium occupans effecerit, atque etiam num efficiat, triſtiſſima facies non vinearum tantum hortorumque noſtrorum, gelu vernali exuſtorum, Martii imprimis menſis decurſu, cujus introitum ☍♀&♄ exitum Eclipſ. ☾ viſibilis Luminarib. æquinoctialia puncta tenentibus comprobat, atque inſuper lues dycenterica & febres malignæ longè lateq; graſſantes, mulierib. vero imprimis ac infantibus peculiariter infeſtæ atque lethaliter infauſtæ confirmant. Cuilibet inventu faciles erunt aſtrorum poſitus numero plurimi & pravitate graviſſimi, quales etiam in ſequentem annum non perfunctorios malique duraturi prænuncios habebimus.

Prognoſt. Civile & Militare.

Inſuper quidquid vel rideat aurita multorum ignorantia, vel allatret impudens litigioſorum pervicacia in civilibus ac militaribus quoque firma nobis manet, jam à multis annis concepta & paſſim expoſita ſententia, Annum imminentem etſi non plenarium, potiſſimum tamen fore interpretem Columnæ illius æthereæ fulgentiſſimæ ante decennium toti terrarum orbi conſpicuæ, adeoque, ut corporis ſui ſic & eventus ab origine mundi inauditi fecialem fatalem atque tremendum, cujus cataſtrophen Matth. 24. & Mar. 13. prolixe & perſpicue promulgavit Dominus. Et quid de hujus Cœli exercitus militia ambigemus? Stellarum ſane pugnam contra Polemarcham Cananæum triumphans cantillat Heroina Prophetica Deborà

cum

cum Naphthalita Principe Barak in montanis Tabor: Jud. 5. 20. מן שמים נלחמו הכוכבים ממסילותם נלחמו עם סיסרא: verbis merè emphaticis terminisque diserte Astrologicis: De cœlis, inquit, pugnaverunt stellæ, de exaltationibus suis pugnarunt contra Sissaram. Quid aliud hoc est dicere quàm Planetarum virtutib. in conjunctionibus magnis aliové positu idoneo exaltatis, regnorum & imperiorum mutationes, clades, victorias &c. portendi. Parum proficit, si quis ex præmissis versibus DEI hoc opus fuisse, terrore Hostibus cœlitus immisso, contendere velit. Doceant qui nil nisi miracula crepant, an causa subordinata primam tollat eique præjudicet. Tot victorias Divino auxilio partas, Divinitus tamen moniti circumventionibus & ordinationibus bellicis obtinuerunt Israëlitæ. Pestis ingruit, grassatur, desolat tot terrarum tractus. DEUS est, ais, DEI gladius, sagitta Angeli noctis, volantis in die (uti Psalmi 91. versiculum 6. interpretatur Chaldæus.) Atqui te præcone non indigebat hæc veritas. Hoc vero non odoraris nasute vel odorari recusat coryza occupatum cerebrum quia

Causa subordinata primæ non detrahit.

Turpis ab inviso propendet stiria naso:

Quod ad ipsa miracula & in ipsis miraculis naturalia tamen symbola & media subordinare soleat Dominus. Eum ipsum esse qui Reges instituit & destituit novimus omnes, multivariis tamen intervenientibus mediis plane naturalibus. Magnarum & maximarum conjunctionum tempora semper fuisse magnarum quoque mutationum in Orbe præsagia, quantis documentis, quot, sine exceptione consecutis exemplis ostenderunt Viri scientiæ & famæ præstantiâ insignes? Quid attinet longe dispicere, quis non cum horrore & admiratione adspicit hodie inaudita tot seculis Imperiorum fata? Terror Orbis, Odemanica domus quæ seculis aliquot occupavit, tot fere annis tantum deperdidit, quanti agones etiamnum agitan-

Magnarum constellation. magni effectus.

cur per Germaniam, Galliam, Britanniam, imo toto Orbe gliſcentia omnium percellunt animos incendia, non concuſſiones tantum ſed everſiones nec provinciarum duntaxat, ſed totales Regnorum potentiſſimorum, mentibus ſagaciorum & propemodum oculis exponentes. An vana fuiſſe Planetarum ſupremorum cæterorumque An. preſertim 82. & juxta ferventem in corde Leonis. Regulum repetita ſæpius Comitia? An irritum facies incomparabile illud μεγαλεργημα ἐνερανιον, Cometen ab Origine mundi nulli componendum nullo non totius Orbis Angulo majori ſaltem ſui parte conſpicuum, ejusdem congreſſus Planetarii fœtum indubitatum, ac facile ipſummet ſignum Filii Hominis fatale Oecumenicum. Eique ſitu quidem ſed, ob varia concurrentia in audita, admiratione parum inferius πυροσφαίριον An. eod. 82. ultra ducenta milliaria cum horrore viſum & cum fragore auditum. De quibus, aliisque concomitantibus & conſecutis ignib. æther. & aëreis flammis Veſuvianis immanibus, motibus & ruinis terreſtribus, procellis & inundationib. aquarum atrocibus non pauca in Obſerv. noſtris rarioribus congeſſimus ſuo tempore pio, docto, æquo cuivis arbitro exponenda. Audiat ergo & percipiat & revereatur credatque verbis Salvatoris propheticis, cuicunque aures non obturavit cauda ſerpentis imo Draconis, audiat prædicentem: erunt ſigna in Sole & Luna & ſtellis, non obiter adſpicienda, ſed cum quibus & per quæ homines turbabuntur, anguſtabuntur &c. dira metuent & patientur, (audis? non phyſica energemata tantum ſed etiam politica.) Cum hæc omnia videbitis attendite & oculos elevate. Noli parabolarum & myſticarum interpretationum licentiæ nimium tribuere, & ſi illis luxuriare placet, verba diſerta tamen cave negligas. Et Iris ordinarium naturale phænomenon eſt, nihilominus tamen ſignificativa. Quanto majora aſtris ipſis tribuere convenit. Siquidem iſta non ſigna ſunt tantum & ſimpliciter, ſed cauſæ ſimul, perinde ut atra nubes pluviam & prædicit & immittit.

Ad-

Adjungendum etiam aliud momentum ad Regnorum & Provinciarum variationes ex causis astralibus dependentes pertinens. Principis videlicet ipsius dispositio. Expositum est supra quo pacto animi motus, iracundia, libido, benignitas, amabilitas, inconstantia &c. corporibus simul & spiritibus imprimantur desuper. Nulla hic inter Principem & Rusticum est receptivitatis differentia, nisi educationis frænum, quod proprie huc non pertinet, adducere volueris, quæ tamen neque semper admodum proficit, nec raro ipsa culposa est, imo frequenter cum absolutæ potestatis licentiam sentiunt Principes vel in vitia insita relabuntur, vel nova malis exemplis & irritationibus contrahunt. Horum vero ipsorum causâ quantas vicissitudines in utramque fortunam incurrant subjecta territoria rationis & experientiæ documenta frequentia indies suppeditat. Cholericus sit Princeps, iracundus, audax, hoc naturale ac desuper inplantatum esse ostendimus, tanto vero majores contentiones, bella, ruinæ sequentur, quo ejus potestas erit amplior. Sit, ex alio radio mitis, pacificus, beneficus, gaudebunt subditi, quiescent exteri. Sit timidus, pusillanimis, stupidus, populum oppriment, defraudabunt spoliabunt rapaces & imperiosi ministri. Vides effectus civiles è causis naturalibus.

Principis indoles gubernat remp.

Potentiores itaque constellationes Potentiorum & Magnatum animos tanto magis afficiunt & sive in malum sive bonum distrahunt. Verbi gr. si Conjunctio maxima ignei fervoris existat, qualis paulo ante allegata in ipso Leonis corde assistente Luna partiliter, Sole vero ✶ vicinia correspondente cæteris etiam Planetis paulo ante idem hospitium peragrantibus, tam ex Domicilii excellentia ipsiusque Reguli potestate, Erraticarum nulli cedente (quod ipsemet ☉ ei applicitus demonstrat) quam Hospitum tantorum indole actus fervidos Magnatum Potentissimorum indigitat, his vero propensior quibus Joviales radii & loca genituræ hilegialia cum præsenti positu pulchriori symbolo fœderantur. Adeo ut ejus energia

Jovi-

Jovialis atque Solaris conſortii majeſtate illuſtrata non tam armorum atrocitate quam ſucceſſuum admirabilium ſplendore (quod idem illuſtriſſima Cometæ incomparabilis fax atque columna luculenter intendebat) præeminentes ſucceſſus intenderet. Confer Auguſtiſſimi noſtri LEOPOLDI & Sereniſſimi MAUROCENI motus in Lunam jam nunc Pannonicis & Paloponneſiacis domiciliis exulem, & Lauda cœlorum DOMINUM Omnipotentem, atque ſub ſpe & ſilentio Majora propediem expecta.

Magnos magna trahunt.

Prognoſticum.

Addimus ulterius hujusmodi concurſuum efficaciam in hominum omnium eadem ſocietate converſantium animos, mores, ingenia. Tantam ſane, ut, qui diverſæ, vel etiam adverſæ inclinationis ſunt refrænentur, qui ἐπέχοντες, quos neutros hodie vocant, in partes trahantur, qui concordantes, tantis accendantur ignibus, ut pertinaciter repugnantes, imo & hic infeliciter conſociatos, conjunctis animorum votis, viriumque coagmentato robore tam promta fortitudine adoriantur, quam ſecundo ſidere triumphos & victorias conſequantur.

Magna pondera lentè moventur.

Hoc præterea notandum, impreſſiones & operationes leviores, quales ſunt Lunares & citius, & brevius ingruere, graviores vero quo tardiore pede, hoc graviore pœna & diuturniore. Quemadmodum Quartana bellica Dum reboat raucum retro cita barbara bombum, eminus tardius exauditur feritque, adeo ut peritis ſæpe pila prævisa minus noceat, tandem vero quævis obvia violenter diſſipat & proſternit, cum glans plumbea eodem fere momento evolet & feriat minori tamen diſpendio. Nemo itaque tela cœleſtia irrita putet ſi non confeſtim feriant, ſed tarditatem gravitate compenſatam iri certo ſibi perſuadeat.

Aſtrolatriæ cauſa Gentilis.

Hæc univerſa, & quæ his ſunt ſimilia penitius ponderantibus minus adeo mirum videbitur, Gentiles quondam ſagaciores Solis, Lunæ cæterorumque aſtrorum admiratione inductos, ea pro ſummis numinibus habuiſſe & veneratos fuiſſe, nem-

nempe φωστῆρας οὐρανοῦ πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν inquit Sap. 13. 2. Luminaria cœli tanquam rectores mundi DEOS esse putaverunt: in quibus videlicet, & per quæ Divinæ Majestatis & potentiæ splendor & efficacia quam maximè illis illucescebat. Hinc & Hominum illustrium penes ipsos orta ἀποθέωσις, & inter Astra relatio, quem in modum apud Virgil. Æneid. XV.

- - - - Alma Venus
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solvi
Passa, recentem animam cœlestibus intulit astris.

Elegerunt præterea quibus sidera parium effectuum, sub imaginibus hominum, eorumque rebus gestis comparabant, simulque Virtutes indigitabant. Sæpius etiam Diis affingebant fabulas, quibus stellarum ab his denominatarum vires adumbrarent. Sic Saturnus Temporis hieroglyphicum filios suos & posteritatem devorare dicebatur. Cæteroquin avarus, dives, grandævus, invidus &c. quibus omnibus Planetæ sic dicti influvia circumscribebant, perinde ut & cæterorum συμπλανόντων. Arcturum sive Bootem appellabant, cujus ortus Colonos ad stipham vocabant: Lachrymosas Plejades, quibus cœlum pluvium, cerebra catarrhosa fiebant, namque Ovidiano versu

Ora micant, septem Tauri radiantia flammis,
Navita quas Hyades Grajus ab imbre vocat.

Syrius ille Molossus, segetibus ardente rictu infestus, monebat falcem agricolas acuere, cui ne noceret,

Pro Cane sidereo Canis est impositus aris,

Sacrificio solenni annuo, Canario Romanis dicto. Ovid. Fast. 4. Tanto etiam facilius hæc Astrolatria Populo Dei obrepsit, qui, uti aliâs in superstitiones exteras proclivis, traditione insuper, Abrahamum, uti scriptor eorum illustris, Fl. Joseph. tradidit, ante illuminationem Divinam, primaria Theo- Astrolatr. Judaica.

Theologiæ & agnitionis DEI æterni argumenta ex Aſtrologia didiciſſe, confirmata, eo usque progreſſa eſt, ut, longe antequam à Græcis & Romanis imagines hodie uſitatæ effingerentur (quorum pulcherrima monumenta nummi majoris & maximi ordinis Trajani, Solem & Lunam medios intra Zodiacum; Alexandri Severi Terrenum globum inter utrumque Luminare, cum inſcriptione ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ Β. ΝΕΟΚΟΡΩΝ. ΙΩΝΩΝ. & hoc Jovem medium ſignante extant, &, ubi obiter notamus, his Virgini duo Dodecatimoria tribui, una Spicam, altera Libram, quæ poſtmodum D. Auguſti memoriæ c. ſola & peculiariter notabatur, tenenti) hæc vero modo Cabbaliſtico, vel Talismatico potius, ſtellas univerſas in literas & alphabetum quod מכתב מלכים ſive Angelicam ſcripturam appellabant, Geomanticum fere in modum diſtributa eſt, cujusmodi tabellæ dudum utrumque hemisphærium, præter ſtellas recentiorib. navigationibus repertas, repræſentantes, tradidere, Vid. pluribus hic adducere ſupervacuis Garaffel aux Curioſitez inoyez c. 13. Hinc Sacra celeberrima illis celebrata non à populo tantum ſed & Regibus ipſis. . Ipſas Plejades ſub tit. סכות בנות quæ Filiarum tentoria, alii pro Veneris ſacris, nullo errore, habuerunt, conf. enim quæ de Tamuz Idolo ejusdem generis profligatiſſimi pudoris, quod Ægyptiorum Idolum Oſiridis erat, ſive Adonidis. Uti de his prolixè Athan. Kirch. Oedip. Ægypt. Tom. 1. Sect. 6, c. 4. Votis RR. Abarbanel & Schelomon. Imo contendebant apoſtatæ ſceleſtiſſimi, dum ſideribus cœli, ſive מלכת שמים exercitui (Reginæ) cœlorum Veneri immolaſſent, omnem illis fuiſſe abundantiam, his vero relictis mala omnia ingruere Jer. 44. 18. Ideoque Manaſſe Rex impiiſſimus, denuo ſacra & altaria conſtituit exercitui cœli 2. Par. 33. 3. quæ antehac etiam Hoſeæ R. temporibus colebantur. 2. Reg. 17. 16.

Sed hic terminus eſto. Sapiens ſic ſemper dominabitur aſtris, ſi nec ſuperſtitioſa credulitate nimium his, & quæ ne vera quidem ſunt, illis, tribuerit, nec, formidine excedente correptus,

reptus, ea quæ necessitas exiget intermiserit. Semper autem rursum conversos oculos habuerit, radiorumque astralium virtute, suis eos & ægrorum usibus utiliter dextre & cordate adhibuerit, Improborum vero rudiumque obtrectationes generose neglexerit. Longe, longe vero aliter sentienti Divino nostro Hippocrati, qui obtemperaverit, qui non tantū passim in scriptis suis Astrorum observationes studiosissime inculcavit, sed insuper toto tractatu, quē de Vitæ & Mortis significatione inscripsit, stellarum tam fixarum quam erraticarum operationes peculiariter tractavit. Quapropter antiquus ejus interpres Gutideol. mordicus in præfat. hoc firmiter tenendum est, inquit, nemini magis Astrologiæ studium incumbere quā Medico, utpote quæ physicæ pars est præstantissima, Naturas & inclinationes superioris mundi nobis exponens. Adeoque merito, pergit, Hippocrates Medentium optimus dixit, cujusmodi Medicus est qui Astronomiā ignorat? nemo se debet committere manibus ejus, quia imperfectus est. Novi ego quod opus est scire eam. Ideo dum inspexi libros Hippocrat. inveni libellum hunc parvulum sed optimum, quem qui bene noverit, magnus efficietur Medicus, est enim valde necessarius Medicis omnibus. Eundemque in modum Parac. l. c. Tam potens est cœlestis operatio, ut Medicus citra hujus observationem feliciter nil exequi possit. Hinc fit ut Medicina eadem modo sit efficax, modo non. Sic videmus varia & diversa crescere, quorum unumquodque suum habet crescendi terminum, eoque tempore operationibus cœlestibus plenum est & carpendum. Si æquo maturiùs colligatur, non minus vitiosum est quam pyrum immaturum. Per sapientiam ergo Astronomicam hæc discenda, quæ una est ex quatuor Columnis Medicinæ. &c. Hæc Ille.

NB.

Astron. necessitas in re Medica.

In eundem finem libuit subjicere Præsidi seq. Epistolam.

Ad Nobilissimi Domini Erasmi Francisci Læti Theatri Tom. II.

PLurimum tibi gratulor, Vir Nobilissime atque doctissime de felici conatuum tuorum successu, & ad umbilicum ex voto perducti operis. Omne mihi tulisse punctum videris, qui in perquirendis, quæ ad generationem pertinent, centris, virtutibusque centralibus occuparis. Quisquis enim è profundo eruere, quod ante latebat, & ad intimam penetrare scientiam satagit, ei circa externam rerum superficiem, aut circa insipidum morari corticem, non satis est, nec etiam de integrâ objecti naturâ ritè judicare potest. Adeò ab ovo quasi hominem, ejusque in seminibus primordialia scutari principia, quæ scintillarum instar formam subsecuturo fœtui subministrant, ejusque deinde structuram irradiant & perficiunt, Tibi libuit, & in re, quamvis tenuissimâ non tenuem probasti conatum.

DEUS & Natura nihil faciunt frustra, quamvis ea, quæ remotiora sunt à sensibus, aut iisdem prorsus non pervia, apud plerosque præ vecordia in contemptum veniant. Summum illum Maximumque omnis Universi motorem, Principium & Authorem, quis præter eos, qui sacris dediti sunt literis, felicius & rectiùs mentibus instillabit humanis, quos cum venerandâ tali scientiâ suo colimus meritissimo? In Naturæ verò libro curiosè passim dispicientibus quid evenit aliud, quàm iis, qui vastissimum ingressuri pelagus, satis arctâ ingenii sui cymbula citra indubium cognitionis dispendium emergere vix queunt! Idem certè, quod *Livium exiguis arctatum pellibus* intuenti, *quem sua non totum Bibliotheca tulit*, contigit, eve-

evenisse sibi reapse intelligat. Librum dico Naturæ; imò integram potius, eamque instructissimam tot augustissimorum voluminum Bibliothecam, quam penitus perlustrando tot egregiis abundare Altissimi operibus, tot splendidis coruscare facibus cum stupore advertes.

Evolve ex tanto tot stellarum nocte dieque orbem circumeuntium ordine, quamcunque vel minutissimam, nostri licet oculis non obviam, qualium infinitâ gaudere serie viam Cœli lacteam, qui ope opticorum tuborum eas persequuntur, asseverare non dubitant; illamne otiosam, suoque, licet sensibus imperceptibili effectu carere autumas? Annon singulorum credis, siderum varias in singulis deprehendi plantis aut arboribus virtutes, exorientibus iisdem verno, æstivali aut autumni tempore, ortu Veteribus dicto Chronico, Cosmico, aut Heliaco? Hinc suis adnatare mensibus peculiares piscium species; hinc determinatis anni temporibus varios avium diversarum ordines transvolare cernimus, hisce aut illis Horizontem irradiantibus astris. Colonus agros aratro vertere, terram semine onerare sub justâ cœli constitutione novit: & in arboribus cædendis Lunæ faciem ædificaturi observant. Quid? quod discrepantes animalium sortes peculiaribus planetis suos præcipuè debere natales non inficiamur. Suum habent ursæ planetam, suum Leones, alium Tigrides, Pantheræ, & alium alia genera ferarum. Quæ miti assuefacta manu vivunt, nec absque iis in orbem prodire terrarum credendum est. Adeò vitam ea omnia ab astris impetrant, per cœlestes influentias; auraque vitali, quæ continuâ aëris circulatione eadem omnia ambiente foventur & conservantur. Quæ porrò in terræ abstrusioribus latebris delitescunt, mineræ & metalla, cui tandem suum vendicabunt ortum quàm sulphureo mercurialique glebam terrestrem coagulanti fumo succoque, à siderum impressione delapso? Novit Aurum genitorem suum Solem, cujus sapit prosapiam. Lunam præ cæteris matris loco veneratur Argentum. Sic Cuprum Veneris, Ferrumque Martis

creduntur ſoboles, tanquam id, quod eſſet ſuperius, idem eſſet cum ſuo inferiore.

Summum univerſi Orbis miraculum *Homo* eodem ex aſtris halitu cum cæteris irrationalibus fruitur vitali, eminente in eo præ illis divinæ particulâ auræ. Adeò benefica parens rerum Natura tot theſauris in ſpatioſiſſimo ſuo ambitu luxurians nil, quod in vegetabili, minerali, aut animali regno commoditati cujuslibet creati inſerviret, aut neceſſitati ſubveniret, omiſit, neglexit, aut fruſtra produxit. Quin mediantibus ampliſſimo & jucundiſſimo inter planetas, omnia vivificante, illuſtrante, & calore ſuo nativo creaturas ſibi ſubjectas reficiente aureo Sole, ut & de nocte ſplendente Lunæ lumine, humidum iisdem largiendo primigenium, uberrimè orbi obtulit, quibus ſine omnia, quæcunque vel creata jam ſunt, vel adhuc creanda, vitali ſuo privarentur lumine, lucisque carerent uſurâ, adeoque cuncta illa in ruinam irent, imò penitus interirent.

Tanta benignæ Matris Naturæ bonitatis indicia, tot ineffabilis ſui in nos affectus veſtigia & teſtimonia innumerabilis hominum ſeries quotidie experitur: & qui ea curioſius rimantur, habent, quod inde magis mirentur. Hæc immenſa ſuperiorũ vis inferioribus communicata in actum deducit, quæ ante in profundiore materiæ ſinu latebant, excitatque ex alto ſopita ſomno. Inde illa, quæ ſpontaneo fortaſſis ortu, vel per ſemina in terris vireſcunt, quæve ambulant, aut aquis innatant, & circa nos volitant; quia ipſi homines, habent quòd vivant, creſcant & augeantur, moveant ſeſe aut ſentiant: hinc omnia ſua mutuant ortûs Principia, incrementa, ſuasque ducunt in infinitum propagines, cum conſervatione ſui atque perpetuatione.

Hoc perpetuum cœli terræque conjugium Peripateticorum Principem non latuit, qui, quæ vitam dent animantibus, quæque perficere faciant ſemina, elementis Diviniora, ſtellarumque naturam prorſus æmulantia credidit. Unde, qui aſtro-

aſtrorum cognitioni ſedulam dant operam, non ineptè de ingeniis hominum, obſervato accuratè cœli, dum naſcuntur, poſitu, thematisque exinde erecti ratione judicant, ut exactam inde hominis certo temporis puncto nati notitiam, & temperiei morumque ideam venentur atque profiteantur.

Hæc vaſta cœli totius, tot ſtellis exornati area ipſam Univerſi Naturam, quæ in motu & quiete conſiſtit, repræſentat, & omnia ſuo incluſa gyro informat, ut deinceps ſingula cunctarum rerum centra ſingularum earundem naturæ ſint, formæq; easdem informantes.

Homo, omnium animalium quàm perfectiſſimum ab Univerſi Naturâ impetravit cum cæteris animalibus ſuam peculiarem naturam, in ſpiritu vitali contentam. Hæc reſpiratione ex aëre influentiis aſtrorum impregnato haurit per pulmones auram iſtam vitalem, eamque ſpiritui in ſanguine degenti per crebros ſubinde circuitus, fatiscenti in cordis pulſificem cum chylo ex ramis venarum axillaribus delabente corpori in ſanguine ſe per orbem circumgyrante largitur. Focum Calidi nativi cor refert, unde vitalis univerſo corpori communicata flamma, circumrotatione cum latice purpureo & humido per vaſa ex pericardio lymphatica facta, eò, quò digreſſa revertitur.

Hic Calido- humidus è pectore ſurſum delatus ſpiritus ſenſuum motusque organis adjutus animalem efficit facultatem: in inferiore tandem corporis regione & nutritionis & generationis author eſt. Tribus hiſce functionibus à bruto nil differt homo; ſed eadem generationis ſemitâ ambo ut ingrederentur, habuere opus, eaque viciſſim egrediuntur. Rationalis quæ hominem perficit, anima hiſce ſe operationibus non immiſcet: Sublimioris ſiquidem ſui non immemor ortûs DEI ſe genus eſſe optimè novit: atque abſente licet illâ in irrationalibus omnia tamen ad nutum cujuslibet facultatis absque ullo fiunt & diriguntur impedimento.

Hanc

Hanc ab universâ ortam naturâ vitalitatem si quis naturam singulorum eâdem fruentium centrumque dixerit, num extra oleas vagabitur? Plantæ sibi vegetabilem cum vitali arrogant virtutem: Vitalem, cum motrice & sensitiva bruta quævis animalia obtinuére. Rationalis hisce insuper homini largita facultas, quâ sapiens ille dominaretur astris, adeoque vitam primo viveret plantæ, deinde animalis, tandemque perfecti hominis, totum negotium absolvit. Sic benè vale, ut optat

Anno 1671.

Tuus Helianthus I.

PE-

PETRI JOHANNIS FABRI,

MEDICI REGII GALLICI CELEBERRIMI,

MANUSCRIPTUM,

Ad

SERENISS. HOLSATIÆ DUCEM,

DN. FRIDERICUM,

Olim transmissum, res Alchymicorum obscuras extraordinariâ perspicuitate explanans,

E Museô

GABRIELIS CLAUDERI, D.

NORIMBERGÆ,

ANNO M DC XC.

LECTORI
Salutem, & quæ Christianus!

TUæ offero curiositati, honorande Lector, promissum in Tractatu meô de Tincturâ Universali Manuscriptum Medici post sua Fata adhuc viventis, P. J. Fabri.

Si rerum Physico-chymicarum es gnarus, facilimè subolfacies, opusculum hoc alterius laudis aut, veluti vinum vendibile, hederæ neutiquam indigere, siquidem tam adcuratâ perspicuitate desiderata proponit, ut, salvô tamen doctiorum judiciô, pauca habeat paria, superiora pauciora.

Offero quidem Tibi, cùm Magnalia Dei sint divulganda, resq; physicæ à dignis & eruditis magis magisque perscrutandæ; Candidè tamen Te priùs monitum velim, ut antequam dubiam hancce ingrediaris palæstram, cautè priùs tecum habites, an humeri sufficiant oneri huic vehementi ferendo, an legitimam vocationem ad opus hocce tam serium apud Te reperias, ac verè piô propositô Dei honorem & Proximi commodum sis propagaturus, si dignus cœlitùs judiceris, ut ἕυρηκα, ἕυρηκα illud proclamare, Tibi concederetur.

Cùm notum sit genuinis Artis Filiis, Deum omniscium paucis-paucissimis regale hoc donum concredere solere. Hôc enim scopô nisi innitatur labor & conatus Tuus, idem sanè erit, ac cum furiente gladium ipse Tuæ manui intruderes; atque imposterùm experieris oleô & operâ perditâ, quòd lapidem laveris, quòd bona Tua pro Lapide dilapidaveris, ac quòd contra Philosophi, Lupanar ingredientis, monitum, pœnitere tanti-tanti emeris. Vale & fave

Altenburgi, Calendis Julii, 1690.

Tuo
ad officia utilia paratissimo,

GABRIELI CLAUDERO, D.

FRIDERICO D. G.

Regni Norvvegiæ Hæredi, ac Duci Slesvvici, Holsatiæ, Stormariæ, & Osthmarsorum, &c.

PETRUS JOHANNES FABER, Ludovici XIV. Galliarum Regis Consiliarius Regius, & Medicus ordinarius S. P. dicit & precatur.

TAnta fuit, & jam est tam eximia benevolentia & amicitia Tui erga me, Serenissime Princeps, ut nec potuerim, nec debuerim eā silentio præterire, quin ipsam publicô scriptô patefacerem: Scripto quidem non vili & inutili Tibi Tuisq́, sed summè necessario & pretioso, tanquā pretium inæstimabile continens: ut benevolentia, & amicitia Serenissimi Principis erga me, si fieri potest, indies magis ac magis accresceret, & augeretur. Si quid enim est in rerum serie, quod benevolentiam & amicitiam augere possit, est donum inæstimabile, & thesaurus inexhaustus, fons divitiarum perennis & perpetuus. Nullas ad me scripsit Serenissimus Princeps epistolas, ut de tali fonte ac thesauro perenni certiorem & doctiorem facerem Principem. Non ergo egebat Serenissimus Princeps majori doctrina, quam præsenti, cum genio, quo donatus

eſt, quo occulta, ſi quæ ſint, reſerabit ac patefaciet. Legat ac relegat Sereniſſimus Princeps tractatum hunc, lectura enim uſus reliquos, quotquot ſunt, antiquorum chimicorum libros claros & patentes faciet, & eorum obſcuritatem delebit. Lumen enim ſummum accendit in tenebris, ac fugat ipſas: obſcuriſſima ſiquidem chimicorum ſcripta & axiomata clariſſimè interpretatur, & explicat in gratiam Serenisſimi Principis. Accipe ergo, Serenisſime Princeps, munus hoc cum benevolentiâ & amicitiâ, qua Te mecum devinxiſti & obſtrinxiſti: etenim ad optatum & deſiderium deveniet, modo patientia & otio ſummo utatur. Patientia ſiquidem & otio ſummo eget opus noſtrum: feſtinatio procul eliminanda tanquam diabolica. Semen enim metallicum cum longo labore perenni, & continuò percoquendum eſt, ut ad maturitatem deveniat, & deponat fæces ſuas inutiles ac ſuperfluas. Non enim niſi puriſſimo ſemine metallico egemus; reliquum tanquam inutile & ſuperfluum rejicimus, & de puriſſima metallicâ ſubſtantiâ mercuriali noſtrâ opus noſtrum peragimus, ut omnes teſtantur chimiæ autores, & ipſa natura fidem facit. Nam de puriſſima illa ſubſtantia, non vulgari, aurum & argentum operatur. Sic ars imitando naturam hanc ſolam ſubſtantiam puriſſimam accipit, & de ipſa ſola opus ſuum perficit, & complet, ut videtur clariſſime per totum in toto hoc ſequenti Tractatu. Vale Sereniſſime Princeps, & me ama indies magis ac magis, & ero Tuus, verè Tuus ero Servus. Datum in ædibus noſtris, die 15. Maji. 1653.

FABER.

CAPUT I.

An Lapis Philoſophorum ſit in rerum natura?

ANtequam demonſtremus, quid ſit lapis Philoſophorum, perquirendum eſt, an ſit in rerum ſerie & perſiſtat in rerum natura? multi quidem ſunt naſutuli, & genium ſummum ac acutum ſe putantes habere, qui exiſtimant non exiſtere, nec eſſe in rerum ſerie aliquid, quod metalla imperfecta omnia in verum aurum transmutet, & reliqua omnia defectum patientia omnino perficiat. At ſi mentem haberent ratione præditam, talia abſurda non excogitarent. Aurum ſiquidem & argentum ſunt in rerum natura, & præ manibus omnium feruntur, & omnium oculis objiciuntur. Cum ergo aurum & argentum ſit in rerum natura, neceſſe eſt, aliquid eſſe, ex quo fit aurum & argentum. Non enim creantur de novo à ſummo rerum Creatore, ſed fiunt à natura ex materia certa & reali. Illa autem materia, ex qua fit ☉ & ☽ perſiſtens in natura, haberi poteſt, & in tantum perfici, ut cum auro conjuncta, reliqua imperfecta metalla perficere queat ſua perfectione. Nam ſi ſola ſimplici coctione naturali in venis montium concluſa aurum efficiat; quid faciet, ſi coctione artificiali multoties iteratâ in vaſe purô vitreô, cum auro conjuncta perfecte iterum coquatur, & ſummam perfectionem acquirat, ut penetret, & poros metallorum imperfectorum adeat? nonne imperfectionem illam penitus fugabit & longiſſime propellet? Datur autem illa ſubſtantia, ex qua fit ☉ & ☽, & ſic in tantum perfici poteſt arte chimica, ut ſubſtantiam metallorum imperfectam perficiat & abſolvat. Ergò cœcus eſt, & verè cœcus, nec animam habet rationabilem, qui lapidem Philoſophorum in rerũ ſerie negat perſiſtere. Si argumento huic & ra-

tioni fidem adhibere nequit, legat Hermetem Trismegiſtum, Gebrum Arabem, Raymundum Lullium Hiſpanum, & multos alios ferè infinitos autores, qui omnes aliis argumentis & rationibus probant, Lapidem Philoſophorum eſſe, & ipſum ſe ipſos feciſſe & pro manibus habuiſſe: Autoritati tantorum Philoſophorum eſt adhibenda fides; aut aſinorum numero adſcribendi, qui tanta abſurda ex mente ſua deponere nequeunt. Fortaſſe vellent penitus doceri, ut haberent hanc artem, quâ aurum & argentum facerent ad libitum; Spectent hoc quæſo: Cœlum potius aurum pluet & margaritas, antequam id fiat; Dii ſudoribus & laboribus omnia vendunt. Et potiſſimum, hanc artem, in quâ acquirendâ ſummopere laborandum & deſudandum eſt. Ergo exiſtimandum eſt, & firmiter credendum, Lapidem Philoſophorum eſſe ac perſiſtere in rerum natura, cum materia & ſubſtantia, ex qua fit ☉ & ☽, exiſtat, quæ omnino perfici poteſt, ut perfectione ſuâ arte acquiſitâ perficiat omnia defectum patientia: Sic concludere poſſumus, Lapidem Philoſophorum eſſe & perſiſtere in rerum natura.

CAPUT II.

Lapis Philoſophorum quid ſit in rerum natura.

EX capitulo præcedenti colligere poſſumus quid ſit Lapis Philoſophorum, cum aſſeruimus ipſum eſſe materiam ſeu ſemen ex qua fit ☉, ☽, & reliqua metalla. Sed hoc nimis obſcurum eſt iis, qui artem chimicam ſummis tantum labris degustarunt. Videndum jam eſt, quid ſit hæc materia & hoc ſemen metallicum. Non enim videtur illud ſemen in metallis, & proinde multi negant ipſum, qui non vident. Oculatum enim habent cerebrum; credunt tantum, quod vident. At Hermes Trismegiſtus aſſerit, metalla habere ſemen, ex quo creſcant, dum aſſerit, in ſua Tabulâ Smaragdinâ, ſuperiora eſſe ejus-

ejusdem naturæ ac inferiora. Animalia ſiquidem & vegetabilia, quæ ſunt in ſuperficie Terræ, & vere ſuperiora ſunt, habent ſemen, ex quô creſcant. Ergo & inferiora, quæ ſunt mineralia & metalla, quæ in inferioribus Terræ creſcunt, habent etiam ſemen, ut & ſuperiora, animalia puta & vegetabilia. Non ergo negandum eſt, metalla ac mineralia habere ſemen, ex quo fiant & creſcant. Sed quale ſit iſtud ſemen, & quâ ratione fiat in rerum natura, jam perquirendum. Semen enim animale & vegetabile fit ex elementis & cœlo: ſic etiam ſemen minerale & metallicum fit ex elementis & cœlo, ſequenti viâ: Cœlum ſuis radiis & influxibus, quod illis ineſt puriſſimum projicit in elementa & potiſſimum in centrum Terræ, hinc digeritur & percoquitur calore naturali centrali ipſius Terræ, tum à ſeipſo, donec puriſſimum illud Cœli & elementorum omnium fiat corpus, & hoc corpus fiat ſpiritus; ita ut hæc ſubſtantia tranſeat primo in corpus ex ſpiritu, & hoc corpus iterum in Spiritum, qui unione & conjunctione frequenti cum ſuo corpore tandem fit Spiritualis ſubſtantia, habens corporale quod fixum, quod dicitur à Philoſophis Sulphur naturæ, quod tandem in venis montium concluſum centro ſuo fixo figitur in metallum: Quod ſi purum ſit, tranſit in aurum purum; ſi impurum, abit in imperfectum metallum, & ſecundum variam & diſtinctam ſuam impuritatem varia & diſtincta impura metalla ſunt. Et hoc eſt ſemen verè metallicum, ex influxu Cœleſti, & puriſſimis elementorum ſubſtantiis conflatum, quod dum ſublimatur, & circulatur per poros Terræ, variâ inquinatione perfunditur; cùm impuritatem reperiat in poris Terræ impuris & inquinatis, ex quâ impuritate, ut dixi, varia naſcuntur metalla imperfecta; utpote plumbum, ſtannum, argentum vivum, ferrum, & cuprum. Si vero purum iſtud ſemen in rupibus puris concludatur, coquitur à ſuo ipſo naturali calore, & naturali calore ipſius Terræ, in ☉ & ☽. Hoc ergo ſemen metallicum eſt centrum in matricibus metallorum, ceu locis, ubi generantur metalla, id eſt vere Lapis Philoſophorum;

quia

quia ex ipso puro & purissimo facto coctione artificiali fit Lapis, ex quo perficiuntur omnia defectum patientia, unde metalla imperfecta perficiuntur in aurum vel argentum, cùm talem defectum patiantur in arte chimica: non mutatur hic lapis & substantia iisdem omninò est, qualis est in naturâ; sed nesciunt eô uti homines: abutuntur eô, ubi nihil omnino prodest, sed potius malum, quam bonum operatur.

CAPUT III.

Quale habeat corpus Lapis Philosophorum, & qua veste induatur.

HOc caput totam artem complectitur, & detegit Sapientibus, qui Leonem chimicum cognoscunt. Notô enim corpore Leonis nostri, seu Lapidis Philosophorum, reliquum, quod superest, nihil aliud est, quàm opus mulierum: & ludus puerorum: Coquere tantùm debemus tunc temporis, & patientiam & otium habere, ut perficiamus opus tam desideratum. Si lapis sit quinta essentia Cœli & elementorum omnium, corpus aliud habere nequit, nec alia indui veste, quàm salis corpore & veste. Dum enim coquitur hîc Spiritus in centro Terræ, coctione illâ, non potest indui aliâ veste, quàm Salis. In Sale enim istô videmus omnia elementa: videmus Ignem propter calorem & insignem flagrantiam; videmus aêrem propter raritatem & candorem; videmus aquam propter diaphanitatem & humiditatem; videmus Terram propter corporeitatem & massam compactam; videmus cœlum propter insignes Solis, Lunæ & stellarum omnium virtutes & proprietates, ita, ut causæ omnes, quæ ipsum fecerunt salem, in ipsô coërceantur & conspiciantur. Quid ergo desiderabimus amplius in tantô & unicô subjectô, quod dicitur Lapis Philosophorum, & tamen non est Lapis, nec naturam lapidis habet? Dicitur tamen lapis, quia funditur & liquescit in Aquâ, quod non faciunt lapides. Nec enim liquescunt in Aquâ, & dissol-

vuntur.

vuntur, imò magis ac magis indurantur, & crescunt. Aqua enim omnium lapidum mater & origo, Spiritu Venereo lapidis nostri in Aquâ persistente, qui materiam lapideam indurat, & coquit in mediis ipsis aquis. Lapis ergo noster, seu semen metallicum nostrum, & quinta essentia Cœli & elementorum aliô non potest indui corpore & veste, quam Salis. Calor enim ingens in tali materia reperitur, corpusq; Salis efficit, & id naturâ ipsâ postulante. Quia, cum natura ipsa ex ipso corpore & Spiritu omnia formare, & procreare debeat, non potest ex alio corpore, quam Salis id efficere, quia, Sal ad omnia generanda & procreanda proclivis & aptus est. Alia siquidem corpora id efficere nequeunt absq; reductione in materiam illam, quæ prima omnium est. Illa autem prima materia non potest reduci in aliam substantiam, aut daretur in infinitum progressus: Sed postquam omnia reducta sunt in illam primam materiam, tunc fiunt variæ generationes & infinitæ ex illa materia secundum dispositionem illam materiæ ab agentibus variis, quæ illam materiam variè disponunt, & ex illâ producunt omnia mixta producibilia. Concludendum ergo est, Lapidem Philosophorum non aliô corpore ac veste indui posse, quam Salis; qui in omnibus locis, ubi nihil generari potest, reperitur & sedem habet. Ubi enim generatur aliquid, in eô generando impenditur illa materia.

CAPUT IV.

Quibus Nominibus insigniatur Lapis Philosophorum.

NOn possunt recenseri omnia nomina, quibus insignitur lapis Philosophorum, aut maximum exinde exsurgeret volumen. Nominibus siquidem rerum omnium, quæ in rerum natura existunt, insignitur & nominatur: Sed præcipua, & quæ arti nostræ prosunt, declarabo, & rationes, quibus moti sunt Philosophi chimici, ut his nominibus insignirent lapidem

1 hunc, patefaciam, & explicabo: Dicitur ergo imprimis: Ma-
teria rerum prima, quia verè materia hæc rerum omnium pri-
ma eſt, & res omnes ex eâ fiunt, & ex eâ oriuntur, & in illam
2 reducuntur per putrefactionem naturalem. Dicitur etiam
Microcosmus, quia in ipsâ continentur omnia elementa, &
Cœlum & proprietates omnes Cœli & elementorum omnium
in ipsâ coërcentur. Cœlum enim, Sol, & Luna, & Stellæ omnes
in eô comprehenduntur, unde dicunt Philoſophi: in noſtro
ſubjecto unicô & verè ſunt Sol & Luna & ſtellæ omnes conjun-
ctæ, & perinde in ipsô ſubjecto ſunt tot & tantæ virtutes, ut ſatis
3 admirari nequeamus. Dicitur etiam Lapis aquilæ, quia in
ipsô continetur alius lapis in ventre ſuo occultus. Lapis ſiqui-
dem Philoſophorum verus & abſolutus ex ipſo conficitur &
4 perinde in ventre ejus occultatur. Dicitur & Aqua vitæ: re-
ſuſcitat enim Regem noſtrum mortuum, h. e. aurum, quod
verè mortuum fuſione vulgari, dum ex fodinâ ſuâ excoquitur.
Spiritus enim ille aureus fuſione evaneſcit, & proinde concidit
vita ipſius. Vitâ ademptâ & evaporatâ mortuum dicitur au-
rum; Cùm verò redit, & ipsô conficiatur, dicitur vitam recu-
perare, & â mortuis reſuſcitari. Dicitur aqua vitæ, cùm omnes
homines ab omnibus morbis vindicet, & vitam illis proroget.
5 Dicitur venenum quia metalla enecat, & res omnes, & ad pu-
trefactionem conducit, ut inde regenerentur, & ad meliorem
6 ſtatum perducantur. Dicitur & Spiritus, cum ſit volatilis, &
in cœlum evolet & clarificet metalla omnia, isq; vitam largia-
7 tur, tanquam verus vitalis ſpiritus. Dicitur medicina ſumma &
unica, cum curet omnes, tum hominum, tum metallorum in-
8 firmitates. Dicitur Cœlum, cùm hæc materia ſit incorrupti-
bilis, ut Cœlum, & quaſi Cœlum operetur inviſibiliter & ſpiri-
9 tualiter in res omnes naturales. Dicitur nubes; dat enim
aquam cœleſtem, pluviam & rorem, quibus irroratur aqua ſua
10 propria, ut fructum ferat, i. e. Mercurium ſuum. Dicitur Ros.
Decidit enim ex aëre, aquamq; cum ſuis germinibus refocillat
11 & imprægnat, ut inde lac virginis prodeat & ſcaturiat. Dicitur
umbra;

umbra; obſcurat enim aquam & elementa, & cauſatur eclipſes
Solares & Lunares. Dicitur Luna, cùm ſit ejus proprietatis & 12
naturæ, frigida & humida, & ſimili modo in inferiora operetur,
& ſortiatur lumen à Sole ſuô. Dicitur & Stella ſignata & Luci- 13
fer, cum in opere præluceat manè & veſpere, quod viſu admo-
dum mirum eſt. Dicitur aqua permanens, aqua vitæ metallica, 14
aqua foliata incorruptibilis. Perſiſtit enim in igne, aëre & terrâ,
& à nullô elemento corrumpitur. Dicitur etiam aqua ardens 15
& ignea. Liquefacit enim omnia metalla, plus quam omnes
carbones & flammæ, quod & ignis ipſe præſtare nequit. Di- 16
citur etiam Sal Nitri & Petræ; habet enim ejus proprietates &
qualitates & extrahitur eodem & ſimili modo. Dicitur etiam 17
Lixivium, quia lavat & abſtergit ſordes metallicas, & proprias
ſuas, ita ut puriſſima deveniat. Dicitur & Sponſa, Mater, Con- 18
jux, Eva, & verè talis. Ex eâ enim naſcuntur Regi noſtro Filii
regii. Dicitur etiam virgo pura & immaculata. Manet enim 19
pura & caſta, etſi pariat filios. Eosq; & maritum proprium
ſtrangulat & enecat, eosq; iterum reſuſcitat in vitam incorru-
ptibilem & immortalem. Dicitur Lac virginis, cum ejus liquor, 20
ad modum lactis egrediatur è Terrâ ſuâ, & in vas recipiens
coaguletur in butyrum, quod calidô diffluit, & frigidô coagu-
latur. Dicitur ſanguis, quod rubeſcat, ut ſanguis, & rubedi- 21
nem efficiat, contineatq; ſpiritum vitæ, uti ſanguis. Dicitur 22
Balneum, quòd lavet & purificet regem noſtrum, & metalla
omnia ſudare faciat. Dicitur Syrupus Granatorum propter 23
gratam acedinem exhilarantem omnia. Dicitur acetum for- 24
tiſſimum, quod rodat metalla, & ea ſolvat. Dicitur plum- 25
bum quod ſit materia gravis & ponderoſa, & quod nigreſcat,
ut plumbum. Dicitur Venus naturæ, quod ardeat & confi- 26
ciat omnia, & maturet, & coquat. Dicitur ſputum Lunæ 27
quod à Luna cœleſti in aquas projiciat, veluti ſputum. Dici- 28
tur Serpens & Draco. Cùm devoret & abſumat metalla cun-
cta, & venena in ſe contineat. Dicitur Urina puerorum & vi- 29
tuli albi urina, ob ſuam acrimoniam & fœtorem magnum.

30 Dicitur Magnesia, quod attrahat & alliciat metalla & præcipue
31 Solem & Lunam propter eorum perfectionem. Dicitur Fimus,
quod stercoret aquam suam, & fœcundam faciat & fertilet.
32 Dicitur Ens metallicum, & verè est, cùm corpora metallica ex
33 eò fiant, & originem habeant. Dicitur Materia omnium for-
34 marum. Dat enim ipsas, perficit & conservat. Dicitur Iris,
propter colores varios, qui in ipsa apparent, tanquam in Iride,
Dicitur Chaos, quod omnia elementa & virtutes cœlestes in
35 ipsa confusa sint & indistincta. Dicitur aliis infinitis nomi-
nibus & nuncupatur, quæ explicatu non sunt necessaria; quia
hæc superiora sufficiunt, ut reliqua cuncta explicari possint ad
autores chimicos intelligendos. Intelligunt enim omnes hanc
solam & unicam materiam universalem & catholicam, quibus-
cunq; nominibus, ceu vestibus eam vestiant & induant.

CAPUT V.

An Lapis Philosophorum cum Terrâ suâ & Spiritu sufficiat in se ipsô ad ultimam perfectionem obtinendam.

CLamant omnes Philosophi Chimici, qui perfecerunt Lapidem Philosophorum, subjectum unicum esse in rerum naturâ, quod in se ipso habet, quicquid illi necessarium est ad perfectionem suam ultimam & absolutam obtinendam. Nihil enim intrat in compositionem ipsius alienum & extraneum. Abundanter enim habet, quod habere debet ad suam perfectionem: Superflua tantum demenda sunt, quæ sunt feces suæ, quæ non sunt ejus naturæ, & dum fæces hæ separatæ sunt, coctio tantum illi necessaria est perennis, & continua, ut ultimam perfectiouem acquirat. Nec Sol aut Luna vulgaris illi addenda sunt ad perfectionem, quia Lapis ipse habet in se Solem & Lunam, quæ sunt illi conjuncta in centrô suô. Unde ajunt Philosophi. Lapis noster perfici nequit, nisi Sol & Luna simul conjungantur in unô subjectô; quod in hoc solô reperitur.

peritur. Naturaliter enim in eô conjuncta sunt ☉, ☽ & ☿; imò in ipsô sunt inseparabilia: unde illi subjecto insunt omnia necessaria ad perfectionem. Unde asserunt & clamant chimici: Est in Mercurio, quicquid quærunt Sapientes. Quia in subjectô nostrô, qui verus est Mercurius, sunt omnia necessaria ad perfectionem; Est etiam in eô Sal, Sulphur & Mercurius, corpus, anima & spiritus, unde trinus & unus est, quia illa trina constituunt unum subjectum homogeneum. Quod enim in eô est frigidum & siccum, dicitur Sal vel corpus; quod vero in eô est calidum & igneum, dicitur Sulphur seu anima; quod vero in eo est frigidum & humidum; dicitur Mercurius. Sed coctione continua & perenni illa tria convertantur in unum hac ratione, Frigidum & humidum convertitur in calidum & humidum, & tandem in calidum & siccum. Et sic convertuntur elementa, quæ in materiâ nostrâ reperiuntur, confusa & distincta, & fiunt unum elementum igneum & siccum. Et sic Sal, quia in materia est nostrâ, convertitur in Mercurium, & Mercurius convertitur in Sulphur fixum & permanens, quod omnia perficit, & verum est vitæ balsamum: unde vitam restaurat ac renovat, in omnibus naturæ mixtis, non solùm in metallis; sed etiam in animalibus & vegetabilibus cunctis: Sic lapis noster habet in se omnia illi necessaria ad perfectionem absolutam obtinendam. Nec aliud quærendum est, & illi addendum, sive sit metallum perfectum, sive imperfectum; uti clarius videbitur capitulo sequenti.

CAPUT VI.

An aurum vel argentum, vel quodvis aliud metallum requiratur ad perfectionem. Lapidis nostri consequendam.

VErissimum est ac certissimum, metalla quæ materiæ nostræ intima sunt, ac illi materialiter juncta ac implantata sunt, sufficere ad perfectionem suam; ut capitulo præcedenti declaratum est. Nihilominus tamen, cum Sole metalla, etsi

perfect admodum sint, cum sint volatilia & tardè coctione nostrâ figantur, Philosophi consulunt, aurum vulgare vel argentum illi addendum esse, ut citiùs figantur hæc metalla lapidis nostri volatilia, & ita citiùs perficiantur. Perfectionem enim ultimam obtinere non possunt, quin perfectè figantur & rigorem ignis pati possint. Nec aurum nec argentum vulgare extranea sunt Lapidi nostro, cum sint ejusdem naturæ cum his ipsis, quæ lapidi nostro insunt intima; quæ quidem, cùm sint perfectè cocta, & natura, & fixa, fixatione perfectâ figunt, coquunt, & maturant ea, quæ non sunt omnino cocta, neq; fixa, & omnino matura: & ideo illa addimus, ut citiùs maturescant & figantur, & sic citius terminentur in bonum. Nam Mercurius fixus & perfectè à naturâ coctus & maturus, additus mercurio non fixo, crudo & immaturo, citius perficitur & terminatur in bonum perfectum: Et sic alia principia, qua in aurô & argentô perfectè cocta & matura, sua perfectionc ultimatâ reliqua principia ejusdem naturæ, quæ incocta sunt Lapidi nostro & immatura, perficiuntur & terminantut, ultimâ perfectione eorum additione. Ita ergò concludimus & asserimus, nostro lapidi nihil addendum, ut suam ultimam & absolutam perfectionem acquirat; nisi ut citiùs terminetur, & perveniat ad ipsam perfectionem, aurum vulgare addendum esse, vel argentum: quia suâ perfectione & maturitate citius perficiunt aurum & argentum, quæ sunt Lapidi nostro in intimis suis thalamis, & recessibus.

CAPUT VII.

Quare Lapis noster sit trinus & unus?

SUmmus rerum omnium Creator voluit imaginem sui ipsius mundo huic creato relinquere & suæ Trinitatis & Unitatis Symbolũ aliquod impingere alicui Creaturæ. Artifex enim quilibet suis operibus imaginem sui relinquit. Sic summus Artifex mundum tunc creando voluit creaturis imaginẽ sui relinquere, ut unusquisq; Philosophorũ naturã rimando & perscrutando, Deum

Deum ipsum ubiq; videret & cognosceret. Lapis noster ubiq; reperitur in omnibus naturæ mixtis, & ubiq; trinus est & unus; Trinus, cum in eo sit Sal, Mercurius & Sulphur, & hæc tria unum constituunt subjectum homogeneum & similare. Et perinde unus est lapis, & sic, in eô reperitur Trinitas & Unitas, ac in Deô. Ut enim Pater in Divinis producit ab æterno Filium, & à Patre & Filio procedit Spiritus: Sic & in nostrô lapide similitudine quâdam & symbolo Sulphuri quod se habet ut Pater, procedit Sal, qui se habet ut Filius, & ab his duobus procedit Mercurius verus, tanquam Spiritus Sanctus, qui omnia agit, fovet & servat. Unde Sendivogius, novi Luminis Autor, sic ait: Unus dedit duos, & Duo unum dederunt Spiritum Sanctum, & sic creatus est mundus, & sic erit ejus finis. Omnia enim in unum transibunt, ut ex uno creata sunt, & sic erit finis rerum omnium. Quia omnia naturæ mixta in principia resolventur, & hæc principia, quæ sunt tria, transibunt in unum principium: & sic erit finis hujus mundi. Sic ergo concludimus, Lapidem Philosophorum esse trinum & unum, & Symbolum habere Divinitatis, quod est trinum & unum.

CAPUT VIII.

Qualis sit Philosophorum Mercurius, qui in se omnia necessaria habeat ad Lapidem Philosophorum consequendum?

HIc Mercurius non est vulgaris & communis, qui vulgariter venditur apud mercatores, & currit ut aqua, nec madefacit manus, cùm propter siccitatem suam non adhæreat tangenti; quæ siccitas cohibet humiditatem, & impedit, ne humectet. Noster Mercurius & omnium Philosophorum est alius, & distinctus, ac diversus ab ipso. Non madefacit manus, cum sit Sal, & ex salinâ scatebrâ ducat originem, ex subtili aqua, subtiliq; Terrâ conflatus. Differunt tamen hic Mercurius & vulgi qualitate, cum noster calidus sit & humidus. Alter vulgaris

garis frigidus ſit & humidus, & ſic non humectet. Et Mercurius vulgaris quanto magis coquitur, tantò magis manet fluidus & aquoſus. Noſter verò quantò magis cogitur, tanto magis inſpiſſatur. Vulgaris, quantò magis coquitur, tantò magis terrificatur, & in terram non fuſibilem & impuram convertitur; Noſter verò quantò magis coquitur, tantò magis inſpiſſatur, in ſalem tamen fuſibilem, & igne permanentem convertitur. Hinc facilè colligitur, Mercurium Philoſophorum non eſſe ullô modô vulgarem, nec ullô modô educi poſſe ex eô, ſed tantum eſſe humidum radicale metallicum, quod in Lapide Philoſophorum reperitur. Unde Sendivogius aſſerit, Mercurium Philoſophorum nihil aliud eſſe, quàm humidum aëris caliditate mixtum; quod idem eſt, ac humidum radicale metallicum, caliditate mixtum: Oportet enim neceſſariò illud humidum eſſe calidum, propter Sulphur innatum, quod in ſe habet, beneficiô cujus coagulatur & figitur in metallum perfectum, ſi purum & à fæcibus terreis vindicatum ſit. Hinc colligere poſſumus, Mercurium Philoſophorum nullô pactô eſſe Mercurium vulgarem, & ipſum habere omnia neceſſaria ad Lapidem Philoſophorum conficiendum, cum in ſe habeat Sulphur, & ignem naturæ ſummoperè depuratæ, quæ ſufficiunt ad perficiendum opus Philoſophorum, ex Teſtimonio omnium Autorum. Sic concludemus, Mercurium Philoſophorum eſſe humidum radicale metallicum ſeu humidum aêris caliditate mixtum, habens in ſe in centrô ſuô omnia illi neceſſaria ad perficiendum opus noſtrum: ut teſtantur omnes Autores, quorum autoritati fides eſt adhibenda, cum ipſi viderint & palparint ea omnia, quæ ipſi aſſerunt. Quo circa nullo pacto ipſa falſa putanda, & exiſtimanda ſunt.

CAPUT

CAPUT IX.

Quale sit Sulphur Philosophorum, quod opus nostrum cum Mercurio perficiat?

MErcurius Philosophorum explicari non potest, quin & Sulphur eorum explicetur. Sunt enim unum & idem in eodem subjectô, nec possunt separari; quod enim calidum est & igneum in Mercurio, est Sulphur; quod verò humidum, est Mercurius. Mercurius siquidem semper caliditatem illam naturalem & innatam secum habet, & caliditas illa nunquam in Mercurio etiam separatur ab humidô istô, unde dicitur ab omnibus Philosophis, Mercurium habere in se Sulphur innatum bonum, quô humidum suum coagulatur in aurum. Est ergo Sulphur Philosophorum calidum illud radicale, quod inest Mercurio, rebusq; omnibus, cujus ope & beneficiô res omnes ad maturitatem conducuntur, & ad perfectionem ultimam & absolutam. Unde Mercurius Philosophorum solo & unicô suo Sulphure maturitatē acquirit & perfectionem, unde in Aurum perfectum absolvitur. Unde si aurum liquidum esset & penetrabile, verum esset Elixir ad vitam & ad absolutam perfectionem rerum omnium & metallorum. Sed non potest naturaliter coctione in liquidam & penetrantem substantiam transformari, quia natura vasis in naturalibus, ubi Mercurius in aurum excoquitur, non potest iterum atq; iterum Mercurium purum & liquidum illi addere: quia liquiditas & penetratio dependet ex solô Mercuriô, qui cum sit liquidus, & summoperè penetrans, liquidam facit substantiam, quâ superabundat. Unde ars chimica in lapide Philosophorum conficiendô addit ter aut quater, aut pluries coagulato lapidi Mercurium suum, ut copia Mercurii liquiditatem & penetrationem efficiat in lapide: adeò ut Lapis noster aliquando liquescat in oleum fixum liquabile, & nunquam coagulabile in substantiam firmam & duram. Superest ergo, Sulphur Philosophorum

esse calidum innatum Mercurii ab eo nunquam separabile, quo solo Mercurius maturitatem ac perfectionem acquirit, & in aurum transmutatur.

CAPUT X.

Quale sit Sal Philosophorum cujus ope Mercurius & Sulphur perficiantur in Lapidem Philosophorum.

CHimici antiqui omnes de Sale Philosophorum, cujus ope & auxiliô Mercurius & Sulphur Philosophorum perficiuntur in Elixir, nullam mentionem fecerunt. Ratio autem, quâ ad tale silentium sunt moti, fortasse est, quia ipsi noluerunt clavem artis patefacere. Sal enim nostrum est vera clavis artis, & absq; illo nec Sulphur nec Mercurius in lucem patefieri possunt. Sal enim ipsa occultat & obscurat, & captiva tenet, tanquam in carcere, ne egrediantur. Unde Sendivogius Tractatu suô de Sulphure asserit, Sal & Sulphur in fonte, vel circa fontem clarissimum & limpidissimum altercari inter se ipsa, & præliari inter se adeò, ut Sulphur à Sale in fonte vulneretur, è cujus vulneribus, non exivit sanguis, ut deberet, sed lac purum, quod in Recipiente coagulatur in butyrum, totius operis nostri fundamentum, ut in eo Tractatu de Sulphure Sendivogius clarissimè demonstrat, asserendo, lac illud, seu butyrum in magnum accrevisse fluvium, in quô Diana ipsâ submersa est, & Sol volendo Dianam ipsam salvare à naufragiô, traxit Diana Solem & ambo submersi sunt in tali fluvio, ibiq; manserunt, donec à mortuis surrexerunt. Quod omne Lapidem inde confectum indicat Lynceos oculos habentibus. Sal ergo Philosophorum, quod in hoc capitulo perquiritur est clavis artis absoluta, & est Sal illud, quod Cœlum omne, Solem & Lunam, ac stellas omnes & elementa continet, & secum concludit, & unà cum Mercurio & Sulphure coërcetur in uno & eodem corpore. Quod enim in Mercurio & Sulphure, seu in humidô & calidô radica-

radicali metallico corpus efficit, Sal est: illa enim duo corporificantur à Sole ipsô. Unde sine Sole nil in arte nostrâ efficere possumus, nec Mercurium nostrum & Sulphur videre & palpare valemus. Et qui sine Sale illô operatur in arte nostrâ, is cum arcu sine chordâ sagittat. Qui ergò scit Salis illius effectionem, ut inde Mercurius & Sulphur nostrum egrediantur & appareant, scit fundamentum artis. Studendum ergò est, & Libros antiquorum omnes perlegendos habemus, ut Sal istud primò cognoscamus, & ejus effectionem: sine enim effectione ipsius Salis non possumus habere nec Mercurium, nec Sulphur ad opus nostrum perficiendum, at cum effectione ipsa volatilia facimus, quæ in illo fixa sunt. Absq; autem illa volatilitate Sulphur & Mercurium in Sale conclusa & captiva tanquam in carcere, habere non possumus; & nisi ipsa volatilia habeamus, ipsa depurare non valemus, nec perinde Elixir nostrum perfici posset. Cùm ex purissimis metallicis principiis solùm perficiatur, quæ solummodo & effectione & sublimatione haberi possunt, ut sequenti capitulo clarissimum fiet.

CAPUT XI.

De solutione Salis nostri, ut per sublimationem & destillationem Mercurium & Sulphur nostrum habere valeamus.

SAl nostrum difficile solvitur, & si quid est in totâ arte difficile & laboriosum, hoc est solutio Salis nostri. Cùm magna enim difficultate, & longo labore putrescit & sine putrefactione confici non potest. Putrefacere ergò priùs ipsum debemus, antequam ipsum solvamus. Antequam ergò putrescere ipsum faciamus, ipsũ sum̃opere purificare debemus. Purificatur autẽ ipsum solvendo in aquam stillatitiis pluviæ vel roris septies rectificatis, & ipsum congelare debemus, & desiccare ipsum solutum destillando, & demũ efficere, & desiccare, donec ad summam & ultimam aurificationẽ deveniat. Tunc temporis dum purissimum

eſt, & ab omnibus heterogeneis rebus vindicatum, ipſum ſolvere debemus in maximâ quantitate Spiritus ſui ipſius, qui etiam ſepties debet deſtillari, ut vindicetur pariter ab omnibus heterogeneis ſuis; ipſumq; ſolutum ſuo ipſomet ſpiritu putrefacere debemus in Balneo Aquæ tepentis per quadraginta dies, aut per duos aut tres menſes, donec putreſcat & nigreſcat in ipſo balneo. Tunc deſtillanda eſt materia per Retortam in cineribus, & ſuper id, quod in fundô remanet, cohobandus eſt Spiritus, donec egrediatur ut Lac, & coaguletur in Recipiente in frigido coagulabile, & calido ſolubile, & liquabile velut butyrum, quod ſepties eſt deſtillandum in novis & recentibus retortis. Et habes ſic verum & perfectum Mercurium Philoſophorum, qui per ſe coctione perenni, & perpetuâ figi poteſt iu Sal fixum & permanens, quod eſt verum Elixir. Quod quidem ſi ad metalla transformanda eô uti velis, projiciendum eſt ſuper aurum in tigillô liquatum, & ſic ſal iſtud aurum ingreditur, & in ſal frangibile friabile permutatur; ſolubile tamen, & liquabile leviſſimo calore; quod quidem dum eſt auro impraegnatum, projectum ſuper imperfecta, ipſa transmutat in aurum: Quod quidem qualiter & quô tempore faciendum, ſequenti capitulo clarum fiet & manifeſtum.

CAPUT XII.

Quô tempore coctionis Mercurii noſtri metalla perfecta illi ſint addenda?

SUnt Chimicorum quam plurimi, qui in principio coctionis noſtri Mercurii aurum & argentum addere ſolent, ut citius terminetur Mercurius in Sulphur fixum album & rubrum. Quod ego non improbo, ſed mentis meæ omnibus laxatis habenis in eorum ſententiam & opinionem abeo. Metalla enim perfecta, aurum vel argentum, Mercurio noſtro addita & conjuncta, citius ipſum Mercurium percoquunt, & terminant in fixum Sulphur, album vel rubrum quod eſt perfectionis finis ultimus & ſcopus Chimicorum abſolutus. Quod ſi metalla

perfecta

perfecta non addantur vel conjungantur Mercurio nostro, nec in principio, nec in medio, nec in fine, Mercurius noster coctione perenni & continuâ non desistit se terminare in sulphur album primò, & ultimò rubeum, quod est sanitatis nostræ & proroganda vitæ humanæ summum medicamentum. Fugat enim per se omnes defectus, & curat omnes infirmitates cùm animalium, tùm vegetabilium, quamvis auro & argento non imprægnetur. Habet enim in se ipso Mercurius noster vitam cœlestem & lumen, ut purissimum omnium elementorum semen, beneficio cujus in naturalibus, admiranda & miraculosa omnino peragit, & perpetrat. Et sic est vitæ humanæ verum & unicum, & absolutum solatium, quô majus in hâc terrarum valle possideri non potest. Et certe in hoc perquirendo magis desudare deberent homines mentis & rationis capaces, quàm faciunt, imo hoc inutile & vanum existimant studium; imò captos mente & stultos existimant; qui huic studio & operi navant operam. Sed non est mirum: Labor enim virtutis Mania semper judicatur. Concludemus ergo in coctione Mercurii nostri in principiô coctionis ipsius addenda & conjungenda esse perfecta metalla, Solem tantùm: quia his in metallis perfectis sunt radii tingentes, & Sulphur album & rubeum perfectè maturum, & perfectè coctum, quò citius terminantur in perfectum finem, sulphur album & rubeum, quæ sunt in Mercuriô nostrô. Unde non perperam faciunt, qui sic operantur, nec ullum errorem committunt, sed omnino secundùm Leges artis faciunt, & se gerunt.

CAPUT XIII.

An in Mercuriô nostrô peragendô sint variæ & distinctæ operationes?

VAriæ & distinctæ enarrantur à Chimicis antiquis operationes in conficiendo & peragendo nostrô Mercuriô; imò ex tribus naturæ regnis eliciunt Purum naturæ, ut hæc pura

ſimul juncta Mercurium noſtrum conficiant: Et operationes, quibus hæc peragunt, ſunt ſublimationes, deſtillationes, calcinationes, cohobationes, putrefactiones, digeſtiones & aliæ plures, quæ omnes ſub unâ operatione, nempe ſub coctione ſola comprehenduntur. Nihil enim eſt aliud peragendum, quam coquendum. Coctione enim ſola impura ſeparamus; unde purificamus, ſublimamus, deſtillamus, & alia ſimilia peragimus, donec ignis & aqua, quæ in Mercurio præliantur, & bellum inter ſe gerunt, ſe conjungant, & amica fiant; Unde illud: Fac pacem inter inimicos & totum Magiſterium poſſidebis. Nec iſtud faciendum eſt igne fortiſſimô; ſed leviſſimô ac molli: Minor enim ignis omnia terit. Quia in principiô ignis & aqua in Mercurio conjuncta, non adhuc perfectè & abſolutè unita ſunt, ideo forti igne ſeparantur, & ſi ſepararentur, nunquam uniuntur. Ideò connexa ſunt linquenda, nec à ſe invicem ſeparentur; ſed conjuncta coqui ac digeri inter ſe, ut tandem uniantur, & invicem tranſeant in vas recipiens in forma pinguedinis candidiſſimæ, ſive butyri albiſſimi: Unde Flamellus aſſerit, vas ſuum, in quo erat Lapis Philoſophorum, ſemiplenum eſſe pinguedinis venti Mercurialis, & ſpumæ maris rubei; hoc butyrum indicans & auro ſoluto imprægnatum. Non ergò variæ ſunt & diverſæ operationes in peragendo Mercuriô noſtrô; Sed unica tantum eſt operatio, quæ dicitur coctio noſtra, in quâ perficitur Mercurius & pinguedo ſua ſeparatur & ſublimatione perficitur, & deſtillatione abſolvitur: Quod omne eſt ſola coctio.

CAPUT XIV.

An in Butyrô & pinguedine noſtrâ ſint Mercurius, Sal & Sulphur inſeparabiliter conjuncta?

Quia butyrum & pinguedo noſtra ſeparantur, per deſtillationem à Terra ſuperfluâ & inutili, aliquis dubitare poſſet, an in illâ deſtillatione Mercurius, Sal, & Sulphur tranſeant

& pin

& pinguedinem illam & butyrum constituant? Certissimum est, nec ullô eget dubiô, cum Mercurius, Sal & Sulphur sint simul conjuncta in Terrâ nostra; si separentur, & per destillationem deveniant in vas recipiens, & Butyrum seu pinguedinem constituant, quin simul omnia sint conjuncta in butyrô & pinguedine constituenda, nec unquam separari possint. Itaque recipiendo butyrum nostrum, recipimus, Sal, Sulphur & Mercurium. Ideò tria hæc in uno conjuncta sunt, & coagulantur in unum, & fixa fiunt solâ coctione perenni & continuâ, & citiùs coagulantur, si cum gummi nostrô connectantur. Unde dicitur: Gummi nostrum coagulat nostrum Lac, & lac nostrum dissolvit gummi nostrum, & sic simul conjuncta citiùs terminabuntur in Sulphur sive Mercurium, sive Sal fixum, fusibile admodum, ita ut penetret, & intret imperfecta metalla, & transmutet in aurum. Unde concludendum est, in butyrô nostrô & pinguedine Mercurium, Sal & Sulphur simul esse conjuncta in unum, ita ut nunquam separari possint, quin simul omnia reperiantur.

CAPUT XV.

Aurum & argentum vulgi quare mortua dicantur, & quâ viâ à mortuis resuscitari dicantur?

VErissimum est, aurum & argentum vulgi esse mortua, quod in fusione & liquatione per ignem violentum spolientur spiritibus vitalibus, quibus crescunt & verè vivunt, dum in fodinis suis sunt & persistunt. Spiritus enim illi volatiles sunt & facile fugiunt, dum in igne & per ignem liquantur, metalla, manetq; tantum corpus vitali illo Spiritu spoliatum: Unde verè est mortuum; & proinde dicuntur aurum & argentum vulgi mortua esse, & proinde inutilia operi nostro perficiendo, nisi priùs vitâ denuò donentur, & seminali Spiritu iterum imprægnentur, & sic resuscitanda sunt prius, antequam operi nostro adhibeantur; Hoc autem facili viâ peragitur, si ipsa metalla

talla

talla in butyro seu pinguedine nostrâ septies rectificata dissolvantur; tunc enim copioso Spiritu & vitali semine iterum donantur, & copiosiùs, quam in sua fodinâ. Undè verè resuscitantur à mortuis, & verè vitalia fiunt, & tunc temporis utilia & pernecessaria operi nostro perficiendo: Unde clamant Philosophi Chimici metalla vulgi non esse recipienda, cùm mortua sint, & accipienda tantùm esse nostra, quæ vitalia sunt, & verè vivant: quod duplici viâ explicari potest: Nam metalla, quæ intima sunt in butyro atq; pinguedine nostrâ, verè vitalia sunt, & illa esse communiter accipienda, intelligunt autores. Nam ex solo butyrô nostrô seu pinguedine potest perfici opus nostrum sola perenni coctione, donec butyrum nostrum fiat Sulphur album & rubeum, fixum & permanens, quod est opus perfectum nostrum & numeris omnibus absolutum: Et sic metalla butyro nostro intima, quia verè sunt vitalia, explicari possunt, esse accipienda ad opus nostrum perficiendum. Secundò possunt explicari, accipienda esse vulgaria metalla modo sint per solutionem butyri nostri & pinguedinis à mortuis, ut dicitur, resuscitata. Et sic clarum est, cur vulgaria dicantur mortua, & inutilia sint operi nostro perficiendo, & qua ratione à mortuis sint resuscitanda, ut operi nostro perficiendo utilia esse possint.

CAPUT XVI.

An in cineribus vel in Balneo Mercurii nostri putrefactio fieri possit, ut inde butyrum & pinguedo nostra extrahatur?

IN calidô & siccô humida difficillimè putrescunt, in humido autem faciliùs putredinem contrahunt: ut videndum est quotidie experientiâ ipsâ. Semina enim in terram projecta difficillimè putrescerent, nisi sæpiùs ab humidô ex Cœlô descendente humectarentur & irrorarentur. Unde sæpe est necessarium, ut pluat, ut semina in terram projecta irrorentur, & sic

& sic facile putrescenti alioqui germinare nequeunt, nisi priùs putrescant; quia per putredinem redeunt in materiam suam primam, & sic spoliatur semen internum granis & seminibus conclusum à suâ compagine materiali, & fit spirituale & volasile; & sic germinat, & ad multiplicationem sui ipsius disponitur. Et sic fit in Mercurio nostro, & Terrâ nostra, qui nisi putrescat, semen suum internum, quod in intimis suis thalamis concluditur, spirituale fieri non potest, & sic ab excrementis suis naturalibus spoliari nequit, & sic ad perfectionem suam ultimam devenire non potest. Putrefaciendus ergo est noster Mercurius in Balneô, per dies quadraginta: Nam eô tempore facilè dissolvitur Terra nostra, & cum suô humidô propriô connectitur inseparabiliter ita, ut deinde, dum per destillationem pelluntur, conjuncta simul reperiantur in unum butyrum, frigido coagulabile, & calido liquabile, quod est totius artis fundamentum, sine quô corruit tota Alchimia. In ea siquidem nil fieri potest utile & necessarium ad metalla transmutanda, nec ad vitam conservandam & prorogandam, sine butyrô & pinguedine Mercuriali nostrâ, cum in ipsa Lumen Cœli & virtutes omnes Planetarum, & Proprietates Elementorum omnium verè contineantur. Unde tantum est virtutis & energiæ in solô & unico hoc subjectô, quantum in totô & universali hoc mundo continetur. Putrefieri tantùm debet hoc subjectum, ut germen inde prodeat & exeat, quod & miranda & mirabilia producere possit. Hoc autem fieri debet in Balneô potiùs, quam in cineribus; cùm in humidô calidô putrescant potius & citius omnia, quàm in calidô & siccô, quod putredinem arcet, aut saltem retardat.

CAPUT XVII.

De Fermento Philosophorum, quid & quale sit?

FErmentum Philosophorum, & Sulphur album vel rubeem, fixum & permanens, quod Lapidem nostrum volatilem in suam naturam convertit & fermentat, ideò dicitur fermentum, quia ut fermentum commune & vulgare totam massam panis convertit in suam naturam, materiam & substantiam volatilem lapidis nostri in naturam fixam & permanentem. Quod quidem fermentum duplici modô intelligi potest: vel enim est internum vel intimum Lapidis nostri, volatile primò, quod quidem coctione continua perenni figitur, &, dum fixum est, tunc temporis dicitur fermentum; quia reliquum Lapidis, etsi volatile est, beneficiô ipsius fermenti fixi figitur, & convertitur in substantiam fixam & permanentem. Et sic verum est fermentum. Aliud autem fermentum Lapidis nostri est ex auro communi, vel argentô, quæ quidem, dum dissolvuntur â Lapide nostrô, fermenta dicuntur Lapidis nostri, quod ipsum figant & fermentent in suam substantiam, quæ, cùm fixa sit, transmutat Lapidem nostrum volatilem in substantiam fixam coctione perenni & continuâ. Et sic aurum & argentum dicuntur fermenta Lapidis nostri, & si aurum & argentum, quæ intima sunt, & interna Lapidi nostro, non excludantur â nomine veri fermenti, qua veri fermenti naturam imitantur & sequuntur, cùm auri & argenti vulgi sequantur naturam & indolem. Non ergò dubitandum quid sit, & quale sit fermentum Lapidis nostri, cùm sit id omne, quod figere potest, Mercurium nostrum, Sal & Sulphur in substantiam fixam & permanentem, fluentem & fusibilem tanquam butyrum. Quod quidem & aurum & argentum vulgi Mercurio dissoluta esse possunt, vel internum & intimum aurum & argentum, quæ in Mercuriô nostro reperiuntur, quæ coctione

solâ

ſolâ perenni, & continua poſſunt figi in ſubſtantiam fixam & permanentem: Cùm hæc ſint ejusdem naturæ & indolis, ac aurum & argentum vulgi, & proinde eandem operationem habeant, in Mercurio noſtro perficiendo & abſolvendo, ut clariſſimum eſt per omnes autores, qui Lapidem noſtrum noverunt, ejusque confectionem perfecerunt, ratione & arte chimica conducti.

CAPUT XVIII.

Quis ſit, & qualis Draco noſter, caudam ſuam devorans?

DRaco noſter materia noſtra eſt cruda, & ut è Terrâ eruitur, quæ Draco dicitur, propter venenum, quod in ſe habet ſive continet, & quòd horridis veſtiatur coloribus, frigidæ & humidæ ſit naturæ, ut Draco ſerpens, qui ſylvas incolit, & quod puriſſimum ignem in viſceribus ſuis coërceat, adeò ut vomat ignem & flammam horrendam. Alatus eſt propter ſpiritum & animam illi inſeparabiliter conjungendam: alioqui non prodeſt in arte noſtrâ, imò inutile eſt prorſus, & vanum; ideò oportet, & eſt neceſſarium, ut caudam ſuam devoret: Eſt enim cauda ſua ſpiritus ſuus, qui, ſi inſeparabiliter ſuo corpori conjungatur, volatile reddit corpus ſuum & proinde arti noſtræ perneceſſarium. Dicitur autem ſpiritus hic cauda Draconis, quòd, ut Draco trahit caudam poſt ſe ſuam, ſic & corpus hoc volatilitatem humidam poſt ſe trahat, ut poros Terræ univerſæ penetret, & adeat, & ſic deferatur alimentum cujuscunque rei ad ſingula elementorum mixta. Nam ſpiritus hic eſt univerſale alimentum rerum omnium, unde oportet, ut ubique deferatur per humiditatem ſuam volatilem, quæ dicitur cauda ſua, quod ubique deferatur, ubi Draco defertur & transportatur. Dicitur autem Caudam ſuam devorare, quod humiditatem ſuam propriam devoret, & in ſui ſubſtantiam convertat, ut corpus ſuum volatile fiat, & ſic faciliùs transportetur per po-

ros Terræ, ad generationes rerum omnium faciendas, quod alioqui facere non posset, si fixum esset & permanens, & semper in centrô Terræ permaneret fixum & constans. Oportet ergò, ut caudam suam devoret, & sic volatilis fiat Draco noster: & perinde pernecessarius arti nostræ perficiendæ, & ad opera chimica omnia absolvenda.

CAPUT XIX.

Quale & quid sit Mare nostrum, in quô sunt duo pisces mirâ pinguedine præditi?

NObilis Lambsprinck in suis de Lapide Philosophorum emblematibus narrat, in mari chimico adesse duos pisces mirâ pinguedine præditos. Quale autem & quid sit mare istud, & pisces isti, jam perquirendum est Artis nostræ indagatoribus; alioqui, quid sit peragendum in arte nostrâ, ut opus perficiatur, penitus ignorabunt. Mare ergo nostrum est corpus materiæ nostræ, quod, cum sit amaro- salsum, dum dissolvitur, verum est mare, quod quidem est amaro-salsum. Pisces autem duo in ipso natantes sunt & spiritus, & anima ipsius corporis nostri, qui quidem capiendi sunt & captandi, & cum suo corpore conjungendi, adeò ut unum fiant corpus volatile & fixum, & â fecibus per liberationem & destillationem septies repetitam omninò purificatum & vindicatum; & sic corpus unum fiat volatile, quod in centrô suô habet occultam fixi & permanentis naturam & indolem, quæ tandem manifesta fit coctione perenni & continuâ. Et tunc temporis est absolutum & perfectum opus chimicum, ad naturam nostram refocillandam & conservandam in multos annos, & â morbis omnibus vindicandam; si granum unum istius fixæ materiæ in vinô vel jusculô sumatur singulis in hebdomadibus. Nec plus, nec magis est eâ medicinâ utendum, cum sit ignis violentissimus & ardens, qui nostrum ignem vitalem consumeret, & destrueret, si plus, quàm oportet, sumeretur. Major enim

ignem

ignem minorem consumit: Ergò modicè & parcè utendum est. Itaque quam multi Antiquorum reperti sunt, qui vitam suam summa hac medicina abbreviarunt, propter immodicum ejus medicinæ usum. Concludimus ergò, mare nostrum materiam nostram, seu salem esse, & duos pisces in ipsô natantes mari, esse spiritum & ejus animam, qui extrahendi sunt & purificandi ut denuô cum mari seu corpore conjungantur & unum fiant immensum mare volatile & infixum, ut per destillationem & liberationem ab omnibus suis excrementis vindicentur, & sic pura facta coquantur tamdiu, donec fixa fiant, & permanentia in præliô ignis, etsi fortissimô. Quod si iterum priori spiritu dissolvatur, & volatile fiat, & iterum coquatur & figatur, immensam & fere infinitam virtutem habet & acquirit ad omnia naturæ mixta conservanda, refocillanda, & defectus eorum perfugandos omnes.

CAPUT XX.

Qualis & quæ sit Hydra chimica, septem habens capita?

EXcogitarunt antiqui chimici cum ratione multâ, serpentem hydram in Sylvis & aquosis locis degentem, septem habentem capita, cui si caput unum amputetur, multa alia renascantur. Hæc hydra nihil aliud est, quam materia nostra, quæ cùm septem producat metalla, ideò asseritur habere septem capita, cui si unum amputetur, multa alia renascantur: quod evenire solet in materia nostrâ. Nam si metallum unum pereat & putrescat in ipsâ materiâ, multa inde renascuntur mixta; ut putrefactione illâ in aquosis & tenebrosis locis crescere solet, ibique permanere: Sic ex materiâ nostrâ verè crescit in aquosis & tenebrosis locis; unde eruitur cum septem capitibus, quæ quidem omnia illi sunt amputanda, & ne redeant ac repullulent, igne & flammâ sunt comburenda. Tamdiu enim mate-

ria noſtra in igne coquenda eſt, donec in unam verè ſimilarem & homogeneam tranſeat ſubſtantiam fixam & permanentem, unum tantùm caput habentem, aurum ſcilicet, quod eſt fixum & verè permanens; quod nunquam in aliam mutatur ſubſtantiam, niſi iterum novô ſpiritu diſſolvatur, & ſic redeant varia capita igne deſtruenda, & iterum in caput unum aureum redigenda. Sic multiplicatur Lapis, & virtus illius indies magis & magis accreſcit, cùm capita illius varia amputamus illi, & illi caput unicum aureum conſtituimus. Quot enim colores in coctione materiæ noſtræ apparent, tot etiam ſunt capita hydræ, quæ omnia tandem ſunt amputanda, & igne, ſeu coctione deſtruenda, ut tandem tranſeant in unum ſolum caput aureum & in unicam ſimilarem & homogeneam ſubſtantiam, auri vulgaris naturam referentem; quod & igne perſiſtat eò gaudens, & quod tingat metalla reliqua imperfecta in aurum verum Auro vulgari multò excellentius & præſtantius. Sic concludendum eſt, hydram chimicam, ſeptem capita habentem nihil aliud eſſe, quam materiam & ſubſtantiam Lapidis noſtri, quæ, cum metalla ſeptem producete ſoleat, capita ſeptem habere dicitur: Quæ quidem & horum ſigna & colores deſtrui nequeunt & deleri, nec in unum caput abire poſſunt, quam igne ſolô: Sic & hydræ capita demi nequeunt, niſi igne & flammâ. Et ſic perfectiſſima eſt hæc figura & ſimilitudo, nec perfectius explicari poteſt, quàm prædicta noſtra explicatione. Quæ ſi non omnibus placeat, explicent hi, quibus hæc diſplicet, aliâ viâ & alio ſenſu, ut ſibi ipſis placere poſſint. Non enim eſt hydra in rerum natura, nec unquam viſa eſt in aquis, nec in Terris; Sed eſt myſterium chimicorum, & figmentum occultum, quo ſecreta ſua & arcana occultant incipientibus, & Philoſophis veris ſolùm manifeſtant his figmentis, & occultis ænigmatibus & logogryphis.

CA-

CAPUT XXI.

Qualis sit illa Conjux & mulier, maritos suos omnes enecans & interficiens.

HOc portentum nullus hominum vidit unquam, sed purum est figmentum chimicorum, ut Mercurium suum occultent hominibus vulgi, & sapientibus faciant manifestum. Quicquid enim Mercurio conjungitur, morti datur, & neci. Sic Mercurius est conjux & mulier chimicorum, quæ omnia interficit ac enecat. Dum enim vegetabilia, seu animalia sive mineralia & metalla, Mercurio chimicorum conjuncta sunt, statim redeunt in materiam primam, & sic â Mercuriô verè recipiuntur & interficiuntur. Non enim possunt redire in materiam primam, nisi destruantur & proinde morti tradantur. Sic Mercurius Chimicorum sibi omnia associat, & conjungit, & sic est vera conjux, quæ maritos suos omnes interficit, cùm omnia, quæ illi conjunguntur, tanquam veri mariti illi sint, & cum moriantur & redeant in primam suam materiam, eatenus enecantur & interficiuntur. Concludendum ergò est nobis, Conjugem & mulierem chimicorum omnes maritos suos enecantem & interficientem esse Mercurium eorum, qui cum sit dissolvens verum & omnia reducens in primam materiam, eatenus interficit id omne, quod dissolvit, & illi connectitur. Non potest enim dissolvere, quin in materiam primam reducuntur, eatenus interficiuntur, cum verè destruantur, & prima suâ forma spolientur; quod & verè mori & enecari est. Mors enim destructio formæ, & introductio novæ. Beati terque, quaterque beati sunt, qui hanc mortem per dissolutionem veram rebus omnibus, & præcipuè metallis introducere possunt: Resurgunt enim post mortem hanc in vitam priori præstantiorem & nobiliorem.

CA-

CAPUT XXII.

De Salamandrâ, chimicorum, quæ & qualis sit?

FAlsum & ridiculum est, Salamandram vivere igne, & in igne conservari. Vidi enim ego in Britanniâ, ubi multæ adsunt in fimis veteribus Salamandræ, quas ego igne destruxi, & in cineres redegi. Nullo pactô siquidem igne vivunt & conservantur, sed moriuntur ac destruuntur totaliter, ut sæpissimè, in Britanniâ expertus sum. At si Salamandra vivat in igne, augeatur & crescat, hoc mysterium est, & excogitatum figmentum ad occultandum aliquod arcanum, quod in naturâ est occultum. Chimici omnes asserunt, Salamandram suam in igne vivere, augeri & crescere: Illud ipsum arcanum eorum est, quod sub Salamandra occultare solent. Est enim Eorum Salamandra eorum Mercurius, seu Lapis eorum, qui felicissimè in igne vivit, crescit, & augetur, & melioratur indies, donec ad ultimam sui perfectionem veniat. Quæ quidem tunc temporis non timet ignem, & curat morbos omnes, tùm hominum, tùm metallorum, & quoscunque defectus naturæ, quos mixta elementaria, & naturalia quæque patiuntur. Sic Salamandra Chimicorum est mirum eorum arcanum, & verè asserere possunt, eam igne vivere, crescere & augeri, cùm id igne solo perficiatur. Nam Mercurius Chimicorum non potest perfici & augeri, nisi solô igne; ignis solus est debitus & temperatus, qui Mercurium Philosophorum perficit & maturat solâ temperatâ coctione. Est ergò hæc Salamandra vera in igne vivens, crescens, & se multiplicans, cujus sanguis est vera & Universalis Medicina, cujus ope & auxiliô curantur omnes defectus naturales, imò vita in omnibus extenditur in longissimos annos, & prorogatur: ut factum est in multis hominibus, & potissimum in Artesio Philosopho, qui ope & auxilio hujus medicinæ & solô sanguine Salamandræ usus vixit annos mille; & in Johan-

Johanne Levi, qui vixit tempore Caroli Magni annos quingentos & ultra; & in custode nemorum Regis Galliæ Ludovici duodecimi, qui invento liquore in Terrâ sepulto, corpore eô liquore perunĉto vixit annos trecentos ab omni morbo liber: & in aliô, qui adhuc in vivis est nomine Eduardô Anglo, qui per mundum & Terram universalem divagatur, & se habere asserit quingentos annos, & de quinquaginta, inquam, in quinquaginta annos sese renovat, & deponit veterem pellem, pilos, dentes, & ungues, & adolescentiam miram recuperat, cùm novô vigorê, & juventutis robore maximô. Et hoc sit dictum propter nasutulos, qui existimant ridiculum, quid purum esse de recuperandâ juventute arcanum. Non enim vanum est illud Scripturæ; Renovabitur ut aquila, juventus tua.

CAPUT XXIII.

Quid sit, nigram feram in sylvis esse, quæ dum nigredinem deponit, mirâ albedine induitur?

Multi sunt, qui hoc de fuligine communi interpretantur. Fuligo enim in lignis latet, quæ ex Sylvis exportantur ad ignem nutriendum, unde fuligo in caminis exoritur; Unde dicitur: Est avis in Sylvis, nigro perfusa colore, cui si quicquam adimas, tunc erit alba nimis. At falluntur omninò, & errant toto Cœlo: quia Sylva Chimicorum est corpus eorum, ex quô Mercurius & Sulphur eorum eruitur; & nigra fera est hæc eadem materia, dum corrumpitur & putredinem subit in corpore suô; acquirit enim nigredinem in putrefactione; deinde continuatâ coctione albedinem acquirit summam. Et hæc est vera Fera nigra, quæ in Sylva nostrâ degit & commoratur, cui si excrementa, quæ illi sunt superflua, adimas, mirâ albedine induitur. Nam coctione sola Mercurius noster & Sulphur simul juncta dum coquuntur, maturantur; & dum fiunt matura, colores perfectos acquirunt, inter quos est albedo & rubedo.

Dum ergò Materia noſtra coquitur, perficitur, & maturitatem acquirit; &, dum maturatur, coloribus perfectis & abſolutis induitur, albedine puta, & rubedine: Qui colores perfecti & abſoluti in natura reperiuntur, cùm ſemper perdurent, & perſiſtant in materiâ noſtrâ, ſic ab igne noſtró perfectè coctâ. Nihil ergò eſt aliud Fera hæc nigra in Sylvâ noſtrâ, quam materia noſtra, quæ dum coquitur, nigreſcit, primò, deinde albeſcit, tandem rubeſcit, ibique eô colore rubicundô induta, quieſcit.

CAPUT XXIV.

Quid ſit apud Chimicos alatus Leo, & ſine alis alter, & ex duobus Leonibus unum fieri debere?

FRequens eſt apud Chimicos omnes hæc allegoria de ipsô eorum Leone, qui ſic vocatur, quod devoret tanquam Leo, omnia, quæ illi objiciuntur, & in ſuam ſubſtantiam commutet. Et hic Leo duplex eſt, alatus unus & fœmina, inalatus alter, & mas; & ex his duobus Leonibus, mare & fœmina, fieri debet tantùm Leo unus. Hoc enim ſummum eſt portentum, & nemo vidit unquam tale portentum. Myſterium eſt hoc, & ſummum naturæ arcanum, in intimis ejus thalamis occultum. Materia ſiquidem hæc chimica eſt, quæ duplex eſt, fixa una; volatilis altera: Fixa eſt Leo ſinè alis, & eſt mas; volatilis verò eſt Leo chimicus alatus & fœmina, quæ ſimul conjungenda ſunt, & coctione; perenni, & continuâ in unam fixam materiam connectenda. Et ſic ex duobus Leonibus fit unus Leo: Ex duplici illâ materia, fixa & volatili fit unica materia. At totum ſecretum artis eſt, cum materia volatili fixam materiam facere volatilem. Nihil alioqui proſunt hæ materiæ, niſi ignis beneficiô inter ſe invicem convertantur: volatilis fixam faciat, & iterum fixa hæc materia volatilis fiat & iterum fixa. Sic Leo leonem devorat. & Aquila aquilam, & avis

avem

avem noſtram deglutit, & inter ſe convertuntur. Sic variis animalium nominibus arcanum chimicum occultatur, & per varias & poſſibiles inter ſe actiones demonſtratur, ſapientibus tantùm, & occultatur ignorantibus & vulgi hominibus, qui has allegorias inauditas & ridiculas exiſtimant. Nihilominus tamen ſub eorum cortice & putamine nucleus naturæ mirus continetur, cujus oleum miræ eſt naturæ, &, ſi ex tribus naturæ regnis extractum hoc oleum in unum conjungatur, nihil in Terris potentius & efficacius ad ſananda & perficienda illa omnia, quæ in tribus regnis defectum patiuntur. Beati ter, quaterque beati, qui me capient, & hoc, qualiter factu poſſibile ſit, intelligent, & verè ſcient in actum reducere. Non enim factu ſunt facilia; ſed expertum expoſtulant artificem, & inſignem Philoſophum, non vulgarem, & ex Scholis factum; ſed ex ipsâ naturâ, & anatomia ipſius, per varias, & multiplices operationes adeptum Phyſicum enatum; qui artifex admodum rarus eſt, nec paſſim reperitur.

CAPUT XXV.

De Lapide conficiendo.

CUm per varia capitula jam deſcripta Lapidem deſcripſimus, &, quæ ſint illi neceſſaria, per varias chimicorum allegorias jam depinximus adeò clarè, ut exiſtimo, ut nemo ſit, qui Lapidem Philoſophorum exiſtere in rerum natura jam non exiſtimet; Supereſt jam, ut omnibus ſatisfaciamus, & præcipue Principi noſtro Friderico, Holſatiæ Duci, in cujus ſolius gratiam Tractatum Typis mandari juſſimus & permiſimus. Lapis ergò noſter conficiendus eſt, ut ex opinione omnium chimicorum conſtat, ex Purô Naturæ: Purum enim Naturæ eſt illud ſolum, cujus gratiâ Natura ipſa agit in omnibus, & omnia conſervat. Eſt enim purum incorruptibile quid, & ſummum agens: Proinde Lapis Philoſophorum ex eô confici debet, cum Lapis in Rerum natura omnia conſervare debeat,

& defectus naturales quoscunque longè propellere & arcere possit, alioqui Lapis non esset, nec ex Purô illo naturæ fieri deberet, & nec Purum illud summopere agens, secum possideret. Quare autem purum istud naturæ Lapidem Philosophorum conficere habeat, ratio enim in promptu, quod debeat confici ex materia naturæ, & substantiâ incorruptibili, omnia secum transmutandi propter ejus summam actionem. Nulla autem substantia talis est in rerum naturâ, quam purum istud naturæ: Ergò ex solo istô purô conficiendus est Lapis Philosophorum. Quale autem istud purum naturæ sit, & quâ ratione & viâ habendum, jam nobis est perquirendum, ut eô notô, ipsum pervestigare, & invenire valeamus in ipsâ Naturâ. Extra enim Naturam non est quærendum; aut frustranei essent omnes nostri labores, qui tanto operi impenderentur.

CAPUT XXVI.

De Puro Naturæ, quid & Quale sit, & quotuplex.

EX Puro Naturæ omnia fiunt, &, ut dixi sæpius alibi in operibus meis typis mandatis, ex Puro naturæ cognitio rerum omnium, & totius naturæ dependet. Unde pernecessarium est chimico, scire & cognoscere, quid sit, & quale sit, & quotuplex Purum istud. Purum ergò istud Naturæ, in centro cujuscunque rei consistit; & factum est ex quinta essentia cœli & elementorum omnium; uti dixi capitulis primis hujus Tractatûs. Cœlum influit per radios suos in elementa inferiora, & Purum sui in Elementa inferiora immittit, & præcipuè in centrum Terræ, ibique decoquitur, & corporificatur in salem, qui fit volatilis, & per poros Terræ sublimatur, & nutrit omnia naturalia vegetabilia & mineralia cuncta unde passim reperitur. Itaque triplex est istud purum, animale, vegetabile, & minerale; & unum tamen ex tribus istis regnis, neque differt, nisi qualita-

litate aliquâ : in ſubſtantia enim unum & idem eſt. In animalibus quidem eſt ſubtiliſſimum, & proinde volatile omnino, & ideò combuſtibile & deſtructibile; in vegetabilibus itidem; & ideò etiam deſtructibile, & corruptibile; in metallis verò, præſertim perfectis eſt omnino fixum & incorruptibile: In imperfectis verò metallis partim eſt volatile, partim verò fixum ideoque partim corruptibile, & partim fixum & incorruptibile. Et hoc conſideratu eſt digniſſimum, ut inde colligamus, ex quibus naturæ regnis hocce naturæ Purum nobis neceſſarium ſit eligendum. Nam Lapis Philoſoporum incorruptibilis eſt omninò, & proinde ex metallicô regnô omnino eſt deſumendus. In illo enim ſolô regno Purum noſtrum incorruptibile reperitur, & in hoc ſolo regno Purum aliud reliquorum duorum regnorum etiam conjunctum eſt, unde dicitur animale, vegetabile & minerale. Concludimus ergò, Purum Naturæ in omnibus Naturæ Regnis, & potiſſimum in minerali regno, & metallicô reperiri, & nihil aliud eſſe, quam quintam eſſentiam Cœli, & elementorum omnium, quod in centrô Terræ excoquitur, & hinc per poros Terræ amandatur, & ſic producibilia omninò conſervat, alit & producit.

CAPUT XXVII.

Purum Minerale & metallicum quomodo præparandum ſit & habendum?

SAl iſtud Naturæ, in quô Spiritus Cœleſtis & elementorum omnium congelatur, & in Sal convertitur, accipiendum eſt, & purificandum multis iteratis diſſolutionibus in aquâ ſtillatitiâ roris vel pluviæ. Poſtquam habes purum & candidum corpus iſtud ſalis, permiſcendum eſt cum Terrâ aliquâ purâ, ut cum Bolô, aut Lapide Lazuli optimè calcinato, ad triplicem quantitatem Terræ ad unam ſimplicem partem corporis noſtri, & in retorta vitreâ optimè lutatâ reponendum, & in-

de in igne fortissimo destillandum, ut exeant spiritus omnes in recipiens in formâ aquæ fortissimæ acredinis & acetositatis, & hinc septies rectificanda est aqua hæc, & ab impurô aqueô elementari vindicanda est in Balneô. Et sic habes puram & candidum metallorum spiritum, qui in phialis vitreis optimè clausis est conservandus, donec corpus iterum novum & purum habeas; cui conjungendus est spiritus in duodecima quantitate, hoc est, duodecim partes spiritus sunt accipiendæ. & una tantùm corporis puri, & ambo simul conjuncta putrefacienda sunt per quadraginta dies. Deinde extrahendus est spiritus per destillationem, donec corpus siccum sit, & iterum reponendus est spiritus super corpus; & multoties hoc est iterandum, donec spiritus per varias iteratas cohobationes super corpus suum maneat cum corpore, & tandem corpus volatile fiat beneficiô sui spiritus; & corpus sic volatile factum novô spiritu est imbibendum, donec tandem variis, & sæpe iteratis cohobationibus transeat per retortam in vas recipiens in aquam lacteam frigido coagulabilem in butyrum, quod facili & molli igne liquescit tanquam butyrum. Hæc aqua lactea septies est rectificanda per cineres, quæ conservanda in vasis vitreis optimè clausis; quæ quidem, si per se coquatur in vase clausô, tandem figitur in salem fixum, & permanentem album primo, ultimò rubeum, continuatâ coctione. Hoc autem ut citius fiat, & terminetur, aurum est addendum, ad decimam partem, vel septimam, & sic citius terminantur in bonum, & ejus fixio peragitur. Et sic habes Mercurium Philosophorum verum & legitimum, ex solô regnô metallicô & minerali extractum, omnia penetrantem & dissolventem sua subtili admodum substantiâ. Sunt & alii, qui hunc Mercurium ex tribus regnis elicere tentant, sequenti viâ.

CAPUT XXVIII.

Qua viâ ex tribus regnis eliciatur Mercurius Philosophorum?

EX regnô animali eliciatur primo Sal volatile, ex sanguine humanô, vel aliô, vel urinâ humanâ communi via per destilla-

ſtillationem. Ex vegetabili habetur ſal Tartari communiter, ex calcinatione & ſolutione in Aquam limpidam, donec per varias ſolutiones, & deſiccationes habeas candidiſſimum ſalem Tartari, qui diſſolvendus eſt in acetô ſtillatitiô, donec nihil aceti amplius bibere poſſit; Tunc ſal ille ſpiritu aceti impraegnatus vel ſpiritu vini, ſublimatur, fitque volatilis. Hic Sal volatilis factus purus & putus connectendus eſt cum ſale volatili animali, & cum ſpiritu acidô minerali communiter extractô; & ſic tria illa pura ſimul conjuncta in Mercurium convertuntur per circulationem, & in aquam ſeu liquorem Alkaheſt convertuntur; quòd hic liquor totus ſpiritualis ſit, & purus & nitidus trium regnorum Mercurius, quô ſolô in Alchimiâ peragenda utuntur. Et ſic arcana perficiuntur, & metalla cuncta in primam reducuntur materiam, ut, quid in centrô ſuô poſſideant, perfectè videant & perſpiciant. De liquore illo Alkaheſt multa dicta ſunt ab Autoribus Chimicis Neotericis, â Paracelsô autem pauciſſima. Dicit enim Liquorem Alkaheſt eſſe Mercurium præparatum, dum centrum ſuum fit ſuperficies, & ſuperficies Mercurii fit centrum; ſic occultum, quod eſt in Mercuriô, fit manifeſtum, & quod manifeſtum eſt in eodem Mercuriô, fit occultum. Sic transmutantur elementa Mercurii occulta in manifeſta, quod ſolùm expetit Alchimia.

CAPUT XXIX.

De Liquore Alkaheſt, quid ſit, & qualis ſit?

TOt & tanta enarrantur de liquore iſtô â Chimicis recentibus, ut perneceſſarium ſit Principi noſtro Sereniſſimo ſcire, quid ſit liquor iſte, & qualis ſit, & unde habendus, & eliciendus, ut, quicquid prodeſt Alchimiæ faciendæ, non ipſum lateat Principem. Eſt ergò liquor iſte Mercurialis purus ſpiritus metallicus corpore ſuô propriô & naturali conjunctus, & ita connexus, ut duo unum fiant inſeparabile, & indeſtructibile, omnia deſtruens, & reducens in primam materiam; Quæſtio eſt ſumma in alchimiâ, nec ſolutu facilis, cum duæ aliæ ſubſtantiæ ex vegetabili & animali regnô elicitæ, & Mercuriali ſubſtantiæ

tiæ minerali conjunctæ penetrationem ſuam, & in agendo ſummam promtitudinem illi addant, ita, ut perfectionem ſuam abſolvere videantur. Sed qui ſciunt & verè cognoſcunt Purum noſtrum Mercuriale ex regno elicitum & extractum minerali tribus nominibus inſigniri, & verè dici animale, vegetabile, & minerale, ex hôc labyrinthô facilè ſe explicabunt, & videbunt in regnô minerali reliqua duo regna, animale puta & vegetabile eſſe connexa adeò ſimul, ut ſeparari nequeant, videbunt clarè admodùm Purum noſtrum Mercuriale metallicum habere ſecum duo metallica conjuncta, ita, ut non ſit neceſſarium illa iterum conjungere ad perfectionem ſuam. Si quis non hàc ratione contentus ſit, habeat alia mercurialia ex regno animali & vegetabili conjuncta, & pura faciat, & conjungat, & per experientiam certus fiet, an neceſſaria ſint tria illa Pura mercurialia ſimul conjuncta, ut liquorem Alkaheſt conſtituant & perficiant. Unde jam concludere poſſumus, liquorem Alkaheſt nihil eſſe aliud, quam verum Philoſophorum Mercurium ex regnô minerali elicitum, purô ſuô corpore conjunctum, adeò, ut ſeparari ab invicem nequeant unquam; ſed ſimul permaneant in liquorem lacteum & butyroſum omnia penetrantem & diſſolventem.

CAPUT XXX.

An ex Liquore Alkaheſt ſimplici vel compoſitô Lapis Philoſophorum confici poſſit?

NUllo pacto dubitandum eſt, quin ex liquore Alkaheſt poſſit & debeat confici Lapis Philoſophorum, cum nihil ſit aliud liquor hic Alkaheſt, quam Mercurius Philoſophorum, qui eſt præcipua pars Lapidis noſtri. Eſt autem liquor hic Alkaheſt duplex: Simplex unus, compoſitus alter, & tamen unum & idem conſtituunt, & in verâ eſſentia conveniunt. Simplex componitur ex acidô metallorum Purô, & ſale metallicô etiam Purô, & volatili reddito cum ſuo ſpiritu. Et qui in præparatione hujus ſalis & ejus ſpiritus non multum laboraverit,

non facilè perveniet ad hoc arcanum, quod totius naturæ metallicæ summum est secretum, valde tædiosum labore & sudore. Multùm enim in eô perficiendô est desudandum aut laborandum. Compositus verò Liquor Alkahest est adhuc factu laboriosior, & paratu multô magis difficilior: Ex acidô enim mineralium, & puro salso animalium & vegetabilium componitur. Quod si quis Alchimistarum non multum laboraverit in eorum salibus volatilibus habendis, purisque faciendis, nunquam perveniet ad hoc nostrum arcanum. Quamvis enim hic facillimè, ut videtur, describatur, nihilominus tamen multa occultantur, quæ, si non omnino cognoscantur, ut fieri debeant, frustra tentabitur opus. Hinc falsum putabant nonnulli, quod tamen non, imò est verissimum; Sed Artificem doctum expertumque omnibus Alchimiæ operibus faciendis expostulat. Studeant ergò in salibus fixis & Alkalibus faciendis & purificandis; Deinde hæc fixa salia volatilia reddant, & Deô dante, perficient opus, non tamen cum facilitate; sed summo cum labore & industriâ pertinaci & continuâ. Non hæc cito fiunt, & ad perfectum finem conducuntur brevi tempore, sed longo & tædioso sudore: Multa tuli, fecique, sudavi, & alsi, antequam hoc arcanum perfecerim. Reliqua deinde, quæ supersunt facillima, & coctione solâ perenni & continua absolvenda sunt & perficienda: Unde opus Mulierum & Ludus Puerorum dicuntur, quod coctione sola, & otiô, & patientiâ ad finem perducantur.

CAPUT XXXI.

Cur Liquor Alkahest reducat omnia in primam materiam sinè ullâ diminutâ sui actione?

CUm Liquor Alkahest seu Mercurius Philosophorum sit purus putus Naturæ ignis incorruptibilis & inalterabilis, facillimè hinc colligere possumus, omnia reduci posse in primam sui materiam. Penetrat enim summopere & dissolvit partes mistorum omnium, donec in ignem primum naturæ redu-

cantur ab igne illô naturali. Ut enim aêr in aërem habet ingressum & aqua in aquam; sic etiam potiori jure ignis in ignem habet ingressum, & ipsum penetrat. Non ergò admirandum est, si Liquor Alkahest, cum sit purus ignis, penetret omnia, & dissolvat sinè diminutione suæ actionis, cùm non repatiatur ab agentibus, quæ ipse Liquor dissolvit & reducit in primam materiam. Unde non diminuitur ejus actio, quia tunc semper ignis igni additur. Unde, cum ignis non pereat, nec diminuatur, ejus actio etiam diminui non potest: Quod mirantur, nec comprehendere ignari queunt, putantes omnia agentia debilitari agendô, & tandem perire omninò eorum agentium actionem: Quod tamen in Liquore Alkahest non fit; sed magis ac magis, dum agit, crescit ejus actio, & fortior & potentior evadit. Et ratio in promptu est, quod Liquor ille sit igne naturæ plenus, & totus verus ignis naturæ liquore isto tectus & circumvolutus. Unde ejus actio nunquam imminuitur, cùm ejus ignis crescat igne dissolvendorum. Unde concludere possumus, liquorem Alkahest igneum verè esse, non igne elementari; Sed cœlesti penitus & centrali, incorruptibili & inalterabili, omnia penetrante & dissolvente in primam sui materiam quæ est ignis naturalis, & centralis in omnibus rebus repertus, & in Liquore isto Alkahest copiosè concentratus, cujus ope, & auxiliô ejus actio nunquam diminuitur, sed semper in eo statu permanet.

CAPUT XXXII.

An Liquor Alkahest, postquam metalla perfecta in materiam primam reduxerit, sit ex metallis dissolutis separandus, vel cum ipsis relinquendus, ut coquantur simul ad perfectionem ultimam?

IN Metallis perfectis resolutis, & in materiam primam reductis per Liquorem Alkahest, quicquid illis est necessarium, inest illis ad perficiendum Lapidem Philosophorum. Quod si liquorem Alkahest separare quis cupiat, id facere potest, & citiùs terminabitur hæc metallorum perfectorum dissolutio in Lapidem

dem perfectum, seu in sulphur fixum Philosophorum. Tum enim metalla imperfecta incrudantur & sumunt ex Liquore Alkahest ignem naturæ, purum quidem, sed crudum & incoctum, unde coctione est maturandus & ad perfectionem conducendus, donec perfectè figatur. Liquor autem Alkahest est totus ignis, sed Liquore Mercuriali dissolutus: Unde crudus est ignis & immaturus, & quantum est Liquoris istius, tantum est Mercurii crudi; unde diuturniori coctione eget, ut maturetur. Propterea non imprudenter faciunt illi, qui Liquorem suum separant, postquam perfecta metalla ab isto liquore dissoluta sunt, quia tunc temporis citiùs coquuntur metalla perfecta dissoluta, & figuntur, quàm si relinquantur conjuncta cum Liquore Alkahest, quia plus est Mercurii crudi, cum Liquor Alkahest relinquitur conjunctus cum ipsis. Concludendum ergo est, Liquorem Alkahest esse separandum ex metallis à Liquore isto dissolutis, ut citiùs figantur; Si vero non separetur Liquor iste, nihil mali est; sed longiorem expostulat coctionem, ut ultimam fixionem & perfectionem acquirant metalla perfecta sic dissoluta. Sed etiam facilius liquantur in igne; quod quidem est summa perfectio Lapidis, dum est liquatu facillimus. Sic enim in intimis metallorum imperfectorum recessibus penetrat, & se insinuat facilius, cum habeat copiam Mercurii, qui liquiditatem & facillimam fusionem præstat in omnibus, & nobilitatem & præstantiam ita, ut Lapis, qui multoties solutus fuerit per Liquorem Alkahest, seu Mercurium Philosophorum, sit præstantior, & nobilior illô, qui non fuit tantopere solutus, & de novo coagulatur, cùm non habeat tantum Mercurii, ut ipse Lapis, qui multoties solutus, & iterum coagulatus fuerit. Solutiones enim, & coagulationes sæpius iteratæ non solum augent Lapidem, & multiplicant quantitate; sed & virtute & proprietate, ut testantur Autores, qui de hac re scripserunt; ità, ut si solutio prima cadat super centũ in projectione, secunda cadat super mille; ità, ut Augurellus, Poëta Chimicus, asserat, in tantum multiplicari posse Lapidem ut granum unum projectum

ſuper quantitatem infinitam Mercurii aquæ Oceani ipſius æqualem, in aurum illicò transmutaret, modò calefieri poſſet.

CAPUT XXXIII.

An Liquor Alkaheſt habeat in ſe Sal, Sulphur, & Mercurium Philoſophorum?

IMpoſſibile eſt, Liquorem Alkaheſt facere poſſe veram & legitimam metallorum diſſolutionem, & omnium rerum reductionem in primam materiam, quin in ſe habeat vera & legitima metallica principia, ſeu Sal, Sulphur, & Mercurium, perfecta in ſe diſſoluta & alcoliſata; alioquin enim non poſſet facere hanc perfectam diſſolutionem. Sola enim Naturæ principia perfectè diſſoluta, & inter ſe unita, & ſimul conjuncta facere poſſunt hanc perfectam diſſolutionem, & rerum omnium reductionem in primam materiam. Sola enim prima materia hanc diſſolutionem, ſeu in materiam primam reductionem facere, poteſt, cum ſimile in ſimile agat: & ideò ſola materia prima reductionem in primam facere ſolet. Liquor autem Alkaheſt eſt materia rerum omnium prima in liquorem redacta & ideò etiam habet Sal, Sulphur, & Mercurium rerum omnium in liquorem redacta; & proinde etiam omnia in Sal, Sulphur & Mercurium reducit, nullis ferè relictis fecibus. Quia omne mixtum nihil eſt aliud, quam Sal, Sulphur & Mercurius naturæ inter ſe unita in compoſitione mixtorum; ideò nullæ ferè ſunt feces in reductione tali per liquorem Alkaheſt, cum omnia in compoſitione mixtorum ſint, Sal, Sulphur & Mercurius, Principia naturæ; quæ ſola cum in Principiô compoſitionis reperiantur, & ſola etiam tantummodo in reductione compoſitionis reperiri neceſſe eſt, aut darentur principia quatuor, vel plura: Ideo non reperiuntur excrementa in verâ reductione. In aliis verò diſſolutionibus & reductionibus, quæ ſpiritibus ſalium fiunt, plura & copioſa reperiuntur excrementa, quæ quidem non ſunt excrementa vera, ſed ſunt partes principiorum, quæ diſſolvi nequeunt; & cum diſſolvi nequeant, excrementa cenſentur ab iis, qui Naturam non norunt; Sed ſi illa excrementa

reci-

recipiantur, & in liquorem Alkaheſt projiciantur, tunc temporis verè diſſolvuntur, & nihil ſupereſt fecis & excrementi. Quod ſi ego ipſe multis in locis aſſeruerim eſſe excrementa in Naturâ, & in compoſitione mixtorum, non ego tunc temporis adhuc videram actionem liquoris Alkaheſt. Maneat ergo firmum & certum, liquorem Alkaheſt habere ſecum Sal, Sulphur, & Mercurium Philoſophorum, quorum ope, & auxiliô omnia reducit in materiam rerum primam & verè diſſolvit, absque ullis fecibus relictis. TANTUM!

Hùc referri merebantur Literæ ſolertiſſimi Dn. Fabri, quas poſt ſuum ab eo diſceſſum ex Galliâ Narbonenſi accepit Noribergæ, Helianthus. I.

VIr Clariſſime, accepi pergratam tuam epiſtolam die 23. menſis Octobris hujusce anni 1642. cujus reſponſum hîc habe. Summâ lætitiâ afficior, quod librorum meorum & Palladii præcipuè lectione ſis delectatus; majori tamen ſciendi cupiditate & delectamento te irretiri credam lectione hydrographi mei, quia clarius & dilucidius medullam naturæ detexi in ipſo, quam in palladio, ſublimiora quædam & altiora in palladio naturæ energiam & δύναμιν perquiſivi & patefeci: At in hydrographo facilius & dilucidiùs ſub nomine ſpiritus, aquæ calchanteæ puta, totum naturæ myſterium filiis artis hermeticæ detexi. Sal enim omne, ſive ſit animale, ſive vegetabile & minerale, ſpiritus eſt aquæ congelatus, actione & energia ſulphurei luminis, apud Philoſophos vulgo calidum dicitur: Spiritus ergo hic naturæ δύναμις & energia calido innato ſuo ſalis corpus ſuſcipit, ex quo deinde filii artis eundem ſpiritum arte ſuâ eliciunt, ipſumque attenuant, & tenuiſſimo ac ſubtiliſſimo corpore circumveſtiunt, ut eo ipſo corpora metallica perfecta attenuare poſſint, & in eundem ſpiritum convertere queant; ut virtus illa ingens & præpollens, quæ metallis ineſt, & ſepulta eſt, haberi poſſit, energia incredibili illuſtrata. Si ex ſale minerali viridi & cœruleo hunc naturæ aureum ſpiritum educere valeas, eumque attenuare ſublimatione queas, & tenuiſſimo ejusdem ſalis corpore ipſum circumveſtire poſſis, habebis florem naturæ univerſæ ſpiritualem & præpotentem, cujus virtute florem aureum poſſidebis, & vitæ humanæ theſaurum, parentis tui

unicum ſolatium. Si eſſet præ manibus, libenter offerrem, ſed neſcio, qua occulti fati lege mihi adhuc denegata ſunt hæc naturæ myſteria: Sal vitrioli Purum putum ſpiritu ſuo acido impr æ gnatum nulla alia acutiori præparatione ſublimatum eſt arcanum morbi parentis tui; Doſis eſt ℈ß in aqua communi laudati fontis ſummo mane ſumptum, & duabus horis transactis aſſumi debet jusculum optimum. Communica, ſi placet, Domino Capuccio, ea quæ ſunt ex arte, in hac epiſtola exarata & delineata, & epiſtolam, quam illi dedico, ſartam tectam illi transmitte quæſo, & me devinctum ſummo amoris vinculo detinebis. Vale & me exiſtima.

Caſtelnovidarri 24. menſis Octobris 1642.

Perpetuum tuum & obſequentiſſimum Servum & fidelem Amicum

P. J. Fabre.

Miratus ſum tuam epiſtolam, quam die primâ menſis Januarii accepi in fœlicitatem hujus anni, & potiſſimum miratus ſum laborem amici tui ſuper acetum Phyſicum vitrioli purum & putum, & cum eodem ſale fixo puro & puto conjunctum, nullus ibi error commiſſus eſt, niſi fortaſſe in longanimitate & patientia quæ ſatis longa non fuit, hæc enim ambo multoties & diu, & percoquenda ſunt, ut vult illud tritum axioma Philoſophorum, *coque, coque, coque, & iterum coque, nec te tædeat prolixitatis, quia in coquendi prolixitate conſiſtit arcanum.* Unde Morienus: nihil aliud eſt opus noſtrum, quam aquæ noſtræ ſuper terram noſtram remiſſio, donec ipſa terra putreſcat, unà cum aqua, & mundificantur ambo, quæ quidem putrefactio & mundificatio in brevi tempore fieri non poteſt, poſtquam autem putrefacta ſunt & mundificata, facili negotio invicem connectuntur, & nunquam amplius ſeparantur, ſed fiunt unum quid, tingere penetrare & permanere, & facilè fluere, ubi eſt arcanum. Itaque ſi patientiam habeat amicus ille tuus in putrefactione & mundificatione materiæ noſtræ, & ejus matrimonio, certiſſimè poſſidebit arcanum. Nihil enim eſt aliud opus Philoſophorum, quam perfecta dealbatio & perfecta rubificatio, quæ in putrefactione & mundificatione conſiſtit. Lege verorum codicem Philoſophorum omnium, qui hac de re ſcripſerunt, nihil aliud invenies præter illud, quod in hâc paginâ tibi exaravi, cum ſcire naturam nihil aliud eſt opus, quam ſeparare ejus materiæ elementa, & eadem purificare,

& ab

& ab excrementis mundare, & mundata conjungere, & unum facere. Hinc ex hâc præparatione exurgit terra foliata, seu Sulphur naturæ albissimum, & rubei Leonis sanguis, ex quibus fit verum & legitimum Philosophorum matrimonium, & his conjunctis nihil aliud superest, quam sola & simplex coctio, donec illa duo fiant unum fixum & permanens, & igni perquam facilè fluens, penetrans & tingens. Ex Sale ergò tuo cum spiritu tuo extrahe sulphur naturæ, & rubeum ejus sanguinem, per repetitas cohobationes & conjunctiones, donec sulphur illud & sanguinem habeat, hæc divide, conjunge, & coque, time, & lauda DEUM & ama. Fratri & Amico Charissimo hæc dicta sint. Vale & me ama. Datum in ædib. nostris die 9. mensis Januarii, Anno 1643.

Tuus ad omnia fidelis Servus & Amicus.

P. J. Fabre.

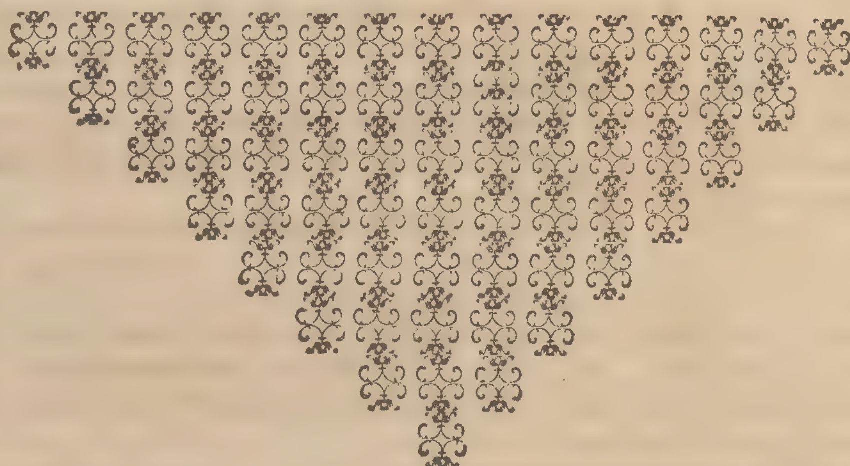
CHarissime atque Doctissime Amice. Tuam ultimam epistolam Norimbergæ exaratam mense Martii accepi, in eâ de difficultate operis Chimici ex vitriolo communi doles, neque sine magnâ causa. Ex cruditate enim ipsius & frigiditate hoc dependet: Et scias ejus cruditatem & frigiditatem calore naturali & balsamo vitæ ipsius spiritus vini rectificati corrigere, & ambo simul juncta calore tepido putrefacere: Extrahes sic verum mineralem Mercurium, & sulphur metallicum, quod septies destillatum & sic purificatum vera est clavis solutionis nostræ, & quâ solâ viscerantur corpora metallorum tàm perfectorum, quam imperfectorum, ut sic ex reseratis occultum naturæ fiat manifestum, & manifestum occultum: Et hoc occultum metallicum purum putum factum cujus & solâ coctione, ut ad fixationem perfectam conducatur.

Hoc est etiam verum acetum Philosophorum cujus beneficio non solùm plumbi, verum etiam reliquorum metallorum habetur natura occulta, quæ sulphur naturæ & Mercurius sunt, quæque sejuncta & conjuncta post eorum depurationem nostrum perficiunt elixir sola coctione. Laudo ego, quod in Anatomiâ metallorum labores, in hâc enim multa videbis, & si scis acetum vitrioli & ejus sal cum spiritu vini rectificato conjungere, & simul putrefacere, ex hâc putrefactione orietur tibi Mercurius & Sulphur verum, quod solutum

erit acetum verum Philoſophorum, quo poteris interiora metallorum perſcrutari. Vale benè ad omnia fidelis Amicus P. J. Fabre. Datum Caſtrinoviduni die 27. Maji Anni 1643.

VIr Clariſſime, Accepi Tuam gratiſſimam Epiſtolam, die 1. Septembris Anni 1644., ex qua percepi te benè non capere præparationem vitrioli ſecundam legem naturæ & Philoſophorum, qui hoc ſecretum habuerunt, quocirca tibi eſt legendus Iſaacus Hollandus de mineralibus, quem invenies in Tomo tertio theatri Chymici, ubi clariſſimis verbis invenies præperationem tanti ſecreti & theſauri. Ex omnibus metallis poteſt educi vitriolum ſeu ſal fuſibile & purum, quod eſt verus Lapis Philoſophorum, in quo ſolo eſt Sol Luna & Mercurius Philoſophorum ſimul conjuncta & viva, de quibus loquuntur Philoſophi omnes, & neque de vulgaribus, quæ mortua ſunt. Tinctura rubea dicitur aurum, tinctura alba dicitur Mercurius Luna, & humidum radicale, quod conjungit hæc tinctura dicitur Mercurius. Habes hæc omnia veriſſima, & percipies dicta omnia Philoſophorum. Vale & me ama, & perticipem hujusce literæ fac Dominum Cappuccium, nihil enim amplius & ſcribere poſſem & clarius.

Pan chymicum meum non adhuc typis eſt excuſum incuriâ & negligentiâ Typographi. Duo peracti ſunt Anni, à quibus inceptum eſt hoc opus & nondum peractum.

D. HAN-

D. HANNÆI

LIBANOTIDOGRAPHIA de ROREMARINO, abſolvetur Libris V,

quorum I. PHYSIOLOGICUS aget cap. 1. De Rorismarini Definitione Nominali, conſtante Etymol. Synonym. Homonym.

Cap. 2. De Rosmarini Speciebus, & Differentia, cum annexis cujusque Iconibus.

Cap. 3. De Deſcriptione Veri Rorismarini.

Cap. 4. De Loco Natali, & Tempore, quo creſcit & floreſcit. Ubi etiam de ejus Cultura.

II. PHARMACEUTICUS ubi agetur: cap. 1. De Analyſi ejus Chemica, & inde prolectis Medicamentis.

Cap. 2. De Reſuſcitatione Artificiali.

III. THERAPEUTICUS, ubi agetur: cap. 1. De Rorismarini Qualitatibus illuſtratis ab ejus; 1, Odore. 2, Sapore. 3, Colore 4, Figura.

Cap. 2. De Roſmarini Viribus, in Genere, & ex eo Præparatorum, in Specie.

IV. NOSOCOMICUS, tractabit: cap. 1. De Roriſmarini Uſu, in Morbis ſupremi ventris.

Cap. 2. De ejus Uſu, in Morbis medii ventris.

Cap. 3. De ejus Uſu, in Morbis infimi ventris.

Cap. 4. De ejus Uſu, in Febribus.

Cap. 5. De ejus Uſu, in Morbis externis.

V. OECONOMICUS, de Uſu ejus cap. 1. In Culina.

Cap. 2. Extra Culinam.

D. HAHNÆI LIBANOLOGIA de THURE, abſolvetur Libris II.

quorum I. THEORETICUS, aget cap. 1. De Thuris Definitione Nominali, quo ſpectant: Etymol. Synonym. Homonym.
Cap. 2. De Thuris Deſcriptione, de Speciebus eius, & Temperamento.
Cap. 3. De Loco Natali, & Modo, quo colligitur.
Cap. 4. De Fabulis Veterum, de Libano & Leucothoe.
Cap. 5. De Tempore, quando Thus primum offerri cœpit.

II. PRACTICUS aget cap. 1. De Thuris Uſu, in Cultu Divino.
Cap. 2. De ejus Uſu, in Cultu Idololatrico.
Cap. 3. De ejus Uſu, in Foro Medico.
Cap. 4. De ejus Uſu, in Foro Magico.
Cap. 5. De ejus Uſu, in Divinatione.

D. JOH.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII

TERRA SIGILLATA

Curiosa

Cujus Caput I. agit

De

Terræ Sigillatæ

Etymologia.
II. Homonymia.
III. Synonymia.
IV. Definitione.
V. Differentiis Geographicis & Natalitiis.
VI. — — quoad Colores.
VII. — — — Sigilla.
VIII. — — — Odores, sapores.
IX. Natura & generatione.
X. Adulteratione & selectu.
XI. Analysi Galenico-Chymica.
XII. Medicamentis Officinalibus selectis Terram sigillatam recipientibus.
XIII. Usu Medico Interno.
XIV. — Externo.
XV. — Mechanico & Vario.

D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI

MYRMECOLOGIA CURIOSA.

Cujus

PARS PRIMA

PHILOLOGICA.

Capur 1. Siſtit Formicæ Etymologiam.
2. — — Synonymiam.
3. — — Homonymiam.
4. — Hieroglyphica â Formicis deſumpta.
5. — Emblemata à Formicis mutuata.
6. — Fabulas de Formicis.
7. — Proverbia.

PARS SECUNDA

MEDICA.

Conſtat

Tribus Membris

Primum eſt PHYSIOLOGICUM

ejusque

Cap. 1. Definitionem Formicæ exhibet.
2. Differentias rimatur.
3. Generationi ex ovo invigilat.
4. Anatomiam per microſcopium ſuſcipit.
5. Victum ſcrutatur.
6. Myrmecium inſpicit.

Secun-

Secundum est PHARMACEUTICUM
ejusque

Cap. 1. Anatomiam Formicarum per Ignem continet.
2. Medicamenta ex Formicis propalat in forma sicca.
3. — — — — media.
4. — — — — liquida.
5. De Dosi & vehiculo Medicamentorum ê formicis.
6. Examen chemicum ovorum vulgo dictorum Formicinorum suppeditat.
7. Medicamenta ex ovis porrigit.

Tertium est THERAPEVTICUM,
quod in duas dispescitur Sectiones.

PRIMA SECTIO

VIRES FORMICARUM

exhibet
& quidem in

Cap. 1. Virtutem Analepticam.
2. — Anodynam & anticatarrhalem.
3. — Aphrodisiacam.
4. — Antaphrodisiacam.
5. — Carminativam.
6. — Catharticam.
7. — Cephalicam.
8. — Diureticam.
9. Usum in Psylothris.
10. — in transplantatione Morborum.

SECTIONIS SECUNDÆ.

Cap. 1. De Uſu Formicarum in Morbis ſupremi } Ventris
2. — — — medii } Ventris
3. — — — infimi } Ventris
4. — — — externis.

PARS TERTIA

eſt

HISTORICA & quidem

MEMBRUM PRIMUM

agit

DE USU FORMICARUM SACRO VERO FALSOQUE.

Cap. 1. De Piis cogitationibus Patrum Eccleſiæ à formicis deſumptis.
2. De Myrmecolatria Theſſalorum aliorumque.
3. De Uſu Formicarum in celebrandis Sabbathis.
4. — — in promovenda caſtitate Indorum.
5. — — in ſervando populo Iſraëlitico.
6. — — in Juramentis.
7. — — Puerperiis.
8. — — Sacrificiis.
9. — — Somniis.
10. — — Funeribus.

MEM-

MEMBRUM SECUNDUM

Porrigit USUM FORMICARUM POLITICUM TOGATUM.

Cap. 1. De Republica Formicarum.
2. De Usu formicarum in denominandis Regionibus urbibus familiis.
3. — in simulacris.
4. — Nummis.
7. — Insignibus.

MEMBRUM TERTIUM

agit

DE USU FORMICARUM POLITICO SAGATO.

Cap. 1. De Præliis Formicarum.
2. De Hostibus Formicarum, Tamanduis nempe Guacu & Pepa sive Miri, Urso formicario, Ajatochtle Diabolo Tajowanico, Quogello, lynge, Chamalæonte, &c. &c. Myrmecoophago Goedarti & Ichnevmonevespa Listeri, &c. &c.
3. De Usu Formicarum ad sagittas deleterio veneno inficiendas.
4. De Usu Formicarum in prænuntianda Clade, & Morte.

NEMBRUM IV.

DE USU FORMICARUM OECONOMICO.

Cap. 1. De U. F. in cibis.
2. — ad Pisces inescandos.

Cap.

Cap. 3. De U. F. in re vestiaria & obtinendo Bufonite.
4. — navigiorum inventione.
5. — conficienda Manna.
6. — — Litin Bitsik & Glutine.
7. — loco Calendariorum.

MEMBRUM V.

DE USU FORMICARUM MAGICO.

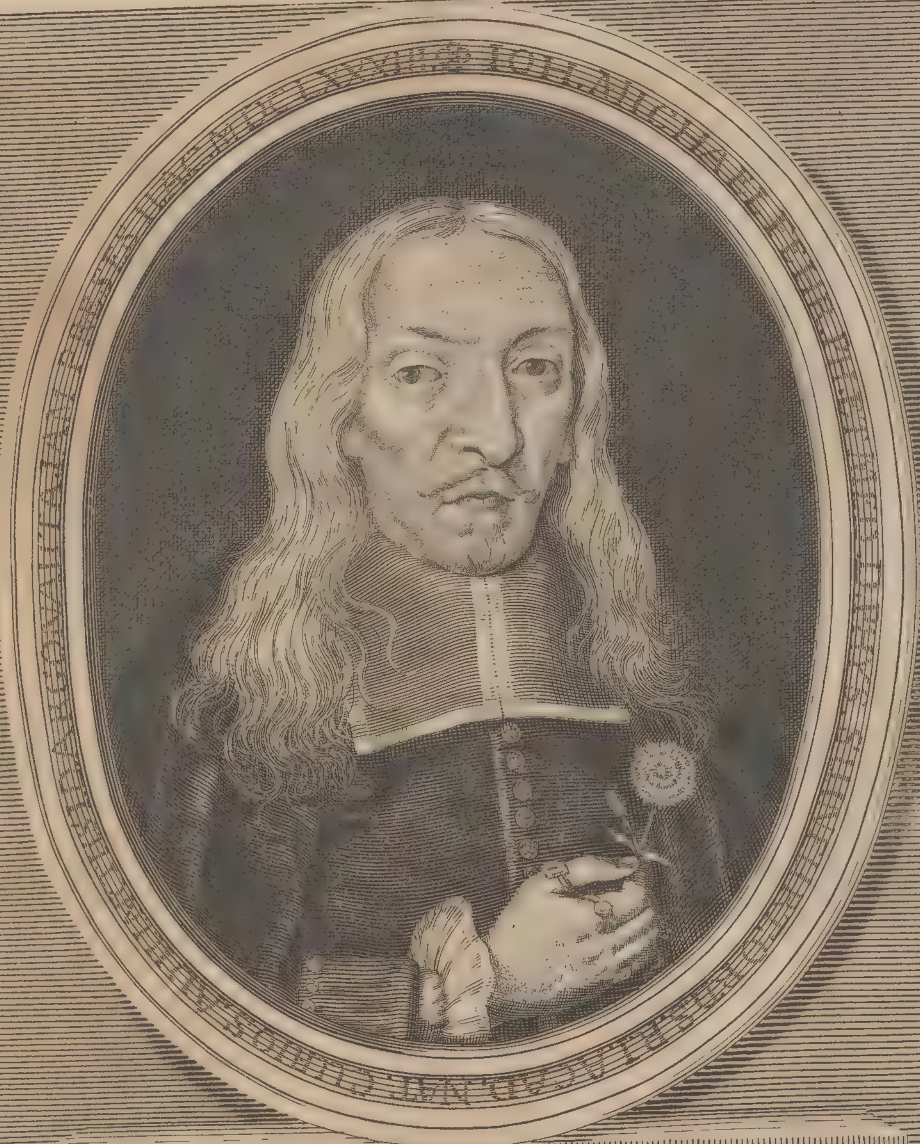
Cap. 1. De V. F. in spiritibus familiaribus.
2. In re amatoria.
3. in Myrmecanthropia, Pythagoræorum & Indorum.

Colophonem imponit

FUGA FORMICARUM è HORTIS.

MEMO-

Aº. 1683. Æt. 73.

Noscitur hâc specie jam latè nomine notus,
FEHRIUS, hic Medici PRÆSES, Amorq; Chori.
Si nequit egregiè de se Natura merentem
Ars ARGONAUTAM servet amica diu!

Præsidi pl. Venerando
M.M.P. Helianthus.

Joh. Alexand. Bæner sc. Norib.

MEMORIA
FEHRIANA
VIRI
ILLUSTRIS CONSECRATA
MANIBUS
à
MICH. FRIED. LOCHNER, MED. D.
PHYS. NOR. ORD.
Periandro Nat. Curiof.

ANNO M DC XC.

Magnifico

Inclytæ Leopoldino-Imperialis Academiæ Naturæ Curiosorum PRÆSIDI JOH. GEORG. VOLCKAMERO, Med. Doct.

S. CÆS. MAJ. Archiatro, Ejusq; Personæ Imp. Medico, S. R. I. Nobili, aulæq; Cæsar. Palatiiq; Lateran. & Consist. Imp. Comiti, Collegiiq; Medici Noriberg. Sen. Prim. & p. t. Decano.

S. P. D.

Periander Nat. Curios.

Uscipe Atlas & Destina nutantis Academiæ nostræ, quod Tibi Luctûs VELUM SACRO, * in quo rudi & impolito penicillo & colore vita Febriana adumbrata. RAMUS E LUCO *Libitinæ est, cujus Incola, Accola, Concola, nunc quoque Illustris ARGONAUTA. Quale enim Nomen potiori jure incomptis his præfigerem pagellis, quàm Tuum? Te quippe sic volente, inexercitatum planè hoc in scribendi genere calamum admovi, Tuæq; Tutelæ & Pietati in Defunctum, hanc Memoriam contr amalevolos istos, qui Theonino dente omnia rodunt, commisi. Accipe igitur, Magnifice Præses, Præsidis justi Justa, quæ non nisi Injustus negare potui. Recipe iterum Febriani Honoris particulam, cujus tu exstitisti Fax*

* Anagr. VOLCKAMERUS.

 & Tuba.

& Tuba. BAUSCHIUS *&* FEHRIUS *coruſcantia nunc Cœli ſydera Incrementa dedêre Academiæ; Tu* VIR MAGNE *ſplendorem; cum enim* INVICTISSIMUS MONARCHA NOSTER AUGUSTISSIMUS LEOPOLDUS *de glorioſo Nomine Academiæ noſtræ feciſſet Nomen; Teque inſuper Archiatrum ejusque Perſonæ Imperialis Medicum, S. R. I. Nobilem &c. &c. denominare dignatus eſſet, Tu* GRATIAM *iſtam Cæſaream non Tibi ſoli vendicare, ſed & Præſidi Emerito & Directori Academico communem eſſe exoptaſti; ··i devoto Voto & precibus* CLEMENTISSIMUS MONARCHA, *(Cujus Triumfis Triumfos ſupremum ſemper cumulet* NUMEN!*) annuit, & prædictas dignitates in Præſides & Directores perennes eſſe indulgentiſſimè juſſit. Subit ſcilicet ſemper Animum Tuum Pium, Pientiſſimi Eccleſiæ Patris Gregorii Magni, maximi revera Romani Præſulis dictum:* * Tunc ego *inquit* honoratus ſum, cum ſingulis quibusque honor debitus non negatur. CELO USURAM * *reliquam, quam Academia noſtra ex Te, cujus* ORACULUM ES, *haurit. Taceo quo* LUCRO MUSÆ * *Academicæ Te Præſide inundentur.* O LAUS CUM RE! *Sic promeruit honorem* LAURICOMUS VOLCAMIRUS * *fugientes ſequentem, ſequentes fugientem; & hac de cauſa honores Tibi reſpuenti, hoc qualecunque* FEHRIANI *honoris monumentum dedico, inſimulque Votum, quod ex puriſſimo Nominis Anagrammate fluit, Coronidis loco addo:* * *VANE HONOS! EI CUM GLORIA SURGE!*

* Libr. 7. Epiſt. 30.

* Anagr. JOHANNES GEORGIUS VOLCKAMERUS.

Terram

A. Ω.

TErram qui Mari comparant, res toto Cœlo diverſas optimè jungunt. Leviſſima Salum & Solum intercedit differentia, & tenuiſſimæ Literulæ Apex Salum in Solum transmutat. Et an Navi aptius Symbolum Homine? Corpus carinam exhibet, Mens ad Clavum ſedet; utraque Portum Felicitatis expetit machina. Dum natalem haurimus Auram, en! ſummo in Malo læta ventis alludunt Apluſtria. Patriam ſi cum exteris Regionibus diſcendi cauſa commutamus; Anchoram è littore convellimus. Si Votis Fata noſtra concordia; tunc ſuavis Zephyrus cætero latente ac ſilente rauco ventorum agmine velis blandè inſibilat. Si Fata fuerint invida, tunc

Unà Eurusque Notusque ruunt, creberque Procellis
Africus & tumida tollunt ad Carbaſa fluctus.

Bellorum turmis & turbis in Terrâ, quid fluctibus decumanis ſimilius? profundis quippe Vorticibus ſe reſorbet, atque in ſe naufragatur mare; non aliter ac Terræ Filii Cadmæan inter ſe Victoriam ſæpè ſæpius affectant Victoribus æque ac victis luctuoſam.

R 2 Quo-

Quocunque oculos vortas, Salum Solo, & Solum Salo invenies quodammodo ſimile; inque omnes res noſtras terrenas, res quoque nautica quadrat. Sic Rerumpublicarum, Patres Conſcripti ad Clavum ſedent; ſic ſacri Myſtæ in Felicitatis deducere Portum conantur. Sic Æſculapii Soboles concuſſam, & à fluctibus Morbonæ ferè oppreſſam, corporis humani carinam dirigit.

Argonautica Expeditio, quibus non adaptatur Geſtis? Elegit hoc ſibi Symbolum Academia Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum & nomina impoſuit Collegis non abſque omine. Et quid convenientius Medicorum Collegio? cum iſtius Expeditionis Fax & Tuba Jaſon, Nomen ab ἰάσϑαι, (medendo) obtinuerit, quod à Chirone artem edoctus Medicam anteaque Dolomodes dictus ſit.

Quid melius Medicorum Choro? cum æquè *Medicis* ac *Argonautis* tot ac tanta *pericula* ſint eluctanda; *Tauri* quippe febrilem *ſpirantes ignem depoſita ferocitate jugo ſubmittendi*: *armatorum* ſymptomatum *manus in ſe convertendæ*, ut *mutuo concidant bello*; imo *Draconis* doloroſi *ſemper vigilantis oculi*, anodynorum ope *ſomno implicandi*. Quid aptius Aſclepiadeæ Academiæ? cum utraque Expeditio aureum & Auro pretioſius omni Sanitatis obtinere geſtiat *Vellus*.

Nec ſpes fefellit *Argo-Nautas Naturæ Curioſos*, Charontis cymbæ enim quam plurimos eripuêre, & Libitinæ cenſui jamjam adſcriptos in ſanitatis & reconvale-

ſcentiæ

ſcentiæ recepêre Argon. Aſt uti Nautis in Naufragii diſcrimine conſtitutis triſtius nihil ferè evenire poteſt, quam ſi Navarchis peritiſſimis deſtituantur; ita & huic Academiæ acerbius vix quicquam accidere, ſpemque ſalutis præcidere, magis poteſt, quam ſi ſublata cernat Academiæ Lumina & Columina, hoc præſertim tempore quo malevolorum Patronorum inſultibus, tanquam adversâ tempeſtate ventorumque turbine academica agitatur Argo.

In Argonauticâ olim expeditione cum Alciden amiſiſſent Ducem proh! Superi Superæque! qualis triſtiſſima rerum facies! quantus Ejulatus! quæ Suſpiria! quot Lacrymæ!

Flet pius Æacides, mœrent Pæantia Corda,
Ingemit & dulci Frater cum Caſtore Pollux,
Omnis adhuc vocat Alciden fugiente Carina,
Omnis Hylan, medio pereuntia Nomina Ponto.

Cumulatis pluribus miſeriarum fluctibus, cum eôdem ferè tempore raperetur Idmon & Typhis; ille Vates meritorum ſpectabilis Encomio, hic navis feliciſſimus Rector, toto lamentorum mergebantur Vortice, neque inſperato Luctui conſiliisque amplius ſufficiebant.

Flevit Academia noſtra curioſa *BAUSCHIOS, SCHEFFEROS, SACHSIOS, VOLLGNADIOS, ALLMACHEROS, &c. &c.* Heu! quales viros! veros Æſculapii Filios, inviſũ Morbonæ genus. Non opus erat conductione Præficarum, quæ planctu ejulatuque invitas ex oculis

DNN. COLLEGARUM extorquerent Lacrymas; ſponte manarunt ſua, & ubertim diffluximus omnes.

Sed dum Genæ madent, & ſaucium adhuc à tanto Vulnere Pectus, en! fluctum, inter omnes fluctus ſupereminentem, poſteriorem nono, undecimoque priorem, in Argon noſtram Academicam irruentem, & neſcio quæ mala minitantem Malo. Expoſcitis Plagam? Eheu! *ILLUSTRIS FEHRIUS*, (languet calamus) *FEHRIUS* (dextra cadit) *FEHRIUS* (verba deſunt) *VIXIT*. O! lethum illætum! O! Parca haud parca; O! Fatum invidum & infandum. *VIXIT Excellentiſſimus Fehrius*, qui totus ſemper Reipublicæ, Academiæ Naturæ Curioſorum, Ægrotis, & Amicis vixerat.

Ivit per Iter tenebricoſum, unde negant redire quenquam. Ad animarum Medicum Iter ſuſcepit Corporum Archiater: Defloruit Collegii noſtri nitidiſſimus Flos: Clauſit Lumina Academiæ Lumen; triumfavit de eô Libitina, qui horror & cicuta Parcarum erat; &

Olim Mors, Mortis, Mortibus ipſe cadit:

Vixit Senex graviſſimus & ad Exemplum magnus, quem nobis omnibus perpetuum Collegam, Reipublicæ perennem Prætorem, Liberis Parentem, Academiæ Præſidem Emeritum omni voto optaſſemus. Jam cum aliter placuerit divino Numini & Cœlo, nobis quoque perplaceat neceſſe eſt, cum ferenda ſint, quæ non mutanda. Equidem mori non debebant, qui quotidiè non naſcuntur; ſed hæc divniæ Prudentiæ arcana, ut mor-

 talibus

talibus fas eſt, admiramur, & digitis ori admotis Gymnoſophiſtarum inſtar veneramur.

Interim cum non tam Inclutæ Academiæ noſtræ quam XII. TABB. LL. ferant, ut *Juſta*; ceu ut JCti nuncuparunt, *MORTIS SOLLEMNIA noſtro FEHRIO*, more hucusque ſolito perſolvamus; hæcque Provincia mihi demandata fuerit, vehementer ab hoc abhorrui officio, cum non dubitaverim, quin Fehriani Manes à Demoſthene aliquo, quam à me frigidi & ſicci ſtyli homine laudari malint; ſicut Alexander Apellis potius, quam alterius expetiit penicillum. Quia vero eorum voluntas intervenit, quorum ego neque authoritati debeo, neque precibus honeſtè poſſum refragari; ſatius eſſe duxi, de Ingenii atque ſcriptionis Fama, quam de Pietatis atque Gratitudinis in Pientiſſimum Senem & Palinurum noſtrum exiſtimatione in dubium venire.

Pius ergo in ſanctos *FEHRII* cineres, licet non diſertus eſſe volui, & querelæ potius quam Eloquentiæ, doloris quam IngenI, pietatis, quam oſtentationis ſuſcipere partes. Cum præcipuè teſte *Auſonio*, *non quicquam ſanctius habeat Reverentia ſuperſtitum, quam ut amiſſos venerabiliter recordetur.* Sed vereor ne illud quòd *Ilienſium* olim *Legatis* & mihi contingat. His enim *paulò ſerius Tiberium* ſuper *Druſi* Filii mortem conſolantibus, mimicè irridens Tiberius reſpondit: *Se quoque eorum dolere vicem, quod egregium Civem Hectorem amiſiſſent.* Aſt melius ſperare jubet partem veſtra Collegæ Academici Curioſi benevolentia, quod ſerius

rius rem debitam peragam, partim etiam viri cujusdam ſapientiſſimi Effatum, quo innuit: *Nullam unquam ex vero provenientem Laudationem, ſeram nimium eſſe poſſe.*

Pictores autem hac in immenſa, quæ ad dicendum ſeſe offerunt in Fehrianæ memoriæ copia imitabor ac Nautas. Iſti enim cum una in Tabula plurima conantur exprimere; quorundam ſaltem capita, aliorum corpora tota depingunt. Iſti verò dum ſecundo nimium Æoli flatu turgida exiſtunt Vela, minoris Commatis nonnulla carbaſa contrahunt, ne nimia velocitate in præruptas Syrtes incauta deferatur Argo. Ita & ego *memoriam Fehrianam* hiſtorica magis delineabo methodo, quam Rhetorum more amplificabo, minutiarum contrahendo vela, ne longioris ſcriptitationis tædio B. L. capiatur. Sine ulteriori igitur ambage, in Narrationis me confero Pelagum.

***

Natale FEHRII heu! quondam *NOSTRI ſolum Francia* exſtitit *Orientalis*, Martis olim nunc Palladis quoque Palæſtra; Ferocitatis ante aliquot ſecula militaris, jam Eruditionis omnis feraciſſima; Hujus in Provinciæ ſinu, & quidem *Kizingæ*, quam Urbem nonnulli pro *Quinctianis* venditant *caſtris*, Cunina *noſtrum FEHRIUM* excepit Dea. Fauſtiſſima Caſtra quæ Medicorum Caſtris & Academiæ Nat. Curioſorum Hodogetam Caſtore & Polluce cariorem charioremque dedêre. Et

Et quid prodeſt ubi Lucem quis aſpexerit, mòdo Luci proſit publicæ, & ipſa orbis literarii Lux exiſtat.

Protulit autem hunc Margaritarum partum *Margareta* ex *Martiniorum proſapia* orta, caſtiſſima *Michaëlis Febrii* Coſta, à quô hoc Amoris conſummatiſſimum hauſerat Pignus. Fuerat Beatiſſimi Parens Xenodochialis Præfectus Detelbachenſis, ſed mutata illic Religionis facie ſolum cum cæteris mutare cogebatur. Quo ſe verteret neſcius, Exilii tandem Fatum Quinctiana elegit caſtra, & hoc juſſu quidem Viri integerrimi *Dn. Johannis Febrii*, Senatoris Kizingenſis Primarii, Germani Michaëlis verè germani. *Genus* ſic contigit *Noſtro FEHRIO* non ὑπόχαλκον, ſed uti Plutarchus loqui conſuevit, ἀκίβδηλον, honeſtiſſimis quippe Parentibus ortus, licet opibus & honoribus non diffluentibus; & fortè ſic in Fatis erat, quò tandem aliquando ſplendor *Febriani Nominis* ex propriis virtutum Radiis, non autem Stemmatis ſucceſſiva caligine eluceſceret, & inclareſceret. Nam

Quid Stemma juvat? Patriæ quid opes?
Exul, profugus, contemptus, inops
Virtute ſua ſurgit in altum.
— — Proprium cuique eſt
Vivere vitam, ſed nempe ſuam
Quærere honores, ſed nempe ſuos.
Spoliisque frui, ſed nempe ſuis.
Utque alterius corpore manans

Sudor non per mea membra fluit:
Ita nec pulchri gloria Facti
Communis erit.

Qui bonus eſt, benè natus hic eſt, virtutis namque proles, quæ iis cum manibus perennat, quos inſedit, adeoque immobile Poſſeſſoris ſui Bonum.

Annus quô dias Luminis auras hauſit, fuit ſeculi hujus in quo degimus agonizantis initium, milleſimus nempe ſexcenteſimus & decimus, innumero calamitatum numero ſcatens, atroque exinde lapillo ſignandus Annus. Sic prima Pientiſſimi Præſidis Infantia, navi ſimilis, quæ vix læta Pelagum tentat; navalis architecti egreſſa demum manibus, dum fluctuum crudelitate jam lethum ipſi intentat Pelagus. *Natalis dies* IX Maji, de hora non conſtat, nec enim Genethliacorum conſuluit oracula, horoſcopumque excuſſit ſuum, optimè gnarus Lineolarum in veteri Palatio Pragenſi reperibilium:

Sydera corporibus præſunt cæleſtia noſtris
Influxuque regunt cuncta Elementa ſuo.
Cogere ſed nequeunt Animam ratione fruentem
Namque ſub Imperio ſolius illa DEI eſt.

In *Luſtralibus Sacris* ex veteri Eccleſiæ pio inſtituto VIR candidi Pectoris germanæque Fidei, *Johannes Brunnerus* Senator Kitzingenſis *vadem* ſe præſtitit, hincque nomen JOHANNIS MICHAELIS ὁ μακαρίτης obtinuit. Corpore erat pulchello, ſucci pleno, & exquiſitiſſimæ

tiſſimæ membrorum omnium concinnitatis; ludebant ejus in facie gratiæ, inque ſui Amorem tantò vehementius invitabant τὴν ϛοργὴν parentum, ut nulli pepercerint, hoc in educando & bene nutriendo comptulo Aſcaniolo ſedulitati. Rationis ſcintillulæ in tenello ſe exſerentes corpuſculo cito citius declararunt, naturam *FEHRIOLUM* non ſortitum eſſe Novercam, præcipuè cum ætati prævolaret Ingenium, & quod in *Imperatore Decio olim* laudarat cana Antiquitas: *virtutes cum Ætate adoleſcerent.*

Erant autem Parentes *Beatiſſimi Præſidis* non ex *Mægarenſium* civitate, qui Laërtio teſte Pecora ſua ritè curabant, Filios vero & Filias otio & Luxu diffluere permittebant, minime! jactis enim in ſinu matris & intra privatos Parietes Pietatis fundamentis vix ἄλαλος Ferulæ Scholaſticæ *FEHRIOLUS* ſubmiſſus eſt. Præerat tunc Scholæ patriæ Kizingenſi *Johannes Georgius Hochſtätterus*, non plagoſus quidam Orbilio, aut (uti falſè nimis nitidiſſimus Barlæus in Epiſtola ſtylo Grūteriano elaborata nominat) peccantis pueritiæ bifoliorum Calendariorum perpetuus Inſpector & Dictator; ſed Vir modeſtus, ſobrius, lenis, integræ vitæ ſcelerumque purus, doctrinæ quoque eximiæ, qui *FEHRIOLUM noſtrum* magno complexus amore in literarum deduxit pelagum, generoſos diſcipuli conatus laudibus dulcique humanitate nimium quantum fovens & promovens; ſed dum à Pallade prima mutuatur rudimenta, en! pallida Mors Patrem rapit, & Anno M. DC. XVIII. funere mergit acerbo.

Amisso Palinuro in Naufragium prona fuisset Fehriana cymbula, nî, qui Vadis in lustralibus jam quoque in Palladis sacris consiliarii sustinuisset vices Johannes Brunnerus, duxque & author mœrenti nimium exstitisset viduæ, ne *nostrum* in Decus & Patriæ salutem jamjam grassantem *FEHRIOLUM*, literario eximeret stadio & studio ; Annuit quidem Mater optimo optimi Viri consilio, sed aliud pro Filiolo ejus vota exoptant stadiodromum , cui desiderio quoque humanissimè Brunnerus refragatur, ostendendo, *nusquam esse illos qui ubique sunt, & vagabundos in Scholis*, *cani ex Nilo bibenti existere persimiles.*

Consensnm & huic præbuit Effato Mater, atque sic *FEHRIUS* noster, juxta Plinii, monitum, *eruditus est ubi natus*, quo monito Romanorum reprehendit consuetudinem, quod filios suos non sine corruptelæ & valetudinis periculo in Græciam mitterent. Hæsit in Kizingensis Scholæ gremio ad Annum M. DC. XXIX. usque, & diutius inibi hæsisset, nî securitati invigilans Mater ob mutatam Kizingæ quoque Religionem, suadente ejus Fratre *Dn.Caspare Martinio* Svinfurtum cum Kizinga commutasset. Repetierat sic Patriam viduata Margaretha, duobus Filiis orbis, totidemque Filiabus comitibus. Salutaverat Svinfurtenses Lares, ad quos referebat genus.

Profitebatur tunc temporis isthic locorum elegantiorem Literaturam *Michaël ABESSERUS* , excellentissimi VIR ingenii, qui in dubium posuit omnes, an Literæ

teræ ab illo ſplendorem & Fulgorem mutuaverint, an vero à Literis Abeſſerus? & certè ſi non ex alio glorioſus capite, certè ex hoc exſtitiſſes ô! Abeſſere! quod *FEHRII* fueris Præceptor. Animadvertit hic in noſtro ejus Inſpectioni & curæ commiſſo, optatiſſimam Indolem, omnigenæ Eruditionis & honorum jam Præſagam.

Certè uti ſolares, ita & ingentis Mentis radii ubique emicant, undique penetrant. *Alexander* ſerperaſtris nondum excuſſis, dum *Philippi* Patris victorias invido & impatienti intuetur oculo, quaſi nihil ipſi relinqueretur, quo nomen ſuum tandem aliquando cum omni conjungeret Immortalitate, glorioſæ Mentis ſtimulos luculenter prodidit. Scitam & Geometricè quaſi compoſitam Ligni venalis ſarcinam, quam *Protagoras* ephebus adhuc tam promtiſſime junxerat, inque oppidum expeditiſſimè tulerat, acutiſſimæ mentis Indicem interpretatur *Democritus Abderitanus*, ideoque exclamat: O! *Adoleſcens, quisquis es, tuum certè ad majora factum ingenium.* *Thucydidis* pueruli adhuc lacrymæ, quas, in *Herodoti* ſeſamo atque papavere ſparſa oratione, (quâ Herculis ad inſtar Gallicani aureis catenis os populi & Aures civium attraxerat) fudit, tanti commotus Viri gloria, æmulæ Mentis dedêre teſtes uberrimos; ita ut *Herodotus* cum εὐτεκνίαν hanc animo concepiſſet, *Oloro Thucydidis* gratularetur Parenti, hæc in erumpens verba: Ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς τὰ μαθήματα. *Natura Filii tui magno Impetu liberales ad diſciplinas, fertur.*

Sic *ABESSERUS* quoque in *FEHRIO noſtro* in-

genioſiſſimæ Mentis ſcintillas ubertim expertus. Ex arduis ſcilicet noſcitur, qui ad alta naſcitur. Inſomnes ſæpè ſæpius ex propenſo in Muſas Amore agebat noctes;

Et nunquam madidis veniens aurora capillis
nec citus occiduas curru properante per oras
ceſſantem Cœli Phœbus proſpexit ab arce.

Lucernam olebant ſemper Scholaſtica *FEHRII* exercitia, aſt corpus à Pallade mutuabatur Pallorem, & à Minerva nocturnâ nimium quantum minuebantur Nervi, ita ut *Abeſſerus*, ceu *Plato* olim *Ariſtotelem*, hunc quoq; Noſtrum non calcaribus incitandum, ſed fræno potius retrahendum judicaret, ſedulò eum admonendo & Ciceronianum illud Auribus inſuſurrando: *Cura ut valeas.* O! divinum & ad maxima natum Ingenium!

Vertit ſic in ſuccum & ſanguinem Oratores & Poëtas, ac qualia in Philologiâ fundamenta poſuerit, ex ædificio grandiore ætate ſuperſtructo apparet. Non enim ex eorum erat numero, qui elegantiam Sermonis abhorrent, perpetuum cum Priſciano gerentes Bellum, à quibus miſellum hoc Grammaticaſtri caput ubertim vapulat, & toties pugnis contunditur. O! inficetos & inſulſos homines, quibus elegantior ſordet Literatura! qui ſilices & ſaxa loqui potiùs amant, quam Attico rore ſuavioribus floſculis elaborandam exornare materiem. Siccine medicam Medico ſufficere artem ô! vani & profani! creditis? Bartholinianum conſulite hac de re oraculum

culum, *qui purum putum Medicum, purum putum pronuntiat Asinum.* O! bellam Beluam! Et quis huic Effato non tam è veri quàm Phœbi tripode promananti non subscriberet? Experientia certissima rerum Magistra has bustuarias Gratiarum Vespas (sic Danieli Heinsio audiunt) incusat, dum luculenta (vel potius ob innumerabilia Præli & Styli sphalmata lutulenta) crassæ Ignorantiæ testimonia Luci exponunt publicæ, cedrum pro Citro ut in proverbio est venditantes, totque ac tantis vitiis, puerulis sub ferulâ clunium fatigatrice adhuc sudantibus invisis & exosis chartas conspurcant. O! dignos homines imbibere

— — purgantes pectore succos
Quicquid & in totâ nascitur Anticyra.

Alia planè *FEHRIO* Mens erat; ut enim Lana antequam ultimum & oculos in se allicientem Colorem combibat, succis quibusdam præparanda; Sic Animus noster Musarum prius Liquore imbuatur, necesse est, quam sublimioris disciplinæ Purpura seriò tingatur. Musis ipsis obstetricantibus hoc ad officium natus erat Abesserus, ut non infeliciorem se ex hoc capite crediderit *Alexandro* Fehrius, quod illi *Aristoteles*, huic vero *Abesserus* contigisset Præceptor. Tantum enim aberat, ut venientibus annis memoria tanti Viri mente Fehriana expungi potuisset, ut potius ejus Effigiem tanquam Auro omni inæstimabilius Pignus, veneratus fuerit, & principem Amicos inter Locum Abesseri manibus

bus decreverit; in raræ ſanè diſcipuli erga Præceptorem, attamen debitæ venerationis perenne Symbolum.

Sed tempus erat, ut ex umbratili loco & ſcholarum pulvere in academicam evolaret lucem, & quaſi ex hibernaculis extraheret copias. Biennium ſub *Abeſſero* exegerat, cujus non tam conſenſu & juſſu juxta ac Matris voluntate, academico ſe accingit itineri. Nec enim Μαμμότρεπτος fuit, quales temporibus *Auguſtini* molles, delicati & effæminati dicebantur; nec cognatorum retardavit amor, Remoræ non abſimilis, officiis officiens, & amplexu implicans: optimè enim noverat Noſter, aquilas illas literarias Solem intueri cupientes, neceſſe habere ut nidum derelinquant & ſolum.

Tribus igitur comitibus in inclytam Phyluream, tanquam liberalium artium profectus Mercatum, ceu ut *Herodianus* ἀνδρῶν σοφῶν φορὰν nuncupat, Ao. M. DC. XXXIII. almæ hujus Academiæ Albo nomen dedit. Philoſophicis jam cupediis in Svinfurtenſi Gymnaſio accenſus ad ulteriorem & plenariam indicibili ferebatur impetu deguſtationem. Nec autem ſibi ſoli ſapere ratus, ſed agrorum imitatus eſt naturam, qui licet inſito quodam fœcunditatis principio feraciſſimi exiſtant, cultores tamen ſuos expoſcunt; itaque in latiſſimo Philoſophiæ Pelago commodè trajiciendo uſus fuit tanquam peritiſſimis Naucleris, *Mülleris*, *Corvinis*, *Pollionibus*, *Schneideris*, *Zeidleris*, ſub quibus cœptos jam principiorum igniculos nitidè perpolivit, curſumque tandem Philoſophicum abſolvit, quo absque aridas & ſiccas reliquas credebat ſcientias.

Ad

Ad altiora sic adspirans, Pœoniæ artis dulcedine captus, hanc omnes inter expetiit Artem. Sanè necesse est ut Naturæ stimulos Mentis sequantur opera, navigia equidem Ægyptiorum Hieroglyphica adverso flumine & ventis tantummodo navigant. Feliciter divinæ artis hauriebat principia *noster*, quippe Philosophicis dapibus jam egregiè saturatus.

Nec enim quod plurimorum hodie mos est, incomptus planè & absque philosophico philologicoque ornatu, & Icario quopiam conatu Hygejam salutavit; noverat quippe, quod jam olim *Xenocrates* quendam, ejus manus prensantem, disciplinamque suam efflagitantem, ἀπαίδευτον tamen, indignabundus abegerit: *Abi*, inquiens, *nondum enim scientiarum assecutus es ansas.* Invaluit proh! dolor hoc malum, non sine Docentium indicibili cordolio, & discentium probroso obstaculo.

Strinxit jam suo tempore Lansius calamum in sonticum hunc ad Barbariem degenerantis seculi Morbum. Fera quodammodò ejus verba, sed eheu! vera. *Cum ferè sint*, inquit optimus vitiorum Censor, *in Grammaticâ pulli, in Poëtica nulli, in Logica Asini, in Rhetorica muli, porci in Ethicis, canes in Physicis, oves in Musica, boves in Arithmetica, bardi in Mathematicis, inq; cæteris Philosophici Regni partibus Talpæ, & in congressibus familiaribus magis muti quam Pisces, audent tamen temerarii illotis manibus Sacra Asclepiadea attrectare.* Hæc Lansius. O! deplorandam Barbariem! O! deridendum studium.

Alios planè Ignes ſenſit Noſter, & non niſi per Philologiæ & Philoſophiæ ſcalas pedetentim & gradatim ad Sacra aſcendit Pœonia. Invidendos brevi temporis ſpatiolo in *Arte*, ex *Hippocratis* Dictatoris Effato, *longa*, fecit Progreſſus, in vernante jam ſtudio opulentam maturitatum frugem parturiens. Contigerat etenim *FEHRIANO* fundo cultor optimus *Johannes Michaël* (quantus Vir!) feliciſſimus ille Chymiater ê quo velut Equo Trojano tot hactenus Principes emerſère undiq; & undique Medicorum. Geſſit ſe hoc ſub Ductore & Doctore *FEHRIUS* ceu illi ſolent, qui non præter propter ſtudia vivunt, ſed in ipſis. Erat renaſcentis Hermeticæ Doctrinæ alter quaſi Camillus Excellentiſſimus Michaël; huic igitur novo Lumini quoque Triumfum canebat Noſter, omneque otium & Negotium in Chymia collocabat. Licet autem parum adhuc tunc temporis exculta eſſet ſplendida illa per Ignem Philoſophia, exhauſit tamen improbus *Noſtri* Labor profundiſſimæ hujus Artis Abyſſum. Et quid mirum? cum Labori nulla Via invia; *FEHRIIQUE noſtri* excelſæ Menti nihil exſtiterit gravius Torpore otiique ærugine; congener cœlo erat, unde ortum habuit, & ab ingloria quiete ſemper abhorrebat.

Extulerat, dum *Phylureæ* noſter commoraretur, in vicinâ *Leucorea* Caput, Germanicus ille Galenus *SENNERTUS, qualem invenire in præſenti, aut expectare in impoſterum* (ex Panegyriſtæ *Buchneri* Encomio hæc fluunt) *næ arduum multò ac lubricum eſt.* Ad hunc

ſtudii

ſtudii Medici Heroa excurſionem inſtituit Ao. M. DC. XXXIV. ſalutando dextram jungit dextræ, & ab ejus ore, Hyblæa Artis mella fundente, pendet.

Inciderat hoc temporis articulo bellorum in Germaniâ civilium Tragœdia, quam qui ſine animi Mœrore ſpectavit ex orcheſtra, illum certè

— — genuit durus ê cautibus horrens
Caucaſus, Hyrcanoque admorunt ubera Tigres.

Superatis ad Nördlingam Svecis, noſtri quoque inundabat Patriam Belli fluctus, inſimulque fontes ê quibus neceſſarii promanarant hactenus ſumptus claudebat. Illiſerant hi Fluctus adeò *FEHRIUM*, ut parum abfuiſſet, quin ſtudiorum fregiſſent Ratem. Certè occubuiſſet, ni cœlum, cui mens contermina erat, intuens totidem novas vires & ſolatio recuperaſſet, non minores illis, quas *Antæus* cum *Hercule* pugnans, ex Terræ matris acceperat attritu.

Neceſſariis igitur ad abſolvenda, quibus per integrum triennium incubuerat ſtudia, expenſis, & Lipſia toties hoſtili impetu infeſtata, Erffurtum expetiit Calamitatis vadum. Neq; hîc mora, nam eodem temporis momento

— — Sæva, paſſim PESTIS accendit Faces
Virusque ſparſit ira quod ferox Deûm
Impreſſit auræ, depopulatrix urbium
Quæ Nata Ditis, ſive Ditis ſit Parens
Neptis Charontis & fatigatrix ſimul

Legata Mortis, & Satelles Inferi
Funesta Regni.

Nescius, tantis novercantis fati stimulis stipatus, in quem Salutis provolaret Portum, Patriam tandem elegit, Ferro cruentatam, flammísque adhuc fumantem.

Admirabatur in FEHRIO Nostro reduce stupenda omnigenæ Eruditionis præsagia literaria Svinfurtensium cohors; videbant ejus in Agro fertilissimo non infelix otii Lolium sterilesque Vacunæ avenas; sed spem jam in Herbis & æternantis Gloriæ germina. Ita reverà res se habet. Talem unusquisque se futurum sciat, qualem pollicentur initia: insunt enim plerumque ultima Principiis. Commorationis hæc in Patria mora non morabatur Animum Nostri discendi cupidissimum, Lipsiam semper cogitabat vel aliud Palladis stadiodromum. Ast nervus deerat rerum gerendarum, & belli consumpserant Faces FEHRIANI subsidia studii. Cernebat tandem cernuas Camœnas cognatorum Amor, impatiens, Nostrum longiusculè si non novercantis certè durioris Fortunæ vocari Filium.

Recreatus itaque modico peculio, tanquam aureo perfusus Jovis imbre Salanam adiit Academiam, moxque Lipsiam resalutavit. Si arma inter Leges, certè quoque Musæ, quæ castæ & silentium amantes Virgines silent, armorum siquidem strepitum, effrænemque Militum exhorrescentes Licentiam. Abitum parat cum Musis Apollo, quoties tonat & fulminat propinquus

Mars

Mars. Ubi hic æstuat frigent studia, rigent Musæ, congelascit Hippocrene. Silentibus igitur ob martialia tempora Phylureis Musis tam publicis quam privatis, aliorsum cogitare cœpit Noster. Ast dum in dubitationis pelago fluctuat, capillata se offert occasio, quam ne posthæc calva foret, arripit. Expetebant tres Nobiles gente Saxones, Osterhusanorum Biga, & van Ende Ephorum. Suscepit Spartam hanc Noster, undique tacente Musarum choro Anno seculi hujus M. DC. XXXVI. Mens. Decembr. cui exornandæ aptissimus natus erat; docendo eos discebat, discendo docebat, monendoque ad altiora indefesso Labore jamjam tendentibus calcaria addebat.

Biennii spatio hoc officio functus, en! melioris Fati radios fulgere percipiebat. Emicabat inter Electorales Dresdæ Archiatros velut inter ignes Luna minores t. t. Vir Excellentissimus Dn. Sultzberger Consiliarius & IV. Electorales Æsculapios inter Princeps; qui si temporibus vixisset Homericis, nullos Machaonas aut Podalirios, sed Sultzbergerianum nomen victuris æternum carminibus consecrasset. Ægrorum invidendâ VIR hic obrutus copiâ, cum sustinendo huic oneri impares judicaret imposterum humeros, FEHRIUM nostrum suscepit, Laboratoriique Chemici, cui vacare amplius non poterat, Directorem declaravit, & toties quoties tantis ægrorum curis obrutus esset, partem visitandorum ægrorum in Nostrum devolvit.

Latissimus campus hic se aperuit ad Praxin medi-

cam inhianti noſtro, ut pro aridis Diſputationibus tricisque; ſolidæ artis, quâ ad Deos proximè accedimus, Salutem hominibus dando, capeſſeret Fundamenta. Nec enim quod plurimorum hodiè Chalybe duriorum Pectorum mos eſt, Experimenta agere per Mortes, & hominum diſcere periculis ægros innoxiè Libitinæ adſcribendo, decreverat. Piaculum hoc morte piandum credebat, nec ullius mali hactenus conſciæ Menti talem Infamiæ inurere notam deſiderabat. Manuductore ergo Excellentiſſimo Sultzbergero Praxi litabat Medicæ. Viderat quippe noſter, quantum diſtent æra Lupinis, & Theoriæ à Praxeos ſtudio. Concinnè hanc in rem Excell. Waldſchmidius heu! olim quoque Noſter. Ægri, inquit, curantur quidem in Cathedra & Libris, ſed moriuntur in Lectis, Datur aliquid in Medicina quod nec dici nec ſcribi poteſt.

O! triſte igitur Miniſterium ſi ars Saluti hominum deſtinata & inventa, aut inſcitia fallat, aut in curia venales Vitas impunè traducat! O! furioſum iſtum, qui nec deguſtatâ primis Labris Aſclepiadeâ Ambroſiâ, Harpyiarũ inſtar in ægrotos involat! O! inſanum Illum aliorum pernitie, pernitiem ſibi accerſentem æternam. Siccine rem credis levidenſem, nauci, nihili, vitam Hominis o! Bipedum ſtupidiſſime? De corio ludis humano o! Arcadico conſimilis Pecori Beſtia! extinguis tuâ Inſcitiâ vitalem ignem, qui ſemel extinctus, accendi minimè poterit o! Ignorantiæ Στάλα! *Noſtine πολυθρύλλητον? Medico bis peccare non licet? Sed quoties tu peccas verberaliſſime? quot peragis homicidia Αἱματοςαλαγής?

*Doric. pro ςύλη.

O Mi-

O! miseræ Leges, quæ talia crimina fertis!
O! cœci Reges, qui rem non cernitis istam!
Vos quibus Imperium est, qui Mundi fræna tenetis
Consulite humano generi: quot nocte dieque
Hujus carnificis culpa mittuntur ad Orcum.

Herclè in hac artium sola evenit (Pliniana hæc verba sunt) ut cuicunque Medicum se profitenti credatur, cum sit periculum in nullo mendacio majus. Nam morte plerunque luunt Credulitatis Pœnam Impostoris hujusmodi Patroni. Sed quod tibi restat o! Excrementum Medicum! lethalis hujus stoliditatis infame Præmium?

Et te pœna manet — — nec Rhadamanti
Effugies uncum — — —
Te rota, te Vultur, refugo te Tantalus Horto
Exspectat: Saxumque tua cervice recumbet
Sisyphium & quicquid Furiæ coxêre nefandum.

Sed ad nostrum calamus redit FEHRIUM cui

de meliori Luto finxit Præcordia Titan.

Consiliis hic Excellentissimi Sultzbergi tanquam Ancili munitus scuto ægros visitabat, medicamenta, quibus ratio simul & Experientia subscripserat exhibebat, & quam lætus ægros bearat successus Sultzbergero referebat. Peperit strenuus hicce Conatus omnium Archiatorum Favorem Fehrio, ut semper ejus Accessui pateret Benevolentiæ Janua, & ex his Principum Medicorum

rum fontibus dulcissimas pro Lubitu haurire Aquas posset. Per sex & quod excurrit Menses Dresdæ non sibi magis quam chimico & Praxeos studio vixerat, laudatissimoque Testimoniorum comitatus syrmate, Dresdâ relictâ Berolinum advolavit. Commorabatur hic Dn. Johannes Fehrius, Quæstor Electoralis Brandenburgicus, qui dum Musis Lipsiæ noster militarat, beneficiis beneficia cumulando, nimiùm quantum studia ejus promoverat. Sed dum in Agnatorum ruit amplexus, illisque adhuc compectoratus hæret, mellea osculorum hauriens millia, en! Felle amarius omni nuntium irruit: Matrem nempe Nostri, quam unicè deperibat ad plures abiisse.

Quasi Jovis ignibus ictus stetit, in Lacrymas tandem solutus & suspiria, pientissimæ Genetrici levem precabatur Terram, Anno M DC XXXIX. Svinfurtum resalutans. Rebus inibi constitutis non precum vinculo cognatorum detineri poterat Domi; sed Basileam cogitabat, quam Bauhinorum illustrabant Sydera, primæ semper magnitudinis in cœlo Medico Stellæ; ast Bellorum viam intercludebant Faces. Vicinam igitur Noricorum Palæcomen salutabat, Triumviris in arte divina incomparabilibus semper coruscans. Præerat Hygejæ Sacris Caspar Hoffmann, Vir seculi hujus (Antagonistæ Bartholini hoc Encomium) maximus, magni nominis & Eruditionis Professor, præclarè de universa medentum Schola & Galeno meritus. Junxerat huic Sors Clariss. Ludovicum Jungermannum Botanicorum

ævi

ævi ſui ocellum; qui licet pharetratum iſtum Puerum Vatiniano proſequeretur odio, ſicque ἄγαμος ſemper tranſigeret vitam, vota nihilominus Hymenæo ſe daturum ſpopondit, modo plantulam in agro Norico propullulantem, ipſi incognitam, quis oſtendiſſet. O! mirandam Viri ἀκρίβειαν! O! digniſſimum Noſtro FEHRIO Præceptorem! Abſolvit præclariſſimorum Virorum Trigam, Georgius Noeſslerus, Vir reverà Experientiſſimus, in cujus Vultu, verbis, factis, quædam quaſi Venus vel gratia potius divina habitare videbatur, & artem ſuam quoties ad ægrorum curam accerſebatur ita factitabat, ut aſpectu prope prius ac ſermonibus, quam arte aut remediis curare videretur. Cujus dexteritatis teſtem ſe ſiſtit, Noridos quondam noſtræ Conſultiſſimus, Georgius Richterus, è cujus Noeſslerianâ memoriâ has deſumpſimus lineolas.

Crevit ſub umbra Favoris horum Triumvirorum, quorum Laudes nulla còntiteſcet ætas, in immenſum FEHRIANUM ſtudium; nec dimoveri ſe ab illis paſſus eſſet, ni deſiderium Venetas viſitandi Athenas disjunxiſſet. Faſtidiunt quippe altæ & erectæ Animæ glebæ eſſe affixæ, & cœlum imitando nulla re magis capiuntur quam aſſiduo motu. Æſtuante igitur cœlo, dulciſſimam Germaniæ Patriam derelinquere cœpit, per Bavariam, Styriam, Carinthiam, nivoſas Alpes, cœloque contermina juga, urbem pelago innatantem, Latiique Latium (Venetias innuo) ingreſſus. Salutavit hanc Ha-

driæ Dominam diverſo ab iis Genio, qui hùc ex ſingulis mundi angulis confluunt

Ut Curios ſimilent & Bacchanalia vivant,

quos eleganter nitidisque vel potius nativis coloribus depinxit Alexis apud Athenæum, ſub Diodori cujusdam ſchemate:

Διόδωρος ἐπίτριπτος ἐν ἔτεσιν δύο
Σφαῖραν ἀπέδειξε τὴν πατρῴαν οὐσίαν
Οὕτω ἰταμῶς ἅπαντα κατεμασήσατο.
Diodorus perditus Lurco biennio
Patrimonium fecit Pilam
Tam præcipiti animo abſorpſit omnia.

Nec FEHRIO Noſtro Mens erat plerorumque Peregrinantium. Quemadmodum enim Paris Homericus ê prælio profugus in Helenæ ruebat amplexus, ita noſtri peregrinatores relectis ſeriis voluptaria conſectantur. O! deteſtanda itinera! O! mores! O tempora! Galliam ſi peragrant, Gallinis potius quam Gallis inhiant, & Gallicam lucrantes quandoque Luem, nil niſi novas veſtium Lacinias, laceramque tot vitiis conſcientiam reportant. In Italia Veneris Idaliæ inſectantur magis Puerum, quam Muſas, nihilque in Patriam, quam proniſſimam in omnigenas voluptates mentem, vindicesque revehunt Animas. Sicco prætereo pede Angliam, & Belgium cæterasque Regiones, in quibus tantummodo vitia effrænes licentias, dolosque malos magno argento cumulant, innocentesque in Patriam reditu animulas

mulas obruunt. Exinde eſt, quod Parentum votis non reſpondeant Filiorum Fata, qui enim reducem ſibi promiſerunt Agamemnonem, vix ac ne vix quidem Therſitem recipiunt.

Non eâdem oberravit Chorda Noſter, ſed Viros Laude & Literarum Gloriâ præfulgidos acceſſit, rarithe-ciorum Venetorū conſuluit Oracula, Xenodochia uberrimis ægritudinibus luxuriantia, quæ veræ Praxeos viva exiſtunt Exemplaria & Ideæ viſitavit. His peractis ê marmore conſtructa Pario Palatia, auro gemmantia Tecta, ſcandentes ex æquore arces, coelo minantes Turres, & mœnia ac propugnacula fluitantia, vidit. Obſtupuit Martis illud Theatrum, urbem potius quandam, quam Armamentarium adumbrans, aliquot armorum & cataſtarum ſuperbiens myriadibus. Admiratus eſt Purpuratum Senatum, Laconicâ fulgentem Prudentia, Atticas ventilantem adhuc Leges, Romanam revocantem Gravitatem.

Perluſtratâ hoc Urbium Orbe & orbis ſplendidiſſima Urbe, Venetum adiit Palladium, Livii Patriam, Italicasque Athenas. A Germanica Artiſtarum Natione Noſter FEHRIUS non aliter ac fato profugus Ulyſſes, naufragio ad Phæacum litora ejectus, beneficio Palladis quam humaniſſimè excipiebatur, ejusdemque Nationis precibus ad ſuſcipiendas Bibliothecarii & Conſiliarii Bohemi vices compellabatur. In Profeſſorum cenſu numerabat tunc Patavium Immortales illas Animas Sylvaticum, Salam, Marchettos, Friſimelicam, Rhodium,

lucida Medicæ artis Lumina, propitia juxta ac ſalutaria, quorum benefica vi ab ipſo rogo ſæpè ſæpius mortales ſubducti. Horum conſuluit Oracula Noſter; his attentas & bibulas in & extra Cathedram nervosè diſſerentibus præbuit aures, illisque, cum à morte jam ſubjugatis vitam redderent ac ſpiritum adſtitit. Imprimis vero Wirſungo extitit familiaris, qui dum publicæ excubabat Saluti, immiti obitu ante Diem functus, ceu Ejus Epitaphium Patavii à Germanica poſitum Natione innuit.

Omnes tamen inter venerabatur Johannem Veslingium Mindanum Naturæ Verique ſcrutatorem ſolertiſſimum, qui Sapientiæ atque Exoticorum ſtirpium ſtudio, Ægypto ac Syriâ peragratâ, à Veneto Senatu rei herbariæ & ſectioni Corporum Præfectus eum Latinitatis & Græcæ Eruditionis cultum mutis artibus circumfudit, ut illîc naturæ ludentis Pompam cumularet, hic ſpectaculi diritatem orationis dulcedine deleniret, ut quantum oculi paterentur, tantum ſibi Aures placerent, quod ipſi in Epitaphio quoque Encomium porrigit Joh. Pueppa. Hoc ſub ſtrenuo Duce per annuum & quod excurrebat ſpatium, Botanices ſtudio & Cadaverum Sectioni vacavit noſter, inque Gremio almæ hujus ſtudiorum Matris & Altricis ſeſſitavit.

Sed quod Liviæ olim & Noſtro quoque contigit FEHRIO. Illius enim poſt Auguſti Nuptias in gremium, miniſtra fulminis Ales volucrumque Princeps prætervolans, gallinam albam ramulum Lauri Roſtro tenentem dimiſit. Hujus Noſtri in Sinum, Ingeniorum ævi ſui

ſui Aquila Veslingius non quidem Gallinam Livianam, non Æſculapicum Gallum, ſed Lauream Privilegiorumque Doctoralium ſyndromen depoſuit. Et uti Felicitatis habebatur olim faſtigium, votorumque ſumma; ſi quis victor Olympiorum in totius Græciæ conſpectu pronuntiaretur, ita hic Noſter non in Vulgi frequentia, ſed inter omnis ſcientiæ fulgidiſſimos Viros & nitidiſſimam Studioſorum Coronam Veslingio auſpice Inſcitiæ omnis Victor Philoſophiæque & Medicinæ Anno M. DC. XLI. die $\frac{18}{28}$. Februarii creabatur Doctor.

Et certè ſi ulli unquam in Laboris Præmium & Virtutis Honorem Laurea ſuprema Apollinaris jure meritoque impoſita, (nam οὐχ ἅπαντες τιάρας ἄξιοι non omnes Tiarâ digni;) huic Noſtro fuit, cujus tempora querna quoque ob tot ac tantos ſervatos jam & ſervandos cingere potuiſſet Corona, quippe ferè per decennium, quid enim dulcius otio literato? haud profanum Hygejæ Fanum inhabitaverat. Licet autem illis non tradam victas manus qui Naturæ ponendo Leges, cum JCtorum nonnullis Decennium, vel ex Pontificis Decreto ſeptennium * vel quinquennium ** ſtudiis dandum præcisè determinent, cum non quidem diu ſtuduiſſe, ſed benè laudandum ſit; ita nec ex ſciolorum illorum ſum partibus, qui ferulæ vix ſubducti ſcholaſticæ, hinc inde adhuc vulpeculam & glabella Labella oſtentantes, ſupremos jam in arte affectant, & dicacitate quadam anili va-

* in c. cum ex eo. 34. d. Elect. in 6. ** ex l. omnem §. ſed quia in Procem. ff.

gaque Eruditione, nescio quos in artibus & scientiis profectus mentientes, extorquent honores.

Sed pessimè rebus consulunt publicis Argentanginenses isti Professores, jurati Deæ Monetæ servi, dum vix juventam egressis micantes adhuc Judicioli ostendentibus scintillulas, humani generis fata commendant, & Vitæ Necisque Arbitros constituunt; hinc enim proh! dolor est, quod toties hoc Divinitatis imperio abutantur in perniciem, adolescenturientes isti Narcissi. Sic Eheu! ad Eclipsin declinat Dictatoris medici oraculum: ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή. Experimentum periculosum, judicium difficile. Nec enim ætati prævolat judicium.

Certe uti ex Astrææ Themidosque effato * XXV. Annis minores ad Rem administrandam publicam, honoresve in Republicâ gerendos non admittendi, tum quod fragile & infirmum sit minoris ætatis consilium, multisque captionibus & insidiis suppositum, ** & imprudenti Imperio regatur. *** Ita nec hac ætate minores de Laureato tripode veluti in Pythicis victores pronuntiandi essent, si tot Armatis sæpè sæpiùs resistere possent Apollinei Sacerdotes.

Sed ad nostrum redeo Fehrium. Hic annis, studiis, meritis, honoribus maturus, in felicitatis portum, beneficio Patavinorum Professorum tanquam Lædeorum siderum deductus est; quibu etiam ceu Litoralibus Diis

* l. 8. ff. de mun. & Hon. ** l. 1. ff. de minor. *** Secund. Leon. Nov. 28.

Diis per totum vitæ decurſum vota ſolvit & grates. Bearat interim Germaniam noſtram Pacificationis roſea Aurora, quæ Noſtrum Cephali adinſtar, vel ſi mavis Orionis & Tithoni ad ſe rapiebat. Et quis tam ferreus foret, ut Pacis almæ non flagraret Amore, exclamando:

I triſte Belli Numen ad Thracas tuos
Utcunque phaleras, Spolia, Captivos, Greges,
criſtata Regum capita, & Exuvias Ducum
odioſa magno nomina afflatu crepas!
Nos Pacis almæ certa præferimus bona
Hæc arva ſpicis veſtit, & cellas replet.

Fatorum Ductum ſecutus Fehrius ultimum Patronis dixit VALE, visâque in reditu Vicentiâ, Veronâ, Tridento, Bolzano, Brixiâ, Oeniponte, auguſtiſſimam Auguſtam orbis delitias Urbiumque Germanicarum gloriam adiit, inibique Famigeratiſſimum Practicum DN. Hœniſium, cujus de Viri Laudibus, ut de Carthagine olim Saluſtius, ſilere potius puto, quam pauca loqui, convenit. Acceſſit quoque Noridem noſtram, principem Franciæ Orientalis urbem, Teutonici ſydus Poli, & ab Amicis d. 2. Jun. M. DC. XLI. exceptus, Svinfurtum in alteram quaſi Patriam deductus eſt.

Rediit ſic ex Italica Hybla & Hymetto Apis tot Hortulorum floribus libatis gravida, nil magis geſtiens, quam ut

Mel illud roſeumque Nectar
Cœli delicias, cibosque Divum

in Concivium salutem promere posset, ad morem sc. Virginum Vestalium, quibus teste Plutarcho: tempus distributum fuit, quo primum discerent, deinde quæ percepta sunt peragerent, deniq; alios docerent, vel aliis inservirent.

Et certè vix mortalium dabitur ullus, qui plus Naturæ suæ debuerit quam Noster, ut quod de Poëtis dicitur, FEHRIUS MEDICUS NATUS SIT. Ut verò Semi-Patriæ amori & consuetudini arctius constantiusque inhæreret, implicandus erat dulcibus Cupidinis Vinculis. Accendit castos ignes ipsissima virtutum & pulchritudinis Idea, in virgine Maria Barbara Meisteria, quæ nihil amari & barbari præter nomen habebat, coruscans. Non autem Cupido velle dederat Nostro, posse abnegaverat, minimè. Quos Venus amavit fecit Amoris compotes. Noverat illud Poëtæ

Ne terreâre, Non recusant dum negant,
Rigor pudicas gratus accendit preces
Nulli Puellæ Tigris Uber præbuit.

Et sensit quoque mutuas Amoris ex Glycerii Mente scintillas; hancque suam gratiarum sororem Sithonias candore superantem nives, ore Pæstanas Rosas, semper hucusque Virginem, indicto Charisiorum & Hymenæorum Sacrorum festo die d. 7. Junii Ao. M. DC. XLII. in Divo St. Johannis Svinfurtensium Templo devota inter acclamantium sibi sociari passus est, Vota.

Dignus tali Penelope Ulysses, qui surdis auribus subantium

bantium Sirenum molles cantus, libidinumq; Scyllam præternavigarat & Charybdin. Imperatorem hoc passu Valentinianum secutus, qui se una saltem Victoria gloriari dixerat, dum inimicorum nempe nequissimum carnem vicisset suam. Perennis floruit casta hæc inter corcula Concordia, quippe ex casto profluxerat fonte. Hærebant semper compectoratæ individuæ hæ animulæ nullis calamitatum fluctibus, nullo adversitatum Euro separandæ.

Risit noster suavissimo hoc in Conjugio Hipponacem, qui duos dies Marito faustos pronuntiaverat & felices; primum si Uxorem deduxerit domum, alterum cum mortuam domo extulerit. Risit & alto despiciens animo vaniloquos similes, Experientiâ aliud edoctus de falsitate hujus effati triumphavit. Placidissimè sic transigebat vitam, mediis in otiis semper negotiosus, omnium captando insuper benevolentiam osque populi demerendo. Sed dum per omnium volitaret ora, convertit quoque Senatus in nostrum oculos, & quem Ao. M. DC. XLVIII. numerosiori Senatui adscripserat, cum virum se gessisset Roscius noster, hoc in civico Theatro, biennio post in secretioris Senatus admisit conclave. Ascendit sic per intercapedines Noster ad eminentiores semper dignitatis gradus, non absimili methodo ac Nautæ, non festinato statim in undisonum & velivolum mare invehunt cursu, sed prius in pacatis lacubus clavi periclitantur regimen.

Hoc incirca tempus Beatissimus quondam Jason

Noſter de Argonautica cogitare cœperat Expeditione, cujus Conatus ſtrenuè fovere & promovere cœpit Noſter, ceu ex ortu S. R. I. Academiæ Naturæ Curioſorum, ſecundæ Decuriæ primo Anno præmiſſo, abunde liquet. Quare calamum retraho, ne poſt Homerum ſcribere videar Iliada.

Peperit Annus M. DC. LIV. Fehrio Aſſeſſoris in Dicaſterio Eminentiam, aſt dum Civium Favonio, & Patrum conſcriptorum Amore regiminis ſulcat æquor Fehriana cymba, en! tumidus irruit Africus, coſtamque à latere rapit & capit. O! luctifica Fata! O! horridam calamitatem. Nempe

Solida in Terris nulla voluptas,
Vitiant ſubiti gaudia Luctus
Modo Sol ridet, modo ſub Nebula
Tenet obſcurum luridus Æther:
Dulces amaro melle madent Favi,
Trepidant venena vino ſuffuſâ
Roſa verna acutis cingitur ſpinis;
Fulcra regnorum ſua frangit Ætas
Chloridis Regnum populatur Æſtas.

Quatuor Filiis tribusque filiabus ex deſideratiſſima Eurydice auxerat Orpheum Noſtrum Lucina, ê quorum numero II. filios iterum eripuit Libitina. Hæc Amoris Pignora, mœſtiſſimi vidui oculis quotidie obvia quoties intuebatur, toties novis & recrudeſcentibus premebatur doloribus, ſine compare Turtur. Revocabat in

in animum, quam perdiderat, Thori ſociam, omnibus Romanis comparandam Heroinis; Semproniam tenui deducentem ſtamina fuſo, Liviam ſine malo dolo & fraude amara marito blandientem, Portiam in perenne conjugalis Amoris ſymbolum extrema tentantem, Corneliam ſoboli vacantem, Fauſtinam rem familiarem augentem nec ſordidam. Heu! qualem!

His cogitationibus immerſo coibat frigidus pavore ſanguis in præcordia; in pectore fulmen erat, pronusque in Naufragium ſpiritus, ni ſolatia tandem Mens FEHRIANA in adverſis nunquam timida, nec tumida in proſperis ſuppeditaſſet. Inſuſurrabat hæc Ambulatori ſine ſocia: Heus! nihil immortale ex mortalibus naſcitur, omnia in Lethum ruunt. Et quid luctus? quid ſuſpiria? quid lacrymæ? quid querula labra bibulique oculi proſunt? dolorem intendunt non minuunt, nec his mutantur Fata, nec Parcæ flectuntur cum parcere non decreverunt. Incuſabisne DEUM omni jure ſua repetentem? Naturamne culpabis quod genuerit Mortalem? Dilexiſti conjugem; ſed & vitæ Necisque arbiter qui eam repetiit, dilexit. Placuit Uxor pia, modeſta, facilis, ob easdem quoque Virtutes Cœlo placuit. Poterant hæ in terris mundi contaminari ſordibus, in cœlo non poſſunt. Subducta Tibi propius adducta Servatori JESU. Fatale te tangit & angit Thalami divortium, Corporis illud ſolummodo eſt non Animarum; harum copula interrupta eſt & viget quam maximè inter disruptos. Non divellimur toti,

ſed

ſed parte tenus; caduca cadunt, perire neſcia remanent. Corpus abeſt, nec debebat ſemper adeſſe. Fuit tua Uxor, quia fuiſſe hominis, erit quod fuit, erit qualis non fuit, quia glorioſior jam in Cœlis eſt. Invidebisne igitur maritæ gloriam? ægrène feres eam poſt emenſos humanarum calamitatum fluctus in portu navigare? His & ſimilibus intonatus quaſi mœroribus FEHRIUS iterùm erectus; juſto Viduitatis & annuo exacto ſpatio, cum publicæ rei privatæque intentus, Liberorum curæ vacare minimè poſſet, ad ſecundas tranſiit Nuptias, minimè illorum præbens aſſenſum dogmati, qui veteris Eccleſiæ caligantem præ ſe ferentes ritum quendam, à denegatâ Sacerdotali benedictione mutuatum, ſecundas improbant, imo damnant Nuptias; cum tamen Jus Divinum & Humanum, Patrumq; Eccleſiæ aurea ſcripta, has non permittant modo, ſed præcipiant, ſed jubeant.

Elegit è Svinfurtenſium Nympharum Choro non quidem formoſiſſimam, non opum & nummorum fœnore præfulgidiſſimam Venerem; aſt piam, modeſtam, caſtam; ANNAM indefeſſo precum ſtudio, Mariam caſtitate & modeſtia, Domini Johannis Jacobi Ottonis Senatoris & Dicaſterii Aſſeſſoris optimi, filiam; ſuperſtitem mœſtiſſimam viduam acerbè mariti fata lugentem.

Revixit ſic cum nova conſorte, qui hactenus tantummodo luctui vixerat. Recepêre novos motus torpidi triſtitia ſpiritus, obnubilataque mœroribus Mens priſtinæ reſtituta ſerenitati. In litore adhuc t. t. hærebat

rebat Naturæ Curioſorum Argo, quippe Jaſon Excell. BAUSCHIUS variis negotiorum irretitus vinculis erat; & ulterius hæſiſſet, ni FEHRIUS noſter, crebrioribus monitis ad ſolvendam exſtimulaſſet Puppim. Sic reverà Argonautæ, non absque omine noſtro impoſitum Nomen, qui omnes ad Argonauticam Expeditionem intendit nervos, ſocios undique conquiſivit Heroas, tandemque indicto Celeusmate cum Excellentiſſimo BAUSCHIO, Fatis obſtetricantibus Anchoram ſolvit.

Neque ad Svinfurtenſis Regiminis clavum otioſus & inglorius ſeſſitavit Argonauta. Nimium quantum hoc in ſtadiô efferbuit, & Patriæ amore Fabios, manſuetudine Valerios, conſtantia Brutos, prudentia Scipiones, benignitate denique Publicolas ê Romanorum revocavit monumentis, Nihil ſibi proprium, ſed omnia Senatûs populique Svinfurtenſis eſſe, cum M. Antonino Imperatore credidit.

Redditus Ao. M DC. LXIV. Ordini Sevirorum ad altiora jam Reipublicæ munia aſpirans, vix credibile dictu qualem ſe geſſerit, neminem à facie ſua triſtem diſcedere paſſus.

Anno ſubſequenti, cum Jaſon Argonauticæ Naturæ-Curioſorum Expeditionis cecidiſſet, ridente hactenus malaciâ, naufraga non effugiſſet fata felix lætaque Argo, ni errantem in pelago, inque illâ Argonautas, Argonauta tamdiu rexiſſet, & de maturè proſpiciendo novo Ductore & Capite quod in Jaſone deperditum, ſuaſor extitiſſet & Author. Sed ad quem confugerent aptius,

quam ad ſalutis Vadem FEHRIUM ſolum tot inter fluctus non fluctuantem. Salutatur ſic conſpirantibus Votorum Favoniis, Præſes II; inſimulque à Senatu Svinfurtenſi, quod antiqua artis miracula revocans, non ſemel fugientes Animas repreſſiſſet, membrisque hærere compuliſſet, Phyſicus denominatur Ordinarius.

Evicto ſic naufragii Academici infortunio FEHRIUS noſter ad Fortunatas almæ Matris Inſulas proram vertit Argonauticam, Anchoramque Anchora Sacra vel Scorzonera, nitidiſſima opella, eroſos ſapiente ungues, ſolvit. Nec hoc contentus Præſidii digniſſimi ſpecimine, ſed ut omnibus ſe nunquam otioſum oſtenderet Præſidem, ſuoque concitaret exemplo, ne vitam ſilentio tranſigerent veluti pecora, fellei laboris melleum fructum, Hieram Picram ſive de Abſynthio analecta, luci commiſit publicæ. Pharos his ſcriptis fuit & Cynoſura, & Helice Academicis reliquis, ut Ducem recti hoc quoque paſſu ſequerentur. Nec enim errorem noſter ſcriptitantium communem erravit, quorum pruriens calamus craſſâ quidni invitâ & indignante Minerva immania ſcribillat volumina, quæ præter molem nihil exhibent ſolidi, nullumq; aliud promerentur præmium, quàm

Ut nigram cito rapta in Culinam
Cordillas madida tegant Papyro,
vel Thuris piperisque ſunt cuculli.

Aut enim ex chartâ in papyrum congeſta lacinia, Chaos adum-

adumbrant, & sic veri existunt literarum Porci (quod infame nomen doctissimo Varroni imponit mordax Grammaticus Palæmon) multa quidem undecunque, sine judicio tamen & delectu congerentes. Vel meros Centones & plagia sistunt alienis superbientes plumis, vel Fœtus paupertini Ingenioli promunt, quibus si titulus, montes sæpè spondentes aureos demas, nihil quam sceleta & exanguia restant corpora; nihilominus canoris Oloribus, rauci hi Anseres, vel sibilantes sturni, mintrientes Vespertiliones, stridentesque Noctuæ interstrepere conantur. Comportabat noster sedulò Apis adinstar undique in mellificium suum, autoritatibus Scriptorum non serviens sed assensum præbens. Nam dissentiebat quandoque à multis, & veritatis studio, tanquam Ariadnæo filo ductus ex obscuritatũ Labyrintho parabat exitum. Uti enim Momos Zoilosque redolet, omnia quæ vulgo statuuntur carbone notare, censoriaque tangere virgula, ita timida quoque & servilia innuit Ingenia, nimium aliorum, nihil suo tribuere judicio.

Sed facem non solùm in elaborandis Academicis pensis Naturæ prætulit Curiosis, in communicandis quoque pro Ephemeridum Tomis annuis præivit Observationibus. Non enim futilia protulit & proletaria, totoque die obvia, sed utilia maximè, curiosa, & raritate cara; non ficta inq; cerebro ferias agentis Mentis picta monstra & experimenta communicavit; sed vera, crebriori confirmata experientiâ, quippe fingere observationes non Naturæ Curiosos, sed potius Furiosos decet.

Strin-

Stringet in hos Insulsos (Sal enim veritatis illis deest) aliquando calamum, si concatenati permiserint labores Illustrissimus ARGVS noster, Præsidium & dulce Decus nostrum; uti jam in monitis Acad. S. R. I. Nat. Curios. pro Anno M. DC. LXXXV. per transennam & aliud quasi agendo hùc digitum intendit FEHRIUS noster.

Dum Præsidis sic Academiæ spartam pro Virili exornat, Anno M. DC. LXXII. vacante Prætorii Munere, à Svinfurtensi Senatu Judex Privilegiatus primæ Instantiæ, sive Prætor Imperialis denominatur, & à Sacra Cæsareâ Majestate clementissimè hoc in honoris confirmatur culmine. Nec enim Svinfurtensium & Ephesiorum una Mens erat. Hi quippe Hermodorum virum singulari eruditione, virtute, & rerum præfulgidum Prudentiâ, ob id expulerunt civitate; facto eam in rem plebiscito, quod ex Græco sic Latinè loqui fecit Cicero: *Nemo de nobis unus excellat; sed si quis exstiterit, alio in loco & apud alios sit.* Svinfurtenses ê contrario Romanorum insistentes vestigiis, terris undisque jactatum FEHRIUM, ceu illi Hermodorum civitate omnibusq; donarunt Honoribus; altiusque eum extulissent, si altius attolli potuisset prætoriam dignitatem emensus.

Quâ æqui rectique scientia morumque mansuetudine hoc in fastigio se gesserit notum erit, dum ad Trajectum Svevorum (sic apud canam Antiquitatem audit Svinfurtum) homines erunt. Non enim blandientium munerum Escæ damnatæ stygiaq; fercula; non improborum reorum simulati singultus crocodilinæque lacrymæ;

crymæ; non malevolorum, jurata odia vindicesque minæ; non agnatorum & cognatorum balantes preces, plurimarum Rerumpublicarum proh! dolor hodie pestes & furiæ, ab amussitato recti tramite hunc nostrum justi propositi tenacem deviare fecerunt Virum. Inconcussus stabat alter, sive Justitiæ cultum sive artis medicæ spectes Peritiam, Chiron. Virtutibus præluxit civibus suis vivum virtutum Exemplar. Nam mortuæ Tabulæ sunt, quibus regentum facta non inspirant animum. Vim Legis geminat Legislator, cum sua eam observatio veneratur.

Sic Sancta DEI templa ex veteri LL. XII. Tabb. instituto castè omninò atque devotè adibat. Sic sumptuosiori cultu indubia egestatis genetrice, nummorumque voraci Scylla abhorrebat. Sic epulantes Apicios, Formianos, Tigillios, Sybaritas, helluonum ac decoctorum principes detestabatur, frugali contentus prandiolo. Sic præterea fulgens gloria, quoties otium à gravibus suppeteret curis; Praxeos id impendebat negotiis, vel literario commercio; & Vacunæ litantes Vatiniano prosequebatur odio.

Nec enim, quæ præconcepta quarundam quibus Pepo forte pro capite opinio honesta literarum aut facultatum professio Senatoriam vel prætoriam dignitatem destruit, exornat potius eam, clarioremque reddit. Respublicas quandoque æquè ac corpus humanum morborum excruciat Phalanx, quibus debellandis Æsculapiis opus & Chironibus, qui licèt in principiis sint dis-

cordes & diſpares vix tamen in morborum civicorum variant cura, nam & in Rebuspublicis ſæpè

Enſe recidendum eſt ne pars ſincera trahatur.

FEHRIUS noſter

Conſulto Conſultus erat Medicusque Medenti.

Adiit ſic vicinas Principum aulas tot ſæpius Votis expetitus & precibus, Svinfurtumque non Æſculapico Gallo vel Lauro, ſed Auro Comite rediit. Sic A:M.DC.LXXX. à Reverendiſſimo & Celſiſſimo Principe Dn. Petro Philippo Epiſcopo Bambergenſi & Herbipolenſi, Franconiæ Duce evocabatur, ad quinque Herbipolenſium viſitanda Pharmacopolia. Conſentiente ſic Svinfurtenſi ordine Senatorio aliquot ſeptimanas, in hoc purgando Augiæ ſtabulo alter deſudavit Hercules. Tandem ob rem improbo Labore geſtam, aureo perfuſus imbre domum reductus fuit.

Repetiit eum Ao. M. DC.LXXXVI. Principis Herbipolenſis Clementia; ſed gravior Ætas quæ ipſiſſima quandoque Morborum idea; innumeris humeri defatigati Laboribus, viriumque nimius hoc onus recuſabant defectus. Scilicet Atlantes tantummodo à Principibus expetuntur & experientiſſimi quiq; Phaëtontes ſolùm præcipitiis inſerviunt.

Quod publicis & medicis eripuerat curis ſpatium, exarandis ad Academica Membra & Patronos literis dicavit. Hic ego ſi vela ſcriptionis meæ pandere & aperto mari literarii commercii Fehriani invehi vellem, ingens mihi

mihi proponeretur æquor. Sed revocant me Typographi carceres nundinæque inſtantes; ita ut hoc & alia plura de Beatiſſimo dicenda Præſide, *GLORIÆ ACADEMICÆ* in cujus elaboratione inglorius occupatur calamus, reſervare neceſſe habeam. Hoc leviſſimo attigiſſe Pennæ ſufficiat apice; extendiſſe FEHRIUM amicas ſcripturientis Manus collocutiones,

— — quà Titan populos deſpectat Eoos!
Et Tarteſſiacâ pronus qua mergitur unda,
Quà cynoſura nitet: Et quà contrarius Axis
Aſpicit Antipodas pendentes vertice: qui jam
Caſuri, opponunt pedibus veſtigia noſtris.

Sed quod navibus ſæpè ſæpius nimbiſona procellarum prælia & tumultuoſos Nerei fluctus expertis accidere ſolet, ut tandem per laceras rimas aquas haurire, naufragaque minari pericula incipiant; hoc noſtro quoque contigit FEHRIO. Corporis enim carina à pugnacibus calamitatum agitata Africis, tot protervis concuſſa laborum curarumque fluctibus morboſam haurire Lympham, trucesque ſentire Parcas cœpit. Anno ſiquidem M. DC. LXXXVI. dum lætus accedit Prandiolum, horrido & momentaneo percuſſus frigore, neque pes neque manus ſiniſtra ſuo amplius fungitur munere, inque ſtuporis conſortium linguam, ſub quâ olim Suada ſeſſitaverat, aſt Niobeam jam & mutam rapit.

Obſtupuit hoc terroris fulmine tacta Fehriana familia, & rigida frigidaque membra crebriore frictione

calidiſſimisque fomentis ex letho revocare lætumque invocare ac congenitum calorem cœpit. Redière indies priſtini vigoris igniculi, ita ut Lingua tandem generoſis reſoluta medicaminibus verborum fragaverit de novô favis, pedemque iterum in ædibus paululum motitari potuerit.

Has inter novercantis valetudinis turbas irradiavi Noſtrum *INVICTISS. MONARCHÆ LEOPOLDI CLEMENTIA* ultrò Cæſarei Medici ſplendidum titulum aureo cum torque clementiſſimè concedens, & indulgentiſſima hac gratia ut olim Auguſtus Muſam, ſic FEHRIUM noſtrum tot annorum nunquam otioſum Præſidem beans. Admirabatur ſic mœſto gemitibus pectore, & hiſpidis nubibus obvelata fronte, fortunæ volubilitatem; inter ſuſpiria tandem & lacrymas lætus grates & pia vota *Auguſtiſſimo* reddebat *MONARCHÆ*; illud Poëtæ veriſſimum expertus dictum

Quod vexant hodie Noti
Cras lambent hilares Æquor Eteſiæ:
Mœſtum Sol hodie caput
Cras lætum roſeo promet ab æquore.
Alterno redeunt choro
Riſus & gemitus & madidis propè
Sicci cum lacrymis joci.
Naſcuntur mediis gaudia luctibus.

Remanens in membris FEHRIANIS torpor ſtuporque; ſpontaneæ Præſidii Academici anſam præbuit renunciationi

tioni. Unanimi igitur Dnn. Adjunctorum consensu, suffragio votoque Illustris HELIANTHVS I. tanquam meritissimus & dignissimus electus Argonautæ Successor, quippe qui jamjam primis Academiæ Incrementis salutari adstitit consilio, & invidenda tunc obrutus praxi cum membrum esse non posset, florenti tamen condecoravit Elegio, & immanè quantum hactenus promovit. Hunc igitur ex officio noster singulis Argonautis Naturæ Curiosis solenni commendavit Programmate Argonauta, & lampada tandem vivens adhuc læto ob tantum Successorem pectore tradidit.

His peractis tot jam laboribus defunctus se quieti dedit, Cœlo, Deoq; proximiori & à terrenis quisquiliis planè liberato animo. Intuebatur Filios Filias, Nepotes, Neptes, in quibus indies seipsum renasci & eas jam gliscere virtutes animadvertebat, quibus arduam navavit operam. Nec enim versiculum illum Homerianum cantillare necesse habebat, quem Augusto olim extorsit male adoptatus Agrippa.

Αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τε μένειν ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι.
O! utinam cælebs vixissem orbusque perissem.

Æmulos videbat in posteris suis imo Majores. Maxima scilicet Parentum laus est progenuisse majores. Nec ille magnus est, quem magni avi commendant, sed quem illustriores Filii & Nepotes. Contrariâ procedunt semitâ Parentum hæreditas & gloria. Illa descendit in Filios, hæc in Patres. Et certè fuit hoc FEHRIANÆ Felicita-

tis faſtigium & Summa, quod Illum decem, Filios & Filias conjugali Nodo ex voto (unico juniore Filio ſub Minerva Jenenſi militante excepto) junctos, exq; iis XXXII. ſurculos cernere licuerit. Nullo alio amplius quam hoc poſteritatis afficiebatur gaudio, cogitationibus divinis tantum immerſus. Mortis ſic vivebat vitam, & ſenili accedente maraſmo, umbram repræſentabat hominis; adeò jam dum cum vita & morte pepegiſſe videbatur, ut in uno corpore eoque exſucco penè & exangui ſimul habitaret aliquid utriusque. Signis his & prodromis Naufragii ingruentibus die 3. Novemb. Anni M. DC. LXXXVIII. interna æſtuans excandeſcentia, cui vorax Diarrhœa virium ſe ſociavit, penitus atque penitus affigebatur lectulo. Vana erant omnia hoc in ſalvando Æſculapio conamina, infructuoſa antidota, alexica alias pharmaca omnis efficaciæ expertes, infelicia deniq; conſilia. Irrita ſcilicet planè Medicorum in morbos ira, cum vitæ ſcindere fila Atropos firmiter conſtituit. Inſtante ſic inevitabili vitæ naufragio, pium ſe geſſit Argonautam; & cum Creatore Sermones habere, deque Redemptore ſuo, quam de mundi hujus immundi, quæ plurimos occupare ſolent tricis loqui maluit. Sic omni dulcius melle ſemper ingeminabat Jesu nomen, hoc ſemper ſonabat, hoc ſitiebat; *ſatur Laborum, ſatur bonorum, ſatur honorum, ſatur annorum, ſed omnibus miſerationibus divinis indigens*, quæ verbula ſæpè ſæpius ex agonizantis Argonautæ noſtri profluxerunt ore. O! lætum lethum! ô! plenam ſolatii mor-

mortem! O! ſvavem interitum: Salutari ſic Cataſtrophe abſolvit vitæ hujus actus. Laudabili Epilogo deſiit eſſe facundus, & poſtquam de Salutis ſuæ momentis & divina in poſteritatem circumſtantem benedictione peroraſſet, in pium *Dixi* deſiit. Tandem

-- -- Fluctu moriens verſatur ab omni.
-- -- Sentitque admoto forfice Parcas
Jamque aliquod filum circa præcordia ruptum;
Ultima vox animam dein ſingultavit in undas
Ingreſſamque oculis velavit palpebra noctem.

Vix ſpatii quicquam interceſſit de Jeſu loquentem, inque ejus amore morientem inter.

Cum obitus tanti VIRI in Urbe percrebuiſſet, nil niſi manantes oculos ſingultientes lamentationes, ex imis præcordiis hauſta ſuſpiria, luctiſonos gemitus, exanimantes planctus, & communem ob merita tanti Prætoris mœrorem produxit. Exclamavit cum Metello ob Scipionis obitum Svinfurtenſis Reſpublica: Concurrite cives, mœnia civitatis noſtræ everſa atque elapſa ſunt!

Ite mei, celebrate graves, quæ præfica clamat
Exequias, nunquam majoris funus Amici
Nunquam majoris Civis lugebitis umbras.

Sed quid Academia noſtra? Fudit ob pium Senem lacrymas, cùm lugubri Programmate deſideratiſſimum Abitum & obitum Præſidis Emeriti Præſes III. intimaſſet. Minuit tandem doloris immenſitatem τῦ μακαρίτε

ſuperites Paternarumq; virtutum æmulus Filius. Minuit lacrymas digniſſimus Succeſſor, pro quo Argonautarum illorum apud Valerium Flaccum fundimus Vota,

Hoc Pater hoc nobis refove caput, ulla laboris
Si noſtri te Cura movet, qui Cardine ſummo
vertitur, atque omnis manibus nunc pendet ab unis.

Minuit gemitus Tua, nunc piiſſima Animula, Felicitas; poſt labores quies, poſt funera gloria, poſt humanarum calamitatum fluctus navigatio in Portu fortunatiſſimarum Inſularum. Minuit ejulatum quod poſt confectam hominis Chriſtiani militiam rude donata præmia carpis & Brabæa. Vale igitur æternùmque Salve cœli Incola,

Extremum SALVE PRÆSES nova gloria Cœli
Æternumq; VALE: SALVE ſub marmoris umbra,
Elyſia ſub valle VALE.
O! FEHRI æternum nobis SALVETO VALETO.

PIIS

PIIS MANIBUS FEHRIANIS
d. d. d.

I.

Beato FEHRIO,

ſuo quondam Amico non è multis.

DEbeo multa diu Tibi, conjunctiſſime FEHRI,
qui mihi præcipuus Fautor honoris eras.
Author honoris eras, quo jam præfulgeo, magno
Cæſare propoſito velificante meo.
Lampada Tu vivens voluiſti tradere læto
Pectore, quod fieri non ita ſæpè ſolet.
An? quia ſucceſſus ſub Succeſſore videbas,
cum premeret corpus longa ſenecta tuum?
Tunc igitur Tu plus vidiſti lumine mentis,
juſſiſtique animum ſpemque fovere bonam.
Quò magis hic eſt juſtus honor, quem ſolvo ſupremum,
Teque volens laudo ſuſpicioque memor.
Suſpiciam ſemper, ſemper laudabo beatum,
Æger & haud ægrè, morte vocante, ſequar.

Memoriæ monumentum poſuit,

Joh. Georgius Volckamer D.
S. Cæſ. Maj. Archiater, Imperii Rom. Nobilis, nec non S. Lateran. Palatii aulæque Cæſ. & Imperialis Conſiſtorii Comes, atque Acad. Leopoldino-Imperialis Præſes.

II.

FEHRIUS ut multùm jactatus in æquore vasto,
naufragium cymbæ tandem vitalis adesse
prævidit, proram contendit vertere ad oras
optatæ terræ, sedes ubi Diva beatas
ostendit Bonitas; quas dum feliciter Ipse
attigit, exultat. Nos verò fluctibus acti,
ulteriùs regnum petimus, Natura quod amplum
possidet, & veterem veneramur pectore grato
Rectorem, Virtus cujus memoranda manebit,
donec in antiquum nihilum Natura redibit.

Tot magnum meritis dum non capit ampliùs Orbis,
quid mirum, si jam FEHRIUS Astra petat?

Sic memoriam venerandi sui quondam Præsidis colere l. mq; voluit Augustæ Vindelicorum

Lucas Schröckius, Med. D.
Archiater & Com. Pal. Cæs. S. R. I. Nobilis, & Academiæ Leopoldino-Imper. Nat. Curios. Ephemeridum Director.

III.

VIRO

NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO, ET EXPERIENTISSIMO,

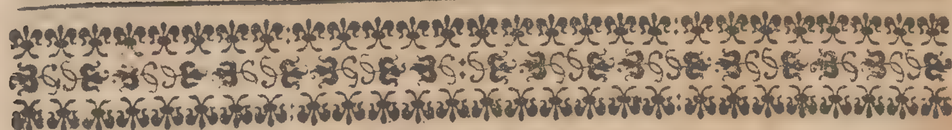
Dn. D. JOHANNI MICHAELI FEHR,

Illustris Academiæ Leopoldino-Imperialis

Præsidi Emerito, de Orbe Medico optimè Promerito,
Levem Terram, & Æternam Memoriam,

apprecatur,
GEORGIUS HANNÆUS,
Philos. & Med. Doctor.

FEHRIUS, ARGOõ contendens remige-NAUTA,
 Occubuit! Mortem rideat heu Lachesis!
PRÆSIDIS EMERITI ob raptum, numeroq; Secundi,
 Lumina cuî clausit de tribus una Soror;
Nostra ACADEMIA, nunc LEOPOLDINO-IMPERIALIS,
 Luget, & ablatum respicit usque DECUS!
Culmine non Ramo, truncata Hæc Vertice nutat;
 In Radiis Tenebras sentit & esse suis.
Concidit Egregius Medicinæ Stator, abundè
 Ipseque Jasonio Vellere dives ovat!
Pestis ad infectos citius proserperet Artus,
 VOLCKAMER Stygias ni repulisset Aquas.
Ἥλιος Auricomusq; PALATINUS COMES, ἌΝΘΟΣ,
 Hic jubet Æolios Antra subire Notos!
Turcarum & Terror, Jovis Armiger, undique Fortis,
 Sceptra per innumeros missa vibrans Atavos;
Invictus LEOPOLDUS, Olor super æthera notus,
 Concutiens Hostes Fulmine terribili;
Dexter adest, Nostrisque favet Conatibus Æquus,
 Et fovet, & molli Numine Dexter adest.
Discite vos Hostes, Tantosq; subire Triumphos,
 Cæsareum, famulo & vertice, ferre *Pedem!*

Ode

ad Beatos manes

JOHANNIS MICHAELIS FEHRII,

Medici Cæſarei, Leopold. Nat. Curioſorum Academ. Præſid. IIdi d. Argonautæ, Archiatri Sweinfurtenſ. Conſulis & Prætoris Imperialis.

GRata verendus Canitie ſenex
liguſtra vultum, lilia verticem
indutus, ad cœlos anhelans
ſydereæ novus hoſpes aulæ

Fato reſedit; quem neq; temporis
fuga invidentis, nec retro dirimet
livoris incumbentis ira
nec rigidus rapientis ævi

extinguet imber. Celſior improbâ
livoris irâ Fehrius emicat
Divas ad arces, quas acerbo
dente pavet temerare livor

quod lege fluxi corporis omnibus
erat ferendum, non timuit mori
lethumq; corpore interempto
parte ſui meliore dicit

Non

Non tota tecum non lachrymabili
claudetur urnâ Gloria nominis
non fama, non laus, nec fatiſcet
in Cinerem reſoluta virtus:

Sed læta curru fama volatili
latè per orbem ſparget amabile
Nomenq; laudesq; & remota
te medici plaga diſcet orbis.

Inſana Clotho! curta neceſſitas!
fruſtra ſeveris horrida caſibus
ignara flecti, dura magnis
fata viris meditare fruſtra.

Te glorioſi fulgura nominis
in poſterorum ſæcula transvehent
ſemperq; vivo Laureatas
fama tubas animabit auſu.

Te ſanioris ſplendor Apollinis
Artisq; gnari Pæonis inclytæ
gratoq; Svvinfurtum tumultu
compoſito recolet triumpho.

Dictum Argonautam *Magno* Academia
te Curioſorum ordine Præſidem
colet ſecundum, impendioſæ
judicium ſtudiumq; mentis.

Curas, labores difficili dies
ſudore laſſos, pervigiles ſine
ſapore noctes, vimq; & acres
ingenii geniiq; vires

nunquam ſilebit. Gloria ſæculi
noſtri Johannes, non violabili
clauderis Urnâ, non Cadaver
pondere pyramidum obruetur.

Natus ſuperſtes Patris amabiles
Supplebit auſus, vivit adhuc ſuper
Spes una, virtutis paternæ
effigies, decorisq; certus

Hæres paterni, multiplices gradus
Scientiarum ſcandit, & omnium
furatur affectus, amoris
fida ſui tenet igne corda.

Joh. Theodorus Mœren, Colon. Med. Doctor, Academiæ Leopold. Imper. Nat. Cur. Collega, d. Phœbus.

INDEX

INDEX
Ephemeridum Imperialis Academiæ LEOPOLDINÆ Naturæ Curioſorum
Decur. II. Anni VIII.

A.

Abdominis abſceſſus ejusque purulenta materia per umbilicum excreta. pag. 96
recidivus curatus. 95
intumeſcentia ſtupendæ magnitudinis cum interveniente partu felici. 70. ſqq.
Abortivorum poculorum varii effectus. 384. 391
Abortus avis capite excluſus. 291
ejus cauſæ variæ. 393
Abortum vel directè vel indirectè provocandi difficultas. 384. ſqq.
inſequentes molæ ex hydatidibus conflatæ. 130
Abſceſſus abdominis recidivus curatus. 95
ejusque pus per umbilicum excretum 96
in ſcroto & per eum hydrops perfectè ſanatus. 182
Abſceſſus thoracis ex retrogradis variolis obortus per apertionem curatus 105
Abſtinentia à carnium omniũ eſu. 174
à cibis ſolidis per omnem vitam 171
ab omni cibo præter lac. 173
Abſtinentia à certis rebus varia exempla. 171. ſeqq.
rationes & cauſæ. 177. ſqq.
Abſtinentiis hiſce an ſuccurrendum remediis? 178
Aceti æmulatio. 123
Acida maximè figunt Mercurium. 317
Acido ſpiritu malum Iſchiadicum curatum. 156
Acidulæ & quæ circa uſum earum notanda. 181
Acidum primariam eſſe febrium cauſam probatur. 9
Acuti morbi non ſemper cauſantur abortum. 388

Aër frigidior cur raucedinis causa. 55
frigidus maximè nocet parturientibus. 434. seqq.
infima pars expansi cœli & terræ Medius Fidius. 39. App.
Aëreum Sal, vide *Sal aëreum.*
Martis Vitriolum. 191
Aëris admissio, ex eo partibus nostri corporis internis nil damni metuendum. 223
vis elastica in fermentandis succis vegetabilium & corporis humani. 225
Æthiops Febre Petechiali laborans, cum exanthematibus albis. 265
ratio & causa. 267
Affectus mirachialis. 16
Alba exanthemata in Æthiope febre petechiali laborante. 265
ratio & causa. 267
Alkahest liquor à metallis dissolutus an sit separandus. 114 App.
quis & qualis. 111. App.
cur reducat omnia in primam materiam. 113. App.
an ex simplici vel composito confici possit Lapis Philosophorum. 112. App.
an in se habeat Sulphur & Mercurium Philosophorum. 116. App.
Allium lac in stomacho concretum dissolvit. 505
ratio & causa. ibid.
Alvi obstructio, & quæ circa solutionem ejus observanda. 186
Alvi obstructio quadraginta dierum cum prolapsu & gangræna intestini recti. 184
Alvum reserandi ridiculus sed non irridendus conatus. 185
Ambraphagus Cetus minor. 69
Ambustio ex fulmine curata. 530
Ammonis cornu ferreum. 321
violacei odoris. 82
Amputatio pedis & in ea ligaturæ fortis laudandus effectus. 527
Amygdalæ amaræ gallinas vi adstrictoria jugulant. 335
Amygdalorum germinatio. 89
Anacardium ferreum. 324
Anguilla per alvum exclusa. 342
Anatome Dysuria extincti. 556
hæmoptoici. 270
hydropici. 221
involuntariæ urinæ excretione à calculo vesicæ extincti. 330
phthisici. 284
vomitu post pastum & Marasmo defuncti. 292
Anasarca cum Ascite. 18
Ani procidentia insolita sublata. 248
Animalia monstrosa. 70
& siderum in ea influxus. 47. App.
per vomitum rejecta varia. 342
Animi deliquium ex cibis linteo tectis. 232
Anisum & ab eo varia symptomata. 419
Anser & in eo cor triplex. 251
Antimonii crudi decocto febres quartanæ curatæ. 30

Antimonium crudum cur neque per vomitum, neq; per alvum operatur? 31
reſeratur per acida. ibid.
Antipathiæ quorundam hominum ſingulares. 417
rationes & cauſæ. 420
Antiqui ulceris funeſta conſolidatio. 197
Aphonia à percuſſione. 57. 58
ratio & cauſa. 59
Aphthæ artificiales. 193
Apoplexiam quinquies paſſa mulier, reſtituta. 101
Appetitus aranearum. 176
Macis, certo tempore neglectus. 252
rerum inſolitarum. 253
quoad guſtum, tactum, olfactum, viſum & auditum. 58. ſeqq.
vitia. 171. ſeqq.
rationes & cauſæ. 177. 253
an iis ſuccurrendum remediis, 178
Aquæ ſubmerſus, pro mortuo extractus, vitæ redditus. 480
ſanguineo colore tinctæ Phænomenon. 24. App.
Aquas inficit terræ ſalſugo. 13. App.
Aranearum appetitus. 176
generatio mira. 190
Arbor Cinamomi an in Inſulis Ceylonicis ſolis inveniatur. 149
Arbores Japanenſium Fiſakaky & Tſutta. 495
Arboris Dianæ inſcriptio. 349
Ardor ventriculi curatus. 112
Ardor ventriculi, ejusq; curatio ridicula. 459
Argentum an requiratur ad perfectionem Lapidis Philoſophici. 85. App.
vulgi quare mortuum & qua via reſuſcitandum 95. App.
Armoniaci Salis ſpiritus in affectibus capitis multum prodeſt. 87
oculis eſt nocivus. 197
ratio & cauſa. 198
Arſenici aſſumti lenta operatio. 540
Arthritis ex ſalivatione. 264
tertiana. 120
Artuum expers infans truncus. 136
Aſtra non frigus tantum vel calorem excitant. 43. App.
ſuſcipere non deſpicere ſapientis. 35. App.
Aſtrales morbi. 48. App.
noxæ remediis corriguntur aſtralibus. 46. App.
Aſtralis collectio herbarum. 45. App
Aſtrolatria Judaica. 65. App
Aſtrolatriæ cauſa generalis. 64. App.
Aſtrologia Theologiæ non adverſa, ſed congrua. 56. App.
ejus abuſus. 51. App.
Aſtronomiæ neceſſitas in Medicina. 67. App.
Aſtrorum influxus in animalia. 47. App.
mineralia & metalla. 46. App.
vegetabilia. 43. App.
Aſtrorum receptacula Luminaria. 41 App.

Astrorum receptaculum potissimum homo. 48. App.
Astutia impraegnationis veritas detegenda. 395
Aves, an verò ova ante existant. 372
Avis capite exclusus abortus humanus. 291
Aurantiorum corticum ex usu, Colica. 419
Auri dealbatio. 305. seqq.
ejus usus in Epilepsia. ibid.
Aurum an requiratur ad perfectionem Lapidis Philosophici. 85. App.
vulgò quare mortuum, & qua via resuscitandum. 95. App.
Avtochiria ex delirio Melancholico. 282
ratio & causa. 283

B.

Baculus scuticae; & cum eo fustigatio lethalis. 132.
Balsamatio cadaverum. 297. 512
Barba plica Polonica. 210
Biblica de Sale loca quomodo accipienda. 7. App.
Bomborum militarium effectus, & quomodo irritus reddendus. 509
Brachii utriusque scabies, valetudinis index. 254
Brutalitas puerperae. 84
Brutis, an quaedam competat ratio. 357
Brutorum in homine generatorum varia exempla. 342
Bryoniae succus, euporiston in hydrope. 23
Bubonoceles sphacelatae cura, resectâ intestini parte. 286
Bufones per alvum excreti. 342
Bufonis in peste & quartana exhibitio salutaris. 235
Butyrum Mercurii, quomodo extrahendum. 96. App.
an in eo Mercurius, Sal & Sulphur inseperabiliter sint conjuncti. 94. App.

C.

Cadaveris conditura & subsequens mania. 422
Cadaverum balsamatio. 297. 512
Calculi faucium, tonsillarum, asperae arteriae. 326
raucedinis diuturnae causa. ibid.
renales magni. 500
Calculus Iliacae passionis causa. 63
praegrandis in intestinis diutissimè haerens, extractus, 475
Vesicae & ab eo involuntaria excretio. 330
maximus. 477
Calendariographorum reformatio necessaria. 58. App.
Calvariam intra, cimices reperti. 341
Campanarum sono, partus facilitatus. 62
Cancer mammarum. 517
quomodo curandus. 518
à verruca minus ritè tractata. 546
Caninus foetus per alvum ejectus. 343
Caphe legitima praeparatio & decoctio. 24

Capilli nigri poſt mortem caneſcentes. 233
causa & ratio probabilis. 234
Capitis dolor periodicè recurrens hæreditarius. 47
ratio & cauſa. 48
ſphacelus, cum artuum paralyſi. 427
Carcaſſorum militarium effectus & quomodo irritus reddendus. 509
Cardiaca febris ex flatibus. 268
Cardialgia quid? ejusque variæ cauſæ. 32. 33
ejus variæ indicationes, pro varietate cauſarum. 34
Carnis ſuillæ frequentior eſus, an exin de elephantiaſis? 61
Carnium eſum quidam per omnem vitam abhorrens. 174
Caſeus hircinus. 206
Caſsia an Cinamomo præferenda. 151 ſeqq.
Catarrhorum quatuor ſunt ſpecies. 94
*Cat*ᵘ ejusq; ſceleton vomitu rejectᵘ. 343
Catuli humano vomitu rejecti. 341. 343
Cera ſigillata Hiſpanica liberalius comeſta, palloris variorumque ſymptomatum cauſa. 175
Ceriforme corpus è regione Lumbari extractum. 543
ratio & cauſa probabilis. 545
Cereviſia roſmarinus ſylveſtris incoctus inebriat. 199
Cetus minor ambraphagus. 69
Cheiri florum inſtar redolens lapis. 83
Chin Sen Radicis uſus. 487
Chloroſis matrimonio percurata. 38
ratio & cauſa. 40
Cibos linteo tectos vir cum deliquio animi abhorrens. 232
omnes præter lac per omnem vitam abhorrens. 175
Cimices intra calvariam reperti. 341
Cinamomi arbores, an in Inſulis Ceylonicis tantùm creſcant. 149. ſqq.
arboris cortex, in triplicem lamellam diviſibilis. 150
lignum, leviter raſum, odorem ſpirat gratiſſimũ. 150
Cinamomo an Caſſia præferenda. 151. ſeqq.
Circuli graminei viridiores & pinguiores reliqua area ſterili & contra. 141
variæ circa eos conjecturæ. ibid.
Cochlea ſeſſilis ferrea. 323. ſeqq.
Cæcitas ex læſione nervorum opticorum. 298
ex ſcabie capitis ſanata. 255
ex nimio vini aduſti uſu. 198
Cæcus in lucem editus fœtus. 135
Clauſtralis herba. 487
Colica ex cibo mace aromatiſato. 419
uſu corticum Aurantiorum. ibid.
Colicus dolor à muco è naribus prius copioſè excreto, poſt retento. 50. 51
ratio & cauſa. 51. ſeqq.
Collectio herbarum aſtralis. 45. App.
Coloris plumarũ in gallina mutatio. 371
Colubri ictus miro modo ſanatus. 247
Comitialis morbus, vid. *Epilepſia*.

Coditura cadaveris,& ex eamania.422
Confectiones ferreæ. 324
Conjux maritos suos omnes enecans Philosophorum, quæ, & qualis. 103. App.
Constellationum magnarum magni effectus. 61. App.
Convulsiones admirandæ absque sensuum insigni læsione.
cum febre petechiali, curatæ. 98
inconsuetæ. 228
cum oris clausura. 279
ratio. 280.
totius corporis ab esu mytulorum. 493
Conyza laticaulis monstrosa. 65
Cor distortum. 251
in hypochondrio palpitans. 250
inversum. 251
phthisici & in eo polypus insignis. 284
triplex in ansere. 251
Coriandri magni confectiones ferreæ. 324
Cornea aut osseæ naturæ an sit ebur. 357. seqq.
Cornu Ammonis ferreum. 321
violacei odoris. 82
Cornutus gallus. 74
Corona Imperialis rarissima. 238
Corrodens urina. 159
Corrosivum lac. 159
Corrosivus sanguis. ibid.
Cortex arboris Cinamomi in triplicem lamellam divisibilis. 150
Peruvianus, vid. *Peruvianus Cortex.*
Cosmeticum thema naturale. 57. App.
Cranii fovea in vertice in recens nato filiolo. 135
Cricetorum esus parit Elephantiasin. 59
ratio & causa. 60
Cubebæ ferreæ. 324
Cubi ferrei. 322
Cultri frustulum acutissimum deglutitum. 516
Cultrivori Prussiaci veritas. 399
Cystis monstrosa in gallina domestica. 494

D.

Dattura Indica & de eorum semine. 299
ejus semen male quidem admiscent cerevisiæ. ibid.
Deglutitio cultri acutissimi frustuli. 516
rerum insolitarum. 85
Delirium sine febre. 41
ejus causa. 43. 44
cura. 45. 46
Melancholicum, & ex eo avtochiria. 282
ratio & causa. 284
Dentes Viperarum. 526
Dentium robur. 209
Diaphragmatis perforatio in speculo nerveo non lethalis. 499
Diarrhœa annua. 504
intempestive suppressa, febris singultuosæ causa. 529
Digiti manus dextræ & ab iis oborta epilepsia. 100
vulnus, & per illud fluentes menses. 199

Dolor

Dolor capitis periodicè recurrens. 47
rationes & causæ. 48. seqq.
Draco Philosophorum caudam suam devorans, quis & qualis? 99. app.
Dulcedo salivæ post febrem tertianam 148
ad nauseam usque. 147
quomodo curanda. 148
Dysenteriæ continuæ cum variolis conjunctæ, curatio. 103
Dysenteriam solventes menses. 337
Dysuria extincti anatome. 556

E.

EBrietatis symptomata eorundemque causæ & analysis 21. 22
Ebrii cur alii plus, alii minus sint vertiginosi. 26. 27
Ebulus euporiston in hydrope 262
ratio & causa ibid.
Ebur an osseæ vel corneæ sit naturæ? 357
Eclipsis Solaris. 339
Electuarium theriacale Ulmensium. 166
Elefantum mirabilia. 356
Elephantiaci rarissimi hodiè sunt in Germania. 61
Elephantiasis ex Cricetorum esu. 59.
ratio & causa. 60
an à frequentiori carnis suillæ esu oriatur. 61
an ex Zythi potu juxta Dioscoridem oriatur. ibid.
Embryo an per os, an per umbilicum nutriatur. 370
sanguine menstruo nutriatur in utero. 367. seqq.
Emmenagogum curiosum. 464
Enterocele & hydrocele quomodo inter se rectè dignoscantur. 141
Epatis gallinacei lobuli & acini lapidei. 486
Ephialtes. 236
Epilepsia curata. 114
ab ea præservat spiritus Juniperi. 153
Epilepsiæ exempla rariora. 193. 228
â manus dextræ digitis obortæ cura. 100
Epileptica flatus copiosè eructans. 230
Erysipelas singulare exulceratum. 492
Essere ex retro pulsa gonorrhœa. 195
Exanthemata alba in Æthiope febre petechiali laborante. 265
ratio & causa. 267

F.

FAbæ ferreæ. 322
Farina triticea multiplicanda. 123. 130
Fatasiro Japanensium planta. 489
Febres autumnales cur hydrops non rarò subsequatur. 19
quæ circa curationem earum notanda. 4. 5. seqq.

Febres fugatæ per corticem Peruvianum. 2. seqq.
ratio. 10
Febricitantium sanguis multo minorem salis Volatilis præbet quantitatem, quam in sanis. 9
Febris Cardiaca ex flatibus. 268
maligna spiritus vini usu curata. 405
ratio & causa. 408. seqq.
petechialis cum convulsionibus lethalis. 98
cum exanthematibus albis in Æthiope. 265
ratio & causa. 267
Febris quartana & in ea bufonum usus salutaris. 335
decocto antimonii crudi curata. 30
singultuosa maligna, intempestive suppressa, Diarrhœæ causa. 529
Febrium intermittentium causa primaria acidum. 9
curatio à Venæsectione & catharsi meritò est auspicanda. 4
locus primario affectus. 7. 8. seqq.
Febriana Memoria. 129. app.
Femellarum desiderium & appetitus rerum insolitarum, quoad gustum, visum, auditum & olfactum. 59
Femoris tumor in gravida lethalis. 194
Fera in sylvis nigredinem deponens miram induens albedinem Philosophorum quæ? 105. app
Fermenta in quavis parte peculiari cum Helmontio statuere non abludit à vero. 56
Fermentum Philosophorum quid? & quale? 98. app
Ferri mineræ sub diversis figuris spectabiles. 321
Figulinus globus deglutitus & per anum exclusus. 88
Figuratorum Lapidum causæ probabiles. 325. 326
Fisakaky Japanensium arbor. 491
Flatus copiosè eructans epileptica. 230
febris cardiacæ causa. 268
Iliacæ passionis causa. 63
Flores Japanensium Kanako, Juri & Jama Juri. 490
Fæcum exitus & prolapsus intestinorum perpetuus, ab hernia male secta. 138
Fæcunditate rara celebris fœmina. 261
Fæmina rara fœcunditate celebris. 261
Fætus caninus per alvum rejectus. 343
humanus frustillatim, per abdomen exclusus. 223
labiis leporinis geminis, oculis clausis & cœcis & fovea in cranii vertice in lucem editus. 135
monstrosus. 135. 136. 483

Fœtus an per os an vero per umbilicum nutriatur. 370
viginti ſex annos in matre hærens. 293
in utero, an ſanguine menſtruo nutriatur 397
Fomentationibus in totum diſcuſſus tumor uteri 179
Fons ſalis duplicis contrarii. 9. App.
Formicæ Curioſæ Dn.D. Lochneri Synopſis. 124 App.
Fringilla candida. 320
Fructus ferrei. 324.
Frumenti ſpiritus non contemnendam præbet medicinam domeſticam. 152
Fulmen & ex eo ambuſtio curata. 530
Fungus in œſophago excreſcens. 256
Furtum ab Elephante detectum. 357
Fuſtigatio cum ſcuticæ baculo lethalis. 132

G.

GAllæ larvatæ. 73
Gallicinii cauſa. 374. ſeqq.
Gallina plumarum colores mutans. 371
ſuperfœtans. 259
Gallinacei epatis lobuli & acini lapidei. 486
Gallinas amygdalæ amaræ vi adſtrictoria jugulant. 335
Gallinæ cyſtis monſtroſa. 494
patula ingluvies. 555
Gallus cornutus. 74
Gangræna & prolapſus inteſtini recti â purgatione ineptè adhibita. 184
Gangrænam inteſtinorum in cane feliciter arcens remedium. 223 228
Gemelli ſibi invicem adnati, feliciter ſeparati. 305
Generatio aranearum mira. 190
ex ovo multis laborat difficultatibus. 345
univoca & æquivoca, quid de illis ſentiendum. 345. ſeqq.
Genethliaci thematis impugnatio. 55 app.
Germinatio amygdalorum. 89
Gladii Xiphiæ accurata deſcriptio. 243
Glandulæ in Ventriculis luporum, lumbricis repletæ. 1
Glanduloſa nasda inteſtini recti, periculoſam Hæmorrhagiam excitans. 168
Glans ſclopetaria venenata. 191
Globuli Moſchati ferrei. 325
Globulus figlinus deglutitus & per alvum excluſus. 84. 85
Globus ſclopetarius venenatus. 191
Gloſſopetræ in Helvetia repertæ. 303
Gonorrhœa, & ex ea retropulſa eſſere. 195
Gravidæ in iis imaginatio quid & quomodo agat. 290

H.

HÆmoptoici anatome. 270
Hæmoptyſis. ibid.
â terrore. 232
Hæmorrhagia ex nasda glanduloſa inteſtini recti. 168

Hæmorrhagia uteri in ſeptuagenaria ſalutaris. 121
Hæmorrhagiæ rebellis noxa. 547
Hæmorrhagias ſiſtentia remedia & ſuperſtitioſa & naturalia. 64
Hæreditaria ſcabies. 254
Hæreditarii morbi unde? 48
Halcyonis nidus. 296
Harmonia ſuperiorum cum inferioribus. 38. app.
Hepar bubuli, & in eo tubuli lapidei & oſſei. 319
Herba clauſtralis. 487
Herbarum collectio aſtralis. 45. app.
Hermaphrodita hircus. 555
Hernia inguinalis iliacæ paſſionis cauſa feliciter curata. 274
ratio & cauſa. 275
malè ſecta, & ab ea prolapſus perpetuus & fæcum exitus in inguine. 138
umbilicalis diu neglecta, tandem ligatura alleviata. 213
Hircinum lac. 555
Hircinus caſeus. 206
Hircus ἀνδρόγυνος. 555
Homo potiſſimum aſtrorum receptaculum. 48. app.
Hydatides & ex iis conflatæ molæ, abortum inſecutæ. 130
Hydra Chymicorum quæ & qualis. 100. app.
Hydrocele & Enterocele quomodo inter ſe recte dignoſcenda. 141
Hydropem tollens Radicis Ireos noſtratis ſuccus. 160
Hydropicæ anatome. 221
Hydrops per abſceſſum in ſcroto factum, integre ſanatus. 182
Hydrops aſcites falſo pro monſtro in utero habitus. 473
ſaccatus. 559
cum interveniente partu felici. 70
Hydrops ejusque cauſæ variæ. 19. 20
curationis methodus. 20. 23. ſeqq.
curatus. 300
evporiſton. 262
quæ facilius quæque difficulter curatur. 222
cur febres autumnales non rarò ſubſequatur. 19
& in ea ſuccus Bryoniæ arcanum. 23
Hymenis exiſtentia. 534
Hypochondria & in iis cor palpitans. 250

I.

JAma Juri Japanenſium planta. 490
Ictus colubri miro modo ſanatus. 247
& ex eo lienis ruptura. 498
Idioſyncraſia quorundam hominum ſingularis. 417
rationes & cauſæ. 420
Ileos & profundus inteſtini recti coalitus. 208
Iliaca paſſio à calculo, vermibus & flatibus. 63
herniæ umbilicalis cauſa feliciter curata. 274. ſeqq.
ratio. 275. ſeqq.

Ima-

Imaginatio materna in gravidis ut agat? 290
monstrosi fœtus causa. 483
scabiei in filia causa. 254
Impenetrabilitatem magicam solventia remedia. 192
Imperialis Corona rarissima. 238
Impragnatio an de ea Medicus semper certus esse queat. 395
ejus veritas astutia detegenda. 395
Infans truncus sine artubus. 136
Infantes suppostitii. 515
Inflammationes extrinsecus arcet spiritus vini rectificatus. 155
Influxus siderum in animalia. 47. app
metalla & mineralia. 46. app
vegetabilia. 43. app.
Ingluvies gallinæ patula. 555
Injectionibus balsamicis an non lymphæ corruptio & inflammatio impediri queat. 227
Insecta quædam Brasiliana. 380 seqq.
quomodo lædant. 379
Intestina & in illis calculus prægrandis, diutissime hærens, extractus. 475
Intestini coalitus profundus. 208
particula resecta & ab ea alvus, non verò excretio & vita, exclusa. 552
prolapsus & gangræna ex purgante ineptè adhibito. 185
recti nasda glandulosa hæmorrhagiam periculosam excitans. 168
Ireos nostratis succus hydropem tollens. 160
Iris solaris. 304
Ischiadici mali curat io & præservatio â spiritu acido. 156
Ischiadico nephriticus dolor, virum solo hoc tempore, quo ribes maturescunt, per plures annos affligens. 157
Judaica Astrologia. 65. app.
Juniperi baccarum usus præservat ab Epilepsia. 155
Juri Japanensium planta. 490

K.

K*Anako* Japanensium planta. 490

L.

L*Abiis* Leporinis geminis in lucem editus fœtus. 135
Lac concretum in stomacho. 505
hircinum. 206
per umbilicum copiosè excretum. 451
ratio & causa. 453
Lacertæ per alvum excretæ. 342
Lactantes viri. 206
Lactis muliebris defectus, mox copia, cutim erodentis & ulcera efficientis. 159
Lapis Chinensium Thensy. 487
Judaicus ferreus. 322
Philosophorum quomodo conficiendus. 107. app.
corpus quale habeat, & qua veste induatur. 80. app.
ejus nomina. 81. app.

Lapis Philosophorum an ad perfectionem ejus aurum aliudq; metallum requiratur? 85. app.
quid? 78. app.
an sit in rerum naturâ. 77. app.
an cum terra sua & spiritu sufficiat in se ipso ad ultimam perfectionem obtinendam. 84. app.
cur sit trinus & unus. 86. app.
Silesiacus odoris Violacei. 81
Lapidei in bubulis epatibus tubuli. 319
epatis gallinæ lobuli & acini. 486
Lapides Misnici odoris Violacei. 83
Lapidum figuratorum causæ & rationes probabiles. 325. 326
generatio unde? 81. 82
Larvatæ gallæ. 73
Laudanum opiatum purgans. 117
Legumina ferrea. 322
Lentiscinum lignum vi gaudet firmandi nervos. 23
Leo alatus & sine alis Chymicorum. 106. app.
Lepra Arabum rarissima hodie est in Germania. 61
Libanologiæ Curiosæ Dn. D. Hannæi Synopsis. 122. app.
Libanotidographia Ejusdem Synopsis. 121. app.
Libella nova. 295
Lienis ruptura ab ictu. 495
substantia corrupta in equo 542
Ligatio venefica, soluta. 210. 255
Ligatio, varia adversus illam remedia. 258
Ligaturâ alleviatâ hernia umbilicalis diu neglecta. 213
an tumores ex venenis sistat. 204
Ligaturæ fortis in amputatione pedis effectus laudabilis. 527
& quid de illis in morsibus lethiferis sentiendum. 523
Lignosa arboris cinamomi substantia odorem fragrat odoratissimum. 150
negatur hoc ab aliis. ibid.
arborum segmenta adolescens quidam continuo devorans. 172
Lignum quernum in metallum & vitriolum mutatum. 538
Vesicatorium. 355
Limaces per alvum exclusi. 342
Lintea noctu lucentia. 428
Linteo tecti cibi, animi deliquii in viro causa. 232
Liquor è vesiculis viperarum an agat per fermentationem. 524
Locorum mutata situatio, ejusque probabilis causa. 144
Lolium temulentum. 430
Longævitas. 352
per quæ remedia procuranda. 353
Lucentia noctu lintea. 428
Lumbricorum in humano corpore generatio an univoca sit, vel æquivoca. 345. sqq.

Lumbricorum pulvere an in expellendis lumbricis tuto uti liceat. 203
terreſtrium regeneratio. 202
Luminaria ſunt receptacula & diſpenſatoria aſtrorum. 41
Luminum in ſublunaria effluvia. 40. App.
Lupini ferrei. 322
ventriculi vermes. 1
Luporũ voracitatis cauſa probabilis. 1
Lupuli odor, & exinde Menſium obſtructio lethalis. 200
Lympha paracenteſi feliciter extracta. 217
variè ab aëre mutatur. 218
ratio & cauſa. 226

M.

M*Acis* appetita & neglecta. 252
ex cibo cum ea aromatiſato, colica 419
Magia, an ex Medicina enata. 259
Magnes, emplaſtris admixtus, nullius eſt effectus. 404
Malacia, vid. Appetitus rerum inſolitarum.
Mamma dextræ papilla & ab ea Natta funiculo alligata, uvæ inſtar dependens,& menſtruorum tempore intumeſcens. 167
Mammarum ulcera à nimia lactis emanantis copia. 159
Mania ex conditura cadaveris. 422
Maraſmo extincti anatome. 292
Mare Philoſophorum, in quo duo piſces mira pinguedine,prædicti quid? 100. App.
Margarita Luſato-Sileſiacæ. 327
Martis vitriolum aëreum. 191
Medicina an ad eam Aſtronomiæ requiratur neceſſitas. 67. App.
an ex ea ſit nata Magia. 259
Melancholia uterina periodica. 115
Melancholicum delirium,& ex eo avtochiria. 282
ratio & cauſa. 283
Melancholicus riſus maximus, curatus, 444. 448
ejus ratio & cauſa. 449
Membrum muliebre aliò translatum. 249
virile longum & lacertoſum cum ſcroto modico. 252
Memoria Fehriana. 129. App.
Menſes per vulnus digiti fluentes. 199
Menſium obſtructio lethalis ab odore lupuli. 200
triduana ſternutationis cauſa. 329
Menſtrua dyſenteriam ſolventes. 537
an Embryoni cedant in alimentum. 367
ſuppreſſa & adverſus ea evporiſton. 366. 464
Mercurii encomia Philoſophorum varia. 103. ſeqq.
putrefactio an in cineribus vel balneo fieri poſſit, ut inde butyrum extrahatur. 96
vivi exhibiti noxa. 347

Mercurius unde ei effectus causandi salivationem. 350
non est metallum. 348. sqq.
Mercurius & quæ circa usum ejus notanda? 351
ejus usus varius. 350. seqq.
Mercurium maxime figunt acida. 317
Mercurius Philosophorum an in eo peragendæ sint variæ & distinctæ operationes. 93. App.
qualis sit, qui ad Lapidem Philosophorum requiritur. 87
Sal & Sulphur an in butyro Philosophorum inseparabiliter sint conjuncta. 94
quo tempore coctionis ei metalla sint addenda. 92. App.
quæ via eliciatur ex tribus regnis. 110 App.
Sublimatus devoratus & legitimis remediis debellatus. 165
Metalla & Mineralia inq; ea siderum influxus. 46. App.
an requirantur ad perfectionem Lapidis Philosophici. 85. App.
Salis beneficio solvuntur, perficiuntur, ac præcipitantur. 9. App.
Metallicum & minerale purum Philosophorum quomodo præparandum & habendum. 109. App.
Metallorum exaltationis modus. 307
Metallum ex ligno quercino. 538
Metastasis mirabilis. 263
Meteorum Gothanum inauditum. 187
ejus ratio & causa. ibid.
Mictio sanguinis ab usu myrrhæ. 263
ratio & causa. 264
Mictionis difficilis, facilis promotio. 462
Millepedes per urinam emissi. 342
Mirachialis effectus. 16
Miznofana Japonensium planta. 489
Molæ ex hydatidibus conflatæ, abortum insequentes. 130
Monstrosa animalium. 70
pyra. 134
Monstrosus fœtus. 135. 483
Morbi astrales. 48. App.
hæreditarii unde? 48
Mors repentina. 86
ratio & causa. 88
Morsu lethali truttas aliasque pisces petens truttæ species. 523
Morsus viperæ. 203
curatus. 519
Moschati globuli ferrei. 325
Mucus è naribus prius copiosè excretus, postea retentus colici doloris causa. 50. 51
ratio. 51. seqq.
Mures an nascantur ex putredine. 344
& varia circa eos notabilia. ibid. seqq.
Mus vomitu rejectus. 341. 343.
Mustela per alvum rejecta. 342
Mutata locorum situatio, ejusq; probabilis causa. 144

Myr-

Myrrha & ex ejus uſu mictio ſanguinis. 263
Mytulorum eſus noxius. 122
& ex eo convulſiones totius corporis. 493

N.

NAnorum generatio. 543
Nares & per eas vermes ejecti. 341
Nasda glanduloſa inteſtini recti, periculoſam hæmorrhagiam excitans. 168
Natta è dextræ mammæ papilla funiculo alligata inſtar uvæ dependens, & menſtruorum tempore intumeſcens. 167
Naturæ purum, quid? quale? & quotuplex. 108.App.
Nervos firmandi vi gaudet lignum Lentiſcinum. 23
Nicotiana herba & de ea curioſa quædam. 513
Nicotiana vid. *Tabacum.*
Nidus halcyonis. 196
Nigri capilli poſt mortem caneſcentes. 233
ratio & cauſa probabilis. 334
Nitrum verum ubi copioſum. 27. ſeqq.

O.

OBlivio à philtro. 547
Obſtetricum in expellendis ſecundinis error. 433
ridiculi & ſuperſtitioſi ritus. 438
Obſtructio alvi quadraginta dierum, & ex ea prolapſus & gangræna inteſtini recti. 184
Oculi vulnus inter iridem & pupillam corneæ inflictum. 215
Oculis clauſis in lucē editus fœtus. 135
Spiritus Salis Armoniaci eſt nocivus. 197
ratio & cauſa. 198
Vini eſt nocivus. ibid.
Odor menſium ab obſtructione menſium lethali. 200
Odore librorum veterum à blattis & tineis exeſorum delectata virgo. 62
Odoris violacei Cornu Ammonis. 82
lapides Miſnici. 83
lapis Sileſiacus. 81
& probabiles odorum horum rationes. 82.83
Oeſophagi vulnus in medio ſeſqui annum patens. 246
Oeſophagus & ex eo excreſcens fungus. 256
Omentum ex nimio vomendi conatu in Hæmoptoico disruptum. 271
Omnia ab uno. 26. App.
Opiatum Laudanum purgans. 117
Opticorum nervorum læſio, & exinde cœcitas non læthalis. 298
Orificium ventriculi interius, & circa illud tumor lethalis. 212
Oris clauſura cum tetano. 279
ratio & cauſa. 280. ſeqq.
Oſſeæ vel corneæ naturæ an ſit ebur? 327. ſeqq.
Oſtrearum ova. 506
Ova oſtreorum. ibid.

Ova prius an verò aves existant in ovis. 372.375
Oviparus vir. 261
Ovum & generatio ex eo, multis laborat difficultatibus. 344

P.

Palloris aliorumque symptomatum causa cera Hispanica, & succinum liberalius comestum. 175
Palmæ officula quæ ad sationem eligenda. 95
ex semine ortus. 91
Panniculi carnosi insignis crassities in tumore. 485
Paracentesi feliciter excreta lympha 217
optime deplentur ventres hydropicorum. 222
Paralysis lethalis. 35
quid? ejusque causa. 36. seqq.
particularis in dextro capitis latere. 214
à philtro. 547
Parturientium ridiculi & superstitiosi ritus. 438
Partus campanarum sono facilitatus, 62
feliciter exclusus, non obstante hydrope ascite saccato stupendo. 70
Percussio Aphoniæ causa. 57.58
ratio 59
Perforatio diaphragmatis in speculo nerveo non lethalis. 499
Peruvianus Cortex, ejusque analysis Chymica. 6
Peruvianus Cortex, quæ circa effectum ejus notanda. 12. sqq.
& per eum fugatæ febres. 2
ratio. 10
& variæ tàm liquidæ quàm solidæ ejus formulæ. 6
quid & unde? 5
quæ circa usum ejus notanda. 12. seqq.
qui usum ej⁹ ob vanum planè metum respuunt, refutantur. 14
Petechialis febris cum convulsionibus curata. 98
Phantasiæ vis mirabilis. 232
Philosophorum Lapis, vid. *Lapis*.
Philosophorum Mercurius, qualis sit? 87. app.
Philtrum & ex eo oblivio & paralysis. 547
Phlebotomicæ tabulæ propudium, 52. App.
Phthisici anatome. 284
Phthisis curata. 301
ex raucedine. 53
Phosphorus Hermeticus. 10. App.
Pica, vid. *Appetitus rerum insolitarum*. 171. seqq.
Piper rotundum ferreum. 324
Pisa ferrea. 322
Plantæ Japanenses Mitznosana & Fatasiro. 489
Pleuriticum pus simul ruptum, fœminam suffocans. 541

Pleuritis in gravida. 28
ejus causa. 29
à natura spontanea. 223.224
mirè terminata. 533
tussi & fœtore alternis diebus ingravescens. 244
Plica Polonica in barba. 210
subcutanea. 183
Plumarum in gallina coloris mutatio. 371
Polypus insignis in corde phthisicorum. 284
Priapus amissus & recuperatus. 210. 255
non amittitur revera, sed retrahitur. 211
varia ad hunc effectum remedia. 257. seqq.
lacertosus & longus cum scroto modico. 252
parvus cum scroto monstrosæ magnitudinis. ibid.
Principium absolutè primum non est Sal. 15. App.
corporum compositorum Sal. 15. App.
diversorum & adversorum idem. 37. App.
Procidentia ani insolita curata. 248
Prognosticon civile & militare. 60. App.
Prolapsi intestini gangræna à purgante ineptè adhibito. 184
Prussiaci cultrivori veritas. 399
Pseudo-Medicorum arrogans & impudens prognosticon delusum. 466
Puerperæ brutalitas. 84
Puerperis maximè nocet aër frigidus. 434. seqq.
Pulmonum tophi. 265
ulcus sanatum. 502
ratio & causa. ibid.
Pulvis ad sustinendos torturæ cruciatus & supprimendam confessionem. 201
Purgans ineptè adhibitum gangrænæ & prolapsi intestini causa. 184
Purgantia, cur ea non semper sequatur abortus. 387
Purum minerale & metallicum Philosophorum quomodo præpaparandum. 109. App.
naturæ quid? quale & quotuplex. 108. App.
Pus abscessus in abdomine per umbilicum excretus. 96
pleuriticum fœminam suffocans. 541
Pustulæ in toto corpore erumpentes. 377
Putredo an ex ea nascantur mures? 344
Putredini resistens remedium optimum. 227. 228
Pylorus monstrosus. 292
Pyra monstrosa. 34

Q.

Quartana in ea exhibitio bufonum salutaris. 235
decocto antimonii crudi curata. 30
novennis. 118

R.

RAdicis Chin Sen uſus. 487
Ratio quædam an brutis competat. 357
Raucedo cur ab aëre frigidiore inducta? 55
in phthiſin degenerans. 53
ſenilis curata. 243
Raucedinis diuturna cauſa abdita. 328
Regeneratio lumbricorum terreſtrium. 202
Remedia contra impenetrabilitatem magicam. 192
Renes conſumti partim, partim ſcirrhoſi. 331
Renum calculi magni. 500
Repentina mors. 86
Ribes, quo tempore matureſcunt Iſchiadico nephriticus dolor, virum per aliquot annos ſemper afflixit. 157
Ricini uſus, contra ligationem veneficam. 259
Riſûs inſalubris exempla varia. 447
Melancholicus maximus curatus. 444. 448
ejus ratio & cauſa. 449
Robur dentium. 209
Rosmarinus ſylveſtris cereviſiæ incoctus, inebriat. 199
Ruptura lienis ab ictu. 498

S.

SAl ex aëre attrahendi modus. 20. app.
Sal aëris & varia pro eo experimenta ibid.
indifferens. ibid.
attrahit magnetis beneficio ex aëre. 10. app.
balſamum eſt & condimentum terræ. 23. app.
biblica de eo loca quomodo accipienda. 7. app.
centrale quomodo appelletur? 14. app.
colligitur ex terra. 11. app.
compoſitorum corporum principium. 15. app.
fatuum. 8. app.
Mercurius & ſulphur an in butyro Philoſophorum inſeparabiliter ſint conjuncti. 94. app.
Metalla ſolvit, perficit, præcipitat. 9. app.
â Muria marina ſeparatur. 10. app.
omnia in ea ſub cœlo. 11. app.
petræ & nitri non ſunt eadem. 26. app.
Philoſophorum quale? 90. app.
principium non eſt abſolute primum. 15. app.
rubrum, ubi? 25. app.
Sal in ſe ſimplex eſt. 14. app.
terra ne an aqua? 16. app.
terræ. 8. app.
Salamandra chymicorum quæ & qualis. 104. app.
Salamandræ vomitu rejectæ. 342
Salia artificialia unde? 15. app.
fixa. 15. app.
volatilia. ibid. app.

Salis copia immenſa. 23. app.
devaſtatio. 8. app.
duplicis contrarii fons. 9. app.
effecta. 12. app.
efficacia & dignitas. 22. app.
encomia. 12. app.
nomina varia. 23. app.
origo. 12. 13. app.
pactum. 8. app.
philoſophici ſolutio ut per ſublimationem & deſtillationem Mercurium & ſulphur habere valeamus. 91. app.
ſtatua. 8. app.
uſus. 11. app.
Salis Armoniaci ſpiritus multum prodeſt in affectibus capitis. 87
oculis eſt nocivus. 197
ratio & cauſa. 198
Saliva dulcis ad nauſeam usque. 147
quomodo curanda. 148
poſt febrem tertianam. ibid.
menſtruatæ, menſes in alia obſtructionibus laborante, provocati. 465
Salivatio arthritidis cauſa. 264
Salivationis effectus ubi in Mercurio lateat. 350
Salſamentum ignis. 9. app.
Salſugo terræ aquas inficit. 17. app.
Saltzſtein & Steinſaltz ſunt diſtincta. 26. app.
Sanguinis mictio ab aſſumta myrrha. 263
ratio & cauſa. 264
transfuſio in cane. 288
Sanguis febricitantium multo minorem ſalis Volatilis præbet quantitatem quàm in ſanis. 9
lintea corrodens. 159
Scabie â malè curata, mira intumeſcentia radii & cubiti prope carpum. 335. 336
Scabies capitis ſanata, cœcitatis cauſa filiæ ex imaginatione matris. 255
254
Scarabæi vomitu & per alvum rejecti. 342
Scillæ effectus mirus in meleagride. 298
Scirrhoſus pylorus. 292
Scorpiones in homine nati. 341
Scrotum monſtroſæ magnitudinis cum curta virgæ ſupellectile. 252
Secundinarum adhæſio & ad eos remedium ſalutare. 253
expulſio & obſtetricum circa eam error. 433
Serpentes per alvum ejecti. 342
an æque morſu ſuo lædant ac Viperæ. 523
Serpentis ictus miro modo ſanatus 247
Sidera omnia in Venæ ſectione conſideranda. 53. app.
Siderum effectus in animalibus. 47 app.
in metallis & mineralibus. 46. app.
vegetabilibus. 43. app.

Singultuosa febris & ex ea intempestivè suppressa, diarrhœa. 529
Sipho Würtenbergicus per majora experimenta firmatus in vertice fluens correctus & detectus. 565
Situatio locorum mutata, ejusque probabilis causa. 144
Solanum racemosum Americanum tinctorium. 332
varia de eo experimenta. 333. seqq.
Solaris Eclipsis. 339
iris. 304
Sphacelatæ bubonoceles cura, resecta intestini parte. 286
Sphacelus capitis cum artuum paralysi universali. 427
Spiritus Vini vel frumenti Medicinam præbet domesticam in variis affectibus non contemnendam. 152
oculis est nocivus. 198
ex ejus nimio potu stupiditas ejusque usus in catarrhis & defluxionibus capitis. 154
in inflammatione faucium & angina. 153
in flamationibus externis. 155
in lumbricorum expulsione. 154
usu febris maligna curata. 405
ratio & causa. 408. seqq.
Sternutatio triduana ex suppressione mensium. 329
Stranguria, & contra illam evporista. 456
Strombus ferreus. 323
Stupiditas, â Spiritus vini potu. 542
Submersus aquæ pro mortuo extractus, vitæ redditus. 480
Succinum liberalius comestum palloris aliorumque symptomatum causa. 175
Suffocatio â pure pleuritico simul rupto. 541
Suillæ carnis frequentior esus, an exinde oriatur Elephantiasis. 61
Sulphur Philosophorum quale? 89
Superfœtans gallina. 259
Superiorum cum inferioribus harmonia. 38. app.
Superstitiosi obstetricantium & parturientium ritus. 438
Supposititii infantes. 515
Suturæ temporum spuriæ, & circa illas vulnus non lethale. 298

T.

T*Abacum* fumandi novus & proficuus valde modus. 76 seqq.

Vide Nicotiana.

Tabulæ phlebotomicæ propudium. 52. app.
Temporum circa suturam spuriam, vulnus minime lethale. 298
Terra mater â cœlo patre impraegnatur. 39. app.
Terra sigillata Münchensteinensis. 303
Terra sigillatæ curiosæ D. Wurffbainii Synopsis. 123. app.
Terræ sal. 8. app.

Tertiana arthritis. 120
Tesseræ ferreæ. 322
Testacea ferrea. 223
Testiculorum muliebrium hydrops. 563
Tetanos cum oris clausura. 279
ratio & causa. 280
Thema cosmeticum naturale. 57. app.
Thematis genethliaci impugnatio, 55. app.
Thensy Chinensium Lapis. 487
Theologiæ Astronomia non adversa sed congrua. 56. app.
Theoriam colligere ex praxi tutius est, quam contra. 153
Thophi pulmonum. 265
Thoracis abscessus ex retrogradis variolis per apertionem curatus. 105
apertio an semper lethalis. ibid.
Torturæ cruciatus & confessionem supprimens pulvis. 201
Transfusio sanguinis in cane. 288
Transmutatio ligni querni in metallum & vitriolum. 538
Tremulas manus cur quidam naturâ habeant? 22
Triticea farina multiplicanda. 123. 130
Truncus infans sine artubus. 136
Truttarum quædam species, alias truttas & pisces lethali morsu petit. 523
Tsutta Japanensium arbor. 491
Tubuli lapidei & ossei in hepatibus bubulis. 319
Tumor in capite curatus. 548
femoris in gravida lethalis. 194
Radii & cubiti prope carpum ex scabie malè curata. 335
circa Ventriculi orificium lethalis. 212
uteri regionem occupans, fomentationibus in totum discussus. 179. seqq.
Tumores magni curati. 551

U.

V*Agitus* uterinus. 497
Variolæ retrogradæ abscessus thoracis causa. 105
Variolarum cum dysenteria junctarum curatio. 103
Vasa jecoris in bobus in lapideam & osseam substantiam degenerata. 319
Vegetabilia eorumque collectio astralis. 45. app.
& in illis siderum effectus. 43. app.
Venæsectio cur non semper causetur abortum. 388
non obstantibus rationibus Helmontianis in pleuritide locum habet. 2[illegible]
an in paralysi celebranda. 37
Venefica ligatio soluta. 255
Venenata glans sclopetaria. 191
Venenum Viperarum quomodo agat. 524
in quo consistat. 521. seqq.
an serum præ sanguine inficiat? 522

Ventorum & vorticum effectus rarior. 144
Ventriculi ardor curatus. 112
lupini vermes. 1
orificium & circa illud tumor lethalis. 212
vulnera non omnia sunt lethalia. 403
Vermes Iliacæ passionis causa. 63
Ventriculi lupini. 1
Vermis cancro similis. 342
uteri. 72
Vide Lumbrici.
Vernix ad conservanda insecta & animalia. 297. 512
Verrucæ minus rectè tractata cancri causa. 546
Vertiginem cur alii plus, alii minus sentiant. 26
Vertiginis species rarior. 24
ejus causa. 25. seqq.
Vertiginosi cur omnia in gyrum circumagi videantur. 27
Vertigo gravis curata. 113
à lolio temulento. 430
ex stomachi consensu. 28
Vesica duplex. 264
Vesicæ calculus maximus. 477
Vesicatorium lignum. 355
Vesparum duæ sunt species. 379
Vini immoderate bibiti noxæ & effectus. 21
Spiritus non contemnendam in variis affectibus præbet medicinam domesticam. 152
oculis est nocivus. 198
Vinorum quorumcunque & aceti æmulatio. 123
Viperæ morsus. 203
curatus. 519
varia ex illis medicamenta. 205
Viperarum dentes, & varia de illis notabilia. 526
Viperina caro, arcanum ad vitam prolongandem. 353
Vir oviparus. 261
Vitriolum ex ligno quercino. 538
Martis aëreum. 190
Vitulina carnis jusculum, & ab eo purgata quædam fœmina. 419
Ulceris antiqui funesta consolidatio. 197
Ulcus in pulmone sanatus. 502
ratio & causa. ibid. seqq.
Umbilicalis hernia diu neglecta, tandem ligatura alleviata. 213
Umbilicus & per eum lac copiose excretum. 452
ratio & causa. 453
& per eum materia purulenta abscessûs abdominis excreta. 96
Voluntaria, utrum astris subjecta. 56. app.
Vomitu animalia varia rejecta. 343
rejectus musculus. 341. 343
sanguis. 270
scarabæus. 342
Voracitatis luporum probabilis causa. 1
Vorticum & ventorum effectus rarior. 144
Urina & per eam animalia varia excreta. 342
corrodens. 159

Urinæ

Urinæ excretio involuntaria â calculo Veſicæ. 330
in mortuis. 354
Uteri hæmorrhagia in ſeptuagenaria ſalutaris. 121
regionem occupans tumor fomentationibus &c. in totum diſcuſſus. 179. ſeqq.
vagitus. 497
vermis. 72
Uterina Melancholia periodica. 115
Vulnera Ventriculi non omnia ſunt lethalia. 403
Vulnus digiti & per illud fluentes menſes. 199
Vulnus inter iridem & pupillam corneæ inflictum. 215
œſophagi in medio, ſesquiannum patens. 246
circa ſuturam ſpuriam temporum, minime lethalis. 298
Vulva aliò translata. 249

X.

X*Iphias* adumbratus. 241

Z.

Z*Ythus* an ex eo oriatur Elephantiaſis. 61

FINIS.

Errata notabiliora Benevolus Lector hunc in modum corrigat.

PAg. 4. lin. ult. leg. ſexu. pag. 5. lin. penult. Kiù leg. Kin. pag. 7. lin. penult. leg. ζυμώσει. pag. 8. lin. 31. l. ſanguineum. pag. 11. lin. 15. uti. pag. 12. lin. penult. quod. pag. 13. lin. 30. ni. pag. 14. lin. 15. eundem. pag. 15. lin. 14. tantæ. lin. 27. caloremque. pag. 39. lin. 2. anheloſa. lin. 19. coloris. pag. 40. lin. 28. αἰτίας. pag. 52. lin. 10. mucoſamque. pag. 61. lin. penult. Riedlinus pag. 75. lin. 7. cornuti. lin. 8. ſuperbientis. lin. 25. clamore. pag. 83. lin. 21. adhæreſcit. lin. 30. cinereos. pag. 98. lin. 23. non eſſe. pag. 101. lin. 4. Veſicatorium lin. ult. victæque pag. 102. lin. 29. quia. pag. 104. lin. 13. ſolare. pag. 112. lin. 12. habebatur. pag. 115. lin. 26. muta pag. 126. lin. 18. Aqua. pag. 129. lin. 7. nunc. pag. 140. lin. 30. incipientem. pag. 143. lin. 10. armis. pag. 150. ſuppeditavit inſpectio. pag. 159. lin. 21. petita. 160. lin. 3. variis. pag. 162. lin. 3. à cujus uſu. pag. 173. lin. 29. voce. pag. 178. lin. 11. quin. pag. 195. lin. 7. ὀϛοκόπο. pag. 207. torqueretur. 208. lin. 6. Oeconomiæ. pag. 222. lin. 30. facilius lin. 17. ſeges. pag. 223. lin. 30. ſenili. pag. 234. lin. 23. habens. pag. 250. lin. 22. deſtinatos. pag. 251. lin. 5. dementata pag. 255. lin. 3. Naturæ. pag. 259. lin. 26. CXVIII. pag. 264. lin. 19. adde [L. Schrök, L. Fil.] pag. 285. lin. 25. claviculos pag. 292. lin. 10. inquinata. pag. 296. lin. 14. & 15. deleatur. pag. 306. lin. 14. quis poſſet. pag. 312. lin. 24. Chymiæ. pag. 326. lin. 3. valeamus. pag. 346. lin. 12. autem. pag. 347. lin. 14. natantibus pag. 340. lin. 3. hic. lin. 4. Medic. lin. 13. imitationem. lin. 24. multæ. pag. 351. lin. 5. calore. lin. 8. & 10. oris. pag. 371. lin. 18. tranſierit. pag. 377. lin. 24. del. hoc purgante. pag. 410. lin. 13. intenſior. lin. 23. lipothymias. p. 413. lin. 6. non video. pag. 429. lin. antepen. vel minima. pag. 445. lin. 30. eſt homines. pag. 456. lin. 29. hunc. pag. 469. l. antepen. fore. pag. 478. lin. 8. & 9. del. cujus figuram &c. pag. 480. lin. 13. famulam. lin. 18. capite. pag. 493. lin. 23. corpus. pag. 496. lin. 21. tunica è. lin. 25. fœtida. pag. 511. lin. 6. competere. pag. 519. lin. 28. tunc. pag. 549. lin. 20. immobiles. lin. 26. quod. lin. 23. incepit. pag. 562. lin. 31. à viſcoſo. pag. 564. lin. 24. conſolidatum.

In Appendice.

PAg. 10. lin. 4. rejiculi. lin. 15. Boylei. pag. 14. lin. 22. nitro. pag. 15. lin. 24. animad. pag. 16. lin. antepen. habitâ. pag. 24. lin. 19. ſimile. pag. 29. lin. 29. Sedo. pag. 34. lin. antepen. moventur. pag. 37. lin. 2. Numine. lin. 4. Naturæ. pag 43. lin. 15. obtrectator. lin. 19. debeat. pag. 54. lin. 3. poſt deterreri add. debet. pag. 57. lin. 16. ſuos pag. 58. lin. 12. temere, pag. 59. lin. 25. cephalæa. pag. 60. lin. 15. dyſenteria pag. 76. lin. 25. del. tanti. pag. 93. lin. 11. leg. unitum. pag. 95. lin. 7. coagulatur.

Bericht an den Buchbinder.

Das bey den Carminibus angedruckte mit einem Sternlein und kleinem a. bezeichnete Blätlein muß abgeſchnitten / und nach dem Titul: Memoria Fehriana; vor pag. 131. R 2. eingemacht werden.

DECURIÆ
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM
Sive
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS NONUS.

COLLEGIUM
ACADEMIÆ
NATURÆ
CURIOSORUM.
NUN QUAM OTI-OSUS
L
EPHEMERID. GERM. MEDICO-PHYSICAR. CURIOSORUM
ANIMALIA.
MINERALIA.
VEGETAB.
ANATOM.
CHYMIA.
BOTANICA.
DEC. II. AN. VIIII.
GERMANIA
Austria
Vienna
Suevia
Bohemia
Francon
Noribe
Misnia

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ IMPERIALIS LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM

DECURIÆ II.

ANNUS NONUS,
ANNI M. DC. XC.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES
MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-MATHEMATICAS,

cum

APPENDICE,

Et Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis.

NORIMBERGÆ,
Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.
Anno M. DC. XCI.

POTENTISSIMO
INVICTISSIMOQ.
IMPERATORI
LEOPOLDO.
SEMPER AUGUSTO,
PIO, JUSTO, FELICI,
ROMANORUM, GERMANORUM,
HUNGARORUM, BOHEMORUM, DALMATARUM, CROATORUM
ET SLAVORUM
REGI,
AUSTRIÆ SUPREMO DUCI
&c. &c. &c.

PATRI PATRIÆ
ARTIUM SCIENTIARUMQ.
PRÆSIDIO.

ANAΘHMATIKON.

NATVRA. RERVM. TRIPLICIS. PARENS. MVNDI.
TER. MAXIMO. IMPERANTIUM. LEOPOLDO.
SACRARE. PERGIT. HOS. SVI. FAVOS. REGNI.
ORBISQ. MAGNI. MVNERA. ET. DECVS. PARVI.
ORBIS. MONARCHAE. PROVIDA. MANV. APPENDIT.
QVAE. DVM. SERENVS. CAESARIS. PII. VVLTVS.
NVTV. BENIGNO. EST. PORRO. RECREATVRVS.
GAVDENS. IN. AVSVS. INCLVTOS. MAGIS. SVRGIT.
ET. ALTIORES. VSQ. ET. VSQ. PROGRESSVS.
IPSAMQ. SIC. PERENNITATIS. OPTATAM.
MENTE. AVGVRANTE. LAVREAM. SIBI. SPONDET.
SIC. SIC. TRIVMPHOS. PRAELIANTIS. AVGVSTI.
CVMVLENT. TRIVMPHI. SEMPER. ET. NOVIS. PALMIS.
VICTORIAM. FELICITAS. PREMAT. VICTRIX.
VT. POST. SVBACTOS. NVPER. AD. SAVVM. THRACAS.
RHENVM. CRVENTA. STRAGE. BARBARVS. SIGNET.
CELTA. ET. BICORNI. INCENDIARIOS. AESTVS.
RAPTVS. FLVENTO. MERGAT. HAVT. RESTINGVENDOS.

HOC. CVRIOSI. CAESARI. SVO. VOTVM.
ET. OMNIVM. ORE. SOLVIT. VNICO. PRAESES.

SERENISSIMO
SACRI ROMANI IMPERII
PRINCIPI
ARCHICAMERARIO ET ELECTORI
POTENTISSIMO
FRIDERICO,
MARCHIONI BRANDENBURGICO, SUPREMO
BORUSSIÆ PRINCIPI
Magdeburgi, Juliaci, Cliviæ, Montium,
Stetini, Pomeraniæ, Cassubiorum, Vandalorum,
in Silesia Crosnæ & Svibusii Duci, Burggravio Norimbergensi,
Principi Halberstadii, Mindæ & Caminæ, Comiti Hohenzolleræ, Marcæ, & Ravenspergæ, Domino Ravensteinii,
ut & clientelarum Lauenburgi &
Butovii, &c. &c. &c.

DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME AC POTENTISSIME

PRINCEPS ELECTOR DOMINE CLEMENTISSIME,

QUod dudum facere animus fuit, ejus nunc demum exequendi occaſionem capimus. Quæ enim ſingularis eſt TVA, DOMINE, in diſciplinas liberales omnes ac univerſum ſtudii literarum ambitum, tum præcipue in rerum naturalium doctrinam propenſio, eam certe jure quaſi hæreditario una cum cæteris animi plane Regii virtutibus ad TE pertinere ab exceſſu Divi FRIDERICI GVILIELMI, Parentis TVI, æqvum ſane eſt videri.

Quo

Quo quidem Summo ac Maximo Principe nemo facile fuit ad juvandos & promovendos hominum literatorum conatus magis quaſi à natura factus, nemo in cognoſcenda rerum omnium vi perſpicacior; nemo deniq; communitatis & Societatis noſtræ, quæ ad inſtitutum iſtud maxime eſt comparata, amantior, ſtudioſiorq;. Cujus rei illuſtre prorſus eſt documentum, quod obſervationes etiam quas in perquirendis eorum, quæ accidunt, cauſſis habuit admodum luculentas, nobis committere haut fuerit dedignatus Princeps tanti nominis ac virtutis. Eas ubi quinti in hac decuria anni faſtos retulimus, non potuimus nobis non impenſe de ea felicitate gratulari, qua commotus animus & perculſus majorem in modum memoriam facti adeo glorioſi ſervavit hactenus intemeratam, neq; quidquam habuit prius aut antiquius, quam ut ampliſſimæ gratiæ ſenſum quantum poſſet, aliqua ſaltem ratione declararet. Sed invida viris fortibus fortuna, quæ afflictis ILLVM Germaniæ rebus & humanis morte immatura præripuit, nobis pariter maximum in EO præſidium abſtulit, antequam cultus noſtri & obſequii religioſi

 publi-

publicum licuisset exponere monumentũ. Quod cum Nomini TVO transscribere demum consultum habuissemus, DOMINE, fatendum est suspensos nos aliquantum hæsisse intercepto tantisper submissæ devotionis officio, quod parum videretur è decoro fore, si TE suscipiendo avitarum ditionum imperio impeditum aut inter armorum strepitus & in castris pro asserenda & vindicanda Germaniæ libertate strenue depugnantem aliena & parum tempestiva scriptione accederemus molesti interpellatores. Et hujus quidem metus non injusta neq; vero absimilis caussa diu nos retinuit, donec parendum nobis fuit tempori curaq; omnis & sollicitudo abjicienda, quod præsens rerum status ac ratio opem salutarem & auxilium, diu porro sit desideratura, TVA autem Virtus plane incomparabilis ita sit supergressa communem Principum conditionem, ut eadem dextra, qua gladium evibras arcesq; abs Imperii finibus latrones truculentos, literarum quoq; honorem ac dignitatem sustentes, perfugiumq; his compares & firmum præsidium. Id quod nunc equidem apparet luculentissime ubi inter medias

etiam

etiam orbis bello commoti turbas novam adſignaſti Muſis, & quietam ſedem in Salinis Saxonicis, ſtabilita ibidem Academiâ, quæ & Doctoribus in quovis literarum genere celeberrimis, & locorum ſitu habituq; amœno, & morum diſciplina ad exactiſſimam vivendi normã inſtituta, & doctrinarum optimarum ſtudiis veræq; pietatis honore à peſſimorum hominum fraudibus & præſtigiis vindicato brevi eminebit inter cæteras literarii orbis reſpublicas. Quod ſapientiſſimum inſtitutum, cum TVIS auſpiciis, DOMINE, cœptum, perfectumq; nunc fere ſit provida cura & conſiliis Illuſtris DANQVELMANI, Maximi Prudentiſſimiq; rerum TVARVM Adminiſtri, qui tanquam alter Hercules Muſagetes & pacis & belli munera digerit, Muſisq; laborantibus ope & adjumento ſubvenit, easq; in portum & ſtationem tutiſſimam deducit; æquum ſane eſt prædicari à nobis & celebrari maximo opere facti præclari & glorioſiſſimi excellentiam. Id vero dum facimus, dignosq; pariter Virtute TVA & auſis ſucceſſus apprecamur, præſentes ſimul operarum noſtrarum ephemerides apud ſolium TVVM deponi-

 mus,

mus, & Gratiæ Præſidiiq; TVI efflagitamus nobis perennitatem. Ita DEVS TE ſervet, PRINCIPVM OPTIME, univerſo Orbi ac Imperio, ſalutare ſidus ac diu fulgentiſſimum.

SERENISSIMÆ POTENTISSIMÆQ.
CELSITUDINI TVÆ

humillimis obſequiis devotiſſimi

Præſes, Director, Adjuncti, & Academici
ex S. R. I. ordine Naturæ Curioſorum.

CATA-

CATALOGUS ALPHABETICUS
Excellentissimorum VIRORUM
Qui pro Nono hoc Secundæ Ephemeridum
Physico-Medicarum Decuriæ anno, Observationes communicarunt.

1. D. JOHANNES ACOLUTHUS, *Physicus, Uratislaviensis*, Academicus Curiosus.
2. D. JOH. PETRUS ALBRECHT, *Physicus Hildesheimensis*, Academicus Curiosus.
3. D. SYLVESTER SAMUEL ANHORNIUS, de Hartvviss, *Archiater Sangallensis*, Academicus Curiosus.
4. D. JOH. BURGIUS, *Physic. Uratislav.* Academicus Curiosus.
5. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, *Academiæ Tubingensis Prof. Publ. Hortiq; Medici Inspector*, Acad. Curios.
6. D. ANDREAS CLEYERUS, *Illustr. Societatis Indiæ Orientalis Proto-Medicus*, Academicus Curiosus.
7. D. DANIEL CRüGERUS, *Serenissimi Electoris Brandenburgici Archiater & Poliater Stargardiensis*, Academicus Curios.
8. D. GEORGIUS TOBIAS DüRRIUS, *Sereniss. Elect. Palat. Consil. Colleg. Med. August. Vicarius*, Academ. Curiosus.
9. Dn. GEORGIUS CHRISTOPHORUS EIMMARTUS, *Mathematicus Norimbergensis.*
10. D. JOHANN. MATTH. FABER, *Archiat. Duc. Würtemb. Physic. Heilbronn.* Academ. Curios.
11. D. GEORGIUS FRANCUS, *Seren. Electoris Saxonici aliorumq; Dnn. Electorum ac Principum Consiliar. & Archiater, Professor Publ. Wittenbergensis, Academiæ Cæsareo-Leopold. Naturæ Curiosorum Adjunctus.*
12. D. GUSTAVUS FRIDERICUS GARLIEP, von der Mühle/ *Sereniss. Elect. Brandenb. Archiater*, Academicus Curiosus.

13. Dn.

10. Dn. Lic. CHRISTIANUS FRIDERICUS GARMANNUS, *Physicus Chemnicensis*, Academicus Curiosus.
11. D. MARCUS GERBEZIUS, *Practicus Labacensis*, Academicus Curiosus.
12. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtembergico-Weiltingensis, & Physicus Ord. Ulmensis*, Academicus Curiosus.
13. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, *Physicus Javera-Silesius.*
14. D. JOH. GEORGIUS GRüBELIUS, *Seren. Viduæ Electoralis Saxonicæ quondam Archiater*, Academicus Curiosus.
15. D. GEORGIUS HANNÆUS, *Practicus & Prof. Othiniensis in Dania*, Academicus Curiosus.
16. D. JOHANNES JACOBUS HARDERUS, *Professor Publ. Basileensis, Serenissimi Principis Durlacensis Archiater*, Academicus Curiosus.
17. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, *Professor Publ. Regiomontanus*, Academicus Curiosus.
18. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *in Academia Altdorffina Professor Publ.* Academiæ Cæsareo-Leopoldinæ Nat. Curiosor. Adjunctus.
19. Dn. JAC. AUGUSTINUS HüNERWOLFFIUS, *Med. Licent. & Physicus Arnstadiensis*, Academicus Curiosus.
20. D. EMANUEL KöNIG, *Medicus Basileensis*, Academicus Curiosus.
21. THEODORUS CHRISTOPHORUS KRUGIUS, *Archiater Hass. Schmalkald.* Academ. Curiosus.
22. D. JOSEPHUS LANZONUS, *Medicus & Botanices Professor Ferrariensis*, Academicus Curiosus.
23. D. ADAMUS à LEBENWALDT, *Com. Pal. Cæsar. Inclyt. Ducatus Styriæ Consiliarius & Medicus*, Acad. Cæs. Leopold. Nat. Cur. Adjunctus.
24. D. SAMUEL LEDELIUS, *Physicus Provincialis Görlicensis*, Academicus Curiosus.

25. Dn.

25. Dn. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *J. U. D. Advocatus juratus Ducatuum Schvvidnicensis & Javorensis*, Academicus Curiosus.

26. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Med. Licent. Physicus Nördlingensis Ordinarius*, Academicus Curiosus.

27. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNERUS, *Physicus Norimbergensis Ord.* Academicus Curiosus.

28. D. ANDREAS LöW, *Physicus Posoniensis.*

29. D. JOHANNES CHRISTIANUS MACKIUS, *Sereniss. Electoris Saxoniæ Medicus Provincialis & Primarius Schneebergensis*, Academicus Curiosus.

30. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Serenissimi Electoris Brandenburgici Consiliarius & Archiater*, Academicus Curiosus.

31. D. JOH. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniss. Electoris Brandenburgici Aulæ Medicus.*

32. D. JOHANNES IGNATIUS MUSCHEL, de Moschau, *Physicus Glacensis*, Academicus Curiosus.

33. D. CAROLUS OFFREDI, *Medicus Patavinus*,

34. D. CHRISTIANUS FRANCISCUS PAULLINI, *Comes Palatinus Cæsar. Sereniss. Ducis Saxon. Isenacensis Medicus*, Academicus Curiosus.

35. D. DAVID REICH, *Practicus Vratislaviensis*, Academicus Curiosus.

36. D. SALOMON REISELIUS, *Consiliarius & Archiater Ducalis Würtenbergicus*, Academicus Curiosus.

37. D. JOHANNES BAPTISTA SCARAMUCCIUS, *Medicus Primarius Sanogalliæ in Italia.*

38. D. GüNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, *Universitatis Jenens. Prof. Publ.* Acad. Cæs. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.

39. D. LUCAS SCHRöCKIUS, Luc. Filius. *Sac. Cæs. Majestatis Archiater, Com. Palat. Cæsar. Physicus Augustanus, Academ. Leopoldinæ Imp. Nat. Cur. Ephemeridum Director.*

40. D. JOH. GEORGIUS SOMMERUS, *Arnstadio-Svvarzenburgicus*. Academicus Curiosus.

41. Dn. JOHANN. GEORGIUS THALNITSCHER, von Thallheim. J.V.D.

42. D. JOH. JACOBUS FRANCISCUS VICARIUS, *Excellent. Anterior. Austriæ Regiminis Physicus Clingnoviensis.*

43. D. JOHANNES GEORGIUS VOLKAMERUS, *Sacræ Cæsar. Majestatis Archiater, & Comes Palatinus Nobilis, Collegii Medici Norimbergensis Senior Primarius perpetuus, Academiæ Leopold. Imperialis Naturæ Curiosorum Præses.*

44. D. JOH. JACOBUS WAGNERUS, *Physicus Tigurinus*, Academicus Curiosus.

45. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *Diversorum Principum Archiater, Medicus Scaphusanus*, Academicus Curiosus.

46. D. JACOBUS WOLFFIUS, *Universitatis Jenensis Professor Publicus*, Academiæ Cæsar. Leopold. Naturæ Curios. Adjunctus.

47. D. JOH. PAULUS WURFFBAIN, *Physic. Norimbergens. Ordin.* Academiæ Cæsar. Leopold. Naturæ Curios. Adjunctus.

48. D. THEODORUS ZWINGERUS, *Professor Publ. Basileensis*, Academicus Curiosus.

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decadis II. Anni IX. Ephemeridum Nat. Cur.

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

1. Octo septimanarum puer obit Anasarca. pag. 1

D. SAMUELIS LEDELII.

2. De vi Cupri cathartica. 3
3. De Mammillis absq; papillis. 5
4. Cogitationes & conceptus de Anima hominis. 6
5. Stupiditas & Impotentia. 12
6. Atrophiæ singulare genus. 13
7. Coitus Diabolicus nunquam est absq; veneficio. 15
8. Quartana in quotidianam transiens. 18

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

9. Anatome pueri tabidi. 20
10. Anatome profluvio sanguinis per alvum, & cordis anxietate laborantis. 27
11. Anatome Apoplexia defuncti. 31
12. Anatome Monstrosorum Ureterum. 37
13. Anatome Arthritici præpinguedine mortui. 39
14. Anatome ex gangræna vesicæ defunctæ. 42

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

15. De binis Lapidibus ſubter utrumq; oculum cervi repertis. 45
16. De Piſis in ventriculo puellæ germinantibus. 47
17. Hypercatharſis ex eſu turionum ſambuci. 48
18. Terror variolas repellens. 49
19. Panis intritus cereviſiâ lethalis. 50
20. Ex potu frigido febris exitialis. 50
21. A balneo aquæ dulcis variolarum eruptio. 51
22. De repentina infantis morte ex gaudio. 52
23. Variolæ in fœtu. 54
24. Veſtes pelliceæ omnia contagia aliunde præ aliis transportare apta ſunt. 54

D. JOH. JACOBI WAGNERI.

25. Convulſio Clonica ſiniſtri prius, poſt verò dextri corporis lateris. 55
26. Barycoia ex immoderato & intempeſtivo ſternutatoriorum uſu. 56
27. Lepus Candidus. 57
28. Chelidonium Majus febrifugum. 59
29. Narciſſus albidus Medio-luteus Polyanthos & Laticaulis. 60

D. SALOMONIS REISELII.

30. Flos quaſi Solis Piro impreſſus. 61
31. Abſceſſus Epatis ingentis. 63
32. Alvi Obſtructio doloroſa, oleoſis & Mercurio ſoluta. 64
33. Hernia aquoſa ſeu Gelatinoſa transplantatione, ſeu translatione curata. 65
34. Thermarum & aquarum mineralium effectus aliquot rari medici. 68

D. SIGISMUNDI LEDELII.

35. Terrefactæ Matris Lac nocivum. 70

D. SAMUELIS LEDELII.

36. Sudor post mortem. 71
37. Menstruatæ. 72

D. JOSEPHI LANZONI.

38. Partus mirabilis Scandiani editus. 26. Maji A. 1690. 73
39. Noxa ex frigidissimo potu. 77
40. Mira antipathia cum Pœonia. 77
41. Febrifugum pluries expertum. 78
42. De Alvo adstricta. 78
43. Raucedinis Remedium. 79
44. De Rara cordis palpitatione. 79
45. Gulæ & Narium coalitus à variolis. 80
46. De Sternutatione cum singultu. 80
47. De Nummo deglutito & post 2. Menses vomitu excluso. 81
48. De Fluxu hepatico curato. 82
49. De Pure in coxæ tumore collecto, per alvum expurgato. 82
50. Partus quinq; puerorum. 83
51. De Inedia novem dierum in Muliere. 83
52. Sera Dentitio. 84
53. Dysenteria aquæ frigidæ potu curata. 84
54. De Infidis experimentis Medicis. 86
55. De Fœmina tres Mammas habente. 87
56. De Liene eximiæ magnitudinis. 81

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

57. Vasculum Vitreum Spiritu vini plenum, sponte ruptum. 88
58. Volatilium externe adhibitorum Virtus. 90

D. MARCI GERBEZII.

59. Crocitatus Corvorum interitûs jumentorum præsagus. 91

60. Glires Ovibus infensi. 95
61. Ischuria inopinato terrore curata. 96
62. Quartana singulariter curata. 97
63. Plantago febrifuga. 100
64. Febris Maligna cum vomitu caseoso & convulsionibus Epilepticis curata. 101

D. EBERHARDI GOCKELII.

65. Muscæ majoris ictus admiranda symptomata invehens. 106
66. Dæmonis fraudes in decipiendis hominibus exhibens. 108

D. THEODORI CHRISTOPHORI KRUGII.

67. De pereso iterumq; consolidato Intestino. 109

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

68. Diarrhoea XIII. Mensium, succedente ascite, casu partim, partim arte curata. 110
69. De Avellanarum insigni noxa. 111
70. De Trochlea Sclopeti in nasi & frontis ac utriusq; oculi interstitium explosâ ac per triennium ferè absq; insigni sanitatis dispendio gestata. 113
71. De Organo auditus lupini. 115

D. CHRISTIANI MENZELII.

72. De generatione Lapidum vulgo Bufonum & Echinometris. 118
73. De stella cadente meteoro. 120

D. JOHANNIS CHRISTIANI MENZELII.

74. De Lapidibus Serpentum sic dictis. 122

D. AN-

D. ANDREÆ CLEYERI.

75. De Plantis Japanensibus Din nan scho & Omodro. 126
76. De floribus Japanensibus Vohsnofana & Ghimi. 127
77. De Arboribus Japanensibus Kutzinèsch & Tobera-Nocky. 227

D. JOH. PETRI ALBRECHT.

78. De periculosa artuum in aqua frigida immersione à febricitante quodam instituta. 128
79. De Pessariorum usu in immodicis uteri hæmorrhagiis. 130
80. De Lapidis Ætitis virtute contra abortum. 136
81. De Gutta Serena in Puerpera feliciter curata. 138
82. De Extraordinaria Vomitus diuturni causa. 140
83. De Pulverum cordialium effectu nonnunquam purgante. 142
84. De Sudore Sabuloso. 144
85. De febre Maligna correpta concionatrice. 145
86. De Lachrymis lacteis, fluxuq; oculorum chyloso in infante recens nato. 148
87. De Lardo non sine periculo faciei variolis laboranti, imposito. 149
88. De Pediculis abortum præsagientibus. 151
89. De Metallorum Palingenesia. 152

D. JOH. JACOBI HARDERI.

90. Sinus frontalis in vitulo. 155
91. Polypus gelatinæ similis, Lien magnus &c. 155
92. Cor & Pericardium monstrosa. 157
93. De Glande Sclopeto emissa pulmonis lobum alterum cum Oesophago perforante, cui natura felicem medelam paravit. 158

D. JACOBI WOLFFII.

94. De Utero muliebri ex sede sua prolapso & resecto. 160

95. De

95. De Serpente minori post mithridatii usum insperatò admissum à puella per alvum ejecto. 162
96. De Oxyregmia, nec Alkalino Volatili spiritui, nec pulveribus praecipitantibus assumtis, aliis tamen fortassis rectius cedente, & de obstinata quorundam opinione in volatilium salium vel spirituum usu defixa. 165

Dn. Lic. JACOB. AUGUSTIN. HüNERWOLFFII.

97. De Euporisto in Dystokia. 169
98. De foemellis duabus monstrosis. 170
99. De Ovario Hydropicae monstroso. 171
100. De Puella mox à nativitate menstruum passa. 172
101. De Urina Viscida ductili. 173
102. De Arthritide Ptyalismo soluta. 173
103. De singultu promissione doni curato. 174
104. De fumo Nicotianeo, Ventriculi hoste infesto. 174
105. De Veneficio homerda & hyoscyamo curato. 176
106. De Vera & superstitiosa incendiorum sedatione. 177

D. JOH. GEORGII GRüBELII.

107. Foetus in Utero matris variolis infectus & semiputridus exclusus, matre bene constituta & optimè se habente. 178
108. Excretio alvi insensibilis in febribus malignis non semper lethalis. 179
109. Urina cruenta ex ruptione arteriae minoris in septuagenario curata. 181
110. Lotium purulentum ex pleuritide. 182
111. Variolas superveniens mensium fluxus non lethalis. 183
112. Convulsiones post variolarum eruptionem obortae, non semper sunt exitiales. 184
113. Dysenteria Epidemica, cum petechiis atq; singultu conjuncta feliciterq; curata. 185

D. AN-

D. ANDREÆ LôW.

114. Chlorosis. 187
115. Uteri disrupti historia. 194
116. Secundinæ in Utero triduum retentæ, feliciſſimè tamen fruſtiliatim excluſæ. 197
117. Fœtus quà caput monſtroſus. 200

D. ADAMI à LôWENWALDT.

118. Singularis Amnii cum fœtu cohæſio. 203
119. De Catarrho epidemico. 204

D. JOH. IGNATII MUSCHEL de Moſchau.

120. De Ala locuſtæ literis hebraicis decorata. 205

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

121. Lintea Lucida. 211
122. Semina Mori ſubventanea. 212
123. Cerinthe Tetraspermos. 214

Dn. ROSINI LENTILII.

124. Hæmorrhoidum in novem annorum puero fluxus. 215

D. SAMUELIS LEDELII.

125. Sudor lethalis. 217
126. Hæmorrhagia Uteri ſiſtitur purgante. 219
127. Quartanæ ſingularis cura. 220

D. EMANUELIS KôNIG.

128. Ulcus fiſtuloſum ani ſanatum. 222
129. Homo caudatus. 223

130 Phantasia depravata periodica. 224
131. Vesicatoriorum in febri maligna abusus. 225
132. Signorum cœlestium certis corporis partibus dominantium veritas. 226
133. Hydrops post febrem malignam sanatus. 227

D. THEODORI ZWINGERI.

134. Admirandi Partus Gemellarum vivarum umbilicotenus sibi invicem connatarum. 228
135. Ciliorum Color nigerrimus subitò in album mutatus. 232
136. Hydrops ovarii Muliebris stupendus, in exenteratione mulieris cujusdam repertus. 234
137. Calculi & arenulæ copiosæ in secundinâ humanâ repertæ. 238

D. DANIELIS CRüGERI.

138. Gallinæ anxietatis remedium. 240
139. Lac Virginis illibatæ. 241
140. Fluxus hepaticus chronicus. 242
141. Hemicrania singulis diebus certa hora recurrens. 243
142. Motus Convulsivi horrendi singulis diebus recurrentes. 244

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

143. Animal in cochlea minuta depressa degens. 245
144. De nupero terræ motu. 246
145. Aves erectæ incedentes. 249
146. De Vivacitate Papilionum. 251
147. Muris Majoris monstrosus partus. 254
148. Monstrum Acephalum. 258
149. Uteri prolapsus manifestissimus & partus ex eo. 259

D. EMANUEL KöNIGII.

150. Epistola ad Ampliss. Graviss. Nobiliss. Dn. Francisc. Ludov. d'Esta-
vay

vay, Dominum de Mollondin olim Colonell. & Gubernator. Comitat. Neoburgici, nunc Senatorem Solodorensem. De Elixire Sophorum. 260

D. DAVID REICH.

151. Mercurius in Sole visus. 274

D. JOHANNIS BURGII.

Fasciculus Observationum Posthumarum. 282
152. Opium in partu difficili feliciter exhibitum. 283
153. Clysteris in mola salutaris efficacia. 285
154. Abscessus flatulentus in collo. 286
155. Luxatio Ossis humeri sursum facta. 288
156. Experimentum circa Moxam. 290
157. De Pedum hydropicorum scarificatione & vesicatoriis. 292
158. Potus Aquæ in Hecticâ salutaris. 293
159. Venæsectionis utilitas & necessitas. 295

D. JOH. ACOLUTHI.

160. Gravissima ex sola cerebri concussione symptomata. 296
161. Magna capitis contusio, absq; ullis symptomatibus. 299
162. Fistula pectoralis. 301
163. Ischuria ex casu ab alto. 302
164. Urina viscida. 305
165. Inveteratus affectus Scorbuticus tandem Salivatione curatus. 306
166. Salivatio Mercurialis Epilepsiæ habitualis averrunca. 312

D. GEORGII HANNÆI.

167. Tussis molestissima lethalis. 314
168. Conceptio elusa. 315
169. Cornu Anatinum. 316
170. Puerperium infelix, mirô secundatum modo. 317

D. JOSEPHI LANZONI.

171. De Vipera duplici capite prædita. 318
172. De Epilepsia Arthritide superveniente fugata. 319
173. De Phrenitide vena jugulari secta, curata. 320

D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.

174. Vulnus Capitis cum fractura cranii & fungo. 321

D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

175. De Rustica raucedinis à præcedente catarrho calido & acri provenientis cura. 333
176. De Rusticis dysenteriæ epidemicæ curis. 336

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

177. Noxa decubitus super fascem straminis uvidi. 344
178. Pilorum Vomitus. 344
179. Aphonia periodica febre maligna solvitur, eaq; sublata revertitur. 345
180. Abstinentia singularis à vino. 346
181. Febris maligna Anno superiore crebra metastasi in Erysipelas terminata. 347
182. Laborantis petechiali febre juvenis, rara convalescentia. 348
183. Felis Sciurum lactans. 349
184. Auditus difficultas à nucleo cerasi per 58. annos in aure latitante sublata. 350

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

185. Recens ribesium auri in utero impactum. 351
186. A fabis florentibus delirium vernale. 351
187. Urina valde glutinosa. 352

188. Icterus ex Morſu ſciuri. 352
189. Ex voto caſtitatis delirium & ſumma ἀνορεξία. 353
190. Epilepſia à terrore & aqua curata. 353
191. Upupa anticolica. 354
192. Odontalgia ſolâ alapâ citò tutoq; curata. 354
193. Urina viridis in tertianario. 355
194. Ebrietas ſcarificatione ociùs diſcuſſa. 355
195. Mors ex inſomnio. 356
196. Reverentia erga patibulum in utero implantata. 357
197. Catelli in utero baubantes. 357
198. Macies à butyro. 358
199. Penis lunatus. 358

D. GEORGII FRANCI.

200. De Potus frigidi apud puerperas noxa. 359
201. De varia gravidarum malacia. 361
202. Vomitio plurimæ meracæq; bilis, cum capitis & oculorum immani dolore, Sacchariq; noxa. 362

D. EBERHARDI GOCKELII.

203. Horrenda ambuſtio à pulvere tormentario facta. 366

D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.

204. De Diabete. 371

D. JOSEPHI LANZONI.

205. Ex fumo candelæ ſebaceæ mors. 377
206. De Squamula oſſis per nares excreta. 377
207. De fluxu menſium immodico, ſcabie ſuperveniente curato. 378
208. Mulieris gravidæ antipathia cum anguillis. 379
209. De Mortuo ex tertiana ſimplici. 380
210. De Stercoris excretione in mortuo. 380

D. CAROLI OFFREDI.

211. De Longævis. 381

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

212. De Sera dentitione. 384
213. Nimium menſtruorum profluvium à terrore. 385

D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.

214. Empyema periculoſiſſimum pleuritidi ſuccedens, curatum. 386
215. Ex hæmoptyſi Phthiſis curata. 389
216. Ulcus veſicæ amore proximi per ſuctionem maxime curatum. 393

D. THEODORI ZWINGERI.

217. Grando palpebræ Oculi feliciter diſcuſſus. 394
218. Anatome pueri Variolis Malignis extincti. 396

D. MICHAEL FRIDERICI LOCHNERI.

219. Infeliciſſima corpulentiæ nimiæ cura. 401
220. Ambræ gryſeæ fruſtum inſolitæ magnitudinis & ponderis. 404

D. DAVIDIS REICHII.

221. De contuſione Cranii ſine trepanatione curata. 405

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI.

222. De Amuleto contra dentium dolorem. 409
223. De Vulnere linguæ feliciter curato. 410
224. Sciagraphia notabilium in Anatome corporis feminini nuperrimà viſorum. 411

Dn. GEORGII CHRISTOPHORI EIMMARTI.

225. Circa res Syderales nonnulla curiosa. 417

D. JOH. GEORGII THALNITSCHERI.

226. Te Terræ motu Labaci, Carnioliæ die 19. Febr. A. 1691. & subsequentibus duobus diebus cum ibidem iterato, tum & remotorum locorum observato. 423

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

227. De Hydrocephalo interno cum violentissima capitis tergum versus retractione convulsiva. 427
228. De Epilepsia seu motibus convulsivis sine visus & auditus interceptione. 430

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

229. Grandines Pulmonum aliarumq; partium cum Phthisi. 431

D. LUCÆ SCHRÖCKII Luc. Fil.

230. De Sutura cranii dehiscente. 451
231. De Sanguine albo. 452

ADDENDA.

D. JOH. MATTH. FABRI.

Vermes in Ventriculis Lupinis. 455
Sonus Campanarum partum facilitans. 456
De ἰχνίμοις extemporaneis. 456
Cetus Ambrophagus. 456
Vermis ab utero. 557
Tabacum fumandi modus novus. 458

Lapides Silesiaci Violacei odoris. 459
Epilepsia è digito. 459
Mutata locorum situatio. 459
Saliva ad nauseam usq; dulcis. 460
Cor in hypochondrio palpitans. 461
Glossopetræ. 461
Tubuli hepati bubuli impetriti. 462
Urinæ excretio post mortem. 462
Color plumarum Gallinacearum mutatus. 462
Pustulæ toto corpore emergentes ab insectis invisibilibus. 463
Lintea noctu lucentia. 464
Lolium temulentum. 465
Ritus Obstetricum superstitiosi. 466
Ruptura Lienis ab ictu lethalis. 466

EPHE-

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM DECURIÆ SECUNDÆ ANNI NONI

OBSERVATIO I.

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

Octo Septimanarum Puer obit Anasarcâ.

Dvocatorum noſtratium haud infimi filiolus feliciter natus, Tumorem ſatis notabilem in Capite poſt Aurem ſiniſtram, Verticem versùs adfert, quem Obſtetrix, vel quia Caput piloſum, & ita tectus, vel quia, *neſcio unde!* pro certiſſimo ſigno mortis haberet, leviter curat eòque leviùs, cùm totum Corpus puſtulis bullisq;, quas *Phlyctenas* dicunt, ſimul ſcatere incepiſſet, quæ indeſinenti Infantis Motu & Linteaminum impactorum permutatione rumpebantur, ut tandem corpuſculum ſine Epidermide quaſi jaceret mortemq; omnes advocarent. Sed ab uſu Lactis medicati calidi crebriùs admoti cutaneum Vitium hoc tollitur, illô negli-

genter hactenùs habitô & tractatô Capitis Tumore interim accrescente, ut tandem ad Ovi anserini dimidiati magnitudinem prominentem Chirurgo monstrare coacti, qui, Capillis derasis, ipsam magis est admiratus, inq; tàm tenero Capite & suturis adhuc hiscentibus, nihil superesse dixit, præter apertionem, quæ quò citior, eò felicior futura, me tamen ut Parentes vocarent jubens. Veni ego, vidi, obstupui & purulentam materiam tactu notavi, ut facilè in Sectionem condescenderem, nec oppositam nobis tenerrimam ætatem (*erat enim vitæ dies XXVI,*) adeò metuerem. Sectione decenter peractâ materia purulenta cõfertim effluere incipiebat, cui usitata opponebamus, ne unâ, sed vicibus partitis auferretur: Post emissas drachmas octo vel decem sequebatur albissimi Liquoris ad Lactis instar, cochlear unum & dein sanguini incrassato mistũ Pus. In operatione hac Ejulatio filioli Parentibus Lachrymas largissimas provocabat, sed secuta à Dolore quies has illasq; sistebat & abstergebat, filiolô interea feliciter curatô. Accidit autem post hæc ut Septimanâ tertiâ subsequente Nutrix irâ ardens filiolum lactaret, ubi olim læsa Capitis pars cum facie & collo incipit intensè rubere, id quod pro Erysipelate habentes demũ tertiô die per Chirurgum mihi indicant Consiliumq; expetunt: Præscribo bezoardica & rubedo à partibus jam dictis ad Pectus & sub axillam, die seq. per Dorsum ad Nates pergit, post biduum inguina petit *in solo autem latere sinistro hæcce mutatio contingebat)* ubi unicum diem durans evanescit, sed insimul Scrotum cum fistula, dein Abdomen, tandem Corpus totum cum facie omnibusq; artubus ad miraculum usq; intumescit, ita ut quinto die advocatus, mirari ipsissimamq; Anasarcam admirari satis non potuerim, & cùm ne guttulam quidem adsumere vellet aut posset, ipsaq; Nutrix observâsset Lac omne per dies duos vel tres ex ore refluxisse, DEO in precibus suis ut commendarent, Parentibus dixi, qui etiam circa illius noctis meridiem suffocatus obiit, ætatis suæ die quinquagesimo octavo.

[*A. 1690. d. 16. Junii Schneebergâ ad Exc. D. Clauderum missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO II.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Vi Cupri cathartica.

DIscipuli & famuli qui apud fabros ærarios operam tractare incipiunt manuariam cum cupro, plerumq́; vomitant antequam adſveſcunt admittere ſubtilem Veneris pulverem, mediante inſpiratione abſorbendum: qui autem ventriculi ſunt robuſtioris, fluxum alvi patiuntur. In ſubſequentibus annis natura adſueſcit hisce moleculis, & amplius non laceſſitur: in aliis fluiditas alvi continuat, absque enormi tamen debilitate, pro diverſitate ſcilicet ſubjectorum. Ratio videtur, mea opinione, derivanda à ſale acido aperitivo, quod in cupro continetur. Secundum namq́; Theophraſtum cuprum conſtat ex Sulphure purpureo, Sale rubro & Mercurio citrino. Ruſtici noſtri, in oris inferioris Sileſiæ, ubi vixi, interdum loco purgantis hunc pulverem (den Kupffer Staub) aſſumebant in febribus putridis, & aliis ab infarctu ventriculi & viſcerum, ortum trahentibus morbis, operatio ſe exerebat vehementiſſima per utrumq́; guttur, ſi ita loqui licitum, & eſt medicina ſolis hisce ex ilice prognatis ruſticis relinquenda. Cæterum quadratus noſter faber ærarius Grunbergæ leniſſimo purgante copioſiſſimè evacuabatur, idq́; aſſeverabat plerisq; ſui generis & artis frequens eſſe: hinc certum eſt, Vitæ genus non ultimum ſubminiſtrare indicium diagnoſeos morbi, dum alii hisce utplurimùm, alii aliis morbis ſunt obnoxii, veluti (ut è multis pauciſſimos allegemus) piſtores, molitores, metallarii, Chymici, aſthmati & phthiſi: aurifices, figuli, Piſcatores, arthritidi: fabri ferrarii & alii malleatores, tormentorum exploſores, campanarum pulſatores difficultati auditus & ſurditati. Ergò Medicum oportet ſemper eſſe Argo oculatiorem.

SCHOLIUM.

HAnc in cupro purgandi potentiam Veteribus etiam cognitam fuiſſe ex *Dioſcoride* colligi poteſt, qui *lib. 5. de mat. med. cap. 47.* æs uſtum cum hydromelite potum aut cum melle linctum, vomitum ciere ſcripſit. Quam ſtomacho adverſam vim conſiderans *Joh. Crato* in epiſtola ad *Petr. Monavium* (vid. *Epiſt. med. à Laur. Scholzio collect. num. 179.*) pretioſos lapides &c. in ære non eſſe contundendos monuit, cùm ex eo perpetuò quid reſudet gemmisq́; adhæreat, quæ inde malignitatem contrahant; idem manifeſtè adparere ſubjungit ex iis quæ in ære diutius remanent atq; poſtea eximuntur, tum etiam ex aquis in vaſis æneis deſtillatis; quod ipſum inſuper exemplo Medici cujusdam comprobat, qui Emulſionem margaritarum cuidam ægro fieri curaverat, quæ in mortario æneo parata tum ægro, tum deguſtanti Medico vomitum excitaverat. Me tamen à metu iſto circa medicamenta in mortariis æneis mundis confecta, crebrior ſimili modo paratarum Emulſionum aliorumve remediorum ſine ullo vomitus indicio adſumtorum experientia ſecurum eſſe jubet; & ſi quæ noxa exinde alicui contigerit, vel incuriæ pharmacopæi mortarium negligentiùs habentis, quæ inde æruginem, (ſpontè aliàs ſuâ non ita promtè exſudantem) medicamento dein communicandam contrahere valet, vel etiam particulis medicamenti acrioribus, quale ex. gr. margaritæ cum ſpiritu acidulo in ſalinam formam coagulatæ eſſe poſſent, quæ in cupreum corpus agere illudq́; arrodere, & in vitriolicum quid, emeticâ ſuâ potentiâ paſſim notum, ſolvere apta ſunt, imputanda illa veniat. Idem de aquis in vaſe æneo deſtillatis dicendum; quæ vaſa nemo hucusq́; in talem uſum commendare auſus eſt, ſtanno tamen obducta jure nemo rejiciet, in quibus nempe deſtillatas aquas toto die innoxias reperimus, & quarum ideo, ſi quæ ſimilis obſervetur, emeticam operationem ob ſtannum vetuſtate conſumtum accidere credibile eſt; quo de legi meretur obſervatio ab *Ott. Tackenio*

in

in *Hippocr. chim. cap. 19.* adnotata, ſimile quid de hiſtoria, quam *Joh. Rhodius. cent. 3. obſ. med. 95.* memorat, ſuſpicari licet, de hortulano à ciceribus vaſe æneo cum oleo & ſale coctis avideq; devoratis, vomitu alviq; dejectionibus miſerè confecto & tertio die extincto; ubi ſanè doctiſſimus author ſal æruginem elicuiſſe judicat, quæ rodendo hominem ſuſtulerit; quod autem ſubnectitur ex *Juſto Cnutio*, de Veſtalibus amplius triginta, quæ ab eſu oryzæ in vaſe æneo ſtanno recens obducto in diarrhœam cardialgiâ comitatam inciderunt, impuritatibus venenatis illapſis, vel vaſi non prius benè mundato adhærentibus potiùs, quàm ipſi vaſi æneo adſcribendum erit.

[*L. Schröck, fil.*]

OBSERVATIO III.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Mammillis absq; papillis.

NAturam ut in aliis, ita etiam circa ſtructuram mammarum ludere, præter Ephemerides Curioſorum Decuriæ nempe I. Anni 2. Obſervat. 72. cum Scholio, aliorum quoq; conteſtantur Obſervationes. Dictum Scholium loquitur de gemina Papilla, mea autem obſervatio de nulla. Degit hic loci mediæ ſortis fœmina, quæ nullas monſtrare poteſt Papillas in mammis: globoſitas ipſarum eſt laudabilis, at nullæ Papillæ, locus conſuetus veluti circello eſt notatus, nulla tamen protuberantia: lac monſtrat, licet inepta ſit ad lactandum, propterea etiam neceſſitate adacta cogitur exponere fœtus aliis ad alendum. Exprobrat hæc Obſervatio tacitè delictum illis mulierculis & Puerperis, quæ benè mammatæ & papillatæ, dum poſſunt, nolunt partus proprios alere, ſed aliis tanquam fœtus ſuppoſititios concredunt, ut delicatè vivere, Veneri litare, & genio indulgere queant.

OBSERVATIO IV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Cogitationes & conceptus de Anima hominis.

ESse curiosum, & tamen de domicilio Curiositatis, ejusq; præprimis inhabitatore & directore non esse sollicitum & curiosum, videtur mihi imperfecta, fugitiva & fragilis curiositas. In quam, quæso, Creaturam cadit sagax curiositas, nisi in hominem? qua parte autem corporis homo est curiosus, nisi intellectu, illumq; dirigente Anima? Hæc cum sit immaterialis & æterna, curiositas circa eam sat gravis est, & necessaria, & utilis, & delectabilis. Non enim in hac tantùm fragilitate ejus est existentia, sed & erit in infinita illa aut beatitudine, aut damnatione. Quidquid autem nobis deest intelligentiæ circa hæc sacra, illud in vita æterna nos ex asse intellecturos, nobisq; pleniùs manifestatum iri, confidimus. Veluti autem structura corporis humani est artificiosissima, utpote à Summo confecta Artifice: ita anima Rationalis est complementũ & divinæ pars auræ. Haud secus ac in instructissimis horologiis & Automatis omne complet punctum, exacta ponderum mensura, & inde ortum trahens perpetuum, sic dictum mobile, & sine hoc inutile esset opus, optimè licet fabricatum: parili modo pulcherrimum humani corporis ædificium, quid esset sine Anima nisi pictura aut statua formosa, immobilis & inanis. Qua ratione verò corpus humanum animetur à Summo Creatore, id est de quo multi controversantur & varias sententias alunt. Ethnicorum indagatio, lumine tantùm Naturæ circumdata, nihil certi determinare poterat in hoc passu, hallucinabatur variè, & in tenebroso atq; opaco oberrabat nemore, uti ipsorum scripta declarant. Nos Christicolæ sumus feliciores, qui præter ductum Naturæ ex notitia Dei nostri,

noſtri, & ejus Verbo, Animam noſtram agnoſcimus, & ex Anima Deum. Chriſtianorum meditationes de Anima, ſi intra cancellos debitos ſe contineant, unicuiq; liberæ ſunt, ideo quæ mea, circa hoc nobile productum, ſit ſententia, candidè aperiam, Unicuiq; meliora docenti cedere paratus.

Puto Summum Jehovam omni Creaturæ Rationali Animam in opere generationis immediatè infundere, aut ſi mavis, inſpirare, uti Adamo in primæva Creatione factum. Modus tamen, cum momento temporis, ſoli Deo cognitus eſt, nec imbecillitati intellectus noſtri ſubjacet. Eſt autem hoc Omnipotenti facillimum, nec aggravat ipſum, ſingulas animas de novo creare, aut, ut ſubtiliùs dicam, auræ divinæ particulam fœtui communicare & inſpirare, quippe qui ex mera Gratia hominem propter ſemetipſum condidit, inq; ejus uſum Univerſam hanc machinam exſtruxit, ea propter & ſummum hoc Regale, (ſi Politica Divinis applicare licitum,) ſibi ſoli reſervavit, utpote in quo omnis rei cardo conſiſtit.

Dum Deus Adamo Evam creatam adducit, hic in talia, eam amplexando, verba prorumpit: eſt os ex oſſibus meis, & caro de carne mea; non autem: Anima aut Spiritus de Spiritu meo. An itaq; Deus Evæ animam, ut Adamo, inſpiraverit, vel digito divino coſtam tractando animaverit, liber ſcripturæ non exprimit. Exiſtimo tamen benè concludi; Deum Evæ novam inflaſſe animam & adhuc omnibus indere hominibus. Nonne Elihu apud Jobum cap. 33. v. 4. inquit: Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum Omnipotentis vivificavit me? Cui eſt ὁμόψυχος Zacharias cap. 12. v. 1. & fingens (formans) Spiritum hominis in interiori ejus. Concordat Paulus Actor. cap. 17. v. 25. Deus dat omnibus ζωὴν καὶ πνοὴν vitam, (Spiritum) inſpirationem & omnia (in univerſum.)

Ut ulterius progrediar, nonne plures coitus abſq; imprægnatione inſtituuntur inter conjuges, præprimis in ſterili matrimonio, & tùm demũ homo naſcitur, quando noſtro creatori placet Animam creare & donare. Quis ſenio onuſtas fœminas

impræ-

imprægnari fecit contra ſuetum Naturæ ordinem, niſi ſolus Deus, qui pro ſuo lubitu animam creavit. Ergò palpamus, quod optimè ſtatuatur: nullam rationalem Creaturam exiſtere, niſi Deo ſpeciatim volente, & divinam manum adhibente. Et licet dicas, hæc eſſe ſingularia, eo ipſo tamen concedis & univerſalia, quippe plus virtutis & potentiæ indicat extraordinariè aliquid facere, quàm conſuetis liberum curſum relinquere. Animæ noſtræ ſunt in manu Dei, antequam orimur, juxta ipſius Dei effatum apud Jeremiam, cap. 1. v. 5.

In illicita Venere quoties accidit, ut ab unico congreſſu fœmina imprægnetur, in aliis multoties fiat commixtio absq; effectu, & tamen Deus ſuo tempore, pro divina ſua ſapientia, & citius & tardius humanam eludit ſagacitatem, inq; obſcuro peracta in apricum producit, fœtui animam largiens. Imò quam ſæpè Deus abortui obicem ponit in furtiva Venere tumidis, ita etiam, ut licet fortiſſima abortum provocantia adhibeant, nil noceant, id quod præter Ephemerides Curioſorum, quotidiana docet Experientia. Eſtnè hic ille Deus, qui innoteſcere facit infanticidia, etiam ſummè occultata? Ægyptiorum Obſtetricibus Exodi 1. v. 21. benedicebat, ob benè geſta circa negotium partus Iſraelitarum, idq; ob pretioſitatem animarum fœtibus ab ipſo inditarum.

Si anima lateret in ſemine, quod aliquorum videtur eſſe opinio, ſequeretur, multas animas perituras in tot vanis coitionibus, & aliis ſeminis excretionibus, quod tamen ſtatuere abſurdum eſt.

Dicis, ut candela ardens aliam accendit; ita anima præſens aliam veluti per traducem animat; ſed hoc ſtatuere, quid eſt niſi Deum arguere, quaſi circa hæc naturalium principaliſſima nullam gerat curam, quod tamen ejus Bonitati contrait. Simile autem eſt diſſimile, nil probans, ſed hoc potius emergit, quod Anima ſit materialis, quia mediante ſemine exiſteret, præterea anima eſſet inſeparabilis à corpore, id quod abſonum. Exinde elucet opus generationis utiq; poſſe continuari, licet anima

anima rationalis absit, quam Deus tamen justo & suo tempore foetui largitur.

Ex mente Doctissimi Sperlingii ita esset argumentandum: Uti in brutis Animæ non creantur, ita & in homine. Respondeo: homo est nobilior Creatura, & ad æternitatem condita, ergò in majore Dei Cura & Providentia. Nec hoc pacto confunditur Opus Generationis cum Creatione. Generatio ordine Naturæ procedit ex divina Dispositione, hoc solo excepto, quod nobilioris, præstantioris & rationalis Creaturæ nobiliorem partem de novo creare Deus sibi soli reservavit, veluti bonus Artifex, qui ipse operi perfectissimo ultimam manum adhibet, & complendo absolvit.

Si anima resideret in semine, sequeretur quod aut solus Vir animaret foetum, aut sola fæmina, aut uterq;. Vir mediante contagio spirituoso uterum irrigat, & aura seminalis per ductum brevem ad ovarium usq; penetrat, & post aliquot dies ovum maturius in uterum prodire facit, sicq; Anima una traduceretur in uterum. Hæc pro Viro. Quod sola fæmina animam foetui largiatur, inde videtur probandum, quia vir nil amplius efficit post ejaculationem seminis, sed fæmina per plures menses foetum in utero fovet, & de propriis nutritionem & augmentationem suppeditat, & ex consequenti animat. Quando verò tibi placet utrumq; parentem conjungere & inde tertium quid, nempe animæ rationalis primordia deducere, multùm errabis, quia sic unum plus tribueret quàm alterum, & anima quoq; divideretur, præterea anima nostra ejusdem esset commatis & æstimii ut bruti anima, possetq; unusquisq; pro lubitu mediante coitione, ut bruta, producere sibi simile, Deo ordinem Naturæ non interrumpente: quod hoc autem non procedat, clarum est, ut suprà innuimus. Audiamus Davidem Psalm. 127. v. 4. Kinder sind eine Gabe deß HErrn / und Leibes-Frucht ist ein Geschenck / nempe propter Animam rationalem. Deus enim, ut ens liberum, manus sibi ligare non permittit circa hoc. Judico etiam inde esse quod Deus hominis occi-

ſionem ſeverè puniendam injungit, quia ipſe creat animas & ex ſingulari gratia & præſcientia fœtibus inſpirat. Nec ipſi eſt laborioſum myriades animarum omni momento creare, potenti enim nil eſt impoſſibile. Hæc opinio abſorbet omnes difficultates, in quibus ſecus ſtatuentes irretitos invenimus.

JCTI capitaliter non puniunt procuratum abortum ante motum, wann es nicht zur Helfft. Vide Carpzov. Definit. Forenſ. part. 4. conſtitut. 4. Definit. 2. Inde hoc elicio pro mea ſententia ſtabilienda: Si anima mediante parentum ſemine in conceptione ſtatim adeſt, JCTI malè procedunt, quod abortus ante tempus motus procuratos non capitaliter puniunt, quia anima rationalis ineſt, licet ſe non ita ocular iter exſerat. Qui dormientem occidit, nonnè pœna ordinaria afficitur? cur non & hic? aliter enim mihi hanc rem non imaginor. Sin vero JCTorum ſententia juſta eſt, meam confirmat opinionem, aut animam tùm nondum à Deo eſſe inditam, aut ad minimum ſe motu nondum exerere, & de exiſtentia atteſtari. Eſt certe res ſubtilis & multis ſpinis obſita. Nec attendo hic Sperlingium, qui dicit cap. 2. qu. 1. ſub finem Tractat. de Format. hominis in Utero: nemo unquam circa mediũ formationis tempus animæ poſuit natalitia. Verùm nec ego pono. Interim quia momentum illud, quo Deus animam fœtui indit, nobis eſt abſconditum, ideò, quod magis in ſenſus incurrit, apprehendimus, & tùm animam adeſſe ſtatuimus, dum motu ſe prodit, ulterius enim in hiſce difficultatibus obnubilatus oculus noſtri intellectus evagari nequit.

Duo mihi obicem ponere videntur in ſtabilienda mea opinione, primum nempe, quod ſi animæ crearentur, ſimul peccatum originale introduceretur. Alterum damnati coitus, qui proh dolor! ſæpè occurrunt. Spero tamen utrumq; facile removeri poſſe. Quoad prius, ardua certè quæſtio eſt, & in Scholis Theologorum ſummè agitata, an Deus ſit autor peccati, quam etiam ex profeſſo Theologis decidendam relinquo, circa naturalia occupatus. Autumo tamen quod peccatum originale

nale ex parte utriusque contrahatur cùm corporis & animæ. Deus enim justè homini naturali ab Adamo descendenti, in ipso momento creationis imputat peccatum originale. Possem prolixius deducere, sed ne extra oleas.

Quoad posterius, nodus Gordius se sistit in hac quæstione: an in damnato coitu Deus animam concedat rationalem fœtui humano à bruto excluso, qualem legis Ephemerid. Curiosar. Dec. II. A. 7. Obs. 171. Item in Physica Curiosa Schotti lib. 3. parte 1. capite 1. & sequentibus, alibique. Notum apud nos est, quod nuper fama increbuit, ac si equa fœtus humanos edidisset. Huc trahere quoq; oportet qui ab incubis & succubis progignuntur fœtus. Ast Alexandri gladio hìc opus non erit, sed bona ratione, scripturæ lumine irradiata. Quia omnes hi actus illiciti, abominabiles sunt coram Deo, ne cogitandum quidem de præsentia pretiosissimæ animæ rationalis in his subjectis. Corpus monstrant humano analogum, sed anima brutali instructum, & sæpè diabolus hìc ludit, præcipuè in incubis & succubis, dum illud productum, si non ipse diabolus est, tamen ejus phasma est, aut supposititium, velut exempla loquuntur. Nec diu sunt vivaces istiusmodi fœtus, nisi aniles quasdam fabulas velis admittere, & tales coitus plerumq; etiam sunt absq; effectu. At ne prolixitati prolixitatem addam, existimo ex his generalibus reliqua specialia posse decidi, & pluribus tibi satisfaciet, si vis, Schottus Physic. Curios. Lib. 3. part. 1. cap. 5. §. 3. Ego finio huncce meum discursum, cum acutissimo Anglo Ovveno:

Cœlitus orta mihi mens, non è corpore, nam si
Corpore cum reliquo mens oritur, moritur.

OBSERVATIO V.

D. SAMUELIS LEDELII.

Stupiditas & impotentia.

PErpetuam infantiam, cum loquela tamen, & aliquali intellectûs nota, ſiſtit Obſervatio 198. Dec. I. Ann 5. Ephemerid. Curioſar. cui hoc longè miſerabilius exemplum ſubnecto. A nobili ortu ſata puella, poſt primam nativitatis horam usq; ad 12. ætatis annum, nec manus, nec pedes, nec linguam, ad loquendum, eundum, apprehendendum uſurpavit; quo collocarunt, aut ſedit, aut jacuit, quod ingeſſēre, cepit & manducavit, nec ulla ad fuit intellectûs nota, nec proba nutritio, ſed ſceleti inſtar tenellum corpus oſtendit, aliquantulum tamen elongatum, ita, ut miſera hæc verè fuerit miſera, usq; dum fatis ceſſit. In utero ſtatim materno hocce ſubjectum circa principium nervorum, horumq; itum & reditum, multa irregularia, & à conſueta Naturæ via aberrantia contraxiſſe, conjectu facile, & ab effectu in propatulo eſt. Inde & Anima cum ſpiritibus debito officio fungi nequivere, ob inſtrumentorum inhabilitatem & ineptitudinem, quæ omnia culter Anatomicus, ſi poſt obitum fuiſſet admiſſus, per ſagacem mentem & manum, detegere potuiſſet. Multoties fuit quæſitum: An anima rationali ſit inſtructa hæcce puella? id quod ſemper & meritò affirmavi: quia in gremio Eccleſiæ à Parentibus Chriſtianis fuit prognata; & formam humani corporis perfectam commonſtravit, ideo de Anima rationali non dubitandum, licet ſe non exeruerit, ob cauſas modo denominatas. Putarunt aliqui fœtum fuiſſe ſuppoſititium, id quod ſubſequentibus rationibus removere ſtudui, quia non fuit vorax, nec inquietus, nec ſtercorarius, nec nimium clamoſus, nec pondere gravis, nec capitoſus, nec aſpectu horrendus, nec in infortunio lætus, hæc enim fœtui ſuppoſititio, conſueta eſſe, affirmantur. Quare autem ſummo Deo placuerit hoſce parentes miſe-

miserabili hacce creatura, contristari, nostrum non est quærere, sed præstat sacro silentio ejus majestatem venerari, & orare, ut nobis, & nostris cum sana mente sanum corpus largiri, & conservare velit.

OBSERVATIO VI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Atrophiæ singulare genus.

AMœna Grunberga Silesiorum, plurimis abundat vineis, & pulcherrimis est instructa arboribus frugiferis, etiam raris & delicatis. Incolarum aliquot haud leves insumebant sumptus, ut aliunde apportarentur surculi & arbusculæ. Has furto surripiebant persæpè vinitores, cum aliis malæ frugis, & uti fieri amat, quidam ob vindictæ cupiditatem, magica hos fures castigabant pœna, aridura nempe, aut exsiccatione totius corporis cum interitu. Hunc puniendi modum semper detestatus sum, nec est Christianum, ope diaboli Christianum excruciare, imò ipsa vindicta summè à Deo est prohibita, ut nihil dicam de improportionabilitate ligni, arboris, fructuum, & si quid aliud, ad hominem, anima rationali instructum, & ad vitam æternam conditum. Sed quis impetum irati hominis facilè refrænare poterit? Triplex adducam exemplum, quod mihi illic loci observare licuit. Civis talis, levis sortis, abstulerat honoratiori viro plures arbusculas, & hic summè exardescens ira, quia non semel, sed aliquoties adfuerat, tali magica ipsum excipiebat pœna. Aderat consumptio totalis, quæ indies augmentum capessebat, & hunc tandem spatio trium mensium, penitus aridum morti tradebat. Comedebat, bibebat, dormiebat, nec de ullo dolore ingemiscebat, interim de die in diem vires decrescebant, cum decrescentia spirituum & vitæ. Interrogatus respondebat: Er wüste nicht wie Jhm wäre/ nichts thäte Jhm weh/ nur so matt wäre er. Dabam plura remedia, quæ etiam adhibebat, & sibi prodesse affirmabat,

mabat, absq; tamen ullo notabili effectu. Diligentissimè inquisivi quid cum ipso actum fuerit, omni tamen meâ diligentiâ nihil expiscari potui.

Alter erat vinitor, qui eodem furto se commaculaverat, quadratus & longioris staturæ vir, hic diutius macerabatur, & demum expletis sex mensibus succumbebat. Præter languorem universalem de nullo conquerebatur symptomate, nisi quod interdum aliquid sanguinis floridi excernebat per alvum. Exsiccatus obibat, nec medicamenta ipsum gratè reficientia, Fata ejus retardare poterant. Quid huic obvenerit, licet curiosius inquisiverim, certò eruere nequivi, plurimi dicebant de vestigiorum collectione, id quid mox explicabimus. Tertius Viri primarii vinitor, apud omnes ob furti vitium suspectus, & malæ famæ homo, furtim decerpserat elegantissimos vinearum fructus, cumq; sæpissimè redeuntem è vestigiis conspexerat Dominus, ob iteratam malitiam hujus trifurciferi excandescens, extemplo jussit suos colligere vestigia in sabulo relicta, & linteo excepta, (diaboli nomine, ita mihi referebat,) in camino ad suffumigandum suspendere. En! statim hic trium literarum homo corripitur colore cachectico, & anxius vineæ Domini domum non rarò frequentat, qui videns pallorem faciei & labiorum, ita alloquitur; quid agis? quomodo vales? si virgo esses, putarem te laborare Chlorosi, admodum enim palles, & morbidam monstras faciem. Ille semper regessit, benè habeo, nec mihi ulla ægritudo aut causa doloris. Tandem quia nimis crebrò se stiterat, Domino suspicionem excitavit, qui rem non integram esse hariolatus, præproperè accedentem severis indignabundus excipit verbis; dic mihi cur ita frequenter accurris? tu non sine causa venis, quid aggravat cor? expectora te, meâ conjecturâ tu tibi malè conscius! Stat meticulosus, hæret anxiùs, & tandem lachrymabundus & singultiens, fatetur se esse furem, & post commissum furtum se morbidum extenuari, petere ergo se flexis genubus medelam, nec desperare de restitutione, siquidem ipsi notum esset, quod moris sit, istiusmodi ægritu-

ægritudinibus excruciari; tales delinquentes. Dominus iratus, graviter ipsum objurgat, & talem furem domesticum furca dignum exclamat, precibus tamen commotus, jussit abire domum, & domesticos linteo suspensa vestigia camino eximere & nescio quo loco abscondere. Hoc facto, pedetentim delinquentis facies floridior extitit, & intervallo paucorum dierum, absq; ulla medicina, reconvaluit. Moris est ibi, facta eundo vestigia in vinearum arena, baculo discutere, aut calceo explanare, ut tuti simus: quod autem hic nebulo non fecit, forte an factum ob nimiam festinationem, alias in hoc admodum sunt curiosi, surreptores. An sympathiæ, an moleculis exhalantibus, an superiori causæ hoc sit adscribendum, penes te sit judicare mi Lector, paucis egi de magicis hisce attentatis in Tractatu de Centaurio minore, capite ultimo: hac vice enim in hunc opacum & crassum lucum meare, mihi non vacat.

OBSERVATIO VII.
D. SAMUELIS LEDELII,
Coitus Diabolicus nunquam est absq; veneficio.

QUi suaveolentia tractavit, huic manus per aliquam temporis moram odoriferæ existunt: ita mihi magica tractanti obvenit, ut nondum desistere queam plura addere, quia etiam materia suaveolens est, Dei potentiam summam explicans, & ejus laudes narrans, diabolica verò attentata, lusus, mendacia & alia in apricum proferens. Animus humanus contemplationi alicujus rei nimium intentus & veluti immersus, non facilè abstrahitur aut avocatur, sed altius penetrare discupit & abstrusiora rimari allaborat. Verùm veluti in suaveolentibus per longiorem moram moleculæ odorem spirantes dispalantur: pariter hîc Spiritus nimium intenti, tandem hebescunt & stupidi existunt. Expendimus modò

magica

magica quædam, & ulterius progredimur, dum autem plurima rimamur, plurima invenimus, quia multis difficultatibus & subtilitatibus referta est materia, quis enim omnes diaboli technas edifcet? Ergò si non ubiq; accuratissimè dixero, memet excusabit, (ita spero,) quod harum rerum sit subtilissima contemplatio. Multoties mihi scrupulum injecit Observatio 172. Decur. 2. Anni 6. Ephemeridum nostrarum Curiosarum, quam exhibuit Theseus meus Excellentissimus, Sagacissimus Clauderus, cumq; unicuiq; philosophari liberum sit, ideo spero non ægrè feret eruditissimus hic Vir, si dissensero amicabiliter ab ipso, paratus tamē semper meliora docenti & dicenti assurgere. Concedit ibidem mulierem contractum libidinosum cum diabolo inivisse, & quod tamen nulla veneficii opera exercuerit in fronte Observationis innuit. Ego autem ita concludo:

Si contractus libidinosus hujus mulieris cum diabolo fuit certus, sequitur quod non tantum saga fuerit, sed &, ut reliquæ sagæ, veneficii opera exercuerit, idq; firmo subsequentibus rationibus sat prægnantibus:

1. Quia, quicquid diabolus agit, illud omne in hominis perniciem & interitum agit, ut malus spiritus.
2. Quia coitus est sigillum quo obsignat sibi veneficas, id quod præter plurimorum Autorum suffragia, omnes fassæ fuerunt sagæ, quotquot Grunbergæ fuerunt exustæ, quarum numerus non erat exiguus. Quamprimum enim pactum inivere, statim coitio subsecuta.
3. Quia dum cum diabolo in forma molitoris fuit confabulata, certum est, ipsam non tantùm coitum celebrasse, sed & pactum veneficii cum ipso iniisse.
4. Quia diabolus unicuiq; sagæ ad minimum unum spiritum adsociat, qui ex pacto cum ipsa opera carnis exercet, visibili & invisibili modo, uti hîc factum.
5. Quia hæc mulier fuit Venerea, ut Observatio loquitur, & diabolus ob concupiscentiam veneream ad veneficium

plures

plures allicit fæminas quam mares, id quod præter quotidianam experientiam, Autores unanimiter confirmant, qui de maleficis scripsere.

6. Quia nulla videtur ratio, cur diabolus apud hanc vetulam incubum egerit, ulla absq; causa, ullo absq; præmio, quod semper est anima humana, ut de frequentia & longitudine temporis nil dicamus.

7. Quia Spiritus fustigationibus sagas excipiunt, quæ segnes sunt in nocendo hominibus & animalibus, id quod & hîc factum fuisse ob hanc causam, conjectu facile.

8. Quia falsum est, quod ipsam invitissimam spiritus traxerit ad coitionem. Nam spiritus nil nisi laborem habet ab hacce coitione, mulier autem delectationem, qualis qualis etiam sit, quam procreare cogitur suo, & nobis non planè cognito modo. Sed hoc videtur subesse, quod recusaverit amplexum, quia fortè cogitavit se subtrahere, hujus unguibus, metu conscientiæ adacta, id quod etiam ut speramus, obtinuisset ex gratia Dei, modo delictum Pastori animarum explicuisset.

9. Quia mendacium est quod dixit, semen semper extitisse calidum, & coitum admisisse cum voluptate. Quoad hocce, notum est quod aliqualem sentiant delectationem veneficæ à diaboli congressu, aliàs non appeterent: quoad illud autem, affirmatur ab omni sagarũ turba, quod excretionem seminis semper sentiant frigidam. Et rectè: Nam eo ipso separatur coitus corporeus ab incorporeo, secus si esset, spiritus possent generare ut homines.

Apparet ex Observatione, vafram hanc fuisse vetulam, dum falsa pro veris obtrudere non erubuit, seq; longè delicatius tractatam quam alias succubas, affirmavit, & tamen pro pia & inculpata æstimari voluit. Verùm si eqvuleum cum tædis sulphureis sensisset, (quod jure gustare debuisset ob damnatum per plures annos coitum,) certè longè aliter discurrisset. Non enim novum est, has sagas se pronunciare piissimas, purissimas,

usq; dum atrox tortura veritatem ipsis extorquet. Exemplum non admodum antiquum vidit Grunberga in tali versutissima venefica, dicebat se puram ut Sol & Angeli, conciones summa devotione & lachrymis excipiebat, preces ardentes pro forma fundebat, & plura alia boni Christiani munia obibat, quæ ob prolixitatem silentii peplo involvo, & tamen erat diabolus incarnatus. Tres habebat spiritus, & inter illos unum Eloquentiæ, omnes hos tamen, licet summo cum labore, expellebat tandem carnifex in locis pilosis delitescentes. Magistratui loci multas creavit curas & molestias, antequam confessa fuit, & bis elusit Magistratum cum parata Executione. Tandem superatis diaboli technis, meritas luit pœnas. Sed manum de tabula: Plura alio die, subnectam nunc Observationem practicam.

OBSERVATIO VIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Quartana in quotidianam transiens.

JUvenis 24. fortè annorum, melancholico-scorbuticus, iter circa accessum autumni adoritur, visitans aliquot Imperii civitates, dein Hamburgo excurrit in Hollandiam, & tandem per Marchiam patrios repetit lares. Uti solet, victus non ubiq; fuerat medicus, sed fami accommodatus. Berolini corripitur febre scorbutica, paululum autem restitutus, iter inceptum prosequitur, & demum ad curæ complementum, memet adit. Do proficua, attamen remanebat debilitas stomachi, ideo & varia, sæpè, ex improviso, ipsum corripiebant symptomata, facilè medicamentis cedentia. Erroribus diætæ inhians aliquando post fortiorem commotionem, sub sole sereno nimium excandescit, & sitibundus lacte copiosè se infarcit. Quarto die post præter obstructionem alvi, colicam sentit scorbuticam, do purgans, cum nollet clysma, & alvus obtemperabat cum melioratione. Sitis tamen continuabat, ut & lassitu-

laſſitudo, quæ demulcebantur idoneis, tandem quarto iterum die poſt horrorem ſeſe manifeſtabat febris, hora 12. diurna invadens, cum horrore per horam, & calore per 6. horas durante. Corpus præparabam, evacuabam ἄνω καὶ κάτω, dabam ſudorifera, ſitim extinguentia, antifebrilia & quæ aliàs uſualia, ullo absq; emolumento. Quarto iterum die omnia pejora, accedebat etiam, in acceſſu febris, tuſſis ſat moleſta, dolor tergi, cardialgia, laſſitudo ſingularis artuum, noctes inquietæ, nulla cephalalgia tamen. Nec deerat obſtructio alvi, ideo, cum jam facilior eſſet, accerſebam clyſterem ſat acrem, & alvus 6. ſedibus ſe evacuabat, cum aliquali levamine. Corpore ſic à ſarcina morbifica paululum levato, meliora ſperabamus, verùm ſequenti die hora 7. matutina febris ægrotum de novo moleſtabat, cum omnibus ſupra ſignatis ſymptomatibus, & protrahebatur ad 14. dies, ſine interruptione quotidie accedens. Videbam, ob viſciditatem humorum, pertinacem morbum: quicquid enim dabam, ne minimam adferebat immutationem, febre tùm tremore & horrore, tùm calore ſtata hora ingruente, cum quotidiana virium imminutione. Re ad amuſſim examinata, animadvertebam, neo-Medicorum curam hic fruſtraneam eſſe, quæ fiebat alterantibus, præcipitantibus, ſudoriferis, ſpecificis, & neſcio, quibus: eapropter Antiquorum ſemitam calcabam, nec reformidabam tantoperè à quibusdam deteſtata & proſcripta purgantia. Propinabam vinum purgans, conſtans è radic. cichor. ſummitat. centaur. min. fol. ſenn. cremor. tartar. & aliis, uti conſignavi Tractatus mei de Centaurio minore cap. XI. pag 264. A prima infuſione, alvo licet fluente, nullum auxilium, cum impatientia ægri. Materia excreta erat viſcida, jubebam ergò alteram infuſionem, dumq; ſtrenuè bibit, ſentit horroris & tremoris febrilis imminutionem, caloris remiſſionem. Pergimus, & indies morbi vires exiſtunt debiliores: tandem per tres dies, præter hocce vinum à meridie ad ℥iij. potandum, exhibeo bihorium ante conſuetum invaſionis tempus, pulverem antifebrilem, in dicto Tra-

ctatu de Centaurio, citato loco inveniendum, A prima dosi, stato tempore febrilis invasionis, horret quidem leniter per totum corpus, at nulla amplius accurrit febris: ab altera dosi, nec horror accedebat, aggravabat tamen febre emaciatum, aliqualis lassitudo artuum, febrili tempore: Post tertiam dosin nulla observabatur alteratio, sed omnia apparebant tranquilla. Interim tertiam ebibebat infusionem vini, quæ multum jam erat viribus orbata, & admittebat stomachica, cum aliis confortantibus mediis. Lassitudinem artuum tollebam balneo formicarum. Lenissimus vix aderat sudor per totum morbi decursum, nec à volatilibus excitari poterat, ob humores sat crassos, compactos & tenaces. Quis hos humores refractarios domasset neotericis, & curioso hoc seculo accommodatis, ut putatur, medicamentis? Absq; exterminatione vix quenquam hoc potuisse, affirmare non dubito. Inde ego etiam deduco longinquitatem febrium intermittentium, quando in principio curationis focus earum relinquitur intactus. Nam salvo hoc, ægritudo haudquaquam cedit, sed per medicamenta extirpationi non sufficientia, veluti in centro detenta, & ad torporem redacta, facilè expergiscitur, reviviscit & vehementius furere incipit, usq; dum per longam temporis intercapedinem, vel bonitate Naturæ, vel vulgari aliquo, aut simplici medicamento superatur. Sed quid nodum in scirpo quæro?

[Gorlicio Lusator. Noribergam die 22. Junii A. 1690. missa.]

OBSERVATIO IX.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome Pueri tabidi.

ANno 1687. mense Decembri quinquennem incîdi: jam per annum vitam miserè traxerat, materq; paupercula tertiô ante supremum die ipsum asportans in abdomine inferiori duos nodos palpandos præbuit: conjicie-

jiciebat ab esu raparum crudarum immodico obstructiones cœpisse.

Inciso abdomine *Ventriculus* & *intestina* inflata; stagnante in cavitate abdominis aquâ ad libræ quantitatem.

Ligamentum Venæ umbilicalis cum suspensorio hepatis non erat umbilico colligatum connexumve; inde adeo umbilico ampla cavitas suberat: id quod à casu mater diducebat.

Omenti membrana solum aderat, *nullo adipe* genuino investita: circa divaricationes vasorum *globuli scirrhosi*, pisorum magnitudine, hinc inde conspiciebantur.

Ad intestinorum autem *anfractus glandularum* tumidarum rigida species nos in stuporem dabat. Neq; solum glandularum *scirrhosa* erat *facies*, sed *& magnâ parte intestinorũ tenuium. Alibi* scirrhus totum intestinorum latitudinem occuparat, vix tramite cibi commeatui relicto: *alibi* mesenterii ὄγκος scirrhosus cum eisdem coaluerat: *alibi* exiguâ mesenterii particulâ, quæ s. n. se haberet, interjectâ, glandulis scirrhosis, majoribus, minoribus obsepta erant intestina.

Colon, cum aliis intestinis comparatum non erat amplum.

Cæcum pennæ anserinæ crassitie, longitudine digiti, cum scirrho mesenterii concreverat.

Rectum nullo vitio erat infectum, atq; mesenterium hîc locorum sanum erat.

Cætera *Mesenterii* quanta quanta erant, nil nisi *scirrhus* erant, adsurgente tumore ad trium quatuorve digitorum transversorum altitudinem. Neq; enim membranæ hic in duritiem obriguerant, sed glandulæ intumescentes in molem vastam elatæ concreverant, atq; omnem illum ambitum, quo tenuia intestina s. n. mesenterio colligantur, tumido corpore, æqualis crassitiei; oppleverant: quô fiebat, ut mesenterium vastitate corporis ipsum hepar adæquaret.

Monstrosum Mesenterium domi accuratius explorans, vidi (1.) *membranas communes* multùm incrassatas, unde in quatuor, & plures tunicas easdem erat divellere: (2.) *sub* membranis

illis latebat *glandularum* iſtarum *conſtipatum agmen*; (3.) ita tamen ut *Meſentericorum ſanguineorum ductuum*, arteriarum æquè ac venarum, *trunci majores*, incisâ per medium mole, ſalvi comparerent, qui etiam ramos ſuos ſive divaricationes juſtâ ſerie ad inteſtina usq; dimittebant, *ſanguinem dilutum* diffundentes. (4) *Interſtitia* ſive inſulas, quibus lactea vaſa cum minutis ſanguineis reſident, *meræ glandulæ occuparant*: (5.) *Concurſum ramorum ſanguineorum* in medio meſenterii *denſiſſimæ membranæ tegebant*: nimirum ſubſtantia quædam ligamentoſa, mirum in modum albicans, digiti craſſitie & longitudine circa hunc coaluerat. (6.) *ſtilo & flatu in venas & arterias erat penetrare*, truncis ſatis amplis: (7.) *Venæ ſubſtratæ* erant *arteriis*: (8.) *Vaſa chylifera aut Lymphatica nulla*, utut quartâ à morte horâ iſta luſtrarem: (9.) *nullus corporis fœtor*; nulla putredinis nota; (10.) complures *glandulæ ex lacteo albicantem*, pauciſſimæ *ex livido carneum colorem* referebant.

Pancreas Aſellii cum *receptaculo chyli* in unum ſcirrhum abierat: Atq; *truncum venæ cavæ* harum glandularum ſcirrhoſa corpora per duorum articulorum longitudinem ita coarctarant, ut pennam anſerinam non admitteret, quando nec ſtilo mediocri ex hoc trunco ad Iliaca vaſa penetrare valerem, difficilem enim tranſitum compreſſio reddiderat. *Nullam* autem *cavitatem in receptaculo chyli deprehendi*; *Scirrhus ejus ex pluribus grandinibus* quaſi contextus apparebat: Idem receptaculum *capſulam atrabiliariam* extremitate alterâ attingebat, ut tamen emulgenti venæ liberum ad renem concedit aditum.

Ductûs thoracici veſtigia fruſtrà indagavimus: neq; fœtor diu immorari ſinebat.

Idem Scirrhus qui glandulas ad inteſtinorum anfractus, *qui* totum meſenterium cum receptaculo chyli & pancreate Aſellii induraverat, *alterum* quoque *pancreas* grandinibus minutis juſtô *durius reddiderat*, ut *ductus Virſungianus* minimus ægrè in eodem conſpiceretur; fermèq; in unam maſſam idem

cum

cum meſenterio coaluerat, particulâ extremâ tantum non lieni vitium inferens.

Vas venæ portæ, quod Pancreas ſubit, exiguum erat, pennæ anaticæ vix dum capax.

Reliqua viſcera, *hepar, lien, renes, capſulæ atrabiliariæ*, ſ. n. omnia: *Lien* palmæ latitudine, rhomboides, nullô ſcirrhô, exceptâ particulâ cui pancreas adhæſerat.

Hepar pariter à ſcirrho immune: *Veſica* tamen *fellis* oblonga & turgida, inciſa neutiquam fluidam bilem dabat, ſed viſcidam inſtar ſpermatis ranarum aut albuminis ovi cohærentem, ut divelli non poſſet, quin unâ parte dilapsâ dilaberetur & altera: In *ductum cyſticum* inquirenti nullus comparuit; cæca enim hâc parte veſica intus velum inſtar valvulæ obtenderat, nullumq; ſtilo aut flatui præbebat exitum.

Capſula atrabiliaria plana, tenuis, cucurbitæ ſeminis majoris magnitudine, nullâ cavitate, vaſis licet conſpicuis.

Thorax apertus dedit *pulmones* undiq; grandineos, inprimis ad bronchialia vaſa multitudo grandinum occurrebat: *dexter pulmo* cum pleura & ſterno coaluerat, imo lobo liberiori: atq; in dextrum latus molliùs æger incubuerat.

Cor patefactum in utroq; ventriculo *ſanguinem loturæ carnium ſimilem* monſtrabat: coronariam verò nulla cinxerat pinguedo.

In *pericardio* parum ſeri animadvertimus.

Uſus ex anatome tabidi.

I. *Dari obſtructiones vaſorum meſentericorum*, ſanguineorum, chyliferorum ac lymphaticorum.

II. καδδηφαγίαν utplurimum *vaſorum meſentericorum obſtructiones cauſari*, atq; hinc etiam obſtipationes alvi; ſiquidem à duris iſtis tumoribus tenuia inteſtina comprimi queunt, ut ægrè alimenti feces deſcendant: *Cæperit* autem *obſtructio*, hærente in orificiis horum illorum lacteorum chylo crudo: *glandu-*

glandulas enim *albas scirrhosas*, inteſtinorum tenuium latus obſidentes, orificiis occluſis lacteorum deputo:

III. *Aucta obſtructio* intensè calidis, ad quæ plebs recurrit; retulit enim mater ſpiritum vini ac frumenti cum piperatis, loco remedii datum atq; avidè abſumtum.

IV. *Quomodo interea temporis in hoc puero nutritio peracta*, memorata dignum autumo. Neq; enim prorſus conſumtæ erant carnes, ſed pro modulo ætatis ſupererant, cum nec abdomen penitus eſſet collapſum. *Puto non ordinariâ viâ per receptaculum tranſiiſſe chylum*, obriguerat enim: aut exiguum fuerit quod clandeſtino commeatu illâc dilapſum fuerit. *An per vaſa lymphatica tranſiiſſe chylum dicamus?* verum difficile eſt concipere, quomodo occluſis orificiis lacteorum chylus ad vaſa lymphatica contendere potuerit. Neq; hactenus patefactæ ſunt viæ quibus lymphæ ab inteſtinis aveheretur; cum quod ſpecie lymphæ in vaſis meſenterii aliquando conſpicitur ſit chylus ſeroſus, vaſaq; ipſiſſima ſint chylifera ſive lactea. Poſito quoq; *quod peculiares lymphæ ab inteſtinis darentur viæ*, non tamen peculiare lymphæ foret receptaculum: excluderetur itaque à receptaculo indurato æquè quod lymphatica ac quod lactea aſportarent. *An vero dicamus nutritionem miſello obtigiſſe à reſiduo chylo*, quem provida natura à maſſa ſanguinea exceptũ per vaſa lymphatica aliquando peculiaribus, aliquando communibus chyli ductibus ad cor certo circuitu revehi curat Neq; enim dubium eſt amplius, patere lymphæ ſ. ſero chyloſo viam non unam ad Cor, præter illã quâ ex receptaculo chyli & ductu thoracico ad ſubclaviam transgreditur. Neq; vanus fuit *Bilſius in aſſerendo labyrintho* lymphæ, qualem in axillari Urſi diſcipulis commonſtravi, vas, inquam, lymphaticum, decurrens à tenuibus, quibus immerſum erat, atq; ſuperatis coſtis unô atq; altero gyro, quo in ſe redibat contortum, formatô, in axillarem amplo orificio hians; cujus ſceleton adhuc ſervamus: à reſiduo itaq; chylo forſitan ope lymphaticorum ſuſtentata fuerit flammula vitalis. Verum tamen cum multum comederit

puer,

puer, & pauca egesserit, *necesse est ut ex novè assumtis alimentis aliquid chyli ad cor transierit;* quænam igitur huic chylo viæ assignandæ sint, in quæstione adhuc erit positum? *Satius* igitur *erit asserere Venas Portæ meseraicas officio advehendi chylum fuisse functas*: has enim patulas, has sanguine diluto s. seroso qualem & cor exhibuit, plenas offendimus. Neq; aberraverunt à vero Veteres, quando venas meseraicas sanguineas chyliferis accensuêrunt, id quod pluribus argumentis, Excell. D. Mentzelii ingenio adjutus, in *Exercitat. de iis quæ contra peritiam Veterum anatom. afferuntur in specie; c. III. à* §. 7. *ad* 15. asserui.

V. *Stagnantes humores omnes tunicas glandulosas possunt reddere;* neq; tamen propterea tunicæ s. n. erunt glandulosæ, *ex injectionibus exemplum* sumi potest, quæ quando varices aut aneurismata suâ violentiâ conciliant, laceratis tunicis tumores exsurgere videmus; liquore adacto vehementer, & desubitò diverticula, in nescio quibus capillaribus vasis, quærente, aut illorum interstitia instar gelatinæ adimplente, plexibus vasorum diruptis. Quandoquidem autem in vivis corporibus illa vis non tanto impetu invadit partes, sed successione non interruptâ easdem urget; quando præterea tot & tantæ sunt anastomoses arteriarum & venarum mutuæ, & singularum inter se per minores ramos; præterquam quod ipse affluxus successivè sibi alveum cavet, uti gutta in lapide, alio licet modo; *inde igitur parte aliquâ chyli allabentis in viis chyliferis hærente, contigit* novo chylo allapso has vias magis atq; magis dilatatas fuisse, unde necessum fuit venulas & arteriolas vicinas fuisse constrictas, inde & sanguinem in his interceptum atq; successu temporis major atq; major extitit vasorum chyliferorum elatio, quæ cum plexibus sanguineorum aut lymphaticorum vicinis primùm in divaricationibus glandiforme corpus constituerunt; hinc etiam in aliis partibus quibuscunq; obliteratis pluribus ductibus, paucissimis salvis, qualicunq; incremento in tantam molem excreverunt, qualicunq; fomento in tantam duritiem obriguêrunt.

VI. Calori fortè adſcribendum, *quod in ſcirrhoſo iſto corpore non æquè ac in thorace fœtor*; iſtâ ratione, quâ calor, corpus condenſans, minus alieni humoris admitti fecit.

VII. *Glandulas livido-carnei coloris* vaſculis ſanguineis adſigno; *purè albicantes* lacteis ſive lymphaticis chyliferis qualibuscunq;.

VIII. *Vaſa ſanguinea majora illæſa* manſerunt, cum neq; ab arteriis neq; à venis obſtructio exorta fuerit; atq; cum ſanguis ad minima vaſa non digreſſus ſit, ob oppreſſionem à glandulis in Chyliferorum inſulis, majori copiâ ſanguis ramos majores ingreſſus, jugi commeatu eadem diſtenta conſervavit.

IX. *Bilem in veſicula à bile in poris ſunt qui illo diſtinguunt*, quod major in veſicula ipſius acrimonia à mora: an veritati hujus differentiæ & cauſæ dubium movebit illud, quod licet neutiquam craſſa in hoc noſtro fuerat veſicula, tamen bilis in illa non tinxerat adjacentes partes? an quoq; viſcoſitas bilis negabit acrimoniam?

X. *Quomodo cervix veſiculæ bilis, ſive etiam ductus cyſticus occludi potuit?* ob penuriam puto alimenti ultimi: deficiente enim copiâ ſanguinis, defecit & copia ſecernendorum: inde vaſa portæ in omento & pancreate adeò exilia; quippe parum habebant, quod ad hepar revehere͏nt: quando autem vaſa portæ parum revehebant, minus adhuc poris biliariis ſecernendum tradebant: Pori itaq; biliarii ſ.n. conſtituti cum ſecernendæ per cholidochicum bili ſufficerent, non opus erat, ut aliquid ad veſiculam amandaretur: ſubſidente autem vel minimè turgente veſiculâ ductûs cyſtici munus ceſſavit: acceſſit tandem felli in veſicula â debili calore viſcoſitas, quæ ductum prorſus obſtruxit, laciniamq; ſolum reliquit indicem.

XI. *Pancreatis ſcirrhum* haud abſimili modo ad defectum alimenti ultimi refero, ſi non defectus caloris proximam tueatur cauſam.

XII. *In Pulmonibus grandines* ſolùm *bronchialibus connexas* fuiſſe, illiſq; unicè incubuiſſe obſervavi: hisq; tribuo, quod tuſſicu-

tuſſicula ſine levamine aut exſcreatione ægrum affecit: ſiquidem partim corpore ſuo, partim ob obſtructionem denegato humore debito, bronchiorum motum reddiderunt difficilem.

XIII. *Grandines in Pulmonibus* credo generavit lymphaticus humor non expulſus: cur verò non eſt expulſus? factum id vitio materiæ; hæc viſcoſa evaſit, quâ ratione? quod ſanguine minus ſpirituoſo non potuerit miſceri aut dividi lympha per minima vaſcula, atq; ita nec propelli, ut juſtum circuitum ſubiiſſet, deficiente calido: derivandus autem ex defectu alimenti ultimi defectus ſpirituum & calidi nativi.

XIV. *Sanguis loturæ carnium ſimilis in ventriculis cordis*, teterrimus aſpectu, luridus; quis Veteribus crudus fuerit ſanguis exponit, ſatisq; caloris defectum arguit.

OBSERVATIO X.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome profluvio ſanguinis per alvum, & cordis anxietate laborantis.

ANno 1688. menſe Januario; Vir quadraginta circiter annorum, à quo, impulſu Soceri & Socrûs, uxor divortium fecerat, in morbum incidit. Ante annum de continuo ſanguinis per alvum profluvio cum lancinationibus graviſſimis conquerebatur: Cordis item crebris Syncopis ſe ita affligi referebat, ac ſi intus eſſet qui cor medium dirumperet: aderat præterea tuſſicula cum reſpiratione non prorſus liberâ, anhelitu ipſam ſæpius interrumpente; ſed & laſſitudine inter eundum, atq; teneſmis laborabat; ſalvo hactenus appetitu, cum cibum, qualiscunq; ipſi à tenui fortunâ offerretur, valdè appeteret & concoqueret; donec, ante aliquot ſeptimanas decumbens, & vires & appetitum perderet,

nihilq; solidi cibi assumens, potu tenuissimæ acidulæ cerevisiæ miseram vitam sustentans, deniq; hâc defungeretur.

Patefacto abdomine *Omentum*, minùs vivaci colore, à sano declinabat; neq; erat idem ad umbilicum protensum.

Mesenterium multâ pinguedine obseptum luxuriabat ad vertebras lumbares, renesq; densa abscondebat: utut autem scirrhi nota non occurreret in istâ pinguedine, solito tamen aridior comparebat.

Pancreas totum scirrhosum sive grandineum.

Lien vastissimus, in hoc adulterini hepatis nomen merebatur, cum medium hepar magnitudine adæquaret: satis solidus, neq; â contactu diffluens: color quoq; non insolens: à scirrho præterea immunis, nisi quod rari nodi hinc inde occurrerent.

Vena portæ amplo trunco sub Pancreate ad hepar decurrebat: *vas breve* autem vix pollicis intercapedine à ventriculo dependebat.

Hepar pallido-flavo colore, magnitudine suâ sibi constabat, nullo scirrhi vitio.

Vesica fellis subflavo-pallescente colore, quo & viciniam tinxerat, justi ovi magnitudine, citra ullam pinguedinem. Incisa fluidam admodum ac dilutam subflavi pallescentis coloris bilem fundebat: Prosequuturi *ductum ejus* ad duodenum, stili globo inter intrudendum multas asperitates, *ad cervicem vesicæ*, in cystico occurrere advertimus. Incisis his, patuit ductum decem & supra in se recurrentibus, partem cancellatis, circulis exasperatum fuisse, nullâ valvulâ obviâ.

Cholidochicum quoq; *communem* incidimus, & duobus transversis ab insertione in duodenum digitis insignem ramum ipsum ingredi observavimus, magnæ anserinæ pennæ capaci orificio: stilum huic *ductui hepatico* sive magis *biliario* inserentes totum hepar eundem, ad limbum crepidinis usq; penetrare addidicimus. Dissecantes autem ramum, secundum longitudinem stili, variè incumbentes *ramos venæ portæ*; eâdem operâ

operâ deteximus; ex quibus alba sive pallens sanies, vix ad loturam carnium colore sanguineo accedens, chyli aut seri diluti æmula, passim exstillabat.

Intestina quoq;, *duodenum* præcipuè & *rectum* incidimus, sicubi vasa sanguinea hiantia deprehenderemus; ast frustra fuimus, licet mundissima intestina ac quasi elota nil oculis subducere possent. Fuerunt autem intestina nec flatu turgida, nec aquâ stagnante humecta: *recto* extus ab utroq; latere multa f. n. pinguedo.

Ren sinister cætera sanus ad pelvim pinguedinis induratæ suspicionem præbebat.

Thorace diviso *Pericardium* crassius, sinistro latere pulmonum lobis & sterno adhærebat, nil aquæ continens.

Cor magnum, situ f. n. pinguedine conspersum: planum, non globosum: alioquin longè vastius illo quod *in Spicilegio Cl. Kerckringii* est exsculptum, licet non tam amplis vasis: *Ventriculus sinister* polyposum sanguinem articuli longitudine *columellis* exterioris lateris innexum, aliosq; parvos polypos *aliis columellis* suspensos condiderat. Unus digiti & ultra longitudine *ad auriculam* radices fixerat, atq; *ex Pulmonali vena* protractus in lucem ejusdem longitudinis, disparis tamen crassitiei, sanguinem concretum adhærentem ostendit. *In dextro ventriculo ad columellas* lateris exterioris polypus latior, duorum digitorum transversorum latitudine, comparuit.

Pulmones vasti, lobis insignibus, stigmatibus lividis hinc inde erant notati: *dexter pulmo* erat liber, in capite vero supremi lobi durities tactui occurrebat; *Sinister* inferioribus lobis pleuræ & pericardio accreverat, superioribus liberis. *Memorabilis unus* erat *lobus*, qui digitum ferè longus & latus parvo margine cum maiori cohærens, hinc pendulus, duabus extremitatibus ab osse sterni suspensus erat: in inciso aliorum vasorum vestigia deprehendimus, nulla autem bronchialium; exteriori autem facie & stigmatibus prorsus Pulmonibus congruebat.

Usus ex anatome profluvio sanguinis & Syncopa laborantis.

I. *Bilem infectam*, si abundat, *mentiri posse sanguinis per alvum profluvium*, hæc historia satis demonstrat.

II. *An lienis vastitas propter abundantiam seri biliosi?* lienis autem vastitati vasa portæ responderunt. Sanè seri biliosi copiam arguunt rami venæ portæ in hepate, cum non purum sed saniosum sanguinem à liene revexisse deprehensi sint.

III. *Bilis serosa* acrimoniâ magis efficax est, ut quæ partes vicinas tinxit.

IV. *Lancinationum & tenesmorum in intestinis causa* fuit bilis acrimonia.

V. *Pancreatis scirrhus;* an quod nimium seri ad hepar abiit? an quod in sero latuit acidum?

VI. Gravissimas *cordis syncopas à polypis* derivandas unà attestabitur *Observatio LXVI. Dec. II. An. V.* conf. quæ *l. c.* p. 141. *n. VI.* de cordis ruptura, admorsione, corrosione, adduximus.

VII. *Non esse s. n. hominibus accretos pulmones; neq; carere molestiâ istam accretionem in hominibus*, secus quàm in avibus contingit, hæc & quæ præcessit historia contra *Helmontium*, qui in *Tr. Asthma & Tussis n. 46. seqq.* Anatomicos perstringere satagit, liquidò declarabit.

VIII. *Conformatio Pulmonum singularis:* neq; thymo is lobus accensendus venit.

OBSER-

OBSERVATIO XI.
D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
Anatome apoplexiá defuncti.

ANno 1688. Menſe Martio: ex Gallis profugis quidam, ſpectans incendium in ſuburbio, ab intenſo frigore malè affectus, ubi domum rediit, ex vomitione in Paralyſin dextri lateris & motus convulſivos, demum in apoplexiam incidiſſe, atq; cum ſanguine vitam tandem effudiſſe, tradebatur.

Alter à morte erat dies, quando anatomen ſuſcipiebamus rogati: & *Oculi* corrugati licet adhuc virunculum, utut non tam clarè, nec tam magnum, conſpiciendum præbebant.

Abdomine diviſo: nulla *pinguedo*, ſub cute merus panniculus carnoſus, craſſus: *Peritonæi* duplex tunica:

Omenti nihil, præter exiguam membranæ araneoſæ portiunculam, rariſſimis in eadem pinguedinis arbuſculis, atq; vix partem, quæ colo proxima, involvendo tegebat, dependebat autem à medio colo, & à ventriculi parte quæ infra medium.

Inteſtina omnia tumida, inprimis portio recti ano imminens, inſtar coli turgeſcebat.

Cæcum contortum, meſenterio annatum.

Colon in ſiniſtro latere tumidum & reflexum: nullâ ad ipſum, vel ad rectum, pinguedine.

Oſtendi in hoc ſubjecto *ad inteſtinum rectum & colon* non ſolum ampliora ſed & numero plura *vaſa*, quàm *ad tenuia*, manifeſtò decurrere.

Meſenterii nulla pinguedo: duplici tunicâ ſubtili, intra quam vaſa decurrebant: in areolis veſtigia lacteorum deprehendebam.

Jejunum inteſtinum ſponte ſuâ inflatum & verè jejunum, ad Solem obverſum memorabile ſpectaculum intuentibus offerebat, punctula enim transparebant, qualia in præparata

cute

cute balænæ, quam servo, certis orbibus quasi conclusa atq; ita à se invicem separata, citra ullam elationem. Animus erat incidere, atq; introspicere eadem, ast avocatus ad alia ipsorum non sum recordatus amplius.

Pancreas s. n. infra mollitiem canini; neq; tamen ullâ duritie aut nodis scrupulum de scirrho injiciebat. Ex gustantibus quidam *subacidum* arguebat; ast cum vino corruptam linguam redarguerem, atq; ipse sobrius gustarem, *insipido mucosum* esse quod sentiret lingua dijudicavi, illiq; assensum præbuêrunt omnes, & is qui ex præconcepta opinione acidum imbiberat.

Ductum inquirens, minimum in extrema parte quâ Pancreas lieni cohæret manifestavi, stilum vero abinde propter crepidinem visceris non potui in duodenum adigere penitus: tentavi igitur, si qua *ab orificio cholidochici ad pancreas* penetrare daretur, siquidem nullum peculiaris in duodenum hiatûs indicium aderat; ast frustra fui: per minimum itaq; istum detectum ductum lac versus intestinum injecimus, quod ex orificio cholidochici exiens aperuit causam negati aditûs, nimirum cum *Pancreatici ductûs orificium, propè ad situm isti cholidochici orificio*, communi ambitu hiatûs, qui in duodeno extabat, comprehenderetur: latiori autem orificio cholidochici, stilus hoc facilius ingrediebatur, atque à pancreatico subinde aberrabat.

Hepar sanum, mole parvum: vitulinum non adæquans.

Vesicula fellis magna, anatis ovum superans; plena dilutâ, flavâ tamen bile, quæ & duodenum suo colore infecerat.

Ductus cysticus notabilis, non solum *valvulis conniventibus* sive asperitatibus, quales supra decem erat numerare: hæ, quæ à duodeno immissum stilum non nisi ad declinationem ipsius difficulter intromittebant; sed & *insertione in Cholidochicum communem*, ad quem tanquam divaricatum vas, duobus digitis transversis ab insertione cholidochici in duodenum, recta decurrebat.

Choli-

Cholidochicum communem incidimus ad hepatis usq; confinia: verum nullus ad illum ramus deſcendit, ante ingreſſum in hepar.

Neq; ad *ductum cyſticum* ullus aliunde ramus divertebat.

Bilis cum lacte mixta promptè coiit, & croceum induxit colorem.

Duodenum apertum colluviem ſanioſam, æruginoſam, ſubnigro-flaveſcentem oſtendit, quâ & *Ventriculus* plenus erat; utut paulò ante mortem omnia evomuiſſet, nec quicquam poſtea ſumſerat.

Orificia vaſis brevis in Ventriculum hiantia indagavi, verùm nulla inveni.

Duodeni rugis *velum bombycinum* aberat; aberant & *vaſorum lacteorum villi* propenduli: glabra omnia, niſi ubi ſanioſa colluvies hæſerat.

Lien parvus, nihil vitii monſtravit, palmæ magnitudine & denſitate figura rhomboides, guſtui dicebatur *acidum* offerre: aſt ubi ipſe linguæ admovi, *ſubacerbum leniter adſtringens ex vitriolico* animadverti, ſuffragantibus cæteris: talemq; totius maſſæ ſanguineæ fuiſſe conjicio, lacti injectus lien nil coagulari fecit.

Receptaculi Chyli, ad ſiniſtri renis vas emulgens & adſitam cavæ portionem, *ſitus* manifeſtus.

Arteria aorta deſcendens ampla cavæ ad renes non erat ſubſtrata, ſed juxta ſita.

Capſulæ atrabiliariæ longitudine, latitudine, & cavitate inſignes: tres fermè articulos longæ, duos alicubi latæ; ſingulæ ſacculos offerebant geminos; cavitas amygdalæ, aut caſtaneæ erat capax, uti ſtilo ac flatu diſtenta promittebat. Manifeſtò quoq; verſus emulgentes venas ampla vaſa ab illis progrediebantur: vitio autem injicientis diruptæ hæc vaſa evadebant varicoſa.

Renes ſ. n. niſi quod nudi, omni faſciali pinguedine deſtituti,

In anatome abdominis inferioris *parum sanguinis*, vix duorum cochlearium, profusum; macilento corpore, vasisq; sanguine parum turgentibus.

Thorace dissecto *Pericardium* aquam effundebat.

Cor parvum, justo situ; paucâ pinguedine conspersum.

In arteria aorta sanguis concreverat, altera parte carneâ æmulans polypum; duorum articulorum longitudine, crassitie olorinam superans.

Pulmo dexter, cum asthmaticus toties de anhelatione conquestus fuerat, undiq;, ad dextrum inprimis latus, quod & paralysi fuerat tactum, diaphragmati, pericardio, pleuræ, mediastino, &c. concreverat: *In supremo globo* tartarus multus, minutus licet & friabilis.

Ex quacunq; parte Pulmonum incisorum *spumosus sanguis* erumpebat, & ad levem incisionem illico spumescens prodibat: jussi itaq; ut commoverent pulmones, si qua per os & nares prodiret; atq; dictum factum ex naribus magna copia spuma turgida assurrexit, ejecto prius sanioso muco albo.

Usus ex anatome apoplexiâ defuncti.

I. Quid *obstipatio pororum ex frigore* in malè affecto corpore possit.

II. *Oculorum in morbo defunctis splendor*, ut imaginem quandam intuentibus reddat, ostendit fallacem rationem præsagii de salute ægri ex oculorum fulgore. Id quod & *Plempius L.4. Ophthalmogr. Probl. 68.* contra Plinium, Servium & Cardanum asserit; *falsum esse augurium, non timendi mortem in ægritudine, quamdiu oculorum pupillæ imaginem reddunt.* Alioquin *in fure* olim *cum* Exc. D. Starkio *tertio à suspendio die*, rigentibus palpebris, *pupillas* tanto fulgore *illustres observavi*, ut vivam effigiem contemplantibus exhiberent. Inquisivi *an* hoc *idiosyncrasiæ aut singulari conformationi* oculorum deberetur; *uti in Phocis* fulgurantes oculi debentur peculiari inter choroïdeam

deam & amphiblestroïdeam candidæ tunicæ, de qua *in Disquis. de Phoca c. III. §. 5. & c. IV. §. 6.* à me quædam sunt tradita: cum *in felibus & canibus* haud absimilis tunica peculiarem fulgorem oculis conciliet: ast nil quicquam ejusmodi anatome oculorum in lucem produxit. Sive itaq; *in vivacitatem furis* fulgor iste oculorum referendus; sive *lævor tunicarum* splendoris fuerit causa, lævoris autem causa fuerit extensio tunicarum, extensionis vero spirituum ob commotionem ex strangulatione catervatim irruentium copia: qui spiritus quousq; fixi à frigore tunicis inhæserunt *per biduum* nativum oculorum splendorem conservarunt: ipsis vero à conclavis, aut adstantium, calore alieno turbatis, subsidere bulbi, flaccescere tunicæ; atq; disperire fulgor insolitus abeuntibus una spiritibus: notari tamen meretur quod *fur iste* per vitam fuerit γελασῖνος, adeo ut nec coram judicio à risu temperarit, quando sua recenseri scelera audivit. Atq; *splen* ipsum ridere fecit, si quid risus hujus visceris magnitudini debetur, vastus enim erat, & in lobos divisus, hepatis alteram partem adæquans.

III. *Peritonæum simplicissimam tunicarum* credidit *Galenus*, tamen ipsam divisibilem exhibui sæpius.

IV. *Pinguedo defecit*, nullâ abundantiâ ultimi alimenti generosi.

V. *Vulnera tenuibus intestinis inflicta* periculosiora habentur illis quæ *crassis*; hâc ratione, quod plura sanguinea vasa ad tenuia ferri credantur. Huic rationi nostra observatio dubium movet; neq; idiosyncrasiæ in hoc nostro illud adscribendum puto.

VI. *Puncta in jejuno* orificiis lacteorum aut meseraicorum adsigno: neq;, quod cum pace Viri dixero, *Levvenhoekio* fidem habeo, quando Argo oculatior oculorũ aciem microscopiis in tantum intendit, ut *lacteorum* in intestina propendulas fibras *tubulos cæcos* dignoscere queat. Ratione quidem perspicio, dubitari posse, *annon instar villorum laneorum lactea velo bombycino immersa chylum imbibant*, atq; sic nec cœcis tubulis opus

 esset:

esset: oculis vero illud perspici posse, hoc est quod nego. *Orbes punctorum in hoc intestino*, fortè pro conjecturâ nostrâ facerent; si non, quando duodenum incisum, & velo bombycino & villis destitutum, prorsus glabrum invenerimus, jejunum quoq; intus eodem modo se habuisse dicendum: ita stigmata hæc, abstersis aut abruptis fibrarum propendularum villis, ductuum patulorum memoriam ingererent.

VII. *Pancreatis munus* esse s. n. *mucosum* s. pituitosum *separare* atq; in intestina per ductum proprium exonerare, cum *Herophilo* assero: quâ de re *in Exercit. de Veterum peritia anatom. in specie*, suo loco.

VIII. *Pancreatici ductûs* in duodenum *insertio* singularis.

IX. *Bilem excitasse vomitiones*, copiâ in ventriculum regurgitante: *eandem* bilis copiam intestina, duodenum & jejunum, abstersisse, *lancinationumq; causam extitisse*.

X. *Ductûs cystici asperitates* loco valvularum conniventium.

XI. *Vesiculam bilis ex abundantia humoris nasci* ductûs cystici in cholidochicum insertio subinnuit.

XII. *Non semper* extra hepar *ramos cholidochico*, *nedum ductui cystico*, inseri.

XIII. *Vitriolicum* illud *acerbum in Liene*, adeoq; in totâ massa sanguinea & bile, *motuum convulsivorum* fuerit *causa*.

XIV. *Capsularum atrabiliarium amplitudo* ex abundantia seri, sive biliosi, sive lixiviosi, sive acidi, incertum: certum tamen segregationi humoris â dulcedine sanguinis alieni has capsulas inservire.

XV. *Polypus Cordis* ex acerbo in sanguine.

XVI. *Accretio Pulmonum* vix sine aliqua noxâ subjecti.

XVII. *Pulmones* quoq; *obnoxios esse tartaro sive calculo*.

XVIII. *Spuma Epilepticorum* ab agitatione sanguinis in pulmonibus. Nimirum quando vasa sanguinea ruentem cum impetu ad Pulmones sanguinem suetâ successione ad cor aman-

amandare nequeunt, hic in vesicularum cribris diverticula quærit, in quibus compressus ob turbatum & violentum sanguinis novi affluxum spumescit, spumæq; specie vasorum bronchialium poros subintrat, atq; per arteriam asperam adactus per os & nares eâdem specie expellitur.

OBSERVATIO XII.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome Monstrosorum Ureterum.

Puellam trimestrem peremtoria epilepsia prostraverat, secans, dum vasorum spermaticorum turbatas origines, difficilemq; aditum admiror, versus Renem sinistrum progrediens in *monstrosos geminos ureteres* incido; *Alter*, inflatus, pennam anatis mediocrem æquabat; *alter* vero ubi gracilescebat ad anserinam accedebat, verùm ubi amplissimus erat, vesicam mentiebatur. *Neq; magnitudine solum differebant, sed & insertione*? minor sublimiorem renis locum occuparat; major inferiorem: *Sed & Renis pars superior*, cui minor erat insertus, *discrepabat ab inferiori: Minor* enim *Ureter hanc partem permeabat* instar venæ emulgentis, ut stilus per ipsum insertus ad extimiorem tunicam capitulo viam inveniret, adeò in profundum parenchyma penetrabat, *neq; ullibi pelvim* canalium ad ipsum concursus excavarat, *neq; carunculis aut hiatibus* hæc pars erat distincta, sed solida, sui per omnia similis *In parte* vero *inferiori* ejusdem Renis *Ureter major*, sibi geminam quasi *pelvim* efformaverat, capacissimam, quæ vesicæ illi responderet: atq; hujus partis *carunculæ* manifestò in pelvim hiabant. Ut illustriora omnia redderemus, *arteriam emulgentem* contemplati sumus, cujus *geminum ramum* deprehendimus: *per illum, qui ad superiorem partem tendebat*, aqua injecta hanc partem solùm ingrediebatur, atq; ex hâc parte solùm per venam emulgentem protrudebat sanguinem, ut prorsus alberet, inferiori parte nativum ruborem retinente: *ligatâ venâ emulgente*, ad

injectionem aqua solùm intravit minorem ureterem, neutiquam autem majorem. Sed & *dissecta utraq; pars reni;* monstravit injectione solùm ad superiorem partem aquam fuisse adactam; mollities autem utriusq; partis eadem erat. In *alterum ramum arteriæ emulgentis* siphonem immittere noluimus, cum periculum esset ne contrectationibus illis ureterum species corrumperetur, quam nos sculpturâ æternitati consecrare meditabamur. *Vid. Tabula.* I.

Usus ex monstrosorum Ureterum anatome.

I. *Singularis conformatio Ureterum.*

II. *Singularis conformatio Renum.*

III. *Singularis ramorum arteriæ emulgentis distributio:* geminas arterias emulgentes ex aorta ad unius ejusdemq; Renis, sed non unas easdemq; partes, tendentes, quâq; in suâ parte suo fungente munere, dedimus *in Observat. XXII. An. VII. Decur. II. n. V. p. 50, 51.* In hoc subjecto diversis ramis ejusdem arteriæ in diversis *partibus, suo quisq; functus* est munere.

Fig. I.

Explicatio Figuræ I.

Puellæ trimestris ren, gemino, alteroq; monstroso Uretere instructus.

aaaaa Ureteris minoris progressus & insertio.

bbbbb. Ureteris monstrosi progressus & insertio.

ccc. Pars renis albicans, cui minor Ureter insertus erat, post injectionem per propriam arteriam emulgentem.

ddd Pars renis rubens, quam monstrosus Ureter alveo suo ingrediebatur, in qua parte non tentata est injectio.

e f Progressus utriusq; Ureteris ad Vesicam.

OBSER-

Narcissus albidus medioluteus polyanthos et laticaulis.

Fig. 2.
ad pag. 60.

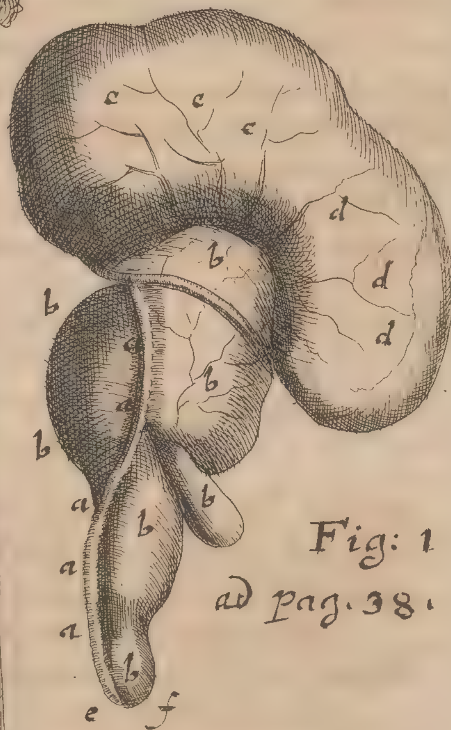

Fig: 1.
ad pag. 38.

Dec. II.

OBSERVATIO XIII.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome Arthritici præ pinguedine mortui.

A. C. Vir quinquagenarius, temperamenti ſanguinei, præpinguis, per viginti annos arthriticus, nodoſus, præſertim quoad ulnas, ex quibus ſæpe tartarum inſtar gypſi concreti expreſſit; contracto ex morte filii mœrore, deficiente exercitatione corporis, deſubitò, arthritide ipſum deſtituente, cum anguſtiis pectoris per biduum conflictatus, expiravit: idem nephriticus fuerat.

Abdomen aperturi *umbilicum* adeo depreſſum invenimus, ut acu filum per ipſum trajici nequiret.

Pinguedo autem enormis omnes abdominis muſculos obtexerat, ſex transverſorum digitorum altitudine & ſupra; ideòq; Muſculi exiles apparebant.

Lineam albam pinguedo ita emolliverat ut ægrè dignoſci poſſet.

Intus quoq; loco *Peritonæi* omnem cavitatem pinguedo inveſtierat, digiti transverſi altitudine, neq; alia niſi pinguedinis propria membrana conſpici poterat.

Omentum non incumbebat inteſtinis tenuibus, neq; ad umbilicum ſe extenderat: laciniis autem pinguibus ſibi invicem incumbentibus SSS. præſentabat, ut ſebaceum videri poſſet, trium digitorum transverſorum altitudine; membranei nihil ſeorſim comparebat: ex medio ventriculo dependens colon prorſus occultabat.

Pariter inſolita pinguedo colum & rectum cinxerat, ut difficulter in lucem protraherentur, cum vaſa ſpermatica ſimilem in modum adipe iſto eſſent involuta.

Cæcum etiam pinguedo complectebatur: duris fecibus repletum.

Meſen-

Mesenterium quantum quantum nil nisi pinguedo erat.

Exemtis intestinis locus *vesicularum spermaticarum* merâ pinguedine obsessus erat.

Præ aliis partibus *Renes* stupendâ pinguedine erant sepulti: atq; educti Struthionis ovum superabant: etenim *Fasciæ* pinguedo dissecta tres transversos digitos superabat undiq; circum circa.

Ipsum *corpus Renum* exiguum: *sinister ren* divisus minimi digiti crassitiem vix accedebat, amplâ pelvi, carunculis hiantibus: ex canalibus æquè ac carunculis parum sabuli exprimebatur. *Dextri renis* parenchyma crassius, pelvis minor, carunculis æque hiantibus.

Tunicam nitidam *renum propriam* corruperat pinguedinis humiditas; unde asperior superficies: & pingues particulæ ipsi parenchymati hinc inde immersæ erant, à fascia renali eò usq; protensæ.

Ureterum notabilis crassities, notabilior amplitudo; manubrium incurvum cultri anatomici ex pelvi per ureterem trajicere poteram: adeoq; amygdala aut oliva citra negotium per eundem propelli potuisset.

Vesica ossi pubis prætensa nil vitii monstrabat, nullo intus calculo; sabulo pauco.

Hepar per omnia sanum: incisum floridum fundebat sanguinem, exiguâ licet quantitate, non erat vastum; *Suspensorii* summas partes pinguedo tegebat.

Vesicula fellis pinguedine obducta erat; alicubi tunicâ transparente: *bilis* fluida & flava.

Lien palmari latitudine: rhomboides ventriculo adnatus.

Pancreas pinguedine obrutum: cætera sanum.

In Thorace *Pericardium* nullam fundebat aquam.

Cor vastum, pinguedine obsitum.

Pulmones expansi, tumentes, albi: spumâ ex ore defuncti prodeunte.

Usus

Uſus ex Anatome Arthritici præ pinguedine mortui.

I. *Pinguedo* ex abundantia ultimi alimenti generoſi: tale alimentum præbet ſanguis dulcis, qualis eſt illorum, qui ſecundum excellentiam dicuntur temperamenti ſanguinei.

II. Quod ſi vero *pinguedo eſt argumentum dulcis ſanguinis, quî factum ut hic evaſerit arthriticus?* arthritidis enim origo ab acrimonia cujuscunq; humoris potius arceſſenda veniet, an acrimoniâ laboraſſe dicendus, antequam pingueſceret, ex diæta aulica? atq; iſta prioris ætatis acrimonia fermentum ſuum tendinibus circa artus impreſſerit. Mitior ſanè huic noſtro extitit arthritis, non tam intenſis doloribus; neq; tamdiu eundem affligens; id quod bonitati temperamenti adſcribendum.

III. *Arthritidis & Nephritidis connubium.*

IV. *Quod Ureteres à crebro calculorum commeatu expandantur:* unde noſter jocari ſolebat; ſeſe, modò ex parenchymate eſſent egreſſi, titillationem tantum perſentiſcere ad deſcenſum eorundem in ureteres: facilèq; eosdem veſica excrevit.

V. *Cæci inteſtini* aliquem eſſe *uſum.*

VI. Quomodo *ſuffocatio à pinguis ſanguinis congelatione* Obſerv. XXXIII. An. VII. Dec. II. ediſſerat; inprimis agitatione corporis deficiente.

VII. *Vaſa in obeſis minus ampla eſſe, minusq; continere ſanguinis;* adeoq; *obeſos potentiâ eſſe frigidos*: in hâc anatome ad crebras inſectiones vix aliquot cochlearia cruoris in cavitate deprehendimus.

OBSERVATIO XIV.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome ex gangræna veſicæ defunctæ.

A. C. Matrona ſexaginta annorum, per viginti annos vidua, ſanguinei temperamenti, cum mœrore& indignatione animi per unum atq; alterum annũ conflictata, à deambulationibus & viſitationibus ſolitis amicorum abſtinere, ſedentariam ſolitudinem quærere, lacrymis & gemitibus ſe fatigare; exin dolores ad os ſacrum ſentire, colicisq; paſſionibus affligi, aliquando & ſtranguriâ; ac ſemeſtre ſpatium tumore pedum inſuper laborare: magis inde corpus motu deſtitui, ipſa mœrori crebrius indulgere, ingraveſcente ad os ſacrum malo; calculos etiam ad viciorum & piſorum magnitudinem cum ſabulo egerere: tandem ante trimeſtre ſpatium viribus fatiſcere: appetitu debilitato, ſtranguriæ cruciatus intendi, accedente & teneſmo, non exeuntibus amplius calculis; ſabuli parum cum fœtido & purulento muco ſolum cum urina excernebatur. Supremo menſe micturitio cum intolerabilibus doloribus miſeram urgere: diarrhœâque ingruente, viribus collapſis, placidè ſomni ſpecie exhalavit animam.

Inciſo Abdomine *ſub cute*, rugosâ aliquantum, *pinguedo*, ſ. n. quoad colorem, conſiſtentiam, & quantitatem.

Omentum quod ullam partem inteſtinorum, à ventriculo curtum pendulum, obtexiſſet, nullum: raræ ſolum ventriculo & colo intertextæ tunicæ animadvertebantur, quodcunq; autem omenti ſupererat, nullo vitio laborabat.

Neque *reliqua per totum abdomen ac thoracem pinguedo* ullo modo erat vitiata; ſuſpenſorio hepatis ad cartilaginem enſiformem inſignis maſſa adipoſa adnata erat.

Renum

Renum fascia s. n. *Sinister* vero *ex renibus* dissectus in caruncuIis grana, papaveris ac milii magnitudine, exhibuit: & propè pelvim arenulæ concretæ in ductibus hærebant, nullo memorabili calculo obvio, ne in ureteribus quidem, quippe nec hos inexploratos dimisimus.

Dexter Ren Major erat ac globosior, nihil sabuli, nihil calculorum in hoc: purulenti quidpiam ex carunculis & ductibus ad pressionem exsudabat.

Ad *vesicam* digressus, dum ipsam ab Utero separare & digitis blandè avellere intendo, ruptam inopinatò inter separandum adverto. Admiratus rupturam in cavitatem introspicio, atque illico vitium in oculos incurrit, quod potissimum mortis fuit causa. Nempe *intus tota vesicæ tunica, cum illâ urethræ, nigredine obducta erat*, indicio gangrænæ manifesto: indeq; adeo corrosa quasi facilè inter avellendum est divulsa. *Non* tamen *prorsus exulcerata erat interior vesicæ tunica*, vasa solum nigra in ipsa prominentia aliquam inæqualitatem offerebant. *Integram Urethram* cum vagina *non eduximus*, adeoq; an in his partibus fuerit erosio, attestari nequimus. *Sabuli* autem *parum in vesica* aderat, parum etiam urinæ, cum diarrhoea præcessisset. Quando autem *in situ suo* erat *vesica*, rugosam ipsam & contractam ad magnitudinem pomi conspeximus: neq; fundus ad os pubis erat revinctus, sed laxior sive liberior ab hoc propendebat.

Urethra, ad quam secando ulterius non lubebat progredi, tam *ampla* erat, ut manubrium cultri anatomici incurvum promtè trajici posset; unde præter nigredinem aliud ejus vitium colligere licet.

Hepar sanum: neq; scirrhus adfuit, utut propterea non uno in loco illud dividerem, inprimis cum propter bilem in vesica poros biliarios obstructos scirrhum intulisse suspicarer: verùm nullum scirrhum, nulla obstructa vasa adverti.

Vesica fellis bilem continebat crassam & nigram instar Rob cerasorum nigrorum, cum calculis minutis nigerrimis: eaq; propter conjiciebã poros cholidochicos obstructionem passos.

 Oblitus

Oblitus fui intrudere stilum in ductum cysticum; utut certus sim ipsum fuisse occlusum aut prorsus obliteratum, cum nulla fluida in vesicula esset bilis.

Pancreas totum scirrhosum.

Lien s. n. per omnia.

In Thorace *Pulmones* etiam s. n.

Cor parvum.

Partes Genitales: *Uterus* magnitudine eâdem quâ in juvenculis.

Tubæ Fallopianæ carneum foliaceum ornamentum exhibebant: amplæ erant.

Uteri incisi *cavitas* avellanæ vix capax: interiori superficie ex rubro subfuscâ.

Orificium Uteri apertum prorsus, absq; rugis: caruncula instar operculi ex tenui collo ipsi in superiori parte adhærebat.

Testes parvi: vix avellanæ magnitudine: in altero erat cavitas, tunicâ albâ succincta, pisi minoris capax, absq; ullo humore, reliqua omnis testium substantia tantum membranea erat, nullâ parte glandulosâ, aut vesiculari.

Usus ex anatome defunctæ gangræna vesicæ.

I. Quid *mæror & indignatio animi* possit.

II. *Bilis, in vesica, & Pancreatis vitium* acido adsigno,

III. Acido item adsigno *gangrænam in vesica urinæ.*

IV. Licet pori biliarii non fuerint obstructi, credibile tamen, bilem in illis acido fuisse inquinatam, unde *tenesmus & lancinationes in intestinis.*

[*Missa ad D. Wurffbainium. Noribergam d. 18. Octobr. 1690.*]

OBSER-

OBSERVATIO XV.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
De
Binis lapidibus ſubter utrumque oculum cervì repertis.

MIrum quidem, ſed non rarum eſt, imò plurimorum Autorum ſcripta loquuntur, dari animalia lapidea, arbores, ligna, partesq; animalium ſaxeas, pulmonem item, hepar, renes, inteſtina lapidibus referta; imò lapides in cerebro, ventriculo, umbilico, lingua, veſica urinaria, cyſtide fellea, utero aliisq; corporis partibus naſci.

His addo, quod ante paucos annos venator quidam Comitum Schvvarzburgicorum ſubter utrumq; oculum cervi lapidem rotundum, mediæ avellanæ magnitudinis caſu invenerit, mihiq; obtulerit. Et quia *Ariſtoteles* ſcribit ὅλος ἔλαφος θηράπια ἐςὶ, prætereaq; lapides in ventriculo caprarum Indicarum cervorumq; noſtratium reperti communi commendatione vim alexipharmacam promittunt, igitur etiam horum lapidum cervinorum operationis periculum feci, inq; iis effectum ſudoriferum verè deprehendi, nullus dubitans reſidere in iisdem etiam vires capitis affectibus medendi, totumq; nervoſum genus confortandi, quia horum locus natalitius ſpiritibus animalibus continuò quaſi alluitur, æquè ac os cordis cervi in officina ſpirituum vitalium ex concurſu arteriarum, uti *Hoffmannus in Schröd.* loquitur, natum, in paſſionibus cordis, vr.gr. palpitatione, cardialgia, melancholia, prægnantium & fœtuum debilitate &c. ſalutare ſalutatur remedium.

SCHOLIUM.

LApides hos ex lympha, quam oculos circumstantes glandulæ plorare solent, ortum traxisse, verisimile videtur; non secus ac arenulas per oculos egressas memorat *Matthias Untzerus, lib.1.de nephrit. cap.24.& 27.* atq; ex ægilope oculi in muliere calculos fuisse eductos, in *Zodiaco medico Gall. Ann. I. mens.Sept. obs.2.* recensetur. Ut lachrymas illas petrefactas taceam, quarum *ibid. mens. Mart. obs.8.* mentio fit, cum easdem fuisse fictitias, ex *loc. cit.* nec non *mens. Jun. obs.1.* colligere liceat. Cæterùm quis commentum de lapide in oculis cervorum, in senecta, ex lachrymis ipsorum concrescente non legit? Qualem prolixè describit *Jul. Cæs. Scaliger de subtilit. exercit. 112.* quem tamen ex cervo non fuisse suspicari quis posset; & fabulam subesse jam quondàm *Petr. Andr. Matthiolus comment. in lib. 5. Diosc. cap.73.* statuisse videtur. Illæ certè sordes, lachrymæ cervi vulgò dictæ, impropriissimè lapidis nomen apud nonnullos obtinent, cum sint humor consistentiâ, uti benè describit *Johann. Schröderus in Pharmacop. med. chim.* cereus pilis immixtis refertus; quod sordidum & ferè hircum olens remedii genus ideo, inter tot præstantiora parabilioraq; alexipharmaca, non immeritò ex sua pharmacopœia exesse voluit Exc. *D. Daniel Ludovici* in *pharm. mod. sec. applic.*

[*L. Schröck, L.f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XVI.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
De
Pisis in ventriculo puellæ germinantibus.

POstquam puella nostras sex annorum, aliquot pisa non mansa degluciverat, incidit paulô pôst in ingentem ventriculi dolorem, hypochondriorum angustiam, salivationem continuam, appetitum dejectum ipsamq; atrophiam. Hisce malis mater puellæ obviam itura, multa tentabat remedia domestica, sed conatu irrito, demum ego in consilium vocatus exhibui vomitorium, cujus motu pisa integra & inter sese germinando convoluta evomebantur ex voto.

Hac causa remota, stomachicisq; roborantibus, aperientibus & digerentibus adhibitis, actiones partium chyli elaborationi & distributioni destinatarum naturales per DEI gratiam redibant, disparentibus ventriculi dolore, omnibusq; aliis symptomatibus, quæ persona etiam nunc pancraticè viget, quatuor sanarum prolium mater.

SCHOLIUM.

ADfinem huic Observationem *Auctor Novellar. Reip. liter.* recenset, quam etiam *Acta Eruditorum Lipsiensia, A. 1686. M. Majo* exhibent, de granis nempe avenæ in stomacho germinantibus, quæ ab humore viscoso vel pituitoso ibidem detenta fuisse, & ita imbibito humore germinare potuisse, benè concluditur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XVII.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Hypercatharſis ex eſu turionum ſambuci.

DUo fratres cælibes ætatis præter propter triginta annorum, duram Euclionis vitam degentes, ineunte vere loco purgantis turiones ſambuci largius ingerentes, incidebant poſt copioſos vomitus in hypercatharſin, & ex ea in extremam virium dejectionem, pallorem & maciem, poſteà meum conſilium deſiderabant, quibus, annuente DEO, ſtomachicis, theriacalibus, nervinis & reſumtivis priſtinus reddebatur vigor.

SCHOLIUM.

POſt eosdem julos ſambuci crudos verno tempore comeſtos cuidam quadragies alvum fuiſſe ſolutam, hunc ipſum verò poſtea comatoſum concidiſſe, in *Act. med. Hafniens. Th. Bartholini Volum. I. obſ. 79.* habetur, & *D. Simon Paulli claſſ. 2. Quadripart. botan. tit. Sambuci*, aliquoties ſe advertiſſe teſtatur, ut, qui bellè valuerint, mox ab eſu cymarum iſtarum ſibimet febres, quas hoc remedii genere præcavere voluerant, aliaq; ſymptomata accerſiverint. Videlicet Sambucum gaudere ſulphure quodam nauſeabundo, vitriolico, ingrato, unde quoad ſuccum & alia tum purget tum vomitum moveat, Nobiliſs. *D. Georg. Wolffg. Wedelius lib. 2. de medic. facult. Sect. 1. cap. 7.* obſervat; hinc etiam ſambucum ſtomacho infeſtum, & gravia odore folia ejus pronunciavit *Dioſcorides lib. 4. de mat. med. cap. 168. & D. Caſp. Hoffmannus de medicam. offic. lib. 1. cap. 32.* in ipſo etiam acinorum ſucco denſato vim fauces & palatum exulcerantem notavit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO XVIII.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Terror variolas repellens.

UTi ſanguis quavis externa perfrigeratione, puta aëre, aqua, aut potu frigido affatim hauſto à partibus exterioribus ad interiora recurrit; ita etiam animi terrore ſanguis ex partibus exterioribus cum aliis vitiis in cute hærentibus itidem verſus cor & alias partes principes repellitur; cujus rei verum effectum ſequens obſervatio demonſtrat.

Puellæ quinque annorum variolarum jam tum erumpentium floſculis hinc inde conſperſæ terror incutitur, ex eoq; momento variolæ iterum diſparent. In hoc præcipiti periculo mulieres plebejæ ad ſubſidium medicum impetrandum negligentiores nihil egerunt, donec malignum variolarum miaſma cor, ceu vitæ fortalitium, clandeſtino regreſſu repetiverat, & exinde epileptico inſultu adjutum puellæ vitam expugnaverat.

SCHOLIUM.

IN Variolis à frigore externo admiſſo diſparentibus non fieri humorum iſtorum in cute ſtagnantium repulſionem, ſed ſanguinem jam antea ad coagulationem pronum magis tantùm condenſari, ut ita vel mortem ægro inferat, vel particulas acidas in cutem deponere nequeat, illis interea particulis, quæ variolas conſtituebant, transſpirantibus, nonneminem Scriptorum recentiorum haud incelebrem ſtatuere legimus. Quamvis autem ex hac quoq; hypotheſi, terror quomodo variolas letales efficere queat, deducere quis facilè poſſet, & ſanguinis in motu à frigore & terrore impedimentum ſummè nocivum contingere negare nolim, ſeri tamen in cute ſtagnantis tunc nullum fieri unà regreſſum, haud adeò promtum eſt concipere; frigus enim externum admiſſum, fibrillas nerveas cutis, ſicq; ejus poros conſtringendo, ſeroſi humoris exhalationi,

tioni, & quidem tam celeri, qualis hîc in repentina illa variolarum disparentia concipi deberet, quam maximè obstat; nec deficiente interno expellente principio (sanguine nempe in vasis stagnante) idem morbificus humor facilè evacuari potest; quin & ob suam crassitiem, unde tandem in crustas variolæ facessunt, ad insensibilem transspirationem ineptus censetur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO XIX.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Panis intritus cerevisiâ lethalis.

PRioris argumenti ferè est exemplum Matronæ genere & virtute Nobilissimæ febre petechiali laborantis, hæc dum in ipso morbi statu petechiis optimè efflorescentibus, omni cordis anxietate libera esset, incidit in appetitum panem cerevisiâ intritum edendi, hoc Maritus extemplò optimè præparatum offert, ægra justò securior, hoc alimento actu frigido se plus justo replet, sed ecce, paulô pòst, oritur horror, cordis anxietas & calor æstuans, simulque maculæ in cute disparent, quarum expulsio, quamvis multis tentaretur remediis, in cassum tamen omnia fiebant, & morbus antea optimè succedens, nunc unico & grandi quidem errore in flebilem desinebat eventum.

OBSERVATIO XX.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Ex potu frigido febris exitialis.

DUm Jenæ studiis vacarem, accidebat in duobus Studiosis post citatiorem cursum calore æstuantibus, hi ut sitim restinguerent, alter cerevisia Numburgensi, alter ipso lacte se replebat, quia autem sanguis & spiritus tum temporis ad externa essent dispersi, emergebat in utroque febris

febris ardens, quæ, obstantibus licet diversis Medicis & remediis, nihilominus morbus tristi fato naturam in utroque individuo superabat.

OBSERVATIO XXI.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
A balneo aquæ dulcis variolarum eruptio.

PRæcedentibus observationibus concinnam addere libet sequentem: nempe Nobilissima quædam matrona de Marschall calidæ & siccæ constitutionis, tertia vice prægnans, omni variolarum metu libera, queritur de artuum dolore, cui postquam inter alia balneum aquæ dulcis cum herbis nervinis præscribo, ecce, post balneum tota cutis variolarum efflorescentiis erat suffusa, quâ viâ nunc fractâ, inter ulteriora expellentia omnia ex voto ad felicem morbi dispulsionem se componebant. Hîc oritur quæstio, annon in subjectis siccioribus, & aliis, qui in hac expulsione tardiores esse solent, Medico liceat tale balneum humectans ordinare, dando simul interna expellentia & omnem perfrigerationem præcavendo.

SCHOLIUM.

UTi quæstioni huic affirmando respondere nullus dubitarem, præcipuè cum motum sanguinis in istam quasi despumescentiam tum deducti haud retardet: ita tamen cautelam de dandis simul internis expellentibus dictis, & omni perfrigeratione præcavenda, quam maximè esse observandam judicarem; procurando etiam ne balneum justo calidius sit, & sanguinem in effervescentia tum constitutum magis incalescere, non sine ægri periculo & graviorum symptomatum metu, faciat. Huc quadrat, quod *D. Franc. de le Böe Sylvius Prax. med. lib. 4. tract. de morb. infant. cap. 9. §. 76.* memorat; consuevisse nimirum aliquos, non sine optato successu, quò faciem à mul-

titudine variolarum liberent, illasq; ad pedes derivent, ut in lac bubulum calens infantium pedes immergant, & quidem cum primum erumpere incipiunt variolæ. Sed experimentum hoc admodum esse infidum, & faciem non tantùm non à variolis præservasse, sed potiùs has in majori, quàm aliis in partibus, copiâ ibidem prodiisse, *D. Isbrand. de Diemerbræck tract. de variol. & morbill. hist. 15.* binis exemplis ostendit.

[*L. Schröck, L.f.*]

OBSERVATIO XXII.

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De

Repentina infantis morte ex gaudio.

UTi quidam adulti ex nimio gaudio apoplexiâ, alii vertigine, aliique sine ullius morbi nota citò & citra spem animam exspirarunt, (qua de re inter alios multa exempla vide sis apud *Joh. Ravis. Textorem in Theatro Histor. Poët. libr. 2. cap. 87. & Christ. Ad. Ruperti Dissertationes mixtas lib. 9. cap. 12.*) ita longè facilius infans à simili mentis labore, seu intenso gaudii motu vita potest deficere: quale exemplum ante paucos annos hic locorum accidit, ubi mater quædam infanti quatuor mensium in mensa jacenti, animi delectationis causâ basia figebat & titillatione amicabilique alloquutione intensum risum concitabat, ex quo infans sub spirituum dissolutione repentina in sese quasi corruens, levi epilepsia superveniente, animulam post paucas horas cœlo reddidit.

Hosce vitæ infantum scopulos ut vitent matres temerariæ, hodogetem etiam *Forestus lib. 28. de morbis mul. observ. 82.* se offert, ita admonens: *Cæterum præcox illis* (infantibus) *risus atque celerrimus, lacrymave ante quadragesimum solem maxima ex parte haudquaquam conceduntur.*

SCHO-

SCHOLIUM.

UTi ex continuis animi pathematibus remissioribus, v. gr. timiditate, tristitia, curis & similibus homo sensim in spirituum vitalium decrementum potest delabi; ita eadem pathemata confertim, aut ex improviso, aut immodico motu oborta hominem unico quasi ictu possunt reddere exanimem. Sic quidam subitò terrore, alii magno perculsi metu mortui, alii anxiis curis unicâ nocte cani facti.

Si autem remissiores animi affectus tantas in natura turbas dare valent, quid sperandum de ira, quam *Rolfincius Consil. Medic.* p. m. 715. *infernalem Megæram nominat, quæ suam dum exerit rabiem, furiosæ bilis commotione totum corpus concutit sanguinemque unâ cum aliis humoribus conturbat*, quam tamen *Galenus* à lethifero effectu repentino absolvit, dum *lib. 2. de caus. symptomatum* scribit: *irâ nunquam quenquam esse* (citò) *mortuum, gaudio autem non paucos.* Disparis hujus effectus causam sequentem indicare non absurdum videtur, quod scilicet sub motu iræ sanguis quidem ex corde exturbatur, sed eadem commotione simul versus cor in gyrum agitatus continuò recurrit, & ita cor expellendo & recipiendo sanguinem, nunquam spiritibus in totum destituitur: In gaudio autem intenso spiritus confertim dissipantur, corq; ita motrice animâ destitutum actutum suffocatur, id quod tamen non universaliter de omnibus individuis, sed de mollioribus animis & corporibus saltim intelligendum esse suadet ratio.

OBSERVATIO XXIII.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Variolæ in fœtu.

NObilissima quædam Conjux septimo mense prægnans variolis quasi tecta post periculosum alvi fluxum & alia symptomata per DEI gratiam feliciter reconvalescebat, & postea justo tempore filio sano ex voto domum beabat. Ubi notandum, quod filius hic non paucis vestigiis variolarum insignitus comparuerit, qui nunc in virum adolevit robustum.

OBSERVATIO XXIV.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Vestes pelliceæ omnia contagia aliunde præ aliis transportare apta sunt.

CUm aliquando tempore hyberno ad virginem Nobilem de Griesheim variolis in pago decumbentem vocarer, & veste pellicea indutus iter ingrederer, sequentique die nive & ventis frigidis probè perspiratus reverterer, ecce, eadem nocte filiolus meus, 15. mensium crebris ejulationibus inquietam transigebat noctem, sequenti die jungebatur calor p. n. & tertio die calor intensior, adeò, ut demum ipsa epilepsia suboreretur, post cujus paroxysmi violentiam fractam variolarum eruptio hinc inde in corpore in oculos incurrebat, variolæque in hoc individuo in copia ulterius succrescebant, quamvis annum ante & post illud tempus ne unicum hoc morbo decumbentem ægrum in urbe invenire licuerit. Ex quo clarum fit, omnis generis contagia vestibus pelliceis præ aliis de loco & persona transportari posse ad alias.

[*Arnstadio Noribergam A. 1690. 1. Decembr. missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXV.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI,

Convulsio clonica, sinistri priùs, post verò dextri corporis lateris.

A. M DC XC. m. Aprili, P. C. puer IX. annum ætatis agens, convulsionibus clonicis totius sinistri lateris correptus fuit, ita ut lateris illius partes, oculus, labia, brachium atq; femur variis motibus ac agitationibus percuterentur: lingua quoq; nunquam non inæqualiter movebatur, ac si quid masticaret; & præterquam quòd brachium invitâ ejus contractione & extensione jactitabatur, digitiq; continuò agitabantur, manum quoq; perpetuò fricare cogebatur; firmo quoq; talo insistere haud poterat, sed stans hinc inde corpus reclinare solebat: agitationes autem hæ absq; ullo dolore ac ratione integrè perstante fiebant. Quandoquidem autem Convulsio hæc clonica, seu inæqualis membrorum motus, cum Epilepsia quoad radicem magnam identitatem habeat, utpote ab impetuoso & inordinato spirituum animalium per nervos musculosq; influxu, propter irritationem ex acido vitioso, ortus, hinc etiam ant-epilepticis medicamentis affectus hic potissimùm expugnatus fuit: præmittebantur autem internè sudorifera, ut *Mixtur. Diaph. simpl.* dosi iterata, quò acidum corrigatur & per sudorem evacuetur; subsequebatur usus *Aquæ Ant. Epilept. Langii*, in Aq. appropriatis, quæ partes nervosas corroboraret: externè verò nucha, spina dorsi, humerusq; *Spiritu Ceras. nigr. & Juniperi*, addito *Ol. Succini* fricabantur: atq; his medicamentis brevi pristinam sanitatem recuperavit. Verùm circa medium mensis Junii alterum corporis latus, dextrum nempe, sanô jam sinistrô existente, eundem in modum motibus convulsivis correptum fuit, vehementioraq; symptomata oborta fuére: prioribus itaq; medicamen-

camentis per integrum mensem in usum atq; subsidium à me revocatis, divina benedictione, motus hi inordinati atq; involuntarii cessârunt, atq; puer integræ sanitati restitutus fuit.

OBSERVATIO XXVI.

D. JOH. JACOBI WAGNERI.

Barycoia ex immoderato & intempestivo sternutatoriorum usu.

MAgnus hodierno die pulverum sternutatoriorum, aquarum quoq; nasalium, uti Fl. Anthos, quam vulgò Aquam Reginæ Hungariæ appellant, abusus, passim gliscit: atq; hinc ex nimia sternutatione symptomata etiam haud contemnenda nonnunquam pullulant, uti hæmorrhagia narium immodica, inflammationes oculorum, odoris sensus deperditus, aliaq;. Nuper vir quidam literatus, Dn. R. W. plethoricus, boniq; corporis habitus, LV. annorum, ex floribus lilior. convall. majorana, aliisq; acribus vegetabilibus, sal volatile & aliquid olei sibi combinatum gerentibus, pulverem sternutatorium confecerat, quo præter necessitatem & intempestivè crebro usus fuit; exinde fibræ nerveæ, membranæ seu tunicæ narium, à dura matre derivatæ, spiritus animales in nervos paris quinti explosi diaphragma & musculi thoracis contracti fuerunt, ut non solùm crebra validaq; sternutatio subsecuta, sed & spiritus iidem in nervum acusticum præter modum explosi sint, ac aërem auris interiorem ita commoverint, ut tympanum auris dextræ nimium dilatatum ac flaccidum, indeq; auditus ex ea parte penè omnimodè abolitus fuerit, ita ut hactenus pristinus auditus vigor, nullis medicamentis adhibitis restitui potuerit, maximo cum incommodo suo. Alii cautiùs hinc mercari discant.

OBSER-

OBSERVATIO XXVII.
D. JOH. JACOBI WAGNERI.
Lepus candidus

ANno M DC XC. d. 14. Martii ex Glaronensium regione, *Lepus candidus*, Alpium Helveticarum incola, dono mihi missus est. Lepus hic candore suo vel ipsam nivem superabat, nisi quòd summi pili apicum aurium nigri, & in dorsi medio pili, pollicis longitudine & latitudine, rutili fuerint. Magnitudine leporibus rutilis communibus, & montanis fuscis, minor fuit. Abdomine ejus aperto *Ventriculus* in sinistro hypochondrio jacens, primo intuitu simplex, oblongus, carinæ adinstar incurvatus, duplici tamen sinu seu loculamento distinctus fuit, quorum alterum herbis succulentis ac comminutis instar pultis, alterum verò circa pylorum, contentis magis exsuccis, distentum fuit; tunicæ etiam illius tenuiores, hujus autem crassiores videbantur. *Intestinum cæcum* quoq; longum, amplissimum & vastissimum ei adhæsit, quod alium ventriculum mentiebatur. Masculus cùm fuerit, *partium* quoq; *genitalium* structurâ, sexui huic convenienti, probè masculeq; fuit instructus. *Penis* erat nervosus, acuminatus, dodranteus, anum versus reflexus. *Testes* supra penem in inguinibus sub pelle erant positi, quæ ita distenta fuit ac si scroto amplo inclusi fuissent: quilibet horum testium longitudine digiti indicis, & pollice duplô crassior fuit, pondere Drachmarum V. iisq; cæteræ partes ad seminis productionem inservientes, uti Vasa spermatica, Pampiniformia, Epididymes, Parastatæ &c. annexæ fuêre.

SCHOLION.

CErtum hoc Leporum Alpinorum genus æstivo tempore rutilescere, hyemali autem albescere: illaq; ipsa macula dorsi rutila, supra commemoratus indicio fuit, leporem hunc

 prio-

priorem albedinem ſuam in rufam commutare incepiſſe. Porrò cauſa albedinis horum pilorum neq; *Nix* eſt; nive enim Lepores hi non nutriuntur, uti nonnulli ſibi falsò perſuaſum habent; nix quoq; leporibus pro alimento inſerviendi apta non eſt; nemo quoq; dixerit ea animalia nivibus veſci, quæ tempore hyemali pilos atq; plumas mutant ac albeſcunt, uti Muſtelæ alpinæ, Lagopedes &c. neq; *Phantaſia* ſeu *Imaginatio* matricum ex aſpectu nivis, albedinis hujus eſt cauſa; cùm color ab animalibus per phantaſiam fœtui impreſſus permanens ſit, non autem mutabilis uti horum leporum; & eadem mutatio coloris circa alia quoq; animalia alpina apud nos accidat, quæ à phantaſia minimè provenit: neq; *Sulphur album depuratum* & *exaltatum* albedinis hujus cauſam cenſemus, uti nonnulli Chymici exiſtimant, atq; hinc Sulphur *magnum* hujus *Univerſi pictorem* appellant: multa enim dantur corpora alba quæ nec quicquam ſulphurei in ſeſe continent, uti ipſa nix, fl. tulipæ albæ, ſambuci, roſæ &c. ſæpè quoq; in equorum tergoribus videmus iſtas partes, quas ephippium excoriavit, poſtmodum pilos albos emittere, nemo tamen ſibi perſuaderi patietur hoc ex ſulphure exaltato provenire: *Frigus* verò *intenſum* potiſſima hujus albedinis eſt cauſa; media enim hyeme pili hi leporini omnimodè candent, liqueſcente verò nive rutileſcere incipiunt: ſola proinde texturæ pilorum à frigore fit mutatio, & albedo à poſitu minutarum partium dependet; horum enim pilorum candidiſſimorum ſuperficies *innumeris quaſi ſuperficieculis aſperatur, quæ cùm ſpecularis quaſi ſint naturæ, eum inſuper in modum ſunt poſitæ, ut, aliis hac, aliis illac ſpectantibus, radios tamen lucis in eos incidentes non verſus ſe invicem, ſed extrorſum, oculum ſpectatoris versùm reflectant*, uti Nobiliſs. Robertus Boyle, Experim. *Hiſtor. Colorum Parte II. cap. 1. §. 3. p. m. 37.* per varia experimenta, optimè ratiocinatur. Ita oſſa rigida hyeme ſub dio, nivi atq; frigori expoſita, candidiora redduntur, hac quoq; ratione nitidiora & elegantiora ſceleta exſtruuntur. Tandem illud ſanè mirum, in Leporibus candidis pilos tantùm apicum aurium,

aurium, in Mustelis alpinis solùm apicem caudæ in Lagopedibus verò duas saltem extremas pennas remiges alarum media hyeme nigrescere, uti hæc jam sæpè à me observata fuére.

OBSERVATIO XXVIII.
D. JOH. JACOBI WAGNERI.
Chelidonium majus febrifugum.

BEnignum Universi hujus Creatorem atq; Moderatorem unicuiq; regioni satis superque prospexisse, ut, dum diversis morbis incolæ conflictarentur, domesticis quoq; auxiliis refocillarentur, multi magni Viri hactenus fidem fecerunt. Quis igitur in dubium vocaret, aut Germaniæ, aut etiam Helvetiæ nostræ ea munera denegata, neq; his terris sua pharmaca necessaria innasci? Opus proinde minimè esset ad Exterorum, Indorum atq; Arabum, confugere remedia, cùm similia & æquè præstantia in medio nostrûm Altissimus collocâris. Nostrarum autem cumprimis esto partium, ne in talibus medicamentis investigandis segnes nos præbeamus, sed ut dives ac præpotens Naturæ regnum magis magisq; scrutemur, & quæ ad utilitatem nostram faciunt, exactiùs exploremus. Experientiâ autem multiplici hactenus planum factum, plantas domesticas ritè adhibitas usum quoq; Exoticarum feliciter præstare: ita Sambucus vicaria est Sennæ; Lapathum domesticum Rhabarbari; Iris Jalappæ; Tithymalus Scammonei; Angelica Costi; Scordium & Pulegium Dictamni Creticæ; Ligna Fraxini & Buxi Guajaci; Lig. Juniperi & Rad. Cariophyllatæ Ligni Sassafras; Pentaphyllum, Fumaria, Chamædrys & Rad. Tormentillæ Radicis Chinæ; Cortex Fraxini, Fl. Centaur. min. & Radix Gentianæ Radicis Chinæ Chinæ; Betonica, Veronica & Rosmarinum Herbæ Thée; Lanugo Artemisiæ & pulvis Rad. Ranunculi nemorosi Moxæ Sinensium; Carduus benedictus, Carlina & Angelica Radicis Contrayervæ; Betula & ejus succus Ligni Nephritici; Terebinthina Balsami Peru-

viani seu Tolutani; Oleum Abiegnum, aliâs Templinum dictum Opobalsami &c. atq; talia innumera quotidie in lucem proveniunt in usum commodumq; generis humani: ô quàm beati essemus si bona nostra, quæ coràm cernimus, nossemus! Sisto hîc novum Febrifugum, *Chelidonium majus*, quod cæteroquin plurimis opitulatur morbis, sed *Febrifugum* id esse, à nemine, quod ego quidem sciam, annotatum: præmisso nempe Emetico, succi herbæ hujus expressi guttæ tres vel quatuor aliquot cochlearibus vini albi commisceantur, vel etiam portio quædam infusi radicis, ante paroxysmum, in febribus intermittentibus, exhibeatur, ægerq; in lecto ad sudorem sese componat, eumq; promoveat, & si opus sit secundò assumat, sic in posterum à paroxysmis febrilibus immunis erit, uti multis experimentis hactenus exploratum: quandoquidem enim planta hæc sale volatili acri sic prædita, quæ non solùm vim habet abstergendi quascunq; sordes in ventriculo detentas, sed insuper etiam sudorem cieat, hinc malignitatem quoq; febrilem per sudorem expellit.

OBSERVATIO XXIX.

D. JOH. JACOBI WAGNERI.

Narcissus albidus Medioluteus Polyanthos & Laticaulis.

PLantas quandoq; luxuriare, majorem solito florum copiam, latioremq; caulem (unde & herbarum fasciatarum nomen obtinuerunt) proferre, constat: circa *Betam*, *Cichoreum*, aliasq; plantas id â nobis observatum. Præterita quoq; æstate hujus M DC XC. anni *Hemerocallem*, seu *Lilium montanum flore purpurascente punctatum*, in summitate caulis sui fasciati XXXVII. liliis reflexis instar candelabrorum lychnuchi pensilis, egregiè superbientem conspeximus. Haud minùs jucundus dignusq; visu fuit *Narcissus albidus medioluteus, foliis acutioribus*, XII. elegantibus floribus constans, caulique

lato

lato seu fasciato innixus, qui A. M DC LXXXIX. Weiningæ pago uno milliari Tiguro distante, in horto Nobilissimi loci illius Toparchæ productus fuit: ejus quoq; figuram oculis subjicere operæ pretium duxi.

Fig. II. p. 38.

[Tiguro Augustam Vind. 1690. 6. Decembr. missa.]

OBSERVATIO XXX.

D. SALOMONIS REISELII.

Flos quasi Solis piro impressus.

PIrum hiemale ejus speciei, quam nominant Reisenecker sive Reichenecker crevit Stutgardiæ A. 1690. altero latere punicei coloris intermixtis punctis viridibus copiosissimis, altero viridis distincti obscurioribus punctis, forma fere ovali. Hoc ostendit in medio punicei lateris figuram quandam angusto circulo croceo crenato signatam, quasi foliolis aut radiis, nec tamen exactè distinctam, depressius aliquo modo in piri rotundo aliàs latere sedentem, qui cumulum caliculorum purpureorum pallidis cirrhis seu ciliis ornatorum intus habet veluti heliotropium, chamomilla aut similes flores, intra petala sua hemisphærium seu discum plenum flosculis erigens. Hi flosculi primùm, cum decerperetur pirum, non omnes explicati aut aperti, sed intra nodos suos, quos alabastros Junius appellat, adhuc hærentes observati sunt à Genero meo Dn. Joh. Jacobo Bachmanno Med. D. qui mihi obtulit, sed demum à diebus aliquot, die nempe 25. Septembris, laterales inprimis effloruisse visi sunt, cum jam flaccidum quodammodo esset pirum. Qui Naturæ lusus fortasse cum Curiosorum oculos & meditationes excitare sufficiat, in eorum gratiam signavi figuram III. quæ erectum notat pirum cum flore suo & maculis & umbilico & petiolo.

IVam quæ jacentis piri latus inferius rotundum, superius

depressum cum flore suo erectisq; capsulis & cirrhis repræsentat.

V. VI. VII. caliculos tres microscopio examinatos designat, quorum prior in Fig. III. cirrhis suis seu pilis armatus est, velut oculus ciliis aut humor crystallinus ciliaribus fibris, & illis quidem ordinatis hîc, cum plures à digitorum scrutantium aliave pressione sint dispersi, confusi & inordinati, qualis est figura IV. V. verò in capsula flosculum adhuc conclusum, sive alabastrum notat. Circa harum primarum figurarum delineationem notandum, quod maculæ dictæ virides in puniceo colore, difficillimè potuerint exprimi per vulgarem signandi primùm, hinc in æs incidendi modum. Quod si quis eo fuisset usus modo, quem die Schwartze Kunst dicunt, à Ludovico de Siegen invento & publicato primùm in Icone Augusti Imp. Ferdinandi III. hinc à præstantissimis Artificibus & Curiosis in majorem perfectionem eductus, inter quos ipse Princeps Palatinus Rupertus, Illustrissimus Theod. Casparus de Fürstenberg, Vaillant, Schenck, Heiss & alii excellunt, & quo expressit quartam partem taleoli, caulis minoris Cardui communis transversim secti Clariss. Nehemias Grevv M. D. & Societatis Regiæ Angl. Socius Ideæ Historicæ Phytologicæ Theoriæ Vegetationis Truncorum Tab. XVI. fig. 26. quam vide sis in Append. Anni IX. & X. Eph. Nat. Cur. accuratiùs potuissent exprimi istæ maculæ.

Fig. III. IV. V. VI. VII.

OBSER-

OBSERVATIO XXXI.

D. SALOMONIS REISELII.

Abscessus epatis ingentis.

Eques Evocatus ad custodiam corporis Serenissimi Ducis Würtenbergici circiter quadragenarius Anno 1680. mense medio Octobri æstuat & uritur circa præcordia intolerabiliter, juvatur spermate ceti cum oleo amgyd. d. & Syr. papav. simpl. dato. Sed redit post excandescentiam inquies summa, quæ opiatis sistitur & sero lactis, cum nasturtio aquatico quodammodo corrigitur; hinc dolor dextri lateris cum tensione illius regionis angit: postea ex usu continuato seri lactis herbosi post copiosum fluxum alvi & purulentum quasi, tumor & dolor evanescunt, unde scirrhum jecoris & apostema pronunciavi. Medio verò Novembri iterum ardor intensus invasit in abdomine cum rubra urina ardente, unde emulsio frigida & Cholagogum leve datum. Ast paulò post Icterus accessit cum fæcibus alvi pallidis, pedibus tumentibus; aucto quoque tumore circa jecoris regionem & dispnoeâ, obiit 23. Novembris.

Aperto cadavere omentum integrum & obesum turgidis venis impletum, stomachus valde inflatus, jecur immensum libras decem pendens, extùs albis globis seu glandulis hinc inde scatens, intùs plenum pure ultra mensuram. Vesicula fellea pure ipso non bile impleta. Pancreas sanum. Lien brevis sed magnus. Renes sani, sed ureter dexter inferiùs sanguine coagulato tectus, cùm & ibi apparerent membranæ & partes vicinæ cruentæ. Pulmones à magnitudine jecoris compressi, lividi & affixi costis. In dextro inguine hernia apparuit valde extenso processu, & subtus in scroto translucidus mollis tumor, ut hydrocelen judicarem, sed qui dissectus non erat seri liquidi collectio, nec carnosa concretio, sed veluti coagulum seri scroto firmissimè adhærens.

Durum

Durum quid insuper supra sinistrum inguen versus vesicam tangebatur, quod in alio tale quid in se patiente alius pro uretere tumente & auctore putabat, sed post sectionem colon intestino recto proximum, tenue quidem, ast duriusculum & carnosum agnoscebatur.

OBSERVATIO XXXII.
D. SALOMONIS REISELII.
Alvi obstructio dolorosa oleosis & Mercurio soluta.

VIr juvenis obesus viginti annorum, postquam cucumeres aceto conditos affatim comedisset & simul spiras, quæ non bene excoctæ fuerant, devorasset, 2. Martii 1683. tormina circa umbilicum cum obstructione alvi ingentia sensit, unde sperma ceti cum ol. amygd. sumsit, facto quoq; Enemate abstergente, & noctu laud. opiati gr. ij. in Emulsione per duas vices sine juvamine. 3. repetitum oleum cum syr. alth. datis quoq; Clysteribus necdum juvit. 4. oleo olivarum in magna quantitate, cum Clystere ex lacte, hausto, dolores adhuc non remiserunt, hinc laud. op. gr. ij. cum Extr. castor. & pap. err. granis aliquot sumsit: Et cum nihil juvaretur, Mercurii vivi uncias quatuor ebibit. Dolores tamen usq; ad mediam noctem duravere: postea quievit & excrevit bis multa liquida cum levamine. Itaq; ad evacuationem omnimodam per oleosa emollitarum fæcum syrupi de manna & rosat. sol. ãã, ℥ij. præscriptæ. Priusquam verò sumeret, perrexit dejicere; sumsit tamen me inscio syrupos: unde vel quinquagesies soluta alvus usq; ad meridiem, sine tamen torminibus, aut insequente ullo symptomate vel imbecillitate. An Mercurius cum fæcibus excretus fuerit, ego in primis dejectionibus non potui invenire: in reliquis adstantes propter maximum fœtorem non inquisiverunt. Sensit verò aliquid longius-

giusculi exivisse, quod forte spiræ frustum fuisse credebat, ægrotus. Mercurius adeò vivus innoxiè sumi potest, quicquid alii opponant.

OBSERVATIO XXXIII.

D. SALOMONIS REISELII.

Hernia aquosa seu gelatinosa transplantatione seu translatione curata.

HErniam aquosam seu Hydrocelen definit Sennertus, tumore Scroti ab aqua in eo collecta: novissimè Alex. Pfisterus in Disputat. Inaug. de Hydro-Sarcocele Anno 1689. habitâ, tumore aquoso, tactu modò duro, modò molli, pellucido, modò scrotum occupante, modò tunicas testiculorum distendente, non rarò folliculis interstincto. Cui, ubi aqua in scroto continetur, vocatur *hydrops scroti:* intra tunicam verò erythroiden & albugineam *hydrocele* nuncupatur. Ubi novam appellationem hydropis scroti convenientem quidem laudo: pro hydrocele verò vel *Orchocelen*, vel *testiculi hydropem* eligerem. Cæterum quod novo nomine *Herniam Gelatinosam* dixerim persuasus sum pluribus exemplis gelatinæ tam in integro adhuc, quam aperto scroto inventæ, quæ & ego ipse, & mecum alii Medici, & Celetomi notarunt. De sero enim coagulato & coagulabili sequitur proximè Observatio nostra.

Occurrit autem mihi intra duos annos exemplum geminum collectionis seu tumoris ejusmodi translucidi in duorum puerorum scroto, quam sectione unica & evacuatione serosi humoris curandam Celetomi suadebant & sperabant.

Ast in uno nobilissimo puerulo mensium aliquot, sectionem tentare noluimus, cum & tumor non tam magnus esset, atq; puerulus valde delicatus; & timendum, ne testiculus læderetur. Applicatum ergo cataplasma resolvens & illitum oleum

è lateribus per longum tempus, sed frustra. Hinc electâ curâ magneticâ limax ruber affrictus sursum versus, alligatus per 24. horas, deniq; in fumo suspensus, idq; tertiâ vice per tres septimanas; unde sensim evasit sine ullis tumoris reliquiis, quod adhuc, dum hæc scriberem, mense Novembri, observavi. Alter puer septennis post Febrem quotidianam non verè continuam nec malignam valde, sed remittentem & fere nocte quavis recurrentem subito invenit scrotum inflatum, vesicam tenuissimam & pellucidam cum facie quoq; inflata. Cujus sectionem, qua serum illicò effluxurum credebatur, cum parentes timerent, applicatum est, spiritu vini per aliquod tempus cum linteolis imposito, una cum pulvere diaphoretico-diuretico, Cataplasma ex chamæmelo aliisq; resolventibus, illitum quoq; oleum lumbricorum sine decremento. Tandem urina ovi evacuati testæ immissa fumo suspensa fuit. Unde tumor sensim mollior, serum hinc inde quasi in globos tenaces & congelatos collectum, paulatim diminutum fuit, ut dexter testiculus solus Augusti fine hujus anni 1690. adhuc tumeret, sinistro contrà naturaliter manente & parvo. Talem transplantationem, seu rectiùs translationem seu transpositionem Georgius Francus Excell. Argus noster Ephem. Nat. Cur. Anni IV. & V. obs. 102. cum D. Geudelin Practico Argentoratensi felicissimo multoties expertam citat. Alium verò modum veræ transplantationis in plantam scilicet, symphytum aut cerasum arborem refert Illustris Th. Bartholinus Dissert. Epistolicæ eruditissimæ de Transplantatione Morborum PSto. ex Andreæ Tentzelii Medicina Diastatica, seu Commentario in librum tertium Theophr. Paracelsi, in qua de Transplantatione Morborum ex principiis Paracelsi fusè agit, beneficio Mumiæ essentialis ex Astris promotæ: quam Hermannus Grube Commentationi suæ de Arcanis Medicorum non arcanis præfert. Ita novi herniam inguinalem in binis pueris Telephio applicato & ad crescendum terræ immisso curatam & transplantatam, quod verò per annos aliquot diligenter colendum, & ab injuriis præservandum.

dum fuit. Videturq; huic plantæ ab uſu diu cognito & experto nomen Knaben-kraut datum fuiſſe. Alius quoq; herniæ translationis Magicæ, magneticæ an ſuperſtitioſæ nimis modus relatus eſt mihi, qua quidem curatus eſt puerulus, ego verò nollem uti. Puerulus ſcilicet hic ante ſolem orientem totus nudus certo etiam, niſi fallor, die, per quercum juniorem in medio fiſſam & dilatatam ter in nomine Trinitatis tractus fuit ſine ullo alio impoſito unguento, emplaſtro aut ſubligaculo: niſi quod cura hæc poſt annum repetunda fuerit, quia quercu illa læſa hernia repullulavit.

Porrò de Transplantatione hac morborum videatur ſupra laudati Herm. Grube Analyſis nova, in qua variam vocis hujus acceptionem innuit, quarum magneticam incertam & dignam quæ foro exulet Medicorum, judicat: Superſtitioſam, riſu excipiendam: Contagioſa verò & hæreditaria, itemq; transfuſoria in Schola Medicorum quo ſenſu mereatur admitti, uberius oſtendit.

Sed & Guilhelmus Maxuellus M. D. Scoto-Britannus edente Georgio Franco Medicinam Magneticam ſcripſit, qui lib. 3. cap. 9. de Transplantatione, deq; variis modis, quibus perficitur, conſulatur.

Tandem noſter Dn. Georg. Caſp. Kirchmaier. P. P. A. 1684. Diſſertationem Epiſtolicam edidit de Paſſionum Animi & Corporis morborum traduce, varia primò exempla Virorum fide dignorum producens, Veritatem Traducis monſtrat; Transplantationis nomen ad morbos impropriè trahi, præ quo *Traducem*, latinam vocem eligi poſſe: in Epicriſi, quando nec promiſcuè omnibus fidem adhibendam, nec cum Kirchero omninò falſam & rogo mulctandam ſentit, concludit cum D. Joh. Chriſtoph. Fromanno in Tractatu de Faſcinatione p. 1021. § 46. Morborum transplantatoriam curam non eſſe ſimpliciter è cenſu naturalium proſcribendam.

Qui Fromannus cum in praxis ſuæ annis viginti non niſi ter transplantatoriæ effectum experiri potuerit; Ego duo ex-

empla novissimè conspecta in consensum & confirmationem producere ausus sum.

OBSERVATIO XXXIV.

D. SALOMONIS REISELII.

Thermarum & aquarum mineralium effectus aliquot rari Medici.

PRæter mirandos physicos effectus si quis in omnibus morbis decantatos à Thermis & aquis mineralibus profectos enumeret, videbit illos tot & tantos esse, ut non nisi ab Universali quodam Spiritu productos judicandum sit, etiamsi à tot sulphuris, aluminis, vitrioli Martis, salis, boli &c. partibus saltim provenisse vel demonstratum vel creditum fuerit. Nolo itaq; aperiendi, adstringendi, maturandi, discutiendi, calefaciendi, abstergendi vires denuò laudare. Hac vice aliquot solùm medicas raras operationes referam, quas vel ipse vidi, vel à balneantibus audivi, judicium verò de iis suspendo, & aliis inquirendum relinquo.

Mulieri Convulsæ potius quam Epilepticæ per multum tempus, contra Medicorum plurium spem & consilium juvamen tantum accessit ab insessionibus aliquot Thermarum Ferinarum Würtenbergensium Wildbad dictarum, ut dejectis fæcibus copiosis atris non tantum bene tulerit plures insessus, sed & à Convulsionibus libera, fere quovis anno usum illum repetat. His thermis alia planè paretica post aliquot annorum usum ita restituta fuit, ut & ambulare & domesticos labores recurvis tamen digitis faceret, dum in ipso balneo sentiebat sub pedum unguibus exire flavum humorem; Ibidem anus quædam mictione cruenta dolorosa per plures annos fatigata tamdiu doloribus vacua fuit, quamdiu insedit: à quo tamen dolore penitus non liberata est, quoniam morbus sedem fixit in dextro hypochondrio, qui si non per urinam aut alvum ali-

quan-

quando repurgetur, vel capitis dolores cum febrili turbatione, vel articulorum producit ex regurgitatione fomitis.

In Thermis Zellensibus Phthisicæ mulieris molestissima tussis sedabatur toties, quoties calorem balnearum patiebatur, me quidem dissuadente, quoniam non restituebatur, sed domum rediens consumta periit.

Illud verò spectaculum in pluribus thermis evenisse historiæ testantur, quod aliquando corpus ægræ & potissimum fœmininæ grave aliàs non patiantur submergi, aut subsidere usq; ad fundum, etiamsi pressum ab aliis, sed extollant & suspendant, quod ideò mali ominis credunt. Unde verò ista levitas & ad tempus submergendi impossibilitas accesserit, nolo definire.

In thermis dictis Zellensibus raucedinem pertinacissimam in Pareticis aliquibus balneator ipse correctam fuisse brevi tempore mihi retulit.

Addo deniq; quod Hanoviensis quidam civis hæmorrhoidum copiosissimo fluxu diu cruciatus, tandem ad minerales quasdam sulphureas prope Francofurtum sitas, quas Faulwasser dicunt, tanquam ad asylum accessit, manus lavit & bibit claras quidem, sed illicò turbatas vidit, quod solemne illi esse volunt, si quis accesserit lethali morbo oppressus, quem fayh appellant, id est morti destinatum, seu proximum. Neq; deesse ratio videtur. Effundunt enim morbosa & cadaverosa corpora talia effluvia, quæ aërem & aquam atq; omnia liquida inficiunt, brutorum magis sagacium quam hominum nares feriunt & irritant. Cognosco Theologum qui quoties ægrum visitavit lethaliter decumbentem vel ante plusculos dies, toties divinavit ex odore cadaveroso sibi admodum molesto, ipsum brevi moriturum.

Audivi ipse vulturem non solum clamore inhiasse prædæ Dysenterici agonizantis, sed & advolantem fenestras rumpere voluisse in cubiculo, ubi decumbebat æger miser, cui adstabam. Hoc ipso anno canis ululatu suo terribili vesperi funus prædixit

dixit & conclamavit viro octagenario vicino, qui tota vitâ incolumis, ultimo die negotiis domesticis vacans, noctu Apoplexiâ fortissimâ subitò correptus defunctus est.

[*A. 1690. 10. d. Decembr. Stuttgardiâ Augustam Vind. missæ.*]

OBSERVATIO XXXV.

D. SIGISMUNDI LEDELII.

Terrefactæ matris Lac nocivum.

FUit hic faber tignarius, C. H. qui novam domum ædificando, & tectum parando, casu improviso in terram decidit, & tantam læsionem passus fuit, quæ ipsi effluxis nonnullis diebus, mortem acceleravit. Conjux ipsius, honesta fæmina, & liberorum meorum per certum temporis intervallum fida adsistrix, cum temporis mater filioli ante 6. Septimanas & aliquot dies nati, dolendum infortunium percipiens, perterrefacta nescit quid agat: Inter has autem anxietates filium mammillis admovit & lactavit, sensit autem, post tres vel quatuor dies, dum vires aliquantisper recolligit, dictum natum non tam vegetum, uti antea fuit, & crescentibus ipsius ætatis mensibus amissæ sanitatis tantum incrementum, ut memoratus ægrotus filius, multis Medicamentis sine omni fructu adhibitis, jam ætatis 21. annum adimplens, neq; possit loqui, neq; pedes, manus verò difficulter movere, & pauca animalis rationalis signa exhibeat, & ita membris ferè omnibus concretis (gantz zusammen gewachsen) vivat miserrimè. Multi, quos mater consuluit, Medici putarunt: Lac maternum per nimium terrorem turbatum & corruptum causam fuisse hujus fortissimi Affectus Apoplectici. Deus, Optimus Medicus, exaudiat afflictæ matris preces & concedat commiseratione digno homini beatum ex hac vita exitum.

[*Jauroviâ d. 16. Dec. A. 1690. Noribergam missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXXVI.
D. SAMUELIS LEDELII.
Sudor post mortem.

LAticem talem fluxisse è corpore demortui, jamdudum observavi & annotavi, id quod & tùm temporis Curiosis Vratislaviensibus communicavi, qui ob raritatem moti, Ephemeridibus inserere non dubitarunt. Extat Decur. I. Ann. 3. & est Observatio 83. Postea simile quid observavit Excellentiss. Frommannus ejusdem Decuriæ Anni 6. Obs. 185. consignatum, ubi etiam laboriosus est in reddenda ratione rarioris hujus sudoris, qui videatur loco notato, si libet. Hac vice gemino alio confirmabo Observationem exemplo. Hoc ipso Anno 1690. in æstate, usuram vitæ claudebat Neonetkoviæ propè Grunbergam rusticus 78. annorum, Neu Christoph dictus, qui dum vivebat, semper rosea erat facie. Prodromum mortis habebat, hemiplexiam, qua detentus decubuit sex menses, & finitis his, vivere desiit. Statim ab obitu adfuit sudor per triduum, quo completo, inditus loculo terræ mandabatur. Guttulæ tàm copiosè stillarunt, ut nisi linteo abstergerentur, spontè profluxerint absq; intermissione. Nobilis Primarius hujus Ducatus, inter discursus idem de propria filiola confirmabat, quod dum æstivo tempore obierit; custodes corporis sudorem animadverterint, ipsiq; judicarint, putantes, das Mägdlein wäre hinbrütig und nicht todt/ id quod ipsum commoverit, ut distulerit funerationem per diem. Verùm cum nec vita redierit, nec stillicidium sudoris intermiserit, demum cryptæ avitæ inserere jusserit, nobilissima matre pauco tempore interjecto, etiam obeunte, & ipsam insequente.

OBSERVATIO XXXVII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Menſtruatæ.

SAnguini menſtruo ſunt qui plures adſcribunt noxios effectus, ſunt & vice verſa qui omni noxa vacuam eſſe hanc menſtruæ evacuationis materiam pronunciant. Uti in hoc paſſu unicuiq; ſuam relinquo ſententiam, ita puto cachecticorum florem menſtruum non penitus eſſe innoxium, ſanorum autem inculpabilem. Menſtruata quæ amygdalas dulces, ut & mala armeniaca in vinea mea Grunbergenſi olim decerpſerat, utramq; arborem reliquerat arefactam, nullam enim aliam ariduræ cauſam admittebat vinitor, niſi hancce, idq; ſe experientia edoctum ſeriò confirmabat. Quod tamen unicuiq; arbori noxam affricare queat talis impura, dubito. Arbores robuſtioris quæ ſunt conſtitutionis, facilè evitabunt & ſuperabunt talia miaſmata; quæ autem tenerioris ſunt ſortis, & ſucci ſubtilioris, veluti utraq; ſuprà notata eſt arbor, facilius ad internecionem redigi queunt. Frigus paululum intenſius facilè lædit haſce, nec omnis tellus iis eſt accommodata, & requirunt præter ſolem continuum, ſabulum optimæ notæ, aut terram dulcem non nimis craſſam ſed poroſam, id quod huic rei intentus multoties Grünebergæ obſervavi. An effluvia è menſtruatæ corpore dum motu in decerpendo per poros corporis eliciuntur, & mediante aëre ambiente arboribus hiſce communicantur, aliquam fermentationem ſucci arborei excitare, & veluti effluvia improportionata aut venenata corpori humano communicata, œconomiam omnem penitus turbare & tollere queant, ſagacioribus examinandum relinquo. Aliud jam ſubjungo. Menſtruo fluxu deturpata ſi accedat ad corpus mortui; ſtatim fluxum deſinere animadvertet, ſi vulgo credendum. Ancilla menſtruata, demortuam hoc anno Dominam, lavabat & purgabat, fluxusq; ſtatim intermittebat, nec huc

hucusq; rediit. Hoc num sit perpetuæ veritatis decidere ob penuriam experientiæ, nolo. Uti autem contagium non omnes astantes lædit, sed dispositos: ita hic quoq; fieri, videtur rationi consonum, nisi alia eruenda ratio in hoc casu, alteratio nempe, & archæi microcosmici consternatio, humorum commotio, & quæ alia.

[*Gorlicio Lus. d.29. Decembr. 1690. Noribergam missa.*]

OBSERVATIO XXXVIII.
D. JOSEPHI LANZONI.

Partus mirabilis Scandiani editus 26. Maji A. 1690.

QUam hîc sisto observationem curiosam, Exc. D. Antonius Valsienerius, Medicus, ut Nobilissimis nostris Dnn. Collegis innotesceret, communicavit, quam etiam propriis ejus verbis exhibeo. Mulier annorum 47. temperamenti melancholici, ferè semper erumpentibus menstruis dolori dexterum hypochondrium lancinanti obnoxia, non sine flatu, & interdum vomitu, quam ipsa sibi duriorem molestiam declinatura sponte movebat, Viro septuagenario nupta quatuor fæmellas, atq; unicum marem, spatio novem annorum, enixa est. Dum autem hunc postremum fœtum, tenerem nimis, & imbecillem constitutionis, cum magno propriæ valetudinis detrimento lactabat, oborta in fauces salso-acri distillatione, & multis per imum ventrem doloribus, præterito proximè Februario menses illi omninò defecerunt, aliàs etiam tempore lactationis, quanquam minori rivo, prodire assueti; quamobrem se gravidam esse juramento credidit. Verum mense Martio iterum aliquid ex utero fluxit, & veteri dolori hypochondria, plusquam assueverat, vellicanti cordis oppressio, flatus, inappetentia, sitis, stypticitas, vigiliæ, ac acidissimæ materiæ vomitus sese comites adjunxere, excitatâ insuper

febriculâ, quæ cum urinis ſubobſcurè rubentibus horis veſpertinis invaleſcebat. Vigeſima ſexta ejusdem menſis acceſſit Medicus, qui propter fruſtula ſanguinis ex utero quotidie decidentia nequaquam illam utero gerere rationabiliter arbitratus, leves primò purgationes, poſtea pharmaca humectantia, & vehementer aperientia ipſi præbuit, ac venam pedis ſecari juſſit. Cum tamen memorata ſymptomata nihilominus inſævirent, & extillare ſanguis ab utero non deſineret, vigeſima ſecunda Aprilis habita fuit cum altero Medico conſultatio, qui omnibus ritè perpenſis ſuccorum acrimoniam, atque acorem accuſavit, & cachexiam inſtare portendit. Ejus conſilio ſecta iterum vena pedis, medicamenta acidum infringentia, atq; abſorbentia largè aſſumpta, & die nona menſis Maji ſanguis ad quatuor uncias ex manu detractus. Die X. fluxus ex utero major, & fractarum virium imbecillitas, recenſitis ſymptomatibus perpetuò ſequentibus, die 21. gravem vomitum multi ſanguinis excretio ſecuta, & per quatuor circiter horas multa de patientis ſalute trepidatio; reſurgentibus tamen viribus viſa ſunt ipſa mala deficere, & parcius fluente ſanguine per quinque dies minus turbida rerum facies. Jam nox diei vigeſimæ ſextæ adoleverat, cum ferocientibus iterum ſymptomatibus magno niſu ovatum corpus ſuis tunicis involutum, & ovo anſerino magnitudine proximum, ex utero expulit, quam expulſionem ingens, ac mira veſicularum multitudo immediatè ſecuta eſt. Membranæ corpus illud continentes teneræ, ac fragiles; iis recluſis non diſtincta humani corpuſculi figura, ſed rudis, & obſcura moles apparuit, illis deſtituta machinamentis, quibus divinum hoc opus confici, ac exornari conſuevit. Non caput, non brachia, non crura dignoſceres, ſed truncum tantummodo negligenter intextum, quem ex viſcerum inchoatâ quadam, & informi ſtructurâ ruditer vixiſſe deprehendebatur. Cæteris viſceribus minus imperfectum cor erat, ejus tamen magnitudo grandior, quam parvi, & gracillimi corporis menſura requireret. Sacculi duo membranei valdè laxi, ac in

ſe

ſe concidentes pro pulmonibus habiti ſunt, nec aorta defuit, ac vena cava, quæ ſurculos hàc illac per thoracem emitteret. Hepar in abdomine obſcurè ſanguineum, ſine lobis & figura hepatis, & pancreas, ac lien binas glandularum maſſulas referebant, quas non naturæ ſolertia, ſed fortuita quædam, atq; inconſulta congeries excitaſſe videbatur. Ventriculus, & inteſtina paululum rubeſcebant, & tum ipſa, tum moles univerſa tenuiter admodum, ac molliter contexta fuerant, ut quamvis odorem nullum putredinis exſpirarent, ferro tamen vel leviſſimè contacta diſſolverentur, ac fluerent, quæ inter manus tabeſcendi facilitas obſtitit, quin reliquas fœtus indigeſti, ac mirabilis latebras minutius inſpicerem.

Intentis deinde ad ova, ſeu veſiculas oculis, tam ingens earum multitudo, tam denſa implicatio viſa eſt, ut nequaquam exactè numerari potuerint. Cum tamen ſextam ex illis partem numeraverim, quæ ad mille circiter globulos aſcendebat, fas mihi ſit arbitrari univerſum acervum ſex millia veſicularum continuiſſe. Non communi aliquo trunco gaudebant, ex quo propagines tenui, ac vario filo veſiculas eleganter ſuſtentaturæ progrederentur, ſed rude, ac nullo conſilio digeſtum rete conſpiciebatur, quod varios hinc inde non unius tenuitatis, aut longitudinis ſurculos emittebat. An elegantiorem in utero formam habuerit per exeundi labores, & obſtetricis contrectationem poſtea corruptam, ignoro; multas ex illis unicus ramus ſuſpendebat, aliæ racematim diſpoſitæ, aliæ longo limite unum latus inſequebantur, omnes tamen pedunculo fultæ, quo ſuo veluti ſtipiti inſertæ manebant. Diſpar illarum magnitudo, graciliores milium, grandiores pilam ſclopetariam referebant, illæ cæteris rotundiores, niſi mollis, ac tenera, quâ velabantur, cuticula, quacumque de cauſa comprimerentur, orbem ſuum amitteret. Aqua quam continebant, guſtu judice omnis expers ſaporis, ſoliquè expoſita nitoris non admodum limpidi judicabatur: nec omninò fluxibilem illam dixiſſes, ſed aliquanto communi aquâ lentiorem, ovi tamen albu-

mine magis fugacem. Cum alkali commixta non effervescebat, nec coagulabatur cum acidis. Vesiculæ in aquam collectim, aut sigillatim conjectæ, fundum petebant. Si decoqueres igni, multum suæ molis amittebant in sese concidentes, ac maciores redditæ, cumque tunica illarum arctior fieret, crassior evadebat, & conclusus latex non viscidior, sed albidior apparuit, ideoq; ex tunicâ vulneratâ, tanquam arctiori, & per calorem contracta, liquor expressus ad aliquam distantiam exsiliebat, nec post coctionem amplius diaphanæ, sed remissè albescentes conspiciebantur. Propter subjecti albedinem vix plura detexi microscopio, quàm simplici oculo videram: illud tantummodo patuit, ramosas nempè propagines, quibus vesiculæ annectebantur, nihil aliud esse, quàm tubulos, qui humorem ad vesiculas deferebant: vasa sanguiflua nulla se se visui obtulerunt, quanquam penè me vasis specie deceperit tenuissimè protensum sanguinis vestigium, quod acrius intuenti postea compertum, minima enim sanguinis portio tunicæ vesiculosæ rugis detenta venulas mentiebatur; tunica ipsa fibris longitudinalibus, & alterius generis decenter contexta, non secus ac in vesicæ structurâ fieri consuevit. Relictas per aliquot dies in nudâ mensâ vesiculas nulla putredo fœdavit, colorem tamen glaucum, ac obscurum induerunt, & liquore, quem continebant, per poros exsudante, paulatim inaruere, non sine aliquâ odoris gravitate, quæ adstantium nares acido halitu vellicabat.

An hydatides, an Regneri de Graaf ova illa sint, an genus aliquod Hydropis ab Aëtio memoratum, an aliquid aliud adhuc medicis irrepertum, aliàs peculiari disceptatione disquiram, & rudem sententiam meam amico cupidè ac perhumaniter expectanti detegere non verebor.

Post eorum exitum, quæ inconditè superiùs retuli, duravit sanguinis expurgatio non sine patientis levamine, & quinque transactis diebus placenta nullo fœtore polluta paulatim, ac per fragmenta defluxit. Lochia quoque feliciter prodiere, à quibus ægra se in pristinæ valetudinis lætitiam sensim recepit.

OBSER-

OBSERVATIO XXXIX.
D. JOSEPHI LANZONI.
Noxa ex frigidissimo potu.

MErcator quidam Ferrariensis, annorum 40. temperiei calidæ ac siccæ, mense Julio Anni 1690. incidit in febrem tertianam simplicem, quæ cum magno vomitu ac frigore invadebat, dolore capitis, ac calore, sitiq; intolerabili subsequentibus. Transiens autem per viam Medicus quidam, asinus togâ indutus, sine methodo medicinam faciens, vocatur ad ægrum, statimq; jubet, ut magnam quantitatem aquæ gelidæ bibat, inscius illius, quod circa hanc rem scripsere Forestus, Fabricius Hildanus, Poterius & alii multi. Ast bibita hac aqua, æger dolore in ventre maximo affectus, totus frigefactus est. Me itaq; vocant in consilium Parentes, quem morientem jam jam conspicio, id quod etiam post sex horas factum est. Pro remediis ergò ad Sacramenta confugiendum esse decrevi.

OBSERVATIO XL.
D. JOSEPHI LANZONI.
Mira antipathia cum Pæonia.

MIlitem juvenem novi annorum 26. qui Pæoniæ odorem aspectumq; nullo pacto ferre potest, ac nisi diffugiat, syncope sudoribusq; frigidis corripitur.

OBSERVATIO XLI.
D. JOSEPHI LANZONI.
Febrifugum pluries expertum.

D. N. N. quartanâ laborabat vehementi, at poſt ſeptimam acceſſionem exhibui ſequentem pulverem, & febris abiit; quem poſtea pulverem ſæpè, & in tertianis, quartanis, erraticis, ac aliis febribus intermittentibus feliciter ſum expertus, ejus autem deſcriptio hæc eſt. ℞. Salis Abſinthii pulv. crem. tartari āā ʒij. chinæ chinæ ℥ß. ſandal. rubr. ʒj. ſpirit. vitriol. rectific. ℥ß. Hunc ſpiritum affunde guttatim, pulverem miſcendo ſpatula lignea, inde lento igne exſicca & pulveriza, doſisq; ſit ʒß. ad ʒj. in Aqua cardui benedicti vel abſinthii.

OBSERVATIO XLII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Alvo adſtricta.

JUvenis quidam 27. annorum bilioſo præditus temperamento, alvo ſemper eſt adſtricta, quam duarum hebdomadarum ſpatio ſemel tantum exonerat. Oſſa prunorum deglutita plurima etiam per ſedes non dejicit, nil tamen per hoc incommodi ſentit, valetudineq; ſemper utitur integra, nec, poſtquam ipſum ego cognoſco, niſi tertiana ſimplici, ac brevi ægrotantem eum ſcio. Porrò vir honeſtus annorum 48. de proſtrato appetitu laterisq; doloribus ſollicitus opem petebat; interrogatus utrum alvi fæces quotidie exoneraret, reſpondit à decem jam diebus nihil quidem ſe excreviſſe ſed iſtam cunctationem ſibi perpetuam ab infantia fuiſſe, ſine ſalutis diſpendio, neq; enim hactenus, niſi octavo, aut nono, quandoque etiam duodecimo die ventris onus ſe depoſuiſſe.

Inter-

Interrogatus: an capitis dolorem passus fuerit, respondit, nihil tale unquam se persensisse.

OBSERVATIO XLIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Raucedinis remedium.

RAucedo malum est non tam periculosum, quam admodum molestum, & frequenter accidit, quando membrana, quæ laryngem ac asperam arteriam investit, præter naturam afficitur, exasperatur, & inæqualis redditur, ita scribente D. Sim Schultzio in Ephem. Cur. Dec. I. Ann 3. quod utplurimum à nimia humiditate hoc vocis organum irrigante accidit; quo in casu commendantur varia à Scriptoribus medicis, & præcipuè Syrupus de Erysimo Lobelii. Quod me attinet, affirmare verè possum, Reverendum D. Franciscum Suzium, Sacerdotem Ferrariensem, pluribus in vanum tentatis auxiliis, à raucedine liberatum esse, sumendo quavis vesperi pulv. oculor. cancr. ad ℥j. & hoc per tres vices adhibito remedio rectè convaluisse.

OBSERVATIO XLIV.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Rara cordis palpitatione.

CIvis Ferrariæ annorum 31. gracilis corporis habitus, temperiei calidæ & siccæ, per multum tempus laboravit cordis continua palpitatione, cujus remedium unica fuit sanguinis missio. Verùm symptomate recrudescente tandem syncope correptus interiit. Aperto cadavere, cor maximum in mole apparuit, solum unam continens cavitatem, seu ventriculum plenum sanguine nigerrimo; cordis corpus autem erat emaciatum, arteriæ præ pondere elon-

gatæ

gatæ & conniventes, ita ut cruor ſpirituoſus motu cordis amplius non potuerit expelli ad arterias; & loco alterius ventriculi vena cava aſcendens in ingentem elevata tumorem.

OBSERVATIO XLV.
D. JOSEPHI LANZONI.
Gulæ & Narium coalitus à variolis.

CUm Anno 1688. variolæ multum hîc Ferrariæ graſſarentur, id mihi obſervatu dignum accidit, quod filiolo D. N. N. œſophagus à variolis ita coaluerit, ut denegato cibi potusq; per illum tranſitu, miſero puero fame & ſiti miſerrimè non ſine magno parentum luctu pereundum fuerit. Sic pariter in Puella coalitum à variolis relictum narium, ſectione à Chirurgo feliciter inſtituta, vidi eodem Anno, ſublatum.

OBSERVATIO XLVI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Sternutatione cum ſingultu.

NObilis Virgo annorum 23. feliciter debellatâ tertianâ febri, ſingultum vehementer moleſtum experta non ita pridem eſt, in quo tollendo operam perdimus quotquot Medici à Patre rogati conſilia dedimus; inuſitatam enim faciem induit ſingultus miſerè tenellum corpus excrucians, & vix deglutitioni tempus indulſit. Quandoq; ceſſare videbatur, ſed ſingulari metaſtaſi ſuccedebat Sternutatio perenni motu ægram exagitans, tamq; vehemens, ut lecto excuteretur, nî ab aſtantibus impedita fuiſſet. Vitium in œſophago hærere tuberculo quodam impedito ſuſpicio fuit, quia, quæ exhibebantur, difficulter deglutiebantur. Sternutatio verò unde? Divinare non facile fuit: An vermes in abdomine?

aliquid

aliquid hos contribuisse inficiari non ausim; magni illi satis per enemata expurgati; omnibus tentatis nihil profecimus, quanquam Pharmacopœorum officinas evacuaverimus; hinc aliquot menses sunt protracti inter has pœnas; leniri subinde malum videbatur, sed recurrebat, donec tandem corpore prorsus expurgato, variisq; tum Galenicis, tum Chimicis medicamentis præparato, solo spiritu vini exhibito à muliercula convaluit, & nunc sana vivit; unde benè Proverbium ait: Beata vetula quæ venit in fine morbi.

OBSERVATIO XLVII.

D. JOSEPHI LANZONI.

De

Nummo deglutito & post duos menses vomitu excluso.

ADolescens quidam pauperculus victum labore quæritans nummum argenteum in ore servavit, donec necessariam confecisset operam; ast inter labores fortè in fauces decidit nummus, & in medio gutturis hæsit magno cum dolore, sputo cruento, & difficultate deglutitionis rerum solidarum; ita per multum tempus affectus, sensim in ventriculo delapso nummo, nihil inde incommodi sensit; tandem 60. transactis diebus, inter labores artis suæ, nato sponte vomitu, & tussi valida excrevit nummum ærugine, ut mihi ostensus fuit, obductum.

OBSERVATIO XLVIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Fluxu hepatico curato.

NObilis mulier per totum ferè vitæ ſuæ curriculum fluxu hepatico vexata, tandem remediis multis fruſtra tentatis, uſu aquæ cichorei curata fuit; poſt multos menſes eodem fluxu denuò laborans, ab eodem etiam remedio levamen accepit, adeò ut adhuc plenaria ſalute fruatur; ſumebat autem aquam dictam cichorei ſtillatitiam quovis die ad uncias viginti.

OBSERVATIO XLIX.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Pure in coxa tumore collecto, per alvum expurgato.

MIles quidam annorum 35. temperie calida ac ſicca præditus in tertianam febrem incidit, poſt cujus ſeptimam tumor apparuit in coxa dextera, magno cum dolore, duritie, ac magnitudine, adeò ut indies magis magisq; increſceret. Emollientibus adhibitis remediis, tandem ad ſuppurationem venit; quare Chirurgus eum aperire mane ſequenti decreverat; verùm æger medio noctis maximos ſtimulos alvum exonerandi ſenſit, & cum ter id ſucceſſiſſet, dolor & tumor ferè diſparuerunt. Adveniens etiam Chirurgus vidit omninò detumefactam coxam, & inſpecto excrementorũ vaſe, puris concocti magnam quantitatem admiratus eſt; ſicq; miles ſanus evaſit. Per quas autem vias puris hujus tranſitus ad alvum fuerit factus, nullus adhuc ſcit; hæc enim ſunt illa naturæ arcana, quæ me cogunt dicere: hoc unum ſcio, quod nihil ſcio.

OBSER-

OBSERVATIO L.

D. JOSEPHI LANZONI.

Partus quinque puerorum.

DE tali partu mentionem facit Aul. Gellius lib. 10. cap. 2. Noct. Attic. Et Sacerdos elapsis diebus juratò edixit, se Imolæ vidisse fœminam quandam annorum 35. uxorem cujusdam Barbitonsoris, quæ Anno 1688. quinq; filios peperit, qui pauco temporis intervallo obierunt, quos eodem fato paulò post mater insecuta fuerat. Et ego quondam Comaclensem mulierem, atq; aliam Ferrariensem vidi, quæ tres gnatos uno partu peperere.

OBSERVATIO LI.

D. JOSEPHI LANZONI.

De

Inedia novem dierum in muliere.

ANno 1690. M. Julio accessi, vocatus à Parentibus, ad mulierem quandam annorum circiter 32. temperie calidâ ac humidâ præditam, quæ paroxysmis sævis tentata hystericis, spatio dierum novem sine sensu ac motu ferè mortua videbatur; id autem mirum fuit visum, ipsam sine alimento superstitem, solo olei succini odore ad se tandem rediisse; modò verò sana conservatur, nullumq; post assumptum sequentem bolum, sensit amplius hystericæ passionis impetum. Bolus autem talis fuit: ℞. Pulv. castor. gr. vij. Salis artemis. ℈ß. Conserv. Boragin. q. s. M. F. Bolus auratus, & cum jusculo calido sumatur jejuno stomacho. Hinc & Monialem quandam 22. annorum isto Bolo ab Epilepsia uterina liberatam vidi, ut & Puellam 17. annor. in Conventu S. Margaritæ ab hysterica passione per eundem restitutam.

OBSERVATIO LII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Sera dentitio.

Vidi cujusdam Pharmacopolæ filium, qui non nisi post septimum ætatis annum dentes emisit, & primô loqui incepit, adeo ut omnes prius crederent, eum esse mutũ. Econtra Mercatoris alicujus Ferrariensis gnatum vidi, qui natus fuit habens quatuor dentes valde visibiles.

OBSERVATIO LIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Dysenteria aquæ frigidæ potu curata.

Optimis remediis nil proficientibus, interdum simplex aliquod & vulgare præsidium desperatos curare morbos, Medicorum historiæ demonstrant. Hinc Vir quadragenarius Ferrariensis optimi habitus Mense Septembri Anno 1690. postquam æstate præcedente fuisset multum exercitatus in Venatione, incidit in febrem continuam cum forti dysenteria, ita ut nil conducentibus medicinis lege artis à me exhibitis, jamjam mortem expectaret. Inter autem cruciatus, qui ægrum nostrum tormentaverant, sitis inexplebilis eminebat, ita ut loqui ferè haud posset. Petiit igitur, ut in tot languorum copia permitterem, ut sitim longo hausto Aquæ Nocerianæ frigidæ extinguere posset, sicq; enim postea contentum se mori jurabat; quare permisi, ut Aquam ad plures cyathos biberet, ceu optaverat; post quam assumptionem remissa non tantum est febris, sed & cruciatus, alvi dejectiones cruentæ, & sitis; sicq; cessantibus pravis symptomatibus, paulatim & morbus cessavit, ipseq; contra omnium spem evasit.

SCHOLIUM.

DEsperatæ dysenteriæ, frigidæ potu, causam nempe morbificam ab intestinis abluente ejusq; acrimoniam retundente, curatæ observatio legi meretur apud *Isbr. de Diemerbræck n. 29. observ.* Ubi in adnotatione eandem curandi notitiam *Aetio* etiam, *Celso*, & *Paulo Æginetæ* adstruit. Hinc ipsas quoq; acidulas propinare nonnulli haud dubitarunt; quale exemplum, felicem consilio obtinente successum, Exc. *D. Joh. Jac. Waldschmid* in *Ephem. his, Dec. I. Ann. II. obs. 212.* & *Ann. III. obs. 272.* Illustr. *D. Paul. de Sorbait* exhibuerunt. Sed cautè hîc esse procedendum Medico, non est dubium, & inprimis in morbi principio non esse propinandas, si copia peccantium humorum adsit, tum aliî, tum Nob. *D. Joseph. Lanzonus*, observationis hujus autor, in *Animadvers. med. 146.* admonet. Quamvis *D. Melch. Sebizio Diss. 2. de acidul. sect. 2. posit. 41.* earum potum omnino rejicere placuerit, rationibus tamen, quæ producuntur, non omni ex parte satisfacientibus. Malè autem quandoq; cedere tum acidularum potum, prælaudatus *D. Waldschmidius* in ægro quodam, qui, refragante ipso, clam illas biberat, & fluxu irritato intra paucos dies mortuus fuerat; tum alios quoq; potus frigidos, Monialis, cujus Exc. *D. Car. Joseph. Müllerus* in *Eph. cit. Dec. II. Ann. VI. obs. 161.* meminit, experta fuit, quæ ab intemperato frigidæ potu spinæ dorsi contractionem & incurvationem subiit. Majorem parit admirationem, & minorem hinc apud nos suscipiendam imitationem Indorum cura, qui in hoc aliisq; morbis lavationem in aqua frigida suadent, quo remedii etiam genere, fluxu hoc desperatè laborantem se curatum fuisse Nob. *D. Joh. Otto Helbigius Eph. nostr. Dec. I. Ann. X. obs. 194.* scribit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO LIV.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Infidis experimentis medicis.

PLuries expertus fui, nullius efficaciæ esse remedium hoc à multis præscriptum ad inhibendum somnum; videlicet cor corvi gestatum; nam multos lethargicos vidi, qui hoc adhibito remedio nil opis senserunt. Pariter vanum esse remedium contra febres intermittentes, præscriptum à Longino in suo Trino magico, nempe cor turturis vivum, calensq; comestum; expertus fui ter in diversis hominibus febri tertiana & quartana affectis; hi enim tali assumto, nihilominus febricitarunt. Nugas esse novi notatas in Kiranid.cap. de hirund. dicit enim hic Liber, comestas hirundines sanare epilepsiam. Duos enim epilepticos jussi ut assiduè ederent hirundines, at sine ullo levamine. Fabula est, quam multi narrant, scilicet sanguinem leporis calidum inunctum podagricos pedes perfectè curare; contrarium enim usus evicit. Fel & sanguis agniculi tanquam verum præsidium ab Agyrta contra epilepsiam venditabatur; hoc autem bis à me in duobus experto, falsum esse inveni. Cor vulturis in pelle ligatum, omnes fluxus sanguinis sistere, apud multos legi; at dictis facta non respondent, pluries enim in hæmorrhoidali ac menstruo nimio fluxu præsidium hoc nullum dedit levamen. Fœmina quædam docuit juvenem, ut amaretur à dilecta muliere, debere ipsi porrigere amasiæ nescienti assata interiora cornicis comedenda; sed inde non tantum mulier eum non dilexit, sed odio percita, eum semper fugiens, à tali dilectione omninò abhorruit.

OBSER-

OBSERVATIO LV.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Fœmina tres mammas habente.

CLarisſ. Cabrolius obſervavit in quadam muliere quatuor mammas; totidem quoq; vidit Joh. Faber, quæ lac omnes habebant. Tres mammas ſe vidiſſe in quadam fœmina juravit Joh. Walæus, & tres pariter Ol. Borrichius, ac Gerh. Blaſius. Egoq; A. 1690. vidi hic Ferrariæ uxorem fabri lignarii tres mammas habentem, ex quarum una nunquam lac effluxiſſe dicebat.

SCHOLIUM.

SI cui plura tribus mammis inſtructarum feminarum exempla ſcire lubeat, præter recenſitas à citatis Autoribus, tales inveniet à *D. Th. Bartholino* notatas in *Ephem. his, Dec. I. Ann. II. obſ. 72.* mulierem nempe tertiâ mammâ in dorſo præditam; porrò *Volum. 3. Act. med. Hafn. obſ. 93.* feminam, præter dextram, duas in ſiniſtra pectoris parte mammas, ambas lactiferas habentem; & *cent. 4. Epiſt. med. 38.* ex *D. Olai Borrichii* teſtimonio, Lunæburgenſem feminam, itidem tribus mammis, duabus nempe in ſiniſtro latere conſpicuam, quæ omnes lacte turgidæ, & alendis infantibus aſſuetæ fuerunt; quæ etiam femina bis pepererat, altero nixu gemellos, altero tres virgunculas, quarum uni, ut genitrici, tres quoq; diſtinctæ mammæ adparuerint. Quibus jungatur Exc. *D. Steph. Blancartus part. 2. Collect. phyſ. med. obſ. 49.* feminæ Amſtelodamenſi tres, duas nempe in dextra parte eſſe referens.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO LVI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Liene eximiæ magnitudinis.

MUltos fuiſſe maximo donatos Liene narrant Hippocrates, Bartholinus, Foreſtus, Sennertus, Blaſius, Smetius, Columbus, Donatus, Veſalius, Horſtius, Kerckringius, Cabrolius, Hellvvigius, aliiq; plures Authores. Quibus nunc addo, vidiſſe me A. 1685. in publico Ferrarienſi Anatomico Theatro in cujusdam Militis cadavere lienem eximiæ magnitudinis, quem à me ponderatum inveni octo libras æquare; cum autem eſſet diſſectus, optimæ conditionis ac ſubſtantiæ eſt repertus, quod non parvæ admirationis fuit cauſa.

[Ferrariâ A. 1691. M. Januar. Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO LVII.
D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.
Vaſculum vitreum ſpiritu Nitri plenum ſponte ruptum.

OBſervatio 147. quam Excell. DD. Gabr. Clauderus Ephemer. Decur. Secund. Annô IV. exhibuit, in memoriam mihi revocat ſimile quidem ſponte fracti vitri infortunium, ſed quod diverſæ ejusdem eventus circumſtantiæ diſſimile efficiunt. Nimirum aſſervabam in reliquô medicaminum apparatu lagenam vitream ſpiritus Nitri, quô jam ſemel ad confectionem Magiſterii Cornu Cervi abſtractitii uſus fueram, libris circiter tribus collotenus repletam, idq; à tempore haud adeò brevi, nec in locô vel radiis Solis vel alii calori expoſito. Sed quid fit? exoritur quadam die fragor

ſubita-

ſubitaneus vitri diſſilientis ad aures in vicino hypocauſtô tùm meas tùm aliorũ clarè ſatis penetrans. Quô auditô protinus ego accurrens invenio modò dictum Spiritus Nitri receptaculum vitreum confractum, collum ejus abruptum, omnisq; contenti liquoris jacturam. Cum verò nulla hujus inſperati casûs externa cauſa tunc reperiri poſſet, jure meritoq; exinde collegi, quod moleculæ ſubtiles ſpiritus hujus continuò effumantes id effecerint, adeoq; ſatius fuiſſet, earum actioni aliquod majus in vitro ſpatium reliquiſſe. Sæpiusculè inveniuntur in vitris arenulæ, è quarum latere vel unô vel pluribus tenuiſſimæ & breves fiſſuræ facile exoriuntur. Cum ergo è tali liquidô valde ſpirituoſo & volatili effluvia ſubtiliſſima continuò evehantur à ſubintrante Aurâ Æthereâ concomitante pariter ac impellente commota: fieri vix poteſt, quin per tales rimulas exiles ſenſim aliquid exhalet, donec vel magis elongentur & dilatentur, vel potiùs reſiſtentia interni aëris in vitrô firmiſſimè obturatô concluſi eousq; minuatur, ut preſſio circumquaque incumbentis Atmoſphæræ eam ſuperet, adeoq; in momento quô æquilibrium hocce tollitur, vitrum ſubitò frangatur. D. Barnerus quidem Chym. Philoſ. P. 1. C. 6. p. m. 86. cauſam hujus phænomeni ſolummodò in eroſionem à ſpiritibus acidis retulit, ſi longiori temporeunô in vaſe aſſerventur: Sed dubito, an in vitris probè excoctis & non adeò tenuibus hoc valdè metuendum ſit, cùm & ego ſæpius per plures annos ſpiritûs acidos ſine damno vel periculô unô in vitrô ſervaverim.

OBSERVATIO LVIII.
D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.
Volatilium externè adhibitorum virtus.

NOtatu digniſſima omninò ſunt, quæ celebratiſſimus Lipſienſium Practicus B. D. Ettmüllerus Diſſertat. de Virtut. Opii Diaphor. C.2. §.21. & C. 3. §. 13. de medicamentorum diverſis in caſibus præcordiis applicatorum efficaciâ, tum ê doctiſſimi Fernelii, tum propriæ experientiæ penu deprompſit. Ad aliena jam non ulterius progrediar exempla, cum nec mihi defuerint in Praxi ad majorem hujus Effati confirmationem apprimè facientia. Anno 1681. Menſ. April. me Fœmina quædam Nobilis adibat conſilium petitura antiquartium. Per anni tres quadrantes variis jam medicamentis alibi fuerat vexata, eô quidem ſucceſſu, ut febris primò, in duplicem tandem mutaretur, menſes obſtruerentur & ventriculus nauſeabundus omnia reſpueret medicamenta interna. Quamvis verò Ægræ ſatis ſuperq; oſtenderem, quod curatio pertinaciſſimi hujus morbi à ſolis, quæ unicè urgebat, præſidiis externis ſperari minimè poſſet, adeoq; omnia, quæ ex Artis præſcriptô requirebantur, præcipuè interna ordinarem: Omnibus tamen domi ſepoſitis poſteà nil niſi externum, quem ipſi unâ cùm aliis commendaveram, liquorem penetranti primùm ex Alcali quadam volatili Eſſ. Camph. & Oleo Caryophyll. compoſitum, atq; mane & veſperi inprimis ante ingruentem paroxyſmum febrilem ſcrobiculô cordis adhibitâ ſimul frictione diligenter illinendum, uſurpavit, idq; quam feliciſſimè. Cùm enim medicamenti hujus uſum per octiduum circiter continuaſſet, præter omnem expectationem meam à febri diuturnâ evaſit libera atq; immunis.

Anno 1689. M. Novembr. Illuſtr. C. ab H. Oeconomiæ Præfectus

fectus febri correptus petechiali gravissimè decumbebat, symptomatũ multitudinẽ ex morbi in principio neglectu & macularum hinc proveniente, modò eruptione, modò cum summis anxietatibus ad interiora recessu. Dùm ergò sic justò diutius protrahitur morbus & tussis accedit humida, subitò tandem exoritur dolor rodens isq; atrocissimus in Hypochondrio sinistrô cum tumore ibidem durô pugni magnitudinem æquante, & expectoratio, quæ adfuit, supprimitur. Inter remedia tùm internè tum externè ad doloris atq; tumoris discussionem adhibita vix præsentius attulit levamen, quam liquor quidam volatilis mihi in Praxi familiarissimus & Nervinus volatilis appellatus, qui ex Alcali volatili, Spiritu Apoplect. Essent. Cast. & Camph. constat. Nam tumor emolliebatur & vagabundus jam versus inguen jam umbilicũ versus declinabat; quod verò palmariũ erat, sputum anteà suppressum redibat, idq;, ut ipse confitebatur, ex profundô tumoris anteà narrati per Tussim accersendum, ac medicamenti volatilis externè adhibiti odore pariter atq; sapore imbutum.

[*Javerâ 1691. d. 5. Januar. Augustam Vind. missa.*]

OBSERVATIO LIX.
D. MARCI GERBEZII.

Crocitatus corvorum interitûs jumentorum præsagus.

AVes Carnivoras à longinquo etiam demortua cadavera acuto suo odoratu persentiscere ad eorumq; pascua advolare, rarum quidem non est, si id, quod quotidie cum domesticis ex quocunq; casu demortuis animalibus, quocunq; loco depositis contingit, quòd mox nimirum uno alteróve post eorum eductionem die tot ininvitatos hospites canes, corvos, picas, cornicesq́; ibidem conspicimus, consideremus. Imò Aquilas aliquando ex Italia planè in Afri-

cam ad cadavera transvolâsse scribitur. Quod proculdubio totum effluviis putridis, ex talibus cadaveribus exhalantibus, & mediante aëre seu vento ad talium avium nares delatis venit adscribendum. Quòd quid simile tamen in viventibus adhuc animalibus contingat, pro rariori habendum. Contigit id tamen primò elapso Aprili apud dilectissimum Socerum meum Dominum Kraa. Quodam nimirum mane ingens corvorum caterva armentorum stabula circumvolitare, tectisq; ipsis præter morem insidere visitur, atq; locum illum insolitis hactenus crocitatibus per plures dies consequenter implere: quod tanquam insolitum admirati quidem fuêre domestici, quòd tamen, quidnam portenderet, nescirent, neglexerunt. Ast quid fit? aliquot post dies bovem, qui tunc temporis, dum corvi tristem næniam ipsi decantarent adhuc sanus erat, adeò, ut si necessitas id exegisset, etiam jugo subdi potuerit, ægrotum in stabulo conspiciunt, paucis verò post diebus planè mortuum, quem eductum & corvi sequebantur, neq; amplius rediêre, donec rursus aliquot post septimanas equus quidam idem fatum experturus ægrotare ceperit, quo educto pariter & ipsi evanuêre. Dum verò aliquot alii equi consequenter contagioso quopiam morbo der Wurm vulgò dicto laborarent; neque tamen interierint, nihil simile observatum. Hinc quis meritò quæreret, undénam hoc? quòd corvi vivum adhuc illum equum tum bovem præsagierint interiturum, & bovem quidem adhuc sanum; & cur non advolârint etiam cæteris equis eodem malo detentis? Cui equidem respondendum puto, id ob eadem, quæ ex cadaveribus emitti, & dictas aves canesq; ad se allicere solent, effluvia contingere. Etsi enim bos ille sanus quidem pro tunc videbatur, talis tamen re ipsâ non erat: quòd verò non tam citò succubuerit, id ejusdem robori, morbo facilè non cedenti, venit adscribendum. Unde eum putrida corpuscula exhalâsse, eisdemq; vicinum aërem implevisse, atq; sic corvos simili escæ jugiter inhiantes ad locum sibi vicinum allicuisse, probabile est. Idem puta cum majori vigore de equo, utpote

utpote jam actu & ad sensum ægrotante. Quòd ad cæteros equos verò pari contagio infectos idem ipsum factum non sit, probabile est eorum effluvia tam copiosa, tamq; penetrantia, aut admodum corrupta non fuisse, quò corvorum odoratum adeò, & in tantam distantiam ferire potuissent, quemadmodum id quidem concipere facile est, quandoquidem indubium est, quòd, quo quid vicinius est suo interitui quemadmodum dictus equus, qui postmodum interiit, tantò magis putridum & corruptum adeoq; etiam graviorem, & perceptibiliorem fœtorem, similia animantia verò suavissimum odorem de se emittere.

SCHOLIUM.

Corvos morientium quoq; hominum fœtidum sentire odorem, atq; ob id super tectum infirmorum volitare & crocitare, cum aliis *Jul. Cæs. Baricellus in Hort. genial.* enarrat. Quin & ægrotos morituros exhalasse terreum odorem, Medicisq; infaustum prognosticum sic edicendi ansam dedisse constat; quale quid inprimis Exc. *Dn. Garmannus in Ephem. nostr. Dec. I. Ann. I. obs. 144.* recensuit. Magna in odorando canum sagacitas effecit, ut eidem causa adscriberetur, quod ejulatu funera prædicere sæpè observentur, dum cadaverosum odorem naribus suis hauserunt, talisq; prædæ desiderio capti clamores istos excitarunt. Quamvis autem mira odoratus præstantia denegari eis haud debeat, aliam tamen abstrusiorem quandoq; subesse causam existimo; cùm, si effluvia morientium eosdem ad prædam imminentem allicere queant, mirum videri possit, quòd non potiùs jam defunctorum ædes & viciniam clamoribus istis impleant, effluviis nempe cadaverosis tum majori in copia exhalantibus; id quod tamen me observasse non recordor. Imò cadaverosi cibi desiderium querulos hos clamores excitare, canicula illa fortè dubium reddet, cujus *Ol. Borrichius* in *Act. Med. Hafn. Barthol. Vol. 5 obs. 48.* meminit, quæ dubio procul à domino suo benè nutrita, multoties tamen latratu no-

ćturno ægrorum mortem hac ratione denunciare consueverat. Quin sola ista ad nænias has si causâ impellat canes, mirum, quòd non frequentissimè, secus ac fieri notatur, ante cauponas, ferinæ aliarumq; variarum carnium, sæpe ad putredinem jam multùm inclinantium copiâ instructas, & nidore isto vicinum aêrem implentes, eosdem non minus decantent. Accedit, quòd non tam circa ædes agonizantium, quàm proximè agnatorum sic ejulare canes sæpe deprehenderim; qua ratione inprimis Matronæ cæteroquin sanæ, partus tamen difficultate intra breve temporis spatium succumbentis, & jamjam agonizantis obitum canem majorem ignotum, illius sorori, remotiori paulò in platea habitanti, ululatu suo quasi prædixisse scio; & haud paucos ante annos in mea vicinia alium mediocris staturæ canem Viri, quantum ex actionum integritate colligere dabatur, sani, apoplexiam fortissimam letaliter tum passi, instantem mortem ante ædes Nob. Soceri sui simili ratione indicasse, audivi. Mihi, salva aliorum sententiâ, verisimile videtur, malos genios sic ludere canesq; impellere, cum terrere homines tristibus istis spiritibus quam maximè sit volupe, causarumq; physicarum, mortis imminentis indicia suppeditantium, tot annorum decursu exquisita sit comparata cognitio; caninam autem formam illos existimare, ideoq; sæpius in eadem comparere; quin & alia, in causis naturalibus non facilè deducenda portenta, cumprimis strepitosa ruinarum phantasmata, vulgarium etiam hominum instantem mortem denunciasse, quis nescit? Nec bonos genios huc trahendos esse arbitror, tum alias ob causas, tum quòd portenta ejusmodi quandoq; maximè fallant; quale & ipse aliquando in familia mea, cum ægrotam apoplexiâ gravissimâ oppressam plures mecum brevi morituram crederent, notavi, eâdem tamen post triennium demum ex novo insultu apoplectico vitâ defunctâ.

[*L. Schröck, L.f.*]

OBSER-

OBSERVATIO LX.
D. MARCI GERBEZII.
Glires ovibus infensi.

JAm dicto casu non minus curiosum erat videre, quod elapso ejusdem anni mense Martio, quædam oves vesperi sanissimæ ad Ovile fuerint compulsæ, manè verò earum aliquot sine labris superioribus cum prominentibus nudis dentibus, imò & cum profundè erosâ ad radicem caudâ fuerint conspectæ. Interrogabatur inter pastores & Rusticos de causa, qui omnes uno ore responderunt id ipsis fuisse factum à gliribus: Neq; id quidem rarum esse, sed frequenter contingere, quemadmodum etiam porcis saginatis, quos quandoq; valdè profundè exesos conspicere est: Neq; malum hoc esse emendabile, quàm vel per dictarum Ovium divenditionem, vel in alium locum à gliribus tutiorem transpositionem. De porcis rem ego admodum non mirabar, utpote quibus & cutem scio esse admodum pruriginosam, ut ad quemlibet blandiorem contactum præ dulcedine mox in terram sese provolvant, & quasi consopiantur, & lardum sub eâdem insensibile; sed mirabar potius, quòd oves idem ipsum à gliribus patiantur. Nisi idem fortè sit & ipsis circa memoratas partes pruritus, aut insensibilitas? parceat B. L. me isthæc tam levia Ephemeridibus Nat. Cur. inserere. Naturæ enim Curiosi sumus, & hæc ad naturalia quoque pertinent.

SCHOLIUM.

QUamvis glirem frugum & leguminum pestem ac perniciem benè vocet *Casp. Schvvenckfeldius in Theriotroph. Siles. pag. 115.* carnibus tamen non minus infestum esse constat; quo de in *Zoologiâ phys. Joh. Sperlingii cap. 25.* scribitur, eundem nempe fructibus arborum vesci, sed maximè appetere ova atq; gallinas; unde has conquirat, inventasq; trucidet, occisâ autem

unâ

unâ non devoret ſtatim prædam quam nactus eſt, ſed inquirat altius; quotquot verò repererit, jugulet ac recondat; nullâ demum ſuperſtite, devorare incipiat ac replere ventrem. Sed hominem etiam adortum fuiſſe, Hafniæ celeberr. *D. Thomas Bartholinus* obſervavit, infantis nempe viginti hebdomadas nati, inq; cunis ſecurè dormientis, parentibus interea in vicino lecto decumbentibus, & omnibus aliis ad quietem compoſitis, irrumpentem clam glirem, ſicut ex repertis excrementis conjiciebatur, totam faciem carne omni rodendo nudaſſe, referens, ut biduo interjecto miſerè diem ſuum clauſerit; vid. *cent. 4. hiſt. anat. 61.*

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LXI.
D. MARCI GERBEZII.
Iſchuria inopinato terrore curata.

QUòd melancholicus quiſpiam eò phantaſiæ deductus fuerit, ut ſi urinam emitteret, univerſum Mundum diluvio ſe perditurum putaverit, excitato tandem ab aſtuto quodam Medico in vicinia ingente in cumulo quodam ſtramineo incendio, atq; phantaſtâ illo, quatenus cum urina ſua tantæ neceſſitati ſuccurreret, eo usq; ut eam emitteret, compulſo à diuturna tandem Iſchuria, diſcuſſo unà & dicto phantaſmate, fuerit liberatus, curioſum quid, & propterea à quàm plurimis Medicis in ſuis ſcriptis memoratum eſt, ſed jam valde antiquum. Novius verò, quòd eodem remedio, incendio ſcilicet non quidem ſtudiò, ſicut in caſu priore, ſed fortuitò in ſuburbiis Labacenſibus ante annos exorto ſimile malum, Iſchuria ſcilicet, quâ Illuſtriſſ. quidam Comes tunc per plures dies detinebatur, fuerit feliciter percurata. Uſurpabantur verò pro ea expugnanda antecedenter quàm plurima ex arte à variis in Conſilium advocatis Medicis, ſed omnia fruſtra. Quid verò fit? inexpectatò campanæ incendiariæ ſonus percipitur,

pitur, & ſimul ab Illuſtriſſimo Domino patiente tum fortè è ſomno evigilante, in proxima vicinia ingens incendium conſpicitur: qui proinde præ terrore mox è lecto, quem per plures tamen jamdies conſtanter cuſtodierat, proſilit, ad urinam inſolito modo ſtimulatur, atq; ex inſperato ingentem ejusdem quantitatem emittit, remedio profectò aliis quidem infelici, ſibi tamen fauſtiſſimo! Ecce! quid non valeant vehementes & improviſi animi motus, frequentius quidem nocendo, quandoq; tamen & ſaltem per accidens conferendo. Succeſſum probare licebit & in aliis ſimilibus caſibus, ubi circumſtantiæ id admittent.

OBSERVATIO LXII.
D. MARCI GERBEZII.

Quartana ſingulariter curata.

Quantum ſimplicium medicamentorum uſus moderno quidem tempore utplurimum jam exoletus, olim verò receptiſſimus in percurandis etiam contumaciſſimis morbis, & ubi cum compoſitis vix aliquid perficitur, valeat, præſens hiſtoria fortè non tam curioſa, quàm ridicula nos luce meridiana clariùs edocet. Senicula 69. annum agens cognomine Plechanin, matrona honeſta, & adhuc ſat vegata, circa finem elapſi veris in quartanam febrim inciderat, eâq; affligebatur per aliquot ſeptimanas conſequenter, tandem verò quid facto opus, quò ab ea liberaretur, me conſulit. Ego quòd aliunde ſcirem fœminam medicamentorum præcipuè compoſitorum, & ignotorum uſum valde abhorrere, aliàs etiam recordarer, duas ancillas ſuaſo à me centaureo min. cum aliquot foliolis, ne potus nimis amarus evaderet, cardui ben. infuſi in vino diu continuato potu elapsâ anni 1689. æſtate à ſimili quartana liberatas, idem ipſum vinum centaureatum & ipſi ſuaſi, ſed ut biberet de eo tam diu & quotidie mane, præaſſumptis aliquot juris cujuspiam cochlearibus, donec

febris cessaret, cessaturam verò infallibiliter, præsertim si insuper paroxysmi saltem die nihil, donec is prætereat, comederit. Quid fit? Illa amplectitur consilium, bibit de dicto vino medicato quotidie, & intra paucos dies à febre libera evadit. Ast fortè vivendi regulâ minùs ritè observatâ, post tres vel quatuor septimanas rursus recidit, reassumpto verô dicto vinô, & corpore per radicem jalapp. ex proprio consilio sumptæ expurgato rursus liberatur, & perseverat sic à febre libera usq; ad initium autumni. Tandem verò rursus recidit, recurritq; quidem rursus ad idem ipsum vinum medicatum, tanquam ad sacram anchoram, verùm pristino ejusdem effectu per aliquot septimanas frustratur, adeò ut tota viribus destituta ferè de recuperanda sanitate desperaret: juxta illud: la febre quartana alli gioveni è sana, alli vechi suona la campana, quod præsertim quidem de autumnali, &in hyemem perseverante tanquam diuturna, consequenter periculosiore videtur esse accipiendum. Æstivæ quartanæ plerumq; breves sunt: autumnales verò longæ, & maximè, quæ ad hyemem pertingunt. Hipp. 2. aph. 25: Quæ verò miseros non edocet omni lege exempta necessitas! siquidem dicta patiens semper in principio paroxysmi horrore ossa ei quasi confringente vel maximè torqueretur (quemadmodũ vulgus etiam comuniter tunc solùm se febricitare existimat, cum horrore, rigorevé cruciatur) cogitare apud se cepit, dummodo à frigore illo liberaretur, se id subsequi solitum æstum jam facilè toleraturam. Et fortuitò ipsi incidit modus ille nostratûm Rusticorum, quo ineunte paroxysmo febrili in fornacem prius utcunq; calefactam recipere sese solent, atq; sic rigorem illum, seu frigus febrile fugare, quemadmodum id illis sæpenumero etiam oborto desuper in fine paroxysmi copiosè sudore feliciter succedit: præoptavit tamen prius balnei alicujus caliditatem experiri: quem in finem conquirit varias herbas, feminis aliàs in conficiendis balneis consuetas, ut chamomillam, origanum, sideritidem, abrotanum, quas aquæ communi incoquit, vasq; ad id paratum cum simili

aqua

aqua ad medietatem ferè implet, in idq; se ineunte paroxysmo, & horrore jam jam spinam dorsi adoriente collotenus immergit, in eoq; tam calidè, quàm ferre poterat, tam diu residet, donec eundem jam in totum evanuisse putaret, & vires ulterius balnei calori ferendo jam impares sentiret: inde ad lectum translata, probè contecta, & tota sudore diffluens obdormit, experrecta verò se jam à paroxysmo liberam advertit. Alterâ die ad me joci gratiâ id enarratura venit, recensetq; totum ridiculæ suæ curæ successum, & quid de ea sentirem, quidve ulteriùs sibi agendum foret, quò à febre tandem liberaretur, existimarem, explorat. Super quæ subrisi quidem, reposui ei tamen fortè curam istam, etsi aliàs ridiculam, propter elicitum tamen tum in balneo, tum postea in lecto sudorem ei fore proficuam. Pro majore securitate tamen fore consultum, ut dictum vinum medicatum adhuc saltem donec aliqui paroxysmi pertransirent, quotidiè more hactenus solito biberet, neq; eâdem die, quâ paroxysmus venire deberet, quicquam de esculentis, donec paroxysmi tempus pertransierit, assumeret. Cum quo Consilio discessit illa, neq; rediit, nisi post aliquot septimanas, retulitq; se ab eo tempore, quo balneaverat, nullum amplius paroxysmum sensisse, sed solùm unâ aut alterâ vice aliquam quasi ejus admonitionem cum siti solitò majore, neq; tamen quicquam bibisse, jam aliquoties verò planè nihil. Ecce quàm ridiculè fuit senicula hæc à tam gravi febre senibus aliàs plerumq; fatali, & quæ communiter medicorum opprobrium esse censetur, liberata: Quamvis ego curationem hanc non tam dicto balneo, quàm potius memorato vino medicato adscribendam putem. Quale si quis efficacius reddere vellet, posset pro centaureo minori & carduo benedicto aliquid de chamædri febrifuga aliis dicta, addere. Imò ut simul laxaret, saltem aliquando aliquid de foliis sennæ & rad. polypodii. Est amarus quidem, ut fateor hic potus, & propter tam diuturnam continuationem minus gratus; verùm enim verò, si utilitatem, quam exinde consequimur, consideres, pro-

fectò non amarus, sed dulcis erit, neque ejusdem diuturnus usus talis apparebit.

OBSERVATIO LXIII.

D. MARCI GERBEZII.

Plantago febrifuga.

IN plantagine jam olim febres fugandi virtutem agnovit Dioscorides, l. 2. c. 114. dum dicit: Creduntur postremò plantaginis integræ radices tres in vini cyathis tribus, & pari aquæ potæ tertianas, quatuor verò quartanas febres solvere. Sed vix credent id illi, qui omnia compositis solùm percurari vanè arbitrantur. Rem ita tamen se habere, habeo ex fide dignissima Illustrissima quadam Matrona, quæ cum dicta herba se quotannis quàm plurimos febricitantes tertianarios liberare pro certo mihi asseverat. Accipit illa verò non quamcunq; plantaginem, sed acutam illam seu angustifoliam in arenosis collibus crescentem. Neque radices saltem tres, uti præscribit Dioscorides, sed 5, 6, 9, usq; ad 11. cum foliolis duobus vel tribus minimis, ligat in petia, & infundit per noctem in aceti cyathum unum, exprimit, & ineunte paroxysmo febrili expressum acetum propinat. Repetere se id dicit rarò sæpiùs, & febris infallibiliter cessat. Quod ipsum licet probare & in quartanis, sed postquam ea jam per plures septimanas duravit, adeoq; materia peccans jam nonnihil digesta est. Licet id etiam repetere ad placitum.

OBSER-

OBSERVATIO LXIV.
D. MARCI GERBEZII.

Febris maligna cum vomitu caseoso, & convulsionibus epilepticis curata.

AD initium præterlapsi Octobris anni 1690. eram vocatus in absentia Domini ordinarii Aulæ Auerspergicæ Medici Domini Caspari Corusii Collegæ & Amici mei honorandi, ad Virginem Natione Corintham ætatis 21. circiter anni, temperamenti sanguinei, habitûs floridi, obesam, & plethoricam, febre malignâ, quam intra paucum tempus in eadem aula, octo vel novem ex ejus servitio non obstante diligenti Domini Ordinarii circa eos habitâ curâ, sibi funestam experti erant, detentam. Erat verò jam morbi dies, quâ primùm eam adivi, duodecima, & reperi eam sub crepusculo ejusdem diei quasi altum dormientem, totam largissimo sudore perfusam cum labiis & ore nigerrimis, dentibusq; atro phlegmate, quod pro malo habet 4. aph. 53. Hipp. obductis, manibus verò pedibusq; totis rigidis & inflexibilibus ad intrò non nihil contortis, cum pulsu frequente quidem valdè, & inæquali, non tamen duro, qualis in præsentia convulsionum esse communiter solet, sed molliusculo, & utcunq; mediocri. Excitari tamen nullatenus poterat, multò minùs eo vespere aliquid sumere, unde circa eam agenda in crastinum distuli, quò fortè ad se rediret, aut saltem aliqualiter mutaretur. Sciscitanti interea mihi ex adstantibus de hactenus actis tum ex parte ægræ, tum ex parte Domini Medici ordinarii, referebatur eam ex peregrinatione quadam reducem extraordinarium in toto corpore æstum persensisse cum capitis dolore gravativo, & siti intolerabili, quæ tamen omnia facto pedibus itineri, & exinde consecutæ lassitudini adscribebat; quò sitim tamen falleret, fecisse in penario, ubi inter cætera victualia quoque lac asservabatur,

batur aliquot largissimos lactis haustus, inde post meridiem incepisse præter prædicta conqueri de ventriculi inflatione, & dolore quodam tensivo, tandem etiam de nausea, ultimatim verò sub vesperam eam etiam multùm phlegmaticæ & biliosæ materiæ, unà cum aliquot ferè mediam spithamam longis, & binos digitos crassis phlegmate flavescente obductis frustis veri casei evomuisse, desuper verò habuisse noctem inquietam, & insomnem. Quod videns alterâ die Medicus, atq; ægram adhuc de nausea, & stomachi dolorifica inflatione conquerentem audiens, ei mox vomitorium aliquod in potione præscripserit, quo accepto rursus ferè tantundem casei fuit rejectum; post quod melius quidem se quoad ventriculum & cordis anxietates habuisse ægram, calorem tamen nihilo fuisse factum mitiorem. Insuper ei fuisse sectam venam, clysteres binos applicatos, & alia quæpiam, quæ se specificare non posse asserebant. Quibus perceptis recessi, &, quò sic eam usq; ad meum reditum sinerent, jussi. Mane altero, quod decimus tertius morbi dies erat, redux ægram quidem jam excitatam reperi, ast totam confusam, & torvè nos adstantes, unum post alterum, quasi noscere nos vellet, benè verò non posset, spectitantem, præ linguæ verò tumore, & oris ariditate prunella vulgò dicta, nihil intelligibile ad interrogata respondentem: Jusculum tamen, quod rectè tunc ei adferri curaveram, non repudiantem, quod pro bono, pulsu aliàs molliusculo, & non admodum exili existente, habui, experientiâ edoctus, tales quantumcunq; malè se habeant, non facilè interire. Et proinde ejus curam etiam tantò confidentiùs aggressus sum. Atq; cùm aliis remediis jam pro tunc amplius locus non daretur, quàm alexipharmacis, vires, roborantibus, & externis tum per clysteres, tum vesicatoria à capite revellentibus, hisce saltem insistendum ferventiùs esse duxi, jussiq;, ut quoad cibum aliud ipsi non præberetur, quàm jura pullorum, vel caponum, panatellæ, cremor hordei, vel etiam pomum si cuperet assum. Quoad potum verò aqua cum radice Scorzon. CC. visco querc. & modico sem. coriandri decocta,

cocta, quam tamen vel cum additione lap. prunellæ, vel Spir. vitrioli ad gratiam acidulare liceat, imò prosit. Cæterum verò mox talis pulvis Epileptico-alexipharmacus porrigeretur: ℞. spec. de hyacinth. ʒj. flor. Nitri. Mynſ. ℈ij. pulv. epilept. March. ℈j. lap. Bezoard. or. gr. v. M. f. pulvis, dividatur in 4. partes æq. quarum una detur ſubitò ex tali vehiculo: ℞. aq. Scorzon. galeg. ceraſ. nigr. āā. ℥ij. ſyr. acetoſ. citr. ʒß. M. Pro viribus roborandis ei præterea frequenter de tali mixtura cochleatim propinaretur. ℞. aq. cord. Hercul. Sax. 2dæ ℥iß. meliſſ. ceraſ. nigr. totius citr. āā. ʒj. confect. alkerm. incompl. ʒß. man. Chr. perl. ʒj. pulv. epil. March. ʒß. ſmaragd. præp. coral. rub. præp. unic. ver. āā. ℈ß. fol. Auri num. j. M. detur ad vitrum pro uſu præfato. Pro oris humectatione etiam, & nigredinis illius abſterſione de tali mucilagine frequentiſſimè aliquid ori inderetur: ℞. mucilag. ſem. pſyll. & cydon. aq. ſemperv. & aq. prunel. āā. ℥ij. extract. diamor. uſit. ʒvj. lap. prunell. ʒj. detur ut ſupra. Et loco ejus aliquando caſtaneæ magnitudine de butyro recenti inſulſo; & cum modico nitri præp. permiſto, abſterſâ ſemper deſuper cum dentiſcalpio linguâ. Quibus pro interim ſic ordinatis receſſi, atq; verſus veſperam redux ægram ab uſu unius pulverum præſcriptorum egregiè ſudâſſe inaudivi, paulò poſt tamen ab ejusdem ſumptione nova in eundem ſtatum ſimilem heſterno recidiſſe. Quare commendavi, ut eo adhuc veſpere quatuor ſat magna veſicatoria cruribus & brachiis applicarentur, quod etiam factum fuit. Decima quartâ morbi die mane rurſus quadamtenus præſentiorem ſibi, tametſi totam confuſam reperi, & quamvis de applicatis ſibi veſicatoriis nihil hactenus ſciverit; ad eorum tamen apertionem maximè ejulavit, Extraxerant verò ferè ad ℔ß. ſeri flavo-vireſcentis; quibus uti decet religatis offerebatur ægræ juſculum, quod etiam libenter aſſumpſit, poſt aliquod intervallum verò rurſus una doſis de ſuprà ordinatis pulviſculis. Paulò pôſt in tantas convulſiones cum horribili ejulatu incidit, ut è lectô ferè dejiceretur, cum ſubſequente inexcitabili quaſi veterno, quem etſi per varia, ut acria, qualis

erat ruta cum aceto contrita naribus supposita, extremorum frictiones, acres clysteres per inferiora pluries injectos &c. discutere, & interumpere conabamur nihilo tamen plus non effecimus. Imò si ægra multùm inquietabatur, novis convulsionibus prehendebatur, ut propterea eam consultius sibi sinere quàm turbare fuerit. Atq; sic permansit, absq; eo, quòd vel momento ad se rediret, aut excitaretur, usq; in tertiam diem, quæ erat morbi dies 17. continuo ferè sudore nunc magis nunc minus diffluens. Quæ perspiciens tandē ferè de reconvalescentia desperaveram, non capiens, qualiter natura tam gravia accidentia tamdiu perferre posset. Contigit tamen, ut dictâ die 17. versus auroram ægra rursus ad se nonnihil redierit, & loqui intelligibilius, ore nimirum per toties etiam vi infusam memoratam mucilaginem rursus quodammodo humectato, inceperit, unde de novo melius sperare cepissem, nisi novo timori mihi fuissent locutiones ejusdem adeò perturbatæ, & communiter morti vicinis usitatæ, nempe de vestium mutatione, itineribus, nescio quò instituendis &c. Jussi tamen ut præscriptis insisterent; atq; si ægra assumere possit, de ordinatis pulvisculis bis de die ei porrigerent, cum frequentioribus jusculorum restaurativorum sorbillationibus, pro viribus rursus quodammodo restaurandis. Quibus etiam usq; ad 21. morbi diem sic administratis tantùm effectum fuit, ut ægra indies præsentior sibi fieri, cibum appetere, & melius se habere quoad omnia ceperit, exceptâ solâ, de qua adhuc maximè conquerebatur, corporis lassitudine, & quasi concussa esset atq; tota confracta, dolore, ut propterea nec nimiùm movere se posset, & præcipuè quidem lumbos sibi & fœmur dextrum dolere. Quoad quæ proinde; ut eam etiam consolarer, dixi ipsi istam lassitudinem, & totius corporis dolorem à perpesso tam gravi, & diuturno morbo procedere, & utrumque (si Deus volet) cum indies accrescentibus viribus brevi transiturum; Lumborum verò tam atrocem dolorem ex tam diuturno supino decubitu fuisse ortum, ad inunctionem verò unguenti refrig. Gal. & rosacei simili-

ſimiliter mox receſſurum. Sed quid fit? dum Miniſtra eam cum dictis unguentis illinire vellet, lumborum regionem in variis locis nigram, adeoq; gangrænoſam, & ipſum femur dextrum cum tribus puſtulis ſat magnis pariter nigris conſpicit, & propterea inunctionem usq; in meum reditum differt. Ego vero quod abraſæ Epidermidi gangrænam ſucceſſiſſe judicarem, mox Chirurgum Dominum Hermannum Elke advocari curavi, atq; hoc negotium totum ipſi commiſi, mihi ulterius nihil reſervans, quàm ut ægra adhuc ſemel à morbi reliquiis, quæ aliàs in corpore relictæ, teſte Hipp. 2. aph. 12 recidivas facere conſueverunt, ritè expurgaretur, quod etiam mox poſterâ die factum eſt, & ægra recuperatis ſenſim viribus (laus ſupremo Archiatro DEO!) præter omnium ſpem convaluit quàm feliciſſimè.

Unde nunc clarè, ut ſcholii loco aliquid adjiciam, apparet, ægros morbis acutis detentos, quantumcunq; etiam periculosè ſeſe habentes, non facilè eſſe ſine remediis, tanquam deploratos relinquendos, neque de vita eorum facilè deſperandum, præſertim ſi juvenes illi ſint, & ad tactum non valdè aridi, cum pulſu non admodum exili & duro, ſed potius molliuſculo & quaſi undoſo, neq; cibum omnino averſentur. Sic dicta ægra plura in ſe habuit, quæ me ab aſſumenda jam tam tardè, duodecimâ ſcilicet morbi die, ejusdem curâ merito abſterrere debuiſſent: præterquam nimirum quòd morbo laboraverit acuto, adeoq; teſte Hipp. 2. aph. 19. periculoſo, & ratione ſalutis & mortis incertæ prædictionis, inſuper delirabat, convellebatur, & lentoribus dentes obductos habebat, quorum primum pro malo ſigno habetur ab eodem Hipp. 2. aph. 33. imo 4. aph. 50. planè pro lethali; ſecundum damnatur non ſolùm 2. aph. 24. verùm etiam 4. aph. 66. tertium verò 4. aph. 53. Et quod exitum adhuc magis dubium reddebat, erat id, quòd eâdem febre intra paucum tempus eorum, uti ſuperius dixi, aliquot in eâdem aula, qui tamen æq; juvenes & robuſti erant, ac iſta patiens, interierint, quod præter iſta mala ſigna tamen, memorata

bona, & non facilè fallentia signa adfuerint, de ejusdem salute statim desperare non poteram. Etsi Machaon noster primus febres has ejus genii esse dicat, ut, dum maximè blandiuntur, noceant, & dum maximè nocent, decipiant, adeoq; eis fidendum nunquam esse.

Apparet denique & lac non vanè jam olim febricitantibus ab Hippocrate fuisse prohibitum. Neq; hoc quidem solùm propterea, quòd facilè in nidorem & bilem convertatur, verùm etiam quòd ab acido pancreatico in talibus solito acidiore, & ex intestino duodeno ad ventriculum regurgitante facilè in caseum coaguletur, qui postea sit majorum obstructionum causa.

[Labaco 9. Januarii 1691. Augustam Vind. missa.]

OBSERVATIO LXV.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Muscæ majoris ictus admiranda symptomata invehens.

ANno 1690. Agnes Petrinin, puella undecim annorum, militis cujusdam filia admirandis symptomatibus (non sine Satanicæ Collusionis suspicione) divexata fuit; Cujus venter instar tympani inflatus erat, qui, æquè ac pedes continuò movebatur atq; tremebat, totumq; corpus sæpius repentino motu cõcutiebatur, ac inter ructus porci quasi grunnitus audiebatur. Ad hæc persæpè materia flatulenta in abdomine oberrabat, quæ ut patienti videbatur, nunc vocis cujusdam animalis in corpore delitescentis, nunc fistulæ sonum de se edebat, siq; caput per ascensum petebat collum cum capite mirum in modum, non sine evidenti delirio, inflectebatur. In affectus principio singultu saltem cum ventris inflatione corripiebatur, qui, quoniam hoc malum à Dæmone, vel sagis aut veneficis illatum esse suspicabatur, spiritualibus remediis

per

per Sacerdotem quendam adhibitis, per tres septimanas sopitus, postea verò majori cum impetu reversus est. Hæc patiens, quæ curæ meæ in nostro Xenodochio demandabatur, mihi referebat, quod priori anno, tempore messis in campo labori incumbens, à musca grandiori ac insolitæ magnitudinis in dextro denudato crure supra genu, ac simul etiam in illo ipso pede infra genu, duobus ictibus percussa fuerit, à quo statim tempore miserandum huncce affectum persentire cœperit.

Ex qua causâ Curationem ad veneni per muscæ ictum illati expulsionem & eradicationem direxi, atq; sequentia remedia adhibui. 1. ad vitiosos humores à corpore expurgandos. ℞. Syr. Emet. Angel. Salæ ℨvj. d. pro dosi unâ. Et, ℞. Herb. Absynth. Card. bened. Centaur. minor. Menth. crisp. Meliss. Puleg. Origan. ãã. pj. Rad. Enul. Calam. arom. Fœnic. Caryophyllat. ãã. ℨij. Rhabarb. ver. ℨiij. Fol. Sen. el. f. st. ℨvj. Agar. troch. Gialapp. Polypod. quercin. Cinnam. opt. ãã. ℨij. Crem. Tartar. ℨjß. Sem. Anis. Fœnic. Carvi ãã. ℨß. M. & concis. f. cum Syndon. alb. nodulus cum ℔iiij. vini albi infundendus, cujus quotidiè manè jejuno stomacho ℥v. hauriantur. 2. Ad singultum tollendum. ℞. Theriac. cœlest. gr. iiij. Extr. Laud. Opiat. inc. gr. j. f. pill. num. v. una vice degluțiendæ. Externè, ℞. Ol. absynth. menth. crisp. mastich. ãã. ℨij. nucist. rec. expr. ℈j. Ceræ parum, f. unguentum stomachale.

In eundem etiam finem Cataplasma contra singultum Mynsichti regioni ventriculi fuit applicatum. 3. Ad malignitatem eradicandam, simulq; flatus discutiendos. ℞. Rob. Juniper. Theriac. Androm. ãã. ℥j. Electuar. Diascord. Fracastor. Conserv. Menth. ãã. ℥ß. Philon. Rom. ℨij. Brod. Zingib. ℨvj. M. f. Electuarium, cujus de die sæpius avellanæ quantitas sumatur. De reliquo Diæta conveniens fuit observata. Quibus adhibitis remediis præfata Patiens per Dei gratiam pristinæ sanitati fuit restituta.

OBSERVATIO LXVI.

D. EBERHARDI GOCKELII.

Dæmonis fraudes, in decipiendis ac obsidendis hominibus, exhibens.

ANno 1690. tempore vernale, lanii cujusdam filia viginti annorum, ex Diœcesi Heidelbergensi oriunda, Ulmam veniebat, quæ variis prodigiosis gestibus corpus hinc inde agitabat, dulcissimumq; nomen Jesu nec audire, multò minus ore proferre vel recitare volebat, & quoties dicti beatissimi nominis mentio fiebat, totum caput horrendum in modum vibrando, quatiendo, & abnegando movebat, atq; distorquebat, ac instar canis latrabat, hocq; Salvatoris nomen ore suo exprimere pertinacissimè recusabat, tandem verò aliquoties seriò monita & increpata, non sine horrore ac pavore anxia voce proferebat, ac simul jussa orationem dominicam titubante lingua recitabat.

In causam hujus mali mihi inquirenti, per intervalla sibi conscia, referebat, quod ante semestre vittam cum inhærente cacodæmone pro dimidio floreno emerit, ac inter alia certo quodam tempore ipsi imago alicujus albi ac nitidi coloris viri cum pileo plumis ornato comparuerit, à quo tempore hisce tentationibus, animiq; simul ac corporis cruciatibus infestata fuerit.

Quibus auditis, dubitatum est, an hic affectus obsessio satanica corporalis vel spiritualis dicenda sit? an ab actibus venereis illicitis, & congressu forsan cum dæmone virum mentiente, vel à malo hypochondriaco cum collusione diabolica provenerit? quod perspicacioribus Viris judicandum relinquo.

Hæc fœmina frustra prius usurpatis mihiq; recensitis remediis, cum apud nos verbo Dei, dictisq; S. Scripturæ consolatoriis, nec non assiduis prælectis precibus erecta ac roborata fuisset,

fuiſſet; & inſuper præparato prius corpore emeticum quoddam pharmacum bibiſſet, aliquoties fortiſſimis egerendi conatibus tentata, tandem cum aliqua portione ſanguinis duabus vicibus, & quidem primâ duos, poſtea unum, ſicq; tres nigro colore tinctos ſcarrabæos evomuit, quibus egeſtis, unico hebdomadis ſpatio ab hoc miſerrimo & deteſtando malo feliciter liberata, priſtinæq; ſanitati reſtituta fuit.

[*Miſſæ Noribergam 1691. d. 23. Januar. ad D. Wurffbainium.*]

OBSERVATIO LXVII.
D. THEODORI CHRISTOPHORI KRUGII.
De
Pereſo iterumq; conſolidato inteſtino.

MAtrona quædam non infimæ ſortis quinquaginta annorum à longo tempore herniâ inguinali dextrâ laborans, incidit in morbum iliacum cum febre continua, aſt curatur feliciter ab hoc morbo, ita ut iterum omnibus functionibus ſuis incumberet, remanente tamen hernioſo tumore, quem paulò poſt magis magisq; dolentem & indies rubentem tandem gangrænâ, (ob intempeſtivam enim verecundiam nolebat Chirurgum opportuno adhuc tempore admittere) correptum ſentit, evenit hæc lerna malorum, multis ſtipata truculentiſſimis ſymptomatibus, omnis judicii & verecundiæ illuſio, hinc adhibita opera Chirurgica neceſſe erat ſecundum artem & debitis applicatis hunc tumorem ad ſuppurationem ducere, quo facto & tumore aperto, reperitur aliquot poſt dies in vulnere vermis ſeu lumbricus magnus & oblongus, hinc ſtatim de pereſo à lumbrico inteſtino ſuſpicio oriebatur, præprimis cum altero die ex eodem vulnere liquor oleaginoſus in ſat magna copia emanaret, & quod hic non ex omento aut aliis partibus adjacentibus prout reliqui adſtantes & Medici & Chirurgi judicabant, rejiceretur, ex conſilio ſumſit ægra alimentum tinctum & medicamentum cum balſamo

ſulphuris terebinthinato permixtum, aſt poſt parci temporis intervallum liquor ex ſupra dicto vulnere emanabat eodem colore & odore juxta aſſumtorum naturam præditus, evidentiſſimo exemplo, inteſtinum eſſe pereſum & perforatum, cum & tandem cum fœtore feces liquidiores effluerent. Adhibitis hinc in- & externis remediis ſic dictis vulnerariis & quiete, dicta ægra jam melius incepit vivere, dum non ſolùm vulnus ad conſolidationem laudabiliorem vergit, & licet ægra benè ingerat, digerat & egerat, amplius tamen nec chyli, nec fæcum quid obſervatur, quod ex inteſtinis aut ſupra dicto vulnere emanet, ſic ut mox ægræ in integrum reſtitutæ ſpes affulgeat.

[*A. 1691. 5. Febr. per Exc. D. Febrium Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO LXVIII.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

Diarrhœa XIII. menſium, ſuccedente aſcite, caſu partim, partim arte curata.

CUm Anno 1662. ſub finem menſis Decembris, in vicariam meam Patriam Dantiſcum reverſus, praxi me devoverem, primus qui curæ meæ ſubmittebatur Sutor erat, isq; veteramentarius, vir ſtatæ ætatis, triginta ſex fortè annorum, conſtitutionis, dum valeret, athleticæ, ſed cum ipſum adirem exhauſtus, planè atq; exſanguis. Hic anno præcedente feſtum Nativitatis Dominicæ inter gaudia tranſacturus, à ſuo, cui antea operam locaverat, uti vocant opifices, Magiſtro, ad epulas invitatus, finitâ cœnâ, cum temporis fallendi ergo chartis luſoriis de juglandibus certarent, joci gratiâ, quas lucratus erat, omnes ſucceſſivè devoraverat, ſed magno ſuæ valetudinis diſpendio; Cum enim cereviſiæ Dantiſcanæ fortioris, craſſæ illius & fæculentæ largiores aliquot hauſtus ſuperbibiſſet, eâdem nocte in diarrhœam incidit admodum violentam, adeo ut viginti quatuor horarum ſpatio octogies

gies dejiceret: Humorum autem ac virium jacturam, strenuâ ejusdem cerevisiæ ingurgitatione, cum indies sarcire studeret, continuata fuit illa diarrhœa integros duodecim menses; donec amicorum hortatu partim, partim commiseratione motus, quòd omnem suam substantiam per utrumq; guttur helluo transmisisset, viribus æq; ac ære omni exhaustū curandum susciperem. Secedebat tunc singulis diebus & noctibus quinquagies, nec alia supererat indicatio, quam remediis ad id aptis immanem illum alvi fluxum sedare, id quod DEO clementer secundante intra triduum ex parte præstitum, ita ut plus quinque vicibus non dejiceret: Sed ecce! cessante alvi fluxu ille jam helluationi assuetus, non cessabat more solito potum largissimè ingerere. Fiebat id me inscio, ideò nec prohibente, sed intra paucos dies tumor abdominis ac pedum immanis diætæ hoc delictum satis manifestè prodebat, obluctabar quantum poteram remediis viscera roborantibus, diaphoreticis, sudoriferis, diureticis, sed frustra, superabat enim omnium remediorum virtutem ingesti humoris copia, nec assueta largioribus haustibus gula, continuâ siti stimulata dissuescere tam properè ac coërceri poterat: Eò ergò res brevi deducebatur, ut pedibus & abdomine im̄ensum tumentibus decumbere ampliùs respirationis causâ nequiret; sed in lecto erectus, exporrectis & propendentibus in pavimentum pedibus, dies noctesq; transigere cogeretur. Spes erat in angusto, remediū præter paracentesin, eamq; dubii admodum eventûs, ob labefactata tanto temporis intervallo diurnis nocturnisq; potationibus viscera, nullum. Hanc & æger admittere detrectabat, & ego urgere non audebam. Quid fit? Dum ita funestum uterq; præstolamur eventum, ecce! cattella domestica ædis illius, cujus cellæ, more urbis illius, æger hic erat inquilinus, ante morbūm eidem familiaris, per apertam fortè fortuna januam in hypocaustum irrepit, utroq; pede anteriori in pedes ægri nudos abblanditura insilit, ac unguibus cuticulam tumore immani distentam adeoq; tenuissimam plurimis hinc inde vulnusculis sauciat, unde copio-

copiosum erumpens serum, paucorum dierum spatio omnem exhaurit laticem hydropicum. Interea strenuè mihi in præcavendâ inflammatione ac gangrænâ, atq; roborandis visceribus dies noctesq; desudandum erat. Nec deerat Divina gratia, nam intra duos forte menses & dimidium ab inceptâ curatione integræ valetudini restituebatur, & sacras ædes, imò animi etiam causâ campos invisere posset; at ob tanti temporis decubitum continuum, labefactato musculorum spinæ dorsi tono, non erectus, sed silicernii instar cernuus diu incedere cogeretur.

OBSERVATIO LXIX.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Avellanarum insigni noxâ.

PRæcedens observatio quâ esum juglandium immoderatum, haustâ desuper cerevisiâ fortiori, noxius deprehensus, in memoriam mihi revocat aliam, ex ore ipsius patientis haustam, de nimio avellanarum nucum esu admodum nocivo. Cum Anno prædicto 1662. Patriam maternam Gustrovium Megapolitanorum ac degentes ibi cognatos inviserem, diverti in ædibus spectati illîc Viri Senatorii ordinis, Augusti Schneideri; è conjugio, in quo cum consobrinâ meâ vivebat, affinis. Is, alia inter colloquia, referebat, se ante annos circiter duodecim ex esu nimio nucum avellanarum, subsequente cerevisiæ Gustroviensis fortioris, quam Kniesenack vocant, potu paulò largiori, incidisse in diarrhœam, indeq; in dolorem acerrimum ac tumorem partium posteriorum excoctioni dicatarum, qui à balneatore imperito ac succedente etiam febri, à medico postea vocato negligentiùs tractati, ex inflammatione gravi in gangrænam ac sphacelum degeneraverunt, adeò ut à succedente in curam Chirurgo Rostochiensi, satis illic celebri, affine suo, Petro Retschero, aliquot pondo carnis

corruptæ

corruptæ sectione auferendæ, atq; intestinum rectum aliquousq; ab omni carne circumjacente denudandum fuerit. Curatus tandem post exantlatos atrocissimos cruciatus, relictâ exiguâ fistulâ, cum torpore quodam sphincteris ani, in ævum incurabili.

OBSERVATIO LXX.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Trochleâ sclopeti in nasi & frontis ac utriusque oculi interstitium explosâ, ac per triennium ferè absq; insigni sanitatis dispendio gestatâ.

Analogas huic observationi plures tam inter Medicorum aliorum observationes, quàm in Ephemeridibus Illustris nostri Collegii dari nullus dubito, haud tamen & hanc ingratam fore spero, unâ fortè aut alterâ circumstantiâ ab illis diversam, quæ cum proximè præcedentem prima occasione in memoriam mihi revocarem, spontè se suggessit, ab eodem authore Viro fide digno mihi relata. Inviserat ille aliquot retrò annis à prænominatâ ærâ, fratrem suum Germanum Joannem, si rectè memini, Schneiderum, fortalitii Megapolitani, cui nomen Dömitz Gubernatorem. Hîc ergo alias inter animi recreationes ac temporis impendia fratrem dispatiatum educit in circum jacentes fortalitio campos armatus sclopeto exiguo, quo cùm obviam fortè aviculam petit, trochlea, quâ postica sclopeti extremitas obturatur, (die Schwantz-Schraube vulgò audit) quâ de causâ quove casu ignoratur, retrò excussa, medium inter utriusq; oculi ut & nasi & frontis interstitium subintrat, illumq; humisternit. Frater inopinato fratris casu attonitus primùm, ubi paululum resum-

sisset animum, affusâ faciei frigidâ jacentem à lipothymiâ excitat, erigit, ac domum reducit. Vulnus sub fronte nec adeo magnum aut lædenti proportionatum, nec grave aliquod symptoma præter dolores nonnullos paulò acriores, aliquod grave inducens, suspicionem hærentis illic cochleæ initio diluit. Advocatus tamen Chirurgus ille cujus in præcedenti observatione mentio facta. Ille exploratorio stylo tangit equidem duritiem, ac hærere illic quicquam ferrei judicat, sed nil minus quam cochleam suspicatur. Cum autem illud eximendi nulla spes esset, nec vulnus magni videretur momenti, brevi hoc consolidat, & ad cicatricem deducit. Nec æger incommodi majoris quicquam patitur, præter pondus aliquod, ac perpetuam quasi gravedinem, quibus cerebrum obstructum & gravatum videbatur, ac aëris atq; odorum admissione privatum, adeo ut aperto ore plerumq; dormire cogeretur. Transegit hoc statu aliàs satis vegetus ferè triennium, cum Rostochium transiens, ad Chirurgi supradicti tonstrinam barbæ radendæ causâ divertit, dumq; in hâc tonsor occupatur, hîcq; resupinato capite novaculæ guttur submittit, ex improviso trochlea è cavitate, cui hactenus inhæserat, in Epiglottidem irruit ac suffocationem minatur, unde, tonsore ab opere tantisper cessante, ille per os eam pyreo adhuc pulvere squalentem ejicit, pauco aliquo muco purulento subsequente; Aër autem, quâ datâ portâ per nares tanto cum impetu irrumpit ut visum ipsi fuerit, ac si procella quædam caput ac cranium penetraret, quâ tamen paulatim sedatâ, ille per plures annos salvus vixit, & incolumis.

OBSERVATIO LXXI.
D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
De
Organo auditus Lupini.

QUi Philoſophos inter modernos animalia, bruta præſertim pro meris habent automatis, atq; animâ & ſenſu carere volunt, adeoq; inanimata non ſine contradictione in adjecto, animalia faciunt, ſuo, per me licet, indulgeant genio & ingenio, nemini hoc nomine dicam ſcribam; ſed hâc conditione, ut & mihi ignoſcant, nec eandem ſcribent, ſi huic ipſorum effato hactenus non ſubſcribam. Præter enim quod ipſorum ſpeculationes ingenioſè ſane ac ſubtiles, ut & demonſtrationes è matheſi & ſtaticâ petitæ, ſpecioſæ admodum primâ fronte, mihi nondum ſatisfaciant, nec ab omni ſcrupulo me liberent, talia in animantibus tamq; manifeſta, tum ab aliis, tum à me ipſo ſingularis aſtutiæ, quæ maximam, ratiocinii, qualiscunq; tandem, analogiam habet, obſervata ſnut ſpecimina, ut ſenſu carere mihi videatur, qui ſenſum ipſis omnem, ratione, qui ſagacitatem, rationis æmulam denegare præſumſerit. E pluribus unicum in medium proferam de Lupo exemplum, cujus ipſe cum aliis & arbiter fui, & ſententiæ ob perpetratum non ſine inſigni verſutia ſcelus in delinquentem latæ executor. Lupum pullum A. 1663. nutriverat catenæ alligatum in horto ſuburbano integrum ferè annum, Aurifaber Gedani opulentus, cui nomen Johannes Pohlman. Hic cum paulatim adoleſceret prædo nativus, cum ætate indolem induere ac tandē prodere cœpit. Alimentorum enim, quæ indies ipſi præbebantur, portione non contentus, aliunde ejus copiam ſibi majorem parare attentavit, eatenus, in hoſpitem ſuum ac Dominum gratus, quod anſeribus anatibus, gallopavonibus, gallinis aliisq; altilibus, quæ ſociæ ipſi erant & familiares, parceret, nec quicquam damni illis inferret; ſed cantu fortè ac cla-

more de vicinis catus, inde sibi prædã quæreret ac peteret. Verùm, quâ ratione, dixeris, catenæ alligatus? En ingenium, ut ita loquar, de die nullâ quasi de re sollicitus, quietus in loco sibi destinato hærebat, noctu millum, singulari artificio exuere ac potitâ prædâ rursus induere didicerat. Vinculis sic liber parato sibi subter sæpimento exitu in vicinas cohortes diu grassabatur. Vicini damnum quidem ac cohortalium suarum detrimentum quotidianum sentiebant, de prædone autem illo, quod millo & catenâ coërcitum scirent ac quotidie viderent, securi, hunc furem subolere nullatenus poterant. Donec ingravescente damno excubias agere inciperent, ac tandem in recenti facinore prædonem hunc versipellem unâ alterâve vice deprehenderent, sicq; quo artificio millum exueret, rursusq; indueret propriis usurparent oculis Re tunc ad Dominum delata & de noxâ illatâ querelâ institutâ, damnum hîc vicinis, fortè & cum auctario, refundere coactus, facinorosum hunc amicorum nonnullorum judicio sistebat, qui unanimi sententia novaculæ illum anatomicæ adjudicabant. Cujus sententiæ executio cum mihi ac duobus aliis medicis administris deferretur, varia in opere notatu non indigna occurrerunt, circa ventriculum, intestinum tam ileon quàm cæcum & colon, circa dentium structuram & incrementum, vasa lactea & lymphatica, ductum pancreaticum & thoracicum, pulmonum cordis ac humorum in vasis motum, tunc observata & à me partim, partim à sociis notata. Præ cæteris autem organum auditûs mihi, per otium accuratius examinandum cessit: Id verò cum tentarem maximam difficultatem in separandis ejus partibus inveni, adeo ut, cum nulla commissurarum ullatenus dividi posset, tam validè enim & firmiter in ferâ tam juvene coaluerant, cuneo ferreo acuto medium ossis petrosi, ne oscula auditus læderem, findere, adeoq; concham ipsam frangere cogerer: Quo facto insolitum quid in conchâ, ac hactenus, aliorum in quadrupedum organis non inventum mihi occurrit, septum nimirum haud procul à tympano illud cingens, atq; à conchæ reliqua cavitate distin-

Organum auditus Lupinum.

Fig. 8. ad p. 117.

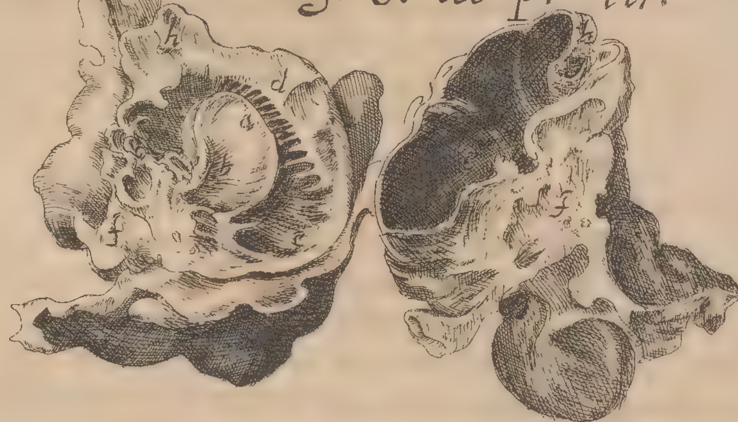

Fig. 3. ad pag. 62. Fig. 4.

Fig. 5. Fig. 6. Fig. 7.

Annus IX.

diſtinguens, ſupernâ orâ innumeris pinnulis ordine initio & ſigillatim diſpoſitis, mox vero confertim aculeorum inſtar erinacei prominentibus munitum, cujus cum uſum indagarem, cogitanti mihi ſuſpicio nata, ſeptum hoc fortaſſis in cauſa eſſe, quod Lupi Tympanorum ſonum ferre non poſſint, ſed, fame licet, rabidi, ſolo hujus fragore à gregibus arceri ac fugari poſſint; Dum enim ſonus ille ſatis validus patulam auris Lupinæ cavitatem ſubintrat, ac tympanum (proportione ad humanum exactâ valdè magnum liberè ferit, reciprocatur fragor ille inter ſpicula ſepimenti illius tenuiſſima, ac inter illa in conchâ adeo reduplicatur, ut ferendo horrendo illi ſono non ſit Lupi ſenſorium aliâs, ut apparet, ſatis delicatum, ideoq; illum fugere cogatur, quantum poteſt. Subjeci accuratioris intellectus & conſiderationis ergo ſchema ad vivum delineatum, cujus

a. notat tympanum valde capax, & ſpatioſum.

b. malleum in ſitu ſuo naturali tympani membranæ tenuis admodum & delicatè adhuc cohærens.

c. ſtapedem in ſitu naturali, reliquis oſſiculis, in eadem innominato, ſub oſſe petroſo latentibus.

d. d. ſepimentum, tympanum inter & conchæ parietes ſitum, altitudine tympanum ſuperans, concham illic in duas quaſi partes diſpeſcens, & diverſis diſcriminibus in cellulas, quaſi plures diſtinguens, pinnulis ſupernè ſubtiliſſimis ſtipatum.

e. Conchæ in duas partes diffracti parietes.

f. Os petroſum per medium fractum.

g. Septi prædicti in altera conchæ medietate continuatio.

h. locus, in quo ſeptum illud frangendo discontinuatum.

Fig. VIII.

[*Berolino Noribergam A. 1691. 27. Febr. miſſa.*]

OBSERVATIO LXXII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.
De
Generatione lapidum vulgo Bufonum in Echinometris.

CIrcumferuntur passim lapides, qui impropriè Germanis Kröttensteine vocantur, quòd à bufonibus magnis & veteribus eructari, aut quocunq; modo provenire putentur: Horum figura plerumq; est rotunda, diversæ magnitudinis, quandoq; ovalis, sæpius conica, ovi instar per medium dissecti, quinq; striis vel punctorum lineis æqualiter figurâ pentagonicâ distinctis conspicua. Quidam eorum figuras testudinum cheloniis assimilant, unde ipsis *Chelonitides* dicuntur, quod testudines nuper ex ovis exclusas & in lapidē conversas ineptè credant. Sic vocatur quædam eorum species *Ovum anguinum*, quod à serpentibus confletur, *Brontia*, quod tonitru, *Ombria*, quòd imbribus detrudatur, & quæ superstitio, Ignorantiæ mater alia atq; alia nomina invenit. Verùm ut brevibus proferam, quod sentio hunc lapidem esse fœtum *Echinometra*, *Echini marini*, *Spatagi*, *Brissi* & horum generum, in quorum testarum cavitatibus generetur lapis iste, per alicujus limi aut materiæ lapidescentis accretionem, adjuvante præsertim visciditate insecti demortui in testa sua, salvis aliorum judiciis, firmiter mihi persuadeo: ita ut hic lapis à loco suo natali meâ sententiâ non absurdè appellari possit *Echinitis*, *Echinometritis*, *Spatagitis*, *Brissitis &c.* Uti enim *Conchitides* Patriam sibi vendicant concharum aut cochlearum cavitates, cum sceleta vel putamina eorum nuda & vermibus suis orbata limosam & lapidescentem materiam diu in se retinuêre, quæ tandem per annos & secula durissimi lapidis constantiam acquisivit, & deniq: consumptâ putredine vel diuturna calcinatione conchæ vel cochleæ substantiâ formam conchylii internam cum omnibus lineamen-

Echinometræ testa resu=
pinata ut appareat interior facies.

Fig. 9.

p. 119.

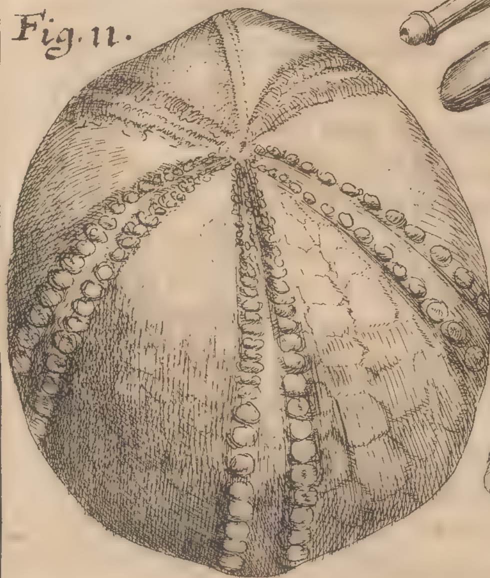
Echinometra maris Baltici
è purpureo et spadiceo variegata.

Fig. 10.

Echinometritis
pars superior.

Fig. 11.

Aculei Echinometræ
digiti Dño Rumphio
dicti.

Fig. 12.

justæ magnitudinis.

neamentis tanquam Ectypum exprimit. De horum lapidum figuris eleganter ligno exſculptis, conſule Joh. de Laêt, de lapidibus, l. 2. c. 29. p. m. 191. & ſeq. Eodem planè modô accidit, cum Echinitidibus noſtris, vulgò Bufonum lapidibus, hi enim ſuorum Archetyporum, qui ſunt Echinorum marinorum teſtæ, Ectypos exactè præſentant. Nam, ut notum ex Aldrovando, Gesnero, de Boet, de Laet, Boccone & aliis Litographis, nec non ipsâ experientiâ, lapides hi, Echinometritides omnes cujuscunque ſint magnitudinis & figuræ: (ut ſuperiùs notatum) in ſuperficie ſua oſtendunt, quinq; ſtrias vel punctorum ordines, æqualiter inter ſe diſtantes, inſtar figuræ quinquangularis, nunc ab apice ſummo, tanquam ſuperiore axe, ad inferiorem excurrentes, quales viſuntur in cavitatibus teſtarum Echinometrarum, nunc in medio lapidis corpore ſubſiſtentes, uti conſpiciuntur in putaminibus ſpatagorum, ab antiquis ita nominatorum. Vide figuras ſtructuræ interioris harum teſtarum cum appoſitis lapidibus, ab Excel. D. D. Gahrliep, Collega meo Clariſs. penicillo Apellineo delineatis. Exſtant quoq; horum figuræ, eleganter ligno exſculptæ nomine Brontii, Ombriæ & aliarum vocum apud Auctores, præſertim Joh. de Laet, Gerhardum &c. Hi lapides in teſtis Echinometrarum variarum geniti, quandoq; teſtas ſuas vel integras vel caſu fractas & particulatim retinent, unde à quibusdam pro Echinometris petrificatis & in lapidem converſis habentur, ut apparet apud Aldrovandum de Echinis marinis, inprimis apud Curioſiſſimum Bocconem in tractatu dicto Recherches & obſervations naturelles p. m. 296. 298. &c. Etſi autem petrificationem variarum rerum & ſic quoq; echinorum marinorum negare nolim, cùm ſc. res animata cum omnibus ſuis internis & externis partibus à cauſa lapidifica in duritiem lapidis vertitur; tamen pace horum Virorum ſtatuerem quoque petrificationem echinorum marinorum contingere tum demum, cùm echini inſecto (quod de genere polypi & ſtellæ marinæ eſſe arbitror & per ſe aliàs uti reliqua marina inſecta, gelatinoſum vel viſcoſum

corpus

corpus obtinet, ſicuti in littoribus maris Baltici paſſim videre licet) interemto vel aliàs mortuo, materia limoſa lapidifica varia in æquore ſalſo contenta ſeſe paulatim inſinuat teſtis echinometrarum tanquam nudis ſceletis vel corticibus & inibi colligitur, paulatim condenſatur & per aliquot ſecula tandem, pro materiæ conditione in duriſſimum lapidem concreſcit, qui ratione vel viſciditatis materiæ vel ſiccitatis ejusdem, teſtas Echinorum marinorū vel retinet totaliter, vel ex parte, cujus exemplaria habui, & adhuc retineo & apud Bocconem l. c. p. 298. & alios exſtant: vel deniq; teſta penitus recedit, à materia lapidis ſicca, & relinquit veſtigia formæ ſui Archetypi, (quam habebat in convexitate ſua:) lapidi impreſſa. Ob cognationem materiæ depingi curavi echinometram obſcurè purpurei vel caſtanei coloris, quæ reperiuntur in mari Baltico: Item Clar. Rumphii ſpinas majores & minores, lapidem echinometrarum, quas mihi transmiſit, ex Inſula Ambona, omnes tamen in apice triquetras & petrificatas, quas Auctor digitos echinorum vocat. Item ejusdem Cl. Rumphii Nautili genus nondum ab Auctoribus deſcriptum, quod colore, magnitudine, ſtriis craſſioribus & latiore corpore à vulgari differt.

Fig. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI.

OBSERVATIO LXXIII.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Stella cadente meteoro.

QUoniam præcedente obſervatione mentio fuit facta ſtellarum marinarum, quòd inſecta Echinorum marinorum ex figura pentagonea & ſubſtantiæ viſciditate ad ſtellas marinas proximè accedere conjectura ſit, incidit in memoriam meteorum, vulgò ſtella cadens dictum, cujus ſubſtantiæ experimentum, cùm ipſemet habeam, enar-

Spatagus resupinatus
ut ejus interior appareat structura.

Spatagites pronus.

Fig. 13. p. 120.

Fig. 14.

Spatagites supinus.

Nautilis species nondum
descripta, â Dño Rumphio missa.

Fig. 15.

Fig. 16.

rare sequenti modo vel juratò, (si opus esset) possem. Anno 1652. cùm essem in Italia & peregrinarer Romam & Neapolim versus, mense Majo, atq; Siennâ egressus cum meis Itinerum comitibus, vesperi circa occasum Solis (quò noctu æstum solis diurnum evitaremus) iter instituissemus & media nocte serenissima astrisq; æthere prælustri, tacente lunâ, placatis ventis, (nisi quod aura Etesiarum quâcunq; suavior, ex arboretis Aurantiarum procul dissitis, odorem florum aurantiarum obviam nobis spiraret, omnesq; corporis spiritus recrearet,) viam nostram inter ericeta prosequeremur; ecce ignis ex æthere clarior hespero, sive phosphoro, vulgô stella cadens, nobis iter facientibus non procul (circiter decem passus) sinistrorsum avia apparebat, splendorem suum cum terrore omnium in terram usq; servans. Ego tunc temporis non, qualis nunc incedo, limacum gressu, sed, ne longius à comitibus deviarem, ternis damarum (paulò tamen tardioribus) saltibus, oculis sine momento attentis in locum ipsum, in quem ceciderat meteorum, me confero, ibiq; perlustrans latè circumjacentia loca nihil quicquam sese oculis meis sistebat, nisi ante pedes meos materia quædam diaphana, gelatinæ, vitri, aquæ aut potius stellæ marinæ instar ab astrorum luminibus resplendens. Hanc ego volâ manûs tactu frigidam & viscosam comprehendebam, & in strophiolum mecum collectum meum in proximum diversorium portabam, ubi eam chartæ involutam asservavi, donec consumta humiditate contractior & lapilli aut pruni exsiccati instar dura evaderet. Hanc filius meus, Aulæ Electoralis Medicus adhuc possidet. Quæ igitur & qualis materia sit in medium relinquo, & me sapientiorum judiciis submitto. Eo tempore quò colligebam materiam, eam cum stellis marinis, quas in littoribus Borussiæ, Holsatiæ, Maris Baltici vidi, & instar gelatinæ pellucidæ collegi, sæpe comparationem hujus meteori, cum stellarum quarundam marinarum materia institui, licet generationem harum rerum diversam statuam. Sunt qui exinde, resolutâ prius materia in 4. sua elementa, opus illud philoso-

losophicum magnum & universale conficere allaborant. Verùm tales, ut in aliis multis, sic in hac quoq; materia operam sæpe perdunt. Meteorum hoc casu extinguibile est, caduca res existens, cæteris terrenis nihil universalius aut præstantius quid possidet, nihil participat de astris vel stellis cœli, sive fixis sive mobilibus. Caducarum rerum extinguibilis memoria est. Quærenda nobis fixiora, quæ cœlum spectant, beatorum nempe diversoria æterna.

[*A. 1691. d. 28. Febr. Berolino Noribergam missa.*]

OBSERVATIO LXXIV.

D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De

Lapidibus Serpentum sic dictis.

INter varia & superstitiosa amuleta, quibus nimis credulus & vitæ longioris avidus vulgus decipitur, non infimum locum obtinent, hoc seculo ex India Orientali, præsertim ex Regno Quamsy in China apportati lapides, qui in capite serpentum à Lusitanis Cobras de Cabelo dictorum, generari creduntur & quibus virtutem & vim extrahendi venenum, morsu vel puncturâ venenatorum animalium, vel etiam sagittis aut aliis toxico infectis armis, corpori humano inflictum, adscribunt. Lapides hi, variæ sunt magnitudinis, rarissimè grossum superantes, mox rotundi, mox ovales, mox etiam angurales & inæquales, incerti ponderis, nunquam adscendentes ad drachmam unam, maximè leves, ut plurimùm nigri coloris splendentis, in ambitu nonnulli cinerei sunt, alii verò ejusdem coloris maculam ab uno latere præsertim, alii etiam ab utroq; habent, alii deniq; ab uno latere plane sunt cinerei ab altero verò nigri & splendentes. Ex India Orientali apportantur inprimis à Patribus Soc. Jesu, qui illos in Italia magno vendunt pretio, illorumq; virtutem & usum summopere deprædicant, uti id etiam videri

potest,

potest, ex sequentibus verbis Italicis, quæ in schedula impressa unà cum lapide venundant. La pietra di Cobra, cioè di serpente, servi per le morsicature d' animali velenosi è ferite d' arme velenose; & per le febri maligne, faciendo nel braccio una picola ferita con una spilla che faccia sangue; onde subitò si attacca de se stessa senza altera legatura; e si lascia stare sin che si disatache; e poi si lava nel latte, e si assiuga, e di novo si applica e torna ad attaccare, è ciò fa in quanto trueria veleno, e semper che si disattacca si deve lavare e riattaccar à attacando piu pietre piu presto si cava il veleno. Habent itaq; hi lapides suos Fautores lucrum exinde quærentes, hos & alios; Sic Clar. D. D. Cleyerus in Eph. G. N. C. D. 2. A. 2. Obs. 7. de Serpente magno Ind. Or. Urobubalum deglutiente, Exemplum adducit, ubi lapis serpentum sic dictus, frustra adhibitis multis alexipharmacis, vulneri appositus, statim venenum extraxerit; Sic etiam in Actis Philos. Anglicanis Ann. 1665. mens. Novembris p. 173. item in Itinerario Indico Domini de Tavernier l. 2. c. 24. p. m. 144. vires eorum magnis encomiis describuntur & pro verissimis antidotis habentur; e contra apud Fr. Redum in Experimentis rerum naturalium p. 4. & seqq. videbis illos maximè vituperari, & licet varia ab Illo instituta fuerint experimenta, omnia tamen optato & promisso caruêre effectu, hinc non immeritò multi jam illorum per orbem celebratam virtutem in dubium trahunt, imò prorsus negant. Cùm verò ante annum & quod excurrit, à Clariss. D. D. Cleyero, supremi Judicii, quod est Bataviæ, in Insula Java majori Assessore &c. inter alia curiosa & exotica, nonnulli horum lapidum Domino Parenti meo & mihi transmissi fuerint, placuit illos ad lapidem lydium paululum examinare & Curiosis mentem meam, quid de virtute horum lapidum sentiendum sit, aperire. *Primùm*, itaq; pro certo accepi lapides hos in nullo quopiam serpentum capite generari, sed factitios esse, atq; à Patribus Soc. Jes. in Regno Quamsy in China degentibus (aut ut etiam nonnulli existimant ab ejusdem Regni Eremitis & Idololatris Jogui in India

dictis) ex variis ſpeciebus, quas nemini aperiunt, ſed tanquam ſummum arcanum ſibi ſervant, præparari, & ab Illis in confinibus Regionibus ad vendendos exponi, aut etiam ex India Or. in Europam revertentibus Patribus pro viatico tradi, qui illos in itinere ſub nomine lapidum è certi generis venenoſorum ſerpentum capitibus, ut ſic pretium adaugeant, vendunt; imò ſi quis ſolummodo eorum texturam, formam & figuram accuratè inſpiciat, facilè mecum fatebitur, illos minimè opus naturæ, ſed potius artis eſſe. *Secundò,* Perſuaderi nequeo, quod dicti lapides, aliquam virtutem poſſideant, venenum, præſertim ſi maſſam ſanguineam jam ſubintraverit, è corpore humano extrahendi; notum enim ſatis, nullam dari in rerum natura attractionem, ſed omnem motum fieri per preſſionem, hinc etiam illis pura, quam vulgus credit, attractio tribui nequit, niſi ſtatuere velis eôdem modô venenum è corpore humano ad illos pelli, quô ferrum ad magnetem; Sed nec & hoc fieri, varia à Clariſſ. Fr. Redo inſtituta teſtantur experimenta, imò nullum videbis motum aut acceſſionem, ſi cuicumq; veneno, Mercurio ſublimato &c. admoveas lapides, ſed omnia in ſtatu ſuo naturali quieſcunt. Fateor quidem, illos promtiſſimè ſauciato corpori ſive ſanguinolento vulneri adhærere, ſed idem quoq; faciunt, ſi manui aut cuicunq; corporis parti, parum madefactæ, admoveantur; ſic linguæ, ſi parum appримantur, tàm firmiter adhærent, ut ægrè illos dimovere queas, unde & adhæſio hæc, minimè tribui poteſt veneno, in vulnere ſive corpore latitanti, ſed potius humori ſive liquido, quod illicò ſe inſinuat eorum poris nimis laxioribus, & cum cute illos connectit: Si enim guttam unam atq; alteram aquæ aut alterius liquoris lapidi ſuperfundas, illa promtè & in momento ferè poris ſe inſinuabit lapisq; mox ſiccus erit, quemadmodum in bolis & terris quibusvis ſigillatis videre eſt, unde non immeritò ſtatuendum, maximum horum lapidum ingrediens eſſe, terram quandam ſubtilem, cum quibusdam aromaticis & alcalicis ſpeciebus mixtam & in fornace ſummè exſiccatam ſive coctam:

coctam: omnes enim bolorum & terrarum sigillatarum habent proprietates; in ore masticata pars quædam horum lapidum salivam viscositate quâdam inficit, in aqua, oleo aut quovis liquore immissa non solvitur, nec liquorem ullo colore colorat, sed statim fundum petit, in igne detenta, minimè comburitur, nec immutatur, nisi quod superficies ejus parùm albida fiat; omnes liquores ut jam dictum promtè imbibit & cuicunq; corporis parti madidæ adhæret; quæ omnia præstant boli & quævis terræ sigillatæ; Minimè verò credendum, ac si ex pura terra constarent hi lapides, sed compositi sunt etiam ex aromaticis & alcalicis, uti superius annotavi, quod concludendum partim ex sapore non nihil aromatico, partim etiam ex odore; in aqua enim calida soluti, aromaticum & subtilem spirant odorem; Alcalicæ autem esse naturæ, sive ex alcalicis ingredientibus etiam constare, videmus, si immittantur cuivis spiritui acido v. g. Spir. Vitrioli, Nitri, Sulphuris per camp. &c. tunc in momento effervescunt, & magnam excitant ebullitionem; secus autem hoc fit, si immittantur oleo Tartari per deliq. aut alio cuivis liquori alcalico. *Tertiò*, Non possum non quin lapidibus hisce nostris (licet in prioribus prorsus impossibile esse dixerim, illos, venenum è corpore mediante attractione posse eliminare) aliquam tribuam virtutem, infringendi venenum, præsertim si illud acidæ sit naturæ, in labiis vulnerum adhuc hæreat, lapisq; antequam venenum circumjacentes partes aggressum sit, aut massæ sanguineæ se insinuaverit, vulneri subitò apponatur, tunc enim quia lapis est alcalicæ naturæ, effluvia ipsius, sive materia subtilis, quæ per illius poros transit, cum veneno in labiis vulnerum hærente fermentationem & sic per consequens motum excitat, unde partim à fermentatione venenum quodammodò infringitur, partim etiam in poros patulos lapidis impellitur, & sic impeditur, quò minus corpori damnum afferre possit. Quod verò lapidibus hisce, præter superius enarratam virtutem extrahendi venenum è corpore sive vulnere, etiam tribuatur extractio

caloris in febribus malignis & vis mitigandi dolores capitis & arthriticorum, illud nunquam verum reperi, licet sæpius periculum fecerim; Podagrico cuidam aliquando dedi lapidem hunc, ut illum per noctem ligaturâ quadam parti dolenti applicaret, quod etiam factum, sed nullum inde sensit levamen, dolores potius exinde exacerbati fuerunt, & vesicula quædam, forsan ab impedita transpiratione excitata fuit, Atq; hæc, salvis meliùs sentientium judiciis, de lapidibus vulgò serpentum, breviter in medium proferre placuit.

[A. 1691. d. 28. Febr. Berolino Noribergam missa.]

OBSERVATIO LXXV.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Plantis Japanensibus Din nanscho & Omodto.

SPecies & Dracunculi majoris sive Serpentariæ, in omnibus enim Serpentariæ similis est, exceptis foliis, qui trifolium referunt. Japanenses ipsi adscribunt virtutem frigefaciendi & humectandi, hinc etiam radicem ambustis locis imponere solent.

Omodto, est species plantaginis aquaticæ, multùm in paludosis & aquosis locis reperitur. Folia habet similia foliis tuliparum in Europa crescentium. Semen, quod milio turcico simile est, brevi pediculo statim ex radice emergit. Radix fibrosa adnatis gaudet tuberculis purpureis.

Fig. XVII. XVIII.

OBSER-

Fig. 17. p. 126.

Fig. 18. p. 126.

Ghimi
sive
Musme Furi
Fig. 20.
p. 127.
Vohsnofana
Fig. 19.
p. 127.

OBSERVATIO LXXVI.

D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Floribus Japanienſibus Vohsnofana & Ghimi.

VOhsnofana, Latino idiomate vocari poteſt Flos ſtellaris, nam Vohs Japanenſibus dicitur ſtella & ſana, flos. Copiosè reperitur, in udis locis Regni Japan, ubi flores dulcem ſpirantes odorem profert luteos, cum caulibus cavis & foliis tactu mollibus. Succus expreſſus refrigerat, Japanenſes florem hunc ad uſum medicum adhibere ignorant.

Ghimi, vocatur etiam ab Incolis Regni Japan Musme Juri. Species eſt Lilii perſici, lateritii coloris, caule tenui, folia proferens itidem tenuia. Japanenſes foliis & cepis veſcuntur, & ornamenti gratia, copiosè in Hortis ſuis colunt & plantant.

Fig. XIX. XX.

OBSERVATIO LXXVII.

D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Arboribus Japanenſibus Kutzinèsch & Tobera-Nocky.

KUtzinèſch, Arbor eſt vaſta & craſſa, tàm hyeme quàm æſtate, viridis; Folia ipſius ex albo cinericant. Flores, ſuavem cum dulcedine quadam ſpirantes odorem, ſimiles ſunt Narciſſis in Europa creſcentibus, ſive floribus, qui in Inſula Java dicuntur Kætzbiering. Fructus ſive potius ſemen valdè ſimile eſt mespilis, niſi quod ſit luteum.

Fructum

Fructum hunc cum alumine contusum Japanenses coquunt, & tunicas, quibus infantes & pueri induuntur, eô colorant. Ex ligno arboris hujus tigna in ædificiis suis faciunt, illoq; ad navigia construenda & ad ignem culinarem utuntur.

Tobera-Nocky latinè vocatur Arbor fœtida, quoniam hujus arboris, lignum, folia, & fructus valdè fœtent & merdam olent. Folia quæ aliquantulum sunt firma, ineunte hyeme decidunt & tempore veris cum floribus rursus emergunt. Lignũ solummodò ad comburendum usurpatur. Arbores hæ in Regno Japan copiosè crescunt in montibus & scopulis.

Fig. XXI. XXII.

[Berolino A. 1691. d. 28. Febr. à Nob. D. D. Mentzelio Noribergam missa.]

OBSERVATIO LXXVIII.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Periculosa artuum in aqua frigida immersione à febricitante quodam instituta.

MEntionem facit Celeberrimus D. *Hannemannus*, Amicus ac Collega honorandus *Miscell. Dec. 2 An. 6. Obs. 69.* Viri cujusdam febre ardente laborantis, qui regulari medendi methodo relictâ, corpus denudatum lodici in aquam frigidam intincto involvit, assumtóq; insuper cyatho spiritu Vini repletô pristinam recuperavit valetudinem. *An forsan errorem per aquæ frigidæ* applicationem commissum evacuata postea spiritus vini quantitas emendârit, utpote quem liquorem in febribus non adeò exitialem existere, Anni præteriti Observatione 168. prolixiùs declaravi, inquirendi jam non est animus, veritati enim consentaneum videtur impeditam

Dec. II.

peditam à frigida aqua transſpirationem humoresq; aliquatenus incraſſatos virtute ſpiritus vini attenuante ad priſtinum ſtatum redactos eſſe, ipſamq; hæmatocycloſin tardiorem antea redditam, ſanitatis vigorem recuperâſſe. Similiter forſan ſe res habet cum Braſilianis Americæ incolis, quorum his verbis *Eraſmus Franciſci* in dem Neupolirten Kunſt- und Sitten-Spiegel ausländischer Völcker/ pag. 1227. meminit. Stösset den Braſilianern ein Fieber an/ so tauchen sie den Patienten/ wenn es Jhn am hefftigsten plaget/ in das kälteste Wasser/ und baden Jhn weidlich ab/ hernach wird Er gezwungen/ um ein starckes Feuer bey 2. Stunde hin und wieder zu lauffen. Endlich bringt man Jhn in ein Schlaff-Netz/ und lässet Jhn ausruhen: hiedurch werden ihrer viele gesund/ etc. Cæterùm ſicuti talis curandi methodus, uti doctiſſimè laudatus ſupra *D. Hannemannus* innuit, plus mali ſæpius, quàm boni continet, ſic non omnibus æquè feliciter cadere temeritatem inconſultam, ſuô exemplô aliquot abhinc annis docebat juvenis quidam N. de P. Erat hic 26. annorum, robuſtus, corpore ſolidô & ſucci-plenô præditus; Unde, cum febris tertianæ intermittentis aliquot ſuſtinuiſſet paroxyſmos, ſuis viribus nimium fidens, in quarto (ni fallor) conflictu, cùm corpus febrili calore ſummoperè exæſtuaret, lecto ſe ſubducens culinam ingrediebatur pedes atq; manus denudatos vaſis aquâ frigidiſſimâ repletis immergens easq; in illa ultra integram horam detinens. Suaviſſimum verò, ubi initiò ipſi accidit hocce refrigerium, ſic paulo poſt, quanta gaudii commutatio facta eſt in luctum! Vix enim lectum repetierat, cùm membra frigidæ immiſſa undæ, omni motui privata conſpicerentur. Terminus paroxyſmi, qui aliàs ſextâ vel ſeptimâ horâ cum ſudore ad tempus intermiſſionem à febre ægroto indulſerat, non amplius in conſpectum veniebat, & ut paucis multa dicam, ægrotus ex parte jam paralyticus factus, non amplius tertianâ intermittente, ſed febre continuâ malignâ ad aliquot ſeptimanas detinebatur ita, ut deliriô, atrociſſimis convulſionibus, aliisq; periculi plenis ſymptomatibus de ipſa periclitaretur vita, quam tamen, Divinâ

adſpirante gratiâ, virtute ſalutarium medicaminum ex tot anguſtiis tantoq; emergens periculo ſervavit ſanam ac integram, ſic, ut poſtea proſperrimâ utens valetudine facilè concederet, cauta conſilia cum ratione conjuncta temeritati longè anteferenda eſſe, præcipuè ſi de hominis vita agatur, utpotè quæ ſemel erepta nunquam amplius redimitur.

OBSERVATIO LXXIX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Peſſariorum uſu egregio in immodicis uteri hæmorrhagiis.

SI menſes ſtatô tempore & legitimâ menſurâ effluunt, mulierum corpora bene habere, notum eſt; Si verò menſtruum hocce profluvium vel ſuppreſſum ſit, vel uberius prodeat in conſpectum, quot inde mala propullulent, quotidiana loquitur experientia, ſic, ut tales mulieres non malam, ſed peſſimas imò miſerrimas ſeptimanas ſuſtinere, jure dicere poſſim. Hinc rectè Excell. *D. Dolæus Encyclopæd. Med. Libr. 5. cap. 3.* qualis ſanguis menſtruus, talem affirmat eſſe mulierum ſanitatem. De nimio menſium fluxu, ut quæ titulus obſervationis promittit, exſolvam, ſequentes ſiſto hiſtorias. I. Honeſta quædam matrona G. C. L. cùm per aliquot menſes tributum lunare non reddidiſſet, gravidam ſe eſſe autumans, ideoq; omnem medicamentorum uſum negligens in ſubitaneam uteri hæmorrhagiam incurrebat, eamq; tam vehementem, ut propter magnam ſpirituum cum ſanguine profuſionem frequentibus animi deliquiis corriperetur. Facti abortus nullum aderat indicium, ſed ſanguinem ſolum eumq; purum ac floridum uberiori copiâ excernebat; neq; ceſſavit hæc nectaris vitalis ex matricis climate rejectatio ante decimam quintam, quæ inſequebatur, ſeptimanam, quâ tandem contumax

tumax ejus effluxus, quô dicta matrona fermè contabuerat, victas dabat manus. Interea verbis effari nequeo, quantâ dexteritate optima ac heroica plane medicamenta, sub quorum dominio aliàs tales sanguinis effusiones evanescere ac succumbere feliciter solent, ægrotæ nostræ fuerint porrecta, quibus tamen, cùm nihil quicquam perfici posset illaq; interea magis magisq; redderetur calamitosa, duro nodo durum quærendum cuneum putavi: Sequentia igitur in pharmacopolio nostro meô jussu parata sunt medicamina:

(1.) ℞. Aq. plantag.
Sperm. Ran. āā. ℥jv. In his mixtis solve
Alum. crud.
Vitriol. Goslar. āā. q. s. ad saporem fortiter adstringentem. D. S.
Eusserliche Mixtur.

(2.) ℞. Pulv. Rad. Bistort.
Consol. maj.
Tormentill.
Gallar. a. ℨiij,
Suc. Acat.
Sang. Drac.
Thur. Mastich. āā. ℨij. Mixta excipiantur Album. Ovor. & Mucilag. Tragacanth. c. Aqu. fol. querc. factâ, fiantque pessaria synd. rubr. obduc. D. cum annexis filis. Quibus impetratis modum iisdem utendi talem injunxi: In portione mixturæ super carbonibus ignitis calefacta unum pessariorum per quadrantem horæ detineatur, calidumq; sic vaginæ uteri quousq; fieri potest injectum, ibidem per tres horas inhærescat, quibus præterlapsis eximatur, & vel novâ mixturæ portione imprægnatum denuò immittatur, vel recens pessarium hujus loco substituatur ad aliquot horas, vel tamdiu in pudendis relinquendum, donec acrimonia aut vellicatio quædam in iisdem percipiatur. Vix precibus impetrare potui, ut

verecunda Matrona, cujus animum & timor & pudor intempestivis valde onerabant scrupulis, hocce consilium amplecteretur: Interim perpendens, inutilem esse pudorem, ubi necessitas urget, sedulò tandem meis monitis locũ dabat, cujus quoq; facti illam postea non pœnituit: Nam ablato primô pessariô sanguis simul egrediens crassioris compactiorisq; texturæ formam bonô omine induerat, qui postea, quoties aliud eximebatur pessarium, grumosior apparebat. Qui paulatim postea minori copia prodiens, intra paucos dies continuatô diligenter pessariorum usu fluxus sui ferociam totaliter non sine matronæ gaudio deponens; quod ut perpetuum esset, neq; ullum recidivæ pertimescendum foret periculum, illa pessos dictô modô, etiamsi nihil cruoris uterus amplius emitteret, constanter per aliquot septimanas (me etiam inscio) gestavit, insimulq; utens decoctis traumaticis aliisq; internis curam ex voto absolvit, de novo postea impregnata debitô partus tempore marito sistens filiolum sanũ optimoq; corporis habitu præditum.

II. Paulo post, cùm hæc facta essent, aliæ duæ fœminæ (quarum altera illustriore loco nata in Ducatu Grubenhagensi sedem ac domicilium suum habet, altera verò hic loci æditui cujusdam uxor est) meas in simili morbo pulsabant fores, quô hæc per aliquot menses, illa fermè per quatuor annos, datis exiguis admodum fluxus intervallis, miserrimè excruciata erat. Implorantibus igitur meam opem vix quicquam remediorum proposui, quod non ab aliis Medicis, quanquam incassùm, oblatum jam antea fuisset. Hinc tot frustra adhibitis, pessariorum memoratorum cum mixtura usum, ut admitterent, autor fui, fœminarumq; obsequiô meo favente consilio, brevi & hæ morbi victoriam cecinêre: Et sic ab illo tempore in hunc usq; diem plurimas morbô tam gravi ac diuturno nonnunquam fermè consumtas, aliis medicamentis nihil quicquã auxilii afferentibus, citò, tutò ac jucundè per Dei gratiam pristinæ restitui sanitati, testariq; possum, nunquam dicta pessària cum mixtura usurpata expectationem meam, fefellisse, nisi in subjectis

jectis annosioribus, quorum vasa, uti benè à Neotericis annotatum est, temporis diuturnitate callosiora reddita omnem postea adstrictionem repudiant.

SCHOLIUM.

PESSARIORUM, quæ aliàs non ineptè suppositoria uterina vocant, insignis usus in multis morbis, qui partibus generationi dicatis in sexu sequiori familiares esse solent, innotuit à plurimis seculis ita, ut nihil novi me in scenam producere, quilibet, qui unquam in libris medicorum perlustrandis operam navavit, facilè perspiciat. Interim cùm multæ fœminæ usq; adeò verecundæ ac pudibundæ sint, ut vel ad solam hujus remedii mentionem terrore perfundantur ejusq; usum non nisi difficulter admittant, inde forsan factum est, ut paulatim in desuetudinem abierit: Ast cum indulgendum pudori ita sit, ut interim morbi medela non negligatur, ego quidem, qui toties plus, quàm aliis medicamentis in uteri præprimis nimia hæmorrhagia pessorum intrusione effici expertus sum, non possum, quin sedulò eorum usum commendem: Sicuti enim in fluxu narium cruento, stypticum aliquod aluminosum aut vitriolicum externè adhibitum non rarò totam absolvit curam, quid vetat, quò minùs simili modô uteri ejectiones cruentas compescere annitamur? Hinc est, quòd pessi ex stercore suillo confecti decoctoq; Aluminis inebriati ab aliis in hoc casu tantopere deprædicentur. *Vid. D. Dolæi Encyclop. l.c. pag. 898.*

Dicis verò, menstruam eluviem per uterum naturaliter, non verò per vaginam expurgari, ideoq; pessaria in tali casu vix quicquam prodesse, cùm non ad aperta venarum orificia pertingant. *Resp.* Non me latet *Regnerum de Graaf. Libr. de Mulier. Organ. Cap. 9.* cum aliis hanc de profluvio mulierum menstruali fovere sententiam, cui tamen Magnificus Academiæ nostræ *Celsus in Schol. ad Obs. 141. Hellvvigii* doctissimè contradixit, cum quo & alii hodie faciunt (*Vid. Dolæus l.c. lib. 5. cap. 3. §. 3. Bonet. Anatom. pract. Lib. 3. Sect. 35. Obs. 1. & acutissimi Domini Geu-*

deri Diatrib. de Fermentis Cap. 12. pag. m. 262.) qui vasa hypogastrica etiam ad cervicem & vaginam uteri deferri hincq; gestationis tempore non rarò mulieres sine ulla noxa fluxum menstruum pati, tum rationibus, tum exemplis probant. Si verò cujusdam animus adhuc in contrariam distrahatur sententiam, cogitet ille, quoties intempestivus uteri fluxus vel sola aceti in regione supra lumbari applicatione, vel pediluviis ex aceto paratis & talibus externis justo celeriorem sanguinis motum sufflaminantibus curatus fuerit: Quod cùm à nemine negatum iri credam, facilè exinde apparet, in historiis memorata pessaria, quoniam propiùs, ad partem affectam efficaciam medicinalem deferunt, citiùs ac felicius curationem aggredi mulierumq; saluti subvenire posse.

Sed dicat forsan alius, mixturam quâ imbuuntur tales pessi, nimis acrem, austeram proptereaq; verendum esse, ne vel ratione acrimoniæ in partibus generationi inservientibus pariat exulcerationes, vel austeritate acidâ sanguinem ita grumosum reddat figatq;, ut rugis vaginæ fortiter impactus novas creet molestias, vel etiam in vasis circumjacentibus cum sanitatis dispendio motus sui jacturam patiatur.

Ad prius objectionis membrum respondeo, sine ulla vanitate me posse affirmare, etiamsi toties dictam mixturam cum pessariis in usum vocaverim, id semper sine ullo sanitatis detrimento factum esse, nulliusq; me fœminæ recordari, quæ exinde aliquô affecta fuerit damno. „ Fateor quidem nonnullas „ paulò post injectos pessos, de acrimonia ac exigua mordaci- „ tate, quam in vagina perceperunt, querelas instituisse, quæ „ tamen immersis iisdem in lacte atq; iterum locis muliebribus „ inditis facilè evanuerunt. Potiùs asserere queo, quoties pessaria exitum sanguinis, quem venarum ora copiosè fundebant, extemplò non represserint, tum demum morbi contumaciam feliciter sublatam esse, cum major Vitrioli & Aluminis quantitas in aquis dissolveretur; Quæ quanquam sæpius tanta esset, ut linguæ acerrimum sensum imprimeret, sine ulla tamen molestia

lestia à fœminis utplurimùm tolerari potuit: Cujus forsan rei hæc est ratio, quòd in talibus tum à sanguine vaginæ superficiem continuò illinente, tum etiam à succo illo, quem hujus loci glandulæ continuo plorant, quiq; olim pro materia seminali habebatur, tum deniq; ab ipsis pessariorum particulis mucilaginosis, vis acrimoniæ in mixtura latitantis coërceatur obtundaturq; ita, ut hæ mulierum partes sine ulla insequente earum læsione ejus impressiones facilè ferant. Circa posterius " objectionis membrum non diu moror: Talia enim sympto- " mata traumaticis & balsamicis, qualia sunt mumia, sperma " ceti, ocul. 69. &c. ipsisq; decoctis, quæ ad sanguinis grumo- " sitates tollendas commendari solent, facilè præcaveri posse, etiam tyrones medicinæ norunt.

Non immeritò etiam hic loci quæritur, an in virginibus pessariorum usus concedendus? Negativam forsan darent nonnulli, putantes religionem esse, si talia virginalibus claustris subdantur propter metum, ne hymen, membranula illa transversim supra urethram extensa, ex cujus ruptione primus congressus acerrimus accidit, violenter & cum dolore disrumpatur. Lubens hac vice quæstionem præteriens, an revera talis membrana in medio perforata in sinu virginum muliebri detur, & annon potiùs membranosæ illæ corrugationes sive inæqualitates (quas carunculas myrtiformes dicunt) vel etiam ipsa vaginæ uteri coarctatio pro hymene sit habenda? brevibus saltem, ut priori satisfaciam quæstioni, suspicor ipsa pessaria in hæmorrhagiis virginum uterinis, vel propterea tutò adhiberi posse, quoniam tum temporis, dictæ partes, quæ hymenis nomine vulgò insigniuntur, à copioso sanguine delibutæ ita relaxantur, ut pessorum intrusionem facili negotiô admittant. Hinc rectè *Regnerus de Graff l. c. p. 55.* contra eos, qui ex præsentia hujus membranæ infallibiles virginitatis notas desumunt, disputans, *fieri potest, inquit, ut menses fluant, vel paucis ante diebus fluxerint, ex quo genitales partes humectari & relaxari contingit, sic ut minimò negotiô & nullo fere dolore dilatentur cedantq; subeunti*

mentulæ

mentulæ potiùs, quàm dilacerentur. Quibus positis, quid obstat quò minùs eædem partes, ut antea dictum, à sanguine tantâ copiâ in vaginæ margines irruente eandem affectionem patiantur, sic ut pessulis liberiorem transitum concedant. Quanquam & hoc reticendum non est, rarò admodum insignes uteri hæmorrhagias virginibus accidere, cujusmodi exempla, ut ingenuè fatear, in tota mea praxi rarissimè observare licuit: Ad minimùm si tale quid videre contigit, factum id est ut plurimum in personis, de quibus non temerè aliud quid suspicari potui, quod tamen citra ullius personæ diffamationem scriptum volo.

OBSERVATIO LXXX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Lapidis Ætitis virtute contra abortum.

QUartus jam agitur mensis, quô nostram Hildesiam attingebat *Excellentissimus Dominus D. Schellhammerus, Helmstadiensis quondam nunc verò Jenensis Academiæ Professor dignissimus:* Uti verò adhuc doleo, propter festinationem, quam alia negotia laudato Viro imperabant, parùm temporis ad diuturniores collocutiones, mecum instituendas ipsi fuisse, sic inter sermones suavissimos, quibus tantillum illud temporis mecum transigebat fortè mentio de lapidis Ætitis contra abortum virtute incidebat: Rogabat me Collega honorandus, ut, quæ tunc ex ore meo audiisset proximi anni miscellaneis insererem publiciq; juris facerem: Cui desiderio eò lubentiùs morem gero, tum ut videat Vir doctissimus, quanti ipsum faciam, tum ut curiosus Lector perspiciat, citra meritum multa ab antiquis tradita pro fabulis anilibus haberi.

Uxor Præfecti cujusdam D. B, cum aliquot vicibus abortum, non obstantibus contra hunc datis remediis, perpessa fuisset, de novo imprægnata, ac valde metuens, ne ante consuetum

tum

tum & lege naturæ confirmatum tempus fœtum iterum abjiceret, remedia idonea ex me quærebat, quibus auxiliantibus longius ſpatium omnimodamq; ſui in utero maturationem exſpectare ille poſſet. Promtè ipſi adfui, venæſectione aliisq; efficacibus remediis intempeſtivi fœtus excluſionem maſculè aliàs declinantibus ejusdem conſervationem tentans: Aſt incaſſum omnia facta ſunt ſicq; infelix Matrona ſpe ſuâ dejecta eſt, ut quartô geſtationis menſe, fœtum è gremio ſuo elabi mœſta iterùm videret. Septimâ igitur vice, cùm ſe rurſus gravidam ſentiret, locô aliorum medicaminum lapidem Ætiten ſindoni rubræ incluſum meô juſſu de collo ſuſpendit, ſic, ut nudam pectoris partem inter mammillas attingeret: Geſtavit hunc in nonum usq; ingravidationis menſem, de omni abortionis periculo ſecura. Sed quid fit? Abſoluto ordinariô partus naturalis terminô, ingruentibusq; doloribus fœtus in lucem emiſſionem præcedentibus, per aliquot dies omnis labor omnisq; pariendi conatus erat fruſtraneus, ſic ut miſera in vitæ diſcrimine poſita meum iterùm imploraret auxilium. Citò igitur cùm me ad ipſam contuliſſem, omnibus circumſtantiis bene examinatis alligatum adhuc amuleti ratione lapidem Ætiten deq; collo ſuſpenſum deprehendi, hinc juſſi, ut obſtetrix eundem extemplò, ſolutô ejus filô cruri parturientis in alterutro latere alligaret; unde factum ut finitô vix unius horæ ſpatiô mater laborioſi nixus puerperiô admodum enervata fœtum maſculum optimâ ſanitate in hoc usq; tempus fruentem ederet in lucem, adq; paucos redactam familiam ab interitu ſic vindicaret.

Lubet aliam ſimilis farinæ hisce annectere obſervatiunculam. Vix tempus bimeſtre præteriit, cùm Generoſa ac illuſtri ſtirpe orta Matrona de L. uterô gravis huc loci appelleret ipſoq; adventûs die, quô ſcilicet in curru iter ſex milliarium confecerat, ſtillicidium ſanguinis ex utero cum doloribus in regione lumbari ſentiret. Ego in conſilium vocatus non neglectis aliis, lapidis Ætitis, quem â memorata Præfecti fœmina haud infructuosè geſtatum ſciebam, appenſionem commen-

davi; quô factô à sanguinis stillicidio in 14. tum diem libera permansit, quô demum sanguis de novo in conspectum veniens intolerabilesq; dolores parturientibus familiares imminentem abortum indicabant, qui tamen factus non est, donec die sequenti, cùm fœtum nullô modô conservari posse viderem, prædictum abjiceret amuletum; Ubi verum deprehendi, abortum à causâ violenta, ut ictu, casu, corporis immodica concussione, per hunc lapidem vix præcaveri posse, sicuti beatus *D. Bauschius Schediasm. de Ætit. cap. 5.* doctissimè innuit, ubi, quid de hisce Ætitis viribus doctiores sentiant, pluribus ostendit.

OBSERVATIO LXXXI.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI,

De

Gutta serena in puerpera feliciter curata.

QUam de fœmina quadã *B. Sennertus Prax. lib. 1. p. m. 853.* sistit observationem, quæ post conceptionem occæcata ad tempus usq; partus ita permansit, in memoriam illa revocat subitaneam visûs in puerpera abolitionẽ, quæ hic loci ante aliquot annos accidit; quale exemplum, cum nullibi nisi apud *Tulpium lib. 1. Obs. cap. 10.* me legisse recorder, non indignum judicavi, ut Curiosorum oculis sisterem.

Uxor scil. Domini B. H. Chirurgi hujus loci dexterrimi probitatem & ingenuitatem præ se ferentis, cùm novem lunæ cursibus exactè maturuisset fœtus, quem utero gerebat, partu non adeò laboriosô filiolum omnibus numeris absolutum vitali exponebat auræ, ipsaq; mater primam puerperii septimanam bellè & inoffensâ valetudine transigebat: Quâ præterlapsâ visio obscurari cœpit insequente subitô omnimodâ utriusq; oculi cœcitate. Tam atroci malô conterritus maritus, meas

ingre-

ingreditur ædes obnixè rogitans, ut ipsius uxori in tanta calamitate constitutæ meô auxiliô præsto esse velim. Comitem me igitur ei junxi & institutô examine de omnibus, visum quidem in uxore abolitum, nil vero vitii oculos accuratè inspiciens in iisdem deprehendi, unde pro Amaurosi, quam aliis guttam serenam vocare placet, hunc morbum habui. Feci propterea, quod potui, præmissisq; universalibus postea specificis volatilibus, aperitivis, de obstruentibus nervi optici vel saltem ejus filamentorum obstructiones, si quæ fortè adessent, reserantibus, vel si forsan humores extravasati eadem comprimendo cæcitatis culpam sustinerent, selectioribus discutientibus curationem aggressus sum: Externè verò vesicatoriorum, cucupharum, imò ipsorum Sternutatoriorũ, quæ (monente sic acutissimô *D. Theodoro Craanen Praxi Med. Reform. cap. 30.*) in hoc casu omni suspicione carent, cum graviora evenire nequeant, quâm ipsa cœcitas, usum non neglexi. Diligenter igitur & indefessô studiô, cum medicamenta usurparet dicta fœmina, curæ successus tam felix fuit, ut post aliquot septimanas recuperatâ gratissimi luminis usurâ perniciosissimam evaderet cœcitatem verumq; esse, suô testaretur exemplô, amaurosin subitò factam citô quoq; non rarò perire: Quòd cûm contingit, uti in dicto exemplo, vix mihi persuadere possum, nervos opticos à materia quadam viscida obstructiones pati, cûm tum demùm diuturniorem, magis desperatam sæpiusq; vix superabilem esse putem: Quin potiùs filamentorum, vel ipsorum nervorum opticorum ab extravasato in ipso partûs labore sanguine aut lympha magis magisq; accumulata, compressionem in causa fuisse, ut defectu spirituum oculorum lux ad tempus exstincta sit, plura sunt, quæ me credere cogunt. Sanguinis autem extravasationem in partu nonnunquam fieri posse, exinde suspicor, quòd non semel ex parturientium naribus in ipso partûs nixu ejus portiunculam promanâsse viderim: Quid verò obstat, quò minùs simile quid in ipso cerebro propter summos conatus ac labores, quibus fœtus ex utero quasi exprimendus est, contingere queat.

OBSERVATIO LXXXII.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Extraordinaria Vomitus diuturni causa.

TAntum nos in curando, quantum in cognoscendo valere, verissimum quidem est: Ast utinam multa intelligentiæ nostræ vim notionemq; non fugerent, quæ sæpius in ægrotorum corporibus occultata ita latent, ut omnem ingenii humani aciem eludentia de sui præsentiâ nil quicquam moveant suspicionis! Feliciùs sic dubio procul plurimi ægroti sublevarentur ex suis ærumnis: Quod uti plura, quæ sublimioris medicinæ Antistites suis scriptis inseruerunt, testantur exempla, sic ex enarratione sequentis historiæ itidem luculenter apparebit. Uxor civis Hildesheimensis M. B. jam per octodecim dies de anorexia, amaroq; oris sapore conquesta fuerat, cùm ad eandem opis ferendæ gratiâ accerserer, præsensque non solùm querelas de dictis symptomatibus, sed insuper ex ejus ore audirem, quòd non tantùm totô morbi tempore à prandio æque ac cœna tam liquida, quàm esculenta verùm quoq; aliàs materiam viscidam amaramq; frequenter evomisset; qui crebri vomendi impetus in sextam usq; septimanam continuabant. Omnia quidem ex arte administrabantur, sed morbô omnem industriam eludente, de recuperanda sanitate spes fermè vacillabat, idq; eò magis, quoniam à propinatis quibuslibet medicamentis fibræ interioris ventriculi tunicæ magis irritari inq; spasmos emeticos agi videbantur, sic, ut quicquid medelæ locô ingereretur, indignabundus stomachus per vomitum subitò iterùm suô ejiceret domiciliô. Fateor modò suspicionem calculi renum, modò pylori ab aliqua causâ præternaturali occlusi, modò aliarum rerum, quæ ad inducen-

dos

dos enormes vomitus ponderis non parum obtinere solent, fuisse obortam, ad quos tamen in hac persona talia suum symbolum contulisse exitus edocuit. Nam collabentibus magis magisq; viribus, corporeq; ob inopiam alimenti ad extremam maciem redactô vomitum tandem vomitu curare tentavi: Neq; tamen stibialia fortiora in hunc finem, ne animam vomitu continuo enervata mulier simul exspueret, in usum vocare placuit, sed ut methodô tutissimâ rem ipsam aggrederer, singulis tribus horis Olei Amygdalarum dulcium tria cochlearia calidè assumenda ægrotæ exhibui, quæ etiamsi paulò post assumtionem ventriculus semper redderet, tamen me jubente, in ejus usu perstitit tamdiu, donec tertiò demùm die tria grandia frusta (quorum quodlibet fermè exigui pomi Borstorffiani magnitudinem æquabat) mucô fœtidissimô obducta vomitu rejiceret, quæ improportionata illa irritamenta fuerant stomachum mole suâ lacessentia inq; contractiones excretorias tamdiu urgentia. Ejectas massas examini subjiciens, vidi eas antea in stomacho cohæsisse unamq; massam constituisse, id quod vestigia recenter factæ separationis partis unius ab altera indigitabant; Cui negotio forsàn oleum amygdalarum virtute suâ emolliente plurimùm, inservierat. Internam massarum substantiam lustrans, deprehendi, eam nihil aliud esse, quam farciminis infumati quod nostrates eine Mettwurst vocant portiunculas incoctas, crudas & fortiter compactas, ita, ut vix baculis ab invicem separari possent. Juramenti instar, quod mirum, ægrota mihi asseverabat, intra 24. hebdomadas se illius farciminis nil quicquam comedisse. Cæterùm vix stomachus crudô hocce edulió purgatus erat, cùm vomituum enormium nixus extemplò cessarent ipsaq; ægrota paulatim ad sanitatem rediret exoptatissimam.

SCHOLIUM.

Mihi valde adhuc juveni cum ſingulo mane nauſea quædam & ad vomendum proclivitas eſſet moleſta, ex celeberrimi Rolfincii, cui domeſticus tum adhærebam, conſilio, vomitorium ſumſi, quo ejeci mox fruſtum Salmonis, ante menſem avidius devorati.

[D.D. Günth. Chriſtoph. Schelhammerus.]

OBSERVATIO LXXXIII.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Pulverum cordialium effectu nonnunquam purgante.

N. N. Paſtor Eccleſiæ temperamenti calidi & ſicci, cujus ſanguinem particulis acidis, ſulphureis ac ſalſis abundare, vel ipſe rubor cum tuberculis naſum ipſamq; faciem ita defœdantibus, ac ſi guttis roſeis conſperſa eſſent, præteritò annô meas intrabat ædes, ſummopere de inſigni cordis palpitatione, laſſitudine corporis viriumq; jacturâ indies incrementum ſumente conquerens. Ex omnibus circumſtantiis concludere facilè erat, morbô hypochondriacô cum ſcorbuto conjunctô hunc virum laborare, idq; ideò agendum putavi, ut corpus acribus, acidis & vitioſis aliis humoribus liberarem ſanguinisq; mixturam ad meliorem motum redigerem. Sed antequam manus operi admoverem, òbnixè Dominus Paſtor rogabat, ut parcus admodum in ordinariis medicamentis eſſem, præprimis verò nulla ipſi porrigerem purgantia, quorum uſum nunquam ſibi profuiſſe experientiâ edoctus, affirmabat. Cùm igitur relictis iis, quæ per alvum ſe expedire atq; ab impuritatum ſarcina corpus liberare ſolent, pulverem ſaltem cordialem Dorncreilii additis paucis

Cinna-

Cinnabaris Antimonii granis ordinâssem, post aliquot dies per nuntium mihi significat, se ab assumto pulvere toties dejecisse tamq; defatigatum esse, ut, si diutius in ejus usu persistat, metus sit, ne in ipsius vitæ periculum incurrat, summopere mihi exprobrans, quòd ejus petitioni tam parùm detulissem, cùm tamen expresè mihi antea dixisset, ex purgantibus semper se malè habuisse, nimiasq; excretiones ex eorum usu, quam blanda etiam ordinata fuerint, nunquam non expertum fuisse. Nuntium igitur cum alio medicamento ex Aqua Menth. Theriacal. Diascord. Frac. Confect. de hyacinth. & talibus concinnato ad dictum Pastorem remisi, separatimq; solum pulverem cordialem Dorncreilii sine additione Cinnabaris ei transferendum vel propterea tradidi, ut certus essem, an culpa effectus cathartici in Cinnabarim sit rejicienda. Usurpavit mixturam cum prosperrimo successu ægrotus ita, ut frequentes ejectiones cessarent; Quæ tamen præterlapsis aliquot diebus, cùm me suadente, pulvere cordiali uteretur, ita recruduerunt, ut reiteratione mixturæ summopere opus haberet, cujus beneficiô etiam egerendi frequens desiderium iterùm evanuit. Cum postea, quicquid vel sub spirituum, tincturarum, vel extractorum &c. forma ipsi porrigeretur, eundem effectum cacatorium sisteret, nolui tenerum hocce corpus plurimis medicamentis excruciare, sed potiùs, ut in externorum usu acquiesceret, sedulus fui suasor, quoad interna monens, optimum ejus medicamentum futurum, si nullô medicamentô, sed ejus locô, nisi summa necessitas aliud requirat, optimô vitæ regimine uteretur. De Absorbentibus, quâ ratione alvum nonnunquam laxent, doctissimus differit *Dolæus Ephem. Dec. 2. An. 7 Obs. 131.* In specie legi quoq; meretur, de pulveris cujusdam, quem Cinnabaris Antimonii ingreditur, effectu purgante Observatio Clariss. Domini *Johannis Helfrici Jungken in Not. ad Comment. Joh. Agricol. in Popp. Part. 2. Cap. 2. pag. m. 77.* Discimus interim ex adducta Observatione, non satis esse (monente sic *Ballonio apud Bonet. Labyr. Med. Extric. pag. 3. §. 8.* confusam animô tenere medendi

medendi effigiem, nisi quâ ratione huic, aut illi in specie secundum peculiarem cujuslibet constitutionem medicina facienda sit, intelligatur.

OBSERVATIO LXXXIV.
D. JOH. PETRI ALERECHTI.
De
Sudore Sabuloso.

VEtulam quandam viduam M. D. vultu membrisq; ad venustatem parum compositam, morumq; urbanitate non adeò limatam quondam hic loci juvenis 27. annorum (om haer Gelleken, niet om haer Velleken, ut Batavi loquuntur) sibi sponsam elegerat. Nuptiis certi dies definiebantur, quibus in lætitia finitis cæteri, qui insequebantur, perpetuis rixis ac altercationibus consumti sunt. Neq; tantùm maledicis verbis sed verberibus vetula cum juvene marito quotidie concertabat; Qui contra parùm uxoris ingratæ cervicibus parcens repetitis ictibus non rarò in eam desæviebat. Inter ærumnas igitur ac miserias durante infelici hocce matrimoniô ad aliquot annos, vetula tandem pristinæ libertatis jacturâ factâ maritiq; imperio succumbens arcanô animi & paulò post manifestô satis corporis morbô quatiebatur, sic ut fermè biennium variis accidentium generibus in lecto detineretur, quæ inter primaria erant tumor abdominis asciticus & procidentia ani cum fluxu hæmorrhoidum. Uti verò rarò iis, quibus animus pacatus & tranquillus non est, corporis medicamenta prosunt, sic in hac muliere idem evenit, quæ tandem tum animi tum corporis ægrotationibus magis magisq; contabescens, tædiosam cum morte commutavit vitam. Notandum verò id est, cujus gratiâ præprimis hanc Observationem sisto, quòd tribus ejus obitum præcedentibus mensibus, effusissimum sæpius ex poris corporis emiserit sudorem, eumq; non quidem aquosum, sed modò viscidum ac pinguem instar

sevi,

sevi, modò arenosum. Quod negratis dixisse videar, sanctè testor, sæpe vetulæ maritum, me præsente, erumpentem sudorem acie cultri abrasisse eumq; in calidam aquam injecisse, ubi statim sabulum interdum rubrum, aliàs flavum vasculi fundum petiisse observavimus, propriisq; id ipsum manibus palpavimus: Quòd verò, cùm faceremus, illud intra pugillos detentum paulatim dissolvebatur: Hinc non potui non pro tartaro aut sabulo scorbutico in venis & ipso sanguine generato hasce arenulas habere. Similes historias ex *Horstio, Schneidero*, & aliis tradit *Bonet. Anat. pract. Sect. 24. Libr. 3. §. 4.* ubi industrio quondam Philosophiæ naturalis Professori *D. Sperlingio* in morbo, qui demùm ipsi lethalis exstitit, idem accidisse, postq; sudorem copiosas arenulas cuti in diversis partibus adhæsisse, legitur. Plura exempla de sabuloso sudore, suppeditat Clariss. *D. Paullini Ephem. Dec. 2. An. 6. Appendic. Obs. 1. & An. 5. Append. Observ. 85.*

OBSERVATIO LXXXV.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Febre malignâ correpta Concionatrice.

CUm haud ita pridem *Ephem. An. 7. Dec. 2. Observationem 144* Nobiliss. Domini *D. Heintkenii*, quæ epilepticum concionatorem exhibet legerem, jucundas mihi illa dabat recordationes similis ferme historiæ, quam ante triennium hic loci accidisse memini. Virgo quædam N. S. annorum fortè 23. gravissimâ febre malignâ laborabat. Mater, cui res angusta domi curtaq; supellex morbo periculosissimo filiæ nihil remedii opposuerat, quæ tamen ægrotæ statu semper in deterius vergente, decimò tertiò morbi die me accersi curavit. Adfui & inveni illam in tanta mentis alienatione constitutam, ut sibi in templo concionandi munus injunctum esse

firmiter crederet: Unde etiam nullis in contrarium factis persuasionibus locum dans, in futilem quandam ac deformem loquacitatem incidebat, inani citra delectum congestâ vocum turbâ auditorum aures onerans, ac modò de inferno, modò de cœlo sermones contexens, modò etiam dictionibus inquinatissimis utens, ac ut sues in cœno & luto, sic in orationis sordibus hærens. Post meum accessum, cùm mater eam hôc modô compellaret: En! dilecta filia, medicum Tibi sisto, quem toties desiderâsti (sed malè hæc post vulneratam causam remedium quærebat) qui brevi pristinæ Te reddet sanitati &c. Illa fœdissimis detonans verbis, ac præterea fortissimô colapho in vultum matris deſæviens, abi, dicebat, in malam crucem, scelesta meretrix, perpetuos Tibi Deus det cruciatus quæ ministræ Verbi divini in publica concione obloqui audes &c. Neq; propiùs eam accedere lubebat, metuens ne ab insana mente capta concionatrice simili modô exciperer, à quo proposito tamen cum ab aliis adstantibus in lecto detenta impediretur, egoq; sudorem frigidum ac pulsum fermè deficientem sentirem, prædixi, finitâ concione & finem vitæ instare. Dictum quoq; factum: Nam cùm aliquot horas concionando transegisset, viribus contritis linguâq; paulatim deficiente, fatis concessit.

Huc illa referenda est Observatio, quam *Dec. 2. An. 5. n. 52.* de fœmina quadam communicat Celeberrimus *D. Hannemannus*, quæ febre malignâ affecta in ipso delirio primò meditatas cantilenas dulci melodiâ canebat. Cæterùm verbis exprimere nequeo, quantam delirii varietatem in ejusmodi morbis acutis sæpe expertus sim. Quartus jam agitur annus, cùm uxor charissimi mei Fratris *D. Joachimi Henrici* Albrecht Consulatus munere hic loci fungentis in febrem acutissimam summô deliriô stipatam incideret. Inter alia absurda & incongrua phantasmata menti oblata & hoc numerandum erat, quod sibi imaginaretur, se vasa, sive ollas fictiles in culina ædium mearum confregisse: Quoties igitur ipsam invisebam, toties obnixè rogabat, ut commissum errorem in diffringendis fictilibus ipsi

condo-

condonarem. Hanc occasionem tum temporis utiliter arripiens, simulabam, ac si omnia vera essent, quæ diceret, non parùm impudens factum exaggerans promittensq;, si à continuis sermonibus desisteret, seq; per aliquot horas quieta ad somnum componeret, me ad ignoscendum futurum propensum: Sin minus; culpam admissam non tam facilè me condonaturum esse. Paruit illa meis monitis, atq; cùm per aliquot noctes nihil somni cepisset, jam ad evitandam meam indignationem mollissimis plumis corpus tranquillè immergens suavi obrutæ somnô imminentem noctem exegit pacatissimam, paulatimq; pristinæ sanitatis recuperavit vigorem. Longè periculosior delirii species in milite quodam olim à me observata est, qui febre malignâ cum delirio correptus, absentibus aliis, forfice jugulum sibi præscindere allaborabat, vulnereq; haud exiguô collo jam inflictô ipsâ se privâsset vitâ, nisi opportunè propinquorum aliqui accurrissent delirantis conatibus resistentes. Ex hoc sanitati postea reddito sæpius quæsivi, anne ex inflicto vulnere dolorem percepisset? Sed ille nec facti se recordari, nec de doloris sensu quicquam narrare posse, constanter asseverabat. Sic scilicet æternæ veritatis est Hippocraticum illud effatum: Qui dolorem non sentiunt, illis mens laborat. Cæterùm de causis delirii in febribus malignis, quomodo nimirum ex sanguine præter naturam fervente concitatiùs & secundum inæqualem suam intemperiem valdè inæqualiter erumpentes spiritus animales in multos & varios, cerebri poros sine ordine & regimine mittantur, varias hinc, diversas confusas ac perturbatas in mente passiones ac imaginationes excitantes, h. e. ægros delirare facientes, eleganter differentem, vid. Excellent. ac judiciosum *D. Laurentium Donckers in Idea febr. petechial. cap. 6.*

OBSERVATIO LXXXVI.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Lachrymis lacteis fluxuq; oculorum chyloso in infante recens nato.

INitiò hujus anni Uxor Viri plurimùm Reverendi N.B. Pastoris ad S. P. vigilantissimi felici partu filiolum in lucem edebat quoad omnes corporis partes optimâ sanitate præditum, nisi quod in vertice capitis ad sinistram tumor solidus & quasi carnosus instar ovi anserini conspiceretur, absq; tamen ullo rubore ullisq; signis futuræ suppurationis: Ab obstetrice filioli caput in ipso partu rudiùs contrectante, illum originem duxisse suspicabar. Interim etiamsi impositione vini calidi cum linteis huic tumori prospicerem, autumans inde eundem dissipatum iri, parùm tamen finem assecutus sum, dictô tumore in eodem statu constanter, permanente. Dum hæc ita fiebant, septimô, ni fallor, à partu die oculorum defluxionem incidisse videbatur infans, sic, ut sordibus glutinosis quandoq; palpebræ arctè admodum cohærescerent, quam molestiam impatienter ferens, frequentioribus se dabat lachrymis, quæ initiò quidem aquosæ, postea verò per aliquot septimanas ratione coloris & consistentiæ lacteæ observabantur : imò successu temporis cum palpebras regionemq; sub cantho majori leniter comprimeremus, lactea hæc materia copiosè effluxit. Suspicio quidem in exulcerationem glandularum lachrymalium cadebat, quam tamen frustraneam esse, humoris propullulantis nullis puris qualitatibus præditi externa facies lacti omninò conformis docebat: Accedebat, quòd nec febriculæ symptomaticæ ullum vestigium deprehenderetur, sed filiolus durante hocce lacteô oculorum fluxu quoad cætera satis sanus existeret, nisi quod propter frequentiorem oculorum agglutinationem misera-

miserabiles ploratus nonnunquam ederet. Hic rerum status igitur, internè saltem talibus, quæ lactis congrumationem ac acescentem familiaremq; infantibus epilepsiam impedire, valent; externè verò Infusô Croci metallorum cum Aq. fœnicul. & talibus concinnatô sæpius de die adhibitô in tantum successu temporis mutatus est, ut paulatim nullô in oculis vel palpebris vitiô relictô, pristinam filiolus recuperaret sanitatem. Sed, quod notandum, quò magis lacteus ac chylosus hicce oculorum fluxus cessabat, eò magis tumor in vertice capitis diminuebatur, cujus quoq; totalem ablationem, cùm nihil amplius lactei humoris glandulæ lachrymales plorârent, conspeximus. Sed quænam hujus rei ratio? Nutrimentum certè chylosum ex matris mammis exsuctum ad verticis tumorem appellens ibidemq; propter poros ac canaliculos obstructos, compressos minusq; pervios, ingressum non inveniens, per metastasin ad glandulas oculorum demigrâsse videtur. Sed si hoc, per quas vias hæc translatio facta est? cur non statim à partu lachrymarum lactearum in conspectum venit effluvium? De quibus meæ tenuitatis mihi conscius, malo tacere, quàm probabilibus saltem conjecturis Curiosi Lectoris animum implicare.

OBSERVATIO LXXXVII.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Lardo non sine periculo faciei variolis laboranti imposito.

CUm formosa facies muta sit quasi recommendatio, virgoq; eleganti vultu prædita abundè jam dotata videatur, vitio quis vertet matribus honestis, si in variolis pessimâ sæpè fœditate filiarum formas deturpantibus de conservando tanto thesauro valdoperè sint sollicitæ, inq; eum finem selectiora nonnunquam offerant remedia. Sed caveant

veant tales, ne perpetuando fragili bono curiosiùs invigilantes, ipsas in vitæ periculum præcipitent filias. Parùm abfuit, quin tale quid hisce diebus accidisset filiæ Viri N. N. in quam variolarum confluentium pessimæq; indolis virus tantâ acerbitate desæviebat, ut facies tota iisdem obsita & obducta deformi spectaculô videretur. Cùm igitur ab usurpatis Bezoardicis & aliis, quæ in hoc morbo conducere solent, mediocriter haberet, egoq; per aliquot dies aliis impeditus negotiis, eam visitare non possem, postea & quidem nonô variolarum die revertens, ipsam inveni in summas angustias redactam: Tenebatur quippe febre ardentissimâ cum delirio & summa respirandi difficultate. Nesciens unde tantum repentini periculi ipsi accessisset, faciemq; ipsam inspiciens nec crudas, nec maturas, nec exsiccatas variolas in eadem reperire licuit, à quibus tam libera ac nitida erat, ac si nunquam hôcce morbi genere laborâsset. Quærenti mihi ex ancilla adstante, unde tam subitanea esset mutatio? hæc monstrabat larvam ex panno confectam laridoq; interius obductam, quâ dies noctesq; in mea absentia faciem puellæ contectam fuisse affirmabat. Mirabar inconsultam hominum audaciam atq; omnibus viribus allaborans, ut innocentem puellam ex periculi fluctibus extricarem, tandem, Deô annuente, prudenter & cautè administratis feci, ut sanitate restauratâ in portu navigaret, hunc demum ex commisso errore fructum reportans, ut facies, quæ dubio procul plura aliâs variolarum vestigia retinuisset, non adeò deformaretur, sed venustô aspectu oculis satis gratiosô iterùm incederet. Ast quis tanti pœnitere emet? Quis ad fugacem conservandam formositatem se & vitam suam in discrimen offeret? Fugiendum est (docente Tullio lib. 1. Offic.) ne offeramus nos periculis sine causa, quô nihil esse potest stultius.

Non possum, quin hic loci mentionem faciam tutioris remedii, cujus nuper generosa quædam Matrona variolis decumbens me faciebat participem. Laminas, dicebat, ferreas ignitas sæpius de die faciei è propinquo, quando variolæ maturescunt

ſcunt, admovendas eſſe, ita, ut facies bene incaleſcat, ſic enim fieri, ut nullæ fermè à variolis foſſulæ relinquantur; id quod ex narratione Sereniſſimi cujusdam Principis ex Italia reducis habebat, qui Venetiis cum fructu vilioris hujus remedii effectum, non ſemel viderat ſaluberrimum; Cujus quoq; dicta Matrona cum tribus filiabus variolis copioſiſſimis tum temporis correptis egregium edebat ſpecimen, quæ omnes faciei venuſtatem ſolô ferro ignitô conſervârunt. Effectus ratio dubio procul in exſiccatione celeriori materiæ in variolis latitantis conſiſtit, quæ quô citiùs contingit, eò minùs humor acris texturam cutis corrodere deformesq; foveolas fabricari poteſt.

OBSERVATIO LXXXVIII.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Pediculis abortum præſagientibus.

PEdiculorum, quibus variæ corporis partes non rarò in prædam cedunt, abundantiam phthiſicorum mortem imminentem denuntiare, teſtis eſt ſupra laudatus *D. Dolæus Encyclop. Med. lib. 2. pag. 299.* In moribundis & defunctis eosdem fugam capeſſere, ipſe non ſemel vidi. De talibus verò, cùm ex principiis naturalibus rationes facilè ſuppeditari queant, non tanta admirandi anſa datur. Eſt autem non ſaltem mirabile, ſed prodigio fermè ſimile illud, quod hiſce diebus in Clariſſimi Domini Præfecti Schladenſis D. S. uxore obſervare licuit. Hæc aliquot liberorum mater quidem facta feliciter, aliquoties tamen & quidem ter abortum perpeſſa eſt. Nonâ, ni fallor, jam vice uterum gerens, erga me triſtis conquerebatur de inſtante abortu, dicens, ſe quidem certò ſcire, hunc fore inevitabilem, ut tamen nihil ad conſervandum fœtum neglexiſſe videatur, meo ſe relinquere arbitrio, ſi medicinam ipſi factitare velim. Ego nullum ſignum deprehendens, quibus aliàs abortum imminere probabiliter concluditur, quæſivi

ſivi tandem ex illâ, quidnam eſſet illud, quô tam certum de immaturi fœtus excluſione formare poſſet augurium? Prophetas, regerebat, tibi ſiſto pediculos: Scias enim, nunquam me in ulla corporis parte illa animalcula deprehendiſſe, quoties gravida ad naturalem partus terminum, fœtum utero geſtavi; quæ tamen numeroſa caput occupare ſolent, cùm fœtus intempeſtivè edendus eſt. Fruſtra autem, ut hoc dixiſſe non videretur, iteratis juramentis non tantum rem haud aliter ſe habere, verùm etiam vaticinium à pediculorum præſentia deſumtum: tertiâ jam vice ſe ipſum approbâſſe affirmabat, vix dubitans, cùm iterùm ingratos illos hoſpites in capite alat, quartâ jam vice ſe ſimile fatum experturam eſſe. Erexi ejus animum, quantum potui, pluribus oſtendens, nihil periculi in tali caſu pediculos portendere poſſe: Quibus omnibus verò, cùm conceptam ſemel de iis opinionem ipſi excutere non poſſem, nonnullisq; medicamentis ejus deſiderio ex parte ſatisfeciſſem, inter ſpem & metum conſtitutam dimiſi etiam atq; etiam petens, ut de eventu me certiorem faciat, de quo cum Excellentiſs. Dominis Collegis forſan ſequenti annô, ſi Deus vitam largiatur, communicandi dabitur occaſio.

OBSERVATIO LXXXIX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Metallorum Palingeneſia.

VIx mihi perſuadeo, quendam dari, qui exhauſtas venas metallicas poſt aliquod temporis intervallum fœcundas iterùm reddi metallisq; repleri poſſe, in dubium vocet, cùm tum rationibus phyſicis, tum experientia illud perſpicuum fiat. Klufft und Gänge (ſunt verba *Nobiliſſ. Domini* Löhn-Eiſen/ in dem Bericht von den Bergwercken/ *p. 20.*) haben noch heute zu Tage ihre Sahmhaffte Art/ die GOtt durch ſein Sprechen in die Erde geſchaffen hat/ daraus Er natürlicher Weiſe noch

noch täglich Ertz wachsen lässet: Denn GOtt hat im Anfange nicht alles Ertz geschaffen / wie Er auch nicht alles Korn und Früchte auf einmahl wachsen lassen/ besondern muß die Erde noch jährlich zu gelegener Zeit ihre Früchte heraus geben/ ꝛc. Wer deß Samens viel hätte/ der könte reich werden ꝛc. Uti autem probabile est, seminale illud principium metallicum contineri à particulis sulphureis, salinis & mercurialibus ex profundo terræ fumorum unctuosorum instar (German. die Witterung vocant) beneficio ignis subterranei elevatis, quæ successu temporis humidum aliquod viscosum constituunt, postea à materia quadam terrestri aut lapidosa interceptum in verum metallum abiens; Sic datis talibus aliisq; concurrentibus principiis non rarò in fodinis, quis metallorum defectum novâ generatione denuò resarciri posse inficiabitur? In Insula Sardinia (referente sic *Bernard. Cæs. Mineralog. Lib. 5. part. 2. cap. 5. p. m. 620.*) est locus, ubi ferrum foditur, qui tametsi valde excavetur, nihilominus tempore repletur idem ferreâ scaturigine, perinde ac si nunquã fuisset defossum: Et quanquam profundissimum in modum excavatæ sint foveæ, post annos tamen iterum replentur. Plura Exempla videantur apud *Sennertum de Chym. consens. & Dissens. cum Galen. & Aristotel. Cap. 9. Georg. Agricol. de Ortu & Caus. subterraneor. lib. 5. Johann. Matthes. Sarept. Concion. 3.* & alios, qui omnes unô ore confitentur, cuniculos (die Stollen) interdum in angustum ita venire, ut aliquâ sui parte nullum, aut admodum difficilem præbeant transitum, cùm tamen eos satis latè soleant agere fossores, ne transituros impediant. In tales autem angustias eos accessione novæ materiæ mineralis esse redactos, experientia docuit. Quæ omnia, quanquam liquidô ita constent, ut superfluum judicem de re apertissimâ plura afferre, non possum tamen, quin in rei veritatem non semper obvium testimonium Curiosorum oculis sistam. Accidit nimirum non ita pridem, cùm Reverendissimo ac Celsissimo EPISCOPO HILDESHEIMENSI, Domino meo Clementissimo adessem, ut de Mineralibus atq; Metallis sermo incideret, Monstravit mihi tum temporis

poris Princeps ut omnibus virtutum numeris absolutissimus, sic in pervestigandis rei metallicæ arcanis versatissimus, aliquot massas mineræ cupri, quas nuper ex suis æris fodinis in Archiepiscopatu Coloniensi sitis, obtinuerat: Inter quas duæ præprimis admodum curiosæ erant veritatem palingenesiæ metallorum ad oculum exprimentes. Altera enim massa duo ferramenta (Schleiß-Eisen vel Schlegel.) Altera ipsum malleum (Hand-Pauschel/ Feustel/) continebat, quibus æris minera tam arctè adhærebat, ut sine ferreorum instrumentorum læsione ab his non separari posset. Suspicatus sum initiò, à fossoribus ferramenta, quibus durissimas venas sic findere solent, ut rimis fatiscant, frustraneo conatu in has adacta ibiq; relicta post aliquot annos cum portione materiæ metallicæ iis adhærente ab aliis exscissa esse: Sed malleus separatim efflorescente metallo conspicuus, qui propter extremitatem utrimq; obtusam venis, quâ violentiâ etiam usus fuisset fossor, intrudi non potuit, contrarium edocuit. Quod idem altera massa egregiè præstitit; quippe ferramentorũ (*Vid.Fig.XXIII.Lit.A,B.*) quæ continebat, extremitates omni terrâ metallica denudatæ erant, partibus saltem obtusis eidem totaliter immersis. Accedebat, quod Celsissimus Princeps, dicta instrumenta in fodinarum fundo liberè jacentia à fossoribus inventa esse assereret. Imò oculorum acies rem ipsam comprobabat ita, ut contiguitatem æris cum instrumentis arctissimam deprehendere liceret, nullumq; dubium esset, illa à fossoribus in fodinis quondam relicta cum terra metallica noviter ibi generata paulatim in unam compagem concrevisse. Dictas massas sicuti sæpius non sine delectatione oculis meis lustravi, sic, posteaquam Reverendissimus Princeps me iisdem clementissimè donavit, illas inter rariora mea servans cuilibet monstrare possum.

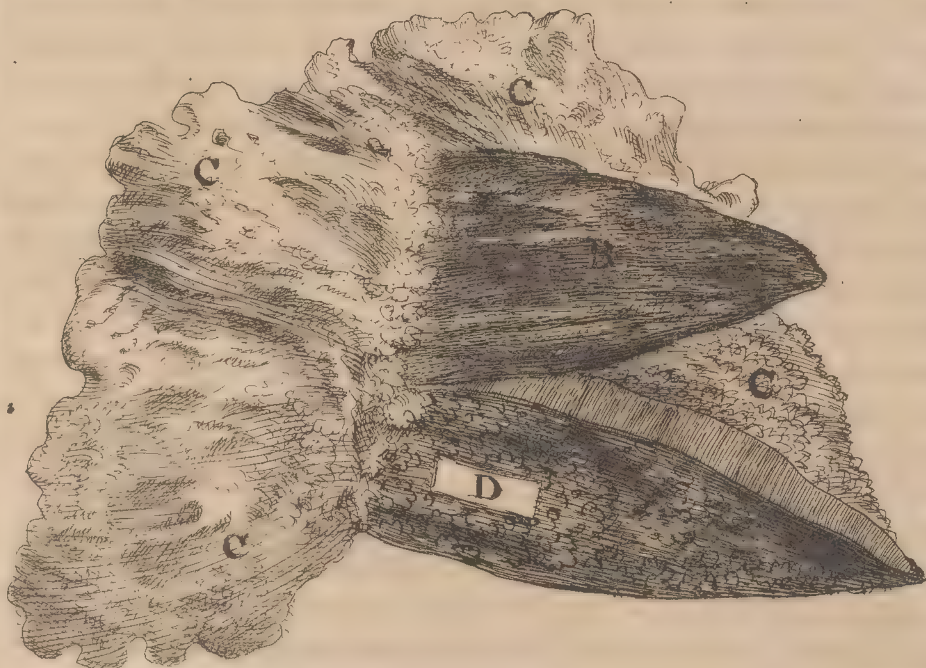
Fig. XXIII. & XXIV.

Expli-

Fig. 23. ad pag. 155.

Fig. 24. ad pag. 155.

Arcanus IX.

Explicatio figurarum.

FIG. XXIII. & FIG. XXIV.

A. Ferramentum primum.
B. Ferramentum ſecundum.
C. Materia metallica ferramentis adnata eorumq; extremitates obtuſas maxime tegens.
D. Foramen ferramenti primi pro ſtylo infigendo.

A. Malleus ab Agricola dictus Malleorum minorum maximus. Ein Peuſchel zu einer Hand.
B. Foramen cum parte manubrii rubigine obſiti.
C. Efflorescens materia metallica.

OBSERVATIO XC.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Sinus frontales in vitulo.

SInus frontales in fœtu vitulino veſiculas ſeu folliculos continebant, texturæ valde tenuis, innumeris intertextis vaſculis ſanguiferis, humor, quo turgebant, colore & conſiſtentia ſimilis erat illi, cui innatabat fœtus, jam ad partum maturus: in tunica allantoide ejusdem fœtus repe-riebantur ſcybala duo magnitudine inſtar ovi columbini, colore ſubcineritio, conſiſtentia ſatis dura.

OBSERVATIO XCI.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Polypus gelatinæ ſimilis. Lien magnus &c.

D. 22. Apr. 1689 in ſectione fabri lignarii 25. circiter annorum, poſtquam per aliquot menſes febri quartanâ laboravit, tandem ſuffocatus obiit, reperimus in cerebro vaſa ſanguifera coagulato ſanguine turgida, cũ lympha admodum tenaci, anfractibus cerebri infixa: in ventricu-

triculis cerebri quantitas seri satis ingens, nonnihil sanguine tincti fluctuabat. Sinus frontales ambo erant conspicui. Quorum uterq; per duo diversa foramina flatum ad nares permittebant, in thorace pulmones undiquaq; ita firmiter adnati erant tam pleuræ, quam diaphragmati, ut vix absq; parenchymatis dilaceratione inde separari potuerint: coloris erant subcineritii, ad medium usq; parenchymatis exsangues, cultro vero profundius adacto, sanguinem instar loturæ carnis fundebant. In dextro cordis thalamo (auriculâ vacuâ existente) reperiebatur polypus satis ingens, cujus consistentia nihil aliud erat, quam lympha coagulata, instar gelatinæ pellucidæ diversos surculos in arteriam pulmonalem satis profunde extendens, in sinistro ventriculo ejusmodi coagulum quoq; videbamus, sed quantitate multo minori. In abdomine ventriculum cum intestinis omni muco spoliatum conspiciebamus: cum nonnullâ inflammatione tunicæ interioris: pancreas erat satis induratum: ductus ejus multum patulus, ex quo à latere facilis aditus erat ad ductum hepaticum, via autem ad vesiculam bilariam plane occlusa erat, per corpuscula callosa exterius hinc inde circumposita. Mesenterii glandulæ passim scyrrhosæ apparebant. Hepar magnitudine & substantia naturaliter constitutum, color autem erat subpallidus. Lien subniger, in tantam excrevit molem, ut ultra tres libras penderet, & figuram fere quadratam referret, parenchymate satis solido, nulla p. n. duritie apparente.

OBSER-

OBSERVATIO XCII.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Cor & Pericardium monſtroſa. &c.

ANno 1687. d. 24. Decembris deceſſit in noſocomio Cæmentarius viginti & aliquot annorum, qui tribus ante obitum ſeptimanis febre continua cum dolore pleuritico correptus fuit, quibus dolor capitis, ſitis, vigiliæ, deliria, pulſus inæqualis, & biduo ultimo, ſopor ſupervenit, quem mors excepit: Cadavere cultro anatomico ſubjecto, prava detecta fuit viſcerum conſtitutio, omento exiſtente putrido, quod ea regione qua ventriculo adhærebat, Scirrhum ingentem, materiam caſeoſam continentem fovebat: peritonæum, ventriculus, inteſtina, atq; veſica frequentibus atris maculis erant conſita, glandulæq; innumeræ vix alias conſpicuæ horrorem nigrore ſuo fere incutiebant: Hepar parte gibbâ tenaciter adhæſit diaphragmati, & parte concavâ, membranâ tenaci erat obductum, inq; partibus penitioribus aliquot fovebat vomicas. Lien ventriculo arcte adeò adhærebat, ut unum cum eo viſcus conſtituere videretur, ſatis alias ſanus, licet fere globoſus. Inteſtinum cœcum inciſum, totum erat glanduloſum; reliqua etiam inteſtinorum interior facies glandulas ſuas facile prodebat. Venæ cavæ truncus deſcendens ea erat amplitudine, ut imperito inteſtini ſpecie facilè impoſuiſſet. Venæ ſpermaticæ admodum luxuriabant; in ſiniſtro quidem latere ramos tres emittebat emulgens; in dextro autem rami duo ex emulgente, & ſpatio duorum digitorum transverſorum ſub hac, ramus inſignis è cava prodibat. In thorace pulmones ob creberrimas maculas omnino fere livebant atq; inciſi nigricabant, preſſi pus viſcidum emittentes, cæterum utrinq; adnati: intra pleuram & dextri lateris coſtas lympha gelatinam referens copioſe erat congeſta: Pericardium & cor erant monſtroſa: *Illud*, craſſum, & diaphragmati ubiq; fere adhæ-

rens, intùs hispidum, & velut holoserico obductum: Hoc cum auriculis suis lymphâ quoq; correctâ & crassâ erat circumdatum, quâ corticis in morem illud ambientis detractâ auriculæ & vasa cordis admodum ampla conspiciebantur: Mucro cordis admodum erat latus, inq; ventriculo utroq; continebatur polypus. Foramen ovale ut in infantibus patebat.

Præprimis etiam attentionem nostram meruit ductus pancreaticus cum bilioso junctus, ejus papilla inferiore, præ aliquali duritie stylum non admittente.

OBSERVATIO XCIII.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
De
Glande sclopeto emissa pulmonis lobum alterum cum œsophago perforante, cui naturâ felicem medelam paravit.

JUvenis robustus 22. annos natus, temperamento calido & humido, cum in Pedemontio pro Deo strenue pugnaret, ultimo conflictus die, qui erat 14. 24. Aprilis 1686. à milite Gallo glande in ipsum è sclopeto emissa à tergo circa 10. & 11. thoracis vertebram vulneratus, concidit: vulneri hæmorrhagiâ nullâ superveniente, scalpello id fuit ampliatum, at præter expectationem neq; glans neq; sanguis prodiit, hanc cum jubente Chirurgo æger tussiendo expellere conaretur, nil nisi oryzæ, cujus cochlearia aliquot in prandio assumserat, grana aliquot expulit, quibus visis Chirurgus imposito vulneri emplastro, ægrum velut moribundum reliquit; at occlusum id fuit atq; æger præter omnium expectationem brevi convaluit, tantasq; in carcere, pane licet & aqua nutritus, recuperavit vires, ut mense Februario 1687. immenso urgente frigore,

per

per altissimas nives horridum cum fidelibus aliis in Helvetiam susceperit & felicissime superaverit iter: Hinc munia quævis rustica alacriter obiit, usq; dum sub finem mensis Septembris vindemiantem & aliquot dierum spatio onera solito graviora humeris gestantem primò spirandi difficultas prehenderit, cui brevi febris continua acuta supervenit, urgentibus, siti, oris amarore, deliriis, vigiliis, dolore capitis & pectoris; septimo demum morbi die, qui erat 1. Octobris, ad ægrum vocatus fuit Clariss. D. D. Vestenius, cujus exteriora frigebant, interiora urebantur, pulsu existente dicroto, oculisq; rubentibus; convenientibus adhibitis remediis prædicta symptomata intra biduum saltem non penitus evanuerant: recte enim ratiocinabatur æger, interdiu vigilabat, noctu dormiebat, oblata alimenta solus absq; ullius adstantis ministerio assumebat, sitis mitior erat, dolor capitis atq; oculorum rubor evanuerant; sola pectoris angustia in eodem persistebat, dum tandem circa vesperam d. 7. Octobris novus subortus rigor cum subsequentibus symptomatibus quam antea gravioribus (irritis medicamentis quibuscunq;) vires sensim fregerit, ut h. 7. vesp. d. 10. Octobris piè in Domino expiraverit. Cadaver intolerabiliter pene fœtens, in dorso, brachiorum & pedum posterioribus admodum livebat, anterioribus & latere utroq; maculis hinc inde consitis, omentum intus computruerat, Lien tumebat cum duritie & livore, hepar hinc inde livebat, in pulmonis lobo dextro externa & anterior quidem facies maculis liventibus plurimis erat consperса, at interior & posterior tota livebat: Lobus sinister pleuræ, diaphragmati & mediastino circumquaq; erat adnatus, ut non nisi magna vi avelli potuerit; duorum supra hujus apicem digitorum spatio in ipsa pulmonis substantia hærebat glans plumbea pendens ℥iiß, quam natura propria tunica investierat. Vulnus exterius cicatrice, interius adnato pulmone erat occlusum, quo avulso vulneris locum conspicere facilimum erat: at de vulnere œsophagi vestigium nusquam apparebat.

[Basileâ Augustam Vind. 1691. d. 12. Martii missæ.]

OBSER-

OBSERVATIO XCIV.
D. JACOBI WOLFFII.
De
Utero muliebri ex ſua ſede prolapſo & reſecto.

QUòd juxta tritum illud (in communi vita æquè, ac in medicina maximè notum)

Accidat in puncto, quod non ſperatur in anno:

id innotuit pluribus Anno 1684. cum in Octobri *Tit. Dominus Lic. Chriſt. Wilhelmus* Förſter meditaretur in hac Academia Jenenſi edere atq; habere ſuam Diſputationem inauguralem de procidentia uteri. De hujus materiæ verò veritate in diverſas abibant ſententias: nonnulli, quod non nimis mirabar, quia pondera quæpiam adſunt, quæ diffidere quadantenus de iis jubent. Notæ quippe ſunt hiſtoriæ aſſeverantes, quòd neq; uterus prolapſus nec reſectus fuerit, licet alii prius ſtatuerint. Exploratè quippe poſtea innotuit, quod mulieribus iſtiusmodi, miſeris putatis, neq; uterus, neq; concipiendi aut generandi facultas defuerit; de quo, præter autorum collecta loca reperienda apud *Matth. Moronum* (*in directorio medico pract. p. m. 485.*) & in fine hujus obſervationis alleganda adhuc, alii autores videri poſſunt. Inter modernos medicos Celebris *Theod. Kerckringius in ſpicilegio anatom. 20. p. 48.* ejusmodi procidentiam uteri impoſſibilem colligit à ſitu & connexione ipſius arvi genitalis, atq; ideò aliis etiam ſuam hanc opinionem autor ſeriò perſuadere ſatagit. Verùm religio mihi eſt, ſive omni ſive nulli illorum ſententiæ accedere; proinde verum magis, quam virum, ſequi decet;

Nec verbis opus eſt, cùm res & facta loquantur.

Annô

Annô verò superiùs dictô cauponis uxoris, in pago (Wigendorff dicto & uno milliari à Jena distante) uterus ex sua sede dejectus dependit, quod malum duravit antea per plures annos. Cùm verò demum illo tempore ex nigro colore, aliisq; indiciis pravis corruptus ac inutilis amplius appareret uterus, & mulier ipsa, licet admodum infirma desideraret anceps remedium & sectionem à Chirurgo, sine qua mortem brevi ea metuebat, quam etiam symptomata gravia minari proximè videbantur; hinc Medicorum suffragiô & canone illo: quod uterus sit

Ense rescindendus, ne pars sincera trahatur.

permotus Chirurgus peritus Dominus Reiffenbergerus, sectione dictum uterum demit, & exiguam ab operatione ortam hæmorrhagiam, facilè suppressit, nec alia mala magna postea sequi isthæc observavit. Mulier illa etiamnum incolumis vivit, sed sine conceptionis & generationis effectu & organo sive causa. Cæterùm qui adhuc de dictis ambigit, ei dubium eximent fortassis de hac historia, uterus ille adhuc asservatus, mulier ipsa, & alia plura exempla atque testimonia (videlicet quod ex sua sede prolabi & resecari possit uterus, & quidem citra vitæ jacturam) collecta ex *Miscell. Acad. Leopold. Imper. apud Th. Bonetum, in Medicina Septentrional. part. 2. lib. 4. sect. 1. obs. 23. 30. 31. 32. 33. 36.* His jungantur laudata nostra *Miscellan. Acad. Cur. Dec. 2. Ann. 6. p. 181.* aliiq; autores & peculiares dissertationes de hac materia in Academiis conscriptæ & editæ.

OBSERVATIO XCV.
D. JACOBI WOLFFII.
De
Serpente minori, post mithridatii usum insperatò admissum, à puella per alvum ejecto.

NOn desunt exempla in historiis medicis consignata, quæ serpentes ab hominibus variô modô rejectos esse testantur. Terna verò præcipuè causa videtur invisorum istorum insectorum in hominibus existentium: quando nimirum (1. seminium vel ovula serpentum in potu, aliave ratione prius ab hominibus fuerunt in corpus admissa; de quo videtur agere *Joh. Rudolphus Camerarius in Sylloge memorab. medic. cent. 17. partic. 64. p. m. 1410.* Memorat quippe autor, suâq; experientiâ confirmat duos serpentulos post usum purgantis cujuspiam potionis puellam quondam excrevisse, quos ex potu aqua palustris priùs ortos concludit ille. Plura de serpentibus & insectis excretis ex utero & ventriculo, postquam priùs impuræ aquæ & insectorum semine conspurcatæ potus fuit assumtus à dictis personis; de quo ex aliis allegata prostant in *Kergeri Tr. de fermentatione p. 55.* Non audeo curiosis persuadere, ut credant facilè capillos muliebres animatos reddi, & in formas, serpentes optimè referentes, immutari; quod in corpore ab iis assumtis crinibus pariter metuendum esse dicit *Petr. Borellus cent. 1. obs. med. 23.* Quæ fallacia verò compositionis in ista metamorphosi (si vera fuit) latuerit, ratione originis vel causæ inquirant curiosi. Admodùm verò dubito, quòd posteri vel sexus fœmineus Evæ ὀφιγενὴς dictâ ratione existat, & quidem ideò fortè, quia prima illa infelix mater à serpente, horrendam meta-

metamorphosin assumente miserè decepta & cum universi mundi incolis sive posteris suis illa ineffabilem in calamitatem præceps data est. Quòd capillos autem puerili subinde devoraverint, minimè inauditum est, si capilli modò admitterent metamorphosin istam sine fallacia quapiam antea indicata, non admodum impossibilis esset focus vel nidus serpentum in hominibus constituendus sive admittendus. (2.) Constat, serpentes per os hominis aliaq; loca magis patula irrepere posse, quemadmodum de iis per os dormientis hominis irrepentibus & in stomacho atq; intestinis postea commorantibus, imò propterea morientibus hominibus, iterum legendus est *Camerarius l. c. partic. 61.* Signa illius mali vel præsentium serpentum indicat idem autor *l. a part. 62.* cui addatur *Borellus cent. 3. obs. 31. & Joh. Dan. Major in Dissert. epistolica de cancris & serpentibus petrefactis p. 60.* (3.) Nota quoq; sunt exempla de iis, qui præstigiarum, Magorum vel sagarum aut glaucomatum Satanæ adminiculo serpentes è corpore ejecisse putati sunt, qui tamen vix in corpore prius commorati fuerunt. Non immunis omninò horum posteriorum videtur historia (quæ fortassis ab *Excell. Frommanno Coburgi priùs observata & evulgata est*) *in Th. Boneti Medicin. septentr. l. 3. sect. 12. cap. 14. p. 584.* Dicta hæc historia videtur ferè etiam alterutrius prioris speciei vel rationis particeps. Ad designatarum illarum trium specierum classem verò quam sit referenda sequens historia, nobis non libet nec licet jam accuratè definire. Anno præterito 1690. d. 5. Jan. Jenæ pistoris C. H. in platea Salana habitantis filiola lusit in inferiori domus parte cum aliis liberis & suis germanis, cum hi ex suæ dictæ sororis ano abservarent vermem crassiorem, nec antea talem visum, prorepentem dependere, patrem advocarunt ad illud insolitum minusq; visum spectaculum; parens gnarus alioquin lumbricorum humanorum vel puerilium, nihil miraculi vel insoliti præsumens, sprevit hos priùs & accessum detrectavit; tandem verò crebriùs advocatus in pa-

 vimen-

vimento conspexit delapsum ex ano vermem insueti aspectus, perterritus quadantenus ille propter vesperam imminentem texit vermem modiô vel vase quopiam,&sequenti die pressum ac enectum reperit serpentem minorem ac tenerum coloris obscuri serpentini, longitudine quartam ulnæ partem excedentem, & crassitie duos lumbricos æquantem, qui etiamnum à naturæ & Meditrinæ mysta Jenæ in balsamico pellucido liquore conspiciendus asservatur. Ex puella verò casu expulsi serpentis rationem parentes tribuerunt mithridatio sex nummis empto, & in usum medicinæ domesticæ reposito, quod puella illa quinq; annorum, dulcedine aliquali ipsius allecta, omne assumsit sine jussu aut præscitu parentum. Qua ratione vel modo verò in puella illa serpens hic ortus fuerit, vel latuerit, non satis liquet. Suspicio de aqua facilè obvia, cui ova serpentum admista fuerint, non adeò locum invenit, cùm serpentes rariùs reperiantur prope urbem hanc: quod in os irrepserit, si forte in loco herboso aut horto dormivisset puella, conjecturæ relinquendum est; sive an serpentis domestici fuerit pullus (von Hauß-Adern/ cujus mirificæ sæpe fabulæ, relationes, descriptiones aut interpretationes inter plebejos volvuntur) præsides & assessores Philosophiæ meditentur ac definiant. Cæterùm infinita fere exempla & testimonia de serpentibus ab hominibus variô modô excretis ex *Moroni directorio p.m.147.148. 446.466.* aliorumq; autorum locis innotescent.

Ottern

OBSER-

OBSERVATIO XCVI.

D. JACOBI WOLFFII,

De

Oxyregmia, nec Alkalino volatili ſpiritui, nec pulveribus præcipitantibus aſſumptis, aliis tamen fortaſſis rectius cedente; & de obſtinata quorundam opinione in volatilium ſalium vel ſpirituum uſu defixa.

IGnotum eſſe minimè arbitror, etiamſi mea hæc ſilerent, quantum hactenus deſudarint Medici in doctrina ſalium, & quanta commoda iidem promoverint uſu præſertim ſalium atq; ſpirituum volatilium, Alkalinorum vulgò dictorum. Verùm utrum non ſimul multa mala ægris eâ ipſa doctrinâ ſint illata, poſteriores cogitationes vel experientia multos forſan practicos ipſos, ſive alios ſpectatores aut animadverſores docuerunt: ſuſpicor autem propter doctrinam hanc ſalium præteritis luſtris efferveſcentem, nec ſatis fundatam aut ritè applicatam multis vitam præcipitem, vel mortem præcocem acceleraſſe volatilium uſum. Qua in re ſuperſedeo ſuſpiciones aut obſervationes meas revelare. Ut alia plura ſilentiô jam prætercam, nullus dubito, quin luſtris aliquot præteritis multi indulgentes nimium doctrinæ ſalium nondum ſatis fundatæ aut abſolutæ, in mox memorandis, facile decepti & falſi fuerint aliosq; fefellerint pariter, quia ad pauca juxta tritum illud reſpexerunt. Auctores & Fautores doctrinæ ſalium verò febres malignas, peſtem, inflammationem, calorem, exanthemata, puſtulas, ulcera, aliosq; morbos plures ad acidam cauſam referentes, in curatione illorum commendabant alcalina volatilia.

Proinde si quis fortassis præceptis, vel præconceptis opinionibus ejusmodi imbutus variolas in motum abunde redactas & ex corpore pulsas ausus est curare volatilibus, aut auderet ampliùs, atque ita malum finem aut effectum promoveret, videlicet majorem motum humorum, & hunc comitantia symptoma atq; mortem; quid rogo & hujusmodi curatione sentiendum est? Contraria contrariis, atq; ideò variolas acido ex fonte profluentes curandas esse alcalinis, videlicet spiritu C.C. aliisq; similibus, sine hæsitatione crediderunt fortassis illi acidi hostes & alcalium Patroni. Statuerunt præterea illi ex effato *1. Aph. 21.* ista in curatione naturam eò ducendam, quò vergat: Verùm uti ante dictum hos ad pauca respicientes facilè falli, & alios iterum eos fallere in propatulo est. Videntur pene illi in curatione istiusmodi incauta istud agere, quod indicatur in *Ovid. lib. de Ponto:*

Acer & ad palmæ cum sis cursurus honores
Si tamen horteris, fortius ibit equus.

Verùm immemores illi contraindicantium, vel naturæ (cui omne nimium & violentum & inimicum) & nautæ prudentis sunt, utpote qui contrahere, nec expandere vela, & lento remigio studere solet, si scopulos habet oppositos, aliaq; offendicula, sive pericula citato cursui navis noxia; auriga peritus pariter habenas equorum non relaxat, sed si in declivibus vel præcipitibus locis existit, equorum & currus cursum moderatur, ne in pericula facilè præsumenda labatur.

Quocirca in dictarum variolarum curatione alia rectiùs medicamenta, Bezoartica, terrea, consolidantia & nimium fluxiles humores leniter temperantia, uti & opiata quadantenus addita, nec progressui variolarum adversa, eligenda & adhibenda sunt, cujus conditionis fortassis est liquor ille beati *Waldschmidii*, de quo, (quia ignarus sum compositionis illius & experientiæ de ipsius effectu) nihil certi effari valeo; non dubito tamen penitùs de simili medicamento, salubrem in variolis curandis

randis successum conferente, sed de hac materia alio loco imposterum uberius fortassis acturus sum. De minùs bono verò ubivis volatilium istiusmodi medicamentorum usu, si commodum est, videantur nonnulla *in Frid. Hoffmanni clave Schröderi p.666. & Excell. Frid. Hoffmanni (prioris filii) de acido & viscido c.5. p.20. &c.* His addantur *Acta Philosoph. medic. Danica Anni 1671. 1672. obs.113. p.268. &c. Theoph. Boneti medic. Septentr. Tom.2. l.8. part.4. s.7. obs.14. Melch. Frideric.* Geüdern / in heilsamen medicinischen Lebens-Mitteln. *Miscell. Acad. Leopold. Imperial. Dec.2. Ann.5. & quidem appendicis. p.156.*

Reminiscor verò viri cujuspiam (ante decennium alioquin propter praxin medicam, mansuetudinem & libertatem non incelebris) qui alcalium usui & commendationi admodum indulgebat, & ea panaceæ instar ferè, contra communem vel universalem hostem & causam morborum tantùm non omnium reputata, nimirum acidum, laudabat, illaq; etiam lautioris & mediæ conditionis viris quibusdam suadebat. Hi quippe viri pro acido in corpore accusato, & ὀξυρεγμία, sive ructibus acidis præsertim supprimendis lixivium cineris juniperini largiter assumebant; verùm valetudinis & corporis deteriorem præsentiscentes statum, seponere largum istum, imò omnem usum cogebantur. Dicti illi viri porrò ex thermarum usu suaso levamen nullum persenserunt. Ipse etiam Doctor iste horum medicamentorum usu in semet ructus acidos compescere nitebatur, illo modô priùs, & postea usu spirit. Salis Armoniaci, cujus vel ʒß. per diem in potu ordinario assumebat; sed refractarium magis & deterius malum cum virium languore, oriri inde videbatur, nec tamen à methodo incepta desistebat. Noluit ille amicis monitis alius cujuspiam auscultare & curationis stylum vel scopum invertere, sive mutare, & martialia acidiuscula e. g. mixturam simplicem, tincturam bezoarticam, spiritus acido dulces minerales, aromatica, pulveres stomachicos ex iisdem paratos, theriacalia aut opiata experiri & admittere; prior enim opinio & favor in alcalina, uti

&canon

& canon ille medicus *qui contrarius curanda esse vult*,) nimis altas radices in ipsius animo egerant. Scribit *Gabelchoverus cent. 4. obs. 83. p. 105. 107:* quod ructus acidos corrigat acetum scilliticum. Nihil ampliùs jam monebo, quod scorbuto alioquin opponant, nonnulli quidam Medici acida quædam, licet morbum illum cum sua symptomatum caterva ex acido fonte multi permanere arbitrentur. De dicta verò ὀξυρεγμία, cur alcalinis istis adhibitis minus, imò postea nec lactis lunæ, sive cretæ largô usu continuatô sublata fuerit, meditationes vel opiniones meas peculiares tacitè foveo. Multi præterea Medici sine dubio in curationibus quibusdam (minùs intentioni suæ respondentibus) perseverant, nec eas mutant *propter. 2. Aph. 52.* qui vult, ut si omnia secundum rationem facienti non succedunt, non sit transeundum ad aliud, manente eô, quod ab initio visum. Verùm oracula fida sæpe silent in curationibus ejusmodi morborum, utrum in verum scopum eæ directæ sint. Jam verò in locum illum Hippocratis supersedeo commentationem aut exceptiones præferre; paucæ enim regulæ, juxta tritum illud, sunt tam firmæ, quæ non patiantur exceptionem. Suadet autem alius canon practicus vel regula medendi, quod in praxi ad juvantia & lædentia sit respiciendum, qui canon cæca in experientia fundatus, oculatam theoriam longè superare sæpe videtur. Medicum στοχαστικὸν vix ex medicina expungere licebit. Ut demum & hoc præmissis addam, nuper observavi casu in viro quopiam oxyregmiam desiisse à spiritus nasturtii usu modico, alii fini destinato, qui spiritus postea pluries eundem constitit effectum, nec dubito alium spiritum vini vel frumenti similiter ructus acidos correcturum, quod quivis facilè in affectu illo occurrente experiri potest. Deniq; curiosi inquirant, an ratione acidi vel alcali spiritus istiusmodi inflammabiles suam illam operationem edant!

[Jenâ Noribergam A. 1691. d. 14. Martii missa.]

OBSER-

OBSERVATIO XCVII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Euporisto in Dystokia.

DUra vox ab ævo fertur condito, quæ Creatoris est, & omne genus ferit mortalium, labora. Hinc coloni, imperiosâ excitati inediâ, bibentes jactant. Alii manus operi imponunt, alii, ut victitent. Artifices non sine labore suô se tuentur & conservant ingeniô. Imò certè ipsa vita nostra incipit à labore, & dolore durô, quô sexus imprimis, Deô sic ordinante, angitur fœmininus. In hoc, licet haud raro naturâ sopitâ impossibile videatur, ejusdem ex voto reserare claustra; attamen hoc, Deô benedicente, non sine dulci parturientium solatio præstitimus iterum atq; iterum levis impensæ medicamentô. Matrona nobilis multô sudore & dolore partûs frustrà noctes diesq; defatigata, me suasore bis utebatur pulvere tali, non quidem admirabili, secundo eventu: ℞. Myrrhæ Troglodyt. ℈j. Borac. Venet. Croci Orient. āā. ℈ß. Oleum succini gutt. iij. M. D. in vino. Lætam fecit eadem medicina cauponis conjugem, partu remorante quadriduum. Fabri lignarii puerperæ sextô die succurrimus feliciter eodem pulvere. Pistoris uxorem in hoc labore præduro ex fati faucibus laudatô ereptam vidimus euporistô. Villica in partu difficillimo à gemellis jucundè liberata fuit eôdem. Plura adderem, nisi tædium pararent, exempla. Cùm hæc scriberem, me jussit vocare operarii primâ vice parturiens conjux, quæ graviter quartum usq; ad diem laboravit incassum: veni, & hunc pulverem propinavi in aqua pulegii; sed ægra jam annum trigesimum egressa, ob partium genitalium angustiam, non oppidò inde enixa est: jussi ergò, ut urgentibus doloribus acclamarent ipsi præsentes in adjutorium mulieres; conatus tamen semper fuerunt irriti. De novo partes suas peregit puer-

 pera,

pera, sed pariter sine effectu, unde exclamavit: Fräule ich kan nicht mehr! Obstetrices verò iterum injungentes laborem, pusillâ & flebili voce hunc inter allocuta est puerpera: Habt Ihrs nicht bald beym Oehrle? Datur ergò pulvis noster myrrhatus, parum in pondere auctus, in aqua pulegii, & imperatur decumbenti, ut nihil operis adeò laudabilis intermittat: & ita tandem puerulus, inter mortuos relatus, ruptis angiportis abscedit commodâ manuductione salvus & incolumis. Ad ejusmodi exempla monui obstetrices, ne ante maturum tempus ad pariendum incitent mulieres, quia notum, ejusmodi festinationes sæpè operantibus fuisse funestas. Pagani mulier in vicinia, consiliis paganis contenta, ad partûs laborem ineptô incitatur tempore, & fœtus, brachiô primùm prodiens, trahitur, idq; vi à mulierculis avellitur, remanente in utero infantili truncô. Quidam verò Medicus paganus in auxilium vocatus, manum indoctam misit in uterum parturientis, non sine maximo ejus cruciatu, ut auditô ejulatu miserrimô ille abstinere coactus fuerit ab opere. Pulverem non nemo nostrum ante hanc tragœdiam suadebat; Sed spretô hôc, nocte inertem sequente torturam, spontè cadaverosa uteri excernuntur retenta, atq; statim matris in æternam clauduntur lumina noctem.

OBSERVATIO XCVIII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Fœmellis duabus monstrosis.

IMaginatio casum facit, in proverbio est; Talem casum deflevit nuper villicus quidam Holtzhusæ, cujus uxor gravida, equini cadaveris exta effusa visu prehendens, attonuit, imumq; ventrem manu attigit, unde fœtus fœminini sexûs dextrô tempore editus, tumorem in abdomine caput ipsius magnitudine superantem gessit, quem tenuissima membrana

alba

alba obtexit, transparentibus intestinis; membrana autem altero die post natalem viruit cum fœtore abominando, fœtu succumbente tertiô die fato. Corpusculum (doleo) mihi non tàm licuit interius cultellô examinare, quàm exterius pictum exhibere Fig. XXV. Alius horribilis casus in prægnante contigit Arnstadii, quæ leporem & pullos gallinaceos ad verua præparans, & simul peregrinum in fronte sexûs sequioris ornatum, (Fontange) vittasq; pendulas intentis oculis contemplans, puellam peperit mortuam, absq; calvaria & fronte, membranis cerebri cristæ instar erectis rubentibus, cum sacco de occipite pendente carnoso, oculis prominentibus, aure sinistrâ orbiculari, labiô leporino, palatum etiam & narem dextram deturpante, collô tumente, foramine pectoris parvô & rotundo, corde ex eo pendente foras nudo & bifidô, hepate informi & ventriculô vastô subjacentibus, intestinis super scissuram in hypogastrio dextro non perviam oberrantibus, digitis partim mutilatis, partim recurvis unguiculis adnatis. Humatio autem monstri festinata eripuit mihi pariter occasionem accuratè perlustrandi internam partium cum externis connexionem. Fig. XXVI.

Fig. XXV. XXVI.

OBSERVATIO XCIX.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Ovario Hydropicæ monstroso.

ANna Maria Babstin, perpetuo subjecta servitio, arreptâ occasione furtim concumbit cum juvene operario, êq; illo gravida suô tempore enititur puellam; postea verò juvenis ab hac sua se avellit amasia, datq; terga. Infelix mater rebus nunc omnibus egens, quamvis operosa, se tamen cum fœtu vix misereq; sustentabat, cibi operosi ventriculo

culo & toti erant onus, pocula fauce arenti tracta visceribus reliquis squalentes imprimebant maculas, & undosa vestigia, superveniente hydropisi. Hæc primùm ob summam fœminæ pauperiem neglecta, altius deinceps radicata, nullâ potuit humana industriâ removeri, aut rapax fatum tardari. Exhalatâ, itaq; animâ, & depletô abdomine hydropicô, quod duarum ulnarum in ambitu, continebat duodecim cantharos, sive 48. libras limpidi seri, tumor remansit in inguine durissimus, de quo patiens in vita diu questa est graviter, & vanas, ut solet vulgus, concepit opiniones: removemus tegumenta, & uterum suo in loco admodum exilem lit. A. deprehendimus: ovarium verò sive testes, & tubas Fallopianas, glandulis & hydatidibus in- & extra, ita refertas & compactas, ut partes has invicem discernere nemo valuerit. Sinistri lateris moles lit. B. tres plenas pependit libras civiles. Dextrum corpus conglomeratum lit. C. materiam fudit pultaceam albam sine fœtore, & decem ponderavit uncias.

Fig. XXVII.

OBSERVATIO C.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,

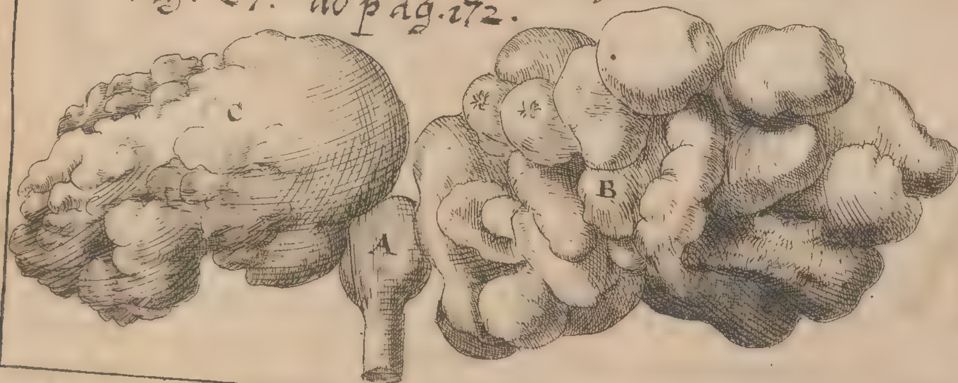
De

Puella, mox à nativitate menstruum passa.

MEnses ab ipso nativitatis die, inq; tenera ætate fluentes, notantur Observ. 114. Dec. 1. Ann. 3. & Observ. 78. Dec. 2. Ann. 5. Ephem. Comis & urbana quædam fœmina, à marito castra sequenre, gravida hîc relicta, pedibus prodeuntem peperit filiolam, quæ quinq; dies cum ingenti vagitu per uterum excrevit sanguinem; postea verò desiit hic fluxus, & commodior venit filiolæ quies. Ex hac imposterum quid fiat, videbimus.

Fig. 25. ad p. 171.

Fig. 26.
ad p. 171.

Fig. 27. ad pag. 172.
C
B
A

OBSERVATIO CI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII

De

Urina viscida ductili.

MIctus urinæ crassæ, glutinosæ, spermatis ranarum instar congelatæ pellucidæ, inq; fila quasi ductilis supra notati sunt. Postremum confirmat Caspar Armknecht/ ex arte lanio Arnstadii, qui ipsô pauperior Irô, senili confectus marasmo per duos menses ante obitum eminxit ferè absq; dolore urinam adeò viscidam, ut ab ejus conjuge ex uno cameræ angulo in alterum resticulæ instar trahi potuerit sine labore.

OBSERVATIO CII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII

De

Arthritide ptyalismô soluta.

PLaudit arthriticus, si per διάλυσιν materia cedit dolorifica, ut firmô iterum stare possit talo, sive hæc spontè fiat à natura laudabili, sive arte per diaphoretica, diuretica, aut discutientia topica; ab ejus ministro medico. Sperat arthriticus, si per πεπασμὸν, vel ἐπιπωρισμὸν finiuntur tormenta, fluente quasi, vel stante & lapidescente materiâ vitiosâ. Desperat idem, si per μετάστασιν tortor intrò cedit, & loca occupat nobiliora, de quo itinere statuq; vario periculoso vid. Observ. 42. scholiumq; à nostro Celso additum Dec. 2. Ann. 6. Ephem. Alias insuper vias indociles currit arthriticus latex. Sic in Septuagenario Arnstadii, materiæ morbificæ ad fauces & palatum notavi μετάστασιν, subsecutô ptyalismo, haud dubiè à salibus volatilibus frequenter in usum vocatis, salutari. Durabat ex-

cretio hæc salivalis ultra quatuordecim dies, cum deglutiendi, non autem respirandi difficultate,

OBSERVATIO CIII.
Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.
De
Singultu, promissione doni curato.

PUeri solent sæpè se cibis ita ingurgitare, ut ventres ipsorum crepent, oraq; singultu concutiente sonent. Quod igitur hîc remedium? Mirum ejusmodi posse verba sanare: mi fili, fac iterum ex te ut audiam singultum, & habebis hoc vel illud donum. Juvisse hæc sæpe numero observavi non sine delectamento. Quæ ratio? Gaudiô forsan, dum cupide dona capiunt pueri, spiritus in ventriculum vellicatum influentes abripiuntur aliò, sufflaminatô singultu. Infantum singultus ostensis virgis, solisq; comminationibus subitò curatos meminit D. D. Albrecht Observ. 15. Dec. 2. Ann. 6. Ephem. n.

OBSERVATIO CIV.
Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.
De
Fumo Nicotianeo, ventriculi hoste infesto.

PAnis & aqua naturæ satisfaciunt. Nicotiana hâc laude caret. Imitatoribus enim Indorum, commestâ hâc famem ac sitim sedantium, viresq; ad dies aliquot sustentantium, turba ingens & confusio ventris non semel utroq; supra infra solutô gutture paratur. Non aliter evenit illis, qui hauriunt, & improvidè illum deglutiunt fumum. *Si* ergò juxta clarissimum Sylvium reliquiæ alimentorum, & salivæ

salivæ continuò deglutitæ particulæ plus fermentatæ, halitu subacido gratoq; sinistrum ventriculi orificium blandè afficiant, famemq; excitant: salivæ verò plus à cinisflonibus tabacariis exspuitur, quàm par est, ejusq; locô frigidus in ventrem descendit potus: quis inde non advertit, humore fermentali deficiente, roboreq; nervorum à sexto pari diminuto, ventriculum languescere sensim, & perire famem. Nobilis quidam persuasione sodalium ταβακκαπνοφιλῶν commotus, fumum ore excipiebat unô & altero tubulo, primumque nihil adversi percipiebat: ideoq; atris ejusmodi nebulis velatus & confisus, immoderatè sugebat, sed tali eventu, ut labefactato, ceu dictum, ventriculô, omnem abdicaret cibum. Missis autem ejusmodi deliciis fumosis, refocillatô ventriculi fermentô, edendi appetens, denuò digerebat cibaria. Mercator peregrinans, & nubilâ tempestate corpori consulens assuescit illi fumo, ejusq; ventriculus desuescit concoquere alimenta; hinc perpetuâ conflictatus cardialgiâ, tubulis tabacariis valedicit, & ventriculus placatur cibo recuperatis viribus. Quidam Juris candidatus Nicotianam potabilem, Bontekoe duce, magna in laude ponebat, & post cœnam sæpè aliquot exhauriebat tubulos, sub spe secuturi somni quieti, largô salivæ decurrente fluvio: ventriculus verò pariter stupefactus & iners renuebat postea quævis esculenta. Abrogat fistulam fumosam vir bonus, & res capessit iterum cibarias. Nonne ergò nocumenta documenta?

OBSER-

OBSERVATIO CV.
Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.
De
Veneficio homerdâ & hyoscyamô curato.

PUer rusticus annorum tredecim, in pago Bôsleben, ab incunabilis sanus, derepentè prosternebatur humi, horridè convulsus, & ita se à spectro, æthiope palliato, ad se rediens, vexari dicebat, quia ab avia obstetrice in patris, filii, & spiritus infernalis nomine baptizatus erat. Proinde jussit generosus & strenuus Dominus Joh. Heinrich von Schwartzenfelß/ loci præfati judex, puerum, ejus parentes, & vicinos examinare. Sed puer statim post obitum inopinatum aviæ, quacum ante cubuerat, quæq; lac propinaverat, sæpius vidit æthiopem, mortem ipsi minitantem, & quatuor alias personas in vestibus albis, trucem istum retrudentes. Nemo autem spectrum, vel quicquam mali advertit, scivitq; alius. Hinc ex sententia Dominorum Scabinorum Jenensium etiam Medici de morbo expetitur judicium, quod ipse adductus præbui ex signis & circumstantiis certus, ex veneficio esse malum. Confirmabar in hoc, quia puer muscam grandem versicolorem ἄνω excernebat, & oppidò ab omni cruciatu liberabatur, postquam excrementa alvi propria, suasu peregrini cujusdam viri, in aceto dissoluta bibisset, & fumum ex foliis hyoscyami graveolentibus accensis corpore excepisset. Extra dubium cœna ejusmodi dapalis, & suffimentum, Tartari præsagum, supplicibus peractis precibus, insolentem excusserunt Cacodæmonem, juvante Deô.

OBSER-

OBSERVATIO CVI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Vera & superstitiosa Incendiorum sedatione.

VIr generosus aliquando mihi narravit, incendia domorum non inhiberi posse certius, quàm si quis velociter circumequitaret flammam, inq; eam projiceret ovum gallinaceum, in quo inscripta sunt literis inversis hæc verba: Christus JEsus unsere Gerechtigkeit. Hoc ipsi sæpè cessit feliciter. Proxima verò flamma equitem insequitur instar ignis fatui, ejusq; tergo insilit, ut velis nautarum Helena, sed cum læsione corporis, haud dubiè etiam animæ, quia sic nomine Christi talis abutitur ad sui gloriam, atq; seductionem Cacodæmoni aperit fenestram. Alii consiliô deceptoris ejusdem pane domesticô injectô cum murmure pariter tentant sedare flammam. Perversum genus hominum, Cingari, vendunt radicem ceræ nigræ impressam, domorum trabibus includendam contra incendia, quæ filicis est, & à vulgo vocatur JEsus-Christ-Wurtzel / quia in illa per medium sectâ visuntur etiam tales literæ, vel numerus c I. Ɔ. vid. Georg. Hieron. Welschii Hecatost. 1. Observ. 82. Memini tamen quòd viderim, neq; occultatam hanc radicem, neq; injectum igni panem, neq; etiam circumvolantem equô citatô virum ad votum compescuisse flammas. Solus enim imperat elementis, qui fecit ea Dominus. Simia verò Creatoris, & illusor generis humani in perniciem nonnunquam permissus, eadem placat, commovet, turbat, summaq; imis miscet. Ad Altissimum ergò mentes & suspiria, à quo verum nobis venit auxilium, & legitima potestas.

OBSERVATIO CVII.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Fœtus in utero matris variolis infectus & semiputridus exclusus, matre benè constitutâ & optimè se habente.

GRavidam mulierem variolis aut ullô morbi acuti genere laborare funestum esse non Hippocratis tantum lib. 5. aphor. 31. sed & multorum illius asseclarum firmum assertum est, variisq; ab autoribus satis comprobatum exemplis. Hanc verò regulam non esse generalem, sed suam pati exceptionem, casus me confirmavit sequens: Consulis mulier nomine Sclaparia annor. 22. satis nitida & valida sexq; menses jam tùm gravida Neostadii ad Orilam annô 1682. d. 21. Octobris variolis laborare incipit, quæ bene se habens inq; hypocausto calido hinc & inde obambulans parum de variolis fuit sollicita. Sparsim enim & non cumulatè prodibant in corpore, neq; magnam illi creabant molestiam. Cui ob corporis animiq; vigorem pauca medicamenta expellentia & confortantia à me fuerunt præscripta, cùm nec ullum symptoma urgens in illa animadverteretur, variolæq; apparerent albæ, molles, distinctæ satisq; salutares. Ad harum tamen expulsionem melius promovendam fœtumq; corroborandum tinctura bezoardica Michaëlis cum tinctura coralliorum permixta in aqua expulsiva quotidie aliquoties illi fuit adhibita, quâ feliciter usurpatâ nihil ulterius incommodi per totum morbi decursum persensit patiens neq; à variolis, neq; à motu fœtus inordinato, qui aliàs tali in casu satis est frequens, in patiente erat metuendus. His itaq; felicissimè expulsis atq; profligatis ecce! præter omnium spem hæc patiens post trimestre

spatium

ſpatium parturit fœtum mortuum variolis infectum & ſemiputridum feliciſſimè, cui naſus erat abolitus aliæq; faciei partes adeò corruptæ, ut aliis hominibus pro more recepto non conſpiciendum expoſuerint illius parentes, cujus partum feliciſſimum ne ullum quidem vehemens comitatum fuit ſymptoma, quod planè aliquid ſingulare fereq; admirandum eſt; admirabilius verò, quod tam diu fœtum in utero mortuum & ſemiputridum ſine ullâ ferè moleſtiâ & affectu præternaturali retinuerit, illumq; conſuetô partus tempore tàm feliciter & absq; ullô ſanitatis detrimentô pepererit. Ita punctum eſt, quod vivimus, vel punctô minus, & tamen mundus in unius hominis gratiam factus videtur odiô in ipſum planus, ut per ea perniciem creet, per quæ nos tuetur & ſuſtinet. Vix enim concepti & inchoati hominis ſigna ſunt mille matris tædia, & ſæpe uterus ei pro tumulo eſt, dum vel abortus cauſa fit odor â lucernarum extinctu, vel ab extra vagantibus variolis vitæ imminet fœtui periculum, quod noſtro jam nominato accidit.

OBSERVATIO CVIII.
D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.
Excretio alvi inſenſibilis in febribus malignis non ſemper lethalis.

SPonſus quidam Cizæ 32. annorum 8. Jan. 1686. febre corripitur malignâ, ad quam curandam Medicus ibidem aulicus ſatisq; celebris ſtatim requiritur, qui varia per aliquot dies absq; effectu & ſine ulla febris remiſſione præſcripſit remedia, unde patientis mater, illius loci obſtetrix, d. 17. Januarii clàm ſuum ad me quærit refugium, maximè conquerens de exhauſtis filii ſui unici viribus ejusq; febris ardentis triſtiſſimo eventu. Huic ut auxiliatrices manus porrigerem per Dei miſericordiam illa me rogabat, inſuper addens,

 ſibi

sibi impossibile esse, tam acerbam filii sui unici mortem domi intueri, nihilq; ulterius remedii ex effato medici prioris adhibere, qui omnia irrita atq; frustranea esse prædixerit. Meis igitur medicamentis pro more medicorum ibi medicamenta sua liberè dispensantium, ut pro viribus succurrerem, sollicitabat. Cui responsum dedi, me illi libentissimè gratificaturum, ast quia alterius medici curæ se clanculum immiscere prohibitum esset partim, partim febris maligna in ἀκμὴ jam videretur esse posita, parumq; salutis spei juxta medici prognosticon superesset, ob id me excusatum haberet, rogabam, quâ ipsâ tamen excusatione nihil ab illa impetrare poteram. Illius igitur ut & patientis amasiæ precibus assiduis commotus varia illi bezoardica cum cordialibus permixta dedi, quorum tamen ope febris vehementia minimè fuit mitigata, sed adeò aucta, ut res penitus videretur esse conclamata. Vigesimô enim secundô Januarii adeò debilis viribusq; videbatur privatus, ut alvi excrementa sine sensu excreverit, floccos legerit, vixq; respirare potuerit, quæ omnia totius planè naturæ prostrationem, nilq; remedii ulterius reliquum esse satis demonstrabant. Nihilominus tamen cum, teste Celso, longè melius sit anceps experiri remedium quàm nullum, talemq; sine remedio relinquere non sit Christianum, Dei auxilio firmiter innixus, sequentem illi præscripsi potiunculam:

℞. Aq. flor. sambuci ℥iv.
Tincturæ corall. flor. aquileg. an. ʒiß.
Mixtur. simpl. s. camph. ʒj.
Essent. consolid. major. ʒiß.
Syrup. ribium ℥j. M.

Hâc aliquoties cochleatim assumtâ vires fuerūnt restauratæ, febris malignæ ferocia mitigata, patiensq; Deo benedicente, sanitatem recuperavit pristinam, citiusq; matris suæ mortem fuit expertus, quàm sibi imaginari potuit. Hæc enim die vigesimô Januarii eâdem febre à filio suo infecta & aëri frigido se exponens d. 22. Januarii à catarrho suffocativo interiit. Ita mortis

mortis est consuetudo, hujus saltem vellicare aurem; alterius verò totam appetere cutim.

OBSERVATIO CIX.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Urina cruenta ex ruptione arteriæ minoris in septuagenario curata.

VIr septuagenarius Scholæ Neostadiensis ad Orilam Collega tertius, domesticis rebus addictus, tempore messis exspatiatur in agrum, obq; rem nimis angustam domi suum frumentum in fasciculos colligare nititur. Hâc re aliquandiu feliciter peractâ tandem in arteriæ minoris ruptionem incidit, adeò, ut tres dies nil nisi sanguinem floridum excreverit. Cujus rei inopinatus casus insignem illi attulit mœrorem, nesciens quid consilii sit capiendum in re tam desperata & sibi inaudita. Unde d. 26. Decembr. 1675. venit ad me periculum vitæ imminens avertendi seq; curationi meæ subjiciendi causâ. Cujus desiderio ut satisfacerem, vulnerariam & consolidantem illi mox præscripsi potionem, quâ incassum adhibitâ aliam eamq; magis consolidantem adhibere jussi sequentem:

℞. Aq. bursæ pastor. veron.
flor. bellid. consolid. major. an. ℥ij.
Croci martis adstring.
Ocul. cancr. contus. an. ʒß.
Syrup. de succo veron. scabios. an. ℥ß.

Misce, quâ in 4. doses divisâ & assumptâ urina cruenta statim emansit, senex decrepitus non parum fuit exhilaratus, neq; unquam recidivam fuit expertus.

OBSERVATIO CX.
D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.
Lotium purulentum ex pleuritide.

CUm Neostadium ad Orilam Medicus essem provincialis, rusticus quidam ex avenæ mole attollenda rupturam alicujus venæ in pectore passus, mox pectoris angustias, tussim, lipothymias, exscreationes sanguinolentas, difficilem respirationem, glandulas in collo intumescentes aliaque plura persensit symptomata, quæ malè relata ad territorii Præfectum, suspicionem pestis illi præbuerunt non minimam, quæ annô eodem scilicet 1679. hinc inde grassari, totasq; pervagari urbes pagosq; incepit. Præfectus ergo nimis timidus hæc percipiens absq; recognitione morbi & causæ rusticum totâ suâ cum familiâ in sylvam pellere, ibiq; tamdiu commorari mandat, quamdiu illius morbi status non mutaretur in melius. Præterlapsis verò diebus 23. rustici mulier contra mandatum ex sylva cum mariti urina, quæ penitus purulenta erat mihiq; talis nunquam antea visa, horâ 5. matutinâ venit ad me, sciscitans ex instinctu alicujus Advocati, an maritus contagioso aliquô laboraret morbô. Nil enim remedii, sed schedulam saltem de morbô, an contagiosus esset, desiderabat? De hujus ergò purulentæ urinæ causa sollicitus quæro, quale morbi fuerit initium & quamdiu duraverit. Tres, inquit, uxor, jam sunt septimanæ, ubi hanc pectoris rupturam ex avena attollenda maritus meus persensit, & ex qua successu temporis indies fuit imbecillior factus. Cognitâ ergò jam causâ, naturæ conatum maximè laudabilem in hac purulenta materia pectoris expellenda conclusi, qui ægrotus facillimè potuisset à malo suo liberari, si modò in hypocaustum calidum fuisset portatus, remediisq; necessariis, ut meum erat consiliũ, instructus. Ast satis diu hic à Præfecto & medicastro quodam nasutulo contra mandatum & conscientiam suam falcem in alienam messem

sem immittente in sylva retentus, nullisq; validis medicamentis munitus, ibidem vitam cum morte permutare coactus fuit. O felicem, qui alienis suam non immaculat conscientiam peccatis, neq; falcem mittit in alienam messem!

OBSERVATIO CXI.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Variolas superveniens mensium fluxus non lethalis.

SPonsa quædam 17. annorum plethorica & benè morata d. 25. Februarii 1682. Neostadii ad Orilam corripitur variolis, ad quarum expulsionem tinctura bezoardica Mich. optimo cum successu usurpata fuit ab illius parentibus. Hæc licet benè se haberet, noluerunt tamen in hôc satis periculosô affectu filiam suam unicam atq; charissimam sine Medici consilio relinquere. Inde meum exposcit mater consilium, mihiq; illius statum optimè recenset, cui rebus sic stantibus nihil mali metuendum esse dixi, nisi alia eaq; periculosa illi acciderent symptomata. Sed d. 27. Februarii satis hilaris & re quasi benè se habente iterum ad me redit, mensiumq; fluxum variolas supervenisse refert, quâ re maximè perterritus parum spei reconvalescentiæ superesse illi prædixi. Naturam enim duabus expulsionibus variolarum scilicet atq; mensium simul non sufficientem esse, hocq; sub onere utplurimùm succumbere retuli. Unde alium Medicum, ut mecum traherent in consilium, mihi pergratum fore dixi, verùm hoc illa planè recusans nihil se diffidentiæ in me habere retulit, si modò Deo nihil aliud placeret, mihiq; soli hanc illam curandi spartam reliquit. Hanc ergò sponsam quotidiè visi, hanc illam semper optimo in statu inveni, nihilq; remedii extra tincturam cum coralliorum tinctura permixtam præscripsi, donec d. 5. Martii obstructione alvi se sex dies laborare recensuit, cui suppositorium

rium aliquod præſcripſi, quod ſuum probè præſtitit officium, neq; talem, qualem de virgine quadâm inſciò medicô ſuppoſitorium adhibente annotavit Lang. Miſcel. Curioſ. med. p. m. 136. excitavit tragœdiam. Inde paucis diebus hanc ſponſam ſanam, vigentem maximeq́; florentem vidi, præter meam aliorumq; authorum in hoc caſu peſſima quæq; prænunciantium intentionem. Ergò non ſemper exitiale conſtituit ſignum hic menſium fluxus ob motum naturæ à retro labente materia impeditum, ſed nonnunquam ſalutem affert patientibus deſperatis & prognoſtico relictis, quod experta fuit ſponſa hæc formoſa beneq́; educata.

OBSERVATIO CXII.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Convulſiones poſt variolarum eruptionem obortæ non ſemper exitiales.

CONvulſiones ab initio & ante variolarum eruptionem adeò periculoſas non eſſe, cum tempus antecedens criſeos ſemper gravius eſſe ſoleat; poſt plenariam verò excretionem ſignum eſſe funeſtum, plurimi autores aſſerunt. Hoc tamen ſuas patitur exceptiones, inter quas ſequens experientia jure optimo erit numeranda. Cùm enim annô 1689. hîc Dreſdæ variolæ admodum eſſent epidemicæ atq; malignæ, inter alios etiam non pepercerunt Paſtoris primarii filiolæ 8: annos natæ & ſatis formoſæ, quam cùm d. 5. Auguſti invaſiſſent, quartô die quidem cum alvi fluxu ſatis copioſæ prodierunt, & præſcriptis quibusdam expellentibus, cordialibus atq; cephalicis ſatis floridæ apparuerunt, ut nemo quicquam ſiniſtri exinde hariolari potuerit, quam filiolam manè valenten inveni. Inſidias verò ſtruere hunc morbum patientibus & hæc filiola ſatis fuit experta. De hujus enim ſanitate cùm fermè eſſem ſecurus, præter opinionem prædictus Paſtor

Paſtor ſuam ad me mittit ancillam, amicè petens, ut mox ad patientem maximè debilem & epilepſiâ laborantem venirem, quam cùm viſitarem, eandem morti proximam ſæviſſimisq; convulſionibus affectam reperi, & verſipellem atq; ancipitem morbum ſatis admirari non poteram? Ne verò quicquam intermitterem, quod ad illius ſanitatem aliquid conducere poſſet, mox ſequentem illi præſcripſi tincturam antiepilepticam & cordialem:

℞. Tincturæ Solis Lipſienſ. ℈ij.
corall. Eſſent. lapid. bez. an. ʒß.

Hâc aliquoties ad 20. guttas adhibitâ motus convulſivi remiſerunt, ſenſus aboliti redierunt, ſtatusq; triſtiſſimus, Deo annuente, converſus fuit in lætiſſimum, quô in læto dein permanſit patiens.

OBSERVATIO CXIII.
D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Dyſenteria epidemica cum petechiis atq; ſingultu conjuncta feliciter curata.

DYſenteriam epidemicam cruentam, cumq; febri junctam eſſe periculoſiorem, quàm quæ eſt ſine febri; periculoſiſſimam verò illam, quæ petechias habet comites, quæq; cum ſingultu eſt conjuncta, cum periculum ſubſit, ne ipſe ſtomachus ſit affectus, nemo erit facilè, qui trahet in dubium. Tot enim tantisq; hoſtibus circumvallata natura ſufficienter reſiſtere non poteſt, nec mirum, ſi in tali acerrimo conflictu penitus ſuccumbat. Aſt, Deo benedicente, victoriam reportaſſe juvenem quendam tot hoſtibus diris circumdatum recordor. Hic enim nomine Weiſe annorum 17. cùm d. 11. Septembris 1688. hìc Dreſdæ ex errore diætæ incidiſſet in dyſenteriam, ſibi ipſi, ut putabat, optimè conſulere nitens die 12. Septembr. pilulas purgantes cephalicas aſſumſit,

quibus dysenteria adeò fuit irritata, ut meum implorare consilium fuerit coactus. Huic ergò varia anti dysenterica, cordialia atq; sudorifera à me fuerunt præscripta, quorum longam seriem hîc recensere non erit opus, sed omnia videbantur esse irrita atq; frustranea, neq; meæ satisfaciebant expectationi. Inde aliquid monstri alere hunc affectum non frustrà fui auguratus. Adhibitis enim bezoardicis & confortantibus quibusdam, ecce! die septimô alius patienti struens insidias se prodidit hostis, qui nos non parum deterruit, dum maculæ in toto corpore apparebant rubeo nigricantes, quas nausea insolita, inquietudo maxima, anxietas, singultus continuus aliaq; comitabantur symptomata. Hunc verò probæ indolis juvenem ut ex orci quasi faucibus eriperem, die 20. Septembris hunc cum maximô emolumento præscripsi bolum Regi Poloniæ quondam à Clarissimo D. D. Cnœffelio in dysenteria maligna ordinatum, qui exoptatam attulit sanitatem, cujus ingredientia sunt sequentia:

℞. Conserv. rosar. veter. ℥iß.
Pulver. Pannon. rubr. ℈j.
terræ Jappon. gr. v.
Laudan. opiat. gr. j. M. f. Bolus.

Reiteratô igitur hôc bolo sæpius, & cum julebo confortante adhibitô, petechiæ quidem in dysenteria aliàs minus usitatæ, & ob id à plurimis practicis in dysenteriæ tractatione exceptô celeberrimô D. D. Ettmüllero Prax. p. m. 109. penitus omissæ, ad decimum quartum morti diem constantes permanserunt more febrium malignarum, sed cum non minori patientis commodo, utpote qui præter omnium spem & expectationem ab hisce diris hostibus suis liberatus, adhuc sanus vivit lætusq;.

[Jena Norimbergam per Dn. D. Wolffium d. 14. Martii 1691. missa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXIV.
D. ANDREÆ LöW.
Chlorosis.

EA sequioris sexûs est conditio, ut natura, tanquam singulari privilegiô, illum eximiâ electaq; corporum, in primis faciei, specie ac pulchritudine, cum coloris quadam suavitate, quâ nos antecellat, donare dignata fuerit: ea tamen simul sors, ut non solùm morbos, quos viri, sæpe idem sexus perferre, sed & longè vehementiores, qui particulares, nostroq; sexui ignoti, & formosas puellas venustâ suâ facie privant, sustinere cogatur. Causa sine dubio in utero quærenda, utpote cujus imperium, secundum Helmont. Catarrh. deliram. §. 61. p. m. 429. item de Ideis morb §. 2. p. m. 512. est in totum corpus, agendi vis maxima, obedientia vicissim ab aliis visceribus ipsi præstanda summa. Unde lacessitus tragoedias dominii sui maximas concitat, morbos infinitos ferè fabricat, summa imis miscet, ut vix viventes à mortuis discerni possint: imò virgines, quæ formæ pulchritudine fuére venerabiles, nunc defœdatæ, & quà faciem, labia, quasi mortuæ videantur, pereant sæpe, nisi matrimonium ineant ac pariant; aut summô labore & obsequiô curam prosequantur tædiosissimam. Confirmat hoc Virgo 17. annorum, habitûs tenerioris, temperamenti serosioris, mensium, etiam primorum, expers: cujus facies, priusquam attigit annos pubertatis, roseô genarum labiorumq; rubore floruit semper; nunc jam tres annos cachectica, velut exsanguis; pallet, subalbida, virescens, plumbea, tumida exsistit, cor, ad motum ferè quemvis, contremiscit, lassitudine & ambulandi quâdam difficultate, in primis in ascensu scalarum, vel choreis, illibatum hoc virgineum corpus dispnoeâ vix non opprimitur, stomachus cibos nauseat, pedes œdemate notantur, tota machina gravis & iners, accedit capitis dolor, sitis non naturalis, tensiones hypochondriorum, esus

cumini aliarumq; rerum absurdarum immodicus. Parentes & Medicus Ordinarius, præstò quidem fuerunt, suppetias laturi, quò infringeretur arte symptomatum horum vehementia: unde sategerunt noxiam hanc materiam educere Purgationibus & Venæsectionibus reiteratis, Medicamentis Emmenagogis fortioribus, ad triennium ferè integrum, adhibitis: symptomatibus verò omnibus inde semper exasperatis, atq; imminente jam vehementiori ab incluso spiritu dispnœâ, animi deliquiis, præcordiorum angustia, palpitatione, tinnitu aurium, nec non obortô summô ciborum fastidiô, ventriculi dolore, faciei pedumq; tumore, urinâ apparente turbulentâ, albâ, floris lactis instar; meum tandem implorârunt auxilium. Inveteratum, imò radicatum hoc malum, viscerum texturam jam immutatam, viresq; collapsas, animadvertens, Medicamentis digestivis, aperientibus, quæ terreô alcalinô suô principiô acidum vitiosum saturant, absorbent, spirituosis verò, sulphureis, nec non aromaticis, salsis acribus suis particulis oscula vasorum reserant, humores crassos, tenaces, viscidos incidunt, attenuant, fundunt, eos in celeriorem motũ citant, viscerumq; tonum roborant, contra horum symptomatum gravitatem contendens, proposui pulveres ex croco Martis, sacchar. sulphurat. cachectic. Q. stomachal. spec. diajov. fec. bryon. cum granis aliquot diagrydii sulphurati & ol. cinnam. vel meliss. vel mac. vel elæosacch. citr. permistos, tinct. sal. tartar. essent. myrrh. castor. tinct. Mart. aperitiv. aliaq;, per aliquot septimanas sumenda, quolibet octiduô aquam laxativam Mannag. cum crem. tart. & elix. uterin. Cr. interponens. Sed ne hæc quidem medicamenta à tanta morbi vi virginem vindicare potuerunt; quin potiùs, esu absurdorum jam neglectô, relictâ tamen morbi caussâ, increscere malum videbatur. Affulgente igitur exiguâ sanitatis spe, decrevi tandem vehementi huic morbo succurrere remediô æquè vehementi, atq; ad Martialem, ceu ultimum inveterati hujus morbi remedium, devenire curam, ratus hac ratione, si chalybs cum humectantibus misceatur, virtute sulphuris sui, non

non solùm obstructiones vasorum recludi ac reserari; sed &, quà partes vitriolicas, humores viscidos, tenaces, feculentos absorberi, præcipitari, atq; per urinam & alvum evacuari: tonum verò viscerum roborari. Unde autor suasorq; fui Aquæ Martialis, quæ præparanda sequenti modô: ℞. Limat. Mart. ℔j. affund. spir. sulph. gutt. xxv. roris majal. destill. ℔ij. stet per 24. horas, coletur. Cura hæc menstrua, inchoanda ab aqua laxativa, superiùs descripta, posterô die Aqu. Martial. ℥iij. manè sumendæ, sicq; semel in die, per 14. dies continuandæ, reliquis duabus septimanis harum usus duplicandus, atq; manè, & à meridie ℥iij. cum aqua cinnamon. vel alia, adhibendæ, observatô blandô corporis motu, nec non singulis hebdomadibus interpositô medicamentô purgante. Quorum omnium legitimô menstruô usu Virgo nostra, periculis ac ærumnis defuncta, quibus per triennium fuerat afflicta, recuperavit non modò exoptatum faciei ruborem, sed & pristinam sanitatem. Ne verò ex levissimo errore in graviora incideret symptomata, utpote mensibus adhuc destituta, & à morbo hoc in latebris viscerum reliquiæ recidivas conciliare quirent, eam ad Thermas ablegavi Badavino-Austriacas, quippe quæ valentes non solùm humectare, sed & subtilitate suâ penetrante calefaciente, quod reliquum est vitiosum, attenuare, vasa viscerum ab infarctu etiam subtiliori, liberare, circularem motum promovere, materiam adhuc restitantem vitiosam particulis suis, blandè humectantibus, sulphureis, calidis, per cutis spiracula, jam reserata, educere, viscerum tonum roborare, emollire, justaq; fœminarum suppressa provocare. Quâ thermali curâ, ex ordine & præscripto, per mensem susceptâ, & absolutâ, non tantùm confirmatâ, sed & eleganti, roseô floridoq; faciei colore, lunaris tamen tributi immunis adhuc, in pristinum sanitatis statum restituta rediit. Eâdem curâ virgines aliquot cachecticas, Chlorosi laborantes, cum aspectu deformi, appetitu depravatô, v. gr. frumenti, tritici, avenæ, &c. alias, cum olfactu depravato, odorem so.ùm corii, rerum obsoletarum, ceræ, camphoræ, &c. avidè desideran-

siderantes, res verò absurdas ad devorandum non appetentes, imò solitum Lunæ tributum toto morbi tempore ritè persolventes, DEO benedicente, feliciter restitui. In caussis hujus affectûs evolvendis omnes omninò ferè scriptores in varias atq; diversas abierunt sententias: quorum pleriq; in suppressos menses, ex quorum restagnantium acescentia omnia symptomata deducere satagunt, caussam rejiciunt. Quidam in usu rerum, nutriendo corpori minimè, aut non satis convenientium, & acidum obtundentium, atq; in austerum mutantium, unô verbô, in esu rerum absurdarum, vel appetitu depravato, quærunt vitium. Circumstantias verò omnes probè mecum pensitandô, & observandô, Chlorosi sæpe virgines, lunare debitum exactè solventes, miserè tentari, & supervenientibus gravissimis symptomatibus vix non opprimi: alias toto vitæ suæ decursu menses nunquam vidisse, non tamen in Chlorosin incidisse: imò virginem nostram, graviter molestissimô hoc morbô decumbentem, & ferè languore confectam, frustraneâ quoq; spe mensium fluxum, quem arte nullâ provocare potuimus, exspectantem, feliciter enavigâsse periculosam charybdim, & ad sanitatem coloremq; faciei pervenisse pristinum: prostare insuper exempla morbô virgineô laborantium, quæ nunquam appetitu depravatô corripiebantur, multò minùs esum rerum absurdarum desiderabant; sed solùm odore corii, camphoræ, ceræ, rerum obsoletarum, delectabantur, testibus Thonerô, Obs. Med. 10. l. 3. p. m. 188. Salmuth. Obs. Med. 63. Cent. 2. p. 89. Borellô, Hist. & Obs. Med. Phys. 2. Cent. 4. p. 281. induci nondum potui, ut horum sententiis subscriberem. Quinimò firmiter mihi persuadeo, salvô tamen aliorum judiciô, colorem hujus Nostræ nativum, in p. n. lividum ac virescentem mutatum, quem gravissima comitantur symptomata, ortum suum trahere ex liquore seminali, in orificio uteri interno glanduloso, vel etiam racemis vaginalibus retento, alterato, corrupto, qui turgescens sanguini communicatus, fermenti instar, massam inficit sanguineam, unde reliqua in tenerum

corpus

corpus redundant symptomata. In hac perstare sententia, suadet non solùm autoritas, atq; experientia Virorum inusitatæ eruditionis, atq; judicii summi, Ettmülleri, Oper. Pract. p. m. 566. Mich. Bernhard. Valentini, Append. Ann. 2 Dec. 2. M. A. N. C. p. m. 461. sequ. vel Boneti, Med. Septentr. Collatit. part. 2. p. m. 4. Waldschmidt, Prax. Med. p. m. 234. Rosini Lentilii, obs. 158. M. A. N. C. Dec. 2. An. 4. p. m. 303. Sed & ratio. Certum enim (1) ex amore solo in Virginibus Febrem albã hanc proficisci, teste Panarolô, Pentecost. 3. Obs. Med. 14. p. 73. (2.) Curari sæpissime matrimoniô, quod omnes omnino Practici confirmant, ipseq; summus in Medicina Dictator, Hippocrates, L. de Morb. Virgin. tom. 2. p. m. 357. monet, virgines, hoc morbô afflictas, ut quamprimùm viris cohabitent, ac copulentur: & ingenuè fatetur Vir gravi summoq; judiciô, Joh. Langius, in doctissima sua Epistola 22. L. 1. p. m. 93. se hoc remediô in virginei hujus morbi cura nunquam falsum, aut spe fuisse frustratum: rationem hujus medelæ reddit Joh. de Muralto, Obs. 10. Dec. 2. Ann. 8. M. A. N. C. p. m. 41. desumptam à semine virili, sopitum uteri fermentum exsuscitante, totius corporis meatus amplificante, humores uteri, vasa inebriantes, resolvente, totumq; corporis statum immutante. Videmus (3.) morbum hunc contingere viduis, extra viri consortium viventibus, in primis virginibus nubilibus, viroq; maturis. Quo tempore cùm jam ipsis apta sit corporis figura, ac compositio membrorum, mammæq; sororiantes appareant turgidulæ, accingit sese natura ad futurum generationis opus, producendô jam liquorem seminalem, atq; utero vim quandam immutandi sanguinem largiendô; ex qua, ceu è vivido fermento, principia activa sobolescunt, quæ sanguini & spiritibus mixta, eosdem in majorem effervescentiæ & exaltationis gradum evehunt: unde calore, sensim ac sensim acriori exsistente, nec non spiritibus, ab æthere peregrino sufficienter irradiatis, viscera poriq; corporis, etiam glandularum omnium, stabiliuntur firmiter, ad transmittendum non singulas, sed certas solùm humorum particulas. Quæ causa est,

quòd

quòd inter se partes omnes cum quodam lepore consentiant, sitq; excellens muliebris formæ pulchritudo, quâ delectet oculosq; moveat. Sin liquor hic seminalis, sive udor lymphaticus, lasciviæ fœmininæ autor, in glandulis vaginæ uteri, sive racemis vaginalibus, vel aliis in locis, generationi dicatis, abundans stagnat, atq; in orgasmum & effervescentiam, actus, ulteriorem corruptionis notam subit, suæ fracedinis fermentô circulantes liquores coagulandô pervertit, qui crassi, lenti, viscidi, tenaces redditi, motum sanguinis circularem, nec non intestinum retardant, vitiant, partes sulphureas, volatiles, balsamicas, oleosas, in primis aêreas, spirituosas, subjugant, evolutioni spirituum vitalium sufficienti obicem ponunt. Unde massa sanguinea, principiis activis destituta, acidis verò, terrestribus, pituitosis, salsis abundans, ventriculorum cavitates subintrans, cor ad sui vibrationem stimulat frequentem. Sed nec tum facilè rarefieri, aut sponte turgescere apta nata, multò minùs calori vitali, per totum corpus diffundendo, sufficiens, quin potiùs gravis, & segnis, merâ cordis & partium impellentium operâ circumducitur: inde spiratio difficilis, palpitatio cordis. Ad partes, defecationi dicatas, devolutus idem sanguis aquosus, viscidus, limositatem, quâ fermenta viscerum destruit, in illis deponit suam, &, quia sæpe ineptus ad fermentationem concipiendam in certa Lunæ phasi, ob spirituum animalium paucitatem, vel sui visciditatem, atq; circa glandulas porosq; non solùm testium, sed & uteri subsistit, accidit, ut dulcedine suâ magis magisq; privetur, aliud contrarium sal recipiat, & veluti in coagulum abeat: regurgitans hinc in sua vasa, lentô gradu procedit, ad alia membra per venas remeat, viscera obruit, obstructiones non solùm mensium, frequentes; sed & scirrhos, tensiones, inflationes hypochondriorum, aliaq; symptomata, post se relinquit. Separatione igitur humorum excrementitiorum interceptâ, motuq; sanguinis imminutô, non mirum, unà cum humoribus nutrientibus, ex vasis in partes nutriendas deponi excrementa, quæ, secundùm Benjam. Broeckhuysen Oeco-

Oeconom. Animal. art. 60. p. m. 139. suâ crassitie, vel ramositate, dum aliæ sanguinis particulæ subtiliores delabuntur, adhærent firmissimè. Unde, cùm color à fluidis, seu humoribus, teste Hippocrate, Galenô, sit arcessendus, si bene in massa sanguinea mixti, bonum quoq; ad cutem delati referunt colorem: sin variè ac vitiosè pro varia ac vitiosa sua miscela motuq; in partes, inprimis faciei, nec non varia ipsarum partium dispositione, variè partes tingunt. Sanguis itaq; in hoc affectu aquosus, crassus, lentus, spiritibus exhaustus, tardiori motu ex canalibus, seu vasculis, cutem, inprimis faciei, investientibus, egrediens, ibiq; paulò diutius subsistens, aquositatem lentoremq; deponit suum, qui ichorescens, & in vappam degenerans spissescit, papillisq; nerveis insidendô, vividum venustumq; faciei virginum colorem pallidâ, subflavâ, virescente, luridâ suffusione commaculat. Appetitum rerum absurdarum depravatum hujus morbi non esse caussam, quin potiùs consequens, seu productum, & sæpenumero supervenire, superiùs demonstravi: malum tamen hoc ab ingestione ciborum rerumq; alienarum foveri, prolongari, obstructiones inde cumulari, viscera, primæ & secundæ coctioni destinata, lædi, extra controversiam. Supponendum autem ex Physiologicis, lympham, cum sanguine per corpus fluctuantem, in glandulis determinatis separari, atq; in stomachicis, pro constituendo ventriculi fermento, per glandulosam stomachi tunicam transudandô infundi ventriculo; quæ si malè constituta, atq; vitiô liquoris seminalis recenti, corrupti, imprægnata, sicuti in aliis locis latitantia viscerum fermenta, vel spiritus, ita in ventriculo humorem fermentantem peregrinis suis ideis alterat, qui easdem, sæpe etiam sine ulla sensatione molesta, spiritibus animalibus & cerebro, mediante plexu nervosô, communicat. Unde ex mala cerebri dispositione spirituumq; pravô motu ortô, pravum exsurgit judicium, phantasia dementata, in rerum absurdarum fertur desiderium, partes, assumptioni alimentorum destinatæ, in motus trahuntur spontaneos, ad appetenda atq; devoranda penitus

nitus inusitata, à phantasia, vel pravo judicio determinata. Quanquam non negandum, sæpe mirum hoc rerum alienarum desiderium à primo sensorio, ex solius imaginationis errore, ad primas vias, cibis assumendis, vel ad partes, olfactui aut sapori, dicatas, interdum ab his ad illud exporrigi: semper tamen utraq; conspirare, adeoq; maximam vim esse spiritibus in humores vitales, & his in illos, atq; simile hîc occurrere, quod in turgescentia & appetentia venerea observatur, illam scil. modò à membrorum genitalium titillatione exorientem, ad cerebrum propagari, modò ex objecti amabilis conspectu, aut reminiscentia, ad genitalia devolvi: probabile igitur cùm cibum appetere ventriculi, eum verò eligere, rejicere, resq; absurdas determinare sit cerebri, vel mentis, malè circa objecta oblata dijudicantis, cerebrum unà cum ventriculo hîc simul affici. Legi hac de re meretur Joh. Matthæi, Cent. difficult. Med. quæst. 51. p.m. 183. Bohn. Oeconom. Animal. progymn. 8. p. m. 126. Isbrand. Diemerbrœk, Anatom. L. 1. p.m. 29. 30. Ettmüller. Oper. Pract. p.m. 101. Præterea mentem æquè atq; ventriculum hîc laborare, & adesse ἀῤῥωςίαν τῆς διανοίας, evincit cura, quæ suadet, illis aut subtrahi res absurdas atq; insuetas, aut, si impossibile, solidæ rationis ope, appetitus hujus motûs perversos everti.

OBSERVATIO CXV.

D. ANDREÆ LöW.

Uteri disrupti Historia.

Aurifabri cujusdam conjux, tenella, cùm quartâ vice uterum gestâsset, nunquam autem vivum fœtum excludere potuisset; sed semper laboriosissimos partus experiri debuisset, & jam ad legitimum parturiendi tempus usq; pervenisset, incurrit in ingentes continuosq; dolores & ardores circa umbilicum, ad hypogastria tendentes, ut sese continuò incurvare debuerit; dolores hos vilipendens, neq; pro veris, partum aliàs antecedentibus reputans, elapsô triduô tandem ad partum sese accinxit difficillimum. Ubi

acce-

accedentibus doloribus, & ad parturiendum conatibus maximis, aqua ſtatim, quæ fœtum comitari ſolet, effluxit copioſiſſima, malum utiq; indicium: quô tempore inter vehementiſſimos dolores fragor audiebatur ingens, ſine dubio uteri, tum temporis diffracti, ſignum; & fœtus paulò pòſt brachium ſiniſtrum porrexit foràs, unà cum parte funiculi umbilicalis. Quorum repoſitionem licèt obſtetrix aliquoties tentaverit, ob repletionem tamen, anguſtiam & ſitum perverſum, effectui hoc dare nequivit. Hinc prævidendô periculum, vivum quidem fœtum, ſed debiliſſimum ex pulſu & funiculo prædixit, mox tamen ſuffocandum; cùm diu in tali ſtatu vivere ſit impoſſibile. Dictum factum. Mater mox horroribus circa uterum ſe corripi conqueſta, mortem jam ſubſecutam confirmavit. Ob longam autem moram dolores, ad pariendum neceſſarii, ceſſârunt planè; peſſimum ſanè ſignum, teſte Blancardô, in Chirurg. p. 123. vires penitus defecerunt, ut pulſus matris vix perſentiri potuerit, ſubſequente ſiti inexplebili. Adhibita quidem jam varia ſunt, tam interna, quàm externa, fomentationes, inunctiones, aliaq́;, quibus conjunxi quoq; clyſteres & ſpec. emoll. carminat. cum ol. momordicæ &c. item internis pulver. ad partum Auguſt. borracen, aloên ſuccoterinam, crocum, trochiſcos de myrrha, potiones confortantes, pellentes, &c. Fruſtra tamen operam ſumpſimus, cùm nec ullus redierit dolor; multò minùs conatus, ad parturiendum ſummè aliàs neceſſarius. Quapropter rebus jam omnibus ac remediis naturalibus diffidentes, ac deſperantes, imò putredinem, inflammationes, febres, convulſiones, ob fœtum mortuum, metuentes, (de ardore enim ſummo jam eſt conqueſta) & videntes, omne genus medicamentorum jam incaſſum adhiberi, conſentientibus maritô & parturiente, ad operationem tandem manualem chirurgicam devenimus. Ubi primò paratô decubitu ac poſitu, brachium, quod jam 30. horas prominuit foràs, Chirurgus repoſuit; deinceps fœtum ad ſitum naturalem debitum ac convenientem, pro partu, vel extractione, locare tentavit. Sed

nec hac ratione operatio ex voto successit; quin potiùs, immissis licèt digitis in os infantis maxillam extraxerit inferiorem, facies & caput, partim ob magnitudinem, partim ob alias caussas, reniti videbantur, donec, accedentibus lipothymiis & convulsionibus, parturiens decesserit. Abdomine apertô, fœtum mortuum totum, extra uterum jacentem, & jam ferè gangrænosum, nullâ membranâ, aut velamine cinctum, vasis tamen umbilicalibus placentæ etiamnum affixis, supra intestina, cum pedibus ad latus dextrum, cum capite ad sinistrum; uterum verò versùs cervicem sinistri lateris ita perforatum, ut fermè pugnus intromitti potuerit; cujus tamen fundus dissectus trium transversorum digitorum crassitiem superavit, quorsum spectavit caput infantis cum secundinis: fœtum quoq; magnitudine uterum sexies superâsse, deprehendimus. Sic alia mulier honesta, summè gravida, parturientium doloribus tres dies noctesq; continuò miserè cruciata, ab obstetrice, partum instare animadvertente, laborum indefessorum admonita, eas strenuè suscepit, ad mortem usq; & licèt medicamenta, fœtum pellentia, nec non roborantia, justô ordine propinata fuerint; nihilo tamen felicior fuit ægra; quin periére dolores, & post illos vita. Cadavere apertô, invenimus situm fœtûs non bene constitutum, sinistrum nempe brachium, exarticulatum quasi & inflexum, extrorsum spectâsse, reliquam situationem bonam, uteri substantiam, in sinistro latere uteri fundi duobus in locis rimas sat grandes egisse, per quas pars quædam cranii prominuit, cranium fœtûs totum confractum, interiùs serô & sanguine turgidum, atq; mirè expansum, invenimus. Ex quibus haud difficile est deducere, caussas hujus partûs difficillimi & impossibilis. Uteri disrupti à partu difficili, & fœtûs, extra uterum inventi, exempla vid. apud Hildan. Cent. 1. obs. 64. p. m. 79. Wedel. Exercit. Philolog. Dec. 1. p. 7. Bonet. Sepluchret. Anat. pag. 1198. sequ. Bonet. Medic. Septentr. Collatit. part. 2. p. 82. sequ. Thom. Barthol. de insolit. partûs humani viis, cap. 11. p. 105. sequ. Stalpart. van der Wiel. Cent. 1. obs. 66. p. 285. sequ.

sequ. item Cent. poster. part. prior. Obs. 30. p. 315. sequ. Roonhuysen Historische Heil-Curen/ Lib. 2. obs. 1. p. m. 61. in primis verò p. 70. 71. sequ. M. A. N. C. ann. 2. dec. 1. obs. 254. p. m. 378.

OBSERVATIO CXVI.
D. ANDREÆ LöW.

Secundinæ, in utero triduum retentæ, felicissimè tamen frustulatim exclusæ.

UTerum omnium morborum caussam, lib. 2. de morb. mul. tom. 2. p. m. 526. §. 1. verissimè scripsit Magnus Medicinæ Parens, Hippocrates. Si enim morbos saltem, ante & post partum evenientes, intueamur, uterum autorem horum malorum, imò fœminam, propter uterum, morbis & periculis ferè innumeris obnoxiam, pronunciabimus. Inter infinitas hasce ærumnas, aliis silentio involvendis, saltem secundinæ nobis exempli locô sint, quæ, secundùm Hippocratem, lib. de morb. mul. Involucra membranea, & in fœtûs usum, nempe idoneum fœtui alimentum ut præbeant, & ab utero accipiant, teste Blancard. Anat. Reform. part. 2. p. 180. fabrefactæ, si fœtum vel præcedunt, vel eum præeuntem non è vestigio sequuntur; sed in utero, propter firmiorem adhæsionem, vel arctam orificii uteri clausuram, aliasq; ob caussas, retinentur, ex facili in putredinem abeunt, unde, teste Coô de morb. mul. lib. 1. tom. 2. n. 77. §. 4. p. m. 462. venter fit durus & magnus, eumq; detinet frigus & febris acuta, dolor per totum corpus, & ventris maximè partem eam, quæ est infra umbilicum, & gravitas fit in uteris, & tormen, velut fœtus insit. Quapropter si non maturè remedium adhibetur, superveniunt syncope, & convulsiones, febres malignæ, uteri corruptelæ, mors ipsa. Secundinæ enim nisi excludantur, vel illico, vel ante nonam diem, dictitante Heurniô Comment. in Aphor. Hippocr. 49. sect. 5. plerumq; enecare, &, quod mirandum, periculosiora re-

ra retentæ, fœtu mortuô, excitare solent symptomata, teste Burnetô, Thesaur. Pract. part. 2. p. m. 550 Sorbait. Medic Pract. p. m. 246. Ettmüller. Oper. p. m. 600. de regim. puerperar. In tempore igitur succurrendum, ne quid monstri in utero alere retentæ secundinæ, miserrimamq; in primis in laborioso partu, viribus, jam destitutam, in vitæ discrimen præcipitare possint. Horum symptomatum syndromen & atrociam videre & observare mihi licuit in Magnifica quadam Persona, tres menses gravida, & abortum passa, altero tamen die secundinas feliciter excludente. Quinimo in fœmina quadam honesta, melancholico-hypochondriaca, quæ jam aliquot liberorum mater, semper tamen plurimum molestiarum à secundinis perpessa; nunc verò robustum enixa est fœtum vivum, secundinas in utero relictas animadverti. Obstetrix ipsi in opere hoc strenuè assistens, eamq; laborum & conatuum frequentium admonens, & membranas cum placenta utero firmiùs adhærere, ut impossibile esset, licèt aliquoties, sed frustra, tentaverit, eam illico citra noxam separare, sentiens, imò metuens, ne coarctatô denuo uteri orificiô, earum egressus omnino impediretur, & exinde lethalis matri conciliaretur putredo, præeunte Ettmüllerô Instit. Med. Physiol. p. m. 42. cap. 24. §. 6. resecuit funiculum, separatumq; filô alligavit femori, ne intrò recipi, ac secundinarum exclusio impediri posset. Puerpera post partum, in lucem editum, de doloribus acerbis, ardore urinæ, & lancinatione hypogastrii summa, quale exemplum referunt Miscell. A.N.C. ann. 15. obs. 35. p. 63. conquesta, meum, primò adhuc à partu die, imploravit auxilium. Ubi non solùm secundinas retentas, lochia jam prodeuntia, imò multum cum partu sanguinis exiisse; sed & calorem summum, sitim immodicam, vires penitus à laboribus prostratas, dolorem capitis, vigilias, lipothymias frequentes, alvi obstructionem, comperiens, vires in primis conservandas, ex Dolæi Encyclop. p. 957. secundinas quantocyùs expellendas, symptomata mitiganda, ratus, præscripsi statim aquam perlatam c. confect. alkerm. incompl. &c.

pro

pro reſtauratione virium : pulveres quoq; pellentes, ſimulq; confortantes, ex trochiſc. de myrrh. ſuccin. alb. borrac. caſtor. ſpec. diajov. Mynſ. croc. pulv. alexit. aur. Sp. Analept. unicorn. mar. &c. Externè fomentationes cum ſternutamentis, pellem leporinam, à Muralto laudatam, ſuper uterum ponendam. Quibus adhibitis, ingentem incurrit hæmorrhagiam uteri, ut metuendum fuerit, ne vires penitus ſuccumberent. Mutatô hinc conſiliô, exceptô ſolô clyſtere retentô, ex lacte vaccino, & ſaccharo paratô, & cum euphoria applicatô, ſola ferè Confortantia ex pulv. aureo, analept. pulv. epilept. unicor. mar. ſuccin. lap. canc. corn. cerv. præpar. balſam. cordial. in uſum vocantes, imò obſervantes, nullis pellentibus fortioribus rem eſſe tractandam, ſed potiùs naturæ corroborandæ opus hoc eſſe committendum; id, per DEI Gratiam, effecimus, ut tertiô à partu die, obſtetrice quoq; collaborante, & quotidie particulam umbilici, filo alligatam, leniter, haud ſine ſucceſſu, (molis enim carneæ & ſecundinarum fruſta abſcedentia aliquoties eduxit) trahente, fruſtulatim ſecundinæ, fœtidum ac putridum ferè jam odorem ſpirantes, & nigrâ quaſi putrilagine obductæ, omnes exierint. Excluſô hac ratione morbi fomite, lochiis quoq; bene fluentibus, ſymptomatibus, v. g. coloribus p. n. ſiti, viriũ proſtrationi &c. ex ſuis fontibus, v. g. emulſionibus ex ſem. 4. frig. amygdal. cum aquis refrigerantibus, paratis, ſpec. de gemm. frig. cum confortant. mixtis, obviam ivimus, & ſic fœminam, in ultimis ferè conſtitutam, per DEI Gratiam, à præſente mortis periculo vindicavimus. Secundinarum retentarum in utero ultra menſem &c. ex M. A. N. C. allegat hiſtorias Bonet. Med. Sept. Collat. part. 2. p. 112. ſequ. obſ. 6. 7. 8. 9. ad quartum verò diem retentas, &, poſt aſſumptum Decoctum Pellens Laxativum, fruſtulatim excluſas, vid. ap. Diemerbrœck, Obſ. 41. p. m. 48. Secundinas retentas ad quindecim dies, deinde fruſtatim putridas & corruptas eductas, refert Sorbait, Med. Pract. p. 246. Tulpius, obſ. Med. l. 4. c. 42. p. 343. Petr. Foreſtus, obſ. 79. 80. Libr. 28. p. 763. ſequ. Lælius à Fonte, Conſultat. Medic.

118.

118. p. 633. sequ. Anton. de Heyde, Experiment. circa sangu. missi. Centur. observat. Med. 41. p. m. 103. aliisq;. Sic secundinarum, retentarum jam septimô die lethalium, exemplum adfert Timæus, Cas. Med. l. 4. Cas. 27. p. m. 225. Verzascha, obs. Med. 27. p. 69. secundinas sternutatoriô expulsas, scribit. Secundinas autem retentas, feliciter manuali operatione extractas, refert Muraltus in Colleg. Anatom. p. m. 643. 227. Barbette, Chirurg. p. m. 143. cap. 23.

OBSERVATIO CXVII.
D. ANDREÆ LöW.
Fœtus, quà caput, monstrosus.

QUòd si verum, Naturæ perfectionem consistere in accurata proportione & similitudine uniuscujusq; rei in suo genere; haud difficile erit, concludere, maximam Naturæ imperfectionem & vitia in aberrationibus & monstris deprehendi variis. Natura quidem etsi intenta semper ad operationes, & formationes, perfectè edendas; in opere tamen suo à variis objectis nonnunquam impeditur, ut, denegatis necessariis ad formationem requisitis, vel iisdem depravatis, à recta formatione aberrare, & extraneum quid monstrosumq; producere debeat. Non jam exponam, quot modis, & quomodo, id possit fieri: recensebo saltem casum, qui hîc Posonii, 13. Febr. 1690. contigit. Fœmina in suburbio, mensem jam post ingravidationem octavum emensa, absq; singulari dolore peperit puellum, quà caput & faciem monstrosum mortuum. Caput mole quadam, totam syncipitis & occipitis circumferentiam obsidente, & figuram vesicæ cujusdam repræsentante, fuit onustum. Excrescentia hæc duplô major puelli capite, non admodum rotunda, sed parumper angulosa, tactu mollis, strias formavit ex rubronigricantes, lividas. Quam cùm aperuissemus, deprehendimus eam digiti crassitiem ferè æquantem, carnosam, ac parenchymaticam, duram piamq;

matrem

Ala Locustæ.

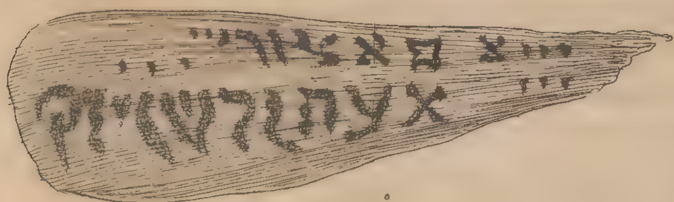

Fig. 29. ad pag. 211.

Fig. 28. ad pag. 200.

num & Hiſtoriarum nos edocent monumenta. Scilicet quum primùm prægnans circa objectum aliquod, probè conſiderandum & conſpiciendum, occupatur, mens ejus avidiſſimè concipiens Imaginationem, ex aſpectu prædicti objecti conquaſſata & terrefacta, vel ad majorem hujus rei conſiderationem

dam repræſentante, fuit onuſtum. Excreſcentia hæc duplô major puelli capite, non admodum rotunda, ſed parumper angulosa, tactu mollis, ſtrias formavit ex rubronigricantes, lividas. Quam cùm aperuiſſemus, deprehendimus eam digiti craſſitiem ferè æquantem, carnoſam, ac parenchymaticam, duram piamq; matrem

matrem ipſi quaſi adnatum; interiùs verò ad minimum libras duas humoris ſeroſi & rubicundi, loturæ carnium inſtar, continentem: cum humore hoc effluxit ſimul cerebrum, tactui cedens, & in putredinem jam abiens, nullumq́; veſtigium medullæ, multò minùs nervorum, relinquens. Superius, cranium totum ferè abfuit, in fronte & occipite oſſicula quædam, ſed minutiſſima, & admodum mollia, apparuére. Occipitis pars infima, & radix hujus excreſcentiæ piloſa, aures, oculi in orbita bene diſpoſiti, ſuperiora oris labia, cum palato, ad nares usq; fiſſa & bifurcata, labiorum leporinorum inſtar: inferiora verò labia, ut & reliqua membra externa, bene ac naturaliter fuére conformata, exceptis quibusdam partibus brachiorum pedumq;, quorum cuticula, ſine dubio ab acrimonia humorum, in utero exſiſtentium, excoriata, & indice manûs dextræ, qui in fine metacarpi incipiens, & in longum naturaliter procedens, circa medietatem terminavit in longiſſimum, ſeu medium digitum, cui ita ſeſe inſinuavit, firmiſſimeq́; inhæſit, ut ne minimum extenſionis veſtigium notari potuerit. Cauſſa monſtroſæ hujus efformationis in obſcuro utiq; eſt. Si conjecturæ locus, ex matris impreſſione forti phænomenon hoc deducerem. Prægnantem enim operari per multam apprehenſionem, atq; fœtum nonnunquam transformare omnino, imò ab humana natura in belluinam transfigurare, jamdudum expoſuit Magnus ille per Ignem Philoſophus, Helmont. tit. Virt. Magn. Verb. ac Rer. p. m. 763. & quàm varias & innumeras, easq́; ſummè mirabiles, diſpergat operationes Imaginatio gravidæ, tempore formationis fœtûs, ut & viſô objectô quodam, & conſideratè perſpectô, fœtui imprimat characterem, formamq́; rei conceptæ ſimillimam, innumera ferè Obſervationum & Hiſtoriarum nos edocent monumenta. Scilicet quamprimùm prægnans circa objectum aliquod, probè conſiderandum & conſpiciendum, occupatur, mens ejus avidiſſimè concipiens Imaginationem, ex aſpectu prædicti objecti conquaſſata & terrefacta, vel ad majorem hujus rei conſiderationem

 tracta,

tracta, radiationibus spirituum mox similem jungit imaginem, quæ totum corpus matris cum appendice, id est, fœtu, fulminis instar, permeantes, modificatæ, id, quod per Imaginationem fortem oblatum fuit, repræsentant, fœtusq; utero matris incluso, modificationes suas imprimunt, prouti ingeniosissimè id demonstrat Theod. Craanen, tract. de Homine, p.751. Waldschmidt, Epist. 2. ad Dolæum, p.m. 92. Lucas Tozzi, Medic. Theoret. cap. de monstros. & maculos. fœtibus, p. m. 43. sequ. in primis Thomas Fienus, de viribus Imaginationis, per totum ferè tractatum. Unde firmiter mihi persuadeo, & hîc prægnantem mole quâdam elatâ capitiq; impositâ, quam sine dubio cum admiratione, vel indignatione, vidit, notabiliter fuisse commotam; spiritus verò, à mente simili ideâ atq; figurâ imprægnatos & modificatos, celeri cursu rarioris corporis Nostri poros, & domum, aliàs vacuam, nunc verò à fœtu possessam & ampliatam, penetrasse, ibiq; tenello hospiti stabulanti, ob mollitiem & flexibilitatem suarum partium, modificationes determinatas, vel imaginationem, quam secum tulerunt radiationes spirituum, & figuram conceptæ molis impressisse similem. Adeoq; & hîc, secundùm Tulpium, Obs. Med. l.3. c.29. p.229. apparet impervestigabilis DEI Potentia, cui æquè facile est, hominem immutare, ac formare. Oris leporini, ex matris imaginatione contracti, exemplum refert Anton. de Heyde, Obs. Med. 42. p. m. 105. Caput infantis monstrum Hagendorn, Histor. Med. Phys. 1. Cent. 1. p. m. 1.

[Posonio Augustam Vind. 1691. d. 20. Martii missa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXVIII.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Singularis Amnii cum fœtu cohæsio.

SCriptum mihi eſt à Viro fide digno in Diœceſi Salisburgenſi natum fuiſſe infantem, cui membrana amnios per totum caput, faciem, usq; ad pectus arctè conjuncta fuit; dum circa os & labia ſecaretur, infans linguam exporrexit & per unum diem vixit. Dicant jam Medici, quomodo fœtus in utero per os nutriatur & reſpiret?

OBSERVATIO CXIX.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
De
Catarrho epidemio.

APud nos in Styria, nuperum atrociſſimum hyemale frigus, & terra copioſis nivibus ſepulta à Sole martiali repentè reſolutis, Catarrhum epidemicum attulerunt, cum periculo ſuffocationis, & tuſſi ferina, ejiciendo materiam purulentam, ſanguineam, ſanioſam, fœtidam, cum calore febrili, ſiti intenſa, nauſea carnium; quæ omnia à corpuſculis nitroſis ex nivibus exhalatis originem duxiſſe ſuſpicabar, quæ halitu & per poros in corpus attracta œconomiam animalem perturbarunt; ipſe ego in catarrhali hoc Theatro tragœdum egi; & nihil magis proficuum reperi quàm alexipharmaca temperata.

[*Leobio Auguſtam Vind. A. 1691. d. 3. April. miſſæ.*]

OBSERVATIO CXX.
D. JOH. IGNATII MUSCHEL de Moſchau.
De
Ala locuſtæ literis hebraicis decorata.

ANnno 1690. circa finem Auguſti, oſtendit mihi Dominus Carolus Leon in nigra aquila habitans, alam locuſtæ literis hebraicis decoratam, quam ex Hungaria miſit Prænob. Dominus Valentinus ab Engelſtein/ affinis præfati Domini Caroli Leon, cum hac relatione: quòd locuſtarum ſimilibus alis præditarum circa regiònem Segedin fuerit ingens multitudo per aëra volans, ipſos Solis radios impediens, nec non omne gramen, & folium arboris depaſcens. Dictam alam cum ſuis characteribus quantum potui figurâ expreſſi, fuit autem dicta ala aliquantulum minor quam figura monſtrat. Literæ utcunq; fuerunt agnoſcibiles, quamvis una vel altera aliqualiter deformis erat, lineæ fuerunt duæ, ſuperior habebat characteres minores, ſed nigriores, inferior majores, ſed minus nigras, ala fuit quaſi diaphana, & literæ opacæ, ala ſuper chartam poſita monſtrabat literas coloris fuſci, qualem habent caſtaneæ. Literæ lineæ inferioris circa finem non erant tam perfectè opacæ, quam circa initium, econtra erant majores, & quaſi punctatim expreſſæ, tres literæ præ cæteris difformes erant, Mem, Kuph primum, & Schin. Mem videbatur magis repræſentare Mem clauſum, quam apertum, ipſius Kuph linea deorſum pergens modicè adhuc ſurſum extendi deſiderabat, Schin infra quaſi acuminatum fuit, cum potius ibi ad figuram circularem accedere deberet. Literæ in dicta ala perfectis characteribus ſic exprimendæ ſunt:

,,, צ מאצור ייי , ' ' '

,,, צעה וקשן יזק

Conſi-

…nsideratâ structurâ, & situ literarum ad interpretationem progredior, quia autem literæ carent punctis, seu vocalibus, idcirco prius insistendo fundamentis linguæ sanctæ punctandæ sunt hoc modo: מְאֻצּוֹר צֹעֶה וְקָשׁוֹ יָדוֹק literæ propositæ quatuor vocabula significativa formant, primum: מאצור deducitur à radice אצר, cujus significatio est thesaurizare, vel thesaurum colligere, estq; præfixum מ nota participii, & si loco ו esset י, tunc esset participium Benoni masculinum in Hiphil, & si מ abesset, tunc esset participium Paul in Kal. Quapropter cum participet de utroq;, erit formæ mixtæ ex participio Paul in Kal, & participio Benoni in Hiphil. scio quidem, quod Hebræi grammatici de forma mixta nihil tradant, nihilominus tamen illa manifestè demonstrabilis est ex sacro textu, nam illud Danielis 8. vers. 8. אַרְבַּע מַלְכֻיוֹת מִגּוֹי יַעֲמֹדְנָה hoc est, quatuor regna de gente stabunt: monstrat formam mixtam, quia יעמדנה est mixtum ex masculino & fœminino, nam יעמדו est masculinum, & תעמדנה est fœmininum, ubi terminatio ex fœminino desumitur, & characteristicum ex masculino. Similiter Ezechielis 9. vers. 8. וַיְהִי כְּהַכּוֹתָם וְנֵאשֲׁאַר אָנִי hoc est, & fuit secundum percutere eos, & remanens ego: monstrat formam mixtam, quia נאשאר est mixtum ex participio Niphal, & futuro Niphal: nam futurum est: אשאר, & participium est: נשאר, quapropter sensus interpretari posset: remanens fui & ero. Rursus manifeste apparet forma mixta in nomine Dei, quod Græci τὸ ὄνομα τȢ θεȢ τετραγράμματον, Hebræi vero שֵׁם בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיוֹת appellant, est enim forma ejus, futuri, præteriti, & præsentis temporis, nam הָיָה significat: fuit. הֹוֶה significat: est, eo quod sit participium præsentis temporis יִהְיֶה significat: erit. Hæc tertia vocabula si sibi ipsis superponantur contingent se in omnibus ה & י medianum absorbebitur per ו remanente י primo, constituentq́; hoc nomen DEI mirabile יְהֹוָה Hoc nomen assumit vocalem Kametz ex præterito, Cholem ex participio, Scheva ex futuro, petit enim

præfixum י ex natura sua Scheva, mutatum autem fuit in (—)rek ob aliud sequens Scheva, ne duo Schevajim in vocis principio contra naturam linguæ concurrant, nunc autem in nomine DEI ה priore, aliam vocalem acquirente, secundum morem linguæ sanctæ Scheva sub י redit, ex quibus patet, quod hoc DEI nomen sit præ cæteris maximum, eo quod ipsam Divinam essentiam exprimat, nimirum ipsius esse omni tempore.

Patet igitur ex allatis formam mixtam in lingua sancta non esse fictitiam, sed usualem, & ex multis locis sacræ scripturæ demonstrabilem, & licet plura ad formæ mixtæ probam adduci possent, lubens prætereo, quia non sunt hujus fori.

Redeundo nunc ad nostrum propositum quia vocabulum מאצור est formæ mixtæ, idcirco ejus significatio duplex seu mixta est, & quidem, si sumatur ut participium in Hiphil, erit significatio ista: Thesaurizare faciens, seu faciens colligere thesaurum, quatenus autem est participium in Kal, erit significatio ista: Colligens thesaurum, seu thesaurizans.

Secundum vocabulum צעה à radice צָעָה, cujus significatio est peregrinari, exulantem esse, si punctetur hoc modo: צֹעֶה erit dictæ radicis participium Benoni, seu præsentis temporis.

Tertium vocabulum וקשו â radice קָשָׁה, cujus significatio est: durum esse, unde nomen קָשֶׁה durus, vel induratus, hujus numerus pluralis est: קָשִׁים, vel more chaldaico: קָשִׁין & י excidente קָשִׁן. præfixum ו significat conjunctionem: et.

Rara sunt vocabula quæ in plurali habent ן loco ם, interim tamen idem vocabulum in ן & ם, occurrit Proverb. 31. vers. 3. & 4.

אַל תִּתֵּן לַנָּשִׁים חֵילֶךָ וּדְרָכֶיךָ לַמְחוֹת מְלָכִין:
אַל לַמְלָכִים לְמוֹאֵל אַל לַמְלָכִים שְׁתוֹ יָיִן:

hoc est: non dabis fœminis robur tuum, & vias tuas ad delere reges. Non regibus Lemoel, non regibus bibere vinum.

In

In isto textu prima vice occurrit מלכין, reliquis duabus vicibus מלכים. Præterea etiam raro litera י excidit ex plurali, nihilominus tamen occurrit idem vocabulum sine י Deuteronom. 32. versu 33. חֲמַת תַּנִּינִם יֵינָם hoc est. Venenum Draconum vinum eorum, & psalmo 148. vers. 7. occurrit cum י. הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הָאָרֶץ תַּנִּינִים hoc est, laudate Dominum de terra Dracones. Unde licet in ala locustæ vocabulum קָשִׁין Kasin, loco קָשִׁים Kasim sumatur, tamen non deflectit ideo à lingua sancta, quemadmodum allati textus scripturæ probant.

Quartum vocabulum יזק à radice זקק, cujus significatio est fundere, effundere, liquefacere dictum vocabulum est temporis futuri, tertiæ personæ masculinæ in Kal, quapropter significat: effundet. Idem vocabulum etiam ex chaldaico vocabulo נזק deduci potest, quod significat damno afficere.

Si itaq; quatuor vocabula, quæ modo sigillatim ex suis radicibus deduxi, simul considerentur, facient hunc sensum: Thesaurizare faciens exulantem, & induratos effundet. Retuli superius, quod primum vocabulum sit formæ mixtæ, adeoq; duplicem habeat interpretationem, quapropter altera interpretatio erit in hunc modum: Thesaurizans exulantem, & induratos effundet.

Hucusq; interpretationem protuli manifestam, & ex ipsis vocabulorum radicibus demonstrabilem, nunc pauca dicam de reliquis characteribus, & maculis in ala locustæ repertis, & primo quidem occurrunt tria י post vocabulum מאצור hoc modo: מאצור ייי, certum autem est, quod nullum vocabulum in lingua sancta contineat tantum tria י. quapropter interpretatio ex vocabulorum abbreviationibus, quarum maximam lingua sancta habet abundantiam, quærenda est, in sacro textu abbreviatio quidem nulla occurrit, fortè ideo, ne occasio malæ interpretationis futura esset, in aliis autem libris hebraicis, ut retuli, maxima est abundantia. Masorethæ dictas abbreviationes רָאשֵׁי תֵיבוֹת id est capita dictionum appellant,

eo quod abbreviationes utplurimum tantum primam lite[ram] habeant: exempli gratia per hanc literam א denotatur [voca]bulum אָמַר hoc eſt: dixit. rurſus per has literas ז״ל denotantur duo vocabula זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה hoc eſt: memoria ejus ſit in benedictione; rurſus nomen Dei tetragrammaton variis abbreviationibus ſcribitur, vel per duo י hoc modo: יי, vel per tria hoc modo: ייי ſimiliter per tria in tali ſitu: ·י·י· quare patet quod per tria י poſt vocabulum מאצור denotetur nomen Dei tetragrammaton.

Rurſus poſt has literas מאצור ייי ſequuntur tria י hoc modo: ‚ ‚ ‚ מאצור ייי ubi ſpecialis conſiderationis eſt, quod dicta tria י extra ſitum ordinarium ſint poſita, nam litera י, quæ brevior eſt, quam reliquæ literæ, ſemper reperitur ſuperius ità, ut cum ſummitatibus reliquarum literarum conſtituat lineam rectam, hic autem dicta tria י conſtituunt cum baſibus reliquarum literarum rectam lineam, ſecundo ſunt dicta tria י ampliori ſpatio à ſe invicem remota.

Rationem cur dicta tria י infernè poſita ſint, conjicio eſſe hanc: quia immediatè præceſſit nomen DEI, etiam per ſolum י expreſſum, unde cum iſta tria י aliud quid à Deo diſtinctum exprimere videantur ad diſtinctionem infernè poſita ſunt. Hæc ratio exigua & inſufficiens videbitur multis ſed illis, qui linguæ ſanctæ exiguam habent notitiam, habet enim lingua ſancta hoc peculiare, ut ſubinde per extraordinariam ſituationem literarum aliquid ſignificet, nam Iſaiæ 9. verſ. 7. occurrit in medio vocis ם mem clauſum hoc modo: לְםַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה hoc eſt: ad multiplicandum principatum: & tamen mem clauſum præcisè locum habet in fine vocabuli, quapropter ſecundum omnes interpretes ſpecialiter aliquid per mem clauſum in medio vocis poſitum denotatur, & quidem ſecundum communem ſententiam denotatur hoc: quod tempus, quo prophetia compleri debebat, occultum eſſe debuerit, donec illa compleatur, per clauſuram enim occultatio, & per aperturam manifeſtatio commodè exprimitur. Redeundo

do nunc ad præfata tria י, quæ præter situationem infra, etiam amplius spatium à se invicem considerandum exhibent, cujus rationem judico esse, quod singula י integrum denotent vocabulum, & quidem unum idemq; ter repetitum, habent enim Hebræi in usu ut pleonasticè idem nomen bis,& subinde ter repetant ad ostendendam emphasim & certitudinem, veluti patet Jerem.22.v.29. terra, terra,terra,audi verbum Domini. Quod si tria dicta י fuissent conjuncta, tunc tantum unicum vocabulum esse, signum fuisset: nam Masorethæ quando per abbreviationem scribunt vocabulum סְתוּמָה scribunt per unam literam hoc modo ס, vel per tres hoc modo: ססס, similiter quando per abbreviationem scribunt vocabulum : פְּתוּחָה scribunt per unam literam hoc modo : פ, vel per tres hoc modo : פפפ: quare patet, quod tres similes literæ conjunctæ unum idemq; denotent vocabulum. Ex dictis patet, quod præfata tria י denotent idem vocabulum ter esse repetendum, & indicari diversum quid seu distinctum â DEo, quid autem significet, difficile est, ut determinetur, si tamen considerentur antecedentia, & consequentia, conjicio, quod per primam literam sui nominis specificetur, exulans, cujus mentionem faciunt vocabula superius ex radicibus deducta, quia autem sunt multa nomina à י incipientia, exempli gratia : Joannes, Jeremias, Jacobus, Josephus &c. idcirco nihil certi in hoc passu determinari potest. Rursus in linea prima occurrunt statim in principio tria י infernè situata prorsus eodem modo; quemadmodum tria י, de quibus modò insinuatum est, infernè situata sunt, hac tantum intercedente differentia, quod tria י in principio lineæ situata, sint conjuncta, illa vero notabili spatio à se invicem remota. Præterea immediatè post dicta tria י in principio lineæ sequitur litera צ.

Si igitur considerentur dicta, facilè patet, quod præfata tria י specificent eundem exulantem, per primam literam, hac conditione, ut vocabulum indicatum tantum semel ponatur.

Litera צ commodè repræsentare potest nomen צַדִּיק

id est: Justus; nam si DEus exulanti tantam faciat gratiam, quemadmodum sensus vocabulorum ostendit, necessario aliquid in exulante reperiri debet, quod Divinæ Majestati placeat, nihil autem DEO magis placet, quam justitia hominis, ità ut passim electi vocentur justi, quapropter litera צ nihil aliud indicare videtur, quam nomen צַדִּיק hoc est: Justus.

Rursus occurrunt tres maculæ conjunctæ infernè situatæ in principio secundæ lineæ, quæ vix ad aliam literam præterquam ad י reduci possunt. Interpretationē quod attinet, fateor illam difficilem esse valde, interim tamen considerando totum sensum omnium vocabulorum simul sumptorum, conjicio, quod exprimatur vocabulum יָדוֹ id est manu sua, vel à manu sua, nam commodè exilium exulantis manui DEI adscribitur, siquidem omne malum, si contingat homini peccatori manui DEI punientis, si verò contingat homini justo, manui DEI tentantis & probantis adscribitur.

Patet igitur ex dictis, quod inter vocabula exposita quatuor habeant interpretationem certam, duo conjecturalem, unum probabilem, & unum dubiam seu indeterminatam.

Ut sensus expositorum vocabulorum perfectè pateat, assumamus loco indeterminati determinatum, sitq; exempli gratia nomen exulantis Jacob, erit sensus hebraicus totaliter expressus iste:

יַעֲקֹב צַדִּיק מְאַצּוֹר יְהוָה יַעֲקֹב יַעֲקֹב יַעֲקֹב יָדוֹ צֹעֶה וְקָשִׁין יָזוֹק

Jaacob tzaddik maatzur Adonai Jaacob Jaacob Jaacob Jado tzohe vekaschin Jazok. hoc est Jacobus est Justus, thesaurizare faciens est Dominus Jacobum, Jacobum, Jacobum, à manu sua (nimirum Domini) exulantem, & induratos effundet.

Similiter singulis nominibus à י incipientibus præfatus textus applicari potest, quemadmodum modò applicui nomini Jacob.

Et hæc de interpretatione sufficiant. Cæterum discutere, utrum miraculosè, an naturaliter characteres isti in alâ locustæ pro-

producti sint, non est necesse, cum pro & contra disceptatio institui possit.

Fig. XXIX.

[A. 1691. d. 3. April. per Exc. D. à Lebenvvaldt Augustam Vind. missa.]

OBSERVATIO CXXI.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

Lintea Lucida.

JUvenis, cujus Anno proximo mentionem feci, splendet adhuc. Qui enim Mense Majo præterito promiserat, se quid porrò circa indusia sua lucentia futurum sit, significaturum, referebat nuper, necdum cessare lucidum illud phænomenon, sed per ipsam æstatem continuasse, quamvis multò debilius, & minus observatum ob noctium brevitatem: Postquam autem cum Autumno intentius frigus rediisset, præprimis eo, quo ante annum cœperat, Novembri Mense, intensum quoq; fuisse fulgorem suum, adeò quidem, ut hac hyeme adeò acri notabiliter major sit, quàm fuerit præteritâ. Confimabat insuper primâ vice olim recensita phænomena, simili ratione hoc anno recurrentia, repetebat indusia adhuc esse, quæ luceant, non quamdiu in cistâ, sed postquam ipsa gestaverit, nec nisi frictione aut concussione fuerint agitata; Addebat aliquoties, nunc etiam capillos scintillas ejicere, præprimis postquam caput lixivio mundari curasset, quo tempore stridorem & allisionem quasi quandam, blandam tamen, in faciem perceperit, & cùm in pectine mundando occuparetur, numerosas itidem scintillas mirabundus conspexerit. His omninò & istud addendum, insignem continuò in hoc juvene ad sudores esse facilitatem, adeò ut vel hâc sævâ hyeme, corpore toto tecto, se mox fortiter sudare potuisse ipse retulerit, ut & hoc, neminem in sua esse vel fuisse familiâ, de quo sibi constet, quod quicquam tale notaverit. His tandem omnibus super-

 addidit

addidit Autopſiam, & primò de die in obſcurâ camerâ ſcintillas quasdam monſtravit, mihi quidem minores & pauciores viſas, quàm ipſe à ſe conſpici aſſerebat, at de nocte magnam ſanè & copioſam lucem his oculis ſubjecit, ſolâ brachii frictione, quam fulgurationem compararem cum illâ, quâ parvæ ſæpè & inconſpicuæ phoſphori ſeu Noctilucæ reliquiæ manibus adhærentes ſolâ frictione excitantur, dilatantur, ut vibratorio more radient, niſi in noſtro caſu tum ſimul ſtridorem quendam ſive quaſſationem quaſi percipere licuiſſet, & omnia celerius, magis pallidè & tenuius peragi viſa fuiſſent.

OBSERVATIO CXXII.
D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.
Semina Mori ſubventanea.

MOrus Nigra, jam vetuſta Arbor, quæ nuperis annis nullo fructuum proventu ſe commendârat, cùm præteritô vere præter morem ſuum inſignem illorum copiam promitteret, ad ſui accuratiorem obſervationem nos invitavit. Comparebant Baccarum quàm plurimarum rudimenta initio Junii, quarum ſingulis granis ſeu ſquamis partialibus inſidebant binæ parvulæ tubæ contortæ à Malpighio delineatæ, ſive ſtamina alba, incurva ſine pulverulentis illis, qui in aliarum plantarum floribus occurrere ſolent, apicibus, quibus ſimilia vide ſis ſupra: Mercurialis ſemina teſticulata: Cùm ad plenam maturitatem pervenirent nigræ baccæ, in ſemina eorumq; plantulas inquirendum duxi, & facilè quidem deprehendi in ſingulis intra ſquamas illas ſucco turgidas, è quibus ſingula grana conſtant, duriuſculum vaſculum, magnitudine ferè & figurâ acini, cujus ſuperior ſubrotunda portio minus ſolida ſquamarum membranis cohærebat; Verùm omnia & ſingula, quæ maximo numero, toties repetita vice, aperui, erant caſſa & inania, adeoq; in cavitate vacuâ præter minimum corrugatum & exſiccatum granulum

informe,

informe, vix conſpicuum, nil continebant; Nec unicum occurrit, quod aliter formatum fuerit, aut viſibile ſemen quale ſub oſſeo nucleo foveri Laud. Autor ſcribit, & depingit, oculis unquã exhibuerit. Hinc etiam Baccæ omnes ſeu (arbori diutius adhærentes) ſeu mox deciduæ ſenſim exſiccatæ aut putredine corruptæ fuerunt, absq; ullo unquam manifeſtato ſemine, absq; ullâ in cortice iſto concluſa plantulâ, farinacea ſeu cartilaginosâ, prout aliàs fieri ſolet, ſubſtantiâ.

Cùm itaq; illa ſint in Animali Regno Ova ſubventanea, Hypenemia, Zephyria, quæ ab Avibus fœmellis pariuntur vi ipſarum propriâ & ſolâ, absq; præcedaneâ compreſſione & fœcundatione à Gallo factâ, per conſequens principio genitali carent, in Cicatriculâ fœtûs rudimenta non æquè obtinent, unde nec pullus inde excludi poteſt: Eodem jure ſemina iſta, quæ cum ovis aliàs comparari notum eſt, ſubventanea forte non immeritò dixerim. Ex unâ parte non erat alia tum in Horto ſive viciniâ Mori arbor, quæ Amentaceis floribus præditâ fuiſſet, ex alterâ autem hæc ſola & unica, ſingula ſua grana proferebat caſſa, nullâ plantulâ ſeminali ullibi conſpicuâ, unde certè nec novus fœtus ex illo ovo ſubventaneo ſperandus: Equidem Malpighius iſtum florem, quem longè ab utero ſemovit Natura, quod nullum poſt ſe relinquat ſemen, ſubventaneo ovo comparat: Potiori jure ex dictis fundamentis nomen hoc ſalvo Aliorum judicio tribui videtur inanibus illis baccarum veſiculis, ſalvari quoq; poterit Cl. Raji locatio, qui dubitabundus arboribus, quarum fructus à floribus ſejuncti, accenſuit morum.

OBSERVATIO CXXIII.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

Cerinthe Tetraſpermos.

Diſpermos hactenus habita fuit Cerinthe, & Aſperifoliis, Tetraſpermis quidem, ob analogam tamen quandam ſeminum nuditatem & ſitum, floris figuram, foliorum ordinem annumerata; unde Cl. Botanicus Rajus Ipſi ſemina aſſignat bina, quæ unicuiq; flori ſuccedunt, lævia, per maturitatem nigra, quo à reliquis omnibus differat hoc plantarum genus, cùm ſemina aliàs formâ ſuâ & matricibus adnaſcendi modo cum reliquis convenirent, citat è Cluſio ſimilitudinem, quam habent cum ſeminibus Echii, Ciceres Arietini, aut Borraginis, ex. J. Bauhino pulpam eorum internam albam.

Quod ergò hunc ſingularem ſeceſſum plantæ hujus à reliquis omnibus affinibus concernit, notum equidem eſt, non raròcontingere, quod hæc vel illa pars extraordinariè vel deficiat vel alio modo variet; e.g. in Aſperifoliis aliis plenus quatuor ſeminum nudorum numerus non ſemper adeſt, ſed eorum quædam in ipſâ quaſi infantiâ contabeſcunt, & ad perfectionem cum ſociis non perveniunt, ut ſic ex accidenti duo, triavé ſolùm conſpici poſſint in tali caſu ſemina: At verò ſedulâ inſtitutâ inquiſitione hoc Cerinthi applicari non potuit, quin potius deprehenſum, ſi à ſimili cauſa unum defecerit ſemen, reliquum ſupereſſe ſolum, vegetum & perfectum, unicum, nunquam tria, vel quatuor. Hâc autem ratione licet Αυτοψία difficultatem non removerit, mox tamen aliud magis congruum obtulit; Scilicet comparebat in ipſo externo ſeminis cortice linea quædam, quæ ſingula grana bipartiri videbatur, ut quatuor ferè faceret ſemina, bina quidem utrinq; juncta.

Hanc primò puram conjecturam facile vel firmandam vel relegandam vidimus per anatomen, quærendo, quot ſint &

quales

quales ſeminales plantulæ, ſeu recentes in ſingulis ſeminibus incluſi fœtus; Hi autem ſub uno ſolitario ſemine mox comparebant bini, in diſtinctis ſuis & cortice intermedio quaſi pariete ſeparatis cellulis, in quibus ſingulis erant foliola duo craſſa, alba, cum radicula, nuda quidem & absq; ullâ farinâ, cortici ſuo craſſo incluſa. Sic ergò quatuor innotuerunt ſemina verè talia, è quibus etiam quatuor prodituras plantas ſpes erat; Quod ipſum cùm ad confirmationem maximè neceſſarium videretur, terræ ea committenda duxi, & quæ præſtò erant ſemina ſpeciei illius flore flavo folio maculato ſelegi, tria integra, totidemq́; dimidiata, quibus ſc. unam ſeminalem plantulam ita abſtuleram, ut ſocia in ſuâ cellula manſerit illæſa.

Modus germinationis obſervatus fuit talis. Eruperunt utraq; ſemina eodem fere tempore, conſpiciebatur primum in ſummo terræ nigricans & ſplendens cortex, quem elevabat ſubſequens caulis candidus & tener, cujus duo foliola intra cavum ſui corticis adhuc occultabantur, ipsâ quidem ſeminis baſi, quâ olim maternæ adhæſerat plantæ, ſupremum occupante locum, inferiorem autem acuminato corticis apice, ſciſſo & caulem ſtringente. Tale ſemen ſeu potius ſeminis involucrum, galeæ inſtar plantulæ ſuæ inſidens, à latere monſtrabat necdum quicquam mutatam cellulam ſuam, prius inanitam, adeoq́; ex omnibus ſatis granis dimidiatis unicam prodeuntem plantulam his oculis exhibebat. Integra poſtmodum contemplatur, video erumpentes & proximè ſibi adſtantes binas plantulas, quarum una viridis, binis craſſiuſculis, ſubrotundis foliolis conſtabat, cum parvulâ quoq; ad foliolorum concurſum gemmulâ, altera autem minor adhuc & galeatæ corticis cellulæ ita includebatur, ut ſecunda cavitas eſſet vacua, & rejectum ejus quaſi operculum juxta vicinam plantulam ſupra terram jaceret: Radices intra terram deſcendentes usq; vicinæ, diſtinctæ tamen non minus ac folia confirmabant, ex uno externo integro ſemine binas fuiſſe enatas plantulas. Ut curioſitatem continuarem, porrò dextrè & leniter intra Terram

quæſivi,

quæsivi, & reperi plantulam teneram jam perfectam & exclusam, & semen proximè ejus summo adjacens, cum hiante & vacuâ cellula: Intra secundam autem cellulam latebat adhuc quieta plantula, humiditate tamen jam turgentior, & ad proximè quoq; instituendam perruptionem disposita.

Tetraspermos itaq; ex his observationibus evincitur Cerinthe, & cum Asperifoliis in numero seminum conveniens, figura tamen nonnihil differens, cùm in binis cellulis sub uuius seminis Schemate binas monstret plantulas, quas reliquæ species Asperifolia medio in singulis etiam distinctis corticibus magis separatas concludunt.

[*A. 1691. d. 5. April. Tubingâ Augustam Vind. missa.*]

OBSERVATIO CXXIV.

Dn. ROSINI LENTILII.

Hæmorrhoidum in novem annorum Puero fluxus.

ILlustrissimi cujusdam Baronis novem annorum filiolus, pallida facie, habitus macri, jam est aliquoties hæmorrhoidum fluxum passus, hæreditate, nî fallor paterna, qua haut raro malorum prius, quam bonorum paternorum hæredes fieri solemus, id mali sibi adsciscens. Quamvis igitur Illustri nostro Argo puerili ætati hæmorrhoidum fluxus planè denegandus non videatur, observationes tamen esse rariores, idem rectissime asserit, in Disp. de hæmorrh. hab. Heidelb. 1672. num. 20. Id epimetri loco tantum addo, Illustriss. Filioli hujus Parenti, hæmorrhidum nimio fluxu per tempus bene longum vexatissimo, sic ut viribus esset multum exhaustus, nil æq; meo consilio profuisse, quam grana granatorum succulenta frequenter masticata, quorum usus ipsi nunc est creberrimus. vid. Act. Med. Hafn. vol. 1. obs. 51. Mirum quoq; sanguinem hæmorrhoidalem in frusta pugni magnitudine concrescere posse,

posse, dum supprimuntur, quod in Pastore quodam plus vice simplici me vidisse recordor: Siquidem arteriæ hæmorrhoidales extensionis tantæ capaces nullatenus videntur, & alia cavitas desit; nam neq; cœcæ hæmorrhoides in tantos tumores excrescunt. Id enim observatum velim, nullo vel ante vel in egestione istius sanguinis, dolore notabili Pastorem illum fuisse cruciatum.

[*Nerolingâ 1690. d. 14. Novembr. Augustam Vind. missa.*]

SCHOLIUM.

Hæmorrhoidum fluxus quia rarius puerilem ætatem adficit, ab *Hippocrate Coac. prænot. aph. 512.* inter illos fuit relatus morbos, qui ante pubertatem non oriuntur. Non quod non omnis ætatis (uti *Foësius* in *Comment.* notat) homines iis ægrotent, sed quod frequentius tantùm pubertatem egressis eveniant. Vid. Excell. *D. Joh. Christian. Frommannus tract. de hæmorrh. part. 1. probl. 27.* ubi Tubicinis cujusdam filiolum duorum annorum hæmorrhoidibus fluentibus & cæcis laborantem describit; pluresq; alios *Dan. Men. Matthiæ in obs. med. num. 14.* memorat.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CXXV.
D. SAMUELIS LEDELII.
Sudor lethalis.

Aureum est dicterium, ne quid nimis! Multorum ea est opinio, quod omnes morbos Sudor queat dispellere, id tamen non est Universale, veluti quotidiana loquitur experientia. Magni nominis Medicus Baroni 18. annorum porrigit medicamentum sudoriferum, cum jussu, ut per 6. horas sudori litaret. Parens jussa exequi jubet, ubi autem per bihorium sudavit, adsunt deliquia animi, cum virium

labefactatione. Indicatur parenti, hic tamen tanto Medico obtemperandum eſſe ſtatuit. Sudori immerſus juvenis petit, aut potum frigidum, ad reſtaurandas vires, aut finem ſudoris, alias ſibi eſſe moriendum gemebundus & ſummè debilis exclamat. Utrumq; denegatur, & ſic inter adſtantium manus, cum diffuſione & annihilatione ſpirituum, animam exhalat.

Virgo 13. annorum magni Generalis filia, à Formatrice morum, vetula Gallicana, ſub lecto ad ſudorem cogitur, & inter deliquia animi mortuis etiam aſſociatur.

Obeſa Conſulis uxor in certo loco, eodem modo à Medico ad ſudandum impellitur, ſubſequente morte.

Bothia Grünbergæ nulla arte ad ſudorem erat diſponenda & prius vitam extorſiſſès, quam undam: erat parvæ ſtaturæ cum fuſca facie.

Nobili cuidam, in Ducatu noſtro, conſilio medico præſum, qui ægerrimè ad ſudorem redigitur, idq; fieri ſtatuo, ob viſciditatem lymphæ, pororumq; exiguitatem, aut glandularum cutanearum ſingularem ſtructuram.

In ſtupha mortem inveniſſe Landgravium Haſſiæ, leges apud Rollfincium, Ordin. & Method. Medic. Special. Commentat. libr. 6. Sect. 1. cap. 11.

Eſt in Praxi magni momenti, hoc obſervare, ne ægrotos cogas ad hoc vel illud medicamentum. Novi medicos, qui abſq; ſelectu pleriſq; unum idemq; exhibent medicamentum, ut pilulas auri, panaceas &c. renitente licet Natura, & ſic non miniſtrant Naturæ, ut ejus miniſtri, ſed excruciant eandem. Sudorem utiq; in morbis malignis, ubi vitæ imminet periculum cogere fas eſt, id tamen etiam fas eſt, ut fiat cum prudentia medica, remediorumq; convenientia.

Optimæ notæ Practicos in Praxi hallucinari, nihil novi eſt, quia etiam hic optimè cogitata haud rarò peſſimè cadunt, ob diverſitatem ſubjectorum, eorumq; idioſyncraſiam. Ergò opus eſſet, ut Medicus non geminam Jani haberet faciem, ſed triplicem, quo videret & præterita, & præſentia, & futura, nec

unquam

unquam Medicina erit absque errore & delicto, quousque homo.

OBSERVATIO CXXVI.
D. SAMUELIS LEDELII.
Hæmorrhagia uteri ſiſtitur purgante.

NObiliſſima à St. in Pr. tum 54. annorum, tenera & ſcorbutica, adhuc patiebatur fluxum uterinum ſingulo menſe. Aliquando tanto cum impetu proſiliebat ſanguis, ut mortem minaretur, eludebatq; omnium Medicamentorum vires. In tantis anguſtiis conſtitutus, conſilium in arena capiebam, & quia ſciebam ipſam abundare ſero ſat acri, (fueram enim per aliquot annos ibi Medicus & proinde ejus temperies mihi non erat incognita, ideò, quia aderat obſtructio alvi quatriduana, mittebam potionem leniter purgantem. Poſtquam ebiberat, intra 4. horas, 5. lenes ſubrepſerant alvi ſolutiones, cum ſumma debilitate. Eapropter celerè me accerſebant traha miſſa, cumq; ſalutabam, gemebunda voce narrabat medicamentum contrarium edidiſſe effectum, dumq; putaſſet, quod eſſet ſtipticum, ſenſiſſet evacuatorium, & ſic jam mortem inſtare. Erigebam autem bonis verbis, & quia ſanguinis fluxus ſubſtiterat, læto animo eſſe jubebam, & jam nil niſi confortantia reſtare, explicabam, ſtatimq; propinabam. Sic feliciter hac vice cum ſanitate rediit in gratiam.

Pannificis uxori Grunbergæ in eodem fluxu copioſo dabam Pulverem purgantem, cum fluxus intermiſſione. Idem allegat Bonetus, quod nempe hæmorrhagiam pertinacem cohibuerit purgante, Medicin. Septentrional. Collatit. lib. 1. Section. 24. cap. 32.

OBSERVATIO CXXVII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Quartanæ ſingularis cura.

ILluſtr.Dn.Dn.G.M.de H.Dn.in M.B.& P.C.C.febre quartanâ ultrà annum fuerat conſtanter excruciatus, cumq; ad ſuum Clementiſſ.Dn. officii cauſa vocabatur, plures habebat compatientes ob moleſtiſſimum hunc affectum, quippe qui de ipſius laude dignis qualitatibus bene ſentiebant, & ut hominem ſub ſigno Solis natum, vel communiter loquendo, ceu Jovialiſtam ſummo favore proſequebantur. Eapropter & varia fuêre recommendata remedia, variiq; Medici, ut fieri moris eſt. Omnibus autem in caſſum adhibitis, tandem ſuaſu nonnullorum admiſit applicationem allii contuſi ad articulum ſupremum, medii digiti, dextræ manus. Hoc adhibito, ſummos inter dolores apertura facta eſt, in dicto loco manus, cum ploratu materiæ ſeroſæ, hacq; fluente obtinuit liberationem à quartana. Adfuit tamen, ob inflammationem inſignem, metus abſciſſionis manus, ni præcellens Medicus & laborioſus & indefeſſus Chirurgus, mediante divina benedictione, imminenti periculo, gravioribusq; ſymptomatibus obviam iviſſent, generoſiſſimis internis & externis remediis.

SCHOLIUM.

FEbrem quartanam morbum eſſe refractarium & longiſſimum, novit Medicus, novit ægrotus. Hiſtoriæ medicæ teſtantur eam per triginta tres Annos duraſſe, uti legere eſt Obſervat. Medic.rarar. Johann. Wieri, libro 1. de Quartana. Varia itaq; accerſuntur remedia, interna & externa, quæ interdum fortuitò proſunt, interdum à poſteriori cognoſcuntur, quod prodeſſe potuerint. Et tale hoc etiam eſt remedium. Allium abundat ſale volatili, ſat acri, non tamen penitus excocto aut depu-

depurato, ideo & pluribus nauſeam excitat ejus odor ingratus & agreſtis. Topicum hocce inſtar veſicatorii, potuit iſthoc modo, ex mente mea, ſalubre exiſtere, dum, ut relatio habet, corpus Illuſtriſſ. hujus quartanarii à plurimis Medicorum plurium medicamentis ſatis fuit expurgatum, & ad hocce locale benè diſpoſitum. Præterea Natura per annum hoc morbo laceſſita, admonita ſui officii, poſt introductum dolorem ab applicato contuſo allio, (quo ipſo particulæ acutæ explicatæ, eò fortius & promptius pupugerunt, & fluxum concitarunt,) excitata, omne miaſma febrificum ad hunc dolentem locum protruſit, medianteq; lympha copioſius reſtagnante, & quidem illa ſat acri & erodente, prout hiſtoria explicat, exturbavit, & ſic febrem radicitus extirpavit. Quicquid enim miaſmatis febrilis adhuc hæſit aut in plicis ventriculi, aut vaſis meſenterii, aut inteſtinis, lympha, ſanguine, (pro tuo lubitu,) illud omne, ob ſummum dolorem, huic parti eroſæ, mediante circulatione fuit communicatum. Quis hic non videt duro nodo durum fuiſſe quæſitum cuneum? idq; quotidie in Praxi medica obvenit, audacesq; perſæpè fortuna adjuvat. Memini ruſticum Grunbergenſem tertianam intermittentem annuam depuliſſe grillo aliquoties in cereviſia calida diſſoluto & epoto. An per urinam egerit, uti Excellent. D. D. Hagendorn, Compater & Amicus honoratiſſ. hanc virtutem iis ineſſe credit, Ephemerid. Curioſ. Dec. 1. Ann. 9. Obſerv. 72. cuilibet liberum erit ſtatuere.

Waltheri, medici Grunbergenſis vidua, dolores dentium ſopiebat, alligato allio contuſo ad cubitum, & inde excitata veſica. Puto quod à marito habuerit, qui Francofurti ad Viadrum ſuo tempore ſtuduit, & fortean à Profeſſoribus tùm ibi docentibus hauſit, uti me confirmat in opinione Obſervatio 160. Anni 5. Decur. 2. Ephemer. Curioſ. amiciſſimi Domini Polisii.

Qui dolorem pedis ſcorbuticum perferre cogebatur in Rotenburg, propè Grunbergam, ædituus, ſuaſu ſartoris pedem dolentem fricabat, raphano ruſticano inciſo, & aceto immerſo,

cum remissione dolorum & reconvalescentia, aliisſat idoneis absq; utilitate adhibitis. Salem autem raphani hujus per poros pedis, mediante fricatione, sese insinuasse, salemq; scorbuticum in lympha delitescentem dissolvisse, & ad feriendum inidoneum reddidisse, verosimile videtur.

[Noribergam Gorlicio d. 17. April. 1691. missæ.]

OBSERVATIO CXXVIII.
D. EMANUELIS KöNIG.
Ulcus fistulosum ani sanatum.

VIr quadraginta sex annorum, temperamenti atrabilarii, sedentariam agens vitam insigni dolore cum magno pruritu circa anum corripitur; Chirurgum hinc consulens varia anodyna & epicerastica sibi applicari passus est, quia tamen secius animadversum apostema maturum esse, hoc deinde à naturâ magis quàm arte aperto, difficiliorem consolidationem & curationem exhibebat, dum ulcus cuniculos ageret & aquosus ichor, in pressione ulceris, inde proveniret, imò & successivè stercora emplastris adhærerent. Ex medicamentis, decocto hordei, evacuationibus mitioribus, abstergentibus aliisq; præmissis, sequens inprimis profuit. Parabatur pessarium tantum, quantum foramen fistulæ permittebat ex aloê, mastiche, thure cum melle rosaceo, hocq; inungebatur balsamo, sulphuris cum oleo lini parato & in Select. Remed. è triplici Regno juxta Ludovic. descripto; quocum deligatio indies bis instituebatur. Post aliquot hebdomadas minor fistula conspiciebatur, nihilque stercoris egrediebatur, tandem fistula ad perfectam consolidationem pervenit.

OBSERVATIO CXXIX.
D. EMANUELIS KöNIG.
Homo caudatus.

STephanus Blancardus, Practicus Amstelodamensis, refert in Collectaneis Physico-Medicis Part.II. Ann. 1681. p. 290. se ante aliquot annos Virum vidisse, cui ab osse sacro propenderit cauda spithamæ circiter longitudine; Idem nos in puero cujusdam Jurium Doctoris in viciniâ nostrâ degentis observasse & vidisse meminimus, cui similiter sed spithamæ dimidiæ saltem longitudine, cauda ab osse coccygis elongebatur. Prout verò Equis ad ornatum quandoq; cauda abscinditur & hæmorrhagia subsequens cauterio actuali inhibetur, ita quoq; poterit ejusmodi malo & incommodo (nam ob stercorum inhibitam faciliorem ejectionem summopere fœtuit puer) abscissione mederi, etsi periculum ob systema generis nervosi facilè inde summopere concitatum, non leve sit, unde loci cauterii alia mitiora sanguinem sistentia, quæ nullum spirituum per medullam spinalem ad cerebrum recursum violentum, convulsionum auctorem, inducerent, suadenda forent ex quibus nominare licet Spiritum vini, de quo notabilia sunt verba Amplissimi Bohnii in Programm. Nob. Hœnisii ad nos transmisso: Interdum quæ rationi minus quadrare videntur & theoriam nostram præjudiciis implicatam, superant, sola experientia practica patefacit & confirmat; dum ex. gr. vix ullius scriptoris auctoritate innotescit, spiritum vini hæmorrhagias sistere, neq; hoc sibi ulla potest persuadere ratio, in liquore hoc particulas salino-sulphureas, non terreas volatiles, non fixas, solventes & attenuantes, non adstrictorias concipiens, quibus sanguinem potius exagitet & ad fervorem magis disponat; cùm nihilominus me multifaria docuerit Experientia, in Brutis non tantum horumq; arteriis pariter & venis incisis, sed in vulneribus quoq; vasorum humanorum (modo per

situs

sitûs rationem hunc liquorem commodè admittant) reliquos liquores stipticos quosvis dictum spiritum rectificatum, & cum linteis sub levi compressione applicatum æquare, si non superare. Quare & dum hic spiritus cum spiritu salis armoniaci in offam albam coagulatur, non mirum, ipsum nimium, quam par est, vel per se, vel in Essentiis medicinalibus assumptum, nocere, & ad hydropem disponere, dum non saltem glandulas nimium exiccat, sanguinem torret, sed & spiritus animales salinæ prosapiæ figit & coagulat, unde varii morbi ex necessitate resultant.

OBSERVATIO CXXX.
D. EMANUELIS KöNIG.
Phantasia depravata periodica.

LAudatus Blancardus refert de quadam personâ Alcmariensi, quod dum aliquid in terram cadere & strepitum edere audiret, in eas cogitationes inciderit, mortem sibi instare; Revocat hoc nobis in memoriam quod Celeberrimus Joh. Casparus Bauhinus Promotor noster retulit de fœmina quadam nostrate, quòd, dum die Martis campanæ ad frequentandam tum temporis concionem sonarent, melancholica reddita fuerit, cum tanta phantasiæ depravatione, ut pertinaciter sibi imaginata sit, campanam ideo sonare, quod à carnifice in locum supplicii decollandorum ducenda sit, id quod singulis septimanis, ut, tum hora ordinaria est prædictæ concionis, quamprimum campana isthæc pulsatur, statis horis accidit. Ex quo certè inferre quis posset, non humorum saltem certos dari in quosdam motus, periodos, sed & spirituum, ut, dum sæpius in unam Stationem ordinabantur, ex consuetudine idem iis cum simili idearum formatione, contingat; Horas planetarias, dum talibus horis certus quidam Planeta seu Mars sit, primam diei istius horam gubernans, seu alius, dominari dicitur in subsidium accersere velle, nobis incongruum videtur,

videtur, dum ex variâ dierum brevitate & longitudine, hora prædicta, quâ ejusmodi cogitationum recursus contigit, summopere variat, hinc ad dyscrasiam sanguinis peculiarem hoc potius referri merebitur, dum tum temporis certæ particulæ sanguinis acido-terreæ spirituum luciditatem volatilem figunt, in motu sistunt, ut minus liberè se expandentes tristitiam ejusmodi nebulosam melancholiamq; inducant. Et quia ejusmodi depravata phantasia est velut peculiaris quædam inebriatio mentis, conferri huic observationi meretur illa, quam Cl. D. Petrus Rommelius in Ann. VII. Dec. II. Ephem. p. 396. refert de crapulâ & vomitu non nisi eadem numero horâ, quâ crapula cœperat, desinente.

OBSERVATIO CXXXI.
D. EMANUELIS KöNIG.
Vesicatoriorum in febri malignâ abusus.

IN Italiâ non saltem, sed & Germaniâ satis usitatum est promiscuè Febre malignâ laborantibus in pedibus Vesicatoria applicare, ut est, vel vulgare Vesicatorium ex Cantharidibus, fermento & aceto, vel mitius Horstianum aut Ludovicianum; Verùm insigniter & graviter hac in re peccari aliquot exempla heic Basileæ docuêre, dum in iis quæ deliriis, vigiliis & inquietudinibus plurimum infestarentur; hæc applicata fuere insigni cum corporis carnificinâ, intensissimo dolore, ardore summo, ac si pars igne æthneo torreretur, capitis incendio, & tandem etiam supervenientibus convulsionibus epilepticis, imò morte ipsa. Hac in re consentientem habemus Clariss. August. Thonerum Observ. Medicin. Libr. 1. Observ. XX. ubi sibi relatione Chirurgorum innotuisse refert, ferè omnes, quibus in febribus continuis malignis passim grassantibus cum dolore capitis & deliriis infestus, Vesicatoria applicata fuere, in tumbam sepulchralem præcipitatos fuisse, adducitq; præpri-

mis exemplum cujusdam fœminæ Ulmensis plethoricæ, sanguineæ, quæ febri continua afflicta, suasu Medici Junioris, Vesicatoria sibi applicari passa est; sed proh Deum immortalem, exclamat, quid contigit? Vesicatorio cervici admoto, aliquantò temporis spatio pòst, ipsa ægra vociferari & quiritari cœpit de ingenti capitis dolore & incendio, & postridie supervenientibus convulsionibus epilepticis, vitam cum morte commutavit. Aureum hinc monitum ejusdem Thonneri est, Vesicatoria tum saltem proficua fore, quando his febribus lethargus, aut sopor supervenit, ad excitandum & materiam à capite revellendam, vel potius, ut Simon Pauli de Febr. malign. Digress. loquitur, incidendum & attenuandum sanguinem viscosum & glutinosum, qui ex dissipatione partium serosarum à calore & nimiâ fermentatione talis resultat, sicq; etiam spiritus animales in cerebro huic inviscati meliùs extricari possint, expansionesq; debitas peragere.

OBSERVATIO CXXXII.

D. EMANUELIS KöNIG.

Signorum cœlestium certis corporis partibus dominantium veritas.

SApientis esse, astra suspicere non despicere, Saturni tardigradi planetæ præterito anno signum scorpii virulenti peragrantis exemplo præprimis sistit Excellent. D. Joh. Matth. Faber Archiater Ducalis Wirtembergicus in Vindiciis Astrologicis, uti tristissimam faciem vinearum hortorumq; gelu vernali exustorum, Martii inprimis mensis decursu cujus introitum ☍♄♀ exitum Eclips. ☽ visibilis Luminaribus æquinoctialia puncta tenentibus, Dysenteriam item malignam, tum temporis longè lateq; grassantem, juxta Deum astra regentem, Saturno maligno in venenato signo ♏. commoranti planetæ attribuit. Scorpium verò ano & pudendis domi-

dominari, & ſi domui quintæ Thematũ genethliacorum is præſideat, ad morbos harum partium plurimùm diſponere, quidam celebris heic Aſtrologus collegit ex Themate genethliaco Johannis Baſilii Magni Ducis Moſcoviæ, nati anno 1530. d. 25. Aug. hor. 10. min. 45. hic crudeliſſimus Tyrannus filium ſuum Johannem manu propriâ occidit anno 1582. inde animi mœrore fatum accelerans, putreſcentibus pudendis & viſceribus, miſerabili reboatu animam efflavit. Hujus nativitatis thema ſi quis contempletur, reperitur, ſcorpium dominari domui quintæ, quæ eſt morborum, & è regione in domo duodecimâ Saturnum aſpectu maligno Oppoſitionis conſtitutum eſſe. Reliqua membra quæ ſignificent Zodiaci ſigna patet ex vulgari & in omnibus fere calendariis propoſitâ diſtributione membrorum corporis humani à capite ad calcem juxta ordinem ſignorum, ubi admiratione dignum eſſe dicit Origanus Ephemer. Introduct. Part. III. Cap. 12. prognoſtica reſpondere eventui, cùm iſtius diſtributionis cauſa ignota ſit, niſi antiquitatis veneratio huc accerſatur, uti aliàs quoad diſtributionem Urbium ſic ſentit Megerlinus Tract. de Comet. 1664. viſo. Planetas ſimiliter certis membris præeſſe, eorumq; infirmitates oſtendere ſentiunt Aſtrologi, præſertim ſi unà conſideretur natura ſignorum, locus cœli, aſpectus ad luminaria & planetas maleficos, ſic quoad Lunam regentem & ſignificantem cerebrum, ventriculum horumq; morbos referre poſſumus, quæ nobis retulit laudatus Aſtrologus Megerlinus, de Franciſco Bacono Verulamio Magno Brittaniæ Cancellario, quod lumen lunare tam fortiter ſenſerit, ut quotiescunq; Eclipſis Lunaris incideret, ipſo hujus rei licet ignaro, ille itidem in ſyncopen eclipticam inciderit & non niſi cum reſtituto paulatim lunari lumine priſtino vigori reſtitutus fuerit, idq; ideo, quia Luna in forti loco thematis ſui genethliaci conſtituta fuerit, referente Guilhelmo Ravvley, Sic quod Marinus refert Aſtrolog. Gallicæ p. m. 330. de figurâ genethliacâ Zagachriſti Principis Abyſſinorum, quod Mars in domo tertiâ in Geminis & Dominus Domûs octavæ

 nimi-

nimirum Scorpius mortem ipsi extra patriam protenderit, observavimus similiter in defuncti Fratris themate, qui ex simili constitutione siderum extra patriam obiit: pariter notavimus cum eodem Morino & Cardano, quod ii quibus malefici in domo tertiâ Fratrum scilicet, constituti sunt, post mortem suorum fratrum supervixerint.

OBSERVATIO CXXXIII.

D. EMANUELIS KöNIG.

Hydrops post febrem malignam sanatus.

JUvenis octodecim annorum, post febrem malignam convalescens, insigniter abdomen sibi tumere animadvertit cum fluctuatione, dum se ex uno latere in aliud converteret; A Medico ordinario derelictus curæ meæ se commisit: In causas inquirens haustus immodicos aquæ frigidæ, quales in febribus istis ad modum Italorum Florentinorum aquam Pisanam maxime extollentium, summopere Medicus commendabat, in causâ esse comperi; hinc ad coagulum glandularum mesenterii respiciens & sanguinis vappiditatem brevi sanationem felicem obtinui binis purgantibus ex Jalappâ, Tartar. vitriol. Cinam. & pulvere ex Ocul. cancr. Lumbric. terrestr. Sal. absynth. ad octo doses: Decoctoq; radicis Vincetoxici. Ex diuresi copiosâ integrè restitutus est. Uti verò hic hydrops contigit ex febri continua: ita ex febri intermittente haud ita pridem Molitorem perfectè nos restituisse referre possumus sequenti Infuso: ℞. *Rasur. lign. Juniper. odoratiss.* ℔ ß. *Limat. chalyb.* ℥iij. *Tart. crud. Nitr. crud. ãã.* ℥j. *Rad. Helen.* ℥ß. *levist. ireos nostr.* ℥iij. *Herb. agrimon. cardui bened. fragar. marrub. alb. summit. centaur. min.* Mj. *Caryophyll.* ʒij. *sem. fænicul.* ℥ß. *Incis. contus. affund. Mens. duas Vini alb. veter.* Occasione pulveris lumbricorum terrestrium, ceu ingredientis pulveris antedicti & egregii glandula-

dularum deobstruentis, referre possumus, quod nobis retulit Amplissimus Senator Solodurensis, se dum pulverem antarthriticum Wepferi, cujus & ingrediens sunt Lumbrici, parare curasset & per annum asservasset, observasse Lumbricos regeneratos, dum scilicet, ovula, quibus plurimi scatent lumbrici, ut ex eorum Anatome apud Willisium de Anim. Brut. videre est, denuo animata fuêre.

[*Basilea Augustam Vindel. 1691. d. 24. April. missa.*]

OBSERVATIO CXXXIV.
D. THEODORI ZWINGERI.
HISTORIA
Admirandi Partûs Gemellarum Vivarum, umbilicotenus sibi invicem connatarum.

CLariss. Dn. D. Emanuel König, Collegii Curiosi Avicenna, Epher. Colleg. Nat. Curios. Decuriæ II. Ann. octavo inseri quidem curavit Historiam miri partûs Gemellarum, sibi invicem adnatarum, sed quia ipsemet in consilium non adhibitus est, dum de modo separationis deliberabatur, placuit eandem ab ipso Gemellarum separatore *Dn. D. Fatio*, conscriptam, sequentibusq; verbis mihi traditam, communicare.

Clementia Meinin/ Uxor *Martini* Deserichs/ ex pago Hutfingen/ Ditionis Episcopalis Basiliensis, 42. circiter annorum, cùm antea duos mares & fœmellam unam distinctis vicibus peperisset, ac jam quartò, sine tamen magno incommodo uterum ferret, d. 14. 24. Novembr. 1689. parturientium doloribus iterum correpta fuit, & postquam totus parturiendi actus non ultra duas horas durâsset, tandem Gemellas sibi invicem umbilicotenus cohærentes stupendo modo enixa est, etsi situs il-

iarum ad faciliorem partum minimè accommodatus esset, altera enim situ naturali, capite scil. deorsum, & facie ad posteriora reclinatâ, altera verò situ omninò præternaturali ac periculoso, recurvato nempe capite & reliquo corpore, nata est, uti patet ex Figur I. Iconis appositæ. Pater vivas ac vegetas hasce gemellas sacro Baptismatis fonte statim initiari, & alteram *Elisabetham*, alteram verò *Catharinam* nuncupari curavit. Postridiè Gemellas Basileam ad ædes *Dn. Samuelis* Braun / *Chirurgi haud inexperti* portavit, ipsiusq; Chirurgicam opem implorans: Hic verò rei novitate & difficultate nonnihil perterritus, me quoq; in consilium vocavit, cumq; hinc præsens omnia, uti decet & par est, perpendissem, consultum duxi ob rei gravitatem & raritatem adhuc alios accersere Medicos, quapropter *Prænobilem nostrum Archiatrum Dn. D. Nicolaum Eglingerum*, ut & *viros Excellentiss. D. Theodorum Zuingerum, Physic. Professorem Acutiss. Dn. D. Franciscum Platerum*, & *Dn. D. Fridericum Bauhinum, Practicos Experientiss.* vocari curavi, quibus præsentibus, cùm singula adcuratè contemplati essemus, apparuit coalitus à Cartilagine Xyphoide ossis sterni ad Regionem usq; umbilicalem se extendens, & unius pollicis crassitiem, unius & dimidii latitudinem, ac in circuitu quinq; pollices adæquans & complectens: mediâ ac infimâ parte verò hujus connexûs conspiciebatur portio funiculi umbilicalis utriq; Gemellæ communis, præternaturaliter crassi, & ab imperitâ obstetrice duarum Spithamarum longitudine desciffi, filoq; constricti, quæ tamen obstetricis inertia non parum nobis profuit, in quantum hinc eò melius & adcuratiùs singula explorare ac perspicere licuit: nam reperiebamus porrò in medio hujus intestinuli interstitium quasi invisibile, quo mediante vasa umbilicalia erant distincta, uti Figura 27. anni præcedent. tabul. æneæ fol. 306. illius Iconis repræsentat: insuper ligamenta umbilicaliâ arctissimè uniebantur, & collachrymantibus Gemellis crassa ac tumida apparebant, inter hæc verò & concretas cartilagines imperceptibilis ferè aderat Isthmus. Omnibus itaque circumstantiis debitè examinatis ac

perpen-

perpenſis, cùm de modo, quo ſeparatio harum, cæterùm ſatis formoſarum Gemellarum, tutò inſtitui poſſet, amicè contuliſſemus, concluſum fuit, (prædicto ancipiti eventu) umbilicalia vaſa communi hoc fune contenta primùm ſeparare, ſeparata ad hæmorrhagiam præcavendam decenter conſtringere, poſtea injecto per exiguum hunc iſthmum laqueo ſericeo partem inferiorem coaleſcentiæ, ad funiculum usq; conſtringendo gradatim ac ſenſim dividere, & tandem factâ hâc diviſione, reliquam cartilaginem coalitam ſcalpello diſſecare. Quocirca eo ipſo momento operi manum admovi, & quidem primò remotis utrinq; vaſis umbilicalibus, funiculi interſtitium duabus acubus, duplici filo ſericeo & incerato inſtructis, perforavi, dupliciq; ligaturâ ad majorem ſecuritatem conſtrinxi; poſtea acum ancipitem, incurvatam ſubgrandem, ac laqueo ſericeo ſextuplici inſtructam, tam per præfatum Iſthmum, quàm funis Interſtitium, propè coalitum, cautè trajeci, trinaq; circumvolutione vinculum optimè trajectum, relictis ejus extremitatibus, firmavi, ac ſenſim (factâ prius levi ſcarificatione partis ligatæ, impoſitoq; interdum vulneri à ligaturâ inflicto, unguento digeſtivo & applicato fotu anodyno) validiùs ſtrinxi, miſerrimisq; his Gemellis quandoq; cochleare unum vel alterum Mixturæ ſpasmodico-cardiacæ exhiberi curavi; quibus omnibus Deus ita benedixit, ut intra nonum diem, recedentibus vinculis, pars ita ligata absq; ullo ſymptomate diviſa fuerit. Abſoluto hinc majoris momenti negotio, ſupererat adhuc diſſectio reſiduæ coaleſcentiæ, quam etiam die 23. *Nov.* 3. *Dec.* in præſentiâ *Virorum Ampliſſ. Nobiliſſ. & Prudentiſſ. Dn. Emanuelis Socini Civitatis Baſil. Conſul. Graviſſ. Dn. Chriſtophori Burcardi, Tribuni Plebis Spectatiſſ. Dn. Danielis Burcardi, Senatoris Prudentiſſ.* & ſupra memoratorum Clariſſ. aliorumq; Medicorum & Chirurgorum, ſcalpello ſemifalcato vel in momento feliciter perfeci, quâ peractâ ſanguinem ex diſſectis venulis & arteriolis (quas Figur. 29. l. c. videndas exhibet) profilientem medicaminum adſtringentium, plumaceolis ex linteo concerpto

paratis

paratis impositorum, & emplastri glutinantis, idoneæq; fascinationis beneficio compescuimus. Postridie cùm res esset in vado, Gemellas hucusq; solo lacte vaccino ptisanâ diluto nutritas Gemelliparæ nostræ uberibus applicari jussi, quæ etiam magnâ cum aviditate arripuerunt; hoc verò & reliquo curationis tempore ulcera digerentibus, mundificantibus & exiccantibus remediis tractavimus, quibus etiam intra decem dierum spatium consolidata fuerunt, ita ut singulari Dei misericordiâ Gemellæ istæ mirando prorsus modo in lucem editæ, unâ cum Matre etiamnum, semestri post partum, optimâ fruantur valetudine, nutriantur, & augeantur.

OBSERVATIO CXXXVI.

D. THEODORI ZWINGERI.

Ciliorum Color Nigerrimus subitò in album mutatus.

Filiola Civis Nostratis honestissimi, ciliis dotata nigerrimis, cùm annum ætatis septimum evasisset, à Parentibus in Gallicam Scholam, cujusmodi apud nos institutas habent sermonis istius Præceptores, missa, aliquandiu eam frequentavit: accidit verò tum, ut matutinis horis istuc abeuntem Vetula quædam in viâ offenderet, blandè alloqueretur, ac inter loquendum puellæ frontem manu tangeret, quasi crines incomptè circumvolitantes in ordinem redactura. Filiola hinc ab eâdem dimissa in Scholam pergit, ac ibidem paulò pòst dolorem palpebræ sinistræ prurientem inopinatò percipit, qui tamen frictione tantillum continuatâ cessavit, sed insimul eodem momento, qui ciliorum color nigerrimus antea fuit, candidissimus à circumstantibus est observatus. Finitis informationis horis filiola, nil præterea mali persentiens, domum revertitur, ciliaq; in dextrâ palpebrâ nigerrima, in sinistrâ autem candidissima Parentibus monstrat, remq;, ut acta est,

est, exponit. Parentes inde deformitatem Filiæ dilectæ accedere notantes, remedia hinc illinc quærunt, audiunt, inveniunt varia, quibus diversus ille ciliorum color, oculos intuentium offendens emendari posset; eorum aliqua per aliquantillum tempus nigrorem cilio reddebant, sed albedo redibat brevi; tandem pili aliquoties planè evellebantur, nunquam tamen nisi candidi iterum succrescebant, ut sic consultum duxerint Parentes, rem Naturæ permittere. Filia jam decimum septimum ætatis annum egressa est, diverso illo ciliorum colore semper manente.

Ἐπίκρισις.

NIl equidem novi est ejusmodi discoloratio capillorum: exempla habentur, quibus vel unicâ nocte pili sunt redditi cani, à mœrore dicunt atq; tristitiâ, aliis à gaudio, à terrore quoq; provenisse; remotam sic indigitantes caussam; quæ enim proxima sit, quisq; fiendi modus, obscurum certè, arduumq; explicatu. Ex quo microscopia sunt inventa, & in usum multiplicem à Naturæ ruspatoribus tracta, pili deprehensi sunt canaliculi, succo aliquo pleni, è conulis glandulosis cutis efflorescentes, qui pro variâ succi contenti texturâ variaq; hinc radiorum luminarium reflexione, diversum nanciscuntur colorem, de quâ re peculiare extat caput in tractatu celeberrimi *Glissonii de Ventriculo & Intestinis*, ubi prolixè admodum gradus colorum describit, & caussas eorum ex diversâ mixtione nigri, rubri, flavi, albi &c. derivat. Sed quâ ratione color cilii nigerrimus in Filiolâ istâ, tam subitò in candidum mutari potuerit, meritò quæritur? Parentes aliæq; superstitiosæ femellæ, ab incantatione id factū fuisse, primitùs contendebant: sed ex levi pruriente dolore, mutationem illam prægresso, argumentari probabiliter licet, particulas quasdam salino-acres, ad ciliorum radices delapsas, eorū ostiola arrodendo aliter subitò configurâsse, ut ita peregrinæ particulæ in canaliculos pilosos irrepentes, molecularum succi ibi contenti situm protinùs muta-

rent, sicq; reflexionem radiorum luminarium aliter omninò determinarent. Similis mutatio confestim quoq; contingit in diversorum liquorum commixtione; non nisi à situ particularum mutato deducenda; quemadmodum id pluribus experimentis demonstravit *Illust. Boyle in tractatu de Coloribus* & alibi. Adcuratiùs qui rem expositam cupit, pro suo, quo etiam abundat, sensu scrutabitur, & si quid hanc in rem, æquè ac in alias abstrusas, pulchrè, solidè, profundè meditatus est, candido nobiscum animo communicare dignetur, enixè rogito: ego autem aliquantillâ districtus praxi medicâ, plura subinde observo naturæ elegantia phænomena, quorum caussas, omnem sensuum aciem procul fugientes, nec mente semper, attentè licèt meditando, examinando, ruminando assequi vacat. Usque adeo bonum & utile foret, si alii quidem in Praxi multùm versantes Medici, rariores suas observationes fideliter communicarent; alii verò sibimet plus relicti, phænomenorum talium genuinas rationes, ex optimis principiis physico-mechanicis studiosè erutas, in publicum ederent.

OBSERVATIO CXXXVI.
D. THEODORI ZWINGERI.
Hydrops Ovarii Muliebris stupendus, in exenteratione mulieris cujusdam repertus.

Mulier annos nata 42. ab ineunte ancillans non sine castitatis testimonio, nupsit anno ætatis vigesimo Viro robusto, operario, cui curta fuerat domi supellex, ita ut pro infimæ sortis hominum more, victu non nisi exiguo & crasso uti cogeretur. Secundo Matrimonii anno, cùm Pestis heic Basileæ grassaretur, ipsamet simul hâc Lue correpta fuit, sed bubone critico in inguine dextro formato, rupto atq; sanato inde liberata, paulò pòst deprehendit, crus

dextrum

dextrum à digitis pedis ad ischium usq; intumescere: neglexit tumorem, quoad nullam ex eo molestiam insignem perciperet; imò quamvis pes ille ad stupendam paulatim molem excresceret, non majori tamen cum difficultate eodem incedebat, obambulabat, quàm sano pede; abdomen quoq; sensim increvit, & obesitatis speciem imposuit; inprimis, quia munia sua qualiacunq; sine molestiâ notabili satis alacriter expedire poterat. Viginti annorum spatio ternum concepit foetum, facilè tulit, sed justo partûs tempore singulos magnis cum cruciatibus enixa est mortuos; ab ultimo tamen partu, qui triennio ante obitum contigerat pejus habere, lassa reddi, variisq; sumptomatibus affligi cœpit. Quod notatu dignum, jam à decennio ante obitum, per periodos incertas, hinc inde è cute integrâ pedis tumentis, potissimum tamen in natibus, inguine, femore & surâ serum copiosè, ad mensuram sæpiùs integram, ceu ex fonte quodam exilivit, sine ullius tamen foraminis vestigio; sed cum pruritu & excoriatione vicinæ cuticulæ, acrimoniam humoris arguente. Ab hoc pedis oedematosi fluxu multùm semper alleviata, agiliorq́; in suis operibus reddita, & ubi diu cunctaretur nova seri fluxio, malè habuit. Menses ordinatè & naturaliter satis apparuerunt, usq; ad auspicia anni 1685. quo tempore retardari cœperunt, fœminæq́; ingravidationis suspicionem movere; sed post aliquot mensium spatium recurrerunt, ac integris aliquot septimanis durârunt, postea substiterunt per semestre, iterumq́; sed inordinatè ac parcè redierunt; inter hæc verò abdomem increscere, appetitus minui, respiratio nonnihil offendi cœperunt, ut sibi hinc misera firmiter persuaderet, fœtum in utero latere, eoq́; id magis, quod sentiret quendam in abdomine motum, haud absimilem embryonis motui, qui tamen non nisi fluctuatio fuit aquarum. Toto hoc tempore Lympha è cruris fontibus parùm admodum & rarò fluxit, hinc non abdomen saltem valdopere, sed & pes sinister, hactenus sanus, intumuerunt, simulq́; manifesta hydropis indicia præbuerunt. Quapropter ordinata tam varia & anti-

hydropica, quorum nulla alia visa est efficacia, nisi quod semel inde serum è cute cruris dextri, nullibi ulcerati, copiosissimè manârit, & Ægræ levamen per aliquot hebdomadas attulerit. Frequentissimum postea Tenesmum & egerendi conatum in Vaginâ persensit, dum pudenda simul seroso humore tumefacta erant, pondusq; aliquod in cavitatem vaginæ propendere perciperet, propterea fœtum prodire conantem sibi imaginata, aliquoties obstetricem accersit, cujus consilio atq; ope, quidquid ad egerendum tantopere sollicitabat, fortiter eniteretur; sed irriti fuere conatus, dum nihil planè excernere poterat. Ex quo venter intumuit, adpetitus quidem imminutus, sed nunquam planè abolitus fuit, nec unquam sitis notabilem molestiam creavit; ast respirandi difficultas quotidie augebatur: Tandem viribus, longitudine mali exhaustis, spiritibusq; animalibus indies magis ac magis consumptis, succubuit, & D. 20. April. 1687. mane ante solis ortum placidè exspiravit, postquam triduo ante obitum, pes dexter plus mediâ parte detumuerat.

Sectio Cadaveris aliquot pôst horis instituta, ubi primùm adparuit venter infimus mirum quantum tumidus & expansus; dextrum verò crus longè minus fuit, quàm per plures antea annos extitit: Subiit tum cogitatio, Paracenthesin ante cadaveris apertionem præsentibus aliquot Æsculapii Filiis monstrare, factum id statim à Clariss. Dn. D. Joh. Fatio, ope acuum, quibus instructus fuit, novarum Lugdunensium, sed, quod mirati sumus, sine effluxu vel unius guttulæ seri, unde statim augurabamur, inusitatum aliquod phænomenon in abdomine latitare. Hinc abdominis integumenta tam communia, quàm propria, quæ singula tenuia satis, validè expansa, emaciata, ac sine ullo intercutaneo sero (sicut in Asciticis observari solet) extiterunt, à se invicem dividebantur. Quo cautè peracto, moles jam ingens in conspectum venit, non dura illa, sed ad tactum mollis, livida, utrem aquâ repletum referens; nondum hanc molem apertam volebamus, priusquam abdominis

viscera

viscera ab eâdem huc illuc pressa examinavimus; istam ergo fluctuante humore turgentem ad latus removimus, hincq; primùm intestina quidem sursum versus diaphragma protrusa vidimus, vacua prorsus, cæterùm sana; quibus dilatatis & explicatis, omentum omni pinguedine destitutum in transitu notavimus; in mensterio autem glandulæ extiterunt, nonnihil tumidæ & induratæ, sed paucæ admodum. Ventriculus fuit vacuus & valde compressus: reliqua viscera singula sana prorsus comparuerunt, neq; gangrænâ, neq; ulceratione, nec scirrhositate ullâ inquinata. In solo Hypogastrio malum hæsit, ingens illud, & spectatores singulos ad stuporem rapiens; Saccus fuit amplissimus, quem non ex utero, naturalem magnitudinem atq; figuram habente, sed ex testiculo dextro enatum, perspicuè & clarissimè conspeximus: sinister enim testiculus sive ovarium cum suâ Tubâ, quoad magnitudinem, figuram atq; soliditatem rectè se habebat: Loco dextri autem Ovarii saccus ille sive Uter existebat, quem adcuratiùs examinando, duplici ac utraq; crassâ & tenaci membranâ undiq; dotatum notavimus, quibus adapertis tunicis serum flavidiusculum gustu acre, & 60. libras pondere superans, effluxit, in fundo hujus Utris corpus reperimus magis solidum, matricem versus situm, quod magnitudinem & crassitiem humanæ secundinæ propemodum suâ mole exæquabat, figurâ testiculi præditum, neque, adcuratiùs considerando & inspiciendo, aliud quid esse comperimus, quàm dextrum Ovarium, in miram magnitudinem excretũ, cujus tunicæ superficiales à cumulatione Lymphæ extravasatæ insigniter expansæ utrem illũ stupendum formabant: Substantia hujus corrupti & intumefacti ovarii interior variis omnino coloribus apparuit; in superficie plures cõspeximus protuberantias, ceu ovorũ sublatentium vestigia: aliquibus in locis ulcuscula notavimus aperta, & in sacci cavitatem hiantia, plura verò in ovario latentia, post ejus dissectionem reperimus, quæ non erant nisi loculi ovorum corruptorum, saniem continentia heic lividam, illîc albam, alibi

flavescentem &c. modò viscidam, modò limpidam & tenuem, nullibi fœtentem. Sed & plurima simul ovula deteximus, magnitudine differentia, quorum maximum exæquabat nucis avellanæ quantitatem; singula liquamen continuerunt, quod coctum albuminis instar concrescebat; tuba hujus ovarii monstrosi planè fuit obliterata. In Cavo abdominis ne guttula quidem seri extravasati observata: sic & in Thoracis visceribus nullam prorsus labem deprehendimus. Cerebrum non lustravimus, ceu cujus malè affecti nulla vivens indicia præbuit.

OBSERVATIO CXXXVII.
D. THEODORI ZWINGERI.
Calculi & Arenulæ copiosæ in secundinâ humanâ repertæ.

FOemina juvenis formosa, staturæ egregiæ, annum vigesimum quartum nondum egressa, nephriticâ matre oriunda, postquam biennii circiter spatio cum Marito Mercatore, & Cive nostrate famigeratiss. ἄτεκνος vixisset, concepit tandem, totoq; graviditatis tempore, cùm bellè se haberet, victu minus laudabili, fructuum inprimis crudorum esu, quin & acetariis maximè oblectabatur. Absoluto hinc prægnationis tempore, quo Autumnus Anni 1686. primordia simul capiebat, partûs dolores negotia Gravidæ facessere inchoant, sub quorum magnâ acerbitate decem plus horas durante convulsiones parturientem affligunt, quibus vix cessantibus filiolum enititur vivum, vegetum, & in hunc usq; diem superstitem.

Secundinæ fœtum secutæ non adeo difficulter, quas ad examen vocatas observavi hinc inde asperas, ceu arenâ conspersas, quâ re insolitâ commotus easdem disseco, vasorum ramificationes prosequor, & hinc inde in venulis, credebam & vasis Lymphaticis, particulas sabulosas, duras, asperas, pluribusq;

busq; in locis exiguos calculos friabiles, ex arenulis concretos reperi, per totam secundinæ molem dispersos. Puerpera verò nunquam adhuc, ut retulit, nephritidem passa est.

SCHOLIUM.

AN ab aliis simile quid in Secundinis humanis visum fuerit, ego quidem nescio: in plerisq; tamen Machinæ nostræ partibus calculos fuisse repertos, Observationes abundè testantur, ceu id egregiè demonstravit *Excellentiss. Noster Argus Dn. D. Francus, Archiater Saxonicus celeberrimus*, in Dissertatione lectu digniss. quam de *Calculis Microcosmi* conscripsit, & publici juris fecit. Nuper etiam Bernæ Helvetiorum, in Nosodochio mihi monstrata est Fœmina quadragenaria, quæ jam à pluribus annis per Vomitum, Alvum, & Urinæ vias, singulis sex, vel septem circiter hebdomadis, non sine horrendis torminibus, quandoque & convulsivis motibus excernit, majores, minores calculos, intermedio tempore benè satis habens, vividi ac floridi faciei coloris, non macilenta, appetitu gaudens bono. Calculorum ejusmodi exempla mecum liberaliter & amicè communicavit *Vir Nobiliss. & Experientiss. Dn. D. Stekius, Bernensium Inclyt. Civitatis Poliater Excellentiss.* Plures quoq; ad Viros per Europam celeberrimos transmissi sunt ab *Excellentiss. & Experientiss. Dn. Doctore Sigismundo König, Archiatro Bernensi celeberrimo.*

[*Basileâ Noribergam A. 1691. d. 24. Martii missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVIII.

D. DANIELIS CRüGERI.

Gallinæ anxietatis remedium.

NUper febres malignæ petechiales hìc grassabantur, cum summis cordis anxietatibus. Vocatus igitur noctu ad Advocatum quendam qui anxietatibus fermè necabatur, cum difficili respiratione, exhibui internè Aquæ theriacalis frigidæ Riverii ℥iij. Externè imposui cordi gallinam in ventre deplumatam & ecce paulo post moriebatur, applicabatur & alia, & illa moriebatur, tertia admovebatur, quæ quidem non moriebatur sed admodum debilis removebatur. Simile quid observavi postea in uxore viri cujusdam maximè Reverendi; ita ut hoc exemplo pateat revera actuale venenum cor in febribus malignis infestare, illudq; gallinarum auxilio posse evocari cum proximi emolumento.

SCHOLIUM.

DIssectas gallinas & adhuc calentes adpositas serpentium morsibus auxiliari, si itendidem aliæ sufficiantur, *Dioscorides lib. 2. de mat. med. cap. 43.* scribit. Earundem etiam viventium deplumatum anum, demorsis partibus, à Medicis adplicari notat in *Comment. P. A. Matthiolus*, attrahere sic eas cucurbitularum modo in se venenum, addens, quô mox interficiantur. Eadem ratione ex anthracibus & bubonibus venenum extrahere, *lib. 5. Pharmacop. class. 2. cap. 55. Joh. Schröderus* tradit. Uti verò vis illa attractoria difficultate non caret, ita quidquid hîc agere possunt, non aliter quàm blando suo & spirituoso calore fibrillas à morsu serpentum convulsas demulcendo id præstare mihi videntur; unde nempe illæ â tensione ista præternaturali cessantes & relaxatæ venenum, quod in sinum suum receperant, denuo effluere permittant. Prout

etiam

etiam in anthracibus & bubonibus ſtagnantes ibi humores in fluorem redigendo prodeſſe poſſunt, cujus veneni ſic reſoluti particula gallinæ dein communicata interficere eandem valet. Sic etiam in continuis & malignis febribus, ubi delirium imminet, aut agrypnia laborant ægri, gallinas viventes diſcerptas plantis pedum adplicari notum eſt; id quod revulſionis gratiâ fieri, quondam fuit creditum; aſt inſignem ſic cauſæ fallaciam committi, *Sim. Paulli Digreſſ. de febr. malign.* §. *62.* objicit, & rectius in ſanguinis febrili calore gravioris lentiorisq; facti, unde liberè circulari nequeat, à ſalibus ſubtilibus & volatilibus, quibus pollent, attenuatione, liquefactione & fuſione cauſam quærit, ex qua libera ſanguinis circulatio reſtituatur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CXXXIX.
D. DANIELIS CRüGERI.
Lac Virginis illibatæ.

VOcatus ſum nuper ad mulierem quandam infantem ſexus fœminei lactantem, ut infantem hanc curarem, quæ & ipſa lac copioſum in mammis habebat; mammæ hujus infantis pomum Borsdorfianum magnitudine adæquabant, ê quibus ſponte ſua quotidie lac promanabat, imò ſi ſubſiſteret, coacti ſunt illud exprimere, & quidem ad ℥iij. vel ℥iiij; infans erat 18. Septimanarum, imò mater ſæpius lac in adſtantium faciem petulanter ejaculabatur.

OBSERVATIO CXL.
D. DANIELIS CRüGERI.
Fluxus hepaticus chronicus.

NObilis quidam à Devviz in expugnatione urbis Budæ correptus est dysenteria, quæ quidem in tantum curata erat, ut dolores remitterent, fluxus tamen sanguineus ad tres annos cum dimidio duravit, ita, ut intra 24. horas 6. vel 7. cogeretur alvum dejicere, semper fecibus sanguine tinctis prodeuntibus hoc temporis spatio, tum Altorffii, tum in diversis Imperii civitatibus magnis sumptibus curatus quidem, sed non sanatus est, idcirco bello valedicens tanquam desperans domum rediit, ad mortem se & extrema præparaturus quieti se dedit, in eum tamen lactis curam proponentis consilium auscultans, annuit. Idcircò, ut per 4. septimanas nihil nisi lacte cum pane triticio vesceretur, injunxi, simulq; quotidie Clysterem ex symphyto, tormentilla, malva & aliis adhiberet: interdum etiam Clysterem cum capite vervecis decoquendum mandavi. Durante tamen lactis cura etiam sæpius oryzam cum lacte coctam, item panicum mola comminutum & cùm lacte coctum sumpsit, & hunc pulverem: ℞. coralliorum rubr. præp. crystall. fossilis, rasur. ebor. ā. ℥ß, Smaragd. præp. ʒij. M. F. Pulv. de quo detur ter de die ʒj.

Peracta hac cura omninò curatus videbatur, verùm post tres septimanas, dejectiones ter intra 24. horas rediere, sed cum pauco sanguine ferme ad ℥ß. Idcirco proposui Tincturam coralliorum cum succo citri factam Riverii, seu potiùs dissolutionem, de quâ quatuor cochlearia bis de die sumpsit. Item decoctum radic. tormentillæ & symphyti, addito hepate vituli, præscripsi, tùm exiccatum hepar lupi sæpiùs assumpsit, clysteribus simul adhibitis, & per 14. dies vesperi sumpsit laudani opiati Sennerti gr. iiij. sic perfectè curatus est. Diætam tamen ex oryza & panico continuavit, potus tamen jam non

erat

erat lac, ſed cereviſia tenuis inter prandendum & cœnandum, aliàs hauriebat decoctum hepatis vituli cum radic. tormentillæ & ſymphyt. factum.

OBSERVATIO CXLI.
D. DANIELIS CRüGERI.
Hemicrania ſingulis diebus certâ horâ recurrens.

Virgo quædam hora 10. promeridiana quotidie ſæviſſimo & acutiſſimo corripiebatur dolore capitis, in dextro latere & quidem tantum in una plaga magnitudinem thaleri æquante ſuper oculum dextrum, durante ad horas 6. tanta cum vehementia, ut in lipothymiam incideret, & odoriferis cordialibus refocillari opus haberet; Remittente verò dolore iterum ſurgebat, oculus tamen ſimul dexter, durante dolore, rubore ſuffundebatur. Methodicè curam inſtitui, purgavi corpus, vena ut tunderetur curavi, veſicatorium nuchæ adhibui, aſt omnia fruſtra, tandem in ipſo paroxyſmo hirudines quatuor ipſi parti dolenti applicari juſſi; Et ecce! dolores nunquam redierunt. Eodem remedio Conſiliarius quidam, cui multum negotii hic affectus faceſſerat per multas ſeptimanas, curatus eſt. Doctor quidam juris celeberrimus eodem affectu correptus, præmiſſis univerſalibus & veſicatorio in nucha, item cucurbitulis in dorſo, tandem unicâ cucurbitulâ ipſi loco affecto in paroxyſmo adhibitâ, ab hoc affectu liberatus eſt.

OBSERVATIO CXLII.
D. DANIELIS CRüGERI.
Motus Convulsivi horrendi singulis diebus recurrentes.

Virgo quædam 12. annorum singulis diebus motibus convulsivis à manè ad vesperam se extendentibus corripiebatur, qui ad aliquot septimanas duraverunt; Multi adstantium obsessionem autumarunt, quoniam mox ridebat, mox vociferabatur, mox plorabat atq; mirè distorquebatur; noctu dormiebat, cibus & potus ab aliis ori ingerebantur, quoniam motus manuum convulsivus de die continuus manuum ministerium, impediebat. Præmissa purgatione, quæ singulis septimanis repetebatur, deportabatur semel de die in semicupium vel stupham humidam, ut sudor provocaretur lapidibus ignitis injectis in decoctum herbarum, ut per exhalationes aquæ pori aperirentur, duabus autem antè horis sumsit ʒj. vel ʒiß. de Electuario sequente: ℞. theriacæ, mithridat. ā. ʒvj. trochisc. viperar. ℈j. cranii human. ʒiß. radic. pœon, ℥ß. visci quern. ʒij. syrup. betonic. q. s. F. Electuar. Vesperi horâ quartâ assumpsit pulverem Dravvizii ʒj. pondere, quem & Thonerus habet, de convulsionibus epilepticis p. 91. & est sequens: ℞. radic. vincetoxic. succis. enulæ. pœoniæ maris, caryophyllat. ā. ℥jß. bacc. lauri ʒß. anthos. serpill. salviæ ā. gr: xv. M. F. Pulv. Bis de die propinata est aqua nostra ciconiæ ad cochlearia duo vel tria; quæ multum profuit. His remediis intra quatuor septimanas perfectè curata est, aquæ descriptio hæc est:

℞. Ciconiæ incisæ mundatæ N. j. radic. pœon. maris ℥vj. valerian. ℥iiij. visci querni ℥v. rutæ M. v. verben. Miiij. betonic. hyssop. salviæ ā Mij. vini albi q. s. destillentur. Hæc aqua sola in epilepsia valde efficax, cum hâc etiam interdum prædicta remedia assumpsit.

[*Stargardiâ Noribergam A. 1691. M. April. missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.
D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Animal in cochlea minuta depressa degens.

ANte biennium vel triennium cochleæ depressæ fecimus mentionem ejusq; tum majus quoddam genus delineatum descriptumve dedimus. Est autem & aliud terrestre minimum, pisum vix æquans latitudine & malvæ repentis flore minore semen exactè æquans, tam latitudine quàm crassitie, duplici tantum aut triplici constans gyro, testa ita tenui, ut lucem transmittat, vulgo obvium, & hic, & in Saxonia inferiori. Hoc cujus animalis sit domicilium, vere elapso licuit, cognoscere. Cum enim 6. Martii primo mane, Anemones prima folia è terra prorumpentia contemplarer, talem cochleam forte conspexi, è qua animalculum prodibat coloris cinerei, & in dorso nigricantis corniculis binis in posticâ capitis parte instructum, quæ exserere & subtrahere pro arbitrio poterat. Primum anteriorem corporis partem exserebat, mox & posteriorem, cochleæ vulgaris formam exactissimè referens. Testa in medio corporis inhærente. Hoc intuens, prorepere, & iter facere video, & portare domicilium suum, quod expedite erigebat in altum, ut veli instar elevatum esset, ne in obvia è latere eminentia folia impingeret, mox ōnere sic erecto ferendo fortassis impar, demittebat in dorsum, & scuti in modum rejecti in humeros portabat. Sic procedebat versus plantulas novellas, quibus se applicabat; non tamen escam ex iis capiendi, quantum licuit observare, sed forte humidum ex hesterna irrigatione nocturnaq; exhalatione inhærens, depascendi gratia. Et cum accideret casu fortuito, ut inter binas proximè sibi adstantes, incedens negligenter, domunculam

ad illas offenderet, progredique amplius non poſſet, ſic primum elongare corpus & totis viribus attrahere, mox ſentiens ſe implicatam, redire in ſe, & verſus domum ſuam connitens, circum plantulam ſe applicare, qua domicilium expediret, quod cum minus ſuccederet, tum vero elevans& ita dirigens, ut dorſi longitudini reſponderet, per illas anguſtias elabebatur. Niſi me fallit animus ex ſolo humido terræ hæc vivit, per viginti enim dies in hypocauſto ſervaveram, antequam ullius plantulæ veſtigium apparuit, vixerat tamen interea,& ſalva nitensq; apparebat. Hæ etſi minutiæ, quia tamen & hic Dii ſunt, ſecundum illud Pythagoræ, & multi quidem vulgo teſtas deſcribunt, animalia, in iis viventia attingunt pauci, literarum monumentis inſerere placuit. Divinum Numen in his minimis ſuis etiam glorificandum, ác laudibus celebrandum rati.

OBSERVATIO CXLIV.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De

Nupero Terræ motu.

NOn dubito fore permultos, qui de ingenti illo naturæ miraculo, quo longiſſimo tractu terra nuper contremuit, ad Te, Vir Illuſtris, perſcribant, potuiſſemq; in tanto eruditorum numero, cultius iſta exponentium quieſcere, niſi viderer mihi aliquid obſervaſſe, quod ab aliis fortaſſis non æquè notatum fuit.

Non igitur commemorabo, quod vulgi hodie fieri notum: in alto habitantes multo apertius, terræ propiores minus illum percepiſſe, & altam ſatis turrim templo oppidano contiguam ita fuiſſe commotam, ut ſtantes in remotiore loco eum de latere in latus moveri, oculis obſervaverint: Neq; mirabor, per tantum terræ tractum univerſam puta ferè Germaniæ

niæ latitudinem, & longitudinem dimidiam malum hoc excurrisse, idq; eodem momento hîc in Thuringia & Viennæ Austriæ & alibi fuisse observatum; quod profundius latenti & ex alto agenti causæ adscribendum venit; quæ magni ejusmodi spatii fundamenta quassarit: Hoc unum tantum eruditorum ingeniis pensitandum proponam, quod nunquam antea memini notatum fuisse, scilicet hic Jenæ non per universum oppidum æquè perceptum fuisse, terram moveri, sed variis in locis atq; plateis, haud parum dissitis. Primum in inferiore urbis parte, trans forum, in parte vero hujus superiore nulla domus titubavit. Altius deinde ascendente clivo, cui templum imminet & turris, de qua dixi, quammaximè. Dehinc ulterius & recta, & ad latus utrumq; perceptum est, reliquæ urbis partes fere intactæ. Neq; tamen ædes vicinæ pariter omnes, commotæ sunt; nec eadem in linea contiguè adjacentes, nec è regione sitæ, sic in platea Jenensium dicta Ecclesiastis venerabilis domus ita jactata, ut januæ excussis repagulis aperirentur è regione, vix octo passibus distans domicilium nihil passum est. Idem illic loci, ubi tum eram, amici conviva, observatum est, nos enim, in tertia licet contignatione ædium, nihil percepimus, domus è regione ad 6. passus distans contremuit. In domicilio quod nunc inhabito, nemo quicquam observavit, cum ad viginti passus ex altero plateæ latere manifestus motus esset; Imò quod magis mirabile, in eadem contignatione ex una parte magnarum ædium existentes sensere, è regione, in altera degentes quieti, omniumq; rerum ignari fuerunt.

Hoc ita & ipse persensi, & ab aliis quamplurimis accepi. An decepti simus, patebit, si quid alibi contigerit: habebis Vir illustris, forte habebis ex variis relationibus compertum. Quod si certum experimentum deprehendetur, cogitandum erit, qui fieri possit, ut tanto, quo diximus tractu, concusso, non tamen omnes partes commotæ sint, sed quasi radiis immissis aliquæ tantum. An graviori pondere & lapidea structura terræ firmius incumbentia minus emoveri contigit? an terra non omnis

omnis, sed per partes, emissis quasi è motus centro radiorum in morem recta linea vaporibus id accidisse putandum? Tuum esto judicium atq; eorum, qui me plus sapiunt: mihi enim N. L.

SCHOLIUM.

TErræmotus, qui nuper longè lateq; Germaniam concussit, etiam Augustæ Vind. fuit observatus, non æque tamen ab omnibus incolis. Tantus alicubi fuit deprehensus, ut etiam campanas in turribus nonnullis ad sonitus compulerit. Et quidem tam in Urbe colli insidente, quàm in depressiore suburbii parte fuit perceptus. Ego ipse, qui tum, vicino aêre interea aliis ex causis strepitoso, inter libros meos hærebam, nec etiam mei domestici, nil quidquam persensimus: id quod & alii plurimi Concivium meorum testabantur: cum tamen in domo non admodum à mea remota, tantus fuerit motus, ut etiam aqua in cisterna areæ capaciori fluctuaret & pars ejus exinde excuteretur. Utrum aliis rebus studiosius intenti motitationem illam non persenterimus, an verò non æquè omnes partes Urbis concusserit, dicere vix audeo; quamvis posterius magis arrideat. Hoc scio, in turri nostra præalta, Curiæ vicina, quam den Perlach-Thurn adpellamus, tantum & ibi motum fuisse, ut etiam campana horas aliàs indicans, aliquot pulsibus sonum edidisse fuerit audita, cum tamen in vicinia, nuptiales inter festivitates, convivæ, honoratioris conditionis, nondum à Baccho tum inebriati, paucissimi motum illum persensissent, nisi quòd unus alterve Vinum in vitris nonnihil fluctuare deprehenderit. Non dubito tamen, ut innui, quin major hîc quàm illîc terræ concussio acciderit; id quod fortè fundamentis ædium firmioribus vel laxioribus &c. quin & qualitati ædium, arctius laxiusve ex lignis, lateribus &c. coagmentatis, quin & cellis subterraneis profundioribus, amplioribus &c. aut etiam ipsi terræ hîc illicve in rimas & cavernas magis minusve excavatæ, aut ad impetum irruentis aëris facilius vel minus cedenti

cedenti adſcribendum erit. Quæ omnia tamen exactè determinare admodum difficile, nî planè impoſſibile eſſe, judico.

Celſus.

OBSERVATIO CXLV.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Aves erectæ incedentes.

Biennium eſt, quod Amicus, cujus humanitati plurimum debeo, avium aquaticarum genus ad me miſit, ſub anatis columbæq; Grœnlandicæ nomine, quod cum deſcriptum à naturalium rerum enarratoribus nondum viderim, paucis depingere lubet. Una earum columbam magnitudine parum ſuperat, collo eſt perbrevi, duorum puta digitorum latitudinis, capite non multum à columbino diverſo, roſtro vero duplo longiore, admodùm acuminato, in extremo nigricante, plumis nigricantibus in dorſo, ſub ventre griſeis, pedibus palmatis, unguibus reflexis, ſatis longis & curvis, cauda exigua, vel potius nulla, alis breviſſimis. Altera ejusdem generis, ſed major, ut inter columbam & anatem mediæ magnitudinis appareat, capite, collo & reliquis corporis partibus priori ſimilis, niſi quod alæ nonnihil latiores longiusq; expanſæ, plumis ex griſeo & fuſco miſtis eleganter variatis. Utrumq; hoc genus in eo maximè à reliquis avibus diverſum, quod pedes breviſſimos, &, non niſi tibia ac extremo pede conſtantes oculis offert, femoris oſſe intra corpus abdito, nec niſi genu & pede extremo conſpicuis. Præterea non ſub ventre eos prodeuntes habet, ſed ad extremum corporis prope anum, ex quo colligitur, erecto corpore hominis inſtar incedere, non ut reliquæ volucres prono. Neq; volantes valere pernicitate, ſed alas potius ad curſum, quam ad volatum datas eſſe; In hoc igitur cum Magellanicis anſeribus convenit, quos Pinguien vo-

cant Americanarum rerum ſcriptores, niſi quod has noſtras aquaticas, illas terreſtres eſſe compertum ſit. Hoc ipſo porrò anno currente binas alias aquaticas aves dono accepi, hîc terrarum captas, nec his multum diſſimiles, duplo tamen majores, ita ut anatum majorum magnitudinem explerent, collo prælongô, duodecim puta digitorum aut unciarum 10. pedibus non palmatis quidem, ſed fiſſis, cæterum tamen latiſſimis digitis & membranaceis fere, mediæ enim inter membranam & cornu erant materiæ, nigricantibus lamellis articulatim coëuntibus, iisq; ternis in pede ſingulo inſtructæ, brevibus, ut prioribus iſtis, ad podicem genubus proximè corpori adſtantibus, tertio oſſe, itidem inter cutim & muſculos abdominis abdito. In his verò ſingulare, quod pes poſtremus & flecti antrorſum poterat, ut in eo conſiſterent, ambulantes, & retrorſum ultra extenſionem ſolitam prorſus etiam reflecti, tibiâ verò ita circumrotari, ut nobis brachium, quem in finem etiam cutis crura inveſtiens, lamellata ſupernè, ſubtus verò membranacea, ut hinc cedere in ſe & colligi, illinc verò extendi poſſit. Quæ omnia apparent avi, ad natandi commoditatem data, ut quaſi remis & flexis & retractis & circumactis ſe poſſit agere & provehi. Dorſum nigrum, pectus venterq; totus argentei coloris, collum ſpadicei, auri inſtar reſplendens, roſtrum ad extremum nigrum, & caput verſus ejusdem cum colli pennis coloris. Alæ perpuſillæ, in extremis atris, in medio albicantibus pennis; In capite criſta parva ſplendentium ad ſolem pennarum. Et hanc incedere erectam inſtar hominis ex dictis patet; & confirmabant, qui viventem viderant, ſimul aſſerebant curſus eſſe celerrimi, ſed volatus non alti. Hoc, in tam ponderoſi corporis ave, & alarum huic elevando minime ſufficientium ſtructura, mirum videri non debet; Illud autem alterum difficilius creditu: nam brevibus & non niſi ad genu exertis pedibus, femoribusq; impeditis celeriter currere poſſe vix videtur: Nec poſſent, niſi alarum motu ſeſe adjuvarent. Quod idem & de Pinguien narrant Scriptores. Caro nigricans &, ſapo-

Fig. 32. ad pag. 251.

Fig. 30.

Fig. 31.

Fig. 33. ad p. 251.

ſapore non admodum grato, piſcem enim refert, nec differt aſſa ab anguilla fumo indurata. Vox eſt non anatum ſtridula, ſed inſtar dulcis fiſtulæ (wie eine Hohlflöthe) qui noverant, Schwanen-Enten appellabant. Variis in locis per Germaniam occurrunt ſuperiore & inferiore Saxonia. Has autem omnes ex colymborum genere eſſe apparet. Vide Aldrovandi Epitomatorem Jonſtonium de Avibus IV, 8. Pictor ſatis egregie expreſſit has ultimas, ſed majores quam conveniebat.

Fig. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII.

OBSERVATIO CXLVI.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De

Vivacitate Papilionum.

Quamvis ex omni animalium genere nullum inſectis vilius magisq; abjectum habeatur, cum tamen in ſuo genere non minus cæteris ſint perfecta, & omnibus numeris abſoluta, non minus jucunda, quæ circa eorum vitam moresq; ſpeculantur, iis, quæ in majoribus occurrunt, videri debent, quod in minimis iſtis maxima naturæ vis ac providentia, ſummaq; potentia & ſapientia Creatoris eluceſcat. In his Papilionum ſunt genera, quæ flores infeſtant, ex quorum, cœliq; rorido ſucco nutriri, eoq; deficiente pereundum ipſis eſſe, vulgo perſuaſum eſt, quod tamen fortaſſis haut ita eſt certum, aut commune omnibus, ut nihil objici queat. Cum enim Helmſtadiô, Jenam adveniens autumno ædes conduxiſſem, quas nunc inhabito, nihil quidem iſtis menſibus, in iisdem obſervavi papilionum: at hyeme appropinquante, quo tempore in hypocauſta includimur, fornacibus inſtructa, cum calefieri ex more juberem muſeum, idque ultra modum, eorum vitio, quibus foci cura demandata erat, incaleſceret, unus

ex genere mediocrium, & maximè his oris familiarium croceis alis, nigricantibus oculis diſtinctis, qui usq; adhuc latuerat; mox alio quoq; conclavi calefacto, in quo cibum capio, bini alii ſe oſtenderunt: unus nonnihil conſumtus & viribus imbecillior videbatur, quem ex muſeo, ubi videram in hoc, alteri vicinum, advolaſſe ſuſpicatus ſum: alter alacris & corpore ſuccipleno. Hi, quoties æſtuat nonnihil ex nimio foco aër triclinii, lætabundi circa feneſtras volare & illis adhærere, progredi; at ubi refrigeatur nonnihil, quieti ſe dare, & alicubi hærere immobiles obſervati ſunt. Et hos quidem non per unum aut alterum diem, non hebdomadas, ſed integros menſes non ſine contemplatione jucunda vidi continuatum: Atq; nunc adeo etiam medio Februarii quo hæc ſcribo, ambo adhuc vivunt, idq;, quod obſervare potui, ſine omni cibo; ſaltim ſine illo quo ſe ſuſtentant æſtivis menſibus: neq; enim flores nec quicquam humidi, obſervatur præterquam, & illi à feneſtris nunquam abſcedunt, ſed jugiter iis adhærent. Semel tamen in iisdem collocatum vitrum aquâ plenum erat, in quo inciderat veſperi vel noctu unus eorum, Eum mane extraxi totum rigidum atq; immobilem, mortuumq; arbitratus, depoſui, verum aëre calefacto, revixit. Interim diſſimulandum non eſt, illum, qui valebat corpore præ altero, me vidiſſe excrementa ſemel excludentem, minio colori perſimilia; Virga autem miniata ibi appenſa ad feneſtram ſervabatur. Ab illa utrum quid ceperit & verterit in cibum, neſcio: non tamen videtur veroſimile, nec enim poſtea eâ remota vivere deſiit. Hæc transmittere ad Ill. Societatem, placuit, quod non poſtremum ex miraculis naturæ hoc eſſe exiſtimaverim, animalcula iſta ſine ullo alimento non tantum diu adeo ſubſiſtere, verum etiam excitari calore, eoq; ad æſtivi ſolis ardorem generi ſuo accommodato, accedente, perinde atq; illo tempore excitari torpentes: mox eo recedente, in priſtinum veluti ſoporem recidere, neq; moveri, niſi tacta aut afflata calido ſpiritu, ubi pedum, capitis & alarum motu vitam integram ſupereſſe produnt.

dunt. Ex quibus apparet, quam sit verum calorem vitæ esse, si non datorem præcipuum, tamen & Spiritus, vitæ auctoris, proximum instrumentum, quo destitutus, vix quidem ipse videatur vivere; licetq; inde colligere, quam necessario sapientiq; consilio internum & innatum nobis calorem natura concesserit. Præterea mirum ampliùs videri non debet, Aureliani factam erucam, sine ullo alimento per dies aliquot sustentari, quibus completis lætus ac vegetus papilio avolat, postquam ex his, & aliis etiam animantibus ac feris, viperis maximè serpentibusq; diu sine cibo sustentare vitam, satis hodie exploratum est.

P. S. Octiduum postquam hæc scripseram, frigoris tandem inclementia (quod à Solstitio usq; firmiter steterat) remittit; Hic ego die sereno soleq; lætius cubiculum irradiante, video papilionem meum advolantem & nescio quo angulo, & fenestram petentem. Nunquam videram ante alacriorem, ut nunc, plane expectarem vere proximo eum videre avolantem, aëremq; repetentem, sed me fefellit expectatio: Ecce enim post triduum aut quatriduum video papyro ibi forte collocato insidentem, tango leviter: nihil movetur. Removeo, non tantum immobilis est, sed plane rigidus. Apprehendo itaq;, aridum invenio, ut pedes statim vitri instar dissilirent, paucis: jam non extinctus modo, sed calore illo solis prorsus consumtus erat; sine dubio defectu humidi, quod nullum amplius ad vitreos orbes inveniebatur, quo tempore hyberno madentibus, perpetuo vixerat solo. Jamq; apparet, ex halitibus ad eos concrescentibus, eum unice vitam sustentasse. Ex illo tempore alter etiam non amplius apparuit.

OBSERVATIO CXLVII.
D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Muris majoris monſtroſus partus.

VEtus traditio eſt hic in Germania de rege murium domeſticorum majorum; Habere nempe hæc animalia, quibus in locis commode poſſunt degere, reges ſuos, proprii generis, ſed longe aliter fictos atq; vulgares, nec hos procedere è regia ſua, ſed ubi opus à miniſtris portari, & unum ex iis ſolii ſpeciem habere, cui inſideat: ubi hic talis rex, ibi ingentem plerumq; eſſe numerum eorum, & periculoſum irritare, animoſos enim impetum facere in inimicos, nec fugere, ſed ſtare velut in acie, defendere ac tueri pro viribus regem ſuum. Hæc fabulæ ſimilia, etſi à fide dignis majoribus meis narrata, nunquam mihi perſuadere ſum paſſus. Interim aliquid ſubeſſe veritatis, quamvis, ut fieri ſolet, res in majorem ſpeciem additamentis extollatur, non videtur negandum. In fidem hujus rei, quid hic nuper compertum ſit, breviter enarrabo. In ædibus viri dignitate conſpicui, ſub menſa cibis præparandis dicata in culina auditus diu fuit frequens horum animalium ſibilus: viſa etiam nonnulla ſubinde ire atq; redire, non ſine horrore eorum, qui cibis præparandis erant deſtinati, cùm nullibi ingratiores poſſint hoſpites iſti accedere, quod & ſurripiunt cibaria, & venenati eſſe nonnullis creduntur; Cœptum eſt igitur conſilium, in locum, ubi degerent, ſub pavimento aquam bullientem infundere, ſicq; eos exterminare. Quod ubi factum, quatuor eorum foras magno impetu & clamore erumpunt. At miſeranda ejulatio, plures ſubeſſe prodit. Una ancilla animoſior, remoto latere, forcipe majori arripit unum qui apparebat proditurus, ſed ejus caudam avulſam ſolam educit: Repetit, & magna vi educit ingens monſtrum: Quatuordecim mures majores, omnes juſta

ſtatura

statura parte postica invicem cohærentes, ingentem edentes clamorem; viventes, spirantesq;. In medio caudis instar comæ Megæræ alicujus aut capitis Medusæ intricatis & contortis. Hoc progredi neutiquam poterat, in circulum enim pectora & capita disponebantur. Enecatum atq; in locum abjectum est, unde repetere non licuit, alias quovis pretio conduxissem, qui illud mihi reduxisset in lucem. Narravit autem hæc mihi ipse ædium dominus, vir integerrimus; & cujus fides extra dubitationis aleam longè posita est. Non dubium, quatuor illos priores hoc monstrum alimentis allatis sustentasse. Et forte multò plures adfuere. Quomodo enim quatuor isti quatuordecim ventres potuissent implere, ipsiq; simul subsistere? Simile quid, sed multo memorabilius abhinc annis aliquot Vinariæ antiqua illa Ducum & Electorum Saxoniæ sedi compertum, à viris fide dignis & oculatis testibus accepi: Submola aquaria cum collabantem & ruinam minantem reparare instrueret Dominus, totum exercitum horum murium repente ex veteri muro erupisse. Quatuor ex istis monstrum simile, aliter tamen fabrefactum portasse, quibus hoc pulcre ad id accommodatis insederit. Omnibus non sine periculo fugatis atq; dilapsis, ultimo quatuor istos dejecisse, nobile, si Diis placet, hoc onus suum, reliquosq; secutos. Id quod conspiciente ingenti habitantium numero contigit. Quibus omnibus patet, non rejicienda statim omnia, quæ in natura fabulosa videntur. Neq; enim falsum esse talia monstra inter hos mures generari, ex dictis constare potest: Nec dubium, admiratione captos insolitæ speciei, illa ab iis adamari, foveri, cibariq;. Neq; illud absurdum solum instar alios formari, seq; illi substernere; Fieri enim potest, ut in juvenibus à pondere incumbente, dorsum deprimatur, ossaq; deformentur, in similitudinem ejus, quod aptè possit insidere. Non tamen semper ejusdem esse generis talia, docet nostrarum historiarum discrepantia. Et nunc discere averem à naturalium rerum antistite quodam, Quomodo ortum putet hoc nostrum, partúne editum naturali,

an æquivoca generatione productum; Audio enim nonnullos egregios Viros, & inter alios celeberrimum Sturmium asservare mures dimidios, quorum altera pars lignum adhuc est; Quod num verum sit, publicè sciri forte referret. Itaq; obnixè rogatum cuperem, ut, quid huic rei subsit, nobis impertire ne gravetur.

SCHOLIUM.

Helianth. I. Acad. Præsid.

DUm paulò altius perscrutarer hæc, quæ ad finem suæ observationis addidisset disertissimus Dn. Schelhammerus, memoriam denuò refricuit fabellæ, ne dixerim, Altdorffii quondam sparsæ, de muribus inibi observatis in tabulato hypocausti vetusti pariete innatis. Meum proinde fuit Excell. Dn. Sturmium amicè monere, ut si quid eâ de re haberet certi, nobiscum haud gravatim communicare vellet. Fuêre, qui uberius historiam facti voluêre scriptis divulgare suis, sed difficultate rei absterriti, & veritate ejus minus expertâ imperfectum reliquêre, quem tentavêre conatum. Hinc oblata tali occasione Curiosissimum nostrum Sturmium, Professorem Altdorffinum pro solita, quâ istum veneror amicitiâ Judicem volui verissimum, Censoremq; dignissimum, brevi exorare schedulâ, ut de hisce quid sentiendum esset monstris, benignè nobiscum communicaret. Huic meo petito illicò morem gessit Vir humanissimus hoc transmisso epistolio:

P P. Rectè ad manus meas pervenit schedula Tua, quâ Schelhammerum Nostrum, Virum celeberrimum, murium ligneorum, quos Altorfium nostrum alere vetus est traditio, & hac occasione mei quoq; mentionem injecisse significas, insimul rogitans, ut, si quid in eam rem habeam, quod monuisse possit operæ pretium videri, id Te, illumq; ne celem; rem ita facturus & Tibi & Illi gratissimam. Ego

verò,

verò, qui nihil habeo antiquius quam Tibi undecunque meum probare obſequium, eâ qua par eſt ingenuitate fideq; Tibi teſtor, in hunc usq; diem quidem per ora plurimorum, etiam non ex vulgo hominum, circumvolitare traditionem illam ſuprà commemoratam, de muribus in Alumneo Collegii noſtri gigni ac reperiri ſolitis, qui parte corporis anteriore, ſive unâ carneam, oſſeam &c. verbo, ſolitam & ordinariam ſubſtantiam, animalemq; ſtructuram evidenter exhibeant, alterâ verò poſticâ toti lignei ſint, ê putri quippe ligno prognati ac tum, cum tales cernuntur, adhuc imperfecti & ſemi elaborati; ſed totam hanc narrationẽ non niſi nugas eſſe & aniles fabulas. Inquiſivimus noſter D. Hoffmannus Junior & ego, ſeorſim uterq;, & alter altero inſcio; inſpectavimus intentis oculis & luſtravimus circumſpectè oblatas ex ejusmodi muribus partes, uti credebantur, lignoſas; agnovimus uterq; excreſcentias illas ſubalbidas, quæ forinſecus illis adhærebant, ad interiora neutiquam penetrare, ſed extimam tantùm cutem attingere; vidimus diſtinctiſſimè, adhibitis etiam certitudinis majoris ergò microſcopiis, id quod in credulorum oculis lignum utrumq; mentiebatur, quidvis aliud quâm lignum eſſe; judicavimus deniq; & agnovimus appendices iſtas candicantes ex putredine quadam enatas quidem, ſed in parte hac aut illa jam geniti perfectiq; animalis obortâ, non in ligno, tanquam ejus gignendi demum materia, antegreſſa: Verbo, cenſuimus unanimiter, ſcabiei & ſuppurationis quoddam genus id eſſe, quod induratum poſtea, ligni putridi ſpeciem oculo fugitivo & negligentiori ingerere poterat, ſolo illo infirmiſſimo notatæ obiter duritiei & offerentis ſeſe promptè coloris candicantis argumento. Hæc ſunt, quæ circa Altdorfina iſta Ζωόξυλα, Scholaſticorum σιδηρόξυλῳ, nihilomagis poſſibilia, monenda duxi. Tu, Fautor optime, pro dexteritate tua iſthæc boni conſule & perge favere

Celeberrimi Tui nominis

Cultori indefeſſo

J. Chr. Sturmio.

OBSERVATIO CXLVIII.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Monstrum acephalum.

ANno 1690. 25. Oct. Magdeburgi pauperis nautæ uxor manè, delineatum hîc crassum & pingue monstrum peperit, postquam ante bihorium benè formatam, sed teneram & macilentam puellam exclusisset. Cum die 27. in Senatus, Domini Physici multorumq; aliorum præsentia illud visitaretur, admodum tumidum mox post partum fuisse referebatur. Per pudenda & umbilicum sensim aquosa stillabat materia, cumprimis ubi comprimebatur. In dextro brachio duo appendices visebantur instar digitorum; in sinistro autem, quod dextro triplo major erat, loco manus pes ursinus tribus unguibus instructus comparebat; singulos autem pedes tantùm quatuor digiti instruebant. In pectore nullum sternum, costæ tamen ex utraq; parte una cum diaphragmate aderant; quin & cor atq; pulmones deerant. In abdomine ventriculus, hepar, lien, intestina, renes & vesica planè naturalia erant, sicut & spina dorsi, vertebræ & ossa in pedibus. Venis & arteriis destituebatur, sicq; nec gutta sanguinis visebatur. Caro non carni similis, sed instar aquosæ pinguedinis vel molliusculi porcini lardi erat, atq; compressa instar aquæ diffluebat.

Fig. XXXIV.

Duos etiam ante menses præcesserat hoc monstrum partus deformis vivæ & altero demum die demortuæ puellæ, quam Sutoris uxor hîc excluserat, benè quidem formatam, nisi quòd in latere dextro ferè usq; ad oculum dextrum labium esset fissum, gingiva crassa existente: In fronte autem caro rubra ornamentum illud muliebre, fontange dictum referens, & in utroq;

Annus IX.

P. 259.

ad pag. 259.

Fig. 46. ad pag. 429.

troq; capitis latere caro crispa comparebat, non inconcinnè capillitium crispum muliebre referens.

Fig. XXXV.

OBSERVATIO CXLIX.
D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.
Uteri prolapsus manifestissimus & partus ex eo consummatus.

ANno elapso die 7. Decembris ad puerperam, quæ de uteri prolapsu prægnans etiam diu erat conquesta, accersitus, obstetrice turbata, quod videret extra corpus propendere aliud corpus ipsi ignotum, totum uterum vagina inversa prolapsum vidi, qui rigidus instar penis tensi atq; erecti è corpore propendebat. Embryo enim latebat intus in ipsa uteri cavitate, quæ sub inversa vagina extabat. Os uteri internum hiabat, & caput infantis detegebatur, ut conspici posset dimidii thaleri magnitudine. Obstetrix, quid ageret, nescia, me monitore retro pellebat uteri internum hoc os, & immisso inter illud, caputve digito, sensim totum denudatum, ampliabat; mox repellendo, renitentis infantis caput detegebat, eo modo quo penis glandem solemus detegere. Sic ille ex ergastulo suo salvus me inspiciente, & tenuem membranam uteri collum referens mirante prodibat. Nullus uteri motus observabatur, nec puerpera dolores parturientis sentiebat, aut conatum edebat ullum, sed merè passivè se habebat. Hæc ego hisce oculis meis vidi, & totum infantem extra corpus cum utero prolapsum in vagina hæsisse, certissimus sum: Quicquid etiam contradicant, rideant, nugentur aliqui, qui uteri corpus extra vulvam excidere posse negant, intelligendo facientes, ut nihil intelligant. Qui si legerunt doctissimi Garnieri, Physici Hamburgensis primarii scripta de hac re contra juniorem quendam medicum edita, neq; tamen

agnoscunt errorem suum, cæcos esse oportet. Adeant igitur & Ruyschii observationes nuper editas, & audeant deinceps contra tam claram naturæ vocem hiscere, si viri sint. Imo abeant & discant sapere, tandemq; huic ephemeræ opinioni suæ ultimum dicant vale.

OBSERVATIO CL.

D. EMANUELIS KöNIG.

De

Elixire Sophorum.

Epistola ad Ampliss. Graviss. Nobiliss. Dn. Francisc. Ludov. d'Estavay Dominum de Mollondin, olim Colonell. & Gubernatorem Comitat. Neoburgici, nunc Senatorem Solodorensem &c.

QUinq; præcipuè sunt observanda in compositione Elixiris Sophorum seu medicinæ in his terris summæ; *Primum* est, ut componatur Elixir ex corporibus & spiritibus in unũ proportionabiliter conjunctis & per nigredinem ad verũ album tendentibus, sub quo finaliter immutabilis rubedo continetur, tunc enim dicitur æs nostrum, nostra compositio & nostrum elixir; *Secundum* verò est, quod corpora calcinentur, & à naturâ metallica destruantur & tunc apud Philosophos sublimantur & lavantur, ut perfectiora & subtiliora inveniantur ad Elixir componendum; & similiter spiritus sublimantur & lavantur & vivificantur iteratis vicibus, deinde cum corporibus conjunguntur, ut sic ad perfectiorem albedinem perveniatur: tunc si componatur Elixir, debet ex tribus constare scilicet corpore mortificato, & ex anima, & ex spiritu, & quando hæc tria in unum cõjunguntur, revivificant corpus mortuum, si per bonum regimen & ad temporis quantitatem perducantur; & sic sublimatum corpus & glorificatum, penetrat corpus glorificando & perpetuando. Opus scilicet

licet Philoſophicum nil eſt aliud quàm corporis & ſpiritus vera & inſeparabilis conjunctio, & glorioſa corporis cum ſpiritu reſurrectio, & in cœlum velut adſcenſio, poſtquam ſcilicet prius ſpiritus corpus flagellavit, contrivit & tanquam ignis infernalis combuſſit & in cineres mortuos per pœnitentiam redegit. *Tertiò*, regatur Elixir calore ſolis pro ejus putrefactione, nam nunquam corpus glorificatum erit, nec ſuſcipiet animam & ſpiritum, niſi poſt putredinem. In opere philoſophico ait Setonius in ingenioſiſſimâ ſuâ parabolâ, mater hujus rei eſt reaffuſa toties aqua metallica & quicquid ex ea naſcitur, more vermium per putrefactionem naſcitur, ideò Philoſophi Phœnicem & Salamandram crearunt. Si enim è duorum corporum corruptione fieret, eſſet res morti obnoxia, at quia ſe tantum revivificat, deſtructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile: alterandum ſcilicet corpus auri, & ejus partes à ſe invicem minutiſſimè divellendæ, ut aliter invertantur, dislocentur & compages auri arcta diſſolvatur, vinculaq; ejus & carceres, quibus captivum detinetur, paſſivumq; ſaltem redditur, deſtruantur, id quod ingenioſum, ſed patientem requirit artificem: Quare & *quartò*, convertenda elementa in unum alterius eorum; & cavendum, ne fugiant, nec comburantur per nimium calorem, quoniam, ſi comburerentur, gaudium omne periret, materiâ ſcilicet vitrificata, unde deinceps inſolubilis amplius redderetur; Cum calidum in frigidum & ſiccum in humidum permutatum erit, ſecuritas erit in opere, ſcopus ſcilicet eſt humidum ſicco unire unione firmâ, dum acidum & alcali utrumq; fixum & volatile in chao antimonii ope ignis externi excitato archæo, continuo motu, in orbem vertuntur, ac ſe mutuo amplexa in unum corpus coëunt; Alcali verò volatile ſeu ſpiritus dat fuſionem, alcali fixum ſeu anima Tincturam, & ideo ſi Elixir non funditur, caret ſpiritu, ſi non tingit, caret animâ: Elixiri namq; perfecto quinque inſunt propriæ & neceſſariæ qualitates, ut ſit futile, permanens, penetrans, tingens & multiplicans: Tincturam & fixationem ait *Eſpagnetius Arcan. Herm. Philoſ. op. §. CXXV. p. m. 75.* 5

à fermento, penetrationem à ſulphure attenuato, & in minutiſſimos atomos diviſo; fuſionem à mercurio ſalificato, qui medium eſt conjungendi tincturas, fermenti nempe & ſulphuris; multiplicativam verò virtutem à ſumma denſitate auri & ſpiritu ſummi penetrativo & agili mutuatur. Sciendum verò quod licèt corpus reducatur in aquam limpidiſſimam, non tamen ſit propterea liquefactum, quousq; per regimen decens ad nigredinem perveniat, hæc enim non niſi per diutinam ſpiritûs & corporis luctam longum & durum certamen apparet, evaporat enim ſæpius ſpiritus antequam compacto nimis corpori ſe immiſcere poſſit, hoc verò dum tandem obtinebitur & Corvus enaſcetur, certum emortui Draconis erit indicium. *Quintò*, converſis elementis, mutatâ ſcilicet aquâ in terram (vis ſcilicet ejus integra eſt, dum in terram fuerit converſum, inquit *Hermes*, unde deinde colores in vitrificatione emergentes etiam reſultant) Mercurius ſæpius ſuper terram calcinatam & putrefactam erit reducendus & reimbibitio decens peragenda, hic enim cùm aurum gravitate æquet vel ſaltem proximè ad ejus gravitatem accedat, permanentem auro ſubtilitatem inducet, duritiem ejus penitus franget, ſuperabit, futileq; reddet, ut non
5 amplius reconcentrari ullo modo poſſit; Hoc verò non obtinebitur, niſi diutinâ contritione cum aquâ, multiplici enim ſaltem & alternâ ſolutionis & coagulationis reiteratione nota extenſa totumq; opus abſolvitur & non niſi potûs ſuavitate terra emollita eum intra ſua viſcera ſuſceptum ſiſtet: Fundamentum verò hujus philoſophici Operis & veræ ſolutionis eſt v.g. Unio *Sulphuris communis* cum *oleo deſtillato*, dum nempe hæc invicem ſolvuntur & ſæpius per retortam lento calore abſtrahuntur & cohobantur (ceu & *Philaletha* inquit; opus Philoſophicum non niſi cohobationem eſſe duarum naturarum, unius ſuper aliam, ut virtus digeſta cum non digeſto extrahatur) idq; toties repetitur, donec ſolvens & ſolutum adeo ſint unita, ut nullâ arte à ſe invicem amplius ſeparari poſſint, ſulphurq; (non minus ſic & aurum) ad fundum & radicem internam ſit reclu-

reclusum, adeo ut sulphur hocce solutum & volatilisatum (pariter & aurũ, ut corporale fit spirituale & mercurius, ut spiritualis, fit corporalis; oportet nimirum toties facere fixum volatile & volatile fixum, quousq; totum figatur & fluat; Spiritus in corpus est vertendus & corpus in spiritum & rursus spiritus in corpus & tunc facta est amicitia inter frigidum & calidum & inter calidum & siccum, elementaq; propè conversa erunt, ut dictum) multò majorem habeat virtutem in medicinâ quàm prius, idq; ex solutione essentiali, quâ Aurum in sulphur philosophicum & terram subtilissimam ex calcinatione summè calidam & siccam, in cujus ventre ignis naturæ abunde multiplicatur, occultatur, reducitur, & cum suo simili mercuriali miro artificio unitur, hæc enim præcipua proprietas est, quâ essentialis & naturæ conveniens solutio à corrosivâ solutione distinguitur, quod nempe corrosiva sint rursus separabilia, essentiale verò solvens nullatenus, sed cum auro solâ digestione & prægressâ debitâ reactione coagulationem fixam & fusilem suscipiat, formamq; ipsi novam attribuat, quæ ipsi juxta gradus subtiliationis factæ congruit, fixitatem enim ex propriâ substantiâ obtinet, sed subtilitatem & penetrantiam tali arte adquirit; hinc namq; Veteres Philosophi dixerunt, *Natura naturâ gaudet: Natura naturam vincit, permutat, emendat:* Simile simili gaudet: Ex quo quid constat, ex eo nutritur; hoc verò fit in connubio omnium naturalissimo auri & mercurii sophici, quo aurum à naturâ in durissimâ coagulatione metallicâ constitutum à suo simili solvitur, præparatur, volatilisatur, ut rarũ, leve & spongiosum fiat, omnesq; ejus atomi à mercurio ritè inflentur, sicq; tandem Tinctura ex eo obtineri possit & extrorsum ejus interius verti; Etsi verò duo perfecta metalla Aurum & Argentum ulteriore perfectione egere minimè videantur, dum eorum animæ jam satis sunt perfectæ & suam perfectionem ante manum artificis à naturâ ejusq; coctione sint assecuta, non tamen obstat, ait eleganter *Poleman. de Myst. Sulph. Phil. Cap. IX.* quo minus talis à naturâ perfecta Tinctura

vel

vel anima auri & argenti perfectior fieri, & in plusquam perfectionis statum poni possit; hoc enim pretiosæ arti Chemicæ non est impossibile, quod libri sapientum abundè testantur; Interea nihilominus suspicari quis posset, nec ignem, nec mercurium aurum plusquamperfectum, sed solum perfectionem ejus summam manifestare partes ejus summè compactas, ab aëre pressas in libertatem vindicando non secus, ac dum Crocus solvitur, is non amplius arte excoquitur, sed solùm extenditur, & in aquâ tinctura ejus distribuitur, ceu & denuo in Fermentatione tingendum, cum sole & lunâ Elixir album & rubeum, postquam mercurius eorum tincturam prius suscepit, quo susceptam postea aliis comunicare possit; Hoc verò non opus, ut in ventriculo humano vim suam diffundere possit, ipsum calefaciendo, illuminando ejus archæū, & hinc corpus universum irradiando, omnem acrimoniam lymphæ temperando, & impuritates quasvis à sanguine sequestrando, quia enim Ignem ejusmodi sulphur vocare licet, etiam virtutes suas exerere per calefactionem dici potest & victoriosè in humidum nostrum radicale agere, nihilq; eo ad vitam longam esse benignius, ceu, de sulphure vitrioli cum sale mirabili Glauberi elicito, aliàs hoc prædicatur. Ne verò circa multiplicationem aliquid intactum relinquatur, dicendum erit, ex primo Philosophorum sulphure aliud nobilius adhuc gigni posse, dum subtiliorem consistentiam assumet, quotiescunq; enim novâ resolutione per mercurium in mercurium subtiliantur, totiescunq; novam & subtiliorem formam acquirent, juxta quam ejusmodi massa metallica & materia tincturæ restringitur, subtiliatur, & penetrans redditur, unde fit, ut ob frequentiorem penetrationem & subtiliationem semper plus intimiusq; metallorum poros subire, particulasq; eorum tingere possit, atq; ita in multiplicativâ vi in qualitate & quantitate augeatur, non secus ac Vini spiritus, quo plus destillatur hoc, subtilior redditur, pariter namq; ex physico & Lulliano Vino habebitur spiritus tingens rectificatus metallicus, dum subtiliatione & penetratione mercurialis substantiæ

auri

aurihoc summè subtiliatum acquirit formam, aliam nempe majoris subtilitatis, quam voce *solutionis* omnes Philosophi indigitant & inculcant, unde dein sequitur *Coagulatio*, motus scilicet naturæ, ut in omnibus generationibus is animadvertitur, de liquido ad solidum, quod fit, dum subtilis gravisq; metallica terra, evaporantibus particulis acido-terreis mercurialibus, remanet, & repetitâ calcinatione inductaq; hinc sufficienti salificatione, materia fusilis decenterq; emollita, & in statum quendam medium reducta, obtinetur. Quopacto autem motus naturalium fiat de liquido ad solidum, patet ex principiis corporum omnium, quæ *Kunckelius Observ. Chym. p. 57.* Aquam, Salem & Terram statuit, ex quibus Aqua est primamateria, generationis omnium corporum, Terra verò ultima annumeratis etiam ipsis quoq; gemmis, Sal verò medium & vinculum omnium rerum, imò in eo esse semen mixti, ab eoq; haberi mixti peculiarem partium organi sationem, & consequenter firmitatem & consistentiam (unde & mercurio vulgi ejusq; particulis divulsis invicem in projectione erit instar fibularum aut vinculorum) doctè statuit *de Lanis Magist. Nat. & Art.* Hoc sal, licet in igne fluat, aquam tamen suam, ex quâ etiam ortum fuit, retinet, & quamdiu in igne est, pelluciditatem, quæ aliàs in Vitro ab aquâ & sale proficiscitur; hinc namq; nobilitas Elixiris nostri arcani arcanorum, medicinæ in his terræ summæ & typi glorificationis quondam nostræ resultat, dum aqua talis seu humidum radicale mixturæ auri & mercurii in cineribus eorum occultum inseparabile est, & in nobile istud corpus diaphanum quasi æthereum & glorificatum reduci potest: Quia igitur ex aquâ sal & terra proficiscuntur & ex hac monade oriuntur omnia, cunctisq; in rebus trinitas hæc cernitur indissolubilis (cujus fortè causa, aperto ore profitetur *Kunckelius*, verum Chymicum & Naturæ indagatorem multa facilius repræsentare & credere posse quàm multos nonnunquam Theologos, etiam quoad articulos fidei Christianæ) & ex hisce tribus, ut aquâ, sale & terrâ omnis colorum, saporum, odorum, vene-

nositatis & salubritatis varietas, quam vel artificis manus variâ & diversâ commixtione & subtilitate, vel etiam ipsa Natura ex se peperit, exoritur, jubet etiam ingeniosè, quoad Elixiris Sophorum compositionem, ex primâ materiâ primò Aquam conficere, dein sal & terram, & tum deinceps semper naturam ducem sequi, scilicet post solutionem (inter quæ tamen non est differentia temporis) coagulare, de liquido in solidum tendere, idq; calore non frigore mediante, qui enim scit congelare aquam calido, ait *Setonius Tract. V.* & spiritum cum eâ jungere, certè rem inveniet millies pretiosiorem auro & argento & omni re, dum nempe ad imitationem Naturæ spiritus igneus tenuissimus & colorificus materiam ad mutuam unionem & plexum disponit; hinc & prout Kunckelius de terrâ docet, ipsam ex aqua & sale generatam nunquam dein amplius in aquam ad ultimum resolvi posse, suamq; aquam & sal, ad extremum usq; ultimi judicii diem, inseparabiliter atq; indissolubiliter retinere, dicendum etiam erit de nostro Elixire sophorum, dum illud terra fieri jubetur consistentiæ scilicet fusibilis, etiam cum his terreis particulis colligari & firmiter implicari partes salinas & aqueas radicales, cum terrâ scilicet auri (separatione enim citatus Auctor deprehendit unam marcam auri tres circiter uncias terræ mortuæ albæ habere, quâ sine additione salis irreducibilis est, vitrumq; reddit lactei coloris, reliquum verò ex additione alcali maximam partem mercurium esse, exceptâ exiguâ quadã portione terræ rubræ, quæ sal volatile cum acido verius dici potest) immisceri intimè partes terreas, aqueas salinas, graves, calcinatas mercurii, adeo, ut omnibus auri sic reclusi poris adhæreant & nullatenus ab invicem divelli possint, sic etiam, ut dum igne liquantur, solvatur quidem nexus unius partis compositæ ex terreo salino & aqueo, quo illa pars uniebatur, alteri similiter compositæ, verùm non possunt singulas istas partes ulterius ita dividere, ut aqueum salinum separetur à terreo horum amborum sic commixtoriè, & cum ipso igne possint avolare; Hinc & cum non facilè adhæreant avolanti-

lantibus corpusculis igneis, Fixæ persistunt, hujusq; nomine gaudent, sed insimul etiam spirituales appellantur, quia partes auri summè attenuatæ sunt & invicem divisæ, nulloq; nexu cohærentes, dum huc illuc agitantur ab interspersis igneis corpusculis ipsum corpus sic divisum & agitatum, fusibile dicitur à *Philosophis*; perfectio namq; Elixiris, ut jam dictum, consistit in strictâ humidi & sicci unione & indissolubili aquæ salis & terræ matrimonio, ita, ut hæc nusquam separentur, sed siccum modico calore fluat in humidum ad omnem ignis pressuram permanens, signumq; perfectionis est, si tantillum illius supra laminam ferream aut æneam candentem injectum sine fumo illicò fluat, qualis fusio persistit, quamdiu ab ignearum particularum ingressu materia rarescit, nec rursus densatur complicaturq; nisi ignis particulas sufficienti impetu agitans ab illis separetur & avolet, impar verò omninò ad ullas ceu graviores elevandas. Sicuti autem tali Elixire hæc tria principia perfectissimo & omnium absolutissimo modo combinata sunt ita, ut concentrata magnetica, velut virtus mineralium, juxta Basilium Valent. dici mereatur, methodo velut analyticâ elucescent metallorum hinc perfectionem suam mendicantium compositiones (nam prout Elixir per repetitas solutiones & coagulationes de spissitudine auri ad tenuitatem & spiritualitatem naturamq; subtilissimam deducitur, ita è converso per proportionatam projectionem, de tenuitate & spiritualitate ad corporis grossi, naturam quoq; accedet ob partes mercuriales grossas, quibus inseparabiliter ex magnetismo incorporatur) generetur enim in terræ visceribus materia mercurii, primum ens metallorum influentia astrorum bene collecta & coctione coadunata, ad hanc terra acido conjuncta concurret & accedet, hæc juxta variam proportionem conjuncta, æqualiterq; vel minus æqualiter admixta, pro frigoris & caloris operationibus metallum, vel ductile vel friabile constituent, nam putrefactio, digestio & fermentatio non minus ac in magno opere Philosophico, hîc facient omnia, & prout hæc ipsa corpora primùm

inæqualiter ab aquâ generantur, ita calor ſubterraneus ſuo fungetur munere, Gur enim Helmontio ita dictum,& a Matheſio in Sareptâ præprimis obſervatum inde emerget, quia verò ſic aqua terram ſuam (ut in viſcoſitatibus Lapidibus in aquâ adhærentibus animadvertere eſt) per calorem adventitium in nimiâ copia uno loco dimiſit, in hocce *Gur* ob fermentationem acidum progignetur & ex materia tali arctius ſibi firmiusq; juncta, ſimul metalli quondã genus efformabitur, imò etiam ſæpius varia eorum genera in uno quartario vel Lapide, prout hæc materia Gur nominata æqualiter vel inæqualiter componitur,celeriusq; vel tardius concreſcit, haud ſecus ac in corpore humano ſe cum ſanguine humano ejusq; liquore nutritio ſe habet, in quo tum ſanguis jam coagulatus,caro ſcilicet, tum fluidus adhuc reperitur, & prout diverſis quis ciborum potûsq; generibus utitur naturamq; ſuam aſſuefacit, varia etiam ſanguinis & lymphæ diſſimilitudo animadvertitur, ſubinde calore, ſubinde frigore, viciſſim prædominantibus; Ipſe verò calor & frigus, juxta ingenioſiſſimum *Kunckelium*, pugna eſt illa inter acidum & volatile,quæ in Fermentatione inæqualiter prædominantur, unde Tumores, Tubera aliaque id genus incommodorum oriuntur, unde & fieri nequit,ut æqualitas ulla, verùm mixtura quædam ſemper & inæqualitas tam in terrâ, quàm in ipſis quoq; hominibus inveniatur. Exinde etiam ex æqualitate ſcilicet & inæqualitate ſalis acidi volatilis & terræ varii Colores reſultant, prout experimentis circa Tincturam Veneris, modo viridem,modo cæruleam, modo rubram, prout variâ ſalis acidi, muriatici, volatilis affuſione pateſcit, unde varia præcipitatur terra & quantum in ſpiritibus terræ ſit, deprehenditur, patetq; à ſale contrario ſemper colorem mutari absq; ſulphuris adminiculo, adeò, ut ex ternario hoc volatilis acidi & terræ variè inter ſe differentium varii colores appareant, non ſecus,ac apud *Svventerũ in deliciis Mathem.* novem perſonæ multoties ſedes mutant, ut nullus eorum in priſtinam redeat. *Rubet* verò tinctura & velut Rex coronam pretioſiſſimis Rubinis contextam gerit, quia partes auri

auri mercuriales ramoſæ optimè digeſtæ & terrâ albâ vitreâ immixtæ tinctæq; portione illâ terræ rubræ, quam in auro ex anatome ceperit *Kunckelius*, partibus hisce ſalinis acidis ſummopere augentur, & hæ compage iſtâ particularum ramoſarum diſſolutâ, per omnes partes ſe diffundunt, adeò ut hic Color à Sale & terrâ, quâ ſummopere turget ex calcinationibus toties repetitis extraverſa omnino ſit derivandus, unde prout in mineris mercurius colorum varietatem accipit à ſale acido & volatico & inæquali digeſtione, etiam à Tincturâ hac tingi poterit in aurum, mercurius enim (qui aliàs ſuum ſal volatile primum creſcens, inſipidum & inodorum in aquâ & aëre latitans & aquam mediante aliquâ generatâ terrâ ſubtili perlatâ obtinet) ſal libenter amplectitur, & facilè per acidum coagulatur ut in *Cinnabari vulgari, Turbith, præcipitato rubro & coagulato cum tincturâ ſmiridis & viridis æris* patet, neque enim ullum ſal volatile acido è diametro oppoſitum fluxum & volubilitatem ipſi adimere valet, quia, ut dictum, aqua ejus tantum ſalis ſubtilis volatilis poſſidet, quantum retinere & ſolvere poteſt, adeo ut homogeneum ſuum non amplius recipiat; unde & notanter laudatus Philoſophus Chymicus fatetur, nullo ſale quicquam mercurio fixitatis extorqueri poſſe, ut in metallum (in aurum nempe & argentum facilius, quàm in imperfectam quandam naturam adducitur) abeat, niſi fortè ſalis metallorum id fiat adjumento; ſciendum enim ex *Hollando Oper. Miner. Cap. XLIII.* non eſſe certiorem aut breviorem viam ac rationem quàm operari in ſale metallorum, omne ſal metalli eſſe Elixir, & omne ſecretum conſiſtere in ſale & oleo metallorum per reverberationem educendo, unde tantopere à ſapientibus eſt abſconditum & quamvis juxta eundem *Cap. 88.* cùm ſal aut terra metallorũ cum oleo ipſorum ſunt educta ex metallis uſtione ignis, mercurius ejus aut aër videatur ſeparari à terrâ & oleo, hincq; omnem ingreſſionem quæ expetitur (juxta illud aër ingreſſum, dat, ignis tincturã, Oleum liqueſcere facit, terra fixat) aufferri diutinâ ignis uſtione, nihilominus ſatis aëris remanet

in igne, quantum ei sufficere possit, quin elementa ita conglutinata sunt, ut nunquam à se invicem separari possint, quin permista inter se maneant, & quinta essentia metalli, quæ incombustibilis est, se monstret: hinc *Rosar. Philos. in Turb. Vol. II. p. 223.* ait: Sal metallorum est Lapis Philosophorũ, & Lapis noster est aqua congelata in auro & argento & *Gummertus de Vitrificat. A. 3.* Vitrificatio Solis & Lunæ totalis meo judicio via brevissima & compendiosissima videtur perveniendi ad Tincturam, cujus mentio fit apud *Hollandum* & *Apocalypf. III. & XXI.* Quia verò in metallis puris nil reperitur quàm sal, in mercurio & extra hunc itidem sal, residuo terra existente, & color à terrâ solubili, quæ cum sale lusum instituit accidentaliter proveniat, hujusq; mercurii & salis puri (tali enim mercurium abunde scatere diximus) respectu omnia metalla inter se conveniant, patebit quoq; in salis metallici præparatione attendendum esse ad sal illud, quod diximus in iis reperiri insipidum & inodorum, de hoc enim itidem participabit Tinctura metallorum, vel potius saltem erit sal ejusmodi naturale insipidum & inodorum prius volatile debitè fixatum, & ab arte è corporibus, in quibus in copia fixatum jam abundat, elicitum, sciendum enim sal hujusmodi insipidum & inodorum & mercurium (præcipuè philosophicum) omnia metalla in genere obtinere (idq; ex ortu, dum mercurium ex aquâ & sale potissimum cum subtili terrâ constare diximus, & ex mercurio metalla progigni, Philosophorum communis est opinio) salq; metallicum itidem nec odorem nec saporem ullum exhibere, id quod notabili experimento *Kunckelius in arte* vitrariâ versatissimus sistit *Observ. Chym. Cap. III. de sale volat.* Teneo, inquit, rationem salis ex metallis præparandi, quod in Laborario non instructo, officinâ vitrariâ, aut simili quodam diuturno igne, præparare laboriosius est, illud sal primùm in sale & aceto solvitur, aut cum istis extrahitur, transitq; cum illis filtrum; si verò semel, velut alumen plumosum, concreverit, nullo deinceps, neq; acetô neq; aquâ amplius solvitur, nec in ullo igne liquescit præterquam immoderatô

deratô calore, ubi lacteo vitro (tale similiter ex terrâ mortuâ albâ ex auri anatome Cap. VII. obtinuisse refert, conjectâ scilicet illâ in crucibulum, & igne fusorio, binis circiter horis subministrato, candebat instar cretæ nullatenus liquescens, usque dum fluxum ipsi adderet, quo facto lacteum, non nigrum obtinuit vitrum, simile evadit, quæ res non sine causâ multarum medicationum ansam præbuit, ubi verò eò redegeram, ut in aquâ solveretur, superinfudi mercurio depurato, qui totus tremulus velut hinc inde volitans apparebat, ex actione salis in illum, donec aquam inde calore abstraxi, ubi in reductione friabilem obtinui massam (similem scilicet isti de quâ *Antonius de Abbatia in MS.* refert) quæ post aliquot fusiones, & in testâ purgationes, pulcherrimi argenti puri duas circiter lotones & semissem reddidit; Ex tali verò sale, nec odor, nec sapor elici potuit, sicut nec ex aliorum metallorum salibus, quæ parare hinc inde docet Isaacus Hollandus. In summa, quod Philosophi quærunt, est in mercurio, sicut ipsa Metalla, quorum melioratio expetitur, ex mercurio constant, ut patet ex ponderositate illorum, quæ indicium est, tantum illa in se continere mercurii, quantum accedunt ad pondus auri, reliquum vel est terra separabilis immunda, quâ separatâ metalla facilius in mercurium quoq; resolventem, & cùm, uti dictum est, finalis rerum modus physicus fit de liquido in solidum, & contrà è solido in liquidum tendat, requiretur quoq;, ut non saltem metalla in aquam mercurialem, primævumq; fluorem resolvantur, sed & sic mercurificata recongelantur & figantur, id quod per solam mixtionem ope caloris & ignis contingit, cùm omnia quæ ad calorem faciunt etiam ad mixtionem & alterationem faciant, & trituratio & digestio à Chymicis tantopere in *Turbâ* & alibi laudatæ mixtionis ancillæ sint. Egregiè hac de re *Zvvölferus in Mantiss. Spagyr. Sap. 1.* Nobilis & philosophica solutio Auri illa dicitur, quæ aquâ mercuriali seu menstruo homogeneo peragitur, quo elementa in auro per naturam anatizata seu concordia facta discordia redduntur (scilicet appositione aquæ mercurii,

ut ignis elemento prædominetur, vel mercurialitas potentiæ sulphuris) dum elementum aquæ fit prædominans; quo ingenio harmoniam illam elementorum in auro discordem fieri, corpusq; solare, miræ aliàs ob summam puritatem longamq; decoctionem fixitatis & perfectionis, corruere, in pulverem fatiscere, artiq; cedere necessum est; Hinc variæ manant præparationes, præprimis verò sum̃um veterum Philosophorum arcanum non nisi variis ænigmatibus, notis atq; figuris hieroglyphicis posteritati relictum, quod non nisi Deus, cui vult, revelat, estq; revera nil aliud, quàm ex auro nativo & mercurio non alterato tertium quid, utriusq; particeps, digestione humidâ elicere illudq; ab heterogeneo separatum digerere, triturare & circulare variatione colorum ad summam atq; purpuream perfectionem. Hocq; artificio à mediocriter ingenioso omnia obscura luce clariora capiuntur. Notandum verò, quòd postquã metalla per repetitas volatilisationes in minutissimas atomos fuerint divisa, & per potestatem mercurialem in pulvisculos in comprehensibiles dilacerata, menstruo benigno vel simili, quod nimirum æquè igneæ est naturæ, ac *Lapis* hic *ignis* præparatus, uniantur, ut hoc ingenio, quasi vegetentur, i. e. à regno Minerali seu naturâ metallicâ in vegetabilem, naturæ humanæ amicum & receptibilem transferantur, quam in rem, loco spiritus vini simplicis, præstabit alcali volatilisato insuper acuatus, v. g. si sumantur flores salis armoniaci q. s. & hic affundatur alcohol vini ad eminentiam trium digitorum transversorum, & per mensem digerantur, ut paulatim spiritus vini imprægnetur sale volatili urinoso, sic enim hic spiritus volatilis crocum solarem optimè in se recipiet & elegantissimè solvet, ut quoq; spiritu dein leniter abstracto, verum Aurum potabile in fundo maneat, quod totum spiritus virtus & lumen erit, curiosa verè curiosa exhibiturum, de quo *Ephem. Curios. Dec. II. Ann. VII. Obs. XLII. Exc. Sam. Ledelius;* Datur Panacæa (locus & persona latent silentii sipario obtecta) quæ in formâ pilulari exhibita ad gr. ij. pro dosi, radicitus tollit omnes morbos

boschronicos: Epilepsiam quæ ab ipsâ pueritiâ insedit, mediante sudore copiosissimo radicitus extirpavit, Venenum per annum latens expulit sudore fœtidissimo, Pesti epinicium canit & lui venereæ aliisq; impuritatibus sanguinis, præcipuè & Cancro absq; recidivæ metu, ob vim renovativam quam heroicum hocce medicamentum corpori impertit. Cui verò deficit thesaurus hic incomparabilis *Bezoardicum Fabri*, sequenti methodo parandum commendamus; ℞. *Auri* optimi per lupum depurati ℨij. *Stell. signat. Reg.* ℥ij. Liquentur simul in tigillo postquam ab igne separata sunt & in pulverem redacta, add. *Corall. rubr.* & *Margarit. opt.* ãã. ℨij. Ms. simul per triturationem & huic pulveri tenui addatur tantũ decem ponderis nitri optimi & comburantur omnia insimul permixta, mortario æneo, & deinde iterum pulverisentur; addatur adhuc tantundem *nitri optimi* & in tigillo forti admodum comburantur; & igniatur per tres horas fortissimo igne, deinde in alcohol tenuissimum reducantur & laventur aquâ dulci & siccentur, & retortæ vitreæ imponantur *cum spiritu vini opt.* & destillentur spiritus ter aut quater cohobando super ipsum pulverem (sic enim aurum magis attenuabitur, de quo Lullius & Becherus) qui ita præparatus bene conservandus erit pro Bezoardico pulvere insigni, qui virtute & energia Lapides bezoardicos quosvis antecellit: Dosis ejus ℨß. cum *aq. card. ben. ulmar. meliss. &c.* in febribus malignis, palpitationibus cordis, & roborandâ naturâ, aurum enim inquit Faber, corallia & margaritæ aperta sunt ope nitri & combustione aliorum. Conferantur Literæ solertissimi hujus Fabri è Gallia Narbonensi Norimbergæ ad Amplissimum DN. Præsidem nostrum Helianthum I. scriptæ, Manuscripto ejusdem Fabri Miscell. Cur. tom. præcedenti à Celeberrimo DN. Claudero inserto annexæ.

[*Basileâ Augustam Vind. missa.*]

OBSERVATIO CLI.
D. DAVID REICH.
Mercurius in Sole viſus.

RIdet profundiſſimus aliàs Gaſſendus in Epiſtola ad Wilhelmum Schikardum Academiæ Tubingenſis Profeſſorem Hebraicum celeberrimum, data, de viſo in Sole Mercurio, Hermeticorum conatum fruſtra Mercurium in Sole ſuo (puta auro) requirentium, ſibiq; maximè gratulatur, quod Keplerianæ admonitionis impulſu curioſitati ſuæ Aſtronomicæ calcar videndi rari hujus Phænomeni acceperit grataq; viſi Sideris fortuna ipſi affulſerit.

Nobis autem ridere iſtorum pollicitationem religioni ducimus, qui ſpem videndi ante annum Mercurium in Sole nobis dubio quanquam oculo alicubi fecerunt: quamvis de Hermeticorum fortuna nobis certioribus gratulari queamus. Notum enim eſt, quid Continuator Ephemeridum Neubarthianarum præteriti milleſimi ſexcenteſimi nonageſimi anni Curioſis Aſtronomicæ ſpoſponderit: Incurſum ſcilicet Mercurii in Solem, tanquam rarum cœli Phænomenon obſervandum; fidem faciens, vix decem aut viginti hominibus hanc ſingularem ſortem contigiſſe in tota hac mundi univerſitate.

Etiamſi igitur pauciſſimis præteritô annô tanta felicitas Aſtronomica obtigerit, ita, ut ſi quis alius Aſtronomus Curioſus attentusq;, certè celeberrimus ille Cæſareo-Leopoldinæ Societatis Ægineta I. & Adjunctus, propter turbidæ tempeſtatis injuriam viſionis tandem hujus particeps fieri nequiverit. Mihi tamen præteritis annis (quod Gaſſendo, ſi viveret, adhuc fidem ſuperare videretur) hoc Divinæ gratiæ accidit ſymbolum, viſi in medio Sole Hermetici Mercurii.

Quod cum rariſſimum artis Chemicæ cultoribus ferculum, atq; ea de cauſa procul dubio Curioſis Naturæ gratiſſimum fore credam, Præſidi præſertim Illuſtris hujus Societatis Colendiſſimo

diſſimo & Commendatoribus meis profectò inopinatis, Theſeo ſecundo & Herculi ſecundo Fratribus Germanis ad aram usq; colendis, qui Societatis hujus Juribus & Honoribus me dignum effecere, redhoſtimenti loco, offero & quicquid mihi circa ſolutionem Auri & viſionem in eo Mercurii acciderit, quantum ê re fuerit, gratis communico.

Mutuo hic ab Aſtronomis acceptus titulus, ſcilicet: Mercurius in Sole viſus; niſi omnibus arrideat, certè tamen id efficiet, ut Experimentum, Curioſis anſam meditandi, & cum in Mercurio ſit quicquid quærunt ſapientes, tentandi præbeat, utrum aliâ, quam quidem mea eſt, viâ, Mercurius ex Auro ipſo parari, aut alterius metalli Mercurius radicaliter cum Auro uniri, adeoq; in Sole, uti ita cum venia Eruditorum dicam, videri poſſit.

Fateor: laborem non minus Herculeum hunc expetere Proceſſum (præſertim ratione Menſtrui adæquati) quam ſumptus, ſi viâ humidâ mihi ſolitâ ſit inſtituendus. Nihilominus tamen, præſtantiam, laudemq; penſitans, cujus apud Cardilucium lib. 3. Magn. Med. Chim, fit mentio, non poſſum non, quin denuò Divina annuente gratia brevi eundem repetam, non alia, quam certiſſimæ ejusdem aliis demonſtrandæ veritatis cauſa. Imo vero, dubito fermè utrum melior aut plane alia via ſit præparandi hujus jam nominati Mercurii, quam quidem mea eſt; Plurimi hinc inde ab autoribus non ſane paucis deſcripti ſunt elaborandi modi ad lubitum revolvendi, experimentisq; iſtorum certitudo inquirenda.

Libro jam citato tertio Cardilucii (qui Iſaaci Holandi, priores autem duo Joh. Rupeſciſſæ creduntur: & anno 1676. Germanico idiomate ſunt editi) Cap. 3. Mercurius è Calce Solis parandus prolixè deſcribitur, ſequentiq; capite in Tincturam ſuper humana & metallica corpora vertendus indigitatur.

Varios quoq; parandi Mercurium Solarem modos præſcribit Mylius Baſil. Chim. Libr. I. Cap. 13. pag. 164. usq; ad pag. 184. in ipſo legendos. Poſſunt etiam in conſilium trahi ſex

Tomi Theatri Chimici, Muſæumq; Hermet. quorum proceſſus omnes deſcribere temporis penuria prohibet.

Quanquam etiam hic loci, ubi hæc ſcribo, librorum apparatus meus plane me deſtituat; neq; mihi animus ſit hac vice proceſſus aliorum elaborandi Mercurii metallorum examinare aut meum delineare; Verum potius ſub tentaminibns meis inopinatò viſa phænomena Curioſis Naturæ Indagatoribus communicare. Cum enim ante aliquot annorum decurſum Aurum, Cor & Medullam Terræ radicaliter diſſolvendi, navarem operam, ut exinde Medicinam à plurimis in ipſo quæſitam, univerſalem acquirerem, per gratiam Divinam eò progreſſus ſum, ut hoc cum ſuo Magnete, putà Menſtruo univerſali, in tres partes conſtitutivas reduxerim, ſcilicet in ſal, ſulphur & Mercurium.

Quemadmodum autem ſupra nominatus Continuator Ephemeridum Neubarthianarum in Obſervatione Aſtrologica meminit, in Sole quidem ſæpius maculas, rarius autem Mercurium reperiri. Ita fidem addo Curioſis Artis Chimicæ Amatoribus, idem manere fatum & noſtro Soli Chimico; veritatiq; eſſe conſonum, quod Autor anonymus Libelli (Apelles poſt tabulam obſervans maculas in Sole ſine veſte) abunde expertus refert. Imò verò niſi maculas ſeu terreſtreitatem Auri dextrè ſeparandi artificium ſciamus, puram Mercurii ipſius ſubſtantiam nec invenire, nec ſiſtere, multo minus reliquorum metallorum Mercurium præparatum huic Soli tradere, atq; ita Ingreſſum & Egreſſum Mercurii in Sole terreno reperire poterimus; etiamſi iſtum celebris ille Anglus Monſ. Halley, in Inſula Helenæ oculis luſtraverit in Sole cœleſti, cujus fortunæ gratia ipſum hoc periculoſum Maris iter in ſe ſuſcepiſſe ferunt.

Mihi quidem idem inſtruere longinquum iter fatumq; ſubire dubium, non fuit opus, noſtra Experimenta quæſitum, atq; obſervatum eundi: Multum tamen temporis, laboris atq; ſumptuum exigere Inventionem pulcherrimæ Helenæ puriſſimi Mercurii vel humoris radicalis mercurialis tam imperfecto-

rum

rum, quam perfectorum metallorum, hoc scient mecum optimè Curiosi Naturæ Inquisitores, meæq; subscribent sententiæ, Cimelium hoc secretissimum non statim esse divulgandum.

Ne tamen spe vana lactentur veritatis Cupidi, proximius ad scopum nostrum accedamus, dicturi nihilominus nobis quoq;, cum nostro Auro decenter præparato, iter esse conficiendum, & quidem in Insulam Helenæ, si Astrum hoc Solis seu Mercurium verum & Philos. intueri atq; deprehendere nobis est volupe. Quis enim nescit qualiter Philosophi, in Scriptis suis exclamitent? O Aqua nostra! O Sal Nitri in Mari Mundi crescens! dum pulcherrimam Reginam Helenam prout & sagacem Theseum aucupare nos docere satagunt.

Conscendamus ergo mare, sed Philosophicum, hoc est Menstruum Universale, Insulam laudatæ petituri Helenæ, in qua ipsa residet. Menstruum hoc non tantummodo Metalla impetfecta, sed & Aurum Metallorum Regem, Salamandram Ignis ferociæ resistentem, atq; æternitatis Symbolum, radicaliter solvit. Beneficio ejuscemodi Quintæ Essentiæ Igneæ seu Menstruo Catholico, Aurum rite dispositum, Ignem concentratum & fixatum referens, in Massam rubicundam instar Pyropi converti, lenissimo manus calore liquefactum ac subtracto rursus hoc caloris gradu in pristinum rubicundum diaphanum, idq; Aureo salinum unctuosumq; corpus concretum perspicitur. Massam hanc certarum Enchirisium ope eò redegi, ut anima seu sulphur Solis sese cum menstruo destillando seu sublimando elevaverit, elegantissima coccinei coloris facie coruscans, relicto ad fundum vitri albicante Mercurio Solis seu spiritu ejus, in forma lilii Albi Herculis, orto à Lacte Junonis quod ille fortiter exsuxerat, rursumq; ex ore ejus expuerat. Eundem (puta Mercurium Solis) auctiore tandem igne in forma Salis volatilis albescentis su' limavi, atq; iterum cum illa partim siccâ partim humidâ Masâ rubicundâ solari miscui & quasi immersi, sicq; primùm Mercurium in Sole vidi. In qua unione procul dubio Helena cum Didymo suo Polluce Immorta-

talitatem reportabit. Cujus Experimenti oculatos habeo testes Admodum Reverend. P. Superiorem Collegii Hirschberg. Soc. Jes. & Nobiliss. Dn. Balthas. Thom. Kretsmerum Consulem ibidem meritissimum, meos multis nominibus honorandos Amicos. Quorum prior ceu cupidissimus Physicæ veritatis Amator exemplo laudabili Dnn. Jesuitarum in talia erumpebat verba: Hic forsan quadrabit illud aliquando auribus meis haustum: Qui nescit aurum dealbare, ille etiam in Aurum non potest imperfecta tingere metalla.

Cui album calculum adjiciebat, jam laudatus, & non tantùm rei literariæ, & occultis Naturæ, verùm etiam & præprimis Saluti Reipublicæ addictissimus Consul. His perpensis mihi calcar addebatur tentandi, quid valeat illa ad corpus humanum mihi quæsita ac destinata Medicina in re metallica. Proinde dimidium ex finissimo argento cusum recepi florenum, ipsiq; igne candefacto particulam Aureitatis ipsius seu potiùs salis solaris Sulphureo-Mercurialis super injeci: & ecce! liquescebat hoc, totumq; nummum obducebat aureo colore, qui rubedinem ab igne rursus remotus monstrabat interdistinctam. Quapropter denuo probandum Vulcano commisi, folleq; aucta viæ ignis, nummi partem liquefactam, rubedinem autem in nigredinem versam, superstite adhuc aureo splendore observavi. Nummum hunc taliter deauratum viderunt aliquando apud me inter multas alias Illustriss. pro nunc certis de causis non nominandas, interim tamen omnis cultu venerandas personas, D. Dr. George Heintke, atq; Dn. Dr. Michael Pauli, Practici tunc temporis Uratislavienses celebres & Amici præ cæteris amandi. Aureitas hæc seu Auri volatilisata Essentia tantum nobis præstitit animisq; nostris incitamentum reliquit, me judice, facile conjiciendi aut concludendi, quid demum præstaret si prius figeretur, incereretur, augmentaretur. Sed hæc de Mercurio in Sole reperibili ac viso dicta sufficiant.

Nunc ad alterius modi Mercurium in Sole visum pergit

Expe-

Experientiæ noſtræ obſervatio, monſtratura Mercurium vulgarem ſeu currentem, ſed Philoſophicè præparatum & quidem cum Menſtruo noſtro extractum uniri cum Mercurio Solis, humoremq; radicalem conſtituere Mercurialem ſeu nucleum Helmontii.

Hunc ego Mercurium vulgarem Philoſophicè præparatum poſtquam in forma elegantiſſimi Butyri Antimonii ſeu lactis Virginei cum ſulphure radicaliter ſoluto, diviſo ac reunito Auro commiſcueram intimam utriusq; unionem, exindeq; futuram Medicinæ multiplicationem expectans, ecce, præter omnem opinionem nobis Mercurius iſte in Sole pulchrior ac luculentior illo ſe exhibuit. Licet enim priore Experimento monſtraverimus Mercurium ipſius Auri à Sulphure ſuo ſolari ſeparari, ac iterum reuniri, atq; ita in Sole videri poſſe; iſta tamen viſio rurſus penitus ceſſat, dum ille ſuo combinatur ſulphuri. Quod ipſum huic non accidit Mixturæ, quando Mercurius alter vulgaris philoſophicè præparatus ſuo ſociatur compari, Mercurio ſcilicet Solis, ſeu toti ſolutioni radicali Auri. Hic enim contrarium fermè nobis obtigit, ita quidem ut ſolutio Auri Herculis Draco occiſus, Laton in circumferentiam ceſſerit, Mercurius autem ſeu Gluten Aquilæ Paracelſi, medium ſeu centrum occupaverit. Quod ipſum experimentum Chymicum noſtrum Mercurii in Sole viſi, proximius accedit ad Phænomenon illud Aſtronomicum, ſtellæ Mercurii in Sole viſi, cujus prælaudatus Continuator Neubarthianus fecit mentionem. Quoniam autem Aſtronomus iſte magnum felicitatis momentum deprædicat, ſi quis Mercurii in Sole ingreſſum & Egreſſum oculis obſervaverit: Noſtrum quoq; ingreſſum & Egreſſum Mercurii Chymici in Sole non contemnendum putamus: Hoc præcipuè trutinantes, quod noſter Mercurius poſt ingreſſum ejus, non paucas tantummodo horas, prout ſydus illud, ſed per aliquot ſeptimanas in circulo Solis commoratus fuerit, antequam ſeſe cum Tinctura ſolari unire atq; intimo conjugio nectere ceperit. Cujus rei mentionem quoq; reddit Filius Sendivogii Tract. de Sale Philoſophico p. 13. c. 6.

Etiamſi

Etiamsi enim mixturam hanc multoties in Phiala agitando turbaverim; Tinctura tamen illicò rursus ad peripheriam cessit, succus autem Mercurialis Crystallinus centrum circuli occupavit, ita ut utrumq; corpus pellucidum viscosum suo quoq; colore, rubeo & albo oculis distingui rite ab omni latere potuerit, usq; dum de die in diem pedetentim candida illa Rosa, per sanguinem Veneris, hoc est, per novam affusionem Menstrui mei Catholici rubefacta, cumq; venusto Adone, id est solutione Auri intimo nexu conjuncta fuerit. Hinc de se ipsa Rosa canit:

Alba fui quondam, rubri quæ causa pudoris?
me proprio tinxit, sanguine pulchra Venus.

Menstruum si quidem hoc, constans ex salibus volatilibus & fixo oleoso, Venerem Philosophicam & Leonem viridem nuncupo, quoniam illa non solùm Animam seu Sulphur Solis, verum etiam Mercurium seu spiritum Solis, lactare, eorumq; internam & externam Tincturas exaltare valet. Præterea, prout Rosæ graveolentes albæ sericeæ in pulcherrimum colorem mutantur purpureum; ita & omnes calces candidæ, ut sunt Antimonium diaphoreticum & Bez. min., nec non Medicamenta sulphurea graveolentia v. gr Liquor fumans Tinct. Antimonii &c. per menstruum hoc summè temperatum in suavissima remedia rubicunda Balsamica digeri possunt. Imò verò Liquor hic ipse Menstrualis solus, per se optimam Medicinam præbet, valetq; sine omni additamento peregrino longiore digestione in forma amœnissimi Crystalli seu potius Rubini coagulari.

De quo ex fixo & volatilibus salibus constante composito verum videtur illud assertum Kellejanum: Super omni re fixa fieri Elixir. Quod ipsum etiam me judice, rectius aurum Horizontale Helmontii, præberet, aut ad minimum, Elementum Ignis & Sulph. Veneris nuncupari posset, quam quidem illud, quod Polemann in novo Lumine Chimico suo asserit: quod

scilicet

ſcilicet cum ſpiritu enixo ſeu corroſivo duplicato Salis ammoniaci Venus in Sulphur Philoſophicum volatiliſari & cum ſpiritu Vini, nec non Alcaheſto præparari atq; in Æs Philoſophicum figi debeat. Cujus propoſiti falſitatem non ſolummodo conſtanter damno, ſed in admonitionem parcendorum temporis ac ſumptuum, apertius communicabo, eorum, quæ ſub Experimentis Feldnerianis emptis inveni, plurimos facturus participes; ſcilicet, quæ Ipſe beatè defunctus & meus dum viveret ſingularis Fautor D. F. in aula Ducali Bernſtadienſi elaborata propriâ manu, antequam Archiater ac Conſiliarius factus, ad beatiſſimæ memoriæ Duciſſam, Curioſiſſimam Conjugem Sereniſſ. Princ. Chriſtiani, cujus Regimen Divinum Numen omni felicitate ſecundet, ipſumq; exoptata longævitate beet, exaravit; quanta alacritate ſcilicet in proceſſu iſto Polemanni perſequendo ſudaverit, optatum autem ſucceſſum non obtinuerit.

Quin imò ipſe Polemannus furtivus Societatis Anglicæ deceptor, Londini (ut refert Feldneri ſcriptum) oblatam Pecuniam quidem accepit & laborem præſcriptum inchoans per 5. l. 6. Septimanas continuavit, nihil autem præſtando clam exceſſit, evaſit, erupit, nullibiq; terrarum veſtigia legenda ſua reliquit.

Pro firmiore aſſeveratione Proceſſum Polemannianum eſſe falſum, ſuper addendum puto, me inter mobilia Chimica Feldneriana inveniſſe Retortam cum appenſæ ſchedulæ Inſcriptione hac: Venerem hanc vigeſies cum ſpiritu duplicato Salis Armoniaci volatiliſandam tentavi, ſed fruſtra. Meditationes ipſius ſuper laborioſiſſima hac Secretotum Naturalium inveſtigatione habitas, & præcipuè ſuper hoc Sale Ammoniaco Philoſophico cujus beneficio Sulphuris & Mercurii Sophici, tanquam pro hominibus & metallis applicabile Particulare, ſequenti, cum DEO, anno naturæ Curioſis communes faciam, quas hac vice invitus cogor ſupprimere.

Hæc enim Bibliotheca mea deſtitutus in tranſcurſu apud

meum gratiosissimum Dn. B. de R. propter certos curiosos Discursus, & ne nomen Herculis III. frustra geram; inter multas occupationes scripsi.

Quapropter maximè à Benevolo Lectore expeto, ut paucis hisce de Mercurio in sole viso hac vice contentus sit, cum plura, datis ex causis addere nequiverim, tantumq; manifestandi animum induxerim, quod ultra posse humanum non sit, Aurum insolubile à plurimis habitum, radicaliter solvere, atq; in nobilissimam Medicinam vertere.

Quo ipso satis nonnullorum falsissimam de non Entibus Chimicis Opinionem me impugnasse existimo, demonstrans modum separandi Calidum innatum, hoc est Sulphur & Mercurium, per Mercurium seu Sal Mundi, puta humidum radicale seu menstruum Catholicum.

Atq; hanc Analysin æq; boniq; consulendam spero, usq; dum ulteriore datâ morâ novam Synthesin hoc est Re-fixationem perfectam experiri licebit. Nihil enim scribere desidero, quod non æque experimento comprobare potero.

[*Mense May Noribergam missa.*]

Fasciculus

Posthumarum Observationum

B. D. JOHANNIS BURGII.

Lectori Benevolo

S. P. D.

JOHANNES ACOLUTHUS D.

UTilissimum Academiæ nostræ Leopoldino-Imperialis Naturæ-Curiosorum membrum, præcoci Excellentissimi D. JOHANNIS BURGII, morte, Anno 1690. die 15. Augusti, ereptum, nemo non dolebit, nisi, qui publica Ipsius in Eam merita, & proiixos, colligendæ

gendæ Ephemeridum Decuriæ primæ, ſacratos labores, ignoravit. Tanto autem dolebit magis, cum ad ultimum Vitæ halitum protracta ab eo, incrementis Academiæ invigilandi, Studia, ex poſthumis, quas communicamus, Obſervationibus, legerit. Has, diſperſis collectas Schedis, accuratiorem expectâſſe limam, ſtilo teſte, novimus, quo aliàs politiore, Virum, humanioribus æque, atque Medicâ Scientiâ, ſolidè imbutum, locutum fuiſſe, Orbis videt. Minoris tamen fuerunt illa Momenti, quam ut dignas doctorum Oculis, Lineas, ſupprimere poſſent, quin potius certâ nobis erigi Spe liceat, non defuturos, qui, renovatâ per has, Nobiliſſimi BURGII, Publico, niſi præmature moriendo, ſemper proficui, memoriâ, eidem merentiſſimæ, bene precentur. Vale. Dab. Vratislav. Anno 1691. d. 3. Maji.

OBSERVATIO CLII.

D. JOHANNIS BURGII.

Opium in partu difficili feliciter exhibitum.

OPium, horribile quibusdam Nomen, cum Prudentiâ adhibitum polychreſtis & ſalutaribus Medicamentis dudum adſcripſere Medici in arte verſatiſſimi. Quibus ut meam qualemcunq; teſſeram adjiciam, me in omnibus hæmorrhagiis profuſiſſimis, inprimis vero in nimio, & ad lipothymiam usque protracto menſium, lochiorumvè fluxu præſentiſſimam ægris opem, exhibito opiato, tuliſſe, certo affirmare poſſum, plus vice ſimplici expertus, propinatis aliis ſive ſtypticis, ſive confortantibus ſpecificis in caſſum laboraviſſe,

raviſſe, niſi hunc addidiſſem comitem; & vice versâ, ubi aliis medicamentis requiſitis vel momentum pro re natâ herois hujus junxeram, ſtatim de ſymptomate periculoſo retuliſſe Triumphum. Curioſa vero admodum, & notatu digniſſima mihi viſa eſt ſequens Obſervatio Opii in partu difficili cum feliciſſimo ſucceſſu diſpenſati. Accidit nempe, ut d. 9. Aprilis 1687. meridie Conſilium meum expeteret Pannificis Uxor, annos triginta duos nata, cæterum ob teneriorem Corporis texturam in phthiſin ſeu tabem prona, tunc in Partûs negotio conſtituta. Accedens me ejus nomine Fœmina retulit, tempus pariendi legitimum adeſſe, nullos vero Partûs dolores, obſtetricem autem, utrum Fœtus vivat, nec ne, decernere non poſſe, parturientem interea viribus omnibus exſolvi, ob ingentem ab utero hæmorrhagiam, quâ purus ſanguis grumoſo mixtus per dimidium fere diem in copiâ non contemnendâ profluxerit. Ego, quid in caſu dubio agendum ſit, hærens, Potionem dedi ex attemperantibus, & Fœtum roborantibus non adeo ſpirituoſis, ſimulq; pulv. bezoard. Sennerti, ſpecific. cephal. D. M. coralliis & terræ ſigill. ſtrig. mixti binas doſes, quarum unam ſtatim, alteram poſt bihorium aſſumere jubebatur. Paruit, nihil inde auxilii percipiens, continuante Fluxu ſanguinis, unde efficacius à me petiit remedium. Poſtquam ergo mecum perpenderem, ſi per fortiora expellentia, aut volatilia fœtus ad egreſſum ſollicitaretur, hæmorrhagiam non deſituram, quin potius Spiritus, ni & vitam ægræ peſſum ituram, dedi pulverem ex corall. r. antimon. diaph. martial. additis pulv. anod. gr. ij: urgenti ita ſymptomati obviaturus, in medio relinquens, utrum hoc, vel alio die partus fuerit abſolvendus. Illa ſumpto pulvere, poſt quadrantem horæ tantum abeſt, ut in ſomnum rueret, ut potius doloribus partus corriperetur vehementibus, & dimidiâ à deglutito Pulvere horâ eniteretur puellum vegetum, ceſſante hæmorrhagiâ, debilitatâ quidem inde Matre, vires autem poſt exhibita confortantia die poſtero magnam partem recuperante, & totum puerperium in ſtatu ſanatis conſuetæ, tranſigente.

OBSER-

OBSERVATIO CLIII.
D. JOHANNIS BURGII.
Clysteris in molâ salutaris efficacia.

GRegarii apud nos Uxor juvencula, cachectica, dum adhuc Virgo esset, correcto per Matrimonium contractum, ex parte, malo, gravida fit, & uti fert consuetudo hominum ejusmodi, de curâ proprii corporis non admodum sollicita, lubrico pede in glacie vacillat, & modo non corruit, unde statim male habere cœpit, torminibus ventris atrocissimis sine intermissione dies, noctesque urgentibus, cum profusione sanguinis, licet non nimiâ, tamen inconvenienti, Vocata Obstetrix, quæ facienda putat, facit, & dolorum isthanc acerbitatem placare tentat. Cum vero per quatriduum integrum nihil proficerent Consilia muliebria, doloribusque in immensum auctis, & nullâ quiete interceptis, in maniam, convulsionesvè lapsura videretur ægra, meum in furore uteri tanto, uti vocabat, auxilium implorat. Colicam convulsivam, cum nephritide & doloribus nixiis conjunctam, videns, propono clysterem ex emollientibus, & demulcentibus. mixtiv
Licet autem hoc remedii genus fœmellis præsentibus non arrideret, abortui hinc ansam præbitum iri, metuentibus, & Fœtum, quem suspicabantur, omni modo conservandum, urgentibus; cum tamen illis reponerem, non abortum modo, sed periculum vitæ imminere ex dolorum atrocissimorum continuatione, neutriq; aliâ curâ, quem mitigatione torminum, opem ferri posse, & ægra bona omnia inde speraret, consensêre, & quidem tanto cum emolumento, ut, simulac infusum fuerat clysma, saltim domesticum, paucâ interjectâ morâ, iterum rejectum fuerit, simulque mola grandis, quod prædixeram, cum Fœtu pusillo, duorum præterpropter mensium, cessantibusque, quasi ab incantatione, doloribus, ægra facta fuerit sta-

tim quietissima, & adhibitis postea medicamentis paucis sanitati sic restituta.

Quam observationem mecum ruminans, pari modo præsentissimo vitæ periculo eripui fœminam nobilissimam, quæ gravidam se putans mense tertio, nescio quâ de causâ in hæmorrhagiam uteri largissimam, cui alias erat sueta, eâque in primo partu fere non conficiebatur, incidit, cum nausea, vomitibus, passionibus hystericis, lipothymiis frequentibus, aversatione rerum plurimarum, ut & Medicamentorum, quorum multa vomitu vix deglutita rejiciebat. Adhibita sunt varia, interna & externa, fœtum & matrem roborantia, cordialia, hysterica, styptica, anodyna, & opiata, his tandem nihil proficientibus, clysma ex Lacte cum demulcentibus & leniter adstringentibus cocto, infusum, ægram paroxysmo gravissimo levavit, rejectâ una cum hoc, molâ ingenti, cui tamen fœtum fuisse junctum, non potuit agnosci, & ægra pedetentim vires collegit prostratas. Obiter hic noto, me certius molæ signum hactenus, & quasi pathognomonicum observare non potuisse, quam intumescentiam mammarum, & effluxum lactis serosi, in primis statim conceptionis mensibus, neq; unquam me elusit.

OBSERVATIO CLIV.
D. JOHANNIS BURGII.
Abscessus flatulentus in Collo.

VIr hujus loci primarius, annos triginta sex natus, alacris, plethoricus, robustus, catarrho, uti putabat, levi, circa Autumni initium cum raucedine correptus, nihilq; mali ominatus, medicamenta respuit, variis, quales huic anni tempori familiares sunt, tempestatibus nudum Collum exponit, quin & Vinum aliquoties liberalius in Conversationibus consuetis haurit. Horripilationibus inde sæpius revertentibus, monitus, diaphoretico levi utitur, meliusq; parum habere visus, venam pro imminuendâ plethorâ incidi curat.

curat. Horâ, & quod excurrit, elapsâ, mensæ accumbit infeliciter, videns nempe, filiolam unicam sanam ad latus suum apoplexiâ repentinâ fortissimâ rebus humanis eximi, quo casu inopino maximè percullsus, totam diem in negotiis funeribus, & colloquiis familiaribus insumit, medicamenti sumendi oblitus. Mane evigilans collum anterius, quod ante paucos dies jam parum à catarrho intumuerat, incrementum maximum cepisse sentit, cum æstu interno, siti intensâ, febri, tensione partis affectæ, adeo, ut caput anterius ad pectus reclinare non posset, non mutato tamen colore, accedente difficili respiratione, virium prostratione, & debilitate ingenti, ut extra lectum manere non posset, certo malignitatis latentis indicio. Corrigi ista, quæ ab initio forsan repetitis sudoriferis potuisset, remedia nunc omnia eludebat, eo potissimum etiam subsidio crescens, quod ob deglutitionem impeditam paucissimis, & non nisi liquidis ad interiora aditus concederetur. Parum muci viscidi cum summâ autem difficultate & metu suffocationis deglutitis epicerasticis pectoralibus ejiciebat, externe vero tumor collum universum in longitudine à mento ad claviculas & in latitudine obsidens ab emplastris & cataplasmatibus adhibitis quotidie magis extendebatur, cum spe suppurationis futuræ, abscessus aperiendi locum elevatione notabili ostendens, durior tamen & tensus manebat. Verum evanuit intra biduum concepta salutis obtinendæ opinio una cum elevatione ista, manente tumidissimo cum tensione sine pulsationis sensu, gutture, collapsis intra unam noctem ægri viribus ità, ut, qui heri à lecto solus sellam petebat, in quâ sedens collutionem oris per siphonem fieri permittebat, postero die pedes de loco movere non potuerit, urgente semper ad expectorationem muco viscidissimo, sed pauco, ut suffocandus extemplò videretur, accedentibus deliriis, cum atroci intumescentiâ & rubore faciei, ut periculum mortis declinaturis aliud non suppeteret consilium, quam apertio colli instar tympani turgentis. Apertione ad latus per lanceolam factâ, flatus cum fragore quasi sclopi

explosi,

explosi, erumpebat, exceptus sibilo, ventris borborygmis non absimili cum sanguinis, amurcæq; tanti fœtoris, ut non solum totum conclave repleret, sed & præsentes narium teneriorum fugaret, paucâ quantitate, moriente post bihorium ægro, quem cultro anatomico penitius lustrare nimia propinquorum in defunctum pietas non permisit.

OBSERVATIO CLV.
D. JOHANNIS BURGII.
Luxatio Ossis humeri sursum facta.

RArissimam Luxationis speciem esse eam, quâ os humeri ad superiora emovetur, omnes fatentur Medici & Chirurgi, nonnulli & inter eos Forestus l. 9. O. 4. Schol. p. m. 166. plane negant, eò, quod scapularum processus anchoræ similis id impediat, unde & de ejus diagnosi & modo curandi altum apud Autores omnes silentium. Licet enim notabile Luxationis humeri Exemplum recenseatur ab Anton. de Heyde O. 46. p. 108. species tamen illius non exprimitur. Cum vero illa præteriti Anni 1689. æstate observandam se mihi obtulerit, digna mihi fuit visa, quæ publico communicaretur.

Mercatoris famulus ebrius, ab equo, quo spatiatum ferebatur, excussus in prato, statim somno corripitur profundo, & ita sub dio jacet, donec à suis, qui ipsum curru præiverant, & equi, equitis sui insessu orbati adventu, de emotione ipsius moniti, statim eum quærebant, inveniretur. Concussus valide, evigilat quidem, sed nondum à crapulâ liber, Fati, quod eum oppresserat, plane nescius, de stupore saltim digitorum manus dextræ queritur, & chirothecam, qua tamen manum adhuc tectam habebat, tanquam amissam quærit. Domum delato, Chirurgus sub vesperam accersitur, qui extensione factâ, in tantos cruciatus & ejulatus conjecit ægrum, ut ulteriorem operationem in crastinum differre cogeretur. Mane ego ad

ad consilium accitus, audito casu, statim quidem de Luxatione humeri cogitabam, cum vero signa Luxationis ad inferiora, & anteriora deficerent, autoritate Scriptorum me seductum fuisse fateor, & de diagnosi morbi mecum ipse convenire nequivi, præsertim cum neq; de modo casus, allisionisvè, neq; de situ corporis in decubitu, quem stupefacti omnes, non attenderant, informari à quoquam possem. Inspecto ægro, obesi corporis homine, nullam, ultra claviculam, video, vel tango eminentiam, brachium tamen attollere nequibat, & quoties illud attollere nitebatur Chirurgus, de dolore intensissimo circa musculum pectoralem, & gemellos seu bracchiales externos, itemq; in flexurâ cubiti conquerebatur, ut etiam omnem attactum refugeret, quæ loca omnia quoq; tumebant, & à suffuso cruore rubebant, livebantq; & in cavitate brachii à costis usque ad cubitum, corpus aliquod tensissimum percipiebatur, quod musculi noni humeri Placentini, uti vocatur, à Brun. Myol. p. m. 49. tendinem fuisse mihi videtur, ob os recedens, quod sequi nequibat, instar chordæ intensum. Sententiam in re ancipiti præcipitare nolens, Chirurgum inungere, jussi linimento nervino læsos musculos, illorum putans esse vitium à contusione ortum, ægro vero ob ventriculum gravatum, propino purgans, unde post aliquot dies multum dolor & tensio ista remittit, motusq; brachii ad superiora reddebatur facilior, unde causa morbi, nempe læsio musculorum, quasi acu tacta videbatur, & spes restitutionis hoc modo obtinendæ oriebatur. Inunximus, fovimus, extendimus, in quantum possibile fuit, brachium, quin & suppositâ culcitrâ robur ipsi addere conati sumus, nihil querente per integrum hoc temporis spatium ægro, nisi de somni defectu, quem tamen sollicitudini animi, ob privatam causam potius, quam dolori adscribebat ipse, interim ad anteriora, seu pectus, ad posteriora seu dorsum, & ad superiora seu caput flectere non poterat brachium, sed quoties sursum tendebat, abduci â pectore humerus, quin illud hunc sequeretur, se non passus est,

& ad articulationem humeri cum osse scapulæ quasi allisio ad obstaculum percipiebatur interim brachium deorsum optime flecti poterat, adeo, ut de terra sufferret pondus non exiguum. His ita visis, & collatis signis Luxationis deorsum factæ humeri plane contrariis his, quæ jam recensui, præconceptam opinionem exui, & luxationem, vel potius, ob prominentiam plane non notabilem, subluxationem Ossis humeri sursum factam hic subesse, solâ repositione curabilem definivi. Deprecatus torturam æger, maluit extrema potius, quam illam pati, tandem tamen cum melius rem perpenderet, & ab Empiricis passim lenius, acceptiusq́; remedium non acciperet, sextâ demum à casu septimanâ repositionem petit, & urget, quam invitus licet, tam sero, & cum prognostico instituit Chirurgus, alligato mantili ad os humeri extendens pedetentim brachium, dum alius manu forti, caput acetabulo cum fragore aptat, tertius autem tres illos motus, quos antea obire nequibat, sursum nempe, antrorsum, & retrorsum, flexo brachio perageret, & postea modo consueto curationi ulteriori prospiceretur. Cum autem nulla adhuc in membro læso tabes observaretur, factum est, licet post semestre demum, ut fotum, & unguentis balsamicis & nervinis litum diligentissime, brachium, ita integritati suæ restitueretur. Ingenue errorem meum confiteri volui, ut periculo alieno sapere discant Juniores Practici.

OBSERVATIO CLVI.
D. JOHANNIS BURGII.
Experimentum circa Moxam.

EXperimento sequenti infortunium meum ansam dedit. Cum enim Ann. 1682. Mense Octobr. præcipiti de scalâ casu ruerem, accidit, ut dorsum meum, & brachium sinistrum, licet exterius nulla vel inflammatio, aut sugillatio, contusiovè animadverteretur, adeò contuderim, ut quidem dolores inde orti hoc tempore ultra biduum his in locis me

me non infestarent, anni tamen sequentis Mense Martio acerbissimo, & spasmodico punctionis sensu, nihiltale animo præsumens, in dorso superiori, cervice, occipite, scapulis, & brachiis, ut vel immobilis sedere cogerer, vel motu etiam minimo acutissimos sentire cruciatus, neq; declivis in lecto jacere, aut somnum capere possem, quo per dies noctesq; aliquot coactus carui, quin potius, quoties caput in pulvinar reclinarem, quasi pondus appensum esset occipiti videbatur, & caput nonnisi manu opitulante attollere poteram. Dolor iste fere intolerabilis primâ vice per septimanas quatuor durans, singulis Annis bis, Vere, & Autumno, inprimis cira æquinoctia vel solstitia magnâ cum ferociâ, & quoties curru vel motu citatiori veherer, mitior quidem, rediit, meq; afflixit, muneris mei expeditioni ineptum me reddens, simulq; sensus etiam internos turbans, ut adeo, nihil levaminis percipiens, ex omnibus, artis præscripto adhibitis internis & externis, fomentatione, linimentis, balneis, vesicatoriis, paregoricis, tandem & fonticulo, de aliquo remedio præservativo maxime sollicitus evaderem. Incidit autem commode An. 1687. circa Solstitium brumale, decumbenti iterum mihi morbo isto contumaci, Moxa, quam præter alias Autorum commendationes illustrem mihi reddiderat felicissimus eventus, quo Fœmina quædam non ita pridem ab ejus inustione in pede doloribus nulli alii remedio cedentibus, & incoërcibilibus, ad incitas redacta, fuerat mactata. Experimentum & in meo affectu facturus in præsentia duorum Medicorum, Amicorum meorum, d. 19. Decembr. Moxam loco primum affecto, vertebræ nempe dorsali, in quam casu alliseram ad scalam, applico, & in ipso urendi actu quasi fulmen curiosissimo sensu percipio quoddam, omnes partes dolore affectas in momento transire, & dolorem extemplo omnem evanescere, ut ligatus ante visus nunc motu liberrimo gauderem, surgens. Anno elapso leniter redeunti statim eodem remedio obviatus, tantum per Dei gratiam obtinui, ut per biennium nihil ejus quicquam amplius me infestaverit.

OBSERVATIO CLVII.
D. JOHANNIS BURGII.
De
Pedum hydropicorum scarificatione & vesicatoriis.

MAle de his, inprimis de vesicantibus sentit Septalius Animadvers. l. 7. §. 56, p. m. 205. & perpetuos Gangrænæ Autores accusat, unde & timorem Medicis rationalibus non sine causâ injicit: Referam tamen quid mihi hâc in re obtigerit, in Viro quodam sexaginta pene annos nato, nephriticis, & colicis symptomatibus, ante sæpe obnoxio, hernioso. Is, postquā ex morbo diuturno & maxime molesto iterum surgeret, pedes œdemate affici sentit, illiq; mature obviam it multis remediis, inprimis motu frequenti, eoque magno: parum tamen solatii inde percipit, intumescentibus quotidie magis pedibus, & abdomine, nonnunquam & manibus. Instat medicamentis, inprimis purgantibus crebrioribus, & fortioribus, unde semper allevatus est. Tandem tamen cum nihil proficerem, scarificari jussi crura tumida profunde hinc inde, applicatis cucurbitulis primo sanguis exiit, mox serum non adeo copiosum, neq; cum tentato successu, intra tres vel quatuor dies iterum cute clausâ, repetii eandem scarificationem quater eodem eventu, nullo ægri emolumento. Unde facto prius prognostico, ad vesicatoria deveni, quæ minima, post majora excitari curavi, quæ quidem plus materiæ evacuabant, semper tamen coalitum minabantur, etiam ter repetita. Unde & hoc fine meo excussus, de fonticulis inurendis cogitavi, & jam in opere eram, cum ecce, ex improviso iræ furore percitus æger, male rebus suis consuluit. Moti enim ita humores, nimis clausa jam cutis vesicatæ spiracula aperuere. & intra paucos dies totum corpus à sarcinâ serosâ liberarunt, manente

nente tamen ſemper catarrho ſuffocativo, & 14. demum morbi die interiit æger, pede dextro facto livido, & gangrænoſo, cum ſtupore.

OBSERVATIO CLVIII.
D. JOHANNIS BURGII.
Potus Aquæ in Hecticá ſalutaris.

SEquens Obſervatio, licet rari nihil in ſe contineat, iis tamen, qui Praxi Medicæ intenti, ex unâ ſæpe circumſtantiâ multum lucis in rebus dubiis hauriri poſſe ſciunt, non fruſtra eam exarâſſe videbor. Cerdo noſtràs, aliquot ſupra quinquaginta Annos natus, conſtitutionis integræ, compotationibus inter Sodales, licet non nimiis, tanquam requiei à laboribus aſperioribus deditus, ſtudens, æſtate anni 1688. ſe laſſitudini majori obnoxium eſſe ſentit, quæ ſenſim ſenſimq; ingraveſcens, non ſolum omnem appetitum, ſed & Vires dejicit, tandemq; tuſſis accedens cum aſthmate præcordiali, ipſum conſumit, & lecto affigit. Hâc ſollicitudine preſſus, ſeptimanas viginti inter variarum medelarum à Medicis & Empiricis convaſationes tranſigit, tandemq; 31. Januar. 1689. meum Conſilium expetit. Præter ea ſymptomata, quæ jam tum enumeravi, adhuc erant: Senſus ebullientium humorum in præcordiis, ſomnus inquietus, & à tuſſi vehementiori ſæpe interruptus, æſtus in volis manuum, & præcipue in pedum ſoleis intenſus, ut vix eos ſub lecto continere poſſet, aſthma, febris à meridie lenta invadens & ad mediam noctem continuans, quoties parum dormiret, proſtrationem virium, ſudoresq; magnos ſentiebat, cum nauſea omnis cibi, neq; potus appetentiâ, urinæ variabant, & licet eſſent coloris ſaturatioris, tamen modo turbatæ copioſum ſedimentum deponebant, modo lucidæ integrum diem manebant. Viſis his talibus per dies aliquot digeſtiva propinavi, & cum præter alias indicationes etiam vomituritionem animadverterem, collatasq; ad

 hæc

hæc vires magis obrutas, quam exhaustas conjicerem, vomitorio hostem aggressus sum, & magnam viscidorum biliosorumq; excrementorum copiam everri, hinc per stomachico-pectoralia, absorbentia febrilia, etiam in accisa dosi, pro re natâ, mixtis anodynis, potiorum symptomatum eversionem molitus sum. His ita per binas septimanas continuatis cum parum me proficere viderem, constanti in eodem tenore morbo, licet non in pejus mutato, præterea supprimi urinam quereretur, quamvis sine dolore aut stranguriâ, & de ebullitione magna humorum cum metu suffocationis æger, denuo propinavi vomitorio laxans, tantumq; effeci, ut ad dies 4. parum comederet, quod quidem hactenus per dimidium annum non fecerat, cum aliquâ spe sanitatis. Cum vero Urinas viderem semper adeo turbidas, ut manerent turbidæ, nunquam omne deponerent sedimentum, parum inde solaminis mihi natum, & dictum factum, omnia in pejus ruere, prosterni etiam appetitum, licet non obruisset ventriculum, ad hæc de dolore & debilitate capitis nunquam solito conquereretur, lipothymiis &c. conjeci, vinculum mixtionis in M.S. & reliquis humoribus esse solutum; quod dum remedio convenienti laboro resarcire, commode incidit Aquæ potus, cui & juvenis ruri natus & educatus, assueverat, & in quo, ubi remedium proponerem, aliis in morbis salutis invenisse anchoram mihi retulit, jubeo experiri, parca dosi, plus concessurus, si videro non nocituram. Paret, bene dormit, æstus infringitur, Urinæ mutantur quotidie in melius & clarescunt, addo postea gelatinas Zvvelferi &c. æger convalescit intra 7. 8. septimanas. Cum vero paulo post curis domesticis intentus, fastidium, iramq; ex re male curatâ conciperet, in profusissimam hæmoptysin incidit, à quâ per aliquot dies continuante, è vivis tandem est sublatus.

OBSER-

OBSERVATIO CLIX.

D. JOHANNIS BURGII.

Venæſectionis utilitas & neceſſitas.

HElmontium, eumq; ſecutos plures Medicos rejeciſſe V.S, palam notum eſt, & recoxit iſtam cramben nuper Gehema, bruto fulmine increpans omnes, qui venam jubeant ſecandam, homicidii titulo, pœnaq; dignos reputans. Reſponſum his omnibus fuit ab aliis ſolide & ſufficienter, vitio tamen mihi non vertetur, ſi ipſorum argumenta aliquot exemplis confirmem, proſperrimi eventus.

Piſtor noſtràs ex Febre continuâ convaleſcens, primo è domo ſuâ egreſſu, nuptias amicæ petit, dum verò in templo ſponſalia peraguntur, ipſe rigore, vomitu, & pleuritide verâ corripitur, meq; Amicum Cognatumq;, quid facto opus conſulit. Plethoricus erat, ut qui maxime, unde quidem indicabatur Venæſectio. Ego vero mecum reputans, nondum quatuor elapſas eſſe ſeptimanas à principio continuæ, in quo ipſi vena fuerit ſecta, nondum tantum augmentum acceſſiſſe ſanguini, ad hæc plurium Autorum ſententiam, dicentium, curari optime poſſe absq; V.S. pleuritides, nolui ergo venam ſecari, ſed propino bezoardica, reſolventibus anodynisq; mixta, cum imperato ſudore. Ille parere, ſudare, ſed ſemper ingraveſcere affectum, accedereq; tantam inquietudinem, & oppreſſionem circa cor per biduum videt, ut interitum metueret. In tantis anguſtiis conſtitutus V.S. impero, dictum factum, ſtatim omnia conquieſcunt, dormit æger, & intra paucos dies convaleſcit.

Ego ipſe cum Febri laborarem tertianâ intermittente, ſingulisq; paroxysmis ſenſu ejusmodi, ac ſi ſpina dorſi Aqua fervente perfunderetur, vexatus, Vena Secta ſtatim ab eo fui liberatus.

Præterea Faber ærarius hujus Loci plethoricus febre malignâ tertiana intermittente affectus, cum quinto paroxyſmo

tantâ

tantâ inquietudine & præcordiorum anxietate corriperetur, post alia varia frustrâ adhibita, sectâ brachii venâ statim allevatus est.

Mercator quidam erysipelate epidemio circa fonticulum sinistri brachii correptus, cum primo ad inferiora & ipsam manum malum declinaret, paulo post radios suos sursum serpendo latius usq; ad spinam dorsi emisit, & progressum est, donec ibi, sectâ brachii dextri medianâ, quasi fascino, sisteretur.

Socer meus, defunctus febre ardenti crisin moliente, Natura cum gravata videretur copiâ sanguinis, statim à V. S. opus suum alacrius aggressa, per sudorem, egregium morbo finem fecit.

OBSERVATIO CLX.

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

Gravissima, ex sola cerebri concussione Symptomata.

DIgnoscendi difficultatem, illos exercentem, quibus externâ violentiâ tacti capitis cura commendatur, magis accusat Experientia, quàm ut nostrâ deductione indigeat. Tanto cautiores autem in eo tractando, ultra Hippocratis monitum, & sana nos jubet esse ratio, quo abstrusior læsionis est formalitas, ne quandoq; intentato magis noceamus auxilio, vel flocci-pendendo symptomatum levitatem, solâ morâ, graviora, cum morte, accersamus. Hinc nec exitiosè metuendum, nec præcipitanter admovendum trepanum, ne, vel illo, hostilia cerebro corpora (fluida fuerint ista, seu solida) perniciosè relinquantur, vel hoc, exquisitissimo cruciatu, miserorum sensibus, inutiliter abutamur. Quantâ vero accidentium ambiguitate capitis læsiones dubios nos reddere norint, sequentia quoq; docebunt.

Civis Uratislaviensis, ex Linteorum mercaturâ victum quærentis, filius, cupediarii servus, Anno 1689. die 31. Martii, præeuntes lascivos equos, incautè sequens, vehementi calcanei ictu prosternitur, unde turbatus mente, surgens, paucis gressibus, inter multos ejulatus factis, prope murum rursus concidit, atq; semianimis domum portatur. Hæc, ubi ad noctem inclinante die facta sunt, advocatus solùm Chirurgus tum temporis urbis ordinarius Kasper/ venam secat, cætera crastino relicturus. Hoc accersitus ego, puerum heri biliosa vomentem, nunc maximam partem membris resolutum video, adeo connivebant palpebræ, ut, nonnisi ab adstantium manibus illis diductis, ad oculos pateret accessus, maxilla inferior alienum sequebatur motum, & quo ille volebat, positu, constans, linguam pariter immobilem, cum omnimodâ aphoniâ, claudebat. Ne liquidis quidem, nisi cum suffocationis metu, ad interiora dabatur aditus, cum resoluti & faucium musculi, nullam deglutitioni opem conferre possent. Erecti, caput, mortui instar ad latera ruebat, eodem fato, infimas quoq; corporis partes, manente. Præter pedum enim motum abolitum, vesicæ sphincter paralyticus, urinam dimittebat, & dehiscens intestinum rectum, paria de se testabatur. Mediis adhuc partibus suus restabat motus, dum manus libere agitare, & vehementium abdominis dolorum indicio, idem, modò spasmodicè quasi attollere, modo impetuosius retrahere, observaretur. Reducem tamen per intervalla, rationis usum, simul mirari dabatur, cujus ope, interrogatus, manibus monstrando, satis congrue respondebat. De læsionis ratione solliciti, frustra, quantacunq; etiam adhibitâ diligentiâ, inquisivimus, levi & vix cutem penetrante frontis vulnere, aliquali sugillationi juncto, parum lucis nobis accendente. Mox rasum, jussu nostro, caput, accuratè contrectabatur, ubi parum aberat, quin asperior sulcus, naturâ ossi bregmatis sinistro, duorum circiter digitorum intervallo, à commissurâ sagittalis & lambdoideæ suturæ, inductus, ægro, exquisitum inprimis circa hæc loca sensum, indican-

dicante, fissuræ suspicione, nobis imponeret. Quod, pro eâ certius indagandâ, autores, consilii, de chordâ dentibus tenendâ, osse cerasino iisdem frangendo, Cataplasmate ex farinâ fabarum &c. suppeditant, vel faucium immobilitas, vel moræ, ulterius, quam par erat, jam tum tractæ, impatiens affectus urgentia, excludebat. Et quod offusas oculis nostris tenebras augebat, illud erat, quod frontis vulnusculum, num ab equi ictu, an prono casu fuerit natum, (ex posteriore processisse, sano demum ægro, indicante) prorsus ignoraremus, vel ex hâc circumstantia certius de vi illatâ, & dependente hinc internâ læsione, judicaturi. Dum hæc animo volveremus, securius res ægri agi non posse, statuimus, quam ut ordinatis eum in scopum sacculis, simplicia nervina continentibus, vino & aqua ãã. incoctis, totum caput, & colli vertebræ, assiduè foverentur. Alvo acrius injiciebatur Clysma, spinæ dorsi unguentum nervinum, huic, & inferioribus partibus fortes, cum pannis asperis, frictiones, & linimentum spirituosum destinabatur, internè, quantum affectus patiebatur conditio, ess. castorei volatili, aquis spirituosis cephalicis & resolventibus mistâ, propinatâ. His, ad vesperam usq; sedulo continuatis, ægrum suâ sponte palpebras aperientem, reperio, imo & pedes sine sensu & motu paulo ante torpidos, nonnihil moventem. Lætior de successu fiducia, ulteriorem ægri curam urgebat, quam adstantium sufflaminatura videbatur somnolentia, unde veritus, ne sacculi rarius mutati, contracto frigore, majora commodis nocumenta parerent, noctu removeri eos volui, totumq; caput multum commendato Hœchsteteri, ex Cerato de Betonicâ, & Gumm. Tacamahacą, cum oleo Majoranæ malaxatis, Emplastro, obtegi. Nullus dubitabam, quin secutura dies spes nostras esset auctura, obstupui tamen, cum mane advolans nuncius, ægrum surrexisse, loqui, edere, ambulare, solitisq; muniis obeundis intentum esse, contestaretur, vix penes me fidem promeritus, antequam oculi mei eam confirmassent: Constans post hæc valetudo, ex solâ cerebri commotione vehementiore,

indeq;

indeq; natâ delicatissimarum fibrarum circa principia nervorum intorsione & dislocatione aliquali, debitum spirituum animalium circulum, & ad partes, radium intercipiente, gravissima hæc genita fuisse mala, clare demonstravit, illis, novo hoc Exemplo ulterius probatis, quæ Overkamp in dem neuen Gebäude der Chirurgie p. 581. Wisemans Chirurgical Treatises, of the V. Book into the IX. Chap. of vvounds of the head p. 375. Lechelius in enodatione quæstionis: Sitne tutum & conveniens, in Capitis imiq; Ventris contusionibus Pharmaca per inferiora purgantia usurpare, nec ne? Lit. B. 2. b. Cattieri. Obs. 7. p. 31. Rossius obs. Chirurg. 6. p. 111. sequ. Rhodius Cent. 1. obs. 30. p. 17. Stalpart vander Wiel Observ. Rar. Medic. Chirurg. Anatomic. Cent. 2. Parte 1. obs. 2. p. 11. sequ. aliiq; alibi, præ cæteris autem omnibus Excell. Bohnius, in suo Lethalium Vulnerum Examine p. 174. it. 231. sequ. solertissimè annotaverunt.

OBSERVATIO CLXI.

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

Magna Capitis contusio, absq; ullis Symptomatibus.

QUæ præcedenti observatione, gravissima annotavimus, ex leviore capitis læsione, symptomata, contrario penitus, eoq; lethali excipiuntur capitis vulnere, accidentibus tamen omnibus experte, ut superius assertam, diagnoseos, capitalium læsionum difficultatem, tanto magis eamus comprobatum. Murarius, cum largiore mero perfusus, lubrico staret pede, hoc derelictus, præcipiti casu altiorem scalam emetitur. Sociorum ministrâ manu erectus, optime sibi non constabat tantum, sed & cum comitibus, pedes, longe dissitam inde domum suam repetebat. Moderata erat hæmorrhagia, quæ ex vulnere frontis, sinistrum latus respici-

 entis,

entis, ſcaturiebat, applicato à Chirurgo Emplaſtro, facile acquieſcens, cum ſiniſtræ claviculæ fractura, repoſitionem atq; deligationem quoq; ſibi depoſceret. Sequenti die inſpectum vulnus ad cranium usq; penetrabat, eò majore hiatu illud denudans, quod integumentorum portio, duos digitos latitudine, æquans, penitus eſſet avulſa. Reliquum capitis, inſignis ambiebat tumor, ipſis oculis eodem occluſis. Paulo poſt impetuoſiſſimus ſanguinis fluxus ab arteriâ temporali lacerâ, Chirurgis terrorem incutiebat, primâ quidem vice iſchæmis, alterâ tamen ligaturæ demum attendens. Tum quotidie aliquot Unciæ puris horrendo cum fœtore excernebantur, manifeſti indicis, magnam ſubeſſe cavitatem, in quâ tantum colligi poſſet Hanc, proximo tempore, cum tactu, dextri etiam occipitis, declivior apertura teſtabatur, mox verſus ſiniſtrum occiput, copioſa ſaniei velut in ſacco collectio, ſic, ut tota quanta calvariæ peripheria, horrendâ contuſione læſa, turpes puri latebras conſtitueret. Decimo quinto circiter die, cum jam quatuor oſtiis, duobus ſcilicet circa bregmatis oſſa, uno in fronte, ultimoq; ſiniſtro in tempore, ſeſe ſanioſus alveus exoneraret, Chirurgus partem pericranii corruptam ſeparaturus, illud per poſteriorum aperturarum alteram, blandè prehendens, ductum ſponte ſequi animadvertebat, eoq; cautiſſime continuato, tandem omne, rei novitate attonitus, extrahebat. Notabilis non erat, dum hæc agerentur, ægri ſenſus, parcior autem ab hoc puris proventus, & omnimodum tumoris decrementum. Interim nullus ſymptomati vel leviori, locus, ſi rariſſimum, vixq; notabile delirium, atq; inter deligationem doloris acumine excitatos aliquales brachiorum tremores, excluſeris, usq; dum attritis, maximam partem, recenſitâ ſuperius vitalis liquoris jacturâ, viribus, tranquilliſſima morte, ulterius rimandum caput offerret. Diviſa cruciformi inciſione integumenta, ſeparatione à cranio aliâ non indigebant, adeo quippe contuſas undiq; fibras putredo abſumpſerat, pericranium autem, cæteras partes, præter os frontis atq; muſculos tempo-

temporales omnes, destituebat. Neq; crotaphites sinister, totus lividus, immunis à contusione fuerat, tantò notabiliorem pravorum symptomatum absentiam constituens. Cætera, cum cerebro ipso, omnis expertia noxæ, ad fractæ claviculæ inspectionem nos ablegabant. Cute, nulla qualitatis mutatæ signa, præ se ferente, adactum scalpellum mox duæ circiter unciæ puris sunt secutæ, licet ægrum de partis hujus dolore nunquam querulum adstantes audiverint. Tumorem autem, decubitum perpetuo supinum, prævenisse, mihi videbatur non absq; suspicione, purulentam materiam per cuniculos ad cavitatem pectoris penetrâsse, cum multis ante obitum diebus, frequenti anacatharsi viscidissimæ saburræ copia fuerit ejecta. Maluit tamen paterno parcere corpori agnatorum religio, quam nostro nos dubio eximere, unde retractâ manu, inspectioni finem imponebamus.

OBSERVATIO CLXII.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Fistula Pectoralis.

HOnestissima, primarii Mercatoris Vidua, vere, Anni 1686. continuâ correpta Febre, criticam materiæ corruptæ metastasin, ad sub-mammarias dextri lateris partes, cum remissione cæterorum symptomatum, experitur, ita, ut punctoriæ inde natæ molestiæ, dolorem pleuriticum mentiantur. Ineptis transpirationi particulis, tanto fixior ibidem parabatur sedes, quod intempestivâ verecundiâ malum supprimeretur, usq; dum ad suppurationem tendentes, manifestum tumorem elevarent. Rumpente castitatis hujus damnosæ repagula, necessitate, manibus nostris tumor conceditur, quem parato gravidum pure, accersitus Chirurgus Hulstius, scalpello aperiebat. Neq; destituebat evacuatas sufficiente quantitate sordes, tristis sensûs lenimen, cum spe curationis brevi subsecuturæ. Hâc tamen paulo post cecidimus,

cum copioſus, ex fundo abſceſſus, emanans ichor, bonum mali autoris indicem, præberet. Quo duce, intima ulceris ſpecillo explorantes, ab aſperitate coſtæ, inductam, diu latentis materiæ, acrimoniâ, cariem, ſumus ominati. Pro eâ removendâ, quicquid, cum accito in conſilii comunionem ſocio D. Schultzio, moliretur Chirurgus, impetrare tamen non poterat, quia ſæpius, ſurgentibus ab infimâ Cavitate fibris carneis, exacte claudi viſum ulcus, breve turbaret gaudium, & latentem in herbâ anguem, eroſis obſtaculis, copioſo ſaniei profluvio, manifeſtaret. In caſſum adhibitis, quæcunq; ars ſuggerebat, remediis infinitis, ipſa, decantata adeô fermentata Antimonialia, nihil proficiebant, elapſoq; à morbi principio, anno, citius vitam ſuam, quam ulcus hoc, infelix Chirurgus claudebat. Curâ tunc universâ, ægrotæ, neminem aliàs admiſſuræ, ad me devolutâ, de cruciformi, pro denudatione Oſſis, ſectione, mecum deliberaſſem, niſi inſignis corpulentia, & manus latitudinem excedens pinguedo, obſtitiſſet. Opportune tamen in mentem venit Conſilium Agricolæ, Chirurgiæ Parvæ Cap. de Fiſtulis p. m. 528. injectionem ex Mercurio dulci, aquâ Plantaginis, coctione ſoluto, tantillo Spiritus Nitri acuatam, commendantis, nobisq; ita proficui, ut tertio ab applicatione die, ſquamulæ oſſis nigræ recederent, & ſeptimana tertia pleniſſime reſtitutam ægram, magno ſuo ſuorumq; ſolamine, præſtaret.

OBSERVATIO CLXIII.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Iſchuria ex caſu ab alto.

ZYthopolæ Servus, annos circiter 24. natus, ruſtici habitus, Anno 1689. d. 25. Martii, veſperi lecto compoſitus, neſcio quo tentabatur inſomnio, ut dormiens, ſtragulis relictis, per arctam feneſtram quadratum cogeret corpus, illudq; à tertia altioris domus contignatione, ſemi-

ſeminudum, poſt mediam noctem, in plateam præceps daret. Fortunæ ipſius erat, quod nix eâ nocte copioſior cœlo lapſa, cadentem, pulvinaris inſtar, exciperet, rarioris tamen, quàm ut impreſſionem ſubjacentium Lapidum ponderi tanto ruenti, evitare potuerit. Hinc à prætereuntibus Excubitoribus repertus, totus algens, ſenſu motuq; deſtitutus, ad priſtinum defertur hoſpitium, ipſiusq; cura Chirurgo noſtrati Purmanno, committitur. Omnibus corporis partibus bene luſtratis, notabili læſione carebat caput, niſi quod ſugillatione inſigni dexter circumfunderetur oculus, ejusdem autem lateris brachium, duplex fractura fœdaret. Circa nates, cum ecchymomate cutis nonnihil ſeceſſerat, idemq; pedis dextri malleolus fuerat expertus. Commodè ipſi Chirurgus ſecuit venam, brachio, cæterisq; partibus debitè proſpexit, dum mulierculæ aquis ſpirituoſis, calidis frictionibus, ſimilibusq; refocillare miſerum allaboraverunt. Ultra trihorium hoc in opere deſudatum eſt, antequam cum calore nativo & ipſe rationis uſus reverteretur. Tum ignarus, quæ de ipſo agebantur, omnium, caput brachiumq; faſciis ligatum miratur, ſimulq; in vehementium quos tum demum perſentiscebat, dolorum, originem inquirit. Circa meridiem ſequentis diei invitatus, notatis antea malis, anheloſam ex punctorio pectoris dolore, reſpirationem, omnimodamq; acceſſiſſe Urinæ ſuppreſſionem deprehendo, cum ſputo cruento & tanto ſcroti tumore, ut maximum hominis caput dimenſione ſuâ excederet. Non dubitabam, quin poſticâ corporis parte, & procurrentibus inde nervis ob pronum caſum omni læſione expertibus, extravaſato ſanguine ureteres cum veſicâ obſtruerentur, pectus idem gravaret, pulmones, ex ruptis tam violento motu vaſculis, cruorem eructarent, ſcrotum autem ille impleret ſanguis, qui per proceſſus peritonæi ad inferiora hæc loca deſcendiſſet. Unde pro grumis ſanguineis reſolvendis, deobſtruendisq; occluſis hinc ductibus, atq; læſarum partium reſtitutione militaturus, externe, emollientia atq; reſolventia recipientibus, balneo, ſacculis, linimentisq; par-

tes

tes fovebam, infuſo clyſmate, plurimum congelati cruoris educebam, internè vero Tincturâ Bezoardicâ Ammoniacali Ludovici, Eſſentiâ Travmaticâ reſolvente, Zinnabarinis, aliis reſolventibus junctis, item per vices ſorbendâ potione ſequente duplici, ſublevare ægrum annitebar. 1. ℞. Rad. Rubiæ Tinct. ℥j. Herb. Chæreſ. Arthemiſ. Bellid. min. c. flor. ãã. mj. Inciſ. coqu. in ſ. q. Aquæ ſ., in fine coctionis addendo Rhabarb. elect. ʒij. Salis Tartari ℈j. ℞. Colatur. ℔iß. in quâ calidâ diſſolv. Sperm. Cet. ʒij. Syr. de Arthemiſ. ℥iiß. M. D. S. 2. ℞. Aquæ chærefol. Arthemiſ. Plantag. ãã. ℥ij. Aceti deſtill. ℥j. Sp. junip. ʒiij. Lap. canc. præp. ʒij. Syr. de Arthemiſ. ʒvj. M. D. S. In vanum adhibita, repetita quoq; remedia, duo dies viderant, cum immenſum tumentibus, & putredinem jam tum concipiente ſtagnantium extra vaſa ſua humorum, colluvie, hypogaſtrii partibus, inſuper ſpermatis Ceti drachmam unam pro doſi, in juſculo calido propinarē, ſequenti Apozemate ſtipati: Rec. Herb. Hedert. Terr. Veronic Chærefol. ãã. mij. Rad. Rubiæ Tinct. ℥iß. inciſ. & contuſ. g. m. coqu. in ſ. q. Aqua ſ. Rec. colatur. ℔iß. adde, alio prius in vaſe ad efferveſcentiæ ceſſationem commiſtorum lap. cancr. ʒiij. Aceti vini acerrimi ℥ij. Syr. de Heder. Terr. ℥iij. M. F. Potio. D. S. Duplici vice cetaceam hanc hauſit pinguedinem, potionisq; maximam partem abſumpſit, antequam circa veſperam aliquot ſanguinis guttæ, per urinarias vias excretæ, eorundem Medicamentorum continuationem craſtino quoq; ſuaderent. Tum vero hic & ſubſequentes ex ordine dies aliquot menſuras ſemiputridi ſanguinis evacuabant, cum remiſſione Symptomatum omnium, & omnimodâ jamjam crepaturi ab extenſione nimiâ, ſcroti detumeſcentiâ, reliquum curationis Spiritu Salis Ammoniaci juniperino, Eſſentiæ vulnerariæ miſto, & ob diarrhœam, nimio potu contractam, paucis ſtomachicis atq; carminativis die decimo quinto Aprilis feliciter abſolventibus.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIV.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Urina viſcida.

INter Præſidiarios Urbis noſtræ miles, 40. annos circiter natus, diu cum Danica ſtipendia olim meruiſſet, endemicâ, ſeptentrionalioribus iſtis, ſcorbuticâ diatheſi contractâ, procedentibus annis, latentes mali ſcintillulas, magis magisq; ſeſe evolviſſe perſenſit. Anno 1687. apertæ jam erumpebant flammæ, & quæ tolerabiliora fuerant mala, nunc importuno inſultu miſerum laceſſebant. Forti tamen animo & dolores artuum vagos, & innumera, inprimis circa caput, tubercula, ichore corroſivo fluentia, & varia nervoſi generis pathemata ferebat, ſolâ dyſuriâ, ſtranguriæ junctâ, ipſius patientiam exſuperante. Excernebatur autem inter mille gemitus, & parturientium ſimiles conatus, urina adeò lenta & viſcida, ut quamprimum in Urinali refrixiſſet, immiſſo baculo, inſtar alius muci, per magna ſpatia duci potuerit. Selectiora diuretica, incidentia, aperientia, attemperantia, diluentia, antiſcorbutica, Mercurialia, eluſit contumax Morbus, ſolis opiatis, afflictiſſimo, fallaces quidem, ſummè tamen proficuas inducias parantibus, donec ſimplex decoctum Strobilorum pini, parti Ligni Guajaci junctorum, liberius hauſtum, intentum attingeret ſcopum, doloroſiſſimumq; Symptoma triumpharet.

OBSERVATIO CLXV.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Inveteratus affectus Scorbuticus tandem Salivatione curatus.

VIrgo honesta, annum agens vigesimum secundum, succi plena, satisq; pro conditione sexus, lacertosa, ante hos novem fere annos febre corripitur quotidianâ, quæ esurina dicta, Germanis das Freß-Fieber audit. Hâc per aliquot Septimanas defuncta, tumores pedum œdematosos videt, comite dolore, omnes artus insigni lancinatione lacerante. Tum à barbitonsore per ineptas ulterius fatigata V. S. tandemq; paralysi omnium extremorum correpta, ultra triennium hæc pertulit mala, donec mulierculæ suasu per Lignorum Decocta intra mensem ita allevaretur, ut manibus pedibusq;, officii obeundi copia, restitueretur. Nunquam tamen perfecte reconvaluit, quin temporum mutationes, quasdam inferrent puncturas: ante quinquennium per conceptum ex Spectro viso terrorem, iterum continuas redditas, tumore pedum usq; constante, quamvis, sub tolerabilitate mali, vario, tum periodi, tum excretorum (modo sanguineorum, modo serosiorum) respectu, Catameniorum fluxu, & accidente nonnunquam lividarũ scorbuticarum macularum eruptione, domestica munera satis agilis obiret. Rursus autem crudeliorem experta est anni octuagesimi octavi Martium, quo omnia denuo in pejus ruere, artuum dolorifica augeri pathemata, eaq; semper à somno tanto vehementiora, ad quemvis corporis motum, animi mox imminere deliquia, sicq; misella lecto affigi, cœperunt. Tum præmissis universalibus purgatione, atq; V. S., externe pro spinâ dorsi Linimenta nervina, pro artubus aquæ articulares salinis spiritibus fœtæ; tandem quoq; thermæ artificiales ex sulphure, succino, & calce vivâ, interne Absorbentia,

bentia, præ cæteris Martialia, Zinnabarina, iisq; ſociata anodyna, Arc. duplic. Mynſ. Eſſentia pini antiſcorbutica, Eſſ. Lign. Compoſita, Sp. cochleariæ comp. Spiritui Sal. Armon. & liquori anodyno combinatus, ſucceſſive ordinata ſunt. His nihil proficientibus Decocto ex

Lign. Juniperin. ℥vj. Buxi ℥iij.
Sanct. ℥ij. Saſſafr. ℥j.
Rad. Bardan. ℥iij. Helen. ℥ij.
Strobilor. Pinaſtr. ℥iv.
Baccar. juniperin. ℥ij.

Hoſtem ita aggreſſus ſum, ut ter de die ægra aliquot ejus Uncias exhauriret, mane calidas, cum ſudore in Laconico excitato, à meridie & veſperi, ne vires nimium attererentur, frigidas, absq; eo, ex remanentiâ Bochetum fieret, loco cereviſiæ bibendum. Nil minus tamen quam votis reſpondebat ſucceſſus, cum ſperati levaminis locum maximi languores & varii partium ſpasmi occuparent. Tum enim oculi ſæpius contorquebantur, lingua in globum convolvebatur, cum loquelæ abolitione, manus per intervalla rigebant, & terebrante in volâ dolore fodiebantur, duos ex inciſoribus maxillæ inferioris acutiſſimus corripiebat ardor, hypochondria tendebantur immenſum, ventriculus & mammæ inflabantur, cum exquiſitiſſimo inprimis circa papillas ſenſu. His malis obicem rurſus ponebant Caſtorina Spiritui antiſcorbutico, vel etiam volatilibus ſalinis juncta, & veſicatorium nuchæ applicatum. Notabile enim erat, nullum, Opiatorum, largâ licet manu exhibitorum, neq; hic neq; in artuum antea recenſitis doloribus, fuiſſe effectum. Jam vero, ubi hæc conſopita nonnihil videntur, priſtinæ membrorum lancinationes actam antea fabulam magno conamine repetunt, cui accedunt tubercula in manibus & capite, absq; cutanei coloris mutatione, modo ſurgentia, modo diſparentia, quorum unicum in capite, per porum ſponte apertum, nonnihil purulenti ichoris fudit, ægrâ ſimul de tetro ſapore querulâ, quem vomitorium ſufflaminare per diem, non

vero penitus auferre valebat; irrito pariter tentamine per duplex veſicatorium cute ſupra genua exulceratâ. Cæteris igitur omnibus remediis majus malum cum videretur, refractario morbo heroicam tandem opponere manum decretum eſt. Inibatur de Salivatione Conſilium, quod, inter tardos licet ſucceſſus, quo executi fuerimus modo, ſequentia Diarii noſtri Excerpta; prout illa tum temporis tumultuariè notata, communicabunt. Deſtinabamus autem primo intentioni noſtræ internum Mercurii dulcis uſum, ut vulgatiſſima tonſorum unguenta evitaremus, ſicq; die 16. Maj. ſub introitum lecti veſpertinum, formatas cum extracto Scorzoneræ aquoſo Pilulas quinque ex ipſius ℈ß. offerebamus. Tum inter ſolita membrorum tormina, accedente nauſeâ noctem conſumpſit. Die 17. Maji, idem manè præbium, quod decem ſedes exceperunt. Die 18. Eadem eodem tempore doſis, ſeptem comitata ſedibus. Veſperi ſumptâ Eſſ. Bezoardicâ anodynæ maritatâ, ſine dejectione tolerabiliter quievit. Die 19. matutino tempore pilulæ, doſi pomeridianâ notatæ jamjam mixturæ, ſedes præveniente. Die 20. mane idem Medicamentum. Poſt meridiem teter in ore ſapor, gingivarum intumeſcentia, menſtruorum apparitio, ſedes duæ. Veſperi doſin conſuetæ Eſſentiæ cepit. Die 21. abſtinuit à Pilulis. Partium, oris eadem conditio. Ptyaliſmi principium. Magni languores oborti ſunt, artuum intenſiſſimi dolores, tremores, momentanei ſpaſmi, cum momentaneâ rationis & loquelæ abolitione. Eſſentia Caſtorei aliquoties de die repetita, ſpaſmodica pathemata ſopiebat, omnem tamen noctem, dolores artuum reddiderunt inſomnem. Die 22. Maji. Poſtquam præcedente die circiter libram ſalivæ reddidiſſet, hâc, fere duas ejecit. Nox inſomnis. Languores Eſſentiâ Caſtorei inhibiti ſunt. Die 23. Maji cum ſalivatio plurimum imminueretur, rurſus Pilulas quinq; deglutivit, & elapsâ horâ, ad præcavendas ſedes, primam ex Eſſentiâ bezoardicâ, & anodynâ miſturam. Hâc nocte crurum dolores mitiores, ſomnum tamen oborta tuſſis, turbavit, Triginta ſex horarum

rarum spatio libras duas expuit. A die 24. Maji rarus adeo salivæ proventus, ut vix libram dimidiam pondere, nycthemeri periodo, æquaret, tanta vero internorum medicamentorum solidâ inprimis formâ exhibitorum nausea, ut omni illorum usu exclusi, quam antea repudiaveramus inunctionem, jam inviti accersere cogeremur. Quater igitur per distincta duorum, trium, vel pro symptomatum, eodem tenore procedentium, conditione, quatuor dierum intervalla, sequenti simplici Linimento articulos brachiorum & pedum horumq; plantas, ipsa inunxit: ℞. Mercur. viv. ℨij. Axung. Suill. ℥ß. vix tamen aucta Salivatio, sed fluor uterinus albus, antea virgini nunquam visus, copiosus successit. Disparuit autem maximam partem die 4. Junii, cum metu ulcerum in vaginâ uterina ab acrimoniâ humorum facile gignendorum, per topica jamjam sistere eum decrevissemus. Die 5. Junii, ubi concessa hactenus abstinendi à Medicamentis venia, illorum tædium nonnihil demulserat, vesperi Bolum ex Diascordii Fracastorii ℨß. & Mercur. d. ℈j. accepit. Ab hoc die 6. & 7. Jun. magis quidem faucium tumebant glandulæ, largiore tamẽ imbre minus irriguæ. Decoctum specierum Emollientium pro collutione oris ordinatum. Negotio tardis adeò gressibus procedente, alius Mercurialis Medicamenti usum in auxilium vocassem, nisi proprium intra Laboratorium parati fortuita cum inopia, afflictæ Virginis vitam, neglectim sæpius observatis officinarum laboribus exponere dissuasisset. Hinc die 8. Junii trochiscorum sublingvalium ex Mastichis ℈j. Mercur. d. ℈ß. c. s. q. mucilaginis Tragacanthæ formatorum, frequens masticatio commendabatur. Sed & hâc vix sputi ℥vij. per 24. horas eliciente, die 10. Junii Bolum ex Merc. d. ℨß. Diascord. Fracast. ℨj, cubitum itura, repetiit. Die 11. Junii cum torminosis aliquot sedibus, decem Libras excedens urinæ colluvies, quam copiosissimus viridis mucus, non ex glandulis uterinis, sed vesicâ (ut accurate jussu nostro observaverat ægra,) progrediens, stipabat. Die 12. Idem muci, sed albi cum urinâ, profluvium, eadem quæ supra salivæ quantitas.

Die 14. Junii assumpto rursus Bolo, ingrati Diascordii loco, Conservâ rosarum blandiore reddito, quietem nocturnam invitabat. Die 15. menstrua apparebant, atque inter continuos à meridie languores, hypochondriorum abdominisq; dolores, parciori salivationi septem quoque sedes nectebantur. Die 16. Junii ad vigesimum usq; tertium repetitæ sæpius virium Ecclipses, & salivæ fluor, libram quotidie vix attingens: Die 24. Junii, cum nox dolorosa hypochondriis esset prægressa, & cessante lunaris tributi cursu, eadem fluoris albi quæ salivæ quantitas manaret (absq; ullo tamen genitalium vel excoriatione vel pruritu) evacuationis diuturnitate, educendorum humorum parcitatem compensaturus, denuo unguenti ex Mercur. viv. ℥j. axung. suill. ℥ij. quartâ parte, hâc vesperâ artus illiniri volui. Proxima ab hâc dies, Salivæ libram unicam obtulit, cum solitis languoribus & nocte, copiosas maculas lividas scorbuticas parturiente. Sequentibus per intervalla diebus reliquum linimenti cessit, sputo ut plurimum libræ uni respondente, ut raris ab ægrâ annumeraretur contingentibus, cum ter vel quater, libris duabus æquiponderaret. Eadem gelatinosi recrementi congeries, molesto quem jam muliebribus inferre sensu incipiebat, majores illorum minitata læsiones, suffumigium ex mastiche recepit. Mox substitit fluxus, notabiles autem præcordiorum anxietates, & dicatarum respirationi partium, spasmi, adeo pectus constringebant, ut funibus quasi coacta, aperto interdum ore auram captaret. Spiritus Sal. Armoniaci anisatus, Essentiæ anodynæ mistus, aliquid solatii ferebant, cum post octo vel decem ab ultimâ inunctione, dies, alvus unâ nocte viginti quatuor vicibus sponte, cum aliqualibus tamen torminibus, & viscidissimæ saburræ exitu, solveretur, quo ipso pectoris symptomata maximam partem evanescebant. Circa idem tempus ordinarius catameniorum reditus. His finitis, dives rursus glutinosæ lymphæ per pudenda proventus. Artus nihilominus variæ lancinationes, inprimis pedum plantas, digitorum omnium, nasi atq; labiorum extremitates,

non-

nonnunquam vellicabant .Tandem tot ſuperatis tædiis, à vigeſimo die Julii rigores veſpertini, cum inflatione ventriculi ſuperpondii loco, forte ex ſalivâ incaute deglutitâ, has partes onerante, acceſſerant, quibus vomitorio ex Tartari emetici granis quatuor obviam itum. Triplex ab eo provocatus vomitus adeo humores commovit, ut illâ die ſaliva duas libras exceſſerit, poſterâ tamen mox imminuta. Non procul aberamus, quin ſymptomatum rariore decreſcentiâ perſuaſi, de ſucceſſu laboris impenſi deſperaremus, unde remoto omni remediorum auxilio, ſub commendato laudabilis diætæ imperio, ſpectatores potius eſſe Scenæ malebamus, tandem tamen læto fine, moram compenſantis. Per multas enim adhuc hebdomades ægrâ quoq; liberiore jam tum aëre fruente, libere, quamvis lente repetans Ptyaliſmus, ſic exſpectationi noſtræ reſpondit, ut tandem cruciatu omni extincto de non pœnitendo patientiæ ſuæ fructu, patiens noſtra ſibi adhuc dum gratuletur. Antequam vero de tabulâ manus, hoc notari velim, toto recenſiti temporis curſu, inter tot dolorum atq; ſalivationis moleſtias, nihil unquam vel pleniori habitui vel florido extra lipothymias ægræ colori deceſſiſſe, magnâ quidem admiratione noſtrâ, ſimul tamen & certitudine, eam roboris conſtantiam, ferendo diuturno huic oneri ſemper parem exiſtere. Congruus autem naturæ intentioni adeo fuit hic evacuandi modus, ut ab eo tempore, qui tum artificialis erat, nunc ſibi proprium reddens, vitioſâ pro ſexus genio, diætâ, novis inquinamentis maſſæ humorali illatis, ſpontaneam quotannis inſtante Majo excitet ſalivationem, eousq; cum euphoriâ ſubjecti procedentem, ut gingivarum, linguæ, atq; palati inductæ exinde fiſſuræ, gargariſmis indigeant, donec periodo ſuâ abſolutâ liberum morboſâ ſarcinâ corpus, rurſus derelinquat.

OBSER-

OBSERVATIO CLXVI.

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

Salivatio Mercurialis Epilepsiæ habitualis averrunca.

MOrbi, qui puerilis ætatis transgressi limites, ipsam sine mutatione pubertatem comitantur, ut difficultate suâ Hippocrati jam tum suspecti, sic triste perennitatis suæ Fatum, communissimo omnibus exemplo quotidie adhuc dum docent. Præ aliis lugubri facie notabilis Epilepsia, quâm raro, radices ubi firmiores egit, extirpetur, vel horrenda platearum ostendunt spectacula, dum quos Juvenes olim convelli videris, nunc senes quoq; torqueri palàm cernas. Est tamen ea temporum nostrorum felicitas, ut, quos antiquitas, desperatæ incurabilium gregi adscripsit, eos Pomœria sua divinis auspiciis gloriosius hodie extendens Medicina quotidie restituat. Sedecim annorum Juvenis, dicti veritatem vindicabit, qui â primis vitæ annis, ad illum usq; ætatis terminum, crebriore Epilepsiâ corruens, plurimorum Medicorum consilia in vanum fatigaverat. Sentiebat autem imminentis mali præsagum sinistri hypochondrii dolorem, cum incipientes ibi mesentericorum plexuum lienarium ex parte & stomachicorum spasmi, mox nauseam parerent, tandemq; altius ad nervorum principia pergentes, ipsam rationis arcem turbarent, atq; confuso ibidem inquilino spiritu fortissimas convulsiones inducerent. Tum vero canis instar ringebat simul & dentibus, quodcunq; obvium, lacerabat. Non sumptibus miseri Parentes, neq; studiis pepercerant Medici, quibus infensum omnigenæ optimi Juvenis fortunæ morbum, propellerent. Cunctis hâc ratione in cassum adhibitis præsidiis, nihil mihi de tristi hoc statu consulto, in vulgaria Antiepileptica, Cephalica, Splenetica, Antihypochondriaca &c. fiduciæ, quin, si quicquam opis

opis sperare liceret, à potentiore id expectandum rhizotomo, pronunciarem. Annuentibus, quorum intererat, parentibus atq; consanguineis cæteris, præmisso solùm purgante, Salivationi destinatum Juvenem, simplici ex Mercurio & axungiâ porcinâ unguento illiniri jussi, nec quicquam notabilis totum curationis obtulit stadium, nisi quod salivationem segnius quandoq; se gerentem, Mercurio dulci stimulaverimus. Ventriculi pathemata ex muco, tempore somni, eò delapso, nata, vomitorio sustuli, loco cerevisiæ autem, quo Ptyalismus tempore durabat, sequens decoctum hauriendum suasi.

℞. Lign. Juniperin. ℥ij.
Buxi.
Coryli āā. ℥j.
Sassafr. ℥ß.
Rad. Pæon. mar. ℥iß
Sarsaparill. ℥vj.
Fol. Betonic. mj.
Chamædr.
Chamæpyt.
Verben. āā. mß.

incis. & contus. g m. macerentur in Aqua Comm. ℔ xij. loco calido per diem & noctem, post coqu. ad med. in fine decoctionis nonnihil liquiritiæ pro gratiâ saporis addendo. Medio fere sputationis curriculo, leviore accessu, convulsiones valedicebant, nunquam per elapsum, quo hæc scribo biennium vel levissimis notatæ indiciis, juvene non tantum sanissimo, sed & in assiduis, quibus se consecravit Studiis, inoffenso pede alacriter progrediente.

[A. 1691. d. 3. Maji Uratislaviâ Noribergam missa.]

OBSERVATIO CLXVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Tussis molestissima, lethalis.

QUàm verè dixerit Plinius, Nat. Hist. Lib. VII, Cap. 51. ex auctoritate Censorii Catonis, senilem juventam præmaturæ mortis esse signum; satis comprobavit inopinata mors & immatura Filioli mei natu minimi, Christiani Henrici Hannæi, ne biduo quidem ægrotantis. Hic, in tertio suæ ætatulæ Anno, tot ediderat altioris indolis & securæ frugis indicia, ut è pulcherrimo puerulo Virum elegantiorem interpretarentur singuli, ipsemet vegetus & bene robustus. Sola Tussis cæterà sanissimum affligebat subinde, sed tamen levi negotio discussa sæpiùs; donec ultima ista è suo vallo ferale detonans, & dedignata recedere, vita dignissimum infantulum tumulo adstituisset. Rigaverat beati nares Gravedo per aliquot dies, sed sine omni molestia, me ne tantillum exspectante in pace Leonem, cum lusus risusq; materiam captaret ubique, pro more, Filiolus. Verùm nocte, vicesimum diem Julii à 21. distinguente, ad Fauces conversi & Pulmones pituitosi humores, tam diram excitaverunt Tussim, Asthmate suspirioso & biliosis comitatam vomitibus, ut mearet arctissimè interclusus spiritus, resonante ferale Tussi lethifera, &, (quod mirari licuit,) quasi è dolio reboante inani. Sic horas diurnas nocturnasq; molestissimè transegit niveus hicce Æternitatis Candidatus, multum sitiens, nec leviter æstuans! licet omnia, mecum, huc conferret præsidia Nobilissimus & Experientissimus Socer meus, quibus, ex Artis servandorum hominum methodo, retrahi è fuga potuisset, quantocyùs se proripiens sanitas, donec has turbas æternâ quiete consopiret meridies 22. Julii, tum cum Animulam, quam Deo debuit, Cœlo redderet Angelis sociandus.

Quæ de hac Tussi puerorum, disseruit. Experientiss. Willis, Con-

Convulsivam illam nominans, seu suffocativam, legi merentur, Pharmaceut. Rational. Part. 2. Sect. 1. Cap. VI. p. m. 118. Nec ignorari debent, quæ de eadem, Gallis Quintana dicta, è Ballonio adducit Celeberrimus Bonetus, Anatom. Pract. Tom. 1. p. 448.

OBSERVATIO CLXVIII.
D. GEORGII HANNÆI.
Conceptio elusa.

QUestus sum ante sexennium, Ephemerid nostr. Tom. XI. p. 221. periculosissimum fuisse, apud nos, Puerperis Annum seculi hujus Octuagesimum quintum, idemq; mecum de eodem quæstus est Anno, nomine Fœminarum Helveticarum, Excellentiss. Dn. Collega, D. Carolus Josephus Müllerus, Ephem. Curios. Tom. XIII. p. 327. Nunc meminisse non pigebit, proximè elapsos Annos, M. DC. LXXXIX. & XC. parùm mitiùs egisse, apud nos, cùm Gravidis, quas videbantur iidem in longum sui reservasse ludibrium. Varias novi, non levioris, sed honestioris, sortis Matronas, tam dubia in hoc foro ludentes alea, ut, quid de ipsis factum fuerit, nescierint ipsæmet. Nihil his constiterat de tempore Conceptionis, nec ulla ipsis in mentem venerat Graviditatis suspicio, (cùm menstruale se non sisteret profluvium, nec Ancunulentis, ut loquar cum Festo, subducerentur,) antequam uterus turgescens, hominis inchoati, &, quod præponderat, Motus subsecutus, pleniùs elaborati, dedisset indicia. Sic inter spem & metum, traxêre mensem, donec frustrà exspectatum Partus tempus comprobaret istum mimum suam, in hoc theatro, captiosiùs quàm feliciùs egisse personam. Ab hoc termino cessabat Motus, & nonnullarũ detumescente, (aliarum non item.) Abdomine, spes parturiendi decollabat. Harum una utero eructavit, non Molam veram, sed sarcinulam, scroti puerulis æmulam, quà figuram externam, quà internam verò, è meris

venis, rectis, obliquis, transversis, coagmentatam, sed lochiis comitatam abundè.

Atque ita non est de nihilo scrupulus, quem nobis injiciunt, signa conceptionis fallacia esse demonstrantes, Rodericus à Castro, Univ. Mulier. Morb. Medic, P. 1. Lib. III. Cap. 7. p. m. 125. Zacchias, Quæst. Medico-Legal. Lib. I. p. m. 225. Sinibaldus, Geneanthrop. Lib. X. p. m. 848. cum huic pondus, suis exemplis, toties addant deceptæ Matronæ, licet Matres esse didicerint jampridem.

OBSERVATIO CLXIX.
D. GEORGII HANNÆI.
Cornu Anatinum.

RArum Naturæ privilegium, quô in censum Cornigerorum hactenus venerunt variæ, his armis assuetæ minus, cum Aves, tum Bestiæ, decantaverunt alii, etiam in nostris Ephemeridibus Curiosis, Celebratissimi Dn. Collegæ. *Leporem Cornutum* delineavit Excellentiss. Dn. D. Clauderus. *Gallum Cornutum* adumbravit Experientiss. Dn. D. Lochnerus. *Anserem, Catum Corvumq; Cornutum* descripsit maximus Amicus meus, Nobiliss. Dn. D. Paullini, cujus indefessam in scrutando abdita Naturæ mysteria solertiam satis laudare nequit Orbis Eruditus. Adeò, vix alibi major est Naturæ lascivia, quam in Cornibus, quæ modò finxit in palmas, modò sparsit in digitos. His Cornua dedit ramosa; in anfractum convoluta; istis, in dorsum adunca; quibusdam, rugarum ambitu contorta; aliis, in leve fastigium exacuta; nonnullis, in terram directa. Ego, proximâ Æstate, Pullum Anaticum vidi, cujus caput plumeus cohonestabat apex, & muniebat Cornu, sed digito Aviculæ simillimum, in unguiculi desinente mucronem. Mortuo detractum ego possideo, quod, inter abscindendum, observavi, non è Cranio natum fuisse, sed surrexisse modò è cute. Numne symbolam suam huc contulerit incubatus Gallinæ Indicæ,

dicæ, Ovum hoc fortâsse calcantis sæpiusculè, & inusitatæ imaginationis vestigia inculcantis nondum nato privigno judicent me eruditiores. Quàm facili quippe negotio transeant in pullos mores incubantium, eleganti exemplo Anatinorum pullorum, Felis incubitu prolectatorum, comprobavit Academiæ nostræ Curiosorum Ocellus, Amicus meus & Collega cum Excellentiæ nota memorandus ubique, Dn. D. Paullini Observ. XXI. p. 199. Appendicis suæ, ad Annum IV, Decuriæ secundæ Ephem. Curios. Sit quicquid sit! fateamur nihilominus verissimè dixisse Plinium, Natur. Histor. Lib. XI. Cap. XXXVII: Cornua multis quidem & Aquatilium, & Marinorum, & Serpentum variis data sunt modis; sed quæ jure Cornua intelligantur, Quadrupedum generi tantùm.

OBSERVATIO CLXX.

D. GEORGII HANNÆI.

Puerperium infelix, mirô secundatum modô.

SOllicitaverat, superiore Annô, Lucinam votis infinitis misera Puerpera, per integrum triduum, sed constantiùs, eheu! quàm feliciùs. Frustra namq; Diis Nixiis supplicatum est, cum utero sufflamen injicerent Postverta & Pertunda. Tandem, abeunte in furorem Patientiâ læsa, è lecto se proripiens paritura, in lacum sese mergit fidentiùs; ibi ultima passura potiùs, quàm cum latentibus Hecates nodis, nexusque celantibus, inter planctus & ejulatus, luctatura diutiùs. Inde cum omnium horrore extracta, vix benè intulerat triclinio pedem, antequam Gemellos peperisset, sed infelicissimo sibi adhærentes coalitû corporis. Nihilominus, præter omnium exspectationem, vel implevit, vel elusit Bonæ Deæ sortem eadem fæmella; hoc uno felix, quod, quos cum magno dolore

 pepe-

pepererat, cum majore mœrore viderat, sacro expiatos lavacro, tumulo lætabunda actutùm contegeret.

[*A.1691. d.17. Maji Othiniâ Augustam Vind. missæ.*]

OBSERVATIO CLXXI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Vipera duplici capite prædita.

ILlustr. Franciscus Redi, Italicæ Medicinæ decus, Patronus ac Amicus meus semper colendus, in principio sui libri, cui tit. *Observat. Animal. viv. in animal. viv.* narrat se vidisse serpentem duobus capitibus ornatum; quod idem ego observavi Anno 1690. Vidi enim apud quendam Circulatorem Viperam duplici capite præditam, quæ ab ipso custodiebatur magna diligentia; hac enim curiositate multos alliciebat Auditores, ex quibus major lucri spes accedebat. Figuram ipsam istius Viperæ subjungo.

Fig. XXXVI. p. 332

SCHOLIUM.

SErpentem bicipitem inter rariora D. Schwammerdamii servari, oculatus testis est *D. Stephan. Blancartus Collect. med. phys. part. 1. obs. 20.* qui unam spithamam cum dimidia longus, colore vulgares serpentes æquat, & in utraq; corporis extremitate caput exiguis squamis tectum habet; cujus etiam Idem figuram adposuit. Ex relatione etiam D. Wilhelmi ten Rhyne, in Java gigni, *part. 2. obs. 23.* scribit, bicipites extrinseca forma, verum haud interna partium structura, sic sæpe multos decipiente suo lusu natura. De iisdem, vel similibus in *Actis Philosoph. Anglic. num. 43.* §. 2. agitur; ast cum capras capellas vocari ibidem innuatur, si, uti videtur, ad idem genus spectent, quod lapidem illum famosum alexipharmacum suppeditare creditur,

non consueto naturæ ordine, sed monstroso excessu duplex illud caput ipsis obtingeret; cum nempe alii de ista serpentum specie tale quid non animadverterint. Quin & Amphisbænam geminum caput, ad caput nempe & caudam situm habere cum *Plinio* multos scripsisse quis nesciat? Sed digna sunt, quæ hîc adducantur *Wolffg. Franzii* verba ex *hist. animal. sacr. part. 4. cap. 4. Amphisbæna est ille serpens, quem fingunt esse bicipitem, cum tamen nullum animal habeat duo capita, nedum plura. Si qui omnino bicipites unquam visi fuere serpentes, eos aut Phantasmata diaboli rectè nominabimus, aut monstrosis ita extitisse dicemus, sicut anseres quadrupedes, gallinæ bicipites & tripedes quandoq; sed rarò extiterunt, propter causas etiam physicas. Apud Græcos idcirco dicitur Amphisbæna, quia more vermium repit nunc in anteriorem, nunc in posteriorem partem. Imperiti Græcæ linguæ interpretati sunt de serpente bicipiti. Occasio erroris etiam illa fuit, quod magnitudine vermem terrestrem ingentem æquat, & ita quidem, ut toto corpore æqualem habeat crassitiem. Hinc factum est, ut qui non poterant distinguere exactè, in quo loco caput esset, & tamen videbant eum ex utraq; parte progredi, bicipitem esse existimaverint.* Confer. ea, quæ de eodem serpente prolixius disserit *Johann. Faber in Histor. natur. Mexican. pag. 792. &c.* ubi etiam imaginem amphisbænæ Parisiis allatam subnectit, quæ si ficta non fuerit, & ipsa monstrosorum ordinem ingredi merebitur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CLXXII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Epilepsia Arthritide superveniente fugata.

MUlier quædam Ferrariensis plurium liberorum parens, annorum 40. à frequenti epilepsia 25. annorum spatio tormentata fuit; at nunc post pedis sinistri arthritidem non amplius jam per tres menses sensit sonticum affectum.

OBSERVATIO CLXXIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Phrenitide vena jugulari secta curata.

JUvenis 31. annum agens, temperamenti calidi & sicci, negotiis impensè deditus, adeoq; vigiliis obnoxius, meri potui maximè indulgens, sævo capitis dolore ac febri acuta corripitur, cùm siti, vigiliis, somnisq; turbatis & clamoribus, à quibus temerariè loqui cœpit, floccos ac festucas carpere, & nugari, atq; continuè delirare; familiares non distinguendo. Vocatus ego, clystere primo acri injecto, jubeo jugularem venam secari, & sanguinem ad uncias decem extrahi; quo facto cessavit delirium, ac febris remisit; hinc laudani opiati grana tria cum conserva rosar. q. s. assumpsit, ad somnum conciliandum, post quem melius se habuit, atq; post copiosum sudorem perfectè convaluit, & nunc sanus vivit, nec minimum doloris capitis sentit.

[*A. 1691. d. 25. Maji Ferrariâ Augustam Vind. missa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CLXXIV.
D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.
Vulnus Capitis cum fractura cranii & fungo.

NObilissimi Domini Michaëlis Rietmanni Mercatoris famigeratissimi Filius, die 18. Februarii 1683. in hanc lucem editus, animi & corporis supra ætatem vegetioris ingenii felicis, habitûs teneri & gracilis, in Sudores levi ex motu diu noctuq; exsolubilis, die 31. Julii 1690. circa quintam vespertinam de equo ad velociorem cursum incitato in terram decidit, caput vel lapidi allisit, vel uti prius existimatum fuit, ab equi soleâ calcatus, vulnus prægrande in capitis dextro bregmate versus suturam sagittalem accepit. Puer utpote naturâ alacrior, sponte in pedes sese erexit, cùm verò copiosum sanguinis profluvium animadverteret, animo pene derelictus, & ab accurrente plebe ad Chirurgum peritiss. Dominum Sebastianum Mullerum deductus, mox animum recollegit, & vel explorationem vel deligationem vulneris non nisi durioribus verbis tandem exceptus, concedere voluit. Capillis derasis, sanguinis fluxu coërcito & vulnere debitè deligato propinabatur à Chirurgo potiuncula contra casum ex decoctione specierum traumaticarum parata, quam Patiens vomitu mox reddidit. Circa octavam ego vocatus, puerum à vomitu continuo delassatum & omnibus viribus fractum, qui levem corporis commotionem vel verbi prolationem iterato vomitu luebat, cum pulsu debili offendi: quietem summam imperavi & mixturam cochleatim exhibendam præscripsi, ex stomachicis & Archæi ferociam compescentibus, Aqu. sc. Menth. Flor. Aurant. Confect. de Hyacinth. Theriac. cœlest. & Syrupo anodyno. Totâ nocte singula assumta revomuit, mane stomacho applicatum Emplastrum diachalcit. cum Theriaca, oleo N. M. & balsamo de Peru. De mixtura stomachica non

nisi tertia pars cochlearis, & tantum quoq; de jusculis vino acidulatis subinde exhibitum, cum præsenti levamine. Secundo die vulnus deligatum non fuit, novæ ob metum hæmorrhagiæ. Stomachus sub vesperam omnia minori dosi ingesta toleravit. Patiens non nisi de frontis intenso dolore & scotomia post quamvis capitis commotionem conquestus est. Tertio die remotis applicatis, vulnus figurâ suâ ovali longitudinem sesquiunciæ, unius latitudinem unciæ habuit, & cranium medium pollicem depressum, apparuit. Dolor in fronte medio inter utramq; oculi orbitam loco vehemens adfuit, vires deficiebant, somnus fuit inquietus & brevissimus, vomitus quandoq; rediit. Cuti cum subjacente panniculo carnoso ex contusione sphacelatis, suppuratione digestivis promotâ ablatis, cranium nudum visui se obtulit, hiante per ejus medium oblongâ & stylo exactè perceptibili rimâ ceu fissurâ conspicuum. Quinto die ex pertuso cranio fungus pullulavit digitum crassus, pollicem longus, pede graciliore suffultus, è medio vulneris prominens, ad latera facilè mobilis, à cujus utraq; parte ossibus cranii denudatis cum filamentis carptis pulveres ad ossa specifici, fungo verò impositum unguentum suppurativum, reliqua vulneris cavitas impleta filamentis siccis, obtecta singula Emplastro de Betonica cum stictico commixto, & caput cum vertice inunctum Ol. è floribus Slotani, & lumbricorum, fronti quinetiam anodyna varia applicata fuerunt. Interea Patiens plus nimium sensibilis, neutiquam necessariam vulneris explorationem tulit. Parentibus proposita fuit indaginis accuratioris & forsan cranii depressi elevationis necessitas ad id nonnunquam in privatis discursibus ab Excellentiss. Archiatro nostro Domino Doct. Baumgartnero impulsi: Sollicitatum sæpius fuit, ut & Ipse Chirurgicarum ἐγχειρίσεων peritissimus, vocaretur, horruit verò & contremuit Patiens si vel fortuita Ejus mentio incideret: Parentes, Filii tenerrimo amore dignissimi, malis profundiùs affecti, violenta quævis seponere, & mitissimam quæ quidem inveniri possit viam procedere jusserunt, id constanter incul-

inculcantes, Filii vires acriori medendi generi sufferendo impares esse, & vel solo ex metu convulsionibus ac discrimine vitæ expositum iri; malle pro in eum ab usu remediorum mitiorum succubuisse, quàm tantis tædiis, tantisq; inferendis doloribus eventui ancipiti exposuisse. Itaq; cùm nulla symptomatum deteriorum præsentia, omnem de schediis & inæqualitate irritativâ interioris cranii partis suspicionem excuteret, sepositâ ejusdem elevatione quâ ceptum viâ perrectum ad trigesimum usq; diem. Interea temporis cùm ossa nigredine inficerentur, dolor in fronte & à parte vulneris postica ad usq; auris basin intenderetur, fungus ne minimum decresceret, quin potius omnes vulneris oras expleret, solis exsiccantibus hunc tractare constituimus, ac proin pulverem Paræi ex partibus duabus Sabinæ & unâ Ochræ confectum, mane & vesperi imposuimus: alteri ad ossa destinato euphorbium addidimus. Ossiculum A. quod exterius cranii tabulatum credidimus, magis magisq; è profundo indies elevatum tandem 13. Septemb. & 45to vulneris die, à fungo ex ossiculi loco natali succrescente omniaq; ejusdem vestigia obturante non sine dolore (frontis præcipuè) extrusum fuit. Pulvis Paræi ad finem usq; mensis Septembris quatuordecim sc. diebus usurpatus nihil effecit: acuatus proin Alumine usto, notabilem quantitatem absumsit instar pellis quotidie separabilem. Symptomata dolorifica cùm exinde increscerent, vomitus omnium assumtorum rediret, & Æger ex defectu appetitûs & somni, lentâ febre extabesceret, acriora omnia, utpote communi Chirurgorum peritissimorum suffragio damnata, & infelicis hujusmodi sobolis genuina genitrix nuncupata, exulare jussi; compertissimum quamvis habuerimus, ossiculum A. quod interea abscedebat, labia vulneris mordicando atq; fricando, dolores egregiè aduxisse. Jam verò vestigiis insistere Fabritii Hildani conclusum, qui genuinam fungorum curandi methodum Centur. I. Observat. 15. prolixiùs tradit, effectui datum non sine successu, dolor scilicet capitis ab eo tempore (præsertim postquam subsequente septi-

manâ d. 6. Octobris aliud adhuc ossiculum B. priori multò minus, sine notabili alteratione prodiisset) cum omnibus symptomatibus mitescebat, & propemodum sublatus fuit: appetiit, comedit, somnum habuit, actiones omnes animales vitales & naturales ritè obiit, corpore insigniter adauctus, ex testimonio Parentum totâ suâ vitâ habitior non fuit; vestibus ordinariis indutus hinc inde obambulavit, cecinit, saliit, & pro more lætissimus ludis puerilibus tempus fallebat: mansit ita ad usq; duodecimam septimanam, finem incirca Octobris, quo temporis spatio fungus faciem minimè mutavit. Sub quarti verò mensis initium, cùm puer tempestate pluviosâ licentiosiùs è fenestra prospexisset, & horrore subitaneo cum subsequentibus ardoribus, dolore frõtis &c. correptus esset, fungusq; manifestè increvisset, me inscio pulvis Euphorbii cum Alumine usto inspersus, & paucos intra dies penitus absumtus fuit. Ast verò alius intra 24. horas, ovi gallinacei magnitudine extra vulnus prominens succrevit: Symptomata pristina invaluerunt, insuper accesserunt dolor in vertice exquisitus, anorexia, sudores, sitis, terrores, agrypnia. Superficie fungi absumentibus detractâ, pulsatio ingens arteriarum in eo conspiciebatur, paulò durius instrumentis ferreis tractatus, sanguinem copiosissimè fudit. Retulit aliquando Chirurgus, stylum per medium fungi ad insignem longitudinem versus latus lævum intrudi posse, alium meatum rectà deorsum versus substantium cerebri stylo patere; unde qui rarius tum temporis ægrum visitavi αὐτόπτης esse, & studiosius inquirere volebam, num intra vel extra cranii parietes sinus hic lateat? Institutâ exploratione tam profundè penetrabat stylus sine ulla quidem resistentia & ullo Patientis dolore, ut ipsissima cerebri substantia perforata mihi videretur, idcircò omnem in posterum explorationem uti temerariam ita in affectibus capitis periculi plenissimam seriò prohibui. Pus album & probè coctum nonnunquam ex dicto sinu profluxit, aliquando verò, quod post principium Novembris contigit, aliquot diebus penitus obstructus, nil præter tenue serum

emisit:

emisit: Dolor exinde capitis & verticis immaniter increverunt, vomitus & cætera symptomata augebantur, quæsitus idcircò meatus, cujus ab aliquo tempore vestigia reliquimus, denuò fuit, inventus etiam, & puri copiosissimo exitus paratus, ex quo in instanti, incantamenti adinstar symptomata dicta evanuerunt. Tentata rursus à Chirurgo fungi per absumentia exstirpatio, quâ impetratâ compressio præpedire novam propullulationem animus fuit: at symptomatum indies increscentium vehementia, & æger magis magisq; corpore viribusq; deficiens, omnem optati successus spem præcisura videbantur. Decimo Novembris die cùm hactenus omnis industriæ fructus perditus & Penelopes tela toties retexta fuerit, corpori fungoso filum sericeum duplicatum arctius quotidie constringendum, injicere statutum, quod peractu tantò facilius visum, nobisq; majores addidit stimulos quò basis reliqua corporis mole gracilior fuerat; at pulsatio arteriarum enormis concitata, quâ integer fungus commoveri ac subsultare videbatur : perrectum nihilominus quo ceptum pede erat, donec cum maximo & intolerabili fœtore maxima ejus pars putredine consumta unà cum filo excidisset. Vulnus ichorem serosum copiosissimè fudit, quo linteamina quævis capiti imposita velut aquæ intincta madebant. Dolor frontis & occipitis permanebat; convulsionum indicia adparebant ; sudores colliquativi augebantur, & habitus corporis reliquus lentâ continuâ febre sensim conficiebatur. Die 17. dicti mensis cùm Celeberrimi & Excellentissimi Domini Doct. Brunneri, Fautoris mei Colendissimi in patrias oras reditus, (pristinæ sanitati felicissimè restituto Serenissimo Principe Hasso-Cassélano) ex propriis quibus me altero post sui adventum die dignatus est literis innotuerit, non defui quin statim assensu à Parentibus de Filii calamitate mœstissimis impetrato, in responsoriis exposito obiter Ægri statu rogarem, ut quantocyùs liceret, Sangallum se conferre prudenti consilio suam nobis navare operam & auxilio succurrere laboranti haud respueret. Interea fungus gangrænâ

 corru-

corruptus nigricans sordidissimus & velut à canibus dilaniatus horrendus, aspectui obveniens, Spir. Vini Theriacali myrrhato lavatus, unguento digestivo putredinē arcente munitus, & Emplastro cōsueto coopertus fuit. Febris lenta quæ hactenus æqualis diu noctuq; aderat, nunc sub vesperam suas exacerbationes pati videbatur, ex pulsu fortiore, capitis dolore adaucto, inquietudine &c. Symptomatica autem cùm fuerit ex capitis vulnere, à miasmate quodam purulento massam humorosam & spiritus inquinante, motumq; sanguinis fermentativum ac varias, ferociori ejusdem in partes impulsu, membranarum irritationes producente, profecta; juxta sedulam externorum mundificantium & partis corruptelam removentium applicationem absorbentia & alkali divitia febrifuga ex Ocul. cancr. pulver. conchar. diaph. jovial. quantum ab Ægro etiam gratiora revomente impetrare licuit, exhibuimus. Die 18. cum Patiens totam diem satis commodè tereret, circa vesperam in extremis perfriguit, soliti dolores redierunt, & tandem convulsiones, lateris dextri singulos artus cum capite, motu tremulo per integræ spatium horæ, integris sensibus concutientes successerunt, addita proin cæteris medicaminibus antispasmodica Cinnabarina, nucha & spina dorsi, inuncta fuerunt Ol. è floribus Slotan. lumbricor. & Castorei. Die 21. eâ quâ nudius tertius horâ convulsiones superius recensitis symptomatibus stipati redierunt; concusso violentius latere per mediam horæ, hemiplegiâ illud resolutum, & non tam ἀναίσθητον quàm ἀκίνητον factum, tandem frictionibus & lotionibus cum spirituosis restitutum fuit, solâ debilitate & virium impotentiâ remanente. Febris abhinc typum quotidianæ continuæ exactè observabat. Patiens totam diem bene transegit, moderatè comedit, non sitiit nec doluit ex capite, non vomuit, multò minus deliravit aut convulsus fuit. vesperi autem circa nonam perfriguit nasus, inde dolor capitis initium sumsit, & sensim usq; ad duodecimam crevit; hinc caluit & sitiit æger, deliravit & subinde convulsus fuit, postea successivè remisit & manè mitiora omnia fuerunt. Uti verò internus Ægri status deteriora quævis minitatus, ita, externus

ternus lætiora omnia & felicia promisit. Corruptæ fungi partes sensim decedebant, & hujus loco caro quidem alia fungosa, at coloris instar substantiæ cerebri cineritii, emergebat; certo nobis indicio, gangrænam profundiùs non serpsisse, nec meninges vel cerebrum ipsum corrupisse. Die 25. Novembris Celeberrimus & Excell. Dominus Doctor Brunnerus exoptatissimo suo adventu, utinam mensem maturiori! nos beavit, atq; præsentiâ per triduum exhilaravit, quæ deinceps acciderunt Patienti, continuò præsens, sedulò observavit, singula exactè consignavit, & remedia, quantum tulit Ægri deplorata conditio amicè nobiscum communicato consilio, applicuit. Cujus proin ipsissima verba apponam.

Circa sextam vespertinam vulnus deligatum fuit: est in osse bregmatis dextri supra commissuram cum osse parietali, versus suturam sagittalem tendens, ℥iß. longum ℥j. latum; versus os parietale caro firma est; versus partem superiorem oræ vulneris carne luxuriante tument, ex medio vulnere fungus propullulat nucis juglandis crassitie, multiplex instar cristæ galli, totum opplet vulnus, indolens est, pulsatione arteriarum commovetur, interdum mitius, interdum impensius, facilè cruentatur; per medium fungum meatus ducit ad profundum cerebri, quod vix explorare ausus fui, dum Chirurgus perhibuit nuper ad digiti longitudinem stylum sub cranio versus partem lævam capitis admisisse, cùm tamen sinus longitudinalis arctissimè cranio cohærens, & corpus falciforme sub dura matre stylum impedire debuisset. Sero scatuit potiùs quàm purè; illud nuper ex profundo pulsu arteriarum saliisse copiosè ajunt. Die 26. noctem habuit inquietam, doluit ex capite, fronte & occipite impensè, vomuit abhinc cum insigni conatu & deliravit; circa quintam matutinam melius habuit & obdormivit. Fungus manet idem: oras vulneris obtegit Chirurgus filamentis siccis: fungo ob purulentiam imponit Theriac. cum Camphor. spirit. Vini. aqu. lactuc. & Solani, laudat effectum hujus. Imposui stomacho cataplasma ex mica

panis

panis, fermento, pulv. menth. juniperi, nuc. moſchat. & maſtiche cum aceto cocta; toto die bellè ſeſe habuit: comedit in prandio jusculum & de pullo pauca, quod diu non contigit: loco cœnæ, hordeati cochlearia tria & pomi cocti nonnihil: itidem bene habuit, dormivit ſubinde, nullum dolorem capitis ſenſit: circa nonam naſus perfriguit, poſtea dolor capitis ſenſim incepit & crevit: bibit decoctum C. C. pulſus circa decimam intenſior fuit, non tamen caluit niſi naturaliter: circa duodecimam ſæviit dolor in fronte & occipite; caluit & ſitiit; deſæviit circa tertiam & obdormivit; poſtea ter vomuit; nunquam deliravit uti præcedentibus noctibus, nec vomitus tam vehemens fuit, nec dolor tam diuturnus. D. 27. mane querelus fuit, doluit parum ex capite in fronte; pulſus excitatior adhuc: urina craſſa & tincta cum ſedimento farinaceo: vulnus multum ſeri limpidi fudit: fungus non creſcit, potius decreſcit, & pulſatio lenior: impoſuit Chirurgus linteamina ſicca oris, & fungo mixturam ex Camphora & Theriaca; obtexit Emplaſtro anguſtiori Diapalmæ, abhinc Emplaſtro alio de Betonica, impoſuit ſplenia calida, & obligavit faſciis congruè. Poſt deligationem tuſſivit & vomuit mucoſa, ſpumea; debilis abhinc & capite tremulo, nec erecto eſſe potuit corpore: dedimus pulverem. ℞. C C. phil. præparat. Antimonii diaph. āā. gr. v. lapid. Bezoar. or. gr. iij. Cinnabar. Antimonii rectif. gr. ij. doluit ex capite; ex vulnere multum ſeri effluxit: loco prandii ſumſit bina cochlearia juris: conqueſtus eſt de dolore capitis in fronte & occipite; caluit & ſitiit. Serum copioſè fluxit ex vulnere & linteamina permaduerunt inde ac fœtuerunt. Veſperi vulnus deligatum fuit, mirum viſu! ſubſidit vulnus & fungus: per ingens chaſma cerebri ſubſtantia profundiùs viſa fuit; ſerum turbidum regurgitavit ex profundo cerebri inter tuſſiendum. Vulnus ſiccè deligavimus & emplaſtro obteximus: debilis fuit, caput tremulum: conſtabat tamen mente & integris fuit ſenſibus, etſi cerebrum magnam partem defuerit. D. 28. usq; ad medium noctis inquietus fuit, ſitiit, bibit decoctum. CC. cum Ocul. cancr. vomituriit; oculorum bulbi movebantur epile-

epilepticè; conquestus est de pede sinistro; dolor capitis non intensus fuit. D. 29. Vir Excellentissimus à negotiorum practicorum cumulo avocatus, moras rupit & discessum à nobis paravit: absentiam verò tantò tulimus ægriùs, quò propius vitæ finem instare ex subsecutorum symptomatum pessimorum catervâ subodorari facilimè licuit: primæ ejusdem diei deligationi adhuc interfuit. Vulnus quod hesternâ vesperâ monstroso ac portentoso chasmate patuit, hodie vel sui vestigia non habuit, utpote germine novo fungoso unius noctis penè oblitteratum. Quadrihorio post Celeberrimi Domini Doct. Brunneri discessum, misellus sextâ vespertinâ Tetano correptus omnia membra æqualiter extendebat. Successit Opistotonos, quo caput versus dorsum reclinatum, pedes autem versus nates retracti ad usq; sequentis 30. Novembris diei vesperam, nullam sitûs mutationem admiserunt, leviter enim vel his vel aliis corporis partibus commotis, aut extensione tentatis, tota σύστασις horrendis motibus convulsivis concutiebatur, ita etiam ori ingesta, spasmo fibris gulæ pertinaciùs constrictis per œsophagum neutiquam descenderunt, quin potius ad caput laryngis delitescentia, irritationem, tussim, vomendi conatum, tandemq; convulsiones universales excitârunt. Sensus, mens & loquela ad usq; vitæ finem perstiterunt. D. 31, Vulnus ob debilitatem ægri ac tanta commotionem corporis excipientia incommoda, deligatum non fuit, sub vesperam hordeati cochlearia tria bellè deglutiit; caput totâ die quasi dorso retroligatum gestavit. Circa sextam perfriguerunt extrema, dolores consueti redierunt, frons diu noctuq; in Matris manu teneri ac foveri debuit, â quo sibi quidquam levaminis accedere putavit: mox convulsionibus singula membra tremuerunt, mox tetano extensa riguerunt; tandem cum stertore & sonitu inter respirandum ingente, inter pias adstantium preces & fletus amaros, ex luctuosa hâc miseriarum valle ereptus, fato concessit. Celeberrimus Dominus Doct. Brunnerus egregium usum, qui ex anatome cadaveris & indagine

loci affecti accuratiore in Rempublicam Medicam redundare posset, ante discessum seriò inculcans, calcar addidit hoc gratiæ & licentiæ à Parentibus (alioquin ad hujusmodi exercitia satis difficilibus) expetendi: non fuit qui majore & auctoritatis & persuasionis vi hanc apud familiam pelleret, aut qui nostras partes prudentius & felicius ageret, vel hoc officii æquiore animo præstaret, ac Frater genuinus Excell. & Consultiss. Dominus Christoph. Hochreutenerus, U. J. D. Reipubl. nostræ Secretarius, nec spem fefellit eventus; desiderio satisfecit; assensum obtinuit: & Ipse anatomes spectatorem testemq; se præbere dignatus est. Mille votis expetita fuit peritissima ac dexterrima secandi manus Excellentiss. nostri Domini Doct. Brunneri, at quod hâc vice impetratu non erat, nos pro viribus suscipere & exequi conati sumus. Vulnus externâ facie, deleto fungosi germinis pridie subnati obthuramento, in foveam ingentem collapsum, ex qua substantia cerebri sordido scatens ex flavo viridescente pure conspicienda, apparuit: characteres tamen & stigmata fungi non penitus extincta, sed circa cranii pertusi locum ubi ossicula A. & B. abscesserunt, circulum formârunt, superiùs pennæ anserinæ, inferius digiti minoris crassitie, quo cranii diffracti extremitates velut annulo & munimine circumcincta fuerunt. Cutis decussatim dissecta & separata, à parte vulneris posticâ ad usq; auris basin (quô locô ab initio adfectûs vehemens dolor sentiebatur) duorum digitorum latitudine cum pericranio flavebat, cæterà verò per totum calvariæ ambitum naturalis coloris conspiciebatur: integra omnia (excepto loco affecto) nullibi contusa, fracta vel fissa fuerunt. Cranium per orbem placido serræ ductu apertum, forti nexu cum meninge ubiq; cohæsit, & spatulis validis resolvi atq; attolli debuit; nullibi autem validius concrevit quàm circumcirca locum affectum, ubi meningis cum cranii diffracti orbe coalitus, nullâ vi avellendus, cultro abscindi debuit; hoc insuper notatu dignissimum erat, fungosam extremitatibus cranii diffractis obductam substantiam, corpus singulare non constituisse, sed ipsissi-

ipſiſſimæ meningis continuationem & vaſorum ejusdem prolongationem fuiſſe: ex quo luce clarius patet, ſtylum ſæpiùs vulneri ſub calvaria intruſum, intra meningis ambitum ipſam cerebri ſubſtantiam perreptâſſe, & proin tales explorationes periculo non vacâſſe. Abſciſsâ à cranii pertuſi extremitatibus coaleſcentiâ meningis ſubtumidâ, dura mater, à parte ſui inferiore ad usq; cerebri baſin ſphacelata, ad latus verò anterius & ſuperiore ſui parte quâ ἐγκέφαλος inveſtitur, nullâ labe infecta comparuit. Cranii olla detecta & examini ſubjecta, ceu fiſſuræ aut contrafiſſuræ notas, de quibus nonnulli per morbi decurſum ſomniârunt, non habuit: in loco autem affecto egregiè conſpicuam introceſſionem in orbem ſublongatum efformatam nobis exhibuit; hacq; omnem de calcatione ab equi ſoleâ factam ſuſpicionem delevit, quinimò lapidi acuminato alliſum fuiſſe, figura depreſſionis ovalis clariſſimè oſtendit. Cranii lamina, tenuis admodùm & circa locum affectum, oſſiculis extruſis craſſior vix fuit. Ex parte vulneris ſuperiore, quæ carne luxuriante, tumuit & ſemper aliquid puris eructavit, oſſiculum nigricans C. à cranio penitus ſeparatum, & extruſioni proximum intra triduum abſceſſiſſet. Os laterale D. quod novâ iterum & firmâ carne obduci videbatur, unciam longum ſemunciam latum, profundè depreſſum, denticulatâ ſui circumferentiâ fracturam evidenter demonſtrante, tam fortiter cranio rurſus accretum & connexum inhærebat, ut elevari digitis non ſine vi potuerit. Oſſiculi A. interna ſuperficies aſperior fuit à puris acrimonia ita corroſa. Schedia in vulneris gremio nulla ſeduiò explorantibus obvenerunt, licet major & amplior pertuſionis cavitas apparuerit, quàm quæ oſſiculis extruſis obtegi potuiſſet. In vulneris perveſtigatione omnium lerna malorum ſtatim ſe prodidit, dum pars meningis, cum inſigni de cerebri ſubſtantia quantitate, abſumta cerneretur, & meatus prægrandis, tres digitos admittens, ab infernâ vulneris parte paulò ſuprà baſin cerebri incipiens, & pure ſcatens copioſo, per ejus hemiſphærium in usq; interiora pateret, ventriculi

 cum

cum omnibus encephali internis meatibus pure flavente & insigniter fœtente inundati, pro capitis ſitu mutato, pus fluctuans hinc inde modo in dextros, modò ſiniſtros cerebri ſinus effuſum admitterent: quod ipſum conjecturæ noſtræ indubiam fidem fecit, cur ſe latus oppoſitum convulſionibus agitatum & reſolutum fuerit? quandoquidem Patiens, continuo in latere ſano decubitu, puris in eâdem cerebri parte confluxum, partium extenſionem atq; irritationem majorem cauſatus, neceſſariò pejora ex vulneris oppoſito latere ſymptomata expertus eſt. Protuberantiæ omnes internæ ſaniei mediis in undis fluctuabant. Plexûs chorioidæi binæ alæ ſuper medullæ oblongatæ crura ceu ventriculos exporrectæ, ſubputridæ, nigricantes & corruptæ fuerunt. Superior & corticalis cerebri ſubſtantia cum ſuis anfractibus & corpore calloſo omni labe carebat. Anteriore cerebri limbo elevato, & verſus poſteriora reclinato, juxta nervorum opticorum crura pus copioſum prorupit; ex quo manifeſtiſſime doloris à principio affectûs ad ultimum usq; vitæ halitum perpeſſi, cauſâ patebat. Baſis anterioris cerebri partis unà cum binis membranis, nihil corrupti monſtrârunt: poſterius autem meninges ſubputridas & lividas habuit. In vulneris loco, ubi cerebri cortex ad usq; baſin abſumta fuit, & in penetralia cerebri ſanies perrupit, nobiliſſimum hoc viſcus puri copioſo innatabat, & partium inferiùs (inſtitutâ methodo Varolianâ anatome) obſervandarum, glandulæ ſc. pituitariæ, vaſorum ex carotidibus &c. utpote purè exeſarum, vix veſtigia habuit. Cerebelli ſuperficies optimæ notæ, fundamentum verò, dextri præſertim hemiſphærii, magnam partem & multò profundiùs ſiniſtro purulentum ac ſanie fœtidâ conſumtum videbatur. Specus oſſea ſeu cavitas vertebrarum, medullam ſpinalem excipiens, pure copioſiſſimo exundabat. Hæc ſunt quæ poſiti à Parentibus exigui temporis cancelli luſtrare permiſerunt, à cæterarum pectoris & abdominis partium perluſtratione

non

Fig. 36. p. 318.

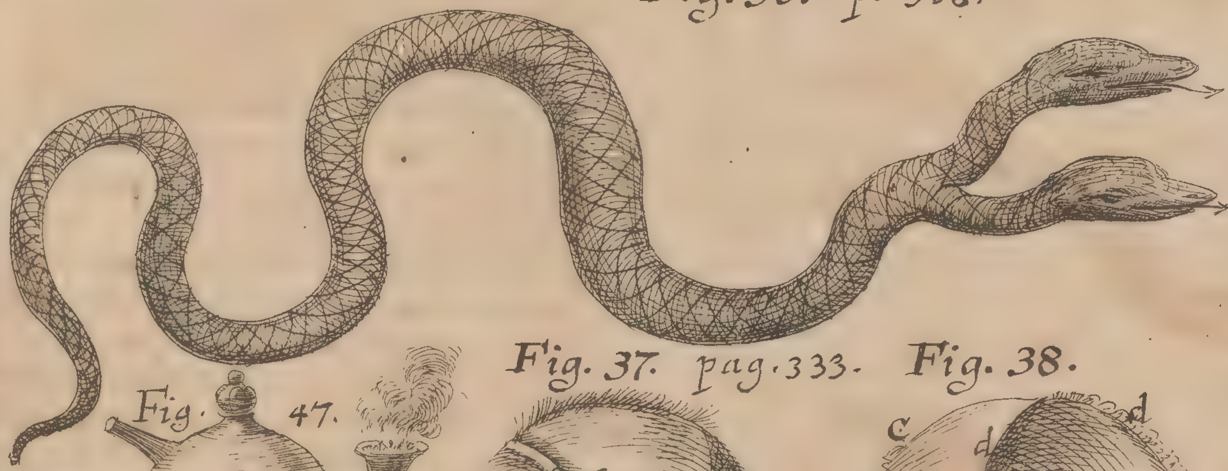

Fig. 37. pag. 333.

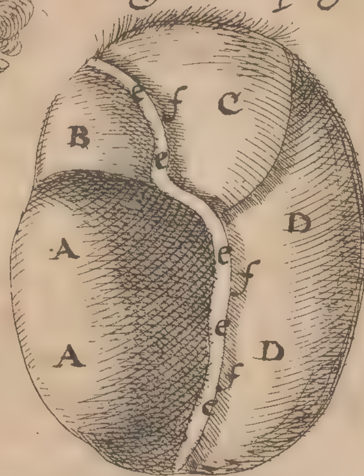

Fig. 38.

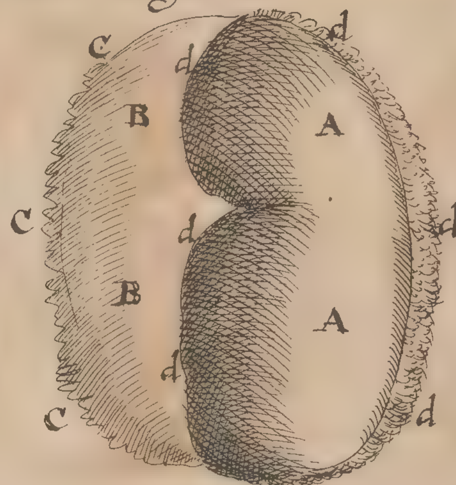

Fig. 47.

Fig. 48. pag. 458.

P. 333.

non tam tempore quàm serio Parentum interdicto exclusis.

Fig. XXXVII. & XXXVIII.

[*A. 1691. d. 25. Maji Sangallo Augustam Vind. missa.*]

Fig. XXXVII.

Monstrans externam vulneris faciem.

A. Officulum quod die 45. abscessit.

B. Officulum quod d. 52. extrusum fuit.

C. Offic. quod à cranio separatum & extrusioni proximum fuit.

D. Os laterale depressum.

e. e. e. e. Fissura cranii & hiatus notabilis, ex qua corpus fungosum prodiit.

f. f. f. Fungi è fissura prodeuntis portiones.

Fig. XXXVIII.

Monstrans cranii ollam inversam.

A. A. Cranii pars pertusa, unde officula abscesserunt.

B. Os laterale introcedens.

C. C. Ossis lateralis cum cranio denticulata inhæsio, unde fractura ejusdem notanda fuit.

d. d. d. d. portio duræ matris, quæ circa locum pertusum cum cranio coaluit.

OBSERVATIO CLXXV.

D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De

Rustica raucedinis à præcedente catarrho calido & acri provenientis, curâ.

VExabat hic illic plurimos anno 1688. in æstate hîc locorum catarrhus, isq; fere epidemius, calidus nominatus, eò quòd primitùs materia excreta per nares &c. esset tenuissima, limpida & sat acris, febriculaque quædam catarrhalis dictâ eundem fere comitaretur; multis

 coryzam

coryzam cum excoriatione levi, aliis verò raucedinem &c. intulit, omnibus fere tuſſim: Ita quoq; raucedine hacce torquebatur Ruſticus quidam Joannes Schmid, in Comitatu Haueſteinenſi Octovirorũ maximè præcipuus, Orator (Redman) dictus, & quidem tam ferociter, ut totius aſperæ arteriæ excoriatio adfuiſſe non immeritò videretur, vox enim ejus exaudiebatur quidem, præ raucedine autem vix ac nec vix quidem intelligi poterat, & quam raucedinem utiq; non tam catarrhus iſte calidus, quã remedia ſuapte (uti in ſimilibus caſibus vix conſulitur à plebe Medicus) adhibita, uti ſpiritus vini cum ſaccharo deflagratus, vinum calidũ cum Zingibere epotũ & alia tam ferocem dedêre; Tandem auditô me in ſimilibus caſibus omnia acria & calida, utplurimùm etiam vinum (utpote quæ lympham adhuc tenuiorem & fluidiorem ac magis corroſivam redderent) prohibere, cum domum rediret, ſibiq; ut jam dictum vinum noxium crederet, attamen ſitis vehemens urgeret, derepentè cogitat de muria conditarum raparum acida & refrigerante, petit idcircò ab uxore libram unam, aut quartam partem menſuræ (noſtro idiomate ein Schoppen) dictæ muriæ, quam quoq; avidè, ſucceſſivè tamen ad noctem ante horam cubitum eundi ebibit, & hôc unicô ſuo refocillamento ad ſitim extinguendam contentus lectum petit, & ſomno ſe componit, optimeq; dormit; manè poſtquam expergiſcitur, omnino ſe alleviatum ſentit, raucedoq; omnis abeſt, vox ſonora, ac diſtinctiſſimè omnia verba profert, indeq; hocce ſuum remedium caſu & inſperatò à ſe inventum, interea multoties omni deprædicat laude, aliisque fortuitus hicce Medicaſter commendat.

SCHOLIUM.

Remedium hocce prima fronte lepidum videri poſſet, aſt verò cùm penſitatur, raparum ſuccum temperatum, nitroſum eſſe ac aliqualiter mucilaginoſum, pluriesq; hoc tempore à D. D. Medicis in aſperitatibus faucium ex lympha acriori,

etiam

etiam ubi excoriationis adest suspicio, magno cum Patientum emolumento ordinari, facilè quis dijudicabit, omninò raparum usum hisce in casibus proficuum esse, utpote quæ temperatè incrassant, excoriationem leniunt, asperitatemq; demulcent &c. Sed unde tam repentina & velox cura? scitur enim, adhibitâ etiam optimâ methodô, negocium in majus protrahi tempus, quã ut sperata raucedinis victoria tam citò obtineatur. Rem paucis expediam. Manifestum est, & supra jam in casu allegatum, talem raucedinem constituere laryngem lymphâ acriori irritatam, quæ deinde ad asperam arteriam delata titillando & irritando uberiorem lymphæ effusionem concitat, hinc omnia acria, calida dicta, nociva, & unicè remedia incrassantia dicta (videlicet quæ irritationis sensum sistunt, acre vellicans mitigant, & ita materiam vellicantem ad consistentiam debitam & moderatam tamen, ac uti vulgo dicitur materiæ coctionem pro faciliori expectoratione disponunt) juvant, in quorum censum & meritò muria raparum conditarum, utpote quæ non tam rapis ipsis quàm aciditati suæ temperanti & incrassanti virtutes suas debet, numeranda venit. Similem ferè & æquè velocem curam habuit Martinus Rulandus cent. 4. curat. 35. ubi Raucedinem syr. viol. de liquir. ãã. ℥j. oxymel. scill. ℥ß. Aceti scillit. ʒiij. intra 24. horas removisse se scribit, quod non tam vis temperata incrassans & leniens viol. & liquir. quàm ipsum acidum fixum Aceti præstitit. Sic vidit quoq; Reinerus Solinander consf. 4. sect. 3. quòd in urgente catarrho, cum viderentur suffocari ægri, acetum infusum vel assumptum fluxûs impetum retinuerit, & respirationem reddiderit liberiorem, cujus par cum superiori datur ratio. Maneant verò talia Euporista raucedinis auxilia Rusticis, dubito, an hæcce delicatioribus prodessent.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXVI.

D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De

Rusticis dysenteriæ epidemicæ curis.

RUsticus nomine Joan. Martin Wageler ann. 36. hinc horâ unâ Waldishutô in pago Kiesenbach præterita æstate per 4. septimanas dysenteriâ epidemicè grassante cum febre leviori, siti calamitosa, tenesmo excruciante, torminibus atrocibus, appetitu dejecto, & vomitibus levibus, ac frequentissimis dejectionibus cruentis, mucosis &c. laborabat, adeò ut jamjam corpus summè emaciaretur, & viribus fractis scipione se sustentare cogeretur: domestica plura adhibuit, sed in cassum, tandem cùm jam Phlegetontis limina prendere sibi & aliis videretur, saltem ante obitum de siti sua immani extinguenda cogitat, quare cum gelidam desideraret, repit quasi, parietum fere adminiculô, retro domum in hortum, ubi fons saliebat vivus, de quo etiam hiante ore ad satietatē bibit, quô multùm se alleviatum æstimabat, sed cùm adhuc æstuarent viscera, ideo vix parùm quievit supra pratulum, redit sitis, sed & ille redit ad fontem æque ac antea limpido hoc suo liquore confortante sese refocillaturus, & cùm satis iterum ingurgitasset, rursus gramen petit; atq; sic alternat ad 4. fere horas, ubi successi vè se alleviatum sentit, pauciores dejectiones habet, tormina fere nulla patitur, tenesmus maxima ex parte abest, aliquid cibi appetit, placide satis de nocte dormit, & sic successivè 3. fere intra dies à ferali dysenteria liberatus Charontis cymbam elusit, totusq; sanus evasit. Fortuito quondam narravi hanc historiam alii me consulenti rustico, qui mihi fere æqualem oggessit, nimirum fuisse paucos ante annos in pago Rozel etiam Comitatus Hauensteinensis pastorem vaccarum Bartholme Winckler / qui quoq; pessimè dysenteriâ laborârit, hunc ex suasu alterius bibisse in sylva fontanam ad satie-

tatem

tatem usq;, & brevi post pauciores sedes perpessum esse, altero die repetiisse hunc potum gelidæ, & nec quidpiam amplius de dysentericis dejectionibus supervenisse.

Aliæ æq; rusticæ curæ hoc in passu sunt sequentes, quas brevibus sisto. Colona in pari ferè distantia abhinc, ac supra allegatus, in pago Schmizingen eadem æstate contra dictum affectum dysentericum jussa est bibere lac ebutyratum, quô immaniter purgabatur, ita ut jam jam patres in altera vita salutaturam omnes crederent, vires tamen aliqualiter rediêre, & imminuebantur sedes, nec tam frequentes ac ante epotum lac erant, idcirco tertiô post die rursus jubetur dictum lac potare, quod & lubens præstat, & quidem tali cum successu, ut hoc unico auxilio tota dysenteriæ cura absoluta fuerit; Idem, & adhuc citius experta est alia, quæ etiam illo anno unicô tantum sæpe memorati lactis potu cruentas & mucosas torminosasq; dejectiones inhibuit & sanata est.

Præcedens de dysenteria aquæ frigidæ potu curatâ historia convenit cum superiore à D. Josepho Lanzone transmissa 53. Observatione. Quia verò fœdi hujus affectûs vehementia frequentem Consiliorum reiterationem admittere videtur, hanc cum Scholio suo, luce etiam publicâ judicavimus dignissimam.

SCHOLIUM.

PRimæ 2. Observationes ê diametro fere contrariæ sunt illi, quam tradit B. D. Müllerus Ephem. Decur. 2. ann. 6. obs. 161. ubi causam incurvationis capitis in dysentericâ per triennium rejicit in potatam aquæ frigidæ mensuram, sic quoq; Dn. D. Sommerus ejusdem Decur. ann. 4. obs. 124. dysenteriæ ex intensâ aëris siccitate ortæ pedissequam addit causam, appetitũ nimirum ad cibos maximè actu calidos dejectum, & NB. ad potum frigidum affatim ingerendum excitatum &c. & paulò post subjungit, quòd fructibus facile putrescibilibus, potu impuro, actu, NB. & potentiâ frigidiori &c. magis ventriculi &

inteſtinorum facultas à priore vigore remiſerit, &c. atq; citius & periculoſius in diarrhœam, dyſenteriam inciderint; Hoc idem obſervavi 15. circiter ante annos, ubi Noſtrates ob approximationem Galli de ſupellectile in intenſo æſtu diu noctuq; in ſecuram Helvetiam transvehunda & portanda occupati parùm comederunt, ex omni autem ferme fonte copiosè hauſerunt frigidam, paulò pòſt populari quaſi diarrhœæ victas dare manus coacti fuêre, ſuoq; periculo experti ſunt, quàm noxius inteſtinis ſit frigidæ potus, plures enim ex ea occubuerunt. Fatales ſimiles ex potu frigido plures in ſcenam ducere poſſemus tragœdias, quis enim neſcit, etiam ipſo teſtante Hippocrate, talem pectori ſummè inimicum eſſe, adeò ut ego crediderim, pleroſq; acidularum potatores (præſertim ii, qui rarioris textura pulmones maſſamq; ſanguineam acidiorem & viſcidiorem, indeq; ad coagulationem, & polypoſam affectionem facilè diſpoſitam tenent:) non acidulis ipſis aut earum contentis mineralibus in iis nidulantibus illarumq; reſultantibus (quod alibi pluribus declarabo) ſed ipſi potui actu frigido deteriorem inde evenientem effectum aut necem ipſam debere. Hinc jam dudum Romani ad extinguendam ſitim adhibuerunt in epulis ſuis potum calidum, & ipſe Hippocrates cum chamæpyte & foliis ellebori præparatum hauſtum contra calculum & arthritidem deprædicavit: Et quid non modernus mos calidô potu Thee, Coffé Turcarum, Succolatæ, imò ſerô & juſculis alteratis emolumenti in foro medico præſtat? Inde eſt, quòd Cl. Ettmüllerus in Operibus ſuis theoreticis & practicis lib. 1. pag. m. 112. regul. 9. c. de dyſent. dyſentericos à frigidæ potu, quantum poſſibile, abſtinere jubeat, quò certe ferè omnes collimant, paucis, quantum ſcio, exceptis, contrarium ſentientibus, inter quos iterum, quemadmodum in præcedenti cap. audiviſti, Coryphæus eſt Mart. Rulandus in ſuis Curat. Empiricis tit. de dyſent. fol. m. 250. ubi Adoleſcenti dyſenteriâ cum anhelatione laboranti binis diebus propinavit aquæ ex terra ſua ſancta uncias quinque frigidè potan-

potandas, penesq; imperavit, aquam claram frigidam cum argilla usta pro siti biberet, & sic intra 2. dies restituit; sed objicis & quidem meritò, Methodum nostram modernam empiricâ hâc longè saniorem ac salubriorem esse, nec huic statim insisti posse, tanquam empiricæ & quasi exlegi; sit hac de re quidquid sit, ecce sisto tibi recentiorem quendam & quidem acuratissimum Dn. D. Joan. Francum in Ephem. eadem supra allegata Decuria 2. anno 5. obs. 237. Qui studiosum (qui in ultimis jam versatus, cerevisiæ, utpote frigidæ, multis precibus à contubernali obtentæ indulsit, & quidem tanto cum successu, ut è vestigio restitutus evaserit) in scenam ducit, hancq; suam observationem Ingeniosissimi Waldschmidii dysenteriæ acidulis Schvvalbacensibus brevi curatæ, comparat; & unde tam repentina cura? certè nec apud illum ex cerevisia, ut tali, sed quatenus ea fuit frigida, ita etiam apud istum acidulis curatum; Ita ambæ modò dictæ historiæ & observationes cum nostris coincidunt. Quare sepositâ empiriâ, cum hoc in passu diversæ sint opiniones, & hæc materia, quantum mihi constat, nunquam ventilata sit, operæ precium fore duxi, si brevissimè hoc in passu me expediam, an nimirum frigiditas potus in sæpe adductis affectibus dysentericis noceat, nec ne, & an causa physica supra restitutorum rusticorum assignari possit, ut forte etiam ea (quæ sæpe empirica primâ fronte videntur, si autem ritè, quod ubiq; exoptandum esset, examinantur, in ratione æq; ac experientiâ fundatâ deprehenduntur) nostræ Reipublicæ Medicæ annumerari queant.

Ut igitur scopum nostrum attingamus, præsupponitur, aliam esse dysentericam affectionem, quæ à venenis assumptis; aliam à hypercatharsi, esu peponum, fructuum horariorum & aliorum facilè fermentantium & putrescibilium, aut similibus causis externis provenit, aut quæ diarrhœis supervenire potest; aliam iterum esse, quæ contagiosa & primitus spiritus afficit, qualis fuit dicta nostra, epidemicè enim corripiebat plures, & licet per contagium contraheretur, nulla tamen singularis ma-

lignitas penes ipsam observabatur, protrahebatur etenim morbus nonnunquam absq; medicamentis ad plures septimanas, & tamen salvabantur, febrisq; si quæ aderat, plerumq; per se levior erat, & sæpius leve catharticum rhabarbaratum exhibitum omnem absolvit paginam. Dico idcircò, quòd in hoc ultimo casu contagionis scilicet levioris, imò etiam in ea dysenteria, ubi absq; læsione toni viscerum, biliosa concurrit cruditas, sed singulariter tamen in epidemica, in qua plùs minùs febriliter spiritus influus spinâ peregrinâ ad præternaturalem & spasmodicum incitatus impetum, tormina, sanguinis ac muci profusionem procreat, frigidus potus, qualis vel maximè è fonte vivo (non qualis nix vel glacies) desumitur, habitâ tamen cujuslibet temperamenti &c. ratione, concedi possit; Ratio in promptu est, quia quidquid ferocientem spiritum (sine vel cum specificis antidysentericis) in hoc casu, sanguinisq; motum fermentativum præternaturalem cicurare, domare & tollere potest, id causam tollit hujus mali efficientem, quâ sublatâ facilè materialis, aut levi cathartico, aut specifico absorbente, aut naturâ ipsâ expelli valet, adeoq; necessariò tollitur è medio ipse affectus, sed hoc singulariter præstat aqua frigida, utpote quæ actu naturaliter frigida æq; ac ea potentiâ frigida particulis suis crassis, rigidis humores incrassat, eorumq; motum sistit, consequenter spiritum ferocientem, seu impetum facientem mitigat, & planè sopit, aut nidorem biliosum diluit, ergò nullum dubium est, quin non in simili casu absolutè potus frigidus concedi possit; quemadmodum ergò in omnibus affectibus biliosis, & ubi spiritus in impetum concitantur, frigida actu aut potentiâ talia summo cum successu (uti demum hisce diebus hæmorrhagiam ferocem ab æstu solis & potu meracioris aliàs inconsulti, ubi nimirum sanguis totus ferociebat, Electuariô ex conserva acetosellæ, pulvere rubro hepatico Dresdensi &c. ac potu frigidæ stiti) applicantur, ita & hîc nil obstat, quin non æquè hoc cum fructu fieri possit, præsertim cum aquâ naturaliter frigidâ. Neq; obstat frigidæ potum sæpissime gravissima mala

imò

imò mortem ipsam concitâsse, hoc enim in excalefactis, sanguine & corpore nimium æstuante (ubi nimirum pori interiorum partium ex motu nimis hiabant, sanguisq; absq; febre in motu circulatorio & fermentativo simul nimis auctus & extensus à motu externo fuerat:) ubi per haustum frigidæ, pori glandularum velociter obstruuntur, & sanguis in suo motu, qui blandè sisti deberet, nimis violenter sistitur, unde multoties gravissima insurgunt mala, aut ipsa mors repentina. Minùs hoc timendum est in ægris, ubi solùm febris motum efficit fermentativum præternaturalem, & circulatorius non adeò intensus est, nec pori viscerum interiorum ita hiant, dum patiens nimirum in perpetua versatur quiete, accedit, quòd hæc, vel maximè, tum eveniant, quando æstuantes nimis affatim & brutorum instar ingurgitant, minùs quando tantum quasi sorbillant, & lentè hauriunt, uti hoc centies observavi: Pariter quòd Hippocrates aph. 17. 5. dicat, *frigidum convulsiones, distentiones, livores, & rigores efficere*, de intensè frigidis id existimat, quod æq; intelligendum est de aph. 18. 5. ubi ait: *frigida inimica ossibus, dentibus, nervis, cerebro, spinali medullæ*; qui aphorismus simul explicandus venit, si frigidum immediatè dictis partibus applicetur easq; tangat, & explicat Hipp. suam mentem, videlicet subintelligere se intensè frigida, aph. 24. 5. dum ait; *frigida, qualis nix, & glacies, pectori inimica, tusses movent, sanguinis fluxiones, & destillationes*; adeoq; non existimat frigida naturaliter talia. Confirmat potiùs memoratus noster divus senex sententiam meam aph. 23. 5. dum scribit: *in his frigidâ uti oportet, unde sanguis copiosè profluit, aut profluxurus est, non tamen supra ipsas partes, unde profluit, sed juxta eas adhibita, quin etiam inflammationes aut velut incendia quædam ad rubrum, & subcruentum tendentia recenti sanguine sunt, iis frigidum admovere convenit &c.* licet hic aphorismus ad externa applicari valeat, optimè tamen etiam ad nostrum affectum dysentericum quadrat, dum hauriendo fontanam, non ipsis applicatur intestinis cruentum fundentibus & ad inflammationem

tendentibus, ſed ſtomacho juxta poſito, ſucceſſivè deinde humores incraſſando, impetuoſum ſpiritum refrænando, inflammationemq; impediendo &c. quòd autem ſpiritus refrænet, & ferocientes humores ſiſtat, ac domet, ſubjungit ſtatim aph. 25. 5. dum ponit: *tumores articulorum, & dolores ſine ulcere, podagricos quoq; dolores, & convulſiones, horum quidem plurima frigida aqua ſuperfuſa copiosè levat, doloremq; minuit ac ſolvit, ſtupor enim mediocris dolorem levat:* Similiter apud noſtros ruſticos potus fontanæ levavit dolores lancinantes & ſpaſmos inteſtinorũ ſuſtulit &c. Cum aphor. hic moneat de podagra, ſubticere non potui, curam podagræ juxta mentẽ jam adducti aphoriſmi ſæpius factam: Nimirum novi aliquos, & milites Officiales, & Religioſos, qui dum podagrâ torquerentur, immerſerunt pedes in aquam frigidam fontanam è puteo aut fonte ſaliente, & quidem duntaxat per *unum pater* quo durante intenſiſſimus & vix ſupportabilis dolor emerſit, qui verò mox extractis pedibus ceſſavit, omnisq; abfuit podagra; cujus quæ danda ſit ratio, ex præcedentibus eluceſcit; relinquo autem iſtud cujusvis judicio, an hæc premere veſtigia libeat, certum tamen eſt, frigidam impetum facientem ſpiritum ſtitiſſe, & motum fermentativum præternaturalem ſuſtuliſſe, ac ita dolorem abegiſſe. Eôdem modô Celſus de homine ſano inter alia in hæc ſolvitur verba: *prodeſt etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti*: Nec oggerendum eſt, potum frigidum in morbis hisce ſtomachum debilitare &c. hanc remoram diſertè amovet Waldſchmidius in Inſtit. lib. 4. c. 9. de potu, §. 5. dum probat aquam, intelligit ordinariam, non ſolum non noxiam (id eſt, reſpectu tamen ad quodlibet individuum habito) ſed ipſum ventriculum confortare omnium optimè, quia poros illius non alterat, neq; eos in figura & ſitu mutat, nec tubulos obſtruit, quod rectiùs de aqua quàm de aliis liquoribus dici poſſit. Velificatur quoq; noſtræ opinioni Frid. Hoffmannus in exercitatione acroamatica de acidi & viſcidi inſufficientia, c. 9. pag. m. 47, dum exclamat: actu frigida non ita proclamari debere,

bere, esse enim ea etiam certo fini in medendo dicata, quod solæ testentur acidulæ, quæ tam insigni quantitate haustæ removendo sanitatis impedimenta corpus confortent: quosdam arthritide vaga scorbuticâ laborantes omnibus irritis medicamentis cottidiano frigidæ usu restitutos fuisse; Sexagenarium per 20. annos tussi stomachali vehementi & desperata affectum semel ex potu aquæ limpidissimæ frigidæ ex monte noviter prosilientis, sequenti nocte nullam à tussi molestiam observâsse, & hujus usui insistendo, per annum liberum vixisse: Item Militem Choleram usu aquæ frigidæ penitùs sustulisse: Cæterum calorem aeris magis generationi morborum inservire quàm ipsum frigus, & corpora calida magis morbis obnoxia, quàm frigida, & regionibus septentrionalibus degentes. Certò multoties ipse observavi dysentericos cum fructu fontanam hausisse, nec quid inde detrimenti passos. Nullum igitur omninò impedimentum obstat, quin non in dysenteriis supra dictis aqua potari possit frigida, excipio autem eas, quæ ab assumptis corrosivis, proveniunt, aut quæ ob poros viscerum destructos, qualem casum habet D.Somerus, exurgunt &c. Quare licet Rustici nostri nec Physici, nec Medici fuerint, juxta tamen optimã medendi methodum, licet fortuitò (nec spernenda fortuita) processêre: abrumpo filum, prolixior fui, sed ideò, quia cum increbuit calidus thee & coffe potus, plurimi sentiunt, visis nimirum sæpius optimis horum effectibus, potum frigidũ multò deteriorem esse calidô; Sentio autem, quemadmodum differentia est inter cruditatem nidorosam & acidam, sic etiam esse inter potum calidum & frigidum, hic debetur spiritui impetuoso & cruditati nidorosæ, ille verò acidæ, acida enim utplurimùm humores ad coagulationem disponit, hinc aqua calida lubricis, rotundis particulis ad motum subeundum aptissimis gaudet, & hinc insigni resolvendi pollet facultate, hinc in ea resolvuntur gummata, liquantur ossa: in nidorosa verò cruditate omnia ad fluorem disponuntur, inde sanè optimè conveniunt quæ fluorem prohibent, quale inter cætera fere aquæ

frigidæ

frigidæ potus eſt, & debita cum cautela adhibitus palmam præripit reliquis, quam & ipſi, uti ſpero, nemo invidebit.

[*Waldishuto 31. Maji A. 1691. Auguſta.n Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CLXXVII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Noxa decubitus ſuper faſcem Straminis uvidi.

DIætam peregrinantium olim ſcribere meditatus eſt quidam Amicus noſter: Cujus, licet pauperculi raro ad rigorem eſſe ſtudioſi poſſint, attamen ſibi pro viribus eo cavere magis debebant, quo deterior eſt eorum vacua Zona in itinere languentium conditio. Suo id malo Textor quidam expertus eſt. Is namq; haut procul Aquisgrano in diverſorio quopiam noctu recubuit ſuper faſciculum ſtraminis forte à pluvia ſubmadentis: Paullo poſt circa lumbos exortus tumor, deniq; per ulcera tria ſuum pus exonerans, quæ trium ſpatio ſeptimanarum ſanata, non tamen diu durantibus, more Gallico, induciis; Siquidem mox indoluit femur dextrum, & Genu tumefactum cum eundi impotentia durabili.

OBSERVATIO CLXXVIII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Pilorum vomitus.

QUindecim annorum Virgo paroxyſmis epilepticis haut raro concuſſa fuit ad 2. imo $2\frac{1}{2}$. horas ſucceſſere torminoſi dolores, ardor circa præcordia, deniq; plerumq; vomitus conglomeratorum pilorum humanorum. Et, quamquam Medici convulſionum cauſſam in ſuppreſ-

ſuppreſſis menſtruis indagarent, vomitum tamen piloſum morbum faſcini ſuſpectum reddere non ſine ratione crediderunt.

OBSERVATIO CLXXIX.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Aphonia periodica Febre maligna ſolvitur, eaq; ſublata revertitur.

CAuponis Iſingenſis Würtenbergici à febre tertiana ſic obmuteſcentis, ut non niſi â duodecima meridiana ad usq; primam loquatur, injecta fuit mentio in Ann. IV. Dec. II. Ephem. Cur. Obſ. De eo ſic ad me meus affinis, Phyſicus Göppingenſis: Notus Tibi Iſingenſis Caupo medio menſis Maji febre maligna corripitur, qui tametſi jam à tot annis ne quidem verbum profari unum potuit, niſi ab hora meridiei duodecima ad usq; primam; Octava tamen, nona, decima, undecima diebus ab invaſione morbi noctu tam, quam interdiu ad omnia quæſita promte reſpondit, & ſponte quoq; ſua, quidquid in buccam venit, elocutus eſt, tametſi vehementer nonnunquam delira proferret, quæ eſt morbi conſuetudo, dum augetur & in ſtatu perſeverat; appropinquante tertia decima ab invaſione die, quum jam declinare morbus occiperet, in ſtatum adeo priſtinum commutata ſunt omnia, ut ne verbum quidem denuo loquatur, niſi ab hora duodecima usq; ad primam. Ipſe hic vir & ejus uxor à febre maligna, mea quidem induſtria, ſed annuente Deo, liberati ſunt.

OBSERVATIO CLXXX.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
Abſtinentia ſingularis à Vino.

NUper Amicus quidam meus, Adoleſcens, ſcribit, 15. circiter annorum ab ipſis adeo cunis ne vini quidem odorem perferre, aut quidquam cibi cum vino cocti guſtare poteſt: Nuper febre maligna correptus, tantum abfuit, ut horreret, quidquid illius eſt Nectaris, ut flagrantiſſimo potius in id appetitu ferretur, illudq́; ſine noxa, ſine nauſea, hauriret affatim: Poſtea verò quum in gratiam cum ſanitate rediiſſet, adeo rurſum exolevit illa vini cupido, ut prorſus antiquum nunc obtineat, id eſt, abſtemius, qui fuerat ante, nunc perſeveret. De Pane ſimile quid legitur Ann. II. dec. I. Ephem. Cur. Obſ. 144.

Notæ ſunt mihi mulieres, eæq́; non ſane paucæ, quæ ab imprægnatione ad usq; partum ipſummet, & vinum horrent, & aliquæ cerevisiam: poſtquam autem favente Lucina uteri onus depoſuerunt, & quamdiu alvus vervactum imitatur, adeo non ſunt abſtemiæ, ut aliquas cum helluonibus certamen inire poſſe crederem.

Ἀναλογίας ἕνεκα Magiſtri cujusdam, equitum exemplum addidiſſe juvabit, qui moſchi odorem ægerrime ferebat, ſic ut, cum in celebri convivio ipſi adſiderem, ubi ſecundas Menſas nonnullæ confectiones moſchatæ augebant, in animi deliquium ſine dubio incidiſſet, nî fuga ſibi maturrime conſuluiſſet.

Idem panis triticei & ſiliginei abſtinentiſſimus, præter ſecalinum comedere nullum poteſt.

Deniq; Tubingæ quidam Juvenis operam ſtudiis locavit, qui ſpongias adeo usq; horrebat, ut cum vulnerati aliquando cruorem Chirurgus averſationis ignarus ſpongia deterſurus eſſet, minimum abfuerit, quin à profluvio ſanguinis jam ſatis debilem protinus exanimaret.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXI.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Febris maligna Anno ſuperiore crebra metaſtaſi in Eryſipelas terminata.

ALius quidam Amicus meus ad me perſcripſit, ſe vocatum ad Nobilem febre maligna laborantem, cum anxietate, delirio, ſiti, æſtu, urina ſanorum ſimili, viribus proſtratis, re fere conclamata. Propinatis quibusdam bezoardicis crus ſiniſtrum eryſipelate pictum, malignam febrim ſaluberrima criſi ſolvit.

Bina & mihi talia exempla eodem anno viſa, quæ fidem, ſpero, Lectoris benevoli merebuntur: Unum eſt Baronis cujusdam Illuſtriſſimæ 45. annorum. Horror primo, mox æſtus ingentiſſimus, & prima ſtatim nocte delirium perenne. Celeribus equis advolans hauriendam obtuli Tincturam bezoardicam; inſequitur ſudor largiſſimus: Mane crus ſiniſtrum eryſipelate maligno, quo antea nunquam patiens per vitæ dies laborarat, omninò veſtitum, remittentibus omnibus ſymptomatis, cuticula vero cum cute pedis totius abſcedente. Alterum eſt noſtratis cujusdam primarii civis annorum quinquaginta. Convivatur, domum properat, horret, vomit, uritur æſtu, quem majorem vix vidi, adſunt deliria, mane quarta hora vocor, adſunt omnia malignæ febris genuina requiſita: largam venæſectionem impero, poſt Tincturam bezoardicam, altero mane crus ſiniſtrum eryſipelas malignum occupavit, cum omnium ſymptomatum remiſſione, & convaleſcentia. Abſceſſit & hic ſucceſſu temporis univerſa cutis: Antea ſe nunquam eryſipelate affectum teſtabatur, nec hactenus utriq; tale quid ſenſerunt. Ex quo autem hæc acta ſunt, propemodum annus eſt.

OBSERVATIO CLXXXII.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Laborantis petechiali febre juvenis rara convaleſcentia.

Annorum quatuor & viginti Juvenis oriundus Bopfinga, opificio coriario Gundelfingæ ad Danubium flumen inſerviens epidemica lue locorum ibi corripitur, Februario menſe Anni 1690. Petechiis late erumpentibus, & ſymptomatis dira minantibus poſt octiduum à Parentibus Bopfinganis Evangelicæ fidei addictis accerſitur. Erat ab invaſione nona, quam vocant Criticam, dies: intenſiſſimum gelu: hora matutina octava, quum currus ſtramine lectulisq; utcumq; mollitus vix reſpirantem excipit: A meridie diverſantur in pago; Cauponis uxor offam porrigit è ſimilagine jure vini cum aromatis & ſaccharo confectam: quam omnem exhaurit, præbetur etiam vini ſaccharati menſura dimidia, eademq; relicta, ne gutta ſorbetur. Perſuaſum eſt namq; Suevorum vulgus, ſaccharū vino calefacienti facultatem aut omnem adimere, aut ita ſane temperare, ut in æſtu quovis interno bibi ſine noxa poſſit. Ita refectus æger inſtaurat curriculum, quum nondum ab ultimo pago milliare dimidium eſſent emenſi, circa nonam veſpertinam, adeoq, nocte jam tenebris nigerrima; frangitur axis in campeſtribus. Auriga ægro cum uno è propinquis affinitate Comite expectare juſſo, equis aſſumtis viam dirigit prædium aliquod verſus, illinc currum alium allaturus: Sed in ſylva vicina viæ noctu incertus hinc inde vagatur, in alium deniq; pagum caſu delatur, ibi pernoctat, ægro interim in campo relicto Borea gelidiſſimo penetrantiſſime furente. Sæpe rogabat æger efflictim, ut Comes eum in Terram demitteret, eſſe namq; ſibi frigore pereundum, ſe greſſus tentaturum: Enim vero, quoties gradum promotu-

moturus erat, in Terram prolapſus, pedibus uti nequivit. Quid facerent miſeri? Jam erat noctis meridies, ubi comes è re conſilium capiens, relicto ſuo ægro ſolo, aliundè ex vicino pago currum & equos attulit, cui negotio ſesquihora vix quidem ſufficiebat. Sic deniq; fuit domum delatus hora matutina ſecunda: Ei nondum calefacto die morbi decima, ita jubente Balneatore, vena tunditur ad uncias quinq; cruoris profundens: Die undecima æſtus intenſiſſimus, lingua titubans; Obſurdeſcentia: poſt paucos dies æger ſenſim convaleſcit; Ejus Pater hauſto à Filio contagio die ſeptima moritur.

OBSERVATIO CLXXXIII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Felis ſciurum lactans.

NEſcio, num ſit ſatis curioſum, quod affero. Sciurum eſſe muris agreſtis quandam ſpeciem Zoographis non præter rem viſum eſt. At, quæ muri cum cato amicitia? non alia ſane quàm ea, quæ lupo cum ovibus, ciconiæ cum ranis, vulpi cum gallinis intercedit? Antipathiam dicere non audeo, ſiquidem quis mihi non fruſtra regeſſerit, num & eſurienti Ruſtico cum fruſto panis antipathia ſit? Hoc ſcio, qui ſciuros alunt, ſtudioſe cavere, ne felium præda fiant. Contigit in vicinia noſtra quid diverſum. Felis quum catulos peperiſſet orbam ſe mox prole matrem experitur, ſubmerſis in aquam catulis, & ibi lucem haut ita pridem viſam, cum perpetuis tenebris ſubito commutantibus. Turgentia felis ubera ſciurum pelliciunt, ut ad ea ſitibundus invaderet, nil quicquam reluctante inimico fele: Quinimo tanta familiaritas inter hæc ambo lactationis conſuetudine, dictu mirum, orta, ut aut catulos affectu proniore quam ſciurum amplecti felis, aut felem, quam matrem ſuam, ſciurus non potuiſſent.

OBSERVATIO CLXXXIV.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
Auditus difficultas à nucleo cerasi per 58. annos in aure latitante sublata.

HAnc experta est Matrona pia circiter annorum 63. quæ sex annos ætate quum compleslet, anno nempe à Christiano natali 1635. puellarum petulantium more nucleum cerasi aridum & exsuccum ipsa sibi in aurem dextram intrusit: unde licet haut suaviter haberet, castigationis tamen metu rem Parentibus dissimulavit, præsertim, quod elapso tantillo tempore molestiæ nil amplius sentiret, nisi quod ex ista aure difficulter audiret. Quum præterissent anni circiter 14. Chirurgo nostrati rem, quæ gesta erat, detexit, & inspectionem sustinuit. Chirurgus nucleum in auri helice conspicatus instrumento cochleariformi huic operationi apto eum quadamtenus promovit: puella vero dolorum impatiens finem operationis non expectavit. Hoc anno 1691. circa finem Martii mensis dolores acerbos in dextro capitis latere perpessa, quos magis intensos in aure memorata sensit: admoti sacculi ex flor. chamom. melil. lil. alb. fol. rut. salv. sem. fœnugr. Gossypium ol. chamom. & anethi delibutum, auri intrusum, & auris extrema regio oleo quodã anodyno permulsa. Post triduum, 24. Martii mane primo, sua sponte nucleus versus aurem externam provolutus, auriscalpio fuit ab ipsamet muliere exemtus, nil tamen remittente dolore tanto, ut forcipe sibi videretur aurem internam comprimi. Gossypium rursum ol. ovorum tinctum immittitur, alternis adhibito linimento ex ungu. dialth. axung capon. gallin. ol. lil. alb. aneth. chamom. & verbasci, superimposito cataplasm. ex mic. pan. similag. & pulvere specier. emoll. cum vitell. ovi, croco: ol. lil. alb. chamom. aneth. Sopitus hinc successive dolor, tumor internus

ternus disparuit, profluente fere pure vix notabili, sic ut jam optimi, etiam quoad auditum in ista aure, Matrona valeat. Judicamus helicem auris à tumore circumcirca angustatam pressisse nucleum, ut elideretur, non secus ac si quis ejusmodi nucleum pollice & indice manus pressum elideret. Nucleus à me visus, manibusq; tractatus, nil interea detrimenti per hos 58. annos passus erat, nisi quod in altera commissura rimam egisse, quasi vellet hiscere, videretur.

[*A. 1691. d. 14. Junii Nerolingâ Augustam Vind. missa.*]

OBSERVATIO CLXXXV.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Recens ribesium, auri in utero impactum.

CUm adhuc sub corde suo megestaret dilectissima mater, (scribit in observat. suis, quas mihi servo, *Israel Schmied*, Prussus, elegans olim Medicus,) pridie ante partum, circa crepusculum, in horto ambulans, *ribesia* ambabus ingessit manibus, quorum unum integrum adhuc, *sinistræ auri* meæ firmiter impactum in lucem protuli. Hæc ille. De *fragis* recentibus, in fœtu jam edito repertis, vide, quid retulerit D. Tobias Czaschelius, Archiater Cæsareus, in *Decur. I. Ephem. Curios. ann. III. obs. 268.*

OBSERVATIO CLXXXVI.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
A fabis florentibus delirium vernale.

BRigitta Räderin/ honesta Virgo, obstructione, seu tamen imminutione, mensium crebriùs correpta, singulis annis, quando *fabæ* florent, per duas tresve septimanas, mirabiliter & suaviter delirat, aliàs bonæ mentis, narrante

rante Eodem. Hoc est in *fabis oberrare*, in den Bonen gahn. Cujus rei causam dedit Levin. Lemnius, Medicus Zirizæus, *Lib. II. de occult. Nat. mirac. c. IX. p. m. 104.*

OBSERVATIO CLXXXVII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Urina valde glutinosa.

OSvvald Weinschencke / rusticus, sua adhuc agens feliciter, aliquoties urinam *Schmiedio* obtulit primò satis limpidam; si verò per unam alteramve horam in vitro stetisset, prorsus *glutinosa* apparuit, ut baculo commodè & longiùs circumvolvi potuerit. Dedit vinum medicatum purgans, & nihil glutinis amplius in ea visum est. Copula, si velis, Schenck. *Lib. III. Sect. II. observ. 327.*

OBSERVATIO CLXXXVIII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Icterus ex morsu sciuri.

VIdit D. *Bernhard* Pfahl / JC. rerumq; naturalium sagacissimus cultor, Amicus selectus, virgunculam Amstelodamensem; quæ, ex *morsu sciuri* (quo cum colluserat, bestiolamq; fortè ad iram irritârat,) fœdum sibi contraxit *icterum*. Pluscula exempla *auriginosorum* ex morsu venenati animalis, exq; potu veneni sistet Marcell. Donat. *Lib. I. Hist. med. mirab. c. 9.*

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Ex voto caſtitatis delirium, & ſumma ἀνορεξία.

AUdiverat in concione plebejus & ſimplex homuncio à Monacho Dominicano caſtitatem & abſtinentiam à Venereis actibus maximè commendatam. Ille ſubitò vovet eam Domino, omnem congreſſum conjugalem ſeriò fugiens. Incidit verò in tantum *delirium*, cum pertinaciſſima ἀνορεξία conjunctum, ut, fruſtrà uſurpatis remediis, vix religioſiſſimi Viri perſuadere potuerint homini, quò antiquum ſuum licitè repeteret. Confer Pergamen. noſtr. *L. VI. c. 5. de loc. affect.*

OBSERVATIO CXC.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Epilepſia ex terrore & aqua curata.

ANcilla XXI. annorum ab hera ſua in proximam villam miſſa, in itinere *epilepſiâ* correpta, corruit. Dum autem, ceſſante paroxyſmo, ſuper ponticulũ rivuli bonâ horâ ambulare pergit, ecce! *vertiginoſa* in aquã labitur, ſummo quidem terrore perculſa, ſed à miſerabili iſto affectu ultrà quadriennium nunc libera. Sic ex terrore oritur & moritur *caducus*. Adde eum ex *igne* curatum in *Decur. I. Ephem. Curioſ. ann. II. obſ. 9.*

OBSERVATIO CXCI.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Upupa anticolica.

RUsticus cùm nullibi requiem vel auxilium reperiret, quæsivit in *upupa*. Quam exenteratam cum ſemine fœniculi & baccis juniper. coxit, decoctumq; ſummo cum levamine bibit. *Colicos* juvare ſpurciſſimam hanc avem, ex Avicenna etiam meminit Cl. Schröder/ *Libr. V. Pharmacop. Med. Chym. claſſ. II. c. 70. p. 324.* & Macas. *in Prompt. mat. medic. Lib. poſter. Sect. XIV. c. 12. p. 773.* Nihil tàm abjectum, aut ſordidum, quod non uſui famuletur hominum!

OBSERVATIO CXCII.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Odontalgia ſolâ alapâ citò tutoq; curata.

FAmulus nobilis cujusdam Colonelli *odontalgiâ* miſerè cruciatus, cùm ſueto munere ſuo ſegniùs fungeretur, à moroſo & ebrioſo Domino in loco affecto inſignem accipit *alapam*, ſubſequente largâ dentium hæmorrhagiâ. Dolor inde primùm atrocior, qui tamen mox diſparuit; ipſo adoleſcente curam hanc extraordinariam ſpecioſiùs poſtea commendante. Adde, ſi velis, dolorem dentium auditusq; difficultatem ſubſultû feliciter curatum in Actis Medic. Hafnienſibus *Tom. V. obſ. 126.* ac venuſtam Illuſtris ARGI noſtri diſputation. de *alapis* habit. Heydelberg anno 1674.

OBSERVATIO CXCIII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Urina viridis in tertianario.

RAphael *Ballstein*, artis pictoriæ studiosus, in & post paroxysmum urinam rejecit *eleganter viridem* in magna copia ultrà octiduum, febri postea spontè cessante; bilis scilicet & potentioris acidi mixturâ è corpore exantlatâ. Simile exemplum recenset ex Olao Borrichio, Bonetus *in Med. Septentr. collat. Lib. III. Sect. XXIX. c. 21. p. 928.*

OBSERVATIO CXCIV.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Ebrietas scarificatione ociùs discussa.

VEnit olim ad me rusticus bene quadratus, de catarrhis, crebriùs eum infestantibus, longiùs conquerens. Suasi scarificationes. Fiat! respondit ille, vadam prius in cauponam, cantharum cerevisiæ exhausturus. Sic enim sanguis fluidior erit, promtiùsq; extrahetur. Bibit ille strenuè, titubansq; tandem adit balneatorem, cucurbitulas poscens. Hic rem in crastinum differri jubet. At colonus, moræ impatiens, sanguinem exantlari vult. Fit ergò, & ecce! crapula subitò discussa, ut modestus sobriusq; ad casulam suam ambulârit *niger* iste *Joachimus*. Idem ferè exemplum dedit jam laudatus Borrichius *Volum. V. Act. Med. Hafniens. observ. 72.*

OBSERVATIO CXCV.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Mors ex insomnio &c.

P*Urgationem* ex *insomnio* dabit PRIAMUS (heu! olim) noster *Decur.I. Ephem.Curios. ann.III. obs.234.* & ante Eum dedit *Isibordus Amelunxius* noster in *Breviar.rerum memorabil. Dec.II. Ephem. ann.IV.* à Vobis annexo num. 26. nunc *mortem* ex *insomnio* sistit Cl. D. *Hieron.* Weißbrot/ Amicus quondam optatissimus, in *notis suis MStis ad Prax. Riverian.* referens: Virginem in Livonia primariam per quietem vidisse *nigerrimum taurum* cornibus magno impetû in se ruentem ac ferientem. Quæ visio adeò perterrefecit eam, ut (sine notabili morbo) altero die decesserit venusta ac vegeta, omnibus remediis frustrà adhibitis. Conferas velim *Decur.I.Ephem. Curios. ann. II. obs. 137. & 138.* Sic *Agnes*, Marchionissa Misniæ, annô DCCLXVIII. viderat in somno *angelum* sibi propinantem in *scypho aureo* vinum *amarum*, quæ brevî post etiam defuncta est. *Autor hist. de Landgr. Thuring. cap.64.* Refert Excell. *Horchius*, nunc S.Theol.D.ejusdemq; in Illustri Acad. Herbornensi Prof. ordin., inclytum *Waldschmidium* publicè in cathedra Marburgensi narrâsse historiam, de cive Hanoviensi, qui somnians se *excæcatum*, digitô postea ad alterum oculum admotô, eum verè defuisse notavit. Vide curiosam ejus Disp. de *Insomniorum natura, &c.* habit. Marburg. anno 1677. & quidem thes. XVI. *Conrad Bûtticher*, Civis Isenacensis, somniabat nuper, ac si unus è familiaribus sibi ex *urceo impuro* propinâsset: Evigilans in gravem *diarrhœam*, cum periculoso *vomitu*, lapsus, qui varias ei peperit molestias.

OBSER-

OBSERVATIO CXCVI.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Reverentia erga patibulum in utero implantata.

HOnesta & religiosa femina, tunc primùm gravida, è villa sua in urbem ad nundinas properatura, cùm *patibulum* in via erectum fortè præteriret, duosq; in eo suspensos spectaret, flexis genibus Deum oravit, ut datum sibi pignus, in utero adhuc spirans, ab infelici hac arbore custodiret, pias suas meditationes in itinere prolixiùs texens. Peperit filium, qui adultus *patibula*, omniaq; loca, suppliciis publicis destinata, cum *Maximiliano I.* valdè reverenter habuit, singulari devotione ad aspectum eorum exclamans: *istud lignum benedictum est, per quod fiat justitia. Sap. XIV. 7. Salve Sancta Justitia!* factus etiam eximius juris legumq; peritus.

OBSERVATIO CXCVII.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Catelli in utero baubantes.

NOn semel dixit parens *Schmidii* suprà laudati, se habuisse *canem venaticam* aliquando gravidam, quæ, tertio ante partum die, retrò fornacem cubans, inquietiùs sese moticabat, ut etiam *catellos* in utero *baubantes* cum domesticis audiverit.

OBSERVATIO CXCVIII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Macies à butyro.

TAbem à nimio *ribium* esu notavit Excell. *Hannemannus* Amicus integerrimus, apud Bonet. *Lib. II. Med. Septembr. Sect. XIV. c. 28.* Novit *Pfahlius* meus puerulum quinquennem, qui ex nimio *butyri* usu primò *peripnevmoniacus* factus est, tandem ad extremam devenit maciem. De vermibus solliciti erant Medentes: at cùm nihil omninò efficerent, solâ *butyri* abstinentiâ malum hoc ex voto emendatum est. Vide Cl. *Schokii* libell. de *butyro cap. 22.* ubi noxam ejus recensebit fusius.

OBSERVATIO CXCIX.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Penis lunatus.

ADolescens *Frisius*, referente *Pfahlio*, ex crebriori titillatione & subsequente seminis ejaculatione, incurvum habebat penem & ferè *lunatum*, umbilicum versùs reflexum. Hinc si mingeret, facie longiùs aversâ, latex in sublime saliebat. Confer. Doctissimi *Mœbii* Physiolog. *c. XIX. p. m. 515.*

OBSER-

OBSERVATIO CC.
D. GEORGII FRANCI.
De
Potus frigidi apud puerperas noxa.

Quantopere ſæpe res, nobis non tantum non proficuas, ſed maximè nocivas depereamus, neminem fere latebit. Ad alimenta hac vice ſaltim libet reſpicere, ubi ea maximo expetuntur deſiderio, quæ nobis vel maximè poſſunt nocere, ut deinceps nobis ipſis, veluti turdus, malum cacemus. Inter alia potus frigidus quam plurimis eſt inter deſideratiſſima, non æſtate ſolum, quod frequentiſſime accidit, ſed ipſa etiam hieme. Novi magnum aulæ cujusdam Electoralis miniſtrum, qui vel ſub bruma non alium bibebat potum, in ſpecie cerviſiam, ac frigori geluq; expoſitum, hinc inde circumvolitantibus nivium floccis; ſine ullo tamen incommodo, ſine tuſſi, ſine anorexia, ſine torminibus atq; colica, quæ tamen aliàs valde ſunt ſollemnia frigidum bibentibus, maximè autem potum glacialem. Immo Inſignem vidi Principem auctumni & hiemis turbidis tempeſtatibus in venatione cerviſiam frigidam & tantum non gelu conſtrictam, ſtiriisq; labiis adhærentibus ſine noxa bibiſſe, quod aliis tum facile imitandum haut ſuaderem; cum raro antecedentem ejusmodi transgreſſionem deſeruerit pede pœna claudo, ac ſæpe in fine demum videatur, cujus toni; luatq; ſera ætas ſeverius & acerbius, quæ prior facilius commiſerat. Ut nihil dicam de frigidæ potu ſub ipſo Sirio aliave calidiore anni tempeſtate, aut poſt thermas balneasve æſtuantes, vel exercitia vehementiora animiq; pathemata majora, puta iram & alia, non ſolum valetudini vehementiſſimam vim intuliſſe, tuſſi, anorexia, torminibus; colica, flatibus, alvi contumaci conſtipatione, febribus variis, maximè ardentibus, diarrhœa, dyſenteria, phthiſi, hectica, affectibus uterinis, paralyſi, lipothymia, aphonia &

nia & sexcentis aliis. In animo nunc saltem habeo docere, quam frigidus noceat potus puerperis, quibus calidus aut tepidus tantum non nocet, sed proficuus immo necessarius est, utut subinde ingratior. Nupero vere honestissima Matrona XXVI. annos nata, temperamenti melancholico-sanguinei quarta vice filiolum d. 23. Martii CIↃ IↃC XCI. feliciter enixa est: Fluunt lochia; infans nutrici datur, lac sine incommodo evanescit puerperæ, & omnia bene se habent. Sed ecce cum pro anni rigidiore tempore in calefacto cubaret conclavi, stragulisq;, pro more, probe contegeretur pro mediocri sudore leniq; diaphoresi ad lochiorum feliciorem effluxum, accidit, ut tertio post partum die sanguinis fluxu quodammodo lassaretur, sitisq; succederet satis magna. Hæc cum nimium ipsam urgeret jussa serva, nescio marito, cervisiam è cella promere; qua ad obsequium promta afferuntur ℔ij. circiter (eine Kanne Bier/) è cella cerevisiæ pro anni ratione sat frigidæ, quam statim siti satisfactura puerpera ingerit magna cum voluptate, sed eheu mox insigni cum dolore emta ac morte luenda. Nec sufficiunt hæ duæ libræ quin duæ adhuc è cella depromtæ recens superfunduntur parvo tempore, & adhuc ante prandium. Ab illo momento omnia incipiunt in pejus ruere; appetitus cessare; lochia fluere parcius tandemq; subsistere cum inæquali & sæpe frigido sudore, cordis palpitatione; diarrhœa ad unum saltem diem; ingruere febris, subsequente delirio, ubi de variis rebus sacris, & precibus uti de Deo, Angelis, cœlo & beatis, rursus de Diabolo, spectris, inferno, æterna damnatione, desperatione &c. quæ omnia confuse miscebantur, modo cum risu, modo cum ejulatu: Interdum conabatur elabi, ut vix à 4. vel 5. hominibus posset retineri. Aliquando serio contendebat in lecto esse murem, quem solicite volebat quæsitum, & ab adstantibus omnibus rogabat precibus, quod delirium forte inde suggerebatur, quod gravidæ paullo ante partum ex improviso mus insiluerit. Interdum satis apte loquebatur de rebus suis, adstantesq; norat, mox omnium nescia

se in

ſe in alium delatam credebat orbem. Sæpe manibus varios imitabatur & exprimebat labores, nendo, fila trahendo, digitos lambendo, modo cibos videbatur præparare, modo fides digitis pulſare &c. Die quinto ſuperveniebant Convulſiones; quæ ſequenti iterum ceſſabant relicta maxima laſſitudine, ſimulq; delirium interpolabatur leviter; Die ſeptima circa veſperam emoritur, cujus animæ æternum ſit bene.

OBSERVATIO CCI.
D. GEORGII FRANCI.
De
Varia gravidarum malacia.

DE mira appetitus natura variaq; puerorum virginumque ac puellæ nobilis pica diximus in addendis ad Ephemerides noſtras proximè elabſo anno: Hac vice lubet aliquot ſuggerere hiſtorias gravidarum, quæ geſtationis tempore res varias, ſæpeq; abſurdas, & interdum ſine noxa, appetierunt & aſſumſerunt. Honeſta femina Vitembergæ Saxonum gravida nauſeam ad omnes omnino habebat cibos, ut de felici fetus ſucceſſu maritus & amici deſperarent. En ſubito ſuſcitatur ingens appetitus ad cineres aqua infuſos, pro parando lixivio, eosq; mire deperit, atq; quod mirum inſigni cum voluptate devorat, & notabili cum emolumento, ab eo enim tempore naturalis repetebat appetitus ad cibos ordinarios, reliquoq; geſtationis tempore durabat, ipſaq; tandē Ilithya annuente fetum undiq; ſanum excludit. Videtur vero anorexia prior ortum habuiſſe ab humoribus inſipidis, viſcidis atq; phlegmaticis in ventriculo ſtabulantibus, ejusq; fermentum, ut non ſolum langueret, ſed penitus ceſſaret, obtundentibus: Superingeſti vero Cineres inciderunt iſtos humores, ſuaq; ſalſugine expulerunt, ſimulq; languidum ſuſcitarunt fermentum. Cui accedit etiam phantaſiæ imperium, quod nullibi ſeverius eſt atq; in gravidis; hoc enim illa abſurditate

ſibi ſatisfactum vidit; indeq; malacia ceſſavit. Eadem femina bis adhuc gravida, eodem anorexias malo ſemper primis menſibus ad 20. ſeptimanas vexabatur, ut omnes fugeret cibos præter embammata cum pane ex aceto, item muriam è braſſica capitata minutim conciſa per fermentationem ex adſperſo ſale extractam, Sauerkraut-Lacke; aut è cucumeribus eodem modo conditis atq; fermentatis, ſaure Cucumeren oder Gurcken-Suppe; Nec alium admittere poterat potum, præter aquam ſimplicem fontanam. Nihilominus feliciter fetus enixa eſt ſuos; atq; ſtatim à partu ſenſim ſaniores aſſumſit cibos, cerviſiamq; bibit ordinariam; ceu ipſa mihi faſſa eſt d. XIV. Junii cIↄxIↄcc. Aliam Matronam novi, quæ toto imprægnationis tempore mire acetum deperibat furtimq;, ubi ubi poterat, conquirebat; quæ fetum dein cuticula orbum & ſemicrudum peperit Leucopetræ. Adeo ſexus iſte ſequior appetitui ad mala proclivi à rerum primordio usq; ſubjicitur!

OBSERVATIO CCII.
D. GEORGII FRANCI.

Vomitio plurimæ meracæq; bilis cum capitis & oculorum immani dolore, Sacchariq; noxa.

ANno cIↄxIↄcc τῆς παρθενοτοκίας Juvenis XXI. annos natus, temperamenti Sanguineo-cholerici, literis deditus, jam olim ſingulo ſemeſtri, vel trimeſtri interdum, capitis dolore tentabatur, quem blanda purgatione facile prævertebat diætaq; accuratiore. Nimium fiſus valetudini dextræ prophylaxi repudium miſit omittendo vernam purgationem. Sed ecce accidit, ut cum Amico, inopinato urbem, quam Juvenis incolebat noſter, transeunte hilaritati Joviq; Xenio unum alterumvé libaret vini Rhenenſis poculum (quod tamen à teneris ordinarie biberat modum rariſſimè exce-

excedens, ſed nuper admodum anni ſpacium in alia vivens Academia, ubi cerviſiam probe coctam quotidie bibunt, eam ſine moleſtia ſuſtinuit) & modum aliquantisper excederet in prandio, demumq; circa veſperam ab Agnato miſſas confectiones Saccharatas & bellaria comederet. Inde acidum vini cum alcali ſaccharino admodum efferbuit, flatus progenuit, bilem adauxit cum nidoroſa cacochymia fermentum ventriculi corrupit, proſtravitq; appetitum. Sequebatur ingens cephalalgia, ubi priſtinum recruduit malum cum aliqua vertigine, anguſtia præcordiorum, & nauſea moleſtiſſima, quam tandem aſſumtorum ſentina putida excepit, cum angore & imbecillitate corporis. Ultimo non niſi meraca bilis, primo quidem flava ſive vitellina, dein praſina ſeu porraceo colore conſpurcata copioſiſſime aliquot inſequebatur vicibus. Duravit malum ad tres circiter hebdomadas, donec uſu Elixir Propr. P. cum rhab. præcipitantium, ac abſorbentium & Cinnabarinorum ſedaretur; inprimis vero diæta ſtrictiore. Rheda dein per aliquot vehitur milliaria, unde denuo ſtomachus irritabatur, concitabaturq; bilis, ut antea, meræ vomitio moleſtiſſima, quam potu frigidæ pane toſto cum nuce moſchata correctas ſenſim ſenſimq; aſſumtæ tranquillavit. Interea temporis ulterius provectus, ac in itinere ex diætæ negligentia poſt quinq; ſeptimanas iterum vomitione prædicta turbatur, quam dolor capitis & oculorum immaniſſimus occupavit, ita ut lecto affixus perpetuo, lucifugusq; omnem diem, omnem candelæ accenſæ claritudinem cogeretur effugere, cum anorexia, ſiti tamen, agrypnia & virium notabili labſu. Adhibentur vulgo appellata Cholagoga, præcipitantia, dein V.S. ac pone utramq; aurem veſicatoria. Ita tandem malum demulcebatur, & mutato aêre victuq; per DEI gratiam in gratiam cum valetudine rediit.

SCHOLIUM.

OBſervamus in hac obſervatione vomitus periodicos, hoc eſt tales, qui certo termino & ſpatio recurrunt, quales affectus rari quidem ſunt, adnotati tamen hinc inde ab auctoribus in Epilepſia, convulſione, tuſſi, viſione vitiata, cephalalgia, arthritide; calculo, hæmorrhagiis variis, alvi dejectione ac præcipue febribus. Ejusmodi vomitus familiares ſunt naturis bilioſis, juvenibus, iracundis atq; crapulæ mancipiis. Ita videmus canes, animal admodum calidum, invidum ac bilioſum ad vomitum maximè proclives, inprimis ubi gramina aſperiora devorant, ita ut non defuerint, qui inde emeticorum anſam & principium petant. In lupis itidem animadvertitur, ac præcipuè iis hominibus, qui alias picrocholi nuncupantur; denen die Galle über ſich ſteigt / potiſſimum ex iracundia, zelo, inedia, crapula, æſtate &c. Ibi enim major bilis eſt proventus, partim ex aſſumtis, partim ex arteriolis ſtomachicis transſudans, partim ex poro cholidocho per ἀναῤῥοπὴν bilis. Immo non deſunt, qui aſſerant interdum peculiarem ductum bilarium è felle ad ventriculum vel pylori oſtium implantari, adeoq; leni commotione, vel ſponte etiam eructare ad ventriculum bilem. Hanc produnt quoq; in Cholera humida reddita ἄνω excrementa, & nidoroſa cacochymia, ipſimetq; hi vomitus. Elucet quoque ex hac obſervatione, quantum noceat, ſi quis καθαρμὸς conſuetos omittat tam auctumnales, inprimis vero vernos. Maximè enim colluvies vitioſorum humorum per æſtatis impatientiam & ſitim frequentiorem juſto collecta, auctumni morbiferi anniq; morituri vitio inquinatur, hiemis vero tam auſtrinæ quam aquiloniæ rigore adaugetur, demum veris fermentantis irritatione camarina hæc, veluti gelidus latet anguis in herba, qua tandem mota tota œconomia animalis commovetur, & tantum non è loco movetur penitus. Rectiſſimè igitur primo vere inſtituuntur in pleris-

plerisq; hominibus purgationes tam ἄνω, quam κάτω pro naturarum aliarumq; circumſtantiarum diverſitate, eoq; ipſo veluti in prima herba ſuffocantur mala plurima, quæ aliàs vires acquirunt eundo, veluti fama mala, ac meſſem dolorum & laborum triſtiſſimam æq; ægro ac Medico relinquunt. Animadvertimus quoq; vinum Rhenanum (quod non ſemper eſt bonum arcanum) acore ſuo bili augendæ velificari. Eſt enim varium illud pro ſoli, terræ, vitisq; ſolisq; diverſitate, ex omnibus tamen palmam jure merito ſibi depoſcunt, Baccharacenſia (zu Diebach/ Mannbach und Steig/ eaq; vel nuda, vel igne coacta gefeuerte und ungefeuerte) Rhingavienſia (Johannisberger / Rüdesheimer / Hochheimer / Erbacher / Elfelder / Rauentaler / ꝛc.) Laubenheimenſia, Bodenheimenſia, Oppenheimenſia ac Nierſteinenſia, Wormsgavica (præcipuè der Liebe Frauen Milch und Katherlocher) Hernsheimenſia, Oberkurrenbacenſia, Pfedersheimenſia; Freinsheimenſia, Wachenheimenſia, Dirmſteinenſia, Neoſtadienſia, Hambacenſia, Rothana, Forſtana, &c.

Vinoſo malo malum accedit aliud, ne qua ſola ſit calamitas, nempe ipſum ſaccharum, quod an iratis an propitiis Diis nobis ſit conceſſum valde hæreo. Certe ſi penſemus ejus cum vitiis, quæ produxit, beneficia, neſcio utris adorea ſit accenſenda. Adeo plurima mala è ſaccharo, tanquam è Pandoræ pyxide, provolarunt in mortales. Non dicam ſaccharophilis putreſcere gingivas, carie exedi dentes, aut ſaltim nigritudine invenuſta vel ſilaceo deturpari colore, animam olere male, appetitum obtundi, flatus & tormina generari, ructus nidoroſos bilioſosq; produci, vomitus cieri, induci chloroſin, accendi augeriq; bilem & humores ponticos, homines vermiculari, & mille alia nocumenta procudi & protrudi. Peſſime ergo liberis ſuis aliisq; multi infantibus, pueris, puellisq; conſulunt, dum illis mirifice volunt placere aut benefacere, ſaccharum & ejusmodi nociva gulæ irritamenta offerendo: Quin magis miror adultos homines & ſenes tantum fatuari, tamq; demen-

ter agere, ut palato abblandiantur his talibus quisquiliis, maximè poſt paſtum & ingeſtos cibos plurimos ſe inferciendo ſaccharo, aut eodem vini vim quovis modo exaltare, adulterare verius dixero. Quin ipſis ferculis cibisq; variis adſpergine peſſima commiſcent, artocreata, obſonia, panes artoptitios, artalaganos, aliosq; eodem condire, vel potius corrumpere ſedulo delirant. Hinc mihi varia in officinis medicamenta, quæ ſaccharum ingreditur, uti pulveres, ſpecies, τραγήματα, morſuli, rotulæ, ſirubi, julebi, emulſiones, conſervæ, elæoſacchara, trochiſci, condita, ecligmata, paſtæ, panes Martii &c. non immerito ſunt ſuſpecta, ut iis vel parciſſime, vel nunquam malim uti. Multos vidi viros guloſos, immo & mulierculas ventre duci, ut non niſi potum biberent ſaccharatum, aut ἐπιτρίμματα abligurirent ſaccharo penitus perfuſa, maximo cum valetudinis incommodo, & infelici morborum pullitie, in ſpecie mali hypochondriaci, ſcorbutici, melancholici, icterici, colici aliorumq; ſexcentorum. Loquantur pro me multi Hamburgenſes, aliiq; tam in aulis, quam emporiis aliis in Anglia, Germania, Belgio, alibiq;.

[è Caſtris Potentiſſimi Domini Electoris Saxoniæ ad Francothalii rudera VII. Julii CIƆ IX IƆCC. *ad Illuſtr. Dn. Præſidem.]*

OBSERVATIO CCIII.

D. EBERHARDI GOCKELII.

Horrenda ambuſtio à pulvere tormentario facta.

ANno 1691. die 18. 28. Aprilis, (qui erat dies Sabbathi) Burtenbachii Generoſus Dominus Chriſtophorus Sigismundus à Wölvvart, Dominus in Laubach. &c. ætatis ſuæ anno vigeſimo ſexto, cum gravida ſua Conjuge, Domina Henrica Loyſa, nata Schertlin à Burtenbach, &c. ætatis ſuæ vigeſimo quinto, (Generoſi Dn. Ludovici Henrici Schert-

Schertlini à Burtenbach, Domini in Geislingen & Stamm-heim &c. & Dominæ Annæ Catharinæ à Wölvvart, Filia) nec non Affine suo Dn. Alberto Schertlino, sedecim annorum, Conjugis suæ Fratre & Sorore sua prænobilissima virgine Christina Catharina à Wölvvart, in Laubach &c. Amita itidem prænobilissima virgine Maria Catharina Sophia à Wölvvart, in Bolsingen, concomitante suo servo, & equorum curatore, Georgio Sperlingio, rhedâ vectus, in vicina Mola seu Officina, propè fluvium, die Mindel vocatum sita, ubi pulvis nitratus seu tormentarius conficitur, (ut modum parandi ibidem viderent,) circa horam undecimam antemeridianam appulit.

Et postquam in istam Officinam, (quæ non multum spatii in se continet, ac circumcirca asseribus affixis loco parietum clausa, superius verò usq; ad tectum aperta fuit) venissent, prædictus Dominus Albertus Schertlin, ibidem Examen pulveris tormentarii, quod prius in hunc locũ deportari jusserat, (Germanicè eine Pulver-Prob / quod instrumentum est, cujus beneficio pulveris nitrati vis mediante incensione per gradus probatur & examinatur, quo etiam percontari voluit, utrum pulvis ille tormentarius Burtenbacensis an Nordlingensis sua efficacia prævaleret) apprehendit, & inconsiderate intra posteriorem januam stans incensionem, sed prima vice cum denegato ignis successu intendit, secunda verò incensionem promovet, quâ factâ, & vento flammam retrò in molam flante, evestigio quatuor centenarii pulveris communis grossioris, (vulgò Mußqueten-Pulver/) dimidius item Centenarius pulveris subtilioris, (Pürstbüchsen-Pulver) & Centenarius unus cum dimidio salis nitri, (summatim sex Centenarii) uno momento, præsentibus omnibus supra nominatis Personis, flammam conceperunt, à quo quasi fulmine omnes tegulæ planæ à tecto dejectæ, parietes ligneæ magno cum fragore effractæ, omnesq; dictæ Personæ cum opifice Jacobo Langio, qui in cribrando tali pulvere occupatus erat, miserrimè, uno quasi ictu, in terram dejecit, illorum facies, capillos, colla, aures, brachia, hume-

humeros, manus, digitos, latera, amborum etiam Dominorum pedes altius ambuſſit, pileos diſcerpſit, & veſtimenta ſerica, ac ex ſubtiliori & rariore materia confecta unâ cum induſiis accendit atq; combuſſit. Hæ Perſonæ omnes, Jovis quaſi ignibus ictæ maximoq; terrore perculſæ, quamprimum ſe aliquantulum recollegerunt, per apertam poſteriorem januam ardentibus veſtimentis currendo & rependo aufugerunt, &, (excepta prænobiliſſ. Virgine à Wôlvvart in Bolſingen, Opifice, ac ſervo) in præterfluentem aquam ocyus ad collum usq; ſe immerſerunt, unde extractæ, omnes ſic ambuſtæ, horrendiſſimè deformatæ, ac ſi aſſatæ; aut fumo expoſitæ fuiſſent, rheda domum repetierunt, ibidemq; in lectum ductæ ac deportatæ fuerunt. Inter has Perſonas ambo dicti Domini præ cæteris in facie & corpore enormiter læſi conſpiciebantur, quorum alter, Dominus â Wôllvvart, in Laubach, Vir arte & Marte coruſcans, ſubſequente proximo die Solis, cum prius devotis precibus atq; ſuſpiriis animam Deo commendaſſet, ac ſpirituali viatico Sacramentali inſtructus fuiſſet, præcedentibus variis peſſimis lethalibus ſymptomatibus, vomitibus videlicet crebris, inquietudine, aſthmate, delirio, pulſu tardo ac debili, membris gelidis, ſudore frigido, deliquiis, &c. media nocte, hora duodecima, inter adſtantium preces & Conjugis dulciſſimæ lacrymas & gemitûs, in tanto ætatis flore vitam cum morte mutavit, ac ſuum affinem juniorem Dn. Schertlinum in maximo vitæ periculo reliquit. Derelicta Conjux, Domina à Wöllvvart in Laubach, licet cum duabus dictis prænobiliſſimis Virginibus in facie, collo, auribus, humeris, manibus & digitis, itemq; ſupra mammas, valdè ambuſta fuerit, illæ tamen, quia dolor, & exæſtuans ab ambuſtione calor per adhibitâ remedia mitigatus & extinctus fuit, ac eſcharæ per accedentem exulcerationem â ſana carne ſeparatæ ſunt, viresq; bona ex parte rurſus conſtiterunt, ſpem ſalutiferæ reſtitutionis dederunt, quæ etiam cooperante & adjuvante Deo ſubſecuta eſt.

Opifex hujus nitrati pulveris, licet in facie & manibus æquè ac cæ-

ac cæteri ambustus fuerit, (qui in reliquo suo corpore ob custodiam densioris laneæ togæ illæsus mansit) ab adhibitis remediis pristinam sanitatem recepit.

Servus, seu equorum curator, qui, dum incendium factum est, in limine anterioris januæ stetit, in facie quidem & manibus etiam ambustus, & aufugiens, à delabentibus tegulis planis in capite & dorso validè percussus est, qui tamen brevi à hujus læsionis periculo evasit.

Eo ipso læsionis die, Ego, cum Johanne Bartholomæo Heckhingio, Chirurgo Reip. Ulm. Xenodochiali exercitatissimo sub vesperam ad dictos Patientes vocatus sum, quos, per totam noctem equitantes summo mane dicto modo horrentissimè læsos & quasi subassatos cum stupore invenimus, quibus sequentia remediorum præsidia internè ac externè adhibuimus & applicavimus. Et quidem Internè, ad calorem æstuantem extinguendum 1. pro Potu ordinario talis Pulvis ordinatus fuit. ℞. CC. præp. nitri tabulat. āā. ℥j. sacch. albiss. ℥ij. M. f. pulvis subtilis, cum duabus mensuris aquæ fontanæ permiscendus. Item, ℞. Nitri præp. ℥vj. Camphor. ℨß. M. f. pulvis, cujus cochleare unum vel alterum cum mensura aquæ fontanæ una vel duabus permiscendus. Et Julapium sequens. ℞. Syrup. acetosit. citr. rub. idæi, berber. ceras. acid. āā. ℥j. aq. acetos. plantag. cichor. semperviv. āā. ℥v. spir. vitriol. rectif. ℈j. M. 2. Ad vapores sulphureos & nitrosos cum calore exæstuante eliminandos, Electuarium theriacale sudoriferum sequens. ℞. Rob Sambuc. ℥iiß. Elect. Diascord. Fracast. ℥ß. Theriacæ Androm. ℨij. Terr. Sigill. Siles. ℈jß. Syr. acetos. Citr. ℨij. M. f. Electuar. pro aliquot dosibus in aq. Card. bened. vel alio convenienti vehiculo propinandum. 3. Ad Cor viresq; roborandas, singulis decumbentibus Aq. confort. Cordialis Officinalis perlata per se, & cum CC. præp. Lap. Bezoard. Or. & Confect. Alkerm. permixta, propinata, & pro gravida Domina à Wöllvvart, talis aqua præscripta fuit. ℞. Aq. Offic. confort. perlat. Ceras. nigr. Cordial. temperat. Borrag. āā. ℥ij. Cinnam. cydoniat. ℥ß. Bals.

Embryon.℥j. Lap.Bezoard.Or.gr. vij. Margar.præp. Corall.rubr. præp.CC. philoſ. præp. ãã. ℈j. Conf. Alkerm. incompl. ʒj. Syr. granat. Man.Chr. perlat. ãã. ℥ß. M. d. ad vitr.

Ambobus etiam dictis Dominis Patientibus, tam ad virium reſtaurationem, quam malorum ſymptomatum averſionem & ſublationem, pillulæ Theriacæ cœleſtis, cum pulvere Bezoardico compoſito, propinatæ fuerunt.

Ad collum, faucesq; leniendas & refrigerandas, Mucilaginem ſeminis cydoniorum cum Syrupo violarum, addita tertia parte mellis roſarum, deglutiverunt.

Contra nauſeam & vomitum regioni ventriculi Cataplasma ex fermento, theriaca, & nuce myriſtica, impoſitum fuit.

Et ad alvum lubricandam & aperiendam, ſuppoſitoriis, & clyſteribus domeſticis lenitivis, ex melle roſato, butyro, vitellis ovi, oleo roſarum, & decocto hordei, addito pauxillo ſalis, ſubventum eſt.

Externè, locis ambuſtis Linimentum ſimplex, ex ſucco ſolani, ceruſſà, litharg. Ol. roſ. &c. paratum; quin etiam Ungu. de litharg. nec non Empl. refrigerans ex melle, ſevo cervino, adipe ſuilla, ol. lini & minio conſtans, fuit impoſitum.

Eſcharæ altius cuti ſubjectæq; carni infixæ, cum cute graviter ambuſta & corrugata per modicam cultelli inciſionem usq; ad vivam carnem, (ut ſic remedia eò melius operari, ac ſanies corrupta exire poſſet) per chirurgum apertæ fuerunt.

His itaq; obſervatis atq; peractis, res eò devenit, ut de præfatæ prænobiliſſimæ Matronæ & Virginum antiqua generis nobilitate illuſtrium reſtitutione amplius dubitandum non ſit.

Quod autem Dn. Albertum Schertlinum concernit, ille, ut ſuperius dictum, in mali principio, (quippe qui in ambabus manibus, nigro-lividis & intumefactis, de quibus omnes ungues deceſſerunt, ſenſu, motu & calore privatus, nec non viribus, & per intervalla ratione etiam deſtituebatur, quæ amiſſa omnia ſuperveniente ſomno cum admiratione revertebantur) in ma-

in maximo vitæ diſcrimine verſabatur, poſtliminio vires ex parte recuperavit, ſed aures, naſus, palpebræ, & labia per corrugationem deformata, oculi hiantes, quibus caro luxurians ſurſum ab inferiori palpebra ſurgens exitium minatur, digitiq; manuum, præſertim lævæ, contracti & incurvati ſunt, quæ omnia, niſi ſuccedente tempore per emollientia, ol. videlicet amygdal. dulc. pingued. homin. fomenta, &c. emolliantur, luxuriantiq; carni per ſiccantia & obtundentia circa oculorum regionem ſuccurratur, vitam variis moleſtiis haud carentem tranſiget.

[*1691. M. Junio Ulmâ Noribergam miſſa, ad D. Wurffbainium.*]

OBSERVATIO CCIV.
D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.
De
Diabete.

PErenne lacrimarum effluvium emergens ex oculis Hagar filium contemplantis in agone præ ſiti conſtitutum, quemadmodum impotens extitit ejusdem filii ſitim compeſcere, ut opus fuerit Angelo, qui lympham doceret ex tellure profluentem, ſic nedum inhabilem, ſed tyrannicam eam debet compellare undam diabetici, quæ e proprio emergens ſinu ſitim adaugere potiùs eſt apta, quam compeſcere feroc:ientes ardoris exuvias, licet tanta copia emanet, ut poſſint cum ſapientia dicere, *fluvius meus appropinquavit ad mare*, & cum Geneſi *rupti ſunt omnes fontes abyſſi*.

Non me latet primogenitam quacunq; in re creata latitare ideam veritatis, aſt falſitatis embryonem nos ipſi formamus, dum ad penetralia Naturæ rimanda non aliis induimur pennis, quâm iis, quas Natura denegavit.

Hac igitur miſeranda Philoſophorum ſorte invitò rimandam aggredior cauſam, à qua copioſa profluat diabeticorum

lympha si non propinquissima, cum Dei certe sit, aut Divini, saltem mediam inquiram, cum stare universalissimis rustici ingenii sit, ut doctissimus protulit Fracastorius.

Interea *sapientissimi Patres*, dum vestram ingredior Academiam, ut quæ fuerim meditatus vestræ doctissimæ censuræ subjiciantur, Pastores sequar, quibus Byssum, aut Purpuram super Aram tutelaris Numinis exhibere non permiserit paupertas, odoriferis pallentium violarum manipulis obsequium Numini tribuere.

Casum habemus præ manibus Religiosæ Vestalis non multum ab hinc distantis, quæ reddita immunis à febri usu pulveris Peruviani, cepit adeò pati aquosi, limpidiq; fluoris per urinarias vias profluvium, ut qualibet die pondus librarum quadraginta attigerit cum sensu caloris intensi in regione lumbari, cum siti molesta, virium dejectione, imi ventris tensione, elevatione, & duritie, difficultate anhelitus, internoq; dolore in actu mictionis.

Hunc morbi characterem quemadmodum ad diabetem legitimum referrent Willisiani, sic Principum Sectatores spurium dijudicarent, dum in legitimo quidquid bibitum, ut refert Aëtius, *simul ut acceptum est per urinam trajicitur*, sed parum solliciti de nomenclatura unicè profluvium aquæ in diabete concipimus cum Cardano, & aliis gravissimis Auctoribus ab aere resultare, cum deprehendamus Microcosmi vicissitudines Megacosmum æmulari in meteorologicis.

Quamvis autem Clarissimus Neotericus aeris in aquam permutationem fieri credat, sed ignota ratione, sum in voto asserere primam aquositatem resultasse à serosa colluvie massæ humoralis, quia colluvie consumpta, successivam crederem emanare per aeris concretiunculas meteorologicas, eadem in massa sanguinea, & hunc profectò concipimus modum.

Probabilissimum suspicamur, taliter latitasse in fluoribus, sales exoticos, eosq; corrosivos, ut ex eorum combinatione ea potuit inferri promptitudo secretioris partis aquæ à mistionis

vinculo

vinculo, per quam inteſtino fluidorũ motu accelerato, atq; tubulorũ in renibus laxitate illata per potentiam fluidi ſuperantis naturalium tubulorum reſiſtentiã, copioſus irrepſerit per renes fluor aqueus; cumq; hujus copia ſatis denotet celerem conſumptionem nedum partis fluidæ ſanguinis, ſed etiam depaſcentiam partis carnoſæ cum media circulatione ex aqueo humore perluente utpote ſalino-corroſivis particulis imprægnato, ea fuerit in minimas moleculas partium ſolidarum illata divulſio, ut quemadmodum ex aqua forti argenti particulæ, ad minimum ſciſſæ, atq; inter granula aquæ irretitæ non niſi aquam præ ſe ferunt, quia occultantur: ſic partes ſolidæ in minimas moleculas redactæ, atq; aquæ partis interſtitia ſubeuntes non niſi aquam connotanr, omnino concluderem, ex terreis particulis ſanguinis cum additione terræ pulveris Peruviani tale fuiſſe conſtitutum caput mortuum, præ penuria humiditatis excretæ, ut quemadmodum deprehendere eſt conceſſum ex vitriolo, è quo fuerit elicitus ſpiritus per deſtillationem ſimulq; phlegma demptum, non aliud quàm caput mortuum remanere, quod aeri conceſſum, & iterum inſtillandum commiſſum novum, & copioſum præbet fluorem, ſic ex capite mortuo ſanguinis (hunc enim adinveniri aduſtum in diabeticis autopſia pluries demonſtravit) tale conſtituitur alcali, ut ad appulſum aeris media reſpiratione propulſi neceſſaria ſequatur ejusdem aeris illapſus in aquam, ſive quod aer granulis aqueis abundat, quæ inania capitis mortui ſubeuntia amplexentur ad invicem, & irretientur, ut ſenſibilem aquam conſtituant, ſive quod particulæ aeris diverſimodè juxta poni coactæ in aquam faceſcant, ut deprehendere eſt in ſclopeto pneumatico, in quo ſi aer coactus diu conſervetur, nec exploſioni detur, locus in aquam abire deprehenditur. Si enim aeri figura octoedra aſſignatur, à magnis Præceptoribus Platone nimirum, & Plutarcho, & aquæ figura icoſaedra, quis non concipit promptiſſimam fieri transmutationem figuræ octoedræ viginti cum per viginti pyramides reſultet.

In hoc præcipuè fundari autumamus ſymboleitatem inter aerem, & aquam, ut adinvicem facilis ſequatur convertentia, & ſimul etiam inter alia elementa, cum igni figura pyramidalis aſſignetur, terræ verò figura cubica.

Sed deſciſcentes ab hoc mechanico concipiendi modo, quis poterit inficiari convertentiam aeris in aquam, & aquæ in aerem fieri per diverſam juxtapoſitionem molecularum elementa hæc componentium, quæ diverſa juxtapoſitio majorem particularum adinvicem vel expanſionem, vel cohærentiam importet? Quoties namq; particulæ aquæ laxiores redduntur, ampliora obtinent ſpatiola, per quæ copioſus æther includatur, ut levitati, & tenuitati addictæ aerem conſtituant; Si verò particulæ aeris majorem obtineant connexionem adinvicem, & cohærentiam interſtitia anguſtiora evadunt, per quæ paucis interpoſitis æthereis moleculis particulæ ipſæ aeris circumſeptæ in humorem abeunt.

Certum etenim eſt mutationum viciſſitudines inter elementa tantum obtineri per motum, ratione cujus diverſa ſubſequuta juxtapoſitione molecularum elementa deſcribentium, neceſſariò ſequitur, quod non unius, ſed alterius pandatur apparentia; Hinc ſcriptum reliquit Doctiſſ. Plato elementa circuitu quodam ſibi invicem, fomentaq; generationis viciſſim tribuere: Aqua namq; quando in ſolidam concreſcit materiam, lapis, & terra fieri videtur, quando verò liqueſcit, & defluit, ſpiritus, atq; aer: Idem aer exuſtus ignis efficitur: Ignis extinctus, & corpulentior factus aerem profert: Rurſus craſſior factus aer in nebulas, nubesq; concreſcit, his magis compreſſis pluviæ depluunt.

Quemadmodum autem eſt facilis converſio aquæ in aerem, ut ruſtici quoq; id fateri coguntur, ſic multa non deſunt experimenta, quibus arguere fas ſit, aerem in fluorem converti, & cogi.

Quis enim non videt, oleum tartari per deliquium copioſius

piosius colligi, quàm tartarus sit; signum profectò ab aere liquidam suppeditari materiam medio alcali vincolante.

Quis non concipit granula aquea vitris adhærentia, & in parte qua vitrum respicit cellam non nisi ab aere vitra tangente, emergere causam extrinseci ambientis cogentis aeris moleculas in aquam. Qui hoc denegat sibi animo contemplandum proponat cyathum glaciato vino repletum, & videbit profectò aquarum panniculum in parte extima cyathi nō esse, nisi moleculas aereas præ frigore coactas in aquam. Inanis est enim recursus ad porositates vitri, cum deprehendamus, quoscunq; spiritus coerceri intra mænia vitrea.

Quis inficiabitur ab aere resultare liquorem, quem aeris spiritum vocant, quem non alio modo colligunt, quàm adaptatione vasis vitrei in fundo acuminati, in summitate ampli sub vehementi Sirio nive repleti? Cum enim copia fluoris, qui per latera vasis instillat, non à nive vas implente profluat, dum tantum illa paulatim liquefit, quin imminuatur, (sumpta proportione glaciei, quæ semper mole est major, quàm sit aqua, priusquā glacietur) & fluor instillans copiosissimus colligatur, omninò fatendum: à calorificis solis moleculis dissolvi taliter nivis texturam, ut particulæ frigorificæ ejusdem nivis sui juris factæ, & in libertatem promotæ promptius vitri latera appellentes cogant atsmospheræ aeris particulas in aquam.

Cur ergò hæc, & similia in Microcosmo evenire denegabitur? Sed en quin adverterim, suspicor demonstrasse per experimentum effervescentiam calorificam in regione lumbari, & etiam in tota massa sanguinea esse coadjumento saltem per accidens, ut aer possit cogi in aquam intra viscera, cum deprehendamus etiam medio sub Sirio aquam in grandinem cogi; Undè non malè compellavit Galenus in diabete calorem, quatenus esset causa in sanguine primo fusionis, & postea separationis, licet Zacutus sentiat à calore salsos, acresq; humores resultare, atq; ab iisdem diabetem emanare.

Hanc autem caloris energiam in regione lumbari non ab alio

alio natam ſuſpicor, niſi quia æſtuante toto ſanguine in diabete, probabile eſt, quod circumfluentibus fluidis per arteriam deſcendentem, atq; conceſſo iiſdem aditu pro data peripheriæ proportione per arterias emulgentes, & per renum papillares anfractus ſequatur, in pelvim aquoſæ partis copioſa cribratio, tum ratione laxitatis papillarum, per quam promptius interſtitia dehiſcunt; tum ratione copioſi fluoris, ut dempta parte aquea in ſanguine per venas emulgentes refluo, & præ elaſticitate, quam aquea pars compeſcebat, data libertate particulis ſulphureis, & calorificis, ea fuerit inſequuta earundem partium calorificarum expanſio, per quam ignea efferveſcentia regioni lumbari fuerit propagata. Ni dicere velimus propter eandem cauſam ſalia diverſæ proſapiæ, ut eſſet ſal acidum ſanguinis cum ſale lixiviali urinoſo luctam calorificam inire.

Ex ſanguine interea à debita craſi, & miſtione degenere ex gliſcenteq; in dies ſpirituum penuria nedum partium tonus, & nutritio feriantur, ratione quorum vires dejectæ inſequuntur, ſed ſucco nerveo de genere facto, ſpiritus animales adeò à debita volatilitate deſciſcentes indolem irregularem obtinent, ut hoſpitantibus iiſdem ſpiritibus inter anfractus nervorum paris vagi ſplanchnici, & intercoſtalis ea promovetur fibrarum ſpasmologica diſtractio, per quam anhelitus difficilis, tumor imiq; ventris tenſio, durities & elevatio ſubcreſcunt cum ſiti vehementiſſima, quam ortam ſuſpicamur ab æſtu gliſcente, vel præ penuria fluidi per ductus ſalivales, dum aliò promovetur iter.

Vobis intereà Ill^mi *Proceres*, quibus naturæ rimandi penetralia vetuſtiſſima reſervavit Athena, quæ rudi protuli calamo, dicare cogit obſequium. Siq; Apollinem credidere Priſci Genitorem Vulcani, & Minervæ, mirum non eſt, ſi Pietas Clementiſſ^mi *Cæſaris*, qualis alter Apollo triumphis onuſtus, & vernanti ſerto reduplicativè coronatus, & ut Cæſar, & ut Muſis Cotuus Vulcanum provehat, ut uberi proventu fulmina fabrefacta Generoſæ, & Glorioſæ Aquilæ concedat ad hoſtes quoq; perdendos,

dos, & Minervam Vobis impertiri dignetur, ut inter armorum ſtrepitus ad majorem triumphantis Aquilæ gloriam veſtræ virtutis Glorioſam ſervet Academiam.

[*A. 1691. 9. Junii ab Illuſtr. D. Magliabechio Florentiâ Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CCV.
D. JOSEPHI LANZONI.
Ex fumo candelæ ſebaceæ mors.

Fœtorem candelarum ſebacearum extinctarum obtinere veneni naturam multi docent; quo de videatur D. Pauli Ammanni medicina critica pag. m. 367. Id quod caſus præſens confirmat: Erat Adoleſcens in caupona, dormiens poſt vini largam aſſumptionem. Fumigantem ab extinctione candelam ſebaceam naribus ſæpe obtulerunt adſtantes ſic dormienti; unde nonnihil expergefactus, iterum tamen obdormivit; illi verò continuarunt per ſemihoræ ſpatium iſtam inſolentiam; à qua convulſio, difficilis reſpiratio, tandemq; mors ſucceſſit miſero adoleſcenti, nocte ſubſequente.

OBSERVATIO CCVI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Squamula oſſis per nares excreta.

Quam hîc ſcribo obſervationem, comunicavit nuper Exc. D. Franciſc. Juſt. Medicus noſter Ferrarienſis, Xenodochii D. Annæ Chirurgus; talis autem eſt: Miles præſidii noſtri Ferrarienſis, temperamenti calidi & ſicci, 35. ann. agens, vulneratus fuit cum angulo bacilli ferrei intra ſupercilia, cum fractura oſſium cavitatis frontis, & aliqua depreſſione. A Chirurgo quodam Urbis noſtræ vocato inſtituta fuit cura communis pro capitis vulneribus; at poſt quin-

decim dies exivit squamula ossis vulnerati, unde Chirurgus putans, totam ossis substantiam læsam fuisse exsquamatam, balsamo vulnus clausit. Sanato sic exterius vulnere, capitis dolor successit, atq; inflammatio partis offensæ, ejusdemq; intumescentia. Unde in consilium vocavit Patiens prædictum D. Justinum, ut auxiliatrices porrigeret manus, qui tangendo partem læsam, videbat exire è naribus non exiguam puris copiam, post quam excreta fuit spuamula ossis, phaseoli magnitudine; postea totum opus naturæ per triduum commissum est, & æger sanus evasit; qui nunc fatetur, se ante vulneris inflictionem continuò ferè afflictum fuisse à sævo dolore capitis, jam verò post peractam vulneris curam, ne quidem minimum cephalææ passum fuisse; natura tamen per nares frequenter aliquam puris portiunculam adhuc deponit.

OBSERVATIO CCVII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Fluxu mensium immodico, scabie superveniente curato.

VIdua quædam nobilis Ferrariensis, 31. annum agens, temperie calida ac humida donata, habitus plethorici, quæ juncta marito, sex annorum spatio ter concepit & peperit, tandem orbata Viro, in sævam ac inconsolabilem incidit mœstitiam, quam sequebatur fluxio immodica ac continua menstruorum, cum virium languore, lumborum laxitate; pallore ac tumescentia præsertim in facie ac cruribus. Pluribus in cassum tentatis remediis, tandem scabie superveniente curata est.

SCHO-

SCHOLIUM.

MOrbos, ſæpe alios tollere ac fugare morbos conſtat ex Medicorum hiſtoriis, & paſſim in praxi occurrit. Sic Hippocrates convulſionem, dolores &c. febrem ſupervenientem curare ait; ita conſtat apud Bartholinum in Act. med. Vol. 2. puerum calculo laborantem, peſte correptum, poſt hujus curationem, pariter à calculo liberum fuiſſe; & D. Petr. Rommelius in Miſcell. cur. A. 1688. obſ. 213. narrat, ſe vidiſſe feminam à fluxu menſtruo immodico, febre tertiana ſuperveniente, liberatam. Ego A. 1684. obſervâſſe me recordor, militem quartanarium, accedente bilioſa diarrhœa ad ſeptimam usq; diem protracta, à quartana febri ſanatum.

OBSERVATIO CCVIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Mulieris gravidæ antipathia cum anguillis.

FEles cantharidesq; nonnulli oderunt, ait Plutarchus in opuſcul. & rubetas, & ſerpentes; Germanicus verò neq; gallum aſpicere poterat; at Perſarum Magi mures interficiebant, tum quia illos oderant, tum quod Diis immortalibus ejus generis animal moleſtum eſſe arbitrabantur. Sic de mira Monialis cujusdam antipathia mentionem feci in meis Animadverſ. med. pag. 221. Liceat mihi jam ſequentem hiſtoriam proferre: Eſt hîc Ferrariæ uxor cujusdam noſtri civis, annorum 33. quæ dum utero gerit, ſtatim antipathia cum Anguillis laborare incipit, ita ut hoc ſolo ſigno ſe gravidam eſſe judicet. Tunc enim nec edere, nec videre anguillas poteſt, ad earum ſolummodo præſentiam in vomitum incidens. Poſt partum autem hæc ceſſat antipathia, imò eisdem coctis, tanquam delicato ferculo ipſa utitur.

OBSERVATIO CCIX.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Mortuo ex tertiana simplici.

MErcator Ferrarienſis 40. annum agens, temperamenti calidi & ſicci, liberè vivens, diarrhœa bilioſa quovis ferè menſe trium dierum ſpatio laborans, poſt longum iter, æſtivo tempore, ſitiens valde æſtuansq́; domum reverſus, in magna copia vinum generoſum glacie refrigeratum potavit; ſequente nocte tertiana corripitur ſimplici, quæ eum die intermiſſionis in plateam prodire permittebat ad expedienda ſua negotia. In tertio autem paroxyſmo, delirio affectus, ac ſudore frigido undiquaq; perfuſus, ex improviſo fuit mortuus, magna cum Parentum admiratione, qui mortem ex tali febre haud expectabant.

OBSERVATIO CCX.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Stercoris excretione in mortuo.

TOmum Ephemeridum Curios. Acad. noſtræ Leopoldinæ Anni 1689. nuper perlegens, incidi in obſervationem Clar. D. Joh. Ludov. Hannemanni, qui narrat duas feminas maligno morbo extinctas, altero die poſt obitum urinam excreviſſe. Circa quod me quoq; vidiſſe recordor A. 1686. M. Martio civem quendam Ferrarienſem, 45. annorum, ſæva peripneumonia extinctum, altero poſt mortem die non tantum urinam, verùm etiam ſtercus excreviſſe; idem quoq; obſervavi in puero variolis defuncto.

SCHO-

SCHOLIUM.

REctè putrescentium humorum in cadaveribus agitationem hujusmodi excretionum causam statui, arbitror; unde etiam ructus post mortem editos producit in *cent.6. hist. anat.4. D. Thom. Bartholinus*, & juxta cum corporis portentosa extensione, hypochondriiq; elevatione ac depressione, ejusdem quoq; murmur atq; rugitus observavit *Dominic. Panarolus pent.1. obs.48.* Prolixè hanc quæstionem: possitne scilicet è cadavere sanguis fluere, aut excrementa prodire, tractavit *Anton. Santorellus*, Professor quondam Neapolitanus, in *Postpraxi sua medica*, seu *libro de medicando defuncto*, ubi, nullum esse, *cap.19.* scribit, qui, si quando tractavit cadavera, non observavit multoties emittere extinctos, post multos à morte dies, interdum feces, quandoq; urinam: effundere item è naribus mucos, è naribus & ore sanguinem ejici &c. Et *cap. seq. 20.* illorum opinionem, qui aliquas animæ, quanquam ipsa à corpore recesserit, facultates superesse statuunt, à quibus excrementa rejectentur, refutat; *cap.* verò *21.* argumentis contrariis respondere nititur, atq; excrementorum ad partes imas motum à propria ipsorum natura, sive gravitate esse concludit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CCXI.
D. CAROLI OFFREDI.
De
Longævis.

NOn multis abhinc mensibus fato cessit hortulanus, Camillus Bassanus, præter gentis longævitatem, centum & decem annorum, vegetæ & viridis senectæ, adeo ut in horto quotidie terram ligone fatigaverit, ipse non fatigatus, nec ab ullo cibo atq; aliis officiis & operibus rusticis

abstinuerit, quibus cæteri homines ejusdem conditionis utuntur, firmâ memoriâ, integris sensibus, raro exemplo; quod prostat etiam in Canonico Egano Vincentino, qui nuper longævitatem centum annorum implevit, integris sensibus, oculis potissimum, quibus perspicillorum loco utitur, præsenti memoriâ actorum à juventute, stomacho robusto, nisi quod Atlantis viribus vix potest illud annorum pondus recto adeo incessu portare.

[*Ex literis Patavio A. 1690. M. April. ad Celsum scriptis.*]

SCHOLIUM.

Exemplum senis illius hortulani inter rarissima meritò est ponendum; quanquam enim longævorum multa passim recenseantur & quotidie occurrant, qui tamen tam laudabili in sanitatis statu fuerint constituti, paucissimi reperiuntur, ut ita senectus ipsa morbus aliquis aliàs non incongruè dicatur. Quanquam & alios quosdam satis firmâ senectute beatos, nobis referant historiæ; quas inter inprimis recentior ætas commendat Thomam Parre, Anglum, anno ætatis supra centesimum quinquagesimo secundo defunctum cujus mentionem prolixiorem fecit *Thom. Bartholinus cent. 5. hist. anat. 28.* ejusq; anatomiam recensuit *Henr. Oldenburgicus Act. philos. Angl. num. 44.* §. *4.* qui æquali, simplici & duro ruris victu fruens, usq; ad annum suæ ætatis centesimum & trigesimum, quidquid rustici est operis perficere, frumenta etiam flagellis triturare potuit. Cui jungendus rusticus *Petri Borelli*, quem *cent. 2. hist. 29.* adducit, qui centum & viginti annos natus, viridi tamen & rectâ sanitate fruebatur, adeo ut manuum propriarum labore sibi victum, terram fodiendo, compararet. Liceat & mihi Civis Augustani mentionem facere, nuper d. 29. Mart. A. 1691. defuncti, nomine Abraham Danbeck, qui centesimum & quartum ætatis annum septem mensibus supergressus, artem suam, in qua non parum excellebat, statuariam adhuc satis commodè hucusq; tractaverat, memoriâ, oculis, auribus suum officium præstanti-

ſtantibus, firmâ etiam cæteroquin ſanitate prædicus, à pauco tamen tempore, pedum primò debilitate ingruente, vires etiam reliquas citò deficere perſenſerat, naturâ macilentus & parvæ ſtaturæ, cujus vita non tam in ſanguine purpurâ tincto, quo carere penè videbatur, quàm in lympha conſiſtere per aliquot annos credi poterat, nullo nempe cruore, ubi ſe ſcalpello fortuitò vulneraret, ſed albicante ſero ex plaga profluente. Simile quid in ſene, maraſmo in Noſocomio Patavino ad D. Franciſcum defuncto, quem favor Exc. *D. D. Antonii de Marchettis* pro exercitio privato anatomico meum fecerat, deprehendi, ſero omnes corporis partes, loco ſanguinis, copiosè irrigante. De cauſis autem ſupra memoratæ longævitatis jam paucis videndum: In cibo equidem potuq; temperantia, utplurimum adduci ſolita, Veneris moderatio, locorum ſalubritas ſimiliaq; multum hîc tribuere valent, qua ratione Socer *D. Simonis Paulli*, uti hic refert *claſſ. 3. Quadripart. botanic. §. de Centaur. min.* grandævam & firmam ſenectutem ſuam diætæ acceptam retulit; nec non Eſſenos longiſſimè vivere notat *Fl. Joſephus lib. 2. de bell. jud. cap. 7.* ita ut plurimi eorum usq; ad centenariam ætatem proferantur, id quod propter ſimplicitatem victus & inſtitutionem bene in omnibus ordinatam fieri putat; quo trahi poteſt ſera juvenũ venus à Tacito inter cauſas roboris Germanici *de mor. Germ. cap. 20. §. 4.* recenſita & *Ariſtototelis* problema, cur benè perflabilibus locis homines tardè ſeneſcant: Hæc ipſa tamen non ſemper, nec ſola ſufficere, experientia teſtatur, cum haud paucos non adeo temperanter vixiſſe, vinoq; & cereviſia ſæpius ſe proluiſſe, & tamen grandævam ætatem ſine morbis attigiſſe ſciam. Quin ſuperiùs nominatus Anglus cum centeſimum quartum annum jam ageret, propter incontinentiam, publicam ſubiiſſe cenſuram referunt, & Floridæ incolas, quamvis ſalaciſſimos, utplurimum tamen admodum ſeneſcere, in *Dapperi Americæ Deſcriptione lib. 2. cap. 5.* legimus. Scilicet non iſta tantùm, ſed ipſa etiam generatio & educatio, atq; hinc corporis firmo fibrarum robore, & humorum benè ſe habentium æquali

mixtu-

mixturâ præditi laudabilis constitutio, quæ variis externè ingruentibus inæqualitatibus resistere diutius valeat, simul sunt spectanda; qua deficiente, nec omni ex parte exactissima diæta corpus à maturiore interitu vindicare poterit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CCXII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

De

Sera dentitione.

DEntes incisores in utraq; maxilla è loculamentis suis post aliquot ab ortu menses in infantibus erumpere in vulgus notum est. Primi hi sunt, & reliquorum prodromi. Vidi tamen duos fratres germanos, quorum unus quatuor, alter quinq; ætatis annos expleverat, quibus in maxilla superiori deerant. Cum igitur incondito sono, & blæsa locutione animi sensa exprimerent, à parentibus consultus, nullum remedio locum esse, regessi, fore tamen ut septimo ætatis anno demum erumperent divinavi: Et sanè quod prædivinaveram eventu non caruit. Eruperunt namq; septennibus, cessante incondita loquela & blæsitate, & adhuc probè dentati vivunt, & mentis conceptus feliciter propalant. Defueruntne in maxillæ alveis cum materia mucosa folliculi, ex quibus dentium ortum in fœtu deduxit (*part. 3. d. format. fœt. c. 6. p. 53.*) *Adr. Spigelius*, (quod in sexagenaria illa à primo ortu edentula apud *Borell. cent. 2. obs. 41. p. 141.* contigisse vero non est absimile) & post aliquot annorum decursum ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, quæ *Hipp.* (*l. d. carnibus s. 3. op. p. m. 32.*) mens est, progerminarunt? sed hoc mihi in illo casu difficulter persuadere patior, cum *Bartholom. Eustachius* (*l. d. Dentibus*) in maxillis nuper natorum apertis observarit dentes, non solum una serie partim mucosos, partim osseos in præsepiolis dispositos: sed & his artificiosè separatis novum deprehendit minutulorum dentium

dentium ordinem, qui folliculis inclusi sensim accrescentes, primis decedentibus, succedunt. Imò posteriores, & extraordinarios dentes, quos sapientiæ quidam vocant, in calvariis demortuorum adhuc latitasse *Andr. Vesalius (l. 1. d. corp. hum. fabr. c. 11. p. 127.)* curiosè demonstravit. An imaginatio matris tempore gestationis huic defectui vela fecerit, ex matre rescire non potui.

OBSERVATIO CCXIII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

Nimium menstruorum profluvium à terrore.

TErrore menstruam evacuationem, ut alias Hæmorrhagias reprimi & plebei sciunt, qui in hujus vehementia ad eundem tanquam ad sacrum anchoram cõfugiunt Vid. *Domin. Panaral. (Pentecost. 5. obs. 27. p. 160.)* interim non diu est, quo animadverti à terrore extraordinarium juxta ac vehemens uterini sanguinis profluvium in Virgine Nobili, quod non nisi generosioribus, venæsectioni nempe & opiatis, cedebat remediis. Notavit ante me *Phil Salmulth (cent. 3. obs. med. 49. p. 135.)* puerperæ lactanti perterritæ repentè excitatum mensium profluvium, in annum integrum perdurans, & adeo quidem copiosum, ut per stragula deflueret, atq; ex eo ipsa tandem moreretur.

[*Chemnicio Augustam Vind. A. 1691. d. 23. Junii missa.*]

OBSERVATIO CCXIV.
D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.
Empyema periculosissimum pleuritidi succedens curatum.

NObilissima Virgo nata à Rechlingen in Horgau, Marta Agatha, viginti duorum aut trium annorum, robusta, sanguineo-cholerica, post saltationem vehementiorem in Mense Junio Anni 1682. subitaneâ pressurâ pectoris corripiebatur, cum difficillima respiratione, & suffocationis periculo, dolore in toto pectore pungitivo, calore febrili, urinâ tinctâ, oris amaritudine &c. exhibito cholagogo & administratâ venæsectione in brachio, post quatuor dies secutum est sputum purulentum, fœtidum in magna copiâ, quotidie ad libram unam semis ascendens, & durans ad sextam septimanam, hinc sensim in quantitate decrescens; interim Nobilissima Patiens ultra decem hebdomades nonnisi in sinistro latere decumbere potuit, corpus extrema macie consumebatur, circà vesperas aderat semper calor febrilis, cum sudore postmodum colliquativo totius corporis, subindè capitis solum & pectoris, urina erat rubra, turbida cum sedimento crassissimo, appetitus dejectus, alvus tamen quotidie respondebat. Pleuritidem in empyema transiisse ex materiâ purulentâ in sinistram thoracis partem delatâ, maciem verò & sudorem colliquativum partim à febre hecticâ, partim putridâ per vapores putridos calidos cor impetentes dependere, minimè dubitavi, undè prognosis satis difficilis erat, tum ob metum suffocationis, tum ob timorem phthiseos, nimia enim quantitas materiæ hujus saniosæ, putridæ, fœtidæ, Adstantium nares ferientis, per pulmonum vasa transeuntis, & per tussim rejectæ, pulmonibus & cordi funestas minas spirabat, auxit malum superveniens destillatio à capite.

In curâ, licet calor febrilis me anxium & sollicitum redderet, à nullo tamen remedio majus levamen sensit quam à

lacte caprino, utpotè quod abstergit, glutinat, & nutrit, citiùs in sanguinem vertitur, & per circulationem in locum, quem debet, pervenit: manè horâ sextâ, & vesperi horâ quartâ, recentissimè à caprâ mulcto, ad uncias quinq; epoto, admixto sacharo rosaceo ad magnitudinem nucis juglandis, continuabat ad perfectam sanationem, quæ per Dei gratiam, præter omnium spem, intrà octodecim septimanas absolvebatur: reliqua autem remedia hæc quoq; erant:

℞. Terebinthinæ Cypriæ in aq. hederæ, terrestris ad durit. coct. ʒj. Specier. de Gemmis frigid. ℈j. Diatragacanth. frigid. ℈ij. Pulv. Haly. ʒij. Sacchar. penidii. Sacchar. perlat, ãã. ʒij. M. f. pulvis. S. Hertz- und Lungen-Pulver / darvon um 10. Uhr Vormittag 2. Messerspitz voll zu nehmen. quo finito

℞. Pulver. è Viscerib. rupicapræ ʒj. Specific. Antihectici Poterii. ʒß. Sacchari Saturni ʒj. Salis perlar. dulcificat. & corallior. dulcificat. ãã. gr. xv. Lact. Sulphuris, Spec. diatragacanth. frigidi ãã. ʒß. Sacchar. cand. violacei ad pondus omnium. M. f. pulvis. Usus hujus ut prioris. Noctu uncias tres aut quatuor de destillato hoc bibit cum saccharo rosaceo.

℞. Succor. heder. terrestr. scabios. veronicæ, botryos. ãã. ℔ß. tussilagin. taraxac. pulmonar. flor. papav. erratic. ãã. ℥iij. limacum succulent. contus. cancror. fluviatil. contus. ãã. ℔j. pulmon. & jeciner. vituli minutim. incis. dimid. partem. lact. caprin. ℔iijß. diger. per biduum aut triduum, dein l. a. destill. interdiu de trochiscis his unum aut alterum sumsit

℞. Confect. Alkermes inc. Spec. diair. simpl. ãã. ℈ij. Conserv. rosar. ʒiij. flor. Benz. gr. vj. Sacchar. solut. in aq. veronic. c. modico gummi tragacanth. f. trochisci.

His usurpatis,

℞. Radic. chinæ elect. ʒvij. Ligni lentisc. ʒiij. Rasur. eboris. ʒij. incis. coq; cum pullo gallin. deplumat. exenterat. in aq. fontan. ℔iijß. in vase terreo vitreato tecto ad remanent. unciarum decem.

℞. Hujus decocti ℥v. semin. melon. ʒß. papav. alb. ʒij.

nucl. pini. ℥iij. f. emulsio, add. solut. oculor. cancr. ℈j. salis perlar. dulcificat. gr. v. sacchar. perlat. ℥ij. M. S. Milch vorm Schlaf zu nehmen.

℞. Specific. Antihectic. Poterii. gr. xv. Salis perlar. dulcific. gr. v. M. f. pulvis sumendus horâ decimâ matutinâ.

Hæc duo remedia præter usum lactis caprini continuabat per sex septimanas. Per totum morbi decursum manè & vesperi inuncta fuit spina dorsi unguento resumtivo refrigerante:

℞. Ung. Resumptiv. Fernel. Infrigid. Galen. āā. ℥iß. Sacch. Saturni ʒj. Misc. exactè.

Cum propter nimiam corporis consumptionem maximè pedum, de illorum ossium, magis periostii intenso dolore quereretur, unguentum hoc valdè conducibile erat.

℞. Ung. anodyn. resumptiv. āā. ℥vj. opii. ℈ß. Misc. dissolv. l. a. pro inunctione. Cibus erat boni succi, facilis concoctionis. Potus aqua cocta ex hordeo integro, passulis, prunis Damascenis, ficubus, semine anisi. &c.

Circà finem morbi dextrum hypochondrium videbatur quodammodò durum, ad præcavendum ergo hepatis scirrhum Emplastrum hoc multum contulit.

℞. Empl. de Cicut. Santalin. Diachyl. āā. ℥ß. Pulv. radic. bryon. ʒij. Salis nitri ʒj. c. ol. chamomill. M. f. emplastr. S. Leber-Pflaster / quod dein paulò aliter immutatum fuit.

Cerat. Santalin. Emplastr. Santalin. Empl. d. cicut. āā. ℥ß. Salis nitri ʒj. Sacch. Saturni ʒß. c. ol. chamomill. misc.

OBSERVATIO CCXV.
D. GEORGII TOBIÆ DüRRII,
Ex hæmoptysi Phthisis curata.

REverendus, Religiosus & Doctissimus Dominus Magister Matthias Osler, Societ. Jesu, Juvenis temperamenti calidioris, Anno 1682. in Mense Aprili cum Ingolstadii in Collegio studiorum causâ versaretur, sensit dolorem quemdam capitis non adeò quidem intensum: paulò post fluebat per nasi dextram partem materia saniosa fœtida ferè quotidiè & durabat iste fluxus usq; in Mensem Julium, hinc subitò suppressus gravius minabatur, & post se reliquit malum; in Vigiliâ enim S. Ignatii cum in lecto supinè jaceret, præcedente aliquali titillatione gutturis, sanguinem syncerum spumosum in magnâ copiâ per tussim rejecit, sæpiùs posteà recurrentem: illo tempore à Prænobili & Magnifico Viro Domino Doctore Scheiflero Professore ibidem Celeberrimo, & Excellentissimo Domino Doctore Schönfeldero Physico & Medico felicissimo, varia ex methodo præscripta sunt remedia eaq; probatissima, quæ tamen vix suffecerunt, ne unam & alteram recidivam pateretur; unde subsecuto sputo sanioso, sudore nocturno colliquativo, tabe totius, Augustam missus fuit in Mense Novembri, ulteriorem curam experturus: ego in ancipiti & periculoso hujus rei statu difficillimum sanitatis recuperandæ prædixi prognosticum: temperamentum enim calidius & sanguinis vitiosa constitutio, maximè in juvenili ætate facilè effervescentiam seu fermentationem suscepit, ut hinc serosâ potissimum colluvies fermentata per superiora despumescens, diuq; in cerebro subsistens in lympham crassiorem & putredinosam transierit, quæ primò per nares excernebatur, subitò autem suppressa in pulmones substantiâ molles & flaccidos decumbebat, suâq; acrimoniâ corrosiva putridâ vasa ibidem corrodendo sputum sanguinis floridi spumescentis sine

dolore & in magnâ copiâ per plures vices ejecti, produxit, hinc ab Hœmoptysi phthisis, quæ vera jamq; confirmata erat, subsecuta est: ne tamen desiderio Dn. Patientis deessem, sequentia remedia sanguineam massam & viscerum intemperiem partim corrigentia, partim consolidantia, siccantia, renutrientia, derivantia, intercipientia &c. adhibui.

℞. Herb. pulmonar. epatic. nobil. veronic. Salviæ. hyssop. ãã. Mj. carduibened. asplen. ãã. Mß. radic. liquirit. cichor. enul. ãã. ʒij. semin. anisi. ʒiß. baccar. juniperi. ʒj. crem. tartari. ℥j. pulmon. vulp. præp. ʒvj. passul. min. ℥ij. sacchar. canar. ℥iiij. incis. commisc. ad nodul raræ textur. coq. in ollâ vitreatâ cum aq. simpl. ℔iij. vase tecto per quadrantem horæ, remotis ab igne add. vin. alb. ℔ij. extinguatur in illis chalybs ignitus pondere ¼. ℔. stent simul donec liquor refrigescat, dein exprimatur sacculus, & de hoc liquore singulo manè, sumpto priùs pauco jusculo, & vesperi duabus antè cœnam horis uncias quinq; calidiusculè bibat: Noctu antè somnum sit hæc Emulsio. ℞. Radic. chinæ electi ʒvij. ligni lentisci. ʒiij. rasur. eboris. ʒij. incis. coq. cum dimidiâ gallinâ in aq. fontan. ℔ijß. tecto vase ad remanent. ℥x.

℞. hujus decocti demptâ pinguedine ℥v. semin. melon. excorticat. ʒiij. papav. alb. ʒij. nucl. pini. ʒiij. f. emulsio. add. sacchar. perlat. ʒij. S. Milch vor dem Schlaff zu nehmen.

Cibi sint boni succi, & facilis concoctionis, in prandio panatella, in cœnâ ptisana, quibus semper admisceatur modicum sacchari rosacei vetustioris.

Potus, interdicto vino, cerevisia tenuis hordeacea, & pro exiccatione ulceris, sanguinisq; purificatione, de bocheto hoc in prandio & cœnâ haustum unum & alterum bibat. Rasur. lign. sanct. ℥iiij. radic. chinæ elect. ℥j. nitri præp. ʒß. sacchar. albiss. ℥ij. flaved. cortic. citr. recent. ʒß. aquæ ferv. Mensur. v. stent per noctem in loco calido, manè coquantur per quadrantem horæ vase tecto, filtretur posteà per manicam Hippocratis. His continuatis ad Mensem Decembris, cum sputum rursùs sangui-

ſanguine tinctum appareret, pulvis iſte ad mentem Julii Cæſar. Scaligeri ordinatus eſt, ſed paulò auctus. Ex flor. roſar. rubr. raſur. eboris, boli Armeni præp. terræ ſigillatæ. hæmatit. ãã. ʒß. gumm. Arabici tragacanth. charab. ſemin. papav. alb. portulac. malvæ. roſar. rubr. plantag. 4. frigidi maj. excort. C.C. uſt. ſucc. acat. liquirit. amyl. torrefact. ãã. gr. xv. ſalis perlar. dulcificat. corallior. dulcificat. ãã. ℈j. ſacchar. cand. violacei ʒij. M. f. pulvis. addend. balſam. ſulphuris aniſat. ʒß. balſam. Indici veri. gr. vj. Miſc. exactè d. ad ſcatul. S. Lungen-Pulver/ darvon im Tag 1. mahl 2. Messerspitz voll zu nehmen. Interdiu unum aut alterum de his trochiſcis ſenſim deglutiat. ℞. Confection. Alkermes compl. ʒj. Spec. Diair. ſimpl. de Gemmis frigid. ãã. ℈j. Conſerv. roſar. rubr. ℥ß. Sacchar. ſolut. in aq. roſar. q. ſ. cum modic. gummi tragacanth. fiant trochiſci. Non neglectis interim medicamentis ſuperioribus, deſtillato nimirum, emulſione, bocheto. &c.

Die 18. Decembris, cum materia illa fœtida ſanioſa, per dextram naſi partem rursùs excerneretur, illicò pro derivatione fonticulum in brachio ejusdem lateris fieri juſſi, atq; ut deſtillatio hæc in pulmones novam eroſionem & putredinem cauſatura interciperetur, loco emulſionis de pilulis his antè ſomnum Num. iij. iiij. aut quinq; deglutiit ſingulis aut alternis noctibus. Maſſ. Pill. de cynogloſſ. c. caſtor. de ſtorac. ãã. ℈iiij. c. opobals. f. Pillæ. Num. xxx. Ad maſſam autem ſanguineam magis purificandam, edulcorandam, & à ſalſedine quaſi ſcorbuticâ liberandam, de Eſſentia Viſcerali, quæ ſequitur, guttas 20. aut plures ſingulo manè ut ſumeret, præcepi.

℞. Turion. abietis q. vis, inciſ. coq. in aq. ſimplic. q. ſ. colatur. fort. expreſſ. rursùs coq. ad conſiſtent. mellis, poſteà extrahatur eſſentia cum ſpiritu cochleariæ. Externè ex ſpeciebus his, pro cucuphâ, non leve experiebatur capitis robur:

℞. Pulv. Violar. odorat. inc. ℥ß.
Myrrh. el. Maſtichis el. Thuris.
Succini citrin. ãã. ʒß. Inciſ. commiſc.

His

His ad 16. Januarii Anno 1683. continuatis, subsequens hoc erat medicamentum:

℞. Herb. farfar. ℈ij. pulmonar. ʒiß. scabiosæ, veronicæ ãã. ℈ij. hepatic. nobil. card. ben. centaur. min. ãã. ʒß. scolopendriæ. heder. terr. ãã. ℈iß. radic. enul. ʒj. liquiric. ℈ij. baccar. juniper. lauri. ãã. ℈ij. sem. anis. fœniculi. ãã. ʒj. pulmon. vulp. præp. ʒjß. succin. alb. præp. gr. xv. Fl. Sulphuris ʒß. sacchari cand. alb. ʒvj.

M. f. pulvis. S. Pulver/darvon Morgens/Mittags und Nachts 3. Messerspitz voll zu nehmen.

His non juvantibus, brodium gallinæ multum præstitit: ℞. Radic. enul. papav. errat. consolid. maj. ãã. ʒvj. visci quercin. ℥ß. pulmonar. agrimon. veronic. pimpinell. botryos. fl. papav. errat. bellid. rosar. rubr. ãã. Mß. semin. melon. ℥iß. anisi. ʒj. incisa commisc. de quibus quant. satis impleatur venter gallinæ exenteratæ, & affusâ aquâ in ollâ novâ vitreatâ coopertâ ad supereminentiã octo aut novem transversorum digitorum coq. ad mollitiem gallinæ, de brodio sumat manè & vesperi uncias quatuor aut quinq; pergendo per mensem: dein, ne Hectica ex phthisi procedens & ipsi conjuncta, corpus valdè consumptum magis ac magis depasceretur, emulsio hæc data fuit, quæ admodum grata erat, antè somnum: ℞. Semin. melon. excorticat. ʒvj. papav. alb. ʒij. amygdal. dulc. depilat. ℥ß. aqu. violar. ℥ij. rosar. fl. papav. erratic. ãã. ℥iß. M. f. l. a. emulsio, addend. juleb. rosar. ℥j. D. ad Vitr. S. Milch auf 2. mahl. Interdum autem loco hujus Emulsionis: ℞. cancrorum fluviatil. No. L. affund. lact. vaccin. ad eminent. trium aut quatuor digitor. stent per noctem in loco frigido, exemptis & contusis reaffunde prius lac, & destill. per alembicum. dosis ℥iij. aut iiij. cum pulver. antihectic. Poter. ℈j. margarit. præpar. gr. v. His ad vernale tempus continuatis, incepit bibere singulis matutinis & vespertinis lac caprinum recens mulctum ad uncias sex cum saccharo rosaceo, non neglectis pillulis de cynogloss. superiùs notatis, alternis quidem noctibus, à cujus lactis usu ad

hyemem

hyemem usq; continuato ſenſim reviviſcebat, corpus renutriebatur, & ſanus jam vivit in hodiernum diem.

OBSERVATIO CCXVI.

D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.

Ulcus veſicæ, amore proximi, per ſuctionem maximè, curatum.

RAra ſunt exempla amoris ad proximum, quo quis non ſolum morbum ſed mortem ipſam ſibi accelerare poſſet: legitur in Hiſtoriâ vitæ S. Franciſci Xaverii Soc. J. Indiarum Apoſtoli, eum incomparabili amore ad ſanitatem proximi conſervandam aut reſtituendam raptum, in Noſocomio ulcus exſuxiſſe, & ita Ægrum ſanaſſe: Hiſtoria, quæ nunc ſequitur pari paſſu ferè ambulat: Ruſticus in Pago Oberalſingen propè Ellwangen/ annorum circiter 40. temperamenti calidioris ſiccioris, mediocris ſtaturæ, nervoſæ tamen conſtitutionis, cum tempore hyemali & intensè frigido, hoc anno, in lignis ſcindendis, ac domum portandis corpus plurimùm defatigaſſet, ſubitò corripitur puncturâ lateris dextri valdè immani ad inguina ſe extendente, qui licet dolor externis remediis fuerit tractatus, ac paululùm mitigatus, attamen tertio poſt die in multo intenſiori gradu recruduit, ſuperveniente nimirùm, omnimodâ urinæ ſuppreſſione, animi deliquiis, motibus convulſivis, ſiti intensâ, vigiliis &c. ita ut ab omnibus adſtantibus pro deplorato fuerit habitus: in tam periculoſo ſtatu lithotomus accerſitus mediante ſyringâ urinam retentam duxit, ſimulq; veſicam, ſi fortè calculus lateret, exploravit, re tamen dubiâ benè ponderatâ, cum calculi generatio & augmentatio tam ſubitanea ſuſpecta videretur, veriſimiliùs apparebat, ex ſanguine extravaſato & ad veſicam delato malum procedere, ibiq; ad ſuppurationem tendere, nec fefellit opinio; adminiſtratis enim ſuppurantibus internis & externis, præſente dolore

lore ulceroso, Rusticus vicinus rogatus, & amore proximi sui victus, pudendum strophiolo priùs coopertum in os sumpsit tantâ vi, ut abscessus anteà horrendè lancinans in vesica ruptus fuerit, & Patiens multum materiæ purulentæ sanguine mixtæ per virgam excreverit, & statim meliùs habere cœperit, ac posteà adhibitis consolidantibus, abstergentibus, perfectè sanatus fuerit.

[A. 1691. d. 25. Julii exhibita Augustæ Vind.]

OBSERVATIO CCXVII.

D. THEODORI ZWINGERI.

Grando Palpebræ Oculi feliciter discussus.

PLures in Medico Practico virtutes requirit Hippocrates, inter quas eminere arbitror Prudentiam atq; circumspectionem in Morbis tractandis. Hanc enim qui vel non adhibet incautus, vel adhibere nescit imperitus, subinde in graves incidit errores, perversoq; suo consilio Ægros in perniciem, vel lamentabilem admodum statum præcipitat. Non infrequenter id contingit in oculorum affectibus, qui non rarò pessimè tractati cœcitatem post se trahunt, aut deformitatem non levem. Accidit verno hujus Anni 1691. tempore, ut Filia Viri Nobilitate insignis in Agro Bernensi, annum ætatis duodecimum egressa, tuberculum duriusculum in palpebrâ superiore oculi sinistri persentisceret, exiguum primò illud, indolens, & vix palpebrâ apertâ notabile; color cutis naturalis non fuit mutatus; subinde lenissimo pruritu ad frictionem invitabat. Cùm verò sensim Grando iste, (ita enim à pluribus adpellari solet affectus, non nisi ab obstructione glandulæ alicujus originem ducens,) augmentum capesseret, & jam pisum majus suâ moleculâ excederet, prætereaq; palpebram nonnihil deprimendo deformitatem vultui, aliàs satis formoso, conci-

conciliaret; Parentes de graviore malo solliciti subsidia quærunt, & in Chirurgum Medicumq; incidunt, qui externis cataplasmatibus, epithematibus, ac emplastris, nescio qualibus, tuberculum discutere tentantes, dolori, inflammationi, & abscessui inde nascituro periculoso, portas aperiunt: quare deterriti ad ea statim confugiunt, quibus jam excitata dolorifica inflammatio iterum dissiparetur; quod cùm ex voto successisset, Parentibus, meliora pro ablatione mali remedia urgentibus, tandem proponunt grandinis sub cute mobilis excisionem. Audiverunt consilium, sed operationis crudelitate perterriti, ab aliis priùs Medicis ejusdem necessitatem confirmatam habere voluerunt. Quamobrem meum super hâc re consilium per Litteras expetitum: ego verò examinatis probè singulis circumstantiis, respondi, affectum tanti non esse momenti, qui rigidam adeo Chirurgi operationem requirat; sed levem esse glandulæ cujusdam obstructionem, quæ vel solo naturæ robore, in Virgine adolescente, cooperante inprimis æstatis appropinquantis ardore, dissipari ac disparere queat; quale quid & in memet ipse, & in pluribus aliis expertus sim. Quò tamen eò citiùs atq; feliciùs idem Nobilissimæ Virgini evenire posset, præscripsi purgans aliquod mercuriale, cujus ope viscididas humoris Lymphatici in corpore, & in oculo corrigeretur & nonnihil resolveretur: hinc suasi, ut singulis matutinis atq; vespertinis horis Pulvis granorum Caffé tostorum, unâ cum semine fœniculi & Baccis juniperi in Aquâ simplici decoqueretur, ac vapor inde exhalans calidus ad oculum aliquandiu admitteretur. Tandem simul Tragema ordinavi ex semine fœniculi, herb. euphras. bacc. juniper. ocul. cancr. præparat. diaph. Jovial. cran. hum. præp. cinnab. nativ. opt. cinnam. cubeb. & caryoph. cum sacchar. paratum, quotidie aliquoties usurpandum. Quorum remediorum ope intra spatium trium septimanarum grando perfectè discursus evanuit, qui aliàs sibimet & naturæ relictus ultra plures menses, imò annum in aliis sine noxâ duravit.

OBSERVATIO CCXVIII.

D. THEODORI ZWINGERI.

Anatome pueri Variolis malignis extincti.

Filiolus Mercatoris apud nos famigeratiſſimi, annos circiter novem natus animi ad hilaritatem compoſiti, ſed ingenii aliquantum obtuſi, à multo tempore nonnihil aſthmaticus, ſed aliàs ſatis agilis & promptus. Circa principum menſis Octobris Anni M DC LXXXIX. in inguinis ſiniſtri dolore, cum aliquantillo tumore conqueſtus eſt, ſine tamen æſtu, vel rubedine partis. Parentes reſcito, quem filiolus in fœnum horreo ingeſtum fecerat, ſaltu, anxii ſtatim hæſitârunt, num fortè Hernia, rupto ſive laxato peritonæo, oborta ſit; quamobrem Medico in conſilium accerſito res exploranda offertur, qui nullam heic Enterocelem adgnoſcere voluit, ſed ventoſam ſolùm membranarum dilatationem eſſe perſuaſit; hinc medicamina præſcripſit huic malo opponenda, quæ cùm non ſtatim ex voto ſuccederent, ſolliciti magis Parentes generoſiora inquirere remedia ſtatuerunt, eumq; in finem, connivente Medico, Chirurgum ſimul advocant, Medicaſtrum famoſiſſimum non procul ab Urbe degentem, qui Inguinis tumorem obiter inſpectum, ac minus inflammatorium eſſe comperiens, adhibitis ſuis remediis intra paucos dies diſcuſſit. Cùm autem non longè pòſt idem puer Arthritide vagâ leniter conflictari cœpiſſet, idem Medicaſter denuò in auxilium vocatus, ægrotulum per quindecim dies, quotidie ſemel ſuper accenſum Vini ſpiritum, exhibitis ſimul internis ſudoriferis, ſudare curavit, ſicq; Patientem utcunq; ſanitati reſtituit, ut, qui antea rectus incedere neſciverat, jam benè ſatis progrederetur. Inter hæc, cum Aſthma ſubinde recurreret, Agyrtaq; ſibi perſuaderet, illud non niſi à ſtrumâ provenire, licet parum

admo-

admodum in collo animadverteretur, pulverem pro Botio, quotidie diligenter usurpandum, commendat. Tandem verò D. 16. Novemb. 1689. Filiolo purgans aliquod jalapinum exhibet, ex quo multoties primâ die cum torminibus acerbis dejecit; postridie verò alvum adhuc fluidiorem habuit, simul ac de doloribus continuis sinistri Epigastrii conquestus; parum comedit, parumq; tum sitivit. Die 18. ejusd. mensis febricitare jam, pejusq; se habere cœpit, quo permoti Parentes ab Agyrtâ deficiebant, & ad Medicum suum ordinarium redibant, qui accedens Puerum Febri acutâ, cum fixo Epigastrii dolore, decumbentem animadvertit, factisq; indicationibus, ab acrimoniâ humorum, sanguinisq; hinc inde in glandulis & tubulis minimis stagnatione desumptis, antifebrilia præscribit, ac diaphoretica, Variolas, quarum erupturarum suspicionem habuit, expellentia: quæ medendi methodo per quatriduum continuatâ id præstitit, ut pustulæ hinc usque quaq;, sed majore tamen numero in facie atq; artubus tam superioribus, quàm inferioribus, erumperent, simulq; aliquot dierum spatio increscerent, ac more variolis consueto augerentur: ad eam tamen altitudinis & maturitatis perfectionem non elevabantur, ad quam in pluribus aliis prospero eventu pertingere solent; tumebat quidem facies, pustulis undecumq; repleta, sed palpebræ tamen nunquam penitus occludebantur: præterea Febris cum suis symptomatibus nihil minuebatur, dolorq; Epigastrii contumaciter persistebat. Medicus his perterritus, prognosin jam funestam formare cœpit, idq; tantò magis, quòd insequentibus etiam diebus à diaphoreticis, tam fixis quàm blandè volatilibus, ab emulsionibus nasturcinis, aliisq; mixturis cardiaco-sudoriferis nihil meliùs haberet adolescens. Etsi enim mador aliquis semel atq; iterum è cute erumperet, Febris tamen nihil unquam remisit, quin deliria, inquietudines aliaq; funesta symptomata jam accedebant. Tandem Variolæ siccari, & fuscæ, nigræq; evadere incipiebant, emaciabatur adolescens, tussiebat multum, ob vires magnopere attritas nihil

exſcreare valens: ardebat urina, alvus frequens erat & liquida; deliria crebra; appetitus dejectus, horrebat inprimis calida ſingula, ſolo hinc lacte per aliquot dies nutritus. Atq; ſic paulatim vires magis exolvi, naturaq; fatiſcere perrexerunt, donec tandem noctu Diei ſextæ Decembr. poſtquam extrema membra primùm, hinc & reliquæ, verſus medium usq; ventrem, partes actu frigidæ redderentur, ipſeq; Adoleſcens placidè expiraret; atq; animam Creatori benigno altiorem in ſedem remitteret. Parentes morte Filii chariſſimi ſummoperè contriſtati, veram hujus funeſti eventus cauſſam ſcire cupientes, cadaver aperiri voluerunt, petierunt; quam in rem ego ſimul cum ordinariò Medico poſtulatus, ſub veſperam Diei ſeptimæ Decembr. quo tempore cadaver jam penitus friguit, illud aperiendum adgredior, ubi primo ſtatim intuitu pectus totum, hinc & Epigaſtrium inprimis ſiniſtrum, prorſus lividum & gangrænatum apparuit; abdomine autem inciſo, ejusq; involucris, diviſis, inteſtina comparuerunt inflata, quæq; ſuperius jacentia primo ſtatim viſui occurrerunt, naturali ſe penitus facie offerebant, dum verò eadem curatiùs examinando ab invicem ſeparabam, Ilei tandem portionem in Epigaſtrio ſiniſtro ſitam, ſpithamæ unius longitudine, rubicundam, lividis interſtinctam venis, adeoq; gangrænatam offendi: hinc per Meſenterium plurimas glandulas, majores, minores tractui inteſtinorum confines notaui, lividas eas, ſed ſatis adhuc molles. Ipſa quoq; magna Aſellii Glandula, non ſecus ac Pancreas alterum Virſungianum nonnihil lividum adparuit. In Inteſtinis tenuibus glandularum plexus nonnulli ſiderati, inprimis autem glandulæ ſolitariæ Inteſtini Coli tumentes & nigræ extiterunt. Hepar & magnitudine & conſiſtentiâ fuit naturale, verùm quoad colorem in baſi, quâ dorſo incumbit ſimulq; Diaphragmati adjacet, ut & in peripheriâ illius livor aliquis ad digiti latitudinem conſpiciebatur: quacunq; autem parte hoc viſcus incidebam, ſive ſanâ ſive ſphacelatâ, ſanguis niger, isq; fluidus planè emanavit. Lien ſimiliter in extremitate ſui inferiore,

ovi

ovi gallinacei minoris magnitudine niger prorſus & ſideratus fuit, ſanguinem quoq; fluidum inciſione factâ emittens, cæterà magnitudinis debitæ. Inter Lienem & Ventriculum, ſubter membranas Omenti, pinguedine deſtituti, glandulæ hærebant quinq; præternaturaliter tumidæ, rotundæ, lividæ, ſphacelatæ, quarum maxima exæquabat magnitudinem nucis moſchatæ; hæ glandulæ exterius lividæ aut cœruleæ, interius ſubſtantiam exhibebant ex rubro liveſcentem, & gangrænâ corruptam. Renes fuerunt naturales. Diaphragmatis pars, quâ Hepatis portio ſiderata tangebatur, ſimul livida cernebatur. Elevato hinc ſterno, utriusq; lateris pulmo tumidus viſus, cujus veſiculæ quamplurimæ, imò innumeræ ſatis notabiles, partim aêre, partim ſpumoſo ſero turgidæ exiſtebant. Color interim pulmonis mirè varius, hinc albicans, illinc livens, nigricans, roſeus, violaceus &c. ſideratas portiones multas, ſed nullum tamen abſceſſum, nullas puſtulas exhibuit. Pericardium ultra duas ſeri limpidi uncias continuit: Cordis arteriæ, venæq; ſanguinem merè fluidum habuerunt, ſine ullâ pituitâ coagulatâ.

SCHOLIUM.

PEriculoſæ ſunt admodum ſectiones corporum febri malignâ extinctorum, novi plures inde inſimiles incidiſſe febres, à quibus vix liberari potuerunt. Minus tamen periculi in ſe habent, ſi cadavera perfriguerunt, ſi tempus hybernum, aërq; gelidus. Plura hinc forſan in Adoleſcentis illius cadavere adnotare licuiſſet, niſi propriæ valetudinis ratio habenda fuiſſet, tantoq; id magis, quòd à variolarum inſultibus hucusq; per Dei Gratiam immunis extiterim. Aliqua interim notatu maximè digna hæc Anatome exhibuit: quorum primum eſt ſanguinis fluiditas, acido-corroſivis plus minus volatilibus particulis adſcribenda; ſunt qui arſenicalis naturæ, alii alîus texturæ illas faciunt; à quibus naturalis Maſſæ humoralis craſis,

atq;

atq; consuetus particularum situs invertitur, atq; valdopere turbatur, ut, cùm remedia jam deficiant, quæ naturalem dispositionem restituere valeant, humores necessariò sensim in suo motu circulante præpediri; tandemq; hinc inde prorsus stagnando mortem inducere debeant. Secundum est, quod non tantùm partes externæ, sed & internæ plures, in medio & infimo ventre similibus inflammationibus deleteriis afflictæ fuerint: atq; ita in omnibus hâc Lue, vel etiam Febri malignâ decumbentibus contingere, mihi firmiter persuadeo: usq; adeo enim vel nimis copiosum, vel nimis acre est tale venenum, ut subinde priùs in glandularum internarum tubulis obhæreat, seseq; affigat, quàm in externas sub cute sitas glandulas miliares citra periculum sese præcipitari patiatur. Notabile, quod in externâ pectoris atq; abdominis superficie adolescentis hujus, vix decem variolæ conspectæ fuerint; sed intus delitescebat hostis, glandulas plures, quæ dum naturaliter se habent, vix in conspectum prodeunt, occupans, easq; primùm inflammans, intumefaciens, tandemq; in gangrænam atq; sphacelum Lethalem convertens. Debellatus hic hostis fuit generosissimis alexipharmacis atq; diaphoreticis, sed successu minùs optato, adeo enim profundè infixa fuerunt spicula veneni, ut inter tenaces obstructionum inde in tubulis ex glandulis enatarum radices, & vim potentissimorum quoq; remediorum nulla amplius existeret proportio, sed paulatim humorum circulatorius motus inhiberi, machinaq; destrui debuerit. Inflammatio autem Ilei intestini, utrum soli variolarum veneno adscribi possit, valdè dubito, quin dolor ille Epigastrii, de quo Ægellus, postridiè exhibiti ab Agyrtâ purgantis jalapini, statim conqueri cœpit, & ad mortem usq; perrexit, magnam mihi suspicionem movet, particulas quasdam corrosivas resinosi illius remedii non tantùm fibrillis Ilei infixas, sed & plures aliâs sanguinis lactici communicatas fuisse, quæ postmodum impedimentum quoddam attulerint, quò minùs variolæ benè per omne corpus erumpere, & acriores particulæ ad externam

super-

superficiem expelli potuerint. Usq; adeo Medicus Practicus sibi caveat à præscriptione ejusmodi fortiorum purgantium, ubi vel variolæ, vel Malignæ Febres metuendæ sunt in subjecto.

[*Basilea Norimberg. missa. A.1691. Mens. Julio.*]

OBSERVATIO CCXIX.

D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI.

Infelicissima corpulentiæ nimiæ cura.

Militat omnis amans & habet sua castra Cupido

sed diversissima, nam trahit sua quemque Voluptas. Hi etenim Sithonias nives candore, ore Pæstanas Rosas superantes adamant; illi Veneris mellita uredine perustas seu ustulatas potius Fotides, quarum sub labris tamen Suada sessitat & ex oculis cupido Cmicat, exposcunt; cum Poëtâ exclamantes

Alba ligustra cadunt vaccinia nigra leguntur.

Sunt quos tenellula Amasiæ membra, Formicæ quasi cruscula exagitant, neq; desunt quos lacerti certi, & carnea membra tangunt, illisque juxta Corn. Gallum

Carnis ad officium carnea membra placent.

Repertu dantur quos pinguiuscula corpuscula, & fornicata delectant Inguina, Martiali equidem invisa, qui Epigr. l. XI. 100. ad Flaccum scribit

Habere amicam nolo, Flacce, subtilem,
Cujus lacertos annuli mei cingant,
Quæ clune nudo radat, & genu pungat,
Cui serra lumbis cuspis eminet culo;
Sed idem amicam nolo mille librarum:
Carnarius sum, pinguiarius non sum.

Duxerat talem à Martiali adamatam lacertosam & carnariam fœminam, torosus Juvenis. Prima conjugii tempora pacata erant & halcyonia, cum instrumentum Pacis toties quoties

evolveret maritus, Costæ castæ ferè semper agglutinatus. Lastaurum certè dixisses, si non Calatiam. Ast uti rebus in humanis fieri assolet, hæc gaudia excipit luctus: sed qualis? ê carnariâ fit successu temporis pinguiaria, & cum habitu corporis, mariti quoq; demens mutatur mens. Non equidem præcisè determinare ausim, an mille librarum Amica fuerit facta? (ceu Martialis loqui amat.) An cum illa muliere Sennerti Prax. l. 5. p. 1. c. 4. CCCCLXXX. librarũ civilium, vel cum quodam viro 600. librarũ pondus attigerit. Hoc certò certiùs scio, quod obesitatem Judæorum Ismaëlis & Eleazaris minimè adæquaverit, de quibus Rabbi Loama, Apellis suis narrat; adeò grossos fuisse his μεγαλοκοιλίοις Ventres, ut cum in pedes consisterent, & sibi invicem Facies obverterent, conjungerentq; ventres, duo boves potuerint transire inter eos neutrum attingendo; & quod incidenter hoc loco notarim; Ismaëlis membrum genitale simile erat magnitudine sacco cuidam novem modiorum, Eleazaris vero octo modiorum, (utinam linguis pendeant mendacissimi isti Verpæ! aut lapideâ ornentur tunicâ! sed hæc obiter, ad pinguiariam meam revertor. Viro hæc indies reddebatur magis magisq; exosa, singulis quippe momentis saginosior apparens. Evanuit tunc simul cum amore ejus fructus,

Jocus, ludus, sermo, suavis suaviatio,
Compressiones arctæ amantium corporum,
Teneris labellis molles morsiunculæ,
Papillarum horridularum oppressiunculæ.

Successit odium rixæ, & quod merito ultimo ponendum loco Verbera. Cadmæam indies affectabant Victoriam, concordes olim animulæ, non minus Victori ac victæ luctuosam. Vitæ sic pertæsa carnaria iterum quovis modo esse cupit. Quærit undiq; & undique remedia; larga ubique consiliorum seges, sed Curationis pauperrima messis. Tandem verberalissimus trifurcifer, medicinæ prostibulum sese offert, & solatium afflictæ, pristinamq; formam promittit. Non Gallum huic futili Ar-

sippi

sippi filio, sed ferreis hisce temporibus aurum spondet, modo restitutionis in integrum, aliqualis solummodo refulgeret spes. Sed irrita Vota. Roseæ genæ luridum contrahunt colorem, pallor in ore sedet, ingruit sitis, spirat difficulter, membrorum gravitas cæteras concomitat calamitates. Pejora indies omnia. Nihilominus audaculus ille Αἱματοσταλαγὴς, præpoperam pollicetur valetudinem, illud Senecæ insusurrans miserculæ auribus: quicquid ad summum pervenit ad exitum properat. Hac consolatione rursus aliquot dies jam cacheticam lactat; tandem

– – effuso tumet imbre refertum
Abdomen Monstri quid alens.

Quid consilI? sapit, sed serius nimis cum Phrygibus, & in Charontis cymbâ jam constituta, auxiliares conscientiosi Medici manus implorat. Advolat ille, ast cernit cernuas in corpore vires, inque tristissima symptomata pronissimam planè naturam. Porrigit quidem quæ sana ratio & vera artis methodus dictat medicamina; serum & alvum studet movere, sed movendo nihil promovet. Triumfat denique de hydropica Mors, & quod Medicus porrigere nequivit morbi levamen, affert & offert. Excussis pyxidibus & vitris, in quibus Deorum cibum & potum, ægræ propinaverat bipedum audacissimus, reperit Medicus spiritū salis, Vitrioli aliaq; acida, cruda, vulgò sic nominata diuretica. Forsan triobolaris ille homuncio per transennā & aliud quasi agendo, ex Authore Practico certior factus: diureticorum usu absolvi corpulentiæ nimiæ curam. Ast ehodum Pamphile! non omnia omnibus. In pinguiariis quippe acrimonia salina Massæ sanguineæ deest, chylosæ portiunculæ primatū obtinent, copiosius serum, vasaq; Lymphatica nimiùm quantùm distenta. Ab acidorum autem usu particulæ adhuc paucissimæ in sanguine residuæ, acriores & Salinæ fuêre penitus extinctæ, segnior humoribus circulantibus inductus motus; exinde hinc inde in corpore obstructiones, vasorum Lymphaticorum rupturæ, Lymphæ extravasatio, deniq; Hydrops.

OBSERVATIO CCXX.

D. MICHAEL. FRIDERICI LOCHNERI.

Ambræ gryseæ Frustum insolitæ magnitudinis, & ponderis.

AMbram gryseam substantiam illam sebaceam, pinguem, solidam, levem, coloris cinerei, inflammabilem, odoratam, saporis oleosi, pinguis & aromatici, instar Bituminis, ex scopulis & saxis in imo maris effluentem, condensatam & in litus ejectam, (sic illam more solito accuratissimè definit Excell. Hermannus Leydensium Prof. qui nobis in talibus exoticis oraculi loco in MSt. de mat. med.) quisque ferè novit, ortum tamen & generationem ignorat. Non equidem hîc in ejus inquiramus natales, quippe altioris res illa indaginis, hisque tantùm, quibus adire Corinthum sv. regiones illas Indicas libet, licet; producam solummodo stupendi ponderis, probæ hujus in abstrusis Sali scopulis sitæ mercis, frustum. Garzias ab Horto quindecim librarum frusto majus non vidit. Itineraria sæpè sæpius majorum frustorum mentionem injiciunt, sed nullus fermè itinerantium αὐτόπτης hæc refert; claudunt quippe relationes dubiæ voculæ; ajunt, dicunt, ferunt, perhibent, prædicant &c. &c. in hoc vel illo regno, tale & tantum Ambræ frustum fuisse repertum. Ast Terentianum illud semper itineraria perlegenti menti hoc in casu, se repræsentat: Pluris est testis oculatus unus quàm auriti decem, qui audiunt audita dicunt, qui vident planè sciunt. Silentii peplo involvo istas ex purâ Ambra conflatas Insulas quarum Garzias ab Horto ex relatione nugivendulorum Nautarum meminit, has etenim frustrà quis nostrô quæsierit in orbe; forte Insulæ illæ Ambratæ, concavum Lunæ intelligentiarum Aristotelicarum sedem, Democriti intermundium, Mori Utopiam, vel mundum Cartesianum (in quem nuper anony-

anonymus iter instituit, sub Gallici scripti schemate, & titulo: Voyage du Monde de Des-Cartes, lepido sane & erosos ungues sapiente libello;) peragranti, obviabunt. Illic quoq; reperiet frusta ambrata, centena quasi librarum millia pendentia, à Mahumedano Monstro Alberbut devorata, inq; ejus ventriculo reperibilia. Ast sat fabularum; illud quod curioso Lectori offerre animus est, frustum, ex Indiis Amstelrodamum allatum; ceu ex Literis Dn. Nicolai Dombsdorffii selectissimi Amstelrodamensium Pharmacopœi, (cujus jam aliquoties in Eph. nostr. honorifica mentio facta;) ad Amicum Noribergam datis videre licuit. Adæquat hoc frustum quadraginta duas libras; & sic superat adhuc Augustanum Mattspergerorum Ambræ frustum, quô Excell. olim Vollgnadius Eph. nostr. ditavit.

[Exhibitæ Mens. Julio Magnif. Dn. Præsidi A. 1691.]

OBSERVATIO CCXXI.
D. DAVIDIS REICHII.
De
Contusione Cranii sine trepanatione curatâ.

DEsiderio satisfacturus Gratioso Per-Illustris Domini Francisci Michaëlis Hyserle, Liberi Baronis de Chodeir, Domini in Elschovviz &c. Sac. Rom. Cæs. Maj. Consiliarii &c. in aliorum similibus periculosis affectibus occumbentium, emolumentum reticere Curiosis non debui, qualia ex Lapsu Equi acciderint illi mala, qualiaquè in ejus Curatione adhibita fuerint Remediorum solamina.

Anno 1685. d. 17. Februarii, horâ quarta vespertinâ prælaudatus Dominus Liber Baro Eques petit exspatiandi (ut ajunt) causâ suburbium, fatoquè infelici simul cum Equo præceps factus, duriori congelatæ Terræ globo occiput fortiter impingit, sanguinemquè per Nares, Aures ac Palatum prosilire

fecit. Cranium ejus ex hac Contusione subsedit, ita ut relictâ inde foveâ Ovum capere potuisset gallinaceum.

Hinc à pluribus Personis Illustribus pro mortuo habitus currui impositus fuit, atquè in Urbem translatus diversorio suo, (ad Celum cæruleum) quod Illustriss. Liberum Baronem de Zedliz sanandi causâ tunc fortuito inviseram, inferebatur. Vocatus statim ad triste hoc spectaculum, consuetô hactenus more, V. S. curavi institui, Liquoremquè meum Universalem in Vini haustu propinavi: quô sumtô respirare ac aliquot vicibus vomere incepit. Ipsi autem contusionis loco sacculi ex herbis & Floribus aromaticis in Vino cocti simul à Chirurgo calidè applicabantur.

Mihi vero socium in periculoso hoc curando Affectû petenti, Comitis Illustrissimi & Excellentissimi Domini, Domini de Schaffgotsche S. R. I. sempèr Liberi Baronis de Trachenberg &c. &c. Sac. Cæs. Majest Actualis Consiliarii intimi, Camerarii, Utriusquè, Superioris & Inferioris, Silesiæ Cameræ Regiæ Præsidis, Ducatus Schvvidnicensis & Jaurovensis supremi Hæreditarii Præfecti, Ordinarius Medicus, Dominus Doctor Philippus Neugebauer, Practicus Celeberrimus & Amicus noster singularis. Hic mecum Enema applicandum eligebat, non sine optimo successu, Excrementa plurima abducens, etiamsi per vomitum quoquè non pauca saburra fuerit ejecta.

Horum graveolens Acidum spargens fracedo absorbentium ac temperantium usum nos docuit, ac proinde præparata cum specif. Cephal. & Pulvere Polychresto præscribere impulit, quæ pro refocillatione spirituum suppressorum Animalium seu Vitalium, in potiunculâ Analepticâ Ægro tradebantur, & quidem intra octavam & novam horam nocturnam.

Cum autem graviora metueremus symptomata, alter nostrum Medicus cum Chirurgo eâ Nocte attendere omnia Ægro obventura constituimus. Primùm ergo me tetigit ordo Convulsionibus invigilaturum vel intensioribus vel remissioribus.

Postquam

Postquam igitur frequentiores ac fortiores ingruerent, repetii prædictam cum Pulvere Potiunculam. Sed huic Remedio non cedentibus illis, verum magis ingravescentibus, in eodem Vehiculo Extractum meum Solare anodynum, de quô, in Discursu de Mercurio in Sole viso, sufficientem feci mentionem, & gr. septem binis vicibus propinavi Ægro, qui ex hoc statim quietior factus, illis ulterius non tentatus fuit, sicquè spes prima Reconvalescentiæ futuræ affulsit.

Enim vero cum quartô Decubitus die sermo, primâ infortunii die perditus, nondum rediret, ac Rationis usus plane cessare videretur, dubiorum pleni autumarunt Medici alii quidam, instituendam esse, non derelinquendam, Trepanationem, absquè his persuasi Adstantes seriò nos monuerunt, ut periculosissimum casum cautissimè tractaremus, nihilquè aut temerariô ausû tentaremus, aut supinè negligeremus.

Nostris autem in contrarium adductis rationibus (quod de ipsa jam fuerimus solliciti, sed citra discrimen in eam consentire nequeamus) cum nulla concederetur fiducia; rogavimus tandem, ut cum aliis in Consilium Medicis descendere nobis liceret, ne, ruente in pejus statu Ægri, Culpæ nobis inureretur macula. Inito hoc, consensere nobiscum omnes & Medici præsentes & Chirurgi Trepanationem à Peregrinis laudatam hoc in casu esse nequè de necessitate, nequè de possibilitate.

De hâc quidem: Quoniam Æger maximè impatiens erat, ita ut vix novaculam Capillis abradendis destinatam perferre voluerit, ne dum Trepanum admissurus sit.

De illa autem: cum Periculis negotium illud non careat, ob varias Chirurgis notas rationes. Nobis Dissvasionem illius facere sequentes.

1. Convulsiones jam dum sopitæ, nunquam rediere.

2. Contusione facta fovea, seu subsidentia Cranii, jam dum restituta Remediorum applicatorum & Naturæ beneficio.

3. Natura ipsa Lapsus ipsius momento vias excretorias

jam

jam ſanguini per nares, aures & os proſilienti aperuerat, quem reliqua, plerumque in putredinem vergens, Humorum extravaſatorum ſubſtantia ſequi potuiſſet.

Hodie enim non æquè atquè à Priſcis ſanguis Hirci aut Draconis cum Aceto, vel alia ſtyptica, ſed temperantia & Balſamica diſſolventia, quæ congrumatam materiam incidere, vel jam putridam redintegrare atquè ſic Ægrum à periculis graviorum ſymptomatum vindicare valent, propinantur.

4. Poſito autem extravaſatam Lympham aliosquè humores nec dictis Remediis poſſe diſſolvi, nec per vias excretorias, aliàs inſuetas, expelli; quæſtio tamen foret; quâ parte Capitis Trepanatio, pro educendis illis, fuiſſet inſtituenda, cum neutra parte fiſſuræ ſignum adfuerit.

5. Tandem & præcipuè cum gravia plerumquè ſymptomata Operationi illi occurrant, v. g. Epilepſia, Vomitiones &c. Et licet illa benè & exoptatò cederet; Tali tamen modo ſanatus propter tenuem Foraminis concretionem injurias aëris & motum Corporis ægrè ferre poteſt, etiamſi lamina argentea tegatur.

Quapropter ad traditas has à Collegâ meo multum æſtumando, Domino Doctore Neugebauer, Rationes, Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Comes de Schaffgotſch concluſit, omittendam potius eſſe periculoſiſſimam hanc operationem, ſi tutioribus Mediis, præcipuè meliorem ſortem nanciſcente ægro, ſanationem proſequi fas ſit.

Sic tandem die ſeptimo critico convaleſcere incepit Æger noſter Per-Illuſtris, Qui, poſt elapſum menſem, prælaudati Domini Doct. Neugebaueri Curæ ac Dexteritati commiſſus, pedetentim priſtinæ ſanati reſtitutus eſt.

Hic Patiens Per-Illuſtris pro ut mori, quam mutilatus vivere malebat: ita ipſi, intuitu deſperatiſſimi negotii Trepanationis, quod timebat, reponimus illud:

Nil temerè, nil timidè,
Sed ad Utrumquè cautè.

OBSER-

OBSERVATIO CCXXII.
D. JOH. MAURIC. HOFFMANNI.
De
Amuleto contra dentium dolorem.

AMuleta ſive periapta decantatiſſima multa etſi non ignorem plus laudis habere quàm mereri, & non rarò effectum inde ſubſecutum ſalutarem ſuperſtitioni aut credulitati potiùs deberi, in univerſũ tamen omnia mangonia à Medicina aliena & falſa cum Galeno in Procem. lib. VI. de ſimplic. medicamentor. facultatibus pronunciare nolim; cùm illorum non pauca etiam obveniant, ſecundum naturales agendi vires operantia; ſicuti numeroſis exemplis demonſtrari poſſet, ſi talia ex charta in papyrum tranſcribere mihi animus eſſet. Id verò nunc agam, & periaptum adverſus dentium dolorem in medium nunc afferam, quod quidem præbet Aparine levis ſive Aſperula muralis minima, à Cl. Johanne Rajo in Hiſtoriâ plantar. Tom. I. lib. X. c. 8. deſcripta; quæ recens in faſciculum collecta de collo ad interſcapilium usq; ſuſpenſa odontalgiam mirè demulcet, ſicuti ab expertis & fide dignis perſonis tàm inaudivi, quàm ipſe cognovi. Retulerunt autem mihi eos inter ſagaciores, ſe ubi herbam aliquamdiu appenſam geſtaverunt, aliqualem capitis perſentiſcere ſtuporem dicam, an hebetudinem? ut hinc non immeritò doloris lenimentum in effluviis quibusdam ſulphureo-ſalinis & quaſi ſeminarcoticis, ab herbâ nominatâ dimiſſis, & ſanguini ac ſpiritus animalibus aſſociatis, horumq; impulſum elaſticum quodammodo coërcentibus, aut acrimoniam peccantem mitigantibus, mentis conjecturâ aſſequi liceat.

OBSERVATIO CCXXIII.
D. JOH. MAURIC. HOFFMANNI.
De
Vulnere linguæ feliciter curato.

TErtius nunc agitur mensis, ex quo vocatus sum ad puerum duos annos natum, qui cùm linguâ extra dentium Pomœria exerta in terram præcipiti lapsu ruisset, apicem linguæ sibi fere totum præscidit, insigni comite sanguinis perfusione, quam cùm Chirurgi minister mox coërcuisset, ego puero perterrito ad avertendos, qui jamjam imminebant, insultus epilepticos, pulverem nervinum absorbentem ex Pulv. Marchion. antepileptico cervino, Zvvelferi & cinnabari nativa compositum exhibui, labiaq; vulneris ad arcendum inflammationis periculum mitigandumq; dolorem sæpius illiniri jussi sequente mixturâ:

℞. Mucilaginis sem. cydonior. cum aq. rosac. & plantag. extract. mellis rosacei ãã. ℨij. aq. veronic. ℨiij. syr. de rosis sicc. ℨiß. Ms. dr. ad usum.

Altero insequente die quiete rursus patienti per adstantes procurata, tale præscripsi pro oris collutione decoctum adstringens & vulnerarium.

℞. Fol. plantag. quercus, ligustri, Flor. rosſ. rubr. ãã. Mß. balaustior. cortic. granator. ãã. ℨij. coq. in aq. chalybeat. ℔iß. ad ℔j. Colaturæ add. syr. de rosis siccis ℥j. mell. rosac. tinctur. gumm. laccæ Mynsicht. ãã. ℨij. Ms. dr. ad fict. Sgr. Zusammenziehend-und heylendes Mund-Wasser.

Cujus usu per aliquot dies continuato apex cum linguâ reliquâ perfectè coaluit, puero nunc linguam ad loquelæ expressionem aliosq; usus liberè movente.

OBSERVATIO CCXXIV.

D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

exhibens

Sciagraphiam

Notabilium in Anatome corporis feminini nuperrimâ visorum.

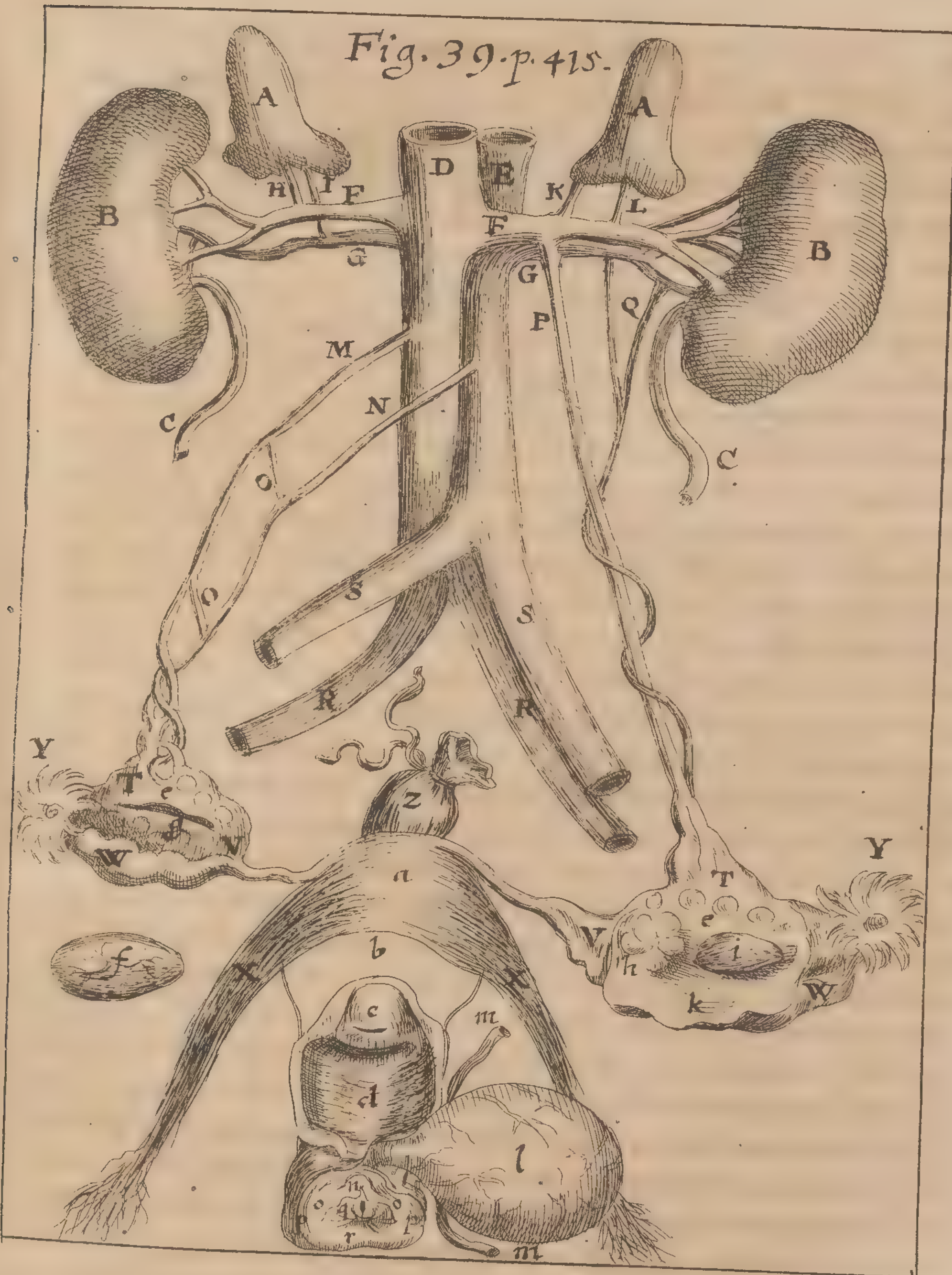
CUm ex ILLUSTRIS SENATUS NORIMBERGENSIS Dominorum & Nutriciorum Universitatis Altdorffinæ munificentissimorum, incomparabili ad Medicinæ incrementum & ornamentum promovendum benignitate, Cadaver femineum pulcerrimum Theatro Anatomico gratiosè concessum esset, septimo & sequentibus Junii diebus Anni hujus suprà millesimum sexcentesimum nonagesimi primi, ad sui accuratiorem contemplationem ex aliis multis sequentia nos invitaverunt. Nempe enim ad imitationem Nicol. Stenonis & Casp. Bartholini institutâ novissimâ integumentorum incisione, & portione cutis, cum substratâ pinguedine & communiter sic dictâ membrana carnosâ, digitum latâ in medio corpore à collo ad pubem usq; relictâ, plures conspeximus tendineas fibras à musculis subjectis per adiposo-membranaceam expansionem ad cutem usq; exporrectas, quas hinc inde comitabantur vascula sanguifera ad eandem metam tendentia; glandulæ subcutaneæ miliares elegantissimæ sub cutis interiori superficie innumeræ aderant, quarum nonnullas cultri acie sedibus suis evulsas spectatorum oculis propius usurpandas dedimus. Cuticulâ ope aquæ fervidissimæ facile separatâ reticulare corpus cuticulam & cutem intercedens solerti oculo manuq; indagare, operæ pretium videbatur. Remotis posteà musculis & peritonæo interiora rimaturis ventriculus obveniebat mole exiguus, liquamine pauco intus contento mucaginoso, acidi nil quidpiam spirante,

vasculis autem sanguine turgidis externè circumductis, quæ inter vasa sic dicta brevia egregiè sese ostentabant, & per horum venosum naturalem liquoris vel fermenti acidi à Liene ad ventriculum ascensum itemq́; inspirationem Helmontianam impossibilem reluctans pressioni versus ventriculum inclusus sanguis innuebat. Glandulas in plexum gregalem junctas duodenum jejunum ileumq́; hinc inde oculis nostris obvertebant, quales tamen clarius adhûc visendas, tùm & quatuor tunicas, diversamq́; in iisdem fibrarum seriem in portione intestini suilli artificiose præparatâ philiatrorum nostrorum oculis spectandi cupidis exhibuimus. Intestinum cœcum scybalis refertum apparebat. Valvulam coli non circulum quendam carnosum, uti à nonnullis delineatur, sed geminam quasi pelliculam esse ita affabre factam, ut relapsuris ex colo fæcibus cataractæ vices, dum clauditur, præstare possit, αὐτοψία monstrabat. Omentum breve & tenue pinguedinem in striis membranaceis ad latera vasorum sanguiferorum expansis teneris paucam sustentabat. Mesenterium trunco majori arteriæ mesentericæ superioris ac venæ glandulam insignem incumbentem visui sistebat, pro pancreate Asellii humano habendam. Epar ampliori præditum mole nil peculiare obtinebat, præter capsulam communem solito crassiorem, villisq́; membranaceo-musculosis tùm fibrillis nerveis pluribus visibilibus intertextam. Folliculus felleus bile aliquantum crassiori, quàm quæ in Epatico ductu stagnabat, turgebat, atq́; incisione mediante, apertus, sub tunicæ intimæ mucagine aspredines glandulosas hinc inde prominulas ostendebat, leni factâ pressione tantillum biliosi humoris reddentes; porrò annulus fibrosus cervicem ambiens bilisq́; spontaneum & perpetuum effluxum tantisper coërcens evidenter cernebatur, Lien florido colore & justâ præstò erat magnitudine. Pancreas amplum ductum exporrigebat capacem, in ramulos plures distractum, demumq́; communi cum cholidocho ostio in duodeni cavum terminatum. Renum membranæ extimæ exigua pinguedo exteriùs

circum-

circumfuſa erat, vaſa autem interius arcuato ductu hinc inde diſtributa cum carunculis papillaribus eminebant, dum glandulas tubulis renalibus interpoſitus & ab arteriarum extremis finibus pendulas injectus per ſiphonem Belgicum ſpiritus vini atrâ fuligine tinctus, ſenſus notitiæ exponebat, ubi inſimul notare licebat propagines arterioſas capillares plurimas, ſuprà pelvim ejusq; ſiphunculos ad carunculas papillares expanſos vago ordine diſtributas. Veſica urinaria, tunica communi prius ablata, flatu diſtenta fibras motrices carneas in longum exporrectas oculis uſurpandas concedebat. Atq; inde cùm ad partium ſpeciei perennitati conſervandæ ſacrarum ſcrutinium progreſſi eſſemus, aliqua invenimus memoratu digna. Scilicet arteria ſpermatica dextra ex Aortæ trunco deſcendente enata, mox in progreſſu geminâ anaſtomoſe venæ ſociæ ex trunco adjacentis Cavæ dimiſſæ jungebatur, inter ejusdem Venæ dein mutuo implicitus propagines, ſerpentino quaſi ductu ad ovarium deſcendens: ſiniſtra autem arteria ſpermatica ex emulgente propinqua exorta ſuſtinebat pariter ſingulari naturæ luſu arteriam ad renem ſuccenturiatum ſuperiorem aſſurgentem. Ovarium utrinq; inſigni eminebat proceritate, & dextrum quidem præter ovula pauca incertâ ſerie diſpoſita in medio ſuperius prominulam continebat veſicam ovalem eâ præditam magnitudine, quam, cum aliis memorabilibus, adjecta Figura monſtrabit, & per membranam ovarium exteriùs ſuccingentem ad rupturæ usq; periculum dilatatam transparentem, quod ipſum etiam periculum, vix digitis contrectato ovario, ſubiit, proſiliente illico ex ſinu profundo relicto dictâ veſicâ ovali, pauculis vaſculis ſanguiferis retiformibus in ſui quaſi exteriori centro obductâ, interiùs autem humore lymphatico nonnihil turbido repleta, qui tamen priusquam ulterius ipſius examen nobis inſtituere licebat, amiculo proprio utpote tenerrimo aut ſuapte aut ab aëris incumbentis preſſione rupto diffluebat. Ovarium ſiniſtrum aquæ calidiſſimæ aliquamdiu immerſum ſeparato membranaceo involucro ovula

multa noſtro ſuggerebat viſui, cumprimis verò contemplabamur quinq; ovulorum in unum factum coalitum, tot namq; numerare poteramus arctiſſime ſibi invicem connata, ut nullum præter lineas adfuerit ſeparationis aut diſtinctionis indicium: adhæc ovario eidem altius immerſa fibrisq; firmiſſime devincta, figuræ planè ſimilis ſed diſparis magnitudinis cum priori in ovario dextro obviâ, cernebatur veſica membranacea, nullis vaſculis ſanguiferis dotata, ſed fuſco colore delibuta, intusq; aſſervato liquore lymphatico infarcta, qui ab aquæ fervore diu ſatis perpeſſo neutiquam tamen ſe in coagulum verti patiebatur, ſed fluidus permanebat, ita ut veſiculam hancce pro hydatide habendam eſſe unanimis adſtantium conjectura voluerit. Tubæ Fallopianæ ſive oviductus extremitates ſuas foliaceas ſeu fimbriatas, (præcipue ſiniſtra poſt immerſionem in Aquam ferventem factam,) oculis noſtris uſurpandos permittebant; intra canalem verò ſuum tortuoſum humorem complectebantur album craſſum turbidumq; cui prorſus analogum uteri aperti cavitas absq; ovulo privatâ induſtriâ etſi ſtudiosè perquiſito retinuerat, orificium verò uteri internum latiusculum ſtilum mediocris magnitudinis promptiſſime admittebat. Vaginæ tunica interior in orbem commeantibus rugis exiguis inæqualis erat, ſubq; illa leniter inciſa glandulæ ovales plurimæ obtutui patebant, poſt preſſionem liquorem albicantem ſpumoſum eructantes. Ceterum feminam hancce quæ cultrum noſtrum, poſtquam Libitinæ in ſpolium ceſſerat, hujusq; fatigaverat, illibatum virginitatis decus deperdidiſſe præter publicam notitiam criteria notiſſima prodebant. Quæ nihil morati ad medii ventris demonſtrationem nos recepimus atq; oculorum fidei comiſſis glandulis cum interfusâ pinguedine molli mamarum tumidulos monticulos efformantibus, ſterno reciſſo viſoq; mediaſtino pericardium aperuimus, humido pauco imbutum. Cor adeps exiguus occupabat hincq; vaſorum coronariorum exortus æquè ac diſtributio patebat, quæ nihilominus curioſitatis gratiâ nitidiora & quoad minimas ramifica-

Fig. 39. p. 415.
A
A
B
B
C
C
D
E
F
F
G
G
H
I
K
L
M
N
O
O
P
Q
R
R
S
S
T
T
V
V
W
W
Y
Y
Z
a
b
c
d
e
e
f
h
i
k
l
m
m
X
X

mificationes auxilio mercurii vivi injecti in corde vitulino spectanda præbuimus. Pulmones à costarum laterali nexu liberi erant, sinister autem, quâ parte spinæ dorsi adhærebat, abscessum purulentum gerebat magnitudinem ovi gallinacei ferme adæquantem. Circa divisionem bronchi in bronchia pulmonalia glandulæ tres hærebant conglobatæ nigricantes, arteria autem bronchialis exigua admodum notabatur. Postea capitis olympus conscendendus erat, non equidem Jovem cum gigantibus solio deturbandi animo, sed quicquid in homine cœleste magis & sidereum est contemplandi studio: admirati igitur cranii mœnibus osseis effractis statim sumus arterias duræ matris exteriorem superficiem perreptantes, sanguine admodum repletas, (secus ac in subjectis similibus celeri ense detruncatis aliàs deprehendimus) præcipue ab arteriis carotidibus internis per foramina ossis cuneiformis tùm circa os frontis emergentes, earumq; aliquot factâ duræ matris perforatione subtensæ piæ matri propagines tribuisse vidimus. Nervorum paria cerebro communiter attributa secundum ordinem Willisianum distinctè quoad exortum & progressum in ossa visibilia jucundum præbebant spectaculum, demumq; sectio cerebri mihi usitata nov-antiqua in humano præsente, Wilisiana verò in vitulino cerebro adornabatur. Sensuum organa ceterùm à recentiorum Anatomicorum notatis neutiquam abludebant: demumq; in sceleti demonstratione ossiumq; connexione variâ tradita, Plato quiescere jubebat, nam manum de tabulâ & æstivi aëris æstuosa intemperies & præcipue instans Actus Panegyricus à me juxta cum aliis celebrandus retrahebant.

Fig. XXXIX.

Explicatio figurarum.

AA. Renes succenturiati.
BB. Renes.
CC. Ureteres abscissi.

D. Venæ

D. Venæ cavæ truncus.
E. Arteriæ magnæ truncus.
FF. Venæ emulgentes.
GG. Arteriæ emulgentes.
H. Vena Renis succenturitati dextri.
I. Arteria ejusdem.
K. Vena renis succenturitati sinistri.
L. Arteria ejusdem à spermatica sub arteriâ emulgente assurgens.
M. Vena spermatica dextra.
N. Arteria spermatica dextra.
OO. Anastomoses binæ inter utramq; notabiles.
P. Vena spermatica sinistra.
Q. Arteria spermatica sinistra.
RR. Venæ Iliacæ.
SS. Arteriæ Iliacæ.
TT. Ovaria sive testiculi muliebres.
VV. Ligamenta uteri lata.
WW. Tubæ Fallopianæ s. oviductus.
XX. Ligamenta uteri rotunda.
YY. Tubarum expansiones fimbriatæ foliaceæ.
Z. Intestini recti portio.
a. Uteri fundus communi tunica obvolutus.
b. — cervix.
c. — Orificium internum.
d. — Vagina aperta.
ee. Ovula hinc inde dispersa.
f. Vesica ovalis dextri ovarii,
g. Ruptura tunicæ ovarii, per quam vesica elapsa.
h. Ovulorum quinq; coalitus.
i. Vesicula ovalis sinistri ovarii.
k. Tunica ovarii extima separata.
l. Vesica Urinaria.
mm. Ureterum abscissorum portiones.

n. Cli-

n. Clitoris.
oo. Nymphæ.
pp. Labia pudendi.
q. Meatus Urinarius.
r. Vaginæ orificium.

[*Missæ Altdorffio Noribergam A. 1691. Mense Julio.*]

OBSERVATIO CCXXV.
Dn. GEORGII CHRISTOPHORI EIMMARTI.
Circa Res Syderales nonnulla curiosa.

PRotulit hoc, quod decurrit Seculum innumera penè ingeniosissima Inventa, è quibus aliqua non tâm utilitati, quàm perniciei hominum depravata consuetudine magis accommodata sunt: Palmariorum tamen, quæ & innocua plane habentur, & altiora spirant, jure optimo primas obtinere inventionem Telescopii, ejusq; usum, haud facile quisquam inficias ibit. Certum enim est, (ut Hier. Sirturi verbis utar) inter tot Artes, quas aut hominum industria invenit, aut abolevit incuria, nullam nobiliorem aut celebriorem extitisse, utpote quæ docet augere sensum visus, omnium nobilissimum. Ubi autem & unde Telescopia hæc Ars primùm nata emanaverit, non est hujus loci disquirere: In quantum verò à Galilæi tempore hucusq; exculta, adaucta & promota fuerit, ipsa testis experientia per hodiernas Observationes edocet. Novissimè enim compertum nobis est, Galliarum Regis Astronomum summum Joan. Dominicum Cassinum, ope pretiosissimi cujusdam vitri objectivi, quintum Saturni comitem (singulos certis motuum suorum legibus alligatos) detexisse, quorum prior ætas vix duos per ejusmodi Organa conspexerat.

Præsentes, quæ Lectoris oculis subjiciuntur Planetarum observationes, Optices hâc Arte ætatem adhuc juvenilem agente, è Cœlo depromptæ sunt, dignæ omninò, quia raræ, utiles & à celebri Viro assignatæ, ut conserventur: Quibus hodiernas

nas nonnullas noſtras, Noribergæ habitas, adjungere voluimus; nulli dubitantes, quantum fortè noſtra, quæ poſſidemus Tuboſpecilla, prioribus præſtantiora, tantum, & longè plus excellentiora alia reperiri; quorum effectus, ſi Orbi erudito frequentius innoteſcerent, Artem ipſam Teleſcopicam, alioquin hodie vulgatiſſimam, minimè evulgari, ſed in ſublimius evehi crederemus, ipſaq; adeò recondita Summi Creatoris Opera ſtupenda dignius & avidius contemplando coli ſperaremus.

Fig. XL. XLI. XLII. XLIII. XLIV. XLV.

Obſervationes Planetarum per Teleſcopium, ab inſigni quondam ac celebri Optico, Joh. Wiſelio, Aug. Vindel. habitæ, ac poſteritati relictæ.

Notæ ipſius Authoris, Germanico idiomate ſingulis obſervationibus adjectæ, bona fide latinè redditæ ſunt, de quibus liberum & æquum relinquitur cuiq; Judicium.

Obſ. 1. Mercurii. Anno 1639. horæ quadr. poſt ☉ occ.

Convexitas reſpicit horizontem. Fig. 1.

Obſ. 2. ☿. Anno 1649. quadr. poſt ☉ occ.

Cornu ad dextram erat inclinatione ſua paulo depreſſius. Fig. 2.

Obſ. 1. Veneris, An. 1643. Die 22. Januar. horæ 2. ab occ. ☉.

Continuatis in orbem cornubus degeneraret diſcus Veneris à circulari figura, & naſceretur ovalis. Fig. 3.

Obſ. 2. ♀. Anno 1645. Die 11. Nov. hor. pr. ab occ. ☉.

Medio hujus Phaſeos adhærebat globulus umbroſus, rubicundus, antehac nunquam viſus. Fig. 4.

Obſ. 3. ♀. An. 1645. hor. ab occ. ☉ circiter prima.

Phaſis hæc undiq; comata: Prope cuſpides duo globuli umbroſi rubicundi cernebantur. Fig. 5.

Fig. 40. p. 418.

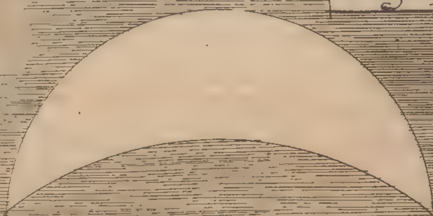

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

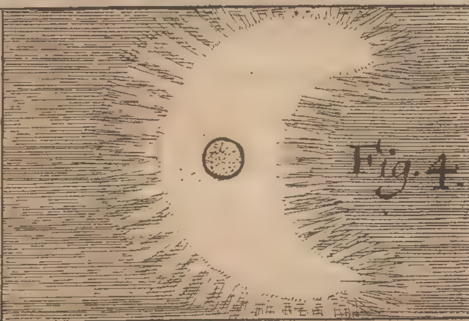

Fig. 4.

Fig. 5

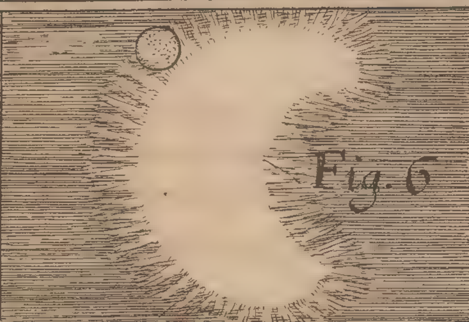

Fig. 6

Fig. 7.

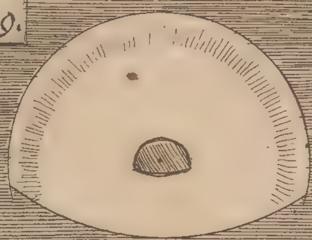

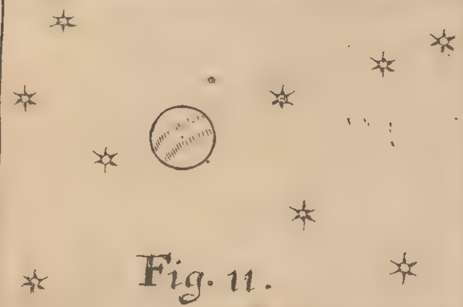
Fig. 8.

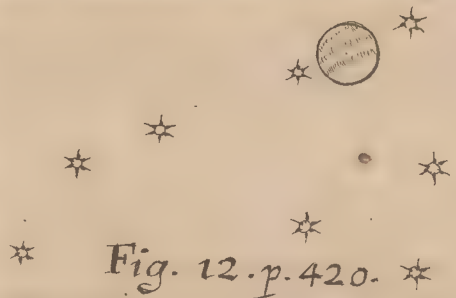
p. 419

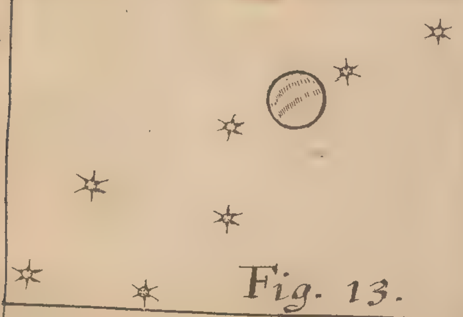
Fig. 41. p. 419.

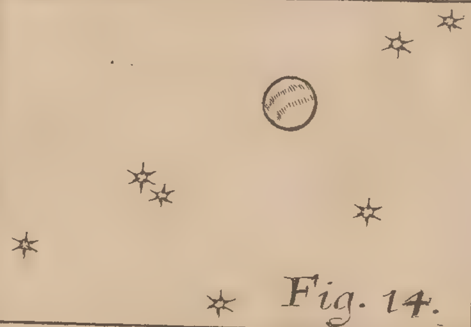

Fig. 9

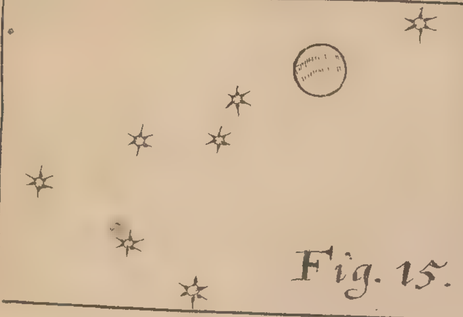

Fig. 10

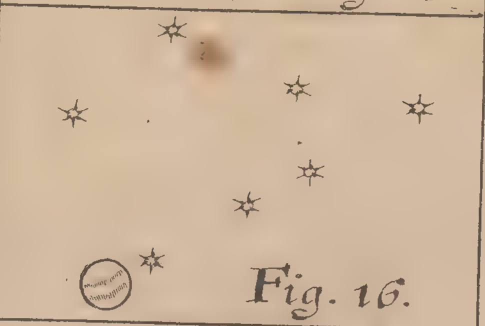

Fig. 11.

Fig. 12. p. 420.

Fig. 13.

Fig. 14.

Fig. 15.

Fig. 16.

Obs. 4. ♀. An. 1645. Die 25. Dec. hor. ab occ. ☉. prima.

Phasis hæc similiter radiosa, ad latus uno saltem globulo umbroso stipata. Fig. 6.

Obs. 5. ♀. An. 1646. Die 22. Jan. sesquih. post ☉ occ.

Globulus in cavitatis tenebricosæ medio, quam proximè lucis confinio adhærebat. Fig. 7.

Obs. 6. ♀ An. 1646. Die 24. Martii. hor. 2. post ☉ occ.

In cavitate sua erat aspera sive serrata, observationis primæ Phasi haud dissimilis. Fig. 8.

Obs. 1. Martis. An. 1636.

Ex hâc, & sequenti figura conjicitur, Martem non minus ac reliquos Planetas phases suas mutare. Habet in meditullio nigricantem globulum, & annulum propè limbum variegatis coloribus, præter quod quandoq; cavitas ignita cernitur. Mars, inter reliquos Planetas, excepto Sole, semper albidior apparere solet. Fig. 9.

Obs. 2. ♂. An. 1638. Die 24. Aug.

Hæc Phasis globulum interiorem proportionaliter cum peripheria disci decrescentem, repræsentat; Causa fortasse subest in motu Martis circa suum centrum in propria orbita. Fig. 10.

Obs. 1. Jovis. An. 1630.

Ambæ Jovis Zonæ interdum secundum lineam rectam, interdum secundum circularem per discum trajectæ, deprehenduntur: Præter ordinarios quatuor Satellites, aliæ quinq; Stellulæ per Telescopium deteguntur; licet non semper omnes conspicuæ sint, nunquam non tamen ad minimum duæ apparent. Easdem è numero fixarum esse non posse, inde convincitur, quod fixæ perpetuò eundem situm ad invicem servent, hæ verò non item: insuper ad detegendas fixas non tam longa diductio tubi, qualis ad Planetas, requiritur. Fig. 11.

Ob. 2. Jovis. An. 1634.

Hâc vice Jupiter triplici Zona cinctus, & quatuor suis satellitibus stipatus apparuit, in situ ad reliquas quinq; stellulas, quem schema exhibet. Harum aliquæ interdum à corpore ♃ occultantur, si quando numerus est incompletus. Fig. 12.

Obs. 3. Jovis. An. 1636.

Præsens hæc Jovis figura Zonam habet convexam: Situs autem illius ad quatuor extraordinarias stellulas, à præcedenti figura diversus. Fig. 13.

Obs. 4. ♃. An. 1645. Die 21. Dec. hor. 2½.

Hoc tempore, sicuti figura exhibet, repræsentabatur. Fig. 14.

Obs. 5. ♃. An. 1645. Die 31. Dec.

Per hosce dies Jupiter erat gemina Zona cinctus, præter quatuor ordinarios suos Satellites, aliis tribus è quinque in hoc situ stipatus. Fig. 15.

Obs. 6. ♃. An. 1646. Die 1. Jan. hor. 2.

Jupiter rursus cum gemina Zona, sed alium occupante locum, conspicuus; habuit cum quatuor ordinariis, tres alias vicinas. Fig. 16.

Obs. 7. ♃. An. 1646. Die 22. Jan. post ☉ occ. hor. 1.

Hâc vice iterum duabus Zonis conspicuus, cum quatuor ordinariis, insuper aliis duabus stellis adhærentibus. Fig. 17.

Obs. 8. ♃. An. 1646. Die 28. Jan. hor. circiter prima ab occ. ☉.

Hîc habet Jupiter tres Zonas incurvatas, & iterum in vicinia duas, cum reliquis quatuor, stellulas, Fig. 18.

Obs. 1. Saturni. An. 1630. Die 20. Jun. sesquihor. circ. post ☉. occ.

Tricorporea facie globosa Saturnus conspiciebatur, medius globus erat collateralibus, æqualiter sejunctis, decuplo major, occultabatur ante semihorulam à Luna. Fig. 19.

Obs. 2. Saturni. An. 1633.

Hoc tempore tali figura erat conspicuus. Fig. 20.

Obs. 3.

Fig. 42. p. 420.

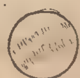

Fig. 17.

Fig. 18.

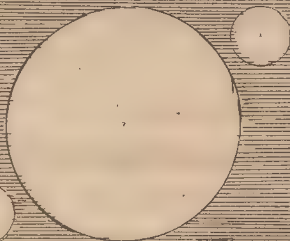

Fig. 19.

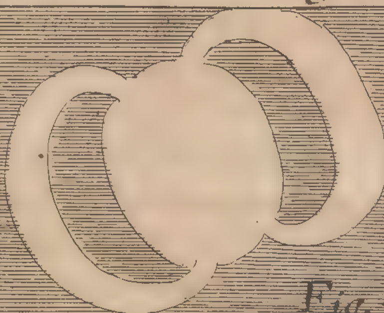

Fig. 20.

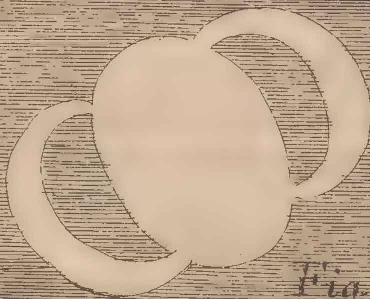

Fig. 21.

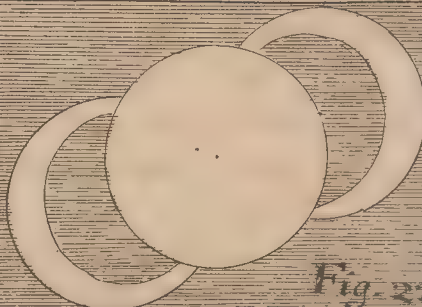

Fig. 22.

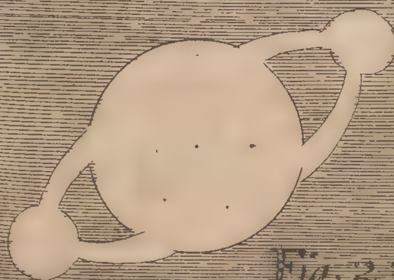

Fig. 23.

Fig. 24.

Obs. 3. ♄. An. 1634.

Et hîc ejusmodi Saturnus induebat faciem. Fig. 21.

Obs. 4. ♄. An. 1636.

Taliter erat formatus. Fig. 22.

Obs. 5. ♄. An. 1644.

Hoc tempore talem ferebat faciem. Fig. 23.

Obs. 6. ♄. An. 1645. Die 11. Dec.

Hancce figuram nobis obvertebat Saturnus. Fig. 24.

Obs. 7. ♄. An. 1645. Mense Dec.

Hâc vice Saturnus tantâ magnitudine per Tubum apparuit, quantâ Luna nudo visu conspici solet, Nota: in hâc & præcedentibus hujus Planetæ observationibus semper inclinabantur ansulæ, respectu horizontis nostri. Fig 25.

Plejadum stellæ, (observatione Augustana Wiselii) una capacitate Tubi detectæ, sunt numero viginti novem. Fig. 31.

De eâdem Plejadum constellatione, observatio Norica Eimmarti. Fig. 32.

Innumerabiles propemodum esse Fixas, non solùm ex sedulâ earum inspectione, quæ nudo, & acuto visu instituitur; sed & curiosa per Tubum investigatione patescit. Præterquam enim, quod Fixarum Catalogus ab incomparabili ac immortalis gloriæ Viro *Hevelio*, post Illius obitum multò locupletior Tychonico prodierit, quas omnes & singulas incredibili industria ab invicem dimensus est, supersunt adhuc plures, inermi quidem oculo numerabiles: Et nos in farragine nostra rerum Syderalium non paucos Asterismos obtinuimus, ordinarium numerum duplo vel triplo excedentes, quos, unà cum Sociis, visus acie præcellentibus, absq; Telescopii ope cœlitus descripsimus. Unum & alterum enumerare lubet Asterismum: In constellatione Ursæ Majoris, ultra ordinarias 32. à Bayero annotatas, insuper 85. distinctè numeravimus; in Ursa Minore, ultra 8, insuper 86. in Andromeda, ultra 19, insuper 43. &c.

Quodsi verò egregium adhibeatur Telescopium, nulla fere fixa deprehendetur, quæ non aliis circum se positis gaudeat; ut ita, quo perfectiora sint vitra, eò remotiora objecta plurima & fermè infinita in visum inducant. Ex nostris observationibus heîc adjectis videre est, stella Polaris, circa quam, ad duos & ultra gradus in tenebricosissimo loco, nulla alia stella inermi oculo, ab ullo, etiamsi sit lynceus, sentitur; applicato verò Tubo, plurimæ, valde notabilis magnitudinis (cunctæ spatio unius gradus inclusæ) deteguntur. Fig. 27. Spica Virginis. Fig. 28. Cor Scorpii. Fig. 29. &c.

Observatio Jovis Noribergæ habita. An. 1685.

Per totum ferè mensem Aprilis, aëre eximiè sereno, observabatur Jovis discus â circulari figura deficere, & continebat in se maculam talem, quoad genuinam suam formam, decenti industria fideliter depictam, qualem Figura 26. exhibet.

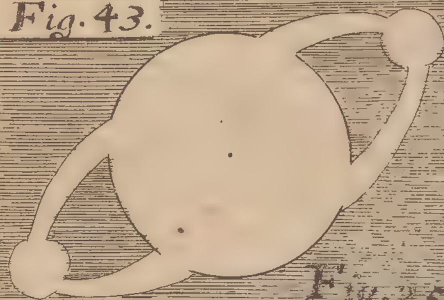
Observatio Mercurii, Solem subeuntis, Noribergæ habita. Anno 1690. Die 31. Oct. st. v.

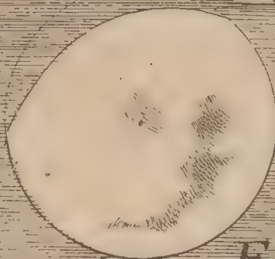
Rarissimum hocce spectaculum contueri avidissimè expectabamus, quare omni apparatu idoneo instructi, summo mane in procinctu stantes, nil nisi serenitatem affulgere in votis habuimus, nubes verò pertinaciter Orientis plagam occupantes prohibuerunt, ut non secundum velle, sed secundum posse voti compotes fieri quiverimus. Quicquid tamen adipisci licuit, istud fuit: Hor. 8. 13. min. lumen radiorum Solarium ictibus aliquot heîc illic Scenam subingrediebatur, & non plus dimidio digito inhærere amplius Mercurii umbellam, disco Solis, 6°. 36'. circiter elevato, deprehensum fuit. Mercurii cum longiori morula è limbo Solis exeuntis, ultimus contactus erat hor. 8. min. 26. Sol altus 8°. 45'. in puncto peripheriæ à verticali circulo distante 14°, versus Boream. Diameter ⊙ Die 25. Oct. sub 20000. integralium parte octogesima octava, & tabellæ à foramine, quo radius Solis excipiebatur, remotione, pedd. 24. per observationẽ ritè factam, inventa erat 30'. 20''.

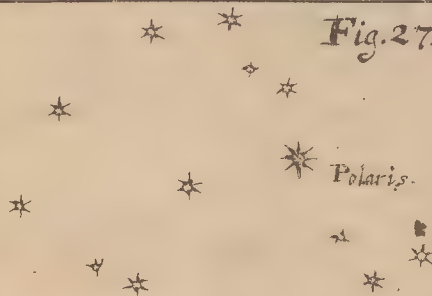
ejus-

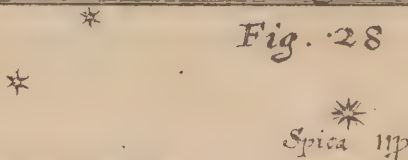

Fig. 44. p. 421.
Fig. 31.

Fig. 45. p. 421.
Fig. 32.

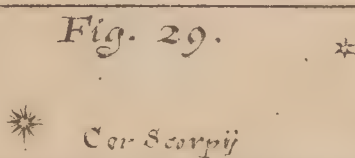

Fig. 30.

pag. 422.

Circa
Solis et Mercurij
Conjunctionem
Observatio Norica.
Ao. 1690. d. 31. Oct. st. v.

Dextris in sinistra versis, per Tubospecillum.

Annus IX.

ejusdemq; Diei altitudo Solis meridiana 24°. 58′. 20″. Corpusculum Mercurii pars octava cum semisse, è millenis disci Solaris. Plura & potiora de hoc Phænomeno enotare, Anni tempestas vetabat. Fig. 30. Tantò autem gratior Rerum Syderalium *Curiosis*, erit hæc qualiscunq; Observatio, quantò paucissimis in Germania contigit, ob injuriam tempestatis eam ritè observare; Neq; etiam Gallis, nec Brittannis, (ut mihi certò relatum est) ita beatis esse licuit, de observatione tam rari spectaculi hoc tempore gloriari.

OBSERVATIO CCXXVI.

D. JOH. GEORGII THALNITSCHERI.

De

Terræmotu Labaci, Carnioliæ, die XIX. Febr. Anni 1691. & subsequentibus duobus diebus, tum ibidem iterato, tum & remotorum locorum observato, ubi ad singulas quæstiones naturalis ratio redditur.

QUæri potest primo: Unde provenerit hic Terræ motus? Respondeo hunc non ex colluctatione exhalationum subterranearum, nec rarefactione vaporum in visceribus cavernosis, sed ex impetu ventorum incidentium in concavitates subterraneas, & cum his ob poros terræ à rigore hiemis insolito currenti anno imminente condensatos nullus exitus patuerit, hunc motum terræ provenisse.

Quæri potest secundo: Unde, & ex quali Polo, an ab arctico, vel antarctico, vel ab Æquatore ortum sumpserit? Respondeo ab ortu, cujus ratio reddi potest ab effectu, maxima

damna

damna ortum versus subsecuta sunt, ex ratione rationis, ubi major actio ibi major passio, exinde ergo, vel maxima reluctantia ventorum enitentium, & quærentium exitum esse debuit, & si ab externis interna dijudicanda, subsolanus triduo, quousq; terræ motus sentiebatur, dominabatur, cessante ejus furore, & hic cessare observatus est. Cui addi potest Carlostadii, quod respectivè ad ortum situm hunc terræ motum 19. Febr. prout Labaci, sequenti die vero, & hìc, & vicinarum regionum, tertio tandem die, & hìc & Francofurti ad Mœnum, nec non in partibus ad Necarum sitis, occasum scilicet versus observatum.

Quæri potest tertio: Quare primus impetus, die 19. Februarii scilicet, fuerit vehementior cæteris? Respondeo ob terræ condensationem, postquam verò ex concussione illâ pluribus in locis urbi Labacensi vicinis per apertionem terræ ventis exitus patuerit (in sylvâ præfatæ urbis enim dimidio stadio hinc dissitâ ingentes quercus excussit radicitus, & hiatus terræ causavit) subsequentes motus minori robore sentiebantur.

Quæri potest quartò: Utrum Urbes ad montes, vel planitie locatæ, sint magis Terræ motibus obnoxiæ? Respondeo ad montes sitæ regulariter, vel potius montosas rupes, ob majorem renitentiam: observatum enim nostro, & priscis temporibus Neapolim Urbem famosissimam ad pedem Vesuvii locatam, Urbem Rhodos, Anconam portu maris celebrem, ob montes adjacentes (ut Tyrolim, & in eo Oenipontum, Corinthiam, & in ea Vilacum, prætercam) plurimùm esse obnoxiam, hæc vero ratio cum cessare videatur in Urbe *Labacensi* ad montem sita, aliud statuendum arbitror, ex ratione, hanc enim Urbem alluit, ac perfluit Nauportus, seu Labacus fluvius, qui naturæ, qualitatis, & communicationem, seu participationem aquarum habet per subterraneos canales cum Lacu Circknicensi, in hoc ab eo differre videtur, quod Lacus interdum glaciari videatur, secus Nauportus, hic enim ob activitatem

tatem ignium ſubterraneorum, & evaporationes ſcaturientes è fundo aquæ, nec non poros ab exuberantiâ caloris apertos congelari nequit, ſcrobibus vero cum ille ſcateat, hinc fit, quod tam bene per hunc, quam illum venti facilè ſibi exitum parent, & vicina loca intacta relinquant.

Quæri poteſt quinto: Utrum ſolidiora, vel minus ſolidiora, vel qualia ædificia, aut inhabitacula ſint ſecuriora, & ambienda? Reſp. Ruſticorũ tuguria eo tempore inhabitanda paſſim fertur hoc motivo, cum ſimiles domus convulſæ licet, corrui nequeant; Ædificia vero minus ſolidiora, dumodò non ſint ruinæ proxima, ſolidioribus eſſe tutiora, ex ratione defendi poſſet: Terræmotus enim ibi vehementiùs agere videtur, ubi majorem reluctantiam invenit, id compertum eſſe in inſula Lango ad mare Carpaticum ſita anno 1493. legitur, ubi terræmotus rupes maximas divulſit, lateq; diviſit novam Inſulam formando, intactis relictis vicinis colliculis: quid longinqua memorem? cum Labaci in Æde D. Vir. Ann. PP. Auguſt. Ferream trabem, ſeu vinculum à terræmotu anni elapſi fractum, commota licet ſede ſua, relictam eandem ædem mirabamur.

Quæri poteſt ſexto: quo anni tempore terræmotus plurimũ evenire ſoleant? Reſpondeo hyemis, & veris initio, tam ob terræ condenſationem, quam ventorum vehementiam, qui eo tempore colluctare ſolent; ineunte enim hyeme durities terræ obvenit, quæ ſcalebras, & venas terreas ſtringit, ſicq; ennitentibus ventis exitum præcludit, finitâ vero hyeme, & mutato anni clymate ventos paſſim flare videbis: qui per occultos meatus, & cuniculos terrâ necdum dehiſcente, & præcluſa in vanum exſilire nituntur. Quibus adde obſervatum anno præterito pridie Non. Decembris, ineunte ſcilicet hyeme, terræmotum *Labaci*, nec non vicinis remotioribusq; regionibus, declinante hyeme anno ſcilicet 1691. curr. de quo modernus fit diſcurſus, denuo repullulaſſe.

Quæri poteſt ſeptimo: quid præſagiant? Reſpondeo, vulgum in diverſas ferri opiniones, hi enim mortem alicujus Potentis,

vel regnantis Principis, alii bellum cruentum, Pestem alii præsagire contendunt, non pauci vero Fertilitatem terræ: redeundo ad primum, mortem personæ in sumâ dignitate constitutæ non portendere, auguror ex ratione, cum terræ motus naturali impulsu provenire comprobavi, hinc ad illos effectus, qui nullas habent connexiones cum suis causis non recurrendum: quod autem Mors, Bellum, Pestis passim tum terræmotus, tum cometas, & similia naturæ portenta subsequi soleat, casui tribuendum; semper enim, & quolibet anno in tam vastâ Europâ, ne dicam Orbe reperies personam famosam, vel Regnantes vita defungi, vel bella hic, vel ibi terrarum moveri, aut Epidemiæ morbum grassari, quæ omnia superstitiosus vulgus his portentis tanquam prodigiis adscribit: fertilitatem potius præsagire naturali ratione comprobari posset, ubertatem enim à Cœlestium corporum influxu dependere constat, terra vero per terræmotum ad suscipiendum influxum tum aptatur, tum etiam ad cooperandum igni terrestri via laxatur.

Quæri potest octavo: Utrum prænosci possint ex signis præcedentibus? Respondeo, cum hi raro accidant, nihil certi, & infallibile statui, aut determinari posse; si vero conjecturæ est locus, à motibus ventorum diebus aspectu syderum contrariis intercidentibus, & elementorum naturam motu adversario provocantibus fallibiliter conjici posse, terræ motum subsecuturum, quæ signa fusius à meteoris petenda.

Quæri potest nono & decimo: quot hucusq; terræmotus Labaci observati fuerint, & quid singulos subsecutum? Respondeo 25. principaliores adnotatos reperio, quid vero illos subsequi observatum fuerit, addam. Terræmotum anni 985. æræ Christianæ subsecuta est fertilitas, & abundantia frugum, 1000. bellum cruentum, 1077. opulentia vini, ac frumenti, 1081. cædes ac strages populorum. 1118. morbi acuti. 1236. ubertas, & copia rerum. 1358. & 1431. pariter fertilitas. 1449. 1509. & 1511. terræmotum pestis horribilis subsecuta est. 1575. clades nostrûm in Croatia. 1590. mors Archid. Austr.

Caroli,

Caroli, & 1621. Alberti Archid. Auſtr. 1622. rebelliones ac bella inteſtina in Hungaria & Bohemia; 1626. peſtis in inferiori Carniolia; 1634. rerum copia & ubertas; 1641. exundatio Nauporti fluvii; 1643. fertilitas; 1654. mors præpoſtera Ferd. IV. Rom. Regis; 1669. Candiæ Jactura; 1684. frigus horribile; 1686. poſt ſterilitatem ubertas. Anni vero elapſi terræmotui adſcribebatur mors Papæ Alex. VIII. Ultimo vero ſi aliquid tribui poſſet, fertilitati adjudicarem ex rationibus ſupra nom inatis Interim DEUM ſummum, Maximum, etiam Naturalibus effectibus Nos admonere, imò puniri ſolere, conſtat.

[Noribergam Menſ. Auguſt. 1691. Labaco Carniolia miſſa.]

OBSERVATIO CCXXVII.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

De

Hydrocephalo interno cum violentiſſima capitis tergum verſus retractione convulſiva.

CHriſtophoro Friderico Kauslero tenuioris fortunæ viro An. 1686. Menſe Septembr. natus fuit filiolus Laurentii nomine inſignitus, qui pro ætatis ſuæ teneritudine licet nondum bimulus, loqui, ſtare ac ambulare poterat, ſine ulla moleſtia, ſubito tamen ipſis Calendis Januarii A. 1689. capite arietare, lingua balbutire, pedibusq; titubare cœpit, adeo, ut indies malo hoc ingraveſcente paralyſi tactus, crura una cum pedibus rigerent, Urinâ involuntariò & continuò proflueret, voxq; periret, ut non niſi rariſſime perpaucula quædam verba indiſtinctè tamen, & quaſi cum cachinno proferret, Capite interim in ſtupendam molem excreſcente, & reclinato paululum ſaltim corpore, arcuatim incurvato collo, tergum verſus ſumma cum violentia retro cadente, ſcapulisq; incumbente, ibiq; tam diu non ſine miſelli hujus ejulatu hæ-

rente, donec vel matris vel adstantium manu erectum, pristinum suum & ordinarium occuparet situm, non secus, ac in illa Convulsionum specie, quam Opisthotonon vocant, fieri, Authores tradunt. Asportatus fuit à matre in Cœnobium Divæ Catharinæ sacrum, Conventibus nostris ab Illustr. Senatu benignissime dicatum, illic tunc temporis singulis Collegii nostri Membris, alia fortè ex causa præsentibus, symptomata hæc intuentibus, adq; Dogmaticæ Medicinæ trutinam examinantibus, ubi ob summam pueruli hujus parentum pauperiem, Magnificus Acad. Leopoldinæ Præses & Collegii Norimberg. Senior primarius & perpetuus, Dn. D. Volckamerus noster Senior; pro ea quâ in miseros & egenos solet, singulari liberalitate, medicaminum solutionem suo ære, sponte promisit, siqui nostro ex ordine curam gratis susciperent: obtuli ergo me ultro, unà cum Heliantho II. DN. D. Volkamero juniore, tanti Parentis dignissimo filio, Collega amicissimo, & subsequenti statim die curationis nostræ bono cum DEO fecimus initium; præscripsimus verò Medicamenta varia Cephalica, Antispasmodica, Epileptica, non neglectis Laxantibus & Clysteribus, caput novacula rasum, & una cum spina dorsi mixturis & spiritibus antiparalyticis inunctum, sacculis ex Nervinis fomentatum, balneum apparatum, & quia ob varias rariores contingentes causas, quas hîc lubens silentio prætereo, parentibus de Veneficio fuisset orta suspicio, suffumigium quoq; in his casibus maximè aliàs commendatum, una cum Emplastro Fœtido Mynsichti applicatum fuit, omnia tamen, nisi haud raro uno vel altero symptomate ad tempus saltim mitigato, incassum, & sine effectu, ut emaciatissimus tandem æger noster postquam per aliquot dies, sanguineas (ceu parentibus & vicinis visum, nobisq; relatum fuit,) profudisset lacrymas A. 1690. d. 17. Julii placidè animulam suam ex ægerrimo corporis domicilio exspiravit. Invitavit nos Mater ad brevem cadaveris & capitis quidem, ceu maximè hîc affectæ partis sectionem, nescio quæ prodigiosa ex crinibus, acubus &c. ibi latitare ex pueruli sui,
dum

dum viveret, vana prædictione, somnians: annuimus petitioni ejus quam lubentissimè, & testes nobiscum adduximus Dn. Dr. Petrum Burgerum, Regiomontanum, ex Italia reducem, hicq; Norimbergæ tunc temporis commorantem, Amicum honoratiss. & Dn. Georgium Jacobum Langium, Affinem meum suaviss. rerumq; naturalium scrutatorem maximè Curiosum: horrendum erat Cadaver hoc aspectu, & nil nisi sceleton cute tectum, longitudine sua unà cum capite Ulnam nostratem, cum tertia ejus adhuc parte, Capitis vero monstrosa moles quoad solam circumferentiam suam filo mensurata, Ulnam eandem integram exactè æquans. Detecto pericranio, apparentes primùm suturæ minus firmiter cohærentes, multum dehiscebant, & digito compressæ, facilè cedebant. Separato Cranio pro ætatis ratione, satis crasso, sub Meningibus Calvariæ firmissimè adhærentibus, omnia fluctuabant, quibus discissis ac separatis, Cerebrum prætumidū, cum vasis suis sanguineis, varios ejus labyrinthos perreptantibus in conspectum venit; quo separato ac diducto, insignem lymphæ copiam in ventriculis ejus stagnantem & Mensuram integram complentem vidimus: Notavimus quoq; circa processus Mammillares, binas hydatides, lympham serosam cum sanguinis pauxillo mixtam, levi facta compressione, fundentes, lacrymarum illarum, quas falsò cruentas, dixere parentes, veram forte & genuinam causam. Cæterum ipsa Cerebri substantia densa & caseosa, maximè vero intra ventriculos, membranosa fuit, Cerebellum flavescebat, variisq; corpusculis glandulosis, glutinosa lympha repletis, scatebat, gravemq; spirabat odorem.

Fig. XLVI.

OBSERVATIO CCXXVIII.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII.
De
Epilepsia seu motibus convulsivis sine visûs & auditûs interceptione.

Occasione Observationis LXIV. Dec. II. Anni praecedentis VIII, ab Excell. Dn. D. Eberhardo Gockelio Archiatro Würtenbergens. Weilting. & Ulmensi, Amico singulari communicatae, incidit mihi in mentem alia, haud dissimilis argumenti, ante quinquennium à me ipso annotata, quam paucissimis hîc annectere licebit: Vocatus enim ad Virginem octodecim praeter propt. annorum, cui fluxus dysentericus nescio quo remedio domestico intempestive satis in morbi principio, sistebatur, sicq; epilepsia & motus convulsivi pessimo consilio accelerabantur, quam lecto incumbentem, pollices in volam manus retrahentem, caput hinc inde vehementissimè cum pectoris & abdominis validissima concussione agitantem, ore spumantem, dentibus stridentem & crassissimae liquiritiae radicis ori immissae frustum, in filamenta sua discerpentem, rigidis planè oculis, (in statu naturali alias luscis,) sine clamore tamen & ejulatu, reperi, & praescriptis medicamentis morbi indicationibus satisfacientibus, prima vice discessi; intellixi autem ab adstantibus, aegram hanc finito paroxysmo optimè sibi constare, & personas, durantibus hisce convulsivis motibus praesentes, non modo agnoscere, sed & ab illis dicta & facta exactissimè percipere, adjectisq; eorum nominibus, postmodum referre ac enarrare: Veritatem rei publicè hîc attestor, praeterlapsis enim aliquot diebus, cum aegram hancce meam denuò visitarem & praesentis jam paroxysmi ad bihorium usq; durantis finem, studio expectarem, temporisq; fallendi gratia cum adstantibus, variis de rebus verba

verba miscerem, Virgo hæc epileptica ad se rediens, discursum nostrum ad stuporem & admirationem omnium non modo repetiit, sed & durante paroxysmo duas advenientes iterumq; mox discedentes fœminas, suis indicavit nominibus, de maturo earum abitu valde solicita: Mitigatus tamen hic affectus ex continuato præscriptorum medicaminum usu fuit, in simplicem Convulsionis speciem, quam Tetanon vocant, ita ut ingruente paroxysmo absq; omni membrorum agitatione corpus rigidum solum & ægra quasi Cataleptica aliquandiu jacuerit, moxq; sibi reddita, consueta sua munia obierit, paroxysmis verò indies abbreviatis, ab omnibus nunc per quinquennium convulsionibus libera vivit, in integrum curationem benedicente Deo, restituta. Confer beatissimum Priamum nostrũ Celeberr. Waldschmidium in Not. ad Prax. Barbett. Lib. I. Cap. I. rectissime scribentem: Non semper omnium (in Epilepsia) adest sensuum læsio, sed aliquorum, sæpius mens remanet, & sensus constant, partibus interim sub capite mirum in modum convulsis: sæpius tactus & visus læduntur, salvo manente auditu, ut ægri audiant, quæ dicantur.

OBSERVATIO CCXXIX.

D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI.

Grandines Pulmonum aliarumq; partium cum Phthisi.

NObilis Adolescens I. S. a. Z. Annorum 17. ultra ætatis rationem staturæ proceræ, ad quam brevi tempore cum multorum admiratione excrevit: optimæ indolis, docilis, in studiis assiduus: à longo temporis pallidus & gracilis, scapulis prominentibus, observatus fuit atq; hanc ob causam pridem phthinodes habebatur: nulla tamen difficultas respirandi, aut torpor aliquis apud ipsum observabatur: acclivia sine impedimento scandebat atq; currendo magis

magis quam lento gradu alta petiit. Non deditus erat vino, nec multos ejus potu excessus commisit, attamen suspicabantur domestici illum intempestive & clanculum in cella bibisse, cujus cura jam diu ipsi demandata fuit. Multum panis sicci, etiam mane ante prandium & postea reliquo die, comedit: subinde fructibus crudis indulsit & æstuante corpore non rarò aquam bibit. Circa medium Aprilis 1690. ex justa indignatione ad iram vehementem irritatus fuit & valde tunc commoto corpore æstuante, bibit vinum & aquam. Ab illo tempore magis expalluit, pristinus vigor evanuit, facile delassabatur, macilentior evasit & difficilius respiravit. Consuevit quidem à longo tempore manè tussi, vel potius screatu aut levi impulsu sputum crassum ejicere; verum circa finem Maji, noctu imprimis, enormiter tussire cœpit ægerrimè succedente sputo, quod etiam interdiu non raro fiebat. Mense Aprili appetitus jam languidior esse cœpit, comedit tamen in prandio & cœna cum domesticis, non tamen consueta aviditate; delectabatur imprimis lacticiniis, Vinum quoq; solito more usq; ad medium Maji bibit, non tamen immoderatè. Hoc tempore magnam copiam ascaridum per vices excrevit. Statim in principio Junii tussi laboriosa tamen & crebrò repetita, plus sputi albi, spumosi, viscidi ejicere cœpit, cui admiscebantur portiones pallidè virescentes; in dies tenacius & crassius, magis magisq; purulentum excrevit cum magna vi, pluribus impulsibus ac si sputum ex imis pulmonibus propellendum esset. Calor ante & post pastum mordax fuit. Appetitus penitus prostratus, sitis intensissima, simulq; diarrhœa corripiebatur. Ad sitim compescendam bibit emulsionem amygdal. dulc. unde per triduum cum diarrhœa substitit: Urina erat rubra, crassa. D. 11. Junii ante meridiem Ipsum primum intuens in pharmacopolio offendi, incedebat lento gradu, frequenter aerem distento pectore captavit; cum tædio ad quæsita respondebat, valide tussiit, diu nullo subsequente sputo, tandem post plures pulmonum succussiones, ex imo aëre, ducto, parum sputi crassi turbidi protrusit: Calor
manuum

manuum imprimis in carpo, fuit urens & mordax. D. 12. Jun. bibere cœpit Lac Caprinum cum ſyr. bellid. minor. continuavit per triduum, rediit diarrhœa, in qua profluxerunt fæces granulatæ, pultaceæ, tandem aquoſæ, quibus permiſcebantur fragmenta ciborum comeſtorum; quandoq; erant ſubflavæ. A diarrhœa valde debilitabatur & quandoq; leipothymia afficiebatur; hanc ob cauſam lactis potum omiſit. Diarrhœa permanſit ad 27. Jun. & licet ſubſtiterit diebus quatuor, nihilominus rediit: Die 30. Jun. fœtidiſſima per alvum egeſſit. A d. 12. Jun continue ipſi decumbendum fuit; Jacebat in lecto ſemper diu noctuq; humili ſitu, in dextro latere, incurvo trunco, ut ſanus decumbere conſueverat. Aliquoties toto corpore largiter ſudavit, plerumq; tamen in capite, ut facies inde, capilli & ſudarium madefierent; vigiliæ increbuerunt, imprimis noctu, & licet interdiu ſubinde indormierit, ſomnus tamen brevis erat: ſubinde circa finem Junii noctu deliravit: ob magnum proventum pediculorum, qui vigiliarum cauſa reputabantur, capilli detonſi fuerunt, nihilominùs deraſis capillis ſomnum capere nequiit, tum ob frequentem tuſſim, qua multum ſputi craſſi partim pellucidi, partim turbidi ejecit, tum propter calorem internum & anxietatem, quam explicare nequiit, ob quam ſubinde corpus verſavit nunc in dextrum, nunc in ſiniſtrum latus, citra dyſpnœæ aut tuſſis majorem provocationem, aut exacerbationem.

Menſe Julio omnia in deterius vergebant: habitus ſummè extenuatus fuit, cutis oſſibus hærebat, tuſſi multum ſputi viſcidiſſimi & craſſi expulit: inter dormiendum ſtridor ſputi in aſpera arteria redundantis è longinquo audiebatur, nihilominus humili ſitu ad ultimum halitum decubuit; halitus aliquot diebus ante obitum fœtuit & fæces cadaver ſubinde redolebant: Calor mordax etiam in extremis perſtitit: pulſus frequens, celer, debilis & durus: interdiu ſubinde ſeriò deliravit: Urina ſemper craſſa & rubra fuit. Angebatur valde & quæſitus ſe ubiq; dolere dixit, nullum tamen locum indicare valuit: pedes

 œde-

œdematosi fiebant ad malleolos usq;. Die 7. Jul. multum sanguinis rutili post tussim ejecit absq; labore per os ac postea aliquos grumulos & per secessum multum nigri, grumosi, fœtidi: id factum quoq; est diebus sequentibus & noctu d. 10. Jul. multum adhuc sanguinis corrupti per secessum egessit: tota nocte deliravit: præ debilitate surgere amplius nequiit. D. 11. Jul. mane post nonam, Ipsum cum Dn. D. Pfistero invisi, nos agnovit, ad quæsita apposite respondit; inter tussiendum sputum in aspera arteria stridebat: pulsus erat frequens, celer, parvus, debilis, tensus, humili situ adhuc decubuit: extrema, etiam nasus, quamvis lividus esset, caluerunt: deliravit subinde & quosdam ex astantibus, aliàs notos, non agnovit. Subindè sputum citra cruorem promptè illudq; viscidissimum ejecit. Vox toto decubitus morbi tempore non rauca evasit. Vesperi circa 4. Hæmoptoe largiter rediit, ob quam valde debilitatus fuit, & quoniam præ virium imbecillitate sputi excretionem promovere amplius nequiit, post quartam vivere desiit. Die 12. Jul. mane h. 5. cadaveris apertio nobis concessa fuit: remota cuti in pectore nulla pinguedo occurrit: Sublato sterno dextram pectoris cavitatem aqua subflava limpida plenam invenimus, cui tandem à vasis sauciatis aliquid cruoris in fundo miscebatur; in sinistra cavitate pectoris nulla aqua reperta fuit: Pulmo in dextro latere pleuræ nullibi accretus erat, ut nec in sinistro, verum ejus imus lobus pertinaciter diaphragmati adhæsit. Aquæ in dextra pectoris cavitate erat circiter Mensura aut ℔iij. Pulmones in utroq; latere distenti & quasi inflati, attamen in sinistra parte flaccidiores & molliores & pallidiores, in dextro rubicundiores erant: tota illorum superficies ante & retro atq; intra loborum majorum interstitia conspersa erat corpusculis albis, duriusculis, magnitudine seminis milii, papaveris albi, quædam magnitudine sem. canabis, densissime junctis, vix remanente spatiolo de pulmonum ab illis immuni. Dum Dn. D. Pfister asperam arteriam sub Larynge discissam blanda manu à gula separavit, in dorso abscessus ruptus fuit; ex

illo

illo prodiit ſubſtantia concreta, lacera tamen, firmior caſeo quaſi glanduloſa, alicubi albicans, verùm verſus pulmonum lobum ſuperiorem livida & atro rubeſcens, ſumme fœtens & prope cadaver quatriduanum redolens; ſublata portione folliculi hujus tumoris cum lobo hoc ſuperiore, cui folliculus concretus erat, & tandem extractis pulmonibus, cum corde, vaſis ſanguiferis ligatis, facilè ſtylo inveni oſtium apertum in ramum dextrum aſperæ arteriæ ubi membranea eſt: ſuperficies interna oſtio vicina folliculi atq; aſperæ arteriæ atrorubeſcens erat,&in bronchiis ſupererant grumuli ſanguinis ſputiq; viſcidi non parum. Folliculus lobo dextro aſperæ arteriæ & in dorſo ad latus dextrum vertebris pertinaciter accrevit, ovi gallinacei prope capax. Thymus integer & ſeparatum ab hoc abſceſſu corpus manifeſte fuiſſe conſpiciebatur. Lobus dexter ſuperius, ubi folliculo junctus erat & aliquousq; ſecundum omnes dimenſiones durus & foris atrorubeſcens, intus alicubi albicans, alicubi imprimis folliculi oſtio vicinus lividus, denſus, poris deſtitutus & lardo ſimilis fuit: ejus fruſtum abſciſſum aquæq; immerſum fundum petiit: non ſecus ac hepatis fruſtulum detruncatum: alia fruſtula mollia dextri lobi,licet foris rubeſcerent,aquæ innatabant, ut & ſiniſtri lobi fruſtula abſciſa, nec per biduum in aqua relicta unquam fundum petierunt, donec illa per quadrantem horæ elixaveram ſublato folliculo cum ſuis contentis & portione lobi dextri ei uniti ſenſimq; aliorſum repoſito, fœtor quoque ablatus fuit,minoreq; cum horrore cætera perluſtrare valuimus. Apice cultri aliquot grandines effodi ac deprehendi, illas proprio folliculo præditas & vicinis partibus per fibras minutiſſimas arcte connexas eſſe; ungui impoſitæ ob lubricitatem ſtatim elapſæ; aſſeri vero impoſitas & diffractas patuit ſubſtantiâ quâdam pulposâ & fibrosâ infarctas eſſe, ſimul prodiit liquoris parum turbidi reliquumq; in membranam vertebatur: elixæ vero compreſſæ ſubſtantiam quaſi caſeoſam oſtendebant. Lobis utriusq; lateris decuſſatim inciſis intus undiquaq; harum grandinum omnia re-

 fertiſſi-

fertissima erant, nullusq; locus occurrit, qui apice digiti tegi potuisset in quo non acervatim reperirentur: quædam lentis magnitudine, aliquot sem. canabis erant: reperi quandam in meditullio phaseolo majorem. Ex vulnerata pulmonum substantia aqua spumea copiose prodiit & ex bronchiorum ramulis quibusdam sputum mucosum viscidum: inflato bronchiorum ramulo tum manifeste vesiculæ aêre implebantur, tum externa pulmonum tunica in altum tollebatur, & clare conspicere potui grandines extra vesiculas inter minutorum lobulorum interstitia suam sedem habuisse. Pericardium distentum & amplum continuit ad ℔j. aquæ limpidæ, subflavæ, pellucidæ. Cor fuit pallidum, flaccidum, parvum: ejus pinguedo in basi & cono pauca, gelatinæ similior; in cono foveolam pisi capacem habuit, ac si ulceratus esset conus, verum abrasa pinguedine cordis, membrana integra apparuit. Aperto abdomine ventriculus parvus distentus occurrit, circa stomachum rubere videbatur, & in fundo atro rubescens quid transparuit; inciso ventriculo & multo cruore grumoso remoto, totus candidus visus fuit. Intestina quoq; aliquo modo inflata erant & per illorum tunicam transparuit materia nigricans per majorem illorum tractum; incisis intestinis illisq; mundatis innotuit nihil nisi sanguinem corruptum esse. Omentum gracile, contractum & omnis pinguedinis expers erat. Multum aquæ limpidæ in Cavo abdominis stagnavit, ita tamen ut abdomen non multum ab illa distensum fuerit. Epar non vastum mole erat, pallidum, molle, conspersum in superficie & intus quoq; refertum grandinibus, colore, magnitudine & consistentia pulmonibus similibus, distinctæ à glandulis hepaticis, ut ex elixatione patuit. Vesicula bilaria parva fuit, nihil calculosi continuit. In cavo hepatis prope portam, tumores duo comparuerunt, unus prope nucis juglandis magnitudine, alter minor, distincti à pancreate, quod integrum & sanum fuit: non erant exacte rotundi, sed aliquantulum compressi & oblongi, foris subpallidi, intus albi, substantia quasi glandulosi, proprio folliculo præditi.

præditi. Vinculo venæ cavæ aſcendenti injecto ſecedente, multum ſanguinis grumoſi rutuli excidit, in arteriarum truncis prope nullo ampliùs ſuperſtite. Lien lividus, paulo craſſior & major, quam in hac ætate ſolet eſſe, conſperſus quoq; fuit grandinibus cæteris ſimilimis ac non pauca intus continebantur. Renes prope conſumpta tunica adipoſa, pallidi & flaccidi erant: in ſuperficie nullæ grandines conſpiciebantur, at diſciſſa ſecundum longitudinem carne, non paucæ in apricum venerunt. Renes ſuccenturiati majorem ſolito cavitatem habuerunt & ſubſtantiam fracidam attritu facile ſolubilem. In glandulis meſenterii grandines quoq; hinc inde viſæ fuerunt. In Meſocolo duæ glandulæ olivares lividæ, molles hærebant, intus albæ, ſubſtantia pulpoſa humoreq; turbido infarctæ. Inteſtinis à ſordibus mundatis, ſecundum longitudinem inciſis, conſpiciebantur glandulæ hinc inde grandinoſæ, imprimis ſolitariæ in colo prope cœcum; ex quibus compreſſione prodiit humor turbidus, albicans: ibi quoq; reſtiterunt tres lumbrici adhuc vivi ſpithama longiores. Num grandines intra maſculorum interſtitia exſtiterint, nec detracta cuti in pectore obſervatum nec alibi inquiſitum fuit. Sectioni intererant & manum admoverunt præter me Dn. D. Ludovicus Lucius Screta de Zavorziz. Dn. D. Jonas Meiſterus, Dn. D. Alexander Pfiſter, cum Filio meo Joh. Conrado Med. D.

SCHOLIA.

I. Hippocratem illuſtrem Medicinæ ducem primum omnium de Tuberculis pulmonum diſſeruiſſe Zacut. Luſit. Prax. admir. l. 1. Obſ. 103. refert: φύματος ἐν τῷ πλεύμονι namq; mentionem facit c. 10. Item c. 14. ubi tradit ejus generandi modum, ſuppurationem & hanc conſequentia ac eventum. It. l. 2. c. 55. ubi proponit ejus ſigna, curandi rationem ſucceſſumq; ſeu ſperandum, ſeu timendum: Anne verò φῦμα, de quo Hipp. l. 1. agit adaptari poſſit tuberculis, quibus Juvenis

iste obiit, valde dubito, multa enim innuunt, potius hoc nomen competere peripneumoniæ, aut pleuro-pneumoniæ, præter suppurationem namq; addit πολλοῖσι ἐνιαυσίη γίνεται ἡ νοῦσος; nam si semel tubercula ad suppurationem perveniunt, non fiunt morbus annuus, seu singulis annis revertens; quod aliquot pleuro pneumonia affectis per tres plures annos se subsequentes, adhuc superstitibus evenisse novi: neminem vero his tuberculis suppuratis evasisse observatum memini: nam diu hæc tubercula non agnoscuntur, & postquam ex suppuratione manifestiora fiunt, plerumq; omnes bene agendi occasiones ereptæ sunt: utcunq; phthisicorum alias curatorum exempla exstent: qua de re videantur Zacut. Lusit. Hist. Medic Princ. 32. 33. 34. φύματα ἄπεπτα Gal. l. 4. de Loc. aff. c. 9. mallem juvenis istius tubercula credere, quia plurima adhuc cruda seu ὠμὰ, ut Fernel. l. 5. de Part. Morb. & sympt. c. 10. vocat, supererant. Galen. quidem suppurationis in l. c. non meminit: illis adscribit dyspnœam χωρὶς τοῦ καρχνῶδης τὶ: In Antipatro Medico Romano nondum sexagenario pulsum intermittentem sine febri per semestre durantem reperiens, primum quæsivit de respirandi difficultate, quamvis illam tunc nondum pateretur, brevi tamen post hæc à levi dyspnoea afficiebatur cum palpitatione cordis, primo quidem semel, hinc bis, ter, quater, tandem sæpiùs quindecim diebus ac invalescente respiratione difficillima ἐκλυθεὶς subito mortuus est. Petr. Sal. divers. de Aff. Particul. c. 21. qui Zacuto teste, cum sui & artis gloria affectuum ab aliis Practicis non exhibitorum horum curationem conscripsit, illa à suppuratione non aliena agnoscit, dum in Prognostico addit, si ad suppurationem devenient & rumpantur, lethalem casum afferre. Alius generis forte erant corpuscula à Gal. l. c. χαλάζια seu grandines, orobi magnitudine vocatæ, à quibusdam tussi rejectæ, & , ut putat, ex pituita exsiccata productæ; quorum quidam ob causam aliam, alii ob morbum instrumentorum respirationi inservientium mortui sunt, citra sanguinis profusionem; Fernel. l. c. refert à quibusdam

inter-

interdum post concitatiorem corporis motum pilulas parvas seu globulos exiguos membranula conclusos è pulmonibus reddi, quibus contritis digitis pus reddatur fœtidissimum, quale è cavo, putri & corroso dente interdum expurgatur. Ibidem Adolescens quidam à paulo vehementiore exercitatione, cum acerba tussi nullo puncto temporis intermisso, torqueretur, vomicam integram ovi columbini magnitudine excreavit, in qua aperta pus exquisitè album & æquale deprehensum est: cruenta excreatio integrum biduum perstitit magna febre magnaq; corporis perturbatione. At nihilominus is servatus atq; sanitati restitutus est. Studiorum socium Argentorati habui per intervalla longiora tussi rejicientem grandines pisi magnitudine: præditæ erant folliculo & pressæ cum aliquo crepitu rumpebantur ac pus fœtidum fundebant. Pluribus annis supervixit & ut audivi, Brisacci Febre maligna mortuus est. Grandines Gal. Fernel. & Philiatri istius in bronchiis pulmonum ex illorum tunica interiore, more aliorum tumorum cum folliculo, enatæ fuerunt, quia diu superstites permanserunt, atq; aut alio morbo, aut si aliquo pectoris affectu defuncti sunt, fiebat tamen id sine hæmorrhagia, ut Gal. refert. Crediderim quoq: Adolescentis vomicam columbini magnitudine in quodam ramo bronchiorum intus enatam fuisse, quia quoq; servatus fuit, licet hæmorrhagia ejectionem secuta sit per biduum cum febri, nam vehementia tussis avellebatur non sine laceratione vasorum bronchialium: si altius pulmonum substantiæ immersa fuisset, vix phthisin evasisset.

II. Tubercula hæc pulmonum, hepatis, Lienis, renum & Mesenterii verè erant χαλάζια Gal. seu χαλάζαι Arist. Hist. Animal. l. 8. c. 21. grandines Latinis, quales in bobus, suibus, gallinis & Leporibus quoq; inspexi. In hoc juvene has esse tumores proprio folliculo præditos, scrophulosos, ad glandularum conglobatarum consistentiam accedentes, distinctos à vesiculis in pulmonibus & in hepate, manifeste patuit, inflatis enim quibusdam ramis bronchialibus, tum foris vesiculis, quæ ab in-

ab inflatione diſtendebantur, ac corporibus intra interſticia lobulorum incedentibus & in hepatis elixati fruſtulo glandulis, mediantibus fibrillis, annectebantur, ita ut illis integris manentibus avelli potuerint: ungui impoſiti ob lubricitatem elapſi, aſſeri verò aſperiuſculo injecti, manubrio cultri compreſſi & rupti, ſubſtantiam edebant pulpoſam, cum pauxillo liquoris; reliquum in membranam expandebatur. Illud quod lobulorum interſtitiis in pulmonibus interjacet neutiquam corporis fibroſum carneum reputare potui, potiùs videbantur eſſe fibræ nerveæ ſtipatæ vaſis capillaribus ſanguiferis in hoc cadavere maximè in ſiniſtro latere ſanguine vacuis. Epar ſuillum coctum ex innumeris glandulis quadrangularibus aliterq; figuratis combinatum me obſervaſſe jam 1664. ſcripſi ad Exc. D. Jacob. Heinr. Pauli: Epiſtolam meam addidit Anatom. Bilſianæ 1665. Argentinæ excuſæ: id hactenus in humano aliorumq; animalium hepate diutius elixo deprehendi, nam aliarum glandularum ratione induratur. Duæ glandulæ olivares in meſocolo, duoq; tumores in cavo hepatis juglandis magnitudine & tuberculum unicum phaſeoli ejusdem naturæ cum grandinibus fuiſſe nullus dubito, nam omnes hi tumores præditi erant folliculo proprio & ſubſtantiam glanduloſam cum pauxillo liquore continebant: quin etiam his accenſere auſim tumorem in dextro pectoris latere firmiter vertebris, in parte poſtica & anterius dextro ſuperiori lobo accretum, nam & hic proprium habuit folliculum & continuit ſubſtantiam concretam, firmiorem caſeo, quaſi glanduloſam & alicubi adhuc albicantem.

III. An grandinum in pulmonibus, hepate, liene, renibus & meſenterio glandulæ; quæ inter extrema arteriarum capillamenta & vaſorum lymphaticorum intermediæ ſtatuuntur, & una atq; altera glandula globoſa, quas non raro reperi in pectore circa diremptionem aſperæ arteriæ in poſtica parte pulmonum diſtinctas à thymo & in cavo hepatis diverſas tum ſitu, tum officio à pancreate, Tumorum ſubjectum fuerint atq; ab illis

illis exordia ſumpſerint, multis diſceptare nolo, quamvis admodum veriſimile ſit, cum ſcrophulæ tales glandulas pro ſubjecto multorum calculo habeant, non raro ab exiguis principiis in vaſtam molem excreſcentibus.

IV. Tumorem magnum dextro lobo pulmonum in parte poſtica, in abſceſſum degenerantem Vomicam appellari poſſe exiſtimo, quia cavus erat & oſculum in ramum magnum dextrum aſperæ arteriæ nactus, pus copioſum in pulmones eructavit, nam à principio Junii ad 12. Jul. multum ſputi purulenti rejecit: nulla verò grandinum ſuppurata in ulla parte pulmonum inventa fuit, portioq; dextri lobi admodum compacta, inflam̃ata & indurata nullibi in abſceſſum verſa apparuit: procul dubio tamen grandines, niſi hujus tumoris & vicini pulmonis ſphacelus vitæ filum abrupiſſet in Vomicas degeneraſſent, ut contigit Sereniſſimo Principi ac Domino Carolo Friderico Marchioni Badenſi, de quo videatur Obſ. Med. 100. Exc. Dn. D. Verzaſs. p. m. ubi obſervandum ulcuſcula illa, acinorum inſtar, externam ſuperficiem pulmonum obſidentia tubercula, ſeu vomicas fuiſſe continentes pus recens, alicubi fœtidum, ut Filius meus Medicæ tum temporis Baſileæ arti operam navans & ſectioni aſſiſtens ipſemet operi manum admovens teſtatus eſt. Pulmonis autem Vomica quoq; appellari poterit, quia hic arctiſſimè quaſi in unam compagem cum hoc dextro lobo coaluit, ut non ſine laceratione è pectore evelli potuerit & amplo oſtio in illum dehiſcerit, deniq; hunc inflammatione & ſphacelo infecerit.

V. Grandinum & tumoris glandularum in Meſocolo, cavo hepatis & inſignis in pectoris parte poſtica cauſa proxima primum erat Lympha detenta p. n. nam grandines cum ſuis contentis & duæ hepaticæ foris & intus ſemper albæ perſtiterunt, & licet duæ Meſocoli ſublividæ foris apparebant, contenta tamen illarum candida permanſerunt: glandulam pectoralem diu albam permanſiſſe veritati admodum conſentaneum eſt, quia etiam poſt lethiferum ſphacelum ex rupto folliculo

prodiit ſubſtantia concreta, caſeo firmior, alicubi albicans: Poſtea inflammationis & hanc conſequentis gangrænæ ac ſphaceli cauſa fuit ſanguinis ſtagnatio, undiquaq; in prope omnibus capillamentis ſecundum omnes dimenſiones lobi, imprimis ſuperioris dextri pulmonum & in contigua ipſi portione tumoris; nam pulmo hoc in loco non ſolum in ſuperficie, ſed quoq; in meditullio erat atro rubeſcens, denſus, abolitis aut coarctatis omnibus veſiculis pulmonaribus, ponderoſus; nam inflatis ibi per ramum bronchialem pulmonibus veſiculæ pulmonares non expandebantur & fruſtula amputata ſtatim aquæ injecta fundum petebant, & quoq; portio tumoris atrorubeſcens apparuit. Tumores & inflammatio augebantur à perpetuo ſanguinis motu, dum albicantibus tumoribus ſemper aliquid novi de lympha & inflammationi de ſanguine, antequam ſphacelus omnem ſanguini aditum interclusit, ſingulis pulſibus acceſſit. Quomodo in extremis capillamentis arteriarum lympha & ſanguis ſeparentur, & ſeorſim hic per venas, illa per propria vaſa ad cor remeent, videatur Epiſtola Doctiſſima Exc. Schelhammeri de Lymphæ ortu Helmſtad. 1683. excuſa & Biblioth. Anat. 1685. inſerta: plurimum enim ad generationis horum Tumorum rationem intelligendam valebit. Lympha in grandinibus & tumoribus glanduloſis detinebatur, quia oſcula vaſorum illam emittentium in vaſa non rite patula erant, nam lympham admittentia aperta fuiſſe illarum incrementa à Lympha docet. Non poſſum non his inſerere experimentum Dn. D. Joh. Conradi Brunner P. P. Heidelbergenſis, Anatomici ſolertiſſimi, Generi mei: per fiſtulam vitream Mercurium vivũ Vaſi Lymphatico majuſculo prope glandulam globoſam inflavit; videbatur Mercurius per convexum glandulæ ſupernè tranſire in minutiſſimos ramulos hujus vaſis, in quos dirimebatur & in parte ejus ſima & minutiſſimis quoq; ſurculis exire atq; in majorem truncum, iis coaleſcentibus, ſe effundere: quæ plura, pro ingenio & eruditione quibus valet, hac de re annotavit & meditatur, aliquando publicæ utilitati

utilitati non invidebit. Oſcula anguſtiora reddita fuerunt à lympha auſtera, viſcida, craſſa, quæ in M.S. cumulata fuit, nam multum panis ſicci ante paſtum ſæpe comedit, fructibus crudis nimium indulſit, lacticiniis delectabatur, & non raro in cella, ut merito domeſtici ſuſpicabantur, jejuno ſtomacho bibit: pauciſſimos novi, dum artem noſtram exerceo, phthiſin aut hydropem evitaſſe, qui jejuno ſtomacho vinum ejusq; ſpiritum mane biberunt; citiſſime enim hæc in vaſa abripiuntur & prope adhuc cruda ad glandulas delata vel illas indurant vel infarciunt, lenteq; immedicabile damnum afferentia. Inflammationi anſam primam dediſſe videtur glandis in pectore ſuppuratio: à pure dum ejus folliculus prope ramum bronchialem, ceu à corroſivo exeſus & pulmo primum ceu à phænigmo incenſus fuit: inflammationem & ſuppurationem accelerant vehemens ira & æſtuante corpore largior vini & aquæ ingurgitatio: augebantur ambo mala vini potu, præſente jam febri, ad medium Maji continuato: denegata ſanguinis circulatione in hoc pulmonum lobo & portione tumoris ſupervenit tandem gangræna & ſphacelus, exſtinctis in ſanguine & partibus ſpiritibus & calore.

VI. Quamvis diu Phthinodes apparuerit, & domeſtici rei Medicæ non ignari fuerint, nemini tamen illum vel grandinibus, vel glandulis tumidioribus affectum eſſe, in mentem veniſſet; neminiq; pulſum Antipatri more explorandum exhibuiſſet: nam nullum vitium in actionibus naturalibus dictis ullo indicio obſervabatur: acclivia concitatius ſcandebat, magis currendo, quam lente incedendo loco movebatur: pallor adſcribebatur nimis incremento ſtaturæ, ut & habitus corporis gracilior & ſcapulæ prominentiores. Poſtquam circa medium Aprilis expalluit, priſtinus vigor corruit, delaſſabatur, dyſpnœa afficiebatur, demum ejus valetudo ſuſpecta eſſe cœpit, nec tamen tunc illam admodum curavit, licet quoq; appetitus imminutus fuerit, nam tunc in paſtu vinum bibit ad medium Maji: nondum medicamentis uſus eſt, forte aſcarides copiosè

 per

per alvum excretæ horum ſymptomatum cauſæ reputabantur. In progreſſu morbi, circa medium Maji, imprimis vero menſe Junio nemo de Phthiſi conclamata dubitavit, quia creberrima tuſſi multum ſputi purulenti ejecit; febris invaluit, pulſus enim frequens, celer, debilis, calor attactu fervidus, imprimis circa carpum, mordax comperiebatur, intensè ſitiit, cibos averſatus eſt penitùs; vires magis proſternebantur, vigiliæ urgebant, etiam poſt capillitium detonſum & pediculos profligatos, urina erat craſſa, rubra: noctu deliravit: angebatur, quamvis cauſam ejus explicare nequiverit; Sudavit in toto corpore, frequentius tamen in capite & facie largiter. Decollata fuit omnis ſpes reconvaleſcentiæ poſtquam ſpiritus cadaver redolere cœpit ac mortem inſtare largior ſanguinis profuſio per os & ſeceſſum cum magna anxietate de qua quæſitus ſe ubiq; dolere dixit, in propatulo erat.

VII. Aperto cadavere luculenter patuit unde provenerit tanta copia ſputi purulenti: quæ cauſa febris intenſioris, quam alias in Phthiſicis obſervatur, ſc. præter abſceſſum, pulmonis inflammatio, ob quam forte naſus fere ad ultimum halitum caluit, cum tamen partibus internis ſphacelo affectis, diu ſæpe ante obitum extrema frigeant: inde quoq; proveniſſe intenſam ſitim, vigilias, delirium, averſionem omnium ciborum atq; inexplicabilem anxietatem, illam enim ventriculo aut inteſtinis tribuere nequivimus, quamvis foris rubra primo intuitu viderentur, nam illis apertis conſtitit ſolam à ſanguine in hœmoptoe deglutito, per extenuatas illorum tunicas poſt longam diarrhœam, transparente rubore aliquo nos deluſiſſe: forte anxietatem auxit aquæ copia intra pericardium concluſa & in dextra pectoris Cavitate ſtagnans ibi ad ℔j. hic ad ℔iij. At nobis mirum videbatur, juvenem tanta copia aquæ intra pectus ſtagnante, dextro lobo ſuperiore indurato, ſiniſtro lobo inferiore pertinaciter diaphragmati accreto & parte molliore pulmonum aqua ſpumea inundata ad ultimum vitæ articulum ſemper humili ſitu decumbere valuiſſe: cum alias hydrope

drope pectoris affecti orthopnœici sunt, imprimis si aqua simul in abdomine stagnet & pedes œdematosi sint. Vox nunquam rauca evasit, quia hæmoptoe phthisin plerumq; chronicam & sphacelus decurtarant, cum alias à sputo tam virulento, progressu temporis aliquo modo larynx eroditur: Nemini mirum videbitur lactis & decoctorum pectoralium potum, Tincturam Antiphthis. Garman. Pulv. antihectic. Pot. & alia Remedia phthisi opposita omnia frustranea fuisse, qui tantam corruptelam intra pectus bene perpenderit.

VIII. Grandines & glandulas tumidiores, seu scrophulosæ, nondum Ægro febricitante, procul dubio aufferri potuissent. Galen. l. c. cuidam grandines forti screatu ejicienti antiasthmaticis, aliis post vomicas jam ruptas valde exsiccantibus odoribus & potionibus ex Mithridatio, Theriaca, Athanasia, Ambrosia vitam prorogavit. Petr. Sal. divers. in l. c. tum in arteriarum levium obstructione, tum tuberculis crudis præsentibus Galeni vestigia premit, monet tamen validius attenuantia & abstergentia quam in asthmate adhibenda, quoniam totus affectus sit in penetralibus magis internis: hinc commendat aq. helen. d. simpl. & comp. sp. sulph. etiam elect. chalyb. admixtis incid. insuper per intervalla purgat. Contra tubercula probat theriac. Andr. mithrid. sulph. viv. vitrum combustum (an fel vitri, quod his in locis Empiricus quidã frequenter promiscue suadet ipsiq; prope panacea est.) Aliquando ad decoctũ salsæ parillæ venit, quo morbum lenivit, in antiquato tamen nihil profecit. Zacut. Lus. Prax. Admir. l. 1. obs. 103. scribit se diu multumq; luctatum fuisse cum morbo à tuberculis crudis pendente & ex viginti quos in vita sua curandos suscepit, tres solum evasisse, magno labore & longo temporis spatio. Vir magni nominis & inter suos Primas, obesissimus, consistentis ætatis, ab aliquot annis in acclivium ascensu difficulter respirat, humili tamen situ in lecto decumbit, plerumq; tota nocte: apud illum deprehendi pulsum sæpe post 5. 6. 10. etiam 20. ictum intermittere penitus, aliquando cunctari aliquantulum; accedit sub-

inde cordis palpitatio: Cætera bene coloratus & sanus est. Ab usu pil. ex rad. centaur. maj. aristoloch. rot. diaphoret. Mart. fæc. ari, extr. helen. trifol. fibrin &c. pulsum sæpe æqualem diu perstitisse, cordis palpitationem diu emansisse & per menses tota nocte in lecto perdurare hucusq; potuisse: quamprimum illas negligit, ut alias ad medicamenta sumenda difficilis est, & sæpe à gravissimis negotiis impeditur, hæc symptomata rursus ingravescunt. Ex nobili quadam familia aliquot liberi in tenera ætate ab hujus generis tuberculis crudis tabidi obierunt: frustraneus usus erat C.C. ust. cum pauxillo rad. ari pp. aliis ex eadem familia, quamprimùm sine sputi rejectione tussire cœperunt, dabantur remedia ex floribus bellid. min. parata sc. aq. dest. syr. conserva, & flores in aq. pro potu ordinario & cum carne pro jusculis coquebantur; quibus convaluerunt, ad adultam ætatem pervenerunt, atq; adhuc ex his in matrimonio vivunt.

Ad lucem memoratis in Juvene repertis grandinibus fœnerandam, subjicio quædam de his in Brutis non ita pridem observata.

I. Gallina nigra pridie sana credita, subsequente mane d. 27. Aug. 1690. mortua in Gallinario reperta fuit: à Dn. D. Joh. Jacobo Mejero Anatomiæ studiosissimo, cultro anatomico protinus subjecta fuit; detracta pelle pennigera undiquaq; grandinibus miliaribus, albis, duris obsitam vidimus: remotis undiq; integumentis abdominis & sublato sterno innumeræ protinùs visui grandines occurrebant, in ventriculo, omento, intestinis, oviductu foris adhærentes propiùs, quædam intestinis incumbere videbantur; in mesenterio pauciores sparsæ conspiciebantur; plures in mesocolo & interstitio cæcorum aderant: totum pancreas & corpus, quod Arist. l. 3. c. 14. de partibus Anim. vocat μέρος τὶ ὀγκῶδες, seu partem prominentem super ventriculo (utpote ultima pars gulæ) junctam, involvebant grandines densissimè cohærentes, mediantibus fibrillis, ut glandulæ conglomeratæ apparerent: in illa prominula gulæ

parte

parte integrè cum ſuis integumentis ſeparari poterant: qua ſeparata conſpeximus tubulorum ex quibus hæc pars componitur, ſuperficiem convexam majorem debito; foris illa preſſa, licet tubulorum oſcula intus patentiora eſſent, parum muci turbidi craſſi edebant, alias futurum ſeu ſolvens, ſeu fermentum alimentorum in ventriculo. In hepate & Liene nullæ: in renibus & pulmonibus ac in interſtitiis muſculorum & ſub alis pauciſſimæ, nullæ in & ſub muſculis os pectoris obtegentibus repertæ. Omnes grandines imæ partis gulæ, ventriculi, inteſtinorum, meſenterii, meſocoli, omenti & oviductus erant albæduræ, mobiles, propria membrana quælibet præditæ, magnitudine lentis, piſi, phaſeoli, paucæ majores: elixæ duriores, inſtar glandularum, fiebant: quarundam ſuperficiem perreptarant vaſa capillaria. Grandines renum, pulmonum & interſtitiorum muſculorum erant miliares, immobiles & profundius immerſæ. In ventriculo furfures exſucci, lapilli, piſa emollita, integra tamen adhuc, continebantur; in inteſtinis ventriculo proximis redundavit Chylus turbidus, gryſeus, craſſus; viſcidus. Oſtio oviductus pertinaciter adhæſit ovum membraneum, aliis jam maturis ingreſſum denegans: Oviductus amplus erat, muco pellucido copioſo obductus.

II. Leporis exta d. 26. Sept. 1690. medii & imi ventris perluſtranda mihi & Dn. D. Mejero oblata fuerunt: in Pulmonum lobis ſparſim grandines invenimus piſi magnitudine; in hepate plures, quarum quædam acini uvæ magnitudine erant: Pancreas totum videbatur quaſi glandula conglomerata ex grandinibus, quibusdam nuce juglande majoribus: quælibet tamen harum à pediculo inſtar acini uvæ pendebat. In omento reperimus corpus album cylindricum ſpithamæ longitudine, craſſitie unciæ unius cum dimidia, in utroq; extremo clauſam; ſimile farcimini; per illud plurima vaſa ſanguifera ſpargebantur ipſumq; ambiebant, non ſecus ac Jejunum: detracta membrana totum infarctum deprehendimus grandinibus orbicularibus, ſimilibus caſeolis, depreſſis. Grandines iſtæ &

cæteræ

cæteræ præditæ erant proprio folliculo & vaſis ſanguiferis, continentes ſubſtantiam pultaceam, craſſam pallidam: in quibusdam hæc ſubſtantia magis concreta erat, alba, aſperiuſcula, arenoſa. Ventriculus diſtentus erat contentis pallidis, pultaceis, denſe compactis: ambiebat illa mucus: omnia in maſſam redacta citra diſſolutionem extraximus. Cæterum reliquum parenchyma epatis, lienis & pulmonum ſaniſſimum, ipſeq; Lepus pinguis erat.

Retulit mihi nuper ſerio Nobiliſſimus quidam Colonellus Vir ſtrenuus & Venationibus deditiſſimus, Lepores in locis uliginoſis & paludoſis continuò morantes plerumq; grandinoſos eſſe; nihilominus pingues fieri nec ab illorum eſu Venatores abhorrere.

III. Suis pinguis pulmones grandinibus conſperſos d. 13. Januar. 1691. examinavi: Illorum pars convexa & concava ab illis occupabatur: ſparſim hinc inde prominebant, non arctè junctæ: detracta membrana & caute lobis minoribus ſeparatis plures non ſolum in ſuperficie, ſed quoq; aliquot inter lobulorum interſtitia, at omnes ſingulares occurrebant, excepto unico loco, ubi tres combinatæ erant, quas tamen facile ſejungere citra lacerationem, qualibet manente integra, valui: aliquot in locis, inflatis pulmonibus per unum alterumve ramum bronchiorum, lobuli cum veſiculis Pulmonicis facile ſecundum omnes dimenſiones augebantur, grandines vero in eadem magnitudine perſiſtebant, ceu nullam cum veſiculis & bronchiis communionem habentes: aliquot illarum à partibus vicinis ſeparavi lancetta, arcte quidem in interſtitiis lobulorũ mediantibus fibrillis connectebantur cum membranulis bronchiorum & vaſorum ſanguiferorum ac nervoſorum illic transeuntium, verum integras ſine læſione educere potui. Grandines ſeparata eſſe tubercula folliculo proprio prædita, manifeſte conſtitit: inciſo folliculo apparuit illum ex duabus membranis componi, exteriore dura, denſa & nervea ac craſſiuſcula; interiore pertenui & tenera: inciſione primum in aliqua facta

hæc

hæc tenuis membrana videbatur corpus vermiculare esse, verum illa unguibus imposita & apice lancettæ diducta, patuit membranam tenuem existere eamq; pellucidam: veritas magis innotuit, postquam externa caute dissecta internam cum contentis in aliquot grandinibus integram eduxi: contenta in quibusdam erant liquor lacteus, turbidiusculus, in quibusdam aqueus, clarus & perspicuus. Grandines omnes erant albæ, duræ, exacte rotundæ, quædam piso majores, quædam paulo minores. In parte postica, ubi aspera arteria in ramum sinistrum & dextrum dividitur, utriq; ramo adhæsit glandula livida, mollis, longitudine unciæ unius, gracilis: illas in bronchia pervias esse observare nequii, nam nec inflatis bronchiis intumescebant, nec pressæ quicquam humoris in bronchia fundebant. An sint glandulæ illæ quarum Exc. Borrich. meminit lib. 4. in Epist. 17. ad Bartholin. Quatuor quidem glandularum mentionem facit, quarum forte duæ in pectore suis à lanione relictæ fuerunt, vel tot in illis non reperiuntur. In basi cordis pinguedo ei incumbens granulata quidem erat, verùm re bene examinata grandines non esse, facilè innotuit, mera enim pinguedo fuit. Observarunt Laniones sues grandinosos plerunq; pinguiores aliis esse & Lardum copiosius suppeditare. A multis relatum mihi fuit, Gallos carnem porcorum grandinosorum non abhorrere, ut nostri, unde non licitum est illam inferre macellis; sed foris venundatur, quia multi persuasi sunt carnem hanc Lepræ fomitem suggerere, quod plurimi Gallorum nunc non credunt, & vel nullos vel rarissimos vere Leprosos ab illis statui vel inde elucescit, quod Leprosoria in locis nobis vicinis abrogant hasque ædes cum reditibus militibus ad militandum non ampliùs aptis destinant: Fatendum quidem est paucissimos ex illis qui in Leprosoriis nutriuntur, quandoq; potius saginantur, Leprosos esse, nullos tamen existere, nec Gallorum Medici negant, fidem facientibus propriis scriptis. Plater. l. 3. obs. p. 695. Comitissæ Gallæ lepra confirmata & inveterata affectæ rem uti erat, exposuit: multis Me-

dicis & Chirurgo quem secum adduxerat, Ipsiusq, Aulæ magistro, qui nolebant hoc credere certis argumentis id comprobavit, & ut hoc crederent iis persuasit. Galli primùm non credebant; quia ejus signa in urina & sanguine non deprehenderunt: quanti hæc facienda sint, norunt illi qui horum inspectionibus publicis quandoq; interfuerunt.

IV. Canicula à suo Domino, febri maligna decubuo, nunquam discessit: postquam convaluit tussire cœpit & emaciabatur, quamvis multum semper cibi devorarit: d. 8. Januar. 1691. sectioni destinatus fuit: sublato sterno in lobis superioribus pulmonũ occurrebant tres cicatrices in superficie, quarum una uncia longior erat, omnes subcruentæ & teneræ adhuc, ceu nuper obductæ apparuerunt. In lobo medio invenimus tuberculum durum, veluti portionem scirrhosam ejus, suppuraturam aliquando, non grandinosam, nam intus rubebat. Ex quatuor his historiolis colligo

I. Grandinum subjectum esse membranas partium p. n. sensim dilatatas, ab humore nutritio, non mere excrementitio, nam per arterias affertur, contentum lymphæ simile & diu citra vitæ damnum toleratur & nihilominùs sus & lepus pinguefiebant: gallina & canicula appetierunt.

II. Morbosæ & tandem lethiferæ fiunt, si numero & mole *ἀνάδοσιν* chyli, sanguinis & spirituum impediunt; aut si suppurantur: nam in pulmonibus in Vomicas degenerant, quam vix evitabili ratione Phthisis nunc citius, nunc tardius enecans, subsequitur; imo ab aliis & à me semel atq; iterum observatum fuit, Vomicam majorem ruptam celerem mortẽ attulisse: Memorabile hoc Galeni est & Practicorum munimen contra cavillatores: l. c. de Loc. Aff. Vomicarum curationi præmittit hoc *σαφῶς ἔγνων ὅμοιον τι πάθος συμβαίνειν αὐτοῖς τῷ κἐπὶ τῶν ἐκτὸς ὁρωμένων μορίων, ὑγρότητι σηπεδονώδει διαβρόχων γινομένων: ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκκόπτειν ἐγχωρεῖ καὶ πρὸς γε τούτῳ καὶ καίειν πνεύμονι δ' οὐδὲν τοιούτων ποιεῖν, διὸ καὶ πάντα ἀπόλλυνται*: manifeste cognovi, illis sc. Vomica jam rupta affectis, similem affectum obtingere,

tingere, ut in partibus externis conspicuis, humore putrefaciente irrigatis; verum in illis abscindere vel amputare & insuper urere licet; at pulmonibus nihil horum facere fas est: unde sc. vomica affecti pereunt. Ἀλάζωνα quendam nuper non puduit jactare se præterita hyeme & Vere sexaginta consummatos Phthisicos curasse perfectissime: an in praxi sua, quæ paucorum annorum est, tot viderit, valde dubito: si coram Galeno effutiisset superstite, procul dubio egregie vapulasset.

[*Stuttgardia A. 1691. d. 5. Augusti Augustam Vind. missa.*]

OBSERVATIO CCXXX.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. Fil.

De

Sutura cranii dehiscente.

SUturas cranii quandoq; dehiscere, plurimorum Medicorum constat testimonio, idq; etiam aliquo cum fragore aliquando fieri, Collega noster curiosus post fata etiam colendissimus, *D. Gabriel Clauderus* in *Ephem. harum Dec. II. Ann. IV. obs. 144.* observavit; id quod non minus Nobiliss. *Dn. D. Joh. Conr. Peyerus*, uti habet in *Exerc. anat. & med. 38.* in Sorore sua animadvertit. Cæterùm frequentem esse in Hibernia hanc suturarum divulsionem, magno capitis dolore, à lancinatione duræ meningis, comitatam, quem non alia placare queant remedia, præterquam istorum ossium ad naturalem situm reductionem, *Arnold. Bootius obs. med. de affectib. omiss. cap. 4.* testatur. Aliam suturarum laxationem, & quidem funestam admodum, atq; Hiberniæ epidemiam producit *Anton. Molinettus lib. 2. Dissert. anatom. patholog. cap. 3.* quæ febrem ardentem, cum dolore capitis non ferendo, & delirio excipiebat; quem morbum venæsectio tempestivè instituta potissimum curaverit. Mihi Anno 1687. mense Novembri Virgo 20. circiter annorum curanda fuit commissa, quæ cæteroquin incul-

pata sanitate fruens, tunc autem immanissimis capitis doloribus, totius corporis æstu, & diarrhoeâ haud levi stipatis, correpta, usu rhabarbari nonnihil tosti, & postea pilularum emeticarum, ut & venæ salvatellæ sectione, ac tincturæ bezoardicæ usu; d. 21. 22. & 23. dicti mensis adhibitis, convaluisse cùm videretur, ineunte tamen proximo Decembri denuo cephalalgiam intensissimam incurrit, quam suturæ sagittalis disjunctio, tactu facilè exploranda, comitabatur, eaq; tanta, ut auricularem digitũ hiatus iste admitteret, nullo alio cæteroquin symptomate comparente; cui, quia urina turbida &c. vitium serosi humoris (qui etiam in hydrocephalis suturas discedere facit, hîc verò fibrillas, cranii istas commissuras quæ naturaliter connectunt, laxare, suaq; stagnatione & acredine has vicinasq; nervosas partes vellicare, nec non aëris externi dolorificæ pressioni aperturâ istâ velificare potuit,) subesse mihi persuadebat, à quo malum foveretur, d. 4. Decembr. potiunculam ex resin. jalapp. gr. xj. sal. absinth. gr. iij. Infus. laxativ. Dn. D. Mannagett. ℥iß. paratam, noctu verò ad dolores placandos pilulas è styrace dictas incompl. granorum quinq; pondere degluttiendas, capiti autem sacculum, ex summitat. salviæ, majoranæ & succino confectum, imponendum, præscripsi, eo cum effectu, ut pristina sanitas protinus feliciter succederet.

OBSERVATIO CCXXXI.

D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. Fil.

De

Sanguine albo.

CUm An. 1690. M. Majo Fridbergæ, quæ urbs est in Bavaria nobis vicina, adolescens 20. annorum, Zythopœi filius, sano simillimus, & athletico corporis habitu præditus, otio autem omninò deditus, econtra cibos magna in quantitate & toto quasi die ingerens, venam sibi

secari

secari passus esset, sanguinem emissum totum albescere stupens cum suis domesticis conspexerat. Unde mihi, cùm fortè apud Illustr. loci Præfectum tum essem, eundem conspiciendum obtulerunt, qui colore & consistentiâ ipsissimum lac præsentabat, eodem verò effuso, in fundo parcior sanguis, rutilo colore se commendans, comparebat. Hinc aphorismi Hippocratici, in ratione fundati, memor, quo *Sect. 1. num. 3.* athletarum pleniorem corporis habitum, si ad summum plenitudinis gradum sit perductus, lubricum esse, neq; in eodem consistere posse, quum verò non consistat, nec in melius proficere possit, in deterius ut recidat, superesse innuit, huic periculo maturè esse obviam eundum, corpus laboribus exercendum, victui autem liberaliori aliquid detrahendum, consului. Ejusdem sententiæ est *Corn. Celsus*, qui licet *lib. 1. cap. 1.* sanum hominem, qui benè valet & suæ spontis est, nullis obligare se legibus debere scribit, frequentius tamen ut se exerceat, unà admonet, cùm ignavia corpus hebetet, labor firmet; quin & *paulò post*, cibos athleticos, non tantùm qualitate, sed etiam magna quantitate, secundùm *Hieron. Rubei* adnotationem, excedentes, supervacuos vocat, eaq; corpora, quæ more eorum repleta sunt, celerrimè & senescere & ægrotare. Quod meum monitum cùm Juvenis iste negligeret, prioriq; voracitati & ignaviæ litaret, non ita multò post in artuum lassitudinem, pedumq; tumorem incidit, atq; luridum colorem toto corpore induit. Quæ mala perpendens & per occasionem denuo â me admonitus, labores alacriter subiit, & quamvis de victu non multum sibi detraheret, pristinam tamen sanitatem absq; remediis aliis recuperavit, qua etiam adhuc eundem frui nuperrime demum cognovi. Prout autem in *Ephem. harum Dec. II. Ann. VI. Observ. 65. Scholio*, occasione anseris, loco sanguinis, album liquorem stillantis, tum copiam pinguioris chyli, tum sanguinis tardiorem motum in causâ esse arbitratus sum, quò minùs oleosæ chyli partes promptè in purpureum sanguinis colorem exaltari que-

 ant:

ant: ita in hoc etiam casu laudabilem corporis constitutionem copiosè ingestos cibos in optimæ notæ chylum magna in quantitate elaborasse, sedentariam autem vitam sanguinis tardiori motui plurimum contribuisse, sicq; chylum istum in sanguinem non ita promtè transmutari potuisse, vero videtur simillimum; depressis autem à chyli inundatione sulphureis & vivificis sanguinis particulis, libera hujus circulatio retardata, atq; occasio ad cachexiam induendam suppeditata fuit.

ADDEN-

ADDENDA
Ad Decur. II. Ann. VIII.
Parerga perfunctoria.
D. JOHANN. MATTHÆI FABRI.

Ad Obſerv. I.

NOn raro, nec impertinentes Vermes inſoliti aut virulenti pro ſerpentib. penes Authores accipiuntur. Talem in renibus Sereniſſimi Erneſti Auriaci Princ. Pro Regis Belgici, poſt obitum deprehenſum, prodidit Janſon. Doceomenſ. in Mercur. Gallo-Belg. Atq; ſub tit. Anguis bifidi flagelloſi, vermem monſtroſum ab Edoardo Maji, Medico Anglicano in Corde Cadaveris Joh. Penantis, Londini repertum, depingit M. A. Severin. Medicus & Chirurgus Illuſtris Noſocom. Neapol. Tr. de recond. abſceſſ. nat. p.m. 281. In Luporum ergo renibus ſerpentes delitescere ſolere, memoriæ prodidit Joh. Bauhin Archiatrus quondam Montisbelgard. inſignis, &, quod ejus tract. de fonte Bollenſi oſtendit, curioſiſſimus. Hic libell. Von raſenden Wölffen/ p.m. 77. ita: Dieſes hat niemand jemahlen/ ſo viel ich weiß / geſchrieben / daß in der alten Wölffen Nieren Schlangen gefunden werden. Es geſchihet auch / daß in einem Nieren zwo Schlangen ligen/ worinnen ſie wachſen und ſich aufhalten. Welcher eine gemeiniglich eines Schuchs lang/ die ander einen Daumen länger / etliche kürtzer/ wie ich an deren 3. oder 4. erfahren. Mit der Zeit tödten ſie den Wolff/ und werden überaus gifftige Schlangen daraus. Hæc ille ex l. Nob. Dn. à Haane von Wolffs-Jagen. De hac materia inter Venatores inquiſivimus, qui, & præcipuè Bavaricus annoſus, tum in aula Palatina Electorali degens confirmarunt omnino. Memorabile tamen, & altiori ſcrutinio dignum eſt, quod Vermes ventric. Lupin.

Exc.

Exc. Heyſe intra membranas nervoſas verminoſam ſobolem invenerit. Equidem pilas diverſas, in animalium ventriculis formatas, boum ſcil. equorum (qualem ℥xvij. pendentem pugno pulpoſo æqualem poſſidemus) caprarum damarum &c. tunicis coriaceis velari palam eſt. Quid ſi ergo materia, putreſcere & in vermes degenerare apta, hujusmodi integumento operta, & poſtmodum ſic animata fuit? Molæ e. g. plerumq; nervoſis vel membranoſis tegminibus operiuntur. Hujusmodi maſſam, intus verò carneam, vomitu, ante aliquot annos, Matrona noſtrâs inſignis rejecit, cui, metaſtaſi, periculoſiſſimâ, Epimenia antea vomitu reddebantur.

Sonus campanarum partum facilitans.

Ad Obſ. 17. Hæc in memoriam nobis revocat Virginem noſtratem, Convulſionibus ſupra fidem mirabilibus longo tempore vexatam, quas inter Obſ. noſtras prolixe recenſemus. Illas vero tum maxime exaſperari ſentiebat, cum vel grandioris campanæ, vel complurium ſimul ſonus auribus obſtreperet.

De ἰσχαίμοις extemp.

Ad Obſerv. 19. Quæ allegantur, ab Empyrico nugaci chartæ inſcriptæ, & ab hæmorrhag. indomitam curaturo applicatæ literæ, O. I. P. I. L. V. à circumforaneo ſceleſto quoq; ſanguine Adoleſcentis noſtratis exaratæ, fronti applicabantur, poſtquam tumorem, gingivæ adnatum, pro ſimplici ſarcomate vel ſteatomate, quod tamen cancer veriſſimus erat, incidiſſet, nec hæmorrhagiam aliter coërcere poſſet. Lugubri vero eventu: paucis enim horis ſuperſtes magnæ ſpei, & originis inter noſtrates præcipuæ filius unicus, cum ſanguine vitam exhalavit. Homicidâ nefario 100. aureis mulctato & Urbis Dominio in perpetuum proſcripto.

Cetus Ambrophag.

Ad Obſerv. 21. Iſta verificat, quod à celeberrimo quondam Veronenſium Medico Pet. à Caſtro Hiſpalenſi antehac Pro-Regis Hiſpan. Archiatr. & itineris in Braſiliam comite, Hoſpite noſtro, & in Praxi Medica hodegeta meritiſſimo, accepimus. Factum nimirum, ut militum claſſiariorum quidam diſſectioni balænæ aſſiſteret, & veſicam paulo retro rictum pendentem, animadvertens, curioſitatis ergò reſcinderet, cæteris eam negligen-

gligentibus. Hic vero, cum graveolentiam forte aliquid portendere posse cogitaret, Medicis ostendebat, qui nil nisi Ambram legitimam esse, Stratiotæ, sortem suam non capienti, viliq; pretio vendenti, indicabant. Ab eodem D. Castrensi (Hebræo scil. anteâ, Ezechiele cognominato, quo præscripto nomine tract. curiosiss. de Igne lambente edidit, Vir omni scientiæ genere instructissimus,) didicimus, ex Lib. Misnajoth, ubi de singulis Legis Mosaicæ observationibus tractatur Aphoristicè, tit. specierum quæ ad suffimentum sacerdotale pertinebant, Ambram Jordanis explicari à Rabb. aroma, quod olim in ripa Jordanis quandoq; repertum, & à pisce Jacola dicto excerni solitum erat. Neque autem in mari tantum, sed & fluviis reperiri testis est J. B. Tavernier XIV. annorum itinere Orientem scrutatus, *Itin. Ind. l. 2. c. 23. p. m. 141.* (licet non omnia eo volumine authentica esse ab Amico ejus Generos. Dn. Dan. de Bruel, per Epistolam, variæ curiositatis plenam, Alepo Syriæ ad nos scriptam An. 1687. Kal. April. moniti simus) referens, haud procul Malacca Ind. Or. in ripa cujusdam fluvii frustum Ambræ grys. ℔xxxiij. pondere à comite quodam suo, Gallo, repertum fuisse. Massam aliam ℔ 130. in thesauro Regis Satsume Japon. vidit Arnold. Montan. Gesandschafft an Japonischen Keyser/ p.m 376. Si quis excrementum Balænæ appellaverit, non culpandum putamus, siquidem odoratissima, heterogenea tamen sunt omnia, ab animalium corporibus. Moschata sunt quæ Martes retro ejicit: Sanies ipse Moschus: quid Zibeth nisi ulcus felinum? Cetos ambram venari nemo vidit, sed ex hac, in illorum ventriculis reperta duntaxat, præsumitur, quod eadem fide ingenitum creditur.

Ad Observ. 24. In recessu muliebr. & recto intestino Ascarides nasci dudum Hippocr. notavit, tr. de Nat. Mul. l. 2. §. 66. text. 9. & Epid. 2. Sect. 1. §. 2. text. 13. orificio ventriculi tribuit, unde facilis descensus ad ima. Squaloribus etenim fœdis gaudent istiusmodi καθάρματα. Idem Prognost. 1. tit. 19. §. 12. Ascarides his inesse, ait, quibus alvo suppressa sanguinis fit eruptio. Vermis ab Utero.

Bervvangensis Pastor ad nos perscribens A. 1678. 27. Jul. nomine Uxoris conqueritur, per uterum illi, jam à biennio, erepere vermes pollicem longos, quotidie, imo in singulas ferè horas, nunc solitarios, nunc simul plures vivos. Hoc intra tempus tamen filium Utero gesserat, sospitemq; pepererat. Rescripsimus quæ idonea videbantur, posthac vero nil ultra percepimus responsi. Ejusmodi Uteri fœtus anomalos observavit Mart. Akakias de morb. Mul. c. 21. Mercur. argum. ejusd. l. 4. c. 12. Aug. Hauptman. viva mortis imag. & tales plurimos in concubina D. Timæus Cas. Med. 6. l. 4. Garcias Lopius de Var. lect. c. 13. ap. Marc. Donat. H. M. M. l. 4. c. 26. ait, se novisse Matronam, quæ excretis per Uterum Ascaridibus plurimis, diuturnis doloribus liberata fuerit. Hanc enim esse sentinam & receptaculum rerum omnium abominabilium, exclusiones perinde abominabiles ut admirabiles, Author. variorum suffragia plurima docent.

Tabacum fumandi modus novus.

Ad Observ. 27. De fumisugii usibus & modis variis quædam in Observ. nostris propr. quoq; notavimus. De Indis Occident. & Nicotianæ Patriam genuinam, Brasiliam incolentib. sup. laudatus P. Castrensis autoptes & materiæ medicæ universæ, ad nos transportandæ inspector denominatus, sic referebat. Americani Brasil. & Virginiani vas fictile vel metallicum, ad medietatem aqua odorata calida (Europæi plerumq; rosatam accipiunt,) implent, cui inseritur tubus latioris orificii, ipsam aquã subiens. Fig. 47. Superiori loco fistula vasis spatiũ vacuum ingreditur, in summo vero arctissimo operculo id clauditur. In usu, tubus Tabaci foliis obiter contritis repletur & accenditur, tum è fistula opposita aër attractu valido exugitur: quo fit, ut suctio, ad tubum quoq; penetrans, fumum per aquam transcolatum & suaveolentem sugenti suppeditet. F. 48. Alium, paris inventionis, delineatum quoq; ostendit, fistula desuper directe immissa, Olear. Itin. Pers. p. m. 421. In Persidis Metropoli Isphahan, inquit, accipiunt vas vitreum vel terreum, aut Cocci Ind. vel Cucumeris exsiccatum corticem, quem Kabak vocant, replent

replent aqua odorata, ac fiſtulam immittunt deſuper, quæ aqua mergitur, ſupremo vero orificio Tabacum ingerunt, prunamq́ue candentem immittunt. Altera deinde cannula, quæ extra aquam ingreditur, aërem, fumumq́; ſimul, qui per aquam penetrat exſugunt, unde craſſior & nigricans materia in aqua relinquitur. Ad modum ejusmodi (figura vero impropria appoſita) Ath.Kirch. fumiſugium per aquam expedire, adeoq́; Tabaci fuliginem noxiam corrigere docet Mund. ſubter. Tom. 1. Lib. 4. Sect. 2. c. 5. p. m. 206. Sic quidem nitidiores ſolent: varia, ad hæc pertinentia, prolixe in Obſ. noſtris tractamus.

Ad Obſerv. 28. Hujusmodi odor Margæ atq; Bolo cuicunq; familiaris eſt, eo vero elegantior & fragrantior quo minera eſt nobilior. Cum itaq; Archeus Macrocosmicus, nullibi otioſus, tanquam figulus & plaſtes ſubterraneus, ex his ipſis mineris ideas, innumeris modis nō modo vegetabilia aut animalia, proprios Natura fœtus, ſed & artificialia, hominum figmenta formare ſoleat, tanto minus mirabimur, ſi qua ſemel eſt imbuta recens conſervet odorem Teſta diu. Semper vero ſervabit, quamdiu vel gremio ſuo condita, vel, ubicunq; riget Apollo & Jupiter ungit, jaceat. Noſtris vero reconditoriis illata, exhalat ſane Solaris illa axungia balſamica & nidoroſa, vel concentratur ſaltem & coagulatur. Inodora propemodum habemus hujusmodi plasmata multivaria, quæ ſi aqua, pluviali præſertim, vel aêre ſaltem madido exponantur, uti ſunt apprime ſiticuloſa, tota ſe madore ingurgitant, adeoq́; non minus nares noſtros odore, quam bibones egregii, mero perfuſi, ſonitu aures ſaturant. De his Lapicidina Muſæoli noſtri Minero-Metallurgica potiora exponet. Muſcum rupium Aldebergicum, in Scholiis ad hunc locum ex Authoribus laudatis adductum, odoratum eſſe, nil ambigitur, ſalvo tamen meliori judicio, Muſcorum omne genus matricis ſuæ ut indolem, ſic & odorem retinere, ſive ſaxea illa ſit, ſive terrea, ſive paludinoſa, ſive arborea &c. arbitramur.

Lap. Sileſiac Violacei odoris.

Ad Obſerv. 36. Similimus caſus nobis ante annos aliquot obtigit

Epilepſ. è digito.

obtigit, quo adolescens, cum sodalibus conos alacriter evertens, repente digito uno vel altero tremulo globum dimittere cogebatur, & Epilepticus omnino concidebat. Domum delatus eâ vespera, jam assumtis adpertinentibus recrudescebat malum una & altera vice, subinde tamen lenius. Eadem vero cum Nobiliss. Grubil. nobis erat sacra anchora, Pœnigma carpo confestim admotum. Scil. uti amphora hæmatulca, rotæ microcosmicæ perpetuæ, adversa multa, cooperante nocuorum expultrice ingenitâ, ad extima protrudit, ea tamen venarum osculis elapsa, & nervorum fibrillis impacta, ut quos Jovis ignibus ictos repentinis ictibus, citius quam fere sentiant, prosternunt. Sic puncturæ vel læsiones extremorum digitorum, levissimæ etiam visæ, quanta, lethalia etiam discrimina intulerint enumerare, prolixo catalogo possemus. Unicum itaq; vel primarium sane præsidium est, nec quod naturæ adversum semel propulsum est ad corporis nostri Acropolim recurrere patiamur.

Mutata locorum Situatio. Ad Observ. 57. Dum in sede Ducali Würtemb. versaremur, Neostadii, Clivum inde ad Bretachium pagum ducentem, adeo subsidentem observavimus, ut ex illa turri, ad hujus templum prospicientibus, intra annos minus decem, pertica sesquialtera plus quam ante, ac, decussatâ lineâ, ex horto nostro, versus Birgum, (πύργον antiquitus dictum putamus ab arce diruta, cujus rudera profunda adhuc vix inter vepres curiose inquirentibus apparent, illis tamen agris nummi Romani sæpius cum terra eruuntur, & plura Græcorũ monumenta habentur.) arcis novæ prospectus, non breviori linea patebat. Causam in proluvia nivium liquescentium, vel imbrium, terram simul abducentium retulimus. Et de his quoq; suo loco.

Saliva ad nauseam usq; dulcis. Ad Observ. 58. Civis Heilbr. cum per scalas ruens occiput vehementer concussisset, curatus tamen, nil aliud patiebatur insolitum, præterquam, quod saporem nullum, nisi dulcem, quidquid etiam gustaret, perciperet, & imprimis latere, ubi caput maximè læsum fuerat. Similiter matrona quædam ap. Th. Boneth. l.2, sect.2. c.2, p.m. 319. Med. Septentr. ingenti capitis, & vul-

& vultus maximè ulcere gravata ſcorbutico, cum detumeſceret malum, ſuccum dulcem ori obrepere ſenſit, ſacchari æmulum. Indicatū vero fuit illi, ne floccipenderet dulcedinem humoris, cum conſtet eum inſenſili acrimonia & dentes & gingivas exulceraſſe, ejusq; vitio linguam fiſſuras infinitas paſſam eſſe. Multa hic de principio ſaporis altiùs eruenda: an poſitivè talis dulcedo illata, an cæterorum excluſione privativâ: hæc, uti poſſibilis; quo interveniente medio? &c. Exuperante humore præternaturali, ad ſuperiora vergente, ſaporem ei proprium linguæ communicari pronum eſt. Adeoq; melancholicos & hypochondriacos frequenter de dulcedine, interdum nauſeabunda conqueri experimur, non tamen perſeveranter, ſed exiguo duntaxat temporis ſpatio. Et horum tractatio ulterior inter plura exponitur.

Ad Obſerv. 114. De pulſu hypochondriorum, qui nil aliud eſt, quam motus Arteriæ magnæ, in affectibus certis, etiam in ventre perceptibilis, nunquam ſine gravi momento. Interim admonet nos hæc hiſtoria migrationis mirabilis, rationis è capite ad præcordia, quam manifeſte ſe paſſum eſſe, Helmont. aſſeverat tr. Ideæ dementis §. 12. & ſeqq. Senſi, inquit, aperte, dilucide, diſcurſive & conſtanter, totum illud munus, (intellectum) obiri in præcordiis, & expandi circa os ſtomachi, & cum excluſione quidem capitis. Et paulo poſt: cum amentia ſit defectus intellectualis, ita proin ſuſcitatur ex hypochondrio, &c. Quid demum fieret ſi ſenſus in præcordia, cor vero in hypochondria migraret, nemo ergo cuiquam moraliter exprobret, cui naturaliter accidit, daß ihme das Hertz in die Hosen gefallen.

Cor in hypochondrio palpitans.

Ad Obſerv. 143. Gloſſopetras minutas atq; etiam grandiores circa Alcejum, Palatinatus transrhenani Urbem, in montanis repertas, cum conchiliorum petrefactorum variis exemplis accepimus à Generoſo Dn. Ch. ab Adelsheim, ejus territorii Præfecto Electorali, pulchriores vero nunquam & grandiores, quam triremis Melitenſis An. 1652. Venetias attulerat, atq; in Terra, ſive bolo candidiſſima ſigillari, & in formas varias trans-

Gloſſopetræ.

figurari solitas nasci perhibebant. Gratiam Pauli vocant bolum, quod eo loco effodiatur, ubi S. Paulus serpentem in ignem projecerit, simulq; serpentum omne genus Insula excedere jusserit. Adeoq; etiamnum contra omnes animantium venenatorum læsiones mirifice prædicant.

Tubuli hepat. bubuli impetriti.

Ad Observ. 147. Venarum portiones grandes, digitum majorem admittentes, plures quoq; minores, fœmina Wimpinensis per guttur inferius rejiciebat, & tamen ipso tempore, licet valetudinaria per urbem tamen obambulabat. Diu dubitavimus, an revera fuerint corpora venosa, donec ex ramorum propaginibus appareret certitudo. Ea de causa disquisitionem descripsimus 1. cujus generis: 2. cujus originis. 3. unde corruptæ. 4. quomodo citra hæmorrhag. lethalem, 5. citra circulationis vitium. 6. qua via ad intestina delatæ & homine tamdiu superstite & obambulante excretæ fuerint. Portiones illas longo tempore in liquore conservativo tenuimus, nec quorsum evaserint novimus.

Urinæ excretio post Mortem.

Ad Observ. 160. Varias Cadaverum actiones memoravimus in Entaphocrusticis, sive Tr. de pulsat. defunctorum subterranea. Huic tamen historiæ analogum quid occurrit, quod ante paucos Annos in eadem Wimpina Civit. Imper. accidit. Mulier nimirum, apoplectica defuncta, die sequenti guttis sudoris prægrandibus facie manibusq;, quæ scil. denudatæ erant, manabat. Detersæ illæ, die altera, quâ sandapilæ inferebatur, repullulabant eadem quantitate; rursusq; absterſæ cum in Cœmiterio pro more retegeretur, sudor apparebat largissimus.

Color. plumar. Gallinac. mutat.

Ad Observ. 163. In vivario Ducali Würtemb. quod est Kirnbachii, vidimus Gallinas mira colorum elegantia variegatas, virides imprimis & cæruleas. Attamen, cum arte sic tinctæ essent, non nisi ad deplumationis annuæ tempus durantes. Deciduæ plumæ, quorum exemplum à multis annis servamus, colorem primæ tincturæ constanter retinent. Ovum primitivum gallinæ juvenculæ pirum exacte referens utiq; servamus.

Pustulæ toto corpo-

Ad Observ. 164. Totus anima Mundus est: ad receptivitatem

tem duntaxat recipientis corporis ſua munia exerens. Adeò nil animalium dici oportet, propterea, quod ſuo corpore deſtituatur, cujus organa præſentiam animæ exerant & evincant. Totus aër, omnis aqua, non actu primo, ſed ſecundo duntaxat inanimata ſunt. Exertè generationis æquivocæ Ariſtotelicæ hoſtes, ſive neglectores ſive contentores injurii. Πάνσπερμος ille Proteus hoc omnium maxime intendit, ut informe nihil relinquat, licet naturalibus noſtris perſpiciliis capere nequeamus. Nil ergo ambigimus, examina culicum minutiſſimorum adeo epidermidis noſtræ, vel animantis cujuscunq; adeo affligere poſſe, ut exinde pericula inſequantur haud frivola. Adjungimus tamen, non ſemper hiſce tribuendos effectus hujusmodi, ut Exc. Obſ. Author recenſet erudite ſane & verè. Propriæ Uxoris documento didicimus aliquid memorabile. Multo mane in hortum expaciata pira legebat moſcatellina quæ vocant, rore madente toto ſolo. Extabat areola luxuriante gramine cæteris ſuperior: in hac dum ſcrutatur, uredinem quandam, non, ut inſpeximus, à latente herba morſicante ſed vapore virulento inter denſiora gramina percipit, quæ ſemihorii ſpatio ad humerum prope cum dolore, tumore, inflammatione inſigni progrediebatur. Nec niſi alexipharmacis, diaphoreticis & emplaſticis cedebat. Rorem quippe noxium jam pridem agnovit. Plin. l. 21. c. 17. Ruſticus quidam ligna venalia ad nos vehens, cum Sylvam proximam tranſiret, afflatu tepido ipſo diluculo circundabatur, atq;, uti nobis referebat tenuiſſimam veluti nubeculam ſubcæruleam animadvertebat, unde confeſtim, dolor velut corroſivus illius faciem occupabat, tanto incremento, ut vix urbem attingentis facies, ad extremam deformitatem turgeret, adeoq; reſtitutionis cauſa pernoctare inter ſudores proficuos cogeretur. Sunt quoq; halitus virulenti quandoq; & putridi in convallibus inprimis paludinoſis, ſylvis denſioribus, montibus mineralibus ſuſcitati, qui transeuntium partes nudas invadentes inſenſibiliter circumdant, poris vero ſe ſubdole inſinuantes & capillarium vaſorum hæmatoſin ſubeuntes fermento maligno totius ſanguineæ maſſæ ſubſtantiā ſubigunt & in-

re emergentes, ab inſectis inviſibilibus.

& incendunt. Ejusmodi luem jumenta gregatim è lue peſtifera affecêre ſæpius, imprimis vero A. 1669. adeo ut edictis publicis per univerſam fere Germaniam remedia profligandæ lui epidemicæ indicare opus fuerit.

Lintea noctu lucentia.

Ad Obſ. 172. Scintillantia linteamina experimento proprio eoq; jucundiſſimo ſimul & curioſiſs. didicimus. Cum enim in vigilia I. Adventus An. 1677. noctu, cubitum eundo, interulam mutaremus, luculæ frequentes hinc inde ſpargebantur. Confeſtim memoriæ occurebat Hiſtoria Illuſtr. Matronæ Veronenſis, talia olim paſſæ, advocatis itaq; domeſticis concutiendo, & fricando paulo acrius, manipulatas ſcintillas, & ſonore quidem concrepantes, elicuimus, adſtantibus extremè conſternatis, nec niſi extrema hoc oſtento præſagiri exiſtimantibus, donec quid rei ſubeſſe exponeremus. Cauſam phænomeni rejicimus 1. in telæ recentis ſoliditatem: 2. loturæ nuperæ reſtibilem humiditatem: 3. frigoris, ejus temporis aſperitatem: 4. Corporis ex hypocauſto venientis caliditatem. Latebant citra dubium intra telæ texturam atomi pruinæ micanti ſimiles, quæ concuſſionibus & agitationibus quaſi expellebantur & extrudebantur, quemadmodum putrilaginoſæ ligni noctiluci particulæ diſcuſſæ circumvolant. Hiſtoria ſup. indigitata talis erat: Illuſtriſſ. Joh. Franc. Rambaldi Patricii Veronenſis, Caſſandra, ex Illuſtriſſ. Burriorum familia nata, poſt depulſum morbum ſplenicum ſeu hypochondriacum, cum leviter brachia lineo amiculo fricaret, ſcintillæ, tanquam ſilice excuſſæ, cum ſtridore ſæpe, manus, per induſii manicam deductæ veſtigia, tanquã caudato radio ſequebantur. Deludebant igniculi iſti ancillas, tum induſium excutientes, tum ſtragulum aptantes, ut ſcintillas è calefactoria pelvi per incuriam ſibi elapſas crederent, dum algores hybernos lecti alterare intenderent. Retinuit Matrona laudata hoc ſymptoma anno uno & altero, ſenſim tamen expirans, adeoq; occaſionem præbuit Exc. Caſtro tractatũ ſup. allegatum in publicum edendi de Igne lambente, lectu omnino digniſſimum & curioſiſſime eruditum. Plura & diductiora recenſet diſquiſitio noſtra de Luculis & faculis nocturnis. Ut & quæ ad

Ad Obſerv. 173. accommodari poſſunt circa phantasmata & deliria inſolita quæ exponuntur in Strychnomania noſtra de admirabili plane & luctuoſa Solani furioſi graſſatione in ſede Ducati Würtemb. Neoſtadiana. An. 1677. Auguſt. Vind. publici juris facta. Ubi etiam de Dutroe Indorum, nobis ſub nomine Datturæ ſeu Datulæ Turcarumq;, Solano ſc. ſpinoſo Eichſtadienſ. notiſſima agitur. Lolium temulentum.

Obſerv. 175. In ſuperſtitioſam, blaſphemam, quandoq; etiam veneficam obſtetricum familiam invectiva noſtra conſcripta & Hippocrati Juſtinianeo inſerta fuit, occaſione panis & ſalis ab illis communi facinore neophytis jam ad baptiſterium deportandis, inter fasces deligari ſolitorum. Quod nato ultimo genito noſtro etiam filiolo clanculum factum. Domum verò reverſa Obſtetrix, cum hincinde omnia volveret, & anxie quæſitaret, interrogata à domeſticis, reſpondebat, faſciculum, quem pane & ſale colligaverat, deeſſe. Objurgata ob ſuperſtitionem nobis extreme adverſam, murmurans ſe abripiebat foras. Poſt dies paucos puellus, integerrimo & rotundo corpuſculo natus, torqueri, ejulare, diu noctuq;, contabeſcere incipiebat, nec multo poſt exſpirabat. Nocte ea Veſpertilio, neſcio unde hypocauſto immiſſus, puerperam & infantem diu circumvolabat, ab ancilla ſtolida, noſtra abſentia prehenſus, feneſtra ejiciebatur, cui aliud exitium debebatur, faſciculus autem ille ſub recenter defuncti cunis ſtatim reperiebatur. Hujusmodi quoq; farinæ ſunt ſententiæ varia ac nomina magica, quæ vel obſtetrix ſola murmurat, vel puerperam voce demiſſa ſequi jubet; crux triplex, forfice in pavimento formata, priusquam umbilici vinculum reſecetur: & infinita alia, ut plurimum nominibus SS. Triados, vel potius trinitatis infernalis, blasphemiâ inexcuſabili aucta. Recutitæ Gentis exorcismus etiamnum eſt, quem ſpondarum tectis inſerunt: הי חוה חוץ לילית Vivat Chava, Eva, foras Lilit, quam Luciferi filiam Adami primam conjugem, cum Patre vero propulſatam, ideoq; Evæ filiis infeſtiſſimam ſtrigem eſſe fabulantur. Laudatiſſima eſt Reip. Eslingenſ. conſuetudo, qua Obſtetrices, cum mulieribus aſſiſtenti- Ritus Obſtetr. ſuperſtitioſi.

bus juratis, quotannis, tam ex Urbe quam ejus dominio convocantur, in earum acta ab Assessoribus accuratè inquiritur, ignaræ informantur, facinorosæ vero pro re nata castigantur. Eum in finem, præter Senatus Deputatos & Medicos, Chirurgus cum Obstetricum prima, imprimis vero Ecclesiæ Minister Superintendens adsciscitur, qui in hujusmodi profana, superstitiosa, in Divinam Majestatem contumeliosa, juxta etiam vitam & mores, obscenitatem, procacitatem, temulentiam &c. sedulo inquirere, ac deprehensas, severitate, Theologum decente objurgare solet, uti quinquennali functione Medica Ordinaria ibid. magno cum fructu exerceri vidimus, aliisq; locis instanter (ob oculos positis ex hujus negotii, sive animadversione, sive neglectu emergentibus tum comodis, tum discriminibus concumulatis, non cives duntaxat, sed & Magistratum graviter tangentibus) sed sine fructu commendavimus.

Ruptura Lien. ab ictu lethalis.

Ad Observ. 197. Faber quidam ferrarius in pago Sulzdorff Uxorem omnino sanam & robustæ corporis structuræ, volâ semel tantum latere dextro percusserat, unde illa collapsa confestim exspirabat animam. Aperto cadavere totum abdomen, ejusq; intestina universa, colore croceo apparuerunt, vesicula vero fellea disrupta, calculis compluribus quibusdam etiam satis grandibus turgebat. Horum unum, colore & consistentia Ol. Nucistæ expresso simillimum, pro familiaritate amica communicavit Civit. Imper. Halens. Suevor. Poliat. celeberr. & Exc. Dn. D. Andr. Thymius. Exiguus sane sit licet Cystidis hujus folliculus, usu tamen est insignis summeq; necessarius. Ab ejus ruptura pariter lethum extemporaneum vid. ap. Schenk. p. m. 460. Calculorum infausta sobole frequentissime occupatur tum in hominibus, tum animalibus quorum varia exempla possidemus. Inter quæ lapillus unus fusci coloris ex 130. aliis in vesicula seu cystide χοληδόχῳ Reverendissimi Princ. Joh. Casp. Ord. Teut. Administr. Domini & Princ. nostri longe clementiss. cujus anima requiescat in pace, repertis. Revera tamen calculum nullum observavimus, sed corpora fere sebacea, congelata, quæ aquæ innatant, igne liquescunt, & in fumum crassum, pinguem, nidorosum plerumq; solvuntur. Una tamen ex his massa per medium corpus periammate velut nitro-tartareo cingitur, fusco aliâs colore obducta, ovo columbino persimilis. Horum complures recensemus, in examine calculorum animalium.

APPENDIX
AD
ANNUM NONUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM
in Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M DC XCI.

CONTENTA APPENDICIS

Anni IX. Decur. II.

1. Dn. Georg. Casp. Kirchmajeri Professoris Publ. Wittebergensis Academici Curiosi Oratio in laudem & Memoriam Academiæ Leopoldino-Imperialis Naturæ Curiosorum.

2. Dn. Bernardini Ramazzini in Mutinensi Lycæo Med. Professoris Dissertatio de Constitutione Anni M DC LXXXX. ac de Rurali Epidemica, quæ Agri Mutinensis & Vicinarum Regionum Colonos graviter afflixit, ubi quoq; Rubiginis natura disquiritur, quæ fruges & fructus vitiando, caritatem Annonæ intulit.

3. Dn. Antonii Vincentii Majoli Faventini, sub Excellentissimo Paulo de Minis, Galenistarum Hypothesis adversus Recentiorum Placita Confirmatio.

4. Dn. Joh. Christophori Sturmii P. Publ. Altdorffini ad Magnificum Academiæ Cæsareo Leopold. Præsidem Dn. D. Johañem Georgium Volkamerum Epistola, in qua Antonii Vincentii Majoli Faventini sub Paulo de Minis adversus recentiorum placita ad mentem Galenistarum proposita argumenta, ad examen revocantur.

ORATIO

ORATIO
In Laudem & Memoriam
ACADEMIÆ
LEOPOLDINO-IMPERIALIS
Naturæ Curioſorum,
habita
D. XXV. Nov. CATHARIN. ſacr.
Anno M DC XC.
In Acroaterio majori, Wittebergæ,
à
G. C. KIRCHMAJERO, P.P. Ord. Philoſ.
h.t. Decano.

J. N. J.

HOdiernus ipſe quidem dies, RECT. MAGNIF. PATR. ACAD. CONSCR. & Vos, Ordinum omnium Honoratiſſimi florentiſſimiq; AUDITORES, in faſtis CATHARINÆ renovat memoriam; quâ ſtudiis Patrona Philoſophicis electa quondam, inter ritûs ævi veteris, feſtoq; cultu anniverſario religiosè fuit. Nobis autem, in hoc ſplendido conſeſſu Academico, hoc ſolùm retinendum eſt; ut de re gravi, valitura ad exemplum, inter preces, pro ſalute PATRIS PATR. communis primùm, i.e. Sacratiſſimi IMPERATORIS, hinc Saxoniæ ſingularis NOSTR. & pro Academiæ hujus incremento, pro aris deniq; & focis, habeatur publicè Oratio. Gratias nimirum Opt. Maximoq; Numini immenſas nuncupemus, quòd inter immanium bellorum, cùm ex Oriente, tùm ex conſpiranti Occidente ſtrepitûs, tot machinationes, conjurantium (proh pudor!) Dominorum, & periculorum varia, ſartam nihilominùs tectamq; Patriam, & Academiam hanc, inprimis verò Sereniſſimos Saxoniæ Auguſtalis PRINCIPES, clementiſſimè ſervare voluit! Divinæ indulgentiæ inpoſterum devotis commendamus precibus ac votis, pro ſalute ſingulorum Principum ſuſcipiendis, Pacem publicam, ſecuritatem regionum harum, ac Imperii victricia & glorioſa, contra hoſtes, arma! Hanc ſoli DEO pietatem, reverentiam auctoritati Principali, CATHARINÆ martyri memoriam, Collegio conſuetudinem, totiq; Auditorio inſerviendi promptum animum debemus; ut in præſens aliquid verborum abs me porrò fiat.

Circumſpicienti autem mihi congruum dicendi argumentum nullum vel convenientius propoſito, quod molior, vel dignius hoc feſto die Philoſophico, quàm ut gloriæ, memoriæq; gratiâ, in Academiæ *Leopoldinæ* ac IMPERIALIS laudes paulò latius excurram. Sive enim jura Patriæ communis conſulam; ſeu trium ordine primorum Præſidum expendam nomina illuſtria; ſeu pietati meæ facere adnitar ſatis; deprehendero, fortaſſe, multis quidem aliis feliciùs, nulli tamen magis debitum, imponi onus illud potuiſſe. In Franconiæ meditullio natales, ante annos duodequadraginta cepit, quæ in tantum hodiè excrevit decus Academia, non Principis aut Reipublicæ unius, ſed Imperialis nomen, ab Imperatore LEOPOLDO Auguſtiſſimo indepta ſuum. Præſides huc usq; venerata Francos *Jaſonem* videlicet, & *Argonautam*, atq; *Helianthum*, Medicos Doctores ſummos, Patronos, Patrum inſtar, populares meos ſanctiùs colendos. Ne injuſſus partes quoq; eas ſubiiſſe videar, exceptione major omni teſtis adeſt eminens auctoritate ſapientiâq; reconditiori Argus noſter, FRANCUS nomine ac omine; qui & deſideriis, & liberali congiario Magnificentioris Helianthi, Capitis, me honoratum excitavit. Vos ſolummodò conatibus favete meis, RECTOR MAGNIF. PATRESq; ACADæ. CONSCR. nec non cæteri AUDIT. omnium Ord. Honoratiſſ. daturus quippe operam id ſum; ut, ſi re nullâ aliâ, jucunditate naturalium ac artificialium multorum, quin & ſolâ brevitate, Vobis placeam.

Quis credat, niſi literarum proſtent adhuc monumenta, teſtimoniumq; præbeat experientia, fuiſſe tempus, ante ſeculi adhuc dimidium, quo Academiæ Germaniæ, tantùm non univerſæ; ad unius Ariſtotelis conjuraverunt placita, in rebus explicandis naturalibus; exceptâ (dixerim præfiſcini:) hâc Leucori, quæ, ut in credendis tradendisq; Sapientiæ Cæleſtis, ſic in Naturalium miraculis, impatiens ſervilis jugi, liberè fateri veritatem auſa eſt. Huc inſolentiæ progreſſi homines Scholaſtici (ſed cur Scholaſticos duntaxat noto? cùm ſubtilitatum archi-

architectus *Jul. Cæsar Scaliger* hâc parte superârit reliquorum idololatriam,)ut existimaverint, solius Aristotelis præstantiam, ut & virtutes consequi laudando velle, simile videri, ac si quis Oceanum conetur exhaurire, aut dinumerare Cœli stellas, ac totius mundi magnitudinem (*Pererii* sunt verba) manibus metiri suis. Quare idem ex Lucretio de *Stagirita* cecinit:

Hic genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit stellas, exortus, ut ætherius Sol.

Effringere cancellos & sacraria Naturæ ingredi licebat, sine Aristotelis auctoritate, nulli: ducem, aut profectò comitem agnoscere hunc oportebat, qui auderet Naturalia interpretari. Commentator ex Arabibus *Averroës*, aut potiùs commentor, (si per genium Latinæ linguæ eloqui fas esset) scribere non dubitavit: *verba Aristotelis singula, oracula divina esse;* nihil falsum in eodem, nihil imperfectum, nil superfluum: jam mille & quingentos effluxisse annos, ex quo scripserit; *nec ullum unquàm in illius libris inventum hactenùs errorem.* Quibus cùm apertè contradiceret *Sperlingius: Johannes* ille, nunquàm sine laude nominandus, Optimus multorum millium Præceptor, odia non vicinarum modò, sed & exterarum Universitatum (dicam candidè, magnorum, etiam hìc loci, aliquot Virorum) in se concitavit. Vicit tamen & pervicit Veritas: ex Gallia & Belgio applaudere *Cartesius* de omnibus omninò dubitans, ingeniosus *Heereboordius*, & alii cœperunt: sensim itum in diversa, nondum tamen ventum fuerat ad arcem rei; Hercules tot edomandis monstris plures enim aberant. Scientiæ Naturalis Professores Academici contenti definitionibus distinctionibusq;, regulis & quæstionibus, acquiescebant passim; solis Mathematicis domesticas arbitrabantur, demonstrationes. Primi, qui conjunctis viribus, consiliisq; rem aggressi tantam è Germanis, Anglorum, ad exemplum, *Franci Orientales* extiterunt. Medici Doctores, *Svevophordienses* maximè, qui an-

no hujus ſeculi adulti, quinquageſimo ſecundo ſex, in ſocietatem, alios Collegas adoptârunt. Princeps horum Vir Incomparabilis *Joh. Laurentius* BAUSCHIUS, fundatæ Academiæ meretur gloriam. Auctore hoc Antiſtites præclari ordinis CURIOSORUM, per Imp. Germanicum, Naturæ operas partiti, certa ſibi quisq; ſumere ſubjecta, ſerio examini ſubjicere, experimentis confirmare, adornare ciſtas naturalium, inprimis mineralium ac metallorum (quibus colligendis ſtudium navabat *Bauſchius*; nam ipſi vidimus, ab eo illûc invitati, menſe Julio, ante hos) ne de artificialibus Dædaleisq; aliquid operibus adjiciamus. Fallor? an XXIX. intra annos, XIII. ſub *Bauſchii* præſidii Collegæ numerati ſunt; qui & in Leges honeſtiſſimas, & ſcripta rariora publicanda, confirmanda omnia experimentis, conſenſerunt. Difficiliora pulchra ſub initium inprimis eſſe, quis miretur? Multa ſcilicet obſtacula intercurſabant, generoſos impetûs morantia: ærarii defectus, livor atq; obtrectatio malevolorum; nondum ab Imperatoria Aula confirmatæ Leges; loca Collegarum diſſita, & patrocinia à magnis obtinenda maximè Imperii Principibus; mors tandem fundatoris *Bauſchii*, τȣ̃ μακαρίτȣ, Noſtri. Sed hæc tamen ardua pervaſit Virtus vigilantiaq; JOH. MICHAELIS FEHRII, Kittingâ Franci, Argonautæ atq; Præſidis ſecundi, primi certè meritorum granditate, qui admiratores quidem multos, Plinium hucusq; nullum habuit Panegyriſten dignum, Opt. in togatis Patribus Trajanus. Sub hoc quippe tanta ordo noſter ſumſit incrementa, ut approbarentur Sacratiſſimo Imperatori inſtituta ejus; ut Protector Academiæ propitius accederet non tantùm Princeps Illuſtriſſimus RAYMUNDUS, *Comes d' Montecucoli,* inſignis Heros, ſed & Eminentiſſimus Octovir Moguntinus, per Germaniam Sup. Pontifex & Archi-Cancellarius, Celſiſſimus ANSELMUS FRANCISCUS; poſtq; eum plures Collegæ ad hoc temporis; ut centum & triginta aliquot acceſſione augeretur numerus, Summorum & celebrium Virorum, è Baronibus, Equitibus, Conſiliariis, Doctoribus & Aulicis, & Acade-

micis, & Civicis, omninò ſplendidus. Quot quæsò inſtitutæ editæq́; obſervationes, generi humano, & illius ſanitati utiles? quot ſcripta, quot arcana, quot volumina, & quantis publicata ſumtibus? Inveniant in illis, quæ ad ſacra applicent, Theologi; & ſacer ipſe labor eſt, qui rerum Naturalium fatigat ſcrutatores, gloria divina, ſalus proximi. Tot Deo hymnos recitant, quot vulgant libros ſolertiſſimi indagatores. *Rabbi* aſſerit *Ben Iſraël:* Adamum primum & primarium à Deo conſtitutum Naturæ Profeſſorem. Salomo Rex Hebræorum ſapiens, divinæ, humanæq́; laudis excellentiam in ſcrutinio exponens Naturalium exclamat: *Ipſe mihi dedit omnium, quæ ſunt, cognitionem; ut cognoſcam mundi conſtitutionem & elementorum vim, principium, medium, finemq́; tempeſtatum cum varietatibus & mutationibus ſolſtitiorum; ſtellarum ſitûs, circuitiones anni, animantium naturas, beſtiarum animas, plantarum differentias, radicum facultates, & ſpirituum commercia.* Abſolutiſſimus hic Curioſus *Salomon locutus eſt de lignis à Cedro Libani, ad egredientem è pariete hyſſopum. Locutus eſt de animalibus, de volatilibus, repetilibus, & natatilibus.* Addubitas divina hæc vocari poſſe? heus *interroga jumenta, edocebunt te! vel cæli volatilia, & indicabunt tibi; Terra ipſa informabit te, narrabunt tibi piſces maris;* & clamabunt univerſa: *Ipſe fecit nos, non ipſa nos!* Forenſibus idonea JCti hîc invenient, Naturæ legibus innixa & experientiæ, de animato, poſt conceptionem, fœtu, de varietate vulnerum lethalium, de mille aliis, ſcientiæ legali neceſſariis. Philoſophi ſororem Medicinam inde, ac inprimis filiam Matheſin auctiorem, & præſentiori facie agnoſcent. Novitas hîc extat, cum amœnitate rerum; quæ ex Indiis, conjunctis ſociali nexu, ad nos exportantur, vel aperiuntur, tàm mirabili varietate; Ut vel ſolo eo nomine penſetur inquirendi ſtudium, & tot laborum moles. Aulæ, Cameræ, muséa, fornices, omninò latiùs, quàm olim, patent curioſis oculis. Et ecce Phyſicis annumeranda nova animalia, innumera inſecta, antehac incognita, ſerpentes varii, inſoliti coloris volatilia, fringillæ, corvi,

Sap. 7. 7.

1. Reg. 4. 33.

Job. 12. 7.

Pſ. 100. 3.

Aquilæ

Aquilæ albentes, vermes in acetis, ſale, pipere. Vegetabilia deinde nova: Moxa contra podagram, ex India & Germania; excœcans arbor, plantæ omnis generis Americanæ, atq; aliæ mirabiles. Non viſa ante Mineralia, Germaniæ & Lapponiæ Adamantes, lignum minerale foſſile, ac Ebenum foſſile apud Helvetos, teſſeræ è ligno facti lapides, in lapides converſi Gammari, lapideſcentes ranæ, piſces, & ſimilia: Talcum ex Norvvagia, quod torno paret, Aurum Argentumq; vegetabile, Hungariæ vites aureæ, nec non ariſtæ. Meteora admiranda; ignes ſcilicet è glacie, è puteis & fontibus, Lunares Irides multiplici figurâ obſervatæ, nubes quæ invertant attrahantq; naves, Phoſphori non ſimplices cum lumine perpetuo. Ex chymicis ſolutiones ſalium & metallorum ſeparationes, metamorphoſes, perfectiones, Mercuriorum è metallis mineralibusq; præparationes, palingeneſia accuratior plantarum; Salis culinarii & veſci, non ex ſalſuginoſis aquis modò, ſed terris etiam, extractio compendioſa; muſti, quovis die, coctio; Hiſpanici Malvaticiq; vini compoſitio; margaritarum expolitio & maturatio; Antimonii oleiq; ſuccini ſolutio, ſine igne; comminutio Mercurii in pulverem, continuatione motûs. Quis hæc olim non pro fabulis habuiſſet, aut impoſſibilibus? Si Mathematica reſpiciamus artificia, apparet ſtatim ſtatua humana, circulationem ſanguinis imitatura; ſpecula ſe offerunt, effectu incredibili, ac ſectione penitus ſtupenda, cauſtica; ſiphones inauditi, Würtenbergicus inprimis, aquas è profundo montibus & arcibus infundens, per ſublime. Taceo phænomena Magnetis, Noribergæ maximè, huc usq; obſervata. Anatomica, Practica & Pathologica vix tango, indice ſignanda digitô; proceſſum dealbandi oſſa, globulos humani ſanguinis per microſcopia, ſtructuram diaphragmatis correctam, ſanguinis in aliena corpora transfuſionem, thoracicum ad renes, fœminarum mammas & veſicam, ductum; lienis, ſalvâ vitâ hominis, excisionem; cochlearum vomitûs, excretiones rerum horribilium ex alvo; abſtinentiam à cibis, & retentionem, per menſes aliquot,

quot,

quot, aut annos; ὄρεξιν monstrosam atq; appetitum ad res noxias, ridiculas, absurdas: medicamina evporista, ad morbos alioquin incurabiles, magneticas per transplantationem curas. Ignorabantur diu Camphoræ, Benzoës, Ambræ, Catechu, similiumq; ortûs; jam quis nescit, nisi hospes in his nostris? Ammoniacum sal, per aliquot desideratum secula, in officinis genuinum: Copiâ parabile sat magnâ est Puteolis, & penetrantiore spiritu, quàm arte facto. Collaudamus in Italia societates, Academicas præcipuè; sed & in Germania dii sunt, ad quorum ordinem accedere laborant Itali. Anglicanam Regiam modestè admiramur, Rege ipso quondam Præside supremô, *Carolo II.* Ducibus, Archiepiscopis, Episcopis, Comitibus, Baronibus, Equitibus, Eruditis, & Mechanicis non paucis, membris in magnificentiori corpore. Præterquàm verò quòd notitiam interiorem & perfectiorem metallorum à nostratibus Germanis testimoniô scriptorum publicorum discere non erubescant; Luminis perpetui, per multa secula deperditi, reperti, duce prævio, post *Mascardum, Canepariumq; à Kunckelio*, hîc Wittebergæ olim nostro, elegantiori formâ, & Rubini artificialis æmulos fluores, Orienti, si durities accedat, exprobrandos, pluriumq;, suo tempore, ad ipsos quoq; emanantium miraculorum gloriam accipient, & acceperunt aliunde.

Magno interim solatio non tantùm, sed & ornamento, gratia Imperatoris Romanorum Invictissimi videtur, quòd â sacro sancto LEOPOLDI nomine LEOPOLDINAM, ab Imperio Imperialem, Academiam vocari voluit; quòd Patronum ordinarium permisit illi ab Imperialibus Cancellis Principem Augustum; quòd promisit, & in HELIANTHO Præside, Celsoq; SCHRÖCKIO repræsentavit illustrissima Nobilitatis, Comitumq; & Archiatrorum dignitatis privilegia; quòd novos ac inusitatos indulgentiæ Cæsareæ, in Universitatem nostram, dispensavit radios, splendidiorem affulsuros aliquando lucem, si Imperio securitas restituatur sua. Liberè fatendum tamen, onera vix sustinenda aliis, pro publico, Magnificum perferre

Præsidem, VOLCKAMERUM; Ideoq; reddat Tibi DEUS, Domine, quæ in nos contulisti bona! Reddat, par Trajano, LEOPOLDUS! reddant omnes candidi, & grati, gratis animis Collegæ! Grati, inquam, ab invidiâ, livore, odioq; alieni! *Medici rationalis est* videlicet, (per Legem duodecimam,) *non invidiosè alterum calumniari.* Ardua & onerosa valdè hæc provincia, tot laboribus, & voluminibus edendis, tot figuris æneis sculpendis, tot exarandis literis, tot curis deniq; obnoxia suscipiendis; ne de conservanda, inter longè dissitos Collegas, in Germania, Galliâ, Italia, Polonia, Pannoniis, & Indiis, religione, animis, affectibus, locisq; differentes, pace, quid adjiciam? *Negotiosi mediis in otiis, & innocenter Curiosi sint; non furiosi in se ipsos,* non ingrati tantæ expeditionis socii! Sic fiet, ut immunitatibus amplissimis condecoretur porrò, ac nobilitetur tandem Ordo noster; &, si intercedat genius malignior, potenter asseratur ab Imperatore Invictissimo, qui Jupiter (est enim juvans Pater Patriæ) dispellet nebulas, nubeculasq;. Quamobrem

(qVod feLIX sIt aC fortVnatVM VnIVersIs nobIs, & præ reLIqVIs, AVgVstæ VnIVersæ DoMVI AVstrIaCæ!)

1. *Audi vo*[illegible]*entes, ô Alemannici*
Vindex honoris, gloria Cæsarum!
AUGUSTE Cæsar, Rexq; JOSEPH,
Spes Patriæ, decus Austriorum!

2. *Admitte blandus supplicis obvia*
Tributa Musæ! Numen amabile
Non spernit, admittit clientes
Ingenuos, humiles, ad aras.

3. *Audite Mundi Lumina, & ImperI,*
Augustioris fulcra Potentiæ!

Vestrum

Vestrum est adoratura Numen
Simplicitas pietasq; nostra.

4. *Aurora Regni tot Venerabiles*
Heroicas tot sistit imagines,
Atlantes orbis Teutonorum,
Semideum genus Austriorum.

5. *Dum scena rerum splendida grandium,*
Regum Theatrum panditur Austriæ
Fulgur Coronarum, Ducumq; &
Archiducum Genialis Ordo:

*Frideric. intellig.

RUDOLPHUS, ALBERT, * Pace Opulentior,
MAXIMILIANI, CAROLUS entheus,
ET FERDINANDUS PRIMUS, ALTER,
TERTIUS, ante RUDOLPH, MATHIAS.

6. *Perfectiones deniq; singulas*
Complexus unus, Religiosior,
Humanior, feliciorq;,
Optimus & LEOPOLDUS Heros.

7. *Nunc quanta nostræ portio gloriæ!*
Fregisse Lunæ cornua Thraciæ,
Semperq; Germano Tyrannum
Bistonium domuisse ferro!

8. *Cæsar sedebat. Sed Rhodopëiæ*
Flevere matres tanta cadavera:

Cessere retrò, Pannonisq;
Deseruit fugitivus iras.

9. *Mechmet fugatus, torvus & Ibrahim,*
Exutus armis, barbarus Achomet
Frustrà reluctatur, probroso
Colla jugo dare jam paratus.

10. *Jam Bosphorani decolor æquoris*
Fluctus propinquis non sine questibus
Narravit Afris: sæpè victus
Odrysiâ Solymannus irâ.

11. *Terram momordit. Turcica murmura*
Audivit Echo Thessalicis suis
Claustris, querelas Bistonumq;;
Thracia mox sua castra tradet.

12. *Illata jam sunt Danubio procul*
Victricia arma hæc (credite) Bulgaris,
Miratur Orbis: sed Poëta
Concinit, eloquioq; Rhetor

13. *Ad Astra tollit fata: Geographus*
Describet olim certiùs ad Scythas
Huc usq; non expressa chartis
Tot loca, flumina, plana, montes.

14. *Cœlo Mathesis grandia maximis*
Dimetietur, sidera lineis,
Nomenq; depinget serenis
Grande Tuum, LEOPOLDE, stellis.

15. Præ-

15. *Prædixit isthæc fata potentiæ*
Oraculo actô Vindobonæ sacer
Quondam Poëta insignis, atq;
Austriacæ studiosus Aulæ.

16. *Unita virtus quid valeat, docent*
Jamdudum, trementis cornua Bosphori
Cœlumq; despectans Monarcha
(Rex Ludovicus) in Occidente.

17. *Vos, quà Propontis sævit, & obviat*
Freto Corinthus, Teutonicâ manu,
Tropæa forti porrò Marte
Christicolæ, amplificate quæso!

18. *Discede Regnis perfida ab Austriis*
Et cæca vis! hæc cernat & Occidens
Exempla, Lunæ congener Sol!
Stat clypeus LEOPOLDI in armis.

19. *O turpe monstrum, livor! & arduæ*
Famæ sepulchrum, sed Stygium tamen,
Moliris inconsultus hostis
Exitium, tibi mox futurum.

20. *JOSEPHUS est Rex celsior indies;*
Illi serenans omine candido
Horoscopus felicitatis
Exorietur in æde Solis.

21. *O Austriorum Gloria Cæsarum!*
O maximorum Gratia Principum
JOSEPHE, vivas! sic Quirites
Imperii, Proceresq; sperant.

LEOPOLDUS ἀναγραμματιζόμενος

In FATO.

1. Pello duos (hostes) LEOPOLD, 2. pol sedulo! (&) 3. edo
Pullos, 4. sole duplô, 5. pello, sudoque; 6. puellos
Do; 7. do plus Leo; 8. Sol è duplo (lumine clarus,)

In VOTO.

9. O Sol duple, 10. duo polles! TU 11. lude, (Tyrannos!)
Lude (duosq;) polos; 12. ludesq;, Poloq; triumpha!

FIAT!

DN.

DN. BERNARDINI RAMAZZINI

IN MUTINENSI LYCÆO MED. PROFESSORIS,

DE

CONSTITUTIONE

ANNI M. DC. LXXXX.

AC DE

RURALI EPIDEMICA,

QUÆ

Mutinensis Agri, & vicinarum Regionum Colonos graviter afflixit

DISSERTATIO,

Ubi quoque Rubiginis natura disquiritur, quæ fruges, & fructus vitiando, aliquam caritatem Annonæ intulit.

Epistola Dedicatoria.

Ad

Illustr. Virum

ANTON. MAGLIABECHIUM Magn. Hetruriæ Ducis Consiliarium.

On tot Vota, nec tot appensæ Tabellæ ad Numinum aras spectantur interdum, quot egregia literarum Monumenta, eaque à Doctissimis Viris, Nomini Tuo quotidiè sacrantur, Vir Illustr.; amplissima sanè testimonia Sapientiæ Tuæ, & multifariæ Eruditionis, qua excelsis, & quam magis admirantur qui Te loquentem audierint, quàm ij ad quos tantùm fama pertigerit. Quamvìs Literatorum Cœtui immiscere me non ausim, nec debeam, illorum tamen exemplum sequi honestum ratus, hanc meam Dissertatiunculam ego quoq; Tibi vovere constitui, non eo quidem fine, uti fieri assolet, ut illam à morsibus obtrectantium sartam tectam Tuo Patrocinio tuearis (si quid enim ineptè dictum fuerit, aut à Veritate aberrans, non putem à quoquam posse defendi, neque à Te id expectem, quem Veri, & Æqui servantissimum agnosco) sed tantummodò, ut Observantiæ in Te meæ publicum aliquod specimen exhibeam, quod tenui hoc Donario præstiturum me credidi. Vale Hetruriæ Vestræ, immò Italiæ Nostræ immortale decus. Dabam Mutinæ Cal. Jan. 1691.

Illustrissimi Nominis Tui

Studiosissimus Cultor

Bernardinus Ramazzinus.

Epistola Viri Illustris Godefridi Guilielmi Leibnitii, ad Præsidem.

JAm triennium & amplius elapsum est, ex quo memini Noribergæ me conspectu ac colloquio tuo gratissimo frui. Inde ad Aulam Augustissimi Imperatoris atq; porro in Italiam profectus jussu Serenissimi Principis mei, atq; anno superiore feliciter sum Deo favente reversus. Forte autem accidit, ut Mutinæ notitia mihi nasceretur cum Medico illius oræ doctissimo Bernardo Ramazzino, quem hortatus sum, ut observata sua literis mandaret. Is ergo nuper ad me misit libellum non magnæ molis, gravem tamen rebus, meo judicio, & scriptum pereleganter, quo historiam naturalem, & ut ita dicam, Ephemerides anni 1690. complectitur, exponitq; statum aeris sanitatisq; & morborum ejus Longobardiæ tractus in quo ipse versatur, & symptomata latè vagata eruditè deducit ex publicis causis, conspirantibusq; frugum atq; animalium satis illustrat; & quod caput est, in omnes annos sequentes dum vita viresq; permittent, idem promittit.

Ego cum sæpè olim in sermonibus admoverim egregios Medicos, ut tale quid cogitarent, functus vice cotis acutum reddere quæ ferrum solet, exors ipsa secandi, nunc post specimen Ramazzini ad mentem meam planè compositum possum loqui confidentius. Itaq; cum præclara floreat insignium Germaniæ Medicorum Societas, cui Tu præsides, ad Te ipsum deferre volui indicium rei, si quid judico utilissimæ (ne dicam necessariæ) & vestro instituto mirificè congruentis. Quid enim Ephemeridibus tot præclarorum Medicorum, Naturæ curiosorum, non minus quam utilitatis publicæ studiosorum, potest esse convenientius, quàm Ephemerides annuæ Medicæ, & ut ita dicam, Calendarium, inversum quidem (vulgò enim præcedit annum) sed tanto certiùs quod ex observationibus non ut Astrologicum ex audaci (ne vana dicam) divinatione pro

cessit

ceſſit? Memini doctiſſimi olim Principis juſſu editas Ephemerides Aſtrologicas annorum præteritorum, ea ſpe, ut cœlum conferendo tempeſtatibus, quæ toto anno decurrente verè evenerant, Aſtrologiæ principia experimentis ſtabilirentur; ſed præclara illa opera fructu caruit, niſi quod meo judicio vanitatem ejus ſcientiæ magis detexit, cui confirmandæ deſtinabatur. Quid enim ſperes ab illa doctrina, cujus decreta vera eſſe non poſſunt, niſi fingamus Deum in condendo mundo id ſibi propoſitum habuiſſe, ut ea, inter quæ nulla naturalis connexio eſt, tamen conſentirent? Quanto ſatius in Signis naturalibus publicæ ſanitatis obſervandis, & cum ſucceſſu conferendis, diligens verſabitur opera præſtantium Medicorum? Sed cum magnum ſæpe notetur diſcrimen inter provincias ipſius Germaniæ, multos (ſi conſilium placet) conferre operam oportebit, ut dignum aliquid publico dignumq; vobis præſtetur. Aliam enim rerum faciem Auſtria & Bavaria; aliam Suevia Franconiaq; cum ſuperiore Rheno, rurſus aliam inferior Saxonia cum Weſtphalia; vel Saxonia ſuperior cum Bohemia vel deniq; Sileſia cum Marchia ſuppeditabunt. Sed res ni fallor pulchre admodum & facilè confici poteſt, non tàm juſtis tractatibus quàm literis paulò uberioribus exquiſitioribusq; inſignium per varias Germaniæ Provincias Medicorum ad Præſidem vel Directorem Illuſtris Societatis veſtræ; ſuper ſtatu anni naturali, medico, ſuisq; & vicinorum obſervatis, anno decurſo ſcriptis; harum deinde literarum faſciculus Anno veſtro mox edendo ſubjicietur vereq; & anni & Ephemeridum titulo reſpondebit. Nec dubito rem ſemel rectè atq; ordine cœptam annuis incrementis in majus meliusve profecturam, & pro fodina futuram, unde omnis poſteritas veras ſalutaris doctrinæ opes petat. Sed apud Sapientem pauca verba ſufficiunt, apud Te unicum verbulum ſatis erat, quo nemo rei intelligentior & Patriæ atq; ordinis ſui ſtudioſior eſſe poteſt. Itaq; plura fruſtra adjecero, niſi quod Deum precor, ut Tibi & Collegis tuis, præclaris viris, & ſanitatem vitamq; prorſus medicam, id eſt, commodam longamq; & cætera omnia ſecunda votis & digna cœptis largiatur. Vale. Dabam Hannoveræ 16. Julii 1691.

Cultor Obſervantiſſimus,

Godefridus Guilielmus Leibnitius.

Vir

Idem ad eundem.

NUperrimas meas, ab ignota licet manu, ſed ab homine tamen expromtam tuam humanitatem jam experto acceperis opinor, ignoverisq;, ut ſpero, conſilium vobis dare audenti, circa Hiſtoriam annuam Medicam in Germania impoſterum veſtrorum curioſorum Commercio facilè condendam, annisq; veſtris ſubjungendam ad ejus exemplum, quam nuper de ſua Longobardia dedit doctiſſimus Mutinenſium Medicus. Nunc adjicio aliquid veſtrorum inquiſitione dignum. Celeberrimus Vir Henricus Juſtellus Regis Magnæ Britanniæ Guilielmi nunc Bibliothecarius ad me ſcripſerat, in Gallia nuper radicem repertam præſentanei uſus contra dyſenteriam. Quod cum ſummæ humanitatis, nec minoris rerum notitiæ Viro Antonio Magliabechio nunciaſſet, atq; is porrò quendam completiſſimæ ex ſcriptis doctrinæ Gallum amicum ſuum conſuluiſſet, reſponſum eſt; rem non de nihilo eſſe, & Marchionem Louvoiſium ſerio curaſſe, ut Medici ac Chirurgi militares per omnes exercitus tam utili remedio non carerent. Speramus hoc quicquid eſt non diu noſtris ignoratum iri, & tunc appariturum eſſe, an, ut nonnulli conjectant, cum Rhabarbaro affinitatem habeat. Nec verò Te nunc quidem tenebo diutius. Vale Vir Nobiliſſime, ac fave. Dabam Hannoveræ. 15. Auguſti 1691.

Obſervantiſſimus,

Godefridus Guilielmus Leibnitius.

I.

SOlemnis Aſtrologorum, quos Judiciarios appellant, ferè ubique eſt Conſuetudo, ut cum Annus extremo ſenio confectus eſt, & ad ſui finem properat, illicò ſucceſſuri Anni geneſim in anteceſſum deſcribant, & ex Aſtrorum poſitu illius Indolem, genium, mores, num ſalubris, an inſalubris, num frugifer, an ſterilis futurus ſit, ſuas Ephemerides evulgando prænuntient. Contraria quidem, ſed tutiori methodo mihi viſum eſt incedere, ſiquidem Anni jam exacti naturam, ac temperiem, qui Morbi graſſati fuerint, quæ remedia Praxis ſalutaria deprehenderit, quæ noxia, compendiosè enarrare conſtitui, quod Inſtitutum poſthàc ſingulis Annis proſequi mihi in animo eſt, donec Operis filum abrumpat

— *Mors ultima linea rerum.* Horat. l. 1. Ep.

Id autem Ingenuis Profeſſoribus nec injucundum, nec Praxi prorſus inutile futurum credidi, quando Ars Medica ſolis Obſervationibus ortum ſuum, ac progreſſum debet, majorem quoque in dies habitura, ſi ea quæ in morborum Curationibus nova, & inſolita quotidiè accidunt, accuratiùs obſervarentur. Erit tamen, non ſecùs ac in Aſtrologorum Ephemeridibus, hic quoq; Divinationi locus; non enim ea ſolum quæ hoc Anno apud Noſtrates acciderint, referre ſatis duxi, ſed penſum meum exiſtimavi, ulterius cauſas disquirere, undenam tàm copioſa morborum ſeges in agris noſtris prodierit, ac, ſi non philoſophari, ſaltem divinare, quem exitum habitura ſit hæc Epidemica Affectio. In rebus autem abſtruſis & alta caligine involutis vaticinari quoque humanam imbecillitatem pudere non debet, multòq; minus in Arte Medica, quando ipſe Divinus Præceptor tradidit, *Medicinam, & vaticinationem eſſe valdè cognatas, cum ambarum Artium unus ſit Apollo Progenitor.* in Epiſt. ad Phil.

II. Exactè perdiſcendam *Temporum Conſtitutionem, & quemque morbum, & qui morbus ſit bonus, & qui periculoſus, aut in Conſtitutione, aut in morbo* verba ſunt, immo Oraculum Hippocratis in libro de diebus judicatoriis, nam ut ibidem ait, *Plerumque Hominis Natura Univerſi poteſtatem non ſuperat.* Nomine autem Univerſi procul dubio Divinus Senex aëris poteſtatem nobis deſignavit, ex cujus vitio omnes ferè Epidemiales affectus ortum ducunt. Plurimum autem momenti, tùm ad prænoſcendos futuros morbos, tùm ad eosdem profligandos, & rectam victûs rationem inſtituendam, quæ à morbis vulgaribus Optima Præſervatrix dicitur, plurimum inquam momenti habere, non ſolum præſentem temporum Conſtitutionem, ſed etiam ante actas diligenter obſervare, nemo non videt, cum ex iis, tamquam ex ſua radice variæ, & inſolentes Aeris alterationes progerminent, quæ modò hanc, modò illam morbi popularis ſpeciem quandoq; inferant. Antequam ergò Epidemici Affectus, qui Colonos noſtros, & Ciſpadanæ Regionis humiliorem partem afflixit, deſcriptionem aggrediar, operæ pretium duxi, prægreſſas Conſtitutiones paululum perpendere.

III. Quatuor, aut quinque Annos non vulgaris ſiccitatis in tota penè Italia præceſſiſſe jam ſatis conſtat, quo tempore uberrimus fuit frugum omnium proventus, & ſatis proſpera valetudine in univerſum uti conceſſum fuit; adeò verùm deprehenſum eſt vulgatum illud, quòd *in ſiccitatibus omnia ſint ſalubriora.* Anno verò huic præcedenti circà Vernale Æquinoctium ingentes pluviæ cecidere, quæ identidem repetentes totum Veris tempus horridum, & ignavum reddidere. Æſtas ſubſecuta, & ipſa fuit magna ex parte pluvioſa. Circà Solſtitium Æſtivum ſigna Rubiginis in frugibus obſervari cœpta, quæ Rubigo ſenſim augeſcens, triticeam ſegetem maximè corripuit, frumenti culmos usque ad ariſtam maculis veluti ſanguineis adſpergens. Eadem peſtis fabas quoque, ac reliqua legumina obſedit, adeò ut ſpem præconceptam de Anni fertilitate

pauci

pauci dies eluserint; solabatur tamen Annorum antecedentium fœlix ubertas, ut venturis temporibus provisa sufficerent. Sub initium Septembris, ac multò magis sub Æquinoctium ipsum largiores pluviæ delapsæ, quæ per totum Octobris mensem perseverarunt, ut Flumina immensam aquarum vim intrà suos aggeres nonnisi improbo labore continuerint. Postremi duo menses ferè impluvii fuerunt, & Annum 1689. satis placidè clausere. In prædictis Constitutionibus non nisi morbi Sporadici observati sunt, nec multa funera Annum incestarunt.

IV. Ineunte autem Anno 1690. (quem Rubigalis lues fruges, & quodcunque fructuum genus depascendo, & Febrium Ilias primò Rusticanam gentem, mox Urbanam quoque corripiendo, nefastum reddidere) Constitutio pluvialis postliminiò, sed gravior recurrens, ac ferè continua, omnium animos obnubilavit. Sic hyemem humidam, nimbosam cum exiguo frigore, nivibus vix delapsis illicò tabescentibus, ægrè transegimus. Martius mensis porrò sine pluviis præter morem, & magna aëris tranquillitate usque ad Æquinoctium exactus animos erexerat, cum Cœlum denuo omnes quas in sinu suo contineret aquas visum est super nos effudisse. Unius Nyctemeri spatio aquis oppleta sunt omnia, ut hæc Civitas Insulæ specimen præferret. Horret animus Agricolarum calamitates in hac magna eluvione referre, qui

Ducebant remos illic ubi nuper ararant. Ovid. lib. 8 Met.

Neq; id solum visum est in Mutinensi agro, sed etiam in Finalensi, Mirandulano & Ferrariensi, qui situs pars olim fuit antiquæ Vallis Padusæ, in quam omnia Flumina ex Appennino descendentia à Placentina Urbe usq; ad Adriaticum Mare, Strabone teste, exonerabantur, antequam structis aggeribus Padum subire cogerentur; quare in his locis ad longum tempus stagnarunt aquæ, non admittente Pado ad satietatem pleno, non solum circumjacentes aquas, sed per Scultennam, & Ga- l. 5. Geogr.

 bellum

bellum proprias aquas in agros noſtros eructante. Perſtitit deinde eadem pluvioſa Conſtitutio non ſolum toto Veris tempore, ſed per totam ferè Æſtatem, ut nulla penè dies ſine pluvia viſa fuerit. Hinc factum, quod unà cum pluviis, flante ut plurimùm Borea, nulla unquam Æſtas noſtro in hoc Climate extiterit, in qua remiſſior fuerit caliditas, ut patuit ex Thermometris, unde nunquam ſerior fuit frugum maturitas, meſſe Julio menſe peracta. In Barometris quoq; obſervatum eſt multò elatiorem quàm aliàs fuiſſe Mercurium, Aere craſſò, & nebuloſo exiſtente. Cicadæ hoc Anno ut plurimùm aphonæ obſervatæ ſunt, illarum loco per totam ferè Æſtatem coaxantibus Ranis; ſic pro Vere hiemem, & pro Æſtate Ver ſortiti fuimus.

V. Nullus Annus in his Regionibus piſculentior unquam fuit, quare cum Piſces ubique pretio viliſſimo proſtarent, plebs Urbana hoc alimenti genere familiariter uſa eſt, multòq; magis plebs Agreſtis, quæ facili negotio propriis in agris, & in ipſis
l.4.c.3. laribus piſces captabat, *Neptuno pro Cerere victum ſubminiſtrante*, ut de Ichthyophagis ſcripſit Diodorus Siculus, donec ſuper cibo iſto leviſſimo nauſeante ruſticano ſtomacho, ſicut olim gens Hebræa in Deſerto, Allia, & Cœpas appeterent. Ab amico Mercatore fide digno, qui Mantuanum agrum hiſce temporibus peragravit, ut Sericum emeret, accepi, Ruſticos illos ægrotis ſuis febricitantibus, & nauſeabundis, Allia, & Cœpas pro ferculo præbuiſſe, quod cum in aliquibus feliciter ceſſiſſet, paſſim exindè hoc remedii genus, tamquam Elixir proprietatis, quo mirificè recreabantur, valdè ex uſu fuit.

VI. Sub initium Junii denuò ſicut Anno anteacto, apparuere ſigna Rubiginis. Vim Rubigalis morbi prima perſenſit Morus, nec illi quicquam profuit ipſius Prudentia, cujus Symbolum in cenſu Plantarum audit. Mox eadem Rubigo, peſſimus omnium frugum morbus, paulatim augeſcens, Frumenta, & omnia legumina, ſed præſertim Fabas, occupavit, neq; ſolum in locis humilioribus, ubi computruerant aquæ, ſed etiam in editioribus, ut ſupra Viam Æmiliam, & in ipſis

Colli-

Collibus. Luctuosum sanè, ac deplorandum spectaculum omnium oculis fuit, campos circumquaque non virentes, sed atratos, & fuliginosos intueri; sicut enim Anno huic præcedenti hæc lues rubro colore fruges infecerat, ita hoc Anno, *non Creta, sed Carbone notando*, easdem magna atredine resperserat. Sic frumentatio pessum ivit, Frumento partim â Rubigine absumpto, partim ob aquarum colluviem in Lolium converso. Sed neque Plantarum fructibus, qui Æstatis principio, vel sub Opora maturescunt, pestis hæc pepercit. Nunquam in tota Estensi Ditione Uvarum, sicuti rerum omnium maximè ferace, parcior fuit Vindemia, botris ab eadem peste paulatim exesis. Nucibus tantum, quarum præter morem anteactis annis magna penuria fuerat, hæc Rubigalis lues non nocuit. At neq; hortensis familia vim hujus morbi cuncta depascentis effugit, nam Olera ferè omnia sydereo veluti afflatu ustulata sunt; adjecta quoq; altera clades, nam Erucæ, & Bruchi hortos omnes depopulati sunt, nudis Stolonibus relictis. Melonum, sicuti & reliquorum fructuum, magna fatuitas, ut & ipsa Animalia illorum esum quandoque respuerent.

VII. Vix risum forsan tenebit aliquis, quod res tàm minutas adeò curiosè persequar; at is sciat, quòd magnarum calamitatum non rarò exigua sint signa, &

— Sæpe exiguus mus
Augurium tibi triste dabit. — Fracast. de Cont. l. 1. c. 13.

Quemadmodum in re Nautica ex levi nebula magnæ tempestatis signa captantur, ita & in re Medica ab exilibus indiciis magni morbi impendentes non rarò prævidentur, quarè Hippocrates: *Nihil negligere.* Sic non immeritò Cleombrotus 2. in 6. Ep. apud Plutarchum, Demetrium dicentem, ridiculum esse ex rebus minutis de grandibus facere judicium, arguebat his verbis. *Artem Medicam pestilentem æstatem ex aranearum frequentia prænunciare, atq; ex foliis ficulnis, quando Vere Cornicis pedem referunt, quis confitebitur, qui res pusillas statuat vestigia non esse magnarum?* De Oracul. def.

VIII. Pluviosam Constitutionem, quæ ab anni principio usq; ad totum Julii mensem obstinatè persliterat, magna postmodum siccitas per duos ferè integros menses excepit; hujusmodi tamen siccitatem non multa caliditas comitata est, & qualis cæteris Annis apud nos persentiri solet, præsertim cum *Procyon furit,*

Mor. l.3. Carm. *Sole dies referente siccos.*

Post æquinoctium verò cœperunt denuò apparere pluviæ, ad quarum primum adspectum nemo non expavit, fuere tamen valdè moderatæ, & quantum sufficerent ad terram strigosam, ac veluti saxeam ob prægressam siccitatem emolliendam, adeò ut Colonorum votis pro desiderata frumenti satione responderit. Ultimi duo menses, sicuti priori anno, cum perpetua ferè serenitate, & modico frigore quantum prima pars hyemis postulabat, Anni cursum absolverunt.

IX. Hæc itaque fuit hujus Anni Constitutio, omnium non solum Vegetabilium, sed etiam Animantium naturæ, ut modo videbimus, valdè infesta. Quamvis ergo hyems adeò intempestiva fuerit, nihil tamen contigisse scio, quod ad Medicam lancem trutinari debeat; neq; id mirum, nam tunc temporis cudebantur morbi suo tempore, & loco erupturi. Epidemicos Affectus, non præsentium Constitutionum, sed præcedentium esse productum, & sobolem scitè annotarunt Montanus, & Vallesius, duo clarissima Medicinæ lumina, idque apertis verbis ipse quoq; Hippocrates asseruit. *Cum fieret autem*, inquit ille, *totus annus humidus & frigidus, & Borealis, per hyemem quidem salubriter degebant maxima ex parte, ante Ver autem multi quidem degebant morbidè* Succedente itaque Verno tempore, ac circà medium Aprilis mensem, magna febrium seges in Mutinensi agro infrà Viam Æmiliam, aliisq; proximis locis, ubi diù stagnarant aquæ, ex improvisò caput extulit. Tertianæ omnes intermittentes ab initio fuerunt, & neminem novi, qui in principio hujus Epidemici affectus alio febris genere tentatus fuerit. Indiscrimina-

[Margin notes: 5. in p. Ep. — beside "poris cudebantur"; 8. in p. Ep. — beside "Montanus"]

minatim Ruricolæ omnes, cujuscunque ſexus, ætatis, temperamenti, vitæ generis corripiebantur, cum magno horrore, frigore, & tremore, interdum quoque vomitione accedebant hæ Febres; copioſi quidem ſudores in principio hujus Epidemici Affectus ipſas comitabantur, qui poſteà in morbi progreſſu remittebant; pauci integrè judicati ſunt, ſed omnes ferè, qui evaſiſſe videbantur, experti ſunt recidivas, neminem tamen hujusmodi Febrium genus licet tàm populariter graſſatæ fuerint, quod ſciam, ſuſtulit. Multoties accidit, ut cum in die intermiſſionis celebraretur phlebotomia, eadem die Febris corriperet, & de ſimplici Tertiana duplex fieret. Neq; id ſolum Ruri obſervatum eſt, ſed etiam in Oppidis, & in hac Civitate, cum eodem tempore Opidani quoq; & plebs Urbana iisdem Tertianis febribus intermittentibus exercerentur, ſed longè inferiori numero, ac gens Ruſticana.

X. Perſeverarunt itaq; hujusmodi Febres per totum Veris tempus cum ejusmodi typo; accedente verò Æſtate, in duplices Tertianas omnes converſæ, & quæ de novo acceſſerunt, hujusmodi typum ſervarunt. Duplici Tertiana igitur omnes fere agricolæ eodem tempore laborarunt, quæ quidem ut plurimum intermittens erat, ſed valdè protracta, ut paucæ horæ pro apyrexia numerarentur. Veſpere ut plurimum exacerbabantur, illas ſtipante magno Symptomatum ſatellitio, veluti vomitione, anxietate, capitis dolore, vertigine, in nonnullis ſtupiditate, in aliis mentis emotione; quod autem non rarò mihi obſervatum eſt, magna erat virium nocturna proſtratio, ac interdum cum aſphyxia, ut proximi Silicernio viderentur, manè cuncta hæc remittebant oriente Sole, ad cujus matutinos radios, è lectulis exſurgentes ſe exponebant, ac vitales ſpiritus, ex inexhauſto illo luminis, & caloris Fonte veluti potâbant. Cum hoc Anno curioſiùs ruſticatione, quamvis parum tuta, oblectatus fuerim, non ſemel admiratus ſum, quo modò Ægri, qui tota nocte cum Morte luctarant, manè ſub Porticibus, velut Angues ad Solem cutem curantes, erecti ſtarent, ac tantum virium iis ſuperfuiſſet, ut campos etiam

peragra-

peragrarent, perstitit tamen in omnibus satis commoda cibi appetentia, quin per sæpè non paucos audivi de nimis parca alimonia conquerentes; ac re verâ hujusmodi Febres, quantum observare licuit, fuere magis famelicæ, quam siticulosæ.

XI. Verminatio nunquam aliàs major fuit, nec solum in Pueris, sed etiam in provectioris ætatis hominibus. Memini vidisse Rusticum quendam annorum circiter 40. sub Porticu ad Solem ex Febris accessu rigentem, atq; unà valdè singultientem, à quo cum sciscitatus essem, nùm Vermes rejecisset, ac ille respondisset, se aliquot Vermes inferiùs, ac superiùs dejecisse, Singultum, à cujus molestia se potissimum liberari instabat, à Vermibus stomachum lacessentibus fieri asserui; cum autem fortè pulverem Chinæ Chinæ sibi à Medico Forensi præscriptum in promptu haberet, permisi ut illum assumeret. Siluit pertinax Singultus unà cum febre, quæ tamen paucis post diebus rediit, sed sine tàm molesto Symptomate. Aliàs posteà expertus sum hujusmodi remedii genus in lumbricis puerorum enecandis, quod mihi feliciter cessit.

XII. Sanguis, qui in hac Constitutione secta Vena educebatur, ut plurimùm crassus, & sub pallidus apparuit; in nonnullis etiam icterodes observabatur, quamvis exteriùs in Corpore similis color non floreret. Alvi excrementa in omnibus ferè febricitantibus crassa erant, & compacta. Quæ per os rejiciebantur, subacida potiùs erant, quàm amara. Urinæ ut plurimum crassæ, ac turbidæ, multumq; lateritii sedimenti habentes reddebantur, ac per sæpè in febribus, in quibus nulla erat cacoethiæ suspicio; Hypochondria in omnibus dura, ac distenta.

XIII. Quibusdam, postquam illos hujusmodi tertianæ febres diù exercuissent, apparuere Parotides, quæ utplurimum suppurabant, at neq; hoc pacto contumacissimæ febres summovebantur. Curavi mulierem utero gerentem, quæ, cum per integrum Septembris Mensem febricitasset, oborta Parotide, ac fœliciter suppurata, & ad longum tempus perpurgata, non-

dum

dum tamen, cum jam Anni finis imminet, à febre immunis est; adeò contumax, ac penè indomabilis erat fomes, cui hærebant hæ febres. Cæterùm nunquam visæ contumaciores febres ad recidivandum magis pronæ, & quæ magis Medicorum industriam eluderent; siquidem nec repetitæ phlebotomiæ, nec purgationes, nec mille alexipharmaca, quæ pleno gutture tamquam manus Deorum Receptariorum Chorus adeò celebrat, quicquam profuere. Immò observatum, citiùs, ac tutiùs restitutos, quibus nec sanguis detractus, nec purgantia exhibita, nec ullum aliud remedii genus administratum, toto salutis negotio Naturæ morborum Medicatrici commisso. Fœliciùs tamen cessit, quibus purgationes, & vomitiones præscriptæ, quam quibus pluries secta est vena; ii namq; in deteriùs semper labebantur. Vidi pauperē Agricolam à duplici tertiana ad longum tempus conflictatum, & jam in magno discrimine versantem, cui nec detractus fuerat sanguis, nec ullum aliud remedii genus adhibitum, solo Vini generosi potu meo consilio propinati fœliciter convaluisse; sic multos alios novi hoc solo cardiaco restitutos, aquæ usu, ac cæteris remediis ablegatis.

XIV. Cum autem hujusmodi Tertianæ febres non solum Colonos, sed etiam Oppidorum majorum, & Urbium Incolas, si non tam populariter, saltem eadem contumacia fatigarent, ac usu potiùs remediorum exasperarentur, quam mitescerent, mihi visum est hoc Anno apud nos contigisse id quod apud Plutarchum legimus in libro de Oraculorum defectu, quòd nempe in hac Constitutione, quædam Medicæ Artis Oracula obmutuerint, dum causam ignorarent, quare præ conceptæ opinioni de magna medicamentorum suprà morbos quoscumq; potestate Tertianæ febres intermittentes, ut plurimum citrà malignitatis suspicionem, minimè auscultarent; quare locum habuit Virgilianum illud:

— cessere Magistri,
Phillyrides Chiron, Amythaoniusq; Melampus. 3. Geor.

XV. Major itaq; pars Medentium apud Nostrates, ut vulgi calumniis, & assiduis ægrorum querimoniis se subducerent, in hac Tempestate ad Peruviani Corticis sacram anchoram confugere, at parum prosperè; nam in periculosiores scopulos ægrotantes suos persæpè deduxere. Usu febrifugi per aliquot dies equidem sub doloso cinere latebat ignis, verùm postliminiò violentior recandescebat. Qui tamen peritiores erant, ac rebus ægrotantium magis, quam propriæ ambitioni consultum volebant, *Nabant*, *sine Cortice*.

Hor. ser. p. Sat. 4.

XVI. Hoc itaq; tenore processit Febrilis acies per totam Æstatem, ac totum Autumnum Rura, & Oppida infestando, frustrà *Quartanam sperantibus ægris*, & intervallum aliquod à quotidianis paroxysmis expectantibus; nam pauci hoc anno visi sunt Quartanarii; sicuti nec observare contigit Synochas ullas, vel Febres ardentes, sed solum Tertianas, quæ quidem sub finem Autumni, & prima parte Hyemis rariores fuere, sed graviores, intermittentes quidem in principio, sed quæ tandem in continuas, & lentas migrarent, ut plurimùm cum solita periodo circà Vesperas Ægris horrescentibus.

Juven. Sat. 4.

XVII. Febrili huic exercitui, qui stativa castra posuerat inter Padum, & Viam Aemiliam, quam transgredi ausus non est (cum in toto illo tractu, qui Colles, & hanc Viam interjacet, inculpata Valetudine, & secura rusticatione uti concessum fuerit) multi alii Morbi junxere se comites, qui sporadicè vagantes multas prædas agebant, ut Alvi profluvia, Icteri, Apoplexiæ, Hydropes, Catarrhi præfocativi, aliiq; Affectus. Qui Dysenteria hoc Anno laborarunt, citiùs, ac fœlicius evasere, quam qui Diarrhœa.

XVIII. Vim hujus Constitutionis Viri robustiores, & adulti faciliùs tolerarunt, minùs Fœminæ, ac Pueri, quorum qui infrà trimatum erant, ferè omnes periere. In solo Finalis Oppido plus quam tercentum Pueros referunt extinctos, ut ex ejusdem Oppidi Necrologio constat. Magna quoque fuit Infantilis strages in Mirandulano agro, & Novellariensi. Ad dies aliquot

quos

quot febriles paroxyſmos tolerabant, poſtmodum fiebant Icterici, ac paulò poſt Epilepticis inſultibus correpti occumbebant. Cæterùm præ multitudine hominum decumbentium pauci ſunt extincti, ac potius ex diuturnitate morbi, & frequentibus recidivis, quam ex Febris vehementia ſuccubuere; qui tamen fuere ſuperſtites magna ex parte facti ſunt Icterici, Lienoſi, & Cachectici.

XIX. Vim hujus malè moratæ Conſtitutionis experta quoq; ſunt cujuscunq; generis Animalia, quæ in magno numero interiere; ſicut autem in ea quam deſcribit Silius Italicus, quæ ſicca fuit, & præfervida, *Vim primi ſenſere Canes*, ita in hac frigida, & præhumida prima clades Pecudum fuit, quibus, poſtquàm per dies aliquot ægrotaſſent, veluti per criſim apparebant Variolæ in capite, & collo, ac plerumque ab iisdem excœcabantur; ſic quæ ex vehementia morbi non perierant, tandem ex inedia contabeſcebant. Sues quoque turmatim ſuffocati moriebantur. Vidit etiam perſæpe infœlix Arator concidere l.14.

Inter opus Tauros, medioq; recumbere ſulco. Ov. l.7. Met.

Nunquam parciùs nobis mellificarunt Apes, vel propriis in ſedibus extinctæ, vel aliò migrantes; Bombyces quoque initio quidem catervatim peribant, qui verò ſuperſtites fuere in ipſo opificio ſemianimes, & ignavi concidebant. Nimius eſſem, ſi cuncta ſingillatim recenſere vellem: Extiſpicium aliquod, Pecudum præcipuè, quarum major fuit ſtrages identidem celebrare, ac hariolari quænam eſſet talium morborum cauſa, non abs re fuiſſet, ſi per tempus licuiſſet.

XX. Scio non defuturos qui me coarguant, quòd ad Veterinariam transgrediar; oblatrent quantum velint, quòd talia obſervare Medicam Artem profitenti indecorum nequaquam crediderim. Egit id Medicorum Maximus, quem non puduit ſcrutari, quare Bobus faciliùs quàm cæteris Animalibus excidant femora; hæc autem ſunt illius verba, nemini, quòd ſciam, obſervata: *Bobus tunc magis excidunt femora, cum tenu-* de Artic. n.6.

issimi existunt, fiunt autem tenuissimi Boves ad finem hyemis. Tunc igitur etiam maximè luxantur, si tamen, & hujusmodi quiddam in Medicina scribere convenit. Verùm convenit utiq;. Atqui si celebriores Anatomici tot sectiones, tot experimenta per mortes Brutorum agunt, ut Anatomiam in hoc genere comparatam, quam in Medicina desiderari dictum erat Sapientissimi Bacconis, jam habeamus, cur non licebit quoq; illorum morbosos affectus observare? Quin Medico Chirurgo licere interdum absq; Artis dedecore Bestiis mederi, ostendit Eruditissimus Vir Carolus Patinus in sua elegantissima Oratione in Archi-Lycæo Patavino Anno 1682. habita.

de Augm. Sc. l. 4. c. 2.

XXI. Atq; hæc sunt quæ in morbida hujus Anni Constitutione magna ex parte ipsemet observavi, & quæ ab ingenuis Professoribus, & fidis Amicis mihi communicata sunt, quæ quidem referre prout obvenerint, non magni negotii est, at illorum causas rimari, ac in medium proferre, quæ Iatrosophorum, & Eruditorum hominum palato sapiant, hoc opus; audendum tamen pro viribus, ac

—Tentanda Via est, qua me quoq; possim
Tollere humo.—

Virg. l. 3. Geor.

XXII. Communes morbos, quos Populares, & Epidemicos appellant à Communibus causis progigni extrà omnem Controversiæ aleam est; Communes autem causæ sunt potissimum Aër nobis circumfluus (aliundè tamen, sive ex superioribus, sive ex inferioribus infectus) Communia Alimenta mali succi & Aquæ corruptæ. Ex his omnibus, sed promptiùs ab Aëre, tanquam è communissimo Fonte, è quo nemo non potare cogitur, Morbos quosdam derivari, qui multos eodem tempore afficiant, omnium pariter est consensus. Ad hanc verò nostram Ruralem Epidemiam excitandam in unum convenisse & Aerem vitiatum & prava Alimenta ingesta, fas est arbitrari. Primum quidem locum Aeri à sua naturali temperie non solum secundum Anni tempore recedenti, sed particulis humanæ naturæ incongruis ad satietatem pleno, concedendum putarim;

secun-

ſecundum autem locum pravis Alimentis, & Aquis vitiatis. Quamvis autem de Miaſmate Contagioſo aliqua poſſet eſſe ſuſpicio, dum uno in aliqua familia à Febre corrupto, cæteri paulò poſt ex eadem Febre decumberent, id tamen potius in communem Diatheſim ad maturitatem eodem tempore evectam, non ſecùs ac cum Autumno fructus eodem tempore matureſcunt, referendum duxerim, quam in effluvium aliquod contagioſum, quod è primo ægrotante expirans cæteros afficeret.

XXIII. Quanti autem referat ad bonam Valetudinem in Aere puro, & à fœdis exhalationibus maximè remoto degere, nemo non novit; nam ſicuti Piſces fœliciùs degunt, ac eſca ſalubrior ſunt, ſi in aqua pura, ac ſincera vivant, ſecùs verò ſi in aqua fœda, & corrupta, ita homines fœliciorem vitam, ac longæviorem ducunt, ſi Aer ſincerus ſit, ſecùs autem ſi craſſus, & nebuloſus; Nec abs re vulgatum dictum illud, quod tales ſint Corporis noſtri humores, ac ſpiritus, qualis ſit Aer; hinc iis in locis ubi Aer tenuior eſt ac defæcatior, vividiora, & acutiora ingenia florere ſolent, ubi verò craſſior, hebetiora, ac ſtolidiora, quare Bœotii, & Batavi antiquitùs malè audiebant, unde Horatius.

Bœotum in craſſo jurares aëre natum. l.1.Ep.8.

XXIV. Non vacat hic diſquirere, quare ad vitam perennandam adeò neceſſarius ſit Aeris uſus, quomodò in Vaſcula Pulmonum ſe inſinuet, quid in maſſa ſanguinea efficiat, dum illi permiſcetur; circa id inſudarunt Doctiſſimi Viri, ac ultimò Ettmullerus in elegantiſſima ſua Diſſertatione de Abſtruſo Reſpirationis negotio; ſolummodò circà illa examinanda immorabor, quæ inſignem Aëri mutationem inferre poſſunt, ac illum à ſua naturali mediocritate dejicere. Certum eſt enim, quod ſi Aër Reſpirationi idoneus eſſe debet, & conſequenter ad vitalia munera, neceſſe eſt, ut quandam ſervet mediocritatem, ut neque ſupra modum craſſus ſit, nec nimis tenuis, nam ſi tenuior ſit, ac rarior quam par eſt, Reſpirationi inidoneus eva-

*D 3 dit,

dit, ut Machina Boyeliana ſatis evincit, acteſtantur qui in editiſſimis Montibus difficiliorem experti ſunt Reſpirationem, quàm in imis Vallibus, id annotante Thoma Cornelio; ſi verò craſſior ſit, & ad ſaturitatem Vaporibus, & exhalationibus
de Cogn. An. & Aq. oppletus; ad Reſpirationis munus obeundum minimè aptus eſt, immò ſuffocationis periculum infert, ut ex eadem Machina Pneumatica patet, & Metallorum foſſores in fodinis ſæpenumerò experiuntur, qua de cauſa Hippocrates *Somnum in frigore cooperto*, ut ipſe ait, commendabat, nimirum, ut Valleſius, &
4. In 6. Ep. l. 2. Con. Med. 3 1. Ballonius interpretantur, dormiendum eſſe in amplo Conclavi, ſed corpore ſtragulis benè contecto, qua ratione facilior eſt anhelitus, nec à frigido Aere partes ſentientes pungente interturbatur ſomnus.

XXV. Notabiles autem in Aëre alterationes (non de iis loquor, quæ ſecundum Naturæ, leges, & varia Anni tempora ex neceſſitate fiunt, ſed de intempeſtivis) Venti potiſſimum, & imbres copioſi efficiunt: Solares enim radii ob æqualem, Solis ad noſtrum Verticem acceſſum Aërem ſemper æqualiter calefacerent, ſi is aliundè alterationem non ſuſciperet. Haud ſecùs Terræ exhalationes, ex paludibus, & ſtagnis, ſeu nimis uliginoſo ſolo eundem non rarò contaminant. In noſtro verò caſu Aërem à copioſis imbribus, & lutulenta Conſtitutione vitiatum fuiſſe exiſtimandum eſt, ſicuti etiam à Ventis Borealibus intempeſtivum redditum, qui cum Verno tempore, ac per totam ferè Æſtatem nunquam ſiluiſſent, Solarium radiorum vim hebetando, Vaporum à leni calore elevatorum diſcuſſionem prohibuerint, & volatiles Spiritus, quos in ſuo ad noſtrum Verticem acceſſu Sol quaquaverſum diffundit, versùs Auſtralem plagam retropulerint. Ex quo factum, ut iis in locis, ubi ſtatariæ fuerant Aquæ, Aër circà Veris principium tepeſcens, multos vapores, & tetras exhalationes in ſinu ſuo exceperit; Aër verò ſic pollutus, ac partibus volatilibus, quæ à Sole promanant, ulteriùs deſtitutus, dum intrà Corpora eorum qui his

in locis

in locis degebant, admitteretur, totius massæ sanguineæ crasim, & cæterorum fluidorum systasim naturalem perturbarit.

XXVI. Reor itaque à naturali suæ dulcedinis, & fluiditatis statu massam sanguineam descivisse, & crassiorem consistentiam, quam par est, acquisivisse; sicuti & proportionem ablatam inter Bilem, & succum Pancreaticum, illa quidem languidiori, hoc fortiori reddito. E' Cœlo potissimum Volatiles Spiritus in Terram defluere, è Terra verò, utpote succis mineralibus referta, continuò acidas particulas sursùm efferri, ingeniosum est Clarissimi Sylvii excogitatum, sed rationibus, & experimentis confirmatum. Tr. 10. Quarè cum in hujus Anni pluviosa, & frigida Constitutione Aer partium volatilium, & spirituosarum magna penuria laboraret, aliaque ex parte acidis particulis è terra lutulenta, ac veluti fermentata elevatis maximè abundaret, mirum non est, si postmodum intrà Vitæ hospitia exceptus talem diathesim induxerit; è qua tàm magna febrium propago emanarit. Acidam verò dyscrasiam potiùs, quam biliosam, & alchalinam in universum prævaluisse, duo potissimum evincunt, primum, quòd hoc Anno in tàm ampla Febrium segete nullam Synochum, nullam Febrem ardentem observare contigerit, alterum, quòd hujusmodi Febres, ut plurimum, veluti superiùs annotavimus, potius famelicæ fuerint, quam siticulosæ.

Nec miretur quispiam, quòd Tertianæ febris naturam ex prædominio Acidæ Mineræ potius deducam, quam Alchalinæ, qualis censetur Biliosus humor; nam ex quanam materia, quæso, in hac Constitutione tàm horrida, procellosa, ac media Æstate frigida, post usum ciborum pituitosi succi, ex quanam materia, inquam, tanta bilis copia gigni debuit, quæ sufficeret ad procreandam tam numerosam Febrium sobolem, ac illam tandiù alendam? Nec desunt Professores celeberrimi, qui ab hoc non multum dissentiunt, inter quos Ettmullerus, qui pro causa proxima Tertianæ febris intermittentis statuit fermentum salino-acidum, in legitimis quidem magis volatile, & in Colleg. Consult. Cas. 19.

activum,

activum, minus autem volatile, & ſubjecto viſcido irretitum in nobis.

XXVII. Præter Aëris malam Conſtitutionem, tamquam hujus Epidemici Affectus communiſſimam cauſam, aliæ quoq; nec parvi momenti in idem conſpirarunt, ſcilicet ut humores ad acidam dyſcraſiam diſponerent; nimirum prava alimenta ingeſta, ut fructus horæi à rubigali lue vitiati, nimia Piſcium ingurgitatio, edulii genus noſtris Agricolis inſolens, in quorum ſtomacho cibis fortioribus aſſueto facilè putreſcebat, hoc eſt, facilè aceſcebat, cum nullo evidentiori ſigno putreſcentia ſe prodat, quam per acorem; his addi poſſunt Puteales aquæ ex nimia illuvione cœnoſæ, & ſemiputridæ, ac denique Boreales Venti, qui Acidi nitroſi Promocondus appellantur. Ex his itaq; Communibus Cauſis, ceu Fontibus, harum febrium originem probabilius, quàm à quacumque alia deduxerim; neq; enim ad cœleſtes influxus recurrendum, quaſi Aſtra malignori lumine Ruſticanam gentem potiùs, quam Urbanam, veluti innocentiorem adſpicerent, cum præter id, improbabile ſit, quòd cœleſtes influxus tàm arcto ſpatio potuerint circumſcribi; ſicuti neq; ſubterraneæ exhalationes culpari poterant, cum Terræmotus nullus præceſſerit, neq; in hac noſtra magna Planitie Ciſpadana, & Tranſpadana extent Antra, & Terræ hiatus Charonei, è quibus pernicioſa effluvia poſſent erumpere, & Aerem inquinare.

XXVIII. Quòd ſpectat ad Cauſam internam, quam Conjunctam appellant, hæc non niſi in craſſam, & viſcidam pituitam, cui acidum fermentum hæreret, referenda erat, vel ſtabulantem in ſtomacho, ut placet Ettmullero, vel ductus laterales Pancreatis obſtruentem, ut ſtatuit Sylvius, quæ materia in Venas transfuſa, & partibus ſpirituoſis ſanguinis permixta febrilem efferveſcentiam excitaret; ut ut enim cruoris maſſa effœta ſit, & vapida, ſemper tamen aliquid oleoſi, & ſulphurei continet, quod ad flammulam vitalem alendam ſufficiat. Focus itaq; febrilis hoſpitabatur extrà Vaſa ſanguinea, quemadmodum

de feb. c. 17

Tr. 10.

dum

dum in febribus omnibus periodicis, cum alioquin perdifficile sit Intermittentes febres ab iis quæ verè Continuæ sunt distinguere, cujusmodi Febres Ignis nomine Divinus Præceptor insignire consuevit, ut ex variis historiis in libris Epidemiorum videre est. Non enim concipi potest, ajebat scientissimus Cartesius, quænam possit esse Circuitus causa, nisi materia quædam, quæ maturatione indigeat, antequam massæ sanguineæ misceatur, quæ per venas ad Cor delata potis est tot excitare turbas, & febrilem tempestatem ciere, quæ non alio pacto sedetur, quàm eadem hostili materia sub forma sudoris per corporis ambitum discussa, vel per Urinarias vias ablegata. P. I. Ep. 52. & 88.

XXIX. Rarum quidem esse, quòd Tertianæ febres Epidemicæ ex Aëris vitio observentur, ait Doctissimus Ettmullerus, de feb. c. 17 ac revera Febres, quæ alicujus pravi Seminii in Aëre latentis soboles sunt, nullum certum ordinem servare solent; multoq; rariùs est, quòd sint de genere Intermittentium: hoc Anno tamen hujusmodi febrium genus in hisce regionibus populariter grassatum fuisse, tàm Ruri, quàm in Oppidis (quamvis posteà ob diuturnitatem in continuas, & lentas migrarent) sat perspectum est. Haud absimilem Constitutionem, quæ in Anglia Anno 1658. ac magis per Rura, & Pagos, quàm per Oppida, & Urbes deseviit, Doctissimus Willis in suo Tractatu de Febribus describit; suæ tamen Febrilis Epidemiæ originem, & causam procatarcticam non Aeris Vitium Vir ille Peritissimus refert, sed potiùs in prægressam Constitutioné nimis æstuosam, & illi Climati insolentem; Febrem Tertianam intermittentem Epidemiã observavit quoq; Celeberrimus Bartholinus Hafniæ, An. 1652. sed & ipse illius causam calidissimæ & siccissimæ Æ- Cent. 2. stati, præter morem, & consuetudinem illius Cœli adscribit; Hist. An. 11. 56. hanc verò nostram Ruralem Epidemiam lubet referre in Constitutionem præhumidam, ac frigidam, huic Cœlo insolitam, ac simul in Aerem ob cœnosam colluviem vitiatum. Si enim hujus Epidemici Affectus causa esset ex totius Anni intempestiva Constitutione, quæ frigida, & procellosa toti penè Italiæ

communis fuit, non satis constat, quare hic popularis morbus, in humilioribus tantum locis, ac ubi stagnarint aquæ, sedem fixerit, & non ampliora spatia occuparit; cum tamen Incolæ cæterarum regionum, quæ ab hujusmodi atmosphæra remotiores erant, (ut totus tractus suprà Viam Æmiliam versus Colles) nunquam aliàs à Febribus magis securos se vixisse meminerint.

XXX. Qua de causâ porrò, à Constitutionibus tantæ siccitatis, quales, ut dixi, ad plures Annos experti fuimus, ad Constitutionem imbrium adeò feracem talis factus fuerit transitus, certè hic mihi *hæret aqua*, ut dici solet, & ad hanc veritatem eruendam *Delio natatore* opus esset. Nullus profectò Astrologorum, qui ex imaginariis Astrorum configurationibus futuros rerum eventus prædici posse existimant, tàm magnam illuvionem prædixit, neque postquam facta est, rationem ullam attulit, cur ita fieri deberet. Sint utique Astrorum in hæc inferiora Influxus, quos velle negare magnæ dementiæ esset, at
Ex Lãg.l 1. Ep.35. modus quo agant, id omninò indeprehensibile est. Rectè quidem Ptolomæus in libro qui *Aliarba* inscribitur, Stellarum effectus incertos esse, & varios pronunciavit, quoniam incertum est qua ratione materia subjecta influxum recipiat. Observandas quidem magnas temporum mutationes; Æquinoctia scilicet, & Solstitia, ut in illis, *neque medicamenta exhibeamus, ne-*
De A.e.Aq. & loc.30. 1.in 6.Ep. 3. De Diæt. n.2. *que uramus, neque secemus*, pluribus in locis monuit Hipp. sicuti etiam considerandos exortus Canis, Arcturi, & Pleiadum occasum, nam ut idem ait, *morbi his maximè diebus judicantur, alii perimunt, aut in speciem aliam transmutantur;* quare verò tàm magnæ alterationes, tum in magno, tum in parvo Mundo dictis temporibus fiant, scrutari velle, id esset merè divinare. Satis sit igitur quoad rem nostram, quòd hoc Anno tam magna, & insolita aquarum inundatio morbosam hanc Constitutionem invexerit, contrario prorsus modo, quo in Ægypto votiva Nili inundatio, miraculi adinstar, solet pestem abigere,
de Med. Aeg. l.1. c.18. quamvis Alpinus mutationem illam Aeris in salubriorem, statum

tum ad Nili incrementum subsequentem in Etesias videatur potiùs referre, quæ tunc temporis, Sole signum Cancri subeunte, & septentrionali plaga fumigante, flare incipiant, & Campsinos ventos pestis vectores repellant. Quæcunque ea causa sit ob quam Nilus, Ægypti Pincerna, salubritatem invehat, certum est tamen, ad illius incrementum morbos populariter grassantes decrescere, & in magna illa inundatione demergi; adeò verum est illud Celsi; *Differre pro natura locorum genera Medicinæ, & aliud opus esse Romæ, aliud in Ægypto, aliud in Gallia.* Annus jam agitur centesimus, ex quo haud absimilis inundatio Cispadanam, & Transpadanam Regionem occupavit, undè posteà subsecuta est summa Annonæ caritas, tritico in lolium converso, ut refert Paulus Crassus Corrigiensis, in doctissimo suo libello de Lolio; Inchoarunt autem tunc temporis circà Maji principium pluviæ, quæ posteà per totam Æstatem obstinatissimè perdurarunt. Observantur itaque per intervalla quædam eædem Temporum Constitutiones recurrere, sive in Astrorum vim nobis ignotam id referamus, sive in justam Dei vindictam, qui sicut olim Universali Diluvio totum Orbem puniit, ita particularibus eluvionibus quasdam particulares Regiones aliquandò plectat. in Prooem.

XXXI. Rubigalem luem non exiguam operam ad morbosam hanc Constitutionem contulisse superiùs dixi; at ne id gratis, ac veluti Dictatoriè pronunciasse videar, libeat in disquirenda, & examinanda Rubiginis natura paululum immorari. De Rubigine multa quidem Veteres scripsere, at de illa secundùm suæ Philosophiæ Systemata ratiocinati sunt; In sacris quoque Codicibus Rubiginis fit mentio, cum aliquando hac, veluti iræ suæ ministra, Deus populo suo fruges, & fructus omnes ademerit, ut illũ ad bonam frugem perduceret; nonnulli verò ex Recentioribus de hac peste aliquid scripsere, ut Ruellius, Levinus Lemnius, Ludovicus Vives, Langius, sed ea quæ à veteribus scripta fuerant recoxere. Vegetabilem itaq; Familiam suis morbis laborare, iisq; diversi generis, multosq; gravissimos Aucto-

Amos c. 4.
de Nat. stirp l. 2. c. 152.
de Occult. Nat mir. l. 3. c. 3.
l. 4. c. 21. in Com. de Civ. Dei.
l. 2. Ep. 10.

Auctores de iis ſcripſiſſe, ut Varronem, Plinium, Columellam, aliosq; jam ſatis perſpectum eſt. Rubiginem verò, frugum omnium, & fructuum communem morbum, ut illam Theo-
l.7.de H. Pl. c. 10. phraſtus appellat, adeò exhorruerunt antiqui, ut ad avertendam hanc peſtem ſibi Deum finxerint, quem Robigum, teſte
de re Ruſt. cap. p. Varrone, appellabant, unde Rubigalia feſta emanarunt, quæ
l. 18. H. N. c.29. à Numa Pompilio Regni ſui Anno XI. referente Plinio, inſtituta ſunt, & ad 7. Cal. Maji celebrabantur. Mactabant autem la-
De Cult. H. ctentem Catulum in hujusmodi ſacrificio, undè Columella:

Hinc mala Rubigo virides ne torreat herbas,
Sanguine lactentis Catuli placatur, & extis,

Litabant autem lactentem Catulum, eò quòd à Rubigali Numine, mediante maligno Canis Syderis influxu, putarent hanc labem in terras immitti; quare cæca ſuperſtitione, ac non niſi habita ratione nominis, id agebatur ſacrificium, ut ingenuè
4. Faſt. Ovidius:

Pro Cane ſydereo Canis hic imponitur Ara,
Et quare id fiat, nil niſi nomen habet.

XXXII. Rubigalia itaq; ſacra, ſicut & Floralia, ut cuncta benè defloreſcerent, inſtituta ſunt, ac celebrari ſolita, ſub finem Aprilis, propterea, quod hujusmodi tempore à Rubigine frugibus, & fructibus valdè metuerent, occidente tunc temporis Cane, Sydere per ſe vehementiſſimo, qui Occaſus ex Plinii ob-
l.18.H.N. c.27. ſervatione; tunc in 4. Cal. Maji incidebat. Obſervabant autem Veteres multa attentione Canis Occaſum, ubi nos vix Ortum, qui perſæpè credimus eodem tempore ubique inchoare dies Caniculares, veluti non rarò doctos alioquin, & celebres Profeſſores, ita quidem, ſed turpiter ſentientes, audire contigit, cum tamen juxtà diverſam latitudinem, quam variæ regiones habent, varii ac diverſi ſint Aſtrorum Ortus, & Occaſus, quod
1. in 1. Ep. non ignotum Galeno, qui tradidit, eodem quidem tempore omnibus in plagis fieri tum Æquinoctia, tum Solſtitia, Aſtro-

rum vero Ortus, & Occasus communes esse iis solum, qui sub eodem vertice habitant.

XXXIII. Hanc pestem Græci Ἐρυσίβην Latini Rubiginis nomine appellavere, sive à rodendo, ut Varroni placet, seu quod rubro colore fruges inficiat; Uredinem quoque seu Carbuncularem morbum vocavit Plinius, quòd fruges exurat, veluti hoc Anno contigit, cum fruges, & plantæ omnes carbuncularent, ut Pliniano vocabulo utamur. Hos equidem Rubiginis noxios effectus observare, & contemplari licuit, at quænam sit hujus pestis natura, & indoles, non tàm facile est decernere. Sapere ignis naturam, seu acrimoniam lixivialem, & Alcalinam ex Sale acri, & volatili, proclive quidem esset asserere; at multa obstant, ne in hanc sententiam eam. Gigni Rubiginem ex Rore, sed vitiato, serenis noctibus, vel in plenilunio, vel interlunio, quibus temporibus Luna frigidius lumen ad nos reflectit (cum in Plenilunio, Æstivo tempore, â nostro vertice multùm absit, in Interlunio verò totum lumen, quod â Sole recipit eidem regerat) antiquorum fuit opinio; cui recentiorum quoq; non pauci subscripsere, inter quos Ludovicus Vives in doctissimis suis Commentariis in librum D. Augustini de Civitate Dei, ubi scripsit, *Rubiginem esse Rorem putrefactum, fruges tenues corrumpentem, & friantem.* Generari utiq; Rubiginem ex Rore, serenis noctibus, (cum Ros non decidat nisi sereno Cœlo) & silente Luna, veritati valdè congruum videtur, nam re vera sub initium Junii propè Interlunium, signa Rubiginis observari cœpta in frugibus, & plantarum foliis, quæ parvis maculis nigricantibus distincta, puncticulari morbo laborare videbantur; argumentum evidens hujusmodi stygmata à Roris guttulis, ubi diù hæserant, fuisse inusta.

de Re Rust. — l. 18. H. N. c. 28. — l. 4. c. 21.

In Rore (quem Lunæ & Aeris filium Alcmon dixit, & à raritate ita appellatum Isidorus tradidit, eò quòd non sit crassus ut pluvia) multum liquoris volatilis Salini, ratione cujus abstergit, & alvum solvit, omnes docent Chimici, qui pro egregio menstruo ipsum commendant ad extrahendas omnium Vegetabilium Tincturas: ex eodem quoq; tradunt elici spiri-

Fung. in Ethy. Tr.

tum qui ad metalla dissolvenda efficax sit, quo spiritu utebatur Cnöfelius ad parandam Coralliorum Tincturam, ignita Corallia in Roris spiritum projiciendo. Vim hujus Salis sentiunt, qui manibus rorem tractant, aut nudis pedibus per campos, & prata rorulenta incedunt; nam manus, & pedes scabræ fiunt, idq; ob salinas, & nitrosas particulas, quæ cutim arrodunt. Vi quoq; pollere graciliora reddendi corpora tradit Plutarchus, ac propterea Mulieres habitiores illius usu nimiam polysarciam emendare. Sale saccharino pariter divitem esse Rorem, ut multis morbis opituletur, per analysim, & ignis examen se deprehendisse testatur Helmontius. Multa de Roris viribus scripsit in doctissimis suis Animadversionibus Excellentissimus D. Joseph Lanzonus, Medicus Ferrariensis, cui non parum debeo, quòd ea quæ in hac Constitutione ipse observavit, mihi per literas benignè communicarit.

ex Cramerô Diss. 5. c. 2.

Quæst. Nat.

de Imag. ferm. An. 141.

XXXV. Hæ sunt nativæ dotes matutini Roris, ac præsertim Majalis, in salubri tamen Constitutione, ac solo minimè uliginoso, nec palustri; at si ex malis temporum Constitutionibus, & noxiis afflatibus, seu pravis è Terra exhalationibus Ros vitietur, in Rubiginem degenerat, malum, quo nullum noxius est, & cui, ut ait Plinius, *non comparantur grandines, neque procellæ, quæ nunquam Annonæ intulere caritatem.* Gigni Rubiginem itaq; ex Rore existimo, dum multa nitrosa, & acida corpuscula è solo elata, & per aerem undequaq; dispersa, salinis particulis, quibus naturaliter Ros abundat, socientur, quæ simul in magno Aeris Receptaculo fermentata, & exaltata modo nobis imperceptibili, in liquorem coeant, qui posteà sub forma Roris deciduus & plantis inhærens, easdem maculis diversi coloris sugillet, uti apud nos factum his duobus Annis, cùm in priori, Plantæ omnes, & fructus rubris veluti peticulis, hoc Anno verò nigris laborare viderentur. Præpollere itaq; in Rubigine acrimoniam acidam, & corrosivam, haud absimilem Aquis stygiis, & Spiritibus Nitri, & Vitrioli, longè verisimiliùs, quam Alcalinam ex sale acri, & caustico, quando nulla

l. 18. H. N. c. 25.

causa

causa animo fingi possit, quæ in tam remissis caloribus hujus Constitutionis ustionem, & acredinem accersere potuerit.

XXXVI. Neque huic meæ opinioni quicquam refragari S. Scripturæ auctoritatem crediderim, dum apud Amos Prophetam fit mentio Rubiginis his verbis. *Percussi vos in Vento urente, & in Ærugine, multitudinem fructuum vestrorum, & Vinearum vestrarum, Oliveta vestra, & ficeta comedit Eruca.* c.5. cum non magis Austrini flatus sua caliditate, quàm

—— *Boreæ penetrabile frigus adurat.* Virg.l.1. Georg.

XXXVII. Displicet quidem, quòd eo tempore quo sæviit Rubigalis lues, aliquo experimento non pertentarim, ut certiùs illius naturam explorarem; siquidem nimis serò animum subiit cogitatio de hac Rurali Epidemia, & Rubigali peste describenda. Non destiti tamen, quin postmodum variis experimentis pervestigarim, num ea quæ mente excogitaram Veritati congruerent; expertus itaque sum variis liquoribus modò acidis, modò alcalicis, & lixivialibus, plantarum folia, flores, & fructus adspergendo, attentè observans, quis inde color emergeret; folia itaque recentia Fabarum, quæ apud nos circà finem Octobris seri solent, Spiritu Vitrioli irroravi, & non multò post flaventes maculæ, ubi guttulæ liquoris hæserant, apparuere; placuit autem magis in Fabis experiri, tùm quia in hoc leguminis genere vim suam magis exercuit Rubigo, tùm quia Theophrastus testatur, *Fabam inter legumina magis æruginem sentire.* l.4. de Cau. Plan. c. 15. Fabarum itidem folia liquore alcalico, & urinoso, ac lixivio acerrimo adspersi, neque notam ullam alicujus coloris inuri deprehendi. In aliis quoque Plantis, ac variis Oleribus, ut foliis Lactucæ, Brassicæ idem pertentavi, & ab acidis Spiritibus seu Vitrioli, seu Nitri, flavas maculas prodire, nunquam tamen nigras, observare contigit. Rubiginis itaque naturam in Acida potiùs acrimonia, quam Alcalica lubet statuere. Congruunt autem huic meæ opinioni ea quæ in strage Animalium evenere; nam, præter malam Aeris diathesim Brutis quoque noxiam, ob pascua rubiginosa Sanguine acidiori reddito, ac in

motu

motu suo præpedito, vel subitæ mortes integros greges Pecorum sustulere, vel obortæ sunt Variolæ, quas ex sanguinis stagnatione fieri, dum in orbem agitur, communis est recentiorum Opinio. Tubercula autem illa quæ in capite, collo, & cruribus pecudum visebantur, revera Variolas fuisse, licet profectò asserere, quandò nec figura, nec colore, nec liquore in illis contento, nec magnitudine, nec modo quo solvebantur, post suppurationem nigra crusta superstite, quicquam à Puerorum Variolis discrepabant. Nihilò seciùs eadem pascua infecta cæteris Animalibus cladem intulere. Sic Apes haud amplius ex florum calycibus nectareum laticem, sed acidum stagma delibantes, partim extinctæ sunt, vel aliò suas colonias transtulerunt. Pariter neque mirum, quod hoc Anno Cicadæ utplurimum taciturnæ fuerint, cum, præter remissum Æestatis calorem, qui illas ad cantum nequaquam cieret, vel nutritium Rorem nactæ non fuerint, (si tamen verum, quòd Rore pascantur,) vel quòd majori ex parte perierint. A Cicadarum obmutescentia malas Temporum Constitutiones prænunciari, scri-
de Post. c. 6 psit Doctissimus Mercurialis, qui Anno 1577. observavit in Agro Patavino, aut nullas, aut rarissimas Cicadas cecinisse, undè posteà gravis subsecuta est Epidemia. Cicadas autem re ipsa Rore nutriri fabulosum non esse reor, etenim non in Arboribus pernoctare, sed super solum ipsum, & in aprico loco ad Rorem faciliùs excipiendum, manè autem ad Solis ortum super Arbores evolare ex Agricola quodam didici, à quo cum sciscitatus essem, quare in Villa quadam, quæ Roboretum dicitur, penes Gabellum flumen, tanta sit Æstate Cicadarum copia, ut illic hujusmodi Insecti genus suum habere videatur Emporium, id fieri dixit ille, quia solum illud arenosum sit, in quo faciliùs quam in solo argilloso parva foramina efficiant, in quibus deponant Ova pro fœtura in secuturam Æstatem.

XXXVIII. Hæc omnia itaque Rubiginis naturam satis in propatulo statuere videntur, luem me herclè, & Animalibus, & Plantis valde perniciosam. Quare autem solæ Nuces Rubiginis

ginis noxam non senserint, id fortasse in causa fuit, vel quòd hujusmodi fructus gemino operimento sit munitus, vel quòd Corticalis substantia multo Sale Volatili abundet, qui diversam indolem ab Acido possidet. Succum è viridi cortice Nucis Juglandis, tamquam remedium â se repertum, & magnæ virtutis ad faucium phlegmonas tollendas, multis laudibus extollit Galenus; putabat autem ille, talem effectum præstare hunc succum, eò quòd vi adstrictoria polleret, & simul tenuium esset partium, ex tinctura pene ineluibili, qua manus tractantis inficit, partium tenuitatem deducens; vim autem adstringendi à salubri effectu, quem observabat, dum inflammationi mederetur; pro rato enim, ac veluti lege habebatur, quòd in principio Phlegmonis utendum esset repellentibus, & adstringentibus, ne pars ob laxitatem fluentem humorem tàm facilè reciperet, quod etiamnum apud non paucos Professores frequenti in usu est, quod num rectè, an perperàm, fiat, non est hujus loci disquirere. Hujus succi efficaciam ad inflammationes sanandas agnoscunt quoq; Recentiores, vim autem adstrictoriam prorsùs negant, immò vim dissolventem ipsi adscribunt, inter quos Leonardus è Capua, qui Corticem Nucum viridium multo Sale volatili divitem esse ait, & qui potis sit grumos Sanguinis dissolvere, & illius acetositatem emendare, quo pacto non sanguinis fluxum in partem adstringendo prohibet, sed sanguinis refluxum per Venas ad Cor referando promovet. Sicuti autem priscis ignoscendum, si ob ignoratum sanguinis circularem motum, non aptas interdum naturalium effectuum ætiologias afferebant: ita nostro huic sæculo gratulandum, de quo veriùs pronunciare libeat id, quod de suo ævo scripsit Plinius, scilicet *Non minus ingeniosam fuisse antiquitùs observationem, quam nunc rationem.* Ex Nucum viridi Cortice parari Decoctum in Anglia expertæ virtutis ad luem Gallicam perdomandam, quam Recentiores omnes in Acidi prædominio statuunt, nuper accepi à Cl. D. Nathan Lacy Medico Anglo, & insigni Anatomico. Cum itaq; Nucum puta-

6. de Cōp. Med. 2. l. c. 1.

Serm. 5.

l. 18. H. N. c. 29.

men multo Sale volatili abundet, mirum non est, si Rubigini obstiterit, & inclusum nucleum à communi lue præservarit. Atq; hæc de Rubiginis natura, & indole.

XXXIX. Modò superest, ut Symptomatum, & quarundam observationum perquirantur causæ; Adnotatum, vespertinis horis has Febres exacerbari consuevisse, unà cum Virium nocturna prostratione, ut ægri morituri viderentur, manè verò oriente Sole, veluti redivivos tantum virium habuisse, ut è lectulis exurgentes deambularent. *Quale est vesperi exacerbari, tale ipsius morbi, & cujuscumq; constitutionis ad se mutuò* ajebat Hipp. Vespertinæ itaq; exacerbationes morbi naturam superiùs descriptam, & causas morbificas satis indicabant. Virium autem dejectionem noctù factam, & matutinam earum veluti redintegrationem in Solis recessum & accessum, & acidæ Discrasiæ prædominium referendam putarim; Sole namq; occumbente, & volatiles spiritus per Aerem dispersos secum trahente, Spiritus Vitales Sanguinis ab Acido coagulante figebantur, unde Facultatum omnium torpor, qui porrò ab iisdem Solaribus radiis matutinis discutiebatur, non secùs, ac quando à brumali frigore fluentium aquarum cursus noctù intercipitur, qui postea à Sole novo lumine Terras lustrante, restituitur. In hac rerum Universitate nihil esse utilius Sale, & Sole scripsit Plinius; sic Celsus Leucophlegmatia laborantes Soli subjici oportere ajebat, utendumq; frictione manibus aqua madefactis, cui sal, & nitrum, & olei paulum esset adjectum. Mirum itaq; non erat, si in casu nostro à blando Solis calore liquato veluti pituitæ gelu, cruor solitum cursum per sua vasa repeteret, & consopitæ Facultates ad consueta munia exercenda revocarentur.

1. in 1. Ep.

l. 31. H. N. c. 9.

l. 3. c. 21.

XXXX. Præ cæteris notatu dignis observavimus inexpugnabilem harum febrium contumaciam, ut non solum omnem Medicorum industriam eluderent (cum neq; Venæ sectionibus, neq; Purgationibus, neq; Cardiacis quicquam auscultarent,) sed usu remediorum magis exasperarentur, quod

factum

factum existimo, ob malam Aeris diathesim, quæ Morbum aleret; quare, licet etiam opportuna remedia quandoq; adhiberentur, nihil remittebat morbus, immò sæviebat magis, ac satiùs profectò fuisset in multis hanc Camarinam non movere; tanti est Oraculum illud Hippocratis, quòd initio hujus Dissertationis attuli, nempè quòd *Hominis Natura interdum Universi potestatem non superat*, quæ Hippocratis verba si Medentes attentè perpenderent, tot Medicamentis ægros non fatigarent, in Epidemiis præsertim Affectibus, quorum vera Curatio non innotescit, nisi cum Busta plena fuerint.

XXXXI. Venæ sectio profectò in his Febribus non fuit saluberrimum remedium, nec quenquam novi, de quo dici potuerit cum Galeno, quòd illius Febris sanguinis missione jugulata fuerit; quin ubi pluriès celebrata est phlebotomia, magis attritæ sunt Vires, & Febres magis protractæ, ægros vel ad Mortem, vel ad Cachexiam deduxere. Cur autem in his Febribus tàm improsperè cesserit Sanguinis detractio, obviam est arbitrari, Massam sanguineam sale volatili, & particulis Spirituosis ob malam Aeris diathesim, & Diætæ errores effœtam, per Venæ sectionem pauperiorem redditam, unde major Acidi præpollentia, & Bilis depressio consequeretur, Febrisq; exinde protractior fieret. Venæ sectionem Febribus intermittentibus non esse per se aptum remedium, cum de foco febrili, qui extra Vasa sanguiflua larem habet, nihil detrahat, commune est recentiorum Assertum, sed solummodo per accidens convenire ajunt, quatenùs obviam iri possit multis symptomatibus, ac periculis, quæ in corpore præsertim plethorico nimiam effervescentiam subsequi possent, scilicet inflammationes, & Vasorum disruptiones, qualis fuit casus à Ballonio memoratus, de quodam nobili Viro, cui Tertiana Febre laboranti ob neglectam sanguinis detractionem ruptæ Venæ in quarto paroxysmo; & tanta foras sanguinis excretio est consecuta, ut eo ipso die illi obeundum fuerit. In hac verò nostra Rurali Epidemia sanguinis effervescentia non adeò magna fuit, ut de ejus-

[Margin: 9. Meth. c. 4.]

[Margin: l. 2. Epid. in Cóst. Æst. 1579.]

modi periculo metuendum esset, immò potius lenta, ex Acidi prædominio, & propter bilem enervatam, quæ in confluxu cum succo pancreatico, & cum lympha minus effervesceret: propterea V. S. non adeò proficuum fuit remedium, ut in prægressis præcedentium Annorum Constitutionibus, quas valde siccas, & æstuosas esse diximus, quare cum in iis valdè turgeret bilis, & sanguis facilè exardesceret, mirum non erat, si tunc adeò conferret V. S. & à periculis præcaveret, quæ nimiam sanguinis effervescentiam, & rarefactionem comitantur; assueti autem Professores Venam facilè tundere ubi constaret esse febrem, ac nullum alium scopum sibi præfigentes, quam solam caloris febrilis attemperationem, in hac Constitutione à cæteris toto Cœlo diversa, repetita Venæ sectione utentes, ægros persæpè in extremam perniciem præcipitarunt. Nollem equidem quòd quis me inter hæmophobos recenseat, sed neq; inter hæmatochitas numerari velim. Est ubi liberaliter sanguinem demamus, est ubi parcè, est ubi nihil, licet sit eadem affectus species. In Stymargi fabula usque ad animi defectum sanguinem detraxit Hipp. licet frigido Affectu laboraret, rationem autem addidit: *Oportet enim*, inquit ille, *devenire ad Oc-*
4. in 2. Ep. *casionem, & Occasionis initium.* Causa morbi nimirum est attendenda, ex qua potissimæ desumuntur indicationes. *Simili-*
8. in 6. Ep. *tudines parere errores etiam bonis Medicis, contrarium autem facere Causam*, monitum est ejusdem Hippocratis, nam re vera cognita causa, non tàm facilè à recto tramite, & legitima curatione deflectitur.

l. 2. Epid. Const. Æst. An. 1575.

XXXXII. Quærit idem Ballonius, Practicus olim celeberrimus Parisiensis, cur phlebotomia febres quasdam miraculi ad instar tollat, alias potiùs exasperet; paucis quidem respondet, at illius verba ponderanda sunt, non numeranda. *Febres*, ait ille, *aliæ sunt Venosæ, aliæ Gastricæ, idest, quædam phlogosim sequuntur potiùs Venosi generis, quam vitium humorum in præcordiis contentorum; quæ Venosi sunt generis hæ primo quoque tempore per phlebotomiam cessant, quæ alius sunt generis non facile* phlebo-

phlebotomia solvuntur, contrà potiùs cathartico egent. Tales erant Tertianæ istæ intermittentes hujus nostræ Constitutionis, erant enim potiùs Gastricæ, quàm Venosæ, ac propterea ad Venæ sectionem magis exacerbabantur, & contumaciores fiebant, magis autem prospere cesserunt purgationes, & vomitiones usu Emeticorum, quibus non rarò penitùs avulsus est febrilis fomes. Claudam hunc locum digna animadversione ejusdem Ballonii in eos, qui ut nil non agant, ex quacunque re occasionem captant mittendi sanguinis. *Nam si induxerint in animum* (inquit ille) *Venam reserare, & id cunctanter faciunt, si guttula sanguinis è nare fluat, tunc quasi trophæum reportantes, clamant oblatam legitimæ phlebotomiæ occasionem; si luculenta sit hæmorrhagia audaciùs secant, quia naturam copia gravari ajunt, si infrà modum sanguis fluat, compensandum istum defectum apertione Venæ contendunt.*

l. 2. Consf. Med. Hist. 4 in Com.

XXXXIII. Non minus disquisitione dignum est, cur in hac Constitutione tàm sæpè contigerit, quòd Tertiana simplex in duplicem migrarit ea ipsa die, qua secta est Vena. Id olim observarunt Amatus Lusitanus, & P. Castellus, nec quenquam scio, qui præter hos hujusmodi phænomeni, quod aliquando in praxi observatur, mentionem habeat: refert autem Amatus, cuidam Juveni 25. Annorum, Tertiana febre laboranti, cum Venam die intermissionis secuisset, vesperi febrem ex simplici factam fuisse duplicem, hujusce rei rationem reddit his verbis. *Nec enim credere est, ob sanguinis extractionem ex simplici duplicem factam fuisse, quum dubio procul nisi sanguis extractus esset, in Tertianam continuam futurus erat morbus;* hujusmodi excusationis genus plerique Medicorum nostris etiam temporibus in promptu habent, quotiescunq; ex aliquo malè administrato remedio pejus Æger se habeat; statim enim obtrudunt, quòd multo deteriùs se haberet, nisi tali remedio usus fuisset; meliorem itaq; Ætiologiam, & ævo nostro accommodam perquiramus; puto ergo in illo casu (sicuti & in nostra Constitutione) culpandam potius Venæ sectionem, quàm Febrem,

Cent. 1. Cur. 11.

brem, quæ ex ſui natura proclivis eſſet, ut in Tertianam continuam migraret. Refert Amatus Juvenem illum vigente Autumno ægrotaſſe, ſanguinem in prima pelvicula exceptum atrum fuiſſe, in ſecunda rubicundum ſine ulla aquoſitate: rationi congruum eſt igitur in illo Juvene ob prægreſſos Æſtatis calores, partes magis ſpirituoſas, & volatiles ſanguinis fuiſſe abſumptas, ac poſteà maſſam ſanguineam Autumnali tempore in acidam dyſcraſiam degeneraſſe, eo prorſus modo, quo Vina poſtquam per æſtivos calores ebullierint, Autumno facilè aceſcunt, ut ex atro ſanguine 1æ. pelviculæ patebat, nam ſanguis 2æ. rubricundior erat, quia arterioſus: ſecta itaq; vena, & Syſtaſi cruoris magis debilitata, ac depauperata, mirum non fuit ſi Acidum prævalens, ac veluti ſine Adverſario licentiùs inſultaret, ex quo Tertiana ſimplex in duplicem tranſierit. Convaluit autem Juvenis ille poſt bonam purgationem ex pharmaco, nam Febris illa fortaſsè fuit potius *Gaſtrica, quàm Venoſa.* In hac verò Conſtitutione non ab exhauſtu ſpirituum ob nimium æſtum maſſam ſanguineam acorem contraxiſſe arbitror, ſed potiùs ob frigidam Anni Conſtitutionem, ac Diætæ errores, obruta Bile, & concentratis partibus cruoris magis ſpirituoſis, Acidum Stomachi fermentum, & ſuccum Pancreaticum magis viguiſſe, & poſt celebratam phlebotomiam vim majorem acquiſiviſſe, unde Febris ſimplicis in duplicem Tertianam fieret converſio.

XXXXIV. Culpanda itaque potius in his caſibus eſt Venæ ſectio tamquam non aptum remedium, quàm quicquam aliud, quod idem ſenſiſſe exiſtimo P. Caſtellum (ſi rectè memini, & in Adverſariis meis benè adnotavi) in aureo ſuo libello de Abuſu Venæ ſectionis, quem libellum mihi olim Romæ oſtendit D. Antonius Maria Rubeus, Præceptor meus, Vir Doctiſſimus, & immenſæ Eruditionis, aderatq; Excellentiſſimus D. Hieronymus Braſavola, nunc Romæ Profeſſor celeberrimus, & mihi conjunctiſſimus, cum tunc in Urbe ageretur, quare interdum contingat, quòd Tertianæ ſimplices, ſanguine die intermiſ-

termiſſionis detracto, duplices evadant. Opponet, ſcio, aliquis harum Febrium propenſionem, ut in duplices tranſirent, cum ſponte, ut ſuperius dictum, ſub initium Æſtatis Tertianæ omnes ſimplices duplices factæ fuerint; at regeram ego, nullas ferè duplices Tertianas toto Veris tempore viſas eſſe, tùm Ruri, tùm in hac Urbe, niſi eas quas Venæ ſectio geminarit; quare non video, quomodo ab hoc crimine Phlebotomia tamquam innocens poſſit abſolvi.

XXXXV. Eandem ob cauſam, nihilò ſeciùs quam Venæ ſectio, noxius fuit in hac Conſtitutione Aquæ uſus; etenim in frigida, & humida tempeſtate, Bile valdè refracta, & Acido exuberante, quid opis expectandum erat in his Febribus ab aquæ potu? non niſi meherclè, ut Aqualiculo infracto, & diſtento, Cacochylia cumularetur, ſanguis pigriori lapſu per ſua Vaſa flueret, ac tandem Cachexiæ, & Hydropes ſuccederent. Novi Juvenem in hac Civitate, qui in Hydropem aſcitem incidit, cum illi Tertiana Febre laboranti ſuaſiſſet Medicus, ut biberet quantum vellet, immò interdum coegiſſet. Succurrit mihi in hanc rem Terentianum illud, ubi Medicus in Scenam inducitur. in Andr. Act. 3. Sc. 2.

Quod juſſi ei date bibere, & quantum imperavi date,
Mox hùc revertar.

Multòque magis noxius fuit hoc Anno aquæ uſus, ac Ruri præſertim, quòd ob pluviarum aſſiduitatem, aquæ cœnoſæ, & graveolentes eſſent; in hac verò Urbe non adeo gravem noxam intulit aquæ uſus, hæc enim Civitas puriſſimos habet Fontes, & admirandæ originis, quorum Fontium hiſtoriam brevi editurum me ſpero. Invaluit autem apud Noſtras Opinio, quòd Venæ ſectioni, & Aquæ potui, tamquàm duabus ſolidiſſimis Columnis, tota curandarum Febrium Moles innitatur. At nùm id rectè? Profectò in hac Conſtitutione neutrum ex uſu fuit. Haud ſum neſcius ſcripſiſſe Hippocratem, *Aquam non præſtare bonum alimentum igni;* at nomine ignis intellexit 4. de Morb. n. 25.

Hippo-

Hippocrates Febres continuas, & essentialiter tales, non verò intermittentes, summatim *Venosas, non Gastricas*. At forsan aliquandò si otium suppetet, de Aquæ abusu in Febribus aliquid conscribam.

XXXXVI. Verùm quali potu, inquiet aliquis, utendum erat in his Febribus? Ego certè Vini usum rarò, quòd sciam, interdixi, immò suasi, ut modico Vino uterentur, eoq; non oligophoro, sed mediocriter generoso, multosq; ab Orci faucibus hoc solùm Cardiacum eripuit; Bilis enim erat potiùs acuenda, quam sufflaminanda, & partes sanguinis spirituosæ in motum ciendæ, quod præstare poterat Vini usus, & ea remedia quorum vis in Alcali volatili sita est, quod solo naturæ ductu in agro Mantuano fecere Agricolæ, qui suis febricitantibus Allia, & Cœpas cum salubri eventu præbuere. Morbos quosdam Chronicos, pravis eduliis (sed quæ verè in censu Medicamentorum, casu potiùs, quàm arte repertorum reponi debeant) aliquandò sanari compertum est; sic diuturnas Quartanas Allii usu cum multo meraco sanatas observarunt
c. 59. Antonius Benivenius, & Amatus Lusitanus, Vino autem ge-
Cen.2.Cur. 42. neroso, potiùs quàm tenui, utendum duxi, nihil metuens à febrili effervescentia; in hoc enim sæpiùs peccatur, quod rem agi sine periculo creditur, si Vinum tenue in diuturnis Febribus, & chronicis morbis permittatur; at hujusmodi Vina ut plurimum acidiuscula sunt, & acorem sanguinis exaltando,
l.2.Cō.27. morbi causam deteriorem efficiunt; quem errorem notavit olim Crato, qui in Podagra sicuti Vinum meracum, sed in modica quantitate commendat, ita Vina tenuia improbat,
p.2. de An. quæ Venas multa serositate impleant, quod idem sentit Willis;
Brut.c.14. sicut enim à Vini spiritu dulcificantur Spiritus salis, ac nitri, ita quoque à Vini generosioris temperato usu Sanguis ad acorem vergens dulcescit. Variantibus itaq; Temporum Constitutionibus varianda est methodus, & ut ait Sulmonensis Poêta,

Nam

Nam quoniam variant morbi, variabimus artes,
Mille mali species, mille salutis erunt. de Rem. Am.

XXXXVII. Sic neque Peruviani Corticis usus hoc Anno, ut superiùs annotavimus, admodum salubris fuit, immò in extremum Vitæ discrimen Ægros non rarò deduxit. Id ego in non paucis observavi, sed præcipuè in nobili Virgine, quæ cum ad 40. dies duplici Tertiana conflictata fuisset, & post solita remedia administrata, ex meo consilio, assentiente quoque Excellentissimo D. Antonio Abbate Serenissimi Ducis Nostri Archiatro, Chinam Chinam sub forma boli assumpsisset, cum in Vino infusam respueret, postmodùm stupida, & comatosa evasit, cum pulsu adeò exili, ut vix perciperetur, ac trium dierum spatio in tali statu perstitit, donec soliti proxysmi redeuntes stuporem discusserint. Insalubrem autem fuisse hujus remedii usum crediderim, eò quia, cum massa Sanguinea multis cruditatibus scateret, ac crassiorem haberet consistentiam (ut ex sanguine per Venam sectam educto satis patebat) ideoq; segnis esset ad motum, quotidiana illa febrilis effervescentia esset loco remedii, qua cessante, fieret quædam veluti in Vasis stagnatio, & congelatio, undè functionum Animalium torpor, & Vitalium quoque interceptio; adeò verum est illud Celsi, l.3. c.9. quòd febrem lentam interdùm augere oporteat, *fortasse enim,* ait ille, *curationi opportunior fiet.*

Scio equidem hujusmodi doctrinam non solum plerisque Medicorum, sed etiam aliis, qui Artem Medicam non profitentur, esse suspectam, ut ipsi Senecæ, qui beneficium sanationis levioris morbi factæ, à graviori morbo exprobrat his verbis. l.6. de Bene c.36. *Multi quos auxerant morbos, & irritaverant, ut majori gloria sanarent, non potuerunt discutere, aut cum magna ægrorum vexatione vicerunt.* In hac tamen Constitutione experientia ipsa satis evicit, febrilem effervescentiam stimulandam potiùs fuisse, quam frænandam, & usum calidorum magis profuisse, quam frigidorum; sicuti in historia Polycratis, vice versa, 5.Epid.28

frigida magis, quàm calida juvisse scripsit Hippocrates, innuens hoc dicto Divinus Præceptor, non tanti faciendum præconceptum de natura morbi judicium, ut illud ipsimet Experientiæ in contrarium reclamanti velimus præferre. Observatum est tamen fœliciori eventu exhibitam Chinam Chinam Agrestibus, quam Oppidanis, & Urbium Incolis; Gens enim rusticana ubi tantillum à morbi fasce levata est, illicò laboribus, & exercitiis se dedit, quare non erat metuendum, ut tam perniciosi effectus in iis consequerentur, quales in Urbanis observabantur. Sic Doctissimus Ettmullerus tradidit, non tàm facilè pati recidivas post assumptum hoc febrifugum homines exercitiis, ac laboribus deditos, sicuti desidiosos, & otio innutritos. De hac nostra itaque Constitutione libet proferre id quod olim de quadam simili scripsit Hippocrates, ingenua certè confessione, more tamen magnorum Virorum, & magnam rerum fiduciam habentium. *Nihil memorabile proderat, non Ventris turbatio, non Venæ sectio, neq; quæcumque alia tentavi.* 7.in 6.Ep.

XXXXVIII. Nullas Febres Synochas, vel Ardentes hoc Anno, quod sciam, observatas diximus, sicuti paucas Quartanas: de prioribus quidem non est quòd miremur, nam partibus spirituosis, & ad conflagrationem aptis non adeò turgebat massa Sanguinea, immò crassis, & frigidis succis abundabat: sic Vina tenuia, & acidiuscula non tàm facilè fervorem concipiunt, veluti Vina generosa, ubi Æstivum calorem, senserint; magis quidem mirum est, quod in tanta Febricitantium frequentia tam pauci visi sint Quartanarii, idq; magis, si verum esset quod nonnulli asserunt, non nisi ex majori visciditate materiæ differre Quartanas à Tertianis. Consuetam itaq; Febris Quartanæ genesim animadvertens, & hujusmodi Febrem, tamquam fructum Autumno maturescentem, considerans, cujus uberior est proventus, cum Æstas magis fervida, ac torrida præcesserit, propterea rationi congruum est, quòd in hac Constitutione frigida, & humida, in qua non multa

multa fieret partium ſeroſarum per Cutis poros difflatio, ſuccum Pancreaticum ad eum fixitatis gradum, qui ad quartanarium circuitum requiritur, evehi non potuiſſe, ſeu quidquam aliud defuiſſe, quod humana imbecillitas aſſequi nequit, cum nihil ſit quod ipſos Medicinæ Proceres magis transverſos agat, quàm perveſtigatio cauſæ, cur ſtatis horis recurrant febriles paroxyſmi, ac tam exactè, ut ipſa Automata aliquando ſuperent.

XXXXIX. Verminationem in his Febribus ſatis familiarem, & præſertim in Ruſticana gente ſuperiùs recenſuimus, cujus rei cauſam fuiſſe reor, tum prava Alimenta putrefactioni obnoxia, qualia fuere Piſces, & fructus horæi; tum Ventriculi fermentum ex mala conſtitutione vitiatum, & improportionatum ad cibum rectè ſubigendum; quare Vermium ſeminibus, ſeu ut lubet Ovulis, quæ in alimentis ipſis laterent, integris manentibus, & à tenui calore fotis, mirum non fuit, ſi facilè in magna copia prodierit Verminoſa ſoboles. Uſum Chinæ Chinæ valdè proficuum ad necandos Vermes expertus ſum, quod præſtare ob inſignem amarorem, quem poſſidet hic Cortex, non abs re crediderim, ſi tamen tutior eſt Praxis, quæ Verminoſos Affectus curat per aloëtica potiùs, quam per ſaccharata, & mellita. Haud ſum neſcius, apud Noſtrates quoque facta fuiſſe experimenta, & obſervatum, quod Lumbrici in aqua ubi diſſolutum fuerit Mel, vel Saccharum, citiſſimè moriantur, in amariſſimis verò liquoribus ad integros dies vixerint; aſt ab iis quæ extrinſecùs apparent medicamentorum vires metiri velle, non adeò tutum exiſtimo, quin errandi periculum ſubſit. Suſpicari enim licet, quòd medicamenta propinata, quæcumque ea ſint, iis quibus armantur viribus citò ſpolientur, dum primò cum ſtomachico fermento, cujus vim transmutativam nemo non novit, mox in Inteſtinis cum Bile, qui humor ſuapte natura ferox eſt, & cum ſucco Pancreatico ſpiculis armato congredi debent; quod ſi ulte-

riùs pervadant, cum lympha quoq; in communi Receptaculo iisdem ſit concertandum. Sic Crocus Martis, qui aperitivus dicitur, ut notat Juncken, niſi acidum ſuperfluum reperiat in Ventriculo à quo ſolvatur, Adſtringens evadit. Id ipſum quoq; teſtatur Chirurgia Infuſoria, qua conſtat, quod liquor purgans in Venas Canis infuſus magnam excitat purgationem, nullam verò, vel paucam, ſi per os idem liquor, vel in majori doſi, injiciatur, idq; ob Acidi copiam, quo Caninus ſtomachus abundat, quod Acidum vim catharticam, & emeticam potenter infringit. Hanc ob cauſam Venena quædam, ut ait Celſus, non guſtu, ſed vulnere nocent, & Pſylli è Serpentum morſibus venenum innoxiè exugebant. Quot verò, & quantas ſubeant mutationes medicamenta per os aſſumpta, dum varias corporis regiones præterlabuntur, ingenioſiſſimè explicat Bellinus, ut nihil præſtantiùs. Reor itaq; ex medicamento aſſumpto, & ſuccis quibus commiſcetur, gigni novum concretum, è quo illæ operationes, quæ poſtea conſequuntur, promanant, & quæ ſolius medicamenti efficaciæ ſolent adſcribi.

in Chim. Exper. Sect. 5. c. 6.

l. 5. c. 17.

de ſang. Miſſ. prop. 9. de med.

L. Poſtquam hujusmodi Febres miſeros ægrotantes diù fatigaſſent, diximus, nonnullis apparuiſſe Parotides, quibus, licet ſuppuratis, eadem tamen pervicacia Febres perſtabant. Id equidem magnam humorum cruditatem in toto Venoſo genere ſignificabat, ſed hanc non eſſe potiſſimam harum Febrium cauſam, & fomitem ſatis demonſtrabant, qui Fomes, in Ventriculo, & Pancreate præcipuè ſedem fixerat. In nonnullis pariter poſt multos Febriles paroxyſmos ſupervenerunt Diarrhœæ, ac Dyſenteriæ, irritata ad expulſionem Natura, tum à copia, tum à pravitate ſuccorum; neque enim hæſitationi locus, quin etiam aliquando malignum quid ſubeſſet in his Febribus, quamvis intermitterent; plures tamen ſuſtulit Diarrhœa, quam Dyſenteria, eò quòd forſan in iis qui Diarrhœa laborarent communicata eſſet labes maſſæ ſanguineæ, quæ ſerum acre per glandulas inteſtinales excerneret, in iis verò

qui

qui Dyſenteria vexarentur, mali fomes eſſet extrà Venas, viſcida nempe, & acida pituita Inteſtina abradente, & excoriante. Frequentes porrò fuere Recidivæ non ſolum ob diætæ errata, ſed ob communem cauſam, Aerem nempe vitiatum, qui febrile Miaſma ad aliquod tempus conſopitum in novos motus, & exorbitantias cieret; eandem quoque ob cauſam adeò contumaces fuerunt hæ Febres, cum nihil ſufficeret ad abſtergendam labem illam, quam Aer continuò inſpiratus, ferè ineluibilem redderet; adeò gravis eſt Morbus, quem Cœlum fecerit. Sic pacari non viſa eſt Affectio, niſi cum ſub Anni finem humidæ, & nebuloſæ tempeſtati ſicca, & ſerena ſucceſſit: quare ſicuti ex Hippocrate, *Quicunque Morbi Æſtate augeſcunt, Hyeme deſinere ſolent*, idque non niſi ob naturalem Temporum mutationem, ita in hoc Epidemico Affectu optimi remedii loco eſſe cœpit Aeris in vitalem temperiem reſtitutio. de N. Ho. n.17.

LI. Præ multitudine ægrotantium tàm ex genere Agreſti, quam Urbano paucos interiiſſe ſuperiùs monuimus, quod ſanè præter opinionem Medentium contigit, qui majorem ſtragem pertimeſcebant. Duas potiſſimùm ob cauſas in Epidemiis Affectibus pereunt homines, vel ob humorum διάχυσιν, vel ςάσιν, ut ipſis vocibus Hippocraticis utar; id eſt vel ob Maſſæ Sanguineæ diffuſionem à Sale acri, & Alcalico factam, vel ob ejusdem concretionem, ab Acido exuperante; frequentiora tamen funera ſanguinis διάχυσις, quam στάσις ſolet inferre: propterea, graſſante peſtilentia, ut plurimùm Acida primas tenent. Cum ergo in hac noſtra Conſtitutione Acidum quidem præpolleret, ſed non earum eſſet virium, reluctante præſertim Febrili efferveſcentia, ut potis eſſet, lethalem ſtagnationem inducere, ac fluxum & refluxum Sanguinis prohibere, hinc eſt quòd, licèt hominum myriades eodem tempore decumberent, pauci in Libitinæ cenſum venerint. Sic mirum non eſt, quòd Fœminæ, & Pueri ob molliorem habitum, & vitam minùs actuoſam, hujus Epidemiæ vim magis ſenſerint, 7. in 6. Ep.

rint, ac multò magis lactentes Pueri, in quorum venis, ob lac vitiatum, & ad coagulationem aptum, faciliùs sanguinis statio succederet; sic narrat Hippocrates in quadam Constitutione,
3.in 1.Ep. *ex laborantibus mortuos esse maximè Pueros, Adolescentes, vigentes ætate, glabros, subalbidos, & qui in socordia vixerint.* Fiebant autem Pueri Icterici ob Hepar obstructum à viscida pituita redundante, ac à febrili calore in motum concita, quæ in Hepatis substantia defixa, Bilis secretionem prohiberet, cujus signum erat, quòd in omnibus tensum, ac durum Hepar persentiretur; sero autem acri, & acido in Cerebri membranas transfuso, convulsi moriebantur, morbo alioquin Pueris familiari, sed huic Constitutioni magis proprio, utpotè valdè aptæ ad acorem massæ sanguineæ conciliandum.

LII. Si verò quærat aliquis, cur hæc mala Constitutio Agricolas magis, quam Oppidanos, & Urbium Incolas vexarit, videtur satisfieri posse dicendo, potissimam causam fuisse Aerem à fœdis exhalationibus vitiatum ob nimiam illuvionem, quæ campos, & Agricolarum domos inundarit, non sic Urbes, & Oppida in editioribus locis posita; huic causæ addi poterit Victus pravus, & insalubris, ac præsertim nimia Piscium ingurgitatio, alimenti genus Colonis nostris insuetum, & quod in illorum stomacho facilè putresceret. Scio equidem à non vulgaribus Medicis Pisces ægris quoque exhiberi solitos, tamquam laudabile alimentum, ac multò magis sanis corporibus; verum, ut ait doctissimus Plempius, illorum usus *Athletis non con-*
de Togat. Val. tuend. c.4. *venit, non castra sequentibus*, non Agricolis addam ego, quibus utilior est caro bubula, & suilla. Id ipsum testatur Galenus, qui
2. de Alim. fac. c.30. Piscium usum in hominibus otiosis, senibus, & ægrotis commendat, non sic verò in iis qui corpus exercent; his addendum, quod sicuti Pisces, qui in rapidissimis fluviis capiuntur, ex Athenæi sententia, omnium sunt optimi, ita hi essent omni-
l.8.c.9. um pessimi, quòd in aquis stagnantibus fieret illorum captura.

LIII. His quoq; causis accenseri possunt labores, & exercitia sub assiduis imbribus, unde pororum Cutis constrictio,

sudoris

ſudoris parcitas, ob frigidam, & humidam Anni intemperiem, cum aliàs per Æſtatem ſub aſſiduis laboribus copioſiſſimè ſudare conſueviſſent, quas cauſas in Oppidanis, & Civibus, qui meliori victu utuntur, nec Aeris injuriis ſunt ita expoſiti, non tàm facilè, quis reperiat. Sedes præterea hujus Ruralis Epidemiæ à Civitatibus, & Oppidis majoribus circumſcribi videbatur; quare Mutina, & Regium, eò quòd eſſent veluti in circumferentia, & Appennio proximiores, minus hanc labem ſenſere, magis autem Ferraria, & Oppida Mantuanæ Ditionis, Pado proximiora, ubi major fuit infantilis clades, quemadmodum à variis Profeſſoribus, ac aliis per literas accepi. Magna verò hæc Planities his locis circumſcripta, & tota Colonis oppleta, in cujus ſinu ad longum tempus ſtagnarant aquæ, hujus Epidemii Affectus Sedes, ac Domicilium fuit.

LIV. Circà cæterorum Affectuum examen, qui has Febres comitati ſunt, quales fuerunt Apoplexiæ, Epilepſiæ, Catarrhi præfocativi, Cachexiæ, & Hydropes, non multùm immorabor; ejusdem enim Conſtitutionis ſoboles fuerunt, & Acidi prædominium ſignificabant, vel ſanguinem, & reliqua fluida coagulantis, vel nervoſum Syſtema occupantis; hæc omnia itaque veriſſimum eſſe Divini Senis Oraculum comprobarunt, quòd: *Morbi in pluviarum multitudine magna ex parte fiunt, febres longæ, alvi profluvia, putredines, morbi comitiales, apoplexiæ, & anginæ.* 3. Aph. 16.

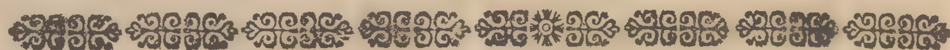
LV. Ut autem circà res venturas Conjectoris quoque partes agamus, ſupereſt videndum, nùm ſperare liceat, poſtquam pacata eſt non parum hæc Affectio, an in totum ea deſitura ſit, an potiùs hæc eadem, vel deterior exſuſcitari poſſit. Sperare licet utique, malam hanc Conſtitutionem emendandam, cum poſtremi hi duos Menſes cum perpetua ferè ſerenitate, & Aeris tranquillo ſtatu Annum jam clauſerint, nam ut ait Montanus, *Tempora conſequentia ſecundum naturam exiſtentia corrigunt vitia præcedentium præter naturam exiſtentium;* at metus ſubeſt, ne ob aliquam Annonæ caritatem infœlices Coloni, in p. Epid.

qui

qui ad ſedandam latrantis ſtomachi rabiem atro pane, & conJeven. Sat. 5. fuſaneo uti cogentur;

(Nam tener, & niveus, molliqué ſiligine factus,
Servatur Dominis,)

Metus inquam ſubeſt, ne proximo Vere, & Æſtate novis calamitatibus vexentur. Sic in Æno Civitate Thraciæ, ex Hippocrate,) 4. in 1. Ep. *uſu leguminum continenter utentes Fœminæ, & Viri* 3. Aph. 16. *crurum impotentes fiebant*, quam hiſtoriam citat Galenus, aitq; ſæpè evenire, ut ob caritatem Annonæ exitiales morbi oriantur. Vox Λιμός, quæ famem ſignificat, non niſi per ſolam diphthongũ diſcrepat ab ea quæ pernicioſam Epidemiam denotat, unde effluxit dictum illud Ἐκ λιμοῦ λοιμός. Quamvis enim Edulia mali ſucci videantur aliquando ſat benè concoqui, attamen ut egregiè monet Galenus, de Alim. Facil. 2. c. 6. *Nobis non advertentibus, pravus ſuccus ex ipſis poſt longum tempus in Venis colligitur, qui poſteà exiguam ad putredinem occaſionem nactus, febres malignas accendit.* Quodcunq; malum avertat Divina Clementia, & priorem ſalubritatem huic Cœlo reſtituat.

TAlis fuit Anni M. DC. LXXXX. apud nos Conſtitutio, atque hæc indoles Epidemii Affectus, qui Colonos noſtros, & Urbanos quoque afflixit; divinarint jam Aſtrologi pro ſuo lubitu, & ex ſyderalibus ſchematiſmis Anni, qui modò ſucceſſit, præſagia deduxerint, quòd ego ejusdem, poſtquàm curſum ſuum abſolverit, ſi fata dabunt, medicam hiſtoriam conſcribam.

GALEN.

GALENISTARUM
HYPOTHESIS
Adverſus Recentiorum Placita Confirmatio

FACTA

AB

ANTONIO VINCENTIO
MAJOLO FAVENTINO

Utriusque Univerſitatis Artiſtarum
Priore,

Dum Medicinæ operam dabat

Sub Excellentiſſimo

PAVLO DE MINIS

In Archigymnaſio Bononienſi Medicinæ Lectore.

Bononiæ, Typis Joſephi Longi 1674.
Superiorum permiſſu.

LECTORI BENEVOLO.

HOcce, quod à me ruditer expoſitum, Lector Candide, opuſculum cernis, principalis Democraticorum nunc nonnullorum etiam Medicorũ hypoteſis confutationem anhelat; Siquidem, ut ex Præceptore Galeno, ſi ubi deſinunt Phyſici, ibi incipiunt Medici, phyſicos anteà greſſus rectà dirrigere, ut tutiorem indè in Medellis tramitem proſequamur, eſt animadvertendũ. Et porrò data per Illos potiori corpuſculorum figuris actiuitate, qualia, quantaque naturalium phænomenum inexplicabilia fiunt? Quales, quantæq; obſcuritatum ambages hujus ſectatorum imaginationis ingenium fallunt? Licet ne Medicis quæ minùs probabilia monſtrantur, tamquam veriora in Methodo fundamenta ſtabilire? Tu interim, Beneuole Lector, hæc à me compendioſè conſcripta libenter lege, & vti Veritatis amator, quæ tibi credenda videntur prouidus amplectere, ac aſſiduum in me ſtudendi deſiderium recognoſce, dum tuæ Virtutis, ſeù Ratiocinii munificentia ea quæ abundè in hoc Primo partu deficiunt amicabiliter non inuidè corrigendo, vt præcor, ſuppeditabit. Vale.

QVÆSTIO
An Corpuſcula ſint actiua ratione figuræ.

Vm Democratica ſententia ab Ariſtotele libris phyſicorum, nec non à Galeno libris de elementis confutata, & e Scolis eliminata, rurſus à Chymicis, & Medicis Scolis acceptata fuerit, potioraq; euertat, vtpotè etiam à multis, potioribus incognitis, recognita, jure meritò diſcutiendam propoſui.

Et quidem videtur ex una parte dicendum affirmativam Democriti ſententiam à Medicis eſſe amplexandam.

Primò quia actiuitate figuræ optimè explicant Medici purgationes à medicaminibus in ſanguine factas (ſicut enim ex iniectione diverſorum in diverſis menſtruis diverſa præcipitantur ratione figuræ, ſic ſulfur ſolutum à menſtruo ſulfureo, ſiue ſpirituoſo aqua communi præcipitatur, Lac accidis fundum petit, ſic mineralia menſtruis ſalinis ſoluta ſalium infuſione ad fundum deturbantur) ità diuerſæ fiunt purgationes, quod autem præcipitationes ope figurarum fiant, patet, nam iſtis adhibitis, ſiue calidis, ſiue frigidis ſemper iidem habentur effectus.

Secundò actiuitate figuræ explicantur optimè omnes, quæ in ſanguine, & excretis, varietates obſeruantur tum in primis, tum ſecundis qualitatibus mediis medicaminibus; ſic enim ex iniectione olei victrioli in Tinctura violacea cæruleus color in cocineum mutatur; ex poſitione ferri in aqua forti frigus in intenſum calorem mutatur; quæ omnia ratione figuræ neceſſario

cessario consequuntur, cum ex horum simul positione sub qualibet temperie existentium semper idem emergat effectus.

Tertiò quia actiuitate figuræ optimè explicantur à Chymicis plures operationes in naturalibus, cur verbi gratia aqua fortis siue calida, siue frigida exedat argentum, relinquat aurum intactum, & eadem alterata sale armoniaco aurum dissoluat, & intactum relinquat argentum.

Quartò ex iisdem in specie, & sola differrentibus figura, vt ex frustulo argenteo rotundo, & acuto fiunt in Sensorio diversæ passiones vitales, ergo si præcissa figura non datur diversitas in illis sensibilibus, dicendum est diversarum passionum causam esse figuram.

Non obstantibus hisce Recentiorum præmissis. Censeo cum Doctrina Arist. & Galeni falsam esse sententiam Democraticam de figura actiua corpusculorum.

Ante cuius probationem. Noto prius quod Adversarii supponunt omnia operari medio motu locali. Secundo Atomorum Sectatores diuidi; alios asserere corpuscula conuenientia in vna tantum ratione motus esse genere diuersa; alios vero specie differentia, modò in hyppotesi de differentia generica sic.

Primo probatur conclusio, si diversæ figuræ essent actiuæ medio motu, quem causant in aliud verbi gratia in sensorium, non posset explicari quomodo ex tactu diversorum entium verbi gratia liquoris sulfurei, & aquæ idem statim perciperetur accidens, ergo figuræ non sunt actiuæ medio motu, ergo entia non operantur mediis figuris, probatur sequella, & ad exemplum suppono, quod sulfur, verbi gratia sit figuræ triangularis, aqua autem figuræ rotundæ (quomodocumque enim dicant semper proportionaliter currit argumentum) non potest explicari quomodo istæ diuersæ figuræ possint in sensorio tactus causare eundem motum, ergo non potest explicari, quomodo ex tactu sulfuris, & aquæ idem percipiatur accidens, probatur antecedens, istis figuris, vtpotè constituentibus specie

 distin-

diſtincta, debentur motus diverſi tanquam diuerſæ proprietates, ergo cum in ſe habeant motus diuerſos, diuerſos etiam cauſabunt in paſſo.

Reſpondere poſſunt primo dicendo, quod iſta liquida non cauſant ſenſationem per hoc, quod medio ſuo motu moveant, ſed per hoc quod tangant ſuperficiem ſenſorii, ſed

Contra eſt, diuerſæ iſtæ figuræ habent, vt tangant diuerſimodè cutim, cum diuerſæ ſint figuræ, ergo habent, ut medio contactu diuerſo diuerſam etiam in ſenſorio cauſent motionem.

Neque dicas quod verum quidem eſt, iſta diuerſa entia, cum diuerſas habeant figuras, diuerſo modo tangere, verum etiam conuenire poſſe in tangendo, ſi verbi gratia trianguli ſulfuris vergant quo ad angulos ad ſuperficiem, ut apparet in

præſenti figura tunc enim ſenſorium tangitur à puncto circuli, & trianguli, ita vt vnum punctum tantum cujuslibet corpuſculi ſenſorium tangat.

Nam contra eſt primo corpuſcula illa non tangunt ſenſorium tantum ſecundum vnum punctum, ergo nulla reſponſio, probatur antecedens corpuſcula illa grauitant ſupra ſenſorium, & ſenſorium ſupra illa, vt apparet dum manus impellitur in aquam, & ſulfureum liquorem, ergo non poſſunt illorum figuræ ſenſorium tangere tantum ſecundum vnum punctum, ut patet dum manus grauitat ſupra rem acutam, & rotundam, tunc enim perſentit dolorem ex tactu acuti, & non obtuſi.

Contra eſt ſecundo, nam per chymicos particulæ liquidorum ſemper ſunt in continuo motu, ergo non ſunt ſemper quoad angulos particulæ ſulfureæ ad ſuperficiem, ergo continget, quod diverſus erit contactus particularum ſulfuris cum cute, ac aquæ cum eadèm, vt erit quando ex motu peruenient ad talem figuram.

Contra

Contra est tertio sequeretur etiam quod ex tactu aquæ tepidæ deberet percipi eadem qualitas, ac ex tactu sulfurei non tepentis; posset enim dici id, quod Aduersarii dicunt: neque dicas quod particulæ euolantes ab aqua tepida majorem impetum faciunt, quia sunt extra fermentum, nam

Contra est, hæc etiam sunt maximè impeditæ ab humido euolante. Secundo sequeretur semper quod à liquore sulfureo, vtpotè majori copia particularum spiritosarum, & sulfurearum prædito, quam aqua, major impetus fieret in sensorium, & sic diuersa qualitas.

Secundo respondere possunt, quod diuersæ figuræ habent quidem diuerso modo tangere, & mouere, sed ratione objecti capacis vnius tantum motus, eodem modo tantum possunt mouere, & quia sulfur, & aqua habent eandem particulam vnico tantum motu mobilem mouere, hinc est &c.

Sed contra est, illa particula, quæ mouetur ab istis liquoribus, vel est particula integralis cutis, vel essentialis, si primum, contra est primo, illa particula integralis cutis, quæ mouetur ab aqua est capax motionis, quæ rapræsentat verbi gratia calorem, ergo cum sulfur habeat talem motum, qui si communicaretur cuti, rapræsentaret calorem, sequitur, quod ex contactu aquæ, & sulfuris diuersa debeant percipi accidentia; probatur antecedens; cutis persentit calorem, ergo quia mouetur taliter secundum aliquam sui integralem particulam, sed omnes ejus particulæ integrales sunt homogeneæ, ergo illa particula, quæ mouetur ab aqua, erit etiam mobilis à sulfure motu rappræsentante caliditatem;

Sed dices quod licet sit mobilis illa particula, & etiam in cute sint aliæ particulæ, ita mobiles, vt possint rappræsentare calorem, tamen nec illa, nec aliæ sunt sic mobiles respectu sulfuris, quia cum sulfur chymicum habeat particulas sulfuris puri in fermento sulfureo, non habet tantam actiuitatem, ac habeat ignis, sed

Contra est primò, nam æquè sulfur chymicè extractum,

& per

& per chymicam in alia irresolubile est mixtum, ac aqua, immò magis aqua est mixta, nam ex aqua communi, quam tangimus, chymicè diuersa extrahuntur; ergo si aqua hoc non obstante potest suum effectum specificum causare in cute, à fortiori poterit sulfur.

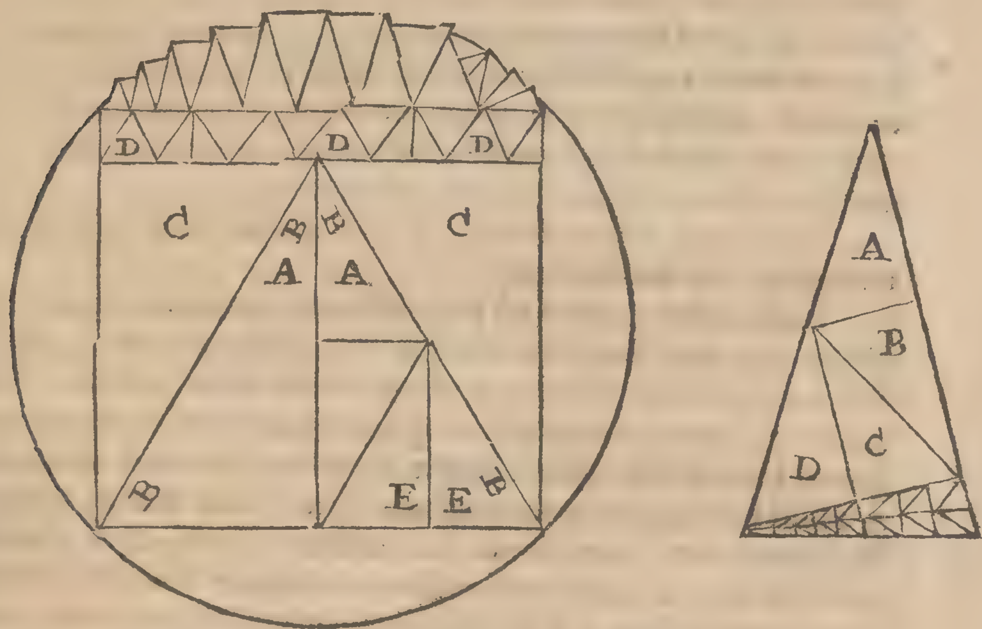
Contra est secundo sanguis genitus ex rebus sulfureis, non obstante quod mixtus sit, adhuc caliditatem Corpori communicat, ergo etiam sulfur licet sit in fermento, caliditatem caussabit in cute.

Contra est tertio nam ratio fermenti non obstat quin sulfur sicuti prædominatur, possit calorem efficere, ergo &c. probatur antecedens, si obstaret, maxime quia figura mixti non esset ex vi prædominantis elementi (patet enim dari plures sales in quibus omnibus salis particulæ prædominantur, & tamen attenta aliquali aliorum componentium vnione diversarum figurarum euadere, sic sal marinus, Alumen, salnitrum &c. vti ex Villesio, in octoedricam, cubam & pyramidalem figuram facescunt) sed hoc non facit quod figura, quæ est cum prædominio verbi gratia sulfuris, non operetur diuersimode ab eadèm sine prædominio ejusdem, quod probatur, nam quæ est cum prædominio si non specifice, saltem fortius operaretur, cum impetum faciat sulfur ergo &c.

Sed dices, figura fermenti mixti operatur qua talis in specie figura præcisa componentium ratione, sed

Contra est, ex hoc sequeretur quod ex vnica figura simplici possent omnia fieri, quod tamen nec nunc potest, & sic nec à Deo potuit, immò frustra tot principia ad componenda mixta creasset, sequella patet consideranti præsentes figuras, quæ vnico tantum triangulo Scaleno sunt efformatæ, & licet aliquæ ex istis non sint completè efformatæ, magis tamen sunt comparatione illarum, quæ ex primis componentibus calamo describi possunt, dixi calamo, quia re vera sunt aliquæ figuræ mixtorum, quæ sunt exactissimæ, nec tamen sic calamo effici possunt, ex quo aliquale motiuum deducitur, figuras

ras primorum componentium mirabiles esse, etiam per modernos.

Si sumantur duo trianguli AA, & secundum lineam perpendicularem apponantur, constituunt triangulum æquilaterum BBB, rursus accipiantur alii duo trianguli CC, fiet quadratum æquiangulum, sed non æquilaterum, quod autem trianguli constituentes dictum Quadratum sint ejusdem speciei, probatur, nam eorum anguli sunt æquales angulis triangulolorum AA, etsi trianguli CC apponantur simul, sicuti trianguli AA, constituent eumdem triangulum BB, si autem vis facere quadratum æquilaterum, relinque primum quadratum, & pone supra latus superius triangulos DD. Si autem vis facere circulum, relinque quadratum, æquilaterum, & supra quodlibet latus ponantur trianguli, vt quilibet potest in præsenti figura rotunda considerare. Ex iisdem triangulis etiam potest fieri pyramis, nam sumatur triangulus A mox illi adaptetur secun-

ſecundum baſim triangulus B, rurſus aſſumatur triangulus C, & adaptetur triangulo B, ita vt anguli æquales diametro obliquo ſe reſpiciant. Rurſus ſumatur triangulus D, & adaptetur triangulo C. ita vt ex D & C fiat triangulus æquilaterus, rurſus ſumatur triangulus vltimus E, & ponatur ſecundum baſim annexus angulo trianguli B, ita vt vergat foras ejus baſis eo modo, ac requirit pyramis, ad complendum autem ſpatium vsque ad lineam F pyramidis, ſumantur alii minimi trianguli ejuſdem ſpeciei aptandi modo, quo in figura apparent.

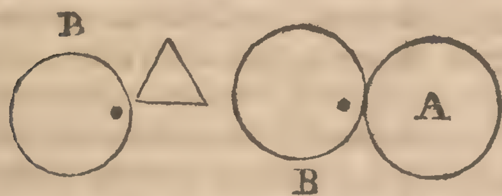
Sed dices adhuc tu multiplicas entia, cum multiplices triangulos in quantitate.

Reſpondetur quod nō multiplicatur quantitas figuræ ſimplicis, quæ dicat variationem plurium differentium in figura, ſed multiplicatur tantum eadem ſpecies atoma figuræ, quæ parua cum alia parua eiuſdem ſpeciei anatomæ componit magnam figuram eiuſdem naturæ, ac parua, ſic maior triangulus A conſtat ex quatuor minoribus, ſed eiuſdem ſpeciei triangulis, & probatur; nam ſicuti duo maiores trianguli A A faciunt appoſiti æquilaterum triangulum, ita minimi Scaleni faciunt alium triangulum E E æquilaterum, rurſus iſti minimi ex aliis, & ſic de ſingulis vt patet conſideranti; unde ſemper remanet ſequella quod ex vna in ſpecie figura fierent omnia, nempè circulus, quadratus, triangulus, pyramis, &c.

Si ſecundum, nempè ſi particula quæ movetur eſt eſſentialis, contra eſt primo, & quidem contra primum, quod in reſponſione aſſeritur, nempè quod ſulfur, & aqua poſſint tantum particulam unam mouere v. g. aqueam, nam menſtruū ſulfureum exacte etiam particulas, ſulfureas extrahit, aqua non, ergo ſulfur, & aqua non mouent vnicam tantū particulam, ſed ſulfur diuerſam mouet ab aqua, vel ſaltem magis, ergo ſemper ſequeretur, quod ex contactu ſulfuris, & aquæ diuerſum, vel ſaltem modo magis, modo minus accidens perciperetur.

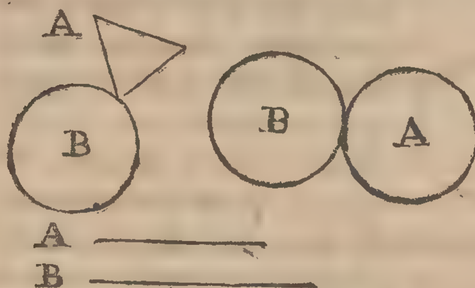
Contra eſt ſecundo, & quidem contra illud, quod aſſeritur, quod vnico tantum modo poſſit illa particula mobilis ſenſo-

ſenſorii moueri, verbi gratia particula aquea quæ ſupponitur rotunda, & poſſit tantum circulariter moueri; vel particula aquea, quæ ſupponitur rotunda, & debet mouere particulam aqueam ſenſorii, debet ingredi fermentum, vt moueat, vel non, ſi debet ingredi, vel habet viam paratam, vel ſibi debet parare, ſi habet, contra primo eſt, adhuc ſequitur, quod ex tactu aquæ, & ſulfuris diuerſa debeant percipi accidentia, probatur ſequella, ſupponatur verbi gratia, quod ſulfur habeat virtutem, quantum eſt ex ſe pellendi ſurſum, aqua autem deorſum, & quod locus, quem debent ingredi ſit in parte ſiniſtra, quo poſito ſic contra eſt, quod pellit ſurſum circulariter moueri à parte ſiniſtra ſurſum, quod pellit deorſum, à parte ſiniſtra ſurſum, quod pellit deorſum, à parte ſiniſtra deorſum, vt apparet in præſenti figura, nam in prima figura triangulus pellit partem circuli vbi punctum ad partem ſuperiorem ubi B, in ſecunda autem figura circulus A pellit partem circuli vbi punctum ad ſitum vbi B, ſed iſtæ ſunt diuerſæ motiones ſufficientes ad determinandum ſenſum comunem ad hoc vt diſtinguat diuerſa, ergo ex tactu aquæ, & ſulfuris diuerſa percipientur ſtatim accidentia. probatur minor, ita ſe habent motiones in cute ad determinandum ſenſum communem, ſicuti motiones aliæ externæ ad determinandum eundem, ſed ex motione alicujus rotæ modo ſupradicto determinatur ſenſus communis ad diſcernendum, quod mouens modo moueat vno, modo alio, & oppoſito modo, ergo etiam ſic determinabitur à motione facta à corpuſculis in cute, & tamquam diuerſa cognoſcet, & diſtinguet. Contra eſt ſecundo adhuc ſequitur, quod magis intensè debeat percipi accidens commune ex tactu vnius, verbi gratia, aquæ, quam ſulfuris, quod tamen experientia conſtat eſſe falſum, probatur ſequella, particula aquea dum mouetur pro mouenda alia

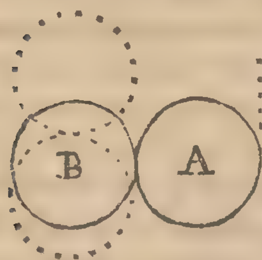

da alia particula cutis, vel circulariter mouetur; vt possent dicere Nonnulli, vel tantum huc illuc agitatur, vt asserit Boyle, si primum sequeretur, quod circulus magis moueret, ac triangulus, cum in motu circulari continuo tangat circulus, non autem triangulus, si secundum, sequitur quod magis tangat triangulus cum circulus mouens tangat circulum motum secundum punctum, triangulus autem possit tangere secundum basim.

Si Secundum, nempe si sibi viam debent parare, contra est, vel figuræ ingredientes debent concomitari figuram motam, vel sufficit, vt tangant, si primum, sequitur primo, quod figura rotunda A mouens aliam figuram rotundam B fortius moueat laterales partes, quam figura trianguli mouens figuram rotundam B, vnde diuersa qualitas percipietur ex contactu sulfuris, & aquæ, sequella patet consideranti præpositas figuras, dum enim triangulus mouet circulum sensorij B vt in prima figura vbi A, & cum eodem fertur, facit lineam breuiorem A cum triangulus sit in circulo factus, si aliter factus, quod tamen gratis asseritur, non amplius ratione figuræ, sed puræ quantitatis operantur, dum vero circulus A mouet circulum B vt in secunda figura vbi B facit lineam longiorem B, ex quo sequitur, quod faciant circulos maiores, & minores, & per consequens, magis, vel minus pellant ad latera adiacentes figuras. Sequitur secundo id, quod fuit dictum, quando dicebamus, quod figuræ mouentes ingrediebantur fermentum, existente via parata. Si secundum nempe sufficiat, vt tangant, sequitur primo omne id, quod immediate antecedenter fuit dictum, sequitur secundo, & hoc etiam verificatur de modo antecedenter dicto, nempe quod circulus mobilis possit recipere

pere diuersas motiones à diuersis figuris exigentibus diuersimode mouere, nam cum figuræ adiacentes circulo mobili sensorij cedant locum figuræ mouenti dictum circulum, sequitur etiam, quod possint cedere locum circulo sensorii prout diuersimodè moto, & impulso à figuris mouentibus; si enim verbi gratia circulus mouens A habet virtutem faciendi sibi illam viam, vbi sunt puncta, habet etiam vim faciendi viam in parte inferna circuli B pellendo deorsùm circulum B Sensorii, cum figuræ, quæ pelluntur à spatio, vbi puncta sint eadem, ac quæ sunt in parte inferna circuli B. Neque dicant, quod æqualiter pellant, ad latera, & vndequaque, triangulus, & circulus mouens, nam primo falsum est ratione figuræ, basis enim trianguli breuior est, ac sit diameter circuli. Item minus distat angulus trianguli à basi, quam pars superior ab inferiore circuli.

Secundo contra est, nam magis mouet ad latera, verbi gratia quod vim habet pellendi ad latera ab intrinseco, quam illud, quod tantum pellit ratione figuræ, vt patet, si quis versus latera manum pellat in aquam, & saxum eiusdem latitudinis, ac spatium fuit dictum ab impellente manu, tangens aquam deorsùm feratur, minus enim ad latera saxum pellit aquam, quam manùs pellens.

Contra est tertio nam ignis etiam dum ingreditur fermentum cutis calorem non rappræsentaret.

Sed respondere possunt dicendo quod particula mobilis à particulis mouentibus sulfuris scilicet, & aquæ, non sit mobilis motu circulari, sed tantùm lateraliter.

Sed contra primò est, nam figuræ, quæ debent mouere, vel ingrediuntur fermentum, & si ingrediuntur, vel habent viam paratam, vel sibi faciunt, si habent, contra est, vel figuræ mouentes habent vim ab intrinseco, ita vt vna

verbi gratia sulfuris tendat ab intrinseco sursum, alia autem, vt particula aquea deorsum, vel vna ex istis habet aliam operationem specificam, verbi gratia pellendi ad latera, si primum, adhuc valet argumentum primum, immo & secundum factum contra illos, qui dicebant quod poterat tantum moueri circulariter ex ingressu figurarum existente via parata, si secundum nempè, quod vna ex figuris pellat ad latera, sequitur primò quod magis hæc pellet ad latera, quàm, quæ exigentiam non habet pellendi ad latera, sequuntur secundò duo argumenta adducta in primo casu, cum hac differentia, quod primum ex illis verificatur tantùm respectu figuræ, quæ habet tantùm vim pellendi deorsum. Si sibi parant viam, sequuntur omnia argumenta dicta contra asserentes, quod figura mobilis sensorii erat mobilis circulariter ex ingressu sulfuris, & aquæ in fermentum, sibi viam parando, Et Noto, si adducerent non unicam, sed plures esse particulas differentes quidem in figura, sed unius tantùm motus patibiles, quod contra militant supra dicta argumenta, vt patet consideranti.

Si dicas secundum, nempe non esse necesse, quod figuræ mouentes ingrediantur fermentum, sed sufficere, vt tangant partem extimam siue mobilem circulariter, siue quomodocumq;

Contra primò est, non possent causare semper eamdem passionem, cum non semper tangant eamdem figuram Mobilis; figuræ enim componentes fermentum sensorii, ex vi fermentationis, continuò mutant situm, vnde ad superficiem modò pars cuba nempè salina, modò rotunda, nempè aqua ascendit, &c. & sic sulfur, & aqua diuersas successiuè tangunt figuras; Vndè ex parte mobilis, & agentis passio diuersa.

Sed dices primo quod illæ particulæ v. g. salis, sulfuris, & aquæ non omnes possunt, sed vna moueri à sulfure, & aqua; contra est, tangibilia mouent, ergò reprimunt motum componentium.

Sed dices secundò, licet particulæ omnes moveantur, adhuc semper percipi vnam tantum qualitatem, eò quià particulam

culam, quam mouent ad frigus, fortius mouent, undè majus occupat minus.

Sed contra, nam cum omnes aliæ motiones ſint diuerſæ, cum factæ in diuerſis figuris diuerſa inaniola habentibus, & à diuerſis figuris diuerſimodè, quantùm eſt ex ſe moventibus, ſuperarent, vel ſaltem minuerent; vt apparet in aqua aliqualiter tepida, quæ licèt maius frigoris habeat, ac caloris, tamèn imminutum rappræſentat frigus.

Neque dicant alias diuerſas motiones non eſſe contrarias motioni rappræſentanti frigus; alias addo, tot quot eſſent motiones, & tot perciperentur paſſiones, & quoniam pluſquam duæ ſunt motiones, pluſquam duæ perciperentur paſſiones.

Contra eſt ſecundò ſi particulæ ſulfuris, & aquæ tangendo tantum ſuperficiem, movent circulariter, vel deorſum, vel lateraliter.

Si circulariter; non poſſunt hoc facere, niſi per motum, quem habent liquida illa, ratione cuius impulſum faciunt in particulam mobilem ad latus ſenſorii, nam impulſus perpendicularis non mouet circulariter, ſed hoc non poſſunt dicere, cum ex contactu Adamantis percipiatur frigus, & huius particulæ talem motum non habent; contra hoc valet etiam ſecundum argumentum contra aſſerentes, quod particula mobilis ſenſorii movebatur circulariter, ex ingreſſu figurarum mouentium exiſtente via parata. Si deorſum vel dum pellunt deorſum particula mota mouet alias, vel non, ſi mouet ſequitur illud quod tertio fuit dictum contra aſſerentes, quod, adhoc vt particula cutis moueatur circulariter, debent ingredi figuræ mouentes parando ſibi viam; ſi non, quia ſit ſufficiens locus ſequitur quod fortius pellat deorſum, quod habet vim pellendi deorſum, quam illud, quod ratione tantum grauitationis hoc facit, &c.

Neque dicant, quod id, quod mouet, & ratione grauitationis, & ratione proprii impulſus poſſit tantùm mouere deorſum per tantum ſpatii per quantum pellit deorſum figura mo-

ra mouens ex ſola grauitatione, eo quia maius ſpatium non datur.

Sed contra, adhuc ſequitur, quod fortius moueatur particula ſenſorij ab illo, quod mouet, & media grauitate, & media propria virtute, & ſic intensè magis, ſi non ſpecifica perciperetur qualitas, ſicuti cognoſcimus aliquod fortius moueri, per hoc quod faciat ſpatium æquale breviori tempore.

Si lateraliter, vel per accidens, vel ſecundùm exigentiam; ſi per accidens, id eſt, eò quia tangibile grauitat ſupra particulam ſenſorij, & hujus particula non habet ſitum in parte inferna ad quem tendat, ſed tantum in laterali parte.

Contra eſt; magis, & citiùs pelletur ad latera ab illa figura, quæ deorſum pellit, & grauitatione, & propria vi: Si ſecundum naturam, vel ab ambobus mouentibus, vel ab vno, ſi ab ambobus fortiùs pellet ad latera particula, cui conuenit tamquam proprietas mouere deorſum, ſi ab vno tantum per ſe, ab alio per accidens, fortius pelletur ad latera à mouente per ſe.

Sed dices, quod id quod pellit per accidens, æqualiter pellat ad latera, ac illud, quod pellit per ſe, nam quod pellit per accidens, ſupponendo, quod habeat vim pellendi deorſum, & pellit illa vi, & etiam ex grauitatione manus ſupra illam, ſed hoc non valet, nam etiam grauitatio manus eſt communis particulæ mouenti per ſe ad latera.

Si autem dicant, quod figuræ mouentes ſint diuerſæ quidem ſpecie, ſed genere conuenientes, v. g. omnes rotundæ, valent omnia ſupradicta argumenta, nam adhuc habent diuerſo modo tangere, cum ſint ſpecie diſtincta corpuſcula, & ſi dicant, quod poſſint tantum vnam particulam vnico motu tantum mobilem mouere, valent ſuperius adducta, quæ breuitatis gratia ommittuntur, cum ſatis ex ſuperioribus colligi poſſit proportionaliter confutatio.

Noto, aliquem poſſe dicere, quod liquida cauſant ſenſationem mediis figuris compoſitis, & omnia conueniunt in vna ſpecie, figura, unde eandem paſſionem faciunt in ſenſorio.

Sed

Sed contra primò est, nam omnes Moderni dicunt (licet malè asserant) quod in viuente diuersæ fiunt separationes liquidorum,quia diuersas habent figuras diuersis porulis adaptatas; secundò , quia figura composita habetur à proportione componentium, ut supra notauimus in diuersitate salium ex Villesio, vnde cum in diuersis liquidis, diuersa sit miscibilium proportio, diuersa etiam erit figura.

Contra est tertiò , nam omnia argumenta huc vsq; facta valent, si assumatur aqua pura, & sal liquatum; neque dicant quod licet sal liquatum , & Tinctura sulfuris habeant diuersas figuras,ab aqua pura, tamen cum actiuitate illius conueniunt, quia maximàm quantitaté aquæ in illis tincturis est inuenire; nam hoc non obstat, quin debeant minuere actiuitatem aquæ, & suam specificam ostendere, cum etiam in aqua tepida minor sit quantitas sulfuris, quam aquæ, & tamen minuatur actiuitas aquæ, & propria sulfuris percipiatur.

PRobatur secundò, nam concessa actiuitate figuris, non potest explicari quomodo medio motu, quem causant in cute, sensus communis possit determinari ad distinguendum obiectum tactum , v. g. calorem reperiri in tali situ sensorij, ergo figuræ non habent causare sensationem in cute medio motu, probatur antecedens, si aliquo modo , potest explicari, maximè dicendo motionem factam in sensorio communicari neruis, vnde ipsimet Cerebro, ex quo postea fit distinctio situs obiecti in sensorio , sed hoc posito sequeretur, quod qualitas tacta perciperetur etiam per totum neruum à sensorio ad Cerebrum ; nam si ideo perciperetur qualitas in illa parte sensorij, vbi tactus obiecti, quia ibi motio ab obiecto facta, cum eadem continuet per totum neruum usque ad Cerebrum, de necesse inibi debet rappræsentari obiectum.

Nec valet dicere, quod in neruo sit quidem motio similis existenti in sensorio,cum illam cerebro manifestet, tamen ista

ità exigua eſt, vt phyſicè non percipiatur, quia diſtinctio maioris tollit diſtinctionem minoris.

Sed contra eſt, nam ità ſe habet motio nerui tendentis à cute ad cerebrum facta à motione exiſtente in cute ex tactu vehementis ſenſibilis, ſicuti ſe habet exigua motio facta in cute ex tactu mitiſſimi ſenſibilis, ſed non obſtante differentia maioris, & minoris motionis in cute, adhuc vnà ſimùl percipiuntur, ergo &c.

Nec dicant eſſe diſparitatem, quia in hoc ſecundo caſu motiones per diuerſas fibras ad diuerſas cerebri partes feruntur.

Nam contra eſt primò, ſequeretur, quod exiſtente intemperie calida in cerebro, ſi pede, vel manu aquam tepidam tangeremus, ſenſus communis non diſtingueret qualitatem calidam in ſitu ſenſorii; probatur, nam ideo ipſi dicunt, quod ſenſus communis non obſtante motione in medulla nerui, adhuc diſtinguit motionem tantum in cute, quia in hac eſt maior, ſed maior calor eſt in cerebro intemperie calida affecto, vt patet cuique, ac ſit ille tepor aquæ; ergo non deberet diſtinguere teporem aquæ in manu, vel pede.

Contra eſt ſecundò, nam concipi non poteſt, quod cuilibet minimæ parti cutis correſpondeat vna fibrula, quæ abſq; continuitate cum aliis feratur ad cerebrum, vt aſſerunt Charteſiani, ſi enim hoc eſſet, æqualis deberet eſſe ſpinalis medulla Aggregato ex omnibus membranis, cuius quanta ſit falſitas notum eſt omnibus; Neque dicant quod in efformatione cutis fibræ craſſeſcant, nam ſenſibiliter deberent craſceſcere cum membranarum aceruus, quam ſenſibiliter excedat medullæ craſſitiem, & ſic poſſet certè tangi medietas fibrulæ cum calido vehementiori, alia cum minori, & ſic vtraq; intenſio non perciperetur, quod tamen falſum conſtat experientia.

PRobatur tertiò; detterminatio ſenſus communis non poteſt haberi per motum neruis communicatum à motu facto in-

cto in ſenſorio, ergo per ſolum motum figurarum non poteſt explicari iſta actio, probatur antecedens, vel iſte motus factus in nervo, eſſet motus factus in nerui medulla, vel in tunica, ſi primum, ergo ſecto neruo, & applicato calore medullæ eiuſdem qualitas percipi deberet, Item applicato calore cerebri medullæ perciperetur, nam maior ratio non eſt cur calor motionem faciat in medulla medio ſenſorio, quam ſine, nam dato etiam quod faceret talem motionem media cute, quia hæc ſit determinatæ ſtructuræ, adhuc tamen aliquam facere poſſet motionem in medulla, quæ aliquam ex primis, vel ſecundis qualitatibus deberet rappræſentare; ſicuti enim medulla eſt capax tot diuerſarum motionum prouenientium à cute, eſt impoſſibile captu, quod tot diuerſa, quot reperiuntur in Mundo tangibilia, non poſſent ſuis diuerſis figuris vnam ſimilem cauſare; ſicuti enim diuerſificatis obiectis reſpectu cutis, v. g. ſanguine, & igne, adhuc idem calor habetur, ſic diverſificato organo, remanente identitate obiecti, poſſet fieri adhuc eadem motio: ad ſoluenda iſta non valet, niſi actus ellicitus ſenſuum externorum proportionatum obiectum ſenſuum internorum, ut ponit Antiquorum Scola.

Si ſecundum, nempe per tunicam; vel totum Cerebrum conſtat filamentis nerueis, vel tantum ſola medulla, non primum, alias ſecto Cerebro dolor fieret, non ſecundum, nam currit ſupra factum argumentum.

PRobatur quarto, non poteſt explicari media figurarum motione quomodo rerum memoria fiat, nam vel fit per receptionem corpuſculorum, & hoc quidem non; vbi enim eſt multarum rerum memoria, ibi quam maxima eſſet capitis grauedo, ſic vapores tenuiſſimi ad caput eleuati grauant, item ſequeretur, quod ex memoria ingentium, & multorum ignium caput ſummè calleret, accedat; quod nulli haberent memoriam rerum ſolo auditu cognitarum, cum nulla poſſint ex auditu recipi corpuſcula, quæ ab intrinſeco habeant rap-

præſentare res enarratas; aer enim modificatus ex ſua natura reuertitur ad ſuum ſtatum, vt patet in ſententia modernorum dicentium colorem eſſe lumen refractum, & modificatum, item ſonum modificatum aerem; vel ſecundo fit per motionem factam in Cerebri particulis, quod dici nequit, vel enim particulæ motæ remanerent in terminis illarum motionum, vel non, ſi primum, ex multarum rerum memoria cerebri inuerſio quodamodò fieret, nec amplius per modernos munera ſua obire poſſet, cum quam maximè conformationem mutaſſet, tum quia, vel iſtæ motiones diuerſarum rerum & oppoſitarum fierent in eadem parte, & hoc non, quia implicat, vt eadem pars, permanendo in termino motuum oppoſitorum, poſſit eſſe capax eorumdem; vel fieret in diuerſis partibus, quod nequit dici, aliàs ablata verbi gratia vna parte cerebri, tolleretur memoria aliquarum rerum, nec amplius illæ mente detineri poſſent; tum quia, vel omnes litteræ habent propria domicilia, & hoc nequit dici, nam vel ſequeretur quod ex memoria ſolius Abcedarij poſſem omnia memorari, vel non eſſet ratio, cur rei cognitæ poſſem reminiſci cum motiones litterarum componentium vocabula, quæ audiui, vel legi, amplius combinationem non habeant; vel non habent propria domicilia, ſed prout conſtituentes diuerſa vocabula eorum motiones ſic coordinatæ in eadem cerebri particula recipiuntur; quod dici nequit, nam tot diuerſæ ſunt motiones litterarum componentium aliquod Vocabulum, ut impoſſibile ſit vnam non deſtruere aliam, immò, nec eſſet ratio cùr motiones factæ ex lectione multorum Voluminum non remanerent quoad terminum ad quem in eadem parte; non enim magis opponitur ſonus vnius vocabuli cum altero alterius, quam unius litteræ cum altero alterius.

Nec dicas, ut fiat memoria, ſufficit, ut partes fuerint motæ, licet non remanſerint in termino illarum motionum, nam contra eſt, hoc quod eſt fuiſſe diuerſas motiones in cerebro; nihil ponit reale in eodem, ergo non poteſt cauſare memoriam

riam, tum quia rei ſemel conceptæ ſemper maneret memoria; ſemper enim valeret dicere, fuit motio, nec obſtat Cerebri continuum decrementum, nam quomodo poſtea ipſi explicabunt memoriam vnius rei continuatæ per annos v. g. quadraginta?

PRobatur quintò in vniuerſali, quod figura non ſit actiua; corpuſcula non conſtituunt res, vt tales in ſpecie, ergo neq; res tales in ſpecie per corpuſcula componentia ſpecificè operantur, cum modus operandi ſequatur modũ eſſendi, probatur antecedens, ſi corpuſcula conſtituerent res, prout tales in ſpecie, à Chymicis, & per artem factũ eſſet aliquod, quod in viuente fit, & reperitur, ſed nunquam per artem factum eſt, quod debeatur aliquo modo viuenti, nunquam enim, nec facta eſt caro, quæ in tam diuerſà proportione, quot ſunt reperire animalia diuerſa ſpecie, poteſt ſtare, nec vegetabilia, quæ in ſimili diuerſitate reperiuntur, ergo corpuſcula non poſſunt rerum eſſentiam conſtituere.

Sed dices hoc argumentum nimis probat, & per conſequens nihil; quod autem nimis probet, patet, nam per Antiquos formæ carnium, & omnium rerum introducuntur mediis diſpoſitionibus, quæ ſunt talis proportio calidi, frigidi, humidi, & ſicci, & tamen per Chymicam hæ diſpoſitiones non poſſunt poni, aliàs etiam ponerentur formæ ad quas fiunt diſpoſitiones.

Reſpondetur verum quidem eſſe, quod illæ ſunt diſpoſitiones pro introductione formarum inanimatarum, non autem ſunt ſufficientes ad introducendam formam mixtorum Viuentium, ſed requiritur quædam virtus, quæ ſolius facultatis animæ, vel ſuperioris Agentis eſt opus, vt docet Antiquorum Scola, hinc poſtea aſſignatur ratio cur vinum non poſſit ex quocunque infuſo aliud vinum generare, cur lac non aliud lac, & ſic de ſingulis.

Sed dices, nec etiam aurum, quod eſt quid inanimatum

poteſt fieri à Chymica, ergo ſemper nimis probat. Sed reſpondeo, quòd factum eſt aurum per Chymicam, & dato quod verum, & perfectum numquam ſit factum, adhuc tamen fuit factum aliquod ſummè analogum, quod de rebus viuentibus, ſeu viuenti conuenientibus, vt carne, ſanguine &c. numquam verificatum eſt.

Sed dices, qualis eſt, talis qualitas à principio animaſtico inducta; reſpondeo talem eſſe, qualis promanat à ſubſtantia magnetis ad attrahendum ferrum, quæ actiuitate corpuſculorum, vt infra patebit, non poteſt, vllo modo probabiliter explicari.

PRobatur ſexto, ſi Carnes v. g. conſtarent ex corpuſculis ſpiritoſis, ſulfureis, ſalinis, terreis, & aqueis, ita, vt mediis figuris ipſorum operarentur, non poſſet explicari quomodo augerentur carnes uſque ad detterminatam dimenſionem, nec quomodo vulneribus, aut abſceſſibus deperditæ regenerentur, ergo ex illis non conſtant eſſentialiter, cum medijs iis non poſſint ſuas proprietates exercere, probatur ſequella, nõ primum, nam ſi vllo modo poſſet explicari, maximè dicendo, quod augeantur partes, per hoc quod fermentum harum laxitatem quandam habeat ex prædominio particularum aquearum, vndè cum augeantur partes per receptionem particularum terrearum, vt patet, cum continuo indureſcant partes, ſequitur quod tandem deueniant ad tantam tenacitatem fermenti, vt amplius nil recipi poſſit in fermento partium pro harum augmento, & ſic amplius partes non poſſint augeri (ſic dicere tenentur qui volunt animam vegetatiuam determinari à fermento in augmentatione partium) ſed hoc non explicat, nam carnes, quando amplius non creſcunt, majorem laxitatem partium adhuc retinent, ac oſſa haberent in infantia, ſed oſſa in infantia, non obſtante illa tenacitate, aucta fuere ergo caro, dum amplius non creſcit, adhuc augeri deberet, ſi hoc fieret ab anima vegetatiua determinata à combinatione corpuſculorũ.

Non

Non poteſt explicari ſecundum, nam ſi partes viuentis augerentur actiuitate figurarum, maximè, quia in fermento, quod conſtituunt, recipiunt ſanguinem ex quo ſeparant quod eſt congruum,& expellunt, quod eſt ſuperfluum carni,ſed hoc non explicat, quomodo defficiente parte muſculi hominis in ætate conſiſtenti immò declinanti, in loco deperditæ alia caro regeneretur, ergo &c. probatur minor. caro, quæ ponitur loco deperditæ, per generationem eſt genita, ergo extra fermentum fuit genita ſed corpuſcula per illos non ſunt actiua in generatione carnis, niſi per receptionem ſanguinis in fermento, cuius ſunt eſſentialiter partes, ergo poſito, quod anima determinetur ad productionem carnis ab actiuitate figuræ primorum componentium, eſt inexplicabilis in allato caſu generatio carnis; quod autem caro debeat fieri per generationem, patet, nam ille muſculus non amplius augebatur, cum ætas ſit in declinatione, immò diminuebatur.

PRobatur ſeptimo, nam per figuræ actiuitatem eſt inexplicabilis naturalis partium generatio ex ſemine; vel enim ſemen eſt homeomeria quædam, vt volebat Empedocles, vel eſt ſimilare; ſi primum, vel cum coordinatione partium, vel ſine, quomodocumq; dicatur ſemper requiritur coordinans, cum partes ex ſe præſcindant ab hoc, vel illo ſitu, quod aſſignari non poteſt, nam talis coordinatio fieri debet per motum ad oppoſita, vnde non poterit aſſignari vna in ſpecie figura, cui talis competat oppoſitio. Si ſecundum, nempè ſemen ſimilare, ergo requiritur, quod proportionem faciat in hoc pro diuerſa partium generatione, ſed non poteſt aſſignari, nam ſubiectum, ex hypotheſi, eſt ſimilare, agens eſt vna in ſpecie figura, vel vnum in ſpecie fermentum, quæ omnia reſpectu eiuſdem diſſimiliter operari non poſſunt.

Sed dices ſemen eſt ætherogeneum, pars deſtinata pro generatione Capitis eſt in parte ſurſum, pro generatione hepatis in parte magis inferna, &c. Sed contra currit argumentum contra, aſſerentes ſemen eſſe homeomeriam.

Poſſes

Posses adducere circa effectiuum, quod eadem ratio formalis se habet ad opposita, sit exemplum dum ignis agit in argentum & plumbum, qui si moderatus in vnam massam hæc mineralia miscet, si vehemens segregat illa; nam

Contra est, ergo requiritur per aduersarios in figura, seu fermento agente saltem distinctio secundum gradus, sed non potest assignari à quo talis distinctio, non enim ab vno in specie, & gradu determinato, non à pluribus, & diuersis, quia hæc probabiliter assignari non possunt, deinde data distinctione secundum gradus in agente, semper currit argumentum contra asserentes semen esse homeomeriam.

PRobatur octauo in vniuersali, quia, vt optimè tradidit Galen. lib. de naturalibus facultatibus, est inexplicabile in sententia corpusculorum, quomodo lapis magneticus sit tractivus ferri, probatur, si posset explicari, maximè per defluuium corpusculorum magnetis, quæ incidentia in ferrum corpusculis huius implicentur, sed per hoc, quæ observantur fieri à magnete non explicantur, ergo &c. probatur minor, tum quia per hoc, quod corpuscula defluentia à magnete appendantur ferri corpusculis, non habetur effectiuum tractionis, sed solius manutentionis, vbi corpusculorum accursus, sed hic indistans fit, ergo ferrum indistans manuteneretur, non traheretur, tum quia per hoc non potest explicari, quomodo stilus primo stilo appensus possit sustineri, ergo &c. probatur minor, nam vel hoc explicaretur dicendo, quod corpuscula prouenientia à magnete partim ferro adherent, & partim ad latera primi stili deorsum feruntur, vel dicendo, quod corpuscula à magnete defluentia partim stili corpusculis adhærent, & partim per ferri porulos transeunt; sed nullo ex his modis explicatur, ergo &c.

Non primò modo, tum quia, quæ non annectuntur, reflectuntur non refranguntur; siquidem suppono superficiem stili qua magneti annectitur extensam, ac magnetis latitudo, vndè corpuscula defluunt, tum quia quomodo explicabunt, cur

cur magnes ſub auri craſſa, & lata lamina exiſtens ferrum ſupradictam laminam iacens huc illuc ſecundum ſui motus differentias agitet; minores enim porulos obtinet aurum, ac ferrum? tum quia, ſi ſecundus ſtilus primo appenſus modo dicto ſubſtentaretur, ſequeretur quod inde ſecundus ſtilus à magnete primo ſtilo auulſo traheretur, ſed hoc experientia conſtat eſſe falſum, ergo & id, vndè ſequitur, tùm quia ſi v.g. primus ſtilus in tenuem, & latiſſimam laminam efformaretur, & magneti ſecundum latitudinem appenderetur, ſecundus ſtilus ſub lamina poſitus amplius non ſubſtentaretur, cum tenuiſſima, & lata illa lamina omnia corpuſcula à magnete prouenientia reflecteret, nec ſineret, vt ulla ad ſui latera deorſum fererentur.

Non ſecundum, nam propagatio aliquorum corpuſculorum magnetis per ferri profunditatem eſt impoſſibilis, cum ſi quæ ferro annectuntur, ideo fiat, quia ad ferri corpuſcula impingunt, ergo etiam alia per ferri profunditatem transeuntia in alia ferri corpuſcula impingent, & ſic illis annectentur, nec vlla profunditatem tranſire poterunt, ferrum enim opacum eſt, ac maiora ſui corpuſcula obtinet, ac à magnete defluant, ſed dices per opacitatem reſpectu luminis non tollitur rectitudo porulorum reſpectu corpuſculorum magnetis, quæ cum ſint longè tenuiora liberè tranſient.

Sed contra, & aſſumo magnetem aptam tantum ad trahendam vnam ferri libram, & hæc libra, in tenuem, latamque laminam efformata magneti ſecundum latum appendatur, quo poſito, ſic arguo, dantur iidem poruli in laminæ profunditate, ac in ſtili craſſitie ponderis quaternarij libræ reperiebantur, ergo, ſi per ſe corpuſcula magnetis per ſtilum tranſibant, etiàm per laminam tranſient, ergo, ſi appenderetur ſtilus parti infernæ laminæ, vt appendebatur alteri ſtilo ſubſtentari deberet, ſed hoc experientia falſum eſſe compertiſſimum eſt, ergo illa corpuſcula per primum ſtilum non tranſibant, ergo ſecundus ſtilus primò adaptatus mediis corpuſculis non trahebatur à magnete, ſed qualitate propria, & occulta.

Sed dices, quod ideo magnetis corpuſcula per profundi-

tatem laminæ ſecundum latum appenſæ non tranſient, eo quia ibi ſufficientia ferri corpuſcula, cum quibus anneƈtuntur, invenit.

Sed contra eſt, vel corpuſcula magnetis ſunt illa, quæ laminæ corpuſcula vndequaque inueniunt, vel ſunt ferri, quæ illa magnetis inueniunt, non primum, alias, cum lamina figuræ v. g. quadrati æquianguli, latera efformata à lineis breuioribus, breuiora habeat, aliqua magnetis corpuſcula iſta tranſient, cum ibi tot ferri corpuſcula non inueniant, quot ad alia latera inueniunt.

Neque dicant, quod vbi latera ſunt breuiora, ibi ſufficientia ſint ferri corpuſcula pro manutenendis omnibus defluentibus à magnete, aliàs, ex illa lamina æquiangula facto quadrato æquilatero ſecundum latitudinem breuioris lateris quadrati æquianguli, ſi aliquis ſtilus infra apponeretur, non ſubſtentaretur; neque, non concedendo tractiuam vim, dicere poſſunt, quod, quæ corpuſcula ſuperflua ſunt pro breuiori laminæ latere tendant ad longiora eiuſdem latera.

Non ſecundum, nam vel illa ferri corpuſcula, quæ alia magnetis inueniunt, vel à ſola defluunt ſuperficie, vel etiam à profunditate, non primum, tùm quia ſtilus eiuſdem ponderis cum lamina virtutem magnetis adæquante à magnete ſubſtentari non poſſet, cum à ſtili ſuperficie, vtpotè anguſtiori, tot ferri corpuſcula, nexum cum illis magnetis facientia, non proueniant, ac à ſuperficie laminæ ſupradictæ; tùm quia magnes ſubſtentare poſſet plura, cum illi ſtilus appenditur, ac cum lamina æquiangula, ſtilus enim cum minora, ac lamina, corpuſcula emittat, omnia magnetis corpuſcula cohibere non poteſt, tùm quia facta lamina dimidij ponderis, ac prima, & ad primæ ſimilitudinem expanſa, ac magneti ſecundum latum adaptata, ſi illi in parte inferna ſtilus appenderetur, non manuteneretur, nulla enim magnetis corpuſcula tranſire poſſent, cum in hoc caſu tot ferri corpuſcula prouenirent, ac in primo caſu; eadem enim eſſet latitudo.

Non

Non ſecundum, nam ferri corpuſcula, niſi à certo ſitu, ad magnetem pertingunt vt omnibus conſtat, ergo ſi lamina æquiangula ponderis magnetis virtutem adæquantis ad latitudinem v. g. folij extenderetur, tot ex ſitu periferiæ non transmiteret, quot anteà, tanta enim ferri quantitas non eſſet in ſitu periferiæ, ac prius; tùm quia ſi v. g. lamina æquiangula tenuuior eſſet, qua parte recta reſpicit magnetem, ſi ibi ſtilus apponeretur, ſubſtentari deberet, nam æque facile ſtilus per profunditatem laminæ tenuuiorem ad magnetem corpuſcula transmittit, ac pars inferior laminæ vbi craſſior exiſtit, ergo à magnete ſubſtentari deberet, ibi enim corpuſcula tranſient; tùm quia ſi magneti appenderetur lamina mediæ longitudinis, & ponderis, ac prima, & poſteà lateribus duæ laminæ vnius libræ approximarentur, ſi parti infernæ laminæ magneti appenſæ ſtilus apponeretur non ſubſtentaretur, cum magnetis corpuſcula implicata eſſent ferri corpuſculis, prouenientibus ab illis duabus ferri laminis ad latera laminæ magneti appenſæ juxta poſitis; & tamen conſtat experientia ſtilum appendi, non obſtantibus corpuſculis prouenientibus à laminis, laminæ magneti appenſæ, adhærentibus.

PRobatur nonò, ſi res, quæ concoquuntur, & putreſcunt talia paterentur propter motum in teſtinum primorum componentium, vt omnes moderni de fermentatione aſſerunt, ſequeretur, quod æquè citò putreſceret oleum, reliquis paribus, ac caro, nam ideo caro putreſcit, quia ex continua ſpirituum euaporatione ſulfur dominium accipit, & exaltatur, ex qua poſtea exaltatione eiusdem euolatio conſequitur, ſed etiam in oleo, vt ex Chymica apparet, datur ſpirituum quàm exigua quantitas, & ſulfuris quàm maxima, ergo non minus eius ſulfur prædominium, & euolationem acquireret, ac ſulfur carnis, & ſic non minus oleum, quam caro putreſceret.

Neque dicant moderni, quod ideo particulæ ſulfureæ carnis, euaporatis ſpiritibus, libertatem acquirunt, quia, dum ſpiritus

ritus euaporant, eorum tenacitas, & arctissima vnio aufertur ex impulsu facto à spiritu exitum tentante.

Nam contra est, quod præstat spiritus in exeundo, calor præstat in ebullitione olei, & tamen licet, quam maximè ebulliat oleum, non tamen putrescit; quod autem præstetur ab ebullitione id, quod à spiritu, tenetur à modernis concedi, cum ex positione aquæ ebullientis in musto, eius efferuescentia acceleretur; Item cum certum sit fructus sub sole existentes, si immaturos, citius maturari, si maturos, citius putrescere, quod nisi per raritatem inductam ab illis, vel particularum sulfurearum immisionem (quod pro nobis etiam stat) potest explicari.

Dices sicuti in ebullitione caro præseruatur à putredine, sic etiam fit in oleo.

Sed contra est, calidum siccum v. g ignis magis stipat, ac calidum humidum, patet in assatis, sed calidum siccum applicatum pingui facit per modernos partium sulfurearum euaporationem, ergo, & calidum humidum, nec audeant retorquere argumentum quia diuersimode explicat Antiquorum Scola.

PRobatur decimo, si fermentatio fieret per motum particularum, vt explicant moderni, non posset explicari, cur puluis piryus breui tempore non ammitteret particulas sulfureas, immò cur tam longo tempore eas dettineret, nam per illos particulæ sulfureæ ideo euolant, quia superant ratione suæ quantitatis motum spirituum, sed in puluere pyrio est quàm maxima quantitas sulfuris, & nulla fere spirituum, vt docent Chymici, ergo &c.

Nec dicant quod illæ particulæ sulfureæ licet medio spirituum motu non dettineantur, vinciri tamen à particulis salinis, & terreis inibi existentibus, nam

Contra est particulæ sulfureæ pulueris pyrii, in trituratione, vt constat efformantibus illum, ita vniuntur aliquando,

vt ictu

vt ictu oculi in partes ſalinas impetum faciant, ac cum ſtrepitu, & impetu è vinculis decedant, ergo poteterunt etiam ex ſe ſolis adinuicem ita adunari, vt paulatim in terram, & ſales continentes agant, & ſibi locum parent pro exitu, eo modo, ac per modernos ſpiritus facit in rebus immaturis.

Sed dices, quod ideo intrituratione ictu oculi particulæ ſulfureæ ex puluere exeunt, quia, cum trituratione fiat aliqualis raritas, poſſunt in vnum coadunari particulæ ſulfureæ, & ſic impetum facere in ſalinas, earumq; ſoluere vinculum.

Sed contra eſt, quia, ſuppoſito adhuc ligamine per modernos, non tollitur exigentia in particulis ſulfureis ad ſe mouendum, qua ſola ſufficiens eſt tractu temporis, ad inducendam illam raritatem, quam dicunt Aduerſarii in trituratione euenire, & ſicuti vt ſupra dictum eſt, affirmant de ſpiritu in rebus immaturis, ſic &c.

Secundò dices, quod nullæ ex componentibus, excepto ſpiritu, poſſunt moueri, vndè tantùm à ſpiritu ſe mouente, reliquæ per conſenſum patiuntur, ſed

Contra eſt, nam farina, ex fermento acri iniecto citò fermentatur, quod à modernis nōn poteſt explicari, niſi quia farinæ partes ſalinæ ſalinis fermenti copulatæ exaltentur, & in conſenſum reliquas in exaltatione ducant, vt explicat Villeſius: Non enim dici poteſt, quod ideo fermentum in farinam iniectum inducat fermentationem, quia particulæ ſalinæ, quæ ſui natura cohibendi, & conſtringendi vim habent, cohibere conantur ſpiritus, quo paſſo, ſpiritus accenduntur quodamodo, & roborantur in actione, vt contrario reſiſtant, & expellant.

Nam ſic ſequeretur, quod quam maxima quantitas fermenti acris immiſſi in farina fermentum cohiberet; Itèm farina frigido ambienti expoſita fermentaretur, frigidum enim, vt etiam dicunt Chymici, ſpirituum cohibet motum.

PRobatur vndecimo, nam, ſi fermentatio fieret modo à modernis explicato, non poſſet explicari, quomodo particulæ

omnes

omnes primorum principiorum ſimul manuteneri poſſent, cum diuerſum ſitum exigant, vt etiam ab illis concedi tenetur, cum videant, quod euolato ſpiritu in vino, ſulfur ſecedat, & etiam ſales; Item cum videant ſulfur dominium capere ſupra ſpiritus, vt in putredine, tandem cum ipſorum fermentationis deffinitio ſit, quod fermentatio ſit motus inteſtinus primorum principiorum, &c.

Sed dicet aliquis, quod prima componentia detinentur, tùm ratione tenacitatis, tùm ratione figuræ adaptatæ, tùm ratione motus, quem habent pro tendendo ad proprium ſitum; ex hoc enim fit, vt vna impingat in aliam, & illa alia in alteram, quæ diuerſimodè mouetur, & ſic de neceſſe detinentur, eo modo, ac ſi multi homines è cubiculo aliquo per ianuam exire velent, dum alii in numero, ac Viribus æquales per eandem ianuam eodem tempore cubiculum ingredi velent.

Sed contra eſt, & quidem primo contra illud, quod in prima reſponſionis parte aſſeritur, valent quæ in argumento dicta ſunt, ſecundo quia illa tenacitas calore rarefaciente poteſt tolli, & tamen oleum ebulliens primò ſui componentia omnia non ammittit.

Contra eſt ſecundo, & quidem contra illud, quod in ſecunda reſponſionis parte adducitur; nam conſtat experientia, quod quatuor liquores in amphiola exiſtentes, quorum ſingulus proprium teneat locum, ſi ſimul miſceantur media manus agitatione, & poſtmodùm agitatio deſinat, unusquisq; ſuum locum acquirit, non obſtante incidentia vnius in alium.

Sed dices, quod ſpiritus mouetur, non tantùm, vt ſurſum tendat, ſed etiam motu circulari, vnde, ſicuti motus circularis manus in aqua terram aquæ admixtam tenet, ſic etiam eiuſdem circularis motus reliqua principia ſimùl colligit, ſed

Contra eſt primò, nam dato, & non conceſſo tali motu circulari, adhuc à ſpiritu ſulfur detineri non poteſt, cum motus circularis ſpiritus ſit cum motu ſurſum adiuuante euolationem ſulfuris.

Contra

Contra eſt ſecundò, nam nulli poteſt conuenire motus circularis, & qui non ſit ad vnum, & determinatum locum, & ratio à priori eſt, nam motus ab intrinſeco alicui conueniens, id eò illi conuenit, quia via eſt ad vnum locum, in quo potius corpus motum inexiſtit, ac in termino oppoſiti motus, ſic conſtat experientia vagando per omnia naturalia, tam non viuentia, quam viuentia utriusq; generis; immò tenetur concedi ab ipſis modernis, cum ſulfur quantum eſt ex ſe exigat ſeparari à reliquis principiis; ſed motus circularis non conducit ad locum magis conuenientem mobili, ac eſſet alter locus oppoſitus, quod enim circulariter mouetur, non magis exigit eſſe ſecundum vnam partem in vna parte ſitus, quam in alia, alias ſemèl ipſa accepta amplius circulariter non moueretur; accedat, quod Chymici nullum indicium habere poſſunt de tali ſpirituum motu, niſi cum petitione principii.

Neque dicere poſſunt contra hoc, quod omnia liquida huc illuc ab intrinſeco agitentur; nullæ enim ſunt ſufficientes Modernorum Obſeruationes, quæ hoc probent, nam nec tincturæ verbi gratia Saccari, vel ferri, quæ in tota aqua communi, & aqua forti fiunt, nec obſeruatio, quod immiſa gutta vini nigricantis in aqua, per totam aquam diſpergatur, licet poſſet in vna parte aquæ tantùm ſuum locum acquirere, cum libra v. g. vini tota poſſet magis ſaturari; nec obſeruatio, quod guttæ olei terebentinæ ſaltitent ſupra aquam ardentem, hoc probat. Non tincturæ, & maiorem rei intelligentiam Corpus ſoluentis rei ſoluendæ contiguum diuido in tres ſuperficies, quarum adhærens rei ſoluendæ voco ſuperficiem A, quæ ſupra iſtam eſt, voco B, quæ ſupra B, voco C, quo poſito ſic explicatur, quomodo in tota aqua rei tinctura recipiatur, ſuperficies A, rei ſoluendæ adhærens ſoluit, ac ſibi adaptat corpuſcula rei ſolutæ, ita vt totam ſui tractiuam vim adimpleat, cum ſuperficies B nullas ſoluti particulas annexas habeat, intendit totam ſuam trahendi vim pro trahendis aliquibus ſoluti particulis ſuperficiei A annexis, & cum ſuperficies A, vtpotè liquidi ſuperfi-

ſuperficies, facile cedat, ſequitur vt aliqua ſoluti particula ſuperficiei B annectatur, cum vero ſuperficies A ſecundùm vnam partem, nempè ſecundum illam ex qua ſoluti particula à ſuperficie B fuit auulſa, tractiuam ſuam vim adæquatam nõ habeat, ratione ſuæ temperiei portiunculam in re ſoluenda ſoluit, ac atrahit; cum ſuperficies B totam ſui trahendi vim adæquatam non habeat, rurſus à prima ſuperficie aliã portiunculã trahit, illa prima rurſus ſoluit, & atrahit, ſecunda atrahit etiam, & ſic ſe habet ſuperficies C ad B, ſicuti ſe habuit B ad A, accedat quod in iſta tractione, cum prima aquæ ſuperficies cedat tota commouetur aqua, & ſic fit, vt prima ſuperficies ampliùs non adhæreat corpori ſoluendo, ſed alia noua adueniat, & cum ſucceſſiuè modo ſupra dicto tractio fiat perdurat aquæ agitatio; nec mirabile videatur Modernis, quod ex parua primæ ſuperficiei commotione tota aqua agitetur, apparet enim, quod ex exigui ſaxi iniectione in aquam, tota aquæ quantitas commouetur, ſic ipſi dicunt de motione aeris facta ab exigua voce reſpectu totius aeris exiſtentis in ſpatio, in quo vox auditur, quod autem tractio modo ſupra explicato poſſit intelligi, patet nam ſi v, g. ſupra magnetem, quæ multos acus traxerit, & puluerem ferri alia magnes apponatur, ſuperior magnes ab inferiori atrahit acus, & puluerem, & rurſus ſi inferiori alius puluis addatur, ſuperior rurſus ab inferiori nouum attrahit puluerem; nec poteſt adduci, quod prima aquæ ſuperficies impediat tractionem, nam magnes acus, & pulueres in aqua immerſos approximata atrahit.

Et confirmatur ex Obſeruatione qua obſeruatur, quod ſi ponantur aquæ fortis gutæ ſupra planum, & poſteà circonferentiæ liquoris cuprum adaptetur, dum ſolui non nihil incepit, cuprum à liquore à circonferentia ad centrum trahitur.

Nec obſtat ſecunda illa obſeruatio de guttula vini nigricantis in aqua poſita, nam eadèm paritate, ac ſupra fuit dictum explicatur, tum ratione motionis ex immerſione guttulæ inductæ in tota aqua, tum ratione facilis diuiſibilitatis utriusq;

Neque

Neque vrget obſeruatio, quod aqua terra ſaturatur, & tamen illam ſtatim, & citiſſimè deponat, nam hoc fit tantum vbi ſumma ſiccitas adeſt, & facilitas ſeparationis particularum ad inuicem, ratione cuius fit, vt ſuperata porulorum ſiccitate aqua in illos irruat, & cum non nihil reflectatur, reflexa terreas particulas ſeparat, quas ad ſummum mittit, & quo vsq; detur ſiccitas quæ aqua impregnetur, retinet: accedat quod in tali ſaturatione, & aliis ſimilibus quædam fit ebullitio, ex aere exeunte ratione cuius aquæ comotio, & particularum ſeparatio, & intromiſſio in aquam; accedat, quod hoc etiam fit exiſtente ſenſibili aquæ impulſu, at caſus Tincturarum modo ſupradicto explicati ab omni ſimili affectione præſcindunt.

Sed hic objicies, quomodo vnum in ſpecie, vt aqua, poteſt magneticè plura trahere, ſi contrarium obſeruatur in magnete, Adamante, ſuccino &c.?

Reſpondetur hoc optimè ſtare, ſicuti enim diuerſa, vt Adamas, & ſuccinum idem trahunt, paleam nempè, ità vnum poterit plura trahere; immò manifeſtè patet idem trahere plura, vt lapis ſerpentis pilleati, qui cuiuscunque generis venena ad ſe mirabiliter trahit, & ratio à priori eſt, quia magnetica virtus exercetur non propter proportionem temperiei corporis ut mixti, ſed propter qualitatem quandam à forma promanantem, ſic experientia conſtat magnetem æquè trahere ferrum ſiue frigidum, ſiue ignitum; tum quia in ratione mixti eſt maior conuenientia inter magnetem, & magnetem, quam inter magnetem, & ferrum, & tamen magnes ferrum, non magnetem trahit, ergo cum pluribus poſſit conuenire aliquod proprium ſecundi generis, plura ab eodem poſſunt attrahi, hinc patet, quanta ſit falſitas dicentium vnum multa venena trahere quia ex iis compoſitum integraliter. Non obſtat tandem obſeruatio olei therebentinæ ſupra aquam ardentem ſaltitantis, nam hoc prouenit propter contrarietatem particularum olei, cum particulis ſpiritus vini, quod arguitur ex hoc, nam tandem ſuperata contrarietate oleum therebentinæ ſupra ſpiritum

ritum vini in quiete permanet, & hæc omnia dicta clarius patebunt, cum de solutionibus, & præcipitationibus erit sermo.

PRobatur duodecimo, nam nullum indicium potest assignari sine petitione principii, cur spiritui talis conveniat motus, vt tenacitatem reliquorum principiorum, quæ in re immatura obseruatur, possit superare, ergo non possunt explicare corpusculorum motu, quomodo res à statu immaturitatis deueniant ad statum maturationis, probatur antecedens, & prius volo ostendere, quod reliqua componentia in pomo v. g. immaturo tenacitatem habeant, ne aliquis diceret, quod probatio est de subiecto non supponente; nam si reliqua principia, à spiritu, tenacitatem non haberent, non posset explicari à modernis, cur à re immatura sulfur totum non decederet, tunc enim spiritus se habet, in ratione effectus, ac parus in reputrescente, ergo sicuti quando non est in maxima quantitate in re matura finit sulfuris exaltationem, sic etiam in re im̃atura finet sulfuris exaltationem, & evaporationẽ; hoc posito, probatur antecedens, si aliquod indicium haberent, maximè esset, quia vident, quod res putrescunt in quacumq; ambientis differentia, siue calida, siue frigida, siue humida, siue sicca, constat enim experientia, quod tam hyeme, quã æstate carnes putrescunt, quo posito sic ratiocinantur, per Arystotelicos formæ sunt conseruatiuæ, non destructiuæ suæ temperiei, ergo cum talis destructio non possit formæ attribui, & debeat alicui intrinseco assignari, & clarius, quam per talem motum spirituum non possit explicari, iure merito spiritui tribuimus motum cæterorum principiorum nexum in rebus immaturis superantem, sed constat experientia, quod si caro imponatur in aqua, quæ statim glacietur, & sic etiam per menses perduret, ita vt si alia aqua esset, toto mensis spatio semper coagularetur, nunquam putrescit, ergo dicendum est, quod si hyeme communiter putrescat, ex humiditate proueniat, procedente vel ab aere ambiente, vel à glacie in deperditione existente, cum enim humi-

ditas

ditas laxet, facit, vt calor ambiens facilius mixti calorem extrahat, & sic putredo; vt videre est clarè apud omnes Commentatores doctrinæ Aristotelicæ de putredine, quod breuitatis gratia relinquitur.

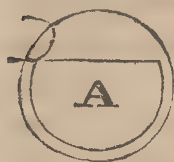
His positis contra Modernos, vt clara euadat oppositorum solutio, Notemus prius in Vniuersali asserta Recentiorum circa præcipitationem à figuris.

Asserunt Recentiores in liquidis præcipitationem succedere tribus modis, vt explicat Villesius de fermentatione, primo propter pororum angustiam, sic lac ab acidis, non à sale aliàs summè præcipitatorio descendit ad imum; Secundò adæquatione pororum à materia præcipitante, sic tincturæ sulfureæ ab aqua, vel alio phlegmate præcipitantur; Tertiò quandò præcipitans vnitur soluti particulis, quæ mole, & pondere auctæ ad fundum deturbantur, sic in solutionibus mineralium non ab alumine, aut Victriolo, quamuis summè constringentibus, sed à salibus fit præcipitatio. His positis inquiratur, an istæ actiones media actiuitate figurarum possint explicari, & quidem impugnatur primus modus præcipitationis.

Non potest explicari quomodò corpuscula acidi vim habeant constringendi, nisi dicendo, quod vim habent ad se trahendi laterales porulorum partes, sed nisi media quadam virtute à figuris acidi proueniente, quæ sit ratio, vt laterales partes trahantur, potest intelligi, ergo positis figuris, & actiuitate corpusculorum medio motu, non explicant clarius Moderni, ac Antiqui hunc præcipitationis modum, ergo &c.

Sed dices, quod acidi corpuscula appenduntur suis hamatis particulis lateralibus poruli partibus, & sic constringunt, sed contra est, vel istæ partes hamatæ appenduntur lateralibus partibus poruli secundum illam partem, quam non replet corpusculum lactis, vel secundum illam partem, quam replet idem corpusculum; secundum non potest dici, eo quia lactis corpusculùm maius est, ac acidi particula, ergo solum primum.

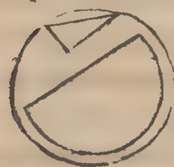
Sed dices corpuſculum acidi non appenditur lateralibus latitudinis lactis, ſed lateribus partibus anguli corpuſculi lactis, vt apparet in præſenti figura in qua A eſt corpuſculum lactis, triangulus acidi.

Sed contra primo eſt, acidum corpuſculum non poteſt adhuc conſtringere, nam corpuſculum ipſum ſtabile eſt, ergo id, cui annectitur, non poteſt conſtringere, eo modò, ac ſi aliquis tenens manibus aliquod, ſi non poteſt conſtringere manus, non conſtringet, & illud, cui manus adhærent.

Sed dices poteſt conſtringi porulus acidi, quia acidum quamuis ad ſenſum ſimplex tamen fermenteſcibile, vndè inaniola habet profermentatione, ſed

Contra eſt, ſi conſtrictionem patitur, conſtrictus eſſet, antequam poneretur in lacte, cum naturaliter conſtringeretur; nec obſtat fermentatio tollens continuam conſtrictionem, nam etiam obſtaret in conſtrictione partium lateralium poruli, vbi eſt lac, immò ſi poſſet fermentatio ſuperare acidi conſtrictionem, cum eadem ſit dum acidum præcipitat, ſemper ſuperaret, & ſic non poſſet conſtringi, ergo ſolum per ſecundum modum ſupradictum, nempè per hoc, quod nectatur partibus, quas non occupat lac.

Sed contra eſt, vel nectitur duabus particulis hamatis partibus non occupatis à lacte, vt apparet in hac figura, & contra ſunt omnia ſupradicta, & rurſus data adhuc, & non conceſſa iſta conſtrictione, adhuc non communicatur particulis lactis; nam quo magis conſtringitur porulus, eo magis acidi corpuſculum conſtringitur, ergo ſi ipſum corpuſculum acidi ante conſtrictionem manebat in ſpatio non repleto à lacte, non obſtando ſitui lactis, nec etiam faciet conſtrictum;

vel nectitur tantum ſecundum vnam particulam hamatam vni parti circuli, vt apparet in hac figura; ſed ex hoc non poteſt intelligi, quomodo anguſtetur porulus.

Dices

Dices conſtringitur, eo quia deorſum fertur triangulus verſus lac, & dumperuenit ad lac in hoc facit impulſum, ſed

Contra, ex ho cnon ſequitur, quod lac debeat detrudi extra porulum, nam ſecundum impulſum poterit deorſum ferri lac vna ſimul cum lateribus poruli, cum pars ſuperior poruli non ſit verè conſtricta, ſed tantum approximata parti infernæ, vndè poterit pars inferior impulſa à lacte remoueri magis à parte ſuperiore, nam pars ſuperior curuata cedit, ut conſideranti præſentem figuram conſtabit; tum etiam

ſequeretur quod acida non præcipitarent per conſtrictionem, ſed impulſum factum, quod tamen dici non poteſt, quia etiam aqua præcipitat impellendo per modernos, ut facit in ſulfureis, immò etiam aliqualiter in ſalinis partibus diſſolutis à ſulfureo menſtruo, & tamen non præcipitat lac; tum etiam quia àcida præcipitarent lac ſaccaro affuſum, vel ipſum ſaccarum, quod non faciunt; tum etiam, quia ſal Tartari, in eadem ſententia Villeſii, quamuis ſummè præcipitatorius, & impellens, lac non præcipitat.

Dicent aliqui Moderni, quod ab acidis præcipitatur lac non per pororum conſtrictionem, ſed per illorum ingreſſum in ſpatiola detinentia lactis particulas.

Sed contra eſt, minus occupant ſpatii particulæ nonnullorum acidorum facilè euaporabilium, vt v. g. particulæ ſpiritus victrioli plurièss rectificati, ac faciant particulæ alicuius ſalis fixi, ſed ex iniectione particularum ſalis fixi, immò cuiusuis alterius rei, dummodò acida non ſit, non præcipitatur lac, ergo non per porulorum ingreſſum, & adæquationem lac præcipitatur.

Contra eſt ſecundo, dum acidum conſtringit, vndequaque conſtringit, (cum vndequaq; reperiatur, tum ex continua motione liquidorum ſuppoſita à Modernis, tum quia acidum poteſt aduenire in menſtruum, vndè debet præcipitari lac, tùm à parte inferna, ſuprema lateralibus &c. poteſt enim vn-

dequaq; immitti acidum; tum quia, etiam lac coagulatur à frigore, ex eodem Vvillis, quia fluorem inducit in particulis salinis, ergo cum frigus vndequaq; sit, vndequaq; inducit fluorem, & sic vndequaque adest constringens) sed ex hac constrictione porulorum, non sequitur quod particulæ lactis debeant deorsum pelli, ergo &c. probatur minor, ex hac constrictione magis particulæ lactis adæquant, & tangunt laterales partes porulorum, ergo cum partes detineantur in porulis, eo quia illos adæquent (nulla enim est alia ratio per Modernos, vt etiam Villesius asserit cur sales dissoluti ab aqua communi magis detineantur, ac aliæ tincturæ, nisi quia sales magis adæquent, quam alia dissoluta) ergo ex illa constrictione particulæ lactis non pellentur ad fundum, accedat, quod inexplicabile est, quomodo ex constrictione lateralium partium, tum quadrati, tum rotundi, & cuiusuis alterius figuræ possint ad fundum detrudi.

Dices, vel fit, quia laterales partes ratione constrictionis impetùm faciunt supra contentum non cedens, vndè fit vt ressiliant, & sic maius loci fiat, ac adæquet figura contenta, vel eo, quia constringuntur vndequaq; partes laterales, & sic fit maius spatii, ac occupet particula lactis, eo modo, ac si saxum vndequaque circumdetur luto, dum istud exsiccatur, recedit paulatim à periferia contigua saxi, sed

Contra est primò, nam facto hoc spatio, adhuc particulæ contentæ sufficienter tangunt, & adæquant illud, ergo non debent ad fundum detrudi, nam particulæ lactis ante immissionem acidorum adæquatè ferè implebant spatiola, vt habetur ex Vvillis, ergo facto adhuc aliquali spatio, adhuc tangunt latera porulorum, & sic substentari possunt; & confirmatur, nam vt habetur ex Vvillis, sic dicente (solutiones pleræq; mineralium à sale fixo statim præcipitantur, non autem à victriolo, aut alumine iniectis, quæ multo magis constringunt, & liquoris poros obducunt) ergo à pari nec obstabit spatium aliqualiter ad auctum, ne possit lac adhuc in illo manuteneri, accedat,

cedat, quod cum latera habeant æqualem virtutem ſe conſtringendi vndequaq; non poteſt ſitus ampliari, quantum enim conſtringitur, tantum abbreuiatur, vt diligenter conſideranti patebit, quæ ratio formalis de lateribus, quomodocumq; ſint, militat.

Neque dicas, quod cum tanta ſit grauitas lactis, non poteſt ille contactus ſufficere pro manutentione eiuſdem, nam quo maior eſt grauitas in lacte, eo minor eſt dilatatio facta ab acido, vt aceto; ſicuti quo maior eſt leuitas illorum mineralium à Villeſio deſcriptorum, eo maior eſt latitudo ad aucta ex conſtrictione maioris conſtringentis, nempè Aluminis, & Victrioli.

Contra eſt ſecundò, nam adhuc, conceſſa illa dilatatione facta à conſtringente, particula lactis non deberet præcipitari, nam facta illa dilatatione, ſi vult particula lactis præcipitare, debet penetrare aliquod latus, ergo cum illi lateri adaptetur, cum ſibi viam paret, dum ipſum perforabit, in ipſo manebit; Neque dicas, quod porulus ſecundò factus non ſit in lacte ſecundum naturam, & ſic laterales partes impetum faciant ſupra corpuſculum, nam

Contra eſt, ſi immittatur in lac acidis non aſperſum aqua, & alii liquores, detinentur in illo menſtruo, & quidem in porulis vi factis, cum molem augeant, & poruli ſecundum naturam inibi exiſtentes ſint per Villeſium adæquatè ferè repleti à particulis lactis, ità vt nil aliud, quam tenue, & penetrans in ſententia eiuſdem admittant.

Contra eſt ſecundò, nam aqua diſſoluti ſulfuris à menſtruo ſulfureo particulas præcipitat, per hoc, quod menſtrui porulos magis dilatet, ergò à pari licet poruli facti in latere à lacte decidente ſint vi facti, adhuc tamen poterunt lac manutenere, ſicuti in menſtruo ſulfureo aqua præcipitans manutenetur.

Neque dicas, quod lactis particula non adaptetur porulo, nam illum ſibi parat, & ſunt eadem corpuſcula eandem particulam ambientia, ac eſſènt, quando erat in porulo naturali.

Sed

Sed dices, quod dùm particula lactis perforat latus, cum ipsa fertur particula acida, quæ eodem modo se gerit, ac in primò porulo, sed

Contra primò est, nam illa particula acida, dum constrinxit latera primorum spatiolorum, hoc fecit, quia illis se complicauit hamulis, vt dicebant in primo argumento.

Contra est secundò, nam si illa particula acida cum particula lactis deorsùm tendit, potest contingere, vt particula acida primò tangat latus, & sic cum ipsum constringat, ibi non posset transire.

Impugnatur secundus modus præcipitationis per adæquationem porolorum, ex sententia Vvillis.

Primò, nam si ideo particulæ soluti sulfuris à menstruo sulfureo ad fundum ab aqua detruduntur, quia cum particulæ sulfureæ ferè totos menstrui porulos adæquarent, fit vt dum aqua infusa, in spatiola repleta ingredi debet, sulfur, vt tenue, extrudatur, sequeretur, quod si post primam aquæ immissionem, & præcipitationem sulfuris, alia aqua immitteretur in menstruo, vel prima deberet præcipitari, vel sulfur non debuisset præcipitari à prima; neutrum contingit ex experientia, ergo nec debebat deorsùm pelli sulfur solutum ab immissione primæ aquæ; sequella probatur, nam prima aqua per Modernos adæquatè impleuit spatiola, vbi erat sulfur, ratione cuius sulfur cogitur ad imum tendere, ergo secunda aqua, si debet pellere deorsùm primam, sicuti hæc sulfur, vel debet spatiola, vbi est aqua, dilatare, vt in ipsis recipiatur; ergo sicuti spatiola cedunt pro recipienda secunda aqua absq; primæ præcipitatione, sic etiam factum esset ex infusione primæ, respectu sulfuris; & confirmatur, nam sicuti latera menstrui sulfurei immediatè impulsa ab aqua cedunt, sic etiàm poterunt cedere sulfuri impulso ab aqua.

Neque dicant, quod secunda aqua non debeat recipi in porulis, vbi est prima aqua; nam non est maior ratio, cur prima ibi recipi debuerit, quam secunda; neque dicant, quod

ideo

ideo prima eſt ingreſſa, eò quia non habuit tantam reſiſtentiam à ſulfure præcipitato, nam potius è conuerſo verificatur, nam maior vel minor reſiſtentia poſito eodem menſtruo habetur à maiori, vel minori accommodatione figuræ contentæ cum figura ſoluentis, quæ magis habetur inter particulas ſulfuris præcipitati, & ſulfuris ſoluentis, quam inter particulas aquæ præcipitantis, & menſtrui ſulfurei; quæ enim ſunt eiuſdem figuræ, & naturæ magis adaptantur, vt verificatur per Villeſium inter particulas ſalis fluidi & fixi.

Sed dices, licet latera ſoluentis potuerint cedere ſulfuri impulſo ab aqua, adhuc tamen non ſequitur, quod inibi permanere poſſint, cum ampliùs contactum undequaq; non haberent.

Sed contra primò eſt, ſi contactus vndequaq; requiritur, maximè requiritur, vt vndequaq; contentum lateribus, mediis hamatis particulis poſſit appendi (non enim adæquatio loci ſufficit pro manutentione contenti, nam ſicuti usq; ad iſtum ſitum venit ſuperando latera, dum in medio ipſorum continetur, adhuc poſſet ſuperare) ergo cum particula aquea in porulo contenta haberet hamatas partes, ſicuti etiam latera, poterit ſufficienter contineri particula ſulfuris per hoc, quod ſecundum vnum latus tantum tangat, nam ſic ſuis hamulis appenditur, & hamulis contenti, & continentis &c.

Contra eſt ſecundò, nam ſecundùm Villeſium tincturæ detinentur non multo tempore in aqua communi ſoluente, eò quia ſoluta latos aquæ porulos vndequaq; non tangunt, ergo ſi hæ per ipſum aliqualiter in aqua manutenentur, etiam particulæ ſulfuris in menſtruo ſulfureo aqua affuſo, non obſtante diminutione contactus, retineri deberent, ſicuti tincturæ in aqua, quod tamen ex eodem Villeſio, & experientia conſtat eſſe falſum.

Probatur ſecundo; aqua ſal liquatum in menſtruo ſalino non poteſt præcipitare, ergo neq; poterit, nec ratione molis, nec ratione impulſus ſulfur in menſtruo ſulfureo exiſtens

præcipitare; non enim eſtmaior ratio de vno, quam de alio; probatur, nam ſi aliqua eſt ratio, maximè, quia ſal liquatum lateribus menſtrui ſalini, vtpotè illi ſimile, maximè adaptatur, vt enim habetur ex Villeſio (*tanta eſt ſalis fluidi, & fixi affinitas, vt amborum particulæ iuxta poſitæ, aut comixtæ ſtatim vna combinentur*) ſed hoc etiam verificatur de particulis ſulfureis in Menſtruo ſulfureo liquatis, ergo &c.

Neque dicant, quod hoc fit, quia difficiliùs cedunt latera porulorum menſtrui ſalini, ac menſtrui ſulfurei, nam æquè bene in vaporem tranſeunt ſpiritus exquiſitus victrioli, ac aqua ardens.

Poteſt etiam impugnari iſte ſecundus modus, immò melius vltimo argumento, quo primus modus fuit reiectus.

Impugnatur tertius modus præcipitationis per grauitatem inductam ex amplexu duarum figurarum ſimilium cum tertio, v.g. ſalis cum particulis mineralis ſoluti, vt explicat Vvillis.

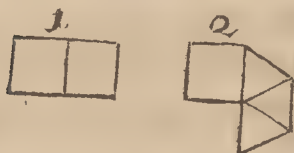
Probatur, ſi particulæ mineralis ſoluti modò ſic explicato à Villeſio præcipitarentur, non ſolùm à ſale, verum etiam à ſulfure præcipitarentur, ſed conſtat experientia, quod particulæ mineralis ſoluti ab aliquo ſale non præcipitantur à re ſulfurea, ergo &c. probatur ſequella, particulæ ſulfureæ poſſunt, vtpotè triangulus adaptari figuræ corpuſculi ſalis, cum quadratum, & triangulus in lineis rectis conueniant, ergo ſi vnum quadratum, nempè ſal præcipitans, vnitur alio quadrato, nempè ſali annexo corpuſculo mineralis, etiam ſulfur poterit vniri ſali annexo minerali ſoluto.

Neq; dicant, quod licet triangulus poſſit adaptari ſecundum vnam lineam quadrato, adhuc non poteſt facere eandem grauitatem, tùm quia natura leuius eſt ſulfur, tùm quia minor in quantitate eſt triangulus ſulfuris.

Contra eſt primò, tùm quia minus grauia ſunt corpuſcula ſalis præcipitantis, vtpotè ſpiritus victrioli, ac corpuſcula ſulfurei liquoris, v.g. aquæ ardentis, primus enim euaporat non

ita

ita ſecundus, tum quia multi trianguli poſſunt ſimul adaptari permanendo in eàdem latitudine quadrati, immò in minori, & compenſare grauitatem quadrati, vt apparet in præſentibus figuris in quarum prima vnum quadratum rappræſentat ſalem præcipitantem, aliud autem rem ſolutam, in ſecunda trianguli ſulfur, quadratum vero ſolutum.

Sed dices trianguli ſulfuris non poſſunt adaptari quadrato ſalis, quia hæc adaptatio eſt propria alterius figuræ ſalis nempè, qui quadratus eſt.

Sed contra eſt, nam ideo vnum quadratum habet virtutem ſe adaptandi cum alio, quia cum latere, cum quo debet adaptari, conuenit, ſed etiam hoc verificatur de triangulo, cum triangulus conſtet æquè ex lineis rectis, ac quadratum, ergo &c.

Probatur ſecundo, ſi ideo mineralia ſoluta à ſale fluido præcipitantur à ſale fixo, eo quia ſoluti particulæ ſunt vnitæ cum nonnullis particulis ſalis fluidi, ex quo poſtea ſal fixum præcipitans illis adhæret, & agglomeratur, ſequeretur quod puluis chalybis aceto præparatus, ſi immitteretur in tincturam chalybis ab acido factam, tinctura deorſum ſtatim deberet præcipitari; ſicuti enim corpuſculum tincturæ chalybis vnitum eſt particulæ ſalis menſtrui, ſic etiam puluis chalybis præparati conecteretur eidem particulæ ſalis menſtrui, & ſic grauitatem adaugeret, & fundum peteret, magis enim grauitat particula pulueris chalybis, quam particula ſalis.

Sed dices prima particula chalybis, dum adhæret particulæ ſalis menſtrui, non trahit illam extra ſuperficiem laterum poruli, ſed adhæret tantum particula chalybis illi adhuc in latere poruli exiſtenti; vnde fit, vt dum immittitur puluis chalybis, non poſſit illam ſalis particulam tangere &c.

Sed contra eſt, nam, licet non poſſit annecti particulæ ſalis, annectetur tamen particulæ tincturæ chalybis, & ſic ex illa grauitatione præcipitabitur tinctura, quod tamẽ falſum eſt &c.

Neque dicant, quod puluis aduueniens, vel non poteſt ingredi in porulum, vbi eſt alia chalybis particula, vel licet ingredi poſſit, cum illa tamen annecti non poteſt, nam dum tinctura non eſt ita ſaturata, magis poteſt ſaturari, quod fit per ingreſſum alterius particulæ chalybis aduenientis; tum quia, dum tinctura chalybis eſt maximè ſaturata, adhuc in porulis menſtrui eſt ſpatium pro recipiendo ſale fixo, ab illo enim præcipitatur, ergo etiam ibi erit ſufficiens locus pro recipiendo puluere chalybis.

Contra eſt ſecundo, & quidem contra ſecundam partem reſponſionis, nam chalybis puluis eſt eiuſdem figuræ cum particula chalybis exiſtente in porulo, ergo ſi particula exiſtens in porulo, annectitur ſali, cum quo diuerſitatem dicit in figura, multo magis annectetur pulueri chalybis, cum quo omnimodè conuenit; neque dicant, quod ſufficienter non poſſint annecti, cum figura chalybis poſſit eſſe v.g. rotunda, nam æqualiter circulus annectitur plano, ac circulus circulo; tangit enim vndequaque in puncto; nec obſtat, quod poſſet vltimo adduci figuras nempè ſalis tactas eſſe cubas ad modum concaui, nam omnes ſales mineralia ſoluentes non conueniunt in tali figura, & tamen mineralia ſoluta à quocumq; ſale alio ſale præcipitantur, vt ex Villeſio.

His poſitis, vt argumentis aduerſariorum dari poſſit ſolutio etiam priùs examinare debemus; quomodo ex infuſione diuerſorum diuerſi oriantur colores.

Ex Villeſio ſupra citato in eodem capite de præcipitatione habetur, colores diuerſos ex infuſione diuerſorum ex ſolumoda ſitus mutatione oriri, vnde deducit colores omnes diuerſos tantum nobis apparere; & licet Antiqui antecedens concedere poſſent, diuerſos nempè colores ex diuerſorum infuſione, ſola ſitus mutatione, diuerſos haberi, cum adhuc his non obſtantibus permanentes ſeruentur, cum non obſtante fermentatione teneantur etiam Moderni permanentes admittere, tamen adhuc impugnatur ſententia Modernorum.

Si co-

Si colores essent à situ, inexplicabile esset, quomodo ex sale liquato, idem semper appareret color, nam sal liquatum, vt ex Boyle habetur, est in continua motione suarum partium integralium, & sic sal liquatum habet continuam mutationem situs suarum partium.

Neque dicas differentiam situs esse tantum numericam, nam ex agitatione saltem ab extrinseco uariaretur situs, & sic color, impossibilè enim est, vt quadrata continuò agitata semper maneant quoad eandem partem ad superficiem, & tamen sensu patet, quod idem semper est color. Secundo sequeretur aquam ardentem esse diuersimodè coloratam ab aqua communi, vtpotè illam habentem porulos magis angustos, istam laxos, vt per Villesium denotatur à diuersimoda, & notabili aptitudine ad continendas tincturas. Tertiò sequeretur quod aqua egregiè sale saturata colorem variaret quia poruli eius nouo Corpore repleantur; quod lac ex iniectione saccari magis albesceret, cum saccarum per Villesium impediat præcipitationem lactis, quia replet vndequaq; inaniola, ex quo sequitur, quod maior sit à superficie radiorum reflexio, ex qua per Modernos maior albedo. Quarto quod aqua ardens ex infusione alicuius constrictiui, vt v. g. aluminis mutaret colorem, cum à constringente magis vniantur poruli.

Sed dices colores non fiunt, vt dicit Vvillis, v. g. color limpidus per hoc, quod liberè magis transeant radii, flauus, per hoc quod minus &c. sed fiunt diuersi colores propter diuersam refractionem factam à superficiebus, quæ prout continent corpuscula diversimodè reflectentia diuersos quoq; rappræsentant colores, nam

Contra est, adhuc sequeretur, quod ex inspectione aquæ ardentis, & aquæ communis diuersi deberent percipi colores, probatur sequella, diuersæ figuræ constituunt superficiem aquæ ardentis ac sint, quæ constituunt superficiem aquæ communis, cum diuersa primorum componentium combinatione constent, & diuersa dissoluant aqua ardens, & aqua communis,

nis, quod ſignum eſt, quod ſecundum diuerſum modum veniunt figuræ aquæ ardentis, ac aquæ pro diſſoluendis compoſitis, ergo diuerſas cauſant reflexiones, & radiorum modificationes.

Nec addatur, quod licet ſint diuerſæ figuræ ad ſuperficiem aquæ ardentis, ac ſint ad ſuperficiem aquæ communis, cum illa triangularis, v.g. iſta rotunda exiſtat, adhuc tamen poſſunt conuenire in eadem reflexione, cum baſis trianguli poſſit eſſe eiuſdem longitudinis, ac diameter circuli, nam

Contra eſt, ita ſe habent figuræ minimæ ad modificandum lumen in reflexione, ſicuti magnæ ad idem reflectendum, ſed non obſtante æquali baſe trianguli cum diametro circuli adhuc figuræ magnæ diuerſimodè reflectunt lumen, cum triangulus ſe ipſum rappræſentet, non circulum, ergo etiam minimæ figuræ ſic ſe habebunt.

Neque dicant, quod ſicuti res magnæ triangulares, & circulares à longè eiuſdem figuræ apparent, ſic etiam euenire in minimis figuris, nam figuræ minimæ non ſunt extra proportionatum ſitum, alias ſic omnia haberent eundem colorem, vel quæ eiuſdem ſunt coloris talia non eſſent.

Probatur ſecundo, quia ſi vera eſſet oppoſitorum ſententia, ſequeretur, quod in re fermenteſcibili, dum eſt in ſtatu perfecto, ſemper variaretur color, cum ſemper particulæ componentes ex vi fermentationis continuò moueantur, & mutent ſitum, ex quo ſequitur, vt modò particulæ cubæ, modò ſfericæ, modò triangulares ſint ad ſuperficiem, & ſic diuerſæ ſemper fiant reflexiones, ex quo habetur indicium contra motum principiorum in re fermenteſcibili.

Probatur tertio, nam ſequeretur, quod dum vinum vertitur in acetum notabiliter variaret colorem, nam notabiliter variat congeriem primorum componentium, deſtituitur enim toto ferè ſulfure, & ſpiritu; & confirmatur (ex quo rectè colligitur notabiliter variare figuras) nam etiam diuerſi ſales ex diuerſa participatione ſpirituum diuerſas ſortiuntur figuras;

ait

ait enim Villesius, *sal marinus spiritu admodum pauco contentus in cubos facescit, proximè huic alumen paulo vberius spiritu donatum in elaboratiores figuras scilicet Octoedricas concrescit, sal nitri spiritu turgescens in figuram perfectiorem scilicet pyramidalem effigiatur.*

His positis circa colores perpendamus, an à figuris mineralia soluantur, &

Probatur primo, quod non, nam si v. g. aurum solueretur ab aqua regia media figura, posset etiam solui à menstruo sulfureo, sed non soluitur, ergo neq; ab aqua regia ratione figuræ, sequella probatur; nulla alia ratione potest aqua regia media sua figura soluere, nisi quia eius figura, quæ v. g. est quadrata, habet diametrum ita longum, vt cum eius ingressu non possit permanere continuitas auri, sed etiam menstruum sulfureum licet habeat triangulos, quorum basis minor sit diametro quadrati salis, potest ingredi duobus triangulis adaptatis, quorum basis composita diametrum quadrati saltem æquet, si non exuberat, ergo si aqua fortis ratione figuræ soluit, solueret etiam sulfur.

Neque dicas, quod menstruum sulfureum non possit ingredi secundum duos triangulos adaptatos quia illi adaptari non possint. Nam contra est, conueniunt sulfuris partes in figuris, ergo cum per Villesium sales hac ratione adaptentur, etiam sic duo sulfuris trianguli facient; tum quia si non possunt adaptari totum aurum menstruo sulfureo posset saltem imprægnari, nam ad hoc vt aliquod liquore imbibatur, non est necesse vt ingrediens soluat, sed sufficit, vt habeat aptitudinem ad ingressum in porulos, quæ si datur respectu maioris figuræ, multo magis respectu minoris.

Neque dicas, quod maior ingrediatur, eo quia maximum impetum faciat in minerale, quod non conuenit figuræ sulfuris, nam

Primo contra est, Moderni intendunt explicare hoc mediis figuris, vt clarius solutionis modus innotescat, sed æquè obscu-

obſcurum eſt, tali figuræ competere maiorem motum alteri minorem, ac dicere, tali enti conuenit virtus ſoluendi, alio non (conſtat enim experientia, quod vni conuenit virtus imperandi, alio non)

Secundo contra eſt, nam ſi figuræ aquæ fortis ſoluentis aurum conuenit maior virtus impellendi in aliud, dato, & non conceſſo, ſolueret etiam, quod ſoluit menſtruum ſulfureum, nempè ſulfur commune, ſed conſtat experientia hoc non fieri, ergo &c. probatur ſequella, quod defficit in totali proportione accommodationis figuræ aquæ fortis cum ſulfure ſoluendo, compenſatur à maiori impulſu illi conceſſo, demonſtrat experientia in fabris Lignariis, dum aliquod perforare volunt, cuius foraminis diameter ſit v. g, quatuor digitorum, ſi hoc volunt complere facili negotio perforant prius ſubtili Terebra, deinde craſſiori, poſtea alia craſſiori, quo usq; perueniunt ad diametrum foraminis exigitum, at ſi tantum intendunt effectionem foraminis, adhibita ſubtiliori Terebra, ſi aſſumunt maiorem, & vltimam, dummodò augeant vim, perforant, ergo à pari licet facilius inſinuetur triangulus menſtrui ſulfurei in ſulfur ſoluendum, etiam quadratum licet ratione figuræ, difficilius inſinuetur, ratione tamen maioris vehementiæ in impellendo æqualiter ſoluendum ſulfur ingredietur, & ſoluet.

Probatur ſecundo, & prius adducitur hoc breue experimentum, vt habetur ex Boyle, & pluriès expertus ſum. Si ponatur ferrum, & cuprum vna ſimul in aqua forti, ſoluitur cuprum, & ferrum vna ſimul, tali poſtea interueniente mirando, cuprum ſolutum annectitur ferro, nec amplius ſeiungitur, immò magis augetur, quamuis continuò perduret cupri ſolutio quo poſito, ſic contra, vt conſideranti experimentum patet, dum cuprum ſolutum annectitur ferro, aqua fortis habet proportionem ſuæ figuræ pro ſoluendo cupro ferro annexo, tunc enim adhuc ſoluit cuprum non annexum ferro, ergo ſi ratione figuræ cuprum ſolueretur, cuprum ſolutum non maneret annexum

nexum ferro, sed solueretur, cum idem in specie cum eo, quod soluitur.

Neque dicas, quod licèt sit eiusdem naturæ differt tamèn in porulis factis ex vnione sua facta iuxta ferrum, nam contra est, cuprum annexum, cuius considerabilis est crassities, à ferro manibus seiungatur, & rursus in eandem aquam immittatur ægregiè soluitur; non verò si idem cuprum ferro annexum immittatur in alia.

His positis contra Modernos de modo præcipitationis, mineralium solutionis, colorum generationis veniamus ad oppositorum solutionem, &

Ad primum respondeo præcipitationes non fieri mediis figuris, & sic nec tali modo medicamenta operari in corpore nostro; quærenti autem quomodo tales præcipitationes fiant, Respondeo fieri omnes, vel per magnesiam, vel magnesiæ destructionem, & vt clarum hoc euadat, cuiuslibet præcipitationis modus sic explicatur. Et primò præcipitatio in lacte fit ab acidis per aciditatem aliqualem inductam in lacte contento, & in lateribus continentibus, & sic exercitium magnesiæ laterum cum contento cessat, eo modo, ac magnes per allii inunctionem suæ virtutis exercitium amittit. Hinc primò habetur ratio, cur lacte acescente coagulum fiat, secundò cur saccaro immisso in lacte amplius coagulari non possit, cum tùnc amplius ab acido illa qualitas acida induci non possit, vnde non nisi maxima acidi quantitate coagulatur, secundò præcipitatio tincturarum ab acido eadem ratione fit in aqua & illa difficultas, quæ obseruatur in manutentione tincturarum; in aqua non fit ratione nimiæ porulorum laxitatis, sed eò quia à putredine non vindicat soluta, immò facilius ad putredinem illa disponit, qua ratione fit, vt corrupto primo complexu, vel prima substantia ratione cuius virtus magnetica exercebatur, fit, vt aliquæ particulæ sulfureæ tincturarum sursum ascendant, salinæ ab illa detineantur, & terreæ particulæ, cum quibus

nullam dicit magnesiam, imum tendant, constat enim experientia aquam terram soluere, sed citissimè eam deponere.

Secundus præcipitationis modus per Adæquationem, vt est dum aqua sulfur dissolutum à menstruo sulfureo præcipitat, fit per sympaticam virturem magis inexistentem in aqua, respectu illius menstrui, ac in sulfure soluto; nec mirum sit, si menstruum illud videatur habere maiorem conuenientiam cum sulfure soluto, quam cumaqua, nam virtus ad trahendum exercetur, etiam aliquando inter magis distantia, & contraria, magnes enim ferrum trahit, non magnetem, Item adamas paleam, non alium adamantem, hinc habetur ratio cur sal sulfure solutum ægriùs ab illa præcipitetur, hoc enim prouenit ratione maioris conuenientiæ, quam habet sulfur soluens cum sale, ac haberet cum sulfure soluto, ex quo sequitur, quod liquor sulfureus relinquendis salibus maiores aqueas particulas adaptatas, quam pro relinquendo sulfure exigat, sic magnes impurum ferrum relinquit pro puriori trahendo.

Tertius præcipitationis modus, nempè quando sales fixi præcipitant res à sale soluto liquatas, fit à maiori sympatica virtute, quam ad inuicem habent, vel sal præcipitans cum sale soluente; vel cum re soluta, ratione primi fit vt solutum relinquatur, & præcipitans detineatur, ratione secundi sequitur, vt solutum mole, & grauitate auctum ex vnione cum præcipitante deorsum tendat, dixi vel præcipitantis cum menstruo soluente, vel præcipitantis cum re soluta, vterq; enim modus in præcipitationibus obseruatur, secundus obseruatur in præcipitatione, & efformatione auri fulminantis, tunc enim oleum victrioli, medio quo auri puluis præcipitatur, eidem vnitur; primus obseruatur in præcipitatione ferri medio lixiuio (vt habetur ex Blasio in suis appendicibus cum de succo pancreatio) & constat experientia, cum ampliùs aqua fortis, nec cuprum, nec quicquam à sale diuersum manuteneat, & adhuc ex illa, licet difficilimè, vt idem Auctor testatur, sal præcipitari possit.

Neque

Neque hic vllus dicat, quod illa præcipitatio fiat per maiorem porulorum laxitatem, nam magis aqua laxat porulos per modernos, cum etiam ſal ſolutum à menſtruo ſulfureo, licet ægrè, præcipitet, & tamen ſoluta à menſtruo ſalino non præcipitat.

Sed hic aliquis dicere poſſet, quod videtur quædam contradictio in dictis, nam dictum fuit aquam præcipitare ſulfur ſolutum à menſtruo ſulfureo, eo quia ſulfur, maiorem dicat ſympaticam virtutem cum aqua, quàm cum ſulfure ſoluto, nunc autem antecedenter fuit dictum aquam fortem manutenere ſalem lixiuium victrioli vſti, & relinquere ferrum, eo quia cum illo dicit maiorem ſympaticam virtutem, vnde apparet, quod modo virtus ſympatica magis exerceatur inter magis diſtantia, modo inter magis propinqua; cui reſpondetur quod vtrumq; euenire poteſt, conſtat enim experientia, quod aqua fortis potiùs manutenet cuprum, quam argentum, Item potiùs ferrum, quam cuprum, & tandem magis ſalem lixiuium victrioli vſti, quam ferrum, item magis magnes trahit ferrum ſupra ipſam fricatum, quam nullo modo ab ipſa tractum.

Ad ſecundum, & quidem ad primam partem reſpondeo colores non variari ex mixtione humorum, eo quia varietur ſitus particularum eorumdem, ſed quando tertius fit color oritur, & per alterationem mixtorum, vel vnius, vel per mutationem ſubſtantialem aliquorum; cuius dicti veritas non ſolum argumento, ex contrariorum confictatione deſſumpto, verum etiam ex obſeruatione cupri immiſſi in aqua forti, quod licet cum aqua adaptationem dicat dum ſolutum non eſt, colorem tamen non variat. Ad ſecundam verò argumenti partem de calore reſpondeo, calorem ex poſitione ferri in aqua forti reſſultare propter qualitatem reſſultantem à forma ferri, vel cupri, quæ à mixtione aquæ fortis particulas igneas expellendi vim habet (ſuppono enim mixtum conſtare ex elementis actu, vel combinationibus, quidem remiſſis, competentibus elementorum formis) quæ euolantes à particulis

 aqueis

aqueis interceptæ tantum calorem efficiunt; quod autem hoc modo ſupradicto, non figurarum ope, proueniat, patet, nam Moderni ſi hoc mediis figuris explicare intendunt, tenentur dicere, quod particula ferri, vel cupri ſoluta ingrediatur aquæ fortis fermentum, qua ratione, cum ſpiritus impotens reddatur ad manutenenda omnia in ſitu, ſequitur, vt ſulfur ſeccedat; ſed Primo aſſerere non poſſunt, cum, vt eſt illis probatum prima principia non à ſpiritu, ſed à forma mixti manuteneantur; Secundo quia obſeruatur ebullitio antequam vlla ferri, vel cupri particula ſoluta ſit, ebulit enim priùs aqua fortis, ac mutet colores, & per conſequens per modernos antequam ferri, vel cupri particula ſoluta ſit; Tertio quia hoc etiam fieret dum ab eadem aqua forti ſoluitur argentum non enim eſt maior ratio in vno caſu quam in alio; immò aptior eſt ad ingrediendum in aquæ fortis fermentum argenti figura qua m ferri vt conſideranti patebit; Quarto quia non fieret tantus calor, ſed mitis ſicuti, dum expoſitione aquæ in vino vinum vapam aquirit; Quinto nam hoc etiam in omnibus, quæ fiunt v.g. ab aceto, vel vino, potiùs ad deperditionem vergente, ferri tincturis obſeruaretur, ſi enim aqua aceti, & vini fermentum ingreditur à fortiori, vt conſideranti patebit, poterit ferrum; Sexto quia ferrum non recipitur in aquæ fortis fermento, cum ſale victrioli vſti præcipitetur; nulla enim in fermento exiſtentia è fermento præcipitantur, vt patet ex aſſumptione diuerſorum diuerſa præcipitantium, quæ ab eodem fermenteſibili in ſpecie diuerſa, immò nihil ex illo præcipitant; ex quo patet falſitas dicentium diuerſa à diuerſis medicaminibus à ſanguine vnico in ſpecie præcipitari, quia ab illis diuerſorum principiorum diuerſimoda præcipitatio fiat,

Sed dices; quomodò iſta mixta liquida poſſunt ſe ad inuicem alterare, vt mutent colores, cum hoc faciant, vel ſint ad mixta frigida, vel calida?

Reſpondemus hoc fieri per illam eamdem contrarietatem, per quam multi liquores ad inuicem poſiti ebullitionem,

&ali-

&aliquarum partium deſtructionem inducunt viciſſim, & hoc facilius concipi poteſt, cum tales colores non habeantur, nec à calido, nec à frigido, cum aqua ſiue calida, ſiue frigida ſemper eundem referat colorem, vnde contrarietas, quæ eſt in vno ad deſtruendum colorem in alio, prouenire poteſt à qualitate propria reſſultante à forma.

Ad tertium reſpondeo ſolutionem mineralium fieri media contrarietate, & virtute magnetica, & vt hoc clarè innoteſcat debemus ſcire, quod ideo ſeparantur, & attrahuntur particulæ ferri ex alio ferro virtute magnetica menſtrui ſoluentis, eo quia tale menſtruum virtutem habet actuandi humiditatem, in ferro compactam, molliores enim ferri particulæ exiſtentes in ſuperficie eiuſdem, dum menſtruum ſalinum tetigerunt, euadunt, immò, & ipſum ferrum, à quo ſeparatæ fuerun illæ particulæ, nec niſi totaliter abollita alteratione menſtrui ſalini ad priſtinam ſoliditatem reuertitur; quomodo autem poſſit dici, quod qualitas ſecunda à forma aquæ fortis proueniens vim habeat efficiendi in determinato, quod efficit qualitas prima v.g. calor, nullis abſurdum videri debet ſiquidem motus cauſat calorem, item & lumen; neq; dicant moderni, vt ait Vvillis lumen cauſare calorem, quia ſit ignis expanſus; nam hoc quidem dici nequit cum illuminante ablato remaneat calor, qui per Modernos eſt ignis, & tamen non remaneat lumen.

Hæc dicta ſint de aqua forti, & proportionaliter de illis menſtruis, quæ alia ſolida proportionaliter ſoluunt, dixi proportionaliter ſoluunt, nam ſic aqua, & alia menſtrua ſimilia, quæ ad minima diuidunt, non ſoluunt, ſed media contrarietate nempè ſui humiditate ſiccitatem corpuſculorum corporis ſolidi minuendo, & laxando, & virtute magnetica; non enim ſoluunt ita cito ſicuti aqua fortis, vndè in aqua forti actiuitas deſſumi non poteſt à ſolo humido. Reliqua, quæ hac occaſione hic quæri, & explicari poſſent breuitatis cauſa relinquuntur, cum ſatis habeantur apud commentatores doctrinæ Ari-

ſtotelis ſupra caput tertium ſummæ ſecundæ quarti libri Meteorologicorum.

Sed dices primò; excluſa illa qualitate occulta aquæ fortis, media qua humidum ferri actuat, poteſt meliùs explicari ab antiquis dicendo hoc fieri media qualitate coroſiua.

Sed contra eſt, nam vel qualitas coroſiua facit diuiſionem ad minima v.g. auri, per hoc quod aliquas particulas faciliùs deſtruibiles, ratione cuius, quæ in puluerem rediguntur connexionem habebant, deſtruit, & hoc non cum, vt habetur ex Boyle, euaporata aqua forti, & auro ſeparato habeatur idem aurum, & qualitate, & pondere, vel ſeiungendo tantum vnum corpuſculum ab alio, ſed hoc non poteſt intelligi, niſi, vel ex ſui corporis ingreſſu ſeparando vnum ab alio, vel modo à me ſupra explicato, ergo cum vt ſupra oſtenſum eſt primum dici nequeat remanet, vt tantum ſecundum.

Sed dices; quomodo poteſt eſſe, vt aliquod dicat contrarietatem cum alio, & etiam dicat magneſiam?

Sed dicat mihi, cur ignis virtute quadam ſympatica trahat ſurſum oleum, & vna ſimul in ipſum agat, & ab illo expellat humidiores particulas. Neque hic dicatur, quod explicatur idem per idem, nec neceſſe eſt, vt virtute ſympatica oleum ſurſum aſcendat ad flammam, poteſt enim dici, quod, cum fiat raritas vndequaq; à flamma in aere, & exiſtat ſupra oleum aëris elaſtica virtus, ſurſum tendat oleum vi præſſionis aeris; nam reſpondetur facilius eſſe, vt aer ambiens paruum aerem rarefactum à flamma, ſuccedat in locum aeris rarefacti, patet ex Boyle, quod exiſtente paruo foramine in Recipiente vbi ſit Animal, licet attrahatur manubrium, & vi illius fiat aliqua raritas, non dilatatur Animal, ſuccedente vi foraminis nouo aere. Reſpondeo ſecundo directe, quod attractio fit per quandam ſimilitudinem, non qualitatum ſenſibilium, ſed ſubſtantiæ, & qualitatis occultæ, maior enim ſimilitudo eſt inter magnetem frigidum, & frigidum ferrum, quam inter magnetem frigidum, & ferrum ardens, & tamen magnes frigidus æquè

trahit

trahit ferrum ignitum, ac frigidum, quamuis frigidus teneatur dici, quod vna ſimul, agat in illud, & attrahat illud.

Dices ſecundo, ſi aqua ſtygia ad prædominium ferri humiditatem reducit, fruſtra poſtea eſt recurrere ad virtutem magneticam trahentem illam ferri particulam quodamodo liquatam, nam cum illa ferri particula cum minimo motui cedat, & ſeparetur, & in aqua forti, vtpotè liquida, continuus motus reperiatur, vt dicit Boyle, non eſt neceſſaria illa virtus magnetica, nec vt ſeparetur, nec vt in menſtruo manuteneatur.

Sed, ſententiæ de motu liquidorum, tranſeat dicto, adhuc requiritur illa virtus magnetica, nam per eumdem Boyle particulæ cupri ſolutæ, dum ſoluitur ferrum, adhærent ferro, non obſtante motu continuo liquidi.

Neque hic aliquis dicat, quod præſcindendo à figurarum actiuitate probabiliori modo ferri ſolutio ab aqua forti poſſit explicari; dicendo nempè, quod aqua fortis vim ſoluendi habeat ſales, à quibus ferri, & cupri compages, ex quo particularum ferri, & cupri quædam fit laxitas, vt à magneſia attrahi poſſint.

Sed contra primo eſt, nam ſic aqua communis æquè bene, immò citius ſolueret ferrum, & cuprum, nam citiùs ſales omnes etiam victriolicum, à quo per Villeſium ferri, & cupri compages, ſoluit, quod de aqua forti pura non verificatur, vnde apparet falſitas Recentiorum dicentium ideo aquam fortem ferrum, & cuprum ſoluere, quia ſalibus donatur, à quibus ferri, & cupri compages habetur; ſecundo igne ferrum non liqueſceret, ſi compagem à ſalibus haberet, ſales enim igne condenſantur; tandem falſum eſt condenſationem mediis ſalibus fieri, ita vt aqua ſalibus etiam condenſetur, nam aqua communis citiùs ſoluit ſales, ac ſpiritus vini, & aqua fortis, immò iſta pura ſales non ſoluunt, & tamen citius ſpiritus vini, & aqua fortis glaciem liquant, ac aqua, vnde Ariſtotelis dicti, quod, quæ congelantur, frigore vel calore congelantur, & quæ ſoluun-

ſoluuntur à contrario, vel ſimili quodam, condenſanti, ſoluuntur, veritas innoteſcit: hinc habetur ratio, cur chalybis puluis acidis extractus nunquam vniatur, niſi igni imponatur, fit enim quia eius continuitas ab humido condenſato habetur, vt dixit Ariſtoteles, ſicuti etiam patet, quod glaciei portiunculæ, quomodocumq; ſimul ponantur, nunquam vniuntur, niſi præceſſa actuali humiditate, vel proueniente ab aliqua glaciei portiuncula ſoluta, vel data opera admixta; vt conſtat illis, qui pro æſtate glaciem aſſeruant; & quia chalybis particulæ igni comiſſæ propriam humiditatem actualem acquirunt, quæ vndequaque poſtea exactè fluit, hinc fit, quod auulſo igne, illa humiditas actualis, quæ vndequaq; actu fluida vi ignis perfuſa eſt, vi formæ rurſus coaguletur, & ſic chalybis puluis in continuum faceſcat, dixi formæ, nam ſuarum diſpoſitionum, & proprietatum conſeruatiua eſt, & hinc ratio habetur, cur calybis puluis aliena actuali humiditate perfuſus non ſimul vniatur, & condenſetur, ſiquidem forma conſeruatiua eſt tantum illarum rerum, quæ ad ſui conſeruationem & introductionem pertinent, ſic ſanguis calidus in corpore exiſtens, ſi nimis ab externo incaleſcat ad priſtinum caloris gradum ſe reſtituit, nec illum conſeruat.

Ad quartum reſpondo negando paritatem, nam in caſu propoſito hoc tantum verificatur, vel dum manus impellit ſupra figurata, vel illa in ſenſorium impetum faciunt, quod de liquidis, non verificatur, cum poſſim illa tantum ſuperficietenus tangere, nec ab intrinſeco motum habeant, vt oſtenſum eſt ſupra; immò etiam dato, quod motum ab intrinſeco haberent, non eſt ſufficiens ad mouendas ſenſorii particulas, cum maiorem connexionem habeant, ac pulueris corpuſcula minima in aqua ſubſidentia, quæ tamen, non obſtante motu, non mouet: Accedat quod conceſſo, quod liquidorum motus pro mouendis cutis particulis eſſet ſufficiens, qualitates tamen primas non manifeſtaret, vt ex ſuperioribus dictis conſtat, immò ſicuti ex diuerſo rei acutæ contactu non fit tranſitus

situs nec ad calorem, nec ad frigus; sed tantum remittitur, vel intenditur dolor, sic etiam ex contactu liquidorum eueniret.

Vltimo tandem afferatur Aduersariorum Achilles. Dicere virtutem magneticam, & qualitatem occultam, est dicere nescio.

Sed contra, nonne vident, quod æquè pro nobis aduersus eos idem extat Achilles? dicant enim cur tali figuræ talis competit motus, & cur sal sali, etiam diuerso, appetit vniri, vt passim habetur apud Chymicos? vnde aduertant quod probabiliùs est dicere, fit per virtutem simpaticam, per qualitatem occultam, quæ sunt accidentia, quæ non obuia sensibus, sed quibus mediis substantia rerum operatur; Vnde in simili materia mihi videtur optime concludere Medicorum Princeps Galenus de naturalibus facultatibus lib. 1. cap. 14. dicens, *vbi experimentum respondit, cum causam requirerem longo tempore per omnes sectas nullam aliam inuenire potui, quæ vel probabilitatem aliquam perseferet, immò omnes planè ridiculas, & improbatas, præter illam, quæ trahendi facultatem proponit.*

INDEX RERUM
Quæ in hoc Opusculo habentur.

Quomodo per Modernos quæ à sanguine medicamentorum ope separantur secernantur p. 58

Quomodò varietates, quæ in excretis & in sanguine obseruantur tùm in primis, tùm secundis qualitatibus explicent Moderni 58.

Quomodò in sententia Modernorum Philosophi naturales rerum solutiones explicent. 59.

Quomodò sensibilia in sensum tactus per Modernos agant, ibidem.

Quomodò à Modernis rerum actiuitates explicentur. ibid.

Argumentum contrà Modernos ex sensu tactus dessumptum, vbi de tali passione multa moderno-

dernorum opiniones refferuntur; & reffelluntur ibid.

Argumentum dessumptum contra Modernos ex determinatione sensus communis à cute 71.

Aliud argumentum contra Modernos ex determinatione sensus communis à cute 72.

Argumentum dessumptum contra Modernos ex rerum memoria, vbi variæ eorum sententiæ proponuntur, & confutantur 73.

Argumentum contra Modernos dessumptum ex rebus ope animæ principaliter genitis 75.

Argumentum contrà Modernos ex determinata partium augmentatione, eorumq; reproductione dessumptum 76.

Argumentum contrà Modernos ex animalis generatione ex semine depromptum 77.

Argumentum contra Modernos, ex magnete dessumptum vbi eorum reffelluntur opiniones 78.

Argumentum contra Modernos de fermentatione ex Oleo dessumptum 81.

Aliud argumentum contrà fermentationem ex puluere pyrio dessumptum 82.

Aliud argumentum contrà fermentationem, ex fermentiscibilium mixtione dessumptum 83.

Opinionis Recentiorum de motu liquidorum confutatio 85.

Argumentum contrà fermentationem ex rerum coctione dessumptum 88.

Recentiorum de præcipitatione asserta & confutatio 89.

Quomodo per Modernos colores fiant, & eorundem confutatio 98.

Opinio Recentiorum de Mineralium solutione, & eiusdem confutatio 101.

Ad primum argumentum responsio in qua explicantur in sententia antiquorum tres præcipitationum species 104.

Ad secundum argumentum responsio in qua ostenditur cur in aqua forti, dum cuprum, & ferrum soluit, excitetur calor 105.

Ad tertium argumentum responsio in qua mineralium solutiones in sententia antiquorum explicantur, cum aliarum confutatione 107.

Ad quartum responsio num. 110.

Recentiorum Achilles propositus, & destructus 111.

VIRO

VIRO ILLUSTRI & GENEROSO
Academiæ LEOPOLDINO-Imperialis Naturæ Curioſorum,
PRÆSIDI
S. P. D.
JOHANN. CHRISTOPH. STURMIUS, P.P. Altdorffinus.

EPiſtolicum illud commercium, quo BORELLI de muſculorum motu demonſtrationes profundiores, iisq; maximè, qui à Geometricis & Mechanicis haut ſatis inſtructi ſunt fundamentis, perceptu difficiliores, ad experimentalem & ocularem quandam demonſtrandi rationem reducere conatus fui, quodq; haut ingratum accidiſſe Tibi non uno mihi ſigno liberaliſſimè comprobâſti, non ex aliâ cauſa hactenus interceptum abruptumq; fuit, quàm quòd, exhauſto illo argumento, novum aliud haut occurrebat, quod oculis tuis judicioq; dignum, & congruum profeſſioni meæ, inſuperq; Lectorum uni vel alteri ſaltem uſui futurum, exiſtimarem. Poſteaquam verò pronuper ex Italia redux Amicus communis, *D. Petrus Burgerus*, Vir, uti nôſti, inſatiabili curioſitate, dono mihi tuliſſet tractatulum quendam *Antonio Vincentio Majolo* autore ſub auſpiciis *Pauli de Minis* in Archigymnaſio Bononi-

ensi Medicinæ Lectoris, Bononiæ anno 1674. in lucem publicam editum, quem *Galenistarum Hypothesis adversus Recentiorum placita Confirmationem* inscripsit; is equidem, etsi latinitate suâ multis fortè nauseæ futurus, mihi tamen, qui rem magis quàm verba in hoc scriptorum genere spectare soleo, non pauca continere visus est ingeniosè satis adversus corpuscularem, quam vocant hodie, Philosophiam excogitata, quæ placidè modesteq; excutere operæ pretium videri queat.

Neq; verò metuendum erat, ne conatus hic meus Antiquitati Venerandæ quodammodo contrarius futurus, Tibi, VIR MAGNIFICE, minùs fortè probetur; siquidem ita venerari antiqua soles (quod ego quoq; semper facio, faciendumq; aliis existimo) ut moderna tamen promiscuè neutiquam fastidias, nec ineptum aut à veritate alienum quicquam hoc solo nomine repures, quod novum sit aut veteribus improbatum. Quamobrem, pace nunc Tuâ, omnis securus invidiæ, laudatum suprà opusculum aggredior, quod Autor ejus in præfatione ad Lectorem *anhelare*, dicit, *Confutationem principalis Democraticorum* (quà voce perpetuò ferè compellat ea, quæ Democritica dicenda fuerant) *nunc nonnullorum etiam Medicorum Hypotesis*, idq; ideò maximè, ut, *quia ubi desinunt Physici ibi incipiunt Medici, physicos antea gressûs rectà dirigere, ut tutiorem inde in Medellis* (medelis volebat scribere) *tramitem prosequamur, sit animadvertendum*; additâ insuper & illâ ratione, nostris verbis hîc breviùs conceptâ, quòd in hypothesi illa Democritica sive corpusculari plurima phænomena evadant planè inexplicabilia, alia non nisi obscurissimè & per ambages fallaces deducantur: de qua suo quidem loco videbimus.

Hac vice unicum illud præjudicium removere fert animus, quo Autor sub ipsum tractationis initium, propositâ quæstione generali, *An corpuscula sint activa ratione figuræ? Democraticam*, inquit, *sententiam ab Aristotele libris Physicorum, nec non à Galeno Libris de elementis confutatam esse;* ita præoccupaturus

paturus

paturus procul dubio Lectorem ſuum, & libertatem judicandi tantorum Virorum auctoritate intercepturus. At enim verò, quòd Galenus Lib. I. de Elementis, cap. 2. præcipuè, Democriti, Epicuri & Leucippi placita convellere ex inſtituto ſit aggreſſus (Hippocratis tamen potiùs quàm ſuo argumento) negari non poteſt: quâ verò felicitate, & quàm congruè noſtri Autoris propoſito ejus rei fecerit periculum, mox videbimus. Ariſtotelis autem Autoritatem hîc quidem in ſubſidium fruſtrà omnino vocari quilibet animadvertet, qui mecum omnes, ad quos Autor provocat, ejus Libros Phyſicorum haut obiter perluſtraverit. Etenim in I. Libro, quem Naturalium rerum principiis, quæ Veteres ante ipſum ſtatuerant, examinandis totum impendit, cap. 2. 3. 4. Parmenidis & Meliſſi, unicum numero ens in tota rerum natura agnoſcentium ſententiam explodit: Cap. 5. ex elementorum vulgarium numero unum, videlicet aut terram, aut aquam, aut aërem, aut aliquid igne quidem denſius, aëre verò rarius, pro communi principio allegantium opiniones excutit, & ex oppoſito Anaxagoræ quoq; de principiis infinitè variantibus hypotheſin exagitat: Cap. 6. 7. 8. propriam exponit & corroborat: cap. 9. fontes errorum omnium, quos erraverint in hoc argumento Veteres, detegere allaborat: cap. 10. deniq; tria ſua principia, Materiam, Formam & Privationem, porrò ſtabilire conatur; nihil exertim uspiam hoc toto libro nec etiam ſecundo vel tertio, de Democritica vel Epicurea ſententia in medium adducens. Lib. IV. quidem cap. 8. Democritum & Leucippum ex profeſſo refutandos ſibi ſumit, ſed quoad alterum hypotheſeos eorum partem, quæ Vacuum vel Inane corpuſculis individuis, tanquam locum communem, ſubſternit; quale nuspiam dari ſeqq. quinq; Capp. prolixè demonſtrare contendit, rationibus etiam, quas pro Inani afferebant Democritici, ſolicite confutatis. Lib. VI. Phyſ. Cap. I. videri fortè cuipiam poſſet Atomicæ Sectæ de conſilio ſe oppoſuiſſe Stagirites, dum continuum aut corpus aliquod ex indiviſibilibus ſive atomis (quâ voce ex-

presse semel iterumq;, sub capitis finem præsertim utitur) componi posse negat, negandiq; rationes plusculas ingeniosè satis adducit. Sed enim, de atomis ipsum eo significatu ibi loqui, quo idem valent ac puncta Mathematica omnibus partibus destituta, ne cogitatione quidem divisibilia, nequaquam verò de atomis Epicuri aut Democriti, magnitudinem variam, adeoque partes ejusdem molis plures vel pauciores habentibus, legenti nimis manifestum est. Nullum præterea locum per universos VIII. Physicorum Libros offendere hactenus mihi licuit, ubi Democriticam sive Atomicam hypothesin confutâsset Aristoteles; tantùm abest, ut quicquam inibi, reperire detur, quod ad Autoris nostri scopum speciatim, nempe ad denegandam atomis, aut corpusculis inde concretis, ratione figuræ activitatem vel tantillum conferret.

Ad GALENUM igitur procedemus, quem Atomicam hypothesin impugnâsse haut inficiamur; tametsi ea, quæ contra ipsam in medium attulit, 1. ad eum, quem Autor noster sibi præfixum habet scopum, nihil ex ulla parte faciant, ut infrà videbimus; 2. Aristotelicam, imò Galenicam seu Hippocraticam ipsam, non minus quàm Democriticam aut quamvis aliam, premant sententiam; ac 3. specie quidem aliquâ legitimæ consequentiæ sese efferant, examen tamen illationis necessariæ rigidius hautquaquam sustineant. Quæ quidem omnia ut, quantum ejus fieri potest evidentissimè pateant, id ante omnia distinctiùs evolvendum est, quod Autor noster p 4. obscuriusculis verbis ipsemet ex parte monuit, scilicet *Atomorum Sectatores dividi*, h. e. alios alia circa corpuscula illa minima & insensibilia supponere. Nimirum 1. antiquissima Democriti hypothesis atomis suis hæc tria tantùm adtribuerat: Ἀντιτυπίαν sive *Resistentiam* naturæ viribus insuperabilem, quam alii, hoc præsertim ævo, impenetrabilitatem, alii summam soliditatem & pororum omnium carentiam, appellarunt; *Figuram* deinde innumeris modis variam; & *Magnitudinem* deniq; pariter diversam, generatim tamen in singulis

insensi-

insensibilem. His atomorum conditionibus II.dò Epicurus adjecit adhuc alias duas: *Gravitatem* seu pondus, quo deorsum in infinitum perpetuò tendant, & hinc è collisionibus mutuis oriundum *Motum* ad latera varium ac *fortuitum*, qui causa postmodum efficiens hujus Universi extiterit; quarum illam moderni Atomistæ cum *Gassendo* penitus rejiciunt, hujus autem loco Motum divino consilio impressum, effectibusq; naturæ sapientissimè accommodatum substituunt. Et hos inter III.tiò Dn. *Perrault*, Medicus Parisiensis ingeniosissimus, primas illas atomos Democriticas, *corpuscula* cum Dn. *Cordemæo*, concretas ex horum pluribus massulas sive (uti *Gassendus* loqui amat) moleculas, appellare *particulas*, & ex harum pluribus compositas nominare *partes*, distinctionis conceptus ergo, cæteris haut invitis, voluit; has ultimas tamen adhuc tam exiguas supponens, ut sensum omnem, aut visum saltem, effugiant: quibus si tandem sensibiles adjiciamus *portiones*, corpuscularis hæc hypothesis plenè ac distinctissimè expressa erit. Et hanc etiam IV.tò Cartesiani moderni totam approbant, nisi quòd nulla penitus indivisibilia admittant, sed quemlibet, quantumvis exiguum, materiæ quasi pulvisculum in particulas adhuc minores naturaliter etiam dividi posse supponant. Hi omnes igitur materialium minutiarum gradûs, in Philosophia moderna corpusculari, nomine particularum aut corpusculorum promiscuè sæpe venire solent; & de his V.tò lis ultima cœpit agitari: utrum illa magnitudine & figuris tantùm, adeoq; affectionibus merè-mechanicis, ab invicem differant, & his mediantibus, interveniente motu, naturæ effecta producant, (id quod negare & refellere Autoris nostri principale propositum est;) an verò naturâ quoq; & essentialibus quibusdam qualitatibus discreta sint? quod cum *Homelio* hodiè Viri Doctissimi bene multi necessarium omninò reputant; negantes incredibilem illam rerum varietatem satis explicari, multò minùs viventium, ac præcipuè animalium, fabricam & functiones ritè doceri posse, nisi, non equidem Anaxagoricam quandam panspermiam, at minutia-

nutiarum materialium aliam majoris momenti differentiam, quàm quæ in solis istis mechanicis affectionibus, figura, magnitudine, motu, consistat, agnoscamus. Et horum ultimorum numero me quoq; accenseri velim, VIR MAGNIFICE, hac tamen unâ conditione, ut, cùm illi pleriq; omnes cum Hamelio *credibile* putent, *in viventibus alias esse leges cuiq; generi proprias ab Autore Naturæ impressas, quas aut seminarias rationes cum Platonicis, aut Vires plasticas, aut quocunq; alio nomine signari, intelligi autem vix posse, ipsimet* fatentur, ex opinione mea pro fundamentis philosophiæ Naturalis magis intelligibilibus hæc sequentia supponantur: 1. Nunquam aut atomos Democriticas, aut Aristotelis vel Cartesii primam materiam, ita nudè in rerum natura extitisse, sed DEUM omnipotentem, ea ipsa elementa, quorum præsentiam in hoc mundo, per effecta cognoscimus, aut eorum saltem particulas cuivis naturæ appropriatas (e. g. aqueas, uti conjicimus, teretes, glabras, & flexiles, aëreas ramosas variè & quasi plumosas, igneas rigidas, acuminatas &c. in quibus deinde vel atomos, vel his etiam naturâ priorem materiam, abstractione quadam mentis, concipere neminem prohibemus) ipsummet condidisse & formâsse, quæ postea mediante motu, ab eodem non producto solùm sed in propositos sibi fines directo quoq;, in massas illas elementares colligi, varieq; ad mixta varia hodieq; generanda, aut olim producta, coire potuerint; & in mixtis quidem inanimatis, præter illa hactenus supposita mechanica principia, nihil ampliùs requiri: 2. Elementaribus illis particulis inorganicis admiscuisse eandem Omnipotentis DEI manum alias Organicas & Seminales, quæ fabricas illas viventium & animalium, innumerabilium generum, quoad primaria saltem & essentialia lineamenta actu ipso sub incomprehensibili exilitate complectantur, Naturæ, consilio & sapientiâ omni (quam tamen illarum fabricarum stupendum artificium immensam præsupponit) destitutæ, non nisi elementarium istarum interventu enutrienda, in molem sensibilem paulatim educanda,
tandem-

tandemq; ad constitutum ab eodem Authore Naturæ terminum magnitudinis evehenda.

His ita de multiplici corpuscularis Philosophiæ facie præmonitis, illud nunc videamus, quid & quantum adversus illam Galeni ex allegato loco fideliter producenda ratiocinia valeant? de Authoris nostri succenturiatis copiis aliàs ordine visuri. Reducit autem ea omnia, quæ cit. c. 2. Lib. 1. de Elementis particulatim urget, ipse Galenus ad hanc palmariam Hippocratis consequentiam, quam ex hujus Lib. 1. de Nat. hum. t. 5. his adducit verbis: Εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτε ἂν ἤλγεεν, *Si unum* (seu simplex quippiam) *esset homo, hautquaquam doleret.* Quæ Viri sapientissimi illatio plenam habet meo judicio & evidentem necessitatem. Cùm enim dolere sit sentire, hoc autem organorum diversæ naturæ fabricam multiplicem supponere αὐτοψία doceat; palam est hominem, si non haberet corpus organicum, adeoq; heterogeneum, sed omnes corporis sui partes ejusdem generis & constitutionis, sentire quoq;, & consequenter dolere, non posse; id quod suis verbis Galenus (secundùm Versionem *Fabii Paulini* ex editione Iuntarum nona) ita concinnè effert: *Quum mehercule necesse sit, ut id quod dolet, duabus his præditum sit facultatibus, ut sit cùm sensûs, tum alterationis capax. Nam si ab omni penitus sit alteratione alienum, eundem omnino statum, quem à principio sortitum est, perpetuò servabit: at eundem id quod dolet minimè servat. Quod si transmutetur etiam, quemadmodum lapides & ligna (quæ quidem & calefiunt, & refrigerantur, & scinduntur) sed nulla sit istis innata vis sentiendi, nihil propterea magis affectiones, si quæ in eo gignantur,* (atq; adeò nec dolorem) *sentire poterit, quàm lapides sentiunt.* Quæ omnia nunc, tanquam verissima; si Galeno ambabus largiamur manibus, quid inde, quæso, porrò conficiet? Uno scilicet hujus arietis impetu Epicuri ac Democriti individua corpora, sive atomos, non dissipari tantùm, sed in nihilum planè redigi posse existimat; prout non solum ex

initio capitis, ſed iis præcipuè verbis, quæ modò allegata immediatè conſequuntur, in propatulo eſt.

Cùm igitur utrumq; horum (ita ſubſumit ſub illa ſuperiore conſequentia) *in illis iſtorum* (Epicuri nempe ac Democriti) *elementis deſideretur, nam neq; eam naturam conſecuta ſunt ejuscemodi individua corpuſcula, ut vel alterari vel ſentire poſſint) ſi ex his atomis, vel quapiam alia uniformi natura eſſemus concreti, non utiq; doleremus: Dolemus autem; quare jam manifeſtum eſt, quod nequaquam ſimus ex una ſimplici uniformiq; ſubſtantia conſtituti. Hæc* (addit) *eſt hujus rationis ſumma, iis qui in Logica diſciplina exercitati ſunt admodum aperta.*

Liceat verò nunc, pace tanti Viri, circa hanc rationis allatæ ſummam ſequentia animadvertere: 1. Concluſionem ejus æquè, ac illam Hippocratis, eſſe certiſſimam legitimeq; illatam, ſi de partibus ſeu portionibus componentibus proximis ac ſenſibilibus loquatur; ſin de remotis, inſenſibilibus particulis ſive corpuſculis intelligenda ſit illatio, logicam in ea jure deſiderari neceſſitatem; ſiquidē vel artificiali, ſclopeti v. g. cujusdam, exemplo, & ſimilibus innumeris, abundè cōſtat, ut hoc & impreſſum à manu exonerantis impetum decenter recipere, & hoc recepto ſolitum edere effectum poſſit, neceſſum utiq; eſſe, ut partes ejus organicæ ſenſibiles, diverſæ formæ & naturæ ſint, non æquè verò neceſſarium, ut materia ſive rudes maſſæ ferreæ partes, è quibus illæ formantur, & quæ ratione ſclopeti inde fabricandi remotiores ſunt, diverſam habeant naturam vel eſſentiam. 2. Vim illationis hujus, ſi ita ſimpliciter procederet, non ſolùm Democriti atomos, ſed Ariſtotelis quoq; & Carteſii primam materiam (quod ultrò conceſſurum eſſe Galenum ex verbis ejus ſuprà adductis facilè quis conjecerit) imò ipſa Galeni quatuor elementa everſuram eſſe. Terra enim, aqua, aër, & ignis, numquid utraq; illâ conditione gaudent, ut & alterari poſſint, & ſentiant? Eccur ergo non eâdem argumentatione contra Galenum quis inferat, Si ex elementis ſenſu deſtitutis ſimus compoſiti, dolere nos non poſſe, aut, quia dolemus

lemus indubiè, ex elementis iſtis corpora noſtra hautquaquam eſſe compoſita?

Habet tamen, quò ſe tantiſper recipiat, Galenus, ad compoſitum ſentiendi facultate præditum elementa requirens cap. 3. talia, quæ licet ipſa non ſentiant, alterari tamen & pati ad invicem poſſint, & per illas mutuas paſſiones in facultatem ſenſitivam tandem abire; atomos autem Democriticas, porrò urgens, impatibiles & in alterabiles ab ipſis patronis ſuis ſupponi, adeoq; impoſſibile eſſe, ut ſentiens corpus ex talibus elementis, quæ ne pati quidem vel alterari ullo modo poſſunt, conſtituatur. Quibus illuſtrandis non parùm inſervire videntur exempla ſpecialia, in eorum gratiam, quos diſciplinæ Logicæ rudes exiſtimat, adducta.

Si quis cutem acu pungat, inquit, *dolebit animal; acus verò vel unam tantùm atomum attinget, vel duas, vel etiam plures. Si unicam, cùm ea & ſenſu deſtituatur, & pati nihil poſſit, animal dolere nequaquam poterit: Si duas aut plures, de his ſtatim illa eadem, quæ nuper de una, poterimus pronunciare. Nam ſi earum neutra ex acu fuerit vulnerata, aut, ſi etiam vulneraretur alterutra, & nulla alioquin illis vulnus id ſentiendi vis inſit, is qui pungitur, omni prorſus ſenſu atq; dolore caruerit &c.* Fallor autem, an hæc omnia in elementa Galeni eorumq; minutias ſive minimas particulas (quas in ipſo cap. 1. limine, & paſſim alibi lubens agnoſcit) eodem jure & argumentandi robore retorqueri poſſunt? Minimè verò gentium, excipiet pro Galeno aliquis, cùm elementares ejus minutiæ, tametſi non ſentiant, alterari tamen & pati poſſunt. Sed eſto, patiantur, lædantur, vulnerentur, aut quomodolibet afficiantur, una & item altera ab acu pungente, *cùm nulla alioquin illis vis illud vulnus, aut affectionem illam ſentiendi inſit, qui pungitur omni prorſus ſenſu atq; dolore carebit.*

Quod ſi pro Galeno porrò excipiatur, elementa ejus, cùm ſint alterabilia & in ſe invicem agere apta, per innumeras eorundem alterationes ac mutationes eò tandem reduci rem

 poſſe,

posse, ut sensitivum quippiam exoriatur ex iis, quæ ante mutationes illas innumerabiles erant adhuc sensu destituta; eodem jure pro Democrito & Epicuro dicere licebit, etiamsi atomi ipsæ mutabiles non sint, concretas tamen ex iis massulas, aut enatas ex implicatis pluribus texturas, mutationis, & consequenter etiam sensationis, capaces evadere posse. Sanè, sicut ex mollibus & flexilibus lanæ capillamentis, tametsi ipsa in se & natura sua maneant immutata, dum in filamenta quædam crassiora, & hæc in funiculos, contorquentur pluresq; deinde funiculi sibi mutuò variè implicantur & intexuntur, corpora fieri dura & rigida, aut ex annulis ferreis rigidissimis per insertiones mutuas catena flexilis, aut ex durissimis siliculis, absq; omni implicatione vel cohæsione congestis, per solam gravitatis impulsum, vel è gypsi contusi solidis pulvisculis per igniculorum interfusorum agitationem, corpus fluidum exurgit; ita nulla apparet ratio, cur atomorum immutabilium variâ coordinatione, implicatione, cohæsione, textura, non exsurgat tandem massula composita, vel hoc ipso mutabilis, quòd illa cohæsio, textura, implicatio, rursum aut dissolvi penitus, aut particularum aliquali concussione vel translocatione quodammodo variari possit. Ex talibus autem massulis tantillum mutabilibus, quò pacto deinde aliæ adhuc mutabiliores passionisq; magis capaces exoriri, tandemq;, longâ mutationum serie intercedente, in sensile quoq; corpus evadere possint, nihilò difficiliùs explicabit Democriticus aliquis, quàm Galenista vel Aristotelicus quispiam ex elementarium suarum massularum variâ commixtione ac transmutatione eandem sentiendi capacitatem deduxerit.

Si dicas, non apparere tamen ullum modum, quo ex variata licet infinities atomorum, aut particularum inde jam compositarum, translocatione, implicatione, distinctione, transfiguratione &c. ad figuram & motum & situm referendis unicè ac perpetuò, vis aliqua sentiendi & cognoscendi quippiam (in cujus conceptu istorum nihil unquam occurrat) exoriri

oriri proliciq; valeat; fatendum tibi utiq; erit, ſi verum fateri cordatè lubeat, nullam etiam uspiam apparere rationem, quâ, variatis etiam infinities elementorum Galenicorum qualitatibus, colorisq; ignei, frigoris aquei, ſiccitatis terreæ, & humiditatis ſive fluxilitatis aëreæ gradibus, facultas illa ſenſitiva externorumq; perceptiva reſultet: Ut vel hoc ipſo Galenicum iſtud ſive Hippocraticum argumentum haut levis argui poſſe vitii videatur, quòd conſequentiæ ſuæ robur ab animalium dolore ſenſuq; petat, quod utrumq; in obſcuritatem inexplicabilem in ipſa eorundem hypotheſi multò profundius demerſum eſt, quàm iſta elementorum ratio & conditio, quæ in controverſiam venerat. Quî enim, amabo, poſſibile eſt illius conſequentiæ, *Si animalia ex atomis eſſent conflata, nec ſentire poſſent, nec dolere*, firmitatem aut infirmitatem dijudicare, ſi, quid ſit dolere, quid ſentire, non intelligas? Conſequentiæ certè cujuslibet robur & neceſſitas ex eo ſolo cognoſcitur, ſi conſequens cum antecedente, h. e. res illius hujusq; verbis deſignatæ inter ſe neceſſariò cohærere clarè diſtinctèq; appareat. Hæc autem rerum cohæſio & neceſſaria connexio, quî poterit, quæſo apparere, ubi res ipſæ in obſcuro ſunt nec unquam ſatis explicabiles?

Profectò, ſi conatûs etiam utriusq; Sectæ, in derivanda ex elementis ſuis facultate ſentiendi, inter ſe velimus committere, Democriti Sectatores multò longiùs progreſſos eſſe quàm Galeniſtas, omnino dicendum erit; Dum enim hi in generalibus perpetuò ſubſiſtunt, neq; plus unquam aliudve dicere poſſunt, quàm quæ Galenus cap. 3. iteratis dixit vicibus, *quod ſi prima reſpexeris elementa*, inquiens, *facilè fieri poterit, ut, quamvis ea nullum habere ſenſum videantur, modò poſſint in ſe mutuo multifariamq; & agere & pati, aliquod inde, multis intercedentibus particularibus alterationibus, corpus ſenſu præditum gignatur. Quotiescunq; enim ex pluribus quippiam componitur, ſi ea quæ in compoſitionem veniunt, qualia ſunt, talia ad extremum usq; duraverint, nunquam id profectò novam ullam adventitiamq;*

 adipi-

adipiſcetur formam, quæ in illis non præfuerit, è quibus conſtituebatur. Quod ſi ea multifariam varientur, transmutentur & alterentur, poterit tunc in compoſito aliquid ſuboriri, quod ab his, quæ priùs in primis illis elementis reperiebantur, ſit generis alterius. Et poſt allata exempla quædam mox conſideranda: *Quare nequit ex elementis, quæ ſuas qualitates usquequaq; immutatas ſervent, quicquam generis diverſi gigni: ſed ſi transmutentur, ſane poterit. Poterit enim quod hactenus nigrum fuit, per multas transmutationes medias iterum album fieri, & quod nunc album, mox fieri nigrum, quodq; prætereà ſenſûs expers eſt, illius fieri particeps.* Et rurſum poſt plura ejusdem tenoris: *Quare vel ex elementis primis, quibus inſit vis ſentiendi, vel ex illis, quæ, licet hac careant, eâ tamen naturâ ſunt, ut alterari & transmutari poſſint, erit neceſſe corpus conſtitui, quod ſenſu præditum ſit.* Dum, inquam, Galeniſtæ cum Duce ſuo ab aſſertione hac generali ad ſpecialiorem ejus rei determinationem nunquam procedunt, neq; vel initium audent facere ejus proceſsûs, per quem ex inſenſili in ſtatum ſenſilem tranſire corpus aliquod poſſit; Democritici rei difficillimæ ſaltè facere periculum, & aliquòusq; progredi, conati ſunt: Et quamvis lubentes fortè Galeno conceſſerint, non omnem ſtatim partium aliquarum compoſitionem aut coordinationem ad corpus alius generis conſtituendum ſufficere, neq; (quæ ſunt Galeni duo poſteriora exempla) duos triangulos in unum coëuntes aliud quid quàm quadrilateram ejusdem ſecum generis figuram, aut duos ſemicirculos ritè conjunctos aliud quid quàm integrum circulum complere; non erit tamen ſufficiens Galeni circa primum exemplum ratiocinatio, ut ædes ex lapidibus, lateribus, lignis tegulisq; conſtructas eodem cum his partibus genere cenſendas credant. Quin etiam ſophiſticationis quippiam habere non immeritò videntur, quæ cauſatur hunc in modum Galenus: *Durities quippe illis gravitasq; & magnitudo, præterea figura, & color, Univerſis* (nempe lapidibus, lateribus &c.) *ſigillatim aderat, quæ omnia nec in ipſo etiam ædificio deſiderantur.*

Nec

Nec enim in iis quæ compoſitæ ſic ædes ſecundùm has illasq; partes ſui componentes, cum ipſis communia, habent, generis diverſitas eſt quærenda (aliàs enim nec in Galenica hypotheſi mixta viventium animaliumq; corpora diverſi generis ab elementis eſſent cenſenda, ſiquidem horum qualitates ipſis ſigillatim convenientes nec in illis etiam deſiderantur) ſed in iis quæ domui jam ex illis exſtructæ, ut domui, & ut toti cuidam, propria ſunt. Conatur equidē obviam ire Galenus exceptioni, *verùm*, inquiens, *non eandem omninò figurã aut magnitudinem habet totum ædificium, quam partes id componentes habuerunt;* & mox reſpondens: *At neq; hoc eſt id quod quærimus, an, inquam, domus ſit lateribus major, vel an ea ſit oblonga, cùm lateres ſint quadrati; ſed potius an hæc ſit figuræ particeps ac magnitudinis, quia hæc in his, unde conſtituta eſt, præerant — Figurarũ nempe figuræ efficientes ſunt, minoresq; magnitudines majorum; figuræ magnitudinum vel magnitudines figurarum, nequaquam;* ita ſc. tacitè concluſurus, ædes ejusdem̄ generis & naturæ corpus eſſe cum lapidibus, lateribus & cæteris, ex quorum figuris ædium figura, & ex quorum magnitudinibus ædium magnitudo conflata fuerit. Atenimverò quis primò non videt, GALENE, hæc omnia in tuam ipſius hypotheſin eodem jure modoq; retorqueri poſſe? Si quis enim pro te exciperet ad ea quæ paulò ante retorſeramus, *non eundem omninò calorem, aut idem frigus, nec eandem ſiccitatem vel humiditatem habere corpus animatum, quam partes elementares id componentes habuerunt;* ego mox convenienter tuis verbis, *at neq; hoc eſt id quod quærimus*, reſponderem, *an, inquam, animal aliquod ſive ſentiens corpus minorem habeat calorem aut levitatem, plus aut minus humiditatis aut ſiccitatis quam elementa ipſum componentia; ſed potiùs an illud ſit caloris & humiditatis &c. particeps, quia hæc in his, unde conſtitutum eſt, præerant. Calor nempe caloris efficiens eſt & conſtituens, humor humoris &c. Calor autem humoris, vel humor caloris nequaquam;* ita tacitè quoq; tecum, ſed contra teipſum, illaturus, animatum ſentiensq; corpus ejusdem generis & naturæ

corpus

corpus esse cum elementis, h. e. non animatum, non sentiens. Deinde cum non Aristotelis tantùm, adeò tibi deamati Philosophi, auctoritate, sed ex rei ipsius quoq; veritate, generis identitas aut diversitas, in corporibus tam naturalibus quàm artificialibus, è genuino cujusvis proprioq; munere, usu, vel officio æstimanda sit [ἅπαντα γὰρ ἐστιν ὡρισμένα τῷ ἔργῳ, inquit Aristot. Lib. IV. Meteor. c. ult. τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ ἀυτῶν ἔργον, ἀληθῶς ἐστιν ἕκαστα &c. ideoq; cythara v. g. & chelys & clavicymbalum &c. ejusdem generis instrumenta censentur, quia ad similes usûs non adeò dissimili partium conformatione & agitatione diriguntur; serra verò & follis & peritrochium &c. generis ab isto diversissimi jure censentur: nec oculus & cor & ventriculus ad idem organorum naturalium genus referuntur, quia, licet hîc, & ibi, & isthîc, figuræ, magnitudines, colores, aliæq; plures qualitates communes occurrant, essentiali tamen munere, & peculiari cujusq; in usum illum propriumq; munus directâ, fabricâ, tum inter se, tum ab istis superioribus nimium quantum discrepant. Age nunc igitur, num primarium istud ædium munus, in muniendis corporibus viventibus & animalibus, aliisq; etiam, contra cœli aërisq; injurias, in asservandis & abdendis rei familiaris possessionibus, in apparandis commodè, ad focum luculentum, alimentis &c. lapidibus etiam, lateribus, tegulis &c, sigillatim adtribuendum est, ut sic lapides, lateres, tegulæ, cum ædibus inde compositis eodem corporum genere censenda veniant? Equidem, ad illud totius compositi essentiale munus illas partes suam singulas conferre symbolam nemo negaverit; neq; tamen ideò partibus singulis æquè ac toti id adscribi potest; quemadmodum ad visionis officium & facultatem & cornea, & crystallinus humor, & cæteræ oculi partes aliquid faciunt singulæ, nec tamen ideò vel pupilla, vel crystallinus humor, vel retiformis tunica, sed totus tantùm oculus, videre dicitur. Quamobrem hoc nunc ex dictis manifestissimè conficitur, ædes ex lapidibus, lignis, lateribus &c. constructus novi prorsus ac diversi generis

corpus eſſe, heterogeneum nempe & organicum, certis ſibiq; propriis & eſſentialibus uſibus deſtinatum; cùm partes illæ componentes homogenæ maximam partem naturæ ſint, & ad uſus illos præſtandos in ſe, & ratione nativæ ſuæ conditionis, ineptæ.

Hæc omnia verò ut clariùs adhuc eluceſcant, inſimulq; modus aliquis ſatis imaginabilis ante oculos quaſi conſtituatur, quo ſecundùm atomicam hypotheſin ex partibus materialibus ſenſu deſtitutis corpus aliquod ſenſu præditum formari queat, (id quod Galenica nunquam præſtabit;) age convertamus priùs mentem noſtram ad contemplationem organi cujusdam pneumatici muſici, cujus fabrica, & conformatio clavicularum, fiſtularum, follium, canalium flatûs horum ad fiſtulas deferentium &c. oculis curioſiorum evidenter ſatis expoſita eſt, uſusq; adeò hujus fabricæ proprii & functionis ſpecificæ ratio inde manifeſta; Scilicet, dum à digitis Organiſtæ nunc hæc nunc illa clavicula moderatè depreſſa, mediantibus filamentis ferreis, ab earum extremitatibus ad oſtia fiſtularum reſpondentia protenſis, valvulas oſtiolis illis objectas attrahunt & adaperiunt, & ſic flatus à follibus aliunde agitatis excitatus in fiſtulas adapertas admittitur; hoc ipſo ſonus in illis gravior aut acutior producitur, prout ipſæ fiſtulæ ampliores vel anguſtiores, breviores aut longiores, fuerint: & ſi qua porro acceſſerit ſtructura variorum ſimulacrorum (e. g. hominis baculo concentûs menſuram moderaturi, aviculæ viventium cantilenas æmulaturæ, aut ſimilium, quorum exempla ſtupenda paſſim proſtant) præter ſuaviſſimam illam fiſtularum conſonantiam & modulationem, variæ quoq; functiones extus conſpicuæ, & animalium æmulæ, proliciuntur; partibus interim diverſimodè figuratis, implicatis, connexis ac diſpoſitis non aliam ſui mutationem, quàm ratione ſitûs, motûs, ſimiliumq; affectionum mechanicarum, patientibus; Quandoquidem verò nervos ex animalium cerebro ad partes externas ramificationum ſuarum admirandis quaſi mæandris extenſos, eosdemq; ex fila-

 mentis

mentis fibrisq; ſenſibilibus contextos eſſe, αὐτοψία docet, has fibras autem ex multò ſubtilioribus capillamentis, & hæc ex implicatione & innexione mutua in ſenſibilium particularum, & hasce tandem ex atomis aut minutiis adhuc ſubtilioribus, per hamulos aut unculos mutuò implexis, aut ſuperficieculis ſuis politis, aliove modo, cohærentibus &c. compoſitas eſſe poſſe, imò debere, ratio clariſſimè videt; quemadmodum profectò in germinibus plantarum ſeminalibus enutriendis particulæ alimentares inviſibiles, motu ab aëre præmente aliisq; hoc loco tacendis ſurſum directe, in filamina tenuiſſima nentur quaſi & protenduntur, & horum plura juxta ſe in vicem producta, ac transverſis quibusdam aliis contexta fibras ſenſibiliores, earumq; faſciculi porrò collecti cauliculos, ramulos, ſtipites &c. conſtituunt. Quod ſi igitur in ejusmodi nervorum ad cerebrum exporrectorum artificioſiſſimo Syſtemate, extremitates filamentorum, fibras eorum componentium, in oculi fundum, auris intima penetralia, cutis extimam compagem &c. deſinentes, e. g. ab impreſſione radiorum lucis directa, ab aêris ſonori motu tremulo, ab ignis aut flammæ particulis agitatiſſimis &c. &c. certo modo agitari, tremefieri, trahi, impelli contingat; non eſt profectò difficile imaginari, quo pacto hic impulſus fibrarum tenſarum totam longitudinem trahat aut adducat, illamq; tractionem ad oppoſita filamentorum extrema cerebrum ſpectantia continuari, atque adeò vel ab anima rationali in hominibus obſervari faciat, (id quod eſt ſentire in primario maximeq; proprio ſignificatu) vel illius interventu valvulas aliquas oſtiolis fibrarum nervearum objectas adaperiat, flatumq; ſpirituum animalium, ibi magnâ ſemper copiâ præſentium, ad muſculorum fabricam, externis artuum motibus adaptatam, emittat; id quod in brutis animantibus eſſet ſenſus omni cognitione mentali judicioq; deſtitutus.

Non capit epiſtolicæ tractationis modulus ampliorem hujus rei deductionem, è ſcriptis modernorum hypotheſi corpuſculari

sculari faventium Philosophorum uberius hauriendam. Judicent interim ii, qui mentem suam à præjudiciis partiumq; studio abstrahere didicerunt, num similis aliqua ejusdem rei & æquè intelligibilis explicatio ab hypotheseos Galenicæ fautoribus, aut à Galeno ipso uspiam data sit, aut dari imposterum ab ullo alio Sectatorum possit? & an à Galeno Hypothesis Democritica ita confutata sit, ut è *Scolis* (ita loquitur Autor noster, altero præjudicio illam indirectè oppressurus) *eliminari meruerit*? Interea verò in gratiam porrò dicendorum, ad hæc insuper advertant animum: Cùm Galeno de atomis, tanquam primis ac simplicissimis elementis Democriticis, sermo fuerit, & hoc principaliter ab ipso negatum, quòd ex atomis istis corpora naturalia, cumprimis verò animalia, constent & composita sint; Autoris nostri quæstionem, *An corpuscula ratione figuræ suæ activa sint?* 1. ad atomos ipsas neutiquam restringi aut posse aut debere, sed de concretis inde particulis, partibus & portionibus multò magis intelligendam esse: De his enim vel maximè Chymici ac Medici moderni, interq; istos nominatim *Borellus* & *Malpighius* (quos Viros, usquequaq; Celeberrimos, sibi convellendos primariò proposuisse Dn. *Majoli*, aut ipsum potiùs Dn. *de Minis*, multi suspicantur) loqui solent, quando ad corpusculorum figuras naturæ plurima phænomena, & naturalium corporum multivariam activitatem & efficaciam reducunt; atq; adeò 2. Galeni argumenta superiùs examinata, si maximè propositum evicissent, Authoris tamen nostri instituto parùm aut nihil fuisse inservitura.

Videndum ergo nunc id potiùs restat, num argumenta Authoris propria plus valeant adversus hypothesin corpuscularem modernam, quàm illa Galenica contra Democriticam sive Atomicam antiquam? Sed huic quidem epistolæ, citra magnum Tuæ, FAUTOR VENERANDE patientiæ abusum, longiori esse haut licet. Quare hac vice dispu-

 tationis

tationis hujus filum abrumpens, vivere Te ac Valere, annare & perennare, ſub anni novi exordium toto pectore jubeo, futurus conſtantiſſimè, qui ſum in hunc usq; diem,

NOBILISSIMÆ TUÆ MAGNIFICENTIÆ

Altdorffi Noricorum 10. Jan. 1691.

Cultor devotiſſimus

Joh. Chriſtoph. Sturmius.

INDEX
Ephemeridum Imperialis Academiæ
LEOPOLDINÆ
Naturæ Curioſorum

DECUR. II. ANNI IX.

A.

Abſceſſus flatulentus in collo 286
Abortum præcavere lapidem ætitem non eſt fabula anilis. 136
præſagientes pediculi. 151
Abſceſſus hepatis ingentis. 63
Abſtinentia à Moſcho. 346
Pane. ibid.
Spongiis. ibid.
Vino. ibid.
Acephalum monſtrum. 258
Aceti ex nimio uſu & p. n. appetitu puerperæ, fœtus ſine cuticula natus. 362
Aër, ab eo Diabetis cauſa maximè reſultat. 372
Aeris mutatio in aquam, unde 374
mutationes variæ in nivem &c. unde. ibid.
Ægri periculoſè ſe habentes non ſunt tanquam deplorati ſine remediis relinquendi. 105
Æs, in eo lapides pretioſi non ſunt contundendi. 4
Ætitis lapidis virtus contra abortũ. 136
Ala locuſtæ Hebraicis literis decorata. 204
Alapa odontalgia curata. 354
Allii effectus in dolore dentium. 221
Quartana. 220
Alvi excretio inſenſibilis in febribus malignis, non eſt ſemper lethalis. 179
Obſtructio doloroſa oleoſis & Mercurio ſoluta. 64
ſine noxa. 78
Ambra excrementum eſt balænæ. 457
Ambræ gryſeæ fruſtum inſolitæ magnitudinis & ponderis. 404. 457

Ambrophagus Cetus. 456
Ambuſtio horrenda à pulvere tormentario facta. 366. ſeqq.
Amnii ſingularis cum fœtu cohæſio. 203
Amphisbana. 318. & 319
Amuletum contra dentium dolorem. 409
Anaſarca obiit puer octo ſeptimanarum. 1
Anates Grönlandicæ. 249
Anatinum Cornu. 316
Anatome Abſceſſu hepatis ingentis defuncti. 63
apoplectici. 31
Arthritici præ pinguedine mortui. 39
Cordis palpitatione laborantis. 79
fœminini ſubjecti decollati. 411
fracturâ cranii cum fungo mortui. 330
gallinæ grandinoſæ. 446
gangrænâ veſicæ defunctæ. 42
Anatome hydrocephalo interno defuncti pueri. 427. ſeqq.
hydrope ovarii muliebris defunctæ. 236
Leporis candidi. 57
grandinoſi. 447
Lupi. 115
Phthiſici. 454. ſeqq.
Profluvio ſanguinis per alvum & cordis anxietate laborantis. 27
Suis grandinoſi. 447
Tabidi pueri. 20
Anatome variolis malignis extinct pueri. 396
Ureterum monſtroſorum. 37
Anguillæ & gravidæ Antipathia. 379
Anima hominis, cogitationes & conceptus de ea. 6
eam, an concedat DEUS in damnato coitu. 11
Jehova in opere generationis immediatè infundit. 7
latere in ſemine abſurdum. 8. 9
nec vir nec fœmina communicat fœtui. 9
Animal in cochlea minuta depreſſa degens. 245
Animalia cur funera haud rara prædicant. 69. 91. ſeqq.
Ani ulcus fiſtuloſum ſanatum. 222
Anticolicum remedium Upupa. 354
Antipathia gravidæ cum anguillis. 379
cum Pœonia. 77
Anxietatis remedium gallinæ. 240
Aphonia febre periodica maligna ſoluta & ſublata, revertitur. 345
Apoplectici anatome. 31
Aqua frigida an in dyſenteria noceat. 339. ſeqq.
& terrore curata epilepſia. 253. ſeqq.
Aquæ in aërem mutatio unde? 374
nivem, grandinem &c. mutatio unde? ibid.
dulcis balneum, & ab eo variolæ prorumpentes. 51

Aquæ

Aquæ frigidæ artuum à febricitante immersio periculosa. 118
potu dysenteria curata. 84. seqq. 336. seqq.
potus in hectica salutaris. 293
noxa. 337. seqq.
Aquarum mineralium effectus aliquot rari Medici. 68
Aquosa hernia transplantatione curata. 65
Arbores arefactæ ex contactu menstruatæ. 72
Japanenses. 127
Arenulæ copiosæ in secundina humana repertæ. 238
Ariduræ ex Magia exempla. 13
Arteria spermatica serpentino ductu ad ovarium muliebre descendens. 413
Arteriæ duræ matris, sanguine admodum repletæ in decollata. 415
Arthritis ptyalismo soluta. 173
Arthritide superveniente fugata Epilepsia. 20
Ascite, curata Diarrhœa XIII. mensium. 110
Atrabiliarium capsularum amplitudo. 33. 36
Atrophiæ singulare genus. 13. 14
Avellanarum insignis noxa. 112
Avenæ grana in stomacho germinantia. 47
Aves erectè incedentes. 249
Auditus difficultas à nucleo cerasi per 58. annos in aure latitante sublata. 350
lupini organum. 115
Auri in utero impactum ribesium. 351

B.

B*Alneum* aquæ dulcis & ab eo variolæ erumpentes. 51
Barycoia ex immoderato & intempestivo sternutatoriorum usu. 56
Bilis vesiculæ cervix s. ductus cysticus quomodo occludatur. 26
Boli odor violaceus. 459
Bubuli hepatis, tubuli. 462
Bufonum lapidum in Echinometris generatio. 118
Butyrum & ex ejus nimio esu macies. 358

C.

C*Achecticorum* fluor menstruus non est penitus innoxius. 72
Calculi & arenulæ in secundina humana reperti. 238
Calculos per Alvum, Vomitum, & Urinam singulis sex hebdomadis excernens fœmina. 239
Campanarum sonus, partum facilitans. 456
Canes cur ululatu suo funera prædicant. 69. 91. seqq.
Capillorum discoloratio. 232. seqq.
Capitis contusio magna absque ullis symptomatibus. 299
Vulnus cum fractura cranii & fungo. 321. seqq.

Castitatis votum delirii causa. 353
Casus ab alto Ischuriæ causa. 302
Catarrhus epidemicus. 203
Catelli in Utero baubantes. 357
Cathartica cupri vis. 3
ratio. ibid.
fuit jam veteribus cognita. 4
Caudatus homo. 223
Cerasi ex nucleo 58. annos in aure latitantis, difficultas auditus sublata. 350
Cerebellum putrefactum corpusculis glandulosis scatens. 429
Cerebri concussio gravissimorum symptomatum causa. 296
Substantia caseosa & membranosa. 429
Ventriculi lympha repleti. 255. 429
Cerevisiâ intritus panis lethalis. 50
Cerinthe Tetraspermos. 214
Cervini subter utrumque oculum reperti lapides. 45
eorum generationis ratio. 46
Cetus ambrophagus. 456
Chelidonium majus febrifugum. 59
Chlorosis, ejusque causa amor. 190. 191. seqq.
contigit & Viduis. 191
curata. 187
curatur sæpe matrimonio. 191
Chylosus oculorum fluxus in infante. 148
Ciborum longo jam à tempore comestorum, vomitus. 141
Ciliorum color nigerrimus subitò in album mutatus. 232
Cinerum aqua infusorum appetitus præternaturalis. 361
Clysterum salutaris effectus in mola. 285
Cochlea depressa minuta, & animal in ea degens. 245
Cœlestium signorum certis corporis partibus dominantium veritas. 226
Coitus damnatus, an in eo Deus concedat animam rationalem? 11
Diabolicus nunquam est sine veneficio. 15
steriles sunt absque anima. 7
Colicæ remedium upupa. 354
Coli valvula non est circulus carnosus, sed gemina quasi pellicula. 412
Color ciliorum nigerrimus subito in album mutatus. 232
plumarum Gallinacearum mutatus. 462
Columbæ Grönlandicæ. 249
Conceptio delusa. 315
Concussio cerebri gravissimorum symptomatum causa. 296
Contagia omnia, pelliceæ vestes præ aliis transportare apta sunt. 54
Contusio Capitis magna, absque ullis Symptomatibus. 299
cranii sine trepanatione curata. 405

Con-

Convulsio Clonica finistri prius, post verò dextri corporis lateris. 55
Convulsiones thermis ferinis Würtenbergensibus curatæ. 68
post Variolarum eruptionem non semper sunt lethales. 184
Convulsionibus Epilepticis febris maligna curata. 101
Convulsivi motus certa hora recurrentes. 244
Cor in febb. malignis revera actuale venenum infestat. 141
in hypochondriis palpitans. 461
monstrosum. 157
Cordialium pulverum effectus purgans. 141
Cordis palpitatio rara. 79
palpitatione laborantis anatome. 79
Cornicis interiora assata & à nesciente comesta conciliare amorem, falsum. 86
Cornu anatinum. 316
Corpulentiæ nimiæ infelicissima cura. 401
Corpuscularis Philosophia impugnata. 57. app.
defensa. 113. App.
Corvi cor gestatum Lethargicos non juvat. 86
Corvorum crocitatus, interitus jumentorum præsagus. 91
Cranii contusio sine trepanatione curata. 405
Cranii fractura cum fungo. 321. seqq.
sutura dehiscens. 429, 451
Cupri vis cathartica. 3
ratio. ibid.
fuit veteribus cognita. 4
Cuprum in eo lapides pretiosi non sunt contundendi. 4
Cysticus ductus quomodo haud raro occludatur. 26

D.

Dæmonis fraudes in decipiendis & obsidendis hominibus. 108
Deformitas à Variolis quomodo tutò præcavenda. 150
Deglutitus nummus post duos menses vomitu exclusus. 81
Delirantium varii raptus. 145. seqq.
Delirium ex castitatis voto. 353
vernale à fabis florentibus. 350
Dentitio sera. 84. 384.
Dentium dolor allio curatus. 221
& ad illum Amuletum. 409
Diabetes. 371
ejus causa. 371. 375. seqq.
maximè resultat ab aëre. 372
Diabolicus coitus nunquam est sine veneficio. 15
Diarrhœa 13. Mensium Ascite succedente, sanata. 110
ex Avellanarum esu. 112
febre quartana, curata. 37
Din nanscho planta Japanensis. 126
Dulcis ad nauseam usque saliva. 460

Dysenteria aquæ frigidæ potu curata. 84. 336. seqq
epidemica cum petechiis & singultu feliciter curata. 185
Dysenteriæ causæ variæ. 339. seqq
cura rustica. 336
Dystokiæ Evporiston. 169

E.

E*Brietas* scarificatione ocyus discussa. 355
Echinometræ & lapidum vulgo bufonum in illis generatio. 118
Elixir Sophorum. 260. seqq.
Empyema pleuritidi succedens curatum. 386
Epidemica constitutio Ruralis. 17. App.
Epidemicus catarrhus. 203
Epilepsia, Arthritide superveniente, fugata. 320
è digito. 459
Salivatione Mercuriali curata. 312
sine visus & auditus interceptione. 430
terrore & aqua frigida curata. 353
Epilepticis convulsionibus febris maligna curata. 101
Epilepticorum spuma unde? 36
Epilepticos, hirundines comesti, aliaq; superstitiosa non juvant. 86
Erysipelas ex febre maligna. 347
Evporiston in Dystokia. 169
Experimenta Medica Infida. 86

F.

F*Abæ* florentes, delirii vernalis causa. 351
Febre petechiali laborantis rara convalescentia. 348
Febricitantis artuum in frigidam immersio periculosa. 128
Febrifugum ex Chelidonio majore. 59
Plantagine. 100
pluries expertum. 78
Febris concionatrix. 145
exitialis â potu frigido. 50
maligna in Erysipelas terminata. 347
in iis insensibilis alvi excretio non semper est lethalis. 179
Febris maligna in ea Venenum actuale cor revera infestat. 240
Vesicatoriorum in illa abusus. 225
in ea Viscera inflammationibus deleteriis ut plurimum sunt afflicta. 400
cum vomitu caseoso & convulsionibus epilepticis curata. 101
Felis Sciurum lactans. 349
Felleæ vesicæ, ex ictu ruptura. 466
Ferri Laminæ ignitæ ad evitandam deformitatem ex variolis, remedium tutum. 150
Flatulentus abscessus in collo. 286

Flores Japanenses. 127
Flos quasi solis pyro impressus. 61
Fluxus hepaticus curatus. 82
chronicus. 142
sanguinis omnes, cor vulturis in pelle ligatum sistere, falsum. 86
Fistula lacrymalis 301
Fistulosum ulcus sanatum. 222
Frigidus Potus V. Potus frigidus.
Fœtus sine cuticula ex appetitu & potu nimio aceti. 362
humanus ovato corpori tunicis suis investito, à fœmina, exclusus. 72. seqq.
Monstrosus. 170. 200
variolis laborans. 54
in utero variolis infectus & semi putridus exclusus, matre optimè se habente. 178
Fractura cranii cum fungo. 321. seqq.
Frontales sinus in Vitulo. 153
Fumus candelæ sebaceæ mortis causa. 377
Nicotianæ, ventriculi hostis infestus. 174
Fungus cum fractura carnii. 321. seqq.
Furtum frugum magicâ pœnâ castigatum. 13. 14
remedium cujus ope miseri hi fures restituendi. 15

G.

G*Alenistarum* placita defensa. 57. App.
refutata. 113. App.
Gallinacearum plumarum color immutatus. 462
Gallinæ, anxietatis remedium. 240
grandinosæ. 446
venenum attrahunt. 240
Gangræna vesicæ defunctæ anatom. 42
Gaudio cur plures moriantur quam ira. 53
Gaudium repentinæ mortis in infante causa. 52
Gelatinosa hernia transplantatione curata. 65
Ghimi flos Japanensis. 127
Glandulæ intestinorum scirrhosæ. 21
Glandulosa corpuscula in cerebello putrescente, reperta. 429
Glans sclopeto emissa pulmonis lobum cum œsophago perforans, cui natura felicem paravit medelam. 158
Glires, hominibus, gallinis, ovibus & porcis infensi. 95
Glossopetra. 461
Glutinosa urina. 352
Grandines pulmonum aliarumque partium in phthisi. 431 seqq.
earum causa. 441
structura. 439. 440
screatu nonnunquam ejiciuntur. 445
Grandinosa quædam animalia eorumque anatome. 446. seqq.
Grando palpebræ oculi, feliciter discussus. 394

Gravidæ & Anguillæ antipathia. 379
Gravidarum Malaciæ Exempla varia. 361
Grönlandicæ anates & columbæ. 249
Gulæ & narium coalitus â Variolis. 80
Gutta serena feliciter in puerpera curata. 138

H.

HÆmorrhagia uteri & in iis pessariorum egregius usus. 130
sistitur purgante. 219
Hæmorrhagias compescentium remediorum superstitiosorum vanitas. 456
Hæmorrhoidum fluxus thermis sedatus. 69
in puero novem annorum. 216
Hebraicis literis decorata locustæ ala. 204
Hectica, & in ea aquæ potus salutaris. 293
Hemicrania singulis diebus certa hora recurrens. 243
Hepaticus fluxus Chronicus. 242
curatus. 82
Hepatis bubuli, tubuli. 462
ingentis abscessus. 63
Hernia aquosa transplantatione curata. 65
Hirundines comesti, epilepticos non juvant. 86
Homerda curata Veneficia. 176
Homo caudatus. 223
Hora certa recurrens Hemicrania, 243
Hora certa recurrentes motus convulsivi. 244
Hydatides circa processus Mammillares, in puero hydrocephalo defuncto. 429
Hydrocephalus internus, cum violentissima capitis, tergum versus retractione convulsiva. 427
Hydropicæ ovarium monstrosum. 171
Hydropicorum pedum scarificatio. 292
Hydrops post febrem malignam sanatus. 228
ovarii muliebris stupendus. 234
Hyoscyamo curatum Veneficium. 176
Hypercatharsis ex esu turionum sambuci. 48
Hypochondria & in iis palpitans cor. 461

I.

ICterus ex Morsu Sciuri. 352
Ictus lethalis & ex eo Ruptura vesiculæ felleæ. 466
Muscæ majoris admiranda symptomata invehens. 106
Impotentia ad actiones humanas in puella. 12
Incendiorum vera & superstitiosa sedatio. 177
Inedia novem dierum in Muliere. 83
Insecta invisibilia, pustularum totius corporis causa. 463

Insectorum in hominibus existentium triplex causa. 162. seqq.
Insomnium mortis causa. 356
Intestina tenuia scirrhosa. 21
Intestinum peresum iterumque consolidatum. 109
Jovis Observationes variæ. 419. 420
Norimbergæ habitæ. 422
Ira pauciores cur moriantur, quam gaudio. 53
Ischuria ex casu abalto. 302.

K.

K*Utzinésh*, arbor Japanensis 127

L.

L*Ac* febricitantibus ab Hippocrate non vanè fuit prohibitum. 106
terrefactæ matris nocivum 70
virginis illibatæ. 241
Lacrymæ cruentæ falsò sic dictæ, earumque causa. 428. 429
lacteæ in infante recens nato. 148
Lapides cervi subter utrumque oculum reperti. 45
eorum generationis ratio. 46
pretiosi in ære non sunt contundendi. 4
serpentum sic dicti. 122
sunt factitii. 123
varia circa illos experimenta 124. seqq.
Lapidum vulgo bufonum, in Echinometris generatio. 118
Lardum non sine periculo faciei variolis laboranti, impositum. 149
Lepores æstivo tempore rutilescunt. 57
ratio 58
grandinosi magis pinguescunt. 447
Leporis sanguis calidè padagricis inunctus, dolores eorum non sedat. 86
Lepus candidus. 57
Lethargicos Cor corvi gestatum non juvat. 86
Lien vastissimus. 28. 88. 255
in fure etiam, coram judicio, risibili. 35
Linguæ vulnus feliciter curatum. 410
Lintea lucida. 211. 464
Locorum mutata situatio. 460
Locustæ ala hebraicis literis decorata. 204. seqq.
Lolium temulentum. 465
Longævi. 381
sanguine carentes. 383
Longævitatis causæ. 383
Lucida Lintea. 211. 464
Lunatus penis. 358
Lupi anatome 115
cur tympanorum sonum ferre non possunt. 117
Lupini ventriculi vermes. 455
Lympha longævitatis causa. 383

Lympha turbida & crassa in tubis Fallopianis & utero decollata reperta. 414
Lymphæ Libræ tres in cavitate pectoris phthisici stagnantes. 443. 444
Mensura, in pueruli quatuor annorum hydrocephalo defuncti, capite reperta. 419
Luxatio ossis humeri sursum facta. 288

M.

Macies ex nimio butyri esu. 358
Magica pœna castigatum furtum. 13.14
quibus remediis auferenda. 15
Malaciæ gravidarum Exempla varia. 361
Maligna febris vomitu caseoso & convulsionibus epilepticis curata. 101
in ea viscera interna ut plurimum inflammationibus deleteriis sunt afflicta. 400.
Vide Febris maligna.
Mammillæ absq; papillis. 5
Mammis tribus dotata fœmina. 87
Margæ odor Violaceus 458
Martis Observationes variæ. 419
Mensium fluxus immodicus scabie superveniente curatus. 378
terrore curatus. 385
variolas superveniens non lethalis. 183
Menstruata fluxus, dum lavabat demortuam, statim intermittens. 172
Menstruum fluxum mox à nativitate passa puella. 172
Menstruus cachecticorum fluor non est pene innoxius. 72
Mercuriali salivatione Epilepsia curata. 312
Mercurii Observationes variæ. 418
Solem subeuntis Observatio Norimberg. 422
Mercurio & Oleosis soluta obstructio dolorosa. 64
Mercurius in Sole visus. 274
Mesenterii obstructiones omninò reperiuntur. 23
Mesenterium monstrosum. 21
Meseraicæ Venæ portæ rami officio advehendi chylum nonnunquam funguntur. 25
Metallorum Palingenesia. 152
Meteorum stella cadens. 120
Mictio cruenta ex ruptione arteriæ minoris in septuagenario, curata. 181
purulenta ex pleuritide. 182
Molæ & salutares in iis clysterum effectus. 285
Monstrosæ puellæ. 170
Monstrosus fœtus. 170.200
Monstrosum hydropicæ ovarium. 171
Monstrum acephalum. 258
Mori semina subventanea. 212
Mors ex fumo candelæ sebacea. 377
insomnio. 350
repentina ex gaudio. 52
tertiana simplici. 380
Morsus Sciuri Icteri causa. 352
Mortis præsagia ab animalibus. 69.91. seqq.

Mortis præſagia ex cadaveroſo odore. 69
crocitatu corvorum. 91. ſeqq.
Mortui ſudantes. 71
Mortuus excernens ſtercora. 380
ratio. 380. ſeqq.
Moſchi odoris abſtinentia. 346
Moxa & cum ea factum experimentum. 290
Mures lignei Altdorffini fabuloſi. 256
quid de iis ſentiendum ibid. ſeqq.
Muris majoris monſtroſus partus. 254
Muſca grandis à puero per anum excreta. 176
Muſcæ majoris ictus admirandorum ſymptomatum cauſa. 106

N.

NArciſſus albidus, medio luteus Polyanthos & laticaulis. 60
Nares & per eas oſſis ſquamula excreta. 377
Narium & gulæ coalitus à Varioſis. 80
Nautili genus nondum deſcriptum. 120
Neotericorum placita defenſa. 113. app.
refutata. 57. app.
Nicotianæ fumus ventriculi hoſtis. 174
Nitri ſpiritu plenum vaſculum vitreum, ſponte ruptum. 88
ratio. 89
Nucleus Ceraſi 58. annos in aure latitans, difficultatis auditus cauſa, feliciter extractus. 350
Nummus deglutitus & poſt duos menſes vomitu excluſus. 81

O.

OBeſi, vaſa habent minus ampla, minusq; ſanguinis. 41
Obſeſſis in hominibus Dæmonum fraudes. 108
Obſtetricum ſuperſtitioſi ritus. 465
Obſtructio alvi doloroſa, oleis & Mercurio ſoluta. 64
ſine noxa. 78
Obſtructiones Meſenterii omnino reperiuntur. 23
Oculi palpebræ grando feliciter diſcuſſus. 394
Oculorum fluxus chyloſus in infante 148
Splendor in defunctis. 34
in ſuſpenſo, tertio à ſuſpendio die. 23
Odontalgia alapa curata. 354
Vide Dentium Dolor.
Odor cadaveroſus, & ex eo præſagia mortis. 69
Oeſophagus & alter pulmonis lobus glande ſclopeti perforatus, cui natura felicem paravit medelam. 158
Oleoſis & Mercurio, alvi obſtructio ſoluta. 64
Omenti defectus. 31. 42
Omodto planta Japanenſium. 126.
Opifices ſpeciales ſuos habent morbos. 3

Opisthotonos mutatur in Tetanon. 420
Opium in partu difficili feliciter exhibitum. 283
Oratio in Laudem Acad. Natur. Curios. 3. App.
Ossis humeri sursum facta luxatio. 288
Squamula per nares excreta. 377
Ovarii Muliebris hydrops stupendus. 234
Ovarium Hydropicæ monstrosum. 171
muliebre notatu dignissimum 413. seqq.
vesicam ovalem notabilem continens. 413
Ovatum corpus, suis tunicis involutum, fœtum humanum continens, à fœmina quadam exclusum. 73. seqq.
Ovibus infensi glires. 95
Oxyregmia nec Alcalino spiritu volatili, nec pulveribus præcipitantibus assumtis, aliis fortè rectius cedens. 165.

P.

PAlingenesia metallorum. 152
Palpebræ oculi grando feliciter discussus. 394
Palpitatio cordis rara. 79
Palpitatione cordis laborantis anatome. 79
Pancreas Asellii scirrhosum. 22
scirrhosum. 30
ejusq; liquor insipido mucosus 32
ejus officium est mucosum separare inq; intestina exonerare. 36
Pancreatici ductus insertio in duodenum singularis. 36
Panis & ab eo abstinentia singularis. 346
Cerevisiâ intritus lethalis. 50
Papilionum vivacitas. 251
Papillæ in mammillis deficientes. 5
Partum facilitans companarum sonus. 456
Partus difficilis & in eo Opium feliciter adhibitum. 283
gemellarum vivarum umbilicotenus sibi invicem connatarum. 229
mirabilis Scandiani editus. 73
monstrosus. 170. 200
muris monstrosus. 254
quinq; puerorum. 83
ex utero prolapso manifestissimo consummatissimus. 259
Pectoralis fistula. 301
Pectoris cavitas aqua subflava repleta in Phthisico. 434
Pedes hydropicorum scarificati. 292
Pediculi præsagientes abortum. 151
Pellicea vestes omnia contagia præ reliquis transportare aptæ sunt. 54
Penis lunatus. 358
Pericardium monstrosum. 157
Periodici Vomitus, biliosis maximè sunt familiares. 364
Pessariorum usus in immodicis uteri hæmorrhagiis. 130

Pessa-

Pessariorum usus an virginibus concedendus. 135
an mixtura quâ imbuuntur sit nimis acris. 134
quomodo corrigenda. ibid.
Petechiali febre laborantis rara convalescentia. 348
Phantasia depravata periodica. 224
Phlictena in recens nato. 1
Phrenitis vena Jugulari secta, curata. 320
Phthisis ex hæmoptysi curata. 389
Pigritia tumoris pedum causa. 453
Pilorum vomitus. 344
Pinguedine mortui Arthritici anatome. 39
Pyro impressus flos quasi Solis. 61
Pisa in ventriculo puellæ germinantia. 47
Planetarum Observationes. 418
Plantæ Japanenses. 127
Plantago febrifuga. 100
Plejadum constellatio. 421
Pleuritidi succedens Empyema curatum. 386
Pleuritis urinæ purulentæ causa. 182
Plumarum gallinacearum color mutatus. 462
Podagricos dolores sanguis leporis calide inunctus, non sedat. 86
Pæonia in milite Syncopen movens. 77
Polypus gelatinæ similis. 155
Porcis infensi glires. 95
Potu Aquæ frigidæ dysenteria curata. 90
Potus frigidus an in dysenteria conveniat. 339
& ex eo febris exitialis. 50
ejus noxa 77. 337 seqq. 559. seqq.
in puerperis noxa. 359
Præsagia Mortis ex odore cadaveroso 69. seqq.
Vide Mortis præsagium.
Præservatio faciei à Variolis. 52
Profluvio sanguinis per alvum laborantis anatome. 27
Prolapsus uterus feliciter resectus. 160
manifestissimus & partus ex eo consummatissimus. 259
Ptyalismo soluta Arthritis. 473
Puer octo annorum obit anasarca. 1
novem annorum hæmorrhoidum fluxu laborans. 216
Pulmonum conformatio singularis. 29. 30.
grandines. 23. 431
earum generatio & modus. 27
lobus cum Oesophago à glande sclopeto emisso perforatus; cui natura felicem paravit medelam. 158
Vomica. 441
Purgante Medicamento hæmorrhagia uteri cohibita. 219
Purgans pulverum cordialium effectus. 142
Purulenta Urina ex Pleuritide. 182

Pus in coxæ tumore collectum, per alvum expurgatum, 82
Pustula totius corporis ab insectis invisibilibus. 463

Q.

Quartana diarrhœa sublata. 379
medicamento externo curata. 90
in quotidianam transiens. 18
singulariter curata. 97. 220
Quinq. puerorum partus. 83

R.

Raucedo oculis cancrorum curata. 79
thermis sublata. 69
Raucedinis cura Rustica. 333
Renes humani struthionis ovum una cum pingvedine superantes. 40
Succenturiati longitudine latitudine, cavitate, insignes. 33. 36
Repentina mors ex gaudio. 52
Reverentia erga pasibulum in utero implantata. 357
Rhenana vina optima, quæ? 365
Ribesium auri in utero impactum. 351
Risibilis etiam coram judicio fur. 35
Ritus Obstetricum superstitiosi. 465
Rubiginis natura, quæ fruges & fructus vitiando, caritatem Annonæ intulit. 17. & seq. App.
Ructus acidi nec volatilibus, nec præcipitantibus Medicamentis semper auscultant. 165 seqq.
spiritu nasturtii sublati. 168

S.

Sabulosus sudor. 144
Sacchari noxa. 362. 365. seqq.
Saliva ad nauseam usque dulcis. 460
Salivatione affectus Scorbuticus inveteratus, curatus. 306
Mercuriali Epilepsia curata. 312
Sambuci turionum esus, & ex eo hypercatharsis. 48
Sanguine admodum repletæ duræ matris arteriæ in decollata. 415
Sanguis albus. 452
fluidus in puerulo variolis malignis defuncto. 399
Saturni observationes variæ. 420. 421
Scabie fluxus mensium immodicus sanatus. 377
Scarabæi à puella pro obsessa habita vomitu rejecti. 109
Scarificatio pedum hydropicorum. 292
Scarificatione ocyus discussa odontalgia. 355
Scirrhosa intestina tenuia, eorumque glandulæ. 21
Scirhosum Pancreas. 30
Asellii. 22

Sciuri

Sciuri morſus icteri cauſa. 352
Sciurum lactans felis. 349
Sclopeti trochlea in naſi, frontis, & utriusque oculi interſtitium exploſa, ibique per triennium ſine ſanitatis diſpendio geſtata. 113
Scorbuticus affectus inveteratus, ſalivatione curatus. 306
Secundina humana calculis & arenulis repleta. 238
Secundina in utero triduum poſt partum retenta feliciter & fruſtillatim excluſa. 197
Semen in eo non latet anima. 8. 9.
Semina mori ſubventanea. 212
Serpens biceps. 318
minor poſt mithridatii uſum à puella per alvum ejectus. 162
Serpentum lapides ſic dicti. 122
ſunt factitii. 123
varia circa illos experimenta. 124. ſeq.
Siderales circa res, curioſa quædam. 417
Signorum cœleſtium certis corporis partibus dominantium veritas. 226
Singultus in Dyſenteria Epidemica, cum petechiis, non lethalis. 185
promiſſione doni curatus. 174
cum ſternutatione. 80
Sinus frontales in Vitulo. 155
Situatio locorum mutata. 460
Sol & in eo viſus Mercurius. 274
Sonum tympanorum cur ferre nequeant lupi. 117
Sonus campanarum partum facilitans. 456
Sophorum Elixir. 260. ſeqq.
Splen. Vide Lien.
Splendor oculorum in defunctis. 34
in ſuſpenſo, tertio à ſuſpendio die. 34
Spongia & ſingularis ab illis abſtinentia. 346
Spuma epilepticorum unde? 36
Squamula oſſis per nares excreta. 377
Stagnantes humores omnes tunicas poſſunt reddere glanduloſas. 25
Stella cadens, meteorum. 120
Stercoris excretio in mortuo. 380
ratio. 381
Steriles coitus ſunt absque anima. 7
Sternutatio cum ſingultu. 80
Sternutationis cauſa anatomico phyſica. 56
Sternutatoriorum ex immodico & intempeſtivo uſu Barycoia. 56
Straminis uvidi ſuper faſcem decubitus noxa. 344
Stupiditas ad actiones humanas in puella. 12
Suctione ulcus Veſicæ curatum. 393
Sudor lethalis. 218
poſt mortem. 71
fabuloſus. 144
Suis grandinoſi anatome. 448

Sues grandinosi, eorum carnes Galli non abhorrent. 449
Superstitiosi Obstetricum ritus. 465
Sutura cranii dehiscens. 429. 451.

T.

TAbacum fumandi modus. 458
Tabidi anatome. 20
Temulentum Lolium. 465
Terrefactæ matris Lac nocivum. 70
Terræ motus. 246
quo anni tempore plurimum evenire soleant. 425
ejus causæ. 423. seqq.
cur domus in una vicinia tantùm aliquas haud rarò concusserunt. 248
Labacensis. 423
Terræ motus quæ loca iis maximè sint obnoxia. 424
an possint prædici. 426
an aliquid præsagiant. 425
Terror nimii mensium profluvii causa. 285
variolas repellens. 49
ratio. ibid.
Terrore curata Epilepsia. 353
Ischuria. 96
Tertiana simplex mortis causa. 380
Thermarum effectus aliquot rari Medici. 68
Tobera Nocky arbor Japanensis. 127
Transplantatione curata hernia aquosa. 65
Trimammia fœmina. 87
Trochlea sclopeti in nasi & frontis ac utriusque oculi interstitium explosa, ibique per triennium sine sanitatis dispendio gestata. 113
Tubæ Fallopianæ in decollata, humore albo, crasso & turbido repletæ. 414
Tubuli hepatis bubuli. 462
Tumor post aurem sinistram in recens nato feliciter apertus, tandem mortis causa. 1
pedum cum totius lassitudine ex pigritia. 453
Turionum sambûci esus, & ex iis hypercatharsis. 48
Turturis cor vivum comestum, tertianam & quartanam tollere falsum. 86
Tussis lethalis. 304
thermis, malo tamen eventu, in phthisica, sedata. 69

U.

VAriolæ à balneo aquæ dulcis erumpentes. 51
ad deformitatem ex iis evitandam, remedium tutum. 150
quomodo facies ab illis præservanda. 52
in fœtu. 54
& ex illis gulæ & narium coalitus. 80
Variolæ malignæ glandulas maximè occupant, inflammant & gangræno-

grænoſas mox ac ſphaceloſas reddunt. 400
à terrore retropulſæ. 49
ratio. ibid.
Variolarum poſt eruptionem, convulſiones non ſemper ſunt lethales. 184
Variolas ſuperveniens fluxus Menſium non lethalis. 183
Variolis laboranti, lardum non ſine periculo faciei impoſitum. 149
malignis extincti anatome. 396
in utero infectus & ſemiputridus fœtus ex cluſus, matre optime ſe habente. 178
Vaſa brevia egregie in ſubjecto fœminino; conſpicua. 412
Venæ ſectionis neceſſitas & utilitas. 295
Vena jugulari ſecta, Phrenitis curata. 320
Veneficium homerda & hyoſcyamo curatum. 176
Venenum attrahunt gallinæ. 240
Veneris Obſervationes variæ. 418 419
Ventriculi cerebri lympha repleti. 256. 419
Lupini vermes. 455
Vermes Ventriculi Lupini. 455
Vermis ab utero. 457
Veſicæ felleæ ruptura ex ictu lethalis. 466
Veſicæ gangræna defunctæ anatome. 42
Ulcus per ſuctionem curatum. 393
Veſicatoriorum in febb. malignis abuſus. 225
Veſtigia furum in ſabulo collecta, &c. magicam illis inducunt pœnam. 14
Vina Rhenana optima quæ? 365
Vinum & ab eo abſtinentia ſingularis. 344
Violaceus Lapidis Sileſiaci & terrarum bolarium odor. 459
Virginis illibatæ Lac. 241
Virginibus an peſſariorum uſus concedendus? 135
Vipera duplici capite prædita. 318
Viridis Urina in tertianario. 355
Viſcida urina. 173. 305
Vitrum ſpiritu nitri plenum ſponte ruptum. 88
ratio. 89
Vivacitas papilionum. 251
Ulcus ani fiſtuloſum ſanatum. 222
Veſicæ per ſuctionem curatum. 393
Vohsnofana Arbor Japanenſis. 127
Volatilium externe adhibitorum virtus. 90
ſpirituum & ſalium nimio ex uſu incommoda. 165. ſeqq.
Vomica pulmonum. 441
Vomitu caſeoſo febris curata. 101
rejecti ſcarabæi à puella pro obſeſſa habita. 109
Vomitus bilis cum capitis & oculorum immani dolore. 362

Vomitus ciborum à longo jam tempore comestorum. 141
diuturni extraordinaria causa. 140
Periodici, biliosis maximè sunt familiares. 364
pilorum. 3 4
Votum castitatis, delirii causa. 353
Upupa colicæ remedium. 354
Ureterum monstrosorum anatome. 37
Urina cruenta, ex ruptione arteriæ minoris in septuagenario, curata. 181
glutinosa. 352
purulenta ex pleuritide. 182
viridis in tertianario. 355
viscida ductilis. 173. 305
Uteri disrupti historia. 194
Prolapsus manifestissimus & partus ex eo consummatissimus. 259
Vermis 417
Uterus & in eo baubantes catelli. 357
decollatæ, humorem album, crassum & turbidum continens. 414
muliebris ex sua sede prolapsus & resectus. 160
Vulnus capitis cum fractura cranii & fungo. 321. seqq.
linguæ feliciter curatum. 410
Vulturis cor in pelle ligatum omnes sanguinis fluxus sistere falsum. 86

FINIS.

Errata
In Eph. Nat. Cur. Dec. II. Ann. IX.

PAg. 10. lin 4. leg. potenti. pag. 22. lin. 27. leg. concederet. pag. 23. lin. 29. leg. Αδδηφαγίαν. pag. 57. lin. 17. duodenum. lin. ult. commemorata. pag. 58. lin. 8. matrum. pag. 60. lin. 16. fit. p. 73. lin. 19. quem. l. 23. teneræ nimis & imbecillis. Lit. L. pag. 1. lin. 1. leg. 81. lin. 22. ventriculum. pag. 90 l. 23. quadam. pag. 98. lin. 22. maximè cùm. pag. 101. lin. 25. sciscitanti. pag 104. lin. 30. *del.* Semicolon. p. 112. lin. 7. ut. lin. 27. excretioni. pag. 116. lin. 31. officula. pag. 117. lin. 19. incude. pag. 121. lin. 13. à via. pag. 122. lin. 24. angulares. pag. 126. lin. 17. est. Lit. Q. pag. 8. lin. 1. leg. 128. pag. 129. lin. 28. motu. pag. 141. lin. 4. non contulisse. pag. 152. lin. 11. ipsam. pag. 158. lin. 3. concretà. pag. 160. *post* sententias *del.* colon. pag. 162. lin. 18. aquæ. pag. 166. lin. 6. symptomata. lin. 7. rogo de. p. 167. lin. 13. liberalitatem. pag 168. lin. 8. promanare. lin. 19. proferre. lin. 28. præstitit. pag. 169. lin. 8. bidentes. pag. 175. lin. 1. CIV. pag. 179. lin. 13. plenus. pag. 199. lin. 22. caloribus. pag. 201. lin. 2. adnatam. pag. 205. lin. 31. tria. pag. 211 lin. 16. intensius. pag. 212. lin. 24. *del.* colon. pag. 214. lin. 13. Ciceris. pag. 215. lin. 26. contemplatus. pag. 217. lin. 5. deest. pag. 223. lin. 18. loco. pag. 225. *penult.* infestis. pag. 232. lin. 13. CXXXV. pag. 235. lin. 12. symptomatibus. pag 240. *antepen.* illæ. pag. 248. lin. 19. persenserimus. pag. 252. lin. 10. refrigeratur. p. 253. lin. 7. aureliam. lin. 16. ex. lin. 18. expectaram. pag. 261. *antepen.* fusile. 262. lin. 6. summè. p. 264. *antepen. post* hoc *del.* comma. p. 318. *antepen.* copras. pag. 323. lin. 4. proin. lin. 32. adauxisse. pag. 325. lin. 8. compressis. p. 330. lin. 6. peteret. lin. 16. obturamento. p. 346. lin. 22. *del.* comma. pag. 348. lin. 18. *post* relicta *del.* comma. pag. 351. lin. 3. optimè. p. 363. lin. 22. correctæ. p. 369. l. 22. permiscendum. p. 372. l. 10. attribuere. p. 376. l. 23. spasmodica. p. 377. lin. 25. Justinus. pag. 382. lin. 4. Vicentino. lin. 22. Oldenburgius. pag. 388. lin. 16. ℥vj. pag. 391. lin. 6. frigid. pag. 395. *antepen.* discursus. pag. 396. lin. 10. principium ib. de inguinis. pag. 397. lin. 16. qua. pag. 401. lin. 15. emicat. pag. 403. lin. 7. præproperam. pag. 406. lin. 22. *ante punct.* adjunctus est. pag. 409. *antepen.* spiritibus. pag. 410. lin. 9. profusione. lin. 12. cervino *del.* comma, & *addatur post* nomen Zwelferi. p. 413. lin. 3. interpositas. lin. 16. implicitas. *penult post* rupto *add.* comma. pag. 414. lin. 15. usurpandas. lin. 26. hucusq;. lin. 29. rescisso. pag. 416. 6 & 8. succenturiati. pag. 424. lin. 27 Carinthiam. pag. 447. lin. 9. pectoris. pag. 455. lin 6. impertinenter. pag. 456. lin. 11. *post* metastasi *del.* comma. pag. 465. lin. 9. *ab initio pon.* Ad.

In Appendice.

PAg. 6. lin. 11. *post* hos *add.* XXV. annos. lin. 13. præsidio. p. 28. lin. *penult.* tempora. pag. 44. lin. 19. famula. pag. 47. lin. 14. infarcto. pag. 55. lin. 31. duo.

Ad Bibliopegum.

Lit. Nnn. & *C in medio dividenda & pars quælibet suo loco inserenda venit.

An Buchbinder Bericht.

Er soll in dem Appendice den Literam *C von den Nnn. abschneiden/und jeden Buchstaben an seinen Ort hin bringen.